

F.A

22

BIB

(1609)

NOVVM
TESTAMEN-
TVM GRAECE,

Cum vulgata interpretatione Latina Græci contextus lineis inserta. Quæ quidem interpretatio, quum à Græcarum dictionum interpretatione discedit, sensum, videlicet, magis quàm verba exprimens, in margine libri est collocata: atque alia, BEN. ARIÆ MONTANI HISPALENSIS operâ è verbo reddita, ac diuerso characterum genere distincta, in eius est substituta locum.

Editio postrema, multò quàm antehac emendatior.

Cum præfatione eiudem ^{PHILIPPI} BEN. ARIÆ MONTANI, in qua sui huius operis rationem reddit, docetque quis ex eo fructus à sacræ paginæ studiosis percipi possit.

AVRELIAE ALLOBROGVN.

Excudebat Petrus de la Rouiere.

R. 26.048

C. 13. 106. IX.

B E N E D I C T. A R I A E

Montani Hispalensis, in Noui Testamenti Græci Latinam interpretationem è verbo expressam, ad Christianum Lectorem Prefatio.

V V M nihil in nobis sit, quod Christianæ Reip. iamdiu non consecrauerimus: merito omnem studiorum, actionumque nostrarum rationem, ad publicam utilitatem semper referendam esse duximus.

Cuius quidem rei præter officij nostri conscientiam, qua fruimur, Deam etiam ipsum testem appellamus: quem nihil omnino, quantumuis mentis humanæ tenebris obuolutum, & in deprauati hominum ingenij latebris delitescens, vnquam latere potest, & qui, non solum eorum quæ aut dicta, aut facta sunt, verum etiam eorum quæ in mentem hominibus veniunt, testis est & iudex. Quum verò ex sacrosancta eius doctrina didicerimus, nihil lucis nobis inesse, quod eius beneficio acceptam referre non debeamus: atque aded, quum eius etiam præceptis moneamur, vt qua in re fratribus prodesse possumus, iisdem nostra ope & auxilio numquam desimus: utique elaborandum est nobis, vt quod quisque donum à summo illo rerum omnium opifice acceperit, id & diligenter & fideliter cum cæteris communicet. Quod quidem in primis nobis semper fuit propositum. Pro enim, si qua in nobis est, doctrina

- P R A E F A T I O .

(quæ quidem quàm sit exigua ingenuè agnoscimus) Christianæ Reipub. utilitati, propenso animo, ac totis, quod aiunt, viribus, nostris laboribus semper consultum esse volumus. Quæ in re non propriæ existimationis & honoris, verùm communis Christianorum utilitatis rationem habuimus. Atque hac de causa non multum laborauimus ad quot & quàm magnos viros nostri labores peruenturi essent, sed an ex ijs aliquod emolumentum Christiani homines percipere possent. Hac enim in parte, neque huius neque illius gratiæ aut dignitati inferuientes, humilioribus æquè ac potentiorebus, & tam ijs qui indigent vt nutricum more mansum eis in os inferatur, quam ijs quibus solidior cibus præbendus est, nos deuinctos esse agnoscimus, siquidem omni hominum generi abunde à nobis satis fieri cupimus. quocunque enim tempore, aut quacunque in re aliquid Christianis vtile à nobis præstari posse intellegemus, nullis neque laboribus neque vigilijs vnquã parcemus. Quum igitur nostram illam diligentiam (patere, Lector, & concede, vt hoc vocabulo nostram illam operam nominemus) in veteri Testamento ex Hebraica veritate in Latinam linguam conuertendo (quæ interpretatio in illo factorum Bibliorum regio apparatu conspicitur) omnium eruditorum suffragio probatam esse conspiceremus: doctissimorum Theologorum sententia idem à nobis in Nouo Testamento præstandum esse intelleximus, nempe vt omnia ad Græci contextus phrasim expenderentur. Hac enim ratione pariter adiunari possunt ij qui ex Græcis thesauris noua, atque ij qui ex Hebræis vetera proferre parant. Quamuis enim hac tempestate multò plures Theologos Græce quam He-

P R A E F A T I O.

Hebraice doctos in Europa passim reperias: attamen nec etiam eorum exiguus est numerus qui neutram linguam tenent: qui quum videant harum linguarum cognitionem non sine magna difficultate acquiri posse, ne earum fructu omnino careant, vtriusque idiotisimis (quos vocant) id est, loquendi proprietatibus libentes assuescere, easque sibi familiares reddere percipiunt: vt hoc modo vtriusque idiomatis vim multò minori negotio consequantur. Sed vt tandem ad rem veniamus, vulgatam illam Noui Testamenti interpretationem, qua jam multis seculis, & etiamnum vtitur Romana Ecclesia, cæteris quæ hodierno die extant omnibus semper anteponendam duximus. Hæc enim, sine dubio, & grauissima & tutissima omnium est. Quam verò interdum orationis difficultas postulabat, vt ad ea recederetur: id ita à nobis est præstitum, vt non eam corrigamus, cæterisve postponamus, sed potius aliarum adiumento eam explicemus. Idque cum in veteri Testamento faciendum esse duximus, tum verò maxime in nouo, in quo Græca in Latinam linguam maiori cum proprietate, quam cæteris linguis, conuerti potuerunt. Nam hæc duo linguarum genera cognatione quadam & affinitate quodammodo inter se coniunguntur. Accidit tamen interdum vt Græca phrasis nimium à Latini sermonis proprietate discedat. Tunc ita sententiæ rationem habuimus, vt Græca molliori & faciliori loquutio re, prout res postulare videbatur, reddiderimus. Atque hæc de causa multò facilius fore putauimus, vulgatam editionem in nouo Testamento ad verbum Græco contextui annectere, quam eam Hebraico inferere. Hebraici enim sermonis proprietatem plurimum

P R A E F A T I O.

à Latina loquutione distare palam est: Græci verò non item. Atque idèd qui in Hebraicis verbum pro verbo Latinè reddere studet, is necesse habet magnam copiam idiotisimorum comparare. Alioqui Latinis, qui Hebraicè nesciunt, Latina obscuriora dabit, quàm si iisdem mera Hebraica offerret. Ea verò quæ ex Græcis de verbo redduntur, quamvis parùm aut nihil cum solùta oratione Latina habent commune, cum poëtica tamèn loquutione non ineleganter subinde conveniunt. Quum igitur nullo maiori studio teneamur, quàm vt studiosorum utilitati consulamus, & eorum studia, quantum per nos præstari potest, promoueamus: atque vt doctissimis viris, quorum honestissimo desiderio non potuimus non satisfacere, hac etiam in parte morem geramus: ad exemplum eius laboris quem sumpsimus in examinanda veteris Testamenti interpretatione à Sante Pagnino conscripta, in nouo etiam Testamento vulgatam editioem in studiosorum gratiam Græco contextui inseruimus, & Græcam phrasim Latine ad verbum reddidimus. qui labor eruditis, vt opinor, non ingratus: rudioribus verò non solùm utilis, verùm etiam necessarius erit. Qui enim ex fontibus vtriusque linguæ, Hebrææ scilicet & Græcæ, tantum haurire cupit quod ei satis sit ad sacræ scripturæ libros intelligendos, huc accedat. Poterit enim, si saltè mediocrem adhibeat diligentiam, intra decem menses, aut etiam citiùs, vtriusque sermonis Græci & Hebraici cognitionem haud exiguam consequi. His quoque accedit multorum locorum interpretatio, quæ vulgatæ editioni addita ad sententiæ explicationem plurimum confert. Itaque nostram noui Testamenti Latinam interpretationem inter Græci contextus lineas describendam curauimus, vt quælibet distio Latina suæ

suæ Græcæ subscriptæ responderet. Quum verò vulgata non à sententia quidem (id enim nusquam ferè accidit) sed à dictionum Græcarum proprietate recedit, eâ suis characteribus, hoc est, Romanis, in margine collocatâ, nostram interpretationem ad verbum redditam, Italicis characteribus, in illius locum substitutum, ita vt integram vulgatam reliquerimus, & Græca de verbo expresserimus. Præterea, vt linguæ Græcæ tironibus adiumento essemus, & eos molesto labore subleuarem, difficiliora themata verborum Græcorum à nobis in margine adnotata sunt. Quû verò tanto oneri nostros humeros impares esse cognoscamus, atque ideò ipsi nobis de nostra industria non tantum polliceamur, quin interdum minùs apte aut concinne quam par fuit aliquid nos enunciasse fateamur: tuum certe erit, Lector, nostris laboribus ita fauere, vt æquum te iudicem hac in parte præbeas: neque enim laudem, cuius nunquam fuimus cupidi, nobis tribui, sed veniam concedi postulamus, si qua in re omnibus non satisfecerimus. Neque etiam dubitamus, quin hæc quædam fortassis occurrant, ex quibus aliquis primo aspectu offensionem accipere possit: atque ideò aliqua de totius nostræ interpretationis ratione hoc loco subiicere non pigebit, quibus institutum nostrum aperiemus, & eorum quæ à nobis, hoc potiùs modo quam illo, prolata sunt, rationem simul reddemus. Ac primùm quidem nobis propositum non fuit vulgatam ac veterem editionem corrigere, aut emendare: eam enim, vt supra diximus, cæteris omnibus semper præferendam duximus, si modo integra illa quidem & incorrupta haberi possit: sed nostrum fuit institutum Græcam phrasim quam aptissime exprimere. Præterea hoc quoque, eandem Lector, te admonitum volu-

P R A E F A T I O.

mus, occurrere interdum verba aliqua, quæ non solum tempore, ac modo, verum etiam voce ipsa in nostra hac interpretatione mutata sunt. Quod quidem ad alterutrum ex duabus hisce rationibus, aut ad maiorem, scilicet, veteris editionis explicationem, aut ad supplementum sententiæ in Græca lectione observatæ referri volumus. Sæpe enim accidit, vnius Græci vocabuli vim non posse vna altera Latina dictione proprie explicari, sed duas, aut etiam plures dictiones Latinas ad exprimendam Græcæ illius vocis proprietatem requiri. Id quum occurrit, vetus illa editio vnicam vocem Latinam adhibet, quæ vnicam illam Græcam reddat: nos verò quum videamus id non satis commode fieri, neque vnicam illa dictione Latina Græcum illud vnicam vocabulum explicari, aliud apponimus, quod quidem conjunctum cum eo quod habetur ex vulgata in margine, planiorem omnino, ac faciliorem reddit sensum. Exempli gratia: Legitur apud Paulum ad Ephes. 4. 19. *ἀποθνήσκοντες*, quod vetus interpres vertit, *desperantes*, idque rectissime: nos verò adiecimus, *dedolentes*: utrumque enim si attentius consideretur, verbi Græci naturam & vim explicat: ut ex doctorum vitorum conscriptis in D. Paulum commentariis apertius cognosci poterit. Quædam verò Græca verba consultò reliquimus, qualia sunt illa, *Presbiter*, *diaconus*, atque his similia; non quidem quod ea sint dilucidiora iis quæ leguntur in veteri editione, sed ut doceamus indoctos & imperitos calumniatores, huiusmodi voces à sacrosancta Romana Ecclesia non remere, ut ipsi volunt, fuisse usurpatas, nimirum quæ in sacris libris frequentes occurrant. Interdum etiam quædam mutauimus, non quod ea melius à nobis

bis

P R A E F A T I O.

bis reddi posse existimarem, sed ut nobis semper similes essemus in reddendis ubique ad verbum Græcis dictionibus. Ex qua vertendi similitudine & constantia, explicatio Lectoribus ex multorum locorum collatione facilius erit. Verbi gratia, licet hæc dictio *προσευχῆ* orationem etiam significet, & idem vetus interpres, cui satis est textus Græci sententiam reddere, interdum *preces*, interdum *orationem* reddat: nos, nostri instituti seruari gratia, ubique *preces* vertimus. Quod quidem obseruauimus etiam in verbis *Auctoritas* & *Potestas*, atque in aliis cōpluribus. Nonnunquam etiam, ut quædam dilucidius distinguerentur & explicarentur, nonnulla mutauimus, quæ alioqui non ita apte & commode explicari posse videbantur: exempli causa *δύναμις* Latine reddi solet, *virtus*: nos *efficacitatem* vertimus: non quod *virtus* significet aliquid distinctum aut diuersum ab *efficacitate*: sed quia dictio hæc *virtus* Latine enunciata, respondet duabus his vocibus Græcis *δύναμις* & *ἀπειροθεσία*, quarum dictionum significationes nihil habent inter se cōmune, sed eorum altera plane quid diuersum ab altera sonat. quoties igitur *δύναμις* reperimus, *efficacitatem* vel *efficientiam* vertimus. *Potentia* enim Latine aliud est. Illud etiam quenquam latere nolumus, nos, ut verbi Græci veram & germanam significationem ac *ἀπειροθεσίαν* redderemus, coactos interdum fuisse nouis & fictis vocabulis uti (quæ licentia nobis, ut opinor, concedenda est) ut illud ad Philipp. 3, 4. *ἀπειροθεσία*, quod *confisibilitatem* vertimus, id est, arrogantia & confidentia materiam, ut discrimen constitueremus inter *ἀπειροθεσίαν*, & confidentiam: hæc enim vitium est, & apud Latinos plerumque in malam partem

P R A E F A T I O.

sumitur: & ab hac Apostolus erat omnino alienus. Articulos Græcos Latinis pronomi-
 nis aliquâdo expressimus, nepe quum aliquid significanter indicant. Atque hac etiam in parte, vt in ceteris quas commemorauimus, veterem interpretem sequuti sumus. Is enim, prout res postulare videbatur, eodem modo articulos reddidit; vt 2. Petri. 2, 22. τὸ τ' ἀληθὲς παροιμίαις, habet, *Illud veri prouerbij*. In iis verò locis, in quibus sententia erat alioqui per se clara & euidentis, articuli interpretationem omisimus. Illud autem omnibus Græcæ linguæ peritis notum nos etiam constanter asserimus, nempe articulorum vsus vnâ ex potissimis & significantissimis linguæ Græcæ partibus esse: aded vt Latinus sermo eorum proprietatem non dicam imitari, sed ne vix quidem vllis verbis assequi queat. Ac multo etiam minus illam temporum in coniugationibus, verborum vbertatem, & præsertim illum participiorum leporem; & admirabilem quandam vim Aoristorum & Futurorum. Facti enim alicuius præteriti Participia propriè reddi nequeunt, nisi cum verborum ambage, & impropria quadam translatione, quæ plerumque Græcam phrasim labefactat. Quod quum sæpiùs animaduerteteret vetus interpres; ea tempora, si modò id per Latini sermonis rationem licebat, alijs Latinis verbis reddidit, sin minus, omissis verbis Græcæ loquutionis, eius sententiam Latine expressit: ita vt sæpius eius interpretatio, non ad verbum, sed ad sententiam accipienda sit. At verò quum à nobis id negotij susceptum esset, vt & Latine, & quam aptissimè omnia ad Græcæ loquutionis proprietatem expendenterentur, Græca Participia Latinis expressimus, vt hac ratione verbum verbo, & modus modo responderet. Cuius verò temporis illa Participia sint, satis admonuimus, quum vulgatæ editionis verba, quæ id
 demon-

P R A E F A T I O.

demonstrant, in margine collocauimus. Pleraque sunt alia, ac penè infinita, quæ ex lingua Græca minus feliciter in Latinam conuerti possunt, si quidem pondus ac vis Græcæ dictionis reddenda sit. Quam ob rem quod sacrae Scripturae studiosis de discenda Hebraica lingua, saltem quod ad intelligendas temporum ac modorum varietates ac proprietates satis sit, consilium damus; idem in Græcis quoque capiendum admonemus, & studiosos omnes ut id faciant, quantum possumus, hortamur. Certò enim affirmamus nunquam fore, ut ipsos huius laboris poeniteat. Neque ad eam rem nostros labores inuitiles fore credimus. Nec dubitamus quin piis uiris, ac veræ disciplinæ cupidis, quorum consilio nos & hortatu tot & tantos in hoc opere labores consumpsimus, nostrum hoc consilium valdè probetur. Quòd si ea quæ in re tam ardua & difficili præstitimus, longè inferiora sunt iis quæ Christianæ Reip. exhibere cuperemus, tuum erit, Lector, tuis studiis & diligentia ea quæ à nobis requiri poterunt, duplici ratione compensare: quarum altera est, ut huius linguæ cognitionem ita tibi compares, ut nostra diligentia amplius non egeas. Altera, ut veterem editionem cum Græcis exemplaribus ita conferas, ut ex utriusque diligenti & accurata collatione sacrae Scripturae sensum, & Spiritus sancti, à quo hæc sunt profecta, mentem & sententiam tandem assequare. Speramus verò nos, si modò nostris votis annuat Deus, cuius gloriæ & honori tantum inferuire cupimus, aliquid edituros, quod, hac potissimum in parte, omnibus studiosis, atque aded toti Reip. Christianæ plurimum adiuuenti afferre poterit: siquidem nihil nobis est antiquius, quàm ut Deo, & Ecclesie, in qua nati & educati sumus, debita pietatis officia, quantum

tum

P R A E F A T I O.

tum possumus, præstemus. Ea verò mente non sumus, ut nostra hæc Latina interpretatio separata à Græco contextu, in cuius gratiam à nobis elaborata est, ab aliquo vnquam excudatur: quum hoc à multis grauissimis & doctissimis viris, qui in vertendis sacrae Scripturae libris extremam manum imposuerunt, feliciter præstitum sit, in quorum laboribus cuius acquiescendum esse existimamus. id verò maxime quum vulgatae editionis vsus, ut supra diximus, omni hominum generi vtilissimum & commodissimum esse iudicemus. Vale in Christo. Datum Antverpiæ, Kal. Augusti.

LIBRORVM NOVI TE-
STAMENTI SERIES.

Euangelium secundum Mattheum. C. xxviii.

Secundum Marcum. C. xvi.

Secundum Lucam. C. xxiii.

Secundum Ioannem. C. xxi.

Acta Apostolorum. C. xxviii.

Pauli epistola,

Ad Romanos. C. xvi.

Ad Corinthios I. C. xvi.

Ad Corinthios II. C. xiii.

Ad Galatas. C. vi.

Ad Ephesios. C. vi.

Ad Philippenses. C. iii.

Ad Colossenses. C. iii.

Ad Thessalonicenses I. C. v.

Ad Thessalonicenses II. C. iii.

Ad Timotheum I. C. vi.

Ad Timotheum II. C. iii.

Ad Titum. C. iii.

Ad Philemonem. C. i.

Ad Hebr. eos. C. xiii.

Epistole Catholica,

Iacobi. C. v.

Petri I. C. v.

Petri II. C. iii.

Ioannis I. C. v.

Ioannis II. C. i.

Ioannis III. C. i.

Iude. C. i.

Apocalipsis Ioannis. C. xxi.

S. IESV CHRISTI EVANGELII LATI- NA INTERPRETATIO,

QUAM AD GRAECI IDIO-
matis rationem expendebat Ben.

Arias Montanus Hi-
spalensis.

Euangelium secundum Matthaeum.

CAPVT PRIMVM.

LIBER generationis Iesu Chris-
ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως Ἰησοῦ χρισ-
 τῆ, filij David, filij Abraham,
 σοῦ, υἱοῦ δαβὶδ, υἱοῦ ἀβραάμ.
 Abraham genuit Isaac. Isaac
 ἀβραάμ ἐγέννησε Ἰακώβ. Ἰακώβ
 autem genuit Iacob. Iacob autē
 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰσάακ. Ἰσάακ δὲ
 genuit Iudam & fra-
 τέρων αὐτοῦ τὸν Ἰσάακ καὶ τοὺς ἀδελ-
 φούς αὐτοῦ. Iudas autem genuit
 Phares, & Zaram de
 Thamar. Phares autem genuit
 Esron. Esron autem genuit
 Ἰσάακ. Phares δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσραὴμ.
 Ἑσραὴμ δὲ ἐγέννησε τὸν
 Aram. Aram autem genuit
 Aminadab. Aminadab autem
 ἀράμ. ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ.
 ἀμιναδάβ δὲ

A

secundum Matth.

migrationem Babylonis, generationis quatuordecim: & à transmigratione Babylonis usque ad Christum, generationis quatuordecim.

σίας βαβυλωνῶνος ἕως τῆς χριστοῦ, ἡμεῖς δεκά τεσσαρες.

Christi autem
Cum esset de-
sponsata mater
ius Maria
aetquam con-
nectitur.

ἢ ἡ ἰησοῦ χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἔω μνηστειθείσης ἡ

18 τῆς ἰησοῦ χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἔω μνηστειθείσης ἡ
ἡ μήτηρ αὐτῆς ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

19 ἦλθεν ἔν ἡμερῶν ἡ ἰωσήφ ἐκ βηθλεὲμ ἐν γαστρὶ αὐτοῦ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

20 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

21 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

22 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

23 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

24 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

25 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

26 ἡ ἰωσήφ ἡ ἰωσήφ, ὅτι ἡ συνῆλθεν αὐτοῦ, ἀ-
γενναία ἐστὶν ἐν ἑσπέρῳ αὐτοῦ.

CAP. II. β.

1 Τοῦ δὲ ἰησοῦ ἡ γέννησις ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἡμέ-
ρῳ αὐτῆς ἡ ἰωσήφ.

|| Oriente vene-
runt
p qui
* ait

bus Herodis regis, ecce Magi ab || Orientibus accesserunt
rais ηρώδης τῷ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρερχόμενοι
in Hierosolyma, Dicentes: Vbi est p natus rex

εις ἱερουσαλίμα, λέγοντες, ποῦ ἔστι ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῆ 2

Iudaeorum? vidimus enim eius stellam in Oriente, & veni-

μουσαδων; εἰδομένη γὰρ αὐτῶ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἠλθο-

μεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας ὁ ηρώδης ὁ βασιλεὺς, ἐτα- 3

batus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans

ραῖβη, καὶ πᾶσα ἱερουσαλίμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγόν 4

omnes principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabantur

παύτας τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων τοῦ λαοῦ, εἰπὺν δὲ αὐτοῦ 5

ab eis vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Beth- 5

lehem Iudae. sic enim scriptum est per Prophetam:

λέξαι τῷ Ἰουδαίᾳ· οὐτὼ γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου.

* principibus

Et tu Bethleheme terra Iudae, nequaquam minima es in 6

caelis Iudae: ex te enim exierit rex, qui regat

ἡμῶν Ἰουδαίαν· ἐκ σου γὰρ ἐξελεύσεται ἡγεμὼν, ὃς τις ποιμανεῖ 6

|| vocatis Magis,
diligenter didicit

τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ. τότε ηρώδης λάτρησά καλέσας τῶν 7

* que apparuit eis

μάγοις, ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος.

* ite, & interro-
gate

καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς βηθλεέμ, εἶπε, πορεύοντες ἀκρι- 8

|| &

τερ explorare de puero: || cum autem inueneritis, renuntiate

* qui cum audif-
ferunt

ἑαὶς ἑξέταστέ περὶ τοῦ παιδὸς· ἐπεὶ ὁ δὲ ἴδωτε, ἀπαγγελάτε 8

* abierunt.

μοι, ὅπως κατ' ἠγῶ ἐλθόν προσκυνῆσαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκού- 9

† αἰσάροι

σαντες ὅτι βασιλέως, ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀσὴρ ὃν εἶδον ἐν 9

|| gaudio magno

τῇ ἀνατολῇ, † προσήλθο ἄνω αὐτοῦ, ἕως ἐλθόν ἔστη ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἦν τὸ 10

p intrantes

παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην 10

valde. Et p venientes in domum, inuenerunt puerum 11

† πίπλω.

καὶ ἑλισάβετ μητέρα αὐτοῦ καὶ † προσκύνοντες αὐτῷ. 11

* aperitis thesauris
suis,

καὶ ἀνοίσαντες τὸν θησαυρὸν αὐτῶν, † προσήνεγκαν αὐτῷ δῶ- 12

† προσφέραι

ρα, χρυσόν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν. καὶ χειματιζόμενοι 12

|| respōdo accepto

quoddam Archelus regnaret in Iudaea pro Herode patre
 ὅτι ἀρχελάου βασιλεύει ὅτι τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς
 suo, timuit illis ira. * Herodius autem secundum somnium
 αὐτῆς, ἐροῦσθαι ἐμὲ ἀπελθεῖν. χηλιαποδὲς ὃ καὶ σῶμα,
 secessit in partes Galilee. Et veniens commisit
 ἀνεχρησθῆναι ἐν ταῖς μερῶν τῆς γαλιλαίας. καὶ ἐλθὼν κατῴ-
 granis in civitatem Nazareth: ut inproverbum dictum
 κησεν εἰς πόλιν λεγομένην ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῆ τὸ ρηθεῖν
 per Prophetas, & quid Nazareus vocabitur.
 ὅτι ἐστὶν περὶ φησὶν, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

CAP. III. 3.

* venit
 Penitentiam agite: appropin-
 quabit de quo dictum est per Esaiam Prophetam, dicen-
 tem: Parate vobis semitas domini, & zonan camelorum, & lumbos suos: Progenies vestra de ventre
 ventura
 q velitis intra vos potentes est
 filios enim
 q proba est.

In autem diebus illis accessit Ioannes Ba-
 ptista, predicans in deserto Iudaeae. Et dicens:
 πάντες, κησούστων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας. καὶ λέγων,
 μετανοοῦτε ἢ ἢ βασιλεία τῆς οὐρανῶν. ὅτι γὰρ
 ὅστις ὁ ρηθεῖς ἐπὶ ἡσάμει τῆς περὶ φησὶν, λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος
 ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, ἵνα δεῖται περὶ ταῖς
 semitas eius. Ipse autem Ioannes habebat indumentum furtivum
 τρίβοις αὐτοῦ. αὐτὸς ὅτι ὁ ἰωάννης εἶχε τὸ ἰνδύμα αὐτοῦ ἐπὶ
 pilis camelorum, & zonan pelliceam circa lumbos suos: et
 τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὸ ὄσφυ αὐτῆς.
 esca autem eius erat locustae & mel silvestre. Tunc exibat
 ἢ ὅτι ὄφη αὐτοῦ ἕως ἀκρίδες καὶ μέλι ἀγρίον. τότε ὤξετο
 ad eum Hierosolyma, & omnis Iudaea, & omnis
 ἡ γαλιλαία. Et baptizabantur in Iordane ab
 ἡ γαλιλαίας. καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῇ Ἰερουσαλὴμ ἐπὶ
 eo, confitentes peccata sua. Videns autem multos
 αὐτοῦ, ὅτι ἔρομοι οὐ μόνον τὰς ἀμφοτέρων αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι πολλὰς
 Pharisaeorum & Sadduceorum venientes ad baptismum
 ἑστῆς φησὶν αὐτοῖς, καὶ σὺ δὲ δουλεύεις ἐργασίῳι ὅτι τὸ βάπτισμα
 suum, dixit eis: Genimina viperarum, quis deinostravit vobis
 fugere a furore ira? Facite ergo fructum
 dignum poenitentiae. Et ne arbitretis dicere ἵνα ἴσθαι
 ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν. καὶ μὴ δοῦναι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς,
 Patrem habemus Abraham. dico enim vobis, quoniam factus est Deus
 πατέρα ἡμῶν τῆς ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δυνατὰ ὁ θεὸς
 de lapidibus istis suscitare filios Abraham. iam super
 ἐκ τῆς λίθων τούτων ἐγαίρει τέκνα τοῦ ἀβραάμ. ἢ δὲ ὅτι
 et securis ad radicem arborum adiacet. Omnis ergo arbor
 καὶ ἢ ἀξίον περὶ τὸ ρίζαν τῆς δένδρον καὶ. πᾶν οὖν δένδρον

quos faciens fructum bonum, & exciditur, & in ignem * iactur. q̄ que non sanit
μη ποιουμι καρποι κελον, εκκοπιεται, και εις πυρ βαλλεται. S̄ excidetur,
S̄ mittetur.

Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam, qui autem post
11 εγω μ̄ βαπτιζω υμας εν υδατι εις μετανοιαν. ο̄ ὅ̄ ο̄πιστω
me veniens, fortior me est: cuius non sum q̄ idosseus
q̄ dignus

μου ερχομ̄ Θ̄, ισχυροτερος μου δεσιν, οῡ εκ̄ εμοῡ κ̄ματος τα
calceamenta portans; ipse vos baptizabit in Spiritu
υποδηματα βασισαι, αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι
sancto & igni. Cuius ventilabrum in manu sua, & permu-

12 αρω και πνευ. οῡ το πλυν εν τη χειρι αυτου, και διαχυ-
dabit arcam suam, & congregabit triticum suum in hor-
δασει τ̄ αλωνα αυτου, και σιμαζει τον σιτον αυτ̄ εις την εσο-
reum: S̄ at paleam comburet igni inextinguibili. S̄ paleas autem

σπικην τ̄ ο̄ αχρην κατακαισει πνευ τ̄ ασβεστου. σβεννυμι
Tunc * accessit Iesus a Galilea in Iordanem
venit

13 τότε εφραγισεται ο̄ ανοσις απο τ̄ γαλιλαιας εις τον ιορδανην
ad Ioannem, baptizari ab eo. q̄ At Ioannes
ut baptizaretur
q̄ Ioannes autem

14 ωεις τ̄ ιωαννην, του βαπτισθηναι υπο αυτου. ο̄ ὅ̄ ιωαννης
prohibebat eum, dicens: S̄ Ego usum habeo a te baptizari, S̄ Ego a te debeo
δικαλωσαι αυτον, λεγων εγω χριστιαν̄ εχω υπο σε βαπτισθηναι,
& tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit * ad * ei:

15 χυ πυ ερχη ωεις με; αποκριθεις ὅ̄ ο̄ ανοσις ειπε ωεις
enim, Sine interitu: sic enim q̄ decens est nobis implere omnem
modi:
q̄ decet nos
αυτον, αφες απ̄ οῡτω γ̄ω παρεπυ δεσιν̄ η̄μιν πληρωσαι πασαν
S̄ iustificacionem. Tunc * dimittis eum. Et baptizatus ὅ̄ Iesus, S̄ iusticiam.
* dimisit
* autem
q̄ consecutum

16 διακριτωσω. τότε αφιστη αυτον. και βαπτισθη ο̄ ανοσις,
ascendit q̄ basium de aqua: Et ecce aperti sunt ei celis,
* mihi
αῡειν̄ δ̄ιδως απο τ̄ υδατος, και ιδου ανεωχθησ̄ αυτω̄ οι υρανοι,
& vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & ve-
χ̄, ειδε το πνευμα τ̄ θεου καταβαινον ωσει πετειραν, καῑ ἐρ-
nienti super S̄ eum. Et ecce vox de celis, dicens: S̄ se.

17 ρω̄ηλον δε̄ αυτον. καῑ ιδου φωνη εκ τ̄ υρανων, λεγουσα,
Hic est Filius meus dilectus, in quo * complacui. * mihi
ω̄τος δεσιν̄ ο̄ υος μου ο̄ αγαπητος, εν ω̄ δ̄ιδουμισα.

C A P. I V. δ̄.

Tunc Iesus ^{q̄ tentari} ^{q̄ diabolo.} ^{Et ὅ̄ ieiunans diei quadra-} ^{q̄ ut tentaretur} ^{S̄ cum ieiunasset} ^{quadraginta die-} ^{* bus} ^{* quadraginta no-} ^{ctibus, postea} ^{q̄ ei:}
1 Τότε ο̄ ανοσις ανηχη εις τον ερημον υπο τ̄ πνευματος,
1 πειραθηναι υπο τ̄ διαβολου. καῑ νηστευσας η̄μερας τεσσα-

30, & * νηστεῡ quadragesimam, postquam esurivit.
ρακοντα, καῑ νηκτας τεσσαρακοντα, υσεγεν̄ επεινασε.
Et accedens ei tentator, dixit ὅ̄: Si filius es Dei,

3 καῑ προσελθων αυτω̄ ο̄ πειραζων, ειπεν, ει υος ει τοῡ θεου,
dic ut lapides isti panes fiant. q̄ Ille autem respondens, q̄ Qui

4 ε̄πε̄ ινᾱ οῑ λιθοῑ οῡτοῑ απ̄τοῑ γ̄μωνται. ο̄ ὅ̄ αποκριθεις,
dixit: Scriptum est, Non in pane solo vivit homo,
ειπε̄ μακαριᾱ, εκ̄ δε̄ απ̄τω̄ μ̄ονω̄ ζησεταῑ ανθρωπ̄ Θ̄,

§ quod procedit
de ore

sed in omni verbo *§ exiit* per *es* Dei.
ἀλλ' ὅτι παντὶ ῥήματι ἐκπορεύεται ἵνα σώματ' ᾖ θεοῦ.

* assumptis

Tunc ** assumis* eum *diabolus* in sanctam civitatem, &

τότε ᾤδραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διαβόλος εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ

statuit eum super pronotium templi: Et dixit ei: Si filius

ἔσῃ θεοῦ, ὅτι τὸ πτερυγιὸν τῆς ἰερῆς. καὶ λέγει αὐτῷ, εἰ γὰρ εἶ

¶ mitto te

es Dei, *§ dices* ἵερῶν θεοῦ. *§ scriptum* est enim, Quia angelis

εἰ τοῦ θεοῦ, βόησε αὐτὸν κατὰ γέγραπται, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις

suis mandabit de te, & in manibus tollente, ne forte

αὐτοῦ ἐν τελευτῇ πεί σου, καὶ ὅτι χειρῶν ἀροῦσι σε, ἡμὶ ποτε

¶ offendas

περὶ μολφῆς πρὸς λίθον τῆς πόδα σου. ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τ

Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum.

πάλιν γέγραπται, ὅτι ἐκπειράσεις κυριον τον θεον σου.

§ assumptis

Iterum *§ assumis* eum *diabolus* in montem excelsum

πάλιν ᾤδραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διαβόλος εἰς ὄρεσ' ὑψηλὸν &

valde, & ostendit ei omnia *regna* mundi, &

λίαν καὶ δείκxει αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς κόσμου, καὶ

¶ dicit

gloriam eorum: & dicit ei. Hæc omnia tibi dabo,

τὴν δόξαν αὐτῆς καὶ λέγει αὐτῷ. πάντα ταῦτα σοὶ δώσω, ἰ

ἰὰν περὶ ἑμὲ προσκυνήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, 10

¶ vide

¶ Aui post me Satana, *scriptum* est enim, Domineum Deum tuum

ὑπάρο ὁ πτω μου σατανά. γέγραπται γάρ, κύριον τὸν θεόν σου

adorabis, & illi soli servies. Tunc *¶ dimisit*

¶ reliquit

προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε ἀφίστην 11

eum *diabolus*, & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.

αὐτὸς ὁ διαβόλος καὶ ἰδὲ ἀγγελοι προσήλθον, καὶ δεικxον αὐτῷ.

§ cum audisset

§ Audiens autem Iesus quod Ioannes traditus esset, fecellit in

ἀκούσας ὅ ὁ ἰησοῦς ὅτι ἰωάννης τ παροδεδῆ, ἀνέκαρπεν εἰς 12

Galileam: Et ** reliquens* Nazareth, veniens commigra-

* relicta civitate

τὴν γαλιλαίαν καὶ καταλίπων τὴν ναζαρέτ ἦεν κατὼκν- 13

αις in Capharnaum *maritimam*, in finibus Zabulon &

¶ quod dictum est

σεν εἰς καφναούμ τῆς ᾤδραλαλαίαν, ἐν εἰσίοις ζαβουλὸν καὶ 14

νεφθαλίμ' ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἰσαΐα τῆς πρῆς, 14

dicens: Terra Zabulon & terra Nephthali, viam maris,

λέγοντες. γῆ ζαβουλὸν καὶ γῆ νεφθαλίμ, ὁδὸν θαλάσσης, 15

¶ trans

¶ ultra Iordanem Galilæa gentium *Populus § sedens*

πέραν τοῦ ἰορδάνου, γαλιλαία τῆς ἔθνων. ὁ λαὸς ὁ καθήμενος 16

ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθήμενοῖς ἐν χάρα καὶ

¶ qui sedebat

in tenebris, vidit lucem magnam: & *sedentibus* in regione ** or*

ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθήμενοῖς ἐν χάρα καὶ 17

¶ inde

σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλον αὐτοῖς. ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ 17

¶ pœnitentiam a-

Iesus predicare, & dicere: *¶ Pœnitentiam*: appropriamus enim regnum

ἰησοῦς κηρῶσαι, καὶ λέγειν, μετανοεῖτε ἠγγικε γάρ ἡ βασιλεία 18

τῆς οὐρα-

ἰριτο, quoniam ipsorum est regnum caelorum.
 τῶ πνδματι, ὅτι αὐτῶ ὄστιν ἡ βασιλεια τῆ οὐρανῶν.
 * qui lugent, Beati * lugentes, quia ipsi consolabuntur.
 μαχέριαι οἱ πενδοῦντες, ὅτι αὐτοὶ τ ἀλλοθισον. 4
 Beati mites, quoniam ipsi hereditabunt terram.
 μαχέριαι οἱ περεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομοῖσι τ γῆν. 5
 Beati personicos & hincies iustitiam, quoniam
 μαχέριαι οἱ πεινῶντες, καὶ διψῶντες τ δίχμοσιω, ὅτι 6
 ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi
 αὐτοὶ χροταθήσονται. μαχέριαι οἱ ελεήμονες, ὅτι αὐτοὶ 7
 § misericordiam consequentur. § misericordia efficiantur. Beati mundi corde, quoniam ipsi
 ελεηθήσονται. μαχέριαι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τ 8
 Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam ipsi filij Dei
 ἰδόν ἄφοιται. μαχέριαι οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ 9
 * qui persecutionem patiuntur. vocabuntur. Beati * persecutione affecti propter iustitiam,
 διώκομαι κληθήσονται. μαχέριαι οἱ τ διδωιδῶνος ἐνεκεν δίχμοσιω, 10
 quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati estis, cum
 ὅτι αὐτῶ ὄστιν ἡ βασιλεια τῆ κρανοῶν. μαχέριαι εἶτε, ὅταν 11
 § vobis, § vos, & persecuti fuerint §, & dixerint omne malum verbum
 maledixerint vobis, καὶ διώξοσι, καὶ εἰπωσι παρ πονηρῆ ρήμα
 adversum vos mentientes, propter me. Gaudete & exultate,
 καὶ ὑμεῖς ψαδθῶννοι, ἐνεκεν ἐμοῦ. χαῖρετε κα ἀγαλλιᾶσθε, 12
 quoniam merces vestra § multa in caelis. sic enim persecuti sunt
 ὅτι ὁ μαθῶς ὑμεῖς πόλις ἐν τοῖς ἄρανῶις. ὅταν γῶ εδῶξαι τῶν 13
 * qui fuerint § quod si sal euan-
 nuerit. Prophetas ἴδῶς ante vos. Vos estis sal terra. §
 πωρητας τῶν πωρ ὑμεῖς. ὑμεῖς εἶτε τὸ ἀλας τῆς γῆς. εἰ 13
 αἰτη sal informatum sit, in quo salietur ad nihilum valet vitra,
 ὅ τὸ ἀλας τῆ μωρανθῆ, ἐν τινι ἀλιθῶσι; εἰς ἐλῆν ἰχθῆ ἐπι, 14
 § unus eicū foras, & conculcavi ab hominibus.
 εἰ μὴ βληθῶμαι ἐξω, κα καταπατεύω τῶν ὄν ἀνθρώπων.
 Vos estis lux mundi: non potest civitas abscondi
 ὑμεῖς εἶτε τὸ ὄως τῆ κοσμου. οὐ δῶνται πόλις κρυβῶμαι 14
 supra montem posita. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam
 ὑπὸ τῶν ὄρας κειθῶν. οὐδὲ κειοισι λυχνῶν, κα πῦρασιν αὐτῶ 15
 sub motio, sed super candelabrum, § & lucet omnibus * in
 τῶ τῆ κωδιον, ἀλλ ὅτι τῶ λυχνῶν, κα λαμπει πασι τοῖς ἐν
 dono. Sic luceat lux vestra coram ho-
 τῶ οἰκῶ. οὐ τῶ τῆ λαμ ἄτω τὸ ὄως ὑμεῖς ἐμ πωρῶν τῶ ἀν- 16
 minibus, ut videant vestra § pulchra opera, & glorificent
 τῶ πωρῶν, ὅ τῶς ἴδωσιν ὑμεῖς τὰ καλὰ ἔργα, κα δόξασωσι τὸν
 Patrem vestrum qui in caelis §. Ne putetis quoniam veni
 πατέρα ὑμεῖς τ ἐν τοῖς οὐρανῶις. μὴ νομισθε ὅτι ἦλθον 17
 § solvere § dissolvere Legem aut Prophetas: non veni dissolvere,
 κα τῶ λῶστω τὸν νόμον ἢ τὰ πωρητας; ἵκε ἦλθον κα τῶ λῶστω,
 sed adimplere. Amen quippe dico vobis, Donec § gratias
 ἀλλοὶ πληρῶσται. ἀμῆν γῶ λέγω ὑμῶν, εἰως ἀν παρῆλθῆ 18
 ὁ οὐρα-

caelum & terra, iota unum, aut unum apex non preteribit
ε ουρανος και η γη, ιωτα εν, η μια καραια ου μη παρελθι

19 **Λεγε, donec omnia fiant. Qui ergo soluerit unum**
το γος μου, εως αν παυ τα γρη). **ος εαν ουτ λυση μίαν λυω**
Pronuntiatorum ihermo minutorum, & docuerit sic homi- p. de matoris iherm

ος εντελαιν πυτων τ ελαχιστων, και διδαξη κτω πυν αυθρω-
τοις, ελαχιστος κληθησεται εν τη βασιλεια του ουρανω. **ος**
autem feceris & docuerit, hic magnus vocabitur in regno

δι αν ποιηση και διδαξη, ος εν μελας κληθησεται εν τη βασιλεια
calorum. **Dico enim vobis, si quid si non abundauerit iu-** **quia nisi**

20 **του ουρανω. λεγω γρ υμιν, οτι εαν μη περας αση η δι-**
στια vestra pluri Scribarum & Pharisaorum, non quom
καιοπωλη υμων πλεον του γραμματων και φαρισαιων, ου μη
intrabit in regnum calorum. **Audistis quia pronuntians est et dicitur**

21 **εσελθητε εις τ βασιλει αν του υρανω. ηκουσατε οτι ερηθη**
antiquis Non occides. qui autem occiderit, obnoxius erit reus
τοις αρχαιοις, ου φονδεις. **ος δι αν φονευση, ενοχος εσαι**
iudicio. **Ego autem dico vobis, quia omnis irascitur** **qui irascitur**

22 **τη κρισει, εγω η λεγω υμιν, οτι πας ο οργιζομενος τω**
fratri suo iniurius, obnoxius erit iudicio. **qui autem dixerit reus**
αδελφω αυτω ειηη, ενοχος εσαι τη κρισει. **ος δι αν ειπη τω**
fratri suo Raca, obnoxius erit **confessus, qui autem dixerit reus**

αδελφω αυτω Raca, ενοχος εσαι τω συνεδριω. ος δι αν ειπη
Fratre, obnoxius erit in **gibramon ignis. Si ergo of-** **ferent**

23 **ιωρε, ενοχος εσαι εις τω θυσιασθω τ πυρες. εαν ου παρε-**
fers munusculum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia
φερης τω δωρον σου οπι τω θυσιασθω, και κει μησοθης ει ο
frater tuus habet aliquid aduersum te: **Relinque ibi munusculum**

24 **αδελφω σου εχει τι κα τα σου, αδες κει τω δωρον σου**
ante altare, & vade prius reconciliare
εμ προθεν τω θυσιασθω, και υπαγε παρωτην δεαλλαζηνη τω
fratri tuo, & tunc veniens offer munusculum. **offerens**

αδελφω σου, και τοτε ελθων παροφερε τω δωρον σου.
Esto preasentens aduersario tuo cito, dum es in via **consentientis**

25 **ιδι διοσαι τω αντιδικω σου ταχ, εως οτου ει εν τη οδω**
cum eo: ne forte te tradat aduersarius iudicii, &
μη αυτω, μη ποτε σε παρωδα ο αντιδικος τω κρητη, και ο
iudex te tradat ministro, & in **confidiam conciliariis. carcerem mit-**

κριτης σε παρωδα τω υπρετη, και εις φυλακει βληθηση.
Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas **latus.**

26 **αμω λεγω σοι, ου μη εξελθης εκειθεν, εως αν αποδως τ**
nouissimum quadrantei. **Audistis quia pronuntians est antiquis, dicitur**

27 **εχατον κοδραυτιω. ηκουσατε οτι ερηθη τοις αρχαιοις,**
Non mox habebis. **Ego autem dico vobis, quia omnis pronuntians multo** **qui videtur**

28 **ου μοιχδεις. εγω η λεγω υμιν, οτι πας ο κλειπων λωα-**

rem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo.

¶ Quod si

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proice abs te.

¶ Expediit

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ quom

¶ imitatur

βαλλω

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ expedii

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ quom * cae

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Dicitur

¶ dimiserit

¶ libellu repudiij.

¶ omnis qui dimiserit.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ causa

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ dimissam

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ dicitur

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

* per caelum,

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ per terram,

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ per Hierosoly-

¶ mam

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ per caput tuum

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

μέλας

* Est, est,

¶ his abundan-

¶ tibus est,

¶ dicitur

ακούω

¶ resistere

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

¶ Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, abice eum, & proice abs te.

destruatis, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.

Δύοι, & τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄρες αὐτῶν & τὸ ἱμάτιον.

Et quicumque te angustaverit § miliare tuum, vade cum illo duo.

§ mille passus
§ alia
¶ Qui petit à te, da ei: & volens

41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο.

42 τῶν αἰτηνῶν σου, δίδου καὶ τὸ θέλοντά σου δυνεῖσαι αὐτοῦ,

43 μὴ διασπραφῆς. ἰκούσατε ἐπὶ ἑρρέθη, ἀγαπήσεις τὸ πλησίον

44 σου, καὶ τμισήσεις τὸ ἐχθρὸν σου ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε

45 τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀλογεῖτε τοὺς κατὰ τοὺς ὤμους ὑμῶν, καὶ ὡς

46 ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ φερσύνετε ὑμᾶς ἐπὶ τῆς ἐπιθεκ-

47 ζόντων ὑμῶν, καὶ διακόντων ὑμῶν ὅπως ἤμινατε υἱοὶ τοῦ

48 πατρὸς ὑμῶν τὸ ἐν τοῖς ἑρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτὸς ἀνατέλλει

49 ἐπὶ πονηροῦ καὶ ἀγαθοῦ, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους & ἀδίκους.

45 εἰ μὴ γὰρ ἀγαπήσετε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν

47 ἔχετε; καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι, καὶ εἰ μὴ ἀσπασίθητε

48 τοὺς Ἰουδαίους ὑμῶν, μόνον, ἵνα τελῶναι ποιεῖτε; καὶ οἱ τελῶναι

48 οὐ τὴν ποιῶσιν; ἐσάτε οὖν ὑμᾶς τέλειοι, ὡς περὶ ὁ πατὴρ

49 ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς ἑρανοῖς, τέλειος ἐστίν.

CAP. VI. 5.

1 Πρὸς ἐξέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἑμπροσθεν

1 τῆς αἰσχύνης, ὡς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν

1 οὐκ ἔχετε ὡς τὰ πατεῖ ὑμῶν τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπῆς ἑμπροσθεν

2 σου, ὡς περὶ οἱ ὑποκρίνται ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν

2 ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξαζῶσιν ὑπο τῆς αἰσχύνης. ἀμὲν

3 λέγω ὑμῖν, ἀπεχθιστὴ τὸ μισθὸν αὐτῶν.

3 Ἐλεημοσύνην, μὴ τὴν ἄριστα ἢ ἀεὶστῆρά σου τί ποιῆ ἢ γνάσκω

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

¶ Qui petit à te, da ei: & volens

- 14 Si enim dimiseritis hominibus ^{λαβουσ} eorum, ^{peccata} & vobis Pater vester ^{caelestis}. ^{delicta vestra.}
 εἰ γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ᾧδραπίωματα αὐτῶν,
 ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρανίος.
- 15 Si autem non dimiseritis hominibus ^{λαβουσ} nec Pater vester dimittet ^{ἔσονται} vobis peccata ^{ὑμῶν}.
 ἢ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ ᾧδραπίωματα ὑμῶν.
- 16 Cum autem ieiunatis, & ne facis ^{ficus} sicut hypocritas, ^{quod} est. ^{non} nolite fieri ^{ritus} sicut Extremi-
 νισται. ^{obscurans} enim ^{facies} suas, ^{ut} ^{receptum} ^{mercedem} suam.
 ὅταν ᾷ νησύνετε, μὴ γίνεσθε ὡς περ οἱ ὑποκριταί, ὁσὺ-
 δραπῶσι. ἀφανίζοις γὰρ τὰ ᾧδραπίωμα αὐτῶν, ὅπως
 φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νησύνοντες. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι
 ἀπέχοις τὴν μισθὸν αὐτῶν.
- 17 Tu autem ^{Paritans} ieiunans, ^{vage} tuum ^{caput}, & fa-
 ciem tuam laua: ^{sic} ut ^{ut} appareat ^{hominibus} ic-
 iunans, sed ^{Patri} tuo qui in ^{secretis}: & Pater tuus ^{abscondit}:
 ὁσὺδων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ. καὶ ὁ πατὴρ σου
 ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.
- 18 ^{Non} thesaurizate ^{vobis} thesauros ⁱⁿ terra, ^{vbi} xurgo & ^{perfidius}, & furantur. ^{demolitur},
 μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ
 βράσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διαρυσσῶσι καὶ κλέψουσιν.
 Thesaurizate autem vobis thesauros ⁱⁿ caelo, ^{vbi} neque
 xurgo, neque tinea ^{extermias}, & vbi ^{fures} non ^{efficiunt}, ^{demoliantur},
 σὴς, οὐτε βράσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διαρυσσῶσι,
 nec furantur.
- 19 ^{Vbi} enim est ^{thesaurus} ^{prober}, ^{quod} ^{est} ⁱⁿ ^{cor} ^{vestrum}. ^{est} ⁱⁿ ^{cor}.
 οὐδὲ κλέπτοις. ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν,
 ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.
- 20 ^{Lucerna} ^{corporis} ^{est} ^{oculus}. ^{si} ^{igitur} ^{ocu-} ^{luis} ^{tui} ^{quod} ^{est} ^{oculus}. ^{est} ⁱⁿ ^{cor}.
 ὁ λύχνος τῆς ἀνάμματος ὅστις ὁ ὄφθαλμὸς· εἰ δὲ ὁ ὄφθαλ-
 μὸς σου ἀπλῶς ἢ ὁλον σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.
- 21 Si autem ^{oculus} ^{tuis} ^{malus} fuerit, totum ^{corpus} ^{tuum} ^{tenebro-} ^{sum} ^{erit}. ^{si} ^{ergo} ^{lumen} ^{quod} ⁱⁿ ^{te}, ^{tenebrae} ^{sunt}. ^{est} ⁱⁿ ^{ipsa}.
 εἰ δὲ ὁ ὄφθαλμὸς σου πονηρὸς ἢ ὁλον τὸ σῶμά σου σκοτει-
 νὸν ἔσται. εἰ δὲ ὁ ὄφθαλμὸς σου ἰσχυρὸς ἢ ὁλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.
- 22 Nemo potest ^{duobus} dominis ^{seruire}: aut enim ^{num} ^{colerit}, ^{odio} ^{habebit}.
 ὁ δὲ ὄφθαλμὸς σου ἰσχυρὸς ἢ ὁλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.

* sustinuitis
¶ contemnet.

& alterum diliget, aut vnum amplabitur, & alterum de-
καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει * ἢ ἑνὸς ἀνδέξεσθε, καὶ τὸ ἕτερον κα-
sufficiat non potestis Deo seruire & mammon.

¶ Ideo
¶ solliciti sitis

¶ Propter hoc dico vobis, ne solliciti sitis
ἵνα τὸ τοῦ λέγειν ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῆ ψυχῇ ὑμῶν, τί ἐσ-
manducetis, & quid bibatis: neque corpori vestro quid indua-

ἐνδύομαι
* quam eia,

phagite, καὶ τι πίετε * μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐσθῆ-
mini. nonne anima plus est
σπυδε. οὐχ ἢ ψυχὴ πλείον ἐστὶ τῆς ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ τὸ σῶμα τῷ
sufficiat in sufficiat in volatilia ex-

¶ plus quam vesti-
mentium? Respi-
cite

ἐνδύομαι ὁ * εὐβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τῶ οὐ- 16
li, quoniam non ¶ seruiatis, neque metum, neque con-
frazod, ὅτι οὐ σπειροῦσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνά-
gregant in horrea, & Pater vester expletis parcat

¶ serunt,

zrosant eis spozdicas, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρανὸς ὁ τρέφει
illa. nonne vos magis, & excolit illis?

¶ pluzis estis

αὐτὰ. οὐχ ὑμῖς καλλιον διαφέρετε αὐτῶν;

* vestrum cogitis

* Quis autem ex vobis anxius potest adificare ad
πῆς δὲ ἔξ ὑμῶν μεριμνᾷ ἐνδιῶται τὸ προσδοκῆσαι ὅτι τί 17
stauram suam cubitum vnum? Et circa vstinemini quid anxiamini?

¶ de vestimentis
quid solliciti estis?
¶ Considerate
¶ creferunt
¶ laborant

ἡλικίαν αὐτῶν πηχῶν ἑνα; καὶ περὶ ἐσθῆματος π μεριμνᾶτε; 18
Obseruare illia agri quomodo ¶ angentur; non ¶ fatigantur neque
καταμάθετε τακρινὰ τῶ ἀγροῦ πὼς αὐξανει * ἕκο πᾶς οὐδέ
nent. Dico autem vobis, quoniam nec S. Iohann in omni
γῆσθαι. λέγει δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ ὁ σολομων ἐν πάσῃ τῆ 19
gloria sua * amittens est sicut vno ¶ iflorum. SI paruem forum

* cooperatus
¶ ex illis.
¶ enim

δοξῆ αὐτοῦ τὸ περιβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ ἢ τὸ χορτόν 20
agri s̄ hodie * exillens, & cras in cilibanam ¶ inciditum.

περιβάλλω

τὸ ἀγροῦ σπυροῦσιν ὄντα, καὶ ἀμεινον εἰς κλίβανον βαλλομενον, ὁ
Deus sic ¶ cinguntur, non multo magis vos, & exigua fidei?

¶ quod * ad
¶ mittitur.
¶ venit, quanto
magis
¶ modice

θεὸς ἔτι τὸ ἀμφιένυσσι, & πολλὰ καλλιον ὑμῶν, ἀληθῶς ποιοῖς
* Ne igitur anxiamini dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus,
μὴ οὐ μεριμνήσητε, λέγοντες. ἴι φαζαμου, ἢ τι πῶμεν, 21
aut s̄ quid cistamamiciemus? Omnia enim hæc gentes inquirunt.

ἀφιέννυμι

ἢ τί περιβαλλόμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἐθνη ἐπιζητεῖ 22
¶ Nouit enim Pater vester celestis s̄ quod opus habeatis horum omnium.

* Nolite ergo so-
liciti esse
¶ quo operiemur?

οὐδέ γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ βραβείος ὅτι ζητεῖ ἐτε τῶ τῶν ἀπάντων.
Quærite autem primum regnum Dei & iustificacionem
ζητεῖτε ἢ πρῶτον τὸ βασιλείαν τὸ θεοῦ, καὶ τὸ δικαιοσύνη 23
eius, & hæc omnia prouidentur vobis, s̄ Ne igitur anxie-

¶ Scit
¶ quia his omni-
bus indigetis.
¶ ergo
¶ iustitiam

αὐτῶν, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ ἔσθ μερι- 24
misi in cras: nam cras curabit sua ipsius.

¶ adiciuntur
¶ Nolite ergo so-
liciti esse in cra-
sinum: crastinus
epim dies sollici-
tus erit sibi ipse:
sufficiat

μνηστε εἰς τίνα αἰών * ἢ γὰρ ἀμεινον μεριμνήσει τα εαυτῶν
sufficiat diei malitia sua.

ἀρχατόν τῆ ἡμέρας ἢ κακία αὐτῶν.

Ne iudicetis, ut non iudicemini.

No lite iudicetis & non iudicabit vobis.

1 μη κεινεται, ινα μη κειθητε.

In quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remerietur vobis.

2 εν ω γδ κειματα κεινεται, κειθησθε και εν ω μετρω με-

fueritis, remerietur vobis. Quid autem si inmensis festucam

3 τρειτε, αυπηδησητε υμιν. τι ε βλεπεις το καρφον

quia oculo fratris tui, p de is tua oculo p & iradem in

το εν τω οφθαλμω ε αδελφου σου, τω ε εν τω σω οφθαλμω

iradem non animadvertis Aut quomodo iudices fratri tuo: Sine vides: s dicit

4 δοκον ε χετανοεις η πως ερεις τω αδελφω σου, αρες

ciiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs in

εκβαλω το καρφος απο τω οφθαλμου σου, κ η δοκος εν τω

oculo tuo? Hypocrita, ecce primum iradem de

5 οφθαλμου σου, κωκειτα, εκβαλω ωρατον ε δοκον εκ τω

oculo tuo: & tunc si miseris eicere festucam de

οφθαλμου ε, κ τότε θαβλεψεις εκβαλειν το καρφον εκ

oculo fratris tui. p Ne desis sanctum canibus, p Nolite dicit

6 ε οφθαλμου ε αδελφου σου. μη δωτε το αγιον τοις κισι,

neque mittatis margaritas vestris ante porcos,

μηδε βαλητε του μργαριτας υμω εμπεραθεν ηη χοιραν,

ne forte conculecent eas in pedibus suis, & s conuer. s canes

μη πετε χετα παησωιν αυτου εν τοις ποσιν αυτ, κ σραφεν

si dirumpant vos. Petite, & dabitur vobis: quirit, &

7 τες ρησωιν υμας. αιτειτε, κ δωθησε υμιν ζητειτε, κ

inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim p petens, p qui petit

8 δωθησε κ ρεετε κ ανοιγησεται υμιν. πας γδ ο αιτη,

accipit: & s quatenus, inuenit & pulsanti aperietur. s qui quirit

λαμβαιει ε ο ζητη, δωσει κ τω κρουοντι ανοιγησε.

Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suus

9 η πεσθην ες υμω ανθρωπος, ον ε αν αιτησ η υος αυτω

patrem, nunquid lapidem inder ei? Aut e si pitem petierit,

10 αυτον, μη λιθον οπιδωσει αυτω η κ αν ιχθυω αιτησ,

nunquid serpenti inder ei? Si ergo vos mali existeret, noitis

11 μη ορον οπιδωσει αυτω, ει ουω υμεις πονησει οντες, οιδατε

dara bona dare filiis vestris, quanto magis

δωματα αγαθα διδουαι τοις τεκνοις υμω, πωςω μαλλον ο

Pater vester qui in exlis, dabit bona petentibus se? p est

πατηρ υμω ο εν τοις κελουις, δωσει αγαθα τοις αιτησιν αυτ,

Omnia ego quocumque vultis ut faciant vobis homines,

12 παντα αν οσα αν θλητε ινα ποιωσιν υμιν οι ανθρωποι,

ita & vos facite illis. Sic enim est Lex & Pro-

αποσ, υμωις ποιετε αυτοις, ετωις γαρ εστιν ο νομος κ η ορε-

phera. Intrate per angustam portam, quia lata porta

13 φη, εισελθετε ες εσθης πύλης, οπι πλατηα η πυνη

* est quæ ducit & spatiosa via ducens ad perditionem, & multi
 ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ
 || qui intrant
 Parthæ εισὶν οἱ εἰσπαρχόμενοι δι' αὐτῆς. τίς ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ θελίμα- 14
 θλιόμενα
 ἢα via ὁ ducens ad vitam, & pauci sunt qui is
 § est quæ ducit
 * inueniunt
 ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐεί-
 nuentes eam. Attendite uero à falsis prophetis,
 σκοντες αὐτῶν. προσερχετὲ ἡ ἀπὸ τῆς ψευδοπροφητείας, 15
 || vestimentis
 qui veniunt ad vos in ἰσραηλιτικῆς οὐνιῶν, intrinsecus
 οἱ τινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἰσραηλιτικῆς ἔσθιας
 § cognoscetis
 autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum ὁ ἀγνοήσετε
 δὲ εἰς τὸν λύκος ἀπάγας. ἀπὸ τῆς καρπῶν αὐτῶν ὁ πηγήσεται 16
 § de * uas,
 eos. Nunquid colligunt ὁ ἀ spinis * uas, aut de tribu-
 αὐτῶν. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σαφυλλῶν, ἢ ἀπὸ τριβύ-
 || mala autem
 || as cariosa arbor, fructus malos facit. Non potest
 λων σῦκα; ἢ τὸ παῖ δένδρον ἀγαθόν, καρπὸς καλὸς ποιεῖ 17
 τὸ ὅ σαφῶν δένδρον, καρπὸς πονηρὸς ποιεῖ. οὐ δύναται 18
 § autem
 § mala, bono: fru- δένδρον ἀγαθόν, καρπὸς πονηρὸς ποιεῖν, ἢ δένδρον σαφῶν
 ctu fructus pulchros facere. Omnia arbor ὁ non faciens fructum ὁ pul-
 * quæ non facit καρπὸς καλὸς ποιεῖν. παῖ δένδρον μὴ ποιεῖν καρπὸν κα- 19
 § bonum, excidetur
 et in ignem ὁ iactetur. Itaque ex fructibus
 § mittetur. Igitur
 ἔχων, excidetur, & in ignem ὁ iactetur. Itaque ex fructibus
 § cognoscetis
 eorum ὁ ἀγνοήσετε eos. Non omnis * dicens mihi, Domine, Do-
 || qui facit
 αὐτῶν ὁ πηγήσεται ὑμῖν. ἢ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε, κύ- 21
 ριστε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἑρανῶν ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέ-
 § est, ipse intrabit
 in regnum calo- λημᾶ τῶν πατρῶν μετ' ἐν ἑρανοῖς. πολλοὶ ἐρῶσι μοι ἐν ἑαίνῃ 22
 rum. die: Domine, Domine, nonne ἔγωγε prophetaui, &
 § in
 τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, κύριε, ἢ τῶν ὀνόματι προσεφώνησα σου, καὶ 23
 § tuo nomine armonia eiecimus, & § tuo nomine
 || uirtutes
 πῶν ὀνόματι δαιμονία ὄξεβαλον, καὶ τῶν ὀνόματι
 ἔπιεντις multas fecimus. Et tunc confitebor illis,
 δυνάμεις πολλὰς ἐποίησα σου, καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, 23
 § Quia
 § dicentibus ὅτι ἄθεοτε τὸ ἔργον ὑμῶν. Ἐπορευεῖτε ἀπ' ἐμοῦ πᾶτες οἱ
 § uirtutes
 ἔργα ὀνόματι τῆς ἀνομίας. πᾶς οὖν ὁ εἰς ἀκούει με τῶν λόγων 24
 || qui
 § assimilabitur
 § sapienti,
 ἕξει, & facit ea, ὁ ἀσμιλλῶ ἑαυτὸν τῷ ἄνομῳ, qui
 οἰκοδομεῖ τὸ ὄκοδομεῖ τὸ οἰκίαν αὐτῆς ὅτι τὸ πέτραν καὶ κατέθη ἡ βεβ- 25
 § irruerunt in do-
 § num illam,
 αὐτῶν, & uenerunt flumina, & nauerunt ueni, & ὁ προσβαρῶν
 αὐτῶν πᾶτες τῶν ἡλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπληθη οἱ αἵματι, καὶ τὸ προσπαύσασθαι

domus ista, & non cecidit. fundata erat enim super petram.
 τῆ οἰκίᾳ κτῆν, καὶ οὐκ ἔπεσε. * τεθεμελιωτο γὰρ ὅτι ἐπὶ πέτρῳ.
 Et omnis audiens mea verba hæc, & non faciens ea, * qui audit
 26 καὶ παρ' οὐκων τοῦ λόγου τῆς, καὶ μὴ ποιῶν αὐτοῦ, * facit
 ὁμοίωμα
 ὁμοίωμα
 27 ὅτι ἡ ἀμύμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἠλάσθη οἱ ποταμοί, καὶ
 irruerunt in domum illam.
 ἐπὶ τοῦ οἴκου, καὶ τὸ πνεῦμα ἔσπεσε· καὶ ἐπὶ τῆ οἰκίᾳ κτῆν, καὶ ἔπεσε.
 & in hunc casum illius magari. Et factum est, cum consummasset
 28 ἔβη ἡ πλῶσις αὐτῆ μεγάλη. καὶ ἔφηρετο, ἵνα σιωπῆται ἐν
 Iesus sermoni horum superbaui turbæ super doctrinæ
 29 ἡ αὐτῆ. ὡς γὰρ διδάσκων αὐτοῦ ὡς θεοῦ ἔχων, ὅτι ἔχ
 sicut Scribæ & s eorum & Pharisei
 ὡς οἱ γραμματεῖς.

CAP. VIII η.

* Descendens autem ex de monte, secutus fuit eum turba multa.
 1 Καταβὰν ἡ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
 Et ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens: Domine, si vis, potes
 2 πολλοί. καὶ ἰδὼν λέγει εἰς αὐτὸν, περσκημίαι αὐτῷ, λέγων, κύριε, εἰ θέλεις, δύνασαι με καθαρίσαι.
 Et extendens manum, tetigit eum Iesus, dicens: Volo, mundare. Et
 3 χεῖρα, ἡ ἔφατο αὐτῷ εἰσὺς, λέγων, θέλω· καθαρίσθη. καὶ ἄπτομα χεῖρα, ἡ ἔφατο αὐτῷ εἰσὺς, λέγων, θέλω· καθαρίσθη. καὶ ἄπτομα
 confessum mundata est eius lepra. Et ait illi Iesus:
 4 ἄδεις ἐκαθαρίσθαι αὐτὸν ἢ λέω. ὁ δὲ εἶπε αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅρα μηδεὶ ἐλάλῃς· ἀλλ' ὕπαγε· σπουδὴν δειξόν τῷ ἱερεῖ, καὶ
 offer minus quod scribitur Moyses, in testimonium & præcipie
 ἡ περσκήνεις τὸ δῶκεν, ὃ περσκήνεις μωσῆς, εἰς μὴ πύειον περσκήνεις
 illis.
 5 αὐτοῖς. εἰσελάσθη ἡ αὐτῷ εἰς καθαράν, περσκήνεις αὐτῷ.
 ad eum Centurio, appellans eum, & dicens: Domine,
 6 αὐτῷ ἐκ τὸν τάρχος, ὁ ἐκατὰ αὐτὸν, καὶ λέγων, κύριε, ὁ παῖς μου βέβηκε· ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ ἐκατὰ αὐτὸν, δεινῶς βασιλείου.
 puer meus jacet in domo paralyticus, & vehementer affertur, & male torquetur.
 7 ζῶντος. ὁ δὲ εἶπε αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, εἰ θέλω, δύνασαι καθαρίσθαι αὐτὸν.
 Et respondens Centurio, ait: Domine, non sum ἰσχυρός, & dignus
 8 ὁ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκατὰ τάρχος ἔφη, κύριε, ἐκ τῆς ἰσχυροῦς ἵνα
 meum sub rectum iores: sed tantum die verbo, & sanabitur
 μου ὡς ἔφη εἰσελάσθη· ἀλλὰ μόνον ἐπὶ λέω, καὶ ἴαται ἡ ἰσχυροῦς.

¶ Nam & p̄potestate confituitur

puer meus. ¶ Etiam ego homo sum sub p̄auctoritatem habens

ὁ πῶς με. Ἐγὼ ἐγὼ αὐθροπὸς εἰμι κατὰ ἑξουσίαν ἔχων 9
sub meipsum milites: & dico huic, Vade, & vadit

§ alio,

καὶ ἑμαυτὴν στρατιώτας· Ἐλέω τέτρω, παρὸς Διπ, Ἐ παρὸς εἰ·
& § alij, Venit, & venit. & seruo meo, fac hoc, & facit.

* se dixit.

Ἐ αὐτὸς ἐλεῶ, καὶ ἔρχε· Ἐπὸς ἐλεῶ με, ποίησον τὸ καὶ ποίησ.

Audiens autem Iesus, miratus est: & sic sequentibus: Amen
ἀκούσας ὁ ἰησοῦς, θαυμάσας· Ἐ εἶπε τοῖς ἀκολουθεῖσιν, ἀμὴν 10

¶ non ouείσκει

λέω ὑμῖν, ὅτι ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην πίσιν ἔσθρον. λέω 11
autē vobis, quod multi ab orientibus & occidentibus venient, & re-

¶ oriente & occidente

ἔθ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ κατὰ ἀνατολῶν Ἐ δυσμῶν * ἔξουσιν. Ἐ τὰ ἀνα-

* ἠκῶ,

cumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno

τὰ ἀνακλίνο-

καθίσθουσιν ὁμῶς ἀβραάμ, καὶ ἰσαάκ, Ἐ ἰακώβ ἐν ἡ βασιλείᾳ τῶν

μα

caelorum. Filij autem regni elidentur in tenebras

§ stridor

ἔρανῶν. εἰ ὅ γοὶ τῆ βασιλείας ἐκκληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ 12
exteriores: ibi erit fletus & stridens dentium.

* Vade,

ἔξ ὅτε ἐσθ ἐκεῖ ἐσθ ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
Et dixit Iesus Centurioni: Vade: & sicut credi-

καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ, ὕπαγε· Ἐ ὡς ὁπίσθε 13
disti. Vade tibi. Et sanatus est puer eius, ¶ in hora illa.

¶ ex illa

σας, ἠνωθήτω σοὶ καὶ τῆ ἰατρῆ ὁ πῶς αὐτο ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκεῖνη.

ἀκούμα

Et ingressus Iesus in domum Petri, vidit focum

peum venisset

καὶ εἰσελθὼν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴ οἰκίαν περὶ, εἶδε τὴν πενθραν 14
eius iacentem & febricitantem. Et tenuit manum

αὐτῆ βεβλημένην Ἐ πυρέουσαν καὶ ἤφατο τῆ χειρὶς 15
eius, & dimisit eam febris, & surrexit, & ministrabat ei.

ἐξείρε

αὐτῆ, Ἐ ἀφῆκεν αὐτῷ ὁ πυρετός καὶ τῆ ἰσθμῆ, καὶ δικήκει αὐτῷ.
Vespere autem facto, obtulerunt ei daemones

ὁφίας ὁ ἠμομήνης, παρεβόλεσαν αὐτῷ δαίμονιζομήνης 16
multos, & eiciebat spiritus verbo: & omnes male

§ demonia ha-

πολλὰ, καὶ ἐξείκελε τὰ πνεύματα λόφ, Ἐ πάντας τοῦ κακῶς

benes.

habentes, ¶ sanabat: Ut adimpleatur dictum p̄per Isaiam

¶ curavit

ἔχοντας ἐδερά πύσσιν· ὁ πῶς πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν ἐξ ἰησοῦ 17
Prophetam, dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, &

¶ quod

ἔγροισαντες ἔδερα πύσσιν· ἰδὼν ὁ ἰησοῦς πολλοὺς ἔχοντας ἀσθενείας 18
Videns autem Iesus multas turbas circum-

¶ est

ταῖ νέσους ἐβάστασεν. ἰδὼν ὁ ἰησοῦς πολλοὺς ἔχοντας ἀσθενείας 18
se, misit abire in vltimam. Et accedens

§ nostras

αὐτῶν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ παρεστειλὼν 19
vnu Scriba, ait illi: Magister, sequar te

* discipulos ire trans fretum

εἰς γραμματεῖς, εἶπεν αὐτῷ, διδύκεθε, ἀκολουθήσω σοι 20
quocunque ieris. Et dicit ei Iesus: Vulpes

ὅπου ἐάν ἀπέρχη. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, εἰ ἀλώπεκες 20
fontes habent, & volucres caeli hauriunt aquam

¶ uideo,

φωλεῶς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τῶ οὐρανοῦ καταπιπύουσιν·

Filius autem hominis non habet vbi caput & reclinet. § suum
 ο δε υιός τῶ ἀνθρώπου οὐ ἔχει ποῦ τῆν κεφαλὴν κλίνει.

Aliis autem *discipulorum eius ait illi: Domine, permitte * de discipulis

21 ἔτερθ' ὃ τῷ μαθητῷ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, κύεε, ὁπίστει-
 te mihi primum & abire & sepelire patrem meum. § me & ire
 φόν μοι πρῶτον ἀπλθεῖν, καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.

¶ At Iesus ait illi: Sequere me, & dimitte mortuos § Iesus autem

22 ὃ τῷ Ἰησοῦ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθεσθε μοι, καὶ ἀφες τὰς νεκρῶν
 sepelire suos mortuos. Et ascendente eo in nauiculā,

23 θάψαι τὸν εἰσὶν τῶν νεκρῶν. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον,
 secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce mortui ma-

24 ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ῥιψιμὸς μέ-
 gnum factus est in mari, ita ut nauiculam operis sub * nauicula operi-

γας ἐβύβετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον κελύπτειν ὑπὸ
 fluctibus: ipse vero dormiebat. Et § accedentes § accesserunt ad

25 τῶν κυμάτων αὐτοῦ ὃ σκάθενδε. καὶ προσελθόντες οἱ
 discipuli eius, & solicitauerunt eum, dicentes: Domine, salva nos,
 § &

μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠνεραν αὐτὸν λέγοντες, κύεε, πῶσον ἡμᾶς,
 perimus. Et dicit eis §: Quid timidi estis? exigua fides!

26 Ὑπολύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς, τί θειλοὶ ἐσε ὀλιγοπιστοί;
 Tunc surgens imperauit ventis & mari, & § Iesus modicus

τότε ἐγάρθεις ἐπέπιμσε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ
 facta est tranquillitas magna. ¶ At homines mirati sunt, § Porro

27 ἐξήθετο γαλιλαῖν μεγάλη. οἱ ὃ ἀνδραποὶ ἐθαύμασαν,
 dicentes: Qualis est hic, quia & ventis & mare

λέγοντες, ποταπὸς ἐστὶν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἀνεμοὶ καὶ ἡ θαλάσση
 obediunt ei? Et & venienti ipse in altioris in § cum venisset Ie-

28 ὑπακούουσιν αὐτοῦ; καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τῆν
 regionem § Gerasenorum, occurrunt ei duo * damanisci § Gerasenorum
 χάραν τῶν πορροσινῶν, * ἐπαλύθησαν αὐτῷ δύο δαιμονιοζῶντοί;
 de monumentis exiuites, scilicet nimis, ita ut § non valere * non autem

ἐν τῇ κηκισίῳν ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν
 quousquam transire per viam illam. Et ecce clamauerunt, § nemo potest

29 πῶνα παρῆθειν ὄψε τῶ ὁδοῦ σκείνης. καὶ ἰδοὺ ἐκραζαν,
 dicentes: Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? Venisti huc ante tempus

λέγοντες, πῶ ἡμῖν καὶ σοὶ ἰησοῦ υἱε τῷ θεῷ; ἄλθες ὡδε πρὸς κερὰ
 torquere nos? Erat autem & longe ab illis greg § non

30 βασανισσοῦ ἡμᾶς; ἢ ἢ μακρὰν ἔστ' αὐτῷ ἀγέλη
 porcorum multorum pascent. § Verum demones appellabant § Demones autē

31 χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ ὃ δαιμονες παρεκάλου
 eum, dicentes: Si eiicis nos, permiste nobis, abire § hinc, mitte nos

αὐτὸν, λέγοντες, εἰ σβᾶλλεις ἡμᾶς, ὁπίστει-φον ἡμῖν ἀπελ-
 re in gregem porcorum. Et ait illis, ¶ Abire. § Itē. At

32 θείν εἰς τῶ ἀγέλην τῶ χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε
 Illi autem exeuntes, abiierunt in gregem porcorum. Et ecce § porcos.

οἱ ὃ ἔβηδοντες ἀπῆλθον εἰς τῶ ἀγέλην τῶ χοίρων καὶ ἰδοὺ

§ magno impetu
abitis

§ *Viris* totus grex
ωρμησε πoσα η ἀγέλη τ
& mortui sunt in
aquis.

parcaum per pnceps in
mare, Pastores autem fugerunt,

33

* hęc
¶ de his qui de-
monia habuerant
¶ obuiam.

& venientes in
civitatem, nunquauerunt
omnia, & ¶ *Uaque*
η ἀπελθόντες εις τ
δαιμονιζομένων.

οί τ βόσκοντες εβουζον,
καί τo τo
civitas exiit p̄
appellabant vt

34

§ viso eo, roga-
banc

occursum
συνάντησιν τo
transiret a
suis eorum.

Et § videntes eum,
appellabant vt
παμφιλέσω ἄπως

* μεταβάνω *

μετάθῃ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν αὐτῶν.

CAP. IX. 3.

* Iesus
§ transfractavit
¶ suam.

Et ascendens * in
nauiculam, ¶ *traiecit* & venit in
proprium

Καί εμβας εις τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καί ηλθεν εις τὴν ἰδίαν

1

* θαρσύνω

Et ecce offerrebant
ei paralyticum in lecto
πόλιιν. η ἰδὸν προσέφερεν αὐτῷ

paralyticum in lecto
πόλιιν. η ἰδὸν προσέφερεν αὐτῷ
παρυλυτικὸν ὅτι κλίνης
iacentem. Et videns Iesus fidem illorum, dixit

2

† ἀφίμι
§ de Scribis
§ intra se:
¶ cum vidisset

βελβληθῶν. η ἰδὸν ὁ ἰησοῦς τὴν πίσιν αὐτῶν, εἶπε τῷ
σφι: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.

paralyticum in lecto
πόλιιν. η ἰδὸν προσέφερεν αὐτῷ
παρυλυτικὸν ὅτι κλίνης
iacentem. Et videns Iesus fidem illorum, dixit

3

¶ tibi

Et ecce quidam § Scribarum
dixerunt in seipsis: Hic bla-
σφηma. Et § videns Iesus cogitationes
eorum, dixit
σφίμαί. καί ἰδὸν ὁ ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν,

Et ecce quidam § Scribarum
dixerunt in seipsis: Hic bla-
σφηma. Et § videns Iesus cogitationes
eorum, dixit
σφίμαί. καί ἰδὸν ὁ ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν,

4

§ Surge,
* qui a habet po-
restatem
¶ dimittendi

Quid enim est
facilius, dicere: Dimittuntur
tibi peccata tua: an dicere: §
Erige te, & ambula? Vt autem
sciatis quid

Quid enim est
facilius, dicere: Dimittuntur
tibi peccata tua: an dicere: §
Erige te, & ambula? Vt autem
sciatis quid

5

¶ Surge,
* αἶρω
§ vades,
* surrexit, &

ergo: tunc ait
paralytico: ¶ *Erige*
te, tolle lectum tuum, & vade
in domum tuam. Et ¶ *ereditus*
abiit in domum suam.

ergo: tunc ait
paralytico: ¶ *Erige*
te, tolle lectum tuum, & vade
in domum tuam. Et ¶ *ereditus*
abiit in domum suam.

6

¶ qui dedi potestatem
¶ eum transiret
in deo

¶ *Uides* autem turbas,
timuerunt, & glorificauerunt
Deum, ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι
ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι

¶ *Uides* autem turbas,
timuerunt, & glorificauerunt
Deum, ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι
ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι

7

§ nomine

Deum, ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι
ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι

Deum, ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι
ἰδόντες ὅτι οὐχ ὅτι

8

καὶ τῶν θόντων ἑξελίσαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Καὶ τῶν θόντων ἰησοῦς κηδεύει, εἶδεν ἀνδρῶν καθήμεν
ὄτι τὸ τελευτήιον, ματθαῖον λεγομένον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκο-
λουθεῖ

9

quere me. & surgens secutus est eum. Et factum est
 10 **λῦθει μοι. καὶ ἀνασας ἦκολούθησεν αὐτῷ.** καὶ ἐχόρευτο
 eo discumbente in domo, & ecce multi publicani & pecca-
 αὐτῷ ἀνακλιμασθῆναι τῇ οἰκίᾳ, & ἰδοὺ πολλοὶ τελωνῶν καὶ ἀμάρ-
 tores venientes, discumbebant cum Iesu, & discipulis
 πολλοὶ ἐλθόντες, * **πυνθάνοντο τῷ Ἰησοῦ, & τοῖς μαθηταῖς * οὐκ εἰς κριμα-**
 eius. Et videntes Pharisæi, dicebant discipulis eius:
 11 **αὐτῷ. & ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,**
 Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister
ἑστὶν ἡμεῖς ὅτι τελωνῶν καὶ ἀμάρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος
 venter? At Iesus audiens, ait illis: Non * usum habeo: * est opus valen-
 12 **ὀυνῶν, ὁ ἴσους ἀκίστας, εἶπεν αὐτοῖς * οὐ χρειαὸν ἐχουσιν**
 valentes medico, sed malè habentes. Euntes autem
 13 **οἱ ἰογγεντες ἰατρῶν, ἀλλ' οἱ κακῶς ἐχροντες. ποροῦθέντες ἵ** * habentibus
 discite quid est, Misericordia volo, & non sacrificiū. Non enim veni voca-
μαθετε τι ὄζειν, ἔλεον θέλω, καὶ οὐ δικαιοσύνην. οὐ γὰρ ἤλθον κηλέ-
 re iustos, sed peccatores ad penitentiam. Tunc
 14 **σαι δικαιοσύνης, ἀλλ' ἀμάρτωλους εἰς μετάνοιαν.** τότε
 padeus cum discipuli Iohannis, dicentes: Quare
περὶ σάροντι αὐτῷ ἢ μαθηταῖς ἰωάννου, λέγοντες, ἑστὶν ἡ- * p accesserunt ad
 nos & Pharisæi Ieiunamus frequentè, discipuli autem καὶ
μεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστειοῦμεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταὶ σου
 non ieiunant? Et ait illis: Iesus: Nunquid possunt
 15 **οὐ νηστειοῦσι καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, μὴ δ' ὀυνῶντα οἱ**
 filij sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus?
ἡμεῖς τὰ νυμφῶντος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῷ ὄζειν ὁ νυμφῶντος;
 Veniat autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, &
 * **ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅταν ἄραρθῇ ἀπ' αὐτῆς ὁ νυμφῶντος, καὶ * ἐλεύσονται**
 tunc ieiunabunt. Nemo autem ꝑ̄ iusticiam intentionem panis
 16 **τότε νηστειοῦσιν. ἕδεις ἵ ὅτι βάλαι ὀπίσθην ῥαχοῖς** † ἀπαίρω
 radia in vestimentum vetus: * aufers enim plenitudinem eius, & ꝑ̄ immittit com-
ἀγνάφου ὀπίσθην ἱματίῳ παλαιῷ. ἀρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτῶ ἀπο- † collis
 vestimento, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum
 17 **ἱματίῳ, καὶ χεῖρον ὄσμᾶ γίνεται. ἕδεις βάλαισιν οἶνον**
 novum in vites veteres: ꝑ̄ si autem nimis, rumpuntur vites, & ꝑ̄ alioquin
νέον εἰς ἀσκοῖς παλαιῶν * εἰ δὲ μήγε, ρήγνυται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ
 vinum ꝑ̄ effluit, & vites pereunt, sed mittunt vinum ꝑ̄ effunditur
οἶνον ἐκ χεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται) ἀλλὰ βάλαισιν οἶνον
 novum in vites novos, & ambo confervantur.
νέον εἰς ἀσκοῖς καινοῖς, καὶ ἀμφοτέρα * σωτηρεῖται.) * σωτηρεῖται-
 Hæc illo loquente ꝑ̄ eis, ecce princeps vnus * veniens,
 18 **ταῦτα αὐτῷ λέγουστος αὐτοῖς, ἰδὲ ἀρχὴν εἰς ἐλθῶν,** **μα**
 adorabat eum, dicens: ꝑ̄ Quid filia mea modo defuncta
περὶ σθῆλαι αὐτῷ, λέγων, ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἀπὸ ἐτελεύτη- * accessit, &
 ἐστι: sed ꝑ̄ veniens impone manum tuam super eam, & vivet. Dominus.
σεν) ἀλλὰ ἐλθῶν ὀπίσθης ἡ χεῖρά σου ὀπίσθην αὐτῆς, καὶ ζήσεται.) **ῥενεῖ,**

Et surgens Iesus, sequebatur eum, & discipuli eius.
 καὶ ἐγερθεὶς ἰησοῦς, ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 19

Et ecce mulier *S* *parvula* duodecim annis, *accident* re-
 ἰδοὺ ἰδοὺ γυνὴ ἀνωρόρουσα δωδεκά ἐτη, προσελθούσα ὀπί- 20
 ἔρο, ἥ τειγίτ *f* *umbriam* vestimenti eius. Dicebat enim *p* *in*
 ἄδεν, ἢ ἴατο τὸ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγε γὰρ ἐν 21
seipis: Si tantum tetigero *v* *vestimentum* eius, *s* *sanabor*.
 ἑαυτῇ, ἐὰν μόνον ἀψάμαι τὸ ἱμάτιόν αὐτοῦ, σαθίσθημαι.
 At Iesus conuersus, & videns eam, dixit: Confide filia,
 ὁ ἴησους ὑπεσπράφει, καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπε, θάρσει θυγατερ, 22
fidēs tua *seruauit* te. Et *seruata* est mulier *p* *ab* *h* *ora* *illa*.
 ἢ πίστις σε σέσωκε σου. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῶ ὥρας ἐκείνης.
 Et *ueniens* Iesus in domum Principis, & *videns*
 καὶ ἑλθὼν ὁ ἰησοῦς, εἰς τὸ οἰκίαν τῆ ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ ἰδὼν τοῦ 23
tibicinis, & *turbam* tumultuancem, Dicit illis: Rece-
 αὐλητῆας, καὶ τὸ ὄχλον δορυδμήμον, λέγει αὐτοῖς, ἀναχω- 24
diteron enim mortua est puella, sed dormit. Et deri-
 *καταπαλάω ρεῖτε ἢ ὑπὸ ἀπίσταν τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει καὶ *κατε-
 | Et eum. | *Cum* uero eiecta esset turba, *p* *ingressus* appte-
 † ἐκβάλλο- γέλων αὐτῆς. ὅτε ἦ τὸ ἔξελθῆναι τὸ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐν ἑρ- 25
housis manum eius *s*, & *luxerit* puella. Et exiit
 μιαι πῆσε τὸ χεῖρς αὐτῆς καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξήλθεν 26
sama hac in vniuersam terram *illam*. Et transiit
 † ἡ φῶν αὐτῆ εἰς ὄχλον τῶν γυνῶν ἐκείνων. καὶ κηρύττει 27
inle Iesu, *serui* sunt eum duo caeci, *clamantes*,
 * *Cum* autem *uenisset* ἐκείθεν πρὸς ἰησοῦν ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ, κράζοντες,
 & dicentes: Misere nostri filii David. *Veniens* autē in domum,
 καὶ λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς ἢ δαυὶδ. ἐλθὼν ἰησοῦς εἰς τὸ οἰκίαν, 28
accerserunt ad eum caeci. Et dicit eis Iesus: Creditis
 προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πιστεύετε
 ἢ ὃ ἰσχυρὸν ἔστιν ἡμῶν ἢ ὃ ἰσχυρὸν ἔστιν ἡμῶν. *Quid* possunt *hoc* *facere*? Dicunt ei: *Vtique* Domine.
 ὅτι δυνάμει τῆ τοῦ ποιῆσαι λέγουσιν αὐτῶν, καὶ κῦριε. 29
Tunc tetigit *oculos* eorum, dicens: Secundum fidem vestram
 τότε ἠΐατο τὸ ὄφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων, καὶ ἡ πίστις ὑμῶν 30
fat vobis. Et *aperiti* sunt eorum *oculi*. &
 * ἀνοίγη κηρύττει ὑμῖν. καὶ ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ ὄφθαλμοὶ καὶ 31
comminatus est illis Iesus, dicens: Videte ne quis *sciat*.
 ἐνεβριμῆσατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγων ὅρατε μηδεὶς γινώσκῆτω.
 Illi autem exiit *diffamauerunt* eum in tota terra *illa*.
 οἱ ἦ ἔξελθόντες διεφύμωσαν αὐτὸ ἐν ὅλῃ τῇ γῆ ἐκείνῃ. 32
 Illi autem egressis, *ecce* obtulerunt ei *homi-* 1
 αὐτῷ ἦ ἔξελθόντων, ἰδοὺ προσέβησαν αὐτῷ ἄνθρω-
nem mutum *s* *demoniacum*. Et *eiecto* *homo*. 32
 ἄνθρωπον κωφὸν δαμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαμο- 33
 νιο, locus est mutus & mirax sunt turbae, dicentes: 33
 γίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός καὶ ἐδάμνασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες,
 ἔδύποτι

§ quæ sanguinis fluxum patiebatur accessit & p intra se: § salua ero.

* re salutem fecit. § salua facta est p ex illa hora. § cum venisset vidisset

* καταπαλάω | Et eum. † ἐκβάλλο- μιαι p intravit, & tenuit § et dixit, Puella surge.

* Cum autem venisset

§ quia hoc p vobis?

* ἀνοίγη

§ demonium habentem.

nunquam apparuit sic in Israel. Pharisaei autem
οὐδέποτε εἶπαι οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. οἱ δὲ Φαρισαῖοι

dicebant: In principio demoniorum efficit demones.
ἔλεγον, ἐν τῷ ἀρχῆντι τῶν δαιμονίων ἐκβλήθη τὰ δαιμόνια.

Et circumdabat Iesus civitates omnes & castris,
καὶ περιεῖχε τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας,

35 διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῆς, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
docens in synagogis eorum, & predicans Euan-
gelium regni, & curans omnem languorem, & omnem

γίλιον τῆς βασιλείας, καὶ θραπέυων πάντων νόσον, καὶ πᾶσαν
infirmitatem in populo. Videns autem turbas, misit

36 μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ἰδὼν ὁ τοῦ ὄχλου τὸ ἀπλᾶ-
tus est de eis, quia trans vexatis, & dispersi sicut
χρῖσθαι ἀπὲς αὐτῆς, ὅτι ἦσαν * ἐσκυλευμένοι, καὶ ἐρριμμεγοὶ ὡσεὶ * iacentes
ous non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis * σκύλλω

37 ψεῦδα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς
falsi. Mellis quidem multa, operavif autem pauci.

αἰψῶ, ὁ μὲν θεισμός πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.
¶ supplicare ergo q dominus messis, ut s emittat opera-
rios in messem suam. Tunc dicit discipulis

38 ¶ λέγετε οὖν τῷ κυρίῳ τῷ θεισμῷ, ὅπως ἐκβῆθι ἐργα-
tas eis in messem suam.

¶ Rogate q dominum s mittat
¶ δούμα

C A P. X. i.

Et adducens duodecim discipulos suos, dedit
1 καὶ προσκαλεσάμενος τοῦ δωδέκα μαθητῶν αὐτοῦ, ἔδωκε
illi potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent
καὶ αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν
eos, & curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.
αὐτὰ, καὶ θραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

2 τῶν δὲ δωδέκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα * πετρου
Duo decim autem Apostolorum nomina sunt haec: Pri-
mus, Simou Petrus, & Andreas frater eius, qui dicitur
* πέτρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ

3 ἰακώβου ὁ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
Jacobus Zebedzi, & Ioannes frater eius.

4 σίμων ὁ κατανάνης, καὶ ἰούδας ἰσκαριώτης, ὁ καὶ πρεσβυτέρου
Simon q Cananites, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit
αὐτόν.

5 αὐτόν. ταῦτοις τῶν δωδέκα ἀπέστειλεν ὁ ἰησοῦς, λέγων,
eum. Hos duodecim legavit Iesus, dicens:
ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς ἐν ὄνοματι κυρίου, καὶ ἐν ὄνοματι πατρὸς κυρίου, καὶ ἐν ὄνοματι ἁγίου πνεύματος κυρίου, εἰς ὅσας ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς

discipulis suis,
q eiecerent
s curaren
Pri-
mus, qui dicitur
frater eius,
qui dicitur
¶ &
¶ tradidit
¶ & in
¶ misit
¶ praecepit

& reges // regnabunt propter me, in testimonium illis // decemini
καὶ βασιλεῖς ἄρχησθε δε ἐνεκὸν ἐμοῦ, εἰς μάρτυριον αὐτοῖς ἄγραμα
& genibus. Cum autem tradent vos, & ne anxie // nolite cogitare

19 καὶ τοῖς ἐδιδρασαν. ὅταν δὲ ἐδιδρασαν υἱὰς, ἢ μεμην-
mini quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora
σητε πῶς ἢ τί λαλήσετε. ἡ δὲ ὑμῶν ἐν κεινῇ τῇ ὥρᾳ
quid loquamini. Non enim vos estis // loquentes, sed // loquamini,
* qui loquimini

20 τί λαλήσετε. οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ
Spiritus Patris vestri // loquens in vobis. Tradet // qui loquitur

21 πῶς καὶ τοῦ πατρὸς ἕμεν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῶν. ὁ δὲ ἀδελφὸς
autem frater fratrem in mortem, & pater filium: & in-
δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἑπα-
turgens // nisi in partem, & morte afficiet eos. // πατρίσμι
q filij

νασπονται τέκνα ὅτι γενεῖς, καὶ θανάτωσιν αὐτοῖς.
Et eritis // inquit // ab omnibus propter nomen meum // odio omnibus
homini-
22 καὶ ἑσθε μισοῦνται ὑπο πάντων ἕνεκ τοῦ ὀνόματός μου. ὅτι
permanet in hinc, hic // scribatur. Cum autem // perseveraverit // usque
salvus erit.
23 ὑπομείνας εἰς τέλος, οὕτως σωθήσεται. ὅταν ὁ θάνατος
tur vos in civitate ista, fugite in // aliam. Amen θάνατος

σιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὲν
enim dico // vobis, non // facietis civitates // Israel, donec // consummabitur
γὰρ λέγω ὑμῶν, οὐ μὴ τελεσθῆτε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως αὐ-
veniat Filius hominis. Non est discipulus super // magistrum,
24 ἑλάττω ὑπὸ τοῦ ἀδράπτου. ἕκαστος μαθητὴς ὑπὸ τοῦ διδασκα-
nec secus super dominum suum: // Sulficit // disci-

25 λου, οὐδὲ δοῦλος ὑπὸ τοῦ κρείοντος αὐτοῦ. ἀνεκτόν τοῦ μα-
pulo // ut // sit // sicut // magister // eius, & // servus // sicut // do-
26 τῆ ἱνα ἕξῃ) ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτῶν, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κ-
minis eius. Si // patrem // familiam // Beelzebub // vocaverunt, quanto
eius αὐτῶν, εἰ τὸν οἰκοδεσπότην βασιλέα οὐβ ἀπεχλεῖ, πῶς
magis // domesticos // eius? // Ne ergo // timueritis // eos. Nihil

26 μᾶλλον τοῦ οἰμακοῦ αὐτῶν, μὴ οὐ φοβηθῆτε αὐτοῖς ἕνεκ
enim est // occultum, quod non // visibilium: // & // abditum, // operitum.
γὰρ ὅτι ἡ κεκαλυμμένον, ὃ ἐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, // occultum,
quod non // scitum. Quod dico vobis in // tenebris, dicite in // lumine.

27 ὃ οὐ γινώσκετε τι. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἰπάτε ἐν τῇ
lumine: & quod in // auro // auditis, // predicare // super // domos. // sciat.
φωτὶ, καὶ ὃ εἰς τὸ οὐκ ἀκούετε, κηρύττετε ὅτι τῆ δυνάμεως.
Et // ne // timetis // ab // occidentibus // corpus: // at // aure
q // ceca.

28 καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτείνοντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ
animam // non // valentium // occidere: // q // timete // autem // magis
ψυχὴν μὴ δυναμῆσαν ἀποκτείνειν. φοβηθήτε δὲ μᾶλλον τὸν
potentem // & // animam // & // corpus // perdere // in // gehennam. // possunt
δυναμῆσαν καὶ ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπολεῖσαι ἐν γένει.
Nonne duo passeret // alle // veniunt: // & // unus // ex // illis // non // ca-
29 οὐχὶ δύο σφῆρα ἀσπασαί πωλείται; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ τῆ π-
pila

dat super terram sine Patre vestro. Vestri autem & υμῶν δε χγ 30

* Nolite ergo timere:

capilli capitis omnes numerati sunt. * Ne ergo ai βιχες τῆς κεφαλῆς πάσαι ημεῶν μηδῆσαι εἰσίν. μὴ οὖν 31

¶ meliores estis

inimicitia: multis passibus ¶ praestatis vos. Omai ergo qui φοβηθήτε, πολλῶν σπουδῶν ἵσταφέρετε ὑμῖν. πάς οὖν οὗτος 32

¶ cum § est.

confitebitur in me coram hominibus, confitebor ἀμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπεσθεν τῷ ἀνθρώπων, ἀμολογήσω

¶ cum § est.

& ego § in eo coram Patre meo qui in caelis §. καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ἔμπεσθεν τοῦ πατρὸς μου τῷ ἐν οὐρανοῖς.

ἀρνεία

Qui autem negaverit me coram hominibus, negabitur ὅστις δὲ ἀν᾿ ἀνθρώπωνται με ἔμπεσθεν τῷ ἀνθρώπων, ἀρνείσ- 33

¶ est.

bo cum & ego coram Patre meo qui in caelis §. μοι αὐτῶν καὶ γὰρ ἔμπεσθεν τῷ πατρὸς μου τῷ ἐν οὐρανοῖς.

¶ Nolite arbitrari quia pacem ven-

¶ Ne arbitramini quidam veni iacere pacem in terram: non ve-

¶ mittere, § separare

minuimus quod in terram: sed gladium. Veni enim § dividere

δὴν βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι 34

¶ Qui amat

hominis, domestici eius, diligens patrem aut matrem ἀνθρώπου, οἱ οικιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα 35

¶ plus quam § qui amat

super me, non est me dignus; & amans filium aut filiam

¶ accipit

super me, non est me dignus. Et qui non § capis crucem suam, & sequitur post me, non est me dignus. ἡμῶν ἐμῶν, ὡς ἐστὶ μου ἀξίον. ἢ οὐ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα αὐτῆς, καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυ- 36

¶ Qui invenit

animam suam, perdet illam: & perdet ὁ ἀρῶν τὴν ψυχὴν αὐτῆ, ἀπολέσει αὐτήν καὶ ὁ σταυ- 37

¶ qui perdidit

animam suam propter me, inueniet eam. ἢ ἀρῶν αὐτῷ ἐνεκεν ἐμοῦ, ἀρῶσει αὐτήν. ὁ δεχόμενος 40

¶ Qui recipit

vos, me § suscipit & qui me § suscipit, suscipit minorem ὑμῶν, ἐμῶν δεχόμενος, καὶ ὁ ἐμῶν δεχόμενος, δεχεται τῷ ἀποσταλ- 38

¶ accipiet

insum in § nomen iusti, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ qui recipit nomine

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ accipiet.

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

λαμβανῶν

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ potum dederit vni ex minimis istis calicem aquae

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ nomine

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ accipiet.

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

λαμβανῶν

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ potum dederit vni ex minimis istis calicem aquae

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

¶ nomine

insum, mercedem iusti § capiet. Et quicumque § proserit vobis

ἀμὲν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολάβῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

1 **Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς διατάξων τοῖς δώδε-**
 cim discipulis suis, transiit inde q̄ docere & pra-
 2 **κα μαθηταῖς αὐτοῦ, κατέβη ἐκείθεν τῷ διδάσκειν καὶ κη-**
 dicare in ciuitatibus eorum. s̄ As Ioannes audiens in
 3 **ρύσεν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. ὁ δὲ ἰωάννης ἀκούσας ἐν**
 caetero opera Christi, mittens duos * discipulorum
 4 **τῶ δεσποτικῶν τὰ ἔργα τῷ χριστοῦ, πέντε δὲ τῷ μαθητῶν**
 suorum, ait illi: Tu es veniens, an alium expe-
 5 **αὐτῶ, εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδο-**
 cturus? Et respondens Iesus, ait illis: Euntes
 6 **καὶ λέγετε τοῖς ἰωάννῃσι· εἰπὴν αὐτοῖς, ποδοδέντες**
 renuntiate Ioanni quæ p̄ auditis & videtis: Cæci vi-
 7 **ἀπαγγεῖλατε ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀνα-**
 dent, & claudi s̄ circumambulantes, leprosi mundantur, & ambulantes,
 8 **βλέποισι, καὶ χυλοὶ περπατοῦσι, λεπτοὶ καὶ θαρσύνονται, καὶ**
 surdi audiunt, mortui resurgunt, & pauperes euangelizantur.
 9 **καυροὶ ἀκούοισι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ θαρσύνονται.**
 Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.
 10 **καὶ μακάριός ἐστιν ὁς ἐὰν μὴ scandalizῆται ἐν ἐμοί.**
 * His autem euuibus, cepit Iesus dicere s̄ scribis
 11 **τούτων ὃ ποδοδένων, ἤρξατο ὁ ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις**
 de Ioanne: Quid exiitis in desertum & spectare? arun-
 12 **πρὸς ἰωάννου, πῶ * ὄξηλάτε εἰς τὸ ἔρημον θεάσασθαι; καὶ λα-**
 dinem à vento agitatam? Sed quid exiitis videre?
 13 **μον ἄνθρωπον ἐν μαλλοῖσι περιβαλλόμενον; ἀλλὰ πῶ ὄξηλάτε ἰδεῖν;**
 hominem in mollibus s̄ vestimentis circumamictum? Ecce
 14 **ἄνθρωπον ἐν μαλλοῖσι περιβαλλόμενον; ἀλλὰ πῶ ὄξηλάτε ἰδεῖν;**
 * mollia ferentes in domibus regum sine. s̄ vestitum?
 15 **μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσιν.**
 Sed quid exiitis videre? Prophetam? Uirum, dico vobis, & etiam
 16 **ἀλλὰ πῶ ὄξηλάτε ἰδεῖν; πρὸς φησὶν, ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ**
 q̄ abundantius Prophecia. Hic enim est de quo scriptum est:
 17 **πλεονότερον πρὸς φησὶν, ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ**
 Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui
 18 **ἰδοὺ ἐγὼ ἀποπέμπω τὸν ἀγγελόν μου πρὸς πρόσωπόν σου, ὅς**
 præparabit viam tuam ante te. Amen dico
 19 **καταποδέσει τὴν ὁδὸν σου ἐμπροσθέν σου. ἀμὲν λέγω**
 vobis, non s̄ excelsior est in caelis mulierum maior Ioanne
 20 **ὑμῖν, ἢ * ἐρημῶν ἐν ἡγεμονίαις ἡγεμονῶν καὶ ἡγεμονῶν ἰωάννου**
 Baptista. * Verum minor in regno caelorum * ἐγείρεται
 21 **τῶ βαπτιστοῦ. ὁ δὲ μικρότερος ἐστὶν τῆ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν,**
 maior illo est. p̄ A vero diebus Ioannis Baptista usque
 22 **μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἰωάννου τῶ βαπτιστοῦ ἕως**
 p̄ A diebus autem

nunc regnum celorum vni patitur, & violenti rapiunt
 ἄρτι, ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βίαια ἁρπάζουσιν
 illud. Omnes enim Prophetæ & Lex usque ad Ioannem
 αὐτῶν. πάντες γὰρ οἱ προεφήτευσαν καὶ ὁ νόμος ἕως ἰωάννου 13
 prophetauerunt. Et si vultis recipere, ipse est Elias
 παρεφητήσων. ἢ εἰ θέλετε δεξασθαι, αὐτὸς ὅστις ἠλίας ὁ 14

* qui venturus est
 * Qui habet
 * audientia
 * similem xpm a
 bo

Cui autem assimilabor generationem istam? Similis est pueris
 τῶν ἐκείνων ἐπιπέσει τῶν ἡρώων τῶν τῶν, οἱ μὲν δὲ παιδίους 15
 in foro sedentibus, & acclamantibus sociis suis,
 ἐν ἀγορῇ καθήμενοῖς, καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἑταίροις αὐτῶν,
 Et dicentibus: Tibi somniamus vobis, & non scitis. Iamcu-
 καὶ λέγουσιν, ἡλικιωμένῳ ὑμῶν, καὶ ἐκ ὀρχήσασθε ἐδρῆν 17
 tantum vobis, & non plauristis. Venit enim Ioannes neque
 σκεῖν ὑμῶν, καὶ ἐκ ἐκείνων. ἠλθε γὰρ ἰωάννης μὴ τε 18
 manducare, neque bibere, & dicunt, Demonium habet. Venit
 ἐδρῆν, μὴ τε πίνειν, καὶ λέγουσι, δαίμονιον ἔχει. ἠλθεν 19

* qui clamantes
 * in qualibus di-
 cunt: Cecinimus

Filius hominis manducans & bibens, & dicens, Ecce ho-
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐδρῆν καὶ πίνειν, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ἀν-
 * * * * * & vinipotator, publicanorum amicus & peccatorum.

* vorax

ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἀρπυγιῶν.
 Et iustificatus est sapientia & filius ἡπῆνης. Tunc cepit
 καὶ ἐδιδάσκειν ἢ σοφία τοῦ τῆς κηρῶν αὐτῶν. τότε ἤρξατο 20

* suis.

exprobrare & cunctas, in quibus facta sunt plurima & efficaciter
 ὀνειδίζειν ταῖς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείους δυνάμεις
 eius, quia non penituerunt. Vt tibi Bethsaida, Vt tibi Beth-
 αὐτῶν, ὅτι οὐ μετάνησαν. οὐαὶ σοὶ χερσὶν, οὐαὶ σοὶ βῆθ 21

* civitatibus,
 * virtutes
 * egissent peni-
 tentiam.
 * Corozais

facta, quia si in Tyro & Sidone facta essent efficaciter &
 σαῖδά, ὅτι εἰ ἐν τυρῷ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ
 facta in vobis, olim in sacco & cinere penitissent.
 ἡροὺλαι ἐν ὑμῶν, πόλεις αὐτῶν σάκκῳ καὶ σποδῶ μετανήσῃ. 22

* virtutes quæ fa-
 cte sunt
 * cetero
 * penitentiam e-
 gissent. Verunta-
 men

Ceteram dico vobis, Tyro & Sidoni remissius erit in
 πάλῳ λέγω ὑμῶν, τυρῷ καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡ- 23
 die iudicii, quam vobis. Et tu Capharnaum, quæ usque & ca-
 μέρα κρίσεως, ἢ ὑμῶν. καὶ τὴ καὶ ἡφραταὺμ ἢ ἔσται τὸ σὺ 23

* nunquid
 o in
 * ex-Itabariis
 * in

lum & aliepolis, usque infernum dominetur, quia si in Sodq-
 ραμῶν ὑψώθεισα, ἕως αἰθρῶν καὶ καταβιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν σοδῶ-
 mis facta fuisset efficaciter facta in te, manifestare
 μοῖς ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ ἡροὺλαι ἐν σοὶ, εὐμεγας αὐτῶν
 usque hodie. Ceteram dico vobis, quod certe Sodomorū
 μέχρι τῆς σήμερον. πάλῳ λέγω ὑμῶν, ὅτι γὰρ ἡ σοδῶμων 24

* & καταβιβά-
 ζω.
 * in hac diem.
 Veruntamen
 * quia

remissius erit in die iudicii, quam tibi. In illo
 ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοὶ. ἐν ἐκείνῳ 25

tempore respondens Iesus, dixit: Condecet tibi,
 τῶν χερσῶν σαοκριθεὶς ὁ ἰσραὴλ, εἶπε, ὁμολοῦμαι σοὶ,
 πατήρ

Pater, Domine cxi & tertia, quia absconditi hxc
πάτερ, κρύβεις τὰ οὐρανόσ κ' της γης, ὅτι ἡ ἀπεκρυφθεὶς ταύτα ἐποκρύπτω
a sapientibus & insipientibus, & reuelati ca p̄ inuicillia. p̄ p̄udentibus, p̄ paruulis.

26 καὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγνώστο ἡ δοξία ἐμοῦ ἀπὸ πάντων σου.
Iia Pater, quoniam sic fuit placitum amic te.
Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Et nemo scit nouit

27 πάντα μοι ἡ πατέρα ἔδωκεν ἡ δόξα μου, κ' οὐδεις ὅτι- ἀποκρύπτω
gnoscit Filium, nisi Pater: neque Patrem quis cognoscit, nouit,
γινώσκῃ τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ ἡ πατέρα τις ὅτι γινώσκῃ,
nisi Filius, & qui uoluerit Filius reuelare.
εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὁ ἐὰν βούληται ὁ υἱός ἀποκαλύψαι.

28 δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες, κ' ἡ φορτίσ μου, ἡ qui laboratis, Peris,
& ego s̄ retraho vos. Tollite iugum meum super vos, φορτίσ μου
& dicite a me, quia mihi sum & humilis corde: s̄ sciam

29 καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρὸς εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ·
& inuenietis requiem animabus uestris. * Non iugum meum * Iugum enim
blandum, & onus meum leue est.

30 καὶ ἀναπαύσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὁ γὰρ ζυγός μου
blandum, & onus meum leue est.
ῥητός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ὄσιν.

CAP. XII. 16.

In illo tempore abiit Iesus sabbatis sabbato

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύθη ὁ ἰησοῦς τοῖς σάββατο
per fact: per discipuli eius esurierunt, & coeperunt p̄ Discipuli autē
ἄσθεσαν οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι ἐπείνασαν, κ' ἡρῶν αὐτο
vellere spicas, & manducare. s̄ Venit Pharisei uidentes, dixit: s̄ Pharisei autem

2 τίλλειν σπικας, κ' ἐσθίου. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἰδόντες, εἶπεν
ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere * in Sab. * Sabbatis. At ille
αὐτοῖς· ἰδοὺ οἱ μαθηταὶ σε ποιοῦσιν ὅ κ' εἴρεσι ποιεῖν ἐν σαβ-
bato. Ne op̄a dixit eis: Non legistis quid fecerit David

3 ἑσθίου. ὅς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἀπέγνωτε τι ἐπίστασθε δαβὶδ, ἀναμνησάτω
quando esurin ip̄o & qui cum eo. Quomodo iocrauit in herant:

4 ὅτι ἐπιπείνασεν αὐτός κ' οἱ μετ' αὐτοῦ, πῶς ἐσθῆκεν εἰς τὸν
domum Dei, & panes propositionis comedit, quoniam p̄ licet
εἶκον ἡ θεοῦ, κ' τῶν ἀρτοῦν ἡ πρεσβυτέρων ἐφαρῆκε, οἱ δὲ εἶπεν
eis: ei edere, neque his qui cum eo s̄ nisi Sacerdotibus solum s̄ erant

5 ἢ οὐκ ἀπέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββατοσιν οἱ ἱερεῖς
Aut non legistis in Lege, quia Sabbatis Sacerdotes

6 ἐν τοῖς ἱεροῖς τὸ σάββατον ἡ βεβηλώσιν, κ' ἀλλοποῖ εἰσὶν·
in facta Sabbatum violant, & s̄ tunculpat sunt: * templo
Dico autem uobis, quod sacra maior est hic. s̄ sine et min:

7 λέγων δὲ ὑμῖν, ὅτι τὸ ἱερεῖσ μου ζῶν ὄσιν ὡς ἐ.
p̄ quia tem, lo

Si autem sciretis quid est, misericordiam volo, & non sacrificium, nun-
ei δὲ ἐμακάριτε τι ὄσιν, ἔλεον θελον, καὶ ἔθελον, οὐκ ἔ

§ innocentes,
§ etiam
p. inde
transtulit.

quam condemnassetis § inculpatores. Dominus enim est § Sab-
αὐ κατεδικάσατε τοὺς ἀνομίους. κωμικὸς γὰρ ὄσι σαβ- 8

bati filius hominis. Et ¶ transiens inde, venit
βα του ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μετὰ τὰς ἐκπόδων, ἦλθεν 9

in synagogam eorum. Et ecce homo erat marum
eis τῆν συναγωγῆν αὐτῆν. καὶ ἰδοὺ ἀνθρώπου ἑνὸς ἔχει 10

ἐπρωτῶ

habens aridam: & interrogabant eum, dicens: Si licet
ἔχων ξηρὰν καὶ ἔπιρωτῆσαι αὐτὸν, λέγοντες, εἰ ὄξεσι τοῖς
Sabbatis curare: vt accenserent eum.

αὐβασα θεραπεύειν; ἵνα κατηρομήτων αὐτῶν.

o habeat
ἐχω

Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo qui p. habeat
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, τίς ἐσὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἔχει 11

onem suam: & si ceciderit in Sabbatis in foueam,
σφραβᾶτον ἐν, καὶ ἐὰν ἐπιπέσῃ τὸ τοῖς σαββάσιν εἰς βοδινὸν,
nonne § apprehendet eam & eriget? Quanto § injuriam praestas ho-

§ sternit & leuabit
eam?
magis melior est

καὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγαροῖς πύσω σου ὄξφορει ἀν- 12

θρώπου σφραβᾶ τρυφᾶς ὄξεσι τοῖς σαββάσιν καλῶς ποιεῖν.
Tunc ait homini exfecatam habenti ma-

τὸ τε λαχεῖ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένῳ ἔχοντι ἔχει 13

nam: Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est
ρα, ἐκτείνον τῆν χεῖρά σου. καὶ ὄξετείνε καὶ ἀποκρυσάθη

§ sanitati
p. Exentes autem
Pharisei, cōsiliū
faciebant
§ quomodo
§ Jesus autē sciens,
§ secuti
p. multi,
§ praecepit eis

ὕψους ὡς ἡ ἄλλα. οὐ δὲ Φαρισαῖοι συμβῆλλον ἔλαβον 14

καὶ αὐτὸν ὄξθροντες, ὁ πῶς αὐτὸν ἄποκρυσάθη. ὁ δὲ ἰησοῦς 15

γενεῖ, ἀνεζήρησε ἐκείθεν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ-
cognoscens, recessit inde: & ¶ secuta sunt eum p. turba mal-
τα, & curant eum omnes. Et § increpauit eos

λοι, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάλιν. καὶ ἐπέτιμῆσεν αὐτοῖς 16

* quoddidum est.

ut ne manifestum eum facerent. Vt adimpleretur p. pronuntiatum
ἵνα μὴ φανερῶν αὐτὸν ποιήσωσιν. ὁ πῶς πληρωθῆ το ρηθῆν 17

* bene complacuit
animae meae.
ἀρετίζω,
ἀντιπῶ

per Elaiam Prophetam, dicentem: Ecce puer meus quem
ὄξθῆ ἰουαίου τοῦ σερφῆτε, λέγοντος. ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν 18

elegit dilectus meus, in quo delectata est anima mea. Ponam
τῆν ῥεψα. ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν ἐσθῆμισεν ἡ ψυχή μου. θήσω

Spiritum meum super eum, & iudicium gentibus § pronuntiabit.
τὸ πνεῦμά μου ὅτ' αὐτὸν, καὶ κείσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγέλω.

Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in pla-
κα εἰσεῖται, ἢ δὲ κραυγήσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλα- 19

p. Arundinem
quasi sciam
κατὰ ρο
§ ad

teis, vocem eius. p. Calamum contrition non con-
τίταις τῆν φωνὴν αὐτῆ. καὶ ἄλμον σμυτταμμένον οὐ τῆ κα- 20

tinget, & linum fumigans non extinguet, donec ciciat § in viduam
πεδῆσει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἐν ἐκπόδῃ εἰς νίκος

τῆν χριστῶν.

- judicium: Et ^{nomini} eius gentes sperabunt. ^{in nomine}
- 21 τὴν κρείων καὶ τὸ ὄνοματι αὐτῆ ἐν τῷ ἔλποδοσι. ^{en}
- Tunc ^{allatus est} ^{et} ^{damoniarum,} ^{exiit} & ^{hoblaus est et}
- 22 τοτε ^{πεσοιυνηθη} αὐτῷ ^{δαμονιζόμενον,} τυφλὸς καὶ ^{πεσοφρέεσμα}
- micus, & ^{curavit} ^{eius,} ^{ita ut} ^{caecus} ^{et} ^{mutus} ^{et} ^{per loqui} ^{et} ^{loqueretur} ^{et} ^{videret}
- καφός καὶ ἐδραπέδωσεν αὐτῷ, ἀσε τὸ τυφλὸν καὶ καφὸν καὶ λαλήειν
- 23 καὶ βλέπειν. καὶ ἔδρασαντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον, μήτις
- hic est ille Christus filius David? ^{As} ^{Pharisai} ^{audien-} ^{Pharisai autem}
- 24 οὐτός ἐστιν ὁ χριστός ο ἰσὸς δαβίδ; οἱ ὅ φαρεισοὶ ἀκῆσαν-
- tes, dixerunt: Hic non eiecit ^{daemones,} ^{sed} ^{nos} ⁱⁿ ^{Beelze-} ^{nisi}
- τες ἐπιγον, εἰς τὴν ἐκβάλλει τὰ δαμονία, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζε-
- bub principe ^{damoniorum.} ^{Sciens} ^{autem} ^{Iesus} ^{co-}
- 25 βουλ ἄρχοντι τῶν δαμονίων. εἰδὼς ὅ ὁ ἰσους τὰς ἐν-
- gitationes eorum, dixit eis: ^{Omne} ^{regnum} ^{diuinitum}
- δομήσεις αὐτῷ, εἶπεν αὐτοῖς, πάντα βασιλεία τῷ μελειδεῖσαι μεεῖζω
- contra se, ^{desolabitur:} [&] ^{omnis} ^{ciuitas} ^{vel} ^{domus} ^{diuisa}
- καὶ ἐαυτῆς, ἐρημούται καὶ πάντα πόλις ἢ οἰκία μελειδεῖσαι
- contra se, non stabit. ^{Et} ^{si} ^{satanas} ^{satanas} ^{e-}
- 26 καὶ ἐαυτῆς, ἢ σαδῆσῃ. καὶ εἰ ὁ σαλιανὶ τὸ σαλιανὶ ἐκ-
- licet, ^{in seipsum} ^{diuisus} ^{est:} ^{quomodo} ^{ergo} ^{stabit} ^{regnum} ^{eius?} ^{Et} ^{aduersus} ^{se}
- σαδῆσῃ, εἰ ἐαυτῆ μεεῖδῃ πῶς ἐν σαδῆσῃ ἢ βασιλεία αὐτῆ;
- Et si ego in Beelzebub ^{eiicio} ^{daemones,} ^{filij}
- 27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν βεελζεβουλ ἐκβάλλω τὰ δαμονία, οἱ υἱοὶ
- vestri in quo ^{eiiciunt?} ^{Propter} ^{hoc} ^{ipsi} ^{uestri} ^{erunt} ^{iudices.} ^{Ideo}
- υμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν, εἰς τὸ αὐτοῖ υμῶν ἐσὸν καὶ αἰ.
- Si autem ego in spiritu ^{Dei} ^{eiicio} ^{daemones,} ^{igitur}
- 28 εἰ ὁ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαμονία, ἀρε
- peruenit in vos ^{regnum} ^{Dei.} ^{Aut} ^{quomodo} ^{potest}
- 29 τῆ φθοσῆ ἐφ' υμᾶς ἡ βασιλεία τῆ θεοῦ. ἢ πῶς δύναται φθοσῆ
- quisquam intrare in ^{domum} ^{fortis,} [&] ^{vasa} ^{eius} ^{di-}
- tis εἰσελθεῖν εἰς τὸ οἰκίαν τῆ ἰχυροῦ, καὶ τὰ σκεῦα αὐτῆ διαρ-
- riperet. ^{si} ^{nos} ^{primū} ^{alligauerit} ^{fortem,} [&] ^{tunc} ^{domum} ^{illius?} ^{nisi} ^{prius}
- πᾶσαι, εἰ μὴ πρῶτον τῆ φθοσῆ τῆ ἰχυροῦ, καὶ τὰ οἰκίαν αὐτῆ δια-
- 30 διαρπάσει; ^o ^{μη} ^{ὦν} ^{μετ'} ^{ἐμοῦ,} ^{κατ'} ^{ἐμοῦ} ^{ἔσῃ;} ^{καὶ} ^ὁ ^{μη}
- congregat ^{meum,} ^{spargit.} ^{Propter} ^{hoc} ^{dico} ^{vobis:} ^{Ideo}
- 31 σινάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίεις. εἰς τὸ το λέγω υμῶν,
- Omne ^{peccatum} [&] ^{blasphemia} ^{remittetur} ^{hominibus:}
- πᾶσα ἀμάρτια, & βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ
- ^{per} ^{verbum} ^{spiritus;} ^{blasphemia,} ^{non} ^{remittetur} ^{hominibus.} ^{per} ^{spiritum} ^{autem,}
- 32 καὶ ὁ πνεύματος βλασφημία, οὐ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.
- Et quicunque dixerit ^{verbum} ^{contra} ^{Filium} ^{hominis,} ^{remittetur}
- 33 καὶ ὁ ἐάν εἴπῃ λόγον κατ' ἐπὶ υἱοῦ τῆ ἀφθώπου, ἀφεθήσῃ
- ei: ^{qui} ^{autem} ^{dixerit} ^{contra} ^{Spiritum} ^{sanctum,} ^{non} ^{remittetur}
- ἐαυτῷ, ὅς εἰ ἀν εἴπῃ κατ' ἐπὶ πνεύματος τῆ ἀφθῆ, οὐκ ἀφεθήσῃ

audire sapientiam Salomonis: & ecce plus Salomon hic. ^{quod}
ἀκούει τὴ σοφίαν σολομῶντος καὶ ἰδὲ πλεον σολομῶντος ἑσθλῶς.

Cum autem immundus spiritus exierit ab homine.

43 ὅταν ᾗ τὸ ἀκαθάρτου πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
ambulat per ⁱⁿ iniqua loca. querens requiem, & non in ^{locis} locis
διέρχεται δι' ἀνθρώπων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ εὐχ
uenit. Tunc dicit: Reuertar in domum meam vade ex-

44 εἰσκει. τότε λέγει, ὅπως εἶμι εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξ-
iit. Et veniens, inuenit ^{vacantem} vacantem, scopis ^{stragulam} stragulam, & ^{ibi} ibi
ἡλθόν. καὶ ἐλθὼν ἀείσκει χοροάζοντα, σισαφωμίον, καὶ ^{mundatam} mundatam
ornatam. Tunc vadit, & assumit

45 ἡ κεκοσμημένη. τότε πορεύεται, καὶ ἐπιλαμβάνει κοσμημένην
eum se septem alios spiritus nequiores seipso & intra ^{secula} secula
μυθ' αὐτῆ ἐπιλάετα πνεύματα πονηρὰ ἑαυτῆ, καὶ ἐπιστ-
ret habitans ibi: & hanc nouissima hominis Alius
δόντα χειρὶ ἐκείνῃ καὶ τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνῃ
prioribus. Sic erit & generatio huic ^{nequam} nequam, ^{perditionis} perditionis.
χρῆσται τῶ σφραγισθῆναι ἕως ἄρα καὶ ἡ γενεὴ ταύτη ἡ πονηρὰ
adhuc autem ^{loquente} loquente ^{verbis} verbis, ecce mater & ^{ad turbas} ad turbas

46 ἐπὶ ᾗ αὐτῆ λαθροῦτος τοῖς ἄλλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ
fratres eius stabant foris, querentes ei loqui.
ἀδελφοὶ αὐτῆ εἰσηγήθη ἕξω, ζητούντες αὐτῆ λαθροῦσαι.
Dixit autē quidam eis: Ecce mater tua & fratres tui

47 εἶπε δε πρὸς αὐτῶ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου
foris stant, querentes tibi loqui. At ipse respondens ^{se} se alloquēti
ἀδελφοὶ αὐτῆ εἰσηγήθη ἕξω, ζητούντες αὐτῆ λαθροῦσαι.
Dixit autē quidam eis: Ecce mater tua & fratres tui

48 ἕξω εἰσηγήθη, ζητούντες αὐτῆ λαθροῦσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
ait dicens sibi: Quæ est mater mea, & qui sunt
εἶπε τῶ εἰπόντι αὐτῶ, τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ
fratres mei? Et extendens ^{manum} manum suam in di-

49 ἀδελφοὶ μου, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτῆ ἐπὶ τῶν μα-
triculo: suis, dixit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicquid
θητῆς αὐτῆ, εἶπεν ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου & οἱ ἀδελφοὶ μου. ὅστις
enim fecerit ^{voluntatem} voluntatem Patris mei qui in cælis, ipse ^{est} est
ἡ ἀποποίησθαι τὸ δέλημα τὸ πατρὸς μου τὸ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς
meus frater, & soror, & mater est.
μου ἀδελφος, καὶ ἀδελφὴ, καὶ μήτηρ ἐστίν.

CAP. XIII. 17.

In ^{tertia} die illo exiens Iesus de domo

1 Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐξῆλθὼν ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας
sedebat ^{secundum} secundum mare. Et congregatae sunt ad eum ^{secenti} secenti

2 ἐκάθητο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ προσήλθοσαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι
turbae multae, ut ipsum in naticulam ^{ascendens} ascendens sederet: & ^{adscenderet} adscenderet
οἱ πολλοὶ ὡς αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καὶ καθῆσαι καὶ
omnis turba in litore stabat. Et locutus est eis
3 πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τῇ αἰρουμένῃ εἰσηκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς

¶ qui seminavit
¶ θραβόλλω
¶ dum seminavit
quendam eccide-
runt
¶ cæli

multa in parabolis, dicens: Ecce exiit ^{¶ seminator}
πολλὰ ἐν τῷ θραβόλλῳ, λέγων ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τῶ
feminare. Et in ^{¶ in} seminare ^{ipsum, hac quidem ecciderunt secus}
σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ἃ μὴ ἔπεισε θραβόλλῳ
viam, & venerunt volucres, & comederunt ea.
ὄσον, καὶ ἤλθε τὰ πτείνῃ, καὶ κατέφαγεν αὐτὰ.

Alia autem ceci derum in petrosa, ubi non habebant terrā mul-
ἀλλὰ ἃ ἔπεισε ὅτι τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολ-
tanti & continuo exorta sunt, ¶ propter non habere altitudinē terræ.

¶ quia non habe-
bant
¶ θρανατέλλω
¶ quia non habe-
bant radicem,
aruerunt.

λλω, καὶ ὁ θεὸς θρανατέλλῃ, ἵνα τὸ μὴ ἔχεν βάρους γῆς.
Sole autem orto, ^{¶ aruerunt} & propter non habere
ἄλλω ἃ ἀνατέλλαντος ἵκανα πῶσθι, καὶ ἵνα τὸ μὴ ἔχεν
radicem, exaruerunt. Alia autem ceci derunt in
ipinas, &

† καυματί-
ζομαι

ρίζῳ, θρανατέλλῃ. ἀλλὰ ἃ ἔπεισε ὅτι τὰς ἀκαθάρας, καὶ
infurcaverunt spinas, & suffocaverunt ea. Alia autē cecide-
runt in terram bonam, & dabant fructum, ¶ hoc centum, hoc autem

* θρανατέλλω
¶ creverunt

ἀνέβησαν αἱ ἀκαθάραι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτὰς. ἀλλὰ ἃ ἔπει-
σε ὅτι τῷ γῆν τῷ καλῷ, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὴ ἐκείνῳ, ὃ δὲ

† ἀποπνίξω
¶ aliud centum
aliud sexag. centum,
aliud trecentum.

ἐξῆκοντα, ὃ δὲ τεκείοντα. ὃ ἔχον ὅσα ἀκούειν, ἀκούτω.

¶ Qui habet aures
audiendi,
¶ Qui

Et accedentes discipuli, dixerunt ei: Quare in para-
βόλλῳ loqueris eis? ¶ Ille autem respondens ait illis: Quia
vobis datum est nosse
mysteria regni cælorum:

¶ Qui

ὑμῖν δέδοται γινῶσθαι τὰ μυστήρια τῆ βασιλείας τῆ οὐρανῶν,
illis autem non est datum. ¶ Quisquis enim habet, dabitur ei, &

¶ κλειτεύομαι
¶ Ideo
¶ quia

ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ
abundabit. qui autē non habet, & quod habet auferetur ab eo.

¶ adimpletur in
dicentis

θρανατέλλῃ ὅτι ὅστις ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
¶ Propter hoc in parabolis eis loquor, ἵνα ὅσοι videntes non
vident, & audientes non audiunt, neque intelligant
βλέποντες, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, καὶ ἰδόντες οὐ
Et ¶ adimpletur eis propheta Esaiæ, dicens:

παχύνω

καὶ ἀναπνεύσεται αὐτοῖς ἡ καρφίταια ἡ σῆσου, ἡ λέγει ἡ γοσῶ.
Audiui audientis, & non intelligitis; & intuentes intuentis vultus,
& non videbitis. Incuratam est enim cor populi huius,
καὶ οὐ μὴ ἴδοντε. τῆ παχύνωσθι γὰρ ἡ καρδία τῆ λαοῦ τῆ σῆσου,
& auribus graviter audierunt, & oculos suos clauserunt
καὶ οὐκ ἴδοντες ὅτι ὁφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ μὴ μύσθι
nequando videant oculis, & auribus audiant, &

μὴ ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὦσιν ἀκούσωσι, καὶ τῇ
corde intelligant, & convertantur, & sanem eos.

καρδίῃ συναώσθι, καὶ ὁπρῆψωσι, καὶ ἰδῶσθαι αὐτοῖς.

ἰμ. 10

- 16 ^{vestra} ὑμεῖς δὲ μακρότεροι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπετε, ἔτι αὐτοὶ
 vestre, quia audiunt. Amen quippe dico vobis, quia multi Pro-
 17 ὑμεῖς, ὅτι ἀκούετε. ἀμύνω γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ κερ-
 rhoræ & iusti cupierunt | inueniri qua inueniunt, & non videntur: | videre que vi-
 φησὶ καὶ δίκαιοι * ἐπεδύμησαν ἰδεῖν αὐτὸν ἃ βλέπετε, ἔτι οὐκ εἶδον*
 & audire que auditis, & non audierunt. Vos ergo audi-
 18 καὶ ἀκούσατε αὐτὸν ἀκούετε, ἔτι οὐκ ἀκούετε. ὑμῖς οὖν ἀκού-
 te parabolam seminantis. Omnis qui audit
 19 σατε τὸν ἀγαθὸν τὸν σπέρματος. πάντος ἀκούοντος τὸν
 verbum regni, & non intelligens, venit malus, & fa-
 λόγον τῆ βασιλείας, καὶ μὴ σμυεντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἀρ-
 rit seminatum in corde eius: hic est qui secu-
 20 οὐδὲν σπέρματι. οὐδὲ ἐπι τὰ περὶ ὧν σπέρματι, ἔτι οὐδὲν ὅτι
 verbum qui audit, & continuo cum gaudio | sumit: | illud: |
 λόγον ἀκούων, καὶ οὐδὲν μὲν καρπὸν λαμβάνων αὐτόν*
 Non habet autem radicem in seipso, sed temporalis est: fa-
 21 οὐκ ἔχει ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ κερσκαίερος ὅτι γλυ-
 etia autem tribulatione | aut persecutione propter verbum. | statim scanda-
 λίσσεται ἢ θλίψεται ἢ διωγμῶν ἕνεκα τὸν λόγον, οὐδὲν σκάνδα-
 lizatur. Qui autem in | spinis seminatus, | hic est qui
 22 λίσσεται. οὐδὲ εἰς τὰς ἀκαρπίας σπέρματι, ἔτι οὐδὲν ὅτι τὸν
 verbum qui audit, & | anxietate | seculi illius, & | decipitur
 λόγον ἀκούων, καὶ ἡμέριμα τῶ ἀιῶνος πύτου, καὶ ἡ ἀπάτη τῶ
 diuiniatium suffocat | verbum, & | infertilitatis
 πλοῦτου σμυένται τὸν λόγον, ἔτι ἀκαρπῶν γίνεται.
 Qui vero in | terram | pulchram seminatus | hic est qui verbum
 23 οὐδὲ ἐπι τὴν γῆν τὴν καλὴν σπέρματι, ἔτι οὐδὲν ὅτι τὸν λόγον
 qui audit & intelligens: quique fructum fert, & facit, hoc quidē
 ἀκούων καὶ σμυένων ὅτι ἐν καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν ἑκατόν,
 hoc autem | sexaginta, hoc vero | triginta. Aliam parabolam
 24 οὐδὲ ὁ ζῆκοντα, οὐδὲ πενήκοντα. ἄλλου ἀγαθὸν
 proposuit illis, dicens: | Assimilatum est | regnum celorum
 παρὲς δὲ κεν αὐτοῖς, λέγων ὁμοιωθῆναι τῆ βασιλείας τῆν ἔργων
 homini | seminanti pulchram semen in | agro suo.
 ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ*
 In terra dormiens homines, venit eius inimicus, | cum autem dor-
 25 ἐκ τῆ τῶ καθεύδον ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ἠλθεν αὐτῷ ὁ ἐχθρὸς,
 & seminavit zizania in medio tritici & abii.
 καὶ σπείρει ζιζάνια ἐν μέσῳ τῶ σίτου, καὶ ἀπληθεν.
 Cum autem | venit | herba, & fructum | fecit, tunc apparterūt
 26 ὅτι ἡ ἐβλάστησεν ὁ χροτος, ἔτι καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη
 & zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias,
 27 καὶ τὰ ζιζάνια. κερσκαίοντες ἡ οἱ δούλοι τῶ οἰκοδεσπότου,

- accēserunt ad eum discipuli eius, dicentes: *¶* Explicet nobis *¶* Ediffere
- παρομοίαν αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, φράσον ἡμῶν τὴν
 parabolam zizaniorum agri. *¶* Ideo uerò respondens *¶* Qui
- 37 ἀραβολῶν τῆς ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ διακρινεῖς
 ar silis. *¶* Seminas pulchrum semen, est Filius ho- *¶* Qui seminat
 bonum
- εἶπεν αὐτοῖς, ὁ σπείρων τὸ κῆλὸν σπέρμα, ὅστις ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 minis. *¶* At ager est mundus. *¶* Verum pulchrum semen *¶* Ager autem
¶ Bonum uerò
- 38 ἀρώπου ὁ δὲ ἀγρὸς ὅστις ὁ κόσμος. τὰ δὲ κῆλὸν σπέρμα,
 hi sunt filij regni. *¶* At zizania sunt filij *¶* Zizania autem
 filij sunt nequam.
- οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλείας. τὰ δὲ ζιζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ
 mali. *¶* At iniquitas seminat eas, est diabolus. *¶* Inimicus autem
 qui seminat
- 39 πονηροῦ. ὁ δὲ ἐγέρσας ὁ σπείρας αὐτῶν, ἐστὶν ὁ διάβολος.
 At mellis, confirmatio seculi est. *¶* At massores, an- *¶* Messores etiam
- ὁ δὲ θερισμοὶ, σωτελεῖα τῶ ἀιώνος ὅστις οἱ δὲ θρίσαι, ἀγ-
 geli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni
- 40 γῆλοι εἰσιν, ὡσπερ οὖν συλλεγῶν τὰ ζιζανία, καὶ πνεῖ
 comburantur: sic erit in consummatione seculi.
- καίεται ὡς ἐστὶ ἐν τῇ σωτελείᾳ τῶ ἀιώνος.
- Mitiet Filius hominis angelos suos, & col-
- 41 ἄσπελεί οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλ-
 ligent de regno eius omnia scandala, &
- λέξουσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆ πάντα τὰ σκάνδαλα, καὶ τοῦ
 & facient iniquitatem: Et mittent eos in caminum *¶* eos qui faciunt
- 42 ποιοῦντας πῦρ ἀνομίαν καὶ βλάψουσιν αὐτοὺς εἰς τὸ κέαινον
 ignis: ibi erit fetus & frenitus dentium. *¶* stridor
- τοῦ πνεῦστος ὅστις ἐστὶν ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶ ὀδόντων.
 Tunc iusti fulgebunt sicut Sol in regno.
- 43 τότε οἱ δικαιοὶ ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ.
 Patrie eorum. *¶* Habent aures audire, *¶* audiat.
- τῶ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ἅτα ἀκούειν, ἀκούετω.
 Iterum simile est regnum celorum thesauro abscon-
- 44 πάλιν ὁμοία ὅστις ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανῶν θησαυροῦ κειρυμ-
 dito in agro: quem inueniens homo abscondit, & pax *¶* qui inuenit
- μῶν ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν δούρον ἀνθρώπος ἐκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς
 gaudii illius vadit: & vniversa quae habet vendit, & emit
- χαρῆ αὐτοῦ ὡς ἀγοῖ, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει
 agrum illum. Iterum simile est regnum celorum
- 45 τὸ ἀγρῷ ὀκείνον. πάλιν ὁμοία ὅστις ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανῶν
 homini negotiatori, qui uenit bonas margaritas
- ἀνθρώπῳ ἐμπορῷ, ζητοῦντι καλοὺς μάρμαρατος.
¶ Qui inueniens vnā pretiosā margaritā, *¶* abiens *¶* vendidit *¶* Inuenta autem
 vnā pretiosa mar-
- 46 ὃς δούρον ἕνα πολυτίμοι μάρμαρατιον, ἀπὸ πάντων πώσασκε
 omnia quae habuit, & emit eam.
- πᾶντα ὅσα εἶχε, καὶ ἤρξασεν αὐτόν.
 Iterum simile est regnum celorum figens *¶* iacta *¶* missa
- 47 πάλιν ὁμοία ὅστις ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανῶν σπυλῶν βλαδίτι-

* piscium congreganti in mare, & ex omni genere * signis.
 ση εις τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους σωμαζαροῦση.
 ¶ educentes, & Quam, cum impleta esset, ¶ producentes super litus, or
 fecus ἴω, ὅτε ἐπληρώθη, ἀνάβιβασαυτες ὅπιν τὸν αἰγρόνον, καὶ 42
 ¶ elegerunt bo- sedentes, ¶ collegentes palchra in receptaculo, et uisiosa
 nos in uasa, malos καὶ διπαιτες, συνέλεξαν τὰ κάρηα εἰς ἀγρία, τὰ δὲ σαπρὰ
 autem foras mi- foras eiecerunt. Sic erit in consummatione seculi:
 serunt. ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τῆ αἰῶν. 49
 ¶ separabunt. exhibent angeli, & segregabunt malos de medio
 ἑξ ἑρρομαι ¶ ἔξελθουσιν) οἱ ἀγγελοι, καὶ ἀρροῦσιν τὸν πονηροῦς ἐκ μέσων
 ¶ mittent inforum: Et ¶ praeiciant eos in cinerum ignis.
 τῆς θάλασσης, καὶ βροῦσιν αὐτοῖς εἰς τὸν κάρηνον τῆ πυρῆς. 50
 ¶ aridor dicit illi Iesus: Intellexistis haec omnia? Dicitur
 λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν 51
 ¶ Etiam. Ait illi ei, ὦ ἴησοῦ. Et ait illi: Propter hoc omnis Scri-
 Ideo αὐτῶ, ναὶ κύριε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὸτο πᾶς γραμ- 52
 ba doctus in regnum caelorum, similis est
 ¶ profert homini parifamiliaris, qui uenit de thesuro suo
 ἀνθρώπων οἰκοδεσποτῆ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τῆ θησαυροῦ αὐτοῦ
 noua & vetera. Et factum est, cum consummasset Iesus
 καὶ ναὶ παλαιά, καὶ ἐβλήθη ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς τὰς 53
 parabolas istas, transiit inde. Et uenit in
 θάλασσαν ταύτας, * μετῆρην ἐκεῖθεν. καὶ ἔλθων εἰς 54
 τῆ συναγωγῆ αὐτῆ, ἐδίδασκεν αὐτὸν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῆ,
 ¶ mirarentur, & ita ut ἠόβηρησεν ἑαυτοῦ, et diceret: Vnde huic sapientia
 dicerent: ὥστε ἐκπληροῦσθ αὐτοῦ, καὶ λέγειν, πῶθεν τούτω ἡ σοφία
 ¶ virtus? haec, & ὁ ἑfficacitati Nonne hic est fabri filius?
 αὐτῆ, καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτος ὁ ὄν ἐν τῇ τρικτινος γῆς; 55
 Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius I-
 οὐχ ἢ μήτηρ αὐτῆ λέγει) μαριαμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆ ἰα-
 ¶ Ioseph, eobus, & Iosef, & Simon, & Iuday Et fratres eius,
 καὶ ἰωσήφ, καὶ ἰωσήφ, καὶ σίμων, καὶ ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆ 56
 nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic ista omnia?
 καὶ πῶθεν σοφία ἡμᾶς εἶσι; πῶθεν οὕτω ταῦτα πάντα; 57
 ¶ Iesus autem Et scandalizabantur in eo. At Iesus dixit eis: Non
 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἐκ 57
 ¶ sine honore, nisi est Propheta in honore suo, s̄ uan in patria sua, & in do-
 ἐστὶ σωφροσύνης ἀπὸ μῶ, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆ καὶ ἐν τῇ αἰ-
 ¶ uisitate Et non fecit ibi ὁ ἑfficacitas multas, propter
 κία αὐτῆ, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς, διὰ 58
 incredulitatem illorum.
 τῆ ἀπιστίας αὐτῶ.

In illo tempore audiente Herodes Tetrarcha

1 Εν κείνῳ περὶ κρημῶν ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραρχὸς τῶν

famam Iesu: Et ait pueris suis Hic est Ioan-

2 ἀκούω Ἰησοῦ· καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ἑστὸς ὅσταν ἰωαν-

nes Baptista: ipse surrexit a mortuis, & propter hoc

νης ὁ βαπτιστὴς αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ εἶπε πρὸς αὐ-

tyfacia operantur in eo. Non Herodes apprehendens

3 Διὸ αὐτοῖς ἐπαγγέλλου ἐν αὐτῷ· ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατῶν

Iuuum, vivit cum, & posuit in Psoadia, propter Hero-

τὴν ἰωάννου, ἥ ἐδίδου αὐτὸν, καὶ ἔδειξεν ἐν φυλακῇ ἕνεκα Ἡρω-

diadem vaorem Philippi fratris sui.

ἕνεκα τῶν γυναικῶν, φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Dicebat enim illi Iouanes: Non licet tibi habere eam.

4 ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ ἰωάννης, οὐκ ἔξεστι σοὶ εἶχειν αὐτήν.

Et voluit illum occidere, et morte iustam, quia sicut Pro-

5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἐφοβήθη τὸ ὄχλον, ὅτι ὡς προ-

phetam eum habebant. Natantis autem agendis Herodis,

6 φησὶ τῷ αὐτῷ εἶχον· Ἡρώδιαν τὴν ἀρραμῶν τῆς Ἡρώδης,

saltauit filia Herodiadis in medio: & placuit

ἀρραμῶν τῆς θυγατρὸς τῆς Ἡρώδιδος ἐν τῷ μεσῶ, καὶ ἤρεσε τῷ ἀρέσῳ

Herodi, Vnde cum iuramento proponat ei dare quodcumque

7 Ἡρώδης· ὅσταν μετ' ὄρκου ἠνωλόγησεν αὐτῇ δοῦμαι ὃ ἐαύ-

postulasset p. Una vero praenitruella a matre sua: Da

8 αἰτήσῃ). ἡ δὲ ἠρώδιαν ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ κεφάλαιον αὐτοῦ· τίς

mibi, inquit, hic in disco caput Iouannis Baptistae.

μοι, φησὶν, ἡ δὲ ἐτίθηκεν αὐτῷ τὸ κεφάλαιον ἰωάννου τῆς βαπτιστοῦ.

Et contristatus est rex: propter verbum iuramentum, &

9 καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς ἕνεκα τῶν ὄρκων, καὶ καὶ συνα-

accumbentes iussit dari. p. Et mittens decem

10 νακεταίους ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ πέμψας ἀπέπε-

ritante Iouannem in custodia. Et allatus est ca-

11 φάτισε τὸν ἰωάννου ἐν τῇ φυλακῇ· καὶ τίθησθαι ἡ κε-

put eius in disco, & datum est puellae: & attulit

Φάτις αὐτῷ ὅτι πίνακι, καὶ εἶδον τὸ κεφάλαιον, καὶ τίθησθαι τῇ

matre sua. Et accedentes discipuli eius, illa

12 ἔλαβον αὐτὸν· καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,

tulerunt corpus, & sepelierunt illud: & venientes nuntiaverunt

ἦραν τὸ σῶμα, καὶ εἶδον αὐτὸ καὶ ἐλάθοντες ἀπήγγελλαν αὐτῷ

Iesu. Et audiens Iesus, recessit inde in

13 τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν

nauicula in desertum locum priuatum. Et audientes turbas, Herosum: & cum

secuti sunt eum, praedixit de ciuitatibus. p. pedes

ἠκολούθησαν αὐτῷ περὶ τῆς πόλεως.

¶ miseris est eis: Et exiens Iesus vidit multam turbam, & misericors affectus est
 & ἰδὲ τὸν ὄχλον εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγίζισθη 14

¶ languidos ^{erza} ^{cor:} & curavit ^{agros} eorum.
 ὅπ' αὐτοῖς, καὶ ἐδίδάξατο τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.

¶ Defertus dimittite ^{Desertus} ^{dimittite} ^{solue} ^{turbas, ut} ^{absentes in} ^{¶ vicia,} ^{mercentur}
 λέγοντες, ἔρημος ὅστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὄρα ἡδὴ παρεληλυθὴν ὑπο-
 λυσον τοῦ ὄχλου, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοραστοσιν

¶ Iesus autem sibi ^{dicat.} ^{¶ At Iesus dixit eis: Non}
 ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐ 16

¶ habent necesse ire: ^{¶ enim habent} ^{abbre:} ^{date illis vos manducare.}
 χρῆσιον ἔχουσιν ἀπὸ τῆν· ὅστε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

¶ Responderunt ^{¶ illi assensu dicunt} ^{ei:} ^{Non habemus hic} ^{¶ si non} ^{quinq; panes,}
 ¶ nisi οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῶ, οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πεντε ἄρτους, 17

¶ Qui ait eis: ^{¶ duo} ^{¶ pisces.} ^{¶ iste assensu ait:} ^{Accerte mihi illos} ^{huc.}
 καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε, Φέρετέ μοι αὐτοῖς ὧδε. 18

¶ cum iussisset tur- ^{Et} ^{¶ iubens} ^{turbas} ^{discumbere} ^{super} ^{¶ fenum,}
 bam καὶ κλάσας τοὺς ὄχλους· ἀνακλιθῆναι ὅπ' τοῖς χορτοῖς, 19

¶ fornem, acceptis ^{accipiens} ^{quinq; panes,} ^{¶ &} ^{duos} ^{¶ pisces} ^{subiciens in}
 & duobus piscibus, ἀρτίους λαβὼν τοῦ πεντε ἄρτους, καὶ τὰς δύο ἰχθύας, ἀγαθὲν ἔφας εἰς ^{discipulis}
 ἀνακλιθῆναι τὸν οὐρανὸν· ἔδωκεν, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς ἵνα ^{discipulis}
 ἄρτους· οἱ δὲ μαθηταῖς τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαρον πάντες, 20

¶ reliquias ^{¶ &} ^{¶ saturati sunt:} ^{¶ &} ^{¶ uoluerunt} ^{¶ redundans} ^{fragmentorum} ^{duo-}
 ἔχορτάσθωσαν, καὶ ἦσαν τὸ περὶ σπόγγον ἑξήκοντα ἰσθμίων ἑξήκοντα
 decim cophinos plenos. ^{¶ At edesce fuerunt} ^{¶ viri}
 δεκά κοφίνοι πληροὶ. οἱ δὲ ἐδίδοντες ἦσαν ἀνδρες 21

¶ Manducantium ^{¶ ferē} ^{¶ quinq; panemilla,} ^{¶ prae:} ^{¶ mulieres} ^{¶ &} ^{¶ pueros.}
 autem fuit numerus quinq; milia virorum, exceptis mulieribus & paruulis.
 ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, καὶ γυναίκων καὶ παιδίων.

¶ trans fretum, ^{Et} ^{¶ statim} ^{compulsi} ^{Iesus} ^{discipulos} ^{suas} ^{ascende-}
 donec dimitteret ^{re} ⁱⁿ ^{nauculam,} ^{¶ &} ^{¶ praecedere} ^{¶ eum} ^{¶ in} ^{¶ vltima,} ^{¶ signaque} ^{ab-}
 dimissa turba, λύσει τοῦ ὄχλου. καὶ ἀπὸ τῆν ἦν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, εἰς οὐ ὑπο-
 λυσον τοῦ ὄχλου. καὶ ἀπελθὼν ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἀνακαθίσθαι ἐκεῖ· ὁ δὲ πλοῖον ἦν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ βα- 24

¶ solus ^{erat} ^{ibi:} ^{¶ Verum} ^{naucula} ^{iam} ^{medium} ^{maris} ^{erat,} ^{¶ ve-}
 ἦν ὁ ἰησοῦς καὶ ἰδίαν πρὸς αὐτὸν ὄρασε· ὁ δὲ πλοῖον ἦν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ βα- 24

¶ Naucula autem ^{erat} ^{ibi:} ^{¶ Verum} ^{naucula} ^{iam} ^{medium} ^{maris} ^{erat,} ^{¶ ve-}
 in medio mari ^{erat} ^{ibi:} ^{¶ Verum} ^{naucula} ^{iam} ^{medium} ^{maris} ^{erat,} ^{¶ ve-}
 itabat ^{erat} ^{ibi:} ^{¶ Verum} ^{naucula} ^{iam} ^{medium} ^{maris} ^{erat,} ^{¶ ve-}

¶ venit ^{Quarta} ^{autem} ^{vigilia} ^{noctis,} ^{¶ &} ^{¶ abilis} ^{ad} ^{¶ eos} ¹⁶⁻
 τετάρτη δὲ φυλακῆ τῆ νυκτός, ἀπῆλθε πρὸς αὐτοῖς ὁ ἰη- 25

- nobis parabolam istam. At Iesus dixit: Adhuc & ille
- 16 **ἡμῶν τῶν ἀρεθολῶν ταύτων.** ὁ ἢ ἰσθῆς εἶπεν, ἀκριβῶς καὶ
 vos & inintelligentes estis? Nonndū consideratis quād omne ingredietur
 sine intellectu
 Πιτελλῆς quā
 quod intrat
 vadit,
- 17 **ὑμῖς ἀσυνετοὶ ἐσθε** οὐπω νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορεύο-
 in os, in ventrem & in secessum
 emititur? Que
 autem procedunt
- 18 **ἐκβάλλεται;** τὰ δὲ ἐκπορεύονται ἐκ τοῦ σώματος, ἐκ τῆς
 corde & procedunt, & illa communem faciunt hominem.
 Peccant, & eaco-
 inquinant
- καρδίας ἐξέρχεται, καὶ κείνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.**
 De cuius corde exeunt ratiocinationes malæ, homicidia,
 cogitationes
- 19 **ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται** ὄψιμοι, φόνοι,
 adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiz.
- μοιχεύει, πορνείαι, κλοπαὶ, ἄδουλοῦστέαι, βλασφημίαι***
 Hæc sunt & communem faciunt hominem. ¶ Utinam illius mani-
 * quæ coinquina
 ¶ Non lotis autem
- 20 **ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.** τὸ ἢ ἀνίπτοις χερ-
 bus manducare nos communem facit hominem. Et excessus inde
 & non coinquinat
- 21 **εἰ φαγεῖν, ἢ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.** Ἐξ Ἰερουσαλὴμ ὁ κείων
 Iesus, secessit in partes Tyri & Sidonis.
 Et ecce mulier quædam Chananaea à finibus illis egres-
 sa, clamavit ei, dicens: Misere mei Domine fili Da-
 vid, ἐμπαύσησόν με, ἵνα φάγωμαι, ἡ θυγάτηρ τοῦ θεοῦ ἐστίν.
 uid: filia mea malè dāmonizata. Illa autem non re-
 * à demoniō ven-
 tatur. Qui
- 22 **εἰδὼς ἡ θυγάτηρ μου κενὸς διαμονίζεται.** ὁ δὲ οὐκ ἀπε-
 spondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius, roga-
 κεινὴ αὐτῆ λόγον, καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτὴν, καὶ ἔρη-
 wane eum, dicens: * Absolve eam, quia clamat post nos.
 * Dimitte
- τὴν αὐτῆ, λέγοντες, ἄπολυσον αὐτῆ, ὅτι κηράζει ὁ πόδις ἡμῶν.**
 Ipse autē respondens, ait: Non
 ¶ legatus sum sed non ad
 oues
 ¶ sum missus, nisi
- 24 **ὁ δὲ ἀποκλειθεὶς εἶπεν, ἔκ ἀπεστράλλω εἰ μὴ εἰς τὰ σπλά-
 gna domus Israel. Illa autem veniens adorabat**
- 25 **τὰ τὰ σπλάγχθνα οἴκου Ἰσραὴλ.** ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνησεν
 eum, dicens: Domine, succurre mihi. Qui vero respondens, ait:
 * At illa venit, &
 adoravit
 * adiuvæ me.
- 26 **αὐτῶ, λέγουσα, κύνε, βοῶδει μοι.** ὁ δὲ ἀποκλειθεὶς εἶπεν,
 Non est ἡμιόλιον sumere panem filiorum, & p iacere
 ¶ bonum
 ¶ mittere canibus.
 At illi dixit: Hæc
 castelli.
 Illa autem ait: Uenique Domine: * est tibi
 castelli
 * nam &
- 27 **κυνάριοις.** ἡ δὲ εἶπε, γὰρ κύνε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια
 edunt de micis & eademibus de mensa
 * quæ cadunt
- ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψυχῶν τῶν πειπτότων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῆς
 dominorum suorum.** Tunc respondens Iesus, ait illi:
- 28 **κύνε, ἀκούει σου.** τότε ἀποκλειθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῆ,
 O mulier, magna ἡ fides tua: hæc tibi sicut vis. & sanata est
 ¶ est
- ἡ γυναὶ, μεγάλη σου ἡ πίστις. ἤκηθήτω σοι ὡς ἔλεος, καὶ ἰαθή**

p ex ^{filia eius pas hora illa.}
 ἡ θυγατρὴ αὐτῆς διὰ τῆς ὥρας ἐκείνης.
 * cū transisset ^{Et transiit inde Iesus, venit in mare}
 * iētis ^{Et cū transisset inde Iesus, venit in mare}
 καὶ μετὰ τὰς ἐκείνην ὁ ἰησοῦς, ἦλθε παρὰ τῆς θάλασσης τῆς γαλιλαίας. καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρη, ἐμάθητο ἐκεῖ.
 Et ^{Et adierunt eum turbae multae habentes paruos febriles}
 καὶ προσήλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἐαυτῶν ^{mirros, cecos, claudos, mancos, & alios multos: & pro-}
 * debiles, ^{iecerunt eos ad pedes Iesu, & curauit}
 * cius, ^{Et cū transisset inde Iesus, venit in mare}
 ἄρτους αὐτοῦ παρα τῆς πόδας τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν ^{eos. Ita ut stantes mirari assidue multos}
 αὐτούς. ὡσεὶ τοῦ ὄχλου θαυμαστὰ βλέποντας, καφοῖς ^{loquutes, debiles sanos, claudos ambulantes, & cecos}
 ληθόντας, κυλιέεσσι, χωλῶν ἀπειτανομήτων, καὶ τυφλῶν ^{parficiunt: & glorificabant Deum Israel.}
 βλέποντας. καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν ἰσραὴλ.
 * Iesus autem cō- ^{Et Iesus adorans discipulis suis, ait:}
 uocatus discipulis ^{Et dixit: Misereor turbae: quia triiduo iam persecuerant mecum, & dimittere}
 ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε· ἔξω ^{Uisitabo eos: quoniam iam dies tres ad-}
 ἀπ' ἐγχοῦμαι ὅτι τὸν ὄχλον, ὅτι ἦδη ἡμέρας τρεῖς προσ- ^{manent mihi, & non habent quid manducet: & absoluere eos}
 μνησθῆναι μοι, καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγησι· καὶ ἐπορεύσονται αὐτοῦ ^{ieiunos suorum vale, quando deficiant in via.}
 ἡμέρας οὐ δεκά, μῆνο τε σκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδοῦ.
 p ergo ^{Et dicunt ei discipuli eius: Unde prohibet in deserto}
 καὶ λεγούσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν ἡμῶν ὅς ἐρημία ^{καὶ λεγούσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν ἡμῶν ὅς ἐρημία}
 * tantus, ut facer ^{Et ait illi Iesus: Quot panes habetis? Illi autem dixerunt:}
 remus ^{Septem, & paucos pisciculos. Et percipit turbae recum-}
 | At illi ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πόσους ἄρτους ἔχετε, οἱ δὲ εἶπαν, ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 * turbae, ut dif ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 cumberem ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθυῶδες. καὶ κέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπε- ^{tere super terram. Et accipiens septem panes & pisces,}
 σθῆν ἐπὶ τῷ γῆ. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθυῶδες, ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 & ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 p & discipuli de ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 scruiit populo. ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 ἀρχαίς τε καὶ ἰσχυροῖς, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· οἱ δὲ ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 * quod supercui ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 de fragmentis, us ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 lerunt ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 * Hic autem qui ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 manducauerunt ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 quatuor millia ho ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 minum, extitit pa ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 nulos & muliere, ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 & diuisa turba, ^{Et accipiens septem panes & pisces,}
 καὶ ἀπολίθωσεν τὸν ὄχλον, ἐνεβη εἰς ^{Et accipiens septem panes & pisces,}

¶ naufragium, & venie in fines *Mazdæ.
τὸ πλοῖον, & ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια μαζδαῶν.

¶ nauiculam
* naufragium.

CAP. XVI. 15.

Et *accedentes Pharisei & Sadducei ten- *accefferunt ad eum

1 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ σαδδουκαῖοι περὶ-
tantes || rogauerunt eum ¶ signum de celo *ostendere ¶ & ¶ ut ostenderet

ζόντες, ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τῆ οὐρανοῦ ἕως οὐρα-
eis. ¶ Is autem respondens, ait illis: Vespere facit, ¶ At ille

2 αὐτοῖς. ὁ ὃ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὁ ψίχας ἤμοι οὐρανός.
dicunt: ¶ Serenitas: ruber enim calum. Et mane, Hodie ¶ Serenitas erit, rubicundum est

3 λέγετε, ὁ δὲ ἀπὸ πυρρᾶζει γὰρ ὁ οὐρανός. καὶ προσὶ σπυριον
tempestas: ¶ rubes enim erit calum. Hypocrita, illam ¶ rutilat ergo

χειμῶν πυρρᾶζει γὰρ συγνάζων ὁ οὐρανός. ἔσθεται, τὸ
quidem faciem caeli nobis diiudicare: ¶ at signa ¶ signa autem

μὴ προσώποι τῆ οὐρανοῦ γνώσκετε διακρίειν τὰ ὃ σημεῖα
temporum non potestis Generatio mala & adultera si-

4 ἢ χειρῶν οὐ δώσατε; ἡσέα πονηρὰ καὶ μακαλὶς ση-
gnam ¶ inquit: & signum non dabitur ei, ἢ non signum ¶ querit: nisi

μεῖον ὀπιζητεῖ. Ἐ σημεῖον ἔδοθητε) αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον
Iona Propheta. & ¶ relinquent eos, ablit. ¶ relictis illis,

ἰωᾶ τῆ προσώπου. καὶ καταλιπὼν αὐτοῖς, ἀπῆλθεν.
¶ Et ¶ venientes discipuli eius in ¶ uinis litas, oblitii sunt ¶ cum venissent ¶ trans fratrum,

5 καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπέλαδον τὸ
panes ¶ sumere. ¶ At Iesus dixit illis: Inuenimi & ¶ accipere.

6 ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὁρατε γὰρ
¶ assidue ¶ fermenso Phariseorum & Sadduceorum. ¶ caute

προσέχετε ἀπὸ τῆ ζύμης τῆ φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων.
¶ illi vera rationabuntur in seipso, dicentes ¶ Quia panes non inierit

7 οἱ δὲ διψοῦντες ἐν ἑαυτοῖς, λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ
accepimus. Scienz autem Iesus, dixit illis: Quid ¶ rationabimini ¶ cogitatis inuo- vos in iudicis

8 ἐλάβομεν. γνοῖς ὃ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, τί διαλογί-
mini in uobis, exigna fidei, quia panes non ¶ sumptis ¶ habetis?

ζῶτε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγάπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε;
Nondum intelligitis neque recordamini ¶ quinq; ¶ panes ¶ panum, &

9 οὐ πῶ νοεῖτε οὐδὲ μνημονεύετε τοῖς πεντε ἄρτους τῆ πῶ-
que millium, & quot copinos sumptis? Neque scipem ¶ hominum,

10 τετρακισίων, & πόσους κοφίνοὺς ἐλάβετε; οὐδὲ τοῖς ἑπτά
¶ panes ¶ quatuor millium ¶, & quot sportas sumptis? ¶ panum, & ¶ hominum,

ἄρτους τῆ τετρακισίων, καὶ πόσους σπυριδας ἐλάβετε;
¶ Quomodo nō intelligitis quia non de pane dixi uobis ¶ attendite ¶ Quare ¶ caute

11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ πῶς ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέχου
¶ fermento ¶ Phariseorum & Sadduceorum

ἀπὸ τῆ ζύμης τῆ φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων;
Tunc intellexerunt, quia non dixerit ¶ attendere ¶ fermento ¶ cauendum

12 τότε τὸ σῶμα ὅτι οὐκ εἶπε προσέχου ἀπὸ τῆ ζύμης τῆ σῶμα
¶

P panum,

Ἐφραϊμ, sed à doctrina Pharisaorum & Sadduceorum.

ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς φαρεισαϊκῆς καὶ σαδδουκαϊκῆς.

* Venit

Uenit autem Iesus in partes Caesaree Philippi,

ἐλθὼν ἃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς φιλίππων, 13

* &

interrogabat discipulos suos, dicens: Quem me dicunt ho-

ἰστοῦσαν

τὴν πρώτην τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ἀ-

Ἄλλοι

mines esse, filium hominis? Illi vero dixerunt, Ἐξ ἡμετέρων Ἰω-

Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ἢ τοῦ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου, οἱ δὲ εἶπαν, οἱ μὲν Ἰωάν-

νου τοῦ βαπτιστοῦ, ἄλλοι δὲ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου, οἱ δὲ εἶπαν, οἱ μὲν Ἰωάν-

* ex Prophetis.

Prophetarum. Dicit illis: Vos quisquam me dicitis esse?

* Ichus:

τῆς προφητείας. λέγει αὐτοῖς, ὑμεῖς ἃ τίνα με λέγετε; 15

Respondens autem Simon Petrus, dixit: Tu es Christus filius

Διποικειδεις ἃ σίμων πέτρος, εἶπε, σὺ εἶ ὁ χριστὸς, ὁ υἱὸς

ἄυτεμ

Dei viui. Et respondens ἢ Ἰησοῦς, dixit

ἃ θεοῦ τῶ ζώντος. καὶ ἀποκρίθεις ἃ Ἰησοῦς, εἶπε

ti: Verax es Simon Bar-Iona, quia caro & sanguis non

ἢ εἶ.

αὐτοῦ, μαρτυρεῖς εἰ σίμων βαρϊονᾶ, ὅτι σαρκὸς καὶ αἵματος οὐκ

revelauit tibi, sed Pater meus qui in caelis.

ἀπεκάλυψε σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Et ego autem tibi dico, quia tu es Petrus, & super hanc

καθὼς θεὸς λέγω, ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ὅτι ταύτη τῇ

* aduersus cam.

petram edificabo meam ecclesiam: & portae inferi non pre-

τετρα οἰκοδομησώ μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου ἢ κατε-

υἰαλεῦσιν ἐξ ἐξουσίας. Et dabo tibi claves regni

ἡκούσων αὐτῆς. καὶ ὅσα ἐὰν δέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεσμένον ἐν

ἰεῶ

caelis: & quodcumq; solueris super terram, erit solutum * in

τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὅσα ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν

* &

caelis. Tunc praecepit discipulis suis, ut

τοῖς οὐρανοῖς. τότε διετείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα

nemini dicerent quia ipse esset Iesus Christus.

μηδενὶ εἰπωσὶν ὅτι αὐτὸς ὅστις Ἰησοῦς ὁ χριστὸς.

Exiit

Exiit autem Iesus ostendere discipulis suis,

ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεξινοῦν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 11

quia portaret eum abire in Hierosolymam, & multa pati

ἐπὶ δεξιῶν αὐτοῦ ἀπελθεῖν εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν

ἀποκτενομενος

à Senioribus, & principibus Sacerdotum, & Scribis, & oc-

ἀπὸ τῆς προσηλυτιῶνος, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ τῶν ἀπο-

Resurgere.

cidis, & tertia die resurget.

καταδικασθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Et assumens eum Petrus, cepit increpare

Ἐπεσελαβόμενος αὐτὸν ὁ πέτρος, ἤρξατο ὀπιπνῆν

* Abut à te,

illum, dicens: Clementi tibi Domine: non erit tibi hoc,

αὐτῶν λέγων, ἰλεως θεὸς κύριε, οὐ μὴ ἔσται θεὸς ὅτι.

* Et vno conuersus dixit Petro, Vade post me Satana: Qui

23 ο ἵσραηλῆϊς εἶπε τῷ πετρω, ὑπεκατόπισται μου οὐτὼν, scandalum mihi e: quia non scapis ea qua Deilli, sed ea que sunt hominum. Tunc iesus dixit discipulis suis, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam p̄ seruare, perdet eam: & saluam facere

25 ος γαρ αν θηλη τινω ψυχην αυτη σωσαι, απολεσει αυτην. ος δ αν απολεση τ ψυχην αυτη ενεκεν εμου, σωσει αυτην. Qui autem perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Quid enim inueniat homo, si mundum vniuersum lucretur, prodest homini

26 τι ψοφελει ανθρωπου, εαν τ κοσμον ολον κερδηση, τιμω ο ψυχην αυτη ζημιωνει; η τι δωσει ανθρωπου ανιματου αυτου? An quam dabit homo, si omnium mutacionem pro anima sua?

27 ταλασμα της ψυχης αυτου; μελλει γω ο υιος του ανθρωπου ερχεσθαι εν τη δόξη του πατρος αυτου με τω αγγελων αυτου ηυ τοτε αποδωσει εκαστω κη τιμω προσεν αυτου. Amen dico vobis, sine quibusdam hic stantim, qui de hic stantim non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo. opera

28 αμην λεγω υμιν, εις πινες ηντων εσκοτων, οι πινες ου μω γαστρωνται δια παντου, εως αν ιδωσι τ υιον του ανθρωπου ερχομενον εν τη βασιλεια αυτου. hic stantim, qui de hic stantim non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo.

CAP. XVII. 17.

Et post dies sex assumit iesus Petrum, &

1 και μεθ ημερας εξ προλαμβανει ο ιησους τον πετρον, και ιακωβον, & ιωαννην τον αδελφον αυτου. & αναφερει αυτους εν ορεινω εξεστην. Et transiit in montem excelsum.

2 εις ορη τον υψιλον και ιδιαν. και μεταμορφωθη εν οψη αυτου. και ελαμψε το προσωπον αυτου ως ο ηλιος, τα δε ιματια αυτου εχνητε λευκα ως το φως. Et transiit in montem excelsum, et respiciuit facies eius sicut Soli vestimenta eius facta sunt candida ut lina. Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias, cum eo colloquentes. Respondens autem Petrus dixit, ad iesum.

3 και ιδου ωφθησαν αυτοις μοyses η ηλιας, μετ αυτου συλογωμεντες. απαντα ος ο πετρος, ειπε τω ιησου, κμ

¶ bonum

mine, ipse dicitur est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria
εις, κ' ὄψον ὄψιν ἡμᾶς ὡς εἶ) εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὡς εἶς

¶ tabernacula,

¶ tabernacula, tibi tuum, & Moysi unum, & unum Eliaz.

σκηνάς, σοὶ μίαν, κ' μοῦσῃ μίαν, καὶ μίαν ἄλιαν.

Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos.

Ἐπὶ αὐτῷ λαλήσας, ἰδὲν νεφέλην φωτεινὴν ἔπεσεν ἰσάσεν αὐτούς.

Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus

καὶ ἰδὲν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ

¶ mihi bene com-

dilectus, in quo bene acquiescit: ipsum audite.

ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἀσκήσασα· αὐτῷ ἀκούετε.

Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam,

κ' ἀκούσαντες οἱ μαθηταί, ἔπεσον ὅτι προσέπαυον αὐτοῦ,

¶ accessit

& timuerunt valde.

καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς,

¶ &

¶ dixitque eis:

¶ nolite timere.

¶ nisi

ἤψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβείσθε.

Leuaniis autem oculos suos, neminem viderūt, & non

ἐπέβησαν τῷ πύθ' ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ

Ἰησοῦ μόνον. καὶ κ' ἀβαιβήσων αὐτοῦ ἀπὸ τ' ὄψεως,

precepit illis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem,

ὅτι ἐτελέατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγων, μηδενὶ εἰπῆτε τὸ ὄραμα,

denece filius hominis a mortuis resurgat.

ἕως οὗ ὁ υἱός τῶ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes: Quid ergo

ἔπιρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταί αὐτῶ, λέγοντες, τί οὖν

Scribz dicunt, quod Eliam oporteat venire primum?

οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι ἡλίαν δεῖ ἔλθειν πρῶτον;

¶ ille

¶ venturus est,

¶ & restituet

At Iesus respondens, ait eis: Elias quidem p' venit

ὁ ὅ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς, ἡλίος μὲν ἔρχεται

primum, & iustaurabis omnia. Dico autem vobis, quia

προσέσθον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. λέγω ὅ ὑμῖν, ὅτι

Elias iam venit, & non cognouerunt eum: sed fecerunt

ἡλίος ἦδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπίνοσαν

in eo quocunque voluerunt sic & filius hominis: factus est p'

ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· ὅτι καὶ ὁ υἱός τ' ἀνθρώπου μέλλει πά-

σι ab eis. Tunc intellexerunt discipuli, quia de

ῥαεν ἔσθ' αὐτοῦ. τότε συνήκαν οἱ μαθηταί, ὅτι ᾤει

¶ dixisset

¶ cum venisset

Ioanne Baptista dixit eis. Et venientibus eis

ἰωάννου τ' βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἰδόντων αὐτοῦ

¶ p' genibus pro-

¶ lutus ante eum,

ad urbem, accessit ad eum homo quidam, & ait ei,

πρὸς τὴν πόλιν, προσήλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῆς αὐτοῦ,

& dicens: Domine, miserere meo filio, quia lunaticus est

ἔ λέγων, κύριε, ἐλέησον μου τὸν υἱόν, ὅτι σελωμιάζεται

¶ Nam

& malè patitur: sepe enim cadit in ignem, & crebrò

κ' κακῶς πάσχει. πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, κ' πολλάκις

in aquam: Et cum discipulis obixit
16 εις το υδωρ. και προσεμεινεν αυτον τοις μαθηταις
tuis, & non potuerunt eum curare.

σου, και ουκ ηδυνηθησαν αυτον θεραπευσαι. δωαμασ

Respondens autem Iesus, ait: O generatio incredula & perner-

17 σποκειταις η οισουσις, ειπεν, ω χυρα αππο και διαστρα-
τα, ουτις ποτε εστωμαι μεθ υμων, εως ποτε ανιζησεται υμων,
Ite, hinc quando era con vobis? usque quando tolerabo vos?
Ite, hinc quando ero con vobis? usque-
quo tolerabo vos?

18 φερετε με αυτον ωδε. και επειμυσεν αυτω ο ιησους,
& exiit ab eo demonium: & curatus est puer
και δεξαθεν απ αυτου το δαιμονιον, και εθεραπευθη ο παις
ex hora illa. Tunc accedentes discipuli accesserunt

19 απο της ωρας κεινης. τοτε προσελθοντες οι μαθηται
του ιησου και ειπεν, δεξ η ημεις ουκ ηδυνηθημα
eicere illum? At Iesus dixit illis: Propter incredulita-
tem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut gra-
tiam υμων, αμειν γαρ λεγων υμιν, εαν εχητε πιστην ως τον-
num knris, p demoniabilis manci hinc, Transi hinc p dicentis

20 ουκ εβληται αυτος. ο δε ιησους ειπεν αυτοις, δεξ η απ-
tatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut gra-
tiam υμων, αμειν γαρ λεγων υμιν, εαν εχητε πιστην ως τον-
num knris, p demoniabilis manci hinc, Transi hinc p dicentis
21 κνη, και μεταβησεται και ουδεν αδυνατησει υμων.
Hoc autem genus non eicitur, s' non in oratione & ieiunio. n' si per oratio-
nem & ieiunium, Conuersantibus

21 ετο η το χωρος εκ κη προει, ετι μη εν προσευχη και νηστεια,
Verfantibus autem eis in Galilza, dixit illis

22 αναπροσφοριων η αυτη εν τη γαλιλαια, επην αυτοις ο
Iesus: Futurus est Filius hominis tradi in manus tradendus est
ιησου, μελλει ο υιος το ανθρωπου παραδιδωαι εις χειρας
hominum. Et occident eum, & tertio die

23 ανδραπων και αποκοσιν αυτον, και τη τετη ημερα
excitabitur. Et conuulsi sunt vehementer. resurget
εγερθησει. και ελυθησιν σφοδρα.
p Venientibus autem illis in Capernaum, accesserunt di. p Et cum veniens
Capharnaum,

24 ελθοντων δε αυτην εις κηφναμ, προσηλθον οι τα δι-
drachma sumentes Petrus, & dixerunt Magister qui
accipiebant ad
ετι
δραχμα λαμβανοντες το πετρω, και ειπον, ο διδραχμη
vester non soluit didrachmas? At, Etiam. Et cum intrasset

25 υμων ου τελει τα διδραχμα; λεγει, και η ο τε εισηλθον
in domum, praucait eum Iesus, dicens: Quid tibi
εις τω οικια, η προσεδωκεν αυτον ο ιησους, λεγων, τι σοι οδαμα
videtur, Simon? reges terre a quibus accipiunt p tributa
δοκεισμων; οι βασιλεις η γης απο πηων λαμβανουσι τελη,
vel censum: a suis suis, an ab alienis
η κλωσιν; απο οη των αυτην, η απο των αλλοτριων;

Et ille dixit:

Dicit ei Petrus: Ab alienis. Dixit illi

λέγει αὐτῷ ὁ πῖπς Θ, ἀπὸ τῶν ἁλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ 16

Jesus: Ergo liberi sunt filii. V. autem non scan-

ἰσῶς, ἀλλὰ ἐὰν ἐθέλῃς εἶπαι οἱ υἱοί. ἵνα ἢ μὴ σκαν- 27

vade
i &

dallizemus eos. V. ad mare, i. mitte ha-

Propheta qui
promissu ascende-
rit,
aperit ore

δικλινοῦν αὐτοῦ, πορῶθεῖς εἰς τὴν θάλασσαν, βίβη ἀλι-
μum: & p. ascensionem primam piscum, tolles & aggrens
ἔροι, ἢ τὸν ἀναβαίοντα πορῶτον ἰχθῦν ἄρον ἢ ἀνοίξας
or. eius, inuenies facrem: illum sumens, da eis
τὸ ἄμα αὐτοῦ, εὐρήσεις σατῆρα. ἐκείνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς
pro me & te.
ἀπὸ ἐμοῦ ἢ σου.

CAP. XVIII. in.

Ad Iesum

In illa hora accesserunt discipuli Iesu, di-

luptas

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ, λέ- 1
ētites: Quisquam maior est in regno calorum?

Paruulum

ἔρχεται, τις ἄρα μείζων ὅσιν ὄν τῇ βασιλείᾳ τῆς ἑραυᾶν;

nisi

Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in
mediū eorum. Et dixit, Amen dico vobis, si non conuer-
mētis, & efficiamini sicut paruuli, nequaquam intrabitis in

paruuli, non

regnum calorum. Quicunq; ergo humiliauerit seipsum in
nomine meo, & accipierit paruulum talem vnum in nomine meo,

sicut paruulus

βασιλείαν τῆς ἑραυᾶν. ὁς δ' ἀνσκανδαλίση ἑαυτὸν ὡς 4
paruulus iste, hic est maior in regno calorum.

Paruulum

τὸ παιδίον τῆτο, ὅτις ἔστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς ἑραυᾶν.
Et qui susceperit paruulum talem vnum in nomine meo,

de pusillis istis
qui in me credunt
expedit

ἢ ἐμὲ δεχθῆναι παιδίον τοιοῦτον ἐν ὅπῃ τῶν ἑνωμητῶν μου, 5
ὅς δ' ἀνσκανδαλίση ἑνα τῶν μικρῶν τούτων ἀ
me suscipit: Qui autem scandalizauerit vnum paruulum bonum
cretonium in me, confert ei ut suspendatur mola

profundum

στῆς πησσουοντων εἰς ἐμὲ, συμπερεί αὐτῷ ἵνα κρεμάσῃ μίλος
astuaria in collo eius, & demergatur in pelago
ὀνιὸς ἐπὶ τῆς ἀρχῆλον αὐτοῦ, ἢ κατὰ ποταμῶν ἐν τῷ πλάγῳ 6
maris. Vt mundo a scandalis.

vi veniant

τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῆς σκανδαλίον. 7
Necesse enim est venire scandala veruntamen ut ho-

Pro eum, & profice
bonum

mihi illi per quem scandalum venit.
Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde

εἰ ἢ ἡ χεὶρ σου, ἢ ὁ πῖς σου σκανδαλίσει σε, ἐκκοψον 8
eum, & iace abs te: pulchrum tibi est ingredi ad vitam
αὐτὰ, ἢ βίβη ἀπὸ σου. κληὸν σοι ὄν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
χωλὸν

κλυδον ἢ ἰσχυρον, quam duo manus vel duo pedes habentem, ἢ ἰσκι ^{debilem,}
χαλον ἢ κυλλον, ἢ duo χείρας ἢ duo πόδας ἔχοντα, βλαπτέω ^{mitti}

9 εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. ἢ εἰ ὁ ὀφθαλμὸς σου σκάνδα-
lizat te, erue eum, & vende te: pulchrum tibi est ^{pro} uno
λίξαι σε, ὅτι κλησεται, ἢ ὅτι κλησεται, ἢ ὅτι κλησεται ^{bonum}
culum in vitam intrare, quam duo oculus habentem ^{unum oculum}
φθαλμον εἰς πῦρ ζαλῶν εἰσελάθειν, ἢ duo ὀφθαλμοὺς ἔχοντα ^{habentem}

10 βλαπτέω εἰς τὴν γέενναν ἢ πύρρι. ὁρᾶτε μὴ κατα-
blitiatis vnum ramulorum horum: dico enim vobis, quia ange-
φρονησῆτε ἐνὸς σκῆ μικρῶν τούτων λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ ἀγγε-
li eorum in caelis ^{per omne} efficiunt faciem ^{habentem}
λοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς ὅτι πάντες βλέπουσι τὰ ποσῶντων τῶ ^{semper videtur}
Patris mei qui in caelis. Venit enim Filius hominis ^{est.}

11 πατὲρ μου τῶ ἐν οὐρανοῖς. ἢ ἄλλοτε ἢ ὁ υἱὸς τῶ ἀνθρώπου
salutare ^{perditum.} Quid vobis videtur si fuerim alieni ^{quod peccerant}

12 σῶσαι τὸ δαυκαλιός. τί ὑμῖν δικά; εἰ ἂν ἤρηται τι ^{hominis}
centum oves, & errauerit una ex eis, nonne ^{quod}
ἀνθρώπου ἕνα τὸν ἀποβάτα, ἢ πλανῶν ἐν ὄσιν αὐτῶν, οὐχ ^{relinquit}
ἀφίει τὸ ἐννενηκονταενέα ὅτι τὰ ἔρη, πορεύσει ^{contigerit ut}
errantem? Et si ^{fac inuestro eam, amen dico} ^{inueniat}

13 πλανῶντων; (εἰ ἂν ἤρη) ὄρεῖν αὐτὴν, ἀμὲν λέγω ^{vobis, quia gaudet super eam magis, quam super}
ὑμῖν, ὅτι χεῖρει ὅτι αὐτὴν μάλλον ἢ ὅτι τοῖς ἐννενηκονταεν- ^{nonaginta novem}
ταῖς ἀνεραντίαις. Sic non est voluntas ^{quae non erra-}
uerunt.

14 νῆα τῶν μὴ πεπλανημένων. οὕτως οὐκ ἔστι δίκαιμα ^{ante}
Patrem vestrum qui in caelis? ut peccat vnus ^{est,}
εἰς τὸ πῦρ τῶ πατὲρ ὑμῶν ἢ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα δαυκαλιται εἰς ^{de pusillis istis.}
παρὰ τοῦτον ἄνθρωπον. Si autem peccauerit in te frater

15 ἢ μικρῶν τούτων. εἰ ἂν ἀμάρτησῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός ^{tuis, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum.}
σου, ὑπάγε, ἢ ἔλεγχον αὐτὸν μετὰ σοῦ ἢ αὐτὸ μόνου ^{Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.}
εἰ ἂν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ^{Si autem non audierit, effusa eris cum te adhuc vnum vel duos, & te}

16 εἰ ἂν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παρῆλαβε ματὰ σου ἔπι ἕνα ἢ δύο, ^{ut in ore duorum testium vel trium stet omne verbum.}
ἵνα ὅτι ἰσχυματος δύο μάρτυρων ἢ τριῶν σαδῆ πάν ὀμῆα. ^{Si autem negauerit tui, dic ecclesiae: si autem & quod si non}

17 εἰ ἂν ἢ ἀκούσῃ αὐτῶν, ἔπι τῆ ἐκκλησίᾳ. εἰ ἂν ἢ καὶ ἢ ^{ecclesiam negauerit, sic tibi sicut schismaticus & publicanus, non audierit,}
ἐκκλησίας ἀκούσῃ, ἔσω σοῖ ἡσπερ ὁ ἔθνηκος ἢ ὁ τελωνῆς. ^{Amen dico vobis, quaeunque alligaueritis super terram, erunt li-}
18 ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅσα εἰ ἂν δῆσητε ὅτι τῶς γῆς, ἔσαι δὲ

¶ Tunc cum esset in me, & omnia reddam tibi.

¶ Patientiam habe

μακροθυμῆσον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.

Ille autem noluit: sed faciens eum cum in ca- P abiit, & misit
30 ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ ἀποβῆσαν εἰς ὄχλον αὐτῶν εἰς φυ- carcerem,

σάδιαν, donec redderet debitum.

Videntes autem

31 λαλοῦντες, ἕως οὗ ἀποδῶν τὸ ὀφειλόμενον.

ἰδόντες ὅτι

conferui eius facta, contritari sunt valde: & ve- quæ uebant,
συνίδουλοι αὐτῷ τὰ ἡμιόμιμα, ἐλυπηθήσαν σφοδρᾶ. καὶ ἐλα- & venerunt, &
nentes declarauerunt domino suo omnia ψαψα. narrauerunt.
32 ὅτι quæ facta fue- rant.

32 Τότε προσελάλησεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτῶν, λέγων αὐτῷ,

Tunc aduersans illum dominus suus, & dixit illi: Serue nequam, omne debitum illud dimisi tibi, quoniam

33 δουλέ ποιηρῆς, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐποίησα ἀφ᾽ ἑκά σοι, ἐπί- r aduersi me: Nonne oportuit & te misereri conferui

33 παρεχλεσάσμι. καὶ εἶπεν καὶ σὲ εἰλεσθαι τῷ συνιδουλῶν tui, sicut & ego tui miserus sum? Et iratus dominus eius,

34 σου, ὃς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; Ἐὐργισθὲς ὁ κύριος αὐτῶν, tradidit cum iortibus, quas omnes redderet uniuersum

34 παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῶν πᾶν τὸ debitum ei. sic & Pater meus xlestis

35 ὀφειλόμενον αὐτῶν. οὕτω καὶ ὁ πατὴρ μου ὁ ἐπουρανῖος facies vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de

35 ποιήσει ὑμῖν, εἰ μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ cordibus uestris lapsus corum.

καὶ καρδίαν ὑμῶν τὰ ὄφρα πώμασθε αὐτῶν.

CAP. XIX. 15.

Et factum est cum consummasset Iesus sermones istos,

1 καὶ ἐξῆλθετο ὅτι ἐτελεσεν ὁ ἰησοῦς τὰς λέξεις ταύτας, P transiit in Galilæa, & venit in fines iudæe P migravit

1 μετήρην αὐτοῦ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς ἰουδαίας trans Iordanem. Et secute sunt eum turbe multe.

2 πέραν τῆς ἰορδανίου καὶ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολλός. & curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum

3 καὶ ἐδιδράκυσεν αὐτοῖς ἐκεῖ. καὶ προσήλθον αὐτῷ οἱ Pharisei tentantes eum, & dicentes ei: Si licet

3 φαρισαιοῖς πειράζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ, εἰ ὀφείλει homini absolute uxorem suam inuicem causant

4 ἀνδρὶ πῶ ἀπολύσει τὴν γυναῖκα αὐτῆ καὶ πᾶσαν αἰτίαν? Qui uerò respondens, ait ei: Non legitis, quia faciens e exuat

4 ὁ δὲ ἀποκρινθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνεγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας, & qui fecit hominem

5 ἀπ' ἀρχῆς, ἀρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; καὶ εἶπεν, ab initio, masculinum & feminam fecit eorum. Et dixit,

5 ἀπ' ἀρχῆς, ἀρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; καὶ εἶπεν, propter hoc dimittet homo patrem, & matrem,

5 ἅνεκάν τούτων καὶ ταλεῖται ὁ ἄνθρωπος τῷ πατρί, καὶ τῇ μητρί.

& adherēbit uxori suae: & erunt duo

p carne una

εσθ, και προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτῆς, ὡς ἓν) οἱ δύο

in praeceptum unum: Itaque non amplius sumus duo, sed caro una.

εἰς σαρκα, μίαν ὡς οὐκ ἔστι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σαρξ μία. 6

Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.

οὐ μὴ ἀρῶν

ὁ οὐκ ὁ θεὸς τὴν συνήθειαν ἀφαιρῶν, ἀλλ' ἄνθρωπος μὴ χωρεῖται.

Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandavit dare libellum

λέγουσιν αὐτῷ, τί οὐκ ἔφησεν ἐπιτελεῖσθαι δοῦναι βιβλίον

* repudij, & di-

difficilius, et absolute eam? ait illis: Quod Moyses

mittere p Quoniam

ἀποστατοῦ, καὶ ἀπολύσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς, ὅτι μωσῆς

p distinxere

ad duritiam cordi vestri, permisit vobis absoluer

* fuit sic,

πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολύσαι

τὰς γυναῖκας ὑμῶν ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω.

* dimiserit

Dico autem vobis: Quia qui cum * absoluerit uxorem suam, (non

nisi ob fornicationem,

λέγει ἢ ὑμῖν, ὅτι ὅς ἐν ἀπολύσει τὴν γυναῖκα αὐτῆς, μὴ

p qui

super fornicatione, & duxerit aliam, moechatur: & p dimissam

* duxerit,

ἄλιαν, μοιχεύεται. Dicunt ei discipuli eius:

* expedie

ζαμισησάμενοι χαῖ). λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 10

|| Qui

Si ita est causa hominis cum uxore, non con-

feret nubere. || Ille vero dixit illis: Non omnes capiunt

ἔχειν ζαμισησάμενοι. ὁ δὲ ἔφησεν αὐτοῖς, οὐ πάντες χωρεῖσιν 11

p facti

verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi, qui

λόγον τούτον, ἀλλ' οἱς δέδοται. εἰσὶ τῶν ἐκ κοιλίας, οἱ πνεῖς 12

* Qui potest

de vietro matris nati sunt sic & sunt eunuchi, qui

ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγενήθησαν ἢ ἔσονται ἐκ χειρὸς ἀνθρώπων, οἱ πνεῖς

ἢ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν ἐκ κοιλίας, οἱ πνεῖς

castraverunt seiplos propter regnum caelorum. 12

* parvuli,

αὐτοῦ καὶ ἐάν τις ἐξ ὑμῶν βασιλείαν τῆς ἀγαθίας, ὁ δὲ ἀνά-

γκεῖται, ἀνάγει, capiat. Tunc oblati sunt ei

μικροὶ παῖδες, καὶ χεῖρας, καὶ χεῖρας, τότε προσβυβέχθησιν αὐτῷ 13

|| autem

Discipuli] increpabant eos. p. si Iesu ait Sinite

p Iesus vero ait

εἰς: Sinite parvulos, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιτιθήτε αὐτοῖς, καὶ προσβυβέχθησιν οἱ δὲ

* parvulos & no-

lite eos prohibere

μαθηταὶ ἐπιτιμήσαν αὐτοῖς. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, ἀφεστέ 14

* enim

parvulos, et ne prohibere eos venite ad me: non

|| eam imposuisset

talium est regnum caelorum. Et imposuisti eis

χεῖρας, καὶ μὴ καλύετε τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν μου, ἵνα ἴσως

ποιήσω ὑμῖν ἢ βασιλείαν τῆς ἀγαθίας, καὶ ἐπιτιμήσιν αὐτοῖς 15

Et ecce vnus accedens,

καὶ χεῖρας, ἐποθέθη ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ εἰς προσβυβέχθησιν, 16

ait illis Magister bone, quid boni faciam, vel habeam

εἶπεν αὐτοῖς, διδούσκου ἀγαθὸν, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἴσως

ζωῆς

¶ editis ^{seruiti} ^{me in} ^{regeneratione, cum sederit filius}
 ἀκολουθήσαντες μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς
 ¶ sede maiestatis homini in p. throne gloria lux, sedebit & vos super
 τὸ ἀσθράπτου ὅτι θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσετε καὶ ὑμεῖς ὅτι
 ¶ sedes duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus israel.
 δωδέκῃ θρόνων, κρίνοντες τὰς δωδέκῃ φυλάς τοῦ ἰσραὴλ.
 Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut pa-
 καὶ πᾶς ὁ ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πα- 19
 ¶ filios, trem, aut matrem, aut uxorem, aut fratres, aut agros propter
 τῆρα; ἢ μητέρα, ἢ γυναικα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἐράκει τὸ
 nomens meum, accipiet, & vitam eternam
 ὀνόματός μου, ἐκλήθηται κλησόμενος. πολλοὶ δὲ ἔσονται, ἔρατοι & καὶ ἰα
 ¶ possidebit hereditabit. Multi autem erunt primi, nouissimi: &
 κληρονομήσει. πολλοὶ δὲ ἔσονται, ἔρατοι & καὶ ἰα
 nouissimi, primi.
 ἔρατοι, ἔρατοι.

CAP. XX. κ.

Simile autem est regnum celorum homini patri-
 Ομοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῆς οὐρανῶν ἀνθρώπου οἰκο- 1
 ¶ primo manè familiaris, qui exiit p. cam diluculo conducere operario in
 διαπύλην, ὅστις ἔζηλθεν ἅμα πρῶτῃ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς
 vineam suam. ¶ Conueniens autē cum operariis ex
 ¶ Conuentione facta τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας ᾧ μισθῷ τῆς ἐργασίᾳ ἐν 2
 ¶ diurno, decario ¶ diem, misit eos in vineam suam.
 δὴνασει τὴν ἡμέραν, ἀπὸς ἔλεν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
 Et egressus circa tertiam horam vidit alios stantes in
 καὶ ἔζηλθόν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλοις ἐστῶτας ἐν 3
 foro otiosos: Et illis dixit: Abite & vos in
 τῇ ἀγορᾷ ἀγροῦ: καὶ κείνοις εἶπεν, Ἰσθᾶγετε καὶ ὑμεῖς εἰς 4
 ¶ meam, vineam p: & quod fuerit iustum, dabo vobis.
 τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὅ ἐάν ἡ δόχη μου, δώσω ὑμῖν.
 ¶ agrem exiit Illi autem abierunt. Iterum exiens circa sextam & nonam 5
 ¶ & horam, fecit similiter. Circa verò undecimam horam
 ¶ exiit, & exiens, inuenit alios stantes otiosos, & dicit illis: 6
 ἔζηλθόν, εἰσὶν ἄλλοις ἐστῶτας ἀγροῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς,
 ¶ tota die Quid hic statis p totam diem otiosi?
 τί ὡδε ἐσθᾶτε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀγροῦ;
 Dicunt eis: Quia nemo nos mercate conduxit. Dicit eis:
 λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι ὡδεῖς ἡμεῖς ἐμειδώμεθα λέγει αὐτοῖς,
 ¶ meam: he & vos in vineam, & quod fuerit iustum sumerit.
 ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸ ἀμπελῶνα, καὶ ὅ ἐάν ἡ δόχη μου ληφθεῖτε.
 ¶ Cum sero autem factum esset, dicit dominus vicoz pro-
 ἑτίας ᾧ ἡμοιωθῆς, λέγει ὁ κύριος τῷ ἀμπελῶνος τῷ ὅτι- 8
 ἵσθᾶτε

euratozi suo: Voca operarios, & redde illis
ἐπιτω αὐτῷ, καὶ ἴσον πρὸς ἔργατος, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῖς τῆν
mercedem, incipientes a nouissimis usque ad primos.
μισθὸν ἀρχαυχοῦ ἀπὸ τῆν ἔργατων ἕως τῆν πρῶτων.

¶ Et venientes qui circa undecimam horam ¶, acceperunt singuli denarium. ¶ Cum venissent ergo

9 καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐν δεκάτῳ ὥρᾳ, ἔλαβον ἀνα δηνάριον. ¶ venerunt, & singulos dena-

10 ἐλθόντες ἅ οἱ πρῶτοι, ἐνομισαν ὅτι πλεονα λήσονται. ¶ καὶ & accepērūt. ¶ & ipsi ¶ singuli denarium. ¶ Accipientes autem unumquemque autem

11 ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνα δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐχο- riant aduersus patremfamilias, Dicentes: Quid hi nouissimi ¶ Et

12 μισθὸν καὶ τὸ οἰκοδεσποτῶ, λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἔργατοι vna hora & qui portauimus

μίσαν ὥραν ἐποιήσαν, καὶ ἴσους ἡμῶν αὐτῶν ἐποίησας, τοῖς βα- tantibus pondus diei, & ¶ istum. ¶ aflu.

τάσασσι τὸ βαρὺ τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύτωνα. ¶ Ille vero respondens dixit vni eorum: Amice, non facio iniuriam tibi: ¶ At ille

13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῷ, ἔταρε, οὐκ ἀδικῶ σε. nonne ¶ denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum ¶ & ¶ est.

14 οὐχὶ δηνάριον πωροῶνσάς μοι; ἄρα τὸ σὸν, καὶ ¶ vade. ¶ &

¶ Pater. volo autem huic nouissimo dare sicut & tui. ¶ Aut non licet mihi facere quod volo in meo? an occu-

15 ἢ οὐκ ἴσασσι μοι ποιῆσαι ὁ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; οὐδὲ οὐδὲ- lus tuus ¶ malum est, quia ego bonus sum? ¶ nequam

μὸς σου πονηρὸς ὄντι, ἐπὶ ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι; Sic erunt nouissimi, primi: & primi, nouissimi.

16 οὕτως ἐσονται οἱ ἔργατοι, πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι, ἔργατοι. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοὶ, ὀλιγοὶ δὲ ἐκλεκτοί. Et ascendens Iesus in Hierosolymam, assumpsit

17 καὶ ἀναβαινὼν ὁ ἴσους εἰς ἱερουσαλὴμα, παρέλαβε τοὺς duodecim discipulos ¶ privatim in via, & ait illis: ¶ secreto,

δοῦδεκα μαθητῶν καὶ ἰδεῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Ecce ascendimus in Hierosolymam, & filius hominis

18 ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱερουσαλὴμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου tradetur principibus Sacerdotum & Scribis, & condemna-

θησάμενος) τοῖς ἀρχιερεῖσι καὶ γραμματέεσι καὶ κατακει- bunt eum morte: Et tradent eum Gentibus

19 νεύσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ ὀδύσονται αὐτὸν τοῖς ἐθνεσιν ad illudendum, & flagellandum, & cruciendum: & certis

εἰς τὸ ἐμψύχαι, καὶ μαστῶσαι, καὶ σαυρῶσαι: καὶ τῇ τρίτῃ die resurget. Tunc accessit ad eum mater

20 ἡμέρα ἀναστῆται. τότε προσήλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τοῦ filium Zebedaei cum filiis suis, adorans & petens aliquid

ὑμῶν Ζεβεδαίου, καὶ τῆν ὑμῶν αὐτῷ, προσκυνήσασα καὶ αἰτῶσά τι

¶ Qui ab eo. ¶ Ille vero dixit ei: Quid vis? At illi: **παρ' αὐτοῦ.** ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, τί θέλεις λέγειν ἑμεῖς, 21
 *ad dexteram tuam Dic ut sedeat hi duo filij mei, unus à dextera patris, **εἰπέ ἵνα καθίστησιν οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου, εἰς τὴν δεξιάν σου,**
 *ad sinistram & unus à sinistris in regno tuo. **καὶ εἰς δεξιάν σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.**

Respondens autem Iesus, dixit: Nescitis quid petatis. Potestis **ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, καὶ οἶδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε** 22

¶ bibiturus sum? bibere calicem quem ego bibere? & baptisma quo ego **πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ**
 baptizer, baptizari. Dicunt ei: Possunt. **βαπτίζουμαι, βαπτισθῆναι;** λέγουσιν αὐτῷ, δύνασθε.

Et ait illi: Quidem calicem meum biberis, & **καὶ λέγει αὐτοῖς, τὸ μὲν ποτήριον με πῶσθε, καὶ τὸ βάπτισμα** 23

¶ sedere autem ad dexteram meam & sinistram; vobis **ὁ ἐγὼ βαπτίζωμαι, βαπτισθῆσοσθε.** ¶ At sedere à dextera **ὁ ἐγὼ βαπτίζωμαι, βαπτισθῆσοσθε.** τὸ ὅτι καὶ τίσις ἐστὶν δεξιῶν **μου, καὶ ἡ sinistris meae, non est meum dare, sed quibus pa-**
 *vobis **με καὶ εἰς δωρῶν μου, οὐκ ἐστὶν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ὑποτί-**
 ratum est à Patre meo. Et audientes decem, in-

μασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἤγα- 24
 * Iesus autem vocavit eos ad se, & **γάκτης περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.** ὁ δὲ ἰησοῦς προσελάθε- 25

¶ qui maiores sunt, ¶ in eos: inter vos: *inter vos maior **εἰς αὐτοὺς, εἶπεν, ἰδούτε ὅτι οἱ ἀρχῆται τῆς Ἰουδαίας, κα-**
 minatur eorum; & magis potestatem exerceat prosum. **ταχυεὶδωσαν αὐτῷ, καὶ οἱ μαγαλοκατεστάτους ἐπισημῶς**
 Non ita vobis erit in vobis: sed qui vultis voluerit in vobis ministrare.

ἔχ' ἕτως ὅτι ἐσὺ εἶς ἐν ὑμῖν ἂν. ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας 26
 fieri, sit vester minister: Et qui voluerit in vobis esse **ἡμῶν, ἔστω ὑμῶν δούλος.** καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶς 27

¶ erit **πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δούλος.** Sicut Filius hominis **πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δούλος.** ὡς περὶ οὗτος ἦ ἀνθρώπου **non venit ministrari, sed ministrare, & dare**

οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν
 animam suam: pro redemptione pro multis.

¶ redemptionem **ψυχῶν αὐτῶν ἕνεκα ὑπὲρ πολλῶν.**
 Et egredientibus illis ob Iericho, secuta est eum **καὶ ἐκπερδομένην αὐτῷ ἀπὸ Ἰεριχῶ, ἠκολούθησεν αὐτῷ** 29

ὁ χῆλος τοῦ οὐλοῦ. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καὶ κῆλοι οὐλοῦ **ἔσθον, ἀκούσαντες ὅτι ἰησοῦς παρεγγύει, ἤρξαντο, λέγοντες,**
 Miserefer nostri Domine fili David. At turbas incre-

ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβὶδ. ὁ δὲ ἐχλῶ ἐπιπί- 31
 * At: **μαρτυροῦσιν αὐτοῖς, ἵνα σωθῆσιν.** εἰ δὲ μείζον ἐκράζον, λέ-

* qui venit. * veniens in nomine Domini. H. Joanna in altissimi.

¶ cum intrasset **σειόμεαι** **¶ Populi autem** **¶ ementes** **¶ ανακτίω** **¶ autem dixit** **¶ relitit illis** **¶ foras** **¶ ibique manit.** **¶ nisi** **¶ δεισκα** **¶ nascatur in sem** **¶ piternum.**

ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ἠοιανὰ ἐν τοῖς υψίστοις.

Et intravit eo in Hierosolymam, como a est uniuersa ciui-

και εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐπιθεὶς πᾶσαι τὰς

λαῖς λέγουσαι, τίς ἐστὶν οὗτος; οἱ δὲ ἄρχοι ἤλεγον, οὗτος

ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ παροφθίτης ὁ ἀπὸ ναζαρέτ τῆς γαλιλαίας.

Et intravit Iesus in templum Dei: & circuebat om-

τας τῶν παλαιούτων καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τρα-

πέζας τῆς κολλυβιστῶν καὶ τρέφε, καὶ τὰς καδέσρας τῶν πω-

λουμένων τὰς πεσερας καὶ λέγει αὐτοῖς, γέγραπται, ὁ

οἶκος μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται. ὑμεῖς δ' αὐτὸ ἐποιή-

σατε σπήλαιον λησῶν. καὶ προσήλθον αὐτῷ τυφλοὶ:

καὶ χελοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐδράπιδων αὐτοῦ.

Videntes autē principes Sacerdotum & Scribz mirabilia

ἰδόντες δ' οἱ ἀρχερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια

αὐτοῦ ἐποίησε, καὶ τῶν παιδῶν κρίζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας,

ἠοιανὰ πατρὸς δαβίδ, ἡ γερουκτιε, καὶ εἶπον αὐτῷ,

ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, καὶ οὐ-

δέποτε ἀνεγνωτε, ὅτι ἐκ σομάτων νεπίων καὶ θηλαζόντων

κατηπίσω αἶνον; καὶ καταλίπων αὐτοῦ, ἐξῆλθεν ἐξω

τῆς πόλεως εἰς βηθανίαν, καὶ κηλιθε κηε.

Manē autem revertens in civitatem, & esurit.

προφίας διὲ ἐπιανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπέινασε.

καὶ ἰδὼν σικκὺ μίαν ὅπῃ τῆς ὁδοῦ, ἤλθεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ

οὐδὲν τ' εἴρων ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα τανύτων & αἶρ ἰλλί-

μικτὴ ἐκ σου κηπὸς ἤμῃ εἰς τ' αἰῶνα καὶ ἰσηραθῆ

καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταί, ἐθαύμασαν

καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταί, ἐθαύμασαν

μαστω

funt, dicentes: Quomodo continuo aruit ficut?

μασαν, λέγοντες, πῶς ἔσθ' ἡμεῖς ἢ ἡραὶ θηρὶ ἢ οὐκῶ;

Respondens autem Iesus, ait eis: Amen dico vobis, si **ξηραίνομαι**

21 ἄποκειθεῖς ἢ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἄλλω λέγω ὑμῖν, ἐὰν **de ficulosa**
habueritis fidem, & non habitaaveritis, non solum quid ficut facietis,

ἐγὼ μὴ πιστὴν, ἢ μὴ ἔξ' ἀκριβοῦς, ἐξ ἑμῶν τὸ ἄστικόν ποιήσετε

sed etiam monti dixeritis, Tace, & iactare in **Tolle, & iacta**
ἀλλὰ καὶ πρὸ ἔργου τοῦ τῶ εἶπτε, ἀρδῆτι, καὶ βλαβητὶ εἰς τὸ **fic.**
mare, **Et omnia quaeunque petieritis in**

22 δεῦλ' αὐτῶν, ἤμισέθ'· **ἢ πάντα ὅσα ἀν' αἰτήσητε ἐν**
oratione, credentes accipietis.

τῆ προσδοχῆ πιστῶν τε, ληψέσθε.

Et venientes ipsi in templum, accesserunt ad **docentē**

23 ἢ ἐλθόντι αὐτῶ εἰς τὸ ἱερόν, προσήλθον αὐτῶ διδασκοῦντι **I cum venisset**
principes sacerdotū, & seniores populi, dicentes: In qua **P ad am docentē**

οὐ ἀρχαῖς, καὶ οὐ πρεσβυτέρῳ τῷ λαοῦ, λέγοντες, ἐν ποίᾳ

ἰουδαίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς σοι ἔδωκε τὸ ἔξουσίαν ταύτῃ;

Respondens autem Iesus, dixit eis: Interrogabo vos & ego **potestate**
potestatem

24 ἄποκειθεῖς ἢ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ἐρωτήσω ὑμᾶς κατὰ **potestatem**
sermonē ὑμῶν: quem si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua **potest.**

λόγῳ ἐναῶν ἐὰν εἶπτε μοι, κατὰ ἡμῖν ἐρώ ἐν ποίᾳ ἔξου-

σίαν ταῦτα ποίω. τὸ βάπτισμα ἰωάννου πόθεν ἔ-

25 σία ταῦτα ποίω. **Baptismus Iohannis unde erat? ē**
caelo, an ex hominibus? Illi autem ratiocinabantur apud seipso, **P At illi cogita-**
οὐρανοῦ, ἢ ἔξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο τὸ πρὸς ἑαυτοῖς, **bant inter se,**

λέγοντες, ἐὰν εἰπώμεν, ἔξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, ἐξ ἑστί οὐκ

26 ὅπως δοσετὶ αὐτῶ; ἐὰν δὲ εἰπώμεν, ἔξ ἀνθρώπων, φοβέ-

27 καὶ ἄποκειθέντε, πρὸ ἰησοῦ, εἶπον, ἐκ οὐδαμῶν. ἐφ' ἑαυτοῖς

28 τί δὲ ἡμῖν δοκεῖς ἀνθρώπου τις εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσ-

29 τῶ ἀμπελαγῆ μου. ὁ δὲ ἄποκειθεῖς εἶπεν, οὐ δεῦλ'.

30 ὑπερὸν ἢ μετὰ μεληθεῖς, ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῶ

31 δευτέρῳ, εἶπεν οὐδαμῶς. ὁ δὲ ἄποκειθεῖς εἶπεν, ἐγὼ κύνει.

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

* mit. & non * alia. Qui ex duobus fecit voluntatem
 & καὶ ἐπιλάθε. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς? Dicitur ei, Primus. Dicit illi Iesús:

σὺ γὰρ λέγουσιν αὐτῷ, ὁ παῖς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,

* quia * meretricis & publicani & mercetrices & publicani
 ¶ precedunt vos αὐτοῖς λέγουσιν ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι περισσεύουσιν

vos in regnum Dei. Veni enim ad vos ὑμῶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἢ λέγετε ὅτι περισσεύουσιν ὑμῶς 32

Iohannis in via iustitiae, & non credidistis ei: At

ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ ἐγὼ ὅπως εὐδοκῆσατε αὐτῷ οἱ δὲ publicani & meretrices, crediderunt ei vos autem vidistis non

TELEWNAI KAI AI PORNAI OUSIS DI' AUTW. υμεις δε ιδοντες ου

μετεμελησατε ἕσθρον τοῦ πιστεύου αὐτῷ. postea, ad credendum ei.

ἄλλου πατέρα ὁ λέγει ἀκούσατε ἀνθρώποι· τίς ὑμῶν οἰκοδο-

¶ circumdedit ei nilia, qui plantavit vineam, & sepem. Lei circum-

ασπίς, ὅστις ἐσὺν ἄσπον ἀμπέλων, καὶ φραγμῶν ἀπὸν πεδίο-

rasis, & fodit in ea torcular, & edificavit turrim, & θῆκε, καὶ ἔθηκεν ἐν αὐτῷ λίθον, καὶ ὁ κοδοῦνός τε πύργον, καὶ

locavit eam agricolis & peregris prociatis est. ἄσπον δὲ αὐτὸν γεωργούς, καὶ ἀπέδωκεν.

* misit Cum autē appropriasset tempus fructuum, ¶ legavit seruos ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῆς καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους 34

¶ ut acciperent suos ad agricolas accipere fructus eius.

αὐτῆ περὶ τῶν γεωργῶν λαβόντες τὰς καρποὺς αὐτῆ. Et accipientes agricolae ¶ seruos eius, hunc quidem occide-

¶ apprehensis seruis καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτῆ, ἢ μὲν ἐδόξαν 35

¶ alium rudes, hunc vero occiderunt, illum vero lapidauerunt. ἔσαν, ἢ δὲ ἀπέκτειναν, ἢ δὲ ἐλίδου ὄλοσαν.

* iterum misit ¶ hunc legavit alios seruos plures prioribus. πῶν ἀπέστειλε ἄλλοις δούλοις πλείοις τῶν προτέρων 36

¶ Nonisimū & fecerunt illi similes. ¶ Postquam autem misit ad ὁ ἑποστάτω αὐτοῖς ἑσσιμῶς. ἕσθρον δὲ ἀπέστειλε περὶ 37

¶ autem eos hunc suum, dicens: Veniuntur filium meum. αὐτοῦ τὸ ἕν αὐτῷ λέγων, τὸν ἐσσιμῶν τὸ ἕν μου.

¶ iuxta se At agricolae pudentes filium, dixerunt in seipso: Hic est οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸ ἕν, ἔπουν ἐν ἑαυτοῖς, οὗτός ἐστιν 38

* habebimus hunc: venit, occidamus eum, & ὀστέομας ὁ κληρονομῶν. Διδότε, καταστεινωμένον αὐτὸν, καὶ καταστεινωμένον

¶ apprehensum hunc suum. Et ¶ venientes eiecerunt eum τῶν κληρονομῶν αὐτῆ. καὶ λαβόντες ἔξέβαλον αὐτὸν 39

extra vineam, & occiderunt. Cum ergo venerit ἔξω τοῦ ἀμπέλωνος, καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν ἐμεῖ ἐλθῇ ὁ 40

dominus vineae, quid faciet agricolis illis κύριος τοῦ ἀμπέλωνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;

λέγουσιν

Aliunt illi: M.los malè perdet ipse, & vi-

41 λέροισιν αὐτῷ, κακῶς κακῶς ὑποέσθαι αὐτοῖς, καὶ ἄμισθον
neam locabit aliis agricolis, qui reddent ei
λῶνα ἐκδοσέτω) ἄλλοις γενησέτω, οἵπνες σποδῶσυσιν αὐτῷ
hūc in is temporibus futi. Dicit illis Iesus: [fructum]

42 τοῖς καρποῖς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῷ. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
Nunquam legistis in Scripturis: Lapidem quem reprobaue-
runt οὐδέποτε ἀεθῆνα τε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον οὖν ἀπεδοκίμασε
edificante. hic fiducit in caput anguli. A Do-
οἱ οἰκοδομοῦτες, ἐστὶ ἐψηθῆναι εἰς κεφαλῶν γωνίας. περὶ κυ-
mino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.
εἰοῦ ἐχέτω αὐτῷ καὶ ἐστὶ δαμασῆ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.
p Propter hoc dico vobis, quod tolletur a vobis regnum p Ideo

43 εἶς τῶν λέγων ὑμῖν, ὅτι ἀρθῆσεται ἐξ ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ
Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.
θεοῦ, καὶ δοθήσεται) ἐθνε ποιουῶν τοῖς καρποῖς αὐτοῦ.
Et ceciderit super lapidem istum, & conquisabitur super quem qui ceciderit
44 καὶ ὁ πέτρων ἐπι τὸν λίθον τῶτον, συνθλασθήσεται) ἐφ' οὗν confringetur
verò ceciderit, committetur eum. Et audientes principes sacerdotū

45 αὐτῶν, λικμήσονται αὐτῷ. καὶ ἀκούσαντες οἱ φαρισαῖοι
& Pharisei parabolas eius, cognouerunt quidd de ipsis p coneret
καὶ οἱ φαρισαῖοι περὶ τῶν παραβολῶν αὐτῶν, ἐγνώσαν ὅτι περὶ αὐτῶν
queret. Et querentes eumprehendere, dimiserunt cum audissent
46 λέγει. καὶ καταῶντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν τοῖς
turbas: quoniam sicut Prophetiam eum habebant. r carceres
ὄχλοις, ὅτι ὡς περὶ αὐτῶν εἶχον.

CAP. XXII. κβ.

Et respondens Iesus, iterum dixit eis in para-

1 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παρα-
bolis, dicens: Simile factum est regnum celorum ho-
2 βολαῖς, λέγων) ὁμοιωθῆναι ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ ἀ-
mini regi, qui fecit nuptias filio suo:

3 καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κληθῆ-
tes ad nuptias: & noluerunt venire.
νοῖς εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἠθέλον ἐλθεῖν.
Iterum misit alios seruos, dicens: Dicite p vo. pignitatis

4 πάλιν ἀπέστειλε ἄλλοις δούλοις, λέγων, εἰπιτε τοῖς κλη-
thas: Ecce prandium meum paravi, & vini mei &
κληθῆσθαι, ἰδοὺ τὸ ἀριστὸν μου ἠτοίμασα, οἱ ταῦ εἰ με καὶ τὰ
alitia occisa, & omnia expedita. venite ad nuptias. sunt paratae
σπιτα τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα. δεῦτε εἰς τοὺς γάμους.

5 οἱ δὲ ἀμεληκοῦντες ἀπηλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ
Illi autem negligentes abierunt, p ille quidam in proprium agrum, p abis in villam
cum, alia.

18 ^{sciet dare censum Caesari, an non?} ^{Cognita} ^{sciet dare censum Caesari, an non?} ^{Cognita} ^{sciet dare censum Caesari, an non?} ^{Cognita}

19 ^{Offendite mihi numisma census.} ^{At illi} ^{Offendite mihi numisma census.} ^{At illi} ^{Offendite mihi numisma census.} ^{At illi}

20 ^{superfcriptio?} ^{Divunt ei, Caesari.} ^{Tunc ait illi:} ^{superfcriptio?} ^{Divunt ei, Caesari.} ^{Tunc ait illi:}

21 ^{Redditte ergo quae Caesaris} ^{Caesari.} ^{Deo.} ^{Redditte ergo quae Caesaris} ^{Caesari.} ^{Deo.}

22 ^{Et audientes mirati sunt} ^{Et interrogaverunt eum,} ^{abierunt.} ^{Et audientes mirati sunt} ^{Et interrogaverunt eum,} ^{abierunt.}

23 ^{In illo die} ^{accesserunt ad eum} ^{Sadducae,} ^{In illo die} ^{accesserunt ad eum} ^{Sadducae,}

24 ^{Magister,} ^{Moyses dixit:} ^{Si quis mortuis fuerit non habet} ^{Magister,} ^{Moyses dixit:} ^{Si quis mortuis fuerit non habet}

25 ^{septem fratres} ^{et primus uxore ducta,} ^{et non} ^{septem fratres} ^{et primus uxore ducta,} ^{et non}

26 ^{Similitus & secundus} ^{et tertius} ^{usque ad septem.} ^{Similitus & secundus} ^{et tertius} ^{usque ad septem.}

27 ^{Postremam autem omnium defuncta est & mulier.} ^{In ergo resurrectione} ^{Postremam autem omnium defuncta est & mulier.} ^{In ergo resurrectione}

28 ^{Respondens autem Iesus,} ^{ait illi:} ^{Erratis,} ^{Respondens autem Iesus,} ^{ait illi:} ^{Erratis,}

29 ^{Scripturas,} ^{neque} ^{affectionem} ^{Dei.} ^{Scripturas,} ^{neque} ^{affectionem} ^{Dei.}

30 ^{neque nubent,} ^{neque} ^{domini nuptias,} ^{sed sicut} ^{angeli} ^{Dei} ⁱⁿ ^{nubentur.} ^{neque nubent,} ^{neque} ^{domini nuptias,} ^{sed sicut} ^{angeli} ^{Dei} ⁱⁿ ^{nubentur.}

31 ^{Effectum vobis a} ^{Deo,} ^{dicente:} ^{Effectum vobis a} ^{Deo,} ^{dicente:}

32 ^{Abraham,} ^{& Deus} ^{Isaac,} ^{& Deus} ^{Jacob?} ^{Non est} ^{Deus,} ^{Abraham,} ^{& Deus} ^{Isaac,} ^{& Deus} ^{Jacob?} ^{Non est} ^{Deus,}

Deus mortuorum, sed viventium. Et audientes turbæ,
 θεός νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι 33
 † ἐξέπληθυσεν ὁ δὲ τῆ διδασχῆ αὐτοῦ. οἱ δὲ φαρισαῖοι 34
 ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοῖς σαδδουκαίοις, συνήχθησαν
 ἐπι τοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐπρωτίσθη ἐς ἐξ αὐτῶ νομικός, περὶ 35
 ράξων αὐτῶν, καὶ λέγων. διδύσθαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη 36
 ἐν τῷ νόμῳ; ἡ δὲ ἰησοῦς ἐφη αὐτῷ, ἀγαπήσεις κύριον τὸν 17
 θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν 37
 ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὐτῇ δὲ προσέτι καὶ μεγάλη ἐντολὴ 38
 δευτέρα ἡ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς 39
 σεαυτὸν. ἐπιπύταις ταῖς δισὶν ἐντολαῖς ὅλοῦ νόμου 40
 καὶ οἱ φεσφῶν κηρύματι. συνηθῶν δὲ τῶ φαρισαίων, 41
 ἐπρωτίσθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγων, πῶς ὑμῶν δοκεῖ περὶ τῶ 42
 χριστοῦ; πη ὁ υἱὸς δαυὶδ λέγουσιν ὑμῶν, τὸ δαυὶδ.
 λέγει αὐτοῖς, πῶς οὐκ ἔστι δαυὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτῶν 43
 καλεῖ, λέγων. εἶπεν ὁ κύριος πρὸς κλειὸν μου, καθεδρῶν 44
 ἐκ δεξιῶν μου, ἕως αὐτοῦ τῶ τοῖς ἐχθροῖς σου ὑποπόδιον
 τῶν ποδῶν σου; εἰ οὐκ ἔστι δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, 45
 πῶς ἡ δὲ αὐτοῦ δεῖ; καὶ οὐδεὶς ἐδέξατο αὐτῶ ἀποκρι- 46
 θῆναι λέγων. αὐτὸς δὲ ἐτάλημσε πρὸς αὐτὸν ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐκέτι.

mirabantur
 autem
 ἐκπληθυσμα
 audientes impo-
 sisset
 in
 vnum
 cum
 est

ex
 in mente
 maximum
 est
 pendet
 Congregatis

τῶν

ad turbas, & ad
 discipulos suos.

CAP. XXIII. καὶ.

Tunc Iesus locutus est turbis & discipulis suis,
 ὅτε ὁ ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθητῶν αὐτοῦ, 1
 λέγων, ὅτι ὁ μωϋσῆς καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμμα- 2

τῶν

be & Pharisæi. Omnia ergo quaeunque dixerint vobis ser-

3 **Τεις** ἔοι φαρισαῖοι. **τὰ πάντα ὅσα ἀπέπιψον ὑμῖν τη-**
nate, seruate & facite: secundum vero opera eorum ne facite: * nolite face-
re, **θρηῖτε καὶ ποιεῖτε·** καὶ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε
dicunt enim, & non faciunt. Alligant enim onera gravia

4 **λέγουσι γὰρ οὐ ποιοῦσι.** δεσμῶν οὖν γὰρ φορτία βαρέα
& importabilia, & imponunt in lumeros hominum:
καὶ δυσβάστακτα· καὶ ὅτι πιθέσκει ὅτι τοῖς ὤμοις τῶν ἀνθρώπων

καὶ **δὲ ἀκατὰ ἡμῶν οὐ θέλοσι κινήσαι αὐτά.**
ut digito ipsorum non valuit mouere ea. || digito autem
suo nolunt

Omnia vero opera sua faciunt per ad **θεῶν**
per ve videantur

5 **πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ δεσθεῖναι τοῖς**
hominibus, dilatant vero phylacteria sua, & ma- **ενίμ**
ἀνθρώποις· πλάτυνοισι δὲ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ με-
guliscant hmbrias vestimentorum suorum,
γαλιώσιν τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν.

Amantque primos recubitus in **καθῆναι** & **αὐτῶν**
caenis, & **αὐτῶν**

6 **φιλοῦσι τε τὴν προκαθίσταν ἐν τοῖς συναγωγαῖς,** καὶ τὰς
primas cathedras in **συναγωγαῖς**, Et **καθίσταναι**
saluationes

7 **προκαθισθῆναι ἐν ταῖς συναγωγαῖς,** καὶ ὅτι ἀπὸ ἀσμεῖς
in **συναγωγαῖς**, & vocari ab hominibus, Rabbi, Rabbi.
ἐν τῷ ἀγοραῖ καλεῖσθαι αὐτῶν ῥαββί, ῥαββί. || foro,
vos autē per ne vocemini Rabbi: vnus enim est vester **δο-**
magister

8 **ὑμῖς δὲ μὴ καλεῖσθε ῥαββί· οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε**
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

9 **ἡμεῖς δὲ μὴ καλεῖσθε ῥαββί· οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε**
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

10 **πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

11 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

12 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

13 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

14 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

15 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

16 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

17 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

18 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

19 **οὐκ ἐστὶν ὄνομα πατρὸς ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.** μηδὲ καλεῖσθε καλεῖσθε
magister
ῥαββί, οἷς γὰρ ὅστιν ὑμῶν ὁ καλεῖσθε
magister

vos enim non intratis, nec introeuntes finitis
ὕμεις γὰρ οὐκ εἰσέρχετε, οὐδὲ τοῖς εἰσέρχουσιν ἀφίετε
injurare. Vx vobis Scribz & Pharisei hypo-
εἰσελάθνη. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὥσπ-

¶ vi facitis ^{critix: quia circuitis mare & aridam, & facere}
κεῖται, ὅτι κτείαζατε τὴν θάλασσαν ἔτι τὴν ἕρην, ποιήσα

voum profelytum: & cum fueris factus, factis cum illum gehennaz,
ἐνα σπασιλυτην καὶ ἑταν ἡμῶν, ποιήσατε αὐτὸν χοι γέννηας,

¶ duplo quàm vos ^{dupliciter vobis.} Vx vobis duces cæci, & dicentes:
¶ qui dicitis: διπλοστερον υμῶν. οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοῖ, οἱ λέγοντες, 16

¶ per exemplum, ^{Quicunq; iurauerit in templo, nihil est: qui autem iurauerit in}
ὅς ἐστὶ ὁμοση ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲν ἔστιν ὅς ἐστὶ ἀόμοση ἐν τῷ

¶ debitor est. ^{auro templi, debet. Stulti & cæci: quid enim maius}
αὐρο ἱεροῦ, ὀφείλει. μωροὶ ἔτι τυφλοὶ τίς γὰρ μείζων 17

¶ quod sanctificat ^{est, aurum, aut templum p sanctificat: aurum?}
ἐστὶν, ὁ χρυσοῦ, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιαζων τὸν χρυσοῦν;

¶ est ^{Et quicunq; iurauerit in altari, nihil est: quicunq; aure}
καὶ ὅς ἐστὶ ὁμοση ἐν τῷ δωσασθῆναι, οὐδὲν ἔστιν ὅς ἐστὶ ἀό

¶ quod sanctificat ^{re p sanctificans donum? Ergo iurans in alta-}
¶ Qui ergo iurat ^{re sunt.}
μωροὶ καὶ τυφλοὶ τίς γὰρ μείζων, τὸ δῶρον, ἢ τὸ δωσασθῆ 19

¶ sunt. ^{ri, iurat in eo, & in omnibus que super illud?}
εἰον τὸ ἀγιαζων τὸ δῶρον; ὁ οὐκ ὁμοσας ἐν τῷ δωσα 20

¶ quicunque iurauerit ^{Et iurans in templo, iurat in illo, & in phabi.}
ἐν τῷ ναῷ, ὁ μωροὶ ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ κατοι 21

¶ eo qui habitat in ipso, ^{Et p iurans in celo, iurat in}
καὶ ὁμοσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ μωροὶ ἐν τῷ 22

¶ eo qui sedet ^{throno Dei, & in sedente super eum,}
καὶ ὁμοσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ μωροὶ ἐν τῷ 22

¶ Vx vobis ^{Scribz & Pharisei hypocritæ: quia de-}
οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὥσπερ κείται, ὅτι ἔστο 23

¶ que ^{quibus? graviter? Legis, iudicium, & misericordiam, &}
¶ sunt ^{religionem, & anethum, & cyminum, & reli-}
δεχάτοτε τὸ ἡδυσμογον καὶ τὸ ἀκύνδον, καὶ τὸ κύμινον. Ἐὰν ἢ 24

¶ que ^{quibus? graviter? Legis, iudicium, & misericordiam, &}
καὶ τὰ βαρύτερα τῆς νομοῦ, τὴν κείων, καὶ τὸν ἄλεον, καὶ τὴν 25

¶ que ^{quibus? graviter? Legis, iudicium, & misericordiam, &}
πίστιν. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, καὶ κείων μὴ ἀφίεσαι.

¶ autem ^{Duces cæci, excolantes culicem, at camelum p}
ὁδηγοὶ τυφλοῖ, οἱ διυλίζοντες τὸ κωνίωπε, ἢ δὲ κάμηλον 24

¶ que ^{quibus? graviter? Legis, iudicium, & misericordiam, &}
καὶ τὰ πίνοντες. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὥσπ- 25

¶ est calicis & patophidis, ^{critix: quia mundatis quod deforis? potius est pat-}
κεῖται, ὅτι καθαρῶς ἐτε τὸ ὄζωδιν τῷ ποτηρίου καὶ τὸ παροφί-

na, intus autē plena sunt ex rapina & iniquitate.

pleni estis
immunditia.

δοσ, ἐσθ' ἰδεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀφάρτης καὶ ἀδικίας.

Pharisee ecce, munda prius quod intus p poculi, p cā calicis & paropidis.

16 φαρισαῖοι τυφλοὶ καὶ τυφλοὶ περὶ τὸ ἐν τῷ ποτηρίῳ,

καὶ τὸ περὶ τοῦ ποτηρίου, ἵνα ἴδῃτε καὶ τὸ ἐν τῷ ἀγγεῖῳ καὶ τὸ ἐν τῷ ἀγγεῖῳ.

Vx vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia ad- similes estis

27 οὐκ ἔστιν ἡμῶν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρ-

επιπέταται τὰς τοιαύτας παροῖς κεκοσμημένους, οἵ τινες ἐσθ' ἰδεν μὴ φανόν.

p speciosa: intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni immunditia: sic & vos à foris quidem parietis ho-

28 παροῖς οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐσθ' ἰδεν μὴ φαίνετε τίς ἐ-

στὶν ἡμῶν δικαιοσύνη, ἐσθ' ἰδεν ἡμεῖς ἐστε ὑποκριταί καὶ ἀνομία.

Vx vobis scribæ & pharisæi hypocritæ: quia ad-

29 οὐκ ἔστιν ἡμῶν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκο-

δομεῖτε τοῖς τάφοις τῶν προφητῶν, καὶ κοσμητε τὰ μνημεῖα

τῶν δικαίων, καὶ λέγετε, ὅτι εἰ ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν

30 πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦν κοινῶν αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι

τῶν προφητῶν, ὡς μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι ὑοὶ ἐστε τῶν

31 τῶν προφητῶν.

ὡς μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι ὑοὶ ἐστε τῶν

32 φωνῶν τῶν πατέρων ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς πληροῦσατε τὸ

33 μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν, ὄφεις, γυνήματα ἐχθρῶν,

34 πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κείρας τῆς γέννης; διὰ τὸ τοῦ ἰδοῦ

ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας, & σοφοὺς, καὶ γραμμα-

ματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε, καὶ σαυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν

μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πό-

35 λεως εἰς πόλιν, ὅπως ἐλθῆ ἐξ ὑμῶν πᾶν αἷμα δικαίων,

ἐκ χειρὸς ἀβελ ὅτι τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος ἀβελ τοῦ δικαίου,

ὡς τοῦ αἵματος ζαχαρίου υἱοῦ βαρὰχου, ὃν ἐφονεύσατε ἐν

τοῦ αἵματος ζαχαρίου υἱοῦ βαρὰχου, ὃν ἐφονεύσατε ἐν

36 ταῖς πόλιν, καὶ τῷ θυσιαστείῳ. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι

venient hęc omnia super generationem istam.

ἔξει ταῦτα πάντα ὅτι τὴν ἡμερὰν ταύτην.

¶ quæ occidit

Hierusalem, Hierusalem

¶ occidit

Prophetas, &

lapidas eos qui ad te missi sunt.

ἱερουσαλήμ, ἱερουσαλήμ ἡ ἀποκτείνουσα τὰς προφητάς, καὶ 37

λίθους λαθροῦσα τὰς ἀπέσταλμένους πρὸς αὐτήν, προσέκτισαι δὲ

λασκα ὀπισθωραγῆν τὰ τέκνα σου, ὃν τρέπον ὀπισθωραγῆν

¶ prohibet

pullina pullos tuos sub alas, & non voluisti;

ὄργισεν τὰ νοσήια ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐ θέλησεν;

Eccc relinquitur vobis domus vestra deserta.

ἰδοὺ ἀφίξι) ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. 38

¶ amodo,

λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὲν με ἴδητε ἀπ' ἀρπ, ἕως ἃν εἴπητε, 39

¶ qui venit

beneficius ¶ veniens in nomine Domini. 39

κύριος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

CAP. XXIII. καδ'.

Et egressus Iesus ibat de templo: & accesserunt

¶ ut ostenderent

Καὶ ἔξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐπερῶσατο τὸ πύλον τῆς ἱερουσαλῶν 41

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπίδειξαν αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τῆς ἱερουσ.

¶ Ipse autem respondens videns

ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; 42

αἰτίαι

¶ destruentur.

Amen dico vobis, n- relinquetur hic lapis super lapidem, qui

ἀμὲν λέγω ὑμῖν, αὐ μὲν ἄρεσθῆ ὡς λίθος ὅτι λίθον, ὃς

οὐ καταλυθήσεται. καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔειπον αὐτῷ 43

¶ Obiurgati, ¶ secreto,

ἔλατὼν, ἱερουσαλῶν ἀντιῶ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες,

¶ aduentus tui,

dic nobis, quando haec erunt? & quod signum tuae presen-

εἰπέ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσονται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς παρου-

σίας, καὶ τῆς συντελείας τῶ αἰώνου; καὶ ἀποκρίθεις ὁ 44

ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πείνησῃ

πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ὅτι τοῦ ὀνόματός μου, λέγοντες, ἐγώ 5

εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὶ πλανήσουσι.

¶ Audieturi enim erit praelia & opinionones prae-fiorum, ¶ haec

μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμων, καὶ ἀκοῆς πολέμων 6

¶ Confusget

videte ne turbemini: oportet enim omnia fieri. sed nondum est

ὄρατε μὴ θροεῖσθε διὰ γὰρ πάντα ἡμεῖς εἶμεν. ἀλλ' οὐπω ὅτι

ὅτι βα-

in regnum: & erunt fames, & pestilentia, & terrarum motus. ^{secundum} per

ὅτι βασιλείαν ἡ ἐσθλῆς καὶ λοιμοὶ, καὶ σεισμοὶ καὶ τὰ
loca. Omnia autem haec ^{significan} dolorum. ^{Initia sunt}

8 τότε. ^{Tunc} πῶς τὰ ὅσα τῶν ἀρχῶν ὀδύνην. ^{tradent} vo, in tribulationem, & ^{occident}

9 τότε ἔσθλάσουσιν ὑμᾶς εἰς ἑλίην, καὶ ἐποικισούσιν
vobis: & erunt odio habiti ab omnibus gentibus, propter no-
mias ἡ ἐσθλῆς μισοῦσιν ὑμᾶς πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς τὸ ὄνο-
men meum. Et tunc ^{perfrademur} mulit & inimicem ^{per scandalizabuntur}

10 μά μου ἡ τότε σκανδαλισθῶσιν πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους
tradent, & odio habebunt inimicem. Et multi pseu-

11 ἔσθλάσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους, καὶ πολλοὶ ψευ-
dopropheta ^{excitabuntur}, & seducunt ^{iphos}, ^{urgent}

δοσθησὶν ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς.
Et propter ^{multiplicari} iniquitatem, refrigeret ^{charitas} ^{quoniam abun-}
^{multorum}. Qui autem ^{permanere} in ^{finem}, hic ^{permanebit}. ^{tabit iniquitas,}

12 καὶ ὅσα τὰ πικρὰ ἔσθλα τῆς ἀνομίας, ψυχήσεται ἡ ἀγάπη ἡ
multorum. Qui autem ^{permanere} in ^{finem}, hic ^{permanebit}. ^{perseveraverit}
13 πικρὰν. ὁ δὲ ἑσθλαίνας εἰς τέλος, ὅσα τῶν ἐθνῶν. ^{vique}
Et predicabitur hoc ^{Evangelium} regi in ^{universa} ^{palus} erit.
14 καὶ κηρύξεται τὸ πᾶν τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ ^{consummatio}

οἰκουμένῃ, εἰς κέρτυσιν πάνσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ τότε ἦξει τὸ
Cum ergo ^{videritis} abominationem ^{desolationis}, ^{consummatio}.

15 τέλος. ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως,
refugium à Daniele propheta, tamen in loco sancto, (plu- ^{liqua dicitur esse}
τὸ ρηθεῖ ὡς δαυὶδ τὸ πνεῦμα, ἕως ἐν τῷ αἰῶνι ἀγίῳ. ὁ ἀνα- ^{per quiete}
gens intelligat) Tunc qui in ^{Judaea} ^{fugiant} ad ^{Antis}

16 γινώσκων ῥοεῖται. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φεύγετωσαν ὅτι
moues. ^{Qui super} domum, non ^{descendant} tollere ^{& qui in rebo}

17 τὰ ὄρη. ὅτι τὸ δάματις, μὴ κατακταίντω τὰ ἀραιὰ καὶ
Iqua de ^{ade} suis: Et qui in ^{agro}, non ^{revertantur} ^{ad}
18 τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῶν. καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, μὴ ὀπίσθευε τῶν
rura tollere ^{fructum} suam. Vt autem ⁱⁿ ^{vico} ^{haben-}
19 ὀπίσθευε τῶν ἀραιῶν αὐτῶν. οὐδὲ τῶν ταῖς ἐν κασπί ἐχου-
sibus, & ^{labantibus} in ^{illis} ^{diebus}.

20 οὐδὲ τῶν ταῖς ἐν κασπί ἐχουσιν αὐτῶν ταῖς ἡμέραις.
Orate ^{auxem} ^{vi} non ^{hax} ^{fuga} ^{vestra} ^{hyeme}, ^{in hyeme, vel}

21 καὶ ἐν σαββάτω. ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα
neque in ^{Sabbato}: Et erit enim tunc tribulatio magna, qualis

22 οὐ γέγονεν ἀπὸ ἀρχῆς κόσμου, ἕως τῆς νῦν, καὶ οὐ μὴ γίνῃ.
non fuit ab ^{initio} mundi usque ^{modi}, neque ^{nov} ^{hic}.

23 καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἁμαρτανίας, οὐκ αὖ ἐσθλάθη
Et ^{si non} ^{conuerti} fuissent ^{dies} ^{illis}, non ^{fuisse} ^{perferenda} ^{si}
24 πάντα σαφῶς. ὅσα δὲ τοῖς ἐκλεκτοῖς κολοβώθησιν αἱ ἡμέραι
omnis caro: ^{propter} ^{autem} ^{electos} ^{contrahentur} ^{dies} ^{sed propter}
^{breviabitur}

Amen dico vobis, non praeteribit generatio haec, donec

34 αμιμη λέγω υμιν, ου μη παρελθῃ η γενεα αυτη, εως αν
omnia ista fiant. Caelum & terra praeteri- transibunt:

35 παντα ταυτα γενεα). ουρανός κη η γη * παρελθῃ- παρήρχομαι
omnes: veritas verba mea non praeteribunt. De autem die & autem

36 σον), οι ὅ λογοι μου ου μη παρελθωσι. οτε ὅ τῃ ημερας
illa & hora nemo scit, neque angeli caelorum,
εκεινος κη τῃσ εως ουδεις οιδεν, ουδε οι αγγελοι τῃ ουρανῶν,

37 ει μη ο πατηρ μου μονος. οσπρ ὅ αι ημεραι τῃ νῶε, ^{Sicut autem dicit} ^{Noc, || nisi} ^{Pat dicitur}
ita erit & aduentus Filij hominis.

ουτως εσαη κη η παροισι τῃ υρο τῃ ανδρωπου.
Sicut enim erat in diebus ante diluuium,

38 οσπρ ὅ η ὃν ταις ημεραις ταις προ τῃ κατακλυσμοσ, ^{Pat cum die quo}
comedentes & bibentes, nubentes & nuptii tradentes, usque
βρωγοντες κη πινοντες, γαμουυτες κη εκγαμιζοντες, αχρη ησ

39 ημερας εισηλθε νῶε εις τῃν κιβωτοι. και ουκ εγνωσαν
die intravit Noc in arcam: Et non cognoverunt
donec venit diluuium, & nihil omnes; ita erit &

εως ηλθεν ο κατακλυσμοσ, κη προσ απαντες ουτως εσαη κη η
praesentia Filij hominis. Tunc duo erunt in

40 παροισι τῃ υρο τῃ ανδρωπου. ^{aduentus}
αγιος υνυσ & υνυσ relinquitur. Dux molentes & assumetur

41 αχρη ο εἰσ τῃσ λαμβανει κη ο εἰσ αριε). ^{relinquitur.}
in molari vna assumetur, & vna relinquetur.

εν τῃ μωλωνι μια τῃσ λαμβανει, και μια αδιει).
vigilare ergo: qui hora Dominus vester

42 χρηρηται τοσ, οσπρ ουκ οιδετε ποια ὡρα ο κυριος υμῃσ
venit. Nihil autem scitote, quomodo sciet paterfamilia

43 ερχε). εκεινο ὅ γνωσκειτε, οτι ει η δεἰ ο οικοδεσποτης
qua custodia fur venit, vigilate utique, & non sinitis

44 διουγυῖναι τῃσ οικιαν αυτῃ. οσα τῃσ υμεις γινεσθε
parati, quia qui hora non putatis Filius hominis venturus est.

45 ετοιμοι, οτι η ὡρα ου δοκειτε, ο υρο τῃ ανδρωπου ερχε).
quisquam est. fidelis servus & prudens, quem constituit

46 δεσπῳ εν χειρωσ, μαχαιροσ ο δ ουλοσ εκεινοσ, ον ελθῃ
dominus suus super familiam suam, ad dandum illis

47 ο κυριος αυτῃ οτι τῃσ δεσπῳσ αυτῃ τῃ διδουαι αυτοισ τῃν
cium in tempore? beatus servus ille, quem veniens scum venerit

48 δεσπῳ εν χειρωσ, μαχαιροσ ο δ ουλοσ εκεινοσ, ον ελθῃ
dominus eius inuenit faciem em sic. Amen dico vobis,

49 ο κυριος αυτῃ, αριεσ ποιωυτα ουτως. αμιμη λέγω υμιν,
quonia super omnibus substantiis suis constituit eum.

50 οτι οτι πῃσ τοις υπαχουσι αυτῃ κατασῃσται αυτον.
omnia bona sua

Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo:

εἰ μὴ εἶπῃ ὁ κακὸς δούλος οὗτος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, 48

*Moram facit

*Tardus dominus meus venire:

Et ceperit percutere con-

χρονίζει ὁ κύριός μου εἰ δεῖν· καὶ ἀρξήσεται τυπτεῖν τοὺς σκ-

*suos, manducet
bibat,

seruos, adue autem & bibere cum

christis:

δούλους, ἐδεῖν δὲ καὶ πίνειν καὶ τῷ μεθύοντων·

*Sperat,

Veniet dominus serui illius in die qua non sperabit,

ἢξει ὁ κύριός τῶ δούλου οὗτος ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, 50

*ignorat:

& in hora qua scit:

Et diuidet eum, &

*partemque

καὶ ἐν ᾧ ἡ οὐ γινώσκει·

καὶ διχοτομήσεται αὐτὸν, καὶ τὸ εἰ-

partem eius cum hypocritis ponet: illic erit fletus,

μέρος αὐτοῦ καὶ τῶν ὑποκριτῶν· ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμὸς,

& ἰridor dentium.

καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

CAP. XXV. κε.

Amile erit

Hunc || Antilabatur regnum celorum decem virginibus:

Τότε οὐκ ἐπινοήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, 1

*obuiam sponso
& sponse.

quæ accipientes

lampadas suas, exierunt spon-

αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπαν-

tesum spon-

Quinque autem erant ex eis prudentes,

τησιν τῶ νυμφίου.

πέντε δὲ ἦσαν δεξ αὐτῆ φρονίμοι, 2

*Sed quinque
*acceptis lampadibus,

& quinque fatux.

Quæ fatux sumpserunt

καὶ αἱ πέντε μωραὶ.

αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς 3

lampadas suas, non sumpserunt secum oleum.

λαμπάδας αὐτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον.

*Verò

Verò prudentes || acceperunt oleum in vasis suis

αἱ δὲ φρονίμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν, 4

*Moram autem
faciente sponso,

cum lampadibus suis.

¶ Tardatus autem sponsus,

μετὰ τῶ λαμπάδων αὐτῶν.

χρονίζοντος δὲ τῶ νυμφίου, 5

dormitauerunt omnes, & dormierunt. Media autē nocte, clamor

ἐγένετο· ἄν πάσαι, καὶ κλάψουσαν. μέσης ἡ νυκτός, κραυγὴ 6

*obuiam ei.

factus est. Ecce sponsus venit: exite in occursum eius.

γέγονε, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται· ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ.

Tunc surrexerunt omnes virginis illæ: & orauerunt

τότε ἠγέρθησαν πάσαι αἱ παρθένοι κενεῖν, καὶ κησόμεσαι 7

*autem

lampadas suas.

At fatux sapientibus

τὰς λαμπάδας αὐτῶν.

αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις 8

dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ

εἶπον, δότε ἡμῖν ἐν τῶ ἔλαιόν ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν

extinguuntur. Responderunt autem prudentes, dicentes: Ne forte

σβέννηται. ἀπεκρίθη δὲ αἱ φρονίμοι, λέγουσαι, καὶ ποτε 9

non sufficit nobis & vobis: ite autem potius ad ven-

duci ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορθεῖται ἡ μάλλινα πρὸς τοὺς πω-

denes, & emite vobisipsi.

λοῦτάς, καὶ ἀγοράσεται ἑαυταῖς.

ἀπὸρχ-

- ^{* Absentibus autem illis mercari,} venit sponsus: & ^{* Dum autem} **10** ἀπερχομένων ὃ αὐτῷ ἀγαράσαι, ἤλθεν ὁ νυμφίος, & αἱ ^{licent coneres} ἄπειρα intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est: ^{que parat erat} ἐποιοῦσι εἰσπλάθον ματ' αὐτῆ εἰς τοὺ γαμοὺς, καὶ † ἀλειψάτω ἡ χλιεία ^{ianua.} p. Posteriori vero veniunt & reliquæ virgines, dicentes: p. Nouissimè
- 11** Δυρα. ὕψεν δὲ ἔρχου) ἡ αἱ λοιπαὶ παρεῖνοι, λέγουσαι, ^{Domine, Domine, aperi nobis.} ^{Ille vero respondens, ait: Amen} At ille
- 12** κύριε, κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἀμην ^{dico vobis, non novi vos.} ^{Vigilate itaque: quia nescitis} * nescio
- 13** λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ^{ζητορεῖτε αὐτὸ, ὅπῃ οἶδατε} ^{dicem neque horam, in qua filius hominis venit.} ^{τίω ἡμέραν ἢ ὃ πῶ ὥραν, ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐρχέται.} ^{Sicut enim homo peregre profectus, vocavit proprios seruos suos}
- 14** ὁ αὐτὸς γὰρ αὐτῶντος ἀποδυσάσας, ἐπέλεσε τοὺ ἰδίους δούλους, & tradidit illis ^{substantias suas:} ^{p bona suas} ^{Et huic quidam dedit quinque talenta, illi autem duo, illi vero unum} ^{vni} * αἰῖ ^{λούς, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπαρχοντα αὐτοῦ.}
- 15** καὶ ὃ μὴ ἐδωκε πέντε τάλαντα, ὃ δὲ δύο, ὃ ὃ ἐν ^{unicuique secundum propriam facultatem: & peregre profectus est statim.} ^{p virtutem:} ^{ἐκάστω καὶ τῶ ἰδίῳ δυνάμει, καὶ ἀπεδύμησεν ἐνδοξῶς.} ^{Profectus autem quinque talenta accipiens, operatus est in} ^{Abiit} * qui
- 16** πορεύσας δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσαστο ἐν ^{eis,} & ^{fecit} alia quinque talenta. ^{p lucratus est} ^{αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα.} ^{Similiter & qui duo, lucratus est in ipso alia duo.} ^{p acceperat,}
- 17** ὡς αὐτῶς καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. ^{Verum unum accipiens, abiens fodit in terra, & abscon} ^{Qui autem unum}
- 18** ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν, ἀπελθὼν ἔρυξεν ἐν τῇ γῆ, καὶ ἀπέκρυ ^{acciperat,} ^{dit pecuniam domini sui.} ^{Post vero pertempus multum} ^{terram,} ^{p temporis}
- 19** καὶ τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, μετ' ἐξ ἑσθον πολὺν ^{venit dominus serfiorum illorum,} & ^{confert} rationem ^{posuit} ^{ἔρχετο) ὁ κύριος ἑστῶ δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον} ^{eum} ^{eis.} ^{Et accedens quinque talenta accipiens,} ^{qui}
- 20** μετ' αὐτοῦ. καὶ παρεστῶτων ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, ^{acciperat,} & ^{obtulit} ^{attulit} ^{alia quinque talenta,} ^{dicens: Domine, quinque} ^{talenta mihi tradidisti: ecce alia quinque talenta lucrata sunt super illis.} ^{Ait vero illi dominus eius: Bene, ser-} ^{p Euge,}
- 21** δυνατὸς ἐπ' αὐτοῖς. ἐφ' ἣ δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, εὐδοξῶ ^{ue bone & fidelis,} ^{super pauca fuisti fidelis, super multa te con-} ^{quia} ^{λε ἀγαθὸς καὶ πιστὸς, ὅπῃ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅπῃ πολλῶν σε κατα-} ^{stituum: progredere in praedium domini tui.} ^{intra}
- ^{Et accedens autem & qui duo talenta accipiens, dixit: Do-} ^{Accesse} ^{ra} ^{accipe} ^{re,} &

34 ^ἀ ἐξ ἄριστερ. Tunc dices rex hisqui à dextris eius: *ερωνο
 εἰς δαυὶδίου. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,
 Venite benedicti Patris mei, possidete pa-
 τριστε οἱ εὐλογημένοι τῶ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὸ ἴπι-
 ratum vobis regnum à ^{fundamento} mundi. || ^{constitutions}

μασιν ὑμῶν βασιλείαν ἅπο καταβολῆς κόσμου.

35 ἐπέειπασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν* ἐδίψησα, καὶ ἐπο-
 iastis mei hospes eram, & collegistis me: nudus, & ^{pro-} ^{dedistis mihi}
 36 πῖνατέ με ξένου ἡμίλυ, & συνηγάγετέ με* γυμνός, καὶ ^{bibere.}
 *amiculastis me: *erogastis, & visitastis me: in carcere ^{operuistis}
 κτερεβόηστέ με* ἠδένησα, καὶ ἐπισκέψαστέ με* ἐν φυλακῇ ^{infirmus,}
 eram, & venistis ad me. Tunc respondebunt ei ^{adversario}

36 πῖνατέ με ξένου ἡμίλυ, & συνηγάγετέ με* γυμνός, καὶ ^{operuistis}
 κτερεβόηστέ με* ἠδένησα, καὶ ἐπισκέψαστέ με* ἐν φυλακῇ ^{infirmus,}
 eram, & venistis ad me. Tunc respondebunt ei ^{adversario}

37 ἡμίλυ, καὶ ἠλθετε πρὸς με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ
 illis, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, & ^{operuistis}
 οἱ δίψητοι, λέγοντες, κύριε, ποτε σε εἶδομεν πεινῶντα, καὶ ^{dedimus tibi}
^{potum?}

38 τῆ ἀδελφείας, ἢ διψῶντα, καὶ ἐποπιναμένους; ποτε δὲ σε ἐ-
 ditimus hospitem, & collegimus? aut nudum, & ^{amiculastis?}
 δομεν ξενον, & συνηγάγομεν; ἢ γυμνόν, καὶ κτερεβόηομεν;
 || Quando vero te vidimus infirmum, aut in carcere, & ^{venimus} ^{cooperuimus te}
 39 ποτε δὲ σε εἶδομεν ἀδελφῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἠλθομεν ^{Auc}

39 ποτε δὲ σε εἶδομεν ἀδελφῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἠλθομεν ^{Auc}
 ad te? Et respondens rex dicit illis: Amen di-
 40 πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς, ἀμὲν λέ-
 co vobis, quatenus fecistis mihi? ^{horum fratrum meorum} ^{quandio}
 γω ὑμῶν, ἐφ' ὅσον ἐποίησατέ ἐν τούτων ἧστ' ἀδελφῶν μου τῶν ^{in his fratribus}
 minorum, mihi fecistis. Tunc dices & hisqui à fini-
 41 ἐξ ἄριστερ, ἐμοὶ ἐποίησατε. ποτε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ ἄρι-
 stis: ^{ite} à me ^{maledicti in ignem} ^{erunt:}
 41 ἐξ ἄριστερ, ἐμοὶ ἐποίησατε. ποτε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ ἄρι-
 stis: ^{ite} à me ^{maledicti in ignem} ^{erunt:}
 μων, πορεύεσθε ἀπὸ ἐμοῦ οἱ καταραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώ-
 42 νιον, τὸ ἴπιμασιν ὑμῶν τῶ διαβόλῳ καὶ πῖσι ἀγγέλοις αὐτοῦ.
 Elucra enim, & non dedistis mihi manducare: sicutis & non ^{erunt:}
 43 ἐπέειπασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν* ἐδίψησα, καὶ οὐκ ^{Dilexite}
 *potastis me: Hospes eram, & non collegistis me: ^{qui parastis}
 43 ἐποπινατέ με* ξένου ἡμίλυ, καὶ οὐ συνηγάγετέ με* ^{operuistis}
 nudus, & non ^{amiculastis} me: infirmus, & in carcere, & non ^{operuistis}
 γυμνός, καὶ οὐ κτερεβόηστέ με* ἠδένησ, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ^{operuistis}
 visitastis me. Tunc respondebunt ei & ipsi di-
 44 ἐπισκέψαστέ με. ποτε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοῖς, λέ-
 centes: Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut ho-
 44 ἐπισκέψαστέ με. ποτε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοῖς, λέ-
 centes: Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut ho-
 γοντες, κύριε, ποτε σε εἶδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξέ-
 45 ποτε ἀποκριθήσονται αὐτοῖς, λέγων, ἀμὲν λέγω ὑμῶν, ἐφ' ὅσον
 Tunc respondebit illis, dicens: Amen dico vobis, quatenus squaediis

predicari fuerit euangelium hoc in toto mundo, dicitur
κηρυχθη το διαγγελμα τοτο, εν ολω τω κοσμου, ληθηθησε

et quoniam fecit hac in memoriam eius.
καὶ οὕτως ποιησε αὐτῆς ἐπισημοποιων αὐτῆς.

Tunc vadens vobis duodecim, pascuas Iudas Isca-
riticus, ad principes Sacerdotum, ait: Quid vultis mihi dare, P qui dicebatur

14 τότε περὰ τῆς εἰς τῆς δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰσκαριώτης, ἰσκα-
riticus, ad principes Sacerdotum, Ait: Quid vultis mihi dare, Et illis

15 εἰώτης, ἔπειτα τῶν ἀρχιερέων, εἶπε, τί θέλετέ μοι δῶναι,
& ego vobis tradam eum. Illi vero constituerunt ei triginta, At illi

κατὰ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἐσηκον αὐτῷ τετρακοντα
argenteos. Et ex iuste quarebat opportunitatem ut eum traderet.

16 ἀρρυσία. καὶ ἀπὸ τούτων ἤτει εὐχαρισίαν ἵνα αὐτὸν παραδώσῃ.
A prima Azymorum acciterunt discipuli

17 τῆ δὲ περὶ τῆς ἀζύμων παρασηλθόν οἱ μαθηταὶ τῶν ἱερ-
sa, dicentes ei: Vbi vis paremus tibi comedere P se autem die
P ad Iesum,

τοῦ, λέγοντες αὐτῷ, ποῦ θέλεις ἐτοιμασθῶμεν σοι φαγεῖν τὸ
Pascha, Ille autem dixit: Ite in civitatem ad quendam, At Iesus

18 πάχα; ὁ δὲ εἶπεν, ἄγεγε εἰς τίω πόλιν ἔστι τὸ δεῖνα,
& dicite ei: Magister dicit: Tempus meum propè
καὶ εἰπάτε αὐτῷ, ὁ δὲ δαυδα λέγει, ὁ κλειεῖ μου εἰς τὸ
est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.

ἔσιν, ἔπειτα σε ποιῶ τὸ πάχα μετὰ τῶν μαθητῶν σου.

Et fecerunt discipuli sicut consideraverat illis Iesus.

19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
& paraverunt Pascha. Velere autem facio, discumbebas

20 καὶ ἠτοιμασαν τὸ πάχα. ὁ ψίχας δὲ ἤρως ἡμῶν, ἀνέκετο
cum duodecim. Et edentibus illi, dixit: Amen

21 μετὰ τῶν δώδεκα, καὶ ἐδόντων αὐτῷ, εἶπεν, ἀμὲν
dico vobis, cinnavus pax vobis traditura est me.

22 λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς δεξιῶν ὑμῶν παραδώσει με.
Et constituti valde, cooperunt sicut ei unguisque

23 καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος
etiam: Nunquid ego sum, Domine? Ii vero respondens, ait: At ipse

24 αὐτῷ, μητι ἐγώ εἰμι, κυριε; ὁ ἡ ἀποκλειθεὶς εἶπεν,
Ii unguis cum me in castro manum, hic me

ὁ ἐμὲ ἀφῆκε μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τῶν χειρῶν, οὗτος με
traderet. Quidem filium hominis vadit, sicut

25 παραδώσει. ὁ μόνος υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἠγάγει, κατὰ
seripsum est de illo. Vx autem homini illi, per quem

26 γένηται υἱὸς αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ
Filius hominis tradetur. bonum erat ei, si non natus

υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοι. καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ ἄρα ἐχθ-
fuisse homo ille. Respondens autem illis qui

27 ἦν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνῳ, ἀποκλειθεὶς ἡ ἰουδας ὁ
traderet eum, dixit: Nunquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tradidit

παραδίδοι αὐτόν, εἶπε, μητι ἐγώ εἰμι, ραββί; λέγει αὐτῷ

* Coenantiibus
* accepit
¶ benedixit, ac
P. de aliis que
* suis,

In dixisti.
οὐ εἶπας.

panem, & ¶ benedicens, fregit, & p. dedit discipulis, & εἶπεν, ἢ ἀλογήσας, ἐκλασθε, καὶ ἐδίδοτε τοῖς μαθηταῖς, καὶ αἶτ: Accipite, comedite: Hoc est corpus meum.

* &

εἶπεν, λαβέτε, φάγετε τὸ τῷ σῶμα μου.

¶ gratias egit: &

Et accipiens calicem, & lignis illis, Jecit illis, καὶ λαβὼν τὸ πύθιον, καὶ ἀχραιοῖσας, ἐδοκεν αὐτοῖς, 27

p. exaudietur

λέγων, πῖετέ δὲ αὐτὸ πάντες τὸ τῷ ζῶντι σῶμα μου 28

μου τὸ τ' κενῆς δ' ἐξ ἐπίσης, τὸ πρὸ πολλῶν ἐκχωρηθῆναι εἰς remissionē peccatorum. Dico autem vobis, quod non bibam a

ἀφ' ἐπι α' μὲρ πῶν. λέγων δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' 29

* vobiscum

ἀπ' ἐκ τούτου τὸ γινῆματος τ' ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας illum, cum illud bibam cum vobis novum in regno

* Oliveti.

Patris mei. Et hymno dicto, exierunt in montem Olivarum, πατρός μου. καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ἄερος τ' ἐλαιῶν. 30

¶ scandalum patieniam

Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos ¶ offendentini τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε 31

in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pa- ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γὰρ, πατάξω τ' ποι- storem, & dispergentur omnes gregis.

μύρια, καὶ ἀσκορπίουσι τὰ πρόβατα τῆς ποιμνίας.

* Postquam autem resurrexero,

Post autem exciui me, precedam vos in Galileam. 32

* Et si

Respondens autem Petrus, ait illi: Si & omnes scan- 33

dalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. 33

ἀγαλιώθησον) ἐν σοὶ, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλιώθησομαι. Ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte, 34

¶ antequam gallus hinc cantes,

antequam gallus hinc vociferari, ter abnegabis me.

p. tecum

ἄσιν ἀλέκτορες φωνήσου, τρίς ἀπαρνήσει με. Ait illi Petrus: Si ἢ oportuerit me peccasse mori, non 35

λέγει αὐτῷ ὁ πῆτρος, καὶ νῦν δέ μοι σοὶ ἀποθανεῖν, ἢ μὴ 35

* quid dicitur

te negabo. Similiter vero & omnes discipuli dixerunt. σὲ ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως δ' καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον. 36

* suis: ¶ donec vadem illuc, & orcm.

Tunc venit cum illis Iesus in villam dicitam Gethsemane, & dicit discipulis: Sedete hic, ¶ usque vadetis omem illuc. 37

ἀπ' ἑξῶν προσεύξομαι ἐμεῖ.

Et passivus Petrus, & duo filii Zebedai, p' sumpto Petro, & duobus filiis

37 και συναβων τ' πετρον, και των δυο υιων ζεβεδαιου, cepit contritari, & p' sumpto petro, & duobus filiis Tunc ait illis: mastrus esse,

38 ηρξατο λυπειναις και αδικειναις. Undique trahit: est anima mea usque ad mortem. *Manet hic, & *Suffocato τοτε λεγει αυτοις,

39 και προσελθων μικρον επωπεν vigilate // cum me. Et progressus passivum, prociudit meum,

39 και προσελθων μικρον επωπεν in faciem suam, orans, & dicens: Pater mi,

39 και προσελθων μικρον επωπεν οπι προσωπου αυτου προσερχομενος, και λεγων, πατερ μου,

39 και προσελθων μικρον επωπεν ει δυνατον εστι, παρελθει απο εμου το ποτηριον τ' ετο. πτω

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. pulos p. & invenit eos dormientes: & dicit Petro: p' sum, και ερχομαι προς των μα-

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. Sic non possitis una hora vigilare // cum me? // mecum,

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Quidem spiritus promptus, verum caro infirma. και προσευχεσθε, ινα μη εισελθητε εις πει-

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. Ita orans, dicens: Pater p' abilitate

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. mi, si non potest hic calix transire a me, *b' nisi

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. non illum bibam, sed voluntas tua. Et *veniens: venit iterum, &

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. invenit eos rursus dormientes: erant enim eorum ocu-

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. li graui. Et relinquent illas, *abiens ite- // relinquit illas

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. rum, Porauit ex tertio, eundem sermonem dicens. p' &

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. Tunc venit ad discipulos suos, & dicit illis:

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. Dormite // catenam, & requiescite: ecce appropinquavit hora, // iam,

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. & filius hominis tradetur in manus peccatorum.

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. *Excitantibus, canit: ecce appropinquavit tradens me. // spiritus,

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. Et adhuc loquens, ecce Indas novus p' duodecim venit, p' de

40 οχως εγω θελω, αλλ' ως συ. & cum eo turba multa cum gladis & lignis, a // fustibus, missi

εως τῆς αὐλῆς τῶ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελάθων ἐπακάθητο ἐν τῷ αὐτίκῳ
αὐτῶν, ἵνα ἴδωσιν αὐτόν.
At principes Sacerdotum, nec videret autem

59 τὸ ὑπερεῖναι αὐτῶν τὸ τέλος.

οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ
sacerdotes, & confessio omnia querebant saltem testimonium omne concilium

ὑπερέβησαν αὐτῶν, καὶ τὸ σῶμα εἰς ὄλον ἐζήτησαν ἑαυτοῦ τὸν Ἰησοῦν
contra Iesum, ut eum morte afficerent

Et non inveniunt. morti tradere eum

60 καὶ πολλοὶ ψευδῶς μαρτυροῦσιν αὐτῷ, καὶ οὐχ οὐρανῶν
et multi falsis testimoniis accedentibus, non iuraverunt. Postquam

Et non iuraverunt. Postquam cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem venturum

καὶ πολλῶν ψευδῶς μαρτυρῶν ἐπεσέλθοντα, οὐχ οὐρανῶν
etiam aduocantes duo falsi testes, perierunt. Hic affirm. est. Postquam

Et dixit: cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem venturum

61 ἵνα ἐπεσέλθοντες δύο ψευδῶς μαρτυρεῖν, ἵνα οὐρανῶν
Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

καὶ κατελθεῖν ἐκεῖ, καὶ εἰσελθεῖν ἐκεῖ, καὶ εἰσελθεῖν ἐκεῖ
habere illud. Et surgens princeps Sacerdotum, ait illi

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

62 μή τι ἀποκρίσῃς αὐτῷ, καὶ ἀνασῆς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ,
Nihil responderis quid illi te contrarecturum?

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

οὐδὲν ἀποκρίσῃς; ἢ τί οὐ τοῖ σου κατὰ λόγον εἶπες;
At Iesus respondit. Et respondens princeps Sacerdotum, ait

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

63 ὁ δὲ ἰησοῦς εἰσάκουσας, καὶ ἀποκρίσας ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν
illi: Adiuuro te per Deum vinum, ve nobis dicas si

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

αὐτῷ, ἔξομαζίνω σε κατὰ τὸ θεῖον ἵνα οὐρανῶν
tu es Christus filius Dei. Dicite illi Iesus: Tu

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

64 σὶ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, σὺ
dixisti, occurrat medico vobis, a modo videlicet filium hominis

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

εἶπας, πάλιν λέγω σοι, ἀπ' ἀπ' ἡ δεξιᾶς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνακειμένου
sedentem a dextris efficitur, & venientem in virtutis Dei,

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

κατὰ τὸν οὐρανὸν ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
nubibus. Tunc princeps Sacerdotum indignatus

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

65 νεφέλων τῶ οὐρανοῦ, τότε ὁ ἀρχιερεὺς ἔσπασεν τὰ ἱμάτια
vestimenta sua, dicens, quod blasphemauit: quid adhuc quidem regem

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

τοῦ ἑαυτοῦ, λέγων, ὅτι ἐβλασφήμησθε. τί ἐπ' ἡμᾶς
habemus testium? Ecce nunc audistis blasphemiam eius.

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

ἔχοντων μάρτυρων, ἵνα ἴδωσιν αὐτῷ, ἵνα βλασφημίαν αὐτῷ.
Qui d vobis videtur? Illi vero respondente, dixerunt: Reus mortis est. At illi

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

66 τί ἡμῖν δοκεῖσθε ἵνα ἀποκρισῆτε, ἵνα εἴπωσιν, ἕνοχος εἶσθε τῶ βλασφημῶν
Tunc insipienter in faciem eius, & blasphemauit eam: experientia

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

67 τότε ἐνεπίψεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὀμολόγησεν αὐτῷ
alii autem proferentes, dicentes: Prophetiza nobis, Christe, quis percutiet in facie

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

68 ὁ δὲ πετρὸς, λέγωντες, περὶ σφίτερον ἡμῶν ἔλαττε, τίς
est percussor tuus? At Petrus foris iacebat in auro: qui te percussit?

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

69 ὅστις ἔπεσε σοι; ὁ δὲ πετρὸς εἶπεν, ἕνωσεν ἐν τῷ αὐτίκῳ
& accessit ad eum una ancilla, dicens: Et tu eras cum

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

καὶ ἐπεσθῆκεν αὐτῷ μία παιδίον, λέγουσα, καὶ σὺ ἦσθα μετὰ
Iesu Galileo. Ille vero negavit coram omnibus, At ille

Et dixit: Iesum dissimulare templum Dei, & tres dies reuertere

70 ἰησοῦ τὸ γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἑμαυτοῦ πᾶσι,
F 3

CAP. XXVII.

Euangelium

Executus autem illo ianuam,

λέγων, ουκ οίδα τι λέγεις.

Executus autem illum in

ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὴν 71

ancilla:
 *auit

υφίβηλον, vidit eum alia: & ait hic qui ibi: Et hic erat
 πύλωνά, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐμοῖ, καὶ οὐκ ἴδω
 cum Iesu Nazarens.

Et iterum iuravit cum iura
 καὶ πάλιν ἠρκύσατο μὴ ἔρ- 72

Et post pulsiss,
 accesserunt qui
 stabant, &

mento, quia non noui
 hominem.
 κου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

Post paulum autem ac-
 μετὰ αὐτὸν ὁ προσ- 73

nam & loquela

et: reseruit loquela tua manifestu te facit.

Tunc coepit
 τῷ. καὶ γὰρ ἡ λήλια σου ἐήλθε σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο 74

detestari
 nouisset

disuuerit & iurare, quia non
 hominem.

καταναθεματίζην καὶ ὀμνῶναι, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.
 & continuo gallus
 uociferatus est. Et recordatus est Petrus
 ἔκ' ἐυθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε καὶ ἐμνήσθη ἐπί τῷ 75

cantauit.

ter abnegabis me. Et egressus foras, fleuit amare.

τρὶς ἀπερνῆσεν με, καὶ ἐξῆλθὼν ἔξω, ἐκλαυσε πικρῶς.

quod dixerat:
 Prius quam gal-
 lus caneret,

ter abnegabis me. Et egressus foras, fleuit amare.

τρὶς ἀπερνῆσεν με, καὶ ἐξῆλθὼν ἔξω, ἐκλαυσε πικρῶς.

CAP. XXVII. κζ'

iauerunt

Mane autem facta,

consilium
 sumiserunt omnes principes
 1

Προίαις ὁ ἡγεμόνης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἄρ-
 Sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum, ut eum
 2

vinum addu-
 xerunt eum

morii traderent. Et ligantes eum
 3

χρῆς καὶ οἱ προσβύτεροι τῆ λαοῦ χεῖρ' τῷ ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν
 mori traderent. Et ligantes eum
 3

θανάτωσιν, καὶ ἤσαντες αὐτὴν, ἀπήγαγον, ἔπαρέ-
 derunt eum Pontio Pilato
 4

δαίχθη αὐτὸν πυνθῶ πλάττω τῷ ηγεμόνι.

qui est tradidit,
 proiicientis argen-
 teis,

Typus videns iudas [qui tradens] eum, quod damnatus esset, pro-
 5

τί τε ἰδὼν ἰὺδαῖ, ὁ πρῶτος αὐτὸν, ὅτι κατεκρίθη, μετα-
 nisens, reculit
 6

μελιθεῖς, ἀπέστρεψε τὰ τειακὸν τὰ ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῖσι,
 & senioribus, Dicens Peccavi, tradens sanguinem
 7

iustum. At illi

innocium. Illi vero dixerunt: Quid ad
 8

λέγων, ἡμῶν πρῶτος αὐτὸν αἷμα
 9

proiectis argen-
 teis

Et proiiciens
 argenteos in
 10

temple, recessit: & ab-
 και ρίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε καὶ ἀπέλ-
 11

laqueo se suspen-
 dit.
 Autem
 accepit argen-
 teis,
 mittere

iens se strangulauit.
 dixit: Non licet
 12

At principes sacerdotum accipientes argenteos,
 13

δὴν ἀπήγατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια,
 14

Consilio autem
 inito, tacerent

fanguinis est.
 αἱματός ἐστι.
 15

Consilium
 autem sumentes, tacerent
 16

συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἠρέσαν ἔξ
 αὐτῆς
 17

ἰσὶς ἀγρὸν ἔχουσι, ἰνὰ σελυτῶσαι ἑρπετῶν.

Propter hoc

αὐτῶν τὸ ἀγρὸν τῶ κεραμῆως εἰς παρὼν τοῖς ξένοις.

Quapropter vocatus est ager ille, Ager sanguinis, usque

Propter hoc

8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκείνῳ, ἀγρὸς αἱματῶ, ἕως τῆς

Haccl damas

ἰβηδῆ. Tunc impletum est Pessimum per Ieremiam Pro-

hoc est,

9 σημεῖον. τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν διὰ ἱερεμίου τῶ προ-

in hodiernum

phetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pre-

diem.

φῆτου, λέγοντῶ, καὶ ἔλαβον τὰ τεῖκακοντα ἀργύρια, ἧ π-

quod dictum est

τιμῶν appreciati, quem appreciaverunt à filiis Israël.

μῶν τῶν τὸ τετιμωμένον, ὃν ἐτιμῶσαν τὸ δαπὸν ἰσραὴλ.

τιμῶν

10 καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τῶ κεραμῆως, καὶ τὰ σπι-

litium mihi Dominus. At Iesus stetit, ante

præ-

11 ἀτάξιοι κύνες. ὁ ἧ ἰησοῦς ἔση ἐμπροσθεν τῶ ἡγε-

fidem: & interrogavit eum præfes, dicens: Tu es

præ-

μόνος, Ἐπιρωτήσεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς

Iudæorum? At Iesus dixit illi: Tu dicis.

τῶ ἰουδαίων; ὁ ἧ ἰησοῦς ἔφη αὐτῶ, σὺ λέγεις.

Ἐτίς ἐκαὶ ἀποκαλεῖται ἰησοῦς ἀπὸ τῶ ἀρχιερέων καὶ τῶ

cām accusaretur

12 καὶ ἐν τῶ κατηγορεύεσθαι αὐτὸν ἀπὸ τῶ ἀρχιερέων καὶ τῶ

senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi

13 πῶς βελτιώτερον, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῶ

Pilarus: Non audis quanta te contra testantur?

adversum te di-

ὁ πλάτος, οὐκ ἀκούεις πῶσα σου κατὰ μάρτυρες εἶ;

cunt testimonio?

14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῶ πῶς οὐδὲν ῥήμα, ὡς τὸ δαμιά-

tes

15 ζην τὸν ἡγεμῶνα λίαν.

Per amē diē solennem confidenerat præfes absolute vnum vinatum

porio dimittite

15 καὶ ἧ ἑορτῶν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα δέσμιον τῶ

impia, quem voluissent. Habebant autē tunc vinatum insignem,

te vnum

16 ὄχλῳ, ὃν ἧ θέλον. ἔχον δὲ τότε δέσμιον ὀπίστημον,

dicium Barabbam. Coactis ergo illi, dixit

qui dicebatur

17 λεγόμενον βαρραβᾶ. Ἐπιρωτήσεν αὐτῶ, εἰπὼν

illi Pilatus: Quem vultis absolute vobis? Barabbam,

Barabbas

αὐτῶς ὁ πλάτος, τίνα θέλετε ἀπολύσειν ὑμῖν; βαρραβᾶ,

an Iesum pdictum Christum?

Congregatis

ἧ ἰησοῦ τὸν λεγόμενον χριστῶ;

dimittam

sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.

18 ἧ δει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτὸν.

Sedente autem illo super tribunali, misit ad

pro

19 κατηγόρου δὲ αὐτῶ ὅτι τὸ βήματῶ, ἀπέστειλε πῶς

eum vxor eius, dicens Nihil tibi & iusto illi:

αὐτῶ ἧ γυναῖκα αὐτῶ, λέγουσα, μηδὲν σοὶ ἧ τῶ δικαιοῦ ἐκείνῶ

multa enim passus sum hodie per somnia propter eum.

vnum

πολλὰ γὰρ ἑπαύθον σημεῖον κατ' ὄρα δὲ αὐτῶν.

CAP. XXVII. Evangelium

¶ autem
 ¶ populi.
 πείθο
 * xco

At principio, sacerdos & seniores persuaserunt
 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπειθ' ἰεροῦσιν ὄχλους, 10
 ut peterent Barabam, as Iesum perderent.
 ἵνα αἰτήσωσιν ἢ βαρᾶββᾶν, ἢ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

* dimitti
 ¶ At illi

Respondens autem praeses, ait illis: Quem vultis de
 ὑποκριτεῖς δὲ ἐνηγάμων, εἶπον αὐτοῖς, τίνα θέλετε ἀποτῆ
 quibus absolvere vobis? Illi vero dixerunt: Barabam.
 ἄπο ἀπολύσωσιν ὑμῶν, οἱ δὲ εἶπον, βαρᾶββᾶν.

¶ de Iesu, qui di-
 citur Christus

Dicit ergo illis Pilatus: Quis igitur faciam praesentem
 λέγει εἰς αὐτοῖς ὁ πῖλατος, τί θύω ποιήσω Ἰησοῦν ἢ λέ- 11
 Iesum Christum? Dicunt ei omnes: Crucifigatur.

* Ait illis praeses
 * At illi magis

At praeses ait: Quid enim mali fecit? Illi autem abun-
 ὁ δὲ ἐνηγάμων ἔφη, τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ ἀπελοῦσᾶν
 clamabant, dicentes: Crucifigatur.

¶ accepta aqua,

Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumul-
 ἰδὼν δὲ ὁ πῖλατος ὅτι οὐδὲν ἀφελεῖ, ἀλλὰ μάλλον θορυ- 14
 tus fieret, hausit aquam in manu coram

¶ populo,

hos iure, λαβὼν ὕδωρ ἀπέπιψεν τὰς χεῖρας ἀπέπιψεν τῆ
 bibula, dicens: Innocens sum a sanguine iusti huius:
 ὄχλου λέγων, ἀθώος εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου.

* filios

Et respondens universis populus, dixit: San-
 ὑμῶν ὁ ψεύστης. Ἐὐποκριτεῖς πᾶς ὁ λαός, εἶπε, τὸ αἶ- 15
 quis eius super nos, & super patres nostros.

* dimittite
 ¶ Iesum autem
 flagellatum
 Peis

Tunc abiecit illis Barabam: & Iesum ba-
 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς ἢ βαρᾶββᾶν, τὸν ἢ Ἰησοῦν φε- 16
 gelatum, tradidit ut crucifigeretur. Tunc milites

* suscipientes
 * congregauerunt

praefidis assumerunt Iesum in
 ἰησαίου, παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῆ. τότε εἰς στρατῶν 17
 exercitus ad eum universam cohortem. Et exiit eum,

¶ flexo

circumderunt ei chlamydem corvineam: Et praecedentes, co-
 ἴμαζον ὅτι αὐτὸν ἔκλυον ἢ σπειραν. καὶ ἀποδύσαντες αὐτὸν, 18
 circumdederunt eum chlamydem corvineam: Et praecedentes, co-
 πτεῖσθαι αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην καὶ πλέξαντες ἐπὶ 19
 roriam de spinis, imposuerunt super caput eius, & circum-

¶ Ave

nem in dextera eius: & genua flectentes ante eum,
 μὲν ὅτι ἢ δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ γόνα ὑποτάσσοντες εἰς ἔμπροσθεν αὐτοῦ,
 illud ut ei dicerent: Ave rex Iudaeorum.

* capientes

Et instructos in eum, accepit arundinem, & percen-
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ, λέγοντες, χαίρε ὁ βασιλεὺς ἢ Ἰουδαίων.
 Et instructos in eum, accepit arundinem, & percen- 20
 eiebat in caput eius.

Ἐ οὕτως

Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum chlamydem:

31 **κ**ι οτε ανεταξαν αυτω, εδευσαν αυτον τω χλαμυδα, & induerunt eum vestimenta eius: & abluserunt eum ut crucifigerent & induerunt autem tunicas eius & abluerunt eum ut crucifigerent

32 **τ**ο σαυρωσαι. **ε**ξρχαμοι δ' ουεν αυθροπον κυριου, nomine simonem: huic angariauerunt, ut tolleret cruciatum eius. Et venientes in locum quicquam Col. gubernant qui dicitur

33 **ε**ν αυτη. **κ**ι ελθοντες εις τοπον λερωικον γαλαθα, qui est dicitur Caloariae loc. us: **δ**εδωκεν ει **ε**δωκεν αυτω **π**ειν * εξ * μετα χολη * **κ**ι κριμυρον. **κ**ι γουσακω * **ε**κ * οιου **†** **κ**ι γουσακω * **ε**κ * οιου

34 **γ**οτα, ες οτι λερωικον * **κ**ι κριμυρον * **κ**ι γουσακω * **ε**κ * οιου **†** **κ**ι γουσακω * **ε**κ * οιου

35 **η**δελε πειν. **σ**αυρωσαντες δ' αυτον, διεμδισαντο τα **†** **κ**ι γουσακω * **ε**κ * οιου

36 **κ**ι κριμυροι εταξον αυτον εκει.

37 **κ**ι επιδηξαν επι αυτη της κεφαλης αυτη τω αυτιαν αυτη

ΓΡΗΜΜΩΝ, ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ **†** **κ**ι γουσακω * **ε**κ * οιου

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

38 **τ**ότε σαυρωθη αυ αυτω δυο λησαι, εις εκ δεξιων, κ

39 **ε**ις δε αριστη. **ε**ι δε εταξον πορδωμοι εβλαστη

40 **μ**ου αυτον, κινωμτες τας κεφαλαι αυτη, **κ**ι λεγοντες,

41 **κ**ι τα λητων τ ναεν, **κ**ι εν τειση ηιερας οιοδομης, σωσον

42 **σ**αυτον. **ε**ι υος ει τω θεου, **κ**ι τα ελαδι απο τ σαυρου.

43 **ο**μοιωσ δε **κ**ι οι αρχηεις επιταξοντες μετα τ γραμμα

44 **τ**ων, **κ**ι φεσβυτερων, **κ**ι φαρισαλων, ελεγον, **α**λλοις

45 **ε**σωσεν, αυτη ε δωσα. **σ**ωσαι, **ε**ι βασιλεισ ισραηλ οσι, **κ**ι

*credimus ei. scendat nunc de cruce, & *credemus in ea.
 ταβάτων νῦν ἀπὸ τῆς σταυροῦ, καὶ πιστεύουσιν ἐν αὐτῷ.
 Confidit in Deo: liberet nunc eum, si vult eum.
 σπεπιδέν ὅτι τῆς θεοῦ, ρυσώσῃ νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν. 43
 || Ipsam autem dixit enim, Quia Dei sum filius. || Idē vob̄ ipsūm & latrones
 εἶπε γὰρ, ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. τὰ δ' αὐτῶ καὶ οἱ ληστῶοι 44
 ¶ qui crucifixi erant cum eo, improp̄ crabant
 ἠκούσαντες αὐτοῦ ἐπὶ ἐπιβροχάζοντες αὐτῶ, ὡνεῖδίζον αὐτῶ.
 A autem sexta hora tenebrae factae sunt super universam terram,
 ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκοτίας ἐγένετο ὅτι πῦσαν τὴν γῆν, 45
 ¶ ad *Et vsque horam nonam. * Circa vero nonam horam clamavit
 ἕως ἄρας ἰσνάτης. πρὸ δὲ τῆς ἑνάτης ὥρας ἠνέβόησεν 46
 Iesus voce magna, dicens: Eli, Eli, lama sabachthani
 ὁ ἰησοῦς φωνῆ μεγάλῃ, λέγων, ἢλι, ἢλι, λαμὰ σαβαχθανί,
 hoc est: Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti:
 τὸ ἔστι, θεέ μου, θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;
 ¶ stantes, & Quidam autē eorū illic Ἰσταντιανῶν ἀκούσαντες, dicebant: Quod Eliam
 πνὲς δὲ τῆς ἐκεῖ ἐσωτῶν ἀκούσαντες, ἔλεγον, ὅτι ἢλιαν 47
 vocat iste. Et contiguit currens unus ex eis, ῥθ̄ accipiens
 φωνῆ ἑστῶτος. καὶ ἀθέτως δραμῶν εἰς εἰς αὐτῶ, & λαβὼν 48
 ¶ implevit acetos: & imposuit * & dabit ei bibere.
 ἰσπογγίαν, ἰμπλοςque acetū, & circumponens acuminati, ποιεῖσας αὐτῶ.
 ἀπογγῶν, πλησῶς τε ὄξους καὶ πρὸ θεοῦ καλάμῳ, ἐπέπιζεν αὐτῶ.
 Verūm ceteri Ἰ dicebant: Sine. videmus an veniat Elias ῥ̄ liberatus
 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, ἄρες, ἰδοὺ μὲν εἰ ἔρχῃ ἢλιαν σῶσῶν 49
 eum. At Iesus iterum clamans voce magna, emi-
 αὐτόν. ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν κράζας φωνῆ μεγάλῃ, ἀφῆ- 50
 sit Spiritum. Ecce * interpretansum templi
 καὶ τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ 51
 ἰσπίσθη εἰς δύο, ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω καὶ ἡ γῆ τῆς ἐστῆσθ, καὶ
 * ἐγένετο εἰς δύο, ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω καὶ ἡ γῆ τῆς ἐστῆσθ, καὶ
 petre ῥ̄ ῥ̄ sunt. Et monumenta aperta sunt, &
 αἱ πέτραι ἐσχίσθη. & τὰ μνημεῖα * ἀνεῳχθῆσαν, καὶ 52
 * ἀνοίγη
 multa corpora dormientium sanctorum excitata sunt.
 πολλὰ σῶματα τῶν κοιμηθέντων ἀγίων ἠγέρθη.
 ¶ qui dormierant, surrexerunt.
 Et exeuntes de monumentis post̄ exortationem eius, vene-
 * resurrectio nem
 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημεῖων μετῶ τῆς ἐγῆσθ αὐτοῦ, εἰσῆλ- 53
 runt in sanctam civitatem: & apparuerunt multis.
 ἦσαν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.
 ¶ autem ¶ erant custodien-
 tes Ἰ Centurio, & qui cum eo ῥ̄ servantes Iesum,
 ὁ δὲ ἑκείνου ταρχος, καὶ οἱ μετῶ αὐτοῦ, τηροῦντες τὸν ἰησοῦν, 54
 ἰδόντες τῆς σεισμῶν, καὶ τὰ γῆνομένων, ἐφοβήθησθ σφόδρα, λέ-
 centes: Verē Dei filius erat iste. Erant autem ibi mulieres
 γοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱός ἢν ἑστῶτος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες 55
 μιλλετὶ ἀπὸ μακρόθεν διακεκολλημέναι, αἵτινες ἠκολούθησθ πρὸ ἰησοῦ
 ἀπὸ

- 56 ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, ἦν κονοῦσαι αὐτῶν.
Galilæa, ministrantes ei: In quibus erat Ma- Inter quas
 ria Magdalene, & Maria Jacobi & || Iose matris, & || Ioseph
 εἰα ἡ μαγδαλινη, ἡ μαρια ἡ τῆ ἰακώβου, ἡ ἰωσή μητῆρ, ἡ
 mater filiorum Zebedæi. Postea autem facta, venit οὗτος αὐτὸν ἑρ- Cum autem se-
 57 ἡ μητῆρ τῆ ἰωάν ζεβεδαίου. οὗτος ὁ ἡβουδης, ἦλθεν
homo dñus ab Arimathæa, nomine Ioseph, qui & quidam
 αὐτῶντος πλάτου ἀπὸ ἀμαθιας, τὸ ὄνομα ἰωσήφ, ὃς καὶ
 ipse discipulus erat Iesu. Hic accedens Pi- accessit ad Pila-
 58 αὐτὸς ἐμαθίτευσε τὸ ἰησοῦ. ἔδωκε πῶρσελῶν τὸ πι-
 lato, petit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit
 λάτω, ἡ ἦσαν τὸ σῶμα τῶ ἰησοῦ. τότε ὁ πλάτος ἐκέλευσεν
 reddi corpus. Et accipiens corpus Ioseph || accepto corpore
 59 ἀποθῆκεν αὐτὸ τὸ σῶμα. ἡ λαβῶν τὸ σῶμα ὁ ἰωσήφ
 inuoluit illud Rhindone mundæ. Et posuit illud in sin
 60 ἥνευλίξεν αὐτὸ σινδῶν καθαρά. ἡ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν ἐντυλίτῳ
mono suo monumento, quod exciderat in petra: & ad aduoluit saxum
 τῶ κενῶ αὐτῆ μνημείῳ, ὃ ἐλάτῃ μνησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, ἡ πῶρσε-
 nouens lapidem saguun ostio monumenti, abiit: * ad osium || &
 κλισίας λίθον μέγαν τῆ θύρα τῶ μνημείου, ἀπῆλθεν.
 Erat autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, Aden-
 61 ἡ δὲ ἐκεῖ μαρια ἡ μαγδαλινη, ἡ ἄλλη μαρια, καθῆ-
 rei contra sepulchrum. Verum postera die, quæ est οὗτος αὐτὸν ἑρ- Altera autem
 62 μῆραι ἀπέραντι τῶ ταφῶν. τῆ ἡ ἐπαύειον, ἡ ἔστι
post Paschaen, coacti sunt principes Sacerdotū & Phari- conuenerunt
 μετὰ τῶ πῶρσελῶν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς ἡ οἱ φαρι-
 sei ad Pilatum, Dicentes, Domine, meminimus quia recordati sumus
 63 σαῖοι πῶρσε πλάτου λέγοντες, κύριε, ἡ μνησθῆναι ὅτι
 ille seductor dixit adhuc viuas: Post tres dies resurgam. || resurgam.
 ἐκεῖνος ὁ πλάτος εἶπεν ἐπὶ ζῶν, μὴ τρεῖς ἡμέρας ἐγειρομαι
 Iube ergo p̄mitti sepulchrum usque in tertium diem, p̄custodiri
 64 κέλευσεν ἐν ἀσφαλιθῶν αὐτῶ τὰ φῶν ἕως τῆ τρίτης ἡμέρας,
ne quando venientes discipuli eius nocite, furentur eum, forte veniant, * &
 μηποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτῶ νικητοῦ, καὶ ψῶν αὐτῶν, * &
 & dicant plebi: || Excitatus est & erit nouissimus || Surrexit
 ἡ εἰπωσι τῶ λαῶ, ἡ γάρθη ἀπὸ τῶ νεκρῶν. ἡ ἔσται ἡ ἐχάτη
 error peior priore. Sic uero illis Pilatus:
 65 πᾶν χεῖραν τῶ πῶρσε. ἔρη δὲ αὐτοῖς ὁ πλάτος,
 Habeat custodiam p̄blice, munite sicut scitis. p̄ ite, custodite
 ἡ χεῖρ κουσῶναι, ἡ ἀγαγετε, ἀσφαλίσατε ἕως οἰδατε.
 Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum, signantes
 66 οἱ δὲ πορῶντες ἡσφαλίσαντο τὸ τὰ φῶν, σπραγίσαντες
 lapidem cum custodia. * custodia
 τῶ λίθον μετὰ τῶ κουσῶναι.

CAP. XXVIII. Euangelium

CAP. XXVIII. κη.

* Sabbati quæ lo-
cescit in prima
Sabbati
videre

Vespere autem Sabbatorum luciferentia in vna Sabbatorum,

Οψε δε σαββατων τη οπρωσκηση εις μιαν σαββατων, 7
venit Maria Migdalene, & altera Maria
ηλθε μαρια η μαγδαλινη, η η αλλη μαρια, θεωρησαι τον
sepulchrum. Et ecce terramotus factus est magnus. Angelus enim

descendit, &
λακηλιζω

καθ' οσον και ιδου σεις μου ερχετο μεγαλ. αγγελος 8
κυριου καταβας εξ ουρανοσ, περιεβληθη 7 απεκλυισεν τον
lapidem ab ostio, & sedebat super eum.
λιθον απο της θυρας, η εκάθιστο επ ανα αυτου.

* exterriti sunt
custodes,

Erat autē aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius candidum
ωσει χλαν. 8 απο η τε φοβου αυτου εσειδηθη 9 οι τηρητες, 4
sicut nix. Prox autem timore eius excubi sunt servantes,
& facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus, dixit
η εχθροτο ωσει νεφελι. 5 απο κειθεις η ο αγγελος ειπε 5

¶ Nolite timere
¶ quis crucifixus
est,
¶ Surrexit

mulieribus: ¶ Ne timeatis vos: scio enim quod iesum ¶ civi-
ταισ γυναικι, μη φοβεισθε υμεις οισα η οτι ιησους 7 εσαν-
fatum queritis Non est hic. Excitatus est enim, sicut
ρωμλον ζητειτε. ουκ εστιν ωδε η γερου η, κητως 6
dixit. venite, videte locum ubi iacebat Dominus.

* &
¶ positus erat

ειπε δευτε, ιδετε τον τοπον οπου ιηκετο ο κυριος 6.
Et cito cuncte dicite discipulis eius, quia surre-

¶ precedet

η ταρη πορωθιθεται ειπατε τοις μαθηταισ αυτου, οτι η γερ- 7
xit & moritur: & ecce ¶ prorsus vos in Galilæam:

¶ prorsus
¶ exierunt

δη απο ημιν νεκρωσ η ιδου περιεβλησ υμασ εις την γαλιλαιαν 7
ibi cum videbitis, ecce dixi vobis. Et exierunt

¶ currentes

ουκει αυτον απεθε ιδου εστων υμων. η εξελθουσαι 8
eius de monumento cum timore & gaudio magno

¶ pavore
¶ accurrunt, &
¶ genuerunt

ταρη απο τη μημειου μετα φοβου η χαραισ μεγαλησ, εδρα-
vna nuntiare discipulis eius. Cum autem irent renun-
tiam discipulis eius. Et ecce iesus occur-
rit illis, dicens, ¶ Caudete. Illæ autem accedentes, probem-
πρην αυταισ, λεγων, χαριστε. αι δε περιεβληθουσαι, εκρα-
derunt eius pedes, & adoraverunt eum.

* Nolite timere

τησ αυτου τοις ποδασ, η περιεβληθουσαν αυτου.
Tunc ait illis Iesus: ¶ Ne timeatis ite, nun-
tiate fratribus meis, et abeant in Galilæam,

¶ Quæ cum ab-
lisset

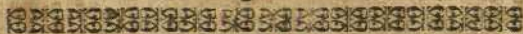
τησ λεγει αυταισ ο ιησους, μη φοβεισθε υσ αχετεσ, αποτα 10
επιθαι τοις αδελφαισ μου, ινα απηλθουσιν εις τη γαλιλαιαν,
et ibi me videbunt. ¶ Exierunt autem illæ, ecce quidam
κηκει με εφορον. πορωθιθεται δε αυτη, ιδου πινεσ 11

7 κεν-

- ^{Parthia} ^{venientes in urbem,} ^{nuntiaverunt principibus Sa-} ^{de custodibus}
 ἃ κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀγγεῖλαν τοῖς ἀρχε-
 cedatum omnia ^{facta.} Et congregati cum ^{que facta fue-}
 rant.
- 11 ^{seniores,} ^{consiliumque accipientes,} ^{arctius or sufficientes}
 βροσὶν ἀπὸ ταῦτα ἔγμοσαν. καὶ συναχθέντες μετὰ
 τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀγύρια ἑκατά
 dederunt militibus, dicentes: Dirite qua ^{discipuli}
 12 ^{consilio accep-}
 εἰς ἡμεῖς τῶν στρατιωτῶν, λέγοντες, εἰπάτε ὅτι οἱ μαθηταὶ
 eius nocte προσέειπεν, furati sunt cum nobis dormientibus. ^{pro pecuniam co-}
 αὐτῶν νυκτὸς ἐλθόντες, ἔλαβον αὐτῶν ἡμῶν κοινωμῶν.
 penerunt, &
 Et si auditum fuerit hoc a ^{praeiile,} nos suadebimus ei,
 14 ^{& vos} ^{securos} ^{faciemus.} ^{Illi autem accipientes} ^{ar-}
 καὶ ἡ ἀκουσθῆ τὸ ὅτι τῆς ἡμέρας ἡμεῖς ποιήσομεν αὐτῶν,
 & illi autem accipientes ^{Ar-}
 15 ^{gentors,} ^{fecerunt sicut erant edocti.} ^{Et dimissum est verbum}
 καὶ ἡμεῖς ἀμαρτωλοὶ ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀγ-
 gents, fecerunt sicut erant edocti. Et dimissum est verbum
 γύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφθίμην ὁ λόγος
 illud apud Iudaeos, usque ^{hodie.}
 εἰς πρὸς ἰουδαίους, μέχρι τῆς σήμερον.
 At uiderunt ^{discipuli} ^{prophetai} ^{sunt in Galilaeam,} ^{et}
 16 ^{in montem ubi constituerat illis Iesus.}
 οἱ δὲ ἐνδοξῶς μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν,
 in montem ubi constituerat illis Iesus.
 τὰς τὸ ὄρος οὐ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.
 Et videntes eum, adorauerunt eum: quid autem dubitauerunt.
 17 ^{Et accedens} ^{Iesus,} ^{locutus est} ^{eis,} ^{dicens:} ^{Data est}
 καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν.
 Et accedens Iesus, locutus est eis, dicens: Data est
 18 ^{mihī omnis} ^{auctoritas in caelo,} ^{& in terra.} ^{potestas}
 καὶ προστεθέντος ὁ ἰσχυρὸς ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων, ἐδόθη
 mihī omnis auctoritas in caelo, & in terra.
 μοι πάντα ἰσχυρία ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.
 Euntes ergo docete omnes gentes: bap-
 19 ^{zantes} ^{eos in} ^{nomina} ^{Patris,} ^{& Filii,} ^{& sancti} ^{nomine}
 πρὸς θέτοντες οὐκ μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτί-
 zantes eos in nomina Patris, & Filii, & sancti
 ζόντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τῶ πατρὸς, καὶ τῶ υἱοῦ, καὶ τῶ ἁγίου
 Spiritus:
 Spiritus: Docentes eos servare omnia quae dicit
 20 ^{mandam} ^{vobis.} ^{Et ecce ego} ^{cum vobis sum} ^{omnes} ^{volūcum sum}
 πρὸς ματῶν, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα
 mandam vobis. Et ecce ego cum vobis sum omnes
 ἐνετείλα μὲν ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι πάντας τὰς
 dies, usque ad consummationem saeculi. Amen.
 dies, usque ad consummationem saeculi. Amen.
 ἡμέρας, ἕως ἃ συντελεῖται τὸ αἶψον. ἀμὲν.

Sancti Evangelij secundum Matthæum,

FINIS.

SECUNDVM MARCVM

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

SANCTVM EVANGELIVM.
AGION EYANGELION.

CAPVT PRIMVM. α.

INITIVM Euangelij Iesu Christi

Ρ Χ Η τὸ εὐαγγελίου ἰησοῦ χριστοῦ

fili, Dei Sicut scriptum est in

ἑσθ' τὸ θεοῦ ὡς γέγραπται ἐν τοῖς

* Propheciis: Ecce ego mitto an-

ωροφῆταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγ-

gelum meum ante faciem tuam, qui preparabit

γλῶσσόν μου ὡς περὶ ὄρους σου, ὅς κατασκάσει τὴν ὁδὸν σου

ante te. Vox clamantis in deserto: Para- c-

εῖμα ποταμὸν σου. ὁ ἀνὴρ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐπιμαίσατε

viam Domini, rectas facite semitas eius.

τὴν ὁδὸν κυρίου, ἐνδεῖνας περὶ εἶτε τὰς τρεῖς αὐτοῦ.

Fuit Iohannes baptizans in deserto, & predicans ba-

εῖρητο ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βα-

ptistimum pœnitentiæ in remissionem peccatorum,

πίσιμα μετανοίας εἰς ἀφεσὶν ἁμωρῶν.

Et egrediebatur ad eum omnis Iudæa regio, &

καὶ ἔξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ

Hierosolymite: & baptizabantur omnes in Iordane flumine

ἱεροσολυμίῃ, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῇ ἰορδάνῃ ποταμῷ

ab illo: confitentes peccata sua.

ὡς αὐτοῦ, ὁμολογοῦντο τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

¶ Erat autem Iohannes vestitus pilis camelis, & chitonem

ὡς δὲ ἰωάννης ἐνδεδυμμένος ἦν τρίχας καμήλου, καὶ ζώνην

ovineam circa lumbos eius: & edens locustas &

δερματίνην ὡς τὴν ὄσφιον αὐτοῦ καὶ ἐδίων ἀκρίδας καὶ

μέλι ἀγρίον. καὶ ἐκήρυξε λέγων, ἔρχεθ' ὁ ἰσχυρτερός μου

post me, cuius non sum dignus [conferre] solerte corrigiam

ὀπίσω μου, οὐ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς κλύσαι τὸν ἰμασία τῶν

calceamentorum eius. Ego quidem baptizavi vos in aqua

ὕδατος ἡμαρῶν αὐτοῦ, ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι

ille vero baptizabit vos in Spiritu sancto,

αὐτοῦ δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

* Esia propheta:

¶ vnicers:

¶ Er zona pellicez

* edebat.

¶ prosumbens

καὶ

Factum est in illis diebus, venit Iesus a Nazareth.

9 και εἰς ἑβραῖον ἐν μαίταις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν ἰησοῦς ἀπὸ ναζαρεθ. Γαλιλαῆα: & baptizatus est a Iohanne in Iordanem.

ζαρέτ τ' γαλιλαίας, & ἐβαπτίσθη ἐπὶ ἰορδάνῃ εἰς τὸ ἰορδάνην.

Et statim ascendens de aqua, vidit spiritus

10 καὶ διδούς ἀναβαίνον ὑπὸ τῷ ὕδατι, εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου

caelo, & Spiritum tanquam columbam descendentem super eum. Et ait ei: Tu es filius meus dilectus, & mihi enim in

11 ἔρανος, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ πεπεραὴν κατεβαῖνον ἐπ' αὐτόν. Et vox facta est de caelis: Tu es filius meus dilectus, & te

12 ἐν τῷ ἔρημῳ. καὶ διδούς τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἐκβάλλει εἰς

desertum. Et erat illic in deserto dies quadra-

13 τῶν ἡμερῶν. καὶ ὡς κηρὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα, & quaginta diebus, & quatuordecim diebus: & tentabat

14 κόντα, πειραζόμενος ἐπὶ τῷ σατανᾷ, καὶ ὡς μετὰ τῶν ἀγγέλων: καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνου αὐτοῦ. Et tentatus est a satana: & angelus ministrabat illi.

15 μετὰ δὲ τὸ πρὸς γαλιλαίαν, ἦλθεν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

16 καὶ λέγων, ὅτι πληθύνθη ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ: μετανοεῖτε, καὶ πιστεῦτε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

17 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

18 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

19 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

20 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

21 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

22 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

23 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

24 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

25 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

26 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

27 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

28 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

29 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

30 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

31 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

32 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

33 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

34 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

35 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσατε μετὰ ἐμοῦ ἵνα ἀποστείλω ὑμᾶς ἀποστολῆσαι εἰς ἅπαντα ἔθνη.

Et ingredimur in Capharnaum: & statim Sabbatis

καὶ ἰσχυροῦν) εἰς καπαρναύμην καὶ οὐδένας τῆς σαββάτων 21

I eos.

εισελθὼν εἰς τὴν Καπαρναύμην, ἐδίδασκεν.

¶ Anprobant

Et procelebantur imper doctrinam eius. Erat enim docens

¶ potestatem

καὶ ἐξέπλησσοντο ὅτι τῆ διδαχῆ αὐτῆ. ὡς γὰρ διδάσκων 22

αὐτοῖς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Et erat in synagoga eorum homo in spiritu im-

* (cui qui sit,

καὶ ὡς ἐν τῇ Καπαρναύμῃ ἢ αὐτῆ ἀνδρὸς ἐν πνεύματι ἁγίῳ 23

διάρτη, καὶ ἀνέκραξεν λέγων, ἴσα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ ἰησοῦ 24

ναζαρενῆ; ἄλλ' ἄρα ἀπολέσται ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ υἱὸς

¶ de homine.

τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμᾷ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, λέγων, οὐ μὴ 25

δύνη, καὶ ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ σπαραξάν αὐτὸ τὸ πνεῦμα 26

τοῦ ἀκαθάρτου καὶ κράξεν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήλθεν ἐξ αὐτοῦ.

¶ mirari sunt

καὶ ἐθαύμαζον πάντες, ὡς ἐκεῖθεν ἐβίβαν αὐτοῖς, λέγοντες 27

* conquerere

τας, τί ὅτι τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἢ καμὴ αὐτῆ, ὅτι κατ' ἐξου-

¶ in potestate eius

σίαν καὶ τῆς πνεύματι τῆς ἀκαθάρτου ὁπιτάσσει, καὶ ἰσχυ-

* Et procedit ru-

μοῦσιν αὐτὸν; ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκὴ αὐτοῦ ἀπὸς εἰς ὄλιαν 28

* de

τὴν ὅτι ἐβίβαν τὴν γαλιλαίας. καὶ ἀπὸς ἐκ τῆς σιμα-

ζογῆς ἐξελθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος καὶ ἀνδρέου,

¶ autem

μετὰ ἰακώβου καὶ ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ σίμωνος 30

κατεκειτο πυρετούσασα. καὶ ἀπὸς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.

¶ elevavit

καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτήν, κρατῶν τὰ χεῖρῶς αὐτῆς 31

* apprehensa

καὶ ἀνέβη αὐτῇ ὁ πυρετὸς ἀπὸς, καὶ διηκίονε αὐτοῖς.

manu

καὶ ἀπὸς αὐτῇ ὁ πυρετὸς ἀπὸς, καὶ διηκίονε αὐτοῖς.

δύμι

ὁφίας δὲ ἡγομάνης, ὅτε ἔδου ὁ ἄλιος, ἠβέβαν αὐτῷ 32

* dæmonia ha-

πᾶντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ τοὺς δαιμονιζομένους.

¶ omnis congregata

καὶ ἡ πόλις ὅλη τῆ ὀπισθηζομένη ὡς αὐτῷ ἰσχυρῶν. 33

δῆπουναζομαι

καὶ ἡ πόλις ὅλη τῆ ὀπισθηζομένη ὡς αὐτῷ ἰσχυρῶν.

καὶ ἐβίβαν

Et curavit multa. ^{multa} habebat ^{varias} ^{lumbis} ^{qui} vexaban-
tur languoribus

34 ^{Et} ^{de} ^{monia} ^{multa} ^{ritibus} [&] ^{non} ^{finch} ^{loqui} ^{dane} ^{ca}
καὶ ἕτεραί πνευσὲς πολλοὺς κενῶς ἔχοντας ποικίλαι νοσήσας
καὶ δαιμόνια πολλά ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἔφησιν λαλεῖν τὰ δαιμόνια· ἀφίημι

Et phantē nullū valde surgentē. ^{quosiam} ^{scie-}
bant ^{pro} ^{diluculo}
καὶ δαίμονια πολλά ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἔφησιν λαλεῖν τὰ δαιμόνια· ἀφίημι

35 νία, ὅτι ἡδ' εἶσαν αὐτοῖ. καὶ πρὸς ἕννησαν λίαν ἀνάσας
egressus est, & abiit. ^{Terre} ⁱⁿ ^{desertum} ^{locum,} ^{ibique}
ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἰησοῦς εἰς ἔρημον τόπον, καὶ κη

oravit. ^{E.} ^{profecuti} ^{sunt} ^{eum} ^{Simon} [&] ^{qui} ^{cuius} ^{illo} ^{profecutus} ^{est}
προσεύχεται. καὶ ἔχρησάν αὐτὸν ὁ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ

36 ^{Ei} ^{si} ^{menione} ^{cum} ^p ^{dica} ^{ei} ^{Quia} ^{omnia} ^{quorunt} ^{te.} ^{si} ^{cum} ^{inuenissent}
καὶ λέγοντες αὐτῷ, λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι πάντες ζητοῦσί σε.

Et ait illis: ^{Eamus} ⁱⁿ ^{continua} ^{oppidula,} ^{proximos} ^{vicos}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

37 ^{Et} ^{erat} ^{venit.}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

38 ^{Et} ^{erat} ^{venit.}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

39 ^{Et} ^{venit} ^{ad} ^{eum} ^{leprosus}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

40 ^{deprecans} ^{eum,} [&] ^{precipitans} ^{eum,} ^{et} ^{vicus} ^{ei.} ^{Quod} ^{si} ^{pro} ^{genituro,} ^{dicitis}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

41 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

42 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

43 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

44 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

45 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

46 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

47 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

48 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

49 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

50 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

51 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

52 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

53 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

54 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

55 ^{Et} ^{dicente} ^{eo,} ^{stetit} ^{discipuli} ^{ab} ^{cum} ^{dixisset}
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγετε εἰς τὰς ἐρημίας καμαροπολεῖς,
& ciuitates

G

* post

Et iterum intrauit in Caphernaum ⁊ per dies: ⁊ audiuit eum
Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν ⁊ κητέθη

¶ domo
⁊ conueniunt

quid in latium esset: Et confestim ⁊ conuēti sunt multi,
ὅτι εἰς οἶκον ἐστὶ

συνάγω
* ita ut non capere
neque
* uenerunt

καὶ εὐθέως ⁊ συνιῆσαν πολλοί,
* ut non amplius capere neque qua ad
ἀσε μὴκῆτι χωρεῖν μὴδὲ τὰ φερεῖ τὴν ἴσαν ⁊ ἔλθει
tis uerbum. Et * uenit ad cum paralyticum fe-

¶ qui portabatur
⁊ cum non possent
efferre cum illi
⁊ ex turba, munda-
uerunt

autōis ⁊ λόγον. καὶ ἔρχον φερεῖ αὐτὸν, φεραλυτικὸν φε-
rentes, ⁊ sublatum ⁊ quatuor. Et ⁊ non ualentes
ἐσαντες, * αἰεθόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι

* αἰρω
* patefacientes,
* cum autem vi-
disset

φερασυγῆσαι αὐτῷ ὄψε. τὸν ὄχλον, ἀπερέξασαν τὴν σῆμ
ubi erat: ⁊ προσέειπεν submisit eum grabatum in quo para-
* ut patefacientes, ⁊ ostendentes quatuor. Et ⁊ non ualentes
lyticus iacebat. * Videns autem Iesus fidem illorum,

¶ de Scribis
⁊ cogitantibus

λυτικὸς κατέκλιτο. ἰδὼν δ' ὁ ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτοῦ,
ait paralyticō: Filie, dimittantur tibi peccata tua.

* blasphemas
* nisi solus

λέγει τῷ φεραλυτικῷ, τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμάρτιαι σου.
Erant autem quidam ⁊ scribarum illic sedentes, ⁊ pra-
* blasphemias, ⁊ nisi solus in cordibus suis: Quid hic sic loquitur?

¶ Quo statim co-
gnouit

λογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτοῦ, τί ὅσα οὕτω λέγει
* blasphemas, ⁊ nisi solus in cordibus suis: Quid hic sic loquitur?

¶ cogitarent in-
tra se,
* cogitatis

καὶ αὐθέως ὁπίσθους ὁ ἰησοῦς τῷ πνύματι αὐτοῦ, ὅτι ἔπος
* cogitarent intra se, ⁊ cogitatis
ἔφαλλον (ὄψε) ἐν ἑαυτοῖς, ἔπεν αὐτοῖς, πὶ πάντα ἔφαλλον
namini in cordibus uestris: Quid est facilius,

* noui statim

ζῶσε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἔστιν εὐκοπώτερον,
dicere paralytico: Dimittantur tibi peccata: an dicere:
εἰπὴν τῷ φεραλυτικῷ, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμάρτιαι ἢ εἰπεῖν,
Surge, ⁊ tolle tuum grabatum, ⁊ ambula?
ἐγχεῖραι, καὶ ἄρον σου τὸν κρεβάτιον, καὶ πεπάται.

¶ ille: ⁊ subito
grabatus abiit
sanctus
⁊ mirarentur
⁊ honorificarent

ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἔξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφεῖναι
In terra peccata, ait paralytico: Tibi dico,
ἐπὶ τῷ ἔθνε ἀμάρτιαι, λέγει τῷ φεραλυτικῷ, σοὶ λέγω,
Surge, ⁊ tolle grabatum tuum, ⁊ vade in domum tuam.
ἐγχεῖραι, καὶ ἄρον τὸν κρεβάτιον σου, καὶ ὑπάγε εἰς τὸ οἶκόν σου.

καὶ αὐθέως ἠγάπη, καὶ ἄρας τὸν κρεβάτιον, ἔξῆλθεν
Et statim surrexit, ⁊ tollens grabatum, processit
coram omnibus: ita ut mirarentur omnes, ⁊ glorificarent
Deum, dicentes: Quia nunquam sic uidimus.
ἑαυτοῦ πάντων * ἀσε ἔξισα δὲσαι πάντας, καὶ αὐθέως ἰδὼν
Deum, dicentes: Quia nunquam sic uidimus.
ἑαυτοῦ, λέγοντας, ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἰδόμεθα.

Exgressus est rursus Jesus mare:

Et omnis turba veniens ad somniscus

33 ^{Et} ^{iterum} ^{egressus} ^{est} ^{rursus} ^{Jesus} ^{mare:} ^{Et} ^{omnis} ^{turba} ^{veniens} ^{ad} ^{ipsum} ^{dicat} ^{ad} ^{eum} ^{et} ^{dicebat} ^{cor.} ^{Et} ^{propterea} ^{egrediamini} ^{videte} ^{quod} ^{cum} ^{proceperitis} ^{et} ^{egrediamini} ^{videte} ^{quod} ^{cum} ^{proceperitis}

14 ^{Levi} ^{et} ^{Alphaei} ^{sedentem} ^{ad} ^{caesariam} ^{et} ^{ait} ^{illis:} ^{Levi} ^{et} ^{Alphaei} ^{sedentem} ^{ad} ^{caesariam} ^{et} ^{ait} ^{illis:}

^{λαβει} ^{την} ^{θηραν} ^{καθημερον} ^{οπι} ^{το} ^{τελωνιον} ^{et} ^{λεγει} ^{αυτοις} ^{ακολουθει} ^{μοι} ^{et} ^{αμα} ^{ακολουθησεν} ^{αυτω}

^{Et} ^{factum} ^{est} ⁱⁿ ^{caesariam} ^{ipsum} ⁱⁿ ^{domo} ^{illius} ^{et} ^{cum} ^{accumbere}

15 ^{multi} ^{publicani} ^{et} ^{peccatores} ^{simul} ^{discombabant} ^{Jesus} ^{et} ^{cum} ^{multi} ^{publicani} ^{et} ^{peccatores} ^{simul} ^{discombabant} ^{Jesus} ^{et} ^{cum}

^{πολλοι} ^{τελωνια} ^{et} ^{αμωρωτοι} ^{συνεικονον} ^{τω} ^{ισου} ^{et} ^{discipulis} ^{eius} ^{erant} ^{enim} ^{multi} ^{et} ^{sequebantur} ^{eum} ^{qui} ^{discipulis} ^{eius} ^{erant} ^{enim} ^{multi} ^{et} ^{sequebantur} ^{eum} ^{qui}

^{τοις} ^{μαθηταις} ^{αυτου} ^{ησαν} ^{γδ} ^{πολλοι} ^{et} ^{ακολουθησαν} ^{αυτω} ^{Et} ^{scribae} ^{et} ^{Pharisaei} ^{videntes} ^{quod} ^{persequerentur} ^{quos} ^{non} ^{audierat}

16 ^{et} ^{discipulis} ^{eius} ^{dicebant} ^{discipulis} ^{eius} ^{dicebant} ^{discipulis} ^{eius}

^{μη} ^{τε} ^{τελωνων} ^{et} ^{αμωρωτων} ^{ελεγον} ^{τοις} ^{μαθηταις} ^{αυτου} ^{Quid} ^{quod} ^{cum} ^{publicanis} ^{et} ^{peccatoribus} ^{manducas} ^{et} ^{bibis}

^{τι} ^{οπι} ^{μη} ^{τε} ^{τελωνων} ^{et} ^{αμωρωτων} ^{εστι} ^{και} ^{πινης} ^{Et} ^{audient} ^{lesus} ^{ait} ^{illis} ^{Non} ⁱⁿ ^{vinum} ^{habent} ^{et} ^{accesse}

17 ^{sanales} ^{meos} ^{sed} ^{male} ^{habentes} ^{non} ^{veni} ^{vocare} ^{sani} ^{qui} ^{male} ^{habent} ^{cum}

^{δια} ^{λοις} ^{αλλα} ^{αμωρωτοις} ^{εις} ^{μετανοιαν} ^{et} ^{veniunt} ^{Pharisaei}

^{μαθηται} ^{ιωαννου} ^{et} ^{οι} ^{φαραισαιων} ^{νηστευοντες} ^{et} ^{ερχοντο} ^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

18 ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Pharisaeorum} ^{ieiunantes} ^{et} ^{veniunt} ^{Pharisaei}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

^{et} ^{dicunt} ^{illis} ^{Quare} ^{discipuli} ^{ioannis} ^{et} ^{illi} ^{Phari-}

pmitte
 alioquin dirum-
 per
 effunderis,
 * ρηστω
 p peribunt;
 p mitti debet;
 † βάλλω
 iterum cum
 ambularet
 * progredi &
 vclere
 † autem
 p discipuli tui

Et nemo pinitis vinum nouū in vtres veteteri
 γινέθ). και αυθεις βαλλει οινον νεον εις ασκοις παλαιαις 22
 * & vera non, dirumpit vinum nouum vtres, & vinum
 ει δε μη, * ρησασ ει ο οινος ο γε του ασκοις, και ο οινος
 * effunditur, & vtres poretur: sed vinum nouum in vtres
 σκηθιται, & οι ασκοι απολαυνται αλλα οινον νεον εις ασκοις
 nouos pinitendum. Et factum est * πρανωδενε eum in
 καινοις † βαλλων. και εημετο τω σαββατου αυτη εν τοις 23
 Sabbatis per sata: & ceperunt discipuli eius iter
 σαββασι δ' ε τω αποειμων, και ηρξαντο οι μαθηται αυτου οδον
 facere uolentes spicas. Et Pharisei p dicebant
 ποιειν πηλοντες του σαββασι. και οι φαρισαιοι ελεγον 24
 ει: Ecce quid faciunt p m Sabbatis quod non licet
 αυτου, ιδε τι ποιουσιν εν τοις σαββασιν, ο ουκ εδξεσι;
 Et ipse ait illis, Nunquam legis quid fecerit
 και αυτου ελεγου αυτοις, ουδινποτε ανεγνωτε τι εποίησε 25
 David, quando * ψαλα habuit, & esuruit ipse, & qui cum eo
 * εραυτο; δαβιδ, ο τε χειραν εγρα. & επηρασεν αυτου και οι μετ αυτου;
 Quomodo introiuit in domum Dei sub Abiathar principe
 πωσ εισηλθεν εις τον οικον του θεου οπι αβιαθαρ το αρ 26
 Sacerdotium, & panes propositionis manducauit, quos non licet
 χειρωει, και τοις αρτοις τω πωσ δεσπασ εραση, οισ εκ εδξεσι
 manducare p non Sacerdotibus, & dedit * ει cum eo * ερισθησιν;
 φαγην ει μη τοις ιερεσι, και εδωκα και τοις σιμ αυτου ουσι;
 Et dicebat eis; Sabbatum propter hominem factum
 και ελεγου αυτοις, το σαββατον δ' ε τιν ανθρωπον εημε 27
 est, non homo propter Sabbatum. Itaque dominus est
 το, ουχ ο ανθρωπος δ' ε τω σαββατον * ωσε κυριος εστι 28
 filius homini p o Sabbati,
 ο υιος του ανθρωπου και του σαββατου.

p necessitatem
 * erant?
 Dicebat
 * p nisi
 * eis & qui
 * erant?
 † &
 p etiam

CAP. III. γ.

Et introiuit iterum in Synagoga: & erat ibi
 και εισηλθε πάλιν εις τω συναγωγην, και υω ενει
 * aridam homo * avestam habens manum: Et observa-
 ξηραινόμεαι ανθρωπος † εχνηραμυθιου εχων τω χειρα: και παρατη 2
 bant eum si Sabbatis curaret eum; vt accu-
 * aridam faceret illum, et ait homini * avestam
 ρησασιν αυτου. και λεγει τω ανθρωπω τω εχνηραμυθιου 3
 habenti manum: Surge in medium. Et dicit eis;
 εχνηπ τω χειρω, εγεραι εις το μεσον. και λεγει αυτοις, 4
 Licet Sabbatis benefacere, an malefacere? animam
 * saluam facere * saluam, an perdere? p illi vero dicebant. Et circumspiciens
 * ερα; η αποκτεινας; οι δε εσωπη. και περιεβλεψεν αυτοις 5
 αυτοις

saluam facere
 * ερα;

Iacobi: & imposuit eis nomina Boanerges, quod est, **ιακωβου & επηθηκεν αυτοις ονοματα βοανηργες, ο δεσιν,**
 & Philippum, & Bartholomaeum,
μοι βεθνηθης & ανδρεαν, & φιλιππον, & βαρτολομαιον,
 & Matthaeum, & Thomam, & Iacobum Alphai, & Thad-
 daeum, & Simonem ^{Carionem.} **καυμαθου, & θωμα,**
ιακωβου υιου αλφαιου, & θωμα-
δαιον, & σιμωνα τον κανανιτην.

Cananum,

Et Iudam Iscariotem, qui & tradidit illum.
& ιουδαν ισκαριωτην, ος και παρεδωκεν αυτον.

possent

Et veniunt ad domum: & conuenit iterum turba,
και ερχονται εις οικον & συνηχεται καιλιν οχλο,
 itz vi non ppos ipse neque panem manducate.
ωστε μη δυνασαι αυτοσ μητε αυτον φαγειν.

eum audissent

Et audientes qui ad ipsum, exieruntprehendere eum: dice-
και εκησαντες, οι παρ αυτου, εξηλθον κρατησαι αυτον ελε-

Quoniam in fil-
rorem versus est.

bant enim, Quidd exca fecit. Et Scribe qui ab Hierosolymis
γον γαρ, οτι εξεση. & οι γεσηματαισ οι δεσπο ιεροσολυμων

descenderant,

descendentes, dicebant: Quonia Beelzebub habet, & quia in
καταβαυτες, ελεγον, οτι βεζυβουβ εχει, & οτι εν τω αρχοντι

conuocatis eis,

demoniorum eicit dæmonia. Et ^{adua-}
τ δαιμονιων εκβαλλει τα δαιμονια. & προσκαλεσα-

eus eos, in parabolis dicebat illis: Quomodo potest
μησος αυτοισ, εν τω αβολουισ ελεγει αυτοισ, πως δυναται

satanas satanam eicere? Et si regnum in seipsum
σατανασ σαταναν εκβαλλειν, & εαν βασιλεια εφ εαυτω

diuidatur, non potest stare regnum illud. Et si do-
μεισθ, ου δυνατ σαδυνα η βασιλεια εκεινη & εαν οι-

mus super semetipsum disperitatur, non potest stare
κια εφ αυτω μεισθ, ο δυνατ σαδυνα η οικια εκεινη.

poterit

Et si satanas conuixerit in semetipso, disperitatus est: Non potest
& η ο σατανασ ανεση εφ εαυτον, μη μεισθ, ου δυνατ

stare, sed hanc habet. Nemo potest uisa
σαδυνα, αλλα τελος εχει. ο δεσποσ δυνατ τα σκαη του

nisi

fortis, ingressus in domum eius, diripere, & non
ιρχεσθ, εισελθων εις τω οικιαν αυτου, διαρπασαι, & εαν μη

prius fortem alligerit: & tunc domus eius diripiet.
πρεσθον τ ιρχεσθ δισθ & τοτε τ οικιαν αυτ διαρπασθ.

ο φημι

Amen dico vobis: Quonia omnia dimittentur ^{peccata}
ο μωυ λεγει υμιν, οτι παυτα τ αφεθισθ τα σμωρτηματα

quibus

filii hominum, & blasphemie quisquam blasphemauerit: Quia tunc blasphemauerit in Spiritum sanctum, non
τοισ μοισ τω ανθρωπων, και βλασφημιασ εσασ αν βλασφη-

mauerint: Qui tunc blasphemauerit in Spiritum sanctum, non
μωσθον. οσ δ αν βλασφημησθ εις το πνευμα του αγιου, εκ

phæbit
erit
delici.

phæbit remissionem in æternum, sed ætærnus est æterni iudicij.
χει αφισθ εις τ αιωνα αλλ ενοχος εσιν αιωνι κρισθωσ.

derunt spira, & suffocauerunt illud, & fructum non dedit.

† συμπίπτει
bonam:

βροσφαι ἀκαθάρτου, καὶ τὴν ἐπιπίπτει αὐτὸ, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.

Et aliud cecidit in terram pulcherrimam, & dabat fructum alien-

καὶ ἄλλο ἐπίπεσε εἰς τὴν γῆν καλὴν, καὶ ἔδιδου καρπὸν ἀγα-

deatam & crescentem: & h̄rebatur vobis triginta, & vno sexa-

βαινοντα καὶ ἄνθος αὐτὸ, καὶ ἔφερεν ἐν τελειωντα, καὶ ἐν ἐξή-

κοντα, & vno centum. & dicebat: Ἐσδοκαστέρες ἠκούετε, ἀκούετε

καὶ τα, καὶ ἐν ἔχοντον. καὶ ἔλεγον, ὅτι ἔχον ὡτὰ ἀκούειν, ἀκούειν

ὅτι ἔστι ἡμεῖς ἡμεῖς, interrogauerunt eum, qui circa eum

ὅτι δὲ ἐλάλοει καὶ τα μύθους, ἢ ῥηθῆς αὐτὸν οἱ περὶ αὐτοῦ 10

cum duodecim, parabolam. Et dicebat eis: Vobis

αὐτὸ τοῖς δόδοι καὶ τῶν ῥηθῆς. καὶ ἔλεγον αὐτοῖς, ὅτι ἐν

διδόντα est nosse mysterium regni Dei: illis autem

ἰδοὶ γίνονται τὸ μυστήριον τῆ βασιλείας τοῦ θεοῦ ἐκείνοις δὲ

τοῖς ἐξῆς ἐν ῥηθῆς τὰ πάντα γινέσθαι, ἵνα βλέποντες ἴ-

ασκίαν, & non videant: & audientes audiant, & non

βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ

ἰντελλίαν: ne quando conuertantur, & dimittantur eis pec-

κατα. Et ait illis: Nescitis parabolam

τῆματα, καὶ λέγει αὐτοῖς, οὐκ οἴδατε τὸ ῥηθῆς 13

hanc? & quomodo omnes parabolis cognoscetis?

ταύτης καὶ πῶς πύσας τὰς ῥηθῆς γινέσθαι;

ὁ σπειροῦν, τὸν λόγον σπείρει. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ῥηθῆς 14

via, vbi seminatur verbum, & cum audierint, confitentur

τῶν ὁσόν, ὅπου σπείρει ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, οὐδέως 15

ἔρχεται ὁ σπείρας, καὶ ἀφαιρῶν τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς

cordibus eorum. Et hi sunt similiter sicut petrosa

καρδίαις αὐτῶν. καὶ οὗτοι εἰσιν οὐμῶς οἱ ὅτι τὰ πρῶτον 16

seminant, qui cum audierint verbum, statim cum gaudio

σπειροῦντες, οἱ ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, ἄδιδως μὴ χαρᾶς

accipiunt illud: Et non habent radicem in seipis.

λαμβάνουσιν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν αὐτοῖς, 17

sed temporales sunt: deinde orta tribulatione, aut persecutione

ἀλλὰ προσωκαρεῖ εἰσιν εἰς τὰ ἡμερῶν ἡμεῶν, ἢ διωγμῶν

propter verbum, confitentur scandalizantur.

Ἐξ τὸν λόγον, ἄδιδως σκανδαλίζου.

* Qui habet
audiendi,

† Et edm esset sin-
gularis,
‡ hi qui cum eo
erant

* qui sunt,
‡ videntes videat,

* Qui seminat,

* quod est

‡ qui super

‡ seminatur,

* &

‡ hi
‡ spinis seminan-
tur
‡ audiunt,
‡ xrumax

‡ concupiscenz

Et hi sunt qui in spinis seminat, hi sunt

qui verbum accipientes, Et circa seculi huius,

oi ten lozon akouontes, καὶ αἱ μείζονα τῆ αἰῶνος τούτου, 19

& deceptio dnitiarum, & circa reliqua cupiditates intro-

καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πύτου, καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ὀπιθυμίας εἰσπο-

ρολόμυα

cuntes suffocant verbum, & infructuosus efficitur.

* hoc fructu

ῥαδιούμαι συμπιγροῖσι τοῦ λόγου, & ἀκαρπὸς γίνεθαι.

Et hi sunt his terram oppulchram locuturis, qui [qui super
? bonam
? sunt,
? fructificant,

20 καὶ οἱ εἰσὶν οἱ ὅτι πλεῖν γλυτὴν πλεῖν καλῶν ἀπαρτίτε, ῥαδιούμαι
audiunt verbum, & suscipiunt, & fructum ferunt, vnum

ἀκαροῖσι τοῦ λόγου, & ὠφέλιμα δέχονται, καὶ καρποφοροῦσιν, ἐν
triginta, & similia triginta, & vnum certum. Et dicebat

21 Τετρακόντα, καὶ ἐν ἑξήκοντα, & ἐν ἑκατόν. καὶ ἔλεγε
illis: Nunquid lucerna venit ut sub modio ponatur, aut

αὐτοῖς, ὑπὲρ ὁ λύχνος ἐρεχθῆ, ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῆ, ἢ τήθει
sub lecto: noue ut super candelabrum impositur?

ὑπὸ πλεῖν κλινῶν, καὶ ἵνα ὅτι πλεῖν κληθῆται ὅτι τῆς
Nō enim est aliqui absconditi, quod non manifestum: nec factum est

22 οὐ γὰρ οἱ τε κρυπτόν, ὅταν μὴ φανερωθῆ. ὅτι ἐρεχθῆτο
oc. ultimum, sed ut in palam veniat. Si quis habet aures

23 ἀκουσον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερωθῆ. καὶ εἰ τις ἔχει ὠτα
audire, audiat. Et dicebat illi: Videte quid audiaris. [audiendis,

24 ἀκούειν ἀκούετω. καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, βλέπετε τί ἀκούετε.
In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, & addietur vobi

ἐν ᾧ μετρεῖτε μετρεῖτε, μετρεῖτε ἵνα ἴσῃ ὑμῖν, καὶ ὅτι ἐρεχθῆται ὑμῖν
audiendum. Qui enim habet, dabitur illi, & qui

25 τοῖς ἀκούοισιν. ὅς γὰρ αὐτὸν ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς
non habet, per quod habet auferetur ab eo. Et dicebat: Sic

26 οὐ ἔχει, καὶ ὅς ἐρεχθῆται αὐτῷ. καὶ ἔλεγε, ὅτι
est regnum Dei, quia in modū si homo faciat a senectem

ὄσιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς εἰν ἀνθρώπος βάλῃ τὸ σπέρμα
in terram, Et dormiat, & exsuscietur nocte & die, &

27 ὅτι τὸ γένος, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρῃ, ἡνύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ
semen germinet & augetur us ne sit ille. [increscat dum

ὁ σπόρος βλαστῆν, καὶ μνησκῆν) ὡς οὐ οἶδεν αὐτὸς.
[Spensata enim terra fructum fert, primum herbam, deinde spi- [vitro
? fructificat,

28 αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, ὅταν ἔσται σα-
cam, deinde plenum frumentum in spica. [Cum verò ediderit [Et cum ex se
producterit

29 χυμῷ, εἴτα πύρη σίτον ἐν τῷ σίχλῳ. ὅταν ὁ ὠφέλιμα
fructus, faciem mittit falceem, quoniam adest

ὁ καρπὸς, ἀδείκτως ἵνα σπείρῃ ἐν τῷ δρέπανῳ, ὅτι παρήσκειν ὁ
messis. Et dicebat. Cui assimilabimus regnum

30 θεου. καὶ ἔλεγε, τίνι ὁμοιωσώμεθα πλεῖν βασιλείαν
Dei: aut in qua parabola conueniens illud? [in parabola
comparabimus

τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν ποία ὠφέλιμα ὠφέλιμα αὐτοῦ
Sicut figulus saporis, quod cum seminari fuerit in terra, mi- [granum

31 ὡς κέντρον ἀναπέσει, ὅς ὅταν ἀπαρτίτε ὅτι τῆς γῆς, μικρο-
pus omnibus seminibus est quia in terra: Et cum [est [sunt

32 τὸ πᾶν τῶν ἄλλων ἀναπέσει, ὅτι τῆς γῆς, καὶ ὅταν
[seminari fuerit, ascendet, & sic omnibus [scribit [maius: [otium

ἀπαρτίτε, ἀναπέσει, καὶ γίνεθαι) πᾶν τῶν ἄλλων ἀναπέσει, ἢ
in arborem,

¶ possunt & facie ramos magnos, - ita vt ῥοφή sub vmbri
 καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δεικνῶσθαι ὑπὸ τῶν σκιῶν
 ¶ aues eius & volatilia caeli κινῶσθαι.
 ¶ habitare αὐτῷ τὰ πετεινὰ τῶ οὐρανοῦ κατὰ σκιῶν.
 ¶ verbum, Et talibus parabolis multi loquebatur eis ¶ sermonem,
 καὶ τοιαύταις ᾠδαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸ λόγον, 33
 prout poterant audire. Sine autem parabola nō loquebatur
 καὶ τοιαῦτα ἐδιδάκτο αὐτοὺς. ἤτοι δὲ ᾠδαῖς ἐκ ἐλάλει 34
 ¶ scorum eius ¶ primis autem discipulis suis & dicebat omnia.
 ¶ differabat αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν ὅτις μαθηταῖς αὐτοῦ ἐπέλυε πάντα.
 ¶ cum sero esset factum: Et ait illis in illa die, ¶ sero facta,
 καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ φέτος ἤφορος ἐστίν, 35
 ¶ contra Transcamus ¶ in vltimus. Et dimittentes turbam, af-
 διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. } καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον, ᾠδα- 36
 sumunt cum ¶ vt erat in ¶ nauis: & alia verò nauis
 λαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἡν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα ὅτι πλοῖα
 erant cum illo. Et facta est procella venti magna: ¶ as
 ἡμετ' αὐτῷ. καὶ γίνετο λαίλαψ ἀέμου μεγάλη· τὰ δὲ 37
 ¶ mixtebat in nauim, ita vt imple- reur nauis.
 fluctus fluctibus ¶ inuictabat in nauim, vt ipsam iam impleret.
 κύματα ἐπέβαλλον εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἦδη γαμίζεσθαι·
 Et erat ipse in puppi super cetrical dor-
 καὶ ἡ αὐτοῦ ὅτι τῇ πρύμνῃ, ὅτι τὸ πρῶτον φάλακρον κα- 38
 micant & excitant eum, & dicunt illi: Magister,
 δεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε,
 non serua esis quia perimus? Et ¶ excitatus oburgans
 οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολύμεθα, καὶ τὸ διεγάρδεις ἐπετίμησε 39
 ¶ uentum, & dixit mari: ¶ sile, obmutesce. Et quie-
 τὰ ἀέμου, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ, σιώπα, περίμωσθη καὶ ἡσ-
 ais uentus: & facta est tranquillitas magna.
 πασεν ὁ ἀέμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.
 ¶ necdum Et ait illis: Quid timidi estis ita? ¶ quousque non habetis fidem?
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί δειλοί ἐσε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; 40
 ¶ timore magno alterutrum: ¶ Quisputas Et timuerunt ¶ timorem magnum: & dicebant ad ¶ inuicem:
 καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, 41
 Quisquam ille est, quia & uentus & mare obe-
 τις ἀφ' οὗτου ἔστιν, ὅτι καὶ ὁ ἀέμος καὶ ἡ θαλάσσα ὑπα-
 diunt ei:
 κούουσιν αὐτῷ;

CAP. V. ε.

¶ serant fretum Et uenerunt ¶ in vltimus maris in regionem
 καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῆ 1
 ¶ Scrafenorum. ¶ Gadarenorum. Et exiit ei ¶ ex nauis, statim
 ¶ de nauis, γαδάρων. καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τῆς πλοῖου, ἄδιδεως 2
 ¶ de occurrit ei ¶ ex monumentis homo in spiritu
 ἀπὸ πύλων τῶν ἐκ τῆς μνημείων ἀνδρῶτος ἐν πνύματι

- 1 immundo? Qui domicilium habebat in monumentis. &
 2 ἀκαθάρτων, ὅς τινι κατ' ἰκνηπιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασι. καὶ
 proque catenis suena poterat eum ligare: propter eum || iam quisquam
 3 ἔτε ἄλυσετον κδέεις ἡδ' ἑμάτο αὐτὸν δεῖσαι, δεῖα τὸ αὐτὸν
 lupo compeditibus & catenis & ligatum esse, & diripiunt esse ab eo
 4 πολλαῖς πέδαις καὶ ἀλύσει δεδέναι, καὶ δεσποῦναι αὐτὸν
 fasciis, & pedibus contritis esse: & nemo eum
 5 ταῖς ἀλύσει, καὶ ταῖς πέδαις τρωτῆται, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν
 poterat dumare. Et per omnem noctem & diem in
 6 ἵσχε δαμάσται. καὶ ἔλεπαι τὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς
 monumentis & in montibus erat clamans, & concidens scriptura
 7 μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι λίθους, καὶ κατακοπῶν εαυτὸν
 lapidibus. Videns autem letum a longe, eacurrit, &
 8 λιθοῖς. ἰδὼν δὲ τὸν ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμε, καὶ
 adoravit eum: Et clamans voce magna, dixit: Quid
 9 περστωκῶ σὲν αὐτῷ, καὶ κράζεις φωνῇ μεγάλῃ, ἵπτε, τί
 mihi & tibi, Iesu fili Dei altissimi? adiuvo te? Dum || per
 10 ἐμοὶ καὶ σοι, ἰησοῦ υἱοῦ τοῦ ἁγίου, ὀρκίζω σὲ τὸν θεόν
 ne me torqueas. Dicebat enim illi: Exi spiritus
 11 μὴ με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, ἔξελθε τὸ πνεῦμα
 immunde ab homine. Et interrogabatur: Quod p. isto.
 12 τὸ ἀκαθάρτων ἐν τῷ ἀκαθάρτου, καὶ ἐπιράτα αὐτῶν, τί
 tibi nomen? Et respondit dicens: Legio nomen mihi: quia multi
 13 σοι ὄνομα; καὶ ἀπεκρίθη λέγων, λέγαίν ὄνομά μοι ὅτι πολλοὶ
 sumus. Et p. adpellabas eum multas, ut ne se
 14 ἐσθῆ. καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτὸν ἐπι-
 taw extra regionem. Erat autem ibi ἕνα montem greg
 15 σείλη ἔξω τῶς χώρας. ἡ δὲ ἐκεῖ πρὸς τὸ ἔρει ἀγρῶν
 porcorum magnus, pascens. Et p. adpellabant eum
 16 χοῖραι μεγάλη βοσκμένη. καὶ παρεκάλεισαν αὐτὸν
 amos demones, dicentes: Mitte nos in porcos,
 17 πᾶντες οἱ δαίμονες, λέγοντες, πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοῖρους,
 ut in eos introeamus. Et concessit eis statim
 18 ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέβησαν αὐτοῖς ἐν δέσῃ
 Iesus. Et exeuntes spiritus immundi, introie-
 19 ὀ ἰησοῦ. καὶ ἔβησαν τὰ πνεῦματα τὰ ἀκάθαρτα εἰς ἄλ-
 gnos in porcos: & p. in gregem per precipitum p. magne imperu
 20 ἄλγους εἰς τοὺς χοῖρους. καὶ ἄρμησεν ἡ ἀγρῶν κατὰ τὸ κρημνὸν
 in mare: Et cum essent duo millia: & suffocati sunt in
 21 εἰς τὴν θάλασσαν. ἦσαν γὰρ ὡς δισχίλιοι. καὶ ἐπίβησαν ἐν τῇ
 mari. As p. in porcos fugerunt: & nuntia-
 22 θάλασσαν. οἱ δὲ βασκόντες τοὺς χοῖρους ἐβυζον, καὶ ἀνῆλ-
 uerunt in citiarem, & in agros. & exressi sunt videre
 23 γελαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ ἔβησαν ἰδεῖν
 quid esset. Et factum. Et venient ad Iesum, &
 24 τί ἔστι τὸ γεγονός. ἔβησαν πρὸς τὸν ἰησοῦν, καὶ δεῖ-
 p. vidit illum qui a demonio
 25 τεσάβatur.

εσαν δαμονιακων sedentes & vestitus, & ε-
ερωπ τον δαμονιοζιωνον και δημιον και ιματισμους, και σ-
or mentis eum qui habuerat legiones: & timuerunt.

φρονησαν τον ερχομεν τον λεγαμεν αυτον εφοβηθησαν.

S Et
* qui viderant,
qualiter
|| ei qui demoniu
habuerat
rogare
S ut discederet

S Narrauerunt autem illis
videntes, quomodo factum esset || de-
διηγοησαν δε αυτοις οι ιδοντες, πως εηθετο τω δα- 16
moniaco, & de portis. Et p ceperunt ad-
μονιζομενοι, και απετησαν χειρων και ηρξαντο φησα- 17
μεν αυτον απελθειν απο ημων εριων αυτων.

* Cumque ascende-
ret nauim, cepit
|| deprecari qui a
demonio vexatus
fuerat,
p &

* Et ascendente ipse in nauigium, aduocabat illum huda-
micos, ut esset cum illo. p de Iesus non admisit eum:
videns, in a huius autem. o de iherosolymis non permisit eum, 19
sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, &

S fecerit

|| annuncia illi quanta tibi Dominus fecerit, & miserus est tui.
Et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta
|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta

|| sibi

fecisset || ei Iesus & omnes mirabantur.
εποιησεν αυτω ο ιησους, και παντες εθαυμαζον.

¶ cum transisset
Iesus in nauim
S irans fretum,
conuenit
* circa

Et p uiciente Iesu in nauigio rursum sin-
|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta
|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta

|| quidam de Ar-
chifynagogis

|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta
|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta

¶ deprecabatur
S filia mea in ex-
tremis est. Veni,
impono manum
tuam super eam,
ut salua sit, & ui-
uat.

|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta
|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta

* que erat in pro-
fluio
Sannis
Puerat
S compluribus
* erogaetur om-
nia sua, nec quic-
quam profecerat
|| habebat. Cum
audivet

|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta
|| et abiit, & cepit predicare in Decapoli, quanta

* ueniens in turba retrò. // tetigit uerimentum eius.
ἐλθούσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπίσθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

* uenit // &

Dicebat enim: Quia si uel ὀψιμίστην eius tetigeris, seruabor.

ἢ uerimentum
ἢ salua ero

28 ἔλεγε γὰρ, ὅτι κὰν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι.

Et uouentim siccauit eam fons linguinis eius: & sensit

29 καὶ ὁ θεὸς ἐξήραυθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγειρε

corpore, quia sanata est à flagello. Et statim Iesus * plaga.

30 τῷ σώματι, ὅτι ἰατὴν ἔσπευτο τῆς μάστιγι. καὶ ἔθετο ὁ ἰησοῦς

cognoscens in semetipso // ex se efficacitatem professam, con-

ὄπιθ' αὐτῆς ἐν αὐτῷ πῦρ ἐξ αὐτοῦ δυνάμιν ἐξελθούσαν, ὄπι-

uerfus ἢ in turba, aiebat: Quis me tetigit uerimentum?

ἢ uirtutem quæ exierat de illo,

ἢ ad turbam,

ἢ Vides

31 καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, βλέπετε τὸν ὄχλον

comprimētem te, & dicit: Quis me tetigit?

συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, τίς μου ἥψατο;

Et circumspiciebat videre hoc facientem.

* eam quæ hoc fecerat.

32 καὶ ὁ θεὸς βλέπειτο ἰδεῖν τί τὸ τοῦ πηγήσασα.

At mulier // timens & tremens, sciebat quod factū esset in

// uerbo

33 ἡ ὄψων φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδήθη ὁ γέγονεν ἐπι

se, uenit & prociadit ei, & dixit ei omnia

ἢ ante eum,

αὐτῆς, ἦλθε καὶ περιέπετεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πάντα τὰ

ueritatem. Ille autē dixit ei: Filia, haec tua seruauis

ἢ saluam fecit

34 ἀλλήλαιαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκε

te: uade in pace, & esto sana à flagella tua. * plaga tua.

σε ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἰσθὶ ὑγιᾶς ἀπὸ τῆς μάστιγις σου.

Adhuc eo loquente, uenit Archisynagogo,

di- nuntius ad Archisynagogum,

35 ἐπ' αὐτῆς ληθοῦντος, ἐρχομένη ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγωγοῦ, λέ-

centes: Quia filia tua mortua est, quid ἢ uelut uenit

ἢ ultra

γοντες, ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε, τί ἐπ' ἀλλήλους τὸν

magistrum? At Iesus statim audiens sermonem di-

ἢ Iesus autem au-

36 διδάσκων; ὁ δὲ ἰησοῦς ἀκούσας τὸ λόγον λα-

etiam, ait Archisynagogo: * Ne timeat, saltem crede.

* Noli timere: tantummodo

λέγων, λέγει τῷ ἀρχισυναγωγῷ, μὴ φοβῆθαι, μόνον πίστευε.

Et non admittit quenquam se conicqui, // si uos Petrum, // nisi

37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἕδραν αὐτῷ συνακολουθεῖσαι, εἰ μὴ πέτρον,

& Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi.

καὶ ἰακώβον, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν ἰακώβου.

Et ἢ uenit in domum Archisynagogi, & uidet tu- ἢ ueniunt

38 καὶ ἐρχομένη εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγωγοῦ, καὶ θεωρεῖ θύ-

multum, & senes & euantes uultum.

ἢ &

ρυβον, κλαίοντας καὶ θηροῦσοντας πολλά.

Et ingrossus ait illis: Quid * tantum inuicem & ploratis? * turbamini

39 καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ

puella non mortua est, sed dormit. Et iridebant

40 παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ κοιτᾷ. καὶ χε τελευτῶν

cum. Ipse vero eiecit omnibus, assumit patrem

αὐτὸς ὁ δὲ σκε αὐτῶν ἀπαντας, ὡς λαμβάνει τὴν πατέρα

secum erant
P ingrediuntur

puellae, & matrem, & qui cum se, & P ingrediuntur ubi
παιδίου, & τῆς μητέρας, & τοῖς μετ' αὐτῶ, & εἰσπορεύει) ὅτι

sciens

erat puella iacens. Et s prebendens manum

ἡ τὸ παιδίον ἀνάκει ἄκρον. ἡμ κρ τίσας τῆς χεῖρ

medicamentum dicit

παιδίου, λέγει αὐτῇ, ταλιθα कुमी, ὁ ὄψι μεταβληθεὶς ὀ-

mea

puellae, ait illi: Talitha cumi, quod est interpretata

* surge.

tum, Puella, tibi dico, * excitate. Et cōi itim surrexit

puella

puella, & decubulabai. erat enim annorū duodecim. Et obitupuerunt

desiderium
P vehementer,

τὸ κοράσιον, & ὄψι πατεῖ. ἡμ γδ ἔστ' ἡ δάεικα & ἡ ἔξιση

scisse
genitricem

sciret id: & s dixit dari illi manducare.

δεις * γνῶ τῶτο & ἔπι δοῦναι αὐτῇ φαγῆν.

CAP. VI. 5.

Et egressus est inde, & venit in patriam suam: &

* bibit

καὶ ἐβλήθη ἐκείθεν, & ἦλθεν εἰς τὴν πατριὰ αὐτοῦ, &

sequerentur

sequerentur eum discipuli sui. Et factus Sab-

ακολουθοῦσαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. & ἡ ἡσυχία σαβ-

admiratione
in doctrina eius

bato, cepit in synagoga docere: & multi audien-

* omnia
* ea
P virtutes

tes, & ἔπαύσαντο, λέγοντες, ποῦν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ

σοφία ἡ δειξιμα αὐτοῦ, & δυνάμεις τοιαύται ἧς οὐκ ἔσθ' ἡσυχίαν

* Ioseph,
* Nonne &

eius efficiuntur? Nonne hic est faber filius Mariz,

nobiscum sunt?

αὐτοῦ γινώ; οὐχ οὗτος ὄψι ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς μαρίας,

frater vero Iacobi, & Iose, & Iudae, & Simonis? Et non sunt

Et
* sine honore, nisi

ἀδελφοί ἡ ἰακώβου, & ἰωσή, & ἰουδα, & σίμωνος; καὶ εἰσιν

εἰ ἀδελφοί αὐτοῦ ὡς πρὸς κινῆσαι, ἐπαινετοῦντο ἐν αὐτοῖς.

cognitione sua,

ελεγε δὲ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἔστι προφητῆς ἀποστῆναι

virtutem

ἐν τῇ πατριᾷ αὐτοῦ, & ἐν τοῖς συγγενεῖς, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ

sua. Et non poterat ibi ullam Pofficacitatem facere,

nisi paucos in
remis impositis
manibus,
* castella in cir-
cuiu

αὐτοῦ. καὶ κινῆσαι οὐδεμίαν δυνάμιν ποιῆσαι,

εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστεις ὀπιθεῖς τὰς χεῖρας, ἐθεράπευσεν.

vocavit

Et mirabatur propter incredulitatem eorum: & circumbar

καὶ ἐθαύμαζε ὅτι τῶν ἀπίστων αὐτοῦ, & ὄψι τὰς κινῆσαι

μας κινῆσαι διδάσκων. & ὄψι προσηγοῖ) τοῖς δάεικα

ε & cepit eos mittere p duas duas, & dabat illis s ausio p binos, & ηρξατο αυτοις αποσπαιειν δυο δυο, & εδιδου αυτοις εξου- & potestatem

3 ^{spirituum} ^{immundorum.} ^{Et} ^{præcepit} ^{eis} ^{ut} ^{nihil} ^{tollerent} ⁱⁿ ^{via,} ^{si} ^{non} ^{virgam} ^{tantum:} ^{non} ^{ne} ^{quid} ⁱⁿ ^{v: 2,} ^{ist} ^{αυτοις} ^{ινα} ^{μηδεν} ^{αφωσιν} ^{εις} ^{οδον,} ^{ει} ^{μη} ^{ραβδον} ^{μονον} ^{μη} ^{περαν,} ^{μη} ^{αφεν,} ^{μη} ^{εις} ^{τιλυ} ^{ζωναν} ^{χαλκην.} ^{αλλ} ^{εσπο-}

9 ^{ceatos} ^{sandalis:} [&] ^{ne} ^s ^{inducimini} ^{dum} ^{viuicæ.} ^s ^{inducantur} ^{dua} ^{bustunicæ,} ^{εν} ^{δυνα} ^{δε} ^{δεδυμους} ^{σανδαλια:} ^η ^{μη} [†] ^{ενδυσησθε} ^{δυο} ^{χρωμας.}

10 ^{Et} ^{dicit} ^{eis:} ^{Quicunque} ^{introierit} ⁱⁿ ^{domum,} ^{illic} ^{ma-} ^{nete,} ^{donec} ^{secatis} ^{indè.} ^{Et} ^{quicunque} ^{non} ^{reecerint} ^η ^{ελεγη} ^{αυτοις,} ^{ουπου} ^{εαυ} ^{εισελθητε} ^{εις} ^{οικιαν,} ^{οκει} ^{μη-}

11 ^{vos,} ^{nec} ^{audierint} ^{vos:} ^{excucies} ^{indè,} ^{excuc-} ^{υμας,} ^{μη†} ^{ακουστωσιν} ^{υμην,} ^{οκπορδου} ^{οιχοι} ^{οκει} ^{δεν,} ^{οκτι-} ^{να} ^{ξαστε} ^{τοι} ^{χωμ} ^{τον} ^{εσποκτω} ^{ηην} ^{ποδων} ^{υμην,} ^{εις} ^{μηστο-}

12 ^{monium} ^{illis.} ^{Amen} ^{dico} ^{vobis,} ^{tolerabilius} ^{erit} ^{Sedonis} ^{aut} ^{ελον} ^{αυτοις} ^{αμην} ^{λεγω} ^{υμων,} ^{αμκτοτερον} ^{εσται} ^{θεδωμιας} ^η ^{γραμφορις} ^{εν} ^{ημερα} ^{κριστως,} ^η ^{τη} ^{πολει} ^{οκεινη.}

21 ^{Et} ^{excucies} ^{predicabant} ^{ut} ^{heroiserent.} ^η ^{εξελθοντες} ^{οκρηουσων} ^{ινα} ^{μετανοησωσιν} [†] ^{οκρομια} ^{πολλα} ^{εξεβαλλον,} ^η ^{ηληφον} ^{ελαιν} ^{πολ-}

13 ^{tos} ^{agros,} [&] ^p ^{σαουabant.} ^{Et} ^{audiuit} ^{rex} ^p ^{σαουabantur.} ^{αλειφω} ^{λοισ} ^{αρρωστας,} ^η ^{εθεραπειου.} ^η ^{ηκουσεν} ^ο ^{βασιλευς}

14 ^{Herodes} ^{(manifestum} ^{cuius} ^{facti} ^s ^{erat} ^{nomen} ^{eius)} [&] ^{dicebat:} ^{Quia} ^s ^{est} ^{ηρωδης} ^{φανερην} ^{γαρ} ^{εγρηετο} ^{το} ^{ονομα} ^{αυτε} ^η ^{ελεγη,} ^{οτι} ^{ιωαννης} ^ο ^{βαπτιζων} ^{οκ} ^{νεκρων} ^{ηγερθη,} ^η ^{ετα} ^{ταυτο} ^{οκρηουσιν}

15 ^{afflictiues} ⁱⁿ ^{illo.} ^{Alij} ^p ^{dicebant:} ^{Quia} ^{Elias} ^{est:} [†] ^{αλλοι} ^{ελεζον,} ^{οτι} ^{ηλιας} ^{οστιν} ^{αλλοι} ^η ^{ελεζον,} ^{οτι} ^{προφητης} ^{οστιν,} ^{ωσ} ^{εις} ^{ηην} ^{προφητην.}

16 ^{Quo} ^{audito} ^{ακουσας} ^{δε} ^ο ^{ηρωδης,} ^{επειν,} ^{οτι} ^{εν} ^{εγω} ^{απεκεφαλωσα} ^{ιωαννην,} ^{ουτος} ^{οστιν} ^{αυτος} ^{ηγερθη} ^{οκ} ^{νεκρων.}

17 ^{Ipsenim} ^{Herodes} ^p ^{τελευται,} ^{prehentis} ^{Iohannem,} [&] ^{vin-} ^{xit} ^{eum} ⁱⁿ ^s ^{custodia} ^{propter} ^{Herodisadem} ^v ^{uxorem} ^{Philip,} ^s ^{carcerem} ^{αυτον} ^{εν} ^{τη} ^{φυλακη} ^{ετα} ^{ηρωδιδου} ^{τιλυ} ^{γυναικη} ^{ελιπ-}

18 [†] ^{αυτου} ^{τη} ^{ιδελεφου} ^{αυτου,} ^{οτι} ^{αυτιλυ} ^{εγαμνησεν.} [†] ^{αυτου} ^{τη} ^{ιδελεφου} ^{αυτου,} ^{οτι} ^{αυτιλυ} ^{εγαμνησεν.}

- dedit illud matri suae. * Et audientes di- * Quo auditu
- 29 ^{ἔδωκεν αὐτῷ τῇ μητρὶ αὐτῆς.} καὶ ἀκούσαντες οἱ μα-
 scipuli eius venerunt, & interrogat heredant eius, & posuerunt illud in ^{corpus}
 θεῶν αὐτῶ ἡλθον καὶ ἦσαν τὸ πνεῦμα αὐτῶ καὶ ἔθηκαν αὐτῶ ἐν
 monumento. Et ^{Progenitus} Apostoli ad ^{Isulum}, & ^{conuenientes}
- 30 τῶ ἡμετέρῳ. καὶ συναχθόντες οἱ ἀποστόλοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
 reuenerunt ei omnia, & quae docuerant. ^{quae}
 ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ τὰ, & ὅσα ἐπέστη, καὶ ὅσα ἐδίδασκεν.
- Et ⁱⁿ illis: Venite ^{vos} ^{ipsi} ^{primitiui in desertum} ^{scorum}
- 31 καὶ ἐπὶ πᾶσι αὐτοῖς, δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον
 locum, & requiescite paululum. Eant enim ^{venientes} ^{ab-} ^{qui veniebant}
 ἔρημον, καὶ ἀναπαύεσθε ὀλίγον ἕως ἄν οἱ ἐρχώμενοι καὶ οἱ ὑπά-
 euntes multi: & nec ^{edere opportunitatem} habebant. ^{& sedabant}
- ῥοντες πολλοὶ, καὶ οὐδὲ φαγεῖν ἔνεγκόντες.
- Et ^{habierunt in desertum locum} ^{nauigio} ^{scorum}, ^{du} ^{καρπείω}
- 32 καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τὸ πᾶν τῶ πλοῦ κατ' ἰδίαν.
 Eviderunt eos ^{abermes}, & cognouerunt ^{eum} multi: ^{ascendentes in} ^{nauiam}
- 33 καὶ εἶδον αὐτοῖς ὑπάρχοντας, & ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοί,
 & pedestres de omnibus circumstantibus concurrebant illuc, & prae-
 sentant eos, & traierunt ad eum. Et ^{exiit} vidit
- 34 ἡλθον αὐτοῖς, καὶ ἡλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐξελθὼν εἶδεν
 Iesus multam turbam: & ^{visceribus commotus} est super eos: quia erant ^{miseratus} est.
- ἡ ἰησοῦς πολὺ ὄχλον καὶ ἑσπάζοντες ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν
 sicut oves non habentes pastorem: & cepit docere illos
 ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
- multa. Et ^{iam} hora ^{multa} ^{facta}, ^{aduenientes} ^{cum}
- 35 πολλὰ. καὶ ἦδη ὥρα πολλῆς ἡμοιωμένης, περιελθόντες
 ei ^{discipuli} eius, & dicunt: Quod desertum est ^{locus}, ^{dicentes}
 αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγουσιν, ὅτι ἐρημὸς ὄρειν ἐστὶ τόπος,
 & iam hora ^{multa}, ^{absolve} eos, ut ^{abermes} in ^{præstitit} ^{Di-}
 36 καὶ ἦδη ὥρα πολλῆ, διαπούσον αὐτοῖς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς
^{per} ^{vicam} ^{agros} & vicas, ^{mercetur} ^{sibi} ^{panes} ^{quid} ^{proximas} ^{villas}
 τῶν κληρῶ ἀγροῦ καὶ κωμῶν, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἀφ' οὗ πέντε
 enim edant ^{nam} ^{habent}. ^{ille} ^{vero} ^{respondens}, ait ^{illis}: ^{hos} ^{quos} ^{manduca-}
 37 ἄν φαγεῖσιν οὐκ ἔχουσιν. εἰ δὲ ἀποκλειθεὶς ἐπέμψεν αὐτοῖς,
 Date ^{illis} ^{vos} ^{manducare}. Et ^{dicunt} ei: ^{Euntes} ^{impe-} ^{dixerunt}
 δοτε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. & λέβητον αὐτῶ ἀπελθόντες ἀγο-
^{cautum} ^{mercatorum} ^{denariorum} ^{panes}, & dabimus ^{illis} ^{manducare}. ^{emamus} ^{ducent-}
 ράσωσιν δι' ἑκατόσων ἀναγνῶν ἄρτους, καὶ δώμεν αὐτοῖς φαγεῖν.
^{ille} ^{autē} ^{dicat} ^{eis}: ^{Quot} ^{panes} ^{habetis} ^{abice} & videte. ^{Et} ^{cum} ^{cognouit}
 38 εἰ δὲ λέγει αὐτοῖς, πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπακράτε & ἰδετε. ^{Et} ^{ordinauit} ^{Et} ^{præcepit} ^{illis} ^{ut}
 Et ^{et} ^{cognoscens}, dicunt: Quinque, & duo ^{pisces}. ^{Et} ^{ordinauit} ^{Et} ^{præcepit} ^{illis} ^{ut}
 39 καὶ ῥόντες λέγουσιν, πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπὶ τὰ ἔσθη
 eis ^{recumbere} ^{omnes} ^{convicia} ^{convincit} ^{super} ^{ibi}
 αὐτοῖς ἀλλήλας πᾶντας συμπίσσει συμπίσσει ὅτι τῶ χλω-
^{atum}.

Παυτον ptum est: Sic populus labijs me honorat, et cor? eorum
 5 In vanum longe abest a me. 5 Frustra autem colunt me, do-
 & centes doctrinas, precepta hominum.
 7 tenentis traditio- Relinquitis enim mandatum Dei, 5 prohibentis traditionem
 nes a φέντες γδ τ' ὄντο λω τῷ θεοῦ, κρατεῖτε τ' ὡς ἔδουσαν τῷ 8
 8 phatistmata ve- hominum, 5 lotiones sextarium & poculorum, & alia similia
 erorū & calicum: ἀνθρώπων, βαπτισμῶς ἕξων κτ παθειῶν, κτ ἄλλα παρεμοια
 9 his 5 eiusmodi multa facitis. Et dicebat illis: Pulchre arrogatis
 Bene irritum fe- τοιαῦτα πολλά ποιεῖτε. 5 ἔλεγον αὐτοῖς, καλῶς ἀδετεῖτε 9
 cistis preceptum mandatum Dei, ut traditionem vestram, seruetis.
 τ' ἐντολῶν τῷ θεοῦ, ἵνα τ' παρῆδουσαν ὑμῶν θηροῖσθε.
 Moyses enim dixit: Honora patrem tuum, & matrem tuam:
 μωσῆς γδ εἶπε, τίμα τ' πατέρα σου, 8 τὴν μητέρα σου 10
 10 qui maledixerit & 10 maledicens patri vel matri, morte 5 finiatur:
 11 moriatur: κτ, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτᾷ τῷ
 12 Vo: autem dicitis: Si dixerit homo patri vel matri
 13 ὑμῖς δ' ἐλέγητε, εἰ ἔπη ἀνθρώπου τῷ πατρί ἢ τῇ μηρί, 11
 14 quodcumque ex Cordan, (quod est donū) 5 quod si ex me, iunaberit.
 me, tibi profuerit: κορβαί, ὅ ἐστι δῶρον ὁ ἐὰν εἴξ ἔμοῦ, ἀφελῆθῆς.
 Et ultra non di- Et non amplius vultis eum quæquam facere patri suo, aut
 15 mitistis κτ οὐκέτι ἀφίστε αὐτ' οὐδέν ποίησαι τῷ πατρί αὐτῷ, ἢ 12
 16 resecindentes matri suæ, 5 inuimfacientes verbum Dei 5 tradi-
 17 si per traditionem τῇ μητρί αὐτοῦ, ἀκρησῶντες τ' λόγον τῷ θεοῦ τῇ ὡρα- 13
 18 vestram itate quæquam tradidistis. Et similia huiusmodi multa
 19 itarum facitis. Et adhocans 5 omnem turbam, dicebat
 20 ποιεῖτε. 5 οὐδεὶς καλεσάμενος πᾶσι τὸν ὄχλον, ἔλεγον 14
 21 illis: Auauc me omnes, & intelligite. Nihil est
 22 αὐτοῖς, ἀκούετε μου πᾶτες, 5 σιωπεῖτε οὐδέν ἔστιν 15
 23 5 possit eum coin- extra hominem introiens in eum, quod 5 patet
 24 quinare: εἴωθεν τῷ ἀνθρώπῳ εἰσπορεύομενον εἰς αὐτόν, ὅ δ' ὡρα
 25 que de homine eum communicat: sed 5 extantia ab eo, illa
 26 procedunt αὐτόν κοινῶσαι ἄλλα τὰ εἰσπορεύομενα ἀπ' αὐτοῦ, οὐκ εἰσά
 27 si quæ communi- fuit 5 communicantia hominem. Si quis habet aures audiendi,
 28 cant ὅτι τὰ κοινῶσα τῷ ἀνθρώπῳ. εἰ τις ἔχει ὦτα ἀκούει, 16
 29 5 parabolam: audiat. Et cum inuisset in domum a turba,
 30 31 interrogabant eum discipuli eius 5 de parabola:
 32 intelligitis, ἐπηρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τῶν παραβολῶν,
 33 Et ait illis: Sic & vos imparate estis? Non 5 consideratis
 34 καὶ λέγει αὐτοῖς, αὐτῷ κτ ὑμεῖς ἀσωετοί ἐσεσθε νοῦντες, 18
 35 quia omne extrinsecus introiens in hominem, non potest
 36 ὅ π πᾶν τὸ ἐξῶθεν εἰσπορεύομενον εἰς τ' ἀνθρώπον, ὅ δ' ὡρα
αὐτῷ

conitiam super lectum. Et iterum exiens de
 Βεβλινθρίμ επί τῆς χλίης. καί πάλιν ἔξελθὼν ἐκ τῆς 31
 ¶ venit per Sidonē finibus Tyri & Sidonis, venit ad mare Gali-
 ορείων πορευθὲν κὶ σταθῶν θ. ἦλθε πρὸς τὴν θαλάσσαν τῆς γαλι-
 ¶ inter medios fi- Dec. per medium finium Decapoleos. Et servans
 nes 3 adducunt λαίας, ἀνὰ μίσθον τῆς ορείων δεκάπολεως. καί θέροισιν 32
 & mutum, & de- ci surdum & agrotantem, & inuocant eum ut imponat
 precabantur αὐτῷ κωφὸν μοιλάλον, καὶ τὸν ἀκαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῆ
 ¶ apprehendens illi manum, Et affonens eum de curba
 αὐτῷ τῆς χειρός. κὶ ἐπιλαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀχλῆ 33
 ¶ seorsum, misit p priuatum, iecit digitos suos in auricular eius: &
 κατ' ἐξῆς, ἔθηκε τοῖς ἀκτύλοις αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ
 expuens, terigit linguam eius: Et suspiciens in
 πύσας, ἠψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ. καὶ ἀβλέψας εἰς τὸ 34
 οὐρανὸν, ἐσέναξε, καὶ λέγει αὐτῷ, ἔσραδά, ὁ ἔστι, † ἔξε-
 arceire. Et statim adperit sunt eius aures:
 διανοίγω. καὶ εὐθέως διανοίχθησαν αὐτῷ αἱ ἀκοαί, 35
 & soluit & vinculum linguae eius: & loquebatur rectē.
 ¶ ne cui Et praecepit illis s ut nemini dicerent. Quod autem ille
 κει ἐλυθῆ ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, κὶ ἐλθῆ ἐσθῆς.
 ¶ rando ¶ plus eis praeceibat, Imagis p amplius praedicabant.
 αὐτοῖς διετέλλετο, μάλλον πλεονεκτήσαν ἐκμνηστον
 ¶ ed amplius ad- Et s supra modum percellerant, dicebant: † Patebit omnia fe-
 mirabantur, & ne κὶ ἡσυχῆς ἐξέπῆκοντο, λέγοντες, καλῶς πάντα πε- 37
 ¶ fecit cius & surdo: † facis audire, & mutos loqui.
 ποίηκε κὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, κὶ τοὺς ἄσθῆς λαλεῖν.

CAP. VIII. Η.

In illis diebus p̄ tanto multa turba exierunt, & non
 ¶ iterum cum tur- In illis diebus p̄ tanto multa turba exierunt, & non
 ba multa esset, nec habebat quod manducarent, conuocatis discipulis, ait illis: Misereor.
 h-heretibus quid comederent, educant lesus discipulos
 ἔχοντων τί φάγωσι, πρὸς καλιθαίνους ὁ ἰησοῦς τοῦ μαθητῆ
 fuer. dicit illis: † Discipulis commouens super turbam: quia
 αὐτῶ, λέγει αὐτοῖς, ἅπασαν χλίδα ἐπί τῶ ὄχλῳ ἐπι- 2
 ¶ ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod dimiserō
 ¶ adhaerent Et si abstulim eam ieiunoi in eorum suam, † exol.
 ¶ ex eis uentur in via: quid enim p̄ eorum de long. uenerunt.
 ἦκα στυγία ἐν τῇ ὁδῷ πνὲς γὰρ αὐτῆς μακρῶθεν † ἦκασι. 3
 Et responderunt ei discipuli sui: uide illos
 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν τούτοις 4
 poterit qui hic saturare panibus in solitudine
 δισμύνηται τις ὧδε χορτῆσαι αὐτῶν ἐπ' ἐρημίας;

Et interrogavit eos: Quot habetis panes? **5** *ἢ ἰσὶ πένθ' ἔσονται? ὅτι ἔπειτα*
 Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens
6 *ἑπτὰ ἄρτους, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μα-*
 septem panes, gratias agens, fregit: & dabit discipulis suis, ut apponerent: & apposuerunt turbæ.
ἑπτὰ ἄρτους, ἕνα ἑκάστῳ: καὶ παρέθηκεν τῷ ὄχλῳ.

7 *καὶ εἶχον ἰσθμίου ὀλίγα, καὶ εὐλογησάμενοι, εἶπε ᾧ ὄχλῳ·*
 Et ipse. Comedite et saturati sunt: & susulerunt fragmenta
8 *ἑπτὰ.* ἔφουρον δὲ, καὶ ἐχρητάθησαν· καὶ ἦσαν πεν-
 duodecim fragmentorum septem sportas. Erant autem ꝑ com ꝑ qui manduca-
9 *σέλιμα κλασματῶν ἑπτὰ σαρύνας.* ἦσαν δὲ οἱ φα-
 edentes quasi quatuor millia: & ꝑ absolutis eor. ꝑ dimisit
ζῶντες ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς.

Et factum ascendens in nauigium cum discipulis fuit, nauim
10 *καὶ ἀπέβη εἰς τὸ πλοῖον μετ' οὗ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ,*
 venit in partes Dalmanutha. Et exierunt Pha-
11 *ἠλθεν εἰς τὰ κέραθ' ἑλαμαουθῶ, καὶ ἐξηλθοῦσιν φα-*
 risai, & ceperunt conquirere ꝑ eo, quærentes ab illo ꝑ cum
εισαίοντες, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ
 signum de celo, tentantes eum. Et ingemiscens

12 *σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀνασπασάμενος*
 spiritu suo, ait: Quid generatio ista signum querit
τῷ πνεύματι αὐτοῦ, λέγων, τί ἡμεῖς αὐτῷ σημεῖον ὀφείλομεν;
 Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum.
ἀλλ' ἔγωγε λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεῇ ταύτῃ σημεῖον.

Et dimittens eos, ascendens rursus in nauigium, abiit in ascendit iterum nauim, & abiit
13 *καὶ ἀπέβη αὐτοῖς, ἔμβασι πάλιν εἰς τὸ πλοῖον, ἀπέβη εἰς*
 iterum. Et oblitii sunt sumere panes: & ꝑ non trans fretum nisi

14 *τὸ πέλαγος, καὶ ἐπέλαθον τὸ λαβεῖν ἄρτους· καὶ εἰ μὴ ἔρα-*
 raucem non habebat cum se in nauigia. Et præcipiebat secum in nauim.
15 *ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ διεσέλλετο*
 eis, dicens: Videte, ꝑ afficite ꝑ fermento Pharisæorum, & caute
αὐτοῖς, λέγων, ὁράτε, βλέπετε ἐκ τῆς ζύμης τῆς φαρισαίων,
 & fermento Herodis. Et ꝑ ratiocinabantur ad inuicem, ꝑ cogitabant ad
16 *καὶ τῆς ζύμης ἠρώδου, καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους,*
 dicebant: Quia panes non habemus. Et cognoscens Iesus, Quo cognito

17 *λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν, καὶ γνώεις ὁ ἰσθμίου,*
 ait illis: Quid cogitatis, quia panes non habetis?
λέγει αὐτοῖς, τί διελογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
 Nondu cognoscitis, nec intelligitis? adhuc callidum habetis excautum

18 *οὐπω νοεῖτε, οὐδέ σμικτε; ἐπιπεπορωμένους ἔχετε πῶ-*
 cor vestrum? Oculos habentes non ꝑ afficimus, & aures ꝑ videtis,
καρδίαν ὑμῶν; ὁφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὅτα

§ Nec habentes non auditis? § Esau non recordamini, Quando quinque
 ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, ὅτε τοῖς πέντε 19
 * quinq; millia, & panes fregi in * quingentes mille, quot copiosus
 ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχίλιους, πόσους κοφίνους
 fragmentorum plenos sustulisti? Dicunt ei: Duodecim.
 κλασματῶν πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, δώδεκα.
 § & P panes Quādo autem septem p in § quater mille, quot * porta-
 § quatuor millia, § sporas ὅτε δὲ τοῖς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχίλιους, πόσων σπορῶν 20
 § Et disunt eii rum, complementa fragmentorum tulisti? Illi vero dixerunt: Septem.
 P nondum Et dicebat eis: Quomodo p non intelligitis?
 καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, πῶς οὐ νοοῦτε; 21
 § veniunt & adducunt Et § venit in Bethsaidam: & § ferens ei cecam, &
 καὶ ἔρχετο εἰς βηθσαιδάν, καὶ φέροντι αὐτῷ τυφλόν, καὶ 22
 § rogabant § apprehensa manu cum ut illum tangere. Et § adsumens
 ὄρα καλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτὸν ἄψῃ. καὶ ὄρα καλοῦσιν 23
 τὸ χεῖρ τῷ τυφλοῦ, ἐξηγάγη αὐτὸν ἐξ ὧ τῷ κόμης. καὶ πύ-
 * impositis mani- buis suis, puenit in oculos eius, * impositus manus ei, interrogavit
 ἄσπiciens eum si quid videret. Et § susticiens, ait: Video 24
 αὐτὸν εἰ βλέπει. καὶ ἀναστέψας ἔλεγε, βλέπω τῶν 24
 ἀνθρώπων ὡς δένδρα ἀεὶ περιπατοῦσας. Deinde iterum 25
 P cepit imposuit manus super oculos eius, & p fecit
 ἐπιθήκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν
 § ita vt clarè videret omnia. ipsum videre: & restituit eum, § egressus per lucidam
 αὐτὸν ἀναστέψαι καὶ εἰπε τῷ πατρὶ, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων, 26
 ἀπαρτασ. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ οἶκόν αὐτοῦ, λέγων, 26
 * Vade in domum tuam: & si in vicu introieris, ncmial dixeris. § castella
 * Neque in vicum ingrediaris, neque dixeris cuiquam in vica.
 Et egressus est Iesus & discipuli eius in βίθσαι
 καὶ ἔξῃ ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κόμης 27
 Caesaree Philippi: & in via interrogabat discipu-
 καισαρείας τῶν φιλιππίου καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπὶ τὰς κόμης
 § Qui § illi, dicebat: alij P illi unus responderunt §: Ioannem Baptistam, & alij E-
 ὡς ἑνὸς de Prophetis. Tunc illi: Vos vero quem me dicitis esse? Responderunt autem Petrus,
 ἀλλοι δὲ ἕνα τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς λέγει 28
 § ne cui air ei: Tu es Christus. Et comminatus est eis §: ut
 λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστός. καὶ ἐπέτιμυσεν αὐτοῖς ἵνα 30
 μηδενί

uomini dicerent de eo. Et cepit docere eos.

31 **μηδὲν λέγουσι περὶ αὐτοῦ.** καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς,
quonia oportet uilium hominis multa pati, & repro-
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ὑποδοκιμα-
bari a senioribus, & summis Sacerdotibus, & Scri-
βῶσαι διὰ τοῦ πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμμα-
bis, & occidi, & post tres dies resurgere.
τίων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.
Et filii eius uerbum loquebantur. Et assumens eum palam apprehendens

32 **καὶ παρησία τὸν λόγον ἐλάθει.** καὶ προσελθὼν αὐτὸν
Petrus, cepit increpare eum. Illa uero conuersus, & Qui

33 **ὁ πῆρ, ἤρξατο ὀπιπῆν αὐτῷ.** ὁ δὲ ὀπισθεύεις καὶ
uidens discipulos suos, increpauit Petram, dicens: conminatus est
ἰδὼν τὸν μαθητῆν αὐτοῦ, ἐπιτίμωσε τὴν πέτρῳ, λέγων,
Vade post me satana, quonia non sapis quia Dei es, sed retro
ὑπάρχει ὀπισθὸν μου σατανᾶ, ὅτι οὐ φερίεις τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ
quis homo. Et aduersans turbam conuocata turba

34 **τὰ τοῦ ἀνθρώπου.** καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον
cum discipulis suis, dixit eis: Quicumque uult me
σὺ τίς μαθηταὶς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, ὅστις θέλει ὀπισθὸν μοῦ
sequi, denegat
ἀκολουθεῖν, ἀρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ ἀρπάξῃ τὴν σταυρὸν αὐτοῦ,
& sequatur me. Qui enim uoluerit animam suam

35 **καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.** ὅς γάρ τις ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
perire, perdet eam: qui autem periderit animam suam pro saluam facere,
σώσει, διασώσει αὐτήν. ὁ δὲ ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
causa mei & Euangelii, hic fruetur eam. propter me & euangelium, saluam faciet
ἐνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὁὕτως σώσει αὐτήν.
Quid enim proderit homini, si lucretur mundum totum,

36 **τί γὰρ ἀφελήσῃ ἀνθρώπῳ, εἰ ἀποκρίνη τὸν κόσμον ὅλον,**
& multum animam suam? Aut quid dabit homo detrimentum

37 **καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;** ἢ τί δώσει ἀνθρώπος
si compensationem anima sua? Qui enim perditur

38 **ἀπὸ πάντων τῶν ψυχῶν αὐτοῦ;** ὅς γὰρ αὐτὸς ἐπαυχυνθῇ
me, & meos sermones in generatione ista adultera & confusetur
με καὶ τοῦ ἐμοῦ λόγου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἐπαυχυνθῶμαι
percarice, & filius hominis erubescet eum cum venerit in gloria Patris sui cum angelis sanctis.
αὐτῶν, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαυχυνθῆσεται αὐτῶν, ὅταν
erubescet eum cum angelis sanctis.
ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.

CAP. IX. 3.

Et dicebat illis: Amen dico uobis, quia sunt quidam [hic] de hic uanitatibus,

1 **καὶ ἔλαθον αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ πνίγες τοῦ ὄψε**
vanitatem, qui non gustabunt mortem, donec uideant
ἰσχυκῶν, οἵπντες οὐ μὴ γεύσονται τὴν ζωὴν, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν

currit iudae, incerpans spiritum immundum

Surde & mute spiritus, ego percipio tibi, exiab

σωτηρῆς χεῖ ο χλος, ἐπετιμησε τῷ πνύματι τῷ ἀνευδάρτῳ, λέγων αὐτῷ, τὸ πνεῦμα τὸ ἀλλθον κῆ καρφόν, ἐγὼ ὁ ὀπ-
pau, exi ex eo, & ne amplius intrare in eum.

Pat eor:

ταῦτα, ὁρῶτε ἐξ αὐτο, κῆ μικροῖς εἰσελάθη εἰς αὐτὸν. κῆ κράξαν, κῆ πολλὰ ἀπαράξαν αὐτὸν, ὁρῶσατε. κῆ ἐγγετο 26

Itavt multi dice-
rent:

ὡσεὶ νεκρὸς, ὡσεὶ πολλὰς λέγειν, ὅτι ἀπίδωκεν.

autem tenens
stetevant

Et Jesusprehendens manum eius, suscepit eum, & surrexit.

Cum introisset
secreto

ὁ ἰησοῦς κρατῶσα τῶ χεῖρας αὐτῶ, ἤγειρεν αὐτὸν, κῆ ἀνέστη. 27

Quare

κῆ εἰσελάθον αὐτὸ εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπρώτων 28

si nisi
profecti,

αὐτὸν κῆ τῶ ἰδῶσαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν, ἐκβλεῖν αὐτόν.

nece volebat que-
quam scire,

κῆ εἶπεν αὐτοῖς, τὸτο τὸ ἦθος ἐν ἐσθέρῳ δυνάει ὁρῶσατε, 29

autem

εἰ μὴ ἐν περὶ σάχη κῆ νησειά. κῆ ἐκείθεν ὁρῶσατε 30

παρεπορεύοντο εἰς τὴ γαλιλαίας, κῆ οὐκ ἠδελον ἴνα τίς γινῶ.

Docebat enim discipulos suos, & dicebat illis: Quoniam

ἐδῶδατε ἰδὸν τῶ μαθηταὶ αὐτοῦ, κῆ ἐλεγε αὐτοῖς, ὅτι ὁ 31

ἰησοῦς τῶ ἀνδράπε φεραδῶ ἰδῶ εἰς χεῖρας ἀνδρῶπων, κῆ σκοπέ-
dent eum: & occisus tertia die refuget.

Pat illi

ἔβουν αὐτὸν κῆ σκοπεύοντες τῆ τρίτη ἡμέρα ἀναστήσει. 32

reuerunt

οἱ ἰησοῦς τὸ ῥῆμα, κῆ ἐφοβῶντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι, 32

Quia cum domi
esset,

Et venit ad Capharnaum, & in domo factus, interrogabat

tra Babaric At
illi

κῆ ἦλθεν εἰς καπερναεμ, κῆ ἐν τῆ οἰκίᾳ ἡμιούκῳ, ἐπρώτα 33

si quidem in via
inter se disputa-
verant,

αὐτῶν, τί ἐν τῆ ὁδῶ περὶ ἐαυτοῦ διαλογίζεσθε;

διδορῶμα

οἱ δὲ ἐσῶπων περὶ ἀλλήλοις ἰδὸν τῶ διελεχθῆσαν ἐν τῆ 34

eorum

ὁ δῶ, τίς μείζων. κῆ κατῆσας ἐφώνησε τῶ δῶδεκα, 35

esset,

κῆ λέγει αὐτοῖς, εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος,

stetens

κῆ ὁμῶντων δῶδεκα. κῆ λαβὼν παιδίον, ἔθηκεν αὐτό 36

quem cum com-
plexus esset,

ἐν μέσῳ αὐτῶν, κῆ ἐναγκαλισάμενος αὐτό, εἶπεν αὐτοῖς,

ex

ὅς ἐσὶν ἐν τῶ τειούτων παιδῶν δῶδεκα ὅτι τῶ ὀνόματί μου, 37

pueris receperit

Quisquis unum huiusmodi parvulorum excepit in nomine meo

me *επιρρη: & quicumque me // excipitis, non me recipitis, sed *recipie
εμε δεχεσθαι * και ος εαν εμε δεξει, ουκ εμε δεχεσθαι, αλλα // suscipere
Iohannem me. Respondit vero illi Iohannes, eum qui misit // suscipit

38 τον αποσταλαντα με. απεκειθη ο αυτω ο ιωαννης,
dicens: Magister, vilimus quendam *nomine tuo efficentem * in
λεγων, διδασκαλε, ειδουσα τινα των ονοματι σου εκβαλλοντα
demonia, qui non sequitur nos: & prohibuimus eum, quia
δαιμονια, ος ουκ ακολουθει ημιν * η κωλυσαμεν αυτον, οτι
non sequitur nos. // Si Iesus ait: Noli prohibere // autem

39 ουκ ακολουθει ημιν. ο δε ιησους ειπε, μη κωλυετε
eum. Nemo enim est qui faciat *efficaciam in nomine // virtutem
αυτον. ουδεις γαρ οστιν ος ποιησει δυναμιν οτι των ονοματι
meo, & possit cito *maledicere mihi. // Noli prohibere
μου, και δυναμωσθαι ταχιστα κηκολωσασαι με. // me.

40 ος γαρ ουκ εστι κωλυσθησων υμων, οστιν υμων οστιν.
// Qui enim posuerit vos poculum aquae in nomine meo, // Qui quis enim
ποσει υμιν ποτηριον υδατος εν των ονοματι μου, poculum dederit

41 οτι χριστου εστε, αμην λεγω υμιν, ου μη απολεση τον μηδον
suum. Et quisquis scandalizauerit unum *pusillum credentium, // ex his pusillis
αυτω. ο ος αν σκανδαλιση ενα τ μικρων τ πιστων των // credentium
εις εμε, κωλον οστιν αυτω μαλλον, ει σπειρασθαι λιθος μυλικος // bonum
ενα τ σπαραλλον αυτω, η βεβλησθαι εις τω θάλασσαν. // circumdaretur
mola asinaria collo- // mola asinaria col-
mitteretur. // mitteretur.

43 η εαν σκανδαλιση σε η χειρ σου, αποκοψον αυτην, καλον
tibi est *manum in vitam introire, quam duas manus // debilem
ου οστιν κωλον εις τω ζωην εισελθειν, η τας δυο χειρας // debilem
habentem abire in gehennam in ignem inextinguibilem: // debilem
εχοντα απελθειν εις τ γενναν, εις το πυρ το ασβεστον *

44 οτι ο σκωληξ αυτην ο τελειον, η το πυρ ου σβεννυθαι.
Et si per tuus scandalizat te, amputa illum: // bonum
η εαν ο ποδ σου σκανδαλιση σε, αποκοψον αυτον, κωλον // bonum
est tibi introire in vitam per laudam, quam duos pedes habentem // bonum
ου οστιν εισελθειν εις τ ζωην κωλον, η ταυ δυο ποδας εχοντα // bonum
εισιν in gehennam, in ignem inextinguibilem: // bonum

45 οπου ο σκωληξ αυτην ου τελειον, η το πυρ ου σβεννυθαι.
// Vbi vermis eorum non // Vbi vermis eorum non // Vbi vermis eorum non
est tibi introire in vitam per laudam, quam duos pedes habentem // bonum
ου οστιν εισελθειν εις τ ζωην κωλον, η ταυ δυο ποδας εχοντα // bonum
εισιν in gehennam, in ignem inextinguibilem: // bonum

46 οπου ο σκωληξ αυτην ου τελειον, η το πυρ ου σβεννυθαι.
// Vbi vermis eorum non // Vbi vermis eorum non // Vbi vermis eorum non
est tibi introire in vitam per laudam, quam duos pedes habentem // bonum
ου οστιν εισελθειν εις τ ζωην κωλον, η ταυ δυο ποδας εχοντα // bonum
εισιν in gehennam, in ignem inextinguibilem: // bonum

47 η εαν ο οφθαλμος σου σκανδαλιση σε, εκβαλε αυτον, καλον
tibi est *oculum introire in regnum // bonum
ου οστιν μονοφθαλμον εισελθειν εις τω βασιλειαν του θεου, η // bonum

ου οστιν μονοφθαλμον εισελθειν εις τω βασιλειαν του θεου, η // bonum

ου οστιν μονοφθαλμον εισελθειν εις τω βασιλειαν του θεου, η // bonum

¶ mitti duos oculos habentem, *καὶ ἐν γήεναν ἰgnis:*
 δύο ὀφθαλμοῖς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γένναν τοῦ πυρός.
 ¶ meritis, Vbi veritas eorum non p̄bitur, & ignis non exinguitur.
 ὅπως ὁ κολῶνιξ αὐτῆς ἐτελεύτησεν, & τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 48
 Quoniam ignis salietur: & omnis vitium sine sa-
 ¶ Bonum est licitur. *Palatinum sal: si vitia sal insulsum p̄bit,*
 ἴσως. καθὼν τὸ ἄλας ἐάν δὲ τὸ ἄλας ἀβαλον ᾄσῃ, 50
 ¶ quid fuerit, in quo illud condietur? Habete in vobis sal, & pacem habete
 ¶ inter vos. in p̄miticem.
 ἐν ἀλλήλοις.

¶ ultra Iordanem: Et inde exurgens venit in fines Iudae, p̄ter
 Κάκειθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς ἰουδαίας, διὰ τῆς
 ulterius Iordanis: & conueniunt iterum turbae ad
 πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ συναγορεύουσι πάλιν ὄχλοι πρὸς
 eum: & sicut consueuerat, iterum docebat illos.
 αὐτὸν, καὶ ὡς εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτοὺς.
 ¶ dimittere Et accedentes Pharisei interrogabant eum: Si licet
 ἢ ἀφαιρεθῆναι τὰς οἰστρούς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, εἰ ἔστιν
 vito vxorem *absoluerit* tentantes eum.
 ἀνδρὲς γυναικας ἀπολῶσαι; περᾶζοντες αὐτῶν.
 ¶ At Ille autem respondens, dixit eis: Quid vobis praecepit Moyses?
 ὁ ὃ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμῖν ἐνετείλατο μωσῆς;
 ¶ Qui repudij p̄ ista v̄ba dixerunt: Moyses permisit libellum *absolutionis* scribere,
 οἱ ὃ εἶπον, μωσῆς ἐπέταξε ψεβεῖλαιον ἀποστασίου γράψαι,
 ¶ dimittere & *absoluerit.* Et respondens Iesus, ait eis: Ad
 ἢ ἀπολῶσαι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, πρὸς
 duritiam cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud.
 ¶ creatura. Ab autē initio *creationis*, masculinum & feminam fecit eos
 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς κτίσεως ἀρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ
 ¶ Propter hoc Deus. Et dixit: *Pro causa huius* reliquit homo
 θεὸς· καὶ εἶπεν, ἔνεκεν τοῦ ὕδατος καὶ ταλείψαι ἄνθρωπον
 ¶ adhaerebit extrem suum & matrem, & *adglutinationem*
 πρὸς κολληθῆσθαι τὸ πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν πρὸς κολληθῆσθαι
 ¶ καὶ ad vxorem suam: Et erunt duo in *carne*
 ἓν· καὶ εἰσὶν ὁ ἓν καὶ τὸ ἓν, καὶ ὁ ἓν εἰς σὰρκα
 ¶ carne vna. *vnam.* Itaque hinc amplius sunt duo, sed vna caro.
 ἓν ὡς οὐκατι εἰσι δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ.
 ¶ iam Quod ergo Deus coniunxit, homo non separat.
 ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζωκεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζεται.
 ¶ in domo iterum discipuli eius de eodem interroga-
 ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ ἐπηρώ-
 τῆσαν

ρου contritatus pille τω κωβω in verbo, ablit ^{contritatus: erat}
 inatius: ^{ο δε συγνάσας οπι τω λογω, απηλθε λυτουμω} ^{ω 22}
 possessiones enim habent facultates multas. Et ^{etiam pueras}
 γαρ εχων κτηματα πολλά. ^{και περιελαψαμω} ^{ω 23}
 Iesus, ait ^{discipulis suis} ^{Qua difficile}
 ιησους, λεγει τοις μαθηταις αυτω, πως δυσκολος οι τα χη-
 ρα ^{habentes in} ^{regnum} ^{Dei} ^{introbant.}
 ματα εχοντες εις τω βασιλειω τω θεω εισελθειν).
 At ^{discipuliv} ^{expressant} ⁱⁿ ^{verbis} ^{eius.} ^{At}
 οι δε μαθηται εδαιμωωτο οπι τοις λογοις αυτω. ο δε 14
 Iesus rursus respondens, ait ^{illis:} ^{Nam quomodo diffici-}
 ιησους παλιν αποκειδεις λεγει αυταις, τενα, πως δυσκο-
 le est ^{confidentes} ⁱⁿ ^{coribus,} ⁱⁿ ^{re-}
 λον εστι τοις * πεποθωτας οπι τοις χημιασιν, εις τω βασι-
 ρnum ^{Dei} ^{introbare.} ^{Et illius enim est camelum}
 λειαν ετ θεω εισελθειν. ^{διποπτωτες} ^{ω δε} ^{καμηλον} ¹⁵
 per ^{foramen} ^{scutae} ^{transire,} ^{quomodo} ^{dintem} ⁱⁿ
 οφε τω τρωμαλιας τω βαριδος εισελθειν, η κρουσαν εις ε
^{regnum} ^{Dei} ^{intrare.} ^{Illi vero abundantius procellibuntur}
 βασιλειαν ετ θεω εισελθειν. οι δε περιελαψω ετ αποκειδεις 16
 dicentes ad semetipsos: Et quis poterit ^{transire} ⁱⁿ ^{hunc}
 λεγοντες ωρε: εαυτοις, η τις διωκω ^{σωτηριας} ^{εμβαλεψας} ¹⁷
 αυτω ιησους, ait. ^{Apud} ^{homines} ^{impossibile} ^{est,} ^{sed}
 δε αυτοις ο ιησους, λεγει, ^{possibile} ^{est} ^{autem} ^{apud} ^{Deum.} ^{Omnia} ^{enim} ^{possibilia} ^{sunt} ^{apud} ^{Deum.}
 ου οφει τω θεω, παυτα γαρ δυνατα δεσ ωρε τω θεω.
^{Coepit autem} ^{Petrus} ^{dicere} ^{ei:} ^{Ecce,} ^{nos} ^{dimisimus} ¹⁸
 η ολα ο ε πετρο λεγει αυτω, ιδου ημεις αφηκαμω
 omnia, & ^{secuti} ^{sumus} ^{te.} ^{Et} ^{respondens} ^{Iesus,}
 πωτω, ^{και} ^{ηκολουθησαμω} ^{σοι.} ^{η αποκειδεις ο ιησους,} ¹⁹
 ait. ^{Amica} ^{dico} ^{vobis,} ^{nemo} ^{est} ^{qui} ^{reliquerit} ^{domum,} ^{aut} ^{fra-}
 ειπεν, ^{καμω} ^{λεγω} ^{υμιν,} ^{εδεις} ^{οτιν} ^{εσ} ^{αφικεν} ^{οικια,} ^η ^{αδελ-}
 φους, ^η ^{αδελφας,} ^η ^{πατερα,} ^η ^{μητερα,} ^η ^{γυναικα,} ^η ^{τενα,}
 aut ^{agros,} ^{propterea} ^{mei} ^{est} ^{causa} ^{Euangeliz}
 η α χηρις, ενεκεν εμοι και ενεκεν τω διαγγελιω.
^{Si} ^{non} ^{accipiet} ^{centuplicia} ^{nunc} ⁱⁿ ^{tempore} ^{hac,}
 εαυ μη λαβη εκατονταπασιονα νωυ εν τω κωρω τω τω, 20
 domos, & ^{fratres,} & ^{sorores,} & ^{mares,} & ^{filios,}
 οικιας, ^{και} ^{αδελφους,} ^{και} ^{αδελφας,} ^{και} ^{μητερας,} ^{και} ^{τενα,}
 & ^{agros,} ^{cum} ^{persecutionibus,} & ⁱⁿ ^{seculo} ^{veniens}
 και α χηρις, μετα διωμω, η εν τω αιωνι τω ερχομω
 vitam ^{eternam.} ^{Muli} ^{autem} ^{erunt} ^{primi} ^{nouissimi} [&]
 ζωη αιωνιον. ^{πολλοι} ^{ω εστω} ^{ωρετοι} ^{ερατοι,} ^η ^{οι} ^η
 ερατοι ωρετοι. ^{primi} ^{nouissimi} ^{primi.}

ρ autem obfu-
rescebant

ταμω εω

filioi, quom

pecuniis,

πειτω

* Qui magis ad-
mir. banus,

salvus heri: Et

peh,

* 2:

propter me &
propter Euanze-
lium: Qui non
pecunias tan nam

* futuro

ηστω

¶ *cum ventus* venit, si forte iogeniret quidam ea. Et ¶ *veniens ad eam*, nihil
 ¶ *nisi* ἄλδαν εἰ ἄρα ἀρήσει τὴν αὐτὴν. καὶ ἔλδων ἐπ' αὐτῶν, ἔβλεψεν
 ¶ *nam* εὐρεῖν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γάρ τι κριεῖς Συκῶν.
 ¶ *quisquam* Et respondens Iesus, dixit eis: Ἐγὼ ἀμφότερα τε ἰν
 ¶ *cum introisset* καὶ ἔπαυσε εἰς ἰησοῦς, εἶπερ αὐτῆ, μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν 14
 αἰῶνα κριεῖς καρπὸν φέρει. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
 Et veniunt in Hierosolymam: & ¶ *ingressus* Iesu in
 καὶ ἔρχον εἰς ἱερουσαλὴμα· καὶ εἰσελθὼν ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ 15
 templum, cepit eiecere vendentes & ementes in
 ἱερόν, κρητὰ κινδύλλην τοῖς πωλητάς, καὶ κρητὰ ζωντὰς ἐν τῷ
 templo: & mensas nummulariorum, & cathedras
 ἱεροῦ· καὶ τὰς τραπέζας τῶν καλυβιστῶν, καὶ τὰς καθεδρὰς
 vendicium columbarum ementis.
 τῶν πωλοῦντων τὰς ἀγεῖρας, καὶ τρεπύλας.
 Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum.
 ¶ *arēio* καὶ εἰ τὴν ἡσέον ἵνα τις διελύκη σκεῦος δέξῃ τὸ ἱερόν. 16
 Et docebat, dicens eis: Nonne scriptum est, Quia domus mea
 καὶ ἐδίδακτε, λέγων αὐτοῖς, οὐ γέγραπται, ἐπὶ ὁ οἶκος μου, 17
 οἶκος προσευχῆς κληθήσεται; πᾶσι τοῖς ἐδνεσιν; ὑμεῖς ὅ ἐποι-
 ¶ *quo aedito* οἴσασθε αὐτοὶ σπηλαίου ληστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ γραμ- 18
 ματεῖς, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐζήτου πῶς αὐτὸν ἀπολέ-
 ¶ *quoniam vai-* rent: εἰσέβησαν enim eum, quia omnia verba admirabatur
 ¶ *acria* σιουσιν· ἐφοβουῶτο γὰρ αὐτὸν, ἐπὶ πᾶς ὁ ὄχλος· ὅτι ἐπέλασσε
 super doctrinam eius. Et cum vespera facta esset, egrediebatur
 ὅτι τῆ διδασχῆ αὐτοῦ. καὶ ὅτε ὁ ἥλιος ἐξέπορεύετο 19
 ¶ *de* ἐξῶ τῆς πόλεως· καὶ ἀπὸ τῶν ἀναμνηστικῶν, εἶδον πλῆθος 20
 ¶ *sedm mane transf-* sicum parvasiam à radicibus. Et recordatus
 ¶ *irent,* ἀναμνηστικῶν· σικῶν ἐξηνεμῶν ἐκ ριζῶν· καὶ τὴν ἀναμνηστικῶν ὁ 21
 ¶ *Paridam factam* πετρός, λέγει αὐτῷ, ῥαββί, ἰδοὺ ἡ σικῶν ἡμεῖς καὶ τὴν ἀναμνηστικῶν.
 ¶ *ἀναμνηστικῶν* Et respondens Iesu, ait illis: Habete fidem Dei,
 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς, ἔχετε πίστιν θεοῦ. 22
 ¶ *σκομα* Amen enim dico vobis, quicunque dixerit monti huic: Tollere,
 ἀμὲν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἀφ' εἰπῆ τῶν ὀρει τῶν, ἀφήσεται, 23
 ¶ *καταρδία* & mittere in mare: & non habitaverit in corde
 καὶ βλήσεται εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ μὴ ἀσκηθῆναι ἐν τῇ καρδίᾳ
 ¶ *quodcumque di-* suo, sed crediderit quia quae dicat huius, fieri ei quae dixit.
 ¶ *xerit,* αὐτῷ, ἀλλὰ πιστεύσῃ ὅτι αὐτὸς λέγει γινῆσθαι, ἔσται αὐτῷ ὅ ἐαυ εἶπῆ.
 ¶ *ea* Propter hoc dico vobis: Omnia quaecumque orantes petitis, 24
 δέξεται τὸ λέγων ὑμῖν, πάντα τα ὅσα ἀνὰ προσευχὰς ἠτήσατε, 24
 πισθῶτε

credite quia ^{accipitis} & ^{erunt} vobis. Et cum sta- ^{accipietis,}
 25 ^{bitis} ^{p. orantes,} ^{dimitteite} si quid habetis adversus aliquem, vt & ^{caucient}
 κιντε προσδοχόμενοι, ἀφίετε εἰ πῆχετε κατὰ πινυ, ἴνα κῆ

Pater vester qui in ^{caelis}, dimittat vobis ^{lapsa}
 ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐστὶ τοῖς οὐρανοῖς, ἀφή ὑμῖν τὰ ἑσπλάγματα

vestras. ^{Si vobis vos non dimiseritis, nec} Pater vester qui in ^{caelis}
 26 ὑμῶν. ^{ei ἢ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν}
 caelis ^{p.} dimittet ^{lapsa} vestros. ^{p. est,}
 τοῖς οὐρανοῖς, ἀφήσει τὰ ἑσπλάγματα ὑμῶν. ^{vobis peccata vestra.}

Et veniunt rursus in Hierosolimam. Et ⁱⁿ templo deam- ^{p. est,}
 27 ^{bulasse} ^{issa.} ^{accedunt} ad eum summi sacerdotes, & Scri- ^{in templo}
 τωμιτοὶ αὐτοῦ, ἔρχοντες αὐτῶν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμ- ^{p. est,}
 ματῆς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ λέγουσιν αὐτῶ, ἐν ποίᾳ ^{vobis peccata}
 ἔξουσιᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι πλὴν ἔξουσιᾶν ταύτων ^{vestra.}

audientiae hanc facis & quis tibi ^{potestatem}
 28 ἔξουσιᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι πλὴν ἔξουσιᾶν ταύτων ^{p. potestatem}
 oedit, vt ista facias? At Iesus ^{potestatem}
 29 ἔδωκεν, ἴνα ταῦτα ποιῆς; ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, ^{p. potestatem}
 αὐτῶν ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, ^{p. potestatem}
 εἶπεν αὐτοῖς ἐπρωτότω ὑμῶν λέγω ἴνα λέγητε, καὶ ἀποκριθῆτε ^{p. potestatem}
 μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἔξουσιᾳ ταῦτα ποιεῖς.

hominis Iohannis de cxlo erat, an ex hominibus?
 30 τὸ βαπτισμα ἰωάννου ἔξ οὐρανοῦ ἢ ἔξ ἀνθρώπων;
 Respondete mihi. Et ^{rationabantur} apud seipso, dicen- ^{At illi cogitabāt}
 31 ἀποκριθῆτε μοι. καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγον- ^{secum,}
 τες, εἰ ἂν εἶπωμεν, ἔξ οὐρανοῦ, ἔρει, εἴ τι οὐκ ἔστιν ἐπισημασ- ^{p. nobis, Quare}
 32 αὐτῶς, ἀλλ' εἶπωμεν, ἔξ ἀνθρώπων, ἐφοβούμεθα τὸ λαόν. ^{p. timemus}
 Omnes enim habebant Iohannem, quia vetē Prophecia ^{erat.}
 33 καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν τῷ ἰησοῦ, εἰ οἶδαμεν, καὶ ὁ ἰησοῦς ^{p. potestatem}
 ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἔξου- ^{p. potestatem}
 σιᾷ ταῦτα ποιεῖς.

CAP. XII. 16.

Et cepit illis in parabolis ^{dicere:} Vintam ^{loqui}
 1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγειν, ἀμπελάνα ^{p. plantavit}
 εἰσφυσεύσιν ἀνθρώπου, καὶ περιέθηκε φραγμόν, καὶ ἀρύσεν ^{p. circumdedit}

locum, & edificauit iurim, & eloauit eam agris
 καπολιμιον, & οικοδομησε πύργον, και εξεδοτο αυτον γεωρ-
 colis: & peregre profectus est. Et misit ad agricolas
 ρους, & απεδοκίμασε. και απεστειλε προς τους γεωργους
 tempore seruum, ut ab agricolis acciperet de fructu
 τῶ καρπῷ δουλον, ινα παρω τῷ γεωργῶν λῶθη ἕστο τε καρπῷ
 vintz. ¹ Ibi autem sumentes eum exciderunt & dimi-
 τῶ ἀμπελων. οἱ δὲ λαβόντες αὐτ' ἐδ' εἶραν, & ἀπέ-
 serunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium
 σείλαν κελόν. και παλιν απεστειλε προς αυτους ἄλλον
 seruum: & illum lapidantes, in capite vulnerauerunt, & ablega-
 δουλον κακῶνον λιθοβολήσαντες σκισθαίωσαν, και απε-
 nerunt iuducorum. Et rursus alium misit: & il-
 σείλαν ἡτιμωσαν. και παλιν ἄλλον απεστειλε κακει
 lum occiderunt, & plures alios: ² Ibi quidam exidentes, & hos
 von απεκτειναν, και πολλοὺς ἄλλοις, του ἰου δεεροντες, τοις
 vtro occiderunt. Adhuc ergo vnū filium habens dilectum:
 δὲ σπικτεινοντες. ἐπ' οὖν ἕνα υἱὸν ἔχων ἀγαπῶτον
 sum, misit & illum ad eos nouissimum, dicens: Quia re-
 αυτῶ, απεστειλε & αὐτὸν προς αυτους ἕχατον, λέγων, ὅτι ἐν-
 credebantur filii meum. ³ Ibi vero agricola dixerunt: Sapud
 τραπεζῶν ἢ υἱὸν μου. ἐκεῖνοι δὲ εἰς γεωργοὺς ἐπαν προς
 seipos: Quod hic est heres: venite occidamur
 αυτοις, ὅτι αὐτὸς δεῖν ὁ κληρονομῶ, δευτε σπικτεινωμιον
 eum, & nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum,
 αὐτον, και ημεῖς ἐσμεν ἡ κληρονομία. και λαβόντες αὐτ'
 occiderunt, & eiecerunt extra vineam
 ἀπεκτειναν, και εξεδοθον ἔξω τῶ ἀμπελων.
 Quid ergo faciet dominus vinee? Venies, & per-
 τί οὖν ποιησει ὁ κύριος τῶ ἀμπελωνος; ἐλάσει, & ἕστο-
 det colono, & dabit vineam alii.
 λήσει τοις γεωργοις, & δώσει τ' ἀμπελωνα ἄλλοις.
 Nec scripturam hanc legitis? Lapidem quem reprobauerunt
 ὁ θεὸς θεσῶν ταυτῶν ἀνέγνωτε, λιθον οὗ ἀπεδοκίμασε
 edificantes, hic factus est in caput anguli.
 οἱ οικοδομοῦντες, ὅτι ἐψηθη εἰς κεφαλὴ γωνίας
 A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis
 ὁ θεὸς κλειον ἐγινετο αὐτῷ, & ἐπ' ἑταιμασι ἐν ὀρθῶ μοις
 nostris. Et querebant eum & prehendere, & tinuerunt
 ἡμεῖς. και ἐζητοῦν αὐτὸν κρατῶσαι, και ἐσοδοθησαι τ'
 eordam: cognouerunt enim quoniam ad eos parabolam dixerit. Et
 ὄχλον. ἐγνωσαν γὰρ ὅτι προς αυτους τ' ὁ θεὸς βολῶν εἶπε, &
⁴ Interius eum abierunt. Et mittunt ad eum quosdam
 ἀφέντες αὐτ' ἀπῆλθον. και αποστειλασιν προς αυτον τινας
⁵ Phariseorum & Herodianorum, ut eum & captarent in
⁶ verbis.

¶ in
 ἀποδημιῶν
 ¶ Qui apprehen-
 sum
 ¶ conuulsiis
 affecerunt.
 ¶ quosdam
 & alios
 ¶ charissimum
 ¶ Coloni autem
 ¶ adiuuicem:
 ¶ conere,
 ¶ hanc
 ¶ relicto
 ¶ ex Pharisæis
 Herodanis,
 & caperent in
 verbo.

14 **οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε, οὐδὲν ὅτι**
verax es, & non cura est tibi de nuda: non enim officii in curas quenequit nec enim vides
 ἀληθῆς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι καὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
faciem hominum, sed in veritate viam Dei docer. προσώπων ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπὶ ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
 διδάσκεις· ἔχεις κλύσον χεῖραί σου δοῦναι, ἢ οὐ; δάμα, ἢ
non demittit? Ille vero sciens primum hypocritam, ait Qui
 15 **μὴ δάμα;** ὁ δὲ εἰδώς αὐτῷ τὴν ὑποκρίσιν, εἶπεν
illis: Quid me tentatis? Afferte mihi denarium, ut videam.
 αὐτοῖς, τι με πειράζετε; φέρετέ μοι δάμαρον, ἵνα ἴδω.
Illi autem attulerunt. Et ait illis: Cuius est imago haec, & ac ei
 16 **οἱ ὃ μὲν γὰρ καὶ λέγει αὐτοῖς, τίνος ἢ εἰκὼν αὐτῆς;**
inscriptio? Illi autem responderunt ei: Caesaris. Et respon
 17 **ἢ ὅτι θεοῦ; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, καίσαρος.** καὶ ἀποκρι-
dens Iesus, dixit illis: Reddite quae Caesaris, Caesaris: & autem
 θεοῦ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ἀπόδοτε τὰ καίσαρος καὶ θεοῦ καὶ
quae sunt Dei, Deo. Et mirabantur super eo.
 τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ, καὶ ἐδάμασαν ἐπ' αὐτῷ.
Et venit Sadducei ad eum, qui dicunt resurre- venerunt
 18 **καὶ ἔρχοντο αὐτὸν δοκῆσαι πρὸς αὐτόν, οἳ τίνες λέγουσιν ἀνά-**
tionem non esse: & interrogabant eum, dicens:
 σασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπιρωτήσαν αὐτόν, λέγοντες· ἐπερωτήσω
Magister, Moyses scripsit nobis, quod si cuius frater vi
 19 **διδάσκαλε, μωσῆς ἐγραφεν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν πῶς ἀδελφός**
mortuus fuerit, & dimiserit uxorem, & filios non reliquerit, ut acci- filium
 ἀποθάνῃ, καὶ κατελίπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἄσῃ, ἵνα λά-
piat frater eius uxorem ipsius, & resuscitet semen
 βῇ ὁ ἀδελφός αὐτῆς τὴν γυναῖκα αὐτῆς καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
fratri suo. Septem fratres erant: & primus ergo
 20 **πρὸ ἀδελφῶν αὐτῶν, ἐπὶ ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος**
accepit uxorem, & mortuus non reliquit semen. mortuus est
 ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἄσῃκε σπέρμα.
Et secundus accepit eam, & mortuus est: & nec iste
 21 **καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβον αὐτὴν, καὶ ἀπέθανον, καὶ ὁ τρίτος**
reliquit semen: & certius similiter. Et accepit eam
 22 **ἀσῃκε σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡς αὐτός, καὶ ἔλαβον αὐτὴν**
septem: & non reliquerunt semen. Nouissima omnium defuncta est & mulier.
 οἱ ἐπὶ, καὶ οὐκ ἄσῃκε σπέρμα· ἐγράθη πάντων ἀπέθανε καὶ
In ergo resurrectionis eum resurrexerint, cuius
 23 **ἡ γυναῖκ.** ἐν τῇ οὐρανῶσιν, ὅταν ἀναστήσῃ, τίνος
p uxorem erit vxor? nam septem habuerunt eam uxorem. de his enim
 αὐτῆ ἔσται γυναῖκ; οἱ γὰρ ἐπὶ ἔχον αὐτὴν γυναῖκα.
Et respondens Iesus, ait illis: Non propter hac erra. Nonne i
 24 **καὶ ἠποκρίθῃς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, οὐ δεῖ τὸ πλῆθος**

¶ virtutem ^{eis, non scientes} ^{scripturas, neque} ^{efficaciam} ^{Dei?}
 ὡς, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;
 ¶ audentur, ^{Cum enim à mortuis resurrexerint, neque iudicari, neque p. nu-}
 ὅταν τῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαρ κούσων, οὔτε γαρ μ- 15
 ¶ Dei ^{butur, sed sunt bene angeli qui in caelis.}
 σπονῆ), ὅτι εἰσὶν ὡς ἀγγελοὶ οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 ¶ resurgant. ^{De autem mortuis, quiddā excitantur, non legimus in libro}
 περὶ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγράψον) ἵνα ἀνέζηνοτε ἐν τῇ βίβλῳ 16
 Μοϋσῆ, super idum quomodo dixit illi Deus, inquitus: Ego
 ¶ sum ^{muistatus, ἐπὶ τῷ βασιλεῦσι ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, λέγων, ἐγὼ ὁ}
 ¶ Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob?
 θεός εἰς ἑσένα, καὶ ὁ θεός Ἰσαακ, καὶ ὁ θεός Ἰακώβ;
 Non est Deus Deum mortuorum, sed Deus vivorum. Vos
 οὐκ ἐστὶν ὁ θεός θεοῦ νεκρῶν, ἀλλὰ θεός ζώντων. Ὑμεῖς 27
 ¶ accersit unus de ergo multum erratis. Et p. accersens unum scriba-
 scribis qui au- ^{scris}
 dierat ^{scris}
 ¶ & ^{scris}
 ¶ quoniam bene ^{scris}
 οὐκ πολὺ πλανᾶσθε. καὶ πρὸς ἐλθόντων εἰ τῶν γραμμα- 18
 τισιν, audient illos conquirentes, vident quod pulchre illis
 τῶν, ἀκούσας ἀποκρίσει συζητημάτων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς
 responderit, interrogavit eum, quod esset primum omnium mandatum?
 ἀπεκρίθη, ἐπιφώνησεν αὐτῷ, περὶ ὅτι περὶ τῆς πατρὸς ἐπιτελής;
 ¶ autem ^{Et Iesus respondit ei, quia primum omnium mandatum:}
 ¶ mandatum est: ^{ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι περὶ τῆς πατρὸς ἐπιτελής, 19}
 ¶ tuus, Deus ^{Audi Israel: Dominus Deus unus, Dominus unus est.}
 ἄκουε Ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεός ἡμεῶν, κύριος εἷς ἐστὶ.
 Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
 ¶ mente ^{& ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua, &}
 καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ
 ¶ est ^{ex tota virtute tua. Hoc primum mandatum.}
 ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. αὐτὴ περὶ τῆς ἐπιτελής.
 ¶ autem ^{Et secundum p simile hoc: Diliges proximum tuum, et}
 ¶ est illi: ^{καὶ ὁ δεύτερος ὁμοίως αὐτῆ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς se}
 ¶ eanquam ^{ipsum. Maius horum aliud mandatum non est.}
 καὶ ὁ δεύτερος ὁμοίως αὐτῆ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς se
 ¶ Deat ^{scris}
 ἑαυτὸν. μετὰ τὸν τοῦ πρώτου ἐπιτελής οὐκ ἐστὶ.
 Et ait illi Scriba: Pulchre magister in veri-
 ¶ vi diligatur ^{tyte dixisti, quia unus est Deus, & non est alius praeter eum.}
 καὶ ἐπὶ αὐτῷ ὁ γραμματιστής, καλῶς διδάσκαλος ἐπὶ ἀλη- 32
 θεός ἐστὶς, ὅτι εἷς ἐστὶ θεός, καὶ οὐκ ἐστὶν ἄλλος πλην αὐτοῦ.
 Et diligit eum ex toto corde, & ex toto
 καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς 33
 intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine, &
 οὐκ ἐστὶς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ
 diligere proximum, ut seipsum, plus est omnibus holo-
 ¶ eanquam ^{cautionibus, & sacrificiis.}
 ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν, πλέον ὅτι πάντων τῶν ἁλο-
 ¶ autem ^{Et Iesus respondit ei, quia}
 καὶ τῶν ἁλοῦμένων, καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὴν ὅτι 34
 νομίζουσα

* cardatē respondit, dixit illi: Non langē es à re- * sapienter
 νομίζεις ἀπεκρίθη, εἰπὼν αὐτῷ, οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασι-
 gno Dei. Et nemo *h*ec amplius audebat eum interrogare. *h* iam
 λέεις τῷ θεῷ, καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐπὶ τὸ μακρὸν αὐτῷ ἐπαύει ἑσένα.
 Et respondens *h*ecis dicebatis dicitis in templo: Quomodo
 35 ἡ ἀποκριθεὶς οἱ ἱεροῖς, ελεγε διδασκων ἐν τῷ ἱερῷ, πῶς
 dicunt Scribæ, *h* quod Christus filius est David? *h* Christum fi-
 λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἐστὶ δαβὶδ.
 ipse enim David dixit in Spiritu sancto: Dixit Dominus dicit
 36 αὐτὸς ὁ δαβὶδ· εἶπεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, λεγέμεν κυβερ- * Dixit
 domino meo: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos
 τῶν ποδῶν μου, καὶ τοὺς ἐκ δεξιῶν μου, ὡς εἰς τὰ πόδας ἐθρῶν
 tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo David dicit
 37 σου, ἕως ποδῶν τῆς ποδῶν σου. αὐτὸς αὖθις δαβὶδ λέγει
 cum Domino & vnicuique eorum est: Et multa turba *h* audivit
 αὐτὸν κυβερνᾶν· καὶ πόδας υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ, καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἠ-
 diebat cum libenter. Et diebat eis in doctrina sua:
 38 κούσεν αὐτὴ ἠθέως. καὶ ἔλεγε αὐτοῖς ἐν τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ,
h respicite à Scribis *h* voluntibus in solis de- *h* Cavete
 βλάβετε δὲ τῷ γραμματέων τῷ θελούντων ἐν σελαις περ- * qui volunt
 abutulari, & *h* saluantes in foro. Et *h* saluantes *h* salutari in foro,
 39 πᾶτείν, καὶ ἀσπασμοῖς ἐν τῷ ἀγοραῖς· καὶ προσέκειναι θρόνους
 in synagoga, & *h* precubitis in cauis: *h* primos discubi-
 ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ προστοκλισῖας ἐν ταῖς δεῖπνοις
h detinente domos viduarum, & specie *h* longa *h* qui deuorant
 40 οἱ κατεπίοιτες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προσέσσει μαίρα
 auariter: hi accipient abundantius iudicium. *h* sub obticu prolixo orationis: *h* prolixius
 προσεσσοζήλομοι οὗτοι ληΐον· πλειώστερον κείμενα.
 Et scitis Iesum contra gazophylacium, aspiciebat
 41 καὶ καθίσας ὁ ἱησοῦς κατέναντι τοῦ θησαυρακίου, ἐθεώρει
 quomodo turba iactaret *h* in gazophylacium: & mul-
 τὰς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ θησαυρακίον· καὶ πολ-
 ti diuites iactabant multe. *h* ut venisset una vidua pau-
 42 λὸν πλούσιοι ἐβάλλον πολλὰ· καὶ ἐλθούσα μία χήρα πτω-
 per, *h* misit minuta duo, quod est quadrans. Et *h* adus *h* misit
 43 χῆν, ἐβάλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ προσέειπε
 eam discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis,
 σαμβλὸς τῆς μαθητῶς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, ἀμείω λέγω ὑμῖν,
 quous vidua hęc pauper plus omnibus iactauit *h* iactanti *h* misit qui mise-
 44 ὅτι ἡ χήρα αὐτῆς ἢ πτωχὶ πλείον πάντων βέβληκε τῷ θησαυρα-
 bu in gazophylacium. Omnes enim ex *h* redudente *h* eo quod abun-
 44 τῶν εἰς τὸ θησαυρακίον. πάντες γὰρ ἐκ τῆς πλειοσυνουσίας *h* misit illis, mise-
h iactantibus hęc vero pex penuria sua, omnia quæ *h* de
 αὐτοῖς ἐβάλον· αὐτῆ δὲ ἐκ τῆς ὑπερησιῶς αὐτῆς πᾶσα ὅσα
 habuit, *h* iacti, totum viduum suum. *h* misit,
 εἰ χῆν, ἐβάλε κοδράντην τῆς αὐτῆς.

* cum egredieretur Et *egrediente illo ex templo, ait illi vobis ex
 de Καὶ ἐκπορεύου αὐτὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἰς οὐ
 I quales struuntur. discipulis sunt. Magister, aspice quales lapides, & I quales
 ἡ μαθητῶν αὐτοῦ, διδάσκων, ἰδε ποταπαὶ λίθοι, καὶ ποταπαὶ
 aedificia. Et Iesus respondens, ait illi: Videte
 οἰκοδομαί. καὶ ὁ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπε αὐτῷ, βλέπετε
 P has omnes ma- P hys magna aedificia Non relinquetur lapis super
 gna aedificatio- P hys magna aedificia Non relinquetur lapis super
 nes) τούτας τὰς μεγάλας οἰκοδομαί; οὐ μὴ † αφοδῆ λίθος ὅτι
 † ἀφάνη destruetur. Et Iesus respondens
 * cum sederet monte Olivatum, contra templum, interrogans eum I pri-
 * καταλύω τὸ ἱερόν τῷ ἑλαύν, κατάναν τῷ ἱεροῦ, ἐπαρώτων αὐτὸν κατ
 I separatum Petrus & Iacobus, & Iohannes, & Andreas
 ἰδίαν πέτρῳ, καὶ ἰακωβῶ, καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας
 P hient * erit, Dic nobis, quando ista P erunt, & quod signum * quando * futurū est
 P incipiat εἶπε ἡμῖν πότε καταλύεται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ
 I Et hęc omnia consummari? I Et Iesus respondens
 καταλύω πάντα συνελευθεῖ; ὁ ἦ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς
 P Videte illis, cepit dicere: P Ascipite ne quis vos seducat.
 αὐτοῖς, ἤρξατο λέγειν, βλέπετε μή τις ὑμῶς πλανήσῃ.
 Multi enim veniant in nomine meo, dicentes: Quia
 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ὅτι τὰ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι
 ego sum: & multos seducunt. Cum autem audieritis
 ἐρχομένη καὶ πολλοὶς πλανήσοισιν. ὅταν δὲ ἀκούσητε
 P opinionēs bella, & * audientes bellorum, ne turbemini: oportet enim P fieri:
 P timoribus: πολέμοις, καὶ ἀκούσας πολέμων, μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ γίνεσθαι.
 I hęc sed nondum finis. P Excitabitur enim gens * de gentem,
 P Exurgēt * contra ἀλλ' οὐπω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνον,
 & regnum super regnum: & erunt terremotus per loca, &
 καὶ βασιλεία ὅτι βασιλείαν καὶ ἔθνον σεῖσμοὶ καὶ τόποις, καὶ
 erunt famet & turbe. * Initia dolorum hęc.
 ἔσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὠδύνων ταῦτα.
 I Videte I Ascipite autem vosmetipsos. Tradent enim vos P ad con-
 P in conciliis, βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοῖς. παραδώσουσιν γὰρ ὑμῶς εἰς συν-
 P synagoga vapu- I ssum, & in * synagoga eademini, et ad duces &
 labites, & ante P stabitis propter me, reges * sibi pro causa mei, in testimonium illis.
 βασιλέων σταθίσεσθε ἐνεκεν ἐμοῦ, εἰς μάρτυριον αὐτοῖς.
 Et in omnes gentes oportet primum predicari
 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον † κηρυχθῆναι τὸ
 I Et Euangelium. I Cum autem duxerint vos tradentes,
 εὐαγγελίον. ὅταν δὲ ἀγάγων ὑμῶς παραδιδόντες,
 P nolite preco- P ne praedicemini quid loquamini, nec praedicemini, sed quod
 gitate μὴ περιμεμενῆτε τί λαλήσητε, μηδὲ μελετήτε, ἀλλ' ὅσα
 ὁ θεὸς

datu fuerit vobis in illa hora, id loquimini, non enim estis vos

δοξῆ ὑμῶν ἐν κενῇ τῇ ὥρᾳ, τὸ ἀλλεῖτέ ἔ γάρ ἐστε ὑμῶν
loquentes, sed Spiritus sanctus. Traget

12 οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ^{ἄλλοῦ ἴσως}
autem frater fratrem in mortem, & Pater matrem, & filium: & con-
δὲ ἀδελφός ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ^(urgens filij)

ἐπαναστήσονται τέκνα ὅτι γονεῖς, καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ.

Et erunt ^{eorum} ab omnibus propter nomen meum autem ^{odie}

13 καὶ ἐστέ μισοῦμενοι ὑπὸ πάντων ὄψε τὸ ἔνομά μου. ὃ ὅ
I perimatis in furore, hic glouerit. Qui sustinuerit

14 ὅταν ὁ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆ ἐπιμάσεως, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ
Danielle Propheta, nantem ubi non ^{prophetis} legent intelli. P debet (qui legit
δανιὴλ τῆ περὶ ῥήτου, ἐστὸς ὅπου οὐ δεῖ ὁ ἀναζητῶσα γνοσι-
gai) viri qui in iudaea fugiant in montes. sunt,
τω, τότε οἱ ὄν τῆ ἰουδαίας φά γάτωσαν εἰς τὰ ὄρη.

Qui autem ^{habet} domum, ne descendat in domum, nec [&] ^{rectum,}

15 ὃ δὲ ὅτι τῆ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς τὸ οἶκίον, μηδὲ
intreat P tollere quid de domo sua: Et qui in ^{agrum} P ve tollat

16 εἰσελθὼν τῆ ἀραι πικρὰ τῆ οἰκίας αὐτῆ. καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ^{agro est,}
exiens, non revertatur ^{in qua poss} tollere vestimentum suum. ^{ἀραι} καὶ ἀραι
ἄν, μὴ ὅπισθεν ἵατω εἰς τὰ ὀπίσω, ἀραι τὸ ἱμάτιον αὐτῆ. ^{reus}

Ux autem ^{sin} viro ^{habentibus} & ^{nutricantibus} in illis ^{præstantibus}

17 οὐδὲ δὲ τῆ ἐν γαστρὶ ἐχούσας καὶ τῆ θηλαζούσας ἐν κείναις
diebus. Orate ^{vero} ut ^{P non} fiat ^{hiant}

18 ταῖς ἡμέραις. ^{erunt enim} dies illi ^{tribularis,} & ^{tribulationes}

19 ἡμῶν χειμῶν. ^{ἔσονται} P αἱ ἡμέραι ἐκείναις θλίψεις, ^{tales, quales non}
quæ non facta est ^{talie} ab initio ^{conditiois,} quam condidit Deus ^{creaturæ}

οἷα οὐ γέρονε τοιαύτη ἀπ ἀρχῆς κτίσεως, ἡς ἐκτίσεν ὁ Θεός,
usque nunc, & non ^{fiat.} Et si non Dominus ^{contraxisset} ^{hæcque} fieret. ^{Ex}

20 ἕως τῆ νυκτὸς καὶ οὐ μὴ ἤμην. καὶ εἰ μὴ κύριος ἐκολόβωσεν ^{ele.}
dies, non ^{P seruaretur} omnis caro: sed ^{propter} ele. ^{P fuisse} salua
ταῖς ἡμέραις, ἅ καὶ ἐπὶ πᾶσα ^(ἀπῆ) ἀλλὰ ὄψε τῆς ἑκλε- ^{breuiate}

κτοῦς, οἷς ὄψε ἐλεξάτο, ἐκολόβωσεν ταῖς ἡμέρας.
Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic ^{Christus,} aut ecce illic, ^{est}

21 καὶ τότε ἐὰν πῆ ὑμῖν ἐπι, ἰδοὺ ὡδὲ ὁ χριστός, ἢ ἰδὲ ἐκεῖ,
ne credideritis. ^{Excitabitur enim} pseudochristi & pseudo- ^{Exurgent}

22 μὴ πιστεύετε. ἐγερθήσονται ἄνθρωποι καὶ ἀπο- ^{seducendo,}
prophetæ, & dabunt ^{signa & portenta} ad ^{seducendo,}
πείθειν, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, ^{περὶ τὰ} ἀποπλανᾶν,

23 εἰ δυνατὸν, καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ. ὑμῖς δὲ βλέπετε ἰδοὺ ^{ergo} videte

παιδείαι vobis omnia. Sed in illis diebus

σκοπίζω

ἀπερίρηκτα ὑμῖν πάντα. ἀλλ' ἐν ἐκείναις τῆς ἡμέραις, 24

post tribulationem illam sol conterebrabitur, & luna non

μὴ τὴ δαίτην ἐκονῶν ἡλίους † (σκοπιάσει), καὶ ἡ σελήνη κ' 25

decident, & tenebrae quae in caelis concussentur.

ἐκπιπόντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.

virtutes sunt, movebuntur.

Et tunc videbunt filium hominis veniscentem in nubibus

virtute

καὶ τότε ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐρχομένου ἐν νεφέλαις 26

Et tunc mittet angelos suos, & congregabit electos suos a

ad summum

quatuor ventis, ab extrema terra usque extremum caeli.

τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἀκριβοῦς γῆς ἕως ἀκριβοῦς οὐρανοῦ.

nota fuerint

A tunc sicu discite parabolam. Cum iam ra-

mus eius tener fuerit, & geminae folia, cognoscitis

in proximo fut

δος αὐτῆς ἀπαλὸς ἄνη, καὶ ἐκφυῖα τὰ φύλλα, γινώσκετε

quod prope estis. Sic & vos, cum haec videritis

scitote quod in proximo fut in vobis, transibit donec

ἀπ' ἐγγύς τὸ τέλος ὄσιν. ἔτι καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδῃτε 29

facite, cognoscite quod prope est ad vos.

transibunt,

Amen dico vobis, quonia non transibit generatio haec, usque

autem transibunt,

quae omnia ista fiunt. Caelum & terra transibunt,

vel

ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις 30

nisi

οὐρανὸς καὶ γῆ παρέ-

videte,

transibunt, sed verba mea non transibunt.

scit. qui preliquit

λεῦσον. οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθουσιν.

desit potestatem cuiusque operis

De autem die illo nescis, neque

quae hora, nemo scit, neque

enotallw

ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἡ γενεὰ αὕτη 31

quae hora, nemo scit, neque

scro,

quae hora, nemo scit, neque

quae hora, nemo scit, neque

μη

κε * veniens reperiatis, iuveniat vos dormientes.

* cum venerit

36 μη ελθων εξαιφνης, ουρη υμας κα θευδοντας.

[Quae autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.

] Quod

α δε υμιν λεγω, πασι λεγω, γρηγορειτε.

CAP XIII. 18.

Erant autem Pascha, & Argvina post 9 dies: & querebant 9 biduum;

1 Ην δε το παρα, η τὰ αζυμα με δυο ημερας η εζησω
summi Sacerdotes & Scribae quomodo eum in dolo * pre. tenerent, &

οι αφηρεις και οι γραμματεις, πως αυτον εν δολω κρα-
benderent occiderent.

τησαντες, αποκτεινωσιν.

2 Ελεγον δε, μη εν τη εορτη, μηποτε θορυβος εσται τ λαω.
Et existerent eo in Bethania, in domo Simonis le-
* enim: die: 9 heres in populoh
Et existerent eo in Bethania, in domo Simonis le-
* cum esset Betha-
nia

3 και οντος αυτε εν βηθανια, εν τη οικια σιμωνος τε λε-
profi, * accumbente eo venit mulier habens alabastrum * & recumberet,
προβη, και τακει μηρου αυτε, ηλθε γωνη εχουσα αλαβαστρον
vnguenti nardi 9 probat multi pretii, & confringens ala 9 spi. an pretiosi:
μυρου, κερδου πιστης πολυτελους, και σμυτην βασα το αλα- & fraxit alabastrum
bstrum, effudit 9 i in ea caput.
9 super caput eius

βασεν, και τεχεν αυτε και τα της κεφαλης.

4 Ησαν δε τινες ἀνανακτωυτες προς εαυτους, λεγοντες,
Erant autem quidam indigni apud seascipfos, & dicentes: * indigni ferentes
intra
* Ad quid perditio ista vnguenti facta est? Poterat enim * Vt

5 εις τι η απωλεια αυτη τε μυρου γερουης; ηδωατο γαρ
9 istud vnguentum 9 super trecentis denariis, & dari 9 vnguentum
τετο παραδωκει επανω τριακιστων δηναρion, η δωδωκει 9 plus quam
pauperibus. Et fremebant ei. At leius * dixit: in eam.
* autem

6 τοις πτωχεις και ενεβριμουωτο αυτη. ο δε ιησους ειπεν,
Sinite eam: quid illi 9 molestias exhibeat pulchrum opus onerata 9 molesti estis?
αφετε αυτην τι αυτη καπερις παριχετε; και τον εργον ειργα-
est in me. Semper enim pauperes habetis 9 cum vo- 9 vobiscum,

7 ουτο εν εμοι. παντοτε γο του πτωχοις εχετε μεθ εμου,
9 & cum volueritis potestis illis benefacere: me autem non
την, η οταν δελητε δωαδε αυτοις εν ποιησει. εμε δε ου
semper * habetis. Quod habuit hęc, fecit: * preoccupavit * habebitis.
* prxueniat

8 παντοτε εχετε. ο εχεν αυτη, εποιισα περιλαβε
vngere meum corpus in sepulcrum. Amen dico

9 μωισα μου το σωμα εις τον οταφιασ μου. αμην λεγω
vobi, vbi us; predicatu fuerit Evangelium istud in 9 totam mundum, 9 vniuerso mudo,
υμιν, οπε αυτη κηρυχθη το διαηελιον τετο εις ολον τ κοσμον, κηρυττω
& quod fecit hęc, narrabitur in memoriam eius.

10 η ο ε ποιισεν αυτη, λθηνησεν εις μημιστων αυτης.
Et Iudas Iscariotes, vnus 9 duodecim abiit ad 9 ds

10 η ο ιουδας ο ισκαριωτης, εις την δωδεκα, απηλθε, προς

* summos Sacer-
dotes,
* Qui
¶ promiserunt ei
potentiam se datu-
ros.
καίρω
¶ immolabant,
* ζύω
* tibi
¶ ex discipulis
fuit
¶ refectio mea,
* habebant
* autem
¶ qui manducat
mecum. Et
¶ singularim:
* Qui
* intingis mecum
manum in catino.
¶

* principes Sacerdotum, ut
Proderet cum illis.
τοῖς ἀρχιερεῖς, ἵνα καταδικάσῃ αὐτὸν αὐτοῖς.
¶ si vero audientes
οἱ δὲ ἀκούσαντες τὴν χάριστον, καὶ ἐπισηραίνοντο αὐτῷ ἀφ' ἑ-
genium dare. Et quare et a quomodo opportuno illum traderet.
ζύειον εὐδοκίαι· καὶ ἐζήτηει πῶς διακριπεί αὐτὸν καταδικάσῃ.
Et primo die Azymorum, quando Pascha immolabant,
καὶ τῆς ἑσπέρας ἡμέρας τῆς ἀζύμων, ἐπὶ τὸ παρα * εὐδον, 12
dicunt ei discipuli eius. Quia vis abestis pa-
λέροισιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ποῦ εἴλες ἀπ' ἡδόντες ἐτοι-
cimus ut manduces Pascha? Et unicit duos
μάστα μὲν ἵνα φαγῆς τὸ πάχος καὶ ὑποβάλῃς δύο τῶν 13
¶ discipulorum iuratos, & dicit eis. Ite in civitatem, &
μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴσα ἀγαγε εἰς τὴν πόλιν, καὶ
occurreret vobis homo lagenam aque baiulans:
ἀπειπάτε ὑμῖν ἀνδρῶπι· κεράμιον ὕδατος βασιζων·
sequimini eum. Et quocumque introierit, alicui
ἀκόλουθησατέ αὐτῷ. καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἰπάτε 14
domus domus, quia Magister dicit vbi est palmer-
τῶν οἰκοδομητήν, ἵτι οἱ διασπαρῶν λέγει, ποῦ εἴτι τὸ κητά-
serium vbi Pascha cum discipulis mei manducemus
λυμα εἶπου τὸ πάχος μὲν τῶν μαθητῶν μου φάγω; 3
Et ipse vobis demonstrabit cranculū grande fratrum, paratum
καὶ αὐτὸς ὑμῖν δεῖξει ἀνάγειον μέγα ἐσπρωγῆμον, ἑτοιμον· 15
illuc parate nobis. Et exierunt discipuli eius, &
ἐκεῖ ἐτοιμάσατέ ἡμῖν. καὶ ἐπ' ἡλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ 16
venerunt in civitatem: & invenit sicut dixerat illis, & pa-
rauerunt Pascha. καὶ εὐδον καὶ ζύως εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἠτοῦ-
μασαν τὸ πάχος.
Et vespere facto, venit cum duodecim.
καὶ οὐσίας ἡμοαλφους, ἐρχεῖ μὲν τῶν δώδεκα. 17
Et discumbentibus illi & manducantibus, ait Iesus: Amen
καὶ ἀνακειμένῳ αὐτῷ καὶ ἐδίοντων, εἶπεν ὁ ἰησοῦς, ἀμὲν 18
dico vobis, quia vnus ex vobis trader me, manducans cum me.
λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ὅς ὑμῶν καταδικάσῃ με, ὁ ἐδικόν μετ' ἐμοῦ.
illi autem ceperunt contristari, & dicere ei prout ad unum: Nunquid
οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγει αὐτῷ εἰς κητ' εἰς, ἠὲ 19
ego? ἢ alius, Nunquid ego? Ipse autem respondens, ait
ἐγὼς καὶ ἄλλο, μὴ ἐγὼ; ὁ δὲ ἀποκείθει εἶπεν 20
illi: Vnus ex duodecim, * intingens cum me in
catino. Ipse quidē filius hominis vadit, sicut
αὐτοῖς, εἰς κητ' τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτιόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς
τὸ τευβλίον. ὁ μὲν ὕος τῷ ἀνδρῶπι ἴσα ἀγαγε, καὶ ζύως 21
scriptum est de eo: Vx autem homini illi per quem filius
γέγονα πᾶσι αὐτοῦ, οὐαὶ τῷ ἀνδρῶπι ἐκεῖνος δι' οὗ ὁ ὕος
on
p

Et ait illis: Undiqueque misit est anima mea usque ad mortem:

καὶ λέγει αὐτοῖς, ἀελοῦτο· ἔστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου·

¶ sustinere

¶ manete hic, & vigilate cum me.

Et ¶ progressus 34

¶ cum processisset

μείνατε ἕδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ ἀπεβέβηκεν 35

¶ fieri posset,

gaullolum, prociatit super terram, & orabat, ut si ¶ possibile

μικρῶν, ἕπεσεν ὅτι τῆς γῆς, καὶ προσήχητό ἵνα εἰδωκετόν

est, transiret ab eo hora. Et dixit: Abba Pa-

¶ sunt:

ter, omnii possibilia tibi: transfer calicem a me 36

¶ quod

τῆν, πάντα δ' ἡμαρτά σοι· παρ' ἐμοῦ καὶ τὸ ποτήριον αὐτ' ἐμοῦ

hunc: sed non quia ego volo, sed ¶ quia tu. Et venit, &

τὸ αὐτ' ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σὺ. καὶ ἔρχεται 37

¶ una hora

invenit eos dormientes. Et ait Petro: simon,

διδούκει αὐτοῖς καὶ δευδόντας· καὶ λέγει τῷ πέτρω, σίμων,

dormis: non potuisti ¶ unam horam vigilare?

καὶ δευδ' εἰς; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορηταί;

¶ est,

Vigilate, & orate, ut non intreitis in ten-

¶ vero

γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει- 38

rationem, ipse quidem spiritus promptus ¶ et caro ¶ infirma.

ρασμόν. τὸ ὑμῶν πνεῦμα προσευχόμεν, ἡ δὲ σὰρξ ἀδυναμία.

Et iterum abiens oravit, sermonem eundem dicens.

καὶ πάλιν ἀπηχθὼν προσήχησάτο, τὸ λόγον αὐτὸν εἰπὼν. 39

Et reversus invenit eos de novo dormientes: ¶ erant

¶ ignorabant

καὶ κατεσπένθας εὐρον αὐτοὺς πάλιν καὶ δευδόντας· ἦσαν 40

enim oculi eorum grauatī) & non videbant quid ei

¶ Dormite iam, & requiescite.

γαρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βαβαρακῆνοι· καὶ οὐκ ἠδ' εἶσαν τί αὐτῶ

respondent. Et venit tertio, & ait illis: ¶ Dou-

δοκροιδούσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, καὶ δευ-

miia reliquam et requiescite. Sufficit: venit hora: ecce 41

δετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει ἡλθὼν ἡ ὥρα ἰδοῦ

¶ tradetur

traditio) filius hominis in manus peccatorum.

ᾠραδιδού) ὁ υἱὸς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμάρτωλων.

¶ qui me tradet propè ek.

Surgite cauium: ecce ¶ tradens me appropriauit.

ἐγειρεσθε, ἀγαμέμν) ἰδοῦ ὁ ᾠραδιδού) εἰς ἡ γῆκε. 42

¶ venit

Et statim adhuc eo loquente, ¶ addit iudas ¶ unus ex illis

¶ Iscariotes vnus etc

καὶ ἑστῶς ἐπὶ αὐτῷ λέγουστος ᾠραγινε) ἰδοῦ εἰς ἃν 43

duode im, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis,

τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτῶ ὄχλος πολὺς μετ' μαχαιρῶν καὶ ξύλων,

ἀσυνῆμι sacerdotibus & Scribis & senioribus.

παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

¶ traditor eius

Dederat autem tradendi eum castro num eius, dicens:

δεδώκε) δὲ ὁ ᾠραδιδού) αὐτῶν, ποσημον αὐτοῖς, λέγων, 44

¶ tenete

Quemcumq; osculatus fuero, isle est: ¶prehadite eum, & abdu-

¶ caute,

ὄν ἀφιλάτω, αὐτὸς ὅτι κρατήσατε αὐτὸν, καὶ ἀπαγά-

¶ cum venisset,

cite e ius. Et ¶ueniens, statim a cediens ad eum,

κατε ἀσφδῶς. καὶ ἔλθων, ὡς δῶς προσήχθων αὐτῷ 45

ait: *Gaudet Rabbi: & osculatus est eum. || Illi vero inie * Aue || Ai

46 λέγει, χαίρε ραββί, & χετέβησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέ-
ceterum in eum manu suas, & p rebenderunt eum. P tenuerunt

6θλον ἐπ' αὐτοῖ τῆς χεῖρας αὐτοῦ, & σκράτησαν αὐτῶν.
Vnus autē quidam * ap-nianu euenens gladium, * de circumstanti-
bus educens

47 εἰς δε τῆς τῆ παρεσηκότων ἀποχούιδρος τῆν μαχαιραν,
perculsi scutum summi Sacerdotis, & * abtulit illius auriculam. * amputauit illi
ἐπιειτὴ δούλον τῆ ἀρχιερέως, & ἔθείλεν αὐτῆ τὸ ὠτίον. ἀφαιρέσθ
Et respondens Iesus, ait illi: Tanquam ad latronem exi-
i

48 & ἀπικειδὲς ὁ ἱησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ὅτι λησὴν ἐξήλ-
his cum gladius & lignis comprehendere me?

δετε μὲ μαχαιρῶν & ξυλων συλλαβεῖν με;
Quotidie eram apud vos in templo docens, &

49 κατ' ἡμέραν ἦσαν πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, κατ'
non ||prehendisti me: sed vt implicantur Scripturaz. || tenuisti

ὅτι σκράτηστέ με ἅλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.
Pia relinquentes eum, omnes fugerunt.

50 καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.
ei

51 καὶ εἰς πῆ νεανίσκος ἠκολούθησεν αὐτῷ, σκελεβλημένος
findone super nudor: & * reuertit eum iuuenis. * Adolescens au-
tem quidam

σινδῶνα ὅτι γυμνῷ. & κρατῶσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι.
|| Ille autem relinquens findonem, nudus profugit ab eis. || At ille releda

52 ὁ δὲ χεταλιπῶν τ' σινδῶνα, γυμνὸς ἐφυγμ ἀπ' αὐτοῦ.
Et abluerunt Iesum ad summum Sacerdotem, & p conueniens P conuenientia

53 & ἀπήγαγον τ' ἐν βρω πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνερῶν)
eo omnes summi Sacerdotes, & seniores, & Scri-

αὐτῷ πᾶντες οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβυτεροι, & οἱ γραμ-
bx. Et Petrus a longe secutus est eum autem

54 ματεῖς. καὶ ὁ πρὸς ἄπο κληροῦθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ
vique intro in atrium summi Sacerdotis: & * erat confidens * sedebat

ἕως ἐστὸ εἰς τῆν αὐλήν τ' ἀρχιερέως, & ἔω συκαθήμεν
cum ministris: || et calfaciens se ad luminis. || ad ignem, & ex-
losfaciebat se,

μὲ τῆ ἑσπερῆν, & δευμοινόμενος πρὸς τὸ εἶος.
As summi p Sacerdotes, & omnia confessus querebant aduersus Iesum P verò

55 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς & ὅλον τὸ συνέδριον ἐξήρω κατ' ἱησοῦ
testimonium, * ad morte asficiendum eum, & nos inueniebant. * vt cum morti

μῦρτυειαν, εἰς τὸ διαπρωσαι αὐτὸν & οὐχ δ' εἰσέσκον.
Multi enim testimoniu fallu dicebat aduersus eum: & || paria testi- || conuenientia

56 πολλοὶ γὰρ ἐψεδόμῦρτυεω κατ' αὐτῶ, καὶ ἴσαι αἱ μῦρτυ-
monia non erant. Et quidam surgentes, fallum testimoniu ferebat

57 εἰαι οὐκ ἴσαν καὶ πινες ἀμασάντες ἐψεδόμῦρτυεω
aduersus eum, dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentem:

58 κατ' αὐτῶ, λέγοντες ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτῶ λέγοντος,
Quid ego dissoluam templum hoc manufactum, & per
ὅτι ἐγὼ χεταλῶσα τὴν ναὸν τῶτον τὴν χερεποίητον, καὶ δὲ

p triduum

p tres dies aliud non manufactum edificabo.

τρεῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιήτων οἰκοδομήσω.

* non erat concu-

Et * nec sic per erat testimonium illorum.

καὶ οὐδὲ οὕτως ἰσθ' ἢ μύστυα αὐτῆς.

59

* ad ea que tibi

Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogavit Iesum,

obiciuntur

καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησά τὸν ἰησοῦν, 60

ab illis?

dicens: Non respondes quicquam, * quid hi te aduersum testantur?

λέγων, οὐκ ἀποκρίθη αὐτῷ, τί οὗτοι σου κατημύνησάν;

|| dixit p Dei

Ille autē iacebat, & nihil respondit. Rursum summus Sacerdos inter-

* autem illi

ὁ δὲ ἐσιώπων, καὶ δὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπι-

ρώτησά αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ κυλοῦνη;

|| dixit p Dei

At Iesus dicit: Ego sum, & videbitis filium hominis

* autem illi

ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, ἐγώ εἰμι καὶ ὁ ᾤψατε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου 61

|| dixit p Dei

sedentem a dextris virtutis, & venientem cum

* autem

καὶ τῆς κλάου ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν

|| dixit p Dei

nubibus caeli. At summus Sacerdos disrumpens

|| dixit p Dei

νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τὰς 61

|| dixit p Dei

vestes suas, ait: Quid adhuc p usum habentis testibus?

|| dixit p Dei

χιτῶνας αὐτῷ, λέγει, τί ἐπὶ χρεῖαν ἔρχομαι μύστυρον;

|| dixit p Dei

Qui Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? Si autem omnes

|| dixit p Dei

ἠκούσατε τὴν βλασφημίας, τί υμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες 62

|| dixit p Dei

condemnarunt eum obnoxiam esse mortis. Et ceperunt

|| dixit p Dei

κατεκτείναν αὐτὸν ἵνοχον ἐν δουλείᾳ. καὶ ἤρξατο 63

|| dixit p Dei

quidam conspuere eum, & velare faciem eius, &

|| dixit p Dei

πινες ἐμπνέειν αὐτῷ, καὶ ἀεικλῶν πνέειν τὸ σπέρμα αὐτῷ, καὶ

|| dixit p Dei

κολαφίζεν αὐτῷ, καὶ λέγειν αὐτῷ, περὶ ἡμετέρας καὶ αἰσῶν 64

|| dixit p Dei

κολαφίζεν αὐτῷ, καὶ λέγειν αὐτῷ, περὶ ἡμετέρας καὶ αἰσῶν 64

|| dixit p Dei

alapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

|| dixit p Dei

ralapis eum circumciebant. Et existens Petro in au-

illis ea. * Eleonim Galilaeus es, & locutio tua similes. nam &

ὁ αὐτῷ εἶ. καὶ γὰρ γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡλθία σου ἐμαρτάζει.

ille autem cepit anathematizare & iurare. Quia non novum nectis

71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνῆσαι, ὅτι οὐκ οἶδεν τὸν hominem istum quoniam dicitur. Et Per secundo gallos statim iuravit

72 ἀνδραπῶν τῶν τῶν ὄν λέγετε. καὶ οὐ δευτέρως ἀλέκτωρ

cautavit. Et recordatur est Petrus verbi quod dixerat ἐρώησθε καὶ τῷ ἀεικτιῶν ὁ πῖτος τῷ ῥήματος οὐ εἶπεν ἀνχιμηνήσκα

ci Iesus. Quod ante gallos vociferari bis, negabis me Prius quam gal-

αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι πρὶν ἀλέκτωρα φωνήσαι δις, ἀπαρνήσῃ μα lus canet,

ter. Et separatus se flens. cepit flere.

73 καὶ ὅτι ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκλάσθη.

CAP. XV. it.

Et confectum in mane consilium facientes summi

1 Καὶ ὁ δὲ ἄνθρωπος ὅτι τὸ πρὸ συμβουλίον ποιήσαντες οἱ ἀρ- Sacerdotes cum senioribus & scribis, & universis capitulis

χερεῖς μὲν τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ confessus, vincientes scilicet, abduxerunt & tradiderunt

σωδεδεῖον, δῆσαντες τὸν ἰησοῦν ἀπὸ ἀπὸ ἄνω καὶ, & παρέδωκαν Pilato. Et interrogavit eum Pilatus: Tu es rex

2 τῶν πιλῶν. καὶ ἐπρωτήσθη αὐτὸν ὁ πλάτος, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς Iudaeorum? Ille autem respondens ait illi: Tu dicis. PAc

τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκρίθεις εἶπεν αὐτῷ, σὺ λέγεις.

Et accusabant eum summi Sacerdotes multa, ipse autem nihil in multis.

3 καὶ κατηρώσθη αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά· αὐτὸς δὲ οὐδὲν respondebat. At Pilatus rursus interrogavit eum, di-

4 ἀπεκρίνατο. ὁ δὲ πλάτος πάλιν ἐπρωτήσθη αὐτὸν, λέ- ceus: Non respondes quicquam? vide in quantum insistunt. in quantis te ro-

γων, οὐκ ἀποκρίθη οὐδὲν; ἰδὲ πόσα σου καταμύθησόντι.

At Iesus amplius nihil respondit: ita ut mirari per autem

5 ὁ δὲ ἰησοῦς οὐκ ἔτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὡς ἐκεῖνος ἔλεγε τὸν Pilatum. Iuxta vero festum soluebat illis unum vitulum, festum solebat

6 πιλῶν. καὶ δὲ ἐορτὴν ἀπέλυον αὐτοῖς ἓνα δῆμιον, quicunque perissent. Erat autem dicitur Barabbas per eum sedi-

7 ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐορτῆς. καὶ δὲ ὁ λεγόμενος βαρραββᾶς μὲν τῆς ἐορ- αἰτῶν

ταῖς ἐορτῆς, οἱ πῖνες ἐν τῇ εἰσεὶ φόνον πατοῖς ἡκίον. qui in seditione homicidium fecerant. qui dicebatur

Et vociferata turba, cepit postulare, sicut semper eum ascendisset

8 καὶ ἀναθῆσθαι ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καὶ δὲ αἰτεῖ faciebat illis. At Pilatus respondit eis, & dixit

9 ἐπιτεῖ αὐτοῖς. ὁ δὲ πλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέ- eos, Vultis absolvas vobis regem Iudaeorum? & dixit

γων, θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν ἰουδαίων, Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi

10 ἐγνώσθη γὰρ ὅτι διὰ φθόνου παρέδωκον αὐτὸν οἱ ἀρ-

*Pontifices autem Sacerdotes.

*At summi Sacerdotes concitauerunt turbam, v^o

ἡρεῖς.

οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα

dimitteret

magis Barabbam & absolueret eis.

μᾶλλον τὸν βαρᾶββαν ὑπολύσει αὐτοῖς.

*autem

At Pilatus & respondens iterum ait illis: Quid ergo vol-

o δὲ πλάτῃ ἀποκρίσεις πάλιν ἐπεὶ αὐτοῖς, τί οὖν θέ-

*regi

tis faciam quem dicitis regem Iudaeorum?

ἄλλοτε ποιῶσθε ὃν λέγετε βασιλεῦα τοῦ Ἰουδαίου;

*At

*Illi autem iterum clamauerunt: Crucifige eum.

οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτὸν.

*autem

At Pilatus & dicebat illis: Quid enim malum fecit? Illi

ὁ ἦ πλάτῃ ἔλεγον αὐτοῖς, τί γὰρ κακὸν ἐποίησον; οἱ δὲ

*At magis

*autem abundantius clamabant: Crucifige eum. At Pilatus

δὲ σφειοστέρας ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν. ὁ ἦ πλάτῃ

*satis

volens populo & sciens tacere, & abstinuit illis

*dimisit

βαλομένης τῷ ὄχλῳ τὸ ἰκαθὲν ποιῆσαι, ἐπέλυσε αὐτοῖς τὴν

*flagellis exsum,

Barabbam: & tradidit Iesum & flagellauit, ut crucifigeretur.

βαρᾶββαν & παρέδωκε τὸ ἰσθὲν φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

*autem duxerunt

At milites & abduxerunt eum intra aulam, quod est

eum in atrium

οἱ δὲ στρατῶν ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ πρὸς αὐλῆς, ὃ ὄστις

praetorii.

praetorium: & conuocauit totam cohortem:

προσπιπύριον & συγκελεύσθη ὄλιον τῶν περὶ αὐτόν.

*purpura, & im-

Et induunt eum & purpuram, & circumferunt ei ple-

ponunt

ntes & spinam coronam. Et ceperunt salutare

ξαντες ἀκανθῆν σέφανον. & ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι

*Auc

eum, & dicere: & Gaude rex Iudaeorum.

αὐτὸν, & λέγειν, χαίρε ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰουδαίου.

Et percussit eum caput armis: & confuebant eum,

& ἐτυπῶν αὐτὸν τῷ κεφαλῷ καλαμῶ, & ἐπέπιον αὐτῷ,

& ponentes genua adorabant eum.

& πέντες τὰ γόνατα προσκυνοῦν αὐτῷ.

*purpura,

Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum & purpuram,

*vestimentis suis,

& induerunt eum vestimenta propria: & educunt illum ut

& ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἰδία: & ἐξήγαγον αὐτὸν, ἵνα

*angariauerunt

crucifigerent eum. Et angariantes praeteriit eum quendam

σικυρωσάστην αὐτόν. & ἀγγαρεύσας πέραν τῆς πύλας

*de villa,

Sicionem Cyrenaeum, venientem ex agro, patrem Alexan-

δρί & Rufi, ut tolleret crucem eius.

ἀφροῦ καὶ ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

ἀφροῦ καὶ ῥούφου

Et peruenit illum in Golgotha locum: quod est

& σφειοσίων αὐτῷ ὄστις γολγοθᾶ τίπτον, ὃ ὄστις μαδερμῖν δό-

tuus, Calvaria locus. Et dabant ei bibere my-

*σικυρῆος

strum, κρανίου τῆς θύρας. & ἐδίδον αὐτῷ πίνειν ἕστυρον

μυρῶν.

καὶ ἐδίδον αὐτῷ πίνειν ἕστυρον

μυρῶν

* ad deponendum Elias * detrahere eum. At Iesus remittens vocem μαρτυροῦν, 37
 ¶ autem emittit. ἡλίας κατέλεξεν αὐτόν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἀφείκει φωνὴν μεγάλην, καὶ 37
 voce magna, expiravit. Et rēterexpansum templi scissum est in
 ¶ velum ἔξεπνέσθη. καὶ τὸ κατέπιπτε τὰ πλάτῃ τῆς ναοῦ ἵ ἐγένεθη εἰς 38
 fumo duo, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Vident autem Centurio *a-
 * qui adstebat, δύο ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρὰ 39
 fronti ex adversa eius, quia sic clamavit expirante, αὐτὸν
 σηκός ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράζεις ἐξέπνέσθης, εἶπεν,
 Verè homo hic filius erat Dei. Erant autem &
 ἀληθῶς ὁ ἀνδρῶντος ἐοῦς, υἱὸς ἡνθρώπου. ἦσαν δὲ καὶ 40
 mulieres de longè ἡσθησάντων, ἐν quibus erat Maria Mag-
 ¶ minoris, ῥωμάϊκας ἀπὸ μακροῦθεν θεωροῦσας, ἐν αἷς ἡν μαρία ἡ μαγ-
 * Ioseph ῥωμάϊ, & Ioseph mater, &
 δαλιανῆ, καὶ μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ, καὶ ἰωσήμηθη, καὶ
 Salome. Quæ & cum esset in Galilæa, loquebatur
 σαλαμῆ. αὐτῶν, ὅτε ἡν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, ἡκολούθησαν 41
 ¶ quæ simul cum eo ascenderant αὐτῶν, καὶ ministrabant ei, & aliæ multe illa simul consensa
 ¶ cum ei in Hierosolymam. Etiam sero p̄ facta, (quia erat
 ¶ effect factum, αὐτῶν ἐν ἱερουσόλυμα. καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἡρουδῆς, ἐπεὶ ἡν 42
 ¶ nobilis doctoris ἡρουδῆς, ὁ ὄντι προσβάββατον, ἡλθεν ἰωσήφ ὁ ἀπὸ 43
 * audacter Ἄριμαθαῖα, ὁ ὄντι ἡonestus consili, qui & ipse era- xpe-
 ¶ autem ἄρειμαθαῖα, ἀρχιμὼν βουλευτῆς, ὁς καὶ αὐτὸς ἡν προσδε-
 miratur si iam p̄mortuus fuisset. Et adnocens Centu-
 * cum cognovisset ριανῶν. ἐπιρώτησεν αὐτὸν εἰ ἦν αὐτὸς ἡν πῆμα τῶ ἰησοῦ. ὁ δὲ πλάτῃ 44
 ἀπὸ τῆς κεντυρίωνος, ἐδωκέναι τὸ πῆμα τῶ ἰωσήφ.
 ¶ Ioseph autem deponens ¶ Et mercatur sūdones, & detrahens eum, inivit fin-
 † καὶ θαυροῦ ἐν ἀργύρους σινδύνα, καὶ κατέλεξεν αὐτὸν ἐνεῖλαι σὲ τῇ σιν- 46
 * ἐνεῖλαι ἐνεῖλαι κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὁ ἡν ἴσθη ἡλεατυμικῆρον
 † ἡλεατυμῶν ἐν πέτρᾳ & aduoluit lapidem ad ostium monumenti.
 * autem ἡ Μαρία Μαγδαλενῆ, & Μαρία ἡ Ἰωσήφ ἡσθησάντων vbi
 * Ioseph, aspici- ἡ δὲ μαρία ἡ μαγδαλιανῆ, καὶ μαρία ἰωσήφ ἐδωκέναι τὸν 47
 bat

Et ^{ἔπειτα} Sabbato, Maria Magdalene, & cum transfisset ^{Sabbatum,}
1 Καὶ ἔπειτα σαββάτου, μαρία ἡ μαγδαλινη, καὶ
Maria Jacobi, & Salome, emerunt aromata, ut venierent
μαρία ἰακώβου, καὶ σαλωμὴ ἡ ἑβραεὶσα ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσα
vingerent Iesum. Et valde mane vna sabba-
2 αὐτῶν ἦλθον πρὸς τὸ μνημεῖον, καὶ λίαν ἄσπετον τὸ μνημεῖον
torum veniunt ad monumentum, & exortis Sole, & orto iam
τῶν ἔρχον) ὅτι τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.
Et dicebant ad Iesum: Quis reuoluet nobis lapidem ab
3 καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτὸν, τίς ἀποκυλλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ
otio monumenti? Et respicientes 'βασίαν' viderunt reuo-
4 τὸ ἄσπετον τοῦ μνημεῖου; καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσαν
quod desolatus esset lapis. Erat quippe magnus valde.
ὅτι ἀποκυλλίσει ὁ λίθος. Ἰὼ γὰρ μέγας σφόνδρα.
Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem seden-
5 καὶ εἰσελθούσας εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμε-
tem in dextera, & circumamictum stola candida: & ob-
γον ἐν τοῖς δεξιῶν, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἴξεν
stupuerunt. Illi autē dicit illis: 'Ne expauescite' ἐκταμείω
6 δαυμώθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς, μὴ ἐκταμείωθε·
Iesum quaeritis Nazarethum crucifixum: surrexistis, non
Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν γαλιλαῖον τὸν ἐσταυρωμένον ἡγέρθη, οὐκ
est hic. ecce locus ubi posuerunt eum.
ἔστιν ὡδε, ἰδὲ ὁ τόπος ὅπου ἐθήκαν αὐτόν.
Sed ite, dicite discipulis eius, & Petro,
7 ἀλλ' ὑπάγετε, εἰπάτε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ πέτρῳ,
quia praecedit vos in Galilaeam; ibi eum videbitis,
ὅτι πρῶτος ἔσται εἰς τὴν γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὁμοιωθεὶς
sicut dixit vobis. Et exeuntes fugerunt ἰδὲ
8 καρδίας ἐπιπυρῶν. καὶ ἔβηλθούσας ἔφυγον ἀπὸ τοῦ
monumentum: & trebebatur autem eas tremor & horror: & nemini nihil
μνημεῖου, εἶχε δὲ αὐτὰς φόβος καὶ ἄσπετος, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν
dixerunt: timebant enim. Resurgens autem Iesus mane
9 εἶπον· ἐφοβώθητο γὰρ. ἀπ᾿ αὐτὰς δὲ ἦ Ἰησοῦ πρῶτον
prima Sabbati, apparuit ἡ πρώτη Μαριᾷ Magdalene, ἡ πρώτη
πρῶτη σαββάτου, τεφάνη πρῶτον μαρίᾳ τῇ μαγδαλινῇ, φαίνομαι
Pex qua eiecerat septem daemonia. ἡ δὲ ἦς ἐκβεβλήκει ἐπὶ ἑπτὰ δαιμόνια. & de
Illa 'προφῶδα' aurtiauit huius: cum eo existens: vaders
10 ὁμοίην παραδείσῳ ἀπ᾿ ἰερὸς τοῖς μετ' αὐτῆ ἡμοιώμοις, qui fuerant
lugentibus & senibus. Et illi audientes quia viueret, & qui fuerant
11 πενθούσας καὶ κλαίουσας. καὶ κλαίοντες ἀκούσαντες ὅτι ζῆ,
& visus esset ab ea, non crediderunt. Post autem haec duobus
12 καὶ τέθεικεν αὐτῇ, ἡπίσηψεν. μετὰ δὲ ταῦτα δεισὶν θεοφομεν

¶ hi
ostentus est in
alia effigie,
villam.

ex p̄ ip̄is deambulantibus apparuit in alia forma, eunti-
ἐξ αὐτῶν περὶ πατόσσην ἐφανερώθη ἐν ἑτέρῳ μορῆν, παρόμοι-
bus in agrum. Et illi ab-uen-erunt nuntiauerunt
vois εἰς ἀγρὸν. καὶ κήνοι ἀπέλθοντες ἀπηγγείλαν 13

¶ ceteris:

¶ reliquis: nec illis crediderunt.

τοῖς λοιποῖς οὐδὲ κήνοις ὄπισθενσαν.

¶ Nouissimè

¶ Posteriori recumbentibus illis undecim apparuit, &
ὕστερον, ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκά, ἐφανερώθη, καὶ 14
exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia
ἀνεπίστος τῷ ἀπίστῳ αὐτῷ, καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς

¶ iis qui vidrant
eum resurrexisse,
ἐγγίεμαι

¶ uidentibus eum exsuscitatus, non crediderunt.
Ἰθασιμένοι· αὐτῶν ἐγγυαρμόνον οὐκ ὄπισθενσαν.

¶ Qui crediderit

dicat Euangelium omni creature: ¶ credens &
ῥύξαιτε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας ἔσται 16

¶ fuerit saluus e-
rit: qui uero non
crediderit,
¶ eos qui credi-
derint,

baptizatus ¶ saluabitur: nisi non credens condemnabitur.
βαπτισαίτε σὺς διστεῖ· ὁ δὲ ἀπιστήσας καὶ τακεθήσεται.

Signa autem ¶ credentibus hæc sequentur: in no-
σημεῖα ἃ τοῖς πιστεύσασιν ἔσονται ἐν τῷ ὄνο 17

¶ hæc

mine meo daemonia eiciat: Linguis loquentur nouis
ματὶ με δαιμόνια ἐκβάλλουσιν γλώσσαις λαλήσουσιν κηναῖς
Serpentes tollent: Et si mortiferum quid habuerint, non eis no-
ὄφεις ἀρῶσιν καὶ θανάσιμον τι πίνουσιν. ἢ μὴ αὐτοῖς βλά- 18

cebit: Super ægros manus imponent, & pulchret̄ habebunt.
¶ εἰ ὄπι ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ λῆες ἔξουσιν.

¶ Et Dominus quid-
dem Iesus post
quam locutus est
ἀναλαμβάνων

¶ Quidem igitur Dominus post loqui eis, assumptus est
ὁ ἰησοῦς οὐκ ἔκειτο, καὶ τὸ λαλήσασαι αὐτοῖς, ἡ ἀελιφθῆ 19
in celum, & sedis à dextris Dei.
eis τὸν οὐρανόν, καὶ ἐνάθισεν ἐν δεξιῶν τῶ θεοῦ.

¶ profeci,

¶ Illi autem ¶ egressi, predicauerunt ubique Domino
ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τῷ κυρίου 20

¶ sequentibus
signis.

cooperante, & sermonem confirmante ¶ per subsequen-
σωρηγούτων, καὶ τῶν λῆρον βεβαιωμένουσιν ὄψα ἢ ἐπακολλη-
tia ἔξασ. Amen.
δωμάτων σημειῶν. ἀμην.

Sancti Euangelij secundum Marcum,

FINIS.

SECUN-

SECUNDVM LVCAM

TO KATA ΛΟΥΚΑΝ

SANCTVM EVANGELIVM.
ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

CAPVT PRIMVM. α.

Quoniam multi conati sunt ordinare quidem
Πειθήντες πολλοὶ ἐπεχέρισαν ἀνατυξάδου
narrationem de impletis in nobis quae in nobis
διήγησιν ἅβρι τῆς πεπληρες φορηθῆσιν ἐν ἡμῖν
Sicut tradiderunt nobis ab initio qui
velut, completis sunt re-

2 ἀρχιματρῶν, καὶ ἄλλοι παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς
3 ἀντόπται καὶ ἄλλοι κηρύτται ἡμεῖς οἱ τὸ λόγον,
καὶ μοι παρηκολούησόντι ἀκούειν πάντων ἀκριβῶς, καὶ δεῖξῃς σοι
4 ἡρώδης, καὶ ἠρώδης τε θιόριος, ἵνα ὄψῃ καὶ τῆς ἄλλων κατῆ-
καὶ ἄλλοι κηρύτται ἡμεῖς οἱ τὸ λόγον,
καὶ μοι παρηκολούησόντι ἀκούειν πάντων ἀκριβῶς, καὶ δεῖξῃς σοι
4 ἡρώδης, καὶ ἠρώδης τε θιόριος, ἵνα ὄψῃ καὶ τῆς ἄλλων κατῆ-
καὶ ἄλλοι κηρύτται ἡμεῖς οἱ τὸ λόγον,
καὶ μοι παρηκολούησόντι ἀκούειν πάντων ἀκριβῶς, καὶ δεῖξῃς σοι

FACTVM est in diebus
ΕΓΕΝΕΤΟ ἐν ταῖς ἡμέραις
Herodis regis Iudaeae,
ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας,
Sacerdos quidam nomine Zacharias,
ἱερεὺς πρὸς ὄνομα Ζαχαρίας,
Abia: & vxor.
ἡ ἑφθήμερας ἀβιά, καὶ ἡ γυναῖκ
illius ex filibus Aaron, & p de
αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν Ἀαρὼν, καὶ
nomen eius Elisabeth. Erant autem iusti ambo

6 τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέρω
7 δίκαιοι αὐτῆς τὸ κελὸν ἀμειψίοι καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέ-
καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέ-
καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέ-

* cum Sacerdotio fungetur

in diebus suis erant. **ΚΑΤΕΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ΑΥΤῆΣ ΗΣΤΑΝ.**

Factum est autē in diebus illis ante

sacerdotio fungendo ipsum in ordine vicis sue ante **ΙΕΡΑΤΕΥΕΙΝ ΑΥΤΟΝ ΕΝ Τῆ ΤΑΞΕΙ ΤῆΣ ΕΦΗΜΕΡΙΑΣ ΑΥΤῆΣ ἘΓΑΓΓΙ**

* forte exiit vt in caelum poneret

Deum. Secundum consuetudinem Sacerdotii, **ΤῆΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΤΑ Τὸ ἔθος τῆς ΙΕΡΑΤΕΙΑΣ, † ἘΛΑΧΕ Τῶ**

λαγχάνω

gressus in tempus Domini. Et omnis **ΔΥΜΙΑΣΜΟΝ, ἘΣΤΕΛΘΩΝ ΕΙΣ Τὸν ναὸν τῶ κυρίου· καὶ πάλιν τὸ**

Apparuit

multitudo populi erat orans foris hora in- **ΠΡΩΤΟΣ τῶ λαοῦ ἢ προσευχόμενον ὄζω τῆ ὥρᾳ τῆς Δυ-**

Uisus est autem illi angelus Domini, stans à **ΜΑΜΑΤΟ. Ἄσθη δὲ αὐτῶ ἄγγελος κυρίου, ἑστὰς ἐκ**

dextris altaris incens. Et turbatus est **ΔΕΞΙΩΝ Τῶ θυσιαστηρίου τῶ θυμιάματος· ἢ ἔπαράχθη**

irruit super

Zacharias videns: & timor pincitū in eum. **Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.**

deprecatio

Ait autem ad illum angelus: Ne timeas Zacharia, quoniā **Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελος, μὴ φοβέσθαι Ζαχαρία διότι**

paria

exaudita est petitio tua: & vxor tua Elisabeth **ἔσθηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυναῖχ σου Ἐλισάβετ ἡχηθήσεται**

filium tibi, & vocabis nomen eius Iohannem. **ἕξ σοι, καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτῆ Ἰωάννην.**

Et erit gaudium tibi & exultatio, & multi in nati- **ἢ ἔσθη χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ὄπτι τῆ ἡσ-**

uitate eius gaudebunt. Erat enim magnus coram Do- **νήσει αὐτῆ χαρῆ (ὄν)· ἔσθη γὰρ μέγας ἐνώπιον τῶ κυ-**

mino: & vinum & licetam non biberit: & Spiritu sancto re- **ειοῦ, καὶ οἶνον ἢ σικκεραὺ μὴ πῆ, ἢ πνεύματος ἁγίου πλη-**

plebitur adhuc ex vtero matris suæ: Et multos **ἔσθησθ' ἐπὶ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶ· καὶ πολλοὺς τῶ**

filiorum Israel conuerteret ad Dominum Deum ipsorum. **ἢ ὡν ἰσραηλ ἐπιστρέψαι ὄπτι κυρίου τὸν θεὸν αὐτῶ.**

Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtu- **καὶ αὐτὸς πρὸ ἑαυτοῦ ἐνώπιον αὐτῆ ἐν πνεύματι ἢ δυνα-**

* vt conuerteret

te Eliz, conuertere corda patrum in p̄uata, & infusa- **μεν ἡλίου, ὄπτισθ' ἡμ καρδίας πατέρων ὄπτι τέκνα, ἢ ἀπει-**

p̄ filios,

hile: in prudentiā iudicium, parate Domino plebem exp̄ci- **θεῖς ἐν φρενήσει δικαίων, ἐτοιμάσου κύριῶ λαὸν κατεσθ-**

* incredulos ad perfectam.

sem. Et dixit Zacharias ad angelum: **κσ ὄφρον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, καὶ τί**

Vade

quid sciam hæc ego enim sum senex, & vxor **τί γνώσομαι τῆτο; ἐγὼ γὰρ εἰμι παρσεβύτης, καὶ ἡ γυναῖ**

p̄ processit

mea p̄p̄uata in diebus suis. **μου πρὸς ἐβηκῆα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.**

Et respondens angelus, dixit ei: Ego sum Gabriel **καὶ ἀποκριθεὶς ἄγγελος εἶπεν αὐτῶ; ἐγὼ εἰμι γαβριήλ,**

ὁ παρ-

ὁ πατριάρχης ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ἀπεσάλιν λήθησαι πρὸς ἀποσελλομα
 te, & euangelizate tibi hoc. Et ecce eris
 20 σε, καὶ εὐεγγελισθήσαι σοὶ ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἔσθη
 tacent. & non poteris loqui usque ¶ qua die hanc poteris ¶ in diem
 σιωπῶν, καὶ μὴ διωμιμῶν ἁλῆσαι ἄχει ἢς ἡμέρας ἡμῶν
 hoc: pro q̄ quibus non credidisti verbis meis. quæ im ꝑ eo quod
 πῶτα, ἀλλ' ἂν οὐκ ὀπίσθεναι τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πλη-
 plebuntur in tempore ipsorum.
 ρωθήσονται εἰς τὸν χρόνον αὐτῶν.

Et eras plebs exspectans Zachariam; & mirabatur
 21 καὶ ἡ ὄλαος προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν καὶ ἰδοὺ μαζον
 *in tardare ipsum in templo. Egredius autem non quid tardare

22 ἐν τῷ χρόνῳ ἐξῆν αὐτῶν ἐν τῷ ναῷ. Ἐξελθὼν δ' ἦν
 poterat loqui ꝑ illis: & cognoverunt quod visionem vidisset ꝑ ad illos:
 ἐδωκῶτα λήθησαι αὐτοῖς καὶ ἐπέμωσ' ὅτι ὀπτασίαν ἐώρακεν
 in templo. Et ipse erat inuetus illic: & permansit mutus.
 ἐν τῷ ναῷ, καὶ αὐτὸς ἔτι διαμένων αὐτοῖς, καὶ διέμεινε κωφός.
 Et factum est, ut impleri sunt dies ministratiois eius, officij

23 καὶ ἐξῆλθε αὐτὸς ἐκ τοῦ ναοῦ αἱ ἡμέραι τῆς λήθησας αὐτοῦ,
 abiit in domum suam. Post autem, hoc

24 ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ ταῖς ταῖς
 dies concepit Elisabeth: υἱος eius: & oculabat
 ἡμέρας σὺν ἑλῶν ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περικύβηεν
 ipsam ¶ mensis quicunque, dicebat: Quia sic mihi fe. ¶ mensibus

25 ἐαυτῶν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι οὕτω μετρί-
 cit Dominus in diebus quibus ꝑ inflexis: ut ferre opprobrium prescepit
 ποίηκεν ἄκουσθαι ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπέειπεν ἀφελεῖν τὸ ὄφθῆς
 meum in hominibus.
 μου ἐν ἀνθρώποις.

In autem mense sexto missus est angelus Gabriel
 26 ἐν δὲ τῷ μῆνι τῷ ἕκτῳ ἀπεσάλιν ὁ ἄγγελος Ζαβειὴλ
 i Deo in civitatem Galilee, cui nomen Nazareth,
 πρὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τὴν γαλιλαίας, ἣ ὄνομα ναζαρέτ,
 Ad virginem desponsatam viro, cui nomen Ioseph, erat

27 πρὸς παρθένον μεμνησθευμένην αἰδρεῖ, ἣ ὄνομα ἰωσηφ,
 de domo David: & nomen virginis Maria.
 ὅς οἶκον δαβὶδ καὶ τὸ ὄνομα τὸ παρθένου, μαριάμ.

Et ingressus angelus ad eam, dixit: Gaude gra. Ave
 28 καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτήν, εἶπε, χαῖρε τιμω-
 visplena, Dominus ꝑ eam te: benedicta tu in mulieribus. Precum:
 εἰταμῶν ὁ κρείστος ματὰ σου, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.

Illam quæ videns perturbata est in sermone eius: & variocina. Quæ cum au-
 29 ἦ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ὅτι τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογί-
 hanc qualis esset saluatio ista. disse, cogitabat

¶ timetas

Et ait angelus ei: Ne timeas Maria: Inuenisti enim
 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ, μὴ φοβοῦ μαριὰμ· εὗρες γὰρ 30
 gratiam apud Deum.
 Et ecce concipies in utero, &
 χραειν παρὰ τῶ θεοῦ, καὶ ἰδοὺ συλλαμβήσῃ υἱόν, καὶ 31
 paries filium: & vocabis nomen eius Iesum.

† τίκτω

† τέξῃ υἱόν, καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦ.
 Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur: & dabit
 εἶς ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου * κληθήσεται, καὶ δώσει 32
 illi Dominus Deus sedem David Patris eius:

* χραλομαι

αὐτῷ κυεῖ· ὁ θεὸς τῆ θρόνον δαβὶδ τῆ πατρὸς αὐτοῦ·
 Et regnabit in domo Iacob in æternum, &
 καὶ βασιλεύσῃ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆ 33
 regi eius non erit finis. Dixit autem Maria ad
 βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος· ὅτι περὶ δὲ μαριὰμ πρὸς 34

¶ fecit

angelum: Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco?
 τὸν ἄγγελον, πῶς ἔσται τὸτο, ἐπεὶ ἀνδρα οὐ γινώσκω 35

¶ virtus

Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus super-
 καὶ ὑποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, πνεῦμα ἅγιον ἐπέ- 35
 ueniet in te, & ἑσθίσεια Altissimi obumbrabit te: Ideoque
 λεύσει) ὅτι σπῆ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ

¶ quod nascetur

ἄριστον ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.
 γινώσκωμαι ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.

¶ conceptit

Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concipiens [fuit]
 καὶ ἰδοὺ ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου, καὶ αὐτῇ πωρὰ πέτρα 36
 filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi. Vocat-
 υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς * καὶ εἶς μῶν ἕκτος ὄντων αὐτῇ τῆ καλε-
 ta sterili: Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.
 μήνη στείρα· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσεται πρὸς τὸ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. 37

¶ quæ vocatur
sterilis:

Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini: hæc mihi fecerunt
 εἶπε δὲ μαριὰμ, ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· ἡκούσα μοι καὶ τὸ 38
 verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

¶ montana

ῥῆμα σου, καὶ ἀπέβηθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος·
 Exurgens autem Maria in diebus illis, abiit
 ἀναστῆσα δὲ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπορεύθη 39
 in montanum cum festinatione in civitatem Iuda: Et intravit
 εἰς τὴν οἰκίαν Ζαχαρίου, εἰς πόλιν Ἰουδα· καὶ εἰσῆλθεν 40

¶ σπέρτω

in domum Zachariz, & salutavit Elizabeth.
 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου, καὶ ἠσάδατο τῷ ἐλισάβετ.
 Et factum est, ut audiret Elisabeth saluationem Ma-
 καὶ ἐχάρητο ὡς ἤκουσεν ἡ ἐλισάβετ τὴν ἀσπασμὸν τῆς μα- 41

¶ inter mulieres,

ria, exultavit infans in utero eius, & repleta est
 εἰς, τῆ σπέρτω τὸ β. ε. ρ. ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη
 Spiritu sancto Elizabeth: Et exclamavit voce
 πνεύματος ἁγίου ἡ ἐλισάβετ. καὶ ἀπεφώνησεν φωνῇ 42
 magna, & dixit: Benedicta tu in mulieribus, & benedictus
 μεγαλη, καὶ εἶπεν, ἀλορη μὴν σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλορη μὴν
 ὁ κερπὸς

Et factum est in octavo die venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum in nomine patris sui, Zachariam.

Et respondens mater eius, dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioanne. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est cognatione tua qui vocetur nomine hoc.

quem

in quibus autem patri eius, hoc quid vellet vocari dixerunt: Et postulat, dicens: Ioannes.

pugillarem,

Et mirati sunt omnes, quia nomen eius, Et mirati sunt omnes, quia nomen eius, Et mirati sunt omnes, quia nomen eius, Et mirati sunt omnes, quia nomen eius.

αυοίγω

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

διαφραση

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

super omnia

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

qui audierant

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

quis putas puerum esse

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

sunt

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

qui oderunt

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

Ad faciendam

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum: Et factus est super omnes vitiosos eorum.

intravit ad Abraham patrem nostrum, dicit nobis, diciturum se

ἄριστος πρὸς ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τὸ δοῦναι ἡμῖν,

74 ἀθέτως ἐκ χειρὸς τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν * ρυδιέντες, λα-
illa illi, In sanitate & iustitia coram ipso, *liberati, securus*

75 τρεῖς αἰτῶν, ἐν ἐπιτήτει καὶ δικαιοσύνῃ ἐν ἑσπέρῳ αὐτῶν, *omnes dies vite nostrae. Et in puer nostris.*

76 πάντες τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. καὶ σὺ παιδίον
Propheta Altissimi vocaberis: praeibis enim ante faciem

77 κυρίου, ἐπιτοματῶν ὁδοῦ αὐτοῦ. τὸ δοῦναι γνώσιν σω-
Domini parate vias eius: Ad dandam scientiam sa-

78 πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπιτοματῶν ὁδοῦ αὐτοῦ. ἐν οἷς ἐπεπαύσατο
nos orient ex alto. *Appareat illi qui intenebri, & illuminare his*

79 ἡμῶν ἀνατολῆν ἕως ὑψίτου. ὅτι γὰρ αὐτὸς ἐν σκότητι καὶ
in vmbra mortis & sedentibus: *Dirigere per in & sedent. Ad dirigendos*

80 δὸς ἡμῶν εἰς ἐδρὸν εἰρημῶν. τὸ δὲ παιδίον νύκταν καὶ ἐπαρ-
det nostros in viam pacis. *At puerulus crescebat, & confor- confortabatur*

81 τῶν πνεύματι καὶ ἔμελλεν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμερῶν ἀνα-
tionis suae ad Israel.

82 εἰσελθὼν αὐτῶν πρὸς τὸν Ἰσραὴλ.

CAP. II. β.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐμειναις, ἕως ἡλθε δόγμα παρὰ
Caesare Augusto, describi omnem habitantem. *ut describeretur vniuersus orbis.*

2 καὶ ἵστασθαι αὐτοῦ ἐν Συρία, ὅτι γὰρ ἐστὶν πάντα τὰ εὐκρινῆ.
Hec descriptio prima facta est per praefide Syriae per

3 αὐτὴν ἡ ἀπογραφὴ ἐγένετο ἐν ἡμερῶν ἀνατολῆς τῆς σελήνης
Cyrino. Et ibant omnes de iherosolymis, unusquisque *Cyrino. et proficerentur singuli in suam*

4 κυριώτερον. καὶ ἐπορεύθησαν αὐτῶν ἐκ τῆς ἀπογραφῆς, ἕκαστος
in propriam civitatem. Ascendit autem & Ioseph

5 εἰς τὴν ἰδέαν πόλιν. ἀπέβη δὲ καὶ ἰωσήφ ὑπὲρ τῆς
Galitiae ex civitate Nazareth, in Iudaeam, in civitatem de

6 γαλιλαίας ἐκ πόλεως ναζαρέτ, εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰς πόλιν
David quae vocatur Bethleem. *per profertur esse ipsum ex domo & pro quo dicitur esse de*

7 δαβὶδ, ἡ τοῦ κλεῖθρον ἀντιφάσις τοῦ οἴκου καὶ
familia David: Describi cum Maria de- *ut proficeretur*

8 πατρὸς δαβὶδ, ἀπογραφῆσθαι σὺν μαριὰμ τῇ ἑμ- *mensibus*

9 κτην ἡμερῶν αὐτῶν γινώσκοντι, ὅτι γὰρ ἐστὶν ἡμέρας
ironata sibi vxore, existerit pregnante.

*cum essent factum est autē in esse eos ibi, impletunt dies
 ἐγγετο δὲ ἐν τῷ ἔθ' αὐτοῖς ἐκεῖ, ἐπληθύνθησαν αἱ ἡμέραι
 ¶ ut pareret. ¶ parere ipsam. Et peperit filium suum primogenitum:
 τὸ τέκνον αὐτοῦ κὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸ πρωτοτόκον, 7
 ¶ pannis involuit & ¶ fasciavit eum, & reclinavit eum in pre-
 σπαραγῶν sepī. quia non erat eis locus in diuerforio.
 ¶ praefepio:
 τῆν, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ κεταλιματι.
 ¶ vigilantes, Et pastores erant in regione eadem. * in agro ageratis, &
 καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χάρα τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες, κὶ
 ¶ vigilas custodiētes ¶ custodiae noctis super piscinam suam.
 φιλιάσουτες τὰς φυλάκας τῶν κυτῶν ὅτι τὸ πικνὸν αὐτῶν.
 ¶ stetit iuxta il- Et ecce angelus Domini p̄stisus eis, et gloria Domini
 los, & ciaritas Dei κὶ ἰδοὺ ἀγγελῶ κυκλῶν ἐπέση αὐτοῖς, καὶ φόβος κυκλῶν,
circumfulsit illos: & timuerunt timore magno.
 ¶ Nolite timere: ἔειπεν αὐτοῖς ὁ ἀγγελος: Ne p̄stetis. Ecce enim euange-
 κὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἀγγελος, μὴ φοβεῖσθε ἰδοὺ γὰρ ἀσπρη- 10
 λίζομαι ὑμῖν χαρὰ μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ,
 Quia natus est vobis hodie, Saluator, qui est Christus Dominus,
 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὃς ὄντι χειρὸς κυκλῶν, 11
 in ciuitate David. Et hoc vobis figurat: Iaculetis
 ἐν πόλει David. καὶ τὸτο ὑμῖν τὸ σημεῖον ἑδρήσετε 12
 ¶ pannis involuit infantem ¶ fasciatus iacentem in praefepio.
 cum, & positum βρέφῶ ἐσπαραγῶν μόνον, καὶ κείμενον ἐν τῇ φάτῃ.
 ¶ militie Et subito facta est cum angelo multitudo ¶ exterritis
 καὶ ἐξάφνης ἐγγετο αὐτῷ τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατῶν 13
 celestis, λαλοῦντων Deum, & dicentium: Gloria in
 οὐρανίῳ, αἰνοῦμένων τὸν Θεόν, κὶ λεγόντων δόξα ἐν 14
 ὑψίστοις Θεῷ, κὶ ὅτι γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις διδουσία.
 Et factum est ut discesserunt ab eis in caelum ange-
 κὶ ἐγγετο ὡς ἀπὸ πλῆθους ἀπ' αὐτῆς εἰς τὸ οὐρανὸν οἱ ἀγγε- 15
 ¶ loquebantur li, et homines pastores dicebant ad inuicem: Trans-
 λοι, καὶ οἱ ἀνθρώποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, διέλ- 16
 ¶ quod factum est camus iam vsque in Bethlehem, & videmus verbum hoc fa-
 δωμὸν δὴ ἔως εἰς Βηθλεὲμ, καὶ ἰδωμὸν τὸ ρῆμα πρὸς τὸ γεγε- 17
 νῆτος, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes,
 ἔκ τῆς πόλεως καὶ ἦλθον σπεύσαντες, 16
 ¶ positum & inuenerunt et Mariam & Ioseph, & infantem iacentem
 κὶ ἀκείμενον ἐν τῇ φάτῃ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον 17
 in praefepio. Videntes autem cognouerunt de verbo
 ἐν τῇ φάτῃ, ἰδόντες δὲ διεγνώκεισαν ἔκ τῆς ῥήματος 17
 ¶ quod dictū erat p̄stis illis de p̄stis hoc.
 ¶ p̄stis ἔκ λαλοῦντος αὐτοῖς ἔκ τῆς ῥήματος τοῦ του.
καὶ πάντες

καὶ πάντες

Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum, in

γινώσκοντες τὸν δ' ἄλγόν σου διάσωσάς, καὶ τὸ ῥῆμά σου ἐν

pace: Quia viderunt oculi mei Salutarem tuum. εἰδόν. ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου 30

Quod parasti ante faciem omnium populorum. ὅ ἠτίμασας καὶ προσώπων πάντων ὄψ' λαῶν. 31

Lumen ad reuelationem Gentium, & gloriam plebis tue: Israel.

φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων, καὶ δόξαν λαοῦ σου ἰσραὴλ. 32

Et erat Ioseph & mater eius mirantes super

καὶ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς θαυμάζοντες ὅτι τοῖς 33

Et quae dicebatur

Simeon: Et benedixit illis Simeon: καλοῦμένων περὶ αὐτῆ. καὶ ἀλόγηστον αὐτοῖς συμεῖον. 34

positus est

& dicit ad Mariam matrem eius: Ecce hic dicitur in

ruinam, & in

καὶ εἶπε πρὸς μαριάμ τὴν μητέρα αὐτῆ, ἰδοὺ ἐστὶ καί τινα εἰς

cul eorum dicitur

ruinam, & in signum πᾶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον

αὐτῆς ἐροῦν. καὶ σου δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν δρεῖδι-

Et cogitationes.

ut reueletur ex multis cordibus. ὅτι ῥομφαία ὅπως αἱ ἀποκάλυψον ἐκ πολλῶν καρδιῶν

de processerat

Et erit Anna prophetissa, filia Phannul, & ex tribu Aser. hae progressa in diebus multis, 36

et vixerat eum viro suo annis

καὶ ἡ ἀννα πρεσβυτέρα θυγάτηρ φαννήλ

erat vique ad

ἐν σουλῆς ἀσῆρ αὐτῆ πρεσβυτήρια ἐν ἡμέραις πολλαῖς, 37

ide

Et haec vidua quasi annorum octoginta quatuor: quae non discedebat

καὶ αὐτῆ χήρα ὡς ἐστὶν ὁρθησκοντα τριακῶν, ἢ οὐκ ἀφίστατο

quae expectabant

ἐν τῷ ἱερῷ, νηστειαῖς & δεήσεσι λατρεύουσα νικτὰ καὶ ἡμέρας. 38

Israel.

καὶ αὐτὴ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὅτι πᾶσα ἀνθρωπολογία τοῦ κυ-

autem confortabatur

εἶω, καὶ ἔλθει περὶ αὐτῆ πᾶσι τοῖς πρεσβυτέροις λυβῶσιν

omnes annos

Et vi: perfecterunt omnia quae secundum 39

in die solenni

ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ

legem Domini, reuersi sunt in Galilaeam in civitatem

τὸν τόμον κυρίου, καὶ ἐστρεψαν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν

αὐτῆς ναζαρέθ. τὸ δὲ παιδίον ἦν ἡσυχᾶ καὶ εὐρα-

borabat̄ spiritu, plenus sapientia: & gratia Dei erat in

αὐτό. Et ibant parentes eius per annum in Hieru-

σαλήμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 40

Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Hiero-

42 **κ**ι̅ σ̅τε̅ ἐ̅ρχ̅ε̅το̅ ἐ̅ν̅ τῷ̅ δ̅ω̅δέ̅κ̅η̅, ἀναβαινόντων αὐτῶν εἰς Ἱερο-
solyman, secundum consuetudinem p̅ festi, s̅ Et consummationibus p̅ diei

43 **σ**ολυμᾶ, κατὰ τὸ ἐθῶς τῆς εορτῆς, κ̅ι̅ τελειωσάτων
die, in venienti ipso, remansit Iesus
5 Consummationibus diebus, cum redirent

ταῖς ἡμέραις, ἐν τῷ ὑποσχεθῆναι αὐτοῖς, ὑπέμεινον ἰησοῦς ὁ
puer in Hierusalem: & non cognovisti Ioseph & mater eius.
*cognoverunt parentem eius.

Existimantes autem illum in comitatu esse, venerunt dici

44 νομιῶσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ (Ἰεροσολίμῃ), ἡλθον ἡμέρας
iteri & requirebant eum illis cognatis, & in matris. s̅ inter cognatos & notos.

ὄδον κ̅ι̅ ἀεζήτομα αὐτῶν ἐν τοῖς συγγήμοις, κ̅ι̅ ἐν τοῖς γνωστοῖς.

Et non inveniētes eum, regressi sunt in Hierusalem, p̅ qua- Prequirentes

45 **κ**αὶ μὴ εὑρόντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, ζή-
rentes eum. Et factum est post dies tres inuenērunt s̅ triduum

46 **π**ρωτῶς αὐτόν, καὶ ἐξήγατο, μετ' ἡμέρας τρεῖς εὐθὺς
illum in templo sedentem in medio doctorum,

αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων,
& audientem illos, & interrogantem eos.

καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶν αὐτούς.

47 **ἔ**ξισταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ὅτι τῆ σιωπῆσει
& responsis eius. Et videntes ipsam, Pat- admirati sunt.

48 **κ**ι̅ ταῖς διακρίσεσιν αὐτοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξε-
gniti fuerunt. Et ad illum mater eius dixit: Filii quid feci-

πλάγησαν κ̅ι̅ πρὸς αὐτὴν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, τίνων, τί ἐπέλη-
si nobis h̅? ecce pater tuus & ego dolemus qu-

σας ἡμῖν οὕτως; Ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ ἄνδ' ἡμεῖς ἐζη-
rebamus te. Et ait ad illum: Quid quiddam queretis me?

49 **τ**ὴν ἑσέ, κ̅ι̅ εἶπε πρὸς αὐτοῦ, τί ἐπέζητῆτέ με;
nesciebatis quia in his Patris mei oportet esse me
* quæ sunt

οὐκ ἠδ' ἐγὼ ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναι με;

50 **κ**ι̅ αὐτοῖς οὐ σιωπήσων τὰ ῥήματα ὁ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

Et descendit cum eis, & venit in Nazareth: & erat sub-

51 **κ**ι̅ κατὰ τὴν μετ' αὐτῶν, κ̅ι̅ ἡλθεν εἰς ναζαρέτ κ̅ι̅ ἡ ὑπο-
ditus illis. Et mater eius conservabat omnia ver-

βαυλῶνος αὐτοῦ κ̅ι̅ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρησεν πάντα τὰ ῥή-
ba hæc in corde suo. Et Iesus proficiebat s̅ ex̅t̅er̅e̅s̅

52 **μ**ατα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, κ̅ι̅ ἰησοῦς προέκοπτε

sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines.

σοφία κ̅ι̅ ἡλικία, κ̅ι̅ χάριτι παρὰ θεοῦ κ̅ι̅ ἀνθρώπων.

CAP. III. γ.

In anno autem quatuordecimo Imperij Tiberij
Εν ἔτει δὲ πεντημεδέκῳ τῷ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου

procurante Pludens
autem

Cæsaris, prefectante Pontio Pilato Pliada, &
κλισ αρθ, ηγεμανουοντος ποντιου πιλατου της ιουδαίας, και
tetrarchas Gallææ Herodæ, Philippo autem fratre

τετραρχουτος τ' γαλιλαιας ηραδου, φιλιππου τ' τω αδελφου
eius tetrarcha Iturææ, & Trachoniidis regionis, &
αυτου τετραρχουτος τ' ιβυριας η τεραχωνιδος χωρας, η
Lysania Abilinz tetrarcha, Sub principibus sacerdotu

Domini super

λυσανιου τ' αβιλινης τετραρχουτος, επ' αρχιερω
Anna & Caipha: factum est verbum Dei ad Ioannem Za-
αнна η κειφα, εηλκετο ρημα θεου οπι ιωαννη τ' τω ζα-
charia filium in deserto. Et venit in omnem circa

χαριου υιον εν τη ερημη. η ηλθεν εις πασαν τ' περι
regionem Iordanis, predicans baptismum penitentiae in remissionem
χρεων τ' ιουδαίας, κηρυσσων βαπτισμα μετανοιας εις αφεση
peccatorum: Sicut scriptum est in libro sermonum Esaiæ

αμνηστων, ως γαχαπαι εν βεβλω λογων ισαιου του
prophetæ, dicentis: Vox clamantis in deserto, Parate
ωσφθητου, λεγοντος, φωνη βοωντος εν τη ερημη, ετοιμασατε
viam Domini: rectas facite semitas eius.

aspera, & aspera

Omnia vallis implebitur, & omnis mons & collis hu-
πασα φαρα η πληρωθησε, η και ερημη η βομιος τα-
millabitur. & erunt prava in directam, & aspera
πενωδησησε, η ερημη τα σκολια εις οδωειαν, η αι τεραχια
in vias planas. Et videbit omnis caro Salutare
εις οδω εις λειω. και ερημη η πασα λαη τω σωτηριου 6

ad turbas que
causant ut bapti-
zarentur

Dei. Dicebat ergo per exomnibus turbis
τω θεου. ελεγω ουμ τοις εκποροδοιωτοις οχλοις η
baptizari ab ipso: Genimina viperarum, quis offendit
βαπτισθωαι υπ' αυτου, γνηματα εχιδων, τις υπιδειξεν
vobis fugere a ventura ira? Facite

scitens est

υμιν φυγη εν δαυ της μελλουσης οργης; ποιησατε
ergo fructus dignos penitentiar: & ne ceperitis dicere in
ουω καρτες αξιους της μετανοιας, και μη αρχηθε λεγειν εν
vobis: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia si pœnit
εαυτοις, πατερα εχουμ τ' αβρααμ. λεγω γω υμιν, οπι ομια
Deus de lapidibus istis edificare filios Abraham.
ο θεος εκ τ' λιθων αυτων εγειραι τινα τω αβρααμ.

enim

Iam vero securis ad radicem arborum posita est.
ηδη δε και η αξινη ωσφς τω ριζαν τω δενδρον και

bonu, excidetur

Omnis ergo arbor non faciens fructum pulchrum, exciditur, & in
παι ουω δενδρον μη ποιουω καρτην κληον ουκ επιτε, και εις
ignem p mittitur. Et interrogabant eum turbæ, dicentes:
πυρ βαλλει.

omittetur,

Quid ergo faciemus? και επιρωτων αυτων οι οχλοι, λεγοντες, 10
τι ουω ποιησωμ;

σποκειντις

Respondens autem dicebat illis:

* Habens duas tunicas, una-

* Qui habet
¶ det

11 ἄποκειθεὶς ἢ λέγει αὐτοῖς, ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μετα-

dat non habenti: & p habens escam similiter faciat. P qui habet

δοῦτω τῷ μὴ ἔχοντι ἢ ὁ ἔχων βράβιατα, ὁμοίως ποιείτω.

Venerunt autē & publicani & baptizati, & dixerunt ad illum: S vt baptizaren-

12 ἡλθον ἢ καὶ τελῶνας βαπτισθῆναι, εἰ ποῦν πρὸς αὐτόν;

Magister, quid faciemus? Ille autē dixit ad eos: Nihil At

13 διδάσκου, τί ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ ἐν

amplius ¶ prater concitium vobis p exigit.

¶ quàm quod
P est faciatis.

πλὴν παρὰ τὸ δῶτε ταγιδίον ἡμῖν πρῶσθε.

Interrogabant autē eum & milites, dicentes: Et nos

14 ἐπιρωτῶν δὲ αὐτὸν καὶ στρατεύουνοι, λέγοντες, καὶ ἡμεῖς

quid faciemus? Et ait s ad eos: Neminem concitatis neque s illis:

τί ποιήσω; ἢ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ ἀνατ' ἄρα σείσητε, μὴδὲ ἄρα σείω

* salomonianum: & comenti estote stipendii vestris.

* calumniam fa-
ciatis:

συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκείωθε τοῖς ἐξωνίοις ὑμῶν.

¶ Exprobante autem populo, & p raiocōnantibus omnibus in ¶ Existimante
P cogitantibus

15 πρὸς δοκῶντος δὲ τῷ λαῷ, καὶ διαλογίζουσαν πάντων ἐν

cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus:

ἢ καρδίας αὐτ' πρὸς Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός;

Respondit Ioannes omnibus, dicens, Ego quidem aqua ba-

16 ἀπεκρίνατο ὁ ἰωάννης ἀπασὶ λέγων, ἐγὼ μὴ ἕδατι βα-

ptizo vos: s venit autem fortior me, cuius non sum dignus s venisti

πλῖνω ὑμᾶς, ἔρχε) δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανός

soluere corrigiam calceamentorum eius: ipse vos ba-

λῦσαι τὸν ἱμᾶτα τῷ ἁγίῳ πνεύματι αὐτοῦ αὐτοὺς ὑμᾶς βα-

πτισαβί in Spiritu sancto & igni. Cuius ventilabrum in

17 πλῖσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ. οὗ τὸ πλῖνον ἐν τῇ

manu eius, & purgabit aream suam: & congregabit

χείρῳ αὐτοῦ, καὶ ἄρα καὶ δαείει τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸ

tritium in horreum suum: at p paleam comburet igni ¶ paleas autem

σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ τὸ ἄχυρον καὶ τακάουσι πυρὶ

inextinguibili. Multa quidē cegium & alia exhortans euinge-

18 ἀσβέσθη. πολλὰ μὲν οὐκ ἔτερα πρὸς ἡγετῶν διηγε-

lizabat ¶ populum. At Herodes p tetrarcha s centropus ¶ populor:

19 λίετο τὸν λαόν. ὁ δὲ ἠρώδης ὁ τετράρχης, ἐλελήχου ἁδούρου

ab illo de Herodias vxore fratris sui Phil- ¶ autem
s cum corripere-

ἡσά αὐτοῦ πρὸς ἠρώδης τῆς γυναικὸς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ φι-

lippi, & de omnibus quæ fecit malis Herodes,

λίππου, καὶ πρὸς πάντων ἧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ ἠρώδης

Adiecit & hoc super omnia, & incluse Ioannem in

20 πρῶσεν ἐκεῖ καὶ τὸ εἶπεν, καὶ κατέλειπε τὸ ἰωάννην ἐν

carcerem. Factum est autē ¶ in baptizari omnem ¶ cum baptizaretur
omnis popu-

21 τῇ φυλακῇ, ἐβήετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἀπαντα

populum, & Iesu baptizato, & orante, aper-

τὸν λαόν, καὶ ἐν τῷ βαπτισθῆναι, καὶ πρῶσεν ἀποῖον, τὰ ἀποῖον

- Diebus quadraginta, ^{¶ tentatus} à diabolo. Et [¶] tentabatur
- 2 [¶] ημερας τεσσαρακατα παραζοιμνος [¶] απο τε διαβολου [¶] η
 non manducavit quicquam in diebus illis: & confum. [¶] nihil
 ουκ εφαγη ουδεν εν ταυς ημεραις οκεινας [¶] η σωτελε-
 matis illis, postea cluric. Et dixit illi diabo. [¶] autem
- 3 [¶] δειπων αυτω, υστερον επειν ασεν. [¶] η ειπεν αυτω ο διαβο-
 lus: Si filius es Dei, dic lapidi huic ut fiat panis.
 λος, ει υος ει τ^{ου} θεου, ειπετω λιθω τουτω ινα γηνη [¶] αψτος.
 Et respondit Iesus ad illum, dicens: Scriptum est, Quia non
- 4 [¶] η απκριθη ιησους προς αυτον, λεγων, γεγραπται, οτι ου
 in vane solo. vivit homo, sed in omni verbo
 επ^ω αψτων μονω ζιησται ο ανθρωπος, αλλ^ω οπι παντι ρηματι
 Dei. Et [¶] sabduatur illum diabolus in montem excelsum, [¶] duxit
- 5 [¶] θεου. [¶] η απαγαγων αυτον ο διαβολος εις ερησ υψηλων,
 ¶ ostendit illi omnia regna phibitata in quibus [¶] &
 εδ ειχεν αυτω π^{αν}τας τας βασιλειας τ^{ων} οικουμενης εν στιγμή [¶] P orbiteret in
 temporis. Et ait illi diabolus: Tibi dabo [¶] s^{unt} [¶] momento
 χρονου [¶] η ειπεν αυτω ο διαβολος, σ^υ δωσω τ^η ζηου-
 ritatem hanc unversam, & gloriam illocum: quia mihi tra-
 σιαν ταυτων απασαν, η ταυ αδεξαν αυτω [¶] οπι εμου δια- [¶] s^{unt} [¶] illa,
 dita [¶] est, & cui volo do [¶] eam. Tu ergo si [¶] s^{unt} [¶] illa,
- 7 [¶] δωσω, η ω εαν δωλω δωσω αυτω. [¶] σ^υ ουω εαδ^ω
 P adorantis coram me, erunt tua omnia. [¶] P prociens
 προσκυνησης ενωπιον μου, εστι σου π^{αν}τα.
 Et respondens illi dixit Iesus: Abscede retro me
- 8 [¶] η ειπεν αυτω ειπεν ο ιησους, υπαγε οπισω μου
 s^{unt} [¶] Scriptum est: Adorabis Dominum Deum tuum, &
 σαταωα [¶] γεγραπται, προσκυνησεις κυριον τον θεον σου, η
 illi soli [¶] servies. Et duxit illum in Ierusa-
- 9 [¶] αυτω μονω λαβυσεις. [¶] η ηγαγη αυτον εις ιερουσα-
 lem, & statuit eum super pinnam templi: & dixit illi:
 λημι, η εισησεν αυτω οπι το περιυμιον τ^{ων} ιερου, η ειπεν αυτω,
 Si filius es Dei, s^{it}ace [¶] teipsum hinc deortum: [¶] s^{unt} [¶] s^{unt}
 ει ο υος ει τ^{ου} θεου, βαλε σεαυτον εντευθεν κατω
 Scriptum est enim, quod angelis suis [¶] mandavit de te [¶] mandavit
- 10 [¶] γεγραπται γ^ω, οπι τοις αγγελαισ κ^ατω εντελειω [¶] φει σου
 ¶ castigare te: Et quia in manibus tollent te, [¶] ¶ ve confertur
- 11 [¶] τ^ω διαφυλαξαι σε [¶] η οπι οπι χειρων αποσει σε,
 ne forte [¶] offendas ad lapidem pedem tuum.
 μη ποτε προσκοιης προς λιθον τον ποδα σου.
 Et respondens ait illi Iesus: Quod dictu est: Non tenta-
- 12 [¶] η αποκριθεις ειπεν αυτω ο ιησους, οπι ειρη [¶] ουκ οκπει-
 bis Dominum Deum tuum. Et [¶] P s^{unt} [¶] omnia tes. [¶] P consummata e-
 r^{unt} [¶] tentationes, [¶] ¶
- 13 [¶] ρεισεις κυριον τ^{ον} θεον σου. [¶] η σωτελεσας π^{αν}τα π^{αν}-
 ταιωντα, diabolus recessit ab illo usque ad tempus.
 ερασμων ο διαβολος, απησεν απ αυτε αρχη και εσ^ω.

Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in
καὶ ὑπερέβηεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν 14

S & magnificabatur

Galileam: & fama exiit per vniuersam circa regionem de illo:
καὶ φησὶν ἔβηεν καὶ ὄλιγο τῷ ἀπεχάρησθε αὐτῷ.

consuetudinem suam.

Et ipse docebat in synagogis eorum. & gloriabatur ab omnibus. Et venit in Nazareth, vbi erat 15

τῆς σαββάτου

καὶ ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς ὅτι 16

re uoluit

* τετραμηνῶς καὶ εἰσήλθε κατὰ τὸ εἰσθῆναι αὐτῷ ἐν τῇ συναγωγῇ
ἡ σαββάτου εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἀνέστη ἀναγινῶσαι.

propter quod

Et traditus est illi liber Esaiæ prophete. Et explicans librum, inuenit locum vbi erat scriptum: 17

Ἐξ ἡσπέρησεν ὁ πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἐνεκεν ἐχέρισέ με, συναγγελλῶ 18

visum, dimittere

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

annum

συνεῖμα κυρίου ἐπέμεινε, οὗ ἐνεκεν ἐχέρισέ με, συναγγελλῶ 18

complicasset

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

reddidit

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

in eum.

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

testimonium illi dabant

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

quæ procedebant de

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

illiusque

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τοὺς τόπους οὗ λέγει ἡ γραμμὴ αὐτοῦ 17

est in patria sua. In veritate dico vobis,

25 ἔην ἐν ταῖς πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας λέγω ὑμῖν,
ante vobis erat in diebus Elie in israel, quando
πολλὰ γένοιτο ἐν ταῖς ἡμέραις ἡλίου ἐν τῷ ἱσραήλ, ὅτε
clauderet celum ad omnes vos et menses sex, et facta esset
† ἀκλειστὸν οὐρανὸν ὅπῃ ἐπιθῆα καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγγέτο
sancti magna in hominum terram: Et ad nullam ΧΛΕΙΩ

16 λιγὸς μέγας ὅπῃ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ ἄρῃς οὐδεμίαν
illorum missus est Elias, qd non in Sarepta & Sidonia, ad Phisif
ἀοτῶν ἐπέμειπ ἡλίας, εἰ μὴ εἰς Σαρεπτα τ' σιδωνῶν, παρὰ
mulierem viduam. Et multi leprosi erant sub Eliseo Sidonte,

27 γυναικῶν χεῖραι. Ἐ πολλοὶ λεπροσὶ ἦσαν ὅπῃ ἐλίσσειος
Propheta in israel: & nemo ex eis mundatus est, eorum
τῷ περὶφθῆν ἐν τῷ ἱσραήλ, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν καθαρίσθη
qd non Naaman syrus. Et repleti sunt omnes ira in
nisi Naaman

28 εἰ μὴ γεμαῖ ὁ κύριος. καὶ ἐπληρώθησαν πάντες θυμὸν ἐν
synagoga, audientes ha. Et p sursum ceciderunt p surrexerunt, &

29 τῇ Σιναζωγῇ ἀκούοντες αὐτοῦ. καὶ ἀναστάντες ἐξέβηον
illius exiit civitatem: & duxerunt illum usque ad sepulchrum
αὐτοῦ ὄξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἔως τῆς ὀφρυῶν
montis, super quem civitas illorum erat edificata, & ad precipitandum qd ve precipitare coe
ὄρει, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ἐκαθίστατο, εἰς τὸ κατακρημνίσαι
eum. Ipse autem transiens per mediam illorum profectus est. * ibat.

30 αὐτόν. αὐτὸς δὲ διελθὼν ὄξω μέσου αὐτῶν, ἐπορεύετο.
Et descendit in Caphernaum civitatem Galilee: & erat do libique docebat

31 καὶ τῶν ἑβραίων εἰς καπερναὺμ πόλιν τ' γαλιλαίας καὶ ἰωδι-
cens illos in Sabbatis. Et pprellebatur in p stupebant

32 δόξαν αὐτοῦ ἐν τοῖς σάββασι. καὶ ἔσπεπλήσσοντο ὅπῃ
doctrina eius: quia in s auctoritate erat sermo ipsius. s potestate
τῇ διδασκῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ὄξωσία ἰωδ' λόγος αὐτοῦ.
Et in synagoga erat homo habens spiritum dæmoni- dæmonium im-
munium

33 καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἑὸν ἀνδρὸς ἔχον πνεῦμα δαιμο-
nii immundi: & exclamavit voce magna, Dicens, Sine,

34 νόου ἀκαθάρτου, καὶ ἀέκραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, εἰ,
quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio
τι ἡμῖν καὶ σοι ἰησοῦ γαζαριεύ, ἢ λέγεις ἑσθλοῦσαι ἡμεῖς, αἰεὶ
te quis estis, sanctus Dei? Et obviante illum p inceperat

35 σὺ τίς εἶ, ὁ ἄγιος πῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτίμωσεν αὐτῶ ὁ
Iesus, dicens: Obmutesce, & exi ab eo. Et pprecians illum p cum proiecit e
ἰησοῦς, λέγων, σιωπήσῃς καὶ ἔσῃς δεῦξ αὐτοῦ. καὶ ῥέψαν αὐτόν
dæmonium in medium, exiit ab illo, s nihil no. s nihilque illum
νοῦ δαιμονίου εἰς τὸ μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλα-
nocuit.
cens ei. Et factus est pavor in omnes & omnibus:

36 ἴδον αὐτόν. καὶ ἐγγέτο δαίμων ὅπῃ πάντας, καὶ
colloquebantur ad invicem, dicentes: Quod v verbum hoc, quia in est
Σιναζωγῶν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, τίς ὁ λόγος τῶν, ὅτι ἐν

piscatores & descendentes ex eis, alluebant retia. & autem descenderent, & laubant

ἀναβάντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπέπλωσαν τὰ δίκτυα. Ascendens autem in unam nauim, quae erat Simonis, & nauim

3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῆς πλοίων, ὅλιον τὸ σίμων, ἦρώ- uit cum à terra reducere pusillum. Et sedens τισεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπιμαχαλῆν ὀλιγον. καὶ καθίς docebat ex nauibus. * de nauicula ἐδίδασκεν ἐν τῷ πλείω τῶν ὀχλοῖς. Vi autem coeclauit & loquens, dixit ad Simonem: Dehuc loquens,

4 ὡς ἴ ἐπάουσα λαθῶν, εἶπε πρὸς τὸ σίμωνα, ἐπιμαχαλῆ in alium, & laxare retia vestra in capturam. εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλαράτε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄβυσσον. Et respondens Simon, dixit illi: Praecipere, per totam

5 καὶ ἀποκείδεις ὁ σίμων εἶπεν αὐτῷ, ὅτι πᾶσα, δι' ὅλης τ' nohem laborantes nihil cepimus: In autem verbo tuo

6 χαλαρώ τὸ δίκτυον. καὶ τὸ ποιεῖσάντες σωτήριον. laxabo rete. Et per hoc facientes concluderunt per hoc fecerunt multitudinem piscium, & nauim. Dissrompebatur autem retia eorum. & copiosam, πλήθος ἰχθύων πολὺ. Ἴδὲ ῥήγνυτο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. διαρρήγνυμι

7 καὶ κατέβησαν τοῖς μετοχοῖς τοῖς ἐν τῷ ἑτέρω πλοίῳ, ἵνα venientes simul operentur ipsa. Et uenerunt & impluerunt ambas nauiculas, ita ut mergerentur. & quod cum videret, procidit ad genua. & circūcederet perant

8 ἰδὼν ὁ σίμων πρὸς παρεστῆτε τοῖς γονασὶ τῷ ἰησοῦ, λέ- cens: Eri à me, quia homo peccator sum, Domine. γων, ὅτι εἶμι ἐμοῦ, ἐπὶ ἀνή ἀμάρτανός εἰμι, κύριε. Siquor enim occupauerat cuius, & omnes qui cum illo perant in captura piscium, quae simul ceperant. Similiter autem

9 ἰακώβου καὶ ἰωάννου υἱοῦ ζεβεδαιοῦ, οἱ ἦσαν κοινοὶ Simonis. Et ait ad Simonem Iesus: & Noli timere: ex τῷ σίμωνι, καὶ εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα εἰρηαῖς, μὴ φόβου. ἀπὸ hoc iam homines eris capiens. Et subducetes. * subducitis ad terram nauibus, relictis omnibus

10 ὅτι τῆ ἀρχῆ τῶν ἰχθύων, ἢ σωτήριον. ὁμοίως δὲ & Iacobum & Ioannem filios Zebedaei, qui erant socii καὶ ἰακώβου καὶ ἰωάννου υἱοῦ ζεβεδαιοῦ, οἱ ἦσαν κοινοὶ Simonis. Et ait ad Simonem Iesus: & Noli timere: ex τῷ σίμωνι, καὶ εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα εἰρηαῖς, μὴ φόβου. ἀπὸ hoc iam homines eris capiens. Et subducetes. * subducitis ad terram nauibus, relictis omnibus

11 τῶ νεῦ ἀνθρώπων ἐσὶ ζωηρῶν. καὶ χαταζόντες τὰ nauigia super terram, reliquerunt omnia secuti sunt eum. πλοῖα δὲ ὅτι τῶν ἰχθύων, ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ. B. factum est in esse ipsum in una ciuitatium, & ecce vir sciam esset

12 καὶ εἶδεν ἐν τῷ ἔθ' αὐτῷ ἐν μιᾷ τῆς πόλεων, καὶ ἰδὲ αὐτῷ plenus lepra: & videns Iesum, & procidens in faciem, & rogauit per & suam, πλήρης λεπρωσ, καὶ ἰδὼν τὸ ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρῶτα πόν, ἐδεδήθη

eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare.
αὐτῷ, λέγον, κύριε, εἰδὼ θέλω, δυνάστη με καθαρίσαι.

ἄπομιαι

Et extendens manum, tetigit eum, dicens: Volos mundare. Et confestim lepra discessit ab illo.

¶ vade, ¶ diceret:

καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἦκε πρὸς ἀπὸλυθῆν ἀπ' αὐτοῦ.
καὶ αὐτὸς παρεγγείλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπ' ἧσαν 14

ostense seipsum sacerdoti, & offer pro emundatione tua, sicut precepit Moyses, in testimonium illis.

δοῦσον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσέφερεν κατὰ τὸ καθαρισμὸν σου, κατὰ τὸν νόμον Μωϋσῆ, εἰς μάρτυριον αὐτοῖς.

δι' ἄρχουαι
¶ ut audirent, & curarentur

Perambulabat autem magis. sermo de illo: & conveniebant turbæ multæ & audire, & curari ab ipso. Ipse autem erat sedens in vesitiis, & orans.

¶ sedebat in deserto, & orabat.

† διήρξατο ὁ μάλλον ὁ λόγος· ὅτι αὐτῷ, καὶ Συμῆρξατο 15

¶ sedebat

ὁ χλοὶ πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ὑπὸ αὐτοῦ ἀπὸ τῶ ἀδελφωμάτων αὐτῶν.

¶ venerant
¶ castello
ἔρχουαι
¶ vinitus

† διήρξατο ὁ μάλλον ὁ λόγος· ὅτι αὐτῷ, καὶ Συμῆρξατο 15
ὁ χλοὶ πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ὑπὸ αὐτοῦ ἀπὸ τῶ ἀδελφωμάτων αὐτῶν.

¶ ad sanandum
¶ portantes

εἶον ὡς εἰς τὸ ἰαθεῖν αὐτοῖς. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες 18

¶ vix turbæ, ascenderunt

in lecto hominem qui erat paralyticus: & quærebant eum inferre, & ponere ante eum. Et non invenientes

¶ & ¶ lecto

δραποῖας εἰσενέγκασιν αὐτὸν, δρῶν τὸ ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεκνῆναι

¶ Quorum
¶ et vidit

δῶμα, δρῶν ἧτ' κεράμων καθέκταν αὐτὸν σὺ τῷ κλινοδρῷ, in medium ante Iesum. ¶ Et videns fidem Serrum,

¶ cogitare

εἰς τὸ μέσον ἔμαρτυρεν τῷ ἰησοῦ. καὶ ἰδοὺ τὴν πίστιν αὐτοῦ, 20 dixit ei: Homo, remittantur tibi peccata tua.

¶ nisi

εἶπεν αὐτῷ, ἄνθρωπε, ἀφείωνται σοὶ αἱ ἀμαρτίαι σου.

Et ceperunt cogitare Scribæ & Pharisæi, λέγοντες: τίς ἔστιν οὗτος, ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφίεναι ἀμαρτίας, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός;

ἔπειτα

ἀφίεναι ἀμαρτίας, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός;

ἔπειτα

- *Cognoscens autem Iesus [rationationes] eorum, respondens *Vt cognouit
 22 **ὁπηνόους δὲ ὁ ἰησοῦς τῶν διλογισμῶν αὐτῶν, ἀποκρίθεις** | cogitationes
 dixit ad illos: Quid p[er] rationationem in cordibus vestris. p[er] cogitatis
 εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τί διλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
 Quid est facilius dicere: Dimittitur tibi pec-
 23 **τὶ ὅστιν ἀκοπώτερον εἶπειν, ἀφαινῶνται ἅτι αἱ ἀμάρ-**
 cata tua: an dicere: Surge, & deambula-
 τῶν σου, ἢ εἶπειν, ἔγειραι καὶ περιπατεῖς;
 Vt autem sciatis quia [ambulationem] habet filius hominis in [potestatem]
 24 **ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὅτι**
 terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico,
 ἵ ἦς ἀφεῖναι ἀμάρτιάν σου· εἶπε τῷ περὶ ἀσθενήσαντι, σὺ λέγων,
 surge, & tolle [leuam] tuam, & vade in domum tuam. [tolle] lectum,
 ἔγειραι καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον σου, περὶ αὐτὸν εἰς τὸ οἶκόν σου. [tolle] lectum,
 25 **καὶ περιερχόμενος ἀνάσας ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ἑαυτὸν**
 [bat], abiit in domum suam, [glorificans] Deum. [tolle] lectum
 καίτοι, ἀπέληθεν εἰς τὸ οἶκόν αὐτῶν, δοξάζων τὸν θεόν.
 Et stupor p[er]cepit omnes, & glorificabant Deum: Et reple-
 26 **καὶ ἐκαστος ἔλαβεν ἑαυτοῦ τινος, καὶ ἐδοξάζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλη-**
 ti sunt timore, dicentes: Quia vidimus [in]signia hodie, [tolle] lectum
 ἄσπασ φέρον, λέγοντες, ὅτι εἶδον παραδόξα σημεῖον.
 Et post hac exiit, & [confessus] publicanum nomine Leui, [tolle] lectum
 27 **καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐδραπέτευε τὸν τελώνιον ὁ νόμισμα λευγόν,**
 sedente ad telonium, & ait illi: Sequere me. [tolle] lectum
 καὶ ἀποβάντων ὅτι τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.
 Et [pre]termissis omnia, surgens secutus est eum. [tolle] lectum
 28 **καὶ κατέλιπον πάντα, ἀνάσας ἠκολούθησεν αὐτῷ.**
 Et fecit conuiuium magnum Leui ei in domo sua:
 29 **καὶ ἐποίησε δοχλὸν μέγαν ὁ υἱὸς αὐτῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν.**
 & erat turba publicanorum multa, & aliorum qui erant cum illis
 καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλῶν, καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν
 discumbentes. Et mirabantur Scribæ eorum
 30 **καὶ φαρισαῖοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν**
 & Pharisei ad discipulos eius, dicentes: Quare
 καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς τοῦ μαθητῆς αὐτοῦ, λέγοντες, διὰ τί
 cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis
 μετὰ τελωνῶν καὶ ἀμάρτων ἐδῶτε καὶ πίνετε
 Et respondens Iesus, dixit ad illos, Non [vini] egent qui sancti
 31 **καὶ ἀποκλειθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, οὐ χρῆσαν**
 habere sani medico, sed [malè] habentes. [tolle] lectum
 ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.
 Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pen-
 32 **οὐκ ἐλήλυθα καλεῖσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμάρτωλους εἰς με-**
 nitentiam. [tolle] lectum
 p[er] illi aut[em] fixerunt ad eum: Quare discipuli p[er] as
 33 **ταῖοιαι. οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν, διὰ τί οἱ μαθηταῖ**

Ioannis ieiunant frequente, & oblationes faciunt, similiter & ἰωάννης νηστεύσας πικρῶς καὶ δεισιεὶ ποιῶν, ὁμοίως ἕ οἱ
Pharisaeorum et illi edunt & bibunt

* autem

ἤ φησὶ φαρισαίων ὅτι ἵ σοι ἐδούσα καὶ πιούσιν

Is vero ait ad ipsos. Non potestis filios phala-

* Quibus ipse ait. Numquid sponsalia

ἰ ἵ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ δύνασθε τοῦ ἕως τοῦ νυμφῶ- 34

νυμφῶ, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῆς ἔστι, ποιῆσαι νηστεύειν;

Venient autem dies, & cum ablatu fuerit ab illis

ἐλθούσιν ἡ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπῆρθῇ ἀπ' αὐτῆς ὁ 35

νυμφίος, τότε νηστεύσασιν ἐν ἑμαῖς αἱ τῆς ἡμετέρας.

* commissuram a nouo vestimento immittit alioquin

Dicet autem & similitudinem ad illos: Quia nemo ὁ ἀδίδου 36

ἐλεγε ἵ καὶ ὀρθόλογον πρὸς αὐτοὺς, ὅτι οὐδεὶς ὀπίβλημα 36

ἰματίου κενού ὀπιβάλλει ὀπιῖματιον παλαιῶν· εἰ δὲ μὴ, 37

καὶ τὸ κενόν ῥίξει, καὶ τὸ παλαιῶν οὐ συμφωνεῖ ὀπίβλημα 38

* rumpis

mittit

* alioquin

τὸ ἀπὸ τοῦ κενού. καὶ ὅδεὶς βάλλει οἶνον ἐν οἴκῳ 37

παλαιῶν· εἰ δὲ μὴ, ῥίξει ὁ οἶνος τοῦ οἴκου, καὶ αὐτὸς 38

ἐκλυθήσεται, καὶ οἱ οἴκοι ἀπολοῦνται. ἀλλ' ὁ οἶνος νέος 38

* vitendum est:

ἐν οἴκῳ κενῷ ἐπιβλήσεται, & vitæque 39

ἰματίου κενού ὀπιβάλλει ὀπιῖματιον παλαιῶν, εἰ δὲ μὴ, 40

καὶ τὸ κενόν ῥίξει, καὶ τὸ παλαιῶν οὐ συμφωνεῖ ὀπίβλημα 41

* melius

ὁ παλαιῶν κενῷ ἐπιβλήσεται, & vitæque 42

CAP. VI. 5.

* cum manserit

Factum est autem in Sabbato secundo primo, ἵ transire

Ἐρχόμενος ἵ ἐν σαββάτῳ δευτέρῳ πρὸς τοὺς μαθητὰς 1

αὐτὸν ἔλαβον ἵ σπορίμων καὶ ἑπιπλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοῦ 2

σάκχου, καὶ ἔδον, ψάλλοντες ταῖς χερσίν. 3

Quidam autem Pharisaeorum dicebant illi: Quid facitis quod non 4

licet facere in Sabbato? Et respondens ad 5

illos, dixit Iesus: Nec hoc legistis quod fecit David, 6

αὐτοῦ ἔφατο ὁ ἰησοῦς, οὐδὲ τὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐπιτίμου 7

* qui cum illo erant:

ὅποτε ἐπιτίμησεν αὐτοῦ, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες. 8

εἰς, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomaeum,
αὐτῶν, ἰακώβου καὶ ἰωάννου, φιλιππον καὶ βαρθολομαίου,
Matthaeum & Thomam, Iacobum Alphaei, & Simonem
ματθαίου καὶ θωμᾶ, ἰακώβου τὸν τῆ ἀλφραίου καὶ Σίμωνα 15

* qui vocatur Ze-
lois, &

* vocatus Zeleus.

Iudam Iacobi, & Iudam

τὸν κληθῆναι ζηλωτῆν, ἰουδαν ἰακώβου, καὶ ἰουδαν 16
Icarotem, qui & fuit proditor. Et descendens
ἰσκαριώτῃν, ὃς καὶ ἐβόητο πρὸς αὐτούς. καὶ κατὰ βᾶς 17

Il vradirent

μετ' αὐτῶν, ἵση ὅτι τύπου παδινού, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ,
& multitudo copiosa plebis ab omni Iudaea, & Hierusalem,
καὶ πόλιδος πολλῆ λαοῦ διὰ πάσης τῆ ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλήμ,
& maritima Tyri & Sidonis, Qui venierant Iudaea
καὶ τῆς φιλαιου τύρου καὶ σιδωνῶν. οἱ ἤλθον ἀπὸ παντὸς 18

Plangrent
* qui vexabantur

cum, & plangit a languoribus suis: Et
αὐτῶν, καὶ ἰαδύλαι διὰ τῆ νότον αὐτῶν καὶ οἱ ὄχλου μῆμοι κατὰ
spiritibus immundis, & curabantur.
πινυμάτων ἀκαθάρτων καὶ ἐδεξαπεύοντο.

* eleuati oculis
idomas

Et omni turba quarebat tangere eum: quia virtus de illo
καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζητεῖ ἀπείχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δυνάμις παρ' αὐτῶ 19
ἐξήρχετο, & sanabat omnes. Et ipse eleuatis
ἐξήρχετο, καὶ τὸ ἴατο πᾶσι. καὶ αὐτὸς ἐπέειπε τοῦ 20

Qui esuritis
qui sitis

ὀφθαλμοῖς αὐτῶ εἰς τὸν μαθητῶν αὐτοῦ, εἰσεγε, μακάριοι οἱ
pauperes: quia venturum est regnum Dei. Beati
πτωχοὶ, ὅτι ὑμετέτερον ὅσιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. μακάριοι 21
Esurientes nunc: quia saturabimini. Beati
οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορταθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες
nunc: quia ridebitis. Beati eritis cum odesint
νῦν ὅτι γελάσετε. μακάριοι ἐσε, ὅταν μισήσωσιν 22

est

vos homines, & cum separauerint vos, & exprobrauerint,
& eieserint nomen vestrum tanquam malum, propter filium
καὶ ἐκώδῃσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρῶν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ
hominis. Gaudete in illa die, & exul-
αὐθρώπων. χαίrete ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ Σικριῆ 23
tate: ecce enim merces vestra multa in celo: secundum haec
σατε ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ταῦτα
enim faciebant. Prophe is patres eorum.
ἐπίσειον τοῖς σφοδρῶν οἱ πατέρες αὐτῶν.

* qui saturati
estis:

Verumtamen ex vobis diuitibus: quia habetis conso-
lationem vestram. Vx vobis impleti: quia esurietis. 24

Qui ridetis

κλῆσιν ὑμῶν. οὐ αἰ ὑμῶν οἱ ἐμπροσθεν ὡροὶ ὅτι πεινᾶσθε. 25
Vx vobis ridentes nunc: quia iugebitis & habebitis.
οὐ αἰ ὑμῶν οἱ γελῶντες νῦν ὅτι πνυθῶσθε καὶ κλαύσετε.

Vz cum benedixerint vobis homines: secundum hoc enim + omnes

26 και οταν κηλως επιφωνησιν υμας οι ανθρωποι· και ταυτα ηδ
faciebant pseudoprophetae pateres eorum.
εποιοουν τωις· η δαυδ με φηται οι πατερες αυτου.
Sed vobis dico // audientibus: Diligite inimicos // qui auditis,

27 αλλα υμιν λεγω τωις ακουουσιν, αγαπατε τωις εχθροις
vobis: benefacite // P odio habentibus vos. // P his qui vos ea
υμην, κηλως ποιειτε τοις μισουσιν υμας.
Benedicite maledicentibus vobis, & grate pro
derunt.

28 ευλογηιτε τοις κηταρωμενοις υμιν, και περισυχαετε αυτου
calumniantibus vos. // Percutienti te in // Qui se percussit

29 ηδη επηρεαζοντων υμας. ταυτωπιτι σε οπι τιω
maxillam, pube* & alteram. Et ad // auferente suam // ei
σταρινα, παρεχε και τιω αλλω· και απο το αφογτος σου το
vestimentu, p* tunicam* ne prohiberis. // Omni autem pe- // etiam
30 ιματιον, και η χειρα μη καλυψης* παντι οπω αι* // noli prohiberes

31 και κηδως θελετε ινα ποιωσιν υμιν οι ανθρωποι, και υμεις
Et prout vultis vt faciant vobis homines, & vos
32 ποιειτε αυτοις ομοιως. και ει αγαπατε τοις αγα-
ligentes vos, quae vobis gratia est // peccatorum // p nam &
πωτων υμας, ποια υμιν χαρις εστι; και γαρ οι ανθρωπω-
res diligentes se diligunt.
λοι τοις αγαπωντας αυτοις αγαπωσι.
Et si benefeceritis // benefacientibus vobis, quae // his qui vobis
33 και εαν αγαθοποιητε τωις αγαθοποιωσιν υμας, ποια
vobis gratia est? // Et enim peccatores hoc ipsum faciunt. // siquidem &
υμιν χαρις εστι; και γαρ οι ανθρωπωλοι το αυτο κηιουσι.
Et si imitium dederitis // a quibus speratis recipere, quae vobis // his

34 και εαν δανειζητε παρων ελπιζητε απολαβειν, ποια υμιν
gratia est? // Et enim peccatores peccatoribus senerantur, vt // Nam &
χαρις εστι; και γαρ οι ανθρωπωλοι ανθρωπολοις δανειουσιν, ινα
recipiant aequalia. // Verumtamen diligite inimicos vestros, // et
35 απολαβωσι ταυσα. πηλω αγαπατε τοις εχθροις υμην, // & erit inde

36 και αγαθοποιητε, και δανειζετε, μηδεν απελπιζοντες· και εστω
merces vestra multa, & eritis filii Altissimi: quia ipse beni-
37 ο μωδωις υμην πολωι, και εστωι υιοι του υψιστου· οπι αυτοις χη-
gnus est super ingratos & malos. // Estote ergo
38 τωις εσιν οπι πηις ακηρις και ποιηθωις. γινεσθε ομοι-
miseriordes, sicut & Pater vester misericors est.

39 οικητρων, κηδως και ο πατηρ υμην οικητρων εστι.
// Et ne iudicamini. // P No // Nolite iudicari
40 και μη κρινεστε, και ου μη κηδητε μη κηταδικαζεστε, και μη
// P // Nolite cond-
// dare,

Dimittite, & dimittimini.

* & πείζω

Eadem

Illis &

πίπρω

καταπίψο-

μαι * si sit

* autem si tuo est, non confideras?

de

* ut educas

de

* bona, quæ faciunt fructus malos:

* mala, * bonum, * ino neque

condemnabimini. * Absoluite, & absolventis.

μη καταδικασθητε * απολυετε, & απολυθησεσθε.

Date, & dabitur vobis. Meniuram bonam* conferam, & cogitaram, & superfluentem dabunt in haum vestrum. || Quippe ea mensura qua mens fueritis, remetietur vobis.

διδοτε, & δοθησει υμιν * μετρον χαλον περιεσμενον, & περισσευοντα δωσεισιν εις τη χαλπι υστρον. || Quippe ea mensura qua mens fueritis, remetietur vobis.

μην * ποτ ηδ αυτο μετρω ο μερειτε, απιμετρηθησει υμιν. Dicebat autem similitudinem ipsi: Nunquid potest cæcus cæ-

επει η οραβολω αυτοις, μητι δυναιται τυφλος τυ- cum dicere? nonne ambo in fontem cadent?

φλον οδνηειν; ουχι αμφοτεροι εις βοθρον τ πεσυω; Non est discipulus super magistrum factus? per-

ουκ εστι μαθητης υπερ τον διδασκαλον αυτου τ κατατη- 40 fedus autem omnis erit, sicut magister eius.

πισωρος δε πως εσαι ως ο διδασκαλος ωπτι. Quid autem vides festucam quæ in oculo fratris

τι δε βλέπεις τω κάρφω τω εν τω οφθαλμω τ αδελφου 41 tui: arabem quæ in proprio oculo || nos animaduertit?

σου, τ η δοκον τ εν τω ιδιω οφθαλμω ου κατανοεις; Aut quomodo poteris dicere fratri tuo: Frater, sine

η πως δ κασαι λεγειν τω αδελφω σου, αδελφε, αφες 42 eiciam festucam quæ in oculo tuo, ipse in

εκβαλω τω κάρφω; τω εν τω οφθαλμω σου, αυτος τιω εν τω oculo tuo arabem non videns? Hypocrita, eice primum

οφθαλμου σου δοκον ου βλέπων; & tunc percipies eicere 43 τ δοκον εκ τω οφθαλμου σου, & τότε εξαβληψας εκβασει

την κάρφω τω εν τω οφθαλμω τ αδελφου σου. festucam in oculo fratris tui.

Non enim est arbor fructifera faciens fructum primum; neque 44 ου γαρ εστι δενδρον χαλον ποιουν καρπον σωτηριον * ουδε η

δενδρον σωτηριον ποιουν καρπον χαλον. arbor fructus faciens fructum pulchrum. Vnquique enim

δενδρον εκ τω ιδιω καρπου γινωσκει. ου γαρ εως αιμα ζωη colligunt fructus, neque de rubo vindemiam vitam, 45 συλλεγουσι ζωη, ουδε εκ βαπτου τρυγησι σαφυλλω.

Bonus homo de bono thesauro cordis 45 ο αγαθος ανθρωπος εκ τω αγαθου θησαυρου τωσ καρδιας 45

sui profert bonum: & malus homo de malo 46 αυτεσ φερερει τω αγαθον, & ο πονηρς ανθρωπος εκ τω πονη-

λο thesauro cordis sui profert malum. Ex enim 47 ερω θησαυρου τ καρδιας αυτεσ φερερει τω πονηριον. εκ γαρ

abundantia cordis loquitur os eius. 48 απεισενυματος τωσ καρδιας λαλει τω σωμα αυτεσ.

Qui Iamem me vocatis, Domine, Domine: & non facitis quae dico?

46 **τι δέ με κηλίτε, κίερε, κη ού ποιείτε α λέγων;**
Omnis ^{veniens} ad me, & ^{audiens} meos sermoes, ^{qui} venit

47 **πας ο έρχουμθ προς με, και ακουων μευ τω λθων,**
& ^{faciens} eu, ^{attendam} vobis cui sit similis. ^{facit}

κη ποιων αυτου, κη ποιειξω υμιν τινε οσιν ομοιθ.

48 **ομοιος οσιν ανθρωπω οικοδομουμτι οικιαν, ος εσκαψε κη**
^{profundum} fecit, & ^{posuit} fundamentum supra ^{petram}, ^{inundatione}

εβαθυσε, και εθηκε δε κελιον οπι τινε πετραν πλημυρας

η γημουνης, προσεβρισεν ο ποταμος τη οικια σκονη, η ουκ

ικυσε συλευσαι αυτω. τε θεμελιωτο γε οπι η πετραν

49 **ο η ακουσας και μη ποιησας, ομοιος οσιν ανθρωπω**
^{edificanti} domum ^{super} terram ^{super} fundamento: ^{qui} il-

οικοδομησεν τη οικια οπι τινε γημουνης θεμελιου, η προσ-

εβρισεν ο ποταμος, και εδρασε επεσε, και εχυσε το ρημα

της οικιας εκεινης μεγα.

CAP. VII.

* Postquam autem implerit omnia verba sua in aures. Cum autem im-

1 **επει η επληρωσε παντα τα ρηματα αυτ εις ταις αιχαις πλεβις**

του λαου, εισηλθεν εις κησαρναυα.

2 **εμπαρταρχου δε πινος δουλος κη κωσ εχαν εμαλλε τελει-**

την, ος ην αυτη ενπιθ.

3 **την, ος ην αυτη ενπιθ.**

ιηου, απεθηκε προς αυτον προσβυτεροι την ιουδαϊαν,

ερωτη αυτον οπως ελθων διαπιση η δουλον αυτε.

4 **οι δε εδρα γημουμοι προς η ιηου, παρεκαλου αυτην**

συναιως, λεγοντες, οπι αζιος εστιν ω παρεξει ταθ.

5 **αμαπα γε το εδνθ ημιν, και τινε συκαρω, ην αυτη**

ωκαδομησεν ημιν.

6 **ηδη δε αυτε ου μακρω απιχοντες απο της οικιας, επιμαψ**

Et exiit sermo hic in ^{in universa Iudaea de eo.} ^{In universam Iudaeam}

17 και ηχηθηεν ο λογος εν ολη τη Ιουδαια περι αυτου, ^{& in omni circa regionem.} Et annuntiaverunt Iohanni ^{omnem circa regionem}

18 η εν παση τη περιχωρη. ^{discipuli eius de omnibus his.}

οι μαθηται αυτου περι των των τουτων.

19 η περισηδουσωμενος δυο πινος ην μαθητην αυτου ο Ιωαννης ^{Et seducans duos quosdam discipulorum suorum Iohannes cognovit discipulos suos.}

20 αλλον περισηδουσωμενος περι ηγνουσωμενος η περι αυτου ^{Et accedentes autem ad eum cum autem venissent}

21 εν αυτη η τη ωρα εδεραπυσε πολλοις απο γοσπων η μαγελου, η σπιριτιβυ μαλις & εκεις πολλοις δοναυι ^{In ipsa autem hora curavit multos a morbis & plagis}

22 το βλεπειν. και αποκειθεις ο Ιησους ειπεν αυταις ^{Et respondens Iesus, dixit illis}

23 η μακροειος οστιν ος εαυ μη σκανδαλιση εν εμοι. ^{Et accedens autem Iohannis, cepit dicere}

24 απελθοντων δε ην ηγγελων Ιωαννου ηρξατο λεγειν τοις ^{Et turbis de Iohanne: Quid exitis in desertum? Et ad turbas videre?}

25 ωδης ημελαμον απο αυτου του αουδουρον; αλλα τι ^{exitis videre? hominem in mollibus vestimentis? Sed quid? agitatae?}

26 τες εν τοις βασιλειοις εισιν. αλλα τι εξεληλυδατε ^{videre? Prophetam? Vtique dico vobis & abundanter Prophetam.}

27 ουτος οστι περι ου γεγραπται, ιδου εγω αποσπιλω τον αγγελον ^{Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum}

coepit rigare pedes eius lachrymis, & capillis
ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θρίξιν
capitis sui exercebat: & osculabatur pedes eius,
τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἔσχεμα ποιεῖ, καὶ τεφίλει τοὺς πόδας αὐτῆς,
& vnguebat vnguento. Videns autem Pharisaeus vocator qui vocauerat

39 καὶ ἤλειψε τοὺς μύρω. Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλεσθεὶς ἀλείψω
cum, ait in seipso, dicens: Hic si esset Propheta, sci-
lincra set
αὐτὸν, εἰπὼν ἐν ἑαυτῷ, λέγων, ὅτι εἰ βὺ σφοδρῶτις, ἐρί-
ret vtiq; que & qualis p. mulier que tangit eum, quia pecc
γινώσκεις αἰ τὴν χμ ποταπὴ ἢ γυνὴ, ἥτις ἀπέστει αὐτῆ, ὅτι
peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad

40 ἀμφοτέρους ὄντι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς
illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. Si uol uis Magister, dic. Si ille
αὐτῷ, σίμων, ἔχω σοι τι εἰπεῖν. ὁ δὲ φησὶ, διδάσκου με, εἰπέ.
Duo debitores erant fornicatori cuidam: unus debebat de-

41 δύο χρεωφιλῶν ἦσαν δανειστῆ πνι. ὁ εἰς ὄφειλε δι-
narioz quingentos, & alius quinquaginta. S & alius
νάριον πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πενήκοντα.
Non habentibus autem illis reddere, amobus gratis vnde redderent,
donaui. Quis ergo eorum, dicit, plus eum diligens
donauit. Hic respondens Iesus, dixit: Subiungo quod cui
| Adhuc quibus
ρισσατο. τίς οὖν αὐτῷ, εἶπε, πλεον αὐτὸν ἀγαπήσει;
Respondens autem Simon, dixit: | Subiungo quod cui
42 ἀποκριθεὶς ὅ ὁ σίμων εἶπε, ἀπολαβάνω ἐπ' ᾧ τὸ
plus donauit. Ille autem dixit ei: Recte iudicasti. 9 At
πλεον ἔχαρισατο. ὁ ὅ εἶπεν αὐτῷ, ὁρθῶς ἐκρίνας.
Et conuersus ad mulierem, Simoni dixit: Vides

42 μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῷ ἀποδοῦναι, ἀμφοτέρους ἔχα-
donaui. Quis ergo eorum, dicit, plus eum diligens
donauit. Hic respondens Iesus, dixit: Subiungo quod cui
| Adhuc quibus
ρισσατο. τίς οὖν αὐτῷ, εἶπε, πλεον αὐτὸν ἀγαπήσει;
Respondens autem Simon, dixit: | Subiungo quod cui
42 ἀποκριθεὶς ὅ ὁ σίμων εἶπε, ἀπολαβάνω ἐπ' ᾧ τὸ
plus donauit. Ille autem dixit ei: Recte iudicasti. 9 At
πλεον ἔχαρισατο. ὁ ὅ εἶπεν αὐτῷ, ὁρθῶς ἐκρίνας.
Et conuersus ad mulierem, Simoni dixit: Vides

43 καὶ εὐχαρίσῃς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σιμωνι εἶπον, βλέπεις
hanc mulierem? Intraui enim in domum, aquam s ad s pedibus meis
ταύτῃ τῷ γυναικί; εἰσηλθὼν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ἔδωκα ὅτι
pedes meos non dedisti: hinc autem lachrymis rigauit meos
τοὺς πόδας μου ἐκ ἔδωκας. αὐτὴ ὅ τοῖς δάκρυσι ἐβρέξε με
pedes: & capillis capiti sui exercebat. v fule
τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θρίξιν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἔσχεμα ποιεῖ.
Osculam mihi non edidisti: hinc autem ex quo intraui, non ces-
44 φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὐτὴ δὲ ἀφ' ἧς εἰσηλθὼν, οὐ διέ-
saut osculam meo: Oleo caput osculari

45 λιπέ καταριλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἔλαίω ἔ κεφαλῶν
meum non unxisti: hinc autem vnguento unxit meos pedes.
μου ἐκ ἠλείψας. αὐτὴ δὲ μύρω ἠλείψε μου τοὺς πόδας.
v Quia gratis, dico tibi, Remittuntur s peccata eius mul. 9 Propter quod
46 οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἀμάρτια αὐτῆ αἱ πολ-
ta: quoniam dilexit multum. Cui autem paululum dimittitur, paululum diligit. minus
λαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀριεῖ, ὀλίγον ἀγαπᾷ.
Dixit autē ad illam: Remittuntur tuis peccata. s tibi

47 εἶπε δὲ αὐτῇ ἀφέωνται σου αἱ ἀμάρτια.
Dixit autē ad illam: Remittuntur tuis peccata. s tibi

48 εἶπε δὲ αὐτῇ ἀφέωνται σου αἱ ἀμάρτια.
Dixit autē ad illam: Remittuntur tuis peccata. s tibi

* qui simul ac-
cumbentibus,
¶ intra se:
¶ etiam

Et exoperunt

* simul accumbentes dicere ¶ in scriptis:

Quis hic
mulierem:

καὶ ἠρξάντο οἱ συνακαλιῶμοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, τίς ἔστω 49
est, qui per peccata committit. Dixit autem ad mulierem:
ὅτι ὁς καὶ ἀμάρτιας ἀφίνοις, ἐπέειπες τῷ γυναικί σου 50

§ salutem fecit
¶ pace.

Fidetur tua § orationis tui: vade in pacem.

ἢ πίστεως σου σέσωκά σε περὶ αὐτοῦ ἐπιβόου.

CAP. VIII. Η.

¶ civitates

Et factum est in deinceps, & ipse iter faciebat per civitates

Καὶ ἐξήρτο ἐν ταῖς καθεστῶσι, καὶ αὐτὸς διώδευε καὶ πόλιν,
& castella, predicans & evangelicans regnum

καὶ κάμειν, κηρύσσων καὶ ἀσκητικὸν βασιλείαν
Dei, & duodecim cum illo, Et mulieres aliquæ

τῶ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα συνῶντων, καὶ γυναῖκες πνες,
quæ erant curatae à spiritibus malignis & infr-

¶ quæ vocatur

αὐτῶν τῶν τετραπενυδρῶν ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ ἀδελ-

οῦς ἔρχομαι

φῆξελήλυθαι καὶ ἰωάννα γυναῖκα χειρῶν ὅτι ὄπισθεν ἠρώδου, 3
& Susanna, & aliz mulier, quæ ministrabant ei de

§ Cum conueniret

facultatibus suis. § Conueniente autem turba plurima, &

* de civitatibus
properarent

ὕπαρχόντων αὐταῖς. συνιόντος δ' ἐσθλου πολλοῦ, καὶ
ad eum, dixi per similitudinem

¶ qui feminas,
¶ eum feminas,
aliud

τῷ καὶ πόλιν ἐπιπερευομένηον πρὸς αὐτὸν, εἶπε δὲ ἄσκητικῶν
Exit § feminas feminare semen suum: & p̄is

καταπατεῶ

δὲ καθεδὸν ὁ ἀσπεριῶν τῶ ἀσπεριῶν τῶ ἀσπεριῶν ἐσθλῶν, καὶ ἐν τῷ
seminando eum, hoc quidem cecidit secus viam, & concu-

§ quia non habe-
bat
* inter spinas
§ exortis
συμφύω
¶ ortum

τῷ καὶ πετρῶν ἀπὸ οὐρανοῦ καταπατῆσθαι αὐτὸν
Et aliud cecidit supra petram: & natum exaruit,

καὶ ἕτερον ἐπέσεν ὅτι τῷ πετρῶν, καὶ φωνὴν ἔβραβησεν 6
Et aliud cecidit in medio

δὲ τοῦ κῆρυγι ἰσχυρῶν, καὶ ἕτερον ἐπέσεν ἐν μέσῳ 7
spinarum, & simul hinc exortis suffocauerunt illud.

τῷ ἀκαθάρτων, καὶ τῷ συμφυεῖσαι αὐτὸν ἀπέπνιξαν αὐτὸν.
Et aliud cecidit in terram bonam: & p̄cavit

§ Qui habet
* audiendi,

καὶ ἕτερον ἐπέσεν ὅτι τῷ γῆν τῷ κηρύγι, καὶ φωνὴν 8
fecit fructum centuplum. Hæc dicens, clamabat

ἐποίησε καρπὸν ἑκατοντάπλασιον. ταῦτα λέγων ἔφωτει,
ἰσχυρῶν ὅτι ἀκούειν, ἀκούστω.

Interrogabant autem eum discipuli eius, dicens, quæ esset
ἐπιρώτων ὅτι αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, τίς εἶναι ἡ
ἰσχυρῶν

parabola hęc.

12 vero dixit: Vobis datum est nosse Quibus

10 **ἡραβωλή αὐτῆ.**

ὁ ὃ εἶπεν, ὑμῖν δέδοθη γνώσις

τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ τοῖς ὃ λοιποῖς ἐν ἡραβωλή. myſteria regni Dei, ac ceteris in parabola autem

βολαῖς, ἵνα ἐλπόντες μὴ ἐλεῖται, καὶ ἀκούοντες μὴ συνήκωσιν.

Est autem hęc parabola: Semen est verbum Dei.

11 **ἔστι ὃ αὐτῆ ἡ ἡραβωλή· ὁ σπορεύς ἐστι ὁ λόγος τοῦ θεοῦ.**

Qui autē secus viam, & sunt audientes: ὁ γὰρ venit ὃ hi sunt qui u-

12 **αἱ ὃ παρὰ τὴν ὁδὸν, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες, ἔτι ἐρχεται ὁ**

ἡραβωλή, καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ

πιστεύσωσιν. Qui vero supra viam, qui salvi fiunt. Nam

ὅταν ἀκούσωσι, μὴ καρδίαν δέχοντες τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν καὶ

ἔχουσιν, οἱ καὶ κληρονομήσουσιν· καὶ ἐν καρτῶν πειρασμῶν

14 **ἀφίστανται.** Quod autem in spinas & cadens, hi & recedunt

εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὡς κληρονομήσουσιν, καὶ πλῆτου, καὶ ἡδονῶν

βίου πορὰ οὐρανῶν ἀσπάζονται, καὶ οὐ τελειοφροῦσιν.

15 **τὸ ὃ ἐν τῇ καλῇ γῆ, οὗτοι εἰσὶν οἱ πῖνες ἐν καρτῶν καλῇ καὶ ὀπτμο**

καὶ ἀγαθῇ, ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν, καὶ καρποφοροῦσιν

16 **ἐν ἡσυχίᾳ.** Quod autem in pulcherrima, hi sunt qui in corde & pulchro

αὐτὸ σκιδεῖ, ἡ ἡσυχία κληρονομήσουσιν· ἀλλ' ὅτι λυχνίας

ὅπου τίθειται, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς.

17 **οὐ γὰρ ὅτι κρυπτόν ὁ οὐ φανερὸν ᾔμυσεν, οὐδὲ ἀποκρυ-**

φάν, ὁ οὐ γνωσθήσεται, καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

18 **βλέπετε οὐ πῶς ἀκούετε, ὅς γὰρ ἐὰν ἔχη, δοθήσεται**

αὐτῷ, καὶ ὅς ἐὰν μὴ ἔχη, ὁ δοκεῖ ἔχειν, ἀφίσσεται

19 **παρεκλήσονται ὃ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,**

καὶ οὐκ ἡδυνάτωσαν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν.

Et nuntiatum est illi, dicentibus: Mater tua & fra-

καὶ ἀπὸ γῆλι αὐτῷ λεγόντων, ἢ μητὴρ σου καὶ οἱ ἀδελ- 20

tres tui sunt foris, videre te volentes. Qui autem re-
φοῖ σου ἐστὶν αὐτῶν. Ἐγὼ, ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀπο- 21

¶ qui

spondens dixit ad eos: Mater mea & fratres mei hi sunt
¶ κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μητὴρ μου καὶ ἀδελφοί μου ἔτι εἰσὶν

¶ audiunt, & fa-
ciunt.

verbum Dei & audientes, & facientes ipsum.

¶ autem

Effectum est in una diebus, & ipse ascendit in nauentia,
καὶ ἐξῆστο ἐν γαλιλαίᾳ τῆς ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πτόσον, 23

¶ Transfreturus
trans stagnum.
Et ascenderunt.

& discipuli eius, & ait illos: ¶ Transfreturus
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, διέλθωμεν

Et

in vltimum stagii. Et procelsi sunt.

ἀσάθῳ

εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης καὶ τῆς ἀνῆλθον

¶ obdormiuit.

Nauigantibus autē illis, & foris est, & descendit procella, ventū
πλέοντων ἢ αὐτῶν ἀφύπνωσε, καὶ χετέβη κύματα ἀέμου 23

in stagnum, & complebantur, & periclitabantur.

εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπέθη αὐτοῦ, καὶ ἐκινδύνωσαν.

Accedentes autem suscitauerunt eum, dicentes: Preceptor,
προσελάθοντες δὲ διηγείραν αὐτῷ, λέγοντες, ὅτι πτόσον, 24

¶ At ille forgens
ancrepauit
¶ tempestatem
cessauit.

perinus. ¶ Ille autem exclamans, obrogauit ventum, & sustina-
ἀπολλύμεθα. ὁ ὃ ἐγὼ θεὸς ἐπιτίμωσε τὸ ἀέριον καὶ τὸ κλύ-
sionem aquarū & cessauerunt, & facta est tranquillitas.

δων τὸ ὕδατος καὶ ἐπαύσατο, καὶ ἐξῆστο γαλιλαίᾳ.

¶ Qui

Dixit autem illis: Vbi est fides vestra? ¶ Timentes autem
εἶπε δὲ αὐτοῖς, ποῦ εἶναι ἢ τις ἐξ ὑμῶν; φοβούμενοι δὲ 25

¶ Qui

mirati sunt, dicentes ad inuicem: Quis sciam hic est, quia &
ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, τις ἀπὸ ἐπιτοῦ εἶναι, ὅτι καὶ

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

καὶ χετέβη κύματα εἰς τὴν γῆρα τῆς γαλιλαίων, ἥτις 26

¶ Qui

ἐξελθόντι ἢ αὐτῷ 27

¶ Qui

ἀπὸ τῆς γῆρας, ὅτι τὸ πτόσον αὐτοῦ αἰῶνος ἐκ τῆς πόλεως, ὅς εἶχε

¶ Qui

δαμόνια ἐκ χειρῶν ἰατρῶν, καὶ ἰμάτια οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ

¶ Qui

ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔδρανε, ἀλλ' ἐν τοῖς μνημασίον.

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

ἰδὼν ὃ τὸν ἰησοῦν, καὶ ἀνακράξας προσέπησεν αὐτῷ, 28

¶ Qui

& voce magna dixit: Quid mihi & tibi ἢ ἰησοῦ υἱοῦ 29

¶ Qui

καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, τί ἔμοι καὶ σοὶ ἰησοῦ υἱοῦ 29

¶ Qui

αἰσθητῶς obsecro te, ne me torquas.

¶ Qui

τὸ ὑψίστου, δέομαι σου, μή με βασανίσῃς.

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

¶ Qui

παρῆν

¶ ut esset

¶ *offe cum eo: dimisit autem eum Iesus, dicens:*

Ἰδοὺ αὐτὸν ἀπέλυσε ὁ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, λέγων,

Redi in domum tuam, & narra quanta fecit tibi
ἕσπερε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγήσου ὅσα ἐποίησέν σοι ὁ

Deus. & abiit per uniuersam ciuitatem predicans quanta fecit
θεός. καὶ ἀπῆλθε καὶ ὁ ἄλλου πάλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίη-

¶ cum rediisset Iesus,

ἔσπερε ἰlli Iesus. Factum est autē p̄ is redire
scn̄ αὐτῶ ὁ ἰησοῦς.

39

¶ autem

ἰpsum, excepit illum turba: etia & eam omnes
τῆ ἰησοῦ, ἀπέδῃσάντο αὐτὸν ὁ ὄχλος. ἦσαν γὰρ πάντες
expectantes eum. Et ecce venit vir, cui no-

¶ cecidit

men lairus, & ipse princeps synagoge erat: & ca-
μα ἰάειρ, καὶ αὐτὸς ἀρχὸν τῆ συναγωγῆς ὑπῆρχε. καὶ πε-

¶ rogans
¶ ut intraret

deus ad pedes Iesu ¶ rogabat eum distans in
scn̄ πρὸς τὰ πόδας τῆ ἰησοῦ, παρεχόμενος αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς
domum s̄ suam. Quia filia p̄nigenita erat ei ἡ υἱ

¶ eius.
¶ vnica

¶ fere

τῆ οἴκου αὐτῆς. ὅτι θυγάτηρ κλονοχῆς ἦν αὐτοῦ ἡς
ἔστῃ δάδουκα, καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκεν. ἔν τῃ πρὸ ὑπῆρχεν αὐτῆς,

¶ Et contigit dum
irei, a turbis com-
primebatur.

annorū duodecim, & hęc moriebatur. ¶ In uera ire ipsam
ἔστῃ δάδουκα, καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκεν. ἔν τῃ πρὸ ὑπῆρχεν αὐτῆς,
ἡ ἡμετέρα συμπίπτουσα ἐκείνῃ.

¶ quidam erat

uir s̄ compressebatur eum. Et mulier s̄ existens in fluxu
οἱ ὄχλοι συμπίπτουσαν αὐτὸν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει
αἵματος διὰ ἔσθῃ δάδουκα, ὅπως ἰαθεῖς σφραγισσάμενος ὄλον

¶ in medicos ero-
gauerat

¶ uitam, non potuit ab vlllo curari.
τῆ βίου, οὐκ ἴσχυεν ὑπὸ οὐδενός θεραπευθῆναι

¶ substantiam
suam, nec

¶ Accedens s̄ &
p̄ Accedens retrō, s̄ tetigit s̄mbriam uelimenti
σφραγισσάμενος ὅπως, ἡ ἡμετέρα τῆ κρασπέδου τῆ ἰματίου

¶ Accellit s̄ &

eius, & confestim sc̄it fluxu sanguinis eius.
αὐτῆς, καὶ σφραγισσάμενος ἐστὶ ῥύσις τῆ αἵματος αὐτῆς.

¶ est qui tetigit

Et ait Iesus: Quis tangens me? negantibus autem
καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, τίς ὁ ἀλάττωτός μου; ἀρνούμενων δὲ

¶ erant:

omnibus, dixit Petrus & qui cum illo ¶: Preceptor, turbe com-
πάντων, εἶπεν ὁ πέτρος καὶ μετ' αὐτῆς, ὁπίστατα, οἱ ὄχλοι συν-
primunt te, & assignunt, & dicitis: Quis tangens me?

¶ tetigit

ἔχουσί σε, καὶ ἐπιθίβουσίν σε, καὶ λέγεις, τίς ὁ ἀλάττωτός μου;
ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, ἡμετέρα μου τίς ἐστὶ γυνὴ ἣ ἐγγνω ἰαθεῖσα

¶ Et:

¶ nam

tem hexcentum de me. Videns autem mulier
μιν ἔξελθούσαν ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ

¶ prociidit ante
pedes eius, &

quā causā tetigerit eum, indicauit illi coram omni
ἡ αἰτίαν ἣ ἡμετέρα αὐτῆς, αἰτιῶν ἦλθεν αὐτῆς ἐνώπιον παντὸς
populo, & quēdamōdum sanata sic confestim.
λαοῦ, καὶ ὡς ἰδοῦσα σφραγισσάμενος

¶ λαοῦ

Virgam,
pecuniam,

neque peram, neque panem, neque saccum, neque bursam
ἐλάδεις, μήτε πορᾶν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργυρίον, μήτε ἀσπὶν
duas tunicas habere. Et in quacumque domo uero intraueritis,

habebatis.

δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς οὐκ ἂν οἰκίαν εἰσελθῆτε,

ne exeat.

ἢ ibi manete, & inde exite. Et quicumque
ἐκεῖ μὴ εἴτε, καὶ ἐκεῖθεν ἔξερχθε. καὶ ὅσοι εἰσὶν

pedes vestrorum

non receperint uos, exiuntes de ciuitate illa, etiam
μὴ δέξαντες ὑμᾶς, ἔξερχθε ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν
puluerem ᾧ ἂν πόδιον ὑμῶν ἐπιτίθεισιν ἐξυτιμῆτε ἰν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν
conuictorum ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐπιτίθεισιν ἐξυτιμῆτε ἰν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν
supra
illos. Egredisti autem & perambulabam per uicos, curan-

circuibant per
castris,

αὐτοῖς. ἔξερχθε οὖν διηρῶντες καὶ τὰς κώμας, καὶ ἀγ-
gellantes & curantes ubique.

quae sebant

ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν καὶ τετραπέυοντες πανταχοῦ.
Audiuit autem Herodes tetrarcha ^{ἰσχυρὸν} ab eo

eo quod dice-
retur

ἠκούσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετραρῶντας τὰ κήρυγμα ὅτι αὐτῷ
omnia, & διεκρίθησιν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν πόλεων, ὅτι ἰωάννης
πᾶντα, καὶ διεκρίθησιν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν πόλεων, ὅτι ἰωάννης
surrexit a mortuis. A quibusdam uero, quia Elias

ab
de antiquis

ἐγήγασκε ἀπὸ τῶν νεκρῶν. ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν δὲ, ὅτι ἡλίας

decollatus

εἶπεν ἄλλων δὲ, ὅτι Ἐλισσέου ἐστὶν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν.
Et ait Herodes: Ioannem ego ^{ἰσχυρὸν} decapitavi, quis autem est

assumpsit illis

ἔειπεν ὁ Ἡρώδης, ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα, τίς δὲ ἔστιν
iste, de quo ego audio talia & qua tebaui uidere eum.
ἔειπεν, περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τὰ αὐτᾶς, καὶ ἐκρίθησιν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν.

qui est

Et Apolloli narrauerunt illi quaeunque
καὶ ἠρῶντες ἄντες οἱ ἀπόστολοι διεκήρυσαν αὐτῷ ὅσα
fecerunt: & ἠσχυρὸν ἰσχυρὸν, fecerunt seorsum in

Quod cum co-
gnouissent turbae
& excepit

ἐπίσταν καὶ ἐκρίθησιν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν αὐτοῖς, ὅτι ἰωάννης
locum desertum quendam uocatum ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν.
τόπον ἔρημον πόλεως ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν.

eos qui indige-
bant

At uerba exproferentes fecerunt illud: & excepit
οἱ δὲ ὄχλοι κλοντες, ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν αὐτῶν καὶ δὲ ἐκρίθησιν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν
eis, illoquebatur illis de regno Dei, &
αὐτοῖς, ἐλάλησιν αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ

autem * &

Regum habentes cura, sanctorum.
τῶν κληρῶν ἔχοντας δεσποτίας ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν.
At dies & coeperat declinare, & accedentes autem duodecim,

turbas,
que sunt circa
castris, uillamque
et castris.

ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξασιν κλονειν. ἀπεσπῶντες δὲ οἱ δὲ ἐκρίθησιν ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν,
dixerunt illi: Dimitte turbam, ut abeant in quae in cir-
εἶπον αὐτῷ, ἀπέλυσιν τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὰς κώ-
castris uicos & agros, diuertant, & inueniant cibarium:
κλω κώμας καὶ τῶν ἀγρῶν, κατὰ λυσισιν καὶ ἀρωσιν ὅπου πῖσμα
quid hic in deserto loco sumus.

ὅτι ἠδὲ ἐν ἔρημῳ τόπῳ ἰσχυρὸν ἰσχυρὸν.

Ait autem ad illos: Date illis manducare. Illi autem

13 εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, ὅστε αὐτοῖς ὑμῶν φαγεῖν. οἱ δὲ
dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinq[ue] panes, & duo pisces,
εἶπον, οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλείον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες,
Istorum quid esset nos Remansus in omnem s[er]vulum
εἰ μὴ τι παραδόντες ἡμῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαόν
hunc clas. Erant enim erē viri quib[us]q[ue] hanc turbam
autem

14 τῶτον βρώματα. Ἦσαν γὰρ ὡσεὶ αὐδρες πεντηκ-
millia. Ait autem ad discipulos suos: Facite discumbere
οχλοῖς. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, κατακλίνατε
illos. asscumbitis per quinq[ue]genos.
αὐτοῖς κλισίας ἀπὸ πεντήκοντα.
Et fecerunt ita: & discumbere fecerunt omnes.
* per convivia

15 καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας.
Accepit autem quinque panes, & duos pisces,
16 λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας,
reficiens in celum, s[ic] bene dixit illis, & frexit
ἀναθεύσας εἰς τὸ οὐρανόν, ἀλόγησεν αὐτοῖς, καὶ κατέκλασε,
& ἔδωκε
discipulis apponere s[er]vib[us].
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθητὰς ὅσταν δέναι τὰ ὄχλω.
Et manducaverunt, & saturati sunt omnes: & sublati est Panes
17 καὶ ἔφαγον, καὶ ἔχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισ-
dane illi. Fragmentorum cophini duodecim.
τῶσάν αὐτοῖς κλασματῶν κόφηνοι δώδεκα.
Et factum est s[ic] in illo tempore
18 καὶ ἐρῆτο ἐν τῷ ἔθῃ αὐτῶν πρὸς ἀρχιερέων κατα-
cave, simul erant es discipuli, & interrogavit illos,
μῶνας, λέωντων αὐτῶ οἱ μαθητὰς, καὶ ἐπρώτισον αὐτοῖς
dicens: Quem me dicant: turbæ esse?
λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι ἔθῃ;
illi autem presponderantes dixerunt: Ioannes Baptistæ: alii
19 οἱ δὲ ἀποκειδέντες εἶπον, ἰωάννου τὸ βαπτισμὸν ἄλλοι
autem Eliam: alii verò, quia propheta s[ic] quidam antiquorum resurrexit.
δὲ ἡλίου, ἄλλοι δὲ, ὅτι πρὸς ἡμῖν τις τῶν ἀρχαίων ἀΐση.
Dixit autem illis: Vos autem quem me dicatis esse? re-
20 εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑμεῖς ὅτιν κα λέγετε ἔθῃ; ἀπο-
spondens autem Petrus, dixit: Christum Dei.
καὶ εἶπεν, εἶπε, τὸν χριστὸν τῶ θεοῦ.
Ille autem increpans illos, præcepit n[on] meminisse hoc,
21 ὁ δὲ ὀπίσθησας αὐτοῖς, παρήγγελε μηδενὶ εἰπεῖν τῶτο,
Dicens: Quia oportet filium hominis multa pati, & re-
22 εἰπῶν, ὅτι δὲ τὸ ἕθῃ τῶ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀπο-
probari a senioribus & principibus sacerdotum, & Scri-
δοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶ πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμ-
bis, & occidi, & tertia die resurgere.
ματῶν, καὶ ἀποκταθῆναι, καὶ τῷ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

* distribuit
* suis ut p[ro]creant
ante turbas.
* quod superfluit
† χροστῶ
* αἶρω

* cum solus esset
orans,
* cum illo &

* At
Presponderant &
s[ic] vult de prioribus
* Simo

* At
* nec cui dicerent

© BUAH

Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post me venire,
ἐλεγε δὲ πρὸς πάντας, εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἕλθειν,

ἀποθεῖται ἑμetsipsum, & tollat crucem suam quotidie,
ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὴν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν,
& sequatur me. Qui enim voluerit animam
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. ὅς γάρ αὖ θέλει τὴν ψυχὴν 14

§ saluam facere, suam § seruare, perdet illam: qui autem perdidit ani-
nam qui
αὐτὸ σώσει, ἀπολέσει αὐτὴν. ὅς δ' αὖ ἀπολέσῃ τὴν ψυ-
§ saluam faciet suam suam propter me, hic seruabit illam.
χὴν αὐτὸ ἐρέσκει ἐμὸν, ὅσα σώσει αὐτὴν.

§ si lucratur Quid enim proficit homo § lucrosus mandum vniuersum,
τι γὰρ ὠφελεῖ) ἄνθρωπος κερδοσὺς τῷ κόσμῳ ὅλον, 15
§ perdat, & detri- scipsum autem § perdens, aut damno affectus
mentu sui faciat ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθεὶς;

* Nam Qui autem erubescit me & meos sermones, hunc
ὅς γὰρ αὖ ἐπαυχωθεῖ ἡμα καὶ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, τούτου: ὁ
§ maiestate filius hominis erubescet cum venerit in gloria
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ παυχωθεῖσθε). ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
sua, & Patris & sanctorum angelorum.

ἀποτοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.
Dico autem vobis verē, Sunc aliqui hic § homines, qui non
λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ πνεῖς τῷ ὡς ἐστῶτων, οἱ οὐ μὴ 17
§ stantes, gustabunt mortem, donec videant regnum Dei.
γούσων) θανάτου, ἕως αὖ ἰδῶσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Factum est autem post verba hęc serē dies octo, &
ἐρχέτο δὲ μετ' αὐτοῦ λόγοις τούτοις ὡς εἶπεν ἡμεῖς οὐκ ἔτι, καὶ §
§ assumptio * & § ascendas Petrum, & Ioannem, & Iacobum, ascendi in
ὄρεθρα λαβὼν τὸ πέδιλον, καὶ ἰωάννην, καὶ ἰακώβον, ἀνέβη εἰς τὸ
§ ut oraret. montem ἢ orare. Et facta est p̄is oratio
§ dum oraret, ὄρη πρὸς σευξάσασαι. καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ πρὸς σευξάσασαι 19

ipsum, species vultus eius altera, & vultus
αὐτοῦ, τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἰμπερισιμὸς
§ & eius albus § resplens. Et ecce viri duo
αὐτῷ λαλοῦστές ἐξ ἀσραπίων. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο 20

* cum eo, § autem illi, qui erant § Moyses & Elias.
σωβελήθρου αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν μοῦσης καὶ ἡλίας
§ maiestate, Qui vili in § gloria, dicebant Peractum eius, quē § futurus erat
§ excessum Peractum eius, quē § futurus erat
§ completurus implere in Hierosalem. At Petrus * & qui cum illo

erat π̄s ἦσαν ἐν ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ πέδλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 21
§ verō § maiestatem erant gravati ἢ somno. § euigilantes autem viderunt § gloriam
§ qui stabant cum eius, & duos viros simul stantes illi.
illo. αὐτῷ, καὶ τοῖς δύο ἄνδρας τοῦ συνομιλοῦστος αὐτῷ.

* cum discederent Et factum est p̄is discedere ipsos ab illo, ait
καὶ ἰγένετο ἐν τῷ ἀφχωρίζεσθαι αὐτοῖς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ἢ
ὁ πέδλος

Petrus 21 Iesum: Praeceptor, quia dicitur est nos hic esse: + bonum
ὁ πῆρρος πρὸς τὸν ἰησοῦν ἐπιστάτα, καλὸν ὄσιν ἡμᾶς ὡδε εἶναι.

& faciens tabernacula tua, vnum tibi, & vnum Moysi, & vnum
καὶ ποιησάτω σκηνάς τρεῖς, μίαν σοι, καὶ μίαν μοσεϊ, καὶ μίαν
Eius, & vnum Moysi, quia dicitur.

34 ἡλίκα, μὴ εἰδὸς ὁ λέγει. ταῦτα ὃ αὐτὴ λέγουσθε, // neficiens, // loquentes;
facta est nubes, & obumbravit eos: + timuerunt autem illi
ἐβραστο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς. ἐφοβήθησαν ὃ ἦν τῶν
illius iocundae in nubem.

35 ὁκενοῦς εἰσελάθειν εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνή
facta est de nube, dicens: hic est filius meus di-
ἐβλήθη ὁκνησθε νεφέλης, λέγουσθα, οὐτός ὄσιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγα-
lectus, ipsum audite. Et in feci vocem, // dum seret vos;

36 πητος, αὐτὸ ἀκούετε. καὶ ὡν τῶν ἡμερῶν τῶν φωνῶν,
Inuenit est Iesus solus: & ipsi uenerunt, & nemiini p enuoria
ἀρεθῆ ὁ ἰησοῦς μόνος. & αὐτοὶ ἐσηγησθῆ, καὶ οὐδενὶ ἀπέφησε
nemiini in illis diebus nihil eorum quae uiderant.

37 ἐβλήθη ὃ ἦν τῆ ἐξῆς ἡμέρα, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ
Factu est autem in sequenti die, descendentibus illis de
monte, occurri illi turba multa.

38 καὶ ἰδὲ ἀνὴρ ἀπὸ τῶν ὄχλων ἀνέβησεν, λέγων, διδάσκαλε, θεο-
crois, respice in filium meum, quia + uirgenitus est mihi.
μαί σε, ὁπίσθε λέγον ὅτι τὸ υἱὸν μου, ὅτι μονογενὴς ὄσιν μοι.
Et ecce spiritus apprehendit eum, & subito clamat: &
καὶ ἰδὸν πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξ αἰφνης κράζει, καὶ
discipulis enim cum spiritu, & vix discedit ab ipso, p con- // elidit, & dilspat
παράσθῃ αὐτὸν μὲν ἀφρε, καὶ μόλις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, πι-
terens eum. Et rogauit discipulos suos ut e- // p dilanians

39 τρεῖδον αὐτὸν. καὶ ἐδένδω ἡμᾶς μαθητῶν σου ἵνα ἐκ-
licerent illum, & non potuerunt. Respondent autem
40 βάλλωσιν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἰδὲ ὑμνηθησαν. σατοκευτῆς δὲ
Iesus, dixit: O generatio infideli & puerfa, usquequo
ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, ὡ ἡμεῖς ἀπίστους, καὶ διεσραμυθῆν, εἰς ποῦτε
ero apud vos, & patiar uos? addit huc
ἐσομαι πρὸς υμᾶς, καὶ ἀν' ἐσομαι ὑμῶν; προσεσαγαγὼν δὲ τὸν
fillium suum.

41 υἱὸν σου. ἐπὶ ὃ προσεβλήθη αὐτὸν, ἐβλήθη
illum demonium, & dissipauit. increpauit autem Ie. // &
αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάρσεν. ἐπιτιμησθε δὲ ὁ ἰη-
sus spiritum immundum, & sanauit puerum, & red-
didit illum patri eius. Stupobant autem
42 δαχίον αὐτὸν τῶν περὶ αὐτοῦ. ἀρεθῆ πηκασοντο ὃ

quis facies eius erat ¶ Iesus in Hierusalem. ¶ euntes

ὅτι τὸ πρῶτον αὐτὸν ἔβλεπον εἰς ἱερουσαλήμ.

¶ Videntes autem discipuli eius Iacobus & Ioannes, dixerunt: ὅτι cum vidisset

54 ἰδόντες ὃ οὐρανὸν αὐτὸν ἰακώβος καὶ ἰωάννης, εἶπον, κύριε, θέλεις ἐπιβῆναι πύρ καὶ ταβύλαι δότο τῶ οὐρανοῦ, καὶ

¶ consumere illos, ut & Alia fecit. ¶ Conuerfus autem tu ¶ consumat ¶ Et

55 ἀλάλωσαι αὐτοὺς, ὡς καὶ ἡλίας ἐποίησες; ἔφαθίς ὃ ἐπι- πῆμυσεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, οὐκ οἶδατε οἶον πνεύματος ἐσεῦ ὑμεῖς.

¶ Nam filius hominis non venit animas hominum per- dere, sed saluare. & abierunt in aliam viam. ¶ alius castellum,

56 ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἑλθε- λῆσαι, ἀλλὰ σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἕτεραν κωμόν.

¶ Factum est autem ambulantiibus illis in via, dixit quidam

57 ἐγγύςτο ὃ πορεύμενον αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπε τῷ πρὸς αὐτοῖς, ἀκολυθήτω σοι ὄπου αἱ ἀπέρχη, κύριε.

¶ Et dixit illi Iesus: Vulpes foucas habent, &

58 καὶ εἶπεν αὐτῶν ὁ ἴσους, ἀλλ' ἄλλοτενες φάλαγγες ἔχεις, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τακλιμώσῃς; ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πρὸς τὸ κεφαλὴν κλίνην.

¶ nou habet vbi caput reclinet. Ait autem ad alterum: ¶ Sequere me. Ille autem dixit: Domine, permittite mihī ¶ abeundi ¶ ire

59 ἀκολουθε μοι. ὁ δὲ εἶπε, κύριε, ὅπως ἔξω μοι ἀπέλθοντι πρῶτον θάλασσαν τὰ πατέρα μου.

¶ Dixit ὁ αὐτῷ εἰς Iesum: ὅτι ¶ sine ¶ mortuis sepelire suos mortuos: tu autem ¶ abiens ¶ ve mortui sepeli- ¶ liant ¶ vade &

60 πρῶτον θάλασσαν τὰ πατέρα μου. εἶπε ὁ αὐτῶν ὁ ἴσους, ἀγγελοῖς τοῖς νεκροῖς θάλασσαν τοῖς ἐμῶν νεκροῖς. σὺ δὲ ἀπέλθον

¶ annuncia ¶ regnum Dei. ¶ Ait autem ὁ alter ¶ Et

61 ἀγγελλε τὴ βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εἶπε ὁ καὶ ἕτερος, ἀκολυθήτω σοι κύριε, πρῶτον ὃ ὅπως ἔξω μοι ἀποτάξασθαι

¶ his qui ¶ ad domum meam. Ait autem ad illum Iesui Memo ¶ domi sumus.

62 τοῖς εἰς τὸ οἶκόν μου. εἶπε ὁ πρὸς αὐτὸν ὁ ἴσους, ἰδοὺς ἐπιβάθων τὴ χεῖρα αὐτῶν ἐπ' ὑψῶν, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω,

¶ apertus est ¶ ad ¶ regnum Dei. ¶ et

ἔειπεν ὅτι εἰς τὴ βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

C A P. X. 1.

Post haec designauit Dominus & alios se. Μετὰ ὃ ταῦτα ἠείκεν ὁ κύριος, καὶ ἕτεροις ἕβ ἀναδείκνυσται

ἑπτὰ ἄλλοις, καὶ ἠπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ δευτέρου ἱερουσαίου

Perat ipse ventur.

suam, in omnem civitatem & locum quo & futurus erat ipse venire.
αὐτὸς εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἐμελλεν αὐτὸς εἶρθεσθαι.

* Et * illis,

"Dicebat illis ad illor: Ipsa quidem mellis multa,
ἐλεῖχο οὐκ ἀπὸς αὐτοῖς, ὁ μὲν θρεισμὸς πολλὸς, οἱ δὲ 3

¶ autem

operarii rogare ergo dominiū mellis ut
ἐργάται ὀλίγοι. δεησθε οὖν τοῦ κυρίου τῆ θρεισμοῦ ὅπως
emittat operarios in mellēm suam.

ἐκβάλλη ἐργάτας εἰς τὸν θρεισμὸν αὐτοῦ.

¶ sicut opes. No-
lite portare sac-
culum, neque

Itē: ecce ego mitto vos sicut agros in medio
καταλείτε ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ὡς ἀγροὺς ἐν μέσῳ 3
λαοῦ.

Ne portate passimium, non perata, neque
λαβάνων. μὴ βαστάζετε βόθρυλλον, μὴ πήραν, μηδὲ 4

calcamentia: & neminem per viam saluaveritis.

καταλείτε καὶ μηδὲνα κτλ. ὁδὸν ἀσωτησάθε.

In quacumque domum intraveritis, primum dicitur Pax
eis λέω δ' ἀν οἰκίαν εἰσέρχασθε, πρῶτον λέγετε, εἰρήνη 5
domui huic.

Et si quidem fuerit ibi filius pacis,
καὶ εἰ μὴ ἢ εἰσὶν υἱοὶ εἰρήνης, 6

τῷ οἰκῷ τούτῳ. καὶ εἰ μὴ ἢ εἰσὶν υἱοὶ εἰρήνης, 6

¶ sicut autem,

requiescet super illum pax vestra: si verò non, ad vos
ἐπιταπαισθήσεται ἐπ' αὐτὸν ἢ εἰρήνη ὑμῶν. εἰ δὲ μὴ, ἐφ' ὑμᾶς
revertetur.

In eadem autem domo manete, edentes
ἀνακλιθεῖσθε. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐδίζοντες 7

¶ sunt.

& bibentes quae apud illos. dignus enim operarius mercede sua
καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν. ἀξίος γὰρ ὁ ἐργάτης τὸ μισθὸν αὐτοῦ 7
est. in domo in domum.

¶ nolite transire

ἔσθι. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

Et in quacumque civitate intraveritis, & susceperint vos,
καὶ εἰς λέω δ' ἀν πόλιν εἰσέρχασθε, καὶ λέγοντες ὑμῶς, 8

¶ quae appropin-
t

manducate proposita vobis. Et curate qui
ἐδότετε τὰ ῥεῖματα τῶν ὑμῶν. καὶ θεραπεύετε τοὺς 9

¶ sunt

in illa infirmos, & dicit illis: Appropinquaui in vos re-
ἐν αὐτῇ ἀδεδεῖσθαι, καὶ λέγετε αὐτοῖς, ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βα-
gnum Dei. In quacumque autē civitate intraveritis, & non
στρατεῖα τοῦ θεοῦ. εἰς λέω δ' ἀν πόλιν εἰσέρχασθε, καὶ μὴ 10

¶ qui adhaesit

susceperint vos, excuntes in plateas eius, dicitur
δίζοντες ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἰπάτε,
Etiam pulverem * adhaerentem nobis de civitate vestra
καὶ τὸ κονίον τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν 11

¶ extergimus in
¶ os

absterimus vobis, tamen hoc scitote, quia appropinquaui super
ἡμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

Discite autem volite, quia Sabbathis in die illa remis-
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι σάββατος ἐστὶν τῆς ἡμέρας αὐτοῦ ἀφεῖναι 12
suis eris, quam civitati illi.

τρεῖς ἡμέρας ἢ τῆς πόλεως αὐτοῦ.

Discite autem volite, quia Sabbathis in die illa remis-
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι σάββατος ἐστὶν τῆς ἡμέρας αὐτοῦ ἀφεῖναι 12
suis eris, quam civitati illi.

τρεῖς ἡμέρας ἢ τῆς πόλεως αὐτοῦ.

Discite autem volite, quia Sabbathis in die illa remis-
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι σάββατος ἐστὶν τῆς ἡμέρας αὐτοῦ ἀφεῖναι 12
suis eris, quam civitati illi.

τρεῖς ἡμέρας ἢ τῆς πόλεως αὐτοῦ.

καὶ σο

13 ^{vx tibi Chorofaim, vx tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quae factae in vobis, olim} οὐαί σοι χωροζαϊν, οὐαί σοι βηθσαιδα, ὅτι ἐν τύρω καὶ σιδωνί ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ ἡμῶν ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ οὐκ ἐν σοὶ καὶ ἐν τῇ πόλει σου. ^{¶ penitentes.}

14 ^{Veruntamen Tyro & Sidoni remissus erit in iudicio, quam vobis.} πλὴν τύρω καὶ σιδωνί ἀνεκτότερον ἔσται ὑμῖν ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν.

15 ^{Et tu Capharnaum usque ad caelum exalta. ta, usque ad infernum demergentis.} ὡς ἂν ἐξέλθῃς καὶ ὑψωθῇς ἕως οὐρανοῦ, καὶ καταβῇς ἕως ᾧένου.

16 ^{¶ Audietis vos, me audit; & spernet vos, me sper. ¶ Qui audit me, & spernet me, spernet vitam aeternam, quae est in caelis, & non spernet me, qui misit me.} ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀσπείρων ὑμῶν, ἐμὲ ἀσπείρει. ὁ δὲ ἐμὲ ἀσπείρων, ἀσπείρει τὸν ἀποστείλαντά με.

17 ^{Reversti sunt autem septuaginta ¶ cum gaudio, dicentes: Domine, etiam haec nomina subiiciuntur nobis in nomine tuo.} ἑσπέρησαν οἱ ἐβδομήκοντα μὲν χαρᾶς λέγοντες, κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσονται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου.

18 ^{¶ Ait autem illis: Videbam Satanam sicut fulgur de caelo cadentem.} εἶπε δὲ αὐτοῖς, εἶδεῖν οὐρανοῦ ἔβησαν ὡς ἀστραπὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν.

19 ^{Et do vobis potestatem ¶ dedit calcanli supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis non nocebit.} ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπὶ ὄφεις καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ οὐδὲν ὑμῶν οὐ μὴ ἀδικήσῃ.

20 ^{Veruntamen in hoc ¶ ne gaudete, quia Spiritus vobis sublicitur: ¶ nolite gaudete, gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in caelis.} πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πρόματὰ ὑμῖν ἑσποτάσσονται. χαίρετε δὲ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματί ὑμῶν ἐχάθη ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21 ^{In ipsa hora exultant ¶ spiritu ¶ in sancto Iesus, & dixit: Confiteor tibi Pater, Domine ex- li & terra, quod abscondisti haec a sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. etiam Pater, quoniam sic ¶ placuit tibi beneplacitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo: & nemo scit quis sit filius, nisi Pater, & quis sit Pater, nisi ego Filius, & cui voluerit revelare ea.} ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσθητο τὸ πνεῦμα ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν, ἔδοξα σοὶ ὁ πατήρ, κύριε τῶ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. γὰρ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐβλήθη ἔμπροσθέν σου, πάντα μοι παρέδωκεν ὁ πατήρ μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ὄντιν ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ὄντιν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὁ θέλων ἀποκαλύψαι ταῦτα ἡμῖν.

locuti Filius venturae.

Et conversus ad discipulos

λεγει ο υιος αποσταλυσαι.

και στραφεις προς τους μαθητας 23

* sing
* qui vident
I vos

δουλους, & privatum dixit: Beati dicitur * videntes

δουλους, και ιδιαν ειπε, μαθηται οι οφθαλμοι οι βλέποντες
quae videtis. Dico enim vobis, quod multi Prophetarum &

αβλεπυτε. λεγω γο υμιν, οτι πολλοι βασιφω και 14

reges voluerunt videre quae vos videtis, & non viderunt & βασιφεις ηδελφου ιδειν α υμεις βλεπυτε, η ουκ ειδον και
audire quae auditis, & non audierunt.

ακουσαι α ακουετε, και ουκ ηκουσαν.

* factenda

Et ecce Legisperitum quidam surrexit, tentans illum, & dicens:

και ιδου νομοκος τις ανηστη, εκπειραζων αυτ, η λεγων, 25
Magister, quid pro facies vitam aeternam posthabebo?

* At

διδασκαλε, τι ποιησαι ζωη αιωνιον κληρονομησαι;

* Ille autem dixit ad eum: In Lege quid scriptum est inquit modo
ε δε ειπε προς αυτον, εν τω νομω τι γεγραπται; πως εδ
legis?

αγαπησους; ο δε αποκειδεις ειπεν, αγαπησεις 27
Domini Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota

* omnibus viribus
tuis;

κωειον τον θεον σου εξ ολης της καρφιας σου, η εξ ολης της
ανιμας σου, & ex tota fortitudine tua, & ex omni

I mento

ψυχης σου. και εξ ολης της ισχυου σου, και εξ ολης της
I cogitatione tua, & proximum tuum sicut teipsum.

* que

διανοιας σου, και τον πληστον σου ως σεαυτον.

Dixit pro autem illi: Recte respondisti: hoc fac, & viues.
ειπε δε αυτω, ορθως απεκριθης στυτο ποιη, η ζιση. 28

Ille autem volens iustificare seipsum, dixit ad Iesum: Et
ο δε θελων δικαιομη εαυτην, ειπε προς τον ιησουν, και 29
quis est meus proximus?

τις εστι μου πληστον; ιωανναδων δε ο ιησους ειπεν, 30

* in latrones
* despoliaverunt
I plagi, imposuit
I semivivo reli-
to. Accidit

Homo quidam descendebat ab Hierosolym in Iericho, & αδρουπις τις κατεβαινον απο ιερουσαλημ εις ιεριχον, και
latronibus incidit: qui etiam convalescit eum, & plaga

λησταις αδεεπεσεν. οι και ενδυσωυτες αυτον, και πληγαι
imponentes, abiecerunt, I relinquentes semivivum existentem.

οπιθοντες απηλθον, αφεντες ημισωυτην, χανοντα.

* et
* descenderet ex
dem via,
I viso illo

Secundum fontem autem sacerdos quidam descendit in via
κατα συκωειαν δε ιερους τις κατεβαινον εν τη οδω 31
illa, & videns illum, praeteriit.

αυτη παρερχο-
μας
I cum esset secus
* & videret eum,

Similiter autem & ομοιος δε και 32
Leuita I factus secundum locum, I veniens et videns, pertransiit.

λαδιτης, ηροωδρος κτλ τ τονον, ελθων η ιδων αυτη παρελθεν.
Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: & videns

* misericordia
I approprians

ομοιος δε τις οδωων, ηλθε κατ αυτην, και ιδων 33
eum, I miseribus commotus est. Et I accedens alligavit vul-

αυτ, εσπλαγχισθη. η προσελθων κατεδησε τα τραυ- 34

ματα

nera eius, infundens oleum & vinum: & ascendere faciens autem illum & imponens
ματὰ αὐτῶν, ἐπιχέων ἑλαίον καὶ οἶνον· ὁπιθεύσας δὲ αὐτὸν

in proprium iumentum, duxit in diversorium, & curam egit solum
ὁπι τὸ ἴδιον κτήν. ἢ γὰρ εἰς παιδοχείον, καὶ ἐπιμελήθη

35 αὐτῶν, καὶ ὅτι ἔσχευον ἐξελθῶν, ἐκβαλὼν ἴσα δυνάμει
dedit tabernacula, & ait illi: Curam habe illius: & stabulario,
ἔδωκε τῶν παιδοχεί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι μετὰ ἡδῆτι αὐτῶν, καὶ
quodcumque adiosumpseris, ego in redire me, red- Supererogaveris
σ, πᾶν πρὸς διαπονήσας, ἔγω ἐν τῶ ἐπιμερήσει με, ἀπο- cum rediero
dam tibi. Quis igitur horum trium videtur tibi

36 δῶτα ἴσῃ. τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι
proximus fuisse pincidens in latrones? silli qui incidit
πλησιον γὰρ ἐνάσι τῶ ἐπιπρόντος εἰς τὰς ληστείας;

37 ὁ δὲ εἶπεν, ὁ ποιήσας τὸ ἑλεῖ μετ' αὐτῶν. εἶπεν οὖν
illi Iesus: Vade, & tu fac similiter.
αὐτῶν ὁ ἡθεῖς, πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

38 ἔρχετο δὲ ἐν τῶ προέδαι αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς εἰσήλθεν εἰς
vicinam quendam mulierem aut quendam nomine Martha, excepit illum, quoddam camel-
κώμην πνέα. γυνὴ δὲ τις ἐνομίατι μαρθα, καὶ ἐθέξατο αὐτ- lum: &
in domum suam. Et huic erat soror vocata nomine

39 εἰς τὸ οἶκον αὐτῆς, καὶ τῆδε ἡ ἀδελφὴ καλοῦμένη
Maria, quae etiam sedens secus pedes Iesu, audiebat Domini
μῦθον, καὶ ἀσκαθίσουσα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ, ἤκουε
verbum illius. At Martha & distrahatur circa multum partem saragebat

40 τὸ λόγον αὐτοῦ. ἢ ἡ μαρθα παρεστῶτο πρὸ πολλῶν
ministerium. sicut autem ait: Domine, non curae est tibi quod so- quae stetit &
δυσχερονίαν. ὁτι γὰρ εἶπε, κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελ-
ror mea solum me reliquit ministrare: dic ergo illi ut mihi me adiuvero
φῆ μου μόνου με κατελίπη δὲ δουλεύειν; εἶπε ἐν αὐτῇ ἴνα μοι
simul suscipiat. Respondens autem dixit illi Iesus: sicut

41 τὸ σω ἀπὸ πλάθῃ. ἀποκρίθη δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, σω ἀπὸ πλά-
Martha, Martha, sollicita es & turbaris circa multa. Canō
μαρθα, μαρθα, μεριμνήσας, καὶ τυρβαῖσθαι πρὸς πολλὰ
Uxoris vero est & Iesu. Maria autem bonam partem ele- erga plurima.
42 ἑνὸς δὲ ἔστι χρεία. μῦθον δὲ τῶ ἀγαθῶν μεῖζον ἐξ- p necessarium.
git, quae non auferetur ab ea. optimam

λέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρήθησθαι ἀπ' αὐτῆς.

CAP. XI. ια.

Et factum est in esse ipsum in loco quodam sicut cum esset
1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῶ εἶναι αὐτοῦ ἐν τότῳ πνὶ πρὸς ἀρχή-
sen, ut cessavit, dixit & quidam discipularum eius ad eum: sicut ex disci-
μῦθον, ὡς ἐπ' αὐτοῦ, εἶπε τίς τῶ μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, pulis

Domine, doce nos orare, sicut & Ioannes docuit
κύριε, διδάξον ἡμᾶς προσεύχασθαι, καθὼς ὁ ἰωάννης ἐδίδαξεν
discipulos suos. Aut autem illis: Cum ora-

Et
Ies

tis, dicite: Pater noster qui in caelis, sanctificetur
νόμιμα λέγετε, πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ
nomen tuum: aduentus regnum tuum: fiat voluntas tua,
ὡς ἐν οὐρανοῖς, ὡς ἐν τῆς γῆς.
Panem nostrum

* ad praesentem
hocie.

* quotidianum da nobis hanc diem. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
ἄρτον ἡμῶν δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν. καὶ ἄφες ἡμῖν

p liquidem

peccata nostra, sicut enim ipsi dimittimus omni debenti no-
bis: & ne inducas nos in tentationem, sed libera nos
μῖν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν ἀλλὰ ῥῶσαι ἡμᾶς
a malo. Et ait ad illos: Quis ex vobis habebit
amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi:
Amice, conmoda mihi tres panes: Quoniam amicus meus ve-

* vestrum

nit ad via ad me, & non habeo quod proponam ei.
ἵκετο εἰς οὐδὲ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχει ὅτι προτάξω αὐτῷ.
καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον,
καὶ ἰβίτῃ αὐτὸν μεσσηνίτιον, καὶ εἴπη αὐτῷ,
Amice, conmoda mihi tres panes: Quoniam amicus meus ve-

* ante illura

nit ad via ad me, & non habeo quod proponam ei.
ἵκετο εἰς οὐδὲ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχει ὅτι προτάξω αὐτῷ.
καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον,
καὶ ἰβίτῃ αὐτὸν μεσσηνίτιον, καὶ εἴπη αὐτῷ,
Amice, conmoda mihi tres panes: Quoniam amicus meus ve-

* Noli mihi mo-
lestus esse:

Et ille deiecit respondens, dicens: Ne mihi molestiam exhibe-
iam ostium clausum est, & pueri mei mecum in
cubili sunt: non possum surgere dare tibi.
καὶ ἀπεκρίθη εὐφροδῆς εἰπὼν, μὴ μοι κόπις παρέχε-
ται ἡ πόρτα κλεισμένη, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς κλῆ-
δα κοιτῶν εἰσὶν: οὐ δύναμαι ἀναστῆσαι δοῦναι σοι.

* surgere &

Dico vobis, si & non dederit ei surgens propter esse
λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀνάστασις, ὅτι τοῦ εἶναι
illius amicum, propter improbitatem eius excusatione dabit illi
quotquot habet eorum. Et ego vobis dico: Petite, & dabit
vobis, quaerite, & invenietis; postulate, & aperietur vobis.

* Et si ille perfe-
verauerit pulsans,
dico vobis, etsi
non dabit illi sur-
gens eo quod a-
micus eius sit,
tamen
surgens, &
necessarios.

καὶ ἐπεὶ οὐκ ἔχει ὅτι προτάξω αὐτῷ.
καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον,
καὶ ἰβίτῃ αὐτὸν μεσσηνίτιον, καὶ εἴπη αὐτῷ,
Amice, conmoda mihi tres panes: Quoniam amicus meus ve-

* qui petit
* qui querit

Et ego vobis dico: Petite, & dabit vobis, quaerite, & invenietis; postulate, & aperietur vobis.
Omnes enim petenti accipit, & querenti invenit, & postulanti aperietur.
Quem autem vestrum patrem petit

* Quis autem ex
vobis
petit
aliquid
aut

Quem autem vestrum patrem petit
petit panem, & lapidem dabit illi: si & piscem, non pro
ovis artem, non lapidem dabit illi: si & serpentem dabit illi:
ὅτι οὐκ ἔχει ὅτι προτάξω αὐτῷ.
καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον,
καὶ ἰβίτῃ αὐτὸν μεσσηνίτιον, καὶ εἴπη αὐτῷ,
Amice, conmoda mihi tres panes: Quoniam amicus meus ve-

Aut et si petierit omnium, non dabit illi scorpionem. ^{aniquid per-}
12 η και εαν αιτηση ων, μη σπιδωσει αυτω σκοριον; ^{riget}

Si ergo vos mali ^{substantis,} noctis bona ^{prosa} ^{chm fitis}

13 εαν ων υμεις πονηρι, υπαρχοντες, οιδατε αγαθα δωματα ^{p data}

διδουαι τοις τέκνοις υμιν, ^{dare filiis vestris,} ποσω μαλλον ο πατηρ ο ες ^{Paer de veller}

ουρανοσ δωσει πνευμα αγαθον τοις αιτησιν αυτων; ^{celo dabit Spiritum sanctum petentibus, et} ^{bonum}

Et erat eiciens demonium, & illud erat mutum. ^{factum est} ^{et cum eiecisset}

14 και ων ενβαλλων δαιμονιον, η αυτη ων κωρον. ^{aniam demonio eiecit,} εν ηρω το ^{locutus est mutus: & admi-} ^{demonium,}

δε το δαιμονιον εξελθοντ, ^{rate sunt turba.} ελ αλκισεν ο κωρος η εδω-

15 μασεν οι σκληι. ^{pnēs dē ēξ αυτῷ ειπον, εν βεελ-} ^{zebub} ^{principe demoniorum eiecit demonia.}

ζεβουλ αφροντ η δαιμονιον ενβαλλει τα δαιμονια. ^{Alij autem tentantes signum ab eo querebant de celo. p Et}

16 ετερι η περιεζοντες σημειον παρ αυτη εξηταν δε ερανω. ^{Ipsē autem videns cogitationes eorum, dixit eis: vident}

17 αυτος δε ειδως τα διακονια τα αυτη, ειπεν αυτοις, ^{Omne regnum in seipsum diuisum desolatum, & domus desolabitur,}

ποσα βασιλεια εφ εαυτην δεξαμενοι δεισα ερημου, ^{supra domum || cadit.} η οικος ^{Si autem & satanas in seipsum || cadet.}

18 οτι εινον πλητει. ^{diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in}

† δεμαριδι, πως σαιησε η βασιλεια αυτη, ^{Beelzebub eiecere me demonia.} οτι λεγετε, εν διαμριζω

βεζεβουλ ενβαλλω με τα δαιμονια. ^{Si autem ego in Beelzebub eicio demonia, filii ve-}

19 ει η εγω εν βεζεβουλ ενβαλλω τα δαιμονια, ^{stri in quo eiecimus? propter hoc iudices vestri ipsi erunt. p idem} οι υοι υ-

μιν εν τινι ενβαλλωσι; δεα τοσ κειται υμιν αυτοι εσιν. ^{Si autem in digno Dei eicio demonia, protestor: Porro si}

20 ει δε εν δαυτλω θεου ενβαλλω τα δαιμονια, ^{peruenit in voc regnum Dei.} αφη ^{peruenit}

εφδασεν εφ υμας η βασιλεια του θεου. ^{Cum fortis armatus custodit suum}

21 οταν ο ισχυρις κειται εις ειρηνην, ^{arium, in pace sua || obtingentia ipsius.} ουλασθ τω εαυτω ^{ca que possidet.}

αυτω, εν ερημω δε τα υπαρχοντα αυτη. ^{Fortior autem fortior eo superueniens vicerit eum, p si}

22 επαρ δε ο ισχυροτερο αυτη επελθων νικησει αυτον, ^{omne armaturam eius habet, in qua confidebat, & spolia eius vinceret arma} τω ^{ausum quibus}

πανοπλιαν αυτη αφρει, ^{p distribuit.} εφ η επεποιδη, ^{Non exilient enim me, contra me est: & p distribuet. Qui} και τα σιυλα αυτη ^{non est mecum,}

23 δεα διδωσιν. ^{o μη αν μετ εμου, κατ εμου δετ και}

* qui non colligi:
secundum,

* non colligitur enim meo, dispergit.

Cum

* de

ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμαυτοῦ, σκορπίζει. ὅταν τὸ 24
immundus spiritus exierit * ab homine, perambulabit per
ἀκαθάρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, δέσχε) δι'
iniqua loca, quærens requiem: & non inueniens, dicit,
αὐθρῶν τόπων, ζήτησά ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὐρείσαν, λέγει,
Reuertar in domum meam, unde exiui.

¶ cum venerit
¶ cum scopismū-
datam,
¶ secum

ἵκετο εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον.
Et ¶ veniens inuenit ¶ seipsum versam & ornatum.
καὶ ἐλθὼν διεπίκετο σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 25

* cum diceret

Tunc vadit & assumit septem alios spiritus ¶
τότε πορεύε) καὶ ἐδραμίζε) ἐπὶ αὐτὰ ἑπτὰ πνεύματα 26
nequiores seipso, & ingressi habitant ibi & sunt
πνηρέστερα ἐαυτῶ, ἐείσελθόντα καὶ τοικαὶ ἐκεῖ· καὶ γίνεται
nouissima hominis illius peiora prioribus.
τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐπιειρονα τῶν πρῶτων.

* de
¶ venter qui por-
tauit

Factum est autē ¶ in dicitur ipsam hęc, extollens quædam
ἐήρθετο δὲ ἐν πρὸ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπαρσά τις 27
mulier vocem * ex turba, dixit illi: Beatus ¶ venter
γυνὴ φανέω ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπεν αὐτῷ, μακάρε) ἡ κοιλία ἢ
portans te, & vbera que suxisti.

¶ At
* qui audiunt

βασίλισσά σε, καὶ μαστὶ οὖς ἐδήλασας.
¶ Ille autem dixit: Quinimō beati. ¶ audientes verbum
αὐτοῦ δὲ εἶπε, μακάρε) οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον 28

* custodiunt

Dei, & ¶ custodientes illud.
τοῦ θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτὴν.

¶ autem concen-
rentibus

At turbis ¶ congregatis, cepit dicere: Generatio hæc
τῆ) ὁ ὄχλων ἐπαθροζουμένων ἤρξατο λέγειν, ἡ γυνεὶ αὐτῆ) 29
¶ mala est: signum querit, & signum non dabitur ei,

¶ generatio ne-
quam:

πονηρὰ ἐστὶ σημεῖον ὀπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσε) αὐτῆ),
¶ nisi signum Ionæ prophete. Sicut enim ¶ salmū est
* fuit
εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ περιήτου· καὶ δὴς γὰρ ἐγήγυετο 30

¶ forget

Ionæ signum Ninivitis, ita erit & filius homi-
ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς νινευίταις, οὕτως ἐσθὶ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
nis generationi isti. Regina Aultri ¶ excitabitur
του τῆ) γυνεὶ ταύτης. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται 31

¶ finibus

in iudicio cum viris generationis huius, & condemnabit
ἐν τῆ) κρίσει μετ' τῶν ἀνδρῶν τῆ) γυνεὶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ
illos: quia venit a ¶ terris ultra audire sapientiam
αὐτοῖς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περὶ τῶν γῆς ἀκῶσαι πλεῖν σοφίαν

* quam Salomon

Salomonis & ecce plus ¶ Sodomæ hic. Viri
σολομῶν) καὶ ἰδοὺ πλείον σολομῶν) ὡς. ἀνδρες 32

* prædicationem

Nimitte resurgunt in iudicio cum generatione hæc, & con-
νινευὶ ἀνάσθου) ἐν τῆ) κρίσει μετ' τῆ) γυνεὶς ταύτης, καὶ κατα-
demnabunt illam: quia penitentiam egerit ad ¶ proclamationem Ionæ, & ecce
καὶ ἔσθιν αὐτῶν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ, & ἰδοὺ

ἄλλοι

plur || Iona hic.
πλειονων α ωδε.

Nemo autem lucernam p accendens in
ουδεις η λυχνον αφης, εις

quidem Ianae
facendit, &

33 abscondita ponit, neque sub
κρυπλω τειθησιν, ο υπο τ μοδι ν, αλλ οπι η λυχνιαν, ινα

mod.o, sed supra candelabrum, ut
videant.
Lucerna

*qui ingreditur
lumen

οι εκπορευομενοι το φεγγ
corporeis est oculus si cum ergo
σωματος εστι ο οφθαλμος η αν αυ ο οφθαλμος ου απλοι η
totum corpus tuum lucidum p est: si autem

βλεπωσιν. ο λυχνος το
Adverte ergo ne lumen quod in te p
εστι. Vide p est

oculus tuus simplex fuerit, *uii
perit: nequam

35 σωμα σου φωτεινον.
tenebrae fut.

Κητος ου μη το φως το εν σοι,
corpus tuu totum lucidum*, non habens

*fuerit,

36 σολος εστιν.
aliqui partem tenebrosam, erit

ει ου το σωμα σε ελον φωτηνον, μη εχον
lucidum totum, || ut solum lucerna

tenebrarum,
& sicut

π μερ ου φησιν, εσαυ φωτεινον ελον, ως οταν ο λυχνος
p fulgore illuminat etc.

37 τη απραγη φωτιζη σε.
εν δε τα λαλησαι, κροτα

In autem loqui, rogavit
p fulgoris illumina-
nabit

38 απεπεσεν. ο η φαρισαιος ιδων εδαυμασεν, οτι κ
ablatum esset ante prandium.
αυ αυτην Dominus ad illum:

αυτον φαρισαιος τις απως αεισισιν παρ αυτω, εισελθων η
recubuit. At Phariseus videns admiratus est, quod non prius

et cum loque-
retur, quare non
baptizatus esset

39 εσαυ πηδησεν τ αφισυ.
Nunc vos Pharisei quod deforis p calicis & catini

ειπε η ο κυριος προς αυτον,
Pharisei quod deforis p calicis & catini

est

γω υμεις οι φαρισαιοι το εξωθεν τ ποτηρις και το πινακος
mundatis: quod autem in u p vestrum, plenum est rapina & iniquitate.
καθαριζετε το δε εσωθεν υμων γεμει απραγης η πυνηειας.

Sulci, nonne faciens quod u foris ||, & quod deum p fecit?

* qui fecit
est, etiam id
est

40 αθερες, κη ο πησους το εξωθεν, κη το εσωθεν εποιησε;

Veruntamen inexcelsis, date elemosynam: & ecce omnia mun-

quod superest,

41 πλω τα εσιοντα εδτε ελεημοσυλιω, κη ιδου παντα κα
da vobis sunt. Sed vx vobis Phariseis, quia de-

42 δια υμιν εστιν. αλλ και υμιν τοις φαρισαιοις, οπι απο-
cimatis mentham, & rutam, & omne olus, &

autem

δικη τοτε το ηδυσμιον, κη το πησαν, κη τον λαχανον, κη
pzetritis iudicium & charitatem Dei. hxc oportuit face-
παρερχατε η κρισιν κη η αγαπην τ θεου. ταυτα εδ η ποιη-
re, & illa non omittete. Vx vobis Phariseis,

43 σαι, κη κεινα μη αφισεναι.
quia diligitis p primam sensionem in synagogis, & p primas cathe-
dras

44 ασπασμοις ου η αγραις.
καυ υμιν γεματαις κη
Pharisei hypocritae, quia estis vt monumenta non apparentia, & quae non appa-
rent

44 ασπασμοις ου η αγραις.
Pharisei hypocritae, quia estis vt monumenta non apparentia, & quae non appa-
rent

44 ασπασμοις ου η αγραις.
καυ υμιν γεματαις κη
Pharisei hypocritae, quia estis vt monumenta non apparentia, & quae non appa-
rent

44 ασπασμοις ου η αγραις.
καυ υμιν γεματαις κη
Pharisei hypocritae, quia estis vt monumenta non apparentia, & quae non appa-
rent

nesciunt. homines deambulantes supra non sciunt.
 οἱ ἀνθρώποι οἱ περὶ πατωύτες ἐπεὶ ὠκεί οἱ δύναν.
 Rex Legis peritis, Respondens autē quidam P Legis peritorum, ait illi: Magister,
 ἀποκείθεῖς δὲ πρὸ τῆς νομικῶν, λέγει αὐτῷ, διδάσκαλε, 45
 * etiam contume- hzc dicent' et nos notas. Ille autem ait: Et vobis
 liam nobis faci. ταῦτα λέγων κ' ἡμῶς ὕβριζει. ὁ δὲ εἶπε, κ' ὑμῖν 46
 * quæ portare non possunt: Legis peritis v: quia oneratis homines oneribus diffelli-
 ἰ digito vestro ter portabilibus, & ipsi vno ἰ digitorum vestrorum non auingitū
 tangitis sarcinas. Ἐσαρκῆτα' κ' ἀνθεὶ ἐνὶ τῆς σαρκυλων ὑμῶν οὐ προσφάτετε
 P qui onera. Vx vobis, quia adificatis monumenta
 τοῖς φορτίοις. κ' αὐ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα 47
 ἧς προσφῆτῆς οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτοῖς.
 * quod Profecō testificamini & consensitis operibus patrum
 εἶα μῦρτυρεῖτε, κ' σιν δόκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων 48
 vestrorū, quoniam ipsi quidem occiderunt eos, vos autem adifi-
 ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὴ ἀπέκτειναν αὐτοῖς, ὑμῖς δὲ οἰκοδο-
 * Propterea catis eorum sepulchra. * Propter hac & sapientia Dei
 μίστε αὐτῶν τὰ μνημεῖα. Ἐξ τούτο κ' ἡ σοφία τ' θεῶν 49
 dixit: Mittam ad illos Prophetas & Apostolos & ex
 εἶπον, ἀποσελῶ εἰς αὐτοὺς προσφῆτας κ' ἀποστόλους κ' εἰς
 illis occident, & persequantur: Vx inquiratur
 ἐκζητήσεται αὐτῶν ἀποκτενοδοί, κ' ἐκδιώξουσιν* ἵνα † ἐκζητηθῆ τὸ 50
 † qui est sanguis omnium Prophetarum, † effusus à constructione
 αἷμα πάντων τῶν προσφῆτῶν, τὸ ἐκ χειρὸς ἄβελ, τὸ ἐκ ταβωλῆς
 mundi à generatione ista: A sanguine Abel,
 κόσμου, ἀπὸ τ' ἡμεῶς ταύτης* ἀπὸ τῶ αἵματος ἄβελ, 51
 vsque ad sanguinem Zacharie p̄cedit inter al-
 * ita tare & xdem. * etiam dico vobis, requiritur à
 σπείρου καὶ τῶ οἴκου. καὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται) ἀπὸ τῆς
 generatione hac. Vx vobis Legis peritis, quia tulistis
 ἡμεῶς ταύτης. οὐ αὐ ὑμῖν τῆς νομικῶν ὅτι ἤρατε τῶν 52
 † qui intro- clauem scicntia: ipsi non introistis, & * intro-
 ibant κλειδα τῆς γνώσεως* αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοῖς εἰσερχο-
 † Cum autem di- cussis prohibuitis. † Dicant autem illi hzc ad
 cecit ἄλλοις ἐκωλύσατε. λέγοντος δὲ αὐτῶ ταῦτα πρὸς 53
 P Legis periti illos, ceperunt p̄scribe & Pharisei grauius infi-
 * os eius oppri- sere, & * obtundere ipsam de multis Inadiantes
 mere χεῖν, καὶ ἀποσοματίζεν αὐτὸν πλείονων, ἐνεδρεύοντες 54
 * capere ei, & quærentes * venari aliquid de ore eius, vt
 αὐτὸν, καὶ ζητιῶντες θηρεύσαι πὲν τὸ σῶματος αὐτοῦ, ἵνα
 accusarent eum.
 κ' τηρηθήσεται αὐτῶ.

- 12 Dixit autem ad discipulos suos: * Propter hoc vobis dico: **εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, διὰ τὸτο ὑμῶν λέγω** Idco
- μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε μὴ τῷ σώματι,** Non solliciti s̄ sitis animaz vestre quid manducetis, neque corpori. Nolite s̄ esse quid indolentia.
- τί σκεδύσθητε.** ἢ ψυχῇ πλείον ἐστὶ τῆς ἔσφης, καὶ
- τὸ πῶμα τῶ ἐνδύματι.** κατανοήσατε τοὺς λόγους
- καὶ, ὅτι οὐ σπεύδουσιν, οὐδὲ θείξουσιν, οἷς οὐκ ἐστὶ ταμείον** neque horreum, & Deus s̄ alia illos: quanto magis vos s̄ pascit
- οὐδὲ σποδίζηται.** καὶ ὁ θεὸς βέβηκε αὐτοῖς. πῶσω μᾶλλον ὑμεῖς
- διὰ φέρετε τῆν πετεινῶν;** τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
- διὼν ἡ περὶ σκεδύσθηται ὅτι ἡ ἡλικία αὐτῶ πῶσω ἔτα;** Si ergo neque s̄ minimum potestis, quid de ceteris s̄ quod
- εἰ οὖν οὐτε ἐλάττωσιν διὼσθητε, τί πῶσω τῆν λοιπῶν** solliciti estis? Considerate lilia, quomodo crescunt:
- μεριμνᾶτε;** κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶσω ἀυξάνει
- οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει. λέγω δὲ ὑμῶν, οὐδὲ σολομῶν ἐν πάσῃ** gloria sua s̄ circumstantiis eorum sicut vni s̄ istorum.
- τῇ δόξῃ αὐτῶ περιεβόητο ὡς ἐν τούτων.** Si autem fecerunt s̄ in agro hodie existens, & cras in s̄ quod hodie est
- εἰ δὲ τὸ χροτόν ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα, καὶ αὐριον εἰς** clibanum s̄ missum, Deus sic s̄ circumstantiis, quanto magis s̄ mittitur,
- καλίσανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὐ πως ἀμφιένουσι, πῶσω μᾶλλον** vos s̄ exiguae fidei? Et vos s̄ me querite quid manducetis, s̄ pusilliz
- ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;** καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, s̄ nolite querere aut quid bibatis, & ne suscipiamini ex sublimi.
- ἢ τί πίνετε, καὶ μὴ μετρωεῖσθε ταῦτα ἅπαντα** gentes mundi querunt, vester autem pater s̄ciet quoniam me tolli.
- τα ἐν τῷ κόσμῳ ὀπιζητεῖ. ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι** indigetis - his. Veruntamen querite s̄ regnum s̄ primium
- ζητεῖτε τούτων.** πῶσω ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
- τῶ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῶν.** Dei s̄, & hec omnia adficientur vobis. s̄ & iusticia eius
- μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον ὅτι οὐδὲ κησεν ὁ πατὴρ** Ne time pusillus grex, quia s̄ bene visum est Patri s̄ Nolite timere complacuit
- ὑμῶν δοῦναι ὑμῶν τὴν βασιλείαν.** πῶσω πωλήσατε τὰ
- ἔσχατα ὑμῶν, καὶ δοτε ἐλεημοσύνην. ποιήσατε ἐὰν τοῖς** substantiis vestras, & date elemosynam. facite vobis s̄ que possidetis.
- βαλαῦτα μὴ παλαμῶνας, θισαμεν ἀνεκλεψῶν ἐν τοῖς οὐ-** Receptemus non veterascentes, thesaurum non deficientem in s̄ s̄ sacculus qui non veterascentis.

lis, quod sur non appropriis, neque tinea corrumpit.
ρῆμαίς, ὅπου κλάπης οὐκ ἐγγίξῃ, οὐδὲ σὸς δὲξῶ θείρας.

Vbi enim est thesaurus vester, ibi & cor vestrum
ἵπου γὰρ ὄστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν 34

πειζόντων
εσων. Sicut vestri iumbi precincenti, &
ἐσῶσιν ὑμῶν αἱ ὀσφύες † πειζῶσιν ὑμῶν, καὶ οἱ 35

ἀνθρώποι
lucernae sacrosae. Et vos similes hominibus ex-
λύχοι καμύμοι καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις πρὸς- 36

δεχόμενοι τὸν κύριον ἐαυτῶν, πότε ἀναλυσεῖ ἐκ τῆς γαμων,
vt si veniens & pulsante, confestim aperiant eum.
ἵνα ἐλθόντος καὶ † κρούσαντος, ἀδείκτος αὐτοῖς ὦσιν αὐτῶν.

κρουῶν
Beati serui illi, quos & veniens dominus inuenit
ἄνθρωποι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος ἀρήσει 37

ἄνθρωποι
vigilantes. Amen dico vobis, quod si circumdixerim, & faciet discurrere
ρηθροῦται, ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι πειζῶσιν καὶ ἀνακλινοῖ
illos, & † produrus manebit illis.

ἄνθρωποι
autem, & paratissimi erunt illi.
καὶ ἐὰν ἐλθῇ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλα- 38

ἄνθρωποι
lia venerit, & inuenierit ita, beati serui illi.
καὶ ἐλθῇ, καὶ ἄρῃ οὐ τῶ, μακροὶ εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι.

Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qui hora
τῆτο ἵ γινώσκῃτε, ὅτι εἰ ἡ δειὸ ὁ οἶκος δεσπότης πᾶσα ὥρα 39

sur veniet, vigilaret utique, & non uisum fuisset per-
ὁ κλάπης ἔρχῃ, ἐρηθροῦται αὐτῶν, καὶ οὐκ αὐτῶν ἀφῆκε δια-
σῶσαι τὸν οἶκόν αὐτῶν. καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἑτοιμοὶ 40

quia qua hora non putatis, filius hominis & veniet.
ὅτι ἡ ὥρα οὐ δόκειτε, ὁ κύριος ἄνθρωπου ἔρχῃ.

Alit autem ei Petrus: Domine, ad nos para-
εἶπε δὲ αὐτῶ ὁ πέτρος, κύριε, πρὸς ἡμᾶς τί τῶ παρα- 41

bolam hanc dicis, an & ad omnes?
Ὁ κύριος λέγει, ἢ καὶ πρὸς πάντας;

Dixit autem Dominus: Quis & nam est fidelis dispensator, &
ἵπε ἵ ὁ κύριος, τίς ἄρα ὄστιν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ 42

prudens, quem constituet dominus super familiam suam,
ὄφρῃ μῦθος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ὅτι τῆς δεσποτίας αὐτῶν,
ad dandum in tempore tritici mensuram? Beatus securus
τῶ δίδουαι ἐν καιρῶ τῶ σιτουμένησι, μακροὶ ὁ δούλος 43

ille, quem & veniens dominus eius inueniet facientem ita.
ἄνθρωπος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτῶ ἀρήσει ποιοῦντα αὐτῶν.

Verè dico vobis, quoniam si super omnia substantiam ipsius
ἀνθρώπος λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅτι πᾶσι τῶν ὑπαρχοῦσιν αὐτῶ 44
constituet illum,
καταστήσει αὐτῶν.

si autem dixerit seruus ille in corde suo,

45 εαν δε ειπη ο δουλος εν τῃ καρδια αυτου, *Tardus dominus meus venite, & exierit percutere pueros, Moram facit*

χορηγει ο κυριος μου εργα, & αρχη) τυπειν του παιδας & ancillas, edereque & bibere, & inebriari, seruus

46 & τις παιδικας, εδεν τε & πινειν & μεθύσκεσθαι, *Venerit dominus servus illius in die quam non sperat, sperat*

46 ηξει ο κυριος το δουλου εκεινου εν ημερα η ου προσ- *scitavit, & in hora quam non cognovisset, & discrabit cum, nescit, & dividet*
δοκα, και εν ωρα η ου γνωσκει, και διχοτομησει αυτον, & partem eius cum infidelibus ponet.

47 και το μερο αυτου μη ελπισων ησσει. *Ille autem servus nesciens voluntatem domini sui, qui cognovit*

47 εκεινος δε ο δουλος ο γνοεις το θελημα το κυριου αυτου, & non preparavit, neque faciens ad voluntatem eius, ca- *se*
η μη ετοιμασας μη ποιησας προς το θελημα αυτου, δια- non fecit secundum *dum*
δοσεν πολλοις. *Qui autem non nesciens, faciens autem digna pla-* vapulabit *cognovit, & fo-*
ciet *vapulabit*

48 σε) πολλας. ο δε μη γνοεις, ποιησας δε αβυσσους πλη- *scitavit paucis, omni autem cui datum est multum, multum qua-*
των, διαρρησει) ολιγας. παντι δε ω εδοθη πολυ, πολυ) η- *retur ab eo: & cui plus deposuerunt multum, abundas*
τηθησεται παρ αυτου και ω παρεδεν το πολυ, απωσθησεται *plus commensauerunt percent ab eo, mittere*

49 εν αιτισσιαι αυτων. *scram, & quid volo (si iam accendatur) Baptisma autem nisi ve-*

50 ηλω, & τι δελω ει ηδη τ ανθρωπου *habeo baptizati, & quomodo coarctos, vique per se perficiatur? dum*
εχει βαπτισθησαι, και πως συνερχομαι εως ου τελεωη; *Putatis, quia peccati veni dare in terra? non, tres in duos, & duo hoc divisi,*

51 δοκειτε οπι ειρηνικω παρερχομαι δωμαι εν τη γη; αχι, *dico vobis, sed iudicium. Erunt enim ex*

52 λεγω υμιν, αλλ η διαμερισμοι. *εσσι) γω απο τ*
γω παντε εν οικω ενι διαμερισμοι υμω, βεις οπι δυσι, & δυο *in tres. Divisus pater in filium, & filius in Diuidentur*

53 οπι τεισι. *διαμερισσει) πατηρ εω υψ, & υος οπι*
πατερι. μητηρ οπι θυγατρι, & θυγατηρ οπι μητερι. πενθερα *in aurum suam, & nurus in socrum suam.*

54 ελεγε δε & τοις οχλοις, εταν ιδωτε τ νεφελην ανατολως *Dicebat autem turbis: Cum videritis nubem orientem ad tartarus,*

54 απο δυσμω, ουτως λεγετε, ομβρος ερχε) & γινε) εταν. *ab occasibus, statim dicitis, pater venit: & sic ita. occasu, Nubibus*

55 & οταν νεφην πνεοντα, λεγετε, οπι καυσων εσται & γινε) *Et cum Austrum flantem, dicitis, quia pluas erit & sic.*

Hypocritarum faciem celi & terre nobis
 ὑποκρίνεται, τὸ πρόσωπον τῶ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς αἰθεῖτε 56
 probare, ac tempus hoc quomodo non probatis?
 δοκιμάζειν, ἢ ὃ κριθῆναι τῶ τον πῶς ου δοκιμάζετε;
 Quid autem & a vobis ipsis non iudicatis quod iustum?
 τί ὃ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;
 Cum enim vadis cum adversario tuo ad principem,
 ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἀρχόντα, 58
 in via da operam liberari ab illo, ne forte
 ἐν τῇ ὁδῷ αὐθὺς ἐργασίαν * ἀπὸ ἀλλήλων ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε
 trahat te ad iudicem, & iudex te tradat
 κατασύνη σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶκεν εἰς τῶ
 exactori, & exactor iudicis te in carcerem.
 ἑξήκοντοι, καὶ ὁ ἑξήκοντος βόδη σε εἰς φυλακὴν.
 Dico tibi, Non negedieris illi, quicquid ergo noni-
 λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξελθῆς ἐκεῖθεν, εὖς οὐ καὶ τὸ ἔχα- 59
 mum minimum reddas.
 τον λεπτόν δαποδῶς.

* autem
 ¶ est?
 * autem
 ἀπαλλάττο-
 ρισαι
 ¶ mittat
 ¶ sicut in dē, do-
 nec

CAP. XIII. 17.

Adierant autem quidam in ipso tempore, nuntiantes
 Πῆρσαν δὲ πρὸς ἐν αὐτῶ τῶ κερῶ ἀπαγγέλλοντες
 illi de Galileis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum
 αὐτῶ τοῦ ἁγίου γαλιλαίων, ὡν τὸ αἷμα πιλῶτος ἐμίξε μετ'
 sacrificiis eorum. Et respondens Iesus, dixit illis:
 ἡμῶν διασῶν αὐτῶ. καὶ ὑποκρίνεσθε ὁ ἰησοῦς εἰπὼν αὐτοῖς, 1
 Putatis quod Galilæi hi peccatores pre omnibus
 δοκίμῃτε ὅτι οἱ γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμάρτωλοὶ ὄντα πάντας τοῦ
 Galilæis fuerint, quia talia passi sunt?
 γαλιλαῖοις ἐγίνοντο, ὅτι πῶ αὐτὰ ἢ πεπὸν ἔασιν;
 Non, dico vobis, sed si non poenitentini, omnes simili-
 οὐχ, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' εἰ μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡς αὐ- 3
 ter peribitis. * Vel illi decem & octo, supra quos
 τῶς ὑποκρίνετε. ἢ ἐκείνοι οἱ δεκά καὶ ὀκτώ, ἐφ' οἷς 4
 cecidit tarris in Siloam, & occidit ἢ eos: pu-
 ἔπισαν ὁ πύργος ἐν τῶ πλωάμ, καὶ ἀπέκτενεν αὐτοῖς. 5
 tatis quia ipsi debitores fuerint preter omnes homines
 καίτε ὅτι οὗτοι ὀφειλέται ἐγίνοντο ὄντα πάντας ἀφ' ἑρῶντος
 habitantes in Hierusalem? Non, dico vobis,
 τῶν κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ, οὐχ, λέγω ὑμῖν, 5
 sed si non poenitentini, omnes similiter peribitis.
 ἀλλ' εἰ μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ὑποκρίνετε.
 Dicebat autem hanc similitudinem: * Ficus habebat quidam in
 ἔλεγε δὲ παύτῳ πλὴν ὄντα βλοῦν, (ὅτι κὴν εἶχε πρὸς ἐν 6
 vinea sua plantatam, & venit fructum querens
 φυτόν δομαί τῶ ἀμπελοῦν αὐτῶ ἢ περὶ τῶ μὲν, καὶ ἦλθε κερῶν ζητῶν 7
 καὶ

πάρο, &
 παύτω
 * nisi poenitentiam
 habueritis,
 * Sicut
 ¶ &
 ¶ poenitentiam
 habueritis,
 * Arborem fci

in illis & non inuenit.

Dixit autem ad

uisceribus;

*cultorem uiscerum

9 εν αυτη, & εχεν υδρα.

επει δε προς τ' αμπελωνρον,

Εεε || τρις annos uenio querens fructum in ficulnea hac, & || ianni tres sunt ex quo

ιδου τρις ετη ερχομαι ζηησθ καρπον εν τη σικκη ταυτη, και non inuenio. || Exiit de illam: ut quid etiam terram occupat? || quid

εχεν υδρισκα * εκκοπον αυτην ινα τι & τ' ηλω καταργη;

10 ο δε αποκριθεις, λεγει αυτω, κυριε, αφες αυτην & τ' ο. At ille dimitte illam & hoc anno, || Mercus.

το ετ' ο, εως οπου σκαλωσει αυτην, & βδη καπεια.

9 και μη ποιηση καρπον: ει δε μηγε, εις το μελλον ακησθ. || succide ergo faccides

10 Ην δ' διδασκων εν μια τη συναγωγη εν τοις Sabbatis. Et ecce mulier || erat spiritum habens infirmitatis

11 σαββασι και ιδου γυνη λι πνευμα εχουσα αδενειας || quae habebat

12 κυριε εις το πιν τελει. ιδων δε αυτην ο ιησους, || annis 12 inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, Quae cum uideret

13 νειας σου, και επιθηκεν αυτη πας χειρας, και || uocauit eam ad se, & dimissa es ab infirmitate tua

14 αποστεινωσε, & ειπεν αυτη, γυναι, απολελυσθε της αδοτε || confestim erecta est, & glorificabat Deum.

15 νειας σου, και επιθηκεν αυτη πας χειρας, και || Respondens autem archisynagogus, indignans quia

16 αποκριθεις δε ο αρχισυναγωγος, ανακατην οπι τω || Sabbato curasser Iesus, dicebat turbis: Sex dies

17 σαββατω εδεραπασιν ο ιησους, ελεγε τω οχλω, ες ημερας || sunt in quibus oportet operari: in his ergo p uenientes p uenite &

18 εισιν εν αις δει εργαζεσθαι: εν ταυταις ουμ εργαζομαι || curamini, & non die Sabbati. || in

19 δεραπασιν, και μη τη ημερα τ' ο σαββατου. || Respondit ergo ei Dominus, & dixit: Hypocritae, unus-

20 απεκριθη ουμ αυτω ο κυριος, & ειπεν, κατακειται, εκη || quisq; uestrum sabbato non soluit bouem suum, aut asinum

21 ετ' υμην τ' ο σαββατω ου λθει τον βομ αυτω, η τον ονον || p raeptio, & abducens potum dat? || ducit & aquaret

22 απο της φατνης, και απαγαγων ποτιζει; || Hanc autem filiam Abrahae existens, quam || thranis, Sa-

23 ταυτην δε θυγατρον αβραμουσαν, λι εδραπει ο σα- || tanas, ecce decem & octo p annos, non oportuit solui. || die 12

24 τανα, ιδου δεκα & οκτω ετη, ουκ εδ ει λυθαισιν απο τ' ο || p annis,

*cum huc diceret vinculo isto die Sabbati Et huc di-
 δεσμού τούτου τῆς ἡμέρας τῆς σαββάτου; καὶ ταύτῃ λέ- 17
 *aduersarii eius: ecce eo, erubescant omnes * opprobrii ei: &
 γὰρ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τῆς ἡμέρας ταύτης οἱ ἀπικειμένοι αὐτῷ· καὶ
 *populus * quæ gloriōsè * factū
 * quæ gloriōsè * factū
 * ergo * ab eo. Dicebat autem, Cui simile est regnum
 τοῦ θεοῦ, ὡς ἡ βασιλεία ἐστὶν
 * acceptum * Deo, & cui similibo illud? Simile est grano
 σιναπίδος, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἐξέβαλεν εἰς κήπον ἑαυτοῦ, & volucres
 οὐρανοῦ καὶ ἡ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ περὶ τῆς γῆς
 * requiquerunt * cæli & idulati sunt in tamis eius.
 τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τὰ περὶ τῆς γῆς
 * simile * simabo * Deo? * Deo?
 * acceptum * Cui simile est regnum Dei?
 ὡς ἡ βασιλεία ἐστὶν ὡς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ; 10
 ὡς ἡ βασιλεία ἐστὶν ὡς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ; 10
 * fermentaretur * fara tria, donec * fermentatum esset totum.
 σάτα ἄρτια, ἕως ἂν ἐζυμώθῃ ὅλον.
 * castella * Et transibat per ciuitates & * docens, &
 καὶ διέπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ 22
 iter faciens in Hierusalem.
 πορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ 22
 * sunt qui saluatur? * Ait autem quidam illi: Domine, si pauci * seruauit ipse autem
 εἴπῃς δὲ τίς αὐτῶν, κώμας, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ 23
 dixit ad illos: Contendit intrare per angustam
 εἴπῃς πρὸς αὐτὸν, ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, 24
 πόλιν, ὅτι πολλοὶ θέλω εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ
 * Cum * Ex quo autē * surrexerit paterfamilias, &
 * intrauerit * ἀφ' οὗ αὐτὸς ἐξῆλθεν ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ 25
 * incipietis * clausit ostium, & * percussit foris stare, & pulsare.
 ἀποκλείσει τὴν θύραν, καὶ ἀφεσθῆναι εἰσελθεῖν, καὶ κρούσει
 * Nescio * ostium dicentes: Domine Domine, ἀπερί nobis: & re-
 τὴν θύραν, λέγοντες, κώμας, κώμας, ἀνοίξον ἡμῖν· καὶ ἀπο-
 * Nescio * spondens dicit vobis, * Nos noni vos vnde sitis.
 κριθεὶς ἐρεῖ ἡμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.
 Tunc incipietis dicere: Manducauimus coram te, & bibimus,
 τότε ἀφεσθῆναι λέγειν, ἐφαρμακὸν ἐνώπιόν σου· καὶ ἐπίομεν, 26
 & in plateis nostris docuisti. Et dicit, Dico
 καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξαι· καὶ ἐρεῖ, λέγων 27
 * Nescio * vobis, * Nos noni vos vnde sitis. * Abscedite à me omnes
 ἡμῶν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀποστῆτε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ
 ἐργάται

^{ei sum} Phariseorum ^{Sabbato} manducare panem, & ipsi ^{perant}
 ζώντων τῆ φαρισαίων σαββάτω φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
^{observantes} cum. Et ecce ^{homo} quidam
 ὄψαθεν ὑδρωπικός αὐτοί. καὶ ἰδοὺ ἀνθρώπος τις 2
^{erat hydropticus} ante ^{illum.} Et ^{respondens} iesus
 λέγων ὑδρωπικός ἐμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς 3
^{dixit ad} Legisperitos & ^{Phariseos,} dicens, si licet
 εἶτε πρὸς τοῦ νομικοῦ καὶ φαρισαίου, λέγων, εἰ ἔξεσι τοῖ
^{Sabbato} curare? Illi ^{autem} tacuerunt. ὁ ^{apprehen-}
 σαββάτω θεραπεύειν; οἱ δὲ ἠσύχασαν. καὶ ὄψαθεν 4
^{dens} sinavit eum, & dimisit. Et ^{respondens} ad
 ἄλλους λέγων αὐτοῖς, Ἐὰ πέλυσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς 5
^{illos} dixit: Cuius ^{vestitum} sinuavit hoc in puteum ^{cauet,}
 αὐτοῖς εἶπε, τινὲς ὑμῶν ὄντων ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπροσθέν,
 & non continuo ^{extrahet} illum in ^{die} Sabbato?
 καὶ οὐκ ἔδυνον ἀποκρίσασθαι αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆ σαββάτου;
^{Et non} poterant ^{respondere} illi ^{ad} haec. 6
 ἀποκρίνομαι καὶ οὐκ ἔρχεται ἡ ἀπαρκείτωσα αὐτῶν πρὸς ταῦτα.
^{Dicebat autem} ad ^{|| vocatus} parabolam, ^{Patitendus}
 ἔλεγε δὲ πρὸς τοῦ ἡμετέρου κληρονομοῦ ὄψαθεν, ἐπὶ ἕνα 7
^{quomodo} primos ^{accubitus} eligere, dicens ^{ad} illos:
 πῶς τὰς περὶ τοῦ κληρονομίου ὄψαθεν, ἐπὶ ἕνα
^{cum} ^{vocatus} fueris ^{ab} aliquo ^{ad} nuptias, ^{ne} discumbas ⁱⁿ
 ὅταν κληθῆς ὑπὸ πινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς εἰς 8
^{|| loco,} ^{|| forte} ^{|| primo} ^{|| accubitu,} ^{ne} ^{|| quando} honoratior ^{te} ^{|| sit} ^{|| vocatus}
 τὴν περὶ τοῦ κληρονομίου, μήποτε ἐν πινότητι σου ἢ κατακλιθῆς
^{ab} illo. Et ^{veniens} ^{te} [&] ^{illum} ^{vocans,} ^{dicit} ^{tibi,}
 ὄψαθεν καὶ ἔλθον ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, εἰπὲς σοί, 9
^{|| cubore} ^{|| novissi-} ^{|| mum} Da ^{huic} ^{locum:} & ^{tunc} ^{incipias} ^{cum} ^{|| povere} ^{|| ubi-}
 ὄψαθεν τούτῳ τόπον καὶ τότε ἀρχήματ' αἰχμῆς τὸν ἔχα-
^{|| tenere,} ^{|| vade,} ^{|| ultimo} ^{|| loco,} ^{|| qui} ^{|| inuitavit}
 τον τόπον κατεχεῖν. ἀλλ' ὅταν κληθῆς, πο- 10
^{|| qui} ^{|| se} ^{|| exaltat} ^{|| qui} ^{|| se} ^{|| humiliat}
 ροθεῖς ἀνάπτε εἰς τὸ ἔχαμνον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κληρο-
^{|| ei} ^{|| qui} ^{|| se} ^{|| inuita-} ^{|| vavit,} ^{|| noli} ^{|| vocare}
 νομίου, εἰπῆ σοί, εἴλε, ὡρσαν ἀνάγει ἀνατρεῖν τὸ τε ἔχαμ-
^{|| p} ^{|| forte}
 νομίου ^{tibi} ^{gloria} ^{coram} ^{simul} ^{discumbentibus} ^{tibi.} Quia ^{omnis} ^{|| exaltatus}
 σοὶ ὄψαθεν ἐνώπιον τῶν πτωχῶν ἀνατρεῖν σοί. ὅτι πᾶς ὁ ὑψώ- 11
^{|| ei} ^{|| qui} ^{|| se} ^{|| inuita-} ^{|| vavit,} ^{|| noli} ^{|| vocare}
 ἑαυτὸν ὑψώσει, καὶ ὁ ταπεινώσει, καὶ ὁ ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψώσει.
^{|| ei} ^{|| qui} ^{|| se} ^{|| inuita-} ^{|| vavit,} ^{|| noli} ^{|| vocare}
 ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς κληρονομοῖς αὐτῶν, ὅταν ποιῆς ἀείρον ἢ 12
^{|| ei} ^{|| qui} ^{|| se} ^{|| inuita-} ^{|| vavit,} ^{|| noli} ^{|| vocare}
 ἀείρον, μὴ φωνεῖ τοῖς φίλοις σου, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς σου,
 καὶ τοῖς συγγενεῖς σου, καὶ τοῖς γείτονας πλοῦσις, μήποτε καὶ
 αὐτοῖς

ipse verb apprehensum

apokrinomai

inuitatus, intencens

calo maa inuitatus

loco, forte inuitatus

is qui vocavit

cubore novissimum

tenere, vade

ultimo loco, qui inuitavit

qui se exaltat

qui se humiliat

ei qui se inuitavit

noli vocare

forte

ἰπὶ τε reinultent: & fiat tibi retributio.

ὡμοί σε ἀνγκλιέσωσι, καὶ ῥηθήται σοὶ ἀνταποδομα.

Sed cum facis epulum, voca pauperes, & maucos, & consuium, & debiles,

13 ἀλλ' ὅταν ποιῆς δοχλῶν, καλεῖ πτωχοῦς, ἀναπηροῦς, κλυδοῦς, & κκος. Et beatus eris, quia non habent &

14 χαλοῦς, τυφλοῦς. καὶ μακάρειος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν retribuere tibi. retribuetur enim tibi in resurrectione

ἀνταποδοῦναι σοὶ ἀνταποδοθήσε) γὰρ σοὶ ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν ἡμωρῶν.

15 τῆς δικαίῳν. ἀκούσας δὲ πῆς ὅτι σιμωνα κειμῆ μῶν ἡσ, dixit illi: Beatus qui manducabit & panis in simul discumbentibus, & panem

ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ, μακάρειος ὅς φάγεται ἀεισιν ἐν τῇ τigno Dei. Ipse autem dixit ei: Homo quidam

16 βασιλείᾳ τῆς θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ἀνθρώπος πῆς fecit cenam magnam, & vocauit multos.

ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλησε πολλοῦς. Et misit seruum suum hora cenae dicere

17 καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῆ ἡρᾳ τῶ δεῖπνου εἶπεν inuitatis, & venite, quia iam parata sunt omnia. & venite

τοῖς κλημῆμοῖς, ἔρχεσθε ὅτι ἡδὴ ἔτοιμα ὄσι πάντα. Et ceperunt & omnia excusare omnes. primus & simul omnes

18 καὶ ῥέξαντο δαδ μῶς φρατίμῶς παῖτες ὁ παρτῶ dixit ei: & argum emi, & habeo necesse exire & p villam

εἶπεν αὐτῷ, ἀγέμῃ ἡρόσρα, καὶ ἔχῃ ἀάγκλῃ ἐξελθεῖν καὶ videre ἡμω: rogo te, habe me excusatum.

ἰδεῖν αὐτὸν ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρητημῶν. Et aliter dixit: Iuga bonum emi quinque, & eo

19 καὶ ἔτεσς εἶπε, ζούμῃ βοῶν ἡρόσρα πάντε, καὶ πορᾶομαι probare illa: & rogo te, habe me excusatum.

δοκιμάσαι αὐτὰ, ἔρωτῶ σε, ἔχε με τ παρητημῶν. Et alius dixit: Vxorē dixi, & propter huc non video

20 καὶ ἔτερῶ εἶπε, γυνᾶκα ἔγμῶα, καὶ δέξ τοῦτο οὐ possum venire. Et & adueniens seruus & reuersus

21 δῶμαμα ἔλθειν. καὶ φραγῆμῶν ὁ δ' ἔλθῃ ille nuntiavit domino suo hęc. Tunc iratus

ἔπεινος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτῶ ταῦτα. τότε ὀργμῶεις ὁ paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in

οἰκοδεσποτῆς εἶπε τῷ δούλῳ αὐτῶ, ἐξελθε ταχῶς εἰς τὰς plateas, & vicos ciuitatis, & pauperes & p maucos, & p debiles,

καατίας καὶ ρύμας τ πόλεως, καὶ τῶ πτωχοῦς, καὶ ἀναπηροῦς καὶ cecos & eludos imrodue huc. Et ait seruus

22 τυφλοῦς καὶ χαλοῦς εἰσάγε ὡδε. καὶ εἶπεν ὁ δούλος, Domine, si adum est ut imperasti, & adhuc locus est.

κύριε, γέρονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἐπ τόπος ὄσι. Et ait dominus ad seruum: Exi in vias & seruus

23 καὶ εἶπεν ὁ κύριε τ δούλον, ὄξῃθε εἰς πῆς ὄδ' ὄς καὶ

bonum * sal: si autem sal ¶ insalutem, in quo con- * est
 34 κηλόν τὸ ἄλας * ἐὰν ᾗ τὸ ἄλας μωρανθῆ, ἐν πνι ἀπτῷ - ¶ curaverit,
 dicitur Neque in terram, neque in feni quilibetum ¶ parvulum est: P vile
 35 εἶπε; οὐτε εἰς γῆν, οὐτε εἰς κολοσίαν, ἢ ἐπὶ τῆν ὄβρι-
 * foras mittunt illud, habes aures audiendi, audias.
 ἔξω βάλλοισι αὐτὸ ὅ ἐχων ὠτα ἀκούειν, ἀκούετω.
 * sed
 * mittetur, qui
 habet

CAP. XV. 15.

Erant autem appropinquantes ei omnes publicani & pecca-
 1 Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ ἄμψ-
 tores, ¶ audire illum. Et murmurabant Pharisei ¶ vt audirent
 2 πωλοῖ, ἀκούειν αὐτὰ. καὶ διεγόγγυζον οἱ φαρισαῖοι
 & Scribae, dicentes, Quia his peccatores recipit,
 καὶ οἱ τραυματίαι, λέγοντες, ὅτι οὗτος ἀμψπλωλοῖ σπεσδέχεθ)
 & manducat cum illis. Ait autem ad illos, ¶ para-
 3 καὶ πωλεῖτε αὐτοῖς. εἶπε δὲ πρὸς αὐτοῖς πλὴν πωλοῦ
 bolam istam, dicens: Quis homo ex vobis ¶ habens ¶ qui habet
 4 βολὴν ταύτην, λέγων, τις ἀνθρώπος ἐξ ὑμῶν ἔχων
 centum oves, & * perdens unam ex illis, nonne dimittit * si perdidit
 ἐκατὸν σφέατα, καὶ ἀποπέσας ἐν ἔξῃ αὐτῆς, εἰ καὶ ἀλεῖσται
 no nagingta novem in deserto, & vadit ad ¶ perdi- ¶ illa quae perierat
 τὰ ἐνενηκοντασενεὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεθ) ὅτι τὸ ἀπολω-
 tam, donec inveniat eam? Et risu dicens imponit ia ¶ quam invenierit
 5 λὸς ἕως ἄρῃ αὐτῷ; καὶ ἄρῶν ὁππῆθησιν ὅτι τοῖς
 humeros suos gaudens. Et veniens in domum, conu-
 6 ἄμοις ταῦτα χαίρων* καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ οἶκον, συγχα-
 cat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini
 λέι τοῖς φίλοις καὶ τοῖς γείτονας, λέγων αὐτοῖς, συγχαρήτε
 mihi, quia inveni onem meam ¶ perditam.
 μοι, ὅτι εὗρον τὸ σφέατόν μου τὸ ἀπολωλόσ.
 * quae perierat.
 Dico vobis, quod ita gaudium erit in celo super uno
 7 λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ ἔραναί) ὅτι ἐνὶ
 peccatore ¶ penitenti, quam super nonagingta novem iustis, ¶ penitentiam
 ἀμψπλωλοῖ μετανοούπῃ, ἢ ὅτι ἐνενηκοντασενεὰ δικαιοῖς, ¶ agente,
 qui non ¶ opus habens penitentia.
 οἵτινες εἰ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας. ¶ indigent
 Aut quae mulier drachmas habens decem, si perdidit dra-
 8 ἢ τις γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, εἰάν ἀπολέτη dra-
 chmam unam, nonne accendit lucernam, & ἐκέρει domum, & quarit
 χυλὴν μίαν, οὐχὶ ἀπτεῖ λυχνον, καὶ σφοῖ τὸ οἶκιαν, καὶ ζητεῖ
 diligenter, ¶ usque quo inveniat? Et ¶ inveniens canuocat ¶ donec ¶ eam
 9 ὁππῆγας, ἕως οὗτου ἄρῃ; καὶ ἄρῶσα συγχαλεῖται τὰς
 amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni
 φίλας καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα, συγχαρήτε μοι, ὅτι εὗρον τὸ
 drachmam quam perdideram. Ita, dico vobis, gaudium ¶ sit ¶ erit
 10 δραχμὴν ἢ ἀπώλεσα, ἔτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεθ)

.p penitentiam ^{coram} angelis Dei super vno peccatore ^{praesentia.}
 ageat. ^{ἐνάποιον τ' ἀγγέλων} τ' δεῦ ὅτι ἐνὶ ἀμάρτωλῶ μετ' ἀνομιῶν.
 Ait autem, Homo quidam habuit duos filios.
 εἶπε δὲ, ἄνθρωπος τις εἶχε δύο υἱούς. 11
 * adolescentior ^{Et dixit} ^{iunior} ^{eorum} ^{patri:} Pater, da mihi
 ex illis ^{ἢ εἶπεν ὁ νεώτερος} αὐτῷ πᾶ πατρί, πάτερ, δός μοι τὸ
 * portionem ^{partem} ^{substantivæ} & diuisit illis ^{partem.}
 quæ me contin- ^{ὀπίβαλλον μέρος} τ' οὐσίας, καὶ διέδωκεν αὐτοῖς τὸν βίον.
 git. ^{Et post non multos dies} ^{congregatis} ^{omnibus} ^{iunior}
 * substantiam. ^{καὶ μετ' ἑπολλάς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντὰ ὁ νεώτερος}
 * congregatis om- ^{filii, peregrinatus profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit}
 nibus, adolescen- ^{υἱός, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ὄνειδι σκοπέροισι}
 tior ^{substantiam suam, & viuens profuase.} ^{Consumente}
 * viuendo luxu- ^{τίω οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως.} ^{δαπανήσωντες}
 riosus. Et postquæ ^{amem ipse omnia, facta est fames valida || per} ^{regionem} ^{illam,}
 consummasset ^{in regione illa,}
 in regione illa, ^{ἰν ἑαυτῷ} ^{ἐξήλυτο λιμὸς ἰσχυρὸς κατ' ἑχώραν ἐκεῖνην,}
 .p egere. ^{& ipse cepit deficere.} ^{Et} ^{abibus} ^{adhæsit}
 * abiit, & ^{καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑπερείδω.} ^{καὶ σφοδρῶς ἐκολληθῆ}
 * villam suam, vt ^{agri sui pasceret porcos.} ^{Et} ^{desiderabat} ^{implere}
 pasceret ^{καὶ ἐπεδήμει γαστρί}
 cupiscat ^{ventrem suum de} ^{filiquæ} ^{quas} ^{manducabant} ^{porci:} &
 * reuerfus, ^{nemo dabat illi.} ^{In} ^{se autem} ^{per} ^{uocatus,} ^{dixit:}
 * Quanti ^{Quæ mercenarij patris mei abundant panibus, ego autem} ^{fa-}
 hic ^{πίσοσι μίδοποι τὸ πατρός μου ἀπολαύουσιν αὐτῶν, ἐγὼ δ' ἰλι-}
 me pereor. ^{|| Surgens} ^{ibo} ^{ad} ^{pa-}
 * Surgam, & ^{μαὶ ἀπολλύμαι.} ^{ἀνάσας} ^{πρὸς} ^{σομῶ} ^{πρὸς} ^{τὸν} ^{πα-}
 trem meum, & dicam ei: Pater, peccavi in ^{caelum,} &
 * iam ^{coram} te. ^{Et} ^{non} ^{amplius} ^{sum} ^{dignus} ^{vocari} ^{filius}
 tuus, fac me sicut vnus ^{mercenariorum} tuorum. ¹⁹
 τὸν πνεῦσόν μου ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.
 Et surgens venit ad ^{patrem suum:} ^{ad} ^{ab} ^{aut} ^{eo} ^{longè}
 * cum autem ad- ^{καὶ ἀνάσας ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ αὐτῷ μακρὰν}
 huc longè effet, ^{absente,} ^{vidit} ^{illum} ^{pater} ^{ipsum,} [&] ^{miser} ^{cordia} ^{moi} ^{est:} [&] ^{cu-}
 * accurrens ^{ἀπέχωντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ σπλαγχνισθῆν καὶ δρα-}
 * que ^{vens} ^{eccidit} ^{super} ^{collum} ^{eius,} [&] ^{oscularus} ^{est} ^{eum.}
 * iam ^{μῶν ἐπέπεσεν ὅτι τὸ τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν.}
 dixit ^{quoque} ^{ei} ^{filius:} ^{Pater,} ^{peccavi} ⁱⁿ ^{caelum,} [&]
 εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, πάτερ, ἠμάρτων εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ 20
 coram te, ^{Et} ^{non} ^{amplius} ^{sum} ^{dignus} ^{vocari} ^{filius} ^{tuus.} 1
 ἐνάποιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμι ἄξιός κληθῆναι υἱός σου.

εἶπε

Dixit autem pater ad seruos suos: ^{Efferte} "Cicò proferte

22 **εἶπε ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἔξενέχετε τὴν**
solam primam, & induite illum, & date annulum
σὺν τῷ πάλῳ παροφθαλμοῦ, καὶ ἐδύσατε αὐτὸν, καὶ ὁδοὺς δακτύλιον
in manum eius, & calceamenta in pedes. ^γ eius.

εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδημάτω εἰς τοὺς πόδας.

23 **καὶ ἐξέχευαντες τὸ μῶρον ἐπὶ τὸν δρόμον, καὶ φρονέτες**
oblitiscuntur. ^{Quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit: & comedente: p adducite * & manducemus, & epulamur.}

24 **εὐφραντο αὐτοῦ.** ^{Et perditus fuerat, & inuentus est, & carperunt p oblitisceri.} ^{¶ perierat, p epulari}
ἅγιος υἱὸς αὐτοῦ νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε.
καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὐρέθη, καὶ ᾤσαντο εὐφρανέσθαι.

25 **ἡ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ παρῆλθεν ἐν ἀγρῷ, καὶ ὡς ἐρχο-**
nienti appropinquauit domui, audiuit symphoniam & choros. ^{* chorum.}
μῶρον ἤγγισε τὴν οἰκίαν, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν.

26 **καὶ παρεκδιεσαμύθη ἕνα ὄντι πνιδόν, ἐπιμυθία ἔτι**
essent hæc. ^{Et autem dixit illi Quia frater tuus que} ^{¶ uocauit p de seruis}

27 **εἶν ταῦτα.** ^{¶ ualentem illum recepit.} ^{* saluum}
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
ἦκει, καὶ ἐδύσει ἔπι τὸν μῶρον τὸν σιτῶν, ὅτι
ὑμῶν τε αὐτὸν ἀπέλαβεν.

28 **ἀρρηθὼν δὲ, καὶ αὐτὸς ἠθέλη εἰσελθεῖν, ὁ οὖν πατήρ**
Indignatus est autem, & non uolebat introire. ergo pater ^{¶ uolebat}
illius egressus ^{¶ aduocabat illum.} ^{p cepit rogare}
αὐτὸν εἰσελθεῖν παρεκάλει αὐτόν.

29 **ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς πατέρα, ἰδοὺ ταπεινὰ ἔτι δ' αὐτοῦ**
tibi, & nunquam mandatum tuum prateritis, & mihi nunquam ^{¶ annis}
δοῦκα, καὶ οὐδέποτε ἐπιτολίμ σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ ἐδωκε
dedisti heredum, ut cum amicis meis ^{p oblitisceret.} ^{¶ perularet.}
ἔδωκα ἐειφον, ἵνα μὴ τῆ εἰλῶν μου ἀφρανθῶ.

30 **ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου εἶσα ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μὲ πορ-**
tribus, uenit, occidisti illi ^{* deuorans suam uitam cum mere} ^{* Sed postquam qui deuorauit substantiam suam}
νάβην, ἠλθεν, ἐδύσε αὐτῷ τὸν μῶρον τὸν σιτῶν.

31 **ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοὶ εἶ, καὶ πάν-**
¶ At ipse ^{p oblitiscari autem & gaudere} ^{¶ Epulari}
τα τὰ ἐμὰ σὰ ἔστιν.

32 **τα τὰ ἐμὰ σὰ ἔστιν ἀφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῶναι**
oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: & ^{* pe-} ^{¶ perierat,}
ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου εἶσα νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπο-
riens, erat, & inuentus est.
λωλὼς ἦν, καὶ εὐρέθη.

Dicbat autem & ad discipulos suos: Homo quidam

* villicum,
|| diffamatus est
apud illum, quasi
dissipasset bona
p vocauit

ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἄνθρωπος τις
erat diues qui habebat dispensatorem, & hic delatus est ei,
ὡς πλουσίῳ, ὅς εἰν οἰκονομῶν, καὶ ὅτι διεσλήθη αὐτῶν,
ut dissipans substantiam illius. Et p vocans
ὡς διεσκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας

* &

illum, ait illi: Quid hoc audio de te? redde rationem
αὐτῶν, εἶπεν αὐτῷ, τί τὸ ἀκούω πρὸς σου; ἀπόδος τῶν λόγων

* villicati onis
|| iam villicare.

* dispensationis tuae, non enim poteris adhuc dispensare.
τῶν οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνητι ἐπι οἰκονομεῖν.

Pinra se villicus

Ait autē p̄s seip̄s dispensator: Quid faciam, quia dominus meus
εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ οἰκονόμος, τί ποιήσω, ὅτι οὐ κείρις με;

* villicationem

ausert * dispensationem à me? fodere non valeo,
ἀφαιρῆν) πλὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμεῦ; (καὶ) φησιν οὐκ ἔχω,
mendicare erubesco. Scio quid faciam, ut cum amicus

μεδίστημι

ἐπιτείν ἀχρῆμιόμα. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετὰ

* à villicatione,

fiero * dispensatione, recipiant me in domos suas.
σαδῶ τῶν οἰκονομίας, δεξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

|| Conuocatis itaque singulis debitoribus

|| Et conuocans unumquemque debitarium domini
καὶ προσελάλησά μιν ἕνα ἕνα, ὅτι ἔχει φειλεῖσθε τῶν κείρις
sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo?

PAI ille * cados

ἑαυτοῦ, ἔλεγε τῷ πρῶτῳ, πῶσον ὀφείλεις τῷ κείρι μου;

* cautionem tuam, & sedes, &

p̄ I: autem dixit: Centum batos olei. & dixit illi: Accipe
ὁ δὲ εἶπεν, ἔχατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, δεξά
σου τὸ γράμμα, καὶ κάθισας τὰ χεῖρας γράβον πεντήκοντα.

|| Qui

Deinde alij dixit: Invero quantum debes? || q̄ autem ait
ἑπεντα ἑτέρῳ εἶπε, σὺ ὅ πῶσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν,

* villicum iniquitatis,

Centum cotos critici. & sic illi: Accipe tuas litteras,
ἔχατὸν κότους σίτου, καὶ λέγει αὐτῷ, δεξά σου τὸ γράμμα,

* filiis

& scribe octoginta. Et laudauit dominus
καὶ γράβον ὄξοδῶν. καὶ ἐπήνεσεν ὁ κείρι

* genera: ione sua

* dispensatorem iniquitate, quia prudenter fecerat: quia filij
τῷ οἰκονόμῳ τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν ὅτι οἱ υἱοὶ τῆς
seculi huius prudentiores super filios lucis in
αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑμῶν τοῦ μοῖς τῷ φαιτός εἰς πλὴν

|| iniquitatis,

sunt. Et ego vobis dico: Faci
γινεαὶ πλὴν ἑαυτῶν εἰσιν. καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, ποιή
σατε ἑαυτοῖς φίλους ἐν τῷ μαμωνᾷ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν

* Qui * maior || qui

deseceritis, recitiant vos in aeterna tabernacula.
ἐκλήπητε, δεξων) ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

|| iniquitatis, te vobis ipsi amicos de mammona || iniquitate, ut cum
deseceritis, recitiant vos in aeterna tabernacula.

ἐκλήπητε, δεξων) ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

p̄ Fidelis in minimo, & in multo fidelis est: & || in mo
ὁ πρὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πρὸς ὅτι καὶ ὁ ἐν ἐλα-

χίστῳ

dico iniquus, & in multis iniquus est.

si ergo in maiori iniquus est, et omni in tibi

11 ἢ ἄδικος, καὶ ἐν πολλοῖς ἀδικός ἐστιν.

iniquo mammoni fideles non fuistis, et si in alieno fideles non fuistis, credetis?

verum quis vobis iniquo

12 πνεύματι;

καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πνεύματι οὐκ ἐγχεώθη;

13 τὸ ὑμῶν τίς ὑμῖν δώσει;

οὐδεὶς οἰκείῃς δώσει.

duobus dominis servire: aut enim vnum odiet, & alterum diliget: aut vni adhaerebit, & alterum contemnet: non potestis Deo servire & mammona.

δύω δὲ θεῶν δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ.

14 ἠκούοντες ταῦτα πάντα καὶ οἱ φαρισαῖοι φυλακίζοντες

καὶ ἐξεμυκθίζον αὐτόν.

15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐξεοὶ δικαιοσύνης ἐαυτοῖς ἐναπαύσθητε, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις ἡ φημί, βδέλυγμα ἐναπαύσθητε τοῦ θεοῦ.

16 ἡ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως ἰωάννου ἄπο τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐυαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

17 εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεφαλαίαν πεσεῖν.

18 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχεύει, καὶ πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ ἀνδρός γαμῶν, μοιχεύει.

19 ἀνθρώπου δὲ τις λύθουσι, καὶ ἐπεδιδύσκειτο πορφύραν καὶ βύσσον, ἀφραϊνόμην καὶ ἡμέραν λαμψέας.

20 πτωχὸς δὲ τις λύθουσι καὶ ζάρου, ὅς ἐβέβλητο πτωχὸς ἰαμῶν eius.

21 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἠλωμῶν, καὶ ὁπιθυμῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἠλωμῶν.

22 ἀπὸ τῶν ψυχῶν τῶν πηλίντων ἀπὸ τῆς πεπέλης τῶν πλουσίων.

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

* veniebant, & sed & canes * venientes lingebant viscera eius.
 ἀλλ' αὐ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπὸ λείχου τὰ ἔλκη αὐτοῦ.
 ¶ ut moretur mendicus, & porcarctur Facium est autem Iosabab rauriensis, & asphortici eius
 ἐγγέστο δὲ ὑποδάσειν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπνεχεθῆναι αὐτὸν 21
 ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem
 ὑπο τῆς ἀγγελῶν εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀβραάμ· ἀπέθυσσε δὲ
 & diuites, & sepultus est. Et in inferno, cluans p
 καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ὢν τῷ ἄδῃ ἐπὶ πάρας 22
 oculos suos, existens in tormentis, * vidit Abraham
 τοὺς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ ἄρχον ἐν βασάνοις, ἔρα τὸ ἀβραάμ
 à longè, & Lazarum in gremio eius.
 δὸς μακροῦθεν, καὶ λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.
 Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, &
 καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε, πάτερ ἀβραάμ, ὁ λήσον με, καὶ 24
 mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui
 πύμψον λάζαρον, ἵνα βάλῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ
 p aqua, & refrigeret. linguam meam, quia crucior in
 ὑδατὶ, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσαν μου ὅτι ὀδυνώμαι ἐν
 flamma hac. Dixit autem Abraham: Fili, re-
 τῆ φλογὶ ταύτῃ· εἶπε ὁ ἀβραάμ, τέκνον, μή 25
 cordare quia recepisti in bona tua in vita tua, &
 ὅτι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ
 Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero
 λάζαρος ἐμοὶως τὰ κακὰ· νῦν δὲ ὁδε ὀδυνώμαι, σὺ δὲ
 cruciaris. Et in omnibus his, inter eos &
 ὀδυνώσαι. καὶ ὅτι πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ 26
 * chaos magnum vos * hiatus magnus confirmatus est, ut ¶ volentes transire
 firmatum ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστίν, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι
 ¶ hi qui volunt p huc transire, hinc ad vos, non possunt neque qui inde p ad nos
 Et ἐκθεν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δυνάμενοι μὴδὲ οἱ κειθέντες πρὸς ἡμᾶς
 transire. Ait autem, Rogo ergo te, pater, ut
 διαπεράσῃ. εἶπε δὲ, ἐρωτῶ οὐμῶς, πάτερ, ἵνα 27
 mitas eum in domum patris mei.
 πύμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου.
 Habeo enim quinque fratres: ut testetur illis,
 ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμνησθῶν αὐτοῖς, 28
 * ut non & ipsi veniant in locum hunc tormenti.
 ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἐλθῶσιν εἰς τὸ τόπον τούτον τὸ βασάνου.
 Ait illi Abraham: Habent Moysen, & Pro-
 λέγει αὐτῷ ἀβραάμ, ἔχουσιν μωϋσεῖα, καὶ τοὺς προ- 29
 phetas: audiant illos.
 φητάς· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.
 ¶ Et ille ¶ si autem dixit: Non, pater Abraham: sed si quis ex mortuis
 οὐδὲ εἶπεν, ἔτι πάτερ ἀβραάμ· ἀλλ' εἰ πᾶς δὸς νεκρῶν, ὁ
 scit ad eos, p penitentiam.
 πρὸς δὲ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσωσιν.

31 ^{Ait autem illi:} Si Moyses & Prophetas non audiunt, ^{neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.}
 εἶπε ὁ ἰησοῦς, εἰ μωσῆος καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν,
 οὐδὲ ἐὰν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ, πείσθησιν.]

CAP. XVII. ΙΖ.

1 ^{Ait autem ad discipulos, impossibile est quod non veniant.} Εἶπε ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς, ἀνένδεκτόν ἐστι τὸ μὴ ἐλ-
^{scandala: vx autem per quora veniunt.} λθεῖν τὰ σκάνδαλα, οὐκ ἔστι δὲ οὐ ἔρχεται. ^{illi}

2 ^{Expedit illi, si incola agraria circumspiciatur circa collum vtilius est} λισιτελεῖ ἰησοῦς εἰ μύλος ὀνικός περικεῖται ^{scandalizet vnum} περὶ τὸ τρίχλον ^{lapis molaris imponatur}
 αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκάνδαλίσῃ ἕνα ^{paruum isrlorum.}

3 ^{Attendite vobis isrl: si vero p de pusilliditate} τῶν μικρῶν τούτων. ^{peccauerit in te frater tuus, increpa illum.} προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν δὲ
 ἀμαρτή εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὀπισησον αὐτῶν.

4 ^{Et si p penitentiam, dimitte illi: & si septies p penitentiam egerit,} καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἀφες αὐτῶν. καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς
 ἡμέρας ἀμαρτή εἰς σὲ, καὶ ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ὀπιστρέψῃ ^{die conuersus fuerit in die}
 ἑπὶ σὲ, λέγων, μετανοῶ, ἀφες αὐτῶν. ^{ad te, dicens: Peniteo, dimitte illi.}

5 ^{Et dixerunt Apostoli Domino: Appone nobis fidem.} καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ, προσάθε εἰς ἡμῖν πίστιν.
 6 ^{Dixit autem Dominus: Si haberetis fidem sicut granum sinapis,} εἶπε δὲ ὁ κύριος, εἰ εἶχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως,
 εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὑπάρχουσεν αὐτῶν.

7 ^{diceretis vique p scario huius, Eradicare, & plantare p arbori moto} πῆς δὲ εἷς ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριᾶντα ἢ ποιμα-
 νοντα, ὃς εἰσῆλθόντι ἐκ τῆς ἀγρῆς εἴρῃ ἀδέως, παρελθὼν ^{transit &}
 ἀπάψῃ. ^{recumbe.} ἀλλ' οὐχ εἴρῃ αὐτῶν, ἐποίησον τὴν
 ἀροτριᾶντα, καὶ ἀπάψῃ αὐτῶν. ^{circumscindas ministra mihi, donec manducet & p pccinge te, &}

8 ^{Non gratiam habet seruo illi, quia fecit} ἀλλ' οὐχ εἴρῃ αὐτῶν, ἐποίησον τὴν
 ἀροτριᾶντα, καὶ ἀπάψῃ αὐτῶν. ^{gra p Nunquid quia imperauerat}

9 ^{Non gratiam habet seruo illi, quia fecit} ἀλλ' οὐχ εἴρῃ αὐτῶν, ἐποίησον τὴν
 ἀροτριᾶντα, καὶ ἀπάψῃ αὐτῶν. ^{gra p Nunquid quia imperauerat}

10 ^{Non gratiam habet seruo illi, quia fecit} ἀλλ' οὐχ εἴρῃ αὐτῶν, ἐποίησον τὴν
 ἀροτριᾶντα, καὶ ἀπάψῃ αὐτῶν. ^{gra p Nunquid quia imperauerat}

11 ^{Non gratiam habet seruo illi, quia fecit} ἀλλ' οὐχ εἴρῃ αὐτῶν, ἐποίησον τὴν
 ἀροτριᾶντα, καὶ ἀπάψῃ αὐτῶν. ^{gra p Nunquid quia imperauerat}

*quæ [sunt feceritis omnia * præcepta] vobis, dicite, quod serui
ποιήσητε πάντα τὰ εἰρητὰ δέντα ὑμῶν, λέγετε, ὅτι δούλοι
inutiles sumus, quia quod debuimus facere, fecimus:

ἀρχαῖοι ἐσμέν * ὅτι ὁ ἠφείλοισιν ποιῆσαι, πεποιθήσαμεν.

¶ dum iret

Et factum est ¶ in proficisci ipsam in Hierusalem, et
καὶ ἐξῆλθε ἐν τῷ παρόδῳ εἰς αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς 11

* mediam Sama-
riam & Galilæam

transibatur per *mediam Samaria et Galilæa.
διήρχετο εἰς μέσσην Σαμάρειας καὶ γαλιλαίας.

* cum ingredere-
tur quoddam ca-
sachum,

Et *ingrediente eo in quendam vicum, occurrerunt ei
καὶ ἑστῆσαν ἑπτὰ ἀσθενεῖς, καὶ ἀπὸ λυτῆσαν αὐτῶν 11
decem leprosi viri, qui steterant alonge.

ἀπὸ τῆς πόλεως

δέξασθε, λέγουσιν ἄνδρες, οἱ ἐστῆσαν πόρρωθεν.

¶ Quos ut vidit
dixit,

Et ipse leuauerunt vocem, dicentes: iesu præceptor, miserere nostri.
καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν, λέγοντες, ἰησοῦ ὁπισθεύει, ἐλέησον ἡμᾶς. 12

* dum irent.

¶ Et videns dixit eis: ¶ Euntes ostendite vos
καὶ ἰδοὺ εἶπὸν αὐτοῖς, πορὰ δέντες ὅπως εἴσατε ἐαυτοῖς τοῖς 14
facitoribus. & factum est in abeunda illis, mundati sunt.

* ut vidit quit
mundatus est,
regressus est
¶ magnificans

ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξῆλθε ἐν τῷ ὁδοῦ αὐτοῖς, καθαθαροῦσθε.
¶ Unus autem ex illis * videns quod sanatus esset, reversus est eum voce
εἰς δὲ εἰς αὐτῶν ἰδοὺ ὅτι ἰάθη, ὑπεσπρέψα μὲ φωνῆς 15
μαγνης ἡδοξάζων τὸ θεόν. Et cecidit in terra

μεγάλης ἡδοξάζων τὸ θεόν. καὶ ἐπεσπρέψα 16
eum ante pedes eius, gratias agens ei: & hic erat

σωπῆσαν παρὰ τοῖς πόδας αὐτοῦ, διχαριστῶν αὐτῷ καὶ αὐτὸς ὡς
Samaritanus.

¶ Et
* est inuentus qui
pedes & daret
¶ nisi

ἀποκειθὲν εἰς τὸ ὄπισθος εἶπεν, συγχάριστε 17
decem mundati sunt? ¶ ut nouem vbi? Non sunt inuenti

οἱ δέκα καθαθαροῦσθε; οἱ ἡ ἐννεα τοῦ; ἢ ἄρα ἐστῆσαν 18
videntes deo gloriam Deo, ¶ si non alienigena hic.

ὑποσπρέψαντες δεῖνα δεῖσαν τῷ θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἄλλοθεν ἐστίν.

¶ Surge, *quia
*saluum fecit

Et ait illi: ¶ Surgens vade: * hâtes tuæ seruauit te.
καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστα περὲν ἐκ τῆς πόλεως σου καὶ εἰσελθὲν 19
Interrogatus autem a Phariseis, quando venit

ἐφωπῆσαι

ἐφωπῆσαι δὲ ὑπο τῆς φαρισαίων πότε ἐρχεται ἡ 20
regnum Dei, respondit eis, & dixit: Non venit

βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπὸ κριτικῆς αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, οὐκ ἐρχεται ἡ
regnum Dei cum obseruatione. Neque dicenti, Ecce

βασιλεία τοῦ θεοῦ μὲν ὄραθησθεως ἔδει ἐρευσιν, ἰδοὺ 21
hic, aut ecce illic. ecce enim regnum Dei intra vos est.

ὡδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ὑμῶν ὄραθαι.

¶ Et ¶ suos,

¶ Ait autem & ad discipulo: ¶ Venient dies 22
εἴπε ἡ καὶ ὁμοῖος τοῖς μαθηταῖς, ἐλθούσιν ἡμέραι 22
quando desideretis unum filium hominis

* diem

ὅτε ὅταν θυμῶσθε μίαν τῆς ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου
videte, & non videbitis.

ἰδοὺ, καὶ οὐκ ὄψεσθε.

καὶ ἐρεῖσιν

Et dicent vobis, Ecce hic, * aut ecce illic: ¶ ne abeatis, * &

23) και ερουσθη υμιν, ιδου ωδε, η ιδου εκει μη απελθητε, ¶ nolite ire
neque scelerari. Sicut enim fulgur coruscans

24) μηδεν διωξητε. οσπου γαρ η αστραπη η αστραπιουσα
Pex ipsa qua sub celo, in eam qua sub celo
κα της υπου ουραου εν τω υπου κρανυ λαιμαται, ουτως εσται
filius hominis in die fu.

ο υιος του ανθρωπου εν τη ημερα αυτη.
Primum aut oportet illum multa pati, & repro-

25) οσπου δε δεει αυτον πολλο παθειν, η αποδοκιμα-
bati a generatione hac. Et sicut factum est

26) ανωμαι απο της ημερας ταυτης. και κεινος εημετο
in diebus Noe, ita erit & in diebus

εν ταϊς ημεραις του ναε, ουτως εσται και εν ταϊς ημεραις του
filij hominis. Eschabit, ¶ bibebat, vxores ducebant, ¶ &

27) υιος του ανθρωπου. η απον, επινον, εραμου,
¶ nubiabant, usque una die intravit Noe in arcam, ¶ & dabantur ei

ουραμιζοντο, α χει ης ημερας εισηλθε ναε εις τω κισωτον, ¶ in diem quæ
& venit diluuium, & perdidit omnes.

η ηλθεν ο κατακλυσιος, η απωλεσεν απαντας.
Similiter & sicut factum est in diebus Loti edebant, ¶ bibebant,

28) ομοιος και ως εημετο εν ταϊς ημεραις λαω η απον, επι-
ban, emebant, vendebant, flammabant, * edificabant.

νον, η ηραζον, επωλω, εφουδον, ωκοδομου.
Qua autem die exiit Lot a Sodomis, pluit ignem

29) η δε ημερα εζηλθε λαω απο ουραου, εβρεξε πυρ
& sulphur de celo, & perdidit omnes.

και θειον απ ουραου, και απωλεσεν απαντας.
Secundum hæc erit qua die filius hominis pre- ¶ reuelabitur

30) και τα ταυτα εσται η ημερα ο υιος του ανθρωπου απο-
miam. In illa die, qui fuerit super de, ¶ in celis

31) και ληπει. εν οικια τη ημερα, ος εσται επι του δωμα-
nium, & vasa eius in domo, ne descendat tollere illa:

του, η τα σκελη αυτου εν τη οικια, μη και τιδατω αραι αμπε,
& qui in agro, similiter non redeat in qua retro.

η ο εν τα αρχαι, ομοιος μη οπισρε βατω εις τα οπισω.
Memores citote vxoris Lot.

32) μη κωνετε της γυναικος λαω.
Quicumque quæserit animam suam ¶ seruet, perdet ¶ saluam faciet

33) ος εαν ζητηση τω ψυχην αυτου σωσει, απολεσει
illam: & quicumque perdidit illam, viuificabit eam.

αυτου, και ος εαν απολεση αυτου, ζωοτησει αυτου.
Dico vobis, ¶ illa nocte erunt duo in lecto vno: ¶ in

34) λεγω υμιν, ταυτη τη νυκτι εσον δυο επι κληνης μιας
vnus alijmetur, & alter relinquetur.

ο εις αβελθησει, και ο ετερος αφεθησει.

ascendebat in templum orare, unus Phariseus, & alter *vt orarent, publicanus. Phariseus stans apud se hzc ora

11 ΤΕΛΩΝΗΣ. ὁ φαρισαῖος ἰσαδεις πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσή- ἰσημα bat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri γεθ' ὁ θεὸς ἀχαιεῖστί σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ εἰ λογιοὶ ἡρῶ- hominum, raptores, iniusti, adulteri, || aut et vi hic publicanus, || velus etiam aιδρῶτων, ἀρπυγες, ἀδικοί, μοιχοί, ἢ ἕως ἔτος ὁ ΤΕΛΩΝΗΣ. Ictuno bis p sabbato, s decimo omnia que possideo, p in 9 decimas de 12

12 ἢ ὁ ΤΕΛΩΝΗΣ μακρόθεν ἑστὸς οὐκ ἤδραχμὸν οὐδέ τινος ὀφθα- Et publicanus longe stans non volebat acc ocu 9 decimas de 13

13 ἢ ὁ ΤΕΛΩΝΗΣ μακρόθεν ἑστὸς οὐκ ἤδραχμὸν οὐδέ τινος ὀφθα- los ad celum leuare, sed percutiebat in pectus suum, μοις εἰς τὸν οὐρανὸν ἑπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.

λέγων, ὁ θεὸς ἰλασθήτω μοι τὰ ἀμάρτυρά. λέγομαι

14 λέγω ὑμῖν, κατέβη θεὸς δεδουλωμένους εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ, quia omnis p exaltat scipsum humiliabitur: s ac || ab illo: P qui exaltat s & qui humiliat s ad illum 15

15 τὰ πεινῶν ἑαυτὸν ὑψώσεται. προσέειπεν δὲ αὐτῷ & infantes, vt eos tangeret. Videmus autem discipuli in- || quod cum vidē- 16 και τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῷ ἀπὸ τῆς. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπε- crepabant illos. At iectus p aduocans illos, pautem conuocā 17

16 τιμητὰν αὐταῖς. ὁ δὲ ἰησοῦς προσελάλησεν αὐτοῖς, dixit: Sinite pueros venire ad me, & sine prohibete s nolite veniēd 18

17 ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ διέξῃ τις πρὸς βασιλείαν τῆ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Amen dico vobis, quicunque non accepit regnum 19

18 ἢ ἐπιπράτῃσθε πρὸς αὐτὸν ἄρχον, λέγων, διδασκαλῆ ἀγαθῷ, quid faciens vitam eternam possidebo? Dixit autem ei 19

19 τί ποιήσεις ζῆναι αἰώνιον κληρονομήσας; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τί με λέγεις ἀγαθόν; ἢ εἰς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς, ὁ θεός. Mandata nosti, || Ne macheris, ne occidas, ne fu 20

20 τὰς ἐπιτάλας οὐδεις, μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέ- ταις, ne falso iuraris: honora patrem tuum & ma- || Non occides, neq; furum facies, neq; falsum testimō- nium dicaris 21

21 ἢ τρεῖς σου. ὁ δὲ εἶπεν, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ 22

¶ Quo audite

inueniunt me.

¶ Audiuistis autem hac lesus, ait ei: Adhuc

νεώπτητός μου.

ἀκούσατε ὃ ταῦτα ὁ ἰησοῦς, εἰπὼν αὐτῷ, ἐστὶν 21

¶ vnum tibi deest: omnia quaecumq; habes vendes, & da paupe-
ribus, & habebis thesaurum in caelo, & veni sequere me.

¶ ἔν σοι λείπεται πάντα ὅσα ἔχεις πῶλῃσον, καὶ δεῦρος πτω-
χοῖς, καὶ δεῦρος δεύσασθαι ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρος ἀκολουθῆσαι μοι.

¶ Mis ille audieris
contristatus est:

¶ Ille autem audiens hac, perterritus factus est: erat enim dixer
ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περὶλυπὸς ἐγένετο· οὐ γὰρ πλοῦσιος 21

valde.

¶ Videns autem illum lesus perterritum fa-

σφῶδρα.

ιδὼν δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς περὶλυπὸν ἦν· 24

¶ Qui ¶ habent

¶ eum, dixit: Quam difficile ¶

pecunia ¶ habentes intrahunt

ἔξωρον, εἰπεὶ πῶτος δυσκόλως οἱ τὰ χρητήματα ἔχοντες εἰσέλθουσιν

εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Facilius enim est ca-

¶ transire,

melius per foramen acus ¶ intrare, quam diuitem in re-

μυλον δεῦρα βυβαλίως ραφίδος εἰσέλθειν, ἢ πλῆστον εἰς τὴν βασι-

¶ Et

¶ qui audiebant,

λεῖαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

¶ Dixerunt autem ¶ audientes:
εἶπον ὃ οἱ ἀκούσαντες, 16

¶ saluus fieri?

¶ At illi: Quae

¶ sunt

¶ Et quis potest ¶ seruari?

¶ Et autem ait: Impossibilia ¶

καὶ τίς δύναται σφῶσαι;

ὁ δὲ εἶπε, τὰ ἀδύνατα 27

ἀπὸ ἀνθρώπων, δυνατά ἐστι παρὰ τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ 28

¶ Petrus, ecce nos dimissimus omnia, & secuti sumus te.

¶ Πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησαμεν σοι.

¶ Qui

¶ Is autem dixit eis: Amen dico vobis, quod nemo est qui reliquit

ὁ ὅς εἰπὼν αὐτοῖς, ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφήκεν 29

domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios, propter

οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἐνεκεν τῆς

¶ Et

regnum Dei: ¶ Qui non recipiat multo plura in

βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ὑπολάβῃ περὶ πολλὰ ἀστέονα ἐν 30

¶ futuro

tempore hoc, & in seculo ¶ veniente vitam aeternam.

τῶν κερμῶν τούτου, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένου ζῶναι αἰώνιον.

¶ Assumpsit

¶ Ictus

¶ Assumpsit autem ¶ duodecim, ¶ ait ad illos: Ecce ascen-

διώκαμεν δὲ τοῦ δωδεκά, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἰδοὺ ἀνα- 31

¶ qui

¶ dimus in Hierosolyman, & consummabuntur omnia ¶ scri-

καίνοντα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσονται πάντα τὰ γεγραμ-

¶ sunt

¶ de via ¶ per Prophetas ¶ filio hominis.

μένα δεῦρα εἶναι περὶ τῆς πόλεως, τῶν ἡρώων ἀνθρώπου.

¶ Aggellabitur

¶ ἡ μπόζω

¶ postquam ha-

¶ gellabitur:

¶ Tradetur enim genibus, & ¶ illudetur, & ¶ comur

καταβήσεται) γὰρ τοῖς ἐθνικοῖς, καὶ τῇ ἐμπευθήσεται), καὶ ἔθει- 32

θήσεται, καὶ ἐμπυθήσεται) καὶ μαρτυρώσωντες ὑπο- 33

εἰδεν) ἐν, & tertia die resurget.

κτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται).

¶ Et ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud

καὶ οὐκ αὐτοὶ οὐδ' ἐν τούτων συνήκαν, καὶ λέγει τὸ ῥῆμα τούτου ἡ

κακῆμα-

abconditum ab eis, & non cognoscibant dicta. * intelligebant quæ dicebantur.

Factum est autem ¶ in appropinquare ipsius in Iericho, cæcus ¶ cum app. opin-

35 ἐβόητο ὃ ἐν πύθ ἐγγίζεν αὐτὸν εἰς ἱεραχὶ, τυφλός. quidā sodebar fecus viam mendicans.

¶ πρὸς ἐκείνῳ ὄψα πλὴν ὁδὸν, προσαιτῶν. ¶ Audiens autem urbam prætereuntem, interrogabat quid esset hoc. ¶ Et cum audiret

36 ἀκούσας δὲ ὄχλου εἶπε πορεύου κύριε, ἐπιουδαῖο τί εἶπες τῷ. * Noniam autem ei, quod Iesus Nazareus transiret. * Dixerunt

37 ἀπίστῳ γαίλαυ ὃ αὐτῷ, ἐπι ἱουδαίου γαζωραίου παφρῆς. Et clamavit, dicens: Iesu fili David miserere mei.

38 καὶ ἐβόησε, λέγων, ἰησοῦ υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησον με. Et * precuntes increpabat eum ut taceret: ipse vero * qui præbant

39 καὶ οἱ προσάροντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σταπῆσῃ αὐτὸς ὃ. multis magis clamabat, Fili David, miserere mei.

πολλὰ μάλλον ἐκραζεν, υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησον με. Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se.

40 φαδεῖς ὃ ὁ ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀβλήσασθαι πρὸς αὐτόν. ¶ appropinquante autem eo, interrogavit illum, Dicens: Quid tibi

41 ἐγγίσκοντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτῷ, λέγων, τί σοι. vis faciam? ¶ Ille autem dixit: Domine, ut * respiciam.

δέξῃς ποιῆσαι; ὁ δὲ εἶπε, κύριε, ἵνα ἀβλήσω. Et Iesus dixit illi: Respice. fides tua * servavit te. * saluum fecit

42 καὶ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον ἢ πιστεῖς σε σπευχέ σε. Et confestim ¶ respexit, & sequebatur illum ¶ gloriosè eans ¶ vidit,

43 καὶ ὄψα ῥηθῆμα ἀβέλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Deum, & omni * populus videns, deare laudem Deo. * plebs ut vidit

θεοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἐδοκεν ἀγαθὸν τῷ θεῷ.

CAP. XIX. 13.

Et ingressus * perambulabat Iericho. * perambulabat

1 Καὶ ἐστὶν ἄνθρωπος διήρχετο πλὴν ἱεραχί. Et ecce vir nomiae vocatus Zachæus, & hic

2 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλοῦ μινος ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς erat princeps publicanorū, & ipse erat dices. Et quærebat videre

3 ἰησοῦ ἀρχιτελώνης, καὶ οὐκ ἔβλεπεν αὐτόν. καὶ ἐζήτησε ἰδεῖν Iesum quis esset, & non poterat pro turba, quia statura

4 ἰσχυρὸς ἦν, καὶ ἦν ἄνωγος ὑπὸ τῷ ὄχλῳ ὅτι τῆ ἡλικία pusillus erat. Et præcurrrens coram, ascendit in ἵψυ- [arborem]

5 μικρὸς ἵψυ. καὶ προσδραμὼν ἐκπροσθεν, ἀνέβη ὅτι συ- comorum, ut videret eum: quia ἦ ἱψυ ἄνωγος erat transire. ¶ inde prætertransi-

κομαραίου, ἵνα εἶδῃ αὐτόν ὅτι ἐκείνης ἡλικίας διέρχεται. Et ut venit ad locum, suspiciens Iesum vidit eum venisse

6 καὶ ὡς ἦλθεν ὅτι τὸν τόπον, ἀνάβλεψας ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ζακχαῖε, σπείρας κατέβηθαι;

hodie enim in domo tua oportet me manere.

σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι.

Et festinans descendit, & excepit illum gaudens.

Ἐπευθέσας κατέβη, καὶ ὑπέδεξατο αὐτὸν χαίρων*

* cum vidarent

Ἐπὶ ὁρῶντες ὅμους μισθωσάντων, dicentes, quod ad pecca-

¶ diuertisset.

totum hominem // introiit̄ diversiari.

Stans autem Zacharias

πολῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καὶ ταλυστα.

σαθεὶς ἢ Ζαχαρίας

¶ dimidium ho-
porum meorum,

dixit ad Dominum: Ecce ὀπίμια substanzionum mearum, Domine,

εἶπε πρὸς τὸ κύνειον, ἰδοὺ τὰ ἡμισιῶν ἃ ὑπαρχόντων μου, κύριε,

δο pauperibus; & si aliquem quid defraudauis, red-

δίδωμι τοῖς πτωχοῖς, καὶ εἰ πνός τι ἐσυκοφάνησα, ἄποδί-

δο quadruplum.

Ἄντὸν αὐτὸν εἶπε ἢ πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, ὅτι σὶ

dic salus domui huic facta est, coquod & ipse filius

μερην σωτηρία πᾶσι οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καὶ ἵσθι καὶ αὐτὸς ἕως

Abrahe sit. Venit enim filius hominis querere &

ἀβραάμ ἔσθιν. ἦλθε γὰρ ὁ ἕως τῶ ἀνθρώπου ζητῶσαι καὶ

* saluum facere
quod perierat.

σῶσαι τὸ ἄπολωλός.

ἀκούοντων ἢ αὐτῶν ταῦτα,

+ eo quod esset
prope

adiiciens dixit parabolam, * propter prope eam esse Hierusalem,

περὶ ὧν εἶπε ἠδὲ ἀβολῶν, εἰς τὸ εἶναι αὐτῶν ἐν ἱερουδαίμῃ,

& ἰδοὺ εἰς quod confitetur ἢ saluum est regnum Dei

¶ quia existima-
rent

καὶ ἰδοὺ κενὴ αὐτοῖς ὅτι ἠδὲ ἀρχῆμα μέλλει ἢ βασιλεία τῶ θεοῦ

ἀναστάναι.

ἔπειν αὐτῶν, ἀνθρώπος τις ἐν ἰουδαίᾳ ἐπο-

ἴει in regionem longinquam accinere sibi ipse, regnum, &

ρεῦθη εἰς χώραν μακρὰν, λαβεῖν ἐαυτῷ βασιλείαν, καὶ

* Vocatis
¶ seruis suis

ἐπιστρέψαι.

καλέσας δὲ δέκα δούλους ἐαυτῶν, ἰδὼ-

dit eis decem mnas, & sit ad illos; Negotiami-

κων αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, πορευθέντες

ἄμεινον ἐνιο, sicut civis p eius oderant eum,

σάδε ἕως ἐρχομαι.

οἱ ἢ πολῖται αὐτῶ ἐμισῶν αὐτῶν,

¶ autem

* Nolumus

& miserunt legationem post illum, dicentes: * Non volumus

καὶ ἀπέειλαν πρὸς βεβαίαν ὁπισθᾶ αὐτῶν, λέγοντες, οὐ θέλομεν

ἡμῶν regnare super nos. Et factum est ἢ redire

* ut rediret acce-
pto regno, & iussit

τῶτον βασιλεύσειν ἐφ ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ὅτι τῶν ἐπιψηφισάντων

ἑαυτῶν λαβόντων τὴν βασιλείαν, εἶπε ὁ κύνειος αὐτῶ τῶν δού-

λων τῶν ἑαυτῶν, οἱς ἔδωκε τὸ ἀργυρίου, ἵνα γινῶ τις τις διεπορε-

¶ pecuniam,
¶ quantum quisq;

us esset.

Ἄρξαι αὐτὸν primus, dicens Domine,

γυναυεῦσατο. παρελήθητο δὲ πρὸς τὸν, λέγων, κύριε,

ἡ μνᾶ σου ἀκρίβησεν δέκα μνᾶς.

* Venit

mnas tuas acquisiuit decem mnas.

ἡ μνᾶ σου ἀκρίβησεν δέκα μνᾶς.

- 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Δὲ ἀγαθὲ δούλε· ὅτι ἐν ἑλαχίστῳ πρὸς
suisti, * esto potestatem habens super decem civitates. * ois
 ἐγγίου, ἰδοὺ Ἑβροσίαν ἔχον ἐπ' αὐτῷ δέκα πόλεων.
 Et venit secundus, dicens: Domine, mna tua fecit alter,
 18 καὶ ἠλάθει ὁ δευτέρου, λέγων, κύριε, ἡ μὲν σου ἐποίησε
quoque moas. Aut autem & huic: Et tu esto super
 19 πέντε μνας. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, καὶ σύ γίνου ἐπ' αὐτῷ
quinque civitates. Et alter venit, dicens: Domine, ecce
 20 πέντε πόλεων. καὶ ἕτερος ἠλάθει, λέγων, κύριε, ἰδοὺ ἡ
mna tua, quam habui repositam in sudario. Timwi
 21 μνά σου, ἣν εἶχον ἐποικισθῆναι ἐν σαρδείοις. ἐφοβήμην
cum te: quia homo austerus est: tollis quod non posuisti, &
 γὰρ σε, ὅτι ἀνθρώπος αὐστηρὸς εἶ· ἀραιὸς ὁ οὐκ ἐσθικός, καὶ
metis quod non seminasti. Dicit autem ei: De ore
 22 θρῖζων ὁ οὐκ ἔσπειρας. λέγει δὲ αὐτῷ, ἐν τῷ σόματός
tu iudico te, & scelerate serues: sciebas quod ego homo austerus & nequam
 σου κρινῶ σε, πονηρὲ δούλε. ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἀνθρώπος αὐστηρὸς
sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi.
 εἰμι, ἀραιὸν ὁ οὐκ ἐσθικός, καὶ θρῖζων ὁ οὐκ ἔσπειρα.
 Et quare non dedisti argentum meum mensuris, Specuniam meam
 23 καὶ εἴ τι οὐκ ἐδώκας τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις,
& veniens ego cum * vna vitique exegisset illud? Et * vfuris illar.
 24 καὶ ἐλθὼν ἐγὼ σὺ τίλω ἀν' ἐσθίας αὐτοῦ, καὶ τοῖς
astantibus dixit: Auferat ab illo mnam, & daret pilli qui
 παρεστῶσιν εἶπεν, ἀρατε αἶψ' αὐτῷ τὰ μνά, καὶ ἴδοτε τῷ τοῖς
decem mna: & habent. Et dixerunt ei: Domine, habet decem habet.
 25 δέκα μνας ἔχοντι. καὶ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, ἔχει δέκα
mna. Dico enim vobis, quia omni habenti dabitur: autem
 26 μνας. λέγων γὰρ ὑμῖν, ὅτι πῶτι τῷ ἔχοντι δοθήσεται.
ab autem non habent, & quod habet, auferetur ab eo. co qui & habet,
 καὶ ὁ εἰς τὸ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ ἔχει, ἀρθήσεται αἶψ' αὐτοῦ.
Venturamen inimicos meos illos, non volentes me qui noluerant
 27 πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου ἐκείνοις, τοῖς μὴ θελήσαντάς με
regnare super te, adducite huc, & lingulae interfice
 βασιλεύσαι ἐπ' αὐτοῦ, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε
ante me. Et & dicens hac ibat ante phi dicitis, pra-
 28 ἐμπροσθεν μου. καὶ εἶπεν ταῦτα, ἐπορεύετο εἰς Ἱερουσαλὴν,
ascendens in Hierosolymam. Et factum est, cum appropinquasset
 29 ἀβθαίνων εἰς Ἱερουσαλὴν. καὶ ἐγγύετο ὡς ἤγγιστον
ad Bethphage & Bethaniam, ad montem & vocatum Oliuorum, qui vocatur
 εἰς βηθφαγήν καὶ βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλεῖται ὀλιβαίων.
misi duos * discipulos suos, Dicens: Ite in discipulos suos,
 30 ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπὼν, ὑπάγετε εἰς τὸ
contra vicium: in quo, introducetes invenietis pullum & al- castellum quod
 κατὰ ἀπὸ κάμλου· ἐν ᾧ, ἐστὶν ὄρμηλον, ὀρμήσατε πῶλον δέ
contra est. & quod & alius

* cui ^{ligatum} * ^{super quem nemo} ^{voquam} ^{hominum} ^{sedit:} ^{soluitis}
 § Soluite ^{δεσμῶν, ἐπ' ὃν κείεις} ^{πρωτοτε} ^{ἀνδρῶν} ^{πῶν} ^{ἐκαστοσε} ^{λύσαντες}
 & ^{illum} & ^{adducite.} ^{Et si quis vos} ^{interrogauerit,} ^{Quare} ^{soluitis?}
^{αὐτ' ἀγαγετε.} ^{καὶ εἰ τις} ^{ὁ υἱὰς} ^{ἔρωτᾷ} ^ἡ ^{ἑστῆτι} ^{λύετε;} 31
 § operam deside- ^{sic} ^{dicitis} ^{ei,} ^{Quia} ^{Dominus} ^{cuius} ^{seruus} ^{habes.}
 rat. ^{οὕτως} ^{ἔρετε} ^{αὐτῷ,} ^{ὅτι} ^ὁ ^{κύριος} ^{αὐτῆ} ^{χειρὰ} ^{ἔχει.}
 Abierunt ^{Abientes} ^{autem} ^{missi} [¶], ^{inueniunt} ^{sicut} ^{dixit} ^{illis} §.
 * qui ¶ erant de § ^{ἀπελθόντες} ^ἡ ^{οἱ} ^{ἀπε} ^{δημῶν} ^{αὐτῶν} ^{εὐρω} ^{καθὼς} ^{εἶπεν} ^{αὐτοῖς.} 32
 § ^{Soluentibus} ^{autem} ^{illis} ^{pullum,} ^{dixerunt} ^{domini} ^{eius} ^{ad}
 § At ^{illos:} ^{Quid} ^{soluitis} ^{pullum?} [¶] ^{Illis} ^{autem} ^{dixerunt:} [¶] ^{Dominus}
 § Quia ^{αὐτοῦ,} ^{τί} ^{λύετε} ^{τὸ} ^{πῶλον;} ^{οἱ} ^{δὲ} ^{εἶπον,} ^ὁ ^{κύριος} 33
 * eum necessarium ^{ἡμῶν} ^{opus} ^{habet.} ^{Et} ^{duxerunt} ^{illum} ^{ad} ^{Iesum:} [¶] ^{inhi-}
 § iactantes ^{αὐτῆ} ^{χειρὰν} ^{ἔχει.} ^{καὶ} ^{ἤγαγον} ^{αὐτὸν} ^{πρὸς} ^{τὸ} ^{ἱεσὺν} ^{καὶ} ^{ὅπῃ} 35
^{ῥέψαντες} ^{ἐαυτὸν} ^{τὰ} ^{ἱμάτια} ^{ὅπῃ} ^{τὸ} ^{πῶλον,} ^{ἐπιβίβασεν} ^{τὸ} ^{ἱεσὺν.}
 Eunte ^{autem} ^{illo,} ^{substruebant} ^{vestimenta} ^{sua} ⁱⁿ
 * προσφώνησι ^{ποροδομῶν} ^{δὲ} ^{αὐτῆ,} [†] ^{ὑπεσφώνησαν} ^{τὰ} ^{ἱμάτια} ^{αὐτῶν} ^{ἐν} 36
 § Et cum appro- ^{via.} [¶] ^{Appropinquante} ^{autem} ^{eo} ^{iam} ^{ad} ^{descensionem}
 pinquare ^{τῆ} ^{ὄρει} ^{εὐχρίστου} ^ἡ ^{αὐτῆ} ^{ἦδη} ^{πρὸς} ^{τῆ} ^{καταβάσει} 37
 § Ollieter, ^{montis} ^{Solcarum,} ^{exerunt} ^{omnes} ^{tuas} ^{discipulorum}
 * omnes turbæ ^{τῶ} ^{ὄρει} ^{τῶν} ^{ἐλαίων,} ^{ἠρχάντο} ^{αὐτῶν} ^{τὸ} ^{πᾶν} ^{ὄρος} ^{τῶν} ^{μαθητῶν}
 § iactantes ^{gaudentes} ^{laudare} ^{Deum} ^{voce} ^{magna,} [¶] ^{de} ^{omnibus} ^{quas} ^{viderant}
 § qui venit ^{χαίροντες} ^{ἀνεῖν} ^{τὸ} ^{θεοῦ} ^{φῶν} ^{μεγάλῃ} ^{φει} ^{πασῶν} ^{ἀν} ^{εἶδον}
^{virtutibus,} ^{Dicentes:} ^{Benedictus} [¶] ^{vesitius} ^{rex}
^{Iudaicorum,} ^{λέγοντες,} ^ὁ ^{ερχόμενος} ^ὁ ^{ερχόμενος} ^{βασιλεὺς} 38
 in nomine Domini; ^{pat} ⁱⁿ ^{caelo,} [&] ^{gloria} ⁱⁿ ^{excelsis.}
 § turbis ^{ἐν} ^{ὀνόματι} ^{κυρίου} ^{ἐβλύη} ^{ἐν} ^{ὕψιστοις.}
^{Et} ^{quidam} ^{Phariseorum} ^{de} ^{ἑσῶτα} ^{dixerunt} ^{ad} ^{illum:}
^{καὶ} ^{πῶς} ^{τῶν} ^{ὀφεισίων} ^{ἀπὸ} ^{τῶν} ^{ὄχλων} ^{εἶπον} ^{πρὸς} ^{αὐτὸν,} 39
 Magister, ^{incepta} ^{discipulo} ^{tuo.}
^{διδάσκεις} ^{ἐπιτιμῶν} ^{τοῖς} ^{μαθηταῖς} ^{σου.}
 * Quibus ipse [¶] ^{Et} ^{respondens} ^{sic} ^{illis:} ^{Dico} ^{vobis,} ^{quia} ^{si} ^{hi}
^{καὶ} ^{ἀπακλειδεῖς} ^{εἶπεν} ^{αὐτοῖς,} ^{λίθον} ^{ὑμῶν,} ^{ὅπῃ} ^{εἰάν} ^{οὗτοι} 40
^{tacuerint,} ^{lapides} ^{clamabunt.}
^{σταντὶ} ^{ταῖς,} ^{οἱ} ^{ἰδοὶ} ^{κεκραῖον} [¶] ^{).}
^{Et} ^{vi} ^{appropinquanti,} ^{videns} ^{nitritatem,} ^{flexit} ^{super} ^{illam,}
^{καὶ} ^{ὡς} ^{ἤρξατο,} ^{ἰδὼν} ^{τὸ} ^{πῶλον,} ^{ἔκλαυσεν} ^{ἐπ'} ^{αὐτῆ,} 41
 Dicent: ^{Quia} ^{si} ^{recognouisset} [&] ^{tu,} [&] ^{quid} ⁱⁿ ^{die} ^{tua} ^{hac,}
^{λέγων,} ^{ὅτι} ^{εἰ} ^{ἔγνωσ} ^{καὶ} ^{σύ,} ^{καί} ^{τις} ^{ἐν} ^{τῇ} ^{ἡμέρᾳ} ^{σου} ^{ταύτῃ,} 42
 § tibi: ^{quæ} ^{ad} ^{pacem} [¶] ^{ἡμῶν:} ^{nunc} ^{autē} ^{abscōditis} ^{hunc} ^{ad} ^{oculis} ^{tuis.}
^{τὰ} ^{πρὸς} ^{εἰρήμην} ^{σῆ} ^{νῦν} ^{δὲ} ^{κρυβῆ} ^{ἀπὸ} ^{οφθαλμῶν} ^{σου.}
 § vallo te, & cir- ^{Quia} ^{venient} ^{dies} ⁱⁿ ^{te,} [&] ^{circūdabunt} ^{inimici} ^{tui} [¶] ^{vid-}
 cundabunt ^{ὅτι} ^{ἔξουσιν} ^{ἡμέραι} ^{ὅπῃ} ^{σε,} ^{καὶ} ^{πε} ^{ῥήσῃ} ^{οἱ} ^{ἐχθροὶ} ^{σου} ^{καί} 43
^{lum} ^{tibi,} ^{et} ^{circūcingent} ^{te,} [&] ^{conspiciant} ^{te} ^{vidique-}
^{εσθῆ} ^{σοι,} ^{καὶ} ^{πε} ^{κυκλωσού} ^{σῆ,} ^{καὶ} ^{συμῆξοσὶ} ^{σῆ} ^{παῖ} ^{το} ^{θεν} [¶]
^{καὶ} [†] ^{εσθῆ}

Et solo quibus te, & filios tuos in te: & non ad terram pro-

44 και τ' εδαριζοσαι σε, και τα τετρα σου εν σοι. και ουκ ^{steruere} ^{|| qui sunt} ^{εδαριζω}
relinquent in te lapidem super lapidem; eo quod non cognoueris
αρησισιν εν σοι λιθον οπι λιθω αυθ' ον ουκ εγνωσ τον
tempus visitationis tuae. Et ingressus in templum cepit

45 κησεν τ' οπισκοπησ σου. και εισελθων εις το ιερον, ηρξατο
cucere vendentes in illo, & eementes,
οικωλλεν των πολωντων εν αυτω, και ορροζωντας,

46 λεγων αυτοις, γηραπται, ο οικος μου, οικος προσουχως
Dicens illis: Scripsit est: p Domus mea domus orationis p Quia
est: vos autem illam fecistis speluncam latronum.

οτιν υμεις ο αυτον εποιησατε απηλιασ ληστων.
Et erat docens per diem in templo. et principes sacerdotu
47 και λιθιδασων τον καθ ημεραν εν τω ιερω. οτι ο αρχιερεις
& Scribae querebant illum perdere, & primi plebis principes
και οι γραμματεις εζητην αυτ' απολυσω, και οι προστοι τ' λαοι

48 και ουκ αδεισκη τον, τι ποιησων ο λαοσ οδ απησ τ' οξε- κρεμαμοι
pensus erat, illum audiens. sus. p illi:
κρεματο αυτω ακουαν.

CAP. XX. κ.

Et factum est in vna dierum illorum, docente illo

1 και εηρετο εν μια τη ημερων εκεινων διδασκοντες αυτω
populum in templo, & euangelizante, ^{superstiterunt principes,} ^{conuenerunt}
τον λαον εν τω ιερω, και διαγγελιζοιμενου, επησθησ οι αρχ-
Sacerdotum & Scribae cum senioribus.

χρεισ και οι γραμματεις στω τοις προσβυτητοις,

2 και ειπαν προς αυτ, λεγοντες, ειπε ημιν εν ποια εξουσιω
Et ait ad illum, dicentes Die nobis in qua potestate
ταυτα ποιεις, η τις οτιν ο δουσ σοι πλεν εξουσιαν ταυτω.
hxc facis, aut quis est ^{das} tibi potestatem hanc. ^{* qui dedit}

Respondens autem dixit ad illos: Interrogabo vos & ego Iesus,

3 αποκριθεισ οτιν επησ προς αυτω, ερωτητω υμασ κερω
vnum verbum: p dicite mihi: ^{Baptismus Ioannis de} ^{p responde}

4 ενα λογον, και ειπατε μοι το βαπτισμα ιωαννου οξ
exlo erat an ex hominibus? ^{* illi autem conuatiocinabantur} ^{* At}
5 ηρανο λι, η εξ ανθρωπων; οι οτιν αυτελογισαντω ^{* cogitabant intra}

6 ουκ οπισευσατε αυτω; και ειπατε μοι, οτιν επησ προς αυτω, ερωτητω υμασ κερω
apud scribas, dicentes: Quia si dixerimus, De exlo; dicit, Quare p ^{p erge}
προς ε αυτωις λεγοντες, οτι εαν ειπωμεν, οξ ηρανε, ερεν, οξετι
noa credidistis illi: ^{Si autem dixerimus, Ex hominibus,}
εαν οτιν ειπωμεν, οξ ανθρωπων,

nos p persuasus enim est Ioan- ^{|| plebs vniersa} ^{p certi sunt}
|| omnia populus lapidabit nos: ^{Et responderunt nos scire vnde.} ^{* se necire}
παισ ο λαοσ καταλιδασει ημασ. πεπεισμενοι γαρ οτιν ιωαν- ^{* effect.}

7 ηνω προσφητω οξ. και απεκριθησ μη ειδεναι ποδην.

Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua pote-
ly o ihsous eipen autois, ou j ezw leza umyn en poia xra-
state hzc facio. Capit autem ad populum dicere

¶ plebem

σία ταῦτα ποιά. ἤρξατο ὁ ἰησοῦς τὸ λαλῆν ἐν παραβολῇ

parabolam hanc: Homo plantavit vineam, &

¶ ipse multis temporibus.

ἐκδοκίμη ταῦτων· ἀνθρώπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ

ἐξέδωκε αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέδωκε χρόνος ἰκανοῖς.

¶ qui exsum

Et in tempore misit ad cultores seruum,

καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δούλον, το

ἵνα δώῃ τὸ καρπὸν τῶ ἀμπελῶν· διότι αὐτῶ· οἱ δὲ γεω-

ργοὶ ἐκείνην αὐτὸν, καὶ ἀπέδωκεν ἰκανῶς.

¶ imit quoque

καὶ δεῖραντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλεν ἄλλον.

Et addidit mittere alterum seruum, illi autem

καὶ προσέδωκε πέμψαι ἕτερον δούλον, οἱ δὲ κακείνον

¶ afficientes contumelia,

δεῖραντες καὶ ἀπμάσαντες, ἐξαπέστειλεν ἄλλον.

¶ qui & illum

Et addidit mittere tertium: illi autem & hanc vulnera-

καὶ προσέδωκε πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τὸν τραυματί-

¶ eum & viderint,

σωντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τῶ ἀμπελῶνος, τί

¶ Quem eum vidi-

ποιήσω; πέμψω τὸ υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τόνον ἰδόντες

¶ cogitauerunt intra

ἐκτραπήσουσιν· ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ, διερχόμενοι

πρὸς αὐτὸν λέγοντες, ἕως ὅπου ὁ κληρονομῶν· δεῦτε ἀπο-

¶ eicidium

κτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα ἡμεῖς γινώσκῃμεν κληρονομία.

Et reiciens illum extra vineam, occiderunt.

καὶ ἐκδοκίμησιν αὐτὸν ὡς τοῦ ἀμπελῶν· ἀπέκτεναν.

¶ Quo audire,

τί οὐ ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τῶ ἀμπελῶν;

¶ hoc quod

ἐλάσει καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τοῦ τοῦ, καὶ δώσει τὸν

ἀμπελῶνα ἄλλοις, ἀκούσαντες δὲ εἶπον, καὶ ἴσχυιτο.

¶ est,

ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε, τί οὐ δεῖ τὸ γεγραμμένον

¶ qui ceciderit

ἐπὶ τῷ λίθῳ ὃν ἀπέδοκα· οἱ οἰκοδομησάντες, οὗτος ἐξουδυνήσεται

καὶ ἐπιθήσεται ἐπὶ τὸν λίθον, καὶ καταβήσεται ἐπ' αὐτόν.

Et hoc, lapidem quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli.

omnis & cadet super illum lapidem,

conquassabitur super quem ceciderit, comminuet illum.

συνβλαθήσει· ἐφ' ἧς δὲ ἀπίσθη, λιμνήσει αὐτόν.

Et querebant principes sacerdotum & Scribae mittere

19 και εξητησαν οι αρχιεις και οι γραμματεις οπιδοθεν
in illum manus in illa hora, & timeront populum:

επ αυτ πας χειρας εν αυτη τη ωρα, & εφοβηθη τ λαον
cognoverunt enim quod ad ipso similitudinem hanc dixerit.

εγνωσαν γαρ τι προς αυτους τ φρασεω των αυτων.
Et oblatantes miserum insidiatores, simulantos qui simularent

20 και φρασησαν τους απεσφραν εισαδετοις, υποκεινομηνος
scipso iuno esse vi caperent eius sermone, ad tra eum in sermone,
εωπαυ δικαιοις εν ενια οπιλαβων αυτη λογου, εις το φρα
& tradereat

denandum illum principatum & potentati praesidis.
δουωαι αυτων τη αρχη & τη εξουσια των ηγεμων.

Et interrogauerunt eum, sicut Magister, scimus quia
21 και επρωτησαν αυτ, λεγοντε, διδασκαλε, οιδεαμν οπι
recte dixi & docer, & non accipis faciem, sed personam,

ορθω λεγει & διδασκει, & ου λαμβανει προσωπον, αλλ
in veritate viam Dei doces.

επ αληθειαις των οδων του θεου διδασκει
Licet nobis Caesari tributum dare, an non?

22 εστιν ημιν κεισκει φορυ δουωαι, η ου;
Considerans autem ilorum solum, dixit ad eos:

23 κητανοησας η αυτη φ παουρηαν, ειπε προς αυτους,
Quid me teniatis? Obedite mihi denarium: cibus

24 τι με πειραζετε; οπιδειξατε μοι δλωαειον πνοσ
habet imaginem & inscriptionem? respondentes autem dixerunt, Caesaris.

25 ο δε ειπεν αυτοις, αποδοτε τεινω τα κηισαφ
Plancem aut illi: Redde ergo quae Caesaris, Caesare sunt

26 και ουκ ηρωφ οπιλαβεω αυτη ρηματος εναντιον του λαου
Et non poterunt reprehendere eius verbum coram populo: plebet

27 και παμωσαν τους οπιτη ανωκρισει αυτη, εσγηωφ.
& mirati in responsu eius, tacerunt.

28 και προσελθοντες δε πνοσ εν σαδ δουκωων, οι ανπλεζον τους
Accedentes autem quidam Sadduceorum, contradicentes Accesserunt qui negant

29 αναστην μη εφ, επρωτηφ αυτ, λεγοντε, διδασκαλε,
resurrectionem non esse, interrogauerunt eum, Dicentes: Magister, &

30 μωσησ εγραψαν ημιν, εαν πνφ αδελφωσ αποθανη εχων
Moyse scripsit nobis, si alicuius frater mortuus fuerit habes

31 γυωαικα, & ουτ ατεκος αποθανη, ινα λαβη αδελφωσ αυτη
uxorem, & hic sine libetis natiatur, ut accipiat frater eius fuerit eam

32 γυωαικα, & εχαναστην απορμα των αδελφω αυτη.
uxorem, & suscitaret semen fratri suo.

33 επη ουω αδελφοι ησαν, και ο πρωτοσ λαβων γυωαικα
Septem ergo fratres erant, & primus accipiens uxorem accepit

34 και ο δευτεροσ λαβων γυωαικα, & ο τριτοσ λαβων γυωαικα, & ο τεταρτοσ λαβων γυωαικα, & ο πεμπτοσ λαβων γυωαικα, & ο εκτοσ λαβων γυωαικα, & ο εβτοσ λαβων γυωαικα.

¶ & sequens illam, ^{¶ mortuus est sine filio.} ἀπέδωκεν αὐτῆν ^{¶ Et accepit} καὶ ἔλαβεν ὁ δούτερος ^{¶ secundu} τῷ 30
^{¶ mortuus & ipse mortuus est sine filio.} γυναικί, καὶ οὗτος ἀπέδωκεν αὐτῆν ^{¶ Et tertius} καὶ ὁ τρίτος 31
^{¶ accepit illam. similiter autem & septem non reliquerunt pro natas.} ἔλαβον αὐτῶν ὡς αὐτῶν δὲ καὶ οἱ ἐπὶ αὐτῶν κατελιπόντων τέκνα, 32
^{¶ & mortui sunt. Nouissime autem omnium mortua est & mulier.} καὶ ἀπέδωκεν. ἡ ἄρσεν δὲ πάντων ἀπέδωκε καὶ ἡ γυνή, 33
^{¶ In ergo resurrectione, culus eorum si vxor? nam septem} ἐν τῇ αὐτῶν ἀναστῆσει, πινος αὐτῆν γίνεσθαι γυνῆς οἱ γὰρ ἐπὶ αὐτῶν 34
^{¶ habuerunt eam vxorem. Et respondens sic illis} ἔχον αὐτῶν γυναικί. καὶ δοτο κειδεῖς εἶπεν αὐτοῖς 34
^{¶ Iesu: Filij seculi huius nubunt & traduntur ad nuptias.} εἰ ἰησοῦς, οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τοῦ τευ γαμουσὶ καὶ ἐκγαμίσκον. 35
^{¶ Si digni habiti seculum illud contingere et resur-} οἱ ἡ κατὰ ζωὴν τῶ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τὸ ἀνα- 35
^{¶ vestitum ex mortuis, neque nubent, neque ducunt vxores.} στάσεως τῶ νεκρῶν, οὐτε γαμουσὶν, οὐτε ἐκγαμίσκον. 36
^{¶ Neque enim mori ultra ppossum: xuales angelis enim sumi, &} οὐτε γὰρ ἀποθνήσκουσιν ἐπὶ δούτων. ἰσχυροὶ γὰρ εἰσι καὶ 36
^{¶ filij sunt Dei, resurrectionis filij existentes.} υἱοὶ εἰσι τοῦ θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. 37
^{¶ Quia verò resurgant mortui, & Moyses ostendit secun ru-} ὅτι δὲ ἐκείνου οἱ νεκροὶ, καὶ μοῦσῃς ἐμίμνησεν ὅτι τὸ βῆ- 37
^{¶ hum, sicut dicit Dominum Deum Abraham, & Deum Isaac, &} του, ὡς λέγει κύριον τὸ θεὸν ἀβραάμ, καὶ τὸ θεὸν ἰσαακ, καὶ 38
^{¶ Deum Iacob. Deus autem non est mortuorum, sed viuorum:} θεὸν ἰακώβ. θεὸς δὲ οὐκ ἐστὶ νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. 38
^{¶ omnes enim ei viuunt. Respondentes autem quidam} πάντες γὰρ αὐτῶν ζῶσιν. ἀποκρινθέντες δὲ πινες τῶν 39
^{¶ Scribarum, dixerunt: Magister, pulchre dixisti.} γραμματέων, εἶπον, διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. 40
^{¶ Non amplius autem audebant, interrogare eum quicquam.} οὐκ ἐπὶ δὲ ἐτάλλων ἐρωτῶν αὐτὸν οὐδέν. 40
^{¶ Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum filium David} εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, πῶς λέγουσιν ἡ χριστὸν υἱὸν δαβὶδ 41
^{¶ esse: Et ipse David dicit in libro Psalmorum, Dixit Do-} καὶ αὐτὸς δαβὶδ λέγει ἐν βιβλίῳ ψαλμῶν, εἶπεν ὁ κύ- 42
^{¶ minus Domino meo, sede a dextris meis: Donec ponam} εἰος τοὺς κύνες μου καὶ τοὺς ἐκ δεξιῶν μου. ἕως αὐτῶν 43
^{¶ inimicos tuos scabellum pedum tuorum;} τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; 44
^{¶ David ergo Dominum illum vocat: & quomodo filius eius est?} δαβὶδ οὐκ κύριον αὐτῶν καλεῖ καὶ πῶς υἱὸς αὐτῶν ὄντων; 44
^{¶ Audiente autē n omni populo, dixit discipulis suis:} ἀκούσαντες ἡ πάντες τὸ λαοῦ, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν, 45
αρεσθ

Attendite a Scribis * volentibus am- * qui volunt

46 **παρασέχετε ὑπὸ τῆν χαμματίων τῆν θελοῦτων πα-**
 bulare in folijs, & **μανθίσαι** salutationes in **ῥα-** **ἀμανη**
πατεῖν ἐν συναῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοῖς ἐν ταῖς ἀγο- **φο-**
 ris, & primas cathedras in **συναγωγῆς, καὶ πρώτοι**
ραῖς, καὶ προσέθεντες ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ προσέ-
 discubitus in **εἰσῆαι.** Qui deuorant **domos, conuulsi,**
 47 **κλισίας ἐν ταῖς δεῖπνοις. οἱ κτερίζουσι τὰς οἰκίας**
 viduarum, * & **ῥησις** longa **prestantur.** hi ac- * **simulantes son-**
τῶν χηρῶν, καὶ προσφάσει μακροῦ προσέχον.) οὕτω λη- **gam orationem:**
 cipient **maiores damnationem.**
φον) ὀφεισότερον κρίμα.

CAP. XXI. κα.

Respicens autem vidit **mittentes** munera sua in **cos qui mite-**
Αναβλέψας ὁ εἶδε τῶν βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς **banc**

1 **τοῦ ραζοφυλάκην πλοῦσιος. εἶδε δὲ καὶ πνῶ**
 gazophylacium, ditites. Vidit autem & quandam **ειδὲ δὲ καὶ πνῶ**
 2 **χήραν πενήτησαν, βάλλονσαν ἑκαὶ δύο λεπτῶ.** **ῥα**
 viduam pauperulam mittentem **viduae duo minuta.**

3 **καὶ εἶπεν, ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὐτῆ**
 Et dixit: Verè dico vobis, quia vidua pauper hęc **plus** **omnibus** **misit.** **Omnēs enim hi ex**

4 **πλεῖον πάντων ἐβάλεον) αὐτῶν τε, ὅτι οὕτω ἐκ τοῦ** **quān omnes**
 abundantiam sibi miserant in **munera Dei: hęc autem**
ὀφεισότερον αὐτοῖς ἐβάλλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ) αὐτῆ δὲ
 ex **superbia sua omnes viduam * quę habuit, misit.** **co quod deest**
ἐκ τοῦ υπερήματος αὐτῆ ἀπάντα τῆ βίον ὅν εἶχεν ἐβάλε. **illi,** *** sum** **bonis**

5 **καὶ πνῶν λεγόντων πρὸς τῶ ἱερῶ, ὅτι λίθοις καλοῖς**
 & donis oronum esset, dixit: **Hęc quę videtis,**

6 **καὶ ἀναθήμασι κεκόσμη,) εἶπε, ταῦτα ἂ θεωρεῖτε,**
 venient **dices,** in quibus non **relinquitur lapis supra lapidem,**
ἐλάσον) ἡμίραι ἐν αἷς οὐκ ἀρεθῶσ) λίθος ὅτι λίθον,
 qui non **deliquant.** **interrogauerunt autem illum, di-**

7 **ὅς οὐ κτεταλῶσθε.) ἐπιρωτησῶ) αὐτὸν, λέ-**
 centes: **Preceptor, quando sciam hęc erunt? & quod signum**
γοντες, διδάσκαλε, πότε οὐμ ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον
 cum **esset hęc** **sciret** **Ille autem dixit: Videte**

8 **ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ ὁ εἶπε, βλέπετε** **Qui**
 ne **seducamini:** multi enim venient in **nomine meo, di-**
μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλάσον) ὅτι τῶ ὄνοματί μου, λέ-
 centes, **Quis ego sum: & tempus appropinquauit: ne ergo ea-** **nolite erga iu-**

9 **γοντες, ὅτι ἐγὼ εἰμι) καὶ ὁ κμαρὸς ἤγγικε) μὴ οὐμ πορῶ-**
νῆτε ὁποῦ αὐτῶν. **Cum autem audieritis** **proxia**
ὅταν δὲ ἀκούσῃτε πολεμίας

* nolite terri & seditiones, ne terremini: oportet enim hęc fieri
 καὶ ἄκλιταίστες, μὴ πλανῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
 ¶ nondum primium, sed noui Regni finis.
 πρῶτον, ἀλλ' οὐκ ἔσθω τὸ τέλος.
 ¶ Surget Tunc dicebat illis: ¶ Quia tunc gens contragentem, & re-
 gnantem aduerus regnum. ¶ Terra motusque magni per loca,
 * Et σιλῆα ὅτι βασιλεία αὐτῶν. ¶ Ἰσραὴλ τε μεγάλοι καὶ ἵπποις, ἡ
 & famę, & pestilentia erunt: terręque & signa de celo
 καὶ λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ ἐσονται, φόβητες ἂν καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ
 ¶ Sed magna erunt. ¶ Ante autem hæc omnia incipient
 μεγάλα ἔσθαι. ¶ καὶ δεξιῶν ἀπὸ τῶν ὀπίσθων
 ¶ vobis ¶ in vos manus suas, & persequentur, trahentes in
 ἐκ' οὐκίας τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ διὰ ζόνας, ἀρραβιδόντες εἰς
 * trahentes & custodias, agerent ad reges, & praefides
 συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀγροῦντες ὅτι βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας
 propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium.
 ἐρέκεν τὸ ὄνοματός μου. Ἐποῦντες ὅτι ἡμῖν εἰς μῆρτυριον.
 * cordibus vestris Ponite ergo in corda vestra non praeteritari
 ¶ quemadmodum respondeatis. δεῦτε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν μὴ ἀποζητεῖσθαι ἀπολογία
 δι. Ego enim dico vobis os & sapientiam, cui non vo-
 δύναι. ἐγὼ γὰρ δίδωμι ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἢ εὐδυνῆ-
 ¶ & aduersarij vestri terum contradicere ¶ neque resistere, omne, aduersantes vobis.
 ἄδικοι ἄνθρωποι ὑμῶν. ἀδικεῖτε ἢ ἀντιτίθεισθε πρὸς τοὺς οἰκτιρομένους ὑμῶν.
 Trademini autem & a parentibus, & fratribus, & co-
 ἑσθλοῖς καὶ ἀγαπαιστοῖς καὶ ἀδελφοῖς, καὶ συγγενή-
 ¶ adia & amicis, & morte afficietis ex vobis.
 ¶ hominibus ἡσίων, καὶ εἰλών, καὶ διανομιστῶν ὑμῶν.
 Et eritis exosj ab omnibus propter nomen meum.
 καὶ ἐσθετε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομα μου.
 Et capillus de capite vestro non peribit.
 καὶ τρίξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπολεῖται.
 In patientia ventri possidebitis animas vestras.
 ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
 ¶ circumdari ¶ Circumdatam ab exercitiibus Hieru-
 * exercitu salēm, tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius.
 ὅταν ὁ ἴδῃτε κυκλωθῆσαν ὑπὸ στρατοπέδων ἡ ἱερου-
 ¶ sunt, Tunc qui in Iudæa, fugiant ad montes: & qui in me-
 τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φεγγωσάν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν με-
 dio eius, discedant: & qui in regionibus, non in-
 σῶ αὐτῆς, ἐκχαρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώρας, μὴ εἰσπα-
 ¶ sunt, ¶ Quia dies ultionis ἡ
 ἑσθῶσιν εἰς αὐτήν. ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐτῆς
 ¶ que ¶ sunt, ¶ impleri omnia scripta.
 εἰσὶ, τὸ πληρῶσθαι πάντα τὰ γεγραμμένα

Et autem in videro habentibus, & lactantibus in pragnantibus & nutritibus

23 ουαι δε ταις εν γαστρι εχουσαις, και ταις θηλαζουσαις εν
illis diebus: erit enim necessitas magna super terram, pressura
οκεινης ταις ημεραις εσται γο αν αγκη μεγαλη οπι της γης,
& ira in populo hoc. Et cadat ore hinc ore

24 και ορη εν τω λαω τουτω. και τ πεσωνται σοματα πινη
gladij, & captivi ducentur in omnes gentes: &
μαχαρας, και αιχμαλωπιθησιν εις παντα τα εθνη και
Ierusalem pntis calcata a gentibus, donec impleantur pcalcabitur
ερευσαλημ εσται πατυβρη κω εθνη, ε χει πληρωθωσι
tempora gentium. Et erunt signa in sole, & luna, nationum.

25 κμεσι εθνηω. και εσται σημεια εν ηλιω, και σελιω,
& stellis, & in terra pressura gentium in determinatione, resonantia
και αστρικς, και οπι της γης σιωχη εθνηω εν σκορια, η χουσης
maris, & solo. Exanimatis hominibus fluctu, descen-
tibus

26 παλαωσις, και σελου. εσποφυχοντων ανθρωπων
pre timore & expectatione p innadentium in habitata p qux superuenit
εσπο φοβου και προσδοκικς η ε περιχουχων εν τη οικουμνη
nam virtutes calorum mouebuntur.

αι γαρ δυνάμεις ηβ ουρανω σαλδθησονται.
Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube
27 και τοτε οβον τον υον το ανθρωπου ερχουχων εν νεφέλη
cum potestate & gloria multa. Incipientibus autem maiestate magna

28 κς δυνάμειω και δοξης πολλης. αρχουχων δε
his fieri, respicite & leuate capita vestra:
τουτων γινεσται, αν ακυλατε και επαστε τας καρδιας υμω.
quoniam appropinquat redemptio vestra.

29 και ειπε ωραβολω αυτοις ιδετε τινυ σικλυ, και πωι τα
arbores. Cum p ualerint iam p, videntes p producent
30 τα δενδρα εταν προσδωσων ηδη, ρλεποντες αφ
uelis p: agnosceitis quoniam iam propē xtas est.
31 εαν υμω γινωσκετε οπι ηδη εγγικ το εερ οθην.
his & vos cum videritis hxc facta, scitote quoniam fieti.

31 ουτω και υμεις, οταν ιδητε ταυτα γινουμνα, γινωσκετε οπι
prope est regnum Dei. Amen dico vobis, quia

32 εγγικ εθην η βασιλεια το θεου. αμην λεγω υμιν, οπι
nou preteribis generatio hxc, donec omnia fiant.
33 ου μη παρελθη η ημεα αυτη, εωσ αν παυ τα ηθην.
Caelum & terra transibunt, ac verba mea non transibunt.

34 ελθωσι. ουρανοσ και η γη παρελθουσιν, οι δ λογοι μου ουκ ελθουσιν
ibunt. Attequidite autem vobis ipsis, ne forte grauentur
34 ελθωσι. ουρανοσ και η γη παρελθουσιν, οι δ λογοι μου ουκ ελθουσιν
vestra corda in crapula, & ebrietate, & curis vitali huius vite,

υμω αι καρδια εν κραυπη και μεθη και μεριμναισ βιωπι-

* est mecum ^{dentis me p emp me in mensa.} Et quidem
 δέντος με μετ' ἐμοῦ ὅτι τῆς τραπέζης. ^{καὶ ὁ μὲν} 11
 * quod * est: ^{filiius hominis vadit secundum definitum: verumamen}
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρεύει) κατὰ τὸ ὠραιομόνον. ^{πλὴν}
 * tradetur. ^{vz homini illi per quem traditur.}
 οὐαὶ τοῦ ἀνθρώπου σκείνω δι' οὗ ἐφραδίθη).
 * quare inter ^{Et ipsi ceperunt p conquirere apud seipfos, hac, quis nam}
 καὶ ἄστοι ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτῶν τὸ, τίς ἀπ' αὐτῶν 12
 * qui facturus ^{esset ex eis hoc futurus facere.}
 esset, εἶπ' ἔξ αὐτῶν ὁ ποτὸ μελλῶν ἀπερασεν.
 * inter eos, ^{Facta est autem & contentio in eis, hac, quis corū videretur}
 ἐγγετο ἧ καὶ φιλαργεῖκία ἐν αὐτοῖς, το, πῶς αὐτῶν ἴσθηκε 14
 * autem ^{esse maior. Et autem dixit || eis: Reges gentium}
 εἶπ' αὐτῶν. ὁ ἧ εἶπεν αὐτοῖς οἱ βασιλεῖς τῶ ἐθνῶν 15
 * qui ^{dominantur eorum, & p potestatem habentes ipsorum, benefici}
 habent super eos, κλειδωσιν αὐτῶν, καὶ οἱ δουλοῦσάζοντες αὐτῶν, εὐργάται
 * est ^{vocantur. Vos autem non sic: sed qui maior in}
 κἀδου). ^{vobis, sicut sicut * minor: & qui pdecessor ||, sicut ministrator.}
 ὑμῖν, δουλεύτω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγεμόνος, ὡς ὁ δουλοῦσάζων.
 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμνος, ἢ ὁ δουλοῦσάζων; οὐχὶ ὁ 17
 ἀνακείμνος; ἐγὼ δὲ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ δουλοῦσάζων.
 ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ δουλοῦσάζοντες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πρῶ- 18
 τισίν μου. ^{Et ego dispono vobis, sicut disponit}
 ἐμοὶ ἐ πατὴρ μου βασιλείαν. ^{mihi patris meus regnum: Et edatis, & bibatis}
 ἐπὶ τῆ τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ κἀδισίθητε ἐπὶ 19
 θρόνων ἰδικαντες δωδεκὰ σὺλας τῶ Ἰσραὴλ.
 εἶπε ἧ ὁ κύριος, Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξ- 20
 ἤρξατο ὑμᾶς, τὸ Ἰνιάσμι ὡς τὸν σίτον.
 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην πρὸ σου, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. 21
 καὶ σὺ ποτε ὀπισθόβησας, στήριξον τὸν ἀδελφόν σου.
 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, κυριε, μετὰ σου ἐτοιμός εἰμι καὶ εἰς 22
 φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον παρεύεσθαι.

* Ille autem dixit: Dico tibi, Petre, non cantabit hodie * Et

34 ο δε ειπε, λεγω σοι πατερ, ου μη φωνησει σημερον
gallus, priusquam etc abueges non noſſe me.

αλεκτωρ, ωριν η τρεις απαρνηση μη ειδεναι με.
Et dixit eis: Quando miſi vos ſine ſacculo, &

35 η ειπεν αυτοις, οτε απεσελα υμεις απο βηθανιου και
pera, & calcamentis, nunquid ſaliqua deſecti eſtis? illi autē dixērunt: ſaliquid deſicit
πηρας και υποδηματων, μη πηρο υςερησατε; ει δε ειπον,
Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc habetis ſacculum, qui habet

36 εδενοσ. ειπεν ουμ αυτοις, αλλα εν νυν ο εχων βηθανιον
tolat, ſimiliter & peram: & non habet, vendet iuſſum qui

αφ' αυτου, ομοιωσ η και πηραν και ο μη εχων, πωλ' οσ το ιματιον
ſuam, & peret gladium. Dico enim vobis, quoniam emat

37 αυτω, η αγορασει μαχαριαν. λεγω γαρ υμιν, οτι
adhuc hoc ſcriptum oportet impleri in me, hoc, Et cum quod

επι τωτο το γεγραμμενον δει τελεωθωαι εν εμοι, το και μη
expletum terminatus eſt: etenim quae de me, ſinem habent.

38 αομων ελογιση και γο τα φει εμου τωλοσ εχει.
* Illi autē dixerunt: Domine, ecce gladij hic duo, ille autem dixit: Et

38 οι δ ειπον, κυριε, ιδου μαχαραι ωδε δυο. ο δε ειπεν
eis: Satis eſt.

39 και εξελθων επορευθη κατα το εωθρισ τοσ ερισ τω
Et egreſſus ibat ſecundum conſuetudinem in montem

ελαιων ηκολουθησαν δε αυτω και οι μαθηται αυτωσ.
P Factus autem ad locum, dixit illis: Orate

40 ηνοσθη δε οπι τω τυπου, ειπεν αυτοις, προσευχεσθε
nos intrare in tentationem. Et ipſe auſultuſ eſt

41 μη ειτελθειν εισπειρασμον. και αυτωσ απεπειραθη
ab eis tanquam lapidiſ aditum, et ponenti grana orabit, aquarum

42 λεγων, πατερ, ει βεβλησ παρενεικειν το ποτηριον τωτο απ
Dicens: Pater, ſi viſ tranſferre calcem iſtum a genibus

42 εμασ. ηλθω μη το θελημα μου αλλα το σπι ηθελωσ.
mei: voluntatem non voluntas mea, ſed tua ſit.

43 ωφθη δε αυτωσ ανγελωσ απ τουσ ανωσ ενιουων αυτων.
Et factus in agonia, iſtratus orabat. P Factus eſt prolixius

44 η ηνοσμος εν ανωια, εν τινεσρον προσευχετο, εχουσ
autem ſudor eius ſicut guttae ſanguinis decurrentes in eis

45 τουσ γλυω. η ανασασ απο τησ προσευχησ, ελθωνσ προς
terram. Et reſurgens ab oratione, veniens ad

μαθηταισ, ευρεν αυτωσ και κοιμωμωσ απο τ' λυπησ
discipuloſ, inuenit eos dormientes, pro iſticia. & veniens

Purgite, Et ait illis: Quid dormitis? **P**refugientes orate
 καὶ εἰπὼν αὐτοῖς, τί καθεύθετε, ἀνάσπυτες προσεύχεσθε, 46
 * ne * os uos latretis in teurariationem. Adhuc amicus eo lo-
 * qui vocabatur de * **I**na μὲν εισελθὼν εἰς πειρασμόν. ἐπ' ᾧ αὐτὸς λα 47
 quene, ecce turba, & * dixit Indis, vnus ¶ duodecim,
 de λαουῶν τῶν, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος ἰούδας, εἰς τοῦ θούδου, 48
 svt obsecraretur antecedebat eas, & appropinquauit Iesu, p osculari eum. hoc
 περὶ ἧρθε αὐτῷ, καὶ ἤγγιστε πρὸ ἰησοῦ φιλήσαυ αὐτὸν. τὸ το
 vniu signum dederat ipso: Quomocumque osculatus fuero, ipso est.
 ᾧ σπυριτῶν δεδωκεν αὐτοῖς, ὅτι αὐτὸς φιλήσας, αὐτὸς ὄντιν. 49
 * amicum * **A**i Iesum * dixit illi: Iuda, osculo filium ho-
 * hi * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 minis tradidit — Videntes autem * qui circa ipsum ¶
 ¶ erant quod erat **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 futurum, dixerunt ei: Domine, si peccatorum in gladio
 ἐσπυρῶν, εἶπον αὐτῷ, κύριε, εἰ πατάξου μὲν ἐν μαχαιρῶν;
 Et percussit vnus quidam ex illis feram principis sacerdotū,
 καὶ ἐπάταξεν εἰς πρὸς αὐτῷ τὸ δουλον τῶ ἀρχιερέως, 50
 & amputauit eius auriculam dexteram. Responsicus autem
 καὶ ἀπέλειπεν αὐτῷ τὸ οὖς τὸ δεξιῶν. **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 Iesus, ait: Stulte usque huc. & percussit auriculam
 ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, ἕα τε εὖς τούτου. καὶ ἀπέλειπεν αὐτῷ τὸ οὖς τὸ δεξιῶν. 50
 eius, sanauit eum. Dixit autem Iesus ad
 αὐτῷ, ἰάσωτο αὐτῷ. εἶπε ᾧ ὁ ἰησοῦς, πρὸς τοῦ 51
 * eos qui venerant * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 ad se, principes sacerdotum, & magistratus
 πρὸς αὐτὸν ἀρχιερεῖς, καὶ γραμματεῖς τοῦ
 templi, & seniores. Quasi ad latronem exiit cum gla-
 ἰεροῦ, καὶ προσβυτῶν, ὡς ἐπὶ ληστῶν ἐξελθόντων μετ' ἡμα-
 δις. & * ligatis. Quotidie exiit me cum
 * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 vobis in templo, non extendistis manus in me: sed
 ἡμεῖς ἐν πρὸ ἡμῶν, οὐκ ἐξετάνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμὲ: ἀλλ'
 hęc vella est hora, & potestas tenebrarum.
 αὐτῷ ἡμεῖς ὄντιν ἡ ὄρα, καὶ ἡ ἐξουσία τῶ σκοτοῖς.
 Comprehendentes autem eum, duxerunt, & induxerunt ad domum
 Συλλαῶν τῶ δὲ αὐτὸν ἤραρον, καὶ εἰσηγαρον εἰς τὸ οἶκον 54
 τοῦ ἀρχιερέως. εἰ δὲ πρὸς ἰησοῦ δὲ μακρόθεν.
 * Accenso * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 igne ¶ atrij, * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 accendentes autē * ignem in medio ¶ atrij, & circumse-
 ἀφάνταν δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκατέ- 54
 densit illis, sedebat Petrus in medio eorum.
 σταντων αὐτῶν, μαδῆστο ὁ πρὸς ἐν μέσῳ αὐτῶν.
 * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 Quietis cum vi- **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 distac * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 videns autem eum ancilla quaedam sedentem ad lumen, &
 * **ἰ** οἱ ἰησοῦ εἰπὼν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὰ ἡὸν πρὸ αὐ- 48
 auensis inuicem eum, dixit: Et his cum illo erat.
 ἀπενίστασα ὡπτα, εἶπε, καὶ αὐτὸς σταν αὐτῷ ἡμῶν.
 ὁ δὲ

* Iamtem negavit eum, dicens: Mulier, non novi illum.

* Acille

57 ὁ ὃ ἠρνήσατο αὐτὸ λέγων, γυναι, οὐκ οἶδα αὐτόν.

Et post pusillum, alius videns eum, dixit: Et tu de illis

58 καὶ κτ' βραχὺ ἔτερον ἰδὼν αὐτόν, ἔφη, καὶ οὐδέ εἰς αὐτῶν

er. a Petrus || ait, p Homo, non sum.

|| autem p o

59 ὁ ὃ πῆρ ἔειπεν, ἀνθρώπε, οὐκ εἰμί.

Et interstante quasi hora una, alius quidam affirmabat, di-

* Intervallo facto horæ vnius.

59 καὶ διαστάσις ὡσεὶ ὥρας μίας, ἄλλος τις διὐρομείετο, λέ-

centi || tu vniute & hic cum illo erat: p etiam Galilææ est.

|| Verè p nam &

γων, ἐπὶ ἀηθείας καὶ σὺ μετ' αὐτοῦ καὶ γὰρ γαλιλαῖος ὄντιν.

|| it autem Petrus: Homo, * non novi quid dicit, & con-

* Et * nescio

60 ἔπειθ' ἐὸ πῆρ ἔειπεν, ἀνθρώπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ ὁ ἀγα-

tinuò adhuc loquente illo, cantavit gallo.

χημα, ἐτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ.

Et conuersus Dominus, respexit Petrum: & recor-

61 καὶ βραβεὶς ὁ κύριος, ἐνεβλεψε πρὸ πῆρ ἔειπεν, καὶ ὑπε-

ditus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat ei, Quia

62 μνήθη ὁ πῆρ πρὸ λέγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι

63 πρὶν ἀλέκτωρ θάνησαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς.

Et egressus foras Petrus, heuit amarè.

62 καὶ ἔξελθὼν ἔξω ὁ πῆρ ἔειπεν, ἔκλαυσε πικρῶς.

Et viri p iocomer Iesum, illudebant ei, p qui tenebant

63 καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ συνέχοντες τὸν ἰησοῦν, ἐκπαίζον αὐτῶν,

64 ἔειπότες. καὶ ὡς εἶπεν αὐτῶν, ἐπυπτιὸν αὐτοῦ τὸ

65 πρὸς σάπτον, καὶ ἐπρωτῶν αὐτῶν, λέγοντες, περιφρόνησον, τίς

66 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

67 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

68 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

69 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

70 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

71 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

72 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

73 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

74 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

75 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

76 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

77 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

78 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

79 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

80 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

81 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

82 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

83 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

84 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

85 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

86 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

87 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

88 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

89 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

90 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

91 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

92 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

93 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

94 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

95 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

96 εἶν ὁ παῖσας σέ; καὶ ἔτερα πολλά βλασφημιῶντες

Q 3

* Qui

Dei? * *is autem ad eos ait: Vos dicitis, quis ego sum?*

το θεός; ο δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη, ὅμοις λέγετε, πῶς εἰμι.

¶ At
¶ *desideramus
testimonium?*

¶ *illi autē dixerunt: Quis adhuc opus habemus testimonio? ipsi enim*

οἱ ἡμεῖς, τί ἐπὶ χεῖρα ἔχουμ μάρτυριαι; αὐτοὶ γὰρ ἡ
audimus de ore eius.

ἠκούσαμεν δὲ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

CAP. XXIII. κγ'.

¶ *auerunt*

Et surgens omnis multitudo eorum, duxit illum ad

Καὶ ἀνάσας ἄπει τοῦ πῦδος αὐτοῦ, ἠγάγη αὐτὸν ὄπισθ' τῆς

Pilatum. Cœperunt autem accusare illum, dicentes: Hunc

πλάστον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτὴ λέγοντες, τὸν

¶ *nostram,*

inueniunt subuerentem gentem, & prohibentem Cesari

δρακμὴν ἀσφραγίζοντα τὸ ἔθνος, & κωλύοντα κέσαι

* &

tributa dare, & dicentem se Christum regem esse.

φόνος διδάσκει, λέγοντα ἑαυτὸν χεῖρα βασιλεῖ ἐξ.

¶ *autem*

At Pilatus interrogauit eum, dicens: Tu es rex

ὁ ἡμεῖς πλάστον ἐπερώτησεν αὐτὸν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς;

¶ *at*

Indicorum: & ille autem respondens ei, ait: Tu dicis.

ὅτι ἰουδαίων; ο δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, ἔφη, σὺ λέγεις.

¶ *Ait autem*

At Pilatus dixit ad principes Sacerdotum, & turbas:

ὁ δὲ πλάστον εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ πρὸς ὄχλους, 4

¶ *Nihil cause*

* Nullam inuenio causam in homine hoc.

οὐδὲν ἄριστον αἶτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.

¶ *At*

¶ *Pili autem inuascebat, dicentes, quia commouet populum, docens*

οἱ δὲ ὄχιον, λέγοντες, ὅτι ἀνάσειε τὴ λαὸν, διδάσκων 5

per uouersam Iudæam, incipiens a Galilæa usque huc.

καθ' ὅλης τῆς ἰουδαίας ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ἕως ἔδε.

¶ *ut cognouit*

Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit si ho-

πλάστου δὲ ἀκούσαι γαλιλαῖαν, ἐπερώτησεν εἰ ὁ ἀν-

μο Galilæus esset. Et cognoscens quod de pote-

στρωπος γαλιλαῖός ἐστι, καὶ ὄχιον ὅτι ἐν τῆς ἰουδαίας 7

¶ *qui & ipse erat*

stus Herodis esset, remisit eum ad Herodem, existens enim

στίας ἠρώδου ἐστίν, ἀπέπεμψεν αὐτὸν πρὸς ἠρώδην, ὅντα καὶ

ἰβητὸν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν ἡμέραις αὐτῶν.

αὐτὸν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ αὐτῶν ταῖς ἡμέραις.

¶ *autem uiso Iesu
¶ *cupiens**

At Herodes uidens Iesum, gauisus est valde: erat enim ¶ *ualem*

ὁ ἡμεῖς ἰδὼν τὸν ἰησοῦν, ἐχάρηκεν αὐτὸν. ἡμεῖς γὰρ θέλον 8

¶ *tempore
¶ *eo quod audiret**

ex multo se videre eum, & proprio audire multa de eo: & spe-

δεῖν ἰκανὸν ἰδεῖν αὐτὸν, ὅτι τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ, ἡλ-

¶ *fieri.*

rabat aliquid signum videre ab eo factum.

πιστεῖν τι σημεῖον ἰδεῖν ὅτι αὐτῷ γινόμενον.

¶ *at*

Interrogabat autem eum in sermionibus multis: ipse autem nihil

ἐκράτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἰσχυροῖς αὐτοῦ δὲ οὐδὲν 9

respondabat illi. Stabant autē principes Sacerdotū

ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἰσηκείσαν ἡ οἱ ἀρχιερεῖς 10

κγ'

FEI

voces eorum, & principum sacerdotum.

P At Pilatus

αἱ φωναὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων.

ὁ ὃ ΠΙΛΑΤΟΥ 24

adiudicauit fieri petitionem eorum.

Di. iustitiam

ἐπέκεινε χυεῖσθαι το αἴτημα αὐτῶν.

ἀπέλυσε ὃ 25

seum qui
* misus fuerat

illius & propter seditionem & homicidium * missum in carcerem,
αὐτοῖς τὸν δεξιόν καὶ ὄνον βαβυλωνίου εἰς τὴ φυλακίαν,

|| verb *

quae petebant: ac Iesum || tradidit voluntati eorum.

ὃν ἠτοῦτο τὸ τὸ ἰησοῦ παρέδωκε τῶν θελήματι αὐτῶν.

§ apprehenderunt
§ Cyrenensem

Ei cum ad iucerent eum, § apprehenderunt Simonem quendam § Cyren-
καὶ ὡς ἀπήραρον αὐτὸν, ὁπιλαβόμενοι σιμωνὸς πνιϑ κωρι

de villa, &

uiciniem * ab agro, imposuerunt illi crucem por-
ταίου ἐρχομένου ἀπ ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῶ τὸν σταυρὸν φέ-
|| post Iesum.

reun ὀπίθεν τῶ ἰησοῦ. ἠκολουθεῖ ὃ αὐτῶ πολὺ πλῆ- 27

ba populi, & mulierum, quae & plangebant & lamentabant eum.

δος τὴ λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἱ καὶ κλάουσιν, καὶ ἐβριμῶν αὐτῶ.

Conuersus autem ad illas Iesus, dixit Filix Hieru-
σραφίς δε πρὸς αὐτὰς ὁ ἰησοῦς, εἶπε, δυνατὸς ἐερεν- 28

§ nolite flere

salem, que super super me, sed super uos ipsas flete, &
σαλιμ, μὴ κλαίετε ἐπ ἐμέ, πλὴν ἐφ ἑαυτὰς κλαίετε, καὶ
super filios uestrorum. Quonia ecce uenient dies, in quibus dicent:

ὅτι τὰ τέκνα ὑμῶν ὅτι ἰδοὺ ἐρχον ἡμέραι ἐν αἷς ἐρεῖσαι, 29

Beatae steriles, & uentres qui non genuerunt, & uerae quae
μακροὶ αἱ σείραι, καὶ κοιλίαι αἱ οὐκ ἐχούσων, καὶ μαστοὶ οἱ
non lactauerunt. Tunc incipient dicere moribundis:

οὐκ ἐδήλασαν. τότε ἀρχον λέγον τοῖς ὄρεσι, 30

Cadite super nos: & collibus, Operite nos.

πῖπῶ

† πόνετε ἐφ ἡμᾶς καὶ τοῖς βουνοῖς, καλύψατε ἡμᾶς.

Quia in uicidi ligno haec faciunt, in arido quid
ὅτι εἰ ἐν τῶ ὑγρῷ ξύλω ταῦτα ποιοῦσιν. ἐν τῶ ξηρῷ τί 31

§ nequam

fieri. Ducebantur autem & alij duo malefici cum eo
χρῆς; ἦροντο δὲ καὶ ἄλλοι δύο κακούργοι σὺ αὐτῶ 32

* ut interficeretur
|| uenerunt

isoli. Et postquam || uenerunt in locum
ἀκαρεῖν ἡμᾶς. καὶ ὅτε ἀπῆλθον ὅτι τὸ τόπον τὸν κα- 33

§ qui uocatur
Caluaria,

cauam Caluariam, ibi crucifixerunt eum, & § maleficos, hunc
λέγουσιν κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσεν αὐτὸν, καὶ τῶν κακούργων, ὅν

§ & alterum

quidam a dextris, * hunc autem a sinistris.
μὴ ἐν δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀεριστῶν.

|| autem

At Iesus || dicebat: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid
ὁ ὃ ἰησοῦς εἶπε, πατήρ, ἀφεῖς αὐτοῖς: οὐ γὰρ οἶδασιν τί 34

§ fortes.

faciunt. Diuidentes uero uerimenta eius miserunt § autem.
ποιῶσι. δεξιμεριζοῦντο ὃ τὰ ἱμάτια αὐτῶ, ἔβαλον κλήρον.

§ &

* eum

Ei stabat populus spectans: § deridebant autem eum principes
καὶ εἰσέκει ὁ λαὸς θεωρῶν. δεξιμεριζόν ὃ καὶ εἰ ἀρχόντες 35

|| saluos fecit, sal-
uum faciat

eum cum eis, dicentes: Alios || seruauit, seruus seipsum, si hic
σὺν αὐτοῖς, λέγοντες, ἀλλοῖς ἑσώσας, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτος
ὅστις

est Christus Dei sicans. Illudebant autem ei & 16 οὐκ ὄντος οὐκ ἔστιν ἡλικιός. ἀρέσκον ὃ αὐτῷ καὶ οἱ

mittes accedentes, & acerum offerentes ei: 17 φραπῶν) ἀπεσφράδιον, καὶ ὄζος ἀπεσφράδισεν αὐτῷ.

Et dicentes: Si tu es rex Iudeorum, *serua teipsum. *saluum fac 37 καὶ λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτὸν.

Et: autem & superscriptio scripta super eum literis 38 λέγει ὁ καὶ ὁπρῶσθὴ γεγραμμένη ἐστὶν αὐτῷ γεγραμμένη

Graecis, & Romanis, & Hebraicis. HIC 39 ἐλλευκοῖς, καὶ ῥωμαϊκοῖς, καὶ ἑβραϊκοῖς ΟΥΤΟΣ

E S T R E X I V E S T I N O B A C I L E Y C T Ω N I O Υ - D E O R Ω M .

Vnus autem p penditium malificorum p de his qui pen- 39 ΔΑΙΩΝ. εἰς δὲ τῷ κρεμασθέντων κακούργων

blaphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, s' serua tamen ipsum & 40 ἑλᾶσθ' ἑαυτὸν. λέγων, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς, πῶσον σεαυτὸν καὶ

nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicens: 40 ἦιδας. ἀποκλιθεὶς δὲ ὁ ἄτερος ἐπέτιμα αὐτῷ λέγων,

Neque times tu Deum, quod in eadem damnatione est 41 οὐ φοβῆσθαι σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;

Et nos quidem iuste: * digna enim eorum qua fecimus reci- 41 καὶ ἡμῖς ἡμῶν δικαίως ἄξια γὰρ ὡν ἐπραξαμεν ἀπολαύ-

rimus: hic vero nihil p infelens agit. Et dicebat 42 βάνομεν· οὗτος δὲ οὐδ' ἐν ἀτοπῶν ἐπραξε. καὶ ἔλεγε

5 Iesu: Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum. 42 τῷ ἰησοῦ, μνησθητὶ μεν κυριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

Et dixit illi Iesus, Amen dico tibi, Hodie mecum 43 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀμὲν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἑμοῦ

eris in paradiso. Erat autem ferè hora sexta, & tenebrae 44 ἔση ἐν τῷ ὄρει δείτω. λέγει δὲ ὡπεί ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος

Ecce sunt in vniuersam terram, vsque in horam nonam. Et obscu- 45 ἔρῃσθη ἐφ' ὄλιον πλεῦ γῆν, ἕως ὥρας ὀνάτης. καὶ ἐσκο-

rauit est sol, & scissum est velum templi medium. 45 πῶθ' ὁ ἥλιος καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

Et clamans voce magna Iesus, ait: Pater, in manus 46 καὶ θωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ ἰησοῦς, εἶπε, πατέρ, εἰς χεῖρας

tuas commendo spiritum meum, & haec dicens exspirauit. 46 ὁπρῶσθ' ἡμῖν τὸ πνεῦμά μου, καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔξῆπνυσεν.

Videns autem Centurio tantum, glorificauit Deum, * quod fuerat 47 ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατὸνταρχὸς τὸ γινόμενον, ἐδόξασε τὸ θεόν,

dicens: Verè homo hic iustus erat. Et omnes omnes turba eo- 48 λέγων, ὅντως ὁ ἀνθρώπος ἕως δικαίος ἦν. καὶ πάντες

omnes turba eo- rum qui gentil aderant & videbant que fiebant, 48 οἱ συμπροσθητὶ γινόμενοι ἔχλοισι ὅτι ἠθεωρίαν ἰουδίῳ, θεωροῦντες

falla, peccuientes suscipsum pectora, reueriebantur. 48 τὰ γινόμενα, τύποιοντες ἑαυτῶν τὰ σῆδη ὑπέπρεπον.

CAP. XXIII. Euangelium

Stabant autem omnes ^{noxi} eius ^{alonge}, & mulieres
 εἰσῆκισαν ἃ πάντες οἱ γυνεῖς αὐτῷ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες 40
 § erant que conlocutæ cum s̄ a Galilæa videntes hæc.
 αἱ συνακολυθησασαι αὐτῷ ὑπὸ τῆ γαλιλαίας ὁρῶσαι ταῦτα.
 § qui erat decurio Et ecce vir nomine Ioseph, ^{consiliarius} existens, vir
 καὶ ἰδὼν αὐτῷ ὀνόματι ἰωσήφ, βουλάτης ὑπαρχῶν, ἀπὸ 50
 § confecerat bonus, & infusus: Hic non feras ^{suffragari}
 αἰ γὰρ δὲ, καὶ δίκαιος. οὗτος οὐκ ἐστὶν συγκαταπιθεὶς 51
 § adibus confilio & ^{parabian} eorum, ab Arimathea civitate
 τῆ βουλῆ καὶ τῆ πρᾶξι αὐτῆς, ὑπὸ αἰμαδνίας πόλεως τῆς
 § Iudææ, qui expectabat & ipse regnum Dei.
 ἰουδαίων, ὃς προσδέχεται καὶ αὐτὸς τὸ βασιλεῖν τῷ θεῷ.
 § accessit ad Pila- Hic ^{accedens} Pilato, petit corpus Iesu.
 tum, & οὗτος προσελθὼν τῷ πλάτῳ, ἠτήσαστο τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ. 52
 § depositum Et ^{detraxit} ipsum, inuoluit ^{id} P sūdoue, & posuit ^{s̄ id}
 § in s̄ cum καὶ καταβὰν αὐτὸ, περιέλιξεν αὐτὸ σινδῶνι, καὶ ἐθηκεν αὐτὸ 53
 § in quo nondum in monumento exciso, ^{ubi non erat nondum} semo positus P.
 § fuerat. ἐν ἡμέματι λαζάρου, οὗ οὐκ ἐστὶν οὐδέπω κείρις καὶ ἀνθῶς
 καὶ ἡμέρα ἐστὶν σαββάτου, καὶ σαββάτου ἐπέφωσκε. 54
 § & venerant Subsecutæ autem s̄ mulieres, que ^{faciant} venien-
 κατὰκολυθησασαι δὲ γυναῖκες, αἱ πέντε ἦσαν σιμεων 55
 καὶ αὐτῶν ἐκ τῆς γαλιλαίας, εἰδέντων τὸ μνημεῖον, καὶ
 § quemadmodum ^{ut} positum erat corpus eius. ^{P Renova} autem para-
 § Et reuerterentur αὐτῶν εἰδέντων τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποσπρίψασαι δὲ ἡταῖ 56
 § s̄ iheruat uerunt aromata & unguenta: & quidem sabbatō s̄ quicuerunt
 μασαν ἀρώματα καὶ μύρα καὶ τὸ μὴ σαββάτου ἡσυχασαν
 secundum mandatum.
 καὶ τίλι ἐντολί.

CAP. XXIII. καδ.

§ autem sabbati ^{At una} s̄ sabbatorum diluculo ^{profundo} uenerunt ad monumen-
 § ualde τῆ ἡμέρας τῆς σαββάτων ὁρῶντες βαθεῖος ἦλθον ὅτι τὸ μνη- 1
 tum, portantes que parauerant aromata, ^{et} quodon cum ^{est}
 μα, θέρουσαι αἱ ἡταῖ μασαν ἀρώματα, καὶ πέντε σὺ αὐτῶν.
 § Et ^{pluenerunt autem} lapidem ^{reuolutum} ^{monimento}.
 § ἀπὸ κλίω ἔβρον ἢ τὸν λίθον τὸν ἀποκεκλιςμένον ὑπὸ τῆς ἡμερίας. 2
 Et ingressæ non inuenerunt corpus Domini Iesu.
 καὶ εἰσέλθουσαι οὐκ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἰησοῦ. 3
 § Iam mente con- ^{Et factum est} ^{Sin} ^{dicitare} ^{eam} ^{de} ^{ih̄o}, ^{et} ^{ecce} ^{duo}
 ueruat essent καὶ ἦστο ἐν τῷ ἀπαρεῖδῃ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ ἰδὲ δύο 4
 § ^{viri} ^{adstiterunt} ^{eis} ⁱⁿ ^{uultibus} ^{fulgentibus}.
 ἀνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐδῶσει ἀσπαιπούσις.
 § ^{Timentibus} ^{autem} ^{factis} ^{illis}, ^{et} ^{inclinantibus} ^{vultum}
 ἐμψέων δὲ ἐκκλίων αὐτῆς, καὶ κλινέων τὸ πρόσωπον 5
 εἰς

in terram discurat ad illas: Quid queritis viventem cum
eis τὴν γῆν, εἰ πον πρὸς αὐτὰς, τι ζητεῖτε τὸν ζῶντα μὲν τῷ
mortuis? Non est hic, sed surrexit: recordamini p. vi lo. p qualiter

6 νεκρῶν; οὐκ ἐστὶν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη. μνησθητε ὡς εἶπα
cuius est vobis, & adhuc existet in Galilea. Dicens, Quia & cum adhuc esset

7 λησεν ὑμῖν, ἐπὶ ὡς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. λέγων, ὅτι
oportet filium hominis tradi in manus hominum
δοῦναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὑποδοῦναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων
peccatorum, & crucifigi, & tertia die resurgere.
ἀμάρτων, & σαυραῖναι, & τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.

8 καὶ ἐμνησθησαν τῶν ῥημάτων αὐτῆ.
Et venerunt a monumento, nuntiaverunt huc *regressi

9 καὶ ἠσπρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα
omnia undecim, & omnibus ceteris. Erant autem illis

10 πάντα τοῖς ἐν δόξῃ, & πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ
Magdalene Maria, & Ioannis, & Maria Iacobi, & cate-
μαγδαλινη μαρία, & ἰωάννα, & μαρία ἰακώβου, & αἱ λοι-
pe p cum eis, qui dicebant ad Apostolos huc. p quae erant
πᾶσι αὐταῖς, αἱ ἐλάθον πρὸς τὰς ἀποστόλους ταῦτα.
Et visi sunt ante illos sicut deliramentum verba

11 καὶ ἐφάνθησαν ἐνώπιον αὐτῆ ὡσεὶ λήθη τα ῥήματα
se non, & non crediderunt illis. At Petrus surgens, ecurrit & ista *auert

12 αὐτῆ, καὶ ἠψυσε αὐταῖς. ὁ ὃ πρὸς αὐτὰς ἐδραμῆν
ad monumentum, & procumbens videt linamenta posita vidit
ὅτι τὸ μνημεῖον, καὶ ὡρακίνας βλέπει τὰ ὀδόνια καὶ μίτρα
sola: & abiit, p apud se mirans & factum. p secum
μίτρα, & ἀπῆλθε, πρὸς αὐτὴ θανατῶζον τὸ γερονός.
Et ecce duo ex illis erant in ipsa die bibant

13 καὶ ἰδοὺ δύο εἶς αὐτῆ ἦσαν κορυθαίωμα ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
in vicinis distantem stadia sexaginta ab Hierusalem, p castellum, quod
εἰς κώμην ἀπέχουσε σαδίκου ἐξήκοντα ἀπὸ ἱερουσαλήμ, ἡ erat in spatio sta-
nanton Emmaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem diorum
p nomine

14 ὄνομα ἐμμοκίς. καὶ αὐτοὶ ὠμίλου πρὸς ἀλλήλους
de omnibus & ceteris his. Et factum est in his quae accide-
rant.

15 πρὸς πάντων τῶν συμβεβηκότων, τούτων. καὶ ἐχέοντα ἐν τῷ
colloqui ipsos & conquiesce, & ipse Iesus appropinquas
ὁμιλεῖν αὐταῖς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτος ὁ ἰησοῦς ἐγγίστας
ibat cum illis. At oculi illorum tenebantur autem
p non agnoscerent cum. & sic autem ad illos: Qui p ne agnoscerent
sermone hi quos confertis ad inuicem ambulantes, & Et * sunt

16 σιωποῦντο αὐτοῖς. οἱ ὃ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν κρυπταῖντο
autem

17 τῷ μη ὀπιζητῶναι αὐτὸν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, πνευ
sermone hi quos confertis ad inuicem ambulantes, & Et * sunt

οἱ λόγοι οὗτοι, οἱς ἀπῆγάλατε πρὸς ἀλλήλους πνευματικῶντες, καὶ
estis itifici. Respondens autem vnus eorum cui nomen Cleo-
18 ἔσε σκυθρωπῶν; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἰς τὸ ὄνομα κλεό-

Pei: pas, dixit p ad eum: Tu solus spereginaou Hierusalem, & non
 5 peregrinus es in pas, ειπε προς αυτον, συ μόνος παροικας εερευσαθη ημ, & ου
 * quia sunt cognovisti * facta in illa in diebus hic
 εγνωσ τα ημεωρα εν αυτη εν ταϊς ημεραις ταυταις;
 In quibus ille ¶ ait ¶ Quia illi autem dixerunt ei: Quia de Iesu
 10 & ειπον αυτοις, παια; οι δε ειπον αυτω, το περ ιησου τ
 Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere &
 5 & ναζωραιη, ος εγνωστο αυτη προσφητις, δυνατος εν εργω και
 sermone coram Deo & omni populo. ¶ Quomodoque
 15 τραδιδικασ αυτ οι αρχιερεις, & οι αρχοντες ημην εις κριμα
 mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus, quia
 20 δανατου, & ες αιρας αυτον. ημεις δε ηλπιζομεν, οτι
 ¶ ipse esset saluus redimere Israel. ¶ sed & cum omnibus
 25 αυτος δεσιν ο μελων λυτρωσιν την ισραηλ. αλλα γαρ συ πασι
 his, certiam hanc aiem dixit hodie, per quo hzc
 30 τούτοις τριτην ταυτην ημεραν αγει σημερον, αδ ου ταυτα
 facta sunt. Sed & mulieres quaxdam ex nobis terruerunt
 35 εγνωστο. αλλα & γυναικεις πνεσ ες ηωην εξεσησται
 ¶ que ante lucem factur ¶ facta antelucana ad monumentum. Et non ¶ inveniuntur
 ¶ in vivo corpore ¶ se etiam corpus eius, venerunt, per visionem angelorum vi-
 40 τω σωμα αυτω, ηλθον, λεγουσαι & οπισθαι αγγελων ευρα-
 disse, qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ¶ eorum qui cum
 45 κινου, οι λεγουσιν αυτ ζυω. & απηλθον πνεσ τρω σω
 ¶ nobis ad monumentum, & inveniunt ita sicut & mulieres
 50 ημιν οπι το μνημειον, και δεσιν κτω και δεσ και αι γυναικεις
 ¶ dixerunt ipsum verò non ¶ viderunt. Et ipse dixit ad eas
 55 ειπον, αυτων δε ουκ ειδον. & αυτος ειπε προς αυταις,
 ¶ O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus que
 60 ω ανθρωποι και βραδεις τη καρδια τα πισυειν οπι πασιν οϊς
 locuti sunt Prophete! Nonne hzc oportuit pati
 65 ελθυσαν οι προσφητι; ουχι ταυτα εδει παιδιω τ
 ¶ Christum, & ¶ intrare in gloriam suam. Et incipiens
 70 χριστον, & εισελθειν εις τ δόξαν αυτω; & αρχαιμεις
 ¶ a Moysē, & ab omnibus Prophetis, interpretabatur
 75 δια μωυσεως, και δια παντων τρω προσφητι, τ διημιλυθεν
 ¶ illis in omnibus scripturis que de seipso.
 80 αυταις εν πασαις ταϊς γραφαις τα περ εαυτου.
 ¶ Et appropinquaverunt ¶ ad vicam quò ibant, & ipse
 85 και ηγγισαν εις ταυ κωμω ου ε πορευοντο, και αυτος
 se finxit longius ire. Et coegerunt
 90 προσεπειειτο παρρωτερω παραδεδαι. & παρεβιαντηντο
 ¶ illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam ¶ ad vesperam est, &
 95 αυτον, λεγοντες, μεινον μεθ ημην. οπι προς εσπραν δε, και
 κελαικον

ἡσπιναιῖς dies. & intravit ad manendum cum illis.

*inclinata est

κακίαν ἢ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τὸ μεῖναι σὺ αὐτοῖς.

Et factum est illis discumbere ipsum cum eis. Passivum: || dum recumberet

30 καὶ ἐχέουτο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸ μετ' αὐτῆ, λαβών, ^{panem} ^{benedixit} ^{et} ^{frangere} porrigebat illis. ^{ac} ^{fregit,} &

τὸ ἄρτον ἀλόγησας, καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς.

|| eorum autem aperti sunt oculi, & cognoverunt eum || Et

31 αὐτῆ δὲ διήλωσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπίγνωσ' αὐτὸν

& ipse non apparuit factus est ab eis. Et dixerunt ad ^{Peuauit ex oculis}

32 καὶ αὐτὸς ἀφαντοῦς ἐχέουτο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς

inuicem: Nonne cor nostrum accendens erat in nobis, ut loque ^{dum}

ἀλλήλοις, ὅτι ἡ καρδία ἡμῶν κειομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλά-

ται ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήλωσθη ἡμῖν τὰς γραφάς;

Et surgentes eadem hora, regressi sunt in Hierusalem.

33 καὶ ἀσύντες αὐτῆ τῆ ὥρα, ὑπέσπεσαν εἰς Ἱερουσαλήμ,

& inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis ^{perant}

34 λέγοντας, ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ἦ ἀφ' ἧς Σιμωνι,

Et ipsi enarrabant quæ in via, & quomodo ^{apparuit} ^{ὁ πῶ vel}

35 καὶ αὐτοὶ ἐξηγουῦτο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγινώσθη αὐτοῖς

in fractione panis. ^{per} ^{hæc autem} ^{ipse} ^{loquantibus,} ^{cogitauerunt eum} ^{Dum autem hæc} ^{loquuntur,}

36 ἐν τῇ κλάσει τῶ ἄρτου. ταῦτα δὲ αὐτῆ λαλοῦντων,

et ipse Iesus fecit in medio eorum, & dicit eis:

καὶ αὐτὸς ὁ ἰησοῦς ἦ ἔση ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴσημι

37 εἰρήμῃ ὑμῖν. ^{Pax vobis.} ^{Conturbati verò & conterriti facti,} ^{ego sum, nolite} ^{timere.}

38 ἐδοκίμω πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί τετα-

bati estis, & quæ cogitationes ascendunt in

39 καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου, καὶ τοὺς πόδας

meos: quia ipse ego sum. ^{palpate} ^{me,} & ^{videte:} ^{quia} ^{spiritus} ^{carum} & ^{ossa} ^{non} ^{habet,} ^{sicut} ^{me} ^{videtis} ^{per} ^{habentem.} ^{per} ^{habere}

40 καὶ ὅσα οὐκ ἔχει, καὶ ὡς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

Et hoc dicens ostendit eis manus & pedes. ^{sum} ^{dixisset,}

41 ἔτι δὲ ἀπιστοῦντων αὐτῶν ἀπὸ τ' χαρᾶς, καὶ θαυμάζον-

bus, dixit eis: ^{Habetis aliquid} ^{presententium} ^{hic} ^{quod} ^{manduca-} ^{tur}

42 οἱ δὲ ἐπίδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπίου μέσος, καὶ ἀπὸ μελλίος.

III: autem obtulerunt ei piscis assi partem, & de apia. ^{per} ^{Ac} ^{favum} ^{mellis.}

* cum mōdicaster vis
|| sumens reliquias
dedit eis,
¶ Et
* sunt
|| cum esset
¶ necesse est

facit:
στον κλάτου.

Et sumens coram eis || edidit.

καὶ λαβὼν ἄνωπον αὐτῷ ἔφαγγε.

43

|| quæ sunt

* illis
* vt intelligerent

ἔπις δὲ αὐτοῖς, οὐλοῖ οἱ λόγοι αὐτῶν ἕως ὑμῶν

ἔστι ἄν σοὺ ὑμῶν, ὅτι δὲ πῆρω θύσαι πάντα τὰ
γραμμὰ ὡς ἐν τῷ νόμῳ μωσῆος καὶ προφηταῖς καὶ ἰσημοῖς

de me.
ἔπει ἐμῶς.

Hæc * verba quæ locutus sum ad vos ||
adhuc exiens vobis nom. nomiam doperes impleri omnia

in lege Moysi. & Prophetis, & Psalmis
Tunc speruiv ipsorum sensum, * ad intelligendum

τότε διλοοῖζεν αὐτῷ τὸ νόμῳ τῶ συνιέναι,
Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est,

ταῖς γραμμάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω γέγραπται
& sic oportebat pati Christum, & resurgere a mortuis

καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω γέγραπται
Et predicari in nomine

|| incipientibus

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

αὐτῆ μετανοοῖαν καὶ ἀφεσὶν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρ-
ξάμμενον ἀπὸ ἱερουσαλήμ.

καὶ κηρυχθῆναι ὅτι τῷ ὀνόματι
eius penitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, incip-
tientem ab Hierosolyma. Vor sumt estis ceter horum.

ὕμεις δὲ ἐσε μαρτυρὲς τούτων.

καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς τὸν πατῆρός μου

ὕμεις δὲ ἐσε μαρτυρὲς τούτων.
Et ecce ego mitto promissum Patris mei

¶ elevatis mani-
bus suis,

* dū benediceret
¶ recessit

ἕως ἕως εἰς βηθανίαν καὶ ἐπάρας ταῖς χεῖρας αὐτῶν ἀλόγησεν
αὐτοῖς.

καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σουλοζῶν αὐτῶν αὐτοῖς, διέση
ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ἄνω.

ἦσαντες αὐτῶν ὅπως ἦσαν εἰς ἱερουσαλήμ μετὰ χαρὰς μεγάλης.

καὶ ἦσαν ἀειδοῦντες καὶ ἀειχοῦντες καὶ ἄμην λέγοντες
τὸν θεόν. ἀμήν.

in vos. Vocautem sedete in ciuitate Hierusalem, quoad usque
ἐδύξαι αὐτοῖς ἕως ἕως εἰς βηθανίαν καὶ ἐπάρας ταῖς χεῖρας αὐτῶν ἀλόγησεν
Et duxit autem eos

Et factum est in benedicere eum illis, disponentibus est
ab eis, & factum ferebatur in calum. Et ipsi ado-

Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes
Deum. Amen.

Et ipsi ado-
rantes eum, regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno.

Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes
Deum. Amen.

Sancti Euangelij secundum Lucam,

FINIS.

his qui credunt

Dei fieri, credentibus in nomine eius.
 θεοῦ γένεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
 Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque
 οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ
 ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.
 ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγγενήθησαν.

testimonium perhibet

Qui post

venturus est,

de

qui est

Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidi-
 και ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐδέξα- 14
 mus gloriam eius, gloriam quasi vnguenti a Patre,
 πλην χάριτος καὶ ἀληθείας.
 πλήν χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μάρτυρες αὐτοῦ 15
 ipso: & clamavit, dicens: Hic erat quem dixi, Pater me
 αὐτὸν καὶ κείρανα, λέγων, οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου
 veniens, ante me factus est: quia prior me erat.
 ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν ὅτι ἄνωγος μου ἦν.
 Et ex plenitudine eius nos omnes accepimus, &
 και ἐκ τῆς πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ 16
 gratiam pro gratia.
 gratiam pro gratia.
 χάριν ἀντὶ χάριτος ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως 17
 data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.
 ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ ἐγένετο.

Deum nemo vilit unquam: vngentus filius existens in
 θεοῦ οὐδεὶς ἐώρακα πώποτε ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν ἐν 18
 sinum Patris, ipse enarrauit.
 τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκείνῳ ἐξηγήσατο.

ad eum,

dixit,

his qui miserunt

Et hoc est testimonium Iohannis, quando miserunt
 και αὐτῆ ὄσιν ἡ μάρτυρία τοῦ ἰωάννου, ὅτι ἀπὸς ἑλθόν οἱ 19
 Iudaei ex Hierosolymis sacerdotes & Levitae, ut interrogarent
 ἰουδαῖοι ἐξ ἱερουσαλὴμων ἱερεῖς καὶ λεβίται, ἵνα ἐρωτήσωσιν
 eum, Tu quis es?
 αὐτόν, σὺ τίς εἶ;
 Et confessus est, & non negavit.
 και ὠμολόγησε, και οὐκ ἠρνή- 20
 vit, & confessus est, quia non sum ego Christus.
 αὐτόν και ὠμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμι ἐγὼ χριστός.
 Et interrogaverunt eum, Quid ergo? Etlas es tu? & dixit,
 και ἠρώτησαν αὐτόν, τί οὖν; ἡλίας εἶ σὺ; και λέγει, 21
 Non sum. Propheta es tu? & respondit, Non.
 οὐκ εἰμι, ὁ προφήτης εἶ σὺ; και ἀπεκρίθη, οὐ.

Dixerunt ergo ei: Quis es, ut responsum demus
 εἶπον οὖν αὐτῷ, τίς εἶ, ἵνα ἀποκριθῶμεν τοῖς πέμ- 22
 tentibus nos: quid dicis de templo?
 ἀποκριθῶμεν ἡμῶς; τί λέγεις περὶ τῆς οἰκίας;
 Ait: Ego vox clamantis in deserto, Dirigit
 ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἔρημῳ, εὐθύνομα 23
 viam Domini, sicut dixit Isaias propheta.
 τὴν ὁδὸν κυρίου, καὶ οὗτος εἶπεν ἡμεῖς ὁ προφήτης.

Dicit ei mulier. Domine, video quia propheta es tu.
λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ, κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.

Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vas
οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσκυνοῦσιν, καὶ ὑμεῖς
dicitis quia in Hierosolymis est locus, ubi oportet adorare.
λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολυμοῖς ὄρεν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνῆναι.

Dicit ei Iesus. Mulier, crede mihi, quia venit hora
λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, γυνὴ, πῆσυσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα
quando neq; in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabi-
tis Patrem. Vos adoratis quod non scitis, nos

adoramus quod scimus quia salus ex Iudæis est.
οἶδα μὲν ὅτι οἶδα μὲν ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ὄρεν.

Sed venit hora nunc est, quando veri adoratores
ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ὄρεν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνοῦσιν
adorabunt Patrem in spiritu & veritate Iesum.

¶ Nam &

¶ qui adorant

¶ et
¶ eos qui adorant

Pater tales querit eum,
πατὴρ τοιοῦτος ζητεῖ τὸν προσκυνοῦντάς αὐτόν.

Spiritus Deus, & adorantes eum, 10
πνεῦμα ὁ θεὸς, καὶ τὸν προσκυνοῦσάς αὐτόν, 11

Spiritus & veritate oportet adorare.

¶ qui dicitur

¶ ergo

¶ qui loquitur

¶ continet

Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, Iesum
λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ, οἶδα ὅτι μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος
Christus: cum venerit ille, annuntiabit vobis omnia.
Χριστὸς ὅταν ἔθῃ κείνῳ, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.

Dicit ei Iesus. Ego sum, loquens tibi.
λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοί.

Et super hoc venerunt discipuli eius, & mirabantur quia
καὶ ὅτι τούτῳ ἄνδρῳ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι ἦ
cum muliere loquebatur, nemo enim dixit, Quod quæris? aut quid
καὶ γυναικὸς ἐλάλει οὐδείς μὴ τοῦ εἶπε, τί ζητεῖς; ἢ τί
loquitur cum eo?
Ἐπίκειντο οὖν πλὴν Ἰδριαν αὐτῆς ἡ
mulier, & abijt in civitatem, & dixit hominibus:

¶ illis

¶ et

¶ dicitur

γυνὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς πλὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνδράποισι,
Venite, videte hominem qui dixit mihi omnia quecumque feci.

Deus est, videte an serpionem os eipite μοι πάντα ὅσα ἐπέποισα.

Et cum ergo de civitate
ματὶ οὗτος ὄρεν ὁ Χριστὸς; ἐξ Ἰησοῦν ἐκ τῆς πόλεως;

& venerunt ad eum, Interrogabant eum
καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, ἐπὶ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτόν ἢ

discipuli eius dicentes, Rabbī, manduca.

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, ραββί, φάγες.

CAP. II. Sanctum Iesu Christi Euang.

aquam vinum factam, & non sciebat unde esset: ^{at mi-}
 το ὕδωρ οἶνον γέγραμμένον, & οὐκ ᾔδει πόθεν ὄσιν, οἱ ᾗ δὲ
 nistri sciebant ^{p hauserunt} aquam: vocat ^{sponsum}
 ἢ autem ^{quae hauserant} κοινοὶ ἠδ' εἶπαν οἱ τὴ μὲν λικότες τὸ ὕδωρ. φωνεῖ τ' ^{υμψιον} ο
 αὐτλαδω archiericlinus, Et dicit ei: Omnis homo pri-
 ἀρχιερίκλιθ, & λέγει αὐτῷ, πῶς αὐθριώπος ὄσιν. ¹⁰
 * id quod dete- ^{mum bonum vinum ponit: & eam inebriatusuerint, tunc} ^{miam:}
 rius est: τον τ' κελὸν οἶνον τέθεισιν, & ὅτι αὐτὸ μᾶλλον ὄσιν, τέτε τ' ἐλάστω.
 μεδύω tu ^{seruasti} bonum vinum usque hanc. Hoc fecit
 * autem ^{adhuc} οὐ τέθεικας τ' κελὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταῦτ' αὖ ἐποίησιν ¹¹
 inirium ^{ignorum Iesus in Cana} Galilææ, &
 πῶ ἀρχιῶ τ' σημείων ὁ ἰησοῦς ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας, & καὶ
 manifestant ^{gloriam suam: & crediderunt in eum di-}
 ἐφ' ἀνέρωσε πῶ ὄσιν αὐτῶ. καὶ ὅπισθ' ὄσαν εἰς αὐτὸ οἱ μα-
 scipuli eius. Post hoc descendit in Capharnaum, ipse
 ἔπιτα αὐτῶ. καὶ τὸ τοῦ κατέβη εἰς καφάρναυμ, αὐτῶ ¹²
 & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius,
 & ἡ μήτηρ αὐτῶ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶ,
 & ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat
 & οἱ κει εἰμεναν ἔ πολλὰς ἡμέρας, καὶ ἔγγ' ἦν τὸ ¹³
 Pacha ^{Iudæorum, & ascendit in Hierosolymam} Iesus,
 πᾶσα τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀνέβη εἰς ἱερουσόλυμα ὁ ἰησοῦς.
 Et inuenit in templo vendentes boues, & oves,
 καὶ ἄρην ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πωληντῶν βοῶν, καὶ κότεβατα, ¹⁴
 & columbas, & numularios sedentes.
 καὶ κότεβας, καὶ τοὺς καρματιστῶν καδιδυμῶν.
 * cum fecisset ^{Et faciens} flagellum ^{ex funiculis,} omnes eiecit
 quasi καὶ πῶσας φραγγίλιον ἐν γοιζίων, πᾶν τὰς ἐξέβαλον ¹⁵
 * de * quoque ^{de} templo, & ^{oves} & ^{oves} boues, καὶ ^{numulariorum} numulariorum
 ἐν τῷ ἱερῷ, τὰ τε κότεβατα καὶ τὺς βεῶν, καὶ τῆς κολλυβιστῶν
 ἐσθιδι ^{monetam,} & ^{mensas} mensas subuertit.
 ἔθ' ἔχε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε.
 * hys qui ^{Et p} columbas ^{vendentibus} dixit: Auferte ista ^{hinc:}
 * vendebant καὶ τοῖς τὰς κότεβας πωλοῦσιν εἰπεν, ἀράτε ταῦτα ἐν τῷ ἱερῷ. ¹⁶
 * & nolite facere ^{ut facite} domum ^{Patris mei} domum ^{meam.}
 || negotiationis, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τῶ πατρός μου οἶκον ἐμπορείου.
 Recordati sunt verd discipuli eius quia scriptum est,
 ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτῶ ὅτι γεγραμμένον ὄσιν, ¹⁷
 Zelus domus iux comedit me. Responderunt ergo
 Ἰησοῦς τῶ οἴκου σου κατὰ φῶντά με. ἀπεκρίθησαν αὐτῶ ¹⁸
 Iudæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc
 οἱ ἰσραηλῶν, καὶ εἶπον αὐτῶ, τί σημεῖον δ' εἰκνήεις ἡμῶν, ὅτι ταῦτα
 facis? Respondit Iesus, & dixit eis: Soluite
 ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λύσατε τὸν ¹⁹
 templi hoc, & in tribus diebus excitabo illud.
 γαὸν τῶτον, καὶ ἐν τρεῖσιν ἡμέραις ἐγείρω αὐτῶ.
 εἶπεν

10 *Dixerunt ergo Iudaei: Quadraginta & sex annis aedificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?*
 μήν ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐξήσεις αὐτόν;

Ille autem dicebat de templo corporis sui.
 11 *Cum ergo resurrexisset a mortuis, recordati sunt discipuli eius*
 ὅτι οὕτως ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

quia hoc dicebat eis: & crediderunt scripturae, & sermone
 12 *quod dixit Iesus. Cum autem esset in Hierosolymis*
 ὅτι οὕτως ἔλεγε αὐτοῖς· καὶ ὁπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ

in Pascha in festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes eius signa quae faciebat.
 13 *Et ait Iesus ad eos: Sed deus non creditur in nomine diei*
 ἔτι περὶ οὐνοῦ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἑβδομήκοντι
 ἐν τῷ πάσχα ἐν τῷ ἑορτῇ, πολλοὶ ὁπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα
 αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτὸ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, quia ipse nosset
 14 *autos de hominibus, quia non oportet perire, perat ei,*
 αὐτοὺς δὲ ἃ ἰησοῦς οὐκ ὁπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, ὅτι τὸ

vi quis Iudaeorum de hominibus: ipse enim sciebat quid testimonium perhiberet
 15 *esse in homine.*
 αὐτὸν ζῆνασκεν πάντας· καὶ ὅτι οὐ χεῖρα ἐσχεν,
 ἵνα τις μὴ πῦρῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐζήνασκε τί
 ἦεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

CAP. III. γ.

Erat autem homo ex Pharisaeis, Nicodemus nomen nomen,
 1 *Hic venit ad Iesum*
 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῆς φαρισαίων, νικολόδημος ὄνομα

nocte, & dixit ei: Rabbi, scimus quia a Deo venisti
 2 *Magister: nemo enim haec signa potest facere quae*
 αὐτοῦ ἀρχὸν τῆς ἰουδαίας. οὐτὸς ἢ ἄλλο πνεῦμα ἔχει ἐν ἑαυτῷ

tu facis, nisi non fuerit Deus cum eo. Respondit Iesus, & dixit ei: Amen amen dico tibi, nisi quis natus
 3 *fuert per aquam, non potest videre regnum Dei.*
 εἰ δὲ τις γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δὲ αὐτοῦ ποιῆσθαι
 οὐ ποιεῖς, εἰ μὴ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀμὲν ἀμὲν λέγω σοι, εἰ μὴ τις γῆνηται ἢ δι' ὕδατος, οὐ δύναται εἶδεν τὸ βασιλεῖον τοῦ θεοῦ.

Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo renasci? senex existens non potest in ventrem matris, nunquid
 4 *secundum introire, & nasci iterum?*
 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νικολόδημος, πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέροντος ὄντος; καὶ δύναται εἰς τὸν κόλπον τῆς μητρὸς εἰσελθεῖν, καὶ γεννηθῆναι ἄνωθεν, οὐ δύναται;

Quis renatus Iesus: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua
 ἰησοῦς, ἀλλὴ ἀλλὴ λέγω σοι, εἰ μὴ τις ἦν ἠθὴ ὕδατος
 & Spiritus, non potest introire in regnum Dei.
 καὶ πνεύματος, οὐδ' ὕδατος, εἰσελθεῖν εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ.

Quod est Natum ex carne, caro est: & natum
 τὸ γεννηθὲν ἐκ τῆς σαρκὸς, σὰρξ ὅτι καὶ τὸ γεννηθὲν
 ex Spiritu, Spiritus est. Non miseris quia
 ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμα ὅτι. μηδ' αὐτῶν ἐπὶ

denuo. dixi tibi, Oportet vos nasci de super.
 εἶπὼν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.

Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audit
 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις,

aut sed non nassi vade venisti, & quod vadat sic est omnis
 ἀλλ' οὐκ οἶσθας πόθεν ἔρχεται, καὶ πῶς ἔρχεται· οὕτως ὅτι πᾶς
 qui est natus ex Spiritu. Respondit Nicodemus

ὁ γεννηθὲν ἄνωθεν ἐκ τοῦ πνεύματος, ἀπεκρίθη Νικόδημος,
 καὶ εἶπεν αὐτῷ, πῶς δ' ἔσθι τὰ ταῦτα γενέσθαι;

Respondit Iesus, & dixit ei: Tu es Magister
 ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος, καὶ τὸ

in Ignorant? Israel, & hac passo nescis
 Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; Amen amen dico

tibi, quia quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur,
 σοι, ἐπὶ ὅ ἐξ οὐρανόθεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἐώρακεν ἡμεῖς οὐρανόθεν,

& testimonium nostrum non accipitis. καὶ τὸ ὅτι λέγω
 καὶ τὸ μάρτυριον ἡμεῖς οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ὅτι λέγω

dixi vobis, & non creditis, quomodo si dixerō vobis
 εἶπὼν ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς εἰ μὴ εἶπὼν ὑμῖν τὸ ἐπου-

rales, creditis? Et nemo ascendit in caelum
 οὐρανόθεν, πιστεύετε; καὶ ὁ υἱὸς ἀναβέβηκεν εἰς τὸ οὐρανόν,

non ille ex caelo descendens, filius hominis existens in
 εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατεβῆς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐκ

caelo. Et sicut Moyses exaltavit serpentem
 οὐρανόθεν, καὶ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐκ τοῦ

deserto, ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis
 ἐρήμων, οὕτως ἰσοθιῶσαι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πᾶς

credens in ipsum non pereat, sed habeat vitam aeternam.
 ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπολθῆ, ἀλλ' ἔσται ζωὴ αἰώνιον.

Sic enim dilexit Deus mundum, ut filium suum unigenitum
 ὅτι ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονο-

genitum daret, ut omnis credens in eum non pereat, sed
 ἦν ἡ ἀγάπη, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπολθῆ, ἀλλ'

habeat vitam aeternam. Non enim misit Deus filium
 ἔσται ζωὴ αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν

suum in mundum, ut iudicet mundum; sed ut salvetur
 αὐτὰ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον· ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ
 κόσμος.

¶ dixit [¶] ut autem impleti sunt, iudicis discipulis suis: ^{Colli-}
 ὡς ὃ συνεπληρώσαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, συνα- 12
 gite [¶] quae superabundat [¶] ne percant. ^{gite} [¶] superabundantia [¶] fragmenta, [¶] ut non quid pereat.
 γάρχετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀποληται.
 Collegerunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos fragmento-
 σιμῶν ἡραρον οὐῶ, καὶ ἐθρῆμισαν δώδεκα κοφίνοις κλάσμα- 13
 rum, ex quinque panibus [¶] hordeaceis, quae superfluerunt
 τῶν, ἐκ πέντε ἄρτων τῶν κλειδίων, ἃ ἐπέλειψεν τοῖς
 *comedentibus. Illi ergo homines [¶] videntes quod fecerat
 βεβρωκόσκι. οἱ οὐκ ἀνδραποιοῖ ἰδόντες ὁ ἐποίησε 14
 signum Iesus, dicebani, Quia hic est verè [¶] Prophetar
 σημεῖον ὁ ἰησοῦς, ἔλεγον, ὅτι οὐτός ἐστιν ἀληθὴς ὁ προφητῆς ὁ
 venturus in mundum. Iesus ergo [¶] cognoscens quod futuri
 ἐρχομένου [¶] εἰς τὸν κόσμον. ἰησοῦς οὐκ ἠνοῦς ἐπι μάλ- 15
 ostendit [¶] vultus [¶] vapere eum, [¶] ut facerent eum re-
 λουσαι ἐρχομένου καὶ ἀποπέμψεν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βα-
 gemi, [¶] hrecedite iterum in montem ipse solus.
 σιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτοῦ μόνος.
 ¶ sero [¶] ut autem factum fuerat eā, descenderunt discipuli eius ad
 ὡς δὲ ὄψια ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τῷ 16
 mare. Et [¶] ascendentes in nauim, venerunt trans
 θάλασσαν καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν 17
 mare in Capharnaum: & tenebrae iam factae erant,
 τῆ θάλασσης εἰς καπερναοῦμ. καὶ σκοτία ἦδη ἐγεγονέη
 & non venerat ad eos Iesus.
 καὶ ἐκ ἐπιλύθη πρὸς αὐτοῦ ὁ ἰησοῦς.
 ¶ autem [¶] Et mare [¶] vento magno fante, exurgebat.
 ἦτε θάλασσαν ἀνέμου μεγάλου πνεύματος δινηρέθη. 18
 ¶ Cum remigasset [¶] Promissi [¶] ergo quasi [¶] fladia [¶] viginquinque aut [¶] triginta,
 ἔλαλοκοτες οὐκ ὡς σαβίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα, 19
 vident Iesum ambulāntem supra mare, &
 θεωροῦσι τὸ ἰησοῦν περπατοῦντα ὅτι τῆς θάλασσης, καὶ
 ἔρχεται ἐπὶ τὸ πλοῖον γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
 ¶ proximum nauis [¶] Ille autem dicit eis: Ego sum, [¶] ne timeate,
 ἆλλοι [¶] quae stabat, [¶] vidit [¶] nisi [¶] nolite timere.
 οὐκ ἔλεγει αὐτοῖς, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 20
 Voluerunt ergo accipere eam in nauim, & statim
 ἦδελον οὐκ λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ οὐδέως τὸ 21
 nauis [¶] facta est ad terram in quam ibant.
 πλοῖον ἐγένεθ ὅτι τὸ γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.
 ¶ Altera [¶] quae stabat, [¶] vidit [¶] nisi [¶] cum
 τῆς πρῶτης οὐκ ὄχληθ ὁ ἔσθιας πέραν τῆ θάλασσης, ἰδὼν 22
 quia parvula alia non erat ibi. [¶] & non vna illa in quam ibant
 ὅτι πλοῖα εἰον ἄλλο ἐκ ἡν κεί, εἰ μὴ ἐν κείνῳ εἰς ὃ ἐγε βηθ
 discipuli eius, & quia non possit introire [¶] discipulis suis
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἔσθια ἦν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ὁ
 ἰησοῦς

Iesus in Pnauculam, sed soli discipuli eius abiissent. P nauis, ιησους εις το πλοιαειον, δηλαδ μονοι οι μαθηται αυτου απηλθον.

23 *αλλα δε ηλθε πλοιαεια εκ πεσειδος εγγις το ποτυ*
ubi manducauerunt panem, gratias agros Domino. * agentes
οπου εφαζον τον αρτον συχαρισισαυτος το κυριου.

24 *οτε ουκ ειδεν οσυχλος επι ιησους ου εστι οικει, ουδε οι μα-*
scipuli eius, ascenderunt ipse in nauicula, & uenerunt in Ga-
θηται αυτου, ανεβησαν αυτου εις το πλοια, η ηλθον εις κα-
pharnaum, quentes Ierum. Et inuenientes eum irans * cum iactentent

25 *περναει ζυθοντες τ η θωυ.* η δεροντες αυτον περαν
mare, dixerunt ei: Rabbi, quando hinc Iherosol
τ θαλασσης, ειπεν αυτω, ραββι, ποτε ωδε γαρνας;
Respondit eis Iesus, & dixit: Amen amen dico
26 *απεκριθη αυτοις ο ιησους, η ειπεν, αμην αμην λεγω*
vobis, Queriti me non quia uidistis signa, sed quia madaucastis ex
υμιν, ζητετε με ουχ οτι ειδετε σημεια, αλλ οτι εφαγατε εκ
panibus, & saturati estis. Operamini non cibum
27 *την αρτον, κει εχρηταθητε.* εραζαδε μη τ βρωσιν
operentem, sed cibum manentem in vitam
28 *τιν απονη υμινου, αλλα την βρωσιν την μηνουσαν εις ζωην*
pccatam, quem filius hominis dabit: hunc enim pater
αιωνιον, ου ο υιος το ανθρωπου υμιν δωσει: τοτον γο ο πατηρ
ignauit Deus. Dixit ergo ad eum: Quid facie-
29 *εσφαρισεν ο θεος.* ειπον ουω προς αυτον, τι ποιου-
mils, ut operemur opera Dei? Respondit
30 *μη, ινα εραζωμινου τα εργα του θεου;* απεκριθη ο
Iesus & dixit eis: Hoc est opus Dei, ut creda-
31 *ιησους η ειπεν αυτοις, τοτο εστι το εργον του θεου, ινα πσευ-*
tis in quem misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo
32 *σητε εις ον απεσειλεν οικεινος.* ειπον αυτω, τι ον
faci tu signum, ut videamus & credamus tibi quod operaris?
33 *ποιεις ου σημειον, ινα ιδωμεν η πσευστωμεν σι;* π εραζεις;
Patres nostri manna madaucuerunt in deserto, sicut est
34 *οι πατερες ημων το μαρνα εφαζον εν τη ερημω, κει δως οσι*
scripsimus, Panem de celo dedit eis manducare.
35 *γχαριμωρον, αρτην εκ του κρανου εδωκεν αυτοις φαγειν.*
Dixit ergo eis Iesus: Amen amen dico vobis, Non
36 *ειπεν ουω αυτοις ο ιησους, αμαμ αμην λεγω υμιν, κ*
Moyses dedit vobis panem de celo, sed pater meus
37 *μωυσις δεδωκεν υμιν τ αρτον εκ τα κρενου, αλλ ο πατηρ μου*
dat vobis panem de celo verum.
38 *διδωσιν υμιν τον αρτον εκ του ουρανου τ αληθινον.*
Nunc panis Dei est ipse descendens de celo, & qui
39 *ο γο αρτος του θεου εστι ο κει αβαινων εκ του ουρανου,* & qui
40 *ο γο αρτος του θεου εστι ο κει αβαινων εκ του ουρανου,* & qui

* dat vitam ^{domi} mundo. Dixit ergo ad eum: Domine,
 ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν, κωλύε, 34
 semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis Iesus:
 * qui veris πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸ ἄρτον τούτον. εἶπε δ' αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, 35
 Ego sum panis vivis: ^{veniens} ad me, non
 * qui credit ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος τῆ ζωῆς. ὁ ἐρχόμενος πρὸς με, & μὴ
 eluristi & perdens in me, non sitiet unquam.
 * credidistis. Πειρασθὲν ἢ ὁ πνεύμων εἰς ἐμὲ, & μὴ διψήσῃ πώποτε.
 Sed dixi vobis, quia & vidistis me, & non perdidistis.
 * eum qui venit ἀλλ' εἶπον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἐώρακα τὸ εὐαγγέλιον, καὶ οὐ πνεύματε. 36
 Omne quod dat mihi pater, ad me veniet: & ^{venien-}
 παν ὁ δίδωσι μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἔξει. καὶ τὸ ἐρχό- 37
 tem ad me non eluriam foras. Quia deicendi de
 * eius qui misit ἄμην πρὸς με, & μὴ ἐκβάλλω ἔξω. ὅτι κατὰ βέλῃα ἐκ 38
 celis, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem
 * animi τῷ ὑψίστῳ, καὶ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τῷ ἐμῷ, ἀλλὰ τὸ θέλημα
 * misit me. Hæc autem est voluntas ^{mi-}
 τῷ πατρὶ φαντός με. τῷ τε δὲ ὅτι τὸ θέλημα τῷ πέμ- 39
 mitis me patris, ut omne quod dedit mihi, non perdam
 * resuscitem φαντός με πατρὸς, ἵνα παν ὁ δίδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω
 ex eo: sed resuscitabo illud in novissimo die.
 * Patris mei qui misit εἰς αὐτὴ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ.
 Hæc autem est voluntas ^{mittentis} me, ut omnis
 * qui videt τῷ τε δὲ ὅτι τὸ θέλημα τῷ πατρὶ φαντός με, ἵνα πᾶς ὁ 40
 credidit ^{videns} filium, & perdens in eum, habeat vitam æternam: &
 * in θεωρῶν τὸ υἱόν, καὶ πνεύμαν εἰς αὐτόν, ἔχη ζωὴν αἰώνιον καὶ
 resuscitabo eum ego ^{novissimo} die.
 ἀναστήσω αὐτόν ἐγὼ τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ.
 Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia dixisset, Ego sum
 * γογγύζω τὸ ἐρχόμενος οὐκ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς εἶπεν, ἐγὼ εἰμὶ 41
 vivus qui descendi panis ^{descendens} de celo. Et dicebant: Nonne hic 42
 scendi ^{est} Iesus filius Ioseph, cuius nos novimus ^{patrem} & πα-
 τῆρα, καὶ πᾶς οὐκ λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ βέλῃα ἐξ-
 ἔστι ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἰδαμεν τὸ πατήρα καὶ τὸ μη-
 * Nolite murmurare iniquem. Respondit ergo Iesus, & dixit eis: Ne ^{mirum} mirum habeatis cum
 * nisi ἀπεκρίθη οὐκ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ γογγύζετε μετ'
 aliis. Nemo potest venire ad me, nisi non pa-
 * qui misit αὐτὸν ὁ πατήρ, οὐδεὶς δύναται εἰλθεῖν πρὸς με, εἰ μὴ ὁ πα- 44
 ter ^{mittens} me traxerit eum: & ego resuscitabo eum
 * in τῆς ὁ πέμπτης με, ἐκλύσῃ αὐτόν. καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
 novissimo die. Est scriptum in prophetis,
 * qui audierit τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἐστὶ γογγυμιανόν ἐς τοῖς προφῆταις, 45
 Et erunt omnes docibiles Dei: omnes ^{igitur} audient ^{et}
 * καὶ ἔσονται πάντες διδασκτοὶ τοῦ θεοῦ. πᾶς οὖν ὁ ἀκούων παρὰ τῆ
 πατρὸς

patre, & *discens, venit ad me. Non quia patrem *didicis,

46 πατὴρ καὶ μαθὼν, ἐρχεῖ) πρὸς με, ἢ ὅτι ἴπατέρα
quidem vidi, ἢ non exiens à Deo: hic vidit patrem. [Nisi is qui est

πρὸς ἐωρακεῖ ἐν μὴ ὄν πατρὸς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐώρακε ἴπατέρα.
Amen, amen dico vobis, ἠcredens in me, habet vitam P Qui credit

47 ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὁ πισεύων εἰς ἐμέ, ἔχει ζωὴν
xternam. Ego sum panis vitæ.

48 ἀβάνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.

49 οἱ πατέρες ὑμῶν ἐφαζον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
mortui sunt. Hic est panis de celo

50 ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
descendens, vt *quis ex ipso māducauerit, non moriatur.

καταβάνων, ἵνα πρὸς ἴσῃ αὐτὸ φαγεῖν, καὶ μὴ ἀποθῆναι.

Ego sum panis viuus, *ille de celo *descendens si quis x qui

51 ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς. ἐὰν τις ἴ
manducauerit ex hoc pane, viuere in xternum: & descendit

φαγεῖ ἐκ τοῦ τοῦ ἄρτου, (ἴσῃ) εἰς τὸν αἰῶνα. ἢ ὁ
panis autem quem ego dabo, caro mea est quam ego dabo

ἄρτος δὲ ὅν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ὅστιν, ἡ ἐγὼ δώσω
pro mundi vita. Litigabant ergo ad in-

52 τῶν τῆς τοῦ κοίμου ζωῆς. ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλ-
luicem Iudæi, dicentes: Quomodo potest hic nobis dare

λάλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι
carnem? manducaret Dixit ergo eis Iesus: Amen

53 τίς σὰρκα φαγεῖν; εἶπὼν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὲν
amen dico vobis, *si non manducaueritis carnem filij ho-

ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φαγεῖτε τὴν σὰρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
minis, & biberitis eius sanguinẽ, non *habebis vitam in vobis ipse. * Nisi

θρώπου, καὶ πίητε αὐτὸ τὸ αἷμα, οὐ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.
Manducans meam carnem, & bibens meum sanguinem, habet vitam

54 ὁ τρώγων μου τὴν σὰρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐξέζη ζῶν
xternam, & ego resuscitabo eum * nouissimo die. P Qui manducat
P bibit

αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀνάσσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ
Nunc caro mea verè est cibus, & sanguis meus ve. * enim

55 ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμα μου ἀλη-
te est potus. Manducans meam carnem, & bibens

56 τῶς ἐστὶ πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σὰρκα, καὶ πίνων
meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. P Qui manducat
P bibit

μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ.
Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter

57 καὶ τῶς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ γὰρ ζῶ δια τῆ
patrem: & manducans me, & ipse viuere propter me. * qui manducat

πατέρα καὶ τρώγων με, καὶ κείνος (ἴσῃ) δι' ἐμέ.
Hic est panis qui de celo *descendens, non *descendit,

οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, οὐ

CAP. VI. Sanctum Iesu Christi Euang.

sicut manducauerunt patres vestri manna, & mortui sunt.
 καὶ οὕτως ἔφαζον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ ἀπέθνηον
 Qui manducet Manducans hunc panem, vivet in aeternum.

Qui manducet

ἡσώγων τούτου τὸν ἄρτον, (ἴστω) εἰς τὸ αἰῶνα.
 Hac dixit in synagoga docens in Capharnaum.
 τὸν πῶς εἶπεν ἐν συναγωγῇ ἢ διδασκῶν ἐν καφαρναῦμ.
 Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Du- 59

p &

πολλοὶ οὖν ἀκούοντες ἐκ τῆς μαθητῆς αὐτοῦ εἶπον, σκλη- 63
 ritus est hic sermo: Quis potest eum audire?

apud semetipsum

εἰς ὅτιν οὗτος ὁ λόγος; πῶς δύναται αὐτὸς ἀκούειν;
 Scians autem Iesus in seipso, quia murmurarent de hoc
 εἰ δὲ οὗτος ὁ ἱσθῶς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζοντες περὶ τούτου οἱ
 discipuli eius, dixit eis: Hoc vos scandalizat?
 μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, τούτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
 Si ergo videretis filium hominis ascendentem ubi
 ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου
 Spiritus est vivificans, caro 62

qui vivificat, erat prius? Spiritus est vivificans, caro 62

locutus sum

ὡς τὸ φερότερον; τὸ πνεῦμα ὅστις τὸ ζωοποιεῖ, ἢ σὰρξ 63
 non prodest quicquam. verba que ego loquor vobis, spiritus
 ἢ ἀφελεί οὐδ' ἐν. τὰ ῥήματα ἐὰν γὰρ καλῶ ὑμῖν, πνεῦμα
 sunt, & vita sum. Sed sunt ex vobis quidam qui non cre-
 ὄντι, καὶ ζῶν ὄντι. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν πῆρες οἱ ἔπι- 64
 duor: sciebat enim ab initio Iesus qui esset non cre-

p ea

nifi

δόντων ἢ δεῖ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ ἱσθῶς πῆρες εἰσὶν οἱ μὴ πι-
 dentes, & quis esset traditurus eum.
 σελόντες, καὶ τίς ὄστιν ὁ παραδόντων αὐτὸν.
 Et dicebat, Propter hoc dixi vobis, quia nemo potest ve-
 καὶ ἔλεγε, διὰ τούτου εἶπα ὑμῖν, ὅτι ἢ δεῖς δύναται ἐλ- 65
 lire ad me, si non fuerit datum ei a patre meo.
 δεῖν πατέρος μοι, ἐὰν μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς μου.
 Ex hoc multi abierunt discipulorum eius in
 ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῷ μαθητῆς αὐτοῦ εἰς τὰ 66

iam

ad

petro, & non amplius cum illo ambulabant.
 πῶς, καὶ ἔκει μετ' αὐτοῦ περὶ τούτου.
 Dixit ergo Iesus duodecim: Nonquid & vos vultis
 εἶπεν οὖν ὁ ἱσθῶς τοῖς δωδεκά, μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε 67
 abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad
 ἀπαρῆν; ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ τὸ σίμων πέτρος, κύριε, πατέρος
 quem ibimus verba vitæ æternæ habes. 68
 πῶς ἀπῆλθον ἡμεῖς; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.
 Et nos credidimus & cognovimus quia tu es Christus
 καὶ ἡμεῖς πίπιστον ἡμεῖς καὶ εἰδόντες ὅτι σὺ εἶ χριστός ὁ
 filius Dei vivens. Respondit eis Iesus: 69
 υἱὸς τοῦ θεοῦ τὸ ζῶντος. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἱσθῶς,
 Nunc ego vos duodecim elegi, & ex vobis unus 70
 ἐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοῖς δωδεκά, ἐξελέξαμαι, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς
 δεκά-

- *Ne indicatis secundum speciem, sed iustum iudicium indicate. Pr^s Nolite iudic^s fac^s faciem: Materosolymitis.
- 14 μὴ κρινετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον κρινὲν κρίνατε. Dicabant ergo quidam ex Hierosolymis, Nonne hic cit quem querunt interficere? Et ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. nunquid vere cognoverunt principes, quia αὐτὸ λέγουσι· μήποτε ἀληθῶς ἐγνώσαν εἰ ἀρχόντες, ὅτι hic est Christus? Sed hanc scimus unde sit.
- 15 ἔλεγον αὐτῷ πρὸς ἐκ τῆς ἱερουσαλήμ, οὐχ οὕτως ὄσιν ὄν. autem ar Christus vnum venerit, nemo scit unde sit.
- 16 ζητοῦσιν ἀποκτείναις, καὶ εἰς παρησια λαλεῖ, ἕδ' ἐν et dicunt. nunquid vere cognoverunt principes, quia αὐτὸ λέγουσι· μήποτε ἀληθῶς ἐγνώσαν εἰ ἀρχόντες, ὅτι hic est Christus? Sed hanc scimus unde sit.
- 17 ὅς ὁ χριστὸς ὅταν ἐρχῆται, ἕδ' ἐκ γινώσκει πῶθεν ὄσιν. autem Clonaba: ergo in templo docens Iesu, & diceat: Et me scitis, & scitis unde sum, & a meipso non veni.
- 18 ἔκραζεν αὐτῷ ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ἰουδαίους, λέγων, καὶ ἐγὼ οἴδατε, καὶ οἴδατε πῶθεν εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ καὶ ἐκ τῆς οὐρανόθεν, sed est verus. minime me quem vos non scitis. ἀλλ' ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πεμφθὲς με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ego scio eum, & quia ab ipso sum, & ipse me misit. Pr^s & si dixero quia nescio eum, ero similis vobis mentibus: sed scio eum,
- 19 ἐγὼ οἴδα αὐτὸν, ὅτι παρ' αὐτοῦ ἐμὴ μακαρίως με ἀπέστειλεν. Quererebant ergo eum apprehendere, & nemo immissit in illum.
- 20 ἐζητοῦν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ἕδει ἐπέβαλαν ἐπ' αὐτὸν ἰουδαίους, quia nondum venerat hora eius. manus, τῶν χειρῶν, ὅτι οὐ πῶ ἐκλυθεὶ ἡ ὥρα αὐτῆ. Multi autem de turba crediderunt in eum, & dicebant: πολλοὶ δὲ ἐκ τῆς ὄχλου ὄπισθ' ἴδον εἰς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, quia Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet? hic que hic quam ὅτι ὁ χριστὸς ὅταν ἐλθῆν, μὴ τι πλεονα σημεῖα ποιήσει ὄν ὄσιν? Audierunt Pharisei turbam murmurantem [facit?]
- 21 ἐπίτισεν; ἠκούσαν οἱ φαρισαῖοι τῆς ὄχλου γογγύζοντος de illo hęc, & miserunt Pharisei & principes Sacerdotum πρὸς αὐτὸν ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχερεῖς ministros, ut apprehenderent eum. Dixerunt ergo Iudei: Pr^s eis
- 22 ὑσπέρτατος, ἵνα πιάσωσιν αὐτὸν. εἶπεν ὁ ἰουδαίος, Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad patrem, eum qui misit me: & non invenietis me. Quareis me, & non invenietis? &
- 23 ἔγωγε εἰμι ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰλθεῖν. ubi sum ego, vos non potestis venire.
- 24 εἶπον αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι πρὸς ἐαυτοῦ, ποῦ οὗτος μέλλει ὅπου εἰμι ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰλθεῖν. Dixerunt ergo Iudei ad semetipsos: Quo hic futurus est? iturus est, ire, quia nos non invenimus eum? nunquid in dispersionem pereυεδῶσιν, ὅτι ὑμεῖς ἐκ τῆς ἰουδαίας αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν διασπορὰν ἐσθε; Gentium iturus est, & docturus gentes? ὅτι ἑλληνικὸν μέλλει παρευεδῶσιν, καὶ διδάσκειν τοὺς ἑλλήνας; Graecorum futurus est ire, & docere Graecos?

CAP. VII. Sanctum Iesu Christi Euang.

Quis est hic sermo quem dixit, Queretis me, & non inuenietis: 36
 τίς ὄστιν ὁ λόγος ὃν εἶπε. ζητᾶστέ με, καὶ οὐκ ἀρήσεται 36
 & ubi sum ego, vos non poteritis venire:
 καὶ ὅπου εἰμι ἐγώ, υμεῖς οὐ δύνασθε εἰσελθεῖν;

Qui credit & dicit

In autem nouissima die magno festiuitatis stabat 37
 ὃν δὲ τῇ ἑβρατῇ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰσηλθὼν
 Iesus, & clamabat, dicens: Si quis sitis, veniat ad me,
 ὁ ἰνασί, καὶ ἐκράξῃ, λέγων, ἐὰν τις θέλῃ, ἐρχέσθω πρὸς με,
 & bibat. ¶ Credens in me, sicut patitur scriptura,
 καὶ πνέστω. ὁ πνεύων εἰς ἐμὸν, καὶ ζωὴς εἶπεν ἡ ζωὴ,
 fumenta de ventre eius fluunt aquae viuae.

accepturi erant

ποταμοὶ ἐκ τῆ κοιλίας αὐτῆς ρευσσούν ὕδατος ζῶντος.

datum:

Hoc autem dixit de spiritu, quem suscipi erant accipere 37
 τῷ δὲ εἶπε πρὸς τὸ πνεύματι, οὐ ἐμελλόν λαμβάνειν 39
 credentes in eum: nondum enim erat spiritus sanctus: quia Ie-

Ex illa ergo cum audissent hoc sermone vult,

sus nondum erat glorificatus. ¶ Multi ergo ex turba Iu-
 σοὶ οὐδέ τι ποῦ ἐδοξάσθη. πολλοὶ ἔν ἦν τῷ ὄχλῳ αἰνῶ- 40
 ditores seruauem, dicebant, hic est vere propheta.

quidam autem & Manquid a

σῶντες τὸν λόγον, ἐλεγον, ἅτις ἐστὶν ἀληθὴς ὁ προφητῆς.
 Alij dicebant, Hic est Christus: alij dicebant, Non enim ex
 ἄλλοι ἐλεγον, ἅτις ὄστιν ὁ χριστός. ἄλλοι ἐλεγον, μή γάρ ἐκ 41
 Galilza Christus venit? Nonne scriptura dicit,

castello,

τῆς γαλιλαίας ὁ χριστός ἐρχεῖται; καὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, 42
 ὅτι ἐκ τῆς σπέρματος δαuid, καὶ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς κώμας ὅπου
 erat David, Christus venit?
 μή δαuid, ὁ χριστός ἐρχεῖται;

DisSENSio itaq; in turba facta est propter eum.
 ῥήσιμα οὐκ ἔν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. 43
 Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
 πινὲς δὲ ἤθελον εἰς αὐτῷ πιάσει αὐτόν. ἀλλ' οὐδεὶς 44
 nominis super eum manus. Venerunt ergo οἱ Ἰου-
 ἴπροι ad Phariseos & Phariseos, & dixerunt eis
 ῥέτω πρὸς τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίοις, καὶ εἶπον αὐτοῖς
 ἰλλο: Quare non adduxistis illum? Responderunt
 ἄμεινοι, εἰς τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
 mididit: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
 ἑαπαρέται, οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς εἶπεν
 homo. Responderunt ergo eis Pharisei,
 ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὐκ αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
 Nunquid & vos seducti estis? Nunquid aliquis ex prin-
 μὴ καὶ υμεῖς πεπλαῖνσθε; μή τις ἦν ἐκ τῶν 48
 cipibus credidit in eum, aut ex Phariseis?

Sed turba hæc non noscens legem, male quæ non novit
 49 ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὃ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ὅτι κτλ. τα-
 diſi ſunt. ¶ Dixit Nicodemus ad eos, ille p̄profec̄tus ¶ Dixit
 50 ῥατί εἶσι. λέγει νικόδημος πρὸς αὐτοῦ, ὃ ἐλθὼν ¶ Qui venit
 adde ad eum, unus exiſtens ex ipſis Nunquid lex qui exat
 51 νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἰς ὧν ἦν αὐτῷ μὴ ὁ νόμος, nisi
 nostra iudicat hominem, si non audierit ab ipſo prius, nisi
 ἡμῶν κείνῃ τ' ἀνθρώπων, εἰ μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρῶτον,
 & cognoverit quid faciat? Reſponderunt, & dixerunt ei:
 ¶ καὶ γὰρ πῶ ποιεῖς; ἀπεκρίθησαν, λέγοντες αὐτῷ,
 Nonquid & tu ex Galilea eſt ſcribare, & vide, quia pro- ¶ Galileus eſt
 μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς γαλιλαίας εἶ; ἐροῦνσιν, καὶ ἰδε ὅτι φε- ¶ ſcripturās
 phera ex Galilea non ſurrexit.
 φῦτις ἐκ τῆς γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερθ'.
 Et perrexit unaſque in domum ſuam.
 ¶ reuerſi ſunt
 ¶ καὶ ἐπερεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CAP. VIII. ὁ.

¶ Teſus autem perrexit in montem Olivæ.
 1 Ἰησοῦς ὃ ἐπερεύθη εἰς τὸ ὄρη τῶν ἐλαιῶν.
 ¶ Diluculo autem iterum p̄ceſſit in templum, & omniſ
 2 ὄρθρου ὃ πάλιν παρεβύητο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ
 populus venit ad eum, & ſedens docebat eos.
 λαὸς ἦρχε πρὸς αὐτὸν, καὶ καθίſτας ἐδίδασκον αὐτοῦ.
 Adducit autem Scribæ & Phariſæi ad eum
 3 ἄρσεν ὃ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαριſαῖοι πρὸς αὐτὸν
 mulierem in adulterio deprehenſam, & ſtauerunt eam
 γυναικὴ ὅτι μοιχίᾳ κατελημμένην, καὶ εἰſάγαντες αὐτῷ
 in medio, dicens ei Magiſter, ἢ hæc invenimus
 4 ἐν μέσῳ, λέγουσιν αὐτῷ, διδάſκαλε, ταύτην εὐρομή
 in ipſo ſuit adulteranteſem. In autem Lege moſta
 5 ἐτάλωτο φάρω μοιχοδομήλου. ἐν ὃ τῶ νόμῳ ἡμῶν
 Moyſes mandavit ἡμῶν ὃδὶ lapidari. Tu ergo quid
 μωſῆς ἐνετείλατο πρὸς τοιαύτης λιθοβολείσθαι. Ἐὐ ὧν π
 dicis? Hæc autē dicebant remantes eum, ut haberent
 6 λέγεις; τὸτο ὃ ἔλεγον τεράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἐχρῶσι
 accuſationem adverſus eum. At Ieſus ἰδεοſum inclinans, dixit
 7 καθηρέμας κατ' αὐτῆ. ἰ ὃ ἰησοῦς κατὰ κηλῆς, τῷ δακτύ-
 lo ſcribebat in terram, non ſimulans.
 λοῦ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν, μὴ ſπεραποσούμενη.
 ¶ Teſus autem perſieverat eum interrogans eum, creatus ait ad
 7 ὡς ὃ ἐπέμνηρον ἐραſήτες αὐτὸν, ἀνακίνας εἶπε πρὸς
 eos: Qui ſine peccato eſt veſt' in, primus lapidem in illam
 αὐτῆς, ὃ ἀναμαρτήτος ὑμῶν, περὶ τῆς λίθου ἐπ' αὐτῆ ὀδοῦτω.
 Et iterum ἰδεοſum inclinans, ſcribebat in terram.
 8 καὶ πάλιν κατὰ κηλῆς ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.

Neque me scitis, neque Patrem meum, si me scieritis, & ου τε με σιδατε, ου τε τον πατερα μου, ει εμε ηδιδετε, κη τον Patrem meum scierit nimirum. Hæc verba locu-

20 πατερα μου ηδιδετε αυ. ταυτα τα ρηματα ελα-
tuerit Iesus in gazophylatio, docens in templo, λησεν εν τω γαζοφυλακίω, διδάσκων εν τω ιερω, & non apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius. κη υδεις εβιασεν αυτον οτι ουπω εληλυθει η ωρα αυτη.

21 ειπεν ουκ παλιν αυτοις ο ιησους, εγω υπαγω, κη ζητη-
tis me, & in peccato vestro moriemini. Quod ego va- σετε με, κη εν τη αμρτια υμης αποθανειτε. οπου εγω υπα- do, vos non potestis venire. Dicebant ergo iudæi:

22 ηω, υμεις ου δυναστε ελθειν. ελεγον ουκ ιουδαιοι,
Nunquid interdicite semetipsum, quia dicit: Quod ego vado, vos μη δυνατεναι εαυτον, οτι λεγει, οπου εγω υπαγω, υμεις non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de

23 ου δυναστε ελθειν; και ειπεν αυτοις, υμεις εκ τω
derorum estis, ego ex mundo sum. vos de mundo hæc dixi vobis, κη εγω ουκ ειμι εκ τω ανω ειμι υμεις εκ τω κοσμου τουτου estis, ego non sum de mundo hæc. Dixi ergo vobis

24 εσε, εγω ουκ ειμι εκ τω κοσμου τουτου. ειπεν ουκ υμιν
quia moriemini in peccatis vestris. si enim non credideritis οτι αποθανειτε εν ταις αμρτιας υμης εαυτην κη μη πισυσητε quia ego sum, moriemini in peccatis vestris. οτι εγω ειμι, αποθανειτε εν ταις αμρτιας υμης. Peccato vestro.

25 ελεγον ουκ αυτω, συ τις ει; και ειπεν αυτοις ο ιησους, τιω
Dicebant ergo ei: Tu quis es? Es dixit illis Iesus: Principii quid & loquor vobis. Multa habeo de vobis

26 αρχω οτι και λαλω υμιν. πολλα εχω πει υμιν
loqui & iudicare, sed mitto me verax est: & ego qui κη υδεις κη κρινειν, αλλ ο πειρας με αληθης οει. κη ηω α audiui ab eo, hæc loquor in mundo. mundo. &

27 ηκουσα παρ αυτου, ταυτα λεγω εις τον κοσμον.
Non cognouerunt quia Patrem eis dicebat. Deum.

28 ουκ ηγνωσαν οτι τον πατερα αυτου ελεγω.
Dixi ergo eis Iesus: Cum exaltaverit filium homi-

29 ειπεν ουκ αυτοις ο ιησους, οταν υψωσητη τον υιο του ανθρω-
nis, tunc cognoscetis quia ego sum, & a meipso facio nihil: που, τι τε γνωσκειτε οτι εγω ειμι, κη απ εμου το ποιω ουδεν, sed sicut docuit me Pater meus, hæc loquor: αλλα κη υδεις εδιδαξε με ο πατηρ μου, ταυτα λεγω.

30 κη περας με, μετ εμου οειν ουκ επηκε με ωντων ο πα-
ter, quia ego solacita eis facio semper. que sunt
τηρ οτι εγω τα αφεσι αυτω ποιω παντα τε.

CAP. VIII. Sanctum Iesu Christi Euang.

Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum.

Ταῦτα αὐτῷ λαλοῦντος πολλοὶ ὄπισθεν αὐτοῦ εἰς αὐτόν. 38

* eos qui crediderunt

Dicebat ergo Iesus ad credentes ei, Iudæi: ἔλεγον ἅν' ὁ ἰησοῦς πρὸς τοὺς πιστευόντας αὐτῷ ἰουδαίους, 39

Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli εἰ μὴ ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ. Et cognoscetis veritatem: ἃ veritas

liberabit

liberabit vos. Responderrunt ei: Semen ἑλδοῦ θέρωσθαι ἡμᾶς. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ἀπέρμα 40

* salutem

Abrahæ semini, & nemini seruiturum: quomodo ἀβραάμ ἐστ μὲν, καὶ οὐδεὶν ἑδουλεύοντα ἡμῖν πρόποτε; ποῦ 41

* qui facit

tu dicit, Quod liberi eritis? Respondit eis: σὺ λέγεις, ὅτι ἑλδοῦ θέρωσθαί, ἀπεκρίθη αὐτοῖς 42

autem

Iesus: Amen dico vobis, quia omnis factio peccati: ὁ ἰησοῦς, ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμάρ- 43

tum, servus est peccati. Si servus non manet πᾶν, δουλός ἐστι τῆς ἀμαρτίας. ὁ δὲ δούλος οὐ μένει 44

in domo in æternum. filius manet in æternum. ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸ αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

* scio

Si ergo filius vos liberaveris, verè liberi eritis. εἰ μὴ ἂν ὁ υἱὸς ὑμῶν ἑλδοῦ θέρωσθαι, ὄντως ἑλδοῦ θέρωσι ἔσθα. 45

Scio quia sermo Abrahæ estis: sed queritis me ut facere, quia sermo incurs non capit in vobis. εἶδα ὅτι ἀπερμα ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἕνεκεν 46

κτείναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν.

Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor: & vos igitur ἐγὼ ὁ εἰδὼς ὅσα πατρὶ μου, λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὐκ 47

quod vidistis apud patrem vestrum, facitis. ὁ εἰδὼς ὅσα πατρὶ μου, λαλῶ, ποιεῖτε.

* estis,

Responderrunt & dixerunt ei: Pater noster Abraham est. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀβραάμ ἐστίν. 48

* facite

Dicit eis Iesus: Si filii Abrahæ essetis, opera λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ τέκνα τῶ ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ 49

Abrahæ faceretis. Nunc autem queritis me interficere, ἀβραάμ ἐποίειτε, νῦν δὲ ζητεῖτέ με δαρκτείναι, 40

hominem, qui veritatem vobis locutus sum, quam audiui ἀνθρώπον ὅς τινι ἀληθεῖαν ὑμῖν κελόμακα, ὡς ἤκουσα 51

Deo. hoc Abraham non fecit.

ὅσα τῷ θεοῦ· τὸτο ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν.

* faci.

Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaq; ei: Nos ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τῷ πατρὶ ὑμῶν. εἶπον ἅν' αὐτῷ, ἡμεῖς 41

ex fornicatione non sumus facti, unum patrem habemus Deum. ἐκ πορνείας οὐ γαγγνημέθα. εἷνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν.

* ergo

Respondit eis Iesus: Si Deus pater vester esset, diligeretis εἶπον. αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἦρα τὰτι 42

τις με: ego enim ex Deo profectus sum, & veni: neque enim a processi,
αὐτὸς ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔβην, καὶ ἦκω· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ
meipso veni, sed ille me misit.

Propriet quid loquelam meam non cognoscitis? Quis non potestis Quare

43 ἔξατι πῶς καλῶς τὸ ἐμὸν οὐ γινώσκετε ὅτι οὐ πατέρα
audite sermonem meum. Vos ex patre dia-

44 ἀκούειν τὸν λόγον τὸ ἐμὸν. ὑμεῖς ἐκ τῆς πατρὸς τῆς δι-
bolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.

κόλου ἐσεῖς, ἃ τὰς ὁπιδυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιῆναι.
ille homicida erat ab initio, & in veritate non

ἔκεινος ἀνθρώπων κτάνος ἢ ἀπὸ ἀρχῆς, ἃ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἔχ-
stetit: quia non est veritas in eo. cum loquitur mendacium,

ἔστηκεν ὅτι ἔχει ἀλήθειαν ἐν αὐτῷ. ὅταν λῶγῃ τὸ ψεῦδος,
ex propriis loquitur: quia mendax est, & pater eius.

ἐκ τῆς ἰδίων λῶγει ὅτι ψεύστης ἐστίν, ἃ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
Ego autem quia veritatem dico, non creditis mihi.

45 ἐγὼ δὲ ὅτι πῶς ἀλήθειαν λέγω, οὐ πισθεύετε μοι.
Quis ex vobis parvum me de peccato? Si autem veritatem parvum

46 τίς ἔξ ὑμῶν ἐλέγχει με ἀπὸ ἀμάρτιας; εἰ δὲ ἀλήθειαν
dico, ὅτι οὐ πισθεύετε μοι? * Καί ποτε ex Deo, quare

47 λέγω, ἔξατι ὑμεῖς οὐ πισθεύετε μοι; ὁ ὄν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅτι
verba Dei audis. Propriet hoc vos non auditis, quia Properterea

τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει. ἔξα τὸ τοῦ ὑμῶν οὐκ ἀκούετε, ὅτι
ex Deo non estis. Responderunt ergo Indici, &

48 ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔκ ἐσεῖς. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, ἃ
dixerunt ei: Ὁ Non pulchrum dicimus nos, quia Samaritanus es, tu, & Nonne bene

εἶπεν αὐτῷ, οὐ κηρώς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι σαμωριτίτης εἶ σύ, ἃ
demonium habes? Respondit Iesus: Ego demonium

49 δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἐγὼ δαιμόνιον
non habeo: sed honorifico Patrem meum, & vos inhonoratis me.

ἐκ ἐγώ, ἀλλὰ πῶς τὸν πατέρα μου, ἃ ὑμεῖς ἀπμίζετε μοι.
Ego autem non quaro gloriam meam, est qui querat, & iudicet.

50 ἐγὼ δὲ οὐ ζῆλω τῆς δόξης μου ἐστίν ὁ ζήτηρ, ἃ κριτὴρ.
Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit,

51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρή-
rit, mortem non videbit in aeternum.

ση, θάνατον οὐ μὴ θάρσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
Dixerunt ergo ei Iudaei: Nunc cognovimus quia demonium

52 εἶπαι αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι, νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον
habes. Abraham mortuus est & Propheta: & tu dicis, Si quis

ἔχεις ἀβραάμ ἀπέθανε, ἃ οἱ περὶ τῆς ἃ σὺ λέγεις, ἐὰν τις
sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in aeternum?

τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃ θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα;
Non tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? Nonquid

53 μὴ σὺ μείζων εἶ τῆς πατρὸς ἡμῶν ἀβραάμ, ὁ ὁστος ἀπέθανε;

6 Ηκε ¹δicens, εστρεψεν ²ῥυθμῶν, & fecit lutum ex ³ἁ-
 τὰ τὰ εἰπόντων, ἐπίστρεψε ⁴χαμαί, & ἐποίησε ⁵πλήν ⁶ἐν τῷ ⁷πί-
 το, & ἴσθητο ⁸lutum super ⁹oculos ¹⁰Peccati: ¹¹Peccius,
 ματο, ¹²καὶ ἐπέχρισε ¹³τὸ πλὴν ¹⁴ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς τῷ τυφλῷ,
 Et dixit ¹⁵ei: Vade ¹⁶lana in ¹⁷natatoria ¹⁸Siloe,
 7 καὶ εἶπεν ¹⁹αὐτῷ, ὕπαγε, νίψαι εἰς ²⁰τίλην ²¹κολυμβήθραν ²²τῆ
 siloam, quod interpretatur, ²³Missus. ²⁴Abiit ²⁵ergo & la-
 σπλάμη, ὃ ἐρριμμένον ²⁶ἀπέσταλμά ²⁷⊕. ²⁸ἀπῆλθεν ²⁹οὐκ ³⁰ἔ-
 uit: & venit ³¹videns. ³²Iraque ³³vicini & ³⁴fr-
 8 λῆστο, ³⁵καὶ ἦλθε ³⁶βλέπων. ³⁷εἰ οὐκ ³⁸ἴσθητες ³⁹καὶ εἰ ⁴⁰θεω-
 stantes ⁴¹eum ⁴²prills ⁴³quia ⁴⁴peccare ⁴⁵erat, dicebant: ⁴⁶Nonne ⁴⁷hic
 εἰσώπτεσ ⁴⁸αὐτὸν ⁴⁹τὸ ⁵⁰ἄριστον ⁵¹ὅτι ⁵²τυφλὸς ⁵³ἦν, ⁵⁴ἔλεγον, ⁵⁵ὃς ⁵⁶οὕτως
 est ⁵⁷peccatus ⁵⁸& ⁵⁹mendicans? ⁶⁰Alij ⁶¹dicebant, ⁶²Quia
 9 ὅτι ⁶³ὁ ⁶⁴καθημέριος ⁶⁵καὶ ⁶⁶περὶ ⁶⁷ῥυθμῶν; ⁶⁸ἀλλ' ⁶⁹οἱ ⁷⁰ἔλεγον, ⁷¹ὅτι
 hic ⁷²est. ⁷³Alij ⁷⁴autem, ⁷⁵quod ⁷⁶similis ⁷⁷ei ⁷⁸est. ⁷⁹Ille ⁸⁰dicebat:
 ἔτος ⁸¹ὅστιν ⁸²ἄλλοι ⁸³ἴ, ⁸⁴ὅτι ⁸⁵ὁμοῖος ⁸⁶αὐτῷ ⁸⁷ὄστιν ⁸⁸ἔκενος ⁸⁹ἔλεγον,
 Quia ⁹⁰ego ⁹¹sum. ⁹²Dicebant ⁹³ergo ⁹⁴ei: ⁹⁵Quomodo ⁹⁶ἄπερι ⁹⁷sunt
 10 ὅτι ⁹⁸ἔγω ⁹⁹εἰμι. ¹⁰⁰ἔλεγον ¹⁰¹οὐκ ¹⁰²αὐτῷ, ¹⁰³πῶς ¹⁰⁴ἀνεῳχθήσεται
 tibi ¹⁰⁵oculis? ¹⁰⁶Respondit ¹⁰⁷ille ¹⁰⁸⊕ ¹⁰⁹ait: ¹¹⁰Ho-
 11 σου ¹¹¹οἱ ¹¹²ὀφθαλμοί;
 mo ¹¹³idē ¹¹⁴Iesus, ¹¹⁵lutum ¹¹⁶fecit, & ¹¹⁷unxit ¹¹⁸meos ¹¹⁹iqui ¹²⁰diciunt
 πὸς ¹²¹λεῖρά ¹²²⊕ ¹²³ἵνα ¹²⁴πλήν ¹²⁵ἐποίησεν, ¹²⁶καὶ ¹²⁷ἐπέχρισέ ¹²⁸με ¹²⁹τῶν
 oculos, & ¹³⁰dixit ¹³¹mihi: ¹³²Vade ¹³³ad ¹³⁴natatorium ¹³⁵psiloeis, ¹³⁶p ¹³⁷Siloe,
 ὀφθαλμοῖς, ¹³⁸καὶ ¹³⁹εἶπέ ¹⁴⁰μοι, ¹⁴¹ὕπαγε ¹⁴²εἰς ¹⁴³τὴν ¹⁴⁴κολυμβήθραν ¹⁴⁵τῆ ¹⁴⁶σπλάμης,
 & ¹⁴⁷lana. ¹⁴⁸Abiit ¹⁴⁹autem ¹⁵⁰⊕ ¹⁵¹lana ¹⁵²vidi. ¹⁵³Et ¹⁵⁴abij, & ¹⁵⁵lani, &
 καὶ ¹⁵⁶νίψαι ¹⁵⁷ἀπῆλθεν ¹⁵⁸ἵ ¹⁵⁹καὶ ¹⁶⁰νίψαί ¹⁶¹⊕ ¹⁶²ἀνέβλεψα.
 12 ¹⁶³Dixerat ¹⁶⁴ergo ¹⁶⁵ei: ¹⁶⁶Vai ¹⁶⁷est ¹⁶⁸ille? ¹⁶⁹Am: ¹⁷⁰Nescio.
 εἶπον ¹⁷¹οὐκ ¹⁷²αὐτῷ, ¹⁷³ποῦ ¹⁷⁴ὄστιν ¹⁷⁵κεῖνος ¹⁷⁶⊕; ¹⁷⁷ἀγνοεῖ, ¹⁷⁸ὃς ¹⁷⁹οὐκ ¹⁸⁰ἴδεν.
 13 ¹⁸¹Adducunt ¹⁸²eum ¹⁸³ad ¹⁸⁴Pharisaeos ¹⁸⁵illum ¹⁸⁶super ¹⁸⁷caecam.
 ἄρρουν ¹⁸⁸αὐτὸν ¹⁸⁹πρὸς ¹⁹⁰τοὺς ¹⁹¹φarisaeοὺς ¹⁹²τὸν ¹⁹³ποτε ¹⁹⁴τυφλόν.
 14 ¹⁹⁵Erat ¹⁹⁶autem ¹⁹⁷sabbatum, ¹⁹⁸quando ¹⁹⁹lutum ²⁰⁰fecit ²⁰¹Iesus, &
 ἡ ²⁰²ἡμέρα ²⁰³αὐτῶν ²⁰⁴ὅτε ²⁰⁵τὸν ²⁰⁶πλήν ²⁰⁷ἐποίησεν ²⁰⁸ὁ ²⁰⁹ἴσθησεν, ²¹⁰καὶ
 aperuit ²¹¹eius ²¹²oculos. ²¹³Iterum ²¹⁴ergo ²¹⁵interrogabant
 15 ἀνέφθξεν ²¹⁶αὐτὸν ²¹⁷τοὺς ²¹⁸ὀφθαλμοῖς. ²¹⁹πάλιν ²²⁰οὐκ ²²¹ἠρώτων
 eum ²²²& ²²³Pharisaei ²²⁴quomodo ²²⁵vidisset. ²²⁶p ²²⁷⊕ ²²⁸dixit ²²⁹ei: ²³⁰p ²³¹Ille ²³²autem
 αὐτὸν ²³³καὶ ²³⁴οἱ ²³⁵φarisaeοὶ ²³⁶πῶς ²³⁷ἀνέβλεψεν. ²³⁸ὁ ²³⁹ἴ ²⁴⁰ἔπεν ²⁴¹αὐτοῖς,
 Lutum ²⁴²imposuit ²⁴³mihi ²⁴⁴super ²⁴⁵oculos, & ²⁴⁶lani: &
 πλὴν ²⁴⁷ἐπέθηκε ²⁴⁸μοι ²⁴⁹ὅτι ²⁵⁰τῶν ²⁵¹ὀφθαλμοῖς, ²⁵²καὶ ²⁵³νίψαί ²⁵⁴μου, ²⁵⁵καὶ
 video. ²⁵⁶Dicebant ²⁵⁷ergo ²⁵⁸ex ²⁵⁹Pharisaeis ²⁶⁰quidam: ²⁶¹Hic ²⁶²ho-
 16 βλέπω. ²⁶³ἔλεγον ²⁶⁴οὐκ ²⁶⁵ἐν ²⁶⁶τῷ ²⁶⁷φarisaeῶν ²⁶⁸τινές, ²⁶⁹ὅτι ²⁷⁰ὁ ²⁷¹αὐ-
 mo ²⁷²non ²⁷³est ²⁷⁴Deo, ²⁷⁵quod ²⁷⁶Sabbatum ²⁷⁷non ²⁷⁸custodit. ²⁷⁹quī
 ἄνθρωπος ²⁸⁰ὃς ²⁸¹ἐστὶ ²⁸²τῶν ²⁸³θεοῦ ²⁸⁴ὅτι ²⁸⁵τὸ ²⁸⁶σάββατον ²⁸⁷ἔτιθεται
 Alij ²⁸⁸dicebant: ²⁸⁹Quomodo ²⁹⁰potest ²⁹¹homo ²⁹²peccator ²⁹³ita
 ἄλλοι ²⁹⁴ἔλεγον, ²⁹⁵πῶς ²⁹⁶δύναται ²⁹⁷ἄνθρωπος ²⁹⁸ἀμάρτυλὸς ²⁹⁹τοῦ
 lia ³⁰⁰signa ³⁰¹faceret ³⁰²Et ³⁰³schisma ³⁰⁴erat ³⁰⁵in ³⁰⁶ipsis.
 αὐτὰ ³⁰⁷σημεῖα ³⁰⁸ποιεῖν; ³⁰⁹καὶ ³¹⁰σχίσμα ³¹¹ἦν ³¹²ἐν ³¹³αὐτοῖς.
 313 ³¹⁴⊕ ³¹⁵inter ³¹⁶eos.

*qui

Dixerunt ergo caeco iterum: Tu, quid dicis de illo, quid
λέγοισιν σου τῶ τυφλῷ πάλιν, σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι 17
aperuit tuos oculos? Ille autem dixit: Quia propheta est.
Λῴοιξέ σου τὰ ὀφθαλμοίς, ὃ ἵ ἐπέειπεν, ὅτι σφραγίτης ὄζειν.

*fuisse & vidisset
donec

Non crediderunt ergo Iudaei de illo, quia caecus natus
ἔκ ἐπιγευσαν ἢ οἱ ἰσθ' αἰοὶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν, 18

|| qui viderat:

vidit, quia quos vocauerunt parentes eius & illius
καὶ ἀνεβλέψεν, ἕως ὅτε ἐφώνησεν τῶν γονεῖς αὐτοῦ τὰ
videntia: Et interrogauerunt eos, dicentes:

ἀναβλέψαντος καὶ ἠρώτησαν αὐτοῦ, λέγοντες, 19

Hic est filius vester, quem vos dicitis quis caecus natus est?
ἕτος ἔστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν υμῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγέννηθη;

Quomodo ergo nunc videt? Responderunt autem eis
πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; ἀπεκρίθησαν ἃ αὐτοῖς 20

* videret,

parentes eius, & dixerunt, Scimus quia hic est filium nostrum, &
οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, οἴδαμεν ὅτι ἕτος ἔστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ

quis caecus natus est? Quomodo autem nunc videt, ne-
ὅτι τυφλὸς ἐγέννηθη πῶς ἃ νῦν βλέπει, ἔκ 21

scimus, aut quis aperuit eius oculos, nos ne-
οἴδαμεν, ἢ πῶς ἠλώρισεν αὐτὸν τῶ ὀφθαλμοίς, ἡμεῖς ἔκ

scimus. ipse statem habet, ipsum interrogate, ipse de
οἴδαμεν. αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε αὐτὸς περὶ

se ipso loquatur. Hic dixerunt parentes eius, quoniam ti-
ἔαυτοῦ λέγουσιν. ταῦτα εἶπον οἱ ἰσθ' αἰοὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐπὶ 22

*conspirauerant mebant

Iudaeos. iam enim confiterentur Iudaei, ut
κοῦντο τὰν ἰουδαίους ἢ δὴ ἃ συνετέθειντο εἰ ἰουδαίοις, ἢ κα

* esse

si quis eum confiteretur Christum, extra synagogam ferret.
ἔάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστὸν, ἐκπομπήσεται ἔξω τῆς

|| Propterea

Propter hoc parentes eius dixerunt, Quia statem habet, ipsum
ἵνα πῶς οἱ ἰσθ' αἰοὶ αὐτοῦ εἶπον, ἐπὶ ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν 23

* aurum

interrogate. Vocauerunt ergo Rex secundo hominem
ἐρωτήσατε, ἐφώνησαν ἔκ ἐν δευτέρου τ' ἀνδρῶν 24

qui fuerat caecus, & dixerunt ei: Da gloriam Deo. nos
ὁς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ, δὸς δόξαν τῶ θεῷ ἡμεῖς

scimus quia homo peccator est.
οἴδαμεν ὅτι ὁ ἀνδρῶν ἔκ ἐκ ἀμάρτωλός ἐστιν.

* Dixit ergo eis
hic:

Respondit ergo ille, & ait: Si peccator est, ne-
ἀπεκρίθη ἔκ ἐκείνος καὶ εἶπε, εἰ ἀμάρτωλός ὄζειν, ἔκ 25

*um essem,

scio, quia caecus existens, modo video. Dixerunt autem
οἴδα. ἐγὼ οἴδα, ὅτι τυφλός ἦν, ἄρτι βλέπω. εἶπον ἃ

ergo tibi

illi respondens. Quid fecit tibi, quomodo aperuit tuis oculos?
αὐτῶ πάλιν, τί ἐποίησέν σοι, πῶς ἀνέλωξέ σου τὰν ὀφθαλμοίς; 26

Respondit eis: Dixi vobis iam, & non audistis: quid iterum
ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶπον ὑμῖν ἢ δὴ, καὶ ἔκ ἡκούσατε τί πάλιν 27

*annquid

vultis audire? non & vos vultis eius discipuli fieri?
ἴθατε ἀκούει; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτὸν μαθηταῖς ἡμεῶν;

† ἔλεος

Constituti sunt ergo ei, & dixerunt: Tu sis discipulus Illius: * Maledixit ergo

18 † ἐλοιδορήσαν οὐκ αὐτὸν, καὶ εἶπον, σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου, λοιδορήσαν
nor autem Moyfi sumus discipuli.

ἡμῖς ὅ τὸ μωσῶς ἐσὶν ἡμῶν μαθηταί.
Nos scimus quia Moyfi locutus est Deus: hunc autem no-

29 ἡμῖς οἰδαμεν ὅτι μωσῆς ἠελε ἀληθεῶς ὁ θεός· τὸτον ὅ ἐκ
scinius vnde ἔσθ. Respondit ille homo, & ἔβη

30 οἰδαμεν πῶθεν ἔστιν. ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ
dixit eis: In enim hoc mirabile est, quia vos nesci-

εἶπεν αὐτοῖς, ἐν γὰρ τῷ πνεύματι ἔστιν, ὅτι αὐεῖς ἔκ οἰδα-
tis vnde sit, & aperuit meos oculos.

τε πῶθεν ἔστι, καὶ ἀνεῴξε μου τοὺς ὀφθαλμούς.
Scimus autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis

31 οἰδαμεν ὅτι ἀμάρτυλων ὁ θεός ἐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις
Dei cultor ᾖ, & voluntatem eius faciat, hunc audit. P est, *εἶπεν,
θεοσεβῆς ἦ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆσιν, τούτου ἀκούει.
Ex seculo non auditum est quia aperuit quis oculos

32 ἐκ τῷ αἰῶνος ἐκ ηἰκούσθη ὅτι ἰωάννης τις ὀφθαλμούς
exci nati, ἵσι non esset hic Deus, I XIB

33 τυφλοῦ γεννημένου. εἰ μὴ ἰωάννης ὁ υἱὸς θεοῦ,
non poterat facere quicquam. Responderunt & dixerunt

34 ἐκ ἡδύνατο ποιεῖν ἐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον
ei: In peccatis tu natus es & tu doces

αὐτῶν, ἐν ἀμάρτυλαις σὺ ἐβηθήσῃς ὁ λόγος, καὶ σὺ διδάσκεις
nos? Et eiecerunt eum foras. Audiuit Iesus quia

35 ἡμῶς, καὶ ἔξεβδελον αὐτὸν ἔξω. ἔκυσεν ὁ ἰησοῦς ὅτι
eiecerunt eum foras: & disueniens eum, dixit ei: Tu credis

36 ἐξέβδελον αὐτὸν ἔξω, καὶ ἄρῶν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῶν, σὺ πιστεύεις
in filium Dei? Respondit ille & dixit: Et

37 εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη ὁ κείνος καὶ εἶπε, καὶ
quit est, Domine, ut credam in eum? Dixit autem ei Iesus: Et vidiſti

37 εἶπε ὅ αὐτῶ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν
cum: & *loquens qui loquitur cum te, ille est. *As ait: Credo, Domine. *At ille

38 μετὰ σου, ἐκείνός ἐστιν. ὁ ὃς εἶπεν, πνεῦμα κυρίου
Et adoravit eum. Et dixit P Iesus: In iudicium proci-
dente

39 καὶ προστεκνήσθη αὐτῶ. καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, εἰς κρι-
cum ego in mundum hunc veni, ut non videntes P ei

39 μα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τῶτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες
vident, & *videntur exci fiant. *qui non vident,

βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ ᾖσινται.
Et audierunt lex Pharisaeis Phac *videntes eum **

40 καὶ ἠκούσαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα οἰόντες μετ' αὐτοῦ,
& dixerunt ei: Num & nos exci sumus? Iiquidam P qui cum ipso

καὶ εἶπον αὐτῶ, μὴ καὶ ἡμῖς τυφλοὶ ἐσόμεν;
Nunquid

Dixit eis Iesus: Si ceci essetis, non habernit
 ειπεν αυτοις ο ιησους, ει τυφλοι ητε, οκ αν ειχατε
 peccatum. nunc vero dicitis, Quia videmus igitur peccatum 41
 αυτησαν. νυν ο λεγατε, οτι βλεπομεν. η ουμ αμαρτια
 vestrum manet.
 υμιν μνηει.

CAP. X. 1.

¶ qui non intrat

Amen amen dico vobis, *homo intrans per ostium*

¶ ascendit

Αμην αμην λεγω υμιν, ο μη εισερχομεν *in ostium, sed ascendens aliunde,*

¶ Qui autē intrat

εις τιν αυτην *ostium, sed* της σερβατων, αλλα αναβαινων *ascendens* αλλαχθεν, *illud vero intrans*

ομεινος κλεπτης οστι η λησης. ο ο εισερχομεν *per ostium, pastor est omnium.*

οστι η δυρας, ποιμεν οστι της σερβατων. *Huic*

¶ nominatim,

οστι η δυρας, ποιμεν οστι της σερβατων. *ostius aperit: & oues vocat iuxta nomen, & educit eas.*

τα ιδια σερβατα κλεει κατ' ονομα, η εξορει αυτα. *Et cum proprias oues emisit, ante eas*

¶ sequuntur, ¶ fugiunt

η ο των ταυ ιδια σερβατα κλεει κατ' ονομα, η εξορει αυτα. *vadii: & oues illum sequuntur: quia sciunt vocem*

πορευει, η τα σερβατα αυτη ακολουθει οτι οι δισα της φωνης *Alienam autem non*

αυτη. αλλοτριω η μη ακολουθησων, αλλα φευ- *giant ab eo: quia non nouerunt alienorum vocem.*

ζονται απ αυτη. οτι οκ οιδασ της αλλοτριω τιν φωνην. *Hoc prouerbiū dixit eis Iesus. Illi autem*

¶ quid loqueretur

τωτην τιν παρεμιαν ειπεν αυτοις ο ιησους. ομεινοι δε *non cognouerunt quae loquebatur eis.*

οκ εγνωσαν τιν αυτην ελθει αυτοις. ειπεν ουμ *Dixit ergo*

ιταυτην αυτοις ο ιησους, αμην αμην λεγω υμιν, οτι εγω ειμ *iterum eis Iesus: Amen, amen dico vobis, quia ego sum*

οστι η δυρας της σερβατων. ομεινοι δε οστι η δυρας, *ostium, Omnes quotquot venerunt, fures*

εισι η λησαι. αλλ οκ ηκουσαν αυτων τα σερβατα. *sunt & latrones: sed non audierunt eas oues.*

οστι η δυρας, ποιμεν οστι της σερβατων. *Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur:*

¶ ratiua

εγω ειμ η δυρας. οστι η δυρας, ποιμεν οστι της σερβατων. *& ingredietur & egredietur, & ratiua inueniet.*

¶ nisi

η δυρας της σερβατων. οστι η δυρας, ποιμεν οστι της σερβατων. *Ergo non venit nisi non ut furetur & mactet, & perdat*

εγω ηλθον ινα ζωην εχωσι, η φεισοσιν εχουσιν. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

εγω

Ego sum pastor ^{*pulcher.} Pastor ^{*pulcher} animam ^{*bonus}

11 ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλός ἔψυχην
suam ponit pro ouibus. Mercenarius autem suis.

12 αὐτὸ πῆσπον ὑπὲρ τῆς ψευδέων.
& Proos existens pastor, cuius non sunt oues proprias, videt
ἕνδε ὡν ποιμὴν, οἱ ἐκείνῳ τὰ ψευδέων ἰδία, θεωρεῖ ἔ
lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: & p qui non est
λῦον ἐρχόμενον, ἕνδε φέουσι τὰ ψευδέων, ἕνδε φέουσι καὶ
lupus rapit eas, & dispergit oues.

13 ὁ ἕνδε μισθωτὸς φέουσι, ὁ π μισθωτὸς φέουσι, ἕνδε οὐ μέλει αὐτῷ
At mercenarius fugit, quia mercenarius est: & non cura est ei
de ouibus. Ego sum pastor ^{*pulcher,} & ^{*bonus.}

14 αὐτὸ τῆς ψευδέων. ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ἕνδε
cognosco meam, & cognosco a meis. ^{*autem} ^{*pertinet ad eum} ^{*bonus.}

15 ἕνδε μισθωτὸς φέουσι, ὁ π μισθωτὸς φέουσι, ἕνδε οὐ μέλει αὐτῷ
Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem:
γινώσκω τὰ ἐμά, ἕνδε γινώσκωμαι ὑπὲρ τῆς ἐμά.
& animam meam pono pro ouibus. ^{*meis.}

16 ἕνδε μισθωτὸς φέουσι, ὁ π μισθωτὸς φέουσι, ἕνδε οὐ μέλει αὐτῷ
Et alias oues habeo que non sunt ex ^{*causa hinc:} ^{*hoc ouili:}
καὶ ἄλλα ψευδέων ἐγώ ἀ ἐκείνῳ ἐκ τῶν αὐτῶν ταύτης
& illas me oportet adducere: & vocem meam audient: & fiet
καὶ κἀνὰ ἐμά δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῶν αὐτῶν μου ἀκούσοι, ἕνδε ἡγήσοι
vnum ouile, sicut pastor. ^{Propter hoc} Pater me diligit. ^{|| & Propter}

17 μίαν ποιμῆν, εἰς ποιμῆν. ἕνδε τὸ ὁ πατὴρ με ἀγαπᾷ,
quia ego pono, animam meam, ut iterum sumam eam.
ὁ π ἐγὼ πῆσπον τῶν ψυχῶν μου, ἕνδε πάλιν λάβω αὐτῶν.
Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a
18 ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ πῆσπον αὐτῶν ἀπ'
meipso, potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo
ἐμαυτοῦ ἕνδε ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν, ἕνδε ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν
iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi
πάλιν λαβεῖν αὐτῶν. ταύτῳ πάλιν ἐλαβον ἕνδε
Patre meo. ^{Difficulis igitur iterum facta est eis} ^{*inter Iudcos}

19 τὸ πατὴρ μου. ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ πῆσπον αὐτῶν ἀπ'
Indici propter sermones hos. Dicebant autem iudei
20 ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ πῆσπον αὐτῶν ἀπ'
ex ipis: Demonium habet, & insanit: quid eum auditis?
ὅς αὐτῶν, δαιμονιον ἕνδε ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ πῆσπον αὐτῶν ἀπ'
Alii dicebant: Hec verba non sunt ^{*demoniaci:} ^{*demonium ha-} ^{*bentis. Nunquid}

21 ἕνδε αἰρεῖ αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ πῆσπον αὐτῶν ἀπ'
Non demonium potest exorum oculos aperire?
μὴ δαιμονιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
Facta sunt autem Encenia in Hierosolymis: & hyems erat.

22 ἐγὼ μὴ δαιμονιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
Facta sunt autem Encenia in Hierosolymis: & hyems erat.

Et ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis.

καὶ περὶ πάντας ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ σοφῶν σολομῶνι. 1

Circumdederat ergo cum Iudæis, & dicebant, eum quod-

ὀκικαλωσταν οὐκ αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἕως 14

vique animam nostram tollis: si tu es Christus, dic

ποτέ τίω ψυχὴν ἡμεῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπέ

Loguer

nobis palam. Respondit eis Iesus: Dixi vobis,

ἡμῖν παρρησία, ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἶπον ὑμῖν, 15

& non creditis. opera quæ ego facio in nomine Patris

καὶ ὑ πιστεύετε. τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποίω ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς

P testimonium perhibent

mei, hæc presertim de me: Sed vos non cre-

μου, ταῦτα μὴ δοκίμαστέ μοι, ἀλλ' ἕνεκεν οὐ πι-

quia

ditis: non enim estis ex omnibus meis, sicut dixi-

σεύετε, οὐ γὰρ ἔστε ἐκ τῆς περὶ πάντων τῆς ἐμεῖς, καὶ οὗτοι εἶπον

vobis. Oute meæ vocem meam audiunt,

ὑμῖν. τὰ περὶ πάντων τὰ ὀνόματός μου ἀκούει, 17

& ego cognosco eas, & sequuntur me. Et ego vitam

καὶ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ ἀπολοῦσιν ἐν αἰῶνι, καὶ ἔχ

æternam do eis, & non peribunt in æternum: & non

αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ ἐκ τῆς ἀπολώσιν ἐν αἰῶνι, καὶ ἔχ

rapit quisquam eas de manu mea. Pater meus qui

ἀρπάσει τίς αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. ὁ πατὴρ μου ἐσ

δέδωκέ μοι, μείζων πάντων ὄντων, καὶ ἕνεκεν δυνάμει ἀρπάξεν

de manu Patris mei. Ego & Pater, unum sumus.

ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς μου. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐσώμεν, 19

Suffecerunt ergo iterum lapides Iudæi, ut lapidarent eum.

ἐβόησαν οὖν πάλιν λίθοις οἱ ἰουδαῖοι, ἵνα λιθώσωσιν αὐτόν. 18

bona

δείκνυμι

Respondit eis Iesus: Multa & pulchra opera ostendi vobis

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πολλὰ καλὰ ἔργα ἐδείξα ὑμῖν

ex Patre meo, propter quod eorum opus lapidatis me?

ἐκ τῶ πατρὸς μου, ὅτι ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετε μέ;

bono

Respondenterunt ei Iudæi, dicentes: De sepulchro operantur

ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι λέγοντες, περὶ καλά ἔργου ἡ

lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo

λιθάζομεν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος

scdm filios Nonne

peccatis, facis teipsum Deum. Respondit eis Iesus: Non

ὄν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἕως 14

est scriptum in lege veteri: Ego dixi, dii estis:

ἐστὶ γράμμα μὲνον ἐν τῷ νόμῳ ὑμεῶν, ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστε;

si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est,

εἰ ἀκείνους εἶπε θεοὺς, πῶς οὖν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, 15

& non potest solui scripturæ Quem Pater sanctificavit

καὶ ἐδύναμει λυθῶσαι ἡ γραφή, ὅν ὁ πατὴρ ἁγίασε 16

& misit in mundum, vos dicitis. Quia blasphematis,

καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸ κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημαίς,

ὅτι

quia dixi, filius Dei sum?

Si non facio opera

37 οτι ειπον, υος εσθ θεου υιου;

ei & ποιω τα εργα τα

Patris mei, sine credite mihi:

Si autem facio, & si nolite credere

38 πατρος μου, μη πισευετε μοι.

ei & τρωω, και

michi non credatis,

operibus credite:

ut cognoscatis & Pultis credere,

εμοι μη πισευητε, ποις εργασις πσευσατε, ινα γνωατε και

πισευσητε οτι εν εμοι ο πατηρ, και εν αμτω.

Querebant ergo, unum eum apprehendere; & exiit for

scit, = Pater

de manibus

39 εξητων ουμ πααλιμ κη τον πασσα; και εξηλθεν εκ της

manu eorum.

Et abiit iterum trans Torda-

40 χειρς αυτων.

και απηλθε πααλιμ περα τω ιορδα-

νη, εις τ τοπογ ερω λιω ιωαάνης το περτον βαπιζων;

και

Et multi venerunt ad eum, & dice-

41 εμενεν οικει.

και πολλοι ηλθον προς αυτην, και ελε-

βαντ: Quia Ioannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem

γονοπι ιωαάνης μη σημαιον εποιησεν αθεν; παντα δε

quicunque dixit Ioannes de hoc, vera erant.

ετα ειπων ιωαάνης απε τουτου, δηνηθη λιω.

Et crediderunt multi illic in eum.

42 και επως αυτων πολλοι οικει εις αυτην.

CAP. XI. ια.

Erat autem quidam loquens Lazarus a Bethania, ex de castillo

4 Ην δε ης αδελων λαζαρο δατο βηθανιας, εκ τ

43 καμης μαριας και μαρτας τ αδελφης αυτης.

Erat autem Maria ungens Dominum unguento, & exte- quae unxit

44 λιω τ πεδια η αλειψασα τ κειον μουφ, και τ εκμα- exte- rsi

45 ξασα του ποδαυ αυτη τειξιν αυτης, ης ο αδελφος λα-

46 ζαρο ηωθενει, απεσειλω ουμ α αδελφαι προς

47 αυτων λεγουσαι, κυριε, ιδε ον φιλεισ αδενει.

Audient autem Iesus dixit: Hec infirmitas non est ad sis

48 ακουαυ δε ο ιησους ειπεν, αυτη η αδενεια εκ εστ προς

49 δαυατον, αλλ υωφ τ εσξιας το θεου, ινα δοξαθη ο υος

50 το θεου δι αυτης.

51 μαρταμ και τω αδελφω αυτης και τ λαζαρον.

52 ος ουμ ηκουσεν οτι αδενει, τετεμη ημενην εν φ λιω

53 δυο diebus:

Hæc

loco hæc dicit.

Deinde post hoc dicit

di

τότε δύο ἡμέρας.

ἔπειτα κ' τὸ λέγει τοῖς μα- 7

scipulis suis: Eamus in

Iudæam iterum.

ἡμεῖς αὐτῶ, ἀγωνῶν εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν.

Dicunt ei discipulis

Rabbi, nunc querebant te

λέγουσιν αὐτῶ οἱ μαθηταί, ραββί, νῦν ἐζητοῦν σε 8

lapidare Iudæi: & iterum vadis illuc?

λεῖπόμεν οἱ ἰουδαῖοι, ἢ πάλιν ἐσθλὰς ἐκεῖ;

Respondit Iesus: Nonne duodecim horæ sunt dicit

ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, οὐχὲ δώδεκα ὥραι εἰσὶν τῆς ἡμέρας; 9

Si quis ambulaverit in die, non offendit quia lucem

εἰάν τις περπατῆ ἔν τῆ ἡμέρᾳ, ἔσθλὰς ἔπει' ὅτι τὸ φῶς τῶ

mundi huius videt.

Si autem quis ambulaverit in

κόσμου τούτου βλέπει.

εἰάν δέ τις περπατῆ ἔν 10

noctes, offendit: quia lux non est in eo.

τῆ νυκτὶ, περπατῆ, ὅτι τὸ φῶς οὐ ἐστὶν ἐν αὐτῶ.

hæc

Hæc ait, & post hoc dicit eis: Lazarus amicus

ταῦτα εἶπε, κ' κ' τὸ λέγει αὐτοῖς, λαζάρου ὁ φίλος ἢ

nostr dormit: sed vado ut à somno excitem eum.

ἡμεῖς ἡ κεκοίμητος· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτὸν.

κοιμώμαι

salvus erit.

Dixerunt ergo discipuli ei: Domine, si dormit, scruabitur.

εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῶ, κυριε, εἰ κεκοίμητος, ὁτι τίς 11

εἰρήκει τὸ ἰησοῦς περὶ τῶ θανάτου αὐτῶ, ἐκεῖνοι δέ ἢ

putaverunt quia de dormitione somni diceret.

ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.

Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste, Lazarus

τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς παρήσια, λαζάρου 14

mortuus est. Et gaudet propter vos, ut credidistis, quoniam non

αἰπέθανε. κ' χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πεισῆσθε, ὅτι ἐκ 15

eram ihj: sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas

ἡμεῖς ἐκεῖ ἀλλ' ἀγωνῶν περὶ αὐτὸν. εἶπεν οὖν θωμᾶς 16

qui dicitur

ad discipulos:

venit itaque

&

ὁ λεγόμενος διδύμος τοῖς συμμαθηταῖς, ἀγωνῶν κ' ἡμεῖς

ἵνα ἀποθῶμεν μετ' αὐτῶ. ἐλθὼν οὖν ὁ ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν 17

quatuor dies iam habentem in monumento.

τέσσαρες ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῶ μνημείῳ.

Erat autem Bethania iuxta Hierosolimam quasi à stadiis

δώδεκα ἢ βηθανία ἐγγὺς τῆ ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων 18

quiddecim. Et multi ex Iudæis venerant

δεκαπέντε κ' πολλοὶ ἐκ τῆ ἰουδαίας ἐληλυθότες 19

ad eam quæ circa Martham & Mariam, ut consolarentur

περὶ τῶ ἀδελφοῦ αὐτῶν.

ἠδραμυδι-

μαι

cas de

fratre suo.

ἢ οὐ

Ergo Martha ut audiuit quia Iesus venit, occurrat
 12 ἡ οὐ μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ ἰησοῦς ἔρχεται, ἵστασθαι τὴν
 illi: Maria autē in domo sedebat. Dixit ergo

13 αὐτῇ μάρθα ὅτι ἐν τῷ οἴκῳ ἰσχυρῶς ζῆτο. εἶπεν ἡ γὰρ
 Martha ad Iesum: Domine, si fuisset hic, frater meus non
 μάρθα πρὸς τὸν ἰησοῦν, κύριε, εἰ ἦς ὦδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ
 fuisset mortuus. Sed & nunc scio quia quicumque po-

14 ἀντὶ ἐτεθνήκει. ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἀντι-
 poteris Domini dabit tibi. D. us. Dicit illi Iesus: ὁ γὰρ

15 τῶν νεκρῶν, δώσει σοι ὁ θεός. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς,
 Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς,

16 ἀνάστηθι ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῇ ἡ μάρθα,
 Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die.
 εἶδα ὅτι ἀνάστηθι ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἑξατῇ ἡμέρᾳ.
 Dicit ei Iesus: Ego sum resurrectio & vita: paterens

17 ἔπειν αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ ὁ πνεύμων ἡ
 in me, et iam si mortuus fuerit, uiuet: Et omnis qui uiuit, & credit
 18 εἰς ἐμὴν, καὶ ἂν ἀποθάνῃ, ζήσει. καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων
 in me, non morietur in eternum, Credis hoc? qui uiuit, & cre-

19 εἰς ἐμὴν, ἂν ἀποθάνῃ εἰς τὸ αἶμα. πιστεύεις τῶτο; Ait illi. Vtique Domine, ego credidi quia in es Christus
 20 λέγει αὐτῇ, γαί κύριε. ἐγὼ πιστεύω ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστός
 filius Dei in hunc mundum uenisti. Et hæc

21 εἰπούσα ἀπῆλθε, καὶ ἐφάνησε μάρθῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς
 silentio, dicens: Misister ad eum, & uocat te. ἡ δὲ
 22 κἀπρᾶ, εἰπούσα, ὁ διδάσκων αὐτὴν πᾶσι καὶ φαίνεται.
 Illa ut audiuit, surgit cito, & uenit ad eum.

23 ὡς ἠκούσεν, ἔβη ἄμα ταχὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν.
 Nondum p̄ seip̄m uenerat Iesus in vicum, sed erat in
 24 οὐ πόθεν δὲ ἐληλύθει ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἔκειτο
 loco ubi occurrerat ei Martha. Penim
 castellum: adhuc illo

25 τῷ τόπῳ ὅπου ὑπέστησεν αὐτῇ ἡ μάρθα. Ergo indit iherosolimitas cum ea in domo, & p̄son-

26 εἰ οὐκ ἠδούκει οἱ ἄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ὄψα-
 salutaes eam, euidentes Mariam qui cito surrexit ἡ
 27 μάρθα ἴσχυος αὐτῆς, ἰδόντες τὴν μάρθᾳ, ὅτι ταχέως ἀνέστη
 & εἶπεν: secuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad

28 καὶ ἔβη, ἵνα κληθῆται αὐτῇ, λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ
 monumentum, ut ploret ibi. Ergo Maria cum uenisset
 29 κληθείσα, ἵνα κλαύσῃ ὡς αὐτῆς. ἡ οὐκ ἠδούκει ὡς ἔβη
 ubi erat Iesus uident eum, cecidit eius ad pedes,

30 οὐ ποῦ ὁ ἰησοῦς, ἰδούσα αὐτόν, ἔπεσεν αὐτῇ εἰς τοὺς πόδας,
 dicens ei: Domine, si fuisset hic, non esset mortuus meus
 31 λέγουσα αὐτῷ, κύριε, εἰ ἦς ὦδε, ἂν ἀποθάνῃ μου ὁ

frater. Iesus ergo ut vidit eam plorantem, & αἰδελφός. ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίονταν, κ' 31

Iqui venerant cum ea, ἐμβειμάω

Ἰησοῦς κλαίωντας αὐτὴν ἰουδαίους κλαίοντας, † ἐμβειμάωσάτο ἰπριτου, & turbavit seipsum: Et dixit: ὦ βί πῶ πνῆματι, κ' ἐτόραξεν ἑαυτὸν κ' εἶπε, πῶ 34

πῆμι ρ εἰ

† τεδείκατε αὐτὸν ἕλγρονσιν αὐτῷ, κύειε, ἐρχου κ' ἰδε. ρ Lachrymatus est Iesus. Dixerunt ergo Iudaei: Ecce quomodo amabat eum. 35

Iqui aperuit

ἐλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, ἰδε πῶς ἐφιλει αὐτὴν. 36 Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic Iherosolymas πηγές ἢ ἐξ αὐτῶ εἶπον, ἕκ ἡδυνατο εἶπαι ὁ ἀνοίξας τοῦ 37 oculos caeci, facere ut & hic non miteretur? οφθαλμοῖς τῶ τυφλοῦ, πῶ ἰησοῦ ἵνα κ' εἶπαι μὴ ἰσοδάνη;

εἶ

Iesus ergo rursus infremens in semetipso, venit ad ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβειμάωσάτο ἐν ἑαυτῷ, ἐρχέσθεις τὸ 38 monumentum, erat autem spelunca: & lapis superpositus erat super eam: μνημείον. ἰησοῦ δὲ ἀπήλαον, κ' λίθος ἐπίκειτό ἐν αὐτῷ

I eius qui mortuus fuerat. ρ Nonne

λέγει ὁ ἰησοῦς, ἀρατε τὸ λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τῆ 39 θρηνησάει Martha: Domine, iam foret: quattuoriduanus enim est. τε θρηνησάει καὶ ἄρα, κύειε, ἢ δὴ ὄζει τὸ τεθάρται, γὰρ ὄζει.

autem elevatis oculis

Dicit ei Iesus: ρ Non dixi tibi, quoniam si crederideris, videbit λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἕκ εἶπον σοι ὅτι ἐὰν πσεύσῃς, ὄψαι 40 gloriae Dei? Tulerunt ergo lapidem ubi erat mortuus ἰησοῦς. Et Iesus elevatis oculis sursum, & dixit: κ' εἶπε, πῶς κείμην. ὁ ἢ ἰησοῦς ἤρε τοῦ οφθαλμοῖς αὐτῶ, κ' εἶπε, 41

populum qui circumstant,

Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis: sed propter circumstantem dixi: ut credant quia tu me audisti. 42 ἠδὲ ἰησοῦς εἶπε, ὅτι ἰησοῦς μου ἀκούεις, ἀλλὰ ὄζει τὸ ὄχλον τὸ ἀείσαντι εἶπον, ἵνα πσεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέσειλας.

Icum dixisset

Et hinc vocem magna clamavit, Lazare, κ' ἄστα εἰ πῶν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραίησας, λάζαρες 43 veni foras. Et venit mortuus, ligatus

statim prodire qui fuerat

ἰησοῦς εἶπε, ἵνα πσεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέσειλας. 44 κ' ἐξῆλθεν ὁ τεθάρκος, δεδεμῶσιν pedes & manus ἰησοῦ: & facies illius καὶ πόδας κ' τὰς χεῖρας κειραῖς, κ' ἡ ὄψις αὐτοῦ

infamis:

sudario obvincta erat. Dicit eis Iesus: Solvite eum, & sinite abire. 45 κ' ἀφετε ὑπάγει.

ligata.

πῶν

Multi ergo ex Iudaeis venientes ad Marianam,

qui venerant & Martham

45 πολλοὶ οὖν ἐκ τῆς Ἰουδαίας οἱ ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν, & προσεβόησαν ὡς ἑκούστος ἦν Ἰησοῦς, ὅτις ποιεῖ σημεῖα ἐν αὐτοῖς.

Quidam autem ex ipsis abierunt ad Pharisaeos, &

46 πῖνές τ' ἔβαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν φηρισαίων, καὶ

dixerunt eis quae fecit Iesu. Collegerunt ergo

47 εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

Principe sacerdotum & Pharisaei concilium, & dicebant: Quid

οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ φηρισαῖοι συμβέβηκον, καὶ ἔλεγον, τί

facimus? quia hic homo multa signa facit.

ποιεῖ σημεῖα, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ.

48 εἰ δὲ ἀφώρμησεν αὐτὸν ἔτι, πάντες πεισθεύσονται εἰς αὐτὸν, καὶ

venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem.

ἐλεύσονται οἱ ῥωμαῖοι, καὶ ἐσθλεύσονται ἡμεῖς καὶ τὸ τόπον καὶ τὸ ἔθνος.

Vixit autē quidam ex ipsis Caphas princeps sacerdotum existens nomine christi, effect Pontifex

49 εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν καλεσθεὶς ἀρχιερεῖς ὧν τῶ

anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam:

ἐν ἑαυτῷ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς οὐκ οἴσθετε ὅτις ἐστίν.

Nec cogitatis quia expedit nobis ut vnus vnus mo-

50 εἰδὲ ἐβλαβήσεται ὅτι συμβεβήκει ἡμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἐπι-

riatur pro populo, & non tota gens precat.

δικησῶν τὴν λαόν, καὶ μὴ ἄλλος τὸ ἔθνος ἐπολιτευῆται.

Hoc autē à semetipso non dixit, sed Princeps sacerdotum existens cum esset Pontifex

51 τὸτο ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεῖς ὧν τῶ

anni illius, prophetauit quia esset Iesus mo post Iesum moriturus erat

ἐν ἑαυτῷ ἐκείνου, περὶ φητέουσιν ὅτι ἐμαλλόν οἱ Ἰσραηλῖται

pro gente: Et non pro gente tantum, sed ve

52 σκεν ἑστὸν τῷ ἔθνους, καὶ ἐχέτω τὸ ἔθνος μόνον, ἀλλ' ἵνα

Dei disperser in vnum. filios

καὶ τὰ τέκνα τῷ θεοῦ τὰ διεσκορπισθῆναι συναγαγῆναι εἰς ἓν.

Ab illo ergo die consultabatur ut interficere

53 ἀπ' ἐκείνης οὐκ εἶπεν ἡμέρας συμβουλεύσαντο ἵνα σκοτει-

rent cum. Iesus ergo non amplius palam ambulabat iam

54 γινώσκον αὐτὸν. Ἰησοῦς οὖν οὐκ εἶπεν παρρησίᾳ ἀπεπαύει

Iudeis, sed abiit illius in regionem, apud Iudaeos:

ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν,

prope desertum, in ephraim urbem, & ibi morabatur iuxta

ἐγγὺς τῆς ἐφραΐμ λεζριμὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ διέτριβε

cum discipulis suis. Erat autē prope Pascha proximum

55 καὶ τῆς μαθητῶν αὐτοῦ. καὶ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῆς

Iuzaeorum, & ascenderunt multi in Hierosolimam ex illa regione de

Ἰουδαίᾳ, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱερουσαλίμα ἐν τῷ χρόνῳ

ante Pascha, ut purificarent seipsos. Querebant ergo sanctificarent

56 πρὸ τῆς πάσχα, ἵνα ἀγιάσωσιν ἑαυτοῖς. ἐξήκωσεν ἔτι

colloquebantur
 adinuicem,
 2 putatis,
 3 ad diem

Pontifices

γνώσκω

Iesum: & loquebantur cum alijs alijs in templo. Amen: Quid pri-
 in Iesum, & elegeron μετ' αλληλων εν τω εερο εστικοτες, τι δε-
 datur vobis, quia non vniuia festum? Dederant autem
 και υμιν, οτι εμω ελθι εις τ' εροτεις; δεδασκασαν δε 17
 2 principes & sacerdotum & Pharisaii mandatum, ut si quis
 3 & οι αρχιεεις & οι φαρισαιοι ενταλω, ινα εαυτις
 cognouerit vbi sit, indicet, ut apprehendant eum.
 4 † 2η δ' ποδ εστι, μελωση, οπως πασαση αυτου.

CAP. XII. 16.

Ergo Iesus ante sex dies Pascha venit in Betha-

fuerat
 2 suscitauit Iesum

autem

2 vero
 3 ex discumben-
 4 tibus
 5 ergo accepit
 6 pifficis, prei ioli,
 7 &

*

qui erat cum
 2 adiuuans,

2 περ' αυτου
 3 & percluebat ad
 4 eum.

2 ioculos habens, ex
 3 quz mittebantur,

2 et

2 seruet
 3 τηρεω

2 vobiscum:

2 habebitis.

2 a

O ουw in Iesum, 2 ημερων τω προα ηλθεν εις βεθα 1
 hiam, vbi Iesus Lazarus mortuus, que 2 suscitauit ex mortuis,
 3 νια, επου αυτου λαζαρου ο τ' εθνηκιος, ον ηγειρεν εν νεκρωι.
 4 Eecerunt sergo ei cenam ibi: & Martha ministrabat:
 5 εποιουεν ουw αυτου δειπνον οικει, & η μαρθα δικονη.
 6 2 Lazarus vnus erat suscitatum cum eo.
 7 ο δε λαζαρου εις αυτου τ' ην ακειμωον αυτου αυτου.
 8 Igitur Maria 2 accipiens libram vnguenti nardi 2 fidelis multi
 9 η ουw μαρια λαβοσα λιτραν μνερου ναρδου πιστικη πολλου- 3
 4 5 6 7 8 9
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 pedes, vnguit pedes Iesu: & exersit capillis suis
 1 pedes eius: 2 et domus impleta est ex odore vnguenti.
 3 τ' ηου, ηλεγε τον ποδω τ' ηου, & εζεμαξε τ' εριξιν αυτου
 4 τ' ηου ποδω αυτου. 5 δε οικια επληρωθη εν τ' οσμει τ' ηου μνερου.
 6 Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Simonis Ilario.
 7 λεγει ουw εις εν τ' μαθητη αυτου, ιδωω σιμων 2 ισκαριω- 4
 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22

Consuluerunt autem principes Sacerdotum et Lazarium Cogitauerunt

10 ἐβουλόσωτο δὲ αἱ ἀρχιερεῖς ἕνα καὶ τὸν λαζάρου interficerent. Quia multi propter illum turbabant. ¶ ababant ex Iudeis, ¶ in crastinum autem ¶ quæ venerat cum audierunt

11 ὡς τινούσι· ἐπὶ πολλοὶ δὲ αὐτῷ ὑπῆρζον τῆς ἰουδαίου. & credebant in Iesum. ¶ Passibile turba ¶ quæ venerat cum audierunt

12 Δαίον, καὶ ἐπέσειον εἰς τὸν ἱεροσόλυμα. Τῆς ἐπαύριον ὁ χλαῖον. multa uenientes ad dicentium, audientes quia uenit Iesus in Hierosolymam, Acceperunt ramos palmiarum, & ¶ processerunt obuiam

13 εἰς ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα ὅρα ροινίκων, καὶ ἤλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ, καὶ ἐκραζον, ὡσαννὰ, δόξα σοι εὐνοίας. ¶ uenit in Hierosolymam, Acciperunt ramos palmiarum, & ¶ processerunt obuiam

14 ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραὴλ. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

15 ὅρα γλαυκόμενος, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸ, καὶ εἶπεν· μὴ φοβοῦ δύναταρ σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἐρχεται. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

16 ταῦτα δὲ ἐκ ἐγκωμίων οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ὅρα εἰς ἐδοξάσθη ὁ ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅρα ταῦτα ἡμεῖς ἐκ τῶν ἰεροσολυμιανῶν, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτοῦ. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

17 ἐμνήσθησαν οὖν ὁ ἰησοῦς, ὅρα ἐκ τῶν ἰεροσολυμιανῶν, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτοῦ. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

18 ὅρα ἐκ τῶν ἰεροσολυμιανῶν, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτοῦ. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

19 αὐτῶν πεποινηκαὶ τὸ σημεῖον. οἱ οὖν φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς, θεωρεῖτε ὅρα ἐκ ὠρελεῖτε οὐδέν; ἰδοὺ ὁ κόσμος ὁπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

20 ἦσαν δὲ πνεε ἑλλήνες ἐκ τῆς ἀναβαλοπταν, ἵνα πρὸς αὐτῷ ἐπὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδόμης. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

21 καὶ ἠρώτων αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ· οὐτοὶ οὖν πρὸς τὸν φιλίππον τῶν βηθσαιδα τῶν γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, θέλομεν τὸν ἰησοῦν ἰδεῖν. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

22 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

23 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

24 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

25 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

26 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

27 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

28 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

29 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

30 καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς εἶπεν· ἰδοὺ ἔρχεται ὁ φιλίππος. ¶ uenit in nomine Domini, rex israel. ¶ qui uenit

CAP. XII. Sanctum Iesu Christi Euang.

* dixerunt & dicit Andreas: & rursum Andreas & Philippus *d.
 κα λέγει τῷ ἀνδρείῳ καὶ πάλιν ἀνδρέας καὶ φιλιππος λέ-
 autem cimus Iesu ἅτε Iesu || respondit eis,
 ροισι τῷ ἰησοῦ. ὁ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς,
 ρ clarificetur dicent: Venit hora ut glorificetur filius hominis. 21
 ἰn:fi λέγων, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
 Amen, amen dico vobis, si non granum frumenti cadens
 ἀμύνῃ ἀμύν λέγων ὑμῖν, ἔαν μὴ ὁ κόκκος τῆ σῆς περὶ 24
 in tetram, mortuus fuerit, ipsum solum manet. si autē mortuum fuerit,
 *Qui amat & eis τὴν γῆν ἀποδίδῃ, αὐτοῦ: μόνον ἔσται ἐάν ἡ ἀποδῆνῃ,
 multam fructum afferi. *Animas animam suam,
 πολλὴν καρπὸν σέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, 25
 ¶ qui odit perdet eam: & odio habet animam suam in mundo
 ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισθὸν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ
 hoc, in vitam aeternam cupit sic eam.
 τυτῶν, εἰς ζωὴν αἰώνιον συλαῖζει αὐτήν.
 Si mihi quisque sequatur: & tibi sum
 ἐὰν ἐμοὶ ἀκολουθῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθήτω καὶ ὅτι εἰμι 26
 ergo, illi: & ministere meus erit. Et si quis mihi ministraverit,
 ἐξῶ, ἐμεῖ καὶ ὁ ἀκολουθῶν ὁ ἐμὸς ἔσται καὶ ἐὰν τις ἐμοὶ ἀκολουθῇ,
 9 meus. honorificabit eum Pater. Nunc anima mea turbata est.
 τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται 27
 & quid dicam? Pater, saluifica me ex hora hac. Sed
 καὶ τί εἶπω; πατήρ σώσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ
 ¶ propterea propter hoc veni in horam hanc. Pater, glorifica
 δὲ τὸ τοῦ ἡλδου εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πατήρ δόξασόν 28
 tuum nomen. Venit ergo vox de caelo, Et ἡ gloria,
 σου τῆς ἰσομίας. ἦλθεν γὰρ φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδόξαση
 & iterum glorificabo. Ergo turba ἤματι ἐν αὐ.
 καὶ πάλιν δόξασα. ὁ αὐτὸς ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ἀκού- 29
 αὶς, dicebat iohannem esse factum. Alij dicebant, Angelus ei
 σας, ἔλεγε βροχτῶν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, ἀγγελὸς αὐτοῦ
 locutus est. Respondit Iesus & dixit: Non propter
 λελάληκην. ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν, οὐ δι' 30
 * venit, me huc vox ἴσθαι, sed propter vos.
 ἐμε αὐτὴ ἡ φωνὴ γεγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμῶν.
 Nunc iudicium est mundi: nunc princeps mundi huius 31
 νῦν κρίσις ἐστὶ τῆς κόσμου· νῦν ὁ ἀρχὸν τῆς κόσμου τούτου
 eicietur foras, Et ego sic stans aucto a terra,
 ἐμβληθήσε) ἔξω. κατῶ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, 32
 ¶ omnia homines traham ad meipsum. Hoc autem dicebat
 πάντας ἐλκυσῶ πρὸς ἐμαυτὸν. τοῦτο δὲ ἔλεγε· 33
 ¶ vellet moriturus, significans quia morte profuturus esset morti.
 σημερινῶν περὶ τῆς θανάτου ἡμελλεν ἀποθνήσκειν.
 Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege 34
 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος, ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου
 ὅτι

quia Christus manet in aeternum: & quomodo tu dicis: Oportet exal-
ari filium hominis? Quis est iste filius hominis?
ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; τίς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;

Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum ^{tempus} lumen ^{est} ^{cum}
vobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos
ὁ μὲν ἐστὶν ὡς περὶ τῆς, ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοπῶν ὑμᾶς

comprehendat. & ambulam in tenebris, nescit quid vadat.
καὶ ἀλάθει καὶ ὡς περὶ τῆ σκοπῶν, οὐκ οἶδε που ὑπάγει.

Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filij lucis ^{eritis}.
ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτός γένη
τε. Hæc locutus est Iesus, & abscondit se ab eis.

Abiit, & dicitur: ^{Τοις αὐτοῖς ἐο} ^{φερα} ^{faciente} ^{coram} ^{eis}
ταυτὰ ὅτι αὐτῷ σημεῖα πεποινηκότες, οὐκ ἐπιστεύον αὐτῷ,

non credebant in eum. ^{Et sermo} ^{Esaiæ} ^{Prophe.}
ὡς ὁ πνεύμα ἐἶπε, ἵνα ὁ λόγος ἡκούσῃ τῶ πνεύματι.

ut impleret, quem dixit: Domine, quis credidit ^{auditui} ^{nostro?}
του πνεύματος, ὃν εἶπε, κύριε, τίς ὁπίστευσεν τῆ ἀκοῇ ἡμῶν,

& brachium Domini cui reuelatum est
καὶ ὁ βραχίον κειοῦ τίνι ἀπεκαλύφθη;

Proprietate hoc non poterant credere, quia iterum dixit Esaias:
ὅρα τὸ τοῦ κηρύττου πνεύμα, ὅτι πάλιν ἐπέφησάς

Exercuit eorum oculos, & indurauit eorum
τετυρωκων αὐτῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ πεπωρωκων αὐτῶν

cor: ut non viderent oculis, & perciperent ^{non}
τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῆ

cordis: & conuerterentur, & sanem eos.
καρδία, καὶ ὁπιστραφῶσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτοῖς.

Hæc dixit Esaias quædo vidit gloriam eius, & locu-
tus est de eo. Veruntamen & ex principibus

multi crediderunt in eum: sed propter Pharisæos non
πολλοὶ ὁπίστευσαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ ὅρα τοῦ φαρισαίου οὐχ

confitebantur, ut non extra synagagam ^{fuerit}.
ἁμαρτοῦ, ἵνα μὴ ἁποσταμαζοῦν ἤσανται.

Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam
ἡμᾶς πλοῦν ἢ τὸ δόξαν τοῦ ἀνθρώπων μάλλον ἢ τὴν

gloriam Dei. Iesus autem clamauit, & dixit: ^{Crederetis}
δόξαν τὸ θεοῦ. ἰησοῦς ὁ κηρύττει, καὶ ἐπέφη, ὅτι πιστεύων

in me, non credit in me, sed in ^{hominem} ^{me.}
εἰς ἐμὲ, εὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πᾶν ἄνθρωπον ἐμὲ.

Et perhibet me, & illas ^{inuenientem} ^{me.}
καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸ πᾶν ἄνθρωπον ἐμὲ.

* in

Iqui ambulat

P filius

abijt, &

Cum autem ca. a
signa fecisset

Proprietate

non

Ide synagoga non
conuertit.

Qui credit

hunc qui mabe

P qui videt
videt eum qui
mabit

CAP. XIII. Sanctum Iesu Christi Euang.

qui credit Ego lux in mundum veni: et omnis credens in
 me, in tenebris non maneat. Et si quis mea audierit
 εγω φως εις τ' κόσμον εληλυθα, ινα πας ο πιστειων εις
 με, εν τη σκοτια μη μείνη. η εαυ τις με ακουση
 η ακουδιστις, & non creditis, ego non iudico enim, non enim
 οβρ ρημάτων, και μη πισει οβρ, εγω κ κρινω αυτων. ου γρ
 veni ut iudicem mundum, sed ut saluicem mundum.
 η λπον ινα κρινω τ' κοσμον, αλλ ινα πας ο τ' κόσμον.
 Qui spernit
 hanc pit & non accipiens verba mea, habet
 qui iudicet iudicacionem cum. sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum
 κρινοντα αυτον. ο λγος ον ελάλησα, εκειν ο κρινει αυτην
 εν τη ερατη ημερα. οπ εγω ες εμοι το εκ ελα-
 λησα, αλλ οπεμψας με πατηρ, αυτος μοι εν τελει εδωκε,
 quid dicam & quid loquar. Et scio quia mandatum dedit
 η ειπω η τι λαλησω. η οιδε οτι η εντολη η αυτη
 vita aeterna est. Quae ergo loquor ego, sicut dixit mihi
 ζων αιωνιος εστιν. α ουμ λογω εγω, καθως ερηκε μοι ο
 πατηρ, οτω λαλω.

CAP. XIII. ιγ.

Ante autem diem festum Pasche, scilicet Iesus quia venie
 Πρε ο τ' εαυτης το παρα, εδως ο ιησους οτι εληλυθεν
 eius hora, ut maneat ex mundo hoc ad Patrem:
 αυτη η ωρα, ινα μετα εν εν τω κοσμου ταιτου ως τ' πατηρα,
 diligens proprias qui in mundo, in finem dilexit
 αγαπιστας του ιησους ται εν τω κοσμο, εις τελ ο ηγαμισεν
 eos. Et cena facta, diabolo imm inculato
 αυτου η δειπνου ηυσμους, το δε εβληκεν η βεληκτος
 in cor Iuda simonia Iscariote, ve eum traderet:
 εις τ' καρδιαν ιουδα σιμωνι ο ισκαριωτου, ινα αυτ εδωκεν
 sciens Iesus quia omnia dedit ei Pater in
 manu, & quia a Deo exiit, & ad Deum vadit:
 καρτας, η οτι απο θεου εζηλθε, η προς τον θεον υπαγει.
 Surgit a cena, & ponit vestimenta, & discipulum
 η γιμεν οκ το δειπνου, η τιθησι τα ιματια, η λαβον
 linenum, proximit seipsum. Deinde sinitit unam in
 οβρ ζωννω λεντιση, τ διεζωσεν εαυτην. ει τα βαλλη υδωρ εις
 η διεζωννω πελουιν & καειτ λαυρε pedes discipulorum ex-
 τ νιπηρα, η ηρξατο νιπηειν του ποδου τημ μαθητη, η οκ
 μαοσειν τω λεντιη, ο ηυ διεζωσθη. Venit ergo
 ερχεται ουμ
 ως

ad Simonem Petrum, & dicit ei ^{ille}: Domine, tuus meos ^{Petrus}
 πέρεις σίμωνι πάτερ, ^κ λέγει αὐτῷ κύριε, σὺ μου ^[mih]
 lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod
 7 νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὃ
 ego facio in tuis modis: scies autē quod her. ^{proleas.}
 ἐγὼ ποίω σὺ ἂν οἶδας ἄσπι, γράσῃ ὃ μὲν πάντα.

Dicit ei Petrus: Non lauabis pedes meos in ^[mih]
 8 λέγει αὐτῷ πάτερ, οὐκ ἔχω νίψαι τοὺς πόδας μου εἰς τὸν
 xerorum. Respondit ei Iesus: Si non lauaueris, non habebis ^{habebis}
 μέρος μετ' ἐμοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἐάν μὴ νίψω σε, ἔτι ἔχεις
 partem lecum me. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non ^{meum.}
 9 μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, κύριε, μὴ
 τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ κεφάλαιον.

Dicit ei Iesus: Plus non sumus habere quoniam ^{Quid est}
 10 λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὃ ἴδελευνός ἐστι χεῖρας καὶ χεῖ ἢ τοῖς ^{indiget uisum}
 pedes lauare. sed et manus totus. Et vos mundi ^{laues}
 πόδας νίψατε, ἀλλ' ἐστὶ καθαρός ὅλος. καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ^{λοῦσά}
 estis, sed non omnes. Sciebat enim ^{malitiam}

11 ἐσε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἦδει γὰρ τὸν σαδδουδαίου ^{quisquam esset}
 ἰησὺς, propter hoc dixit: Non omnes mundi estis. ^{qui traderet eum,}
 αὐτῷ, ὃς τὸ εἶπε, οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐσε.
 Postquam ergo lauit pedes eorum, & accepit uerimenta sua,

12 ὅτε οὐκ ἔτι νίψατο τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ^{sciam quid fecerim vobis}
 ἀναπετών πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τί πεποιθήκα ἰμῖν; ^{sciam recubistis}
 Vos uocatis me Magister, & Dominus, & quidem ^{Domini: & bene.}

13 ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ διδάσκαλος, καὶ κύριε, καὶ καλῶς ^{Domini: & bene.}
 dicitis: sum etenim. Si ergo ego laui uestros pe- ^{alij aliorum}
 14 λέγετέ· εἰ μὴ γὰρ. εἰ οὐ ἐγὼ ἐνήλα ὑμῶν τοὺς πό- ^{salter alterius}
 δας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων ^{laui}
 lauare pedes. Exemplum enim dedi uobis, ^{ut}

15 νίπτειν τοὺς πόδας. ἡποδοίμα γὰρ ἰδὼν καὶ ὑμῶν, ^{ut}
 ut quemadmodum ego feci uobis, & uos faciatis. ^{ut}
 ἵνα καθαῶς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.

Amen, amen dico uobis, non est seruus maior domino ^{est eo qui mihi}
 16 ἀμῶν ἀμῶν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐστὶ δούλος μισθῶν τοῦ κυρίου ^{est eo qui mihi}
 suo, neque apostoli maior ^{minime illum.}
 αὐτοῦ, οὐδ' ἐπιστολῶν μισθῶν τοῦ πέμψαντος αὐτοῦ.

Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea. ^{Qui manducat}
 17 εἰ ταῦτα οἶδατε, μακάριοί ἐστε, ἐάν ποιῆτε αὐτά. ^{meum.}
 Non de omnibus uobis dico: ego scio quos elegerim. Sed ^{meum.}
 18 οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω ἐγὼ οἶδα αὐτὸν ἐξελεῖσθαι, ἀλλ' ^{meum.}
 ut scriptura adimpleatur: Qui manducat ^{meum.}
 ἵνα ἡ γραφή πληρωθῇ, ἡ τὴν ἄρτον μετ' ἐμοῦ τ' ἄρτον, τ' ἐπιβρω

ἐπάρω ^{contra me} ^{calcaneum suum.} ^{A modo dico vobis,}
 ἐπ' ἐμέ τίνω πῆραν αὐτῷ. ^{ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν 19}
 prius quam fiat, ^{ante fecit, ut cum factum fuerit, credatis quia ego sum.}
 πρὸ τοῦ χηρέαι, ἵνα ὅταν χηρῆ, πεσεύσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι.
 *quiaec idie ^{Amen, amen dico vobis, accipiens si quis miserum}
 ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἢ εἰς τινὰ πέμψω, 20
 me accepit: sed me accipiens, accipit ^{penitentem}
 qui autem me ^{ἐμὲ λαμβάνει ὁ ἢ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸ πέμψαντά}
 accipit, ^{me.} ^{Hac dicitur Iesus, turbatus est spiritu: &}
 p eum qui me mi- ^{με.} ^{ταῦτα εἰπὼν ὁ ἰησοῦς, τὴ τέταρτην τῆ πένδεκατι, 21}
 sit. Cum haec di- ^{προεβλήθη ἐστὶ, & dixit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex}
 xisset ^{ἐμαρτύρησε ἕν εἰπεν, ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἔξ}
 τὰράπῳ ^{vobis tradet me.} ^{Aspiciebatur ergo ad iuicem}
 ὑμῶν παραδώσει με. ^{ἐβλεπεν οὖν εἰς ἀλλήλους 22}
 discipuli, ^{discipuli, hesitantes de quo diceret.}
 οἱ μαθηταί, δισπορούμενοι πᾶς πινθ λέγει.
 Ergo ^{erat iansem recumbens vnus} ^{discipulorum eius in sinu}
 *ex discipulis ^{λυ δὲ ἀνακειμένος εἰς τῷ μαθητῷ αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ 23}
 ἦν ἰησοῦς, quem diligebat Iesus. ^{Ianuit ergo huic Simon}
 τῷ ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς ^{νόει οὖν τοῦτο σίμων 24}
 Petrus ^{Petroniari, quis esset de quo dicitur}
 dixit ei ^{πέτρος πυτράσαι τίς αὐ εἶν παρ' αὐ λέγει.}
 25 ^{Mnemonibus autem ille supra pectus Iesu, dicit ei:}
 Haecque cum recu- ^{ὁππότε πᾶν δὲ σκεῖνος ὅππ τὸ σῆδος τῷ ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ, 25}
 buisset ^{Domine, quis est?} ^{Respondit Iesus: ille est}
 κύριε, τίς ἐστίν; ^{δισκοκρίνεταί ὁ ἰησοῦς, σκεῖνός ἐστιν 26}
 *intinctum panem ^{cui ego intingenti buccellam dedero. Et intingenti buccellam,}
 porrexero. ^{ἔδωκεν βράβειας τὸ ψωμίον ὅππιδωσω. ἕν ἐμβράβειας τὸ ψωμίον,}
 scdm intinxisset ^{das Iudae Simonis Icariorum. Et post buccellam}
 panem, dedit ^{δίδωσιν ἰδοὺ σίμωνος ἰσραηλιώτη ἕν μὲν τὸ ψωμίον 27}
 p Ex ^{tunc introiuit in eum scatanas. pDicit ergo ei Iesus:}
 τότε εἰσήλθεν εἰς σκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ^{Hoc autem nemo sciebat}
 Quod facis, ^{quod facis, fac citius.} ^{Hoc autem nemo sciebat}
 ὁ περὶς, πινθ τὰ χροῦν. ^{τούτο ἢ οὐδεὶς ἔγνω 28}
 recumbentium ^{recumbentibus ad quid dixerit ei.} ^{Quidam enim}
 τῷ ἀνακειμένων πρὸς τὴ εἰπεν αὐτῷ. ^{τινὲς γὰρ 29}
 *quia locules ^{pu abanti, quandoquidem marisurium habebat Iudas, quod dicitur ei}
 dixisset ^{ἐδύκαμου πει τὸ γλωσσόκομον ἐγινε ὁ ἰεζάας, ὅππ λέγει αὐτῷ}
 Iesu, ^{Iesu, Erat quoniam opus habentis ad festum aut}
 p ea que oport sunt ^{ὁ ἰησοῦς, ἀγροῦτον ἄν χρεῖαν ἔχου ἕως εἰς τὴν ἑορτήν ἢ τοῖς}
 nobis ad diem ^{egressi vi aliquid daret. Accipiens ergo buccellam ille,}
 Cuius accepisset ^{πρωχρηῖς ἵνα τι δώ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐπέθηκε, 30}
 Ergo ^{continuo exiuit. Erat autem nox. Cum exisset, dixit}
 δι' ἑως ἐξῆλθεν. ἡ δὲ νύξ. ^{ὅτε ἐξῆλθε, λέγει ὁ 31}
 Iesus: ^{Iesus: Nunc glorificatus est filius} ^{hominis: & Deus glorif-}
 βελαρισatus ^{ἰησοῦς, γυν' ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ θεὸς τὸ εἶδ-}
 δοξάσθη ^{ξάσθη}

causae est in eo.

Si Deus glorificatus est in eo.

& clarificatus

12 **ξεδάθη ἐν αὐτῷ.**

εἰ ὁ θεὸς ἐδεδάθη ἐν αὐτῷ,

καὶ ὁ

Deus glorificabit eum in semetipso: & continuo glorificabit eum.

clarificabit

θεὸς δεδάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐν τούτῳ δεδάσει αὐτόν.

Filioli, adhuc modicum cum vobis sum.

Quareis me: & vobiscum

13 **πικρία, ἐπι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἶμι.**

ζητήσατέ με, καὶ

καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι ὅπου ἐπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.

Mandatum vobis do vobis, ut diligatis invicem:

14 **ἐντολήν κενὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.**

καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

In hoc cognovissent omnes, quia mei discipuli erant, si

15 **ἐν τούτῳ ἤ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἔσε, εἰ ἠγάσκο**

ἀγαπῶν ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

ἀγαπῶν ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

πετρὸς, κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅπου

ἵθι πάγω, οὐ δύνασθαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ

ἀκολουθήσεις μοι.

λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, κύριε,

ὅτι οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι, ἢ ψυχῷ μου

ἵνα ἵθι σου ἕλωμαι.

ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἢ τίθημι

ἵνα ἵθι σου ἕλωμαι.

ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἢ τίθημι

ἵνα ἵθι σου ἕλωμαι.

ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἢ τίθημι

ἵνα ἵθι σου ἕλωμαι.

ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἢ τίθημι

ἵνα ἵθι σου ἕλωμαι.

CAP. XIII. 13.

Non turbetur vestrum cor, Creditis in Deum, & Et sic discipulis

Mihi para sedem vram, hie cardia, pise vete eis t deon, κα

in me credite. In dono Paris mei mansiones

eis vme pisevete. En t n oikia t n pasros me monai

multe sunt: Si pararem non, dixissem vobis, Vado parare

πολλα εισιν. ει δε μη, ειπον αν υμιν, πορ εομαι ετοιμασαι

locum vobis. Et si abiero, & paravero vobis locum,

κα ε αν πορ εδω κα ετοιμασω υμιν τον,

ιτεcum, venio, & accipiam vos ad meisum: et

παλιν ερχομαι, κα τ εδω λαφ ομαι υμας πρε ε μαντα, ινα εδω λαμβαν

vbi sum ego, & vos sitis.

που ειμι εγω, κα υμεις ητε.

Et quod ego vado scitis, & viam scitis.

χὼ ὅτι ἐγὼ ὑπὸ ἀγῶν αἰδέομαι, καὶ τὸ ὄδον αἰδέομαι.

Dicit ei Thomas, Domine, scimus quod vadis: &

λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, κύριε, οὐκ αἰδέομαι περὶ ὑπὸ ἀγῶν, καὶ

quomodo possimus viam scire? Dicit ei Iesus:

πὸς δωαιμένα τὸ ὄδον εἰδέναι; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,

Ego sum via, & veritas, & vitæ nemo venit ad

ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ ἣ δίδωκε ἔρως τῷ

Patrem, si non per me. si cognouissetis me, & Patrem

* nisi

† cognoscitis

πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνωκαίτε με, καὶ τὸν πατέρα

meum cognouissetis, utique a modo cognovissetis eum, & vi-

μου ἐγνωκαίτε αὐτὸν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ γινώσκατε αὐτὸν, καὶ ἐω-

distis eum. Dicit ei Philippus: Domine, ostende

ρακαίτε ἡμῖν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, κύριε, † δεῖξόν

‡ Tanto tempore vobiscum

nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus:

ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,

§ Qui vidit

† Tantum tempus cum vobis sum, & non cognovisti me, Philippe:

ὃς ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

ὄρακός ἐμι, εὐρακε τὸν πατέρα. Ἐπὶ τὸν λέγει,

* sic

† hoc

si quid petieritis in nomine meo, faciam.

εἰ τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματι μου, ἐγὼ ποιήσω.

si dignis me, mandata mea servate.

εἰ ἀγαπᾶτε με, τὰς ἐπιτολάς τὰς ἐμὰς τηρεῖτε.

Et ego rogabo Patrem, & alium paraclerum dabit

καὶ ἐγὼ ἐρωτᾶσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παρακλητὸν δώσει

ὑμῖν,

vobis, ut maneat cum vobis in eternis, Spiritum vobiscum

17 ὑμῖν, ἵνα ᾖ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸ αἰῶνα, τὸ πνεῦμα δὲ
veritatis: quem mundus non potest accipere: quia non videt eum,
ἀλλήθεϊας, ὃ οὐ κόσμος ἔσθ' ἵνα λαβῆν' ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτόν,
nec scit eum. Vos autem cognoscitis eum: quia apud vos
ἐστὶ γνώσκει αὐτόν· οὗτοι δὲ γε ὡς κατὰ αὐτόν, ὅτι παρ' ὑμῶν
manet, & in vobis erit. Non relinquit vos orphanos: huc [veniam]

18 μὴ εἶ, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. ἐκ ἀφῆστ' ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρ-
nia ad vos. Adhuc modicum, & mundus me non iam

19 ἰσχυροῦσθε ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με ἰσχυ-
videt, Vos autem videtis me, quia ego vivo, & vos vinciti.
θεωρεῖ, ὑμῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσατέ.
In illo die cognoscetis vos quia ego pater filium

20 ἐν ἡμέρῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσατέ ὑμῖς ὅτι ἐγὼ εἰμι πατήρ
meo, & vos in me, & ego in vobis.

μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν,
Habetis mandata mea, & servatis ea, ille est Qui habet
21 ἔρχαν τὰς ἐπιτολάς με καὶ τηρῶν αὐτάς, ὁ κενὸς ὄστιν ὁ
diligens me. Pat diligens me, diligetur a Patre meo: Qui diligit
& ego diligam eum: & manifestabo ei me ipsum. P qui autem dili-

22 λέγει αὐτὸν ἰσχυροῦσθε, καὶ ὁ ἰσχυροῦσθε, καὶ ἐκεῖ, τί γάρ γε ὅτι
nobis fuerunt ei manifestare seipsum, & non mundo? manifestaturus
ἡμῖν μάλλιν ἐμφανίσει αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τὸν κόσμον;
Respondit Iesus, & dixit ei: Si quis diligit me,
23 ἀπειρήδη ἰσχυροῦσθε καὶ εἰπὴν αὐτῷ, εἰάν τις ἀγαπᾷ με, ἢ
sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum: & ad
λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ παρῆς
eum veniens, & mansionem apud eum, faciemus.

αὐτὸν ἢ ἐλάσσομεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτοῦ ποιήσομεθα.
Hic diligens me, sermones meos non servat. Et primo quem
24 ὁ μὴ ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου οὐ τηρεῖ, καὶ ὁ λόγος οὗ
auferit, non est meus sed habitantis me Patris.
Qui non diligit
ἀκούει, καὶ ἐστὶν ἐμὸς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτὸ με πατρὸς.
Hec locutus sum vobis, apud vos manens.

25 πάντα λέλαλῆκα ὑμῖν παρ' ὑμῶν μόνον.
Et paralectus Spiritus sanctus, quem mittet Pater
26 ὁ δὲ παρακλητὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψῃ ὁ πατήρ
in nomine meo, ille vos docebit omnia: & sug-
ἐν τῷ ὀνόματι μου, ὁ κενὸς ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ἔσο-
geret vobis omnia quaecumque dixi vobis. Pacem relinquo
27 μῆστε ὑμᾶς πάντα ἀ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφήμι
vobis pacem meam do vobis: non quomodo mundus
ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ κατὰ τὸν ὁ κόσμος

CAP. XV. Sanctum Iesu Christi Euang.

dar, ego do vobis. Non turbetur vestrum cor, **διδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθαι ὑμῶν ἡ καρδία,**
 neque formidet. **Audistis quia ego dixi vobis: V-**
μὴ δέ τ' ἀπειθεῖτε. **ἰκούσατε ὅτι ἵνα εἴπω ὑμῖν, ὑπά-**
 do & venio ad vos. Si diligereis me, gauderetis vigile,
ἵνα ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· **εἰ ἡγάπησέ με, ἐχαίρητε αὐ,**
 quia dixi, Vado ad Patrem: quia Pater meus ma-
ὅτι εἶπον, παύσομαι πρὸς τὸ πατέρα· **ὅτι ὁ πατήρ μου μεί-**
 or me est. **Et nunc dixi vobis pater fieri, ut**
ζῶν μου ᾧσῆ, **καὶ νῦν εἶρηκα ὑμῖν πάλιν θύεσθαι, ἵνα**
 cum factum fuerit, credatis. Non iam multa loquar vobis
ὅταν θύῃ,) πιστεύσητε. **ἔτι ἐπὶ πολλὰ λαλήσω μετ' ὑμῶν**
 venit enim huius mundi princeps, & in me non habet quicquam.
ἔρχεται γὰρ ὁ τῷ κόσμῳ ἀρχὴν, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐ εἶχει ὅτιν.
 Sed ut cognoscatur mundus quia colligo Patrem: & sicut
ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ κατὰς
 mandatam mihi Pater, sic facio. Surgite, exiite hinc.
*** mandatum dedi,** **σπεύσατε μοι ὁ πατήρ, ἵνα ἵνα ποῦμαι ἐγχαίρητε, ἀγαπῶν ὡς τεύθειν.**

πειθεῖσθε

præius quam fiat

vobiscum.

mandatum dedi,

CAP. XV. 16.

Ego sum vitis illa vera: & Pater meus
Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπέλῳ ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ
 agricola est. **Omniem palmitem in me non facientem fructum,**
ζῶνορός ᾧσῆ. **παρὰ κλήμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρων καρπὸν, ὁ**
 tollet eum: & omnem fructum **ἡφερέσκει, purgat eum, ut plerum**
αἶρεται αὐτό καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρων, καθάρσει αὐτό, ἵνα πλείονα
 fructum afferat. **Iam vos mundi estis propter sermonem quem**
καρπὸν φέρετε. **ἦδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸ λόγον ὃν**
 locutus sum vobis. **Manete in me, & ego in vobis. Sicut**
λελυθῆκε ὑμῖν. **μείνατε ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν, κατὰς**
 palmas non poterit fructum ferre à semetipso, nisi non manserit
τὸ κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἄθ' ἐμῆς, εἰ μὴ μείνη
 in vite: sic nec vos, nisi non in me manseritis.
ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὐ πως οὐδὲ ὑμῖς, εἰ μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.
 Ego sum vitis, vos palmites, **Maneat in me,**
ἔγω εἰμι ἡ ἀμπέλῳ, ὑμεῖς τὸ κλήματα. ὁ μόνον ἐν ἐμοὶ, &
 & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me non
καρπὸς ἐν αὐτῷ ᾧσῆ φέρε καρπὸν πολὺν. ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ
 poterit facere nihil. **Si non quis manserit in me, & colligat ei,**
δυνατὸς ποιῆσαι ὅτιν. **εἰ μὴ τις μείνη ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω**
 foras sicut palmem: & **lexavit & colligat eum, &**
ἔξω ᾧσῆ τὸ κλήμα, καὶ τ' ἐσπράθη, καὶ σπυράσοισιν αὐτὰ, καὶ
 in ignem mittunt, & **ardens** **Si manseritis in me, &**
ἐν τῷ πυρὶ βάλλοισι, ἔκαυσται. **εἰ μὴ μείνητε ἐν ἐμοὶ, καὶ**
 verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis peccetis, &
τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνη, ὁ εἰ μὴ δέλητε ἀπὸ τῆς ῥῆσεως, καὶ
 ῥήσεως)

qui fert, purga-
bit Pplus

visi

qui manet

mitteretur

arefret:
colligent eum,

ἐσπράθη

mittent: & ardet

fecit vobis.

In hoc glorificatus est Pater meus, ut clarificatus

8 ἤκουστέ μου. ἐν τούτῳ ἐξέλεξα τὸν πατέρα μου, ἵνα
fructum plurimum afferatis, & efficiamini mei discipuli. || efficiamini

καρπὸν πολὺν φέριτε, καὶ ἤκουστέ με ἐμοὶ μαθηταί.

Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos. Ma-

9 καθεὺς ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μέ-
nite in dilectione mea. Si praecepta mea serua-

10 γάτε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρή-
veritis, manebitis in dilectione mea: sicut ego praecepta

σηπτε, ἡμῶν ἐτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθεὺς ἐγὼ τὰς ἐντολάς

Patris mei seruas, & maneo eius in dilectione.

τῷ πατρί μου τῆς ἡμέρας καὶ ἡμῶν αὐτῶ ἐν τῇ ἀγάπῃ.

Hac locutus sum vobis, ut gaudium meum in vobis immanet, & gaudium vestrum impleatur.

11 ταῦτα λέλαληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνη,
& gaudium vestrum impleatur. Hoc est praeceptum meum,

12 καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῆ. αὐτὴ ὅτιν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ,
ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.

ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθεὺς ἠγάπησα ὑμᾶς.

Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut quis animam

13 μείζονα ταύτης ἀγάπῃ οὐδὲν ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν
suam ponat pro amicis suis. Vos amici mei estis,

14 αὐτὸ δὲ ἵνα τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι με ἐστέ,
si feceritis quae ego praecipio vobis. Non amplexor vos iam

15 ἐὰν ποίητε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκ ἐπι-
dico seruos, quia servus nescit quid faciat eius dominus.

16 λῆγα δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιῆσιν αὐτῷ ὁ κύριος·
vos autem dixi amicos, quia omnia quaecumque audivi a Patre

17 ὑμῶν ἔειρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἀκούσα παρὰ τοῦ πατρός

18 μου, νοήσαί μοι. Non vos me elegistis, sed

19 ἐγὼ ἐξελεξα ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπαίχητε,
& fructum afferatis, & fructus vester maneat: ut quodcumque

20 καὶ καρπὸν φέριτε, ἵνα ὅσα ἐπι-
petieritis Patrem in nomine meo, det vobis.

21 ἀκούετε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὁ αἰ ὑμῶν.
Hac mando vobis, ut diligatis invicem.

22 ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

23 εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὴ προσηγορίαν ὑμῶν

24 ἔχει. ἐγὼ ἐξελεξα ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπαίχητε,
& fructum afferatis, & fructus vester maneat: ut quodcumque

25 καὶ καρπὸν φέριτε, ἵνα ὅσα ἐπι-
petieritis Patrem in nomine meo, det vobis.

26 ἀκούετε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὁ αἰ ὑμῶν.
Hac mando vobis, ut diligatis invicem.

27 ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

28 εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὴ προσηγορίαν ὑμῶν

29 ἔχει. ἐγὼ ἐξελεξα ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπαίχητε,
& fructum afferatis, & fructus vester maneat: ut quodcumque

30 καὶ καρπὸν φέριτε, ἵνα ὅσα ἐπι-
petieritis Patrem in nomine meo, det vobis.

31 ἀκούετε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὁ αἰ ὑμῶν.
Hac mando vobis, ut diligatis invicem.

32 ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

33 εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὴ προσηγορίαν ὑμῶν

34 ἔχει. ἐγὼ ἐξελεξα ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπαίχητε,
& fructum afferatis, & fructus vester maneat: ut quodcumque

35 καὶ καρπὸν φέριτε, ἵνα ὅσα ἐπι-
petieritis Patrem in nomine meo, det vobis.

36 ἀκούετε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὁ αἰ ὑμῶν.
Hac mando vobis, ut diligatis invicem.

CAP. XVI. Sanctum Iesu Christi Euang.

*mal.

Mementote sermonis quem ego dixi vobis: Non est sermo
 μνημονώετε τὸν λόγον οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὃς ἐστὶν ὁ λόγος
 maior domino suo. Si me persecuti sunt, & vos persequentur. si
 μίσην τῶν περὶ αὐτῶν. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν, εἰ
 sermonem meum seruauerunt: & verbum seruabunt.

τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμᾶς τῶν τηρήσειον.

Iesum qui misit

Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum, 11

ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν ὅτι τὸ ὄνομα μου,

quia nesciunt meminissent me. Si non cognovissent, & loquus
 ὅτι ἐκ οὐρασι τὸ πνεῦμα ἐλά- 12

fuisse eis, peccatum non haberent. nunc autem excusationem ὀ-
 λησαν αὐτοῖς, ἀμάρτιαν οὐκ ἔχοντι νῦν ὃ ὄνομα μου, 12

Qui me odit,

habent de peccato suo. 13

ἔχουσι θεὸν τὸν ἀμάρτιαν αὐτῶν. ὃ ἐμὲ μισοῦν, καὶ τὸν

Patrem meum odit. Si opera non fecissim in eis, 14

πατέρα μου μισοῦν. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς

quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nunc autem

ἀ ἐδίωξαν ἀλλ' ἐποίησαν, ἀμάρτιαν ἐπιείχον νῦν ὅτι

& viderunt, & oderunt & me, & Patrem meum.

καὶ ἐμίσησαν με, καὶ τὸν πατέρα μου.

qui est

Sed ut adimpleatur sermo scriptus in Lege 15

ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ

odio habuerunt,

eorum: Quia oderunt me gratis. Cum autem venerit 16

αὐτῶν, ὅτι ἐμίσησαν με δωρεάν. ὅταν ἔλθῃ

Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre,

ὁ πνεῦμα τῆ ἀληθείας, ὃ ἐκ τῆς πατρὸς ἐκπορεύεται, τὸ

Spiritum veritatis, qui à Patre procedit: ille

πνεῦμα τῆ ἀληθείας, ὃ ἐκ τῆς πατρὸς ἐκπορεύεται, ὃς ἐκ

testimonium per
 hibebit
 9 testimonium
 perhibebitis:
 *mecum

testabitur de me. Et vos autem testabimini, quia

μαρτυρήσει θεὸς ἐμοῦ. καὶ ὑμῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι 17

ab initio sciam me esse.

ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.

CAP. XVI. 15.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini.

Ταῦτα λέλαληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.

Abique synagogis facient vos: sed venite hora, ut 18

ἄποσωσιν ἄγρις ποιήσουσιν ὑμᾶς. ἀλλ' ἔρχεται ἡ ὥρα ἵνα

*qui interficit
 arbitrium obse-
 quium se prestat
 ὁ δὲ κλέω

omnis interficiens vos, existimet cultum adferre Deo.

πᾶς ὁ ἀποκτείνων ὑμᾶς, τὸ δὲ θεὸν λατρεύειν ὀφείλει.

Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem

καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐγνώσαν τὸν πατέρα,

neque me. Sed hæc locutus sum vobis, ut cum

ἔδει ἐμὲ. ἀλλὰ ταῦτα λέλαληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν 19

venerit hora, reminiscamini eorum, quia ego dixi vobis. Hæc

ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονώετε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα

anem vobis * ex initio non dixi, quia cum vobis eram.

ὅτι ὑμῖν ἔξ ἀρχῆς ἐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.

[vobiscum]

Nunc autem vado ad missionem mei: & nemo ex vobis

κὼς ὁ ὑποαγωγὸς πρὸς τὸ πέμψαντά με, καὶ ἔδειξεν ἔξ ὑμῶν

interrogat me. Quo vadis? Sed quis huc locutus

Et cumquit misit

ἔρωτά με, ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα λέγα-

sum vobis, tristitia implevit vestrum cor.

ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀληθειαν λέγω ὑμῖν, συμφορὰ ὑμῖν ἵνα ἐγὼ

ἄπελθῶ ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρὰ κλητος ἐκ ἐλθ-

νiet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.

σε) πρὸς ὑμᾶς ἐὰν ὁ πορὰ θῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

καὶ ἐλθὼν ἐκείνῳ ἐλέγξῃ τὸν κρίμον πρὸς ἡμῶντας, καὶ

πρὸς δικαιοσύνης, καὶ πρὸς κρίσεως. πρὸς αἰνῶντος κρῖν,

quia non credunt in me. De iustitia vero, quia

ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

De autem iudicio, quia princeps mundi huius iudicatus est.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

ἀδελφῶν μου, καὶ ἔτι δεωρεῖτέ με.

plene

[iam]

docebit

quæ sunt

clarificabit

Proprieta accipiet

[iam]

& credidistis quia ego a Deo exiui.

κὶ πιστεύετε ὅτι ἐγὼ παῦρ τῷ θεῷ Ἰσραήλ.

Exiui a Patre, & veni in mundum

Ἰσραήλ παρὰ τοῦ πατρὸς, κὶ ἐλήλυθα εἰς τὸ κόσμον

iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.

παλιν ἀφήμι τὸν κόσμον, κὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc psalm loqueris

λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, δε νυνὶ παρρησία λέγεις,

& proverbium nullum dicit.

Nunc scimus quia scis

κὶ παροιμίαν ἢ δειμίαν λέγεις· νυνὶ οἴδαμεν ὅτι οἶδας

omnia, & non possum habere ut quis te interroget in hoc cre- #opus est tibi

πάντα, κὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τέτρῳ πει-
δύμι, quia a Deo existi.

τεύομεν ὅτι πᾶσι θεῷ Ἰσραήλ.

Respondit eis Iesus: Modò creditis

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀπὸ πειδέετε;

31 Ecce, venit hora, & iam veni, ut dispergimini vni-

ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα, & νυνὶ ἐλήλυθεν, ἵνα σκορποῦνται ἕκα-

32 quisq; in propria, & me solum relinquantis: & non sum solus,

50 εἰς τὰ ἴδια, κὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε κὶ οὐκ εἰμὶ μόνος,

quia Pater cum me est. Hæc locutus sum vobis, #mecum

33 ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἔστι. πάντα λελάληκα ὑμῖν,

ut in me pacem habeatis. In mundo tribulationem habetis: sed #preduram habetis

ἵνα ὅτι ἐμοὶ εἰρήνην ἔχετε· ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ

confidite: ego vici mundum.

34 θαρσύνετε ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

CAP. XVII. 15.

Hæc locutus est Iesus: & iussit oculos suos #subleuatis oculis

1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς, κὶ ἐπήρε τὰ ὄφθαλμοὺς αὐτοῦ

in caelum, & dixit: Pater, venit hora, & gloria

35 εἰς τὸ ἔρανον, κὶ εἶπε, πατέρ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξα σου

tuam filium, ut & filius tuus glorificet te. #glorificet

σου τὸ ἔρον, ἵνα κὶ ὁ υἱὸς σου δόξασῃ σε.

Sicut dedisti ei #potestatem

2 καὶ θεὸς ἔδωκε αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶσι

quod dedisti ei, dec eis vitam æternam.

ὁ ἔδωκε αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

Hæc autem est æterna vita, ut cognoscant te solum

3 αὐτὴ δὲ ὄστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γνώσκωσί σε τὸν μόνον

verum, & quem misisti Iesum Christum.

4 ἀληθινὸν θεόν, κὶ ὃν ἀπέστειλας ἐν σὺν χρεῖσιν.

Ego te glorificauit super terram: opus consummavi quod de- #clarificauit

ἔγω σε ἐδόξασα ὅτι τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέ-

4 διδῆσθαι mihi ve faciam: Et nunc glorifica me tu Pa- #clarifica

δωκᾶς μοι ἵνα ποιήσω· κὶ νυνὶ δόξασόν με σὺ πά-

CAP. XVII. Sanctum Iesu Christi Euang.

claritate
prius quam
mundus foret

ter apud te metipsum, gloria quā habui ante mundum esse,
τη παρὰ σεαυτῶν, τῆ δόξῃ ἢ εἶχον πρὸ τοῦ τὸ κόσμον εἶναι

apud te. Manifestavi tuum nomen hominibus quos
παρὰ σοι. ἐφάνηρασα ἡ σὺ τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς
dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedi-
disti: & sermonem tuum seruaerunt. Nunc cognouerunt

quā omnia que dedisti mihi, ab ipse sunt.
quā & τὸ λόγον σου τηρήκασι. γὰρ ἐγνώκαν

Quia verba que dedisti mihi, dedi eis: & ipse
ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, πάντα σου ὄντιν.

ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, & αὐτοὶ
acceperunt: & cognouerunt verē quia à te exiui, &
ἐλάβον: & ἐγνώσαν διηρώς ὅτι παρὰ σου ἐξῆλθον, καὶ
crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis
ὄπισθευσαν ὅτι σὺ με ἀπέσειλας. ἐγὼ ὡσεὶ αὐτῶν

rogo. Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi,
ἔρωτῶ: οὐ ὡσεὶ τὸ κόσμῳ ἐρωτῶ, ἀλλὰ ὡσεὶ ὧν δέδωκάς μοι,
quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt, & tua

ἐστὶ σοὶ εἶσι: καὶ τὰ ἐμένα πάντα σὰ ὄντι, καὶ τὰ σὰ
mei: & clarificatus sum in eis. Et nō separatus sum
ἐμένα, καὶ τὸ δεδοξάσμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ ὡκατι ἐμῷ

in mundo: & hi in mundo sunt, & ego ad te
ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὐτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἶσι, καὶ ἐγὼ πρὸς σε
venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos

ἔρωμαι. πᾶτερ ἅγιε, τηρήσον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς
dedisti mihi, vt sint vnum sicut nos. Cum essem cum
δέδωκάς μοι, ἵνα ὡσιν ἐν καρδίᾳ ἡμῶν. ὅτε ἦμεν μετ

eis in mundo, ego seruaabam eos in nomine tuo.
αὐτοῖς ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου.

quos dedisti mihi custodiri: & nemo ex eis peristi,
οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ ὅστις ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ
non filius perditionis, vt Scriptura impleatur. Nunc autem

mihi ad te venio: & hec loquor in mundo, vt habeant
ἵνα ὁ υἱὸς τῆ ἀπολείας, ἵνα ἡ χάρις πληρωθῇ
γὰρ ὅτι

gaudium meum impleam in semetipsis. Ego dedi
ἵνα ἡ χάρις πληρωθῇ ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ δέδωκα
eis sermonem tuum: & mundus odio habuit eos, quia non

αὐτοῖς τὸ λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμισήσεν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ
sunt de mundo, sicut ego nō sum de mundo.

Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues
ἐκ ἐρωτῶ ἵνα ἀρῆς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς
eos à malo.

αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ τοῦ

siunt: diam
δοξάζω

12

13

14

De mundo non sum: sicut ego de mundo non sum.

* &

16 **ἐκ τῶ κόσμου ἔειπεν, καὶ ὁ κόσμος ἐγὼ ἐκ τῶ κόσμου ἔειμι.**
 Sanctifica eos in veritate tua. Sermo tuus veritas

17 **ἠγάσθη αὐτοῖς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθείας**
 est. Sicut me misisti in mundum, & ego mi- Ite Pita

18 **ἔειπεν. καὶ ὁ κόσμος ἐμὲ ἀπέσειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέ-**
 si eos in mundum. Et pro eis ego sanctifi-

19 **σεῖλα αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐγὼ ἠγά-**
 co meipsum, ut & ipse fiat sanctificari in veritate.

ζῶ ἐμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτὸ ὅσιν ἠγάσθη εἰς ἀληθείαν.
 Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro credentibus * eis qui credituri

20 **ὅσιν περὶ τοῦτον ἡ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πεισυνόντων**
 per verbum eorum in me: Ut omnes unum sint, sicut

21 **ἡμεῖς ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ εἰς ἐμὲ ἵνα πάντες ἐν ᾧ, καὶ ὁ κόσ-**
 tu Paer in me, & ego in te, ut & ipse in nobis unum sint:

σὺ πᾶτερ ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτὸ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧ σὺν
 ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego

22 **ἵνα ὁ κόσμος πεισῆσθαι ὅτι σὺ με ἀπέσειλας. καὶ ἐγὼ τὴν**
 gloriam quam dedisti mihi, dedi eis: ut sint unum sicut || * claritatem || &

δόξαν ἣν δέδωκας μοι, δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὅσιν ἐν ᾧ ὁ κόσμος
 nos unum sumus. Ego in eis, & tu in me: ut sint

23 **ἡμεῖς ἐν ἐσθμῇ. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὅσιν**
 consummari invenum & ut cognoscat mundus quia tu me

τετελειωμένοι εἰς ἐν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με
 misisti, & dilexisti eos, sicut & me dilexisti. P &

ἀπέσειλας, καὶ ἠγάπησας αὐτοῦ, καὶ ὁ κόσμος ἐμὲ ἠγάπησας.
 Paer, quos dedisti mihi, volo ut vbi sum ego & illi

24 **πᾶτερ, οἱς δέδωκας μοι, θέλω ἵνα ὅσιν εἰμι ἐγὼ, καὶ λαίνοι**
 sint cum me: ut videant * gloriam meam quam dedisti * mecum:

ὡπ μετ' ἐμοῦ, ἵνα δεῶν ὅπ πλὴν δέδωκα πλὴν ἐμῶν ἢ δέδωκας
 mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. * claritatem

μοι, ὅτι ἠγάπησας με πρὸ καταβολῆς κόσμου.
 Paer iuste, & mundus te non cognovit, ego autē te cognovi:

25 **πᾶτερ δέδικας, καὶ ὁ κόσμος σε ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἐγνων**
 & hi cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci

26 **καὶ οὗτοι ἐγνώσαν ὅτι σὺ με ἀπέσειλας. καὶ ἐγνώσεισα**
 eis nomen tuum, & notam faciam: ut dilectio qua dilexisti

αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνώσεισα; ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησας
 me, in ipsis sit, & ego in ipsis

με, ἐν αὐτοῖς ἡ καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς.

CAP. XVIII. in.

Hac Julicem Iesus, egressus est cum discipulis suis || cum dixisset

Τὰ ἑπὶ τὸν ὄϊνον, ὁ ἰησοῦς, ὁ δὲ πρὸς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

trans torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quem

πῆραν τὸ χειμάρρον τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν

CAP. XVIII. Sanctum Iesu Christi Euang.

Intrauit ipse, & discipuli eius. Seiebar autem &
 εισήλθεν αὐτός, & οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦσει ὁ χρι
 ¶ qui tradebat Iudas Perdecus eum, locum: quia frequenter conuenerat:
 Ἰούδας ὁ καθ' ἑσθλίδου αὐτῶν, ὃς τὸν, ὅτι πολλὰ καιρὸς συναχθῆναι ὁ
 Iesum accepisset Iesum illum cum discipulis suis. Ergo Iudas accipiens
 ἰησοῦς ἐκεῖ μετ' ἑσθλίδου αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν
 ¶ à Pontificibus cohortem, & ex principibus sacerdotum & Pharisæis mini-
 τὴν σπειραν, & ὀκτὴν ἀρχερῶν, & φαρισσαίων ὑπὲρ-
 stros: venit illuc cum iatensis & facibus, & armis.
 τας, ἔρχεται ἐκεῖ μετ' ὀφθαλμῶν, & λαμπτήρων, & ὀπλῶν.
 Iesum itaque sciens omnia uentura super se, periciens
 ἰησοῦς οὐκ εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, ἐξελθὼν 4
 dixit eis: Quem queritis? Responderunt ei:
 εἶπεν αὐτοῖς, τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ,
 Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat 5
 ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐγὼ εἰμι. εἰσῆκει
 autem & Iudas ille tradens eum, cum ipsis.
 ¶ qui tradebat 4
 δὲ & Ἰούδας ὁ καθ' ἑσθλίδου αὐτῶν, μετ' αὐτῶν.
 ¶ retrorsum, Ve ergo dixit eis, quid ego sum, abierunt: * in ea hora post,
 ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὴν ὄπισθεν, 6
 & ceciderunt retrorsum. Iterum ergo eos interrogauit: Quem
 ¶ in terram. ζητεῖτε; ἦσαν αὐτοῖς ἐπιπρόσθετος, τίνα
 & ceciderunt retrorsum. quiritis? Respondit
 ἔπεσον ἡσθλίδου. Iesum Nazarenum. Respondit
 ¶ Hi autem 5
 ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον. ἀπεκρίθη
 Iesum: Dixi vobis, quia ego sum. si ergo me queritis, sinate 8
 ἂ ἰησοῦς, εἶπεν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι. εἰ γὰρ ἐμε ζητεῖτε, ἀφετε
 hos abire. Ve impleteretur sermo quem dixit: Quia
 tunc illis ὑπάγειν. ἵνα πληρωθῆναι ὁ λόγος, ὃν εἶπεν,
 ¶ qui tradebat 9
 οὓς δὲ δωκῆς μοι, ὅτι ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν ἕνα.
 Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, &
 σίμων ὁ πετροῦ ἔχων μάχαιραν, εἰλκυσεν αὐτῷ, & 10
 ¶ Pontificis percutit * principis sacerdotum seruum, & abscidit eius auriculam
 ἐπέσει τὴν ἀρχερῶν δουλον, & ἀπέκοψεν αὐτῷ τὴν ὀπίσθεν
 dexteram. Erat autem nomen serui Malchus.
 τὸ δεξιὸν, καὶ ὄνομα τοῦ δουλοῦ μάλχος.
 ¶ Mille 11
 Dixit ergo Iesus Petro: * Inice gladium tuum in
 εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς τῷ πέτρῳ, βάλε τὴν μάχαιραν σου εἰς τὴν
 vaginaam. Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum?
 θήκη τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐκ ἔπιω αὐτό.
 Ergo cohors, & tribunus, & milia tri Indorum 11
 ἢ οὖν σπειρα καὶ ὀκτὴν ἀρχερῶν, & οἱ ὑπὲρ ἑσθλίδου ἰουδαίων
 comprehenderunt Iesum, & ligauerunt eum.
 συνέλαβον τὸν ἰησοῦν, & ἐδησαν αὐτὸν
 Et adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim soecr
 & ἀπήγαγον αὐτὸν πρῶτος ἀννα ἡσθλίδου. καὶ γὰρ πρῶτος 11
το 14

Caiphaz. qui erat princeps Sacerdotum ante illum.

|| Pontifex

14 τὸ καίφαρ, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τῶ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου

Erat autem Caiphaz ille

Iudeis, Qui ex-

|| qui confilium dederat

ἢ ὁ καίφαρ, ὁ συμβουλευθεὶς τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι συμ-

pedit unum hominem pro populo.

mori

15 φέρει ἕνα ἀνδρῶν ποιοῦν θέλημα ὑμῶν τῷ λαῷ.

Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius di-

σκολοῦς δὲ τῶ Ἰησοῦ σίμων πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μα-

scipulus. Et discipulus ille erat notus principi Sacerdotum, &

* autem

μαθητῆς. ὁ δὲ μαθητῆς ἐκείνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεὶ, καὶ

|| Pontificis:

ἦν ἐπιεικὴς τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν ἀλλήλῳ τὸ ἀρχιερέως

¶ cum

16 ἀμείψθη δὲ τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν ἀλλήλῳ τὸ ἀρχιερέως

Et Petrus stabat ad ostium foris. Exiit ergo

* autem

ὁ ἄλλος πέτρος, εἰσῆκει πρὸς τὴν θύραν. ἔξω. ἔξω ἦν οὖν ὁ

discipulus alius qui erat notus principi Sacerdotum: & dixit

|| Pontificis:

17 μαθητῆς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεὶ, καὶ εἶπε τῇ

ostiariz, & introduxit Petrum. Dixit ergo ancilla

θύρας, καὶ εἰσῆγαγε τὸν πέτρον. λέγει ἂν ἡ παιδίσκη

ostiariz Petri: Niquid & tu ex discipulis es hominis

ἡ θύρας τῷ πέτρῳ, καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τῷ ἀνδρῶν τε

istius? Dicit ille: Non sum.

18 Τούτου λέγει ἐκεῖνος, ὅτι εἶμι. εἰσῆλθον ὅτι

serui & ministri & primam facientes, quia frigus erat:

¶ ad primum,

δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες, ἀνδραμιὰν ποιοῦντες, ὅτι ψυχρὸς ἦν.

& calefaciebant se. erat autem cum eis Petrus, stans &

καὶ ἐθερμαίνοντο. ἢ ὁ μετ' αὐτῶν ὁ πέτρος ἔστω καὶ

calefaciens se. Ergo princeps Sacerdotum interrogavit le-

* Pontifex

19 θερμαίνοντος.

Et de discipulis suis, & de doctrina eius.

10 σου πρὸς τὸν μαθητῆν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν διδασκῆν αὐτοῦ.

Respondit ei Iesus: Ego palmam locutus sum mundis:

10 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγὼ περὶ πάντων ἐλάλησα τῷ κόσμῳ

ego semper docui in synagoga & in templo, quod

ἐγὼ πάντοτε ἐδίδασκα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου

hodieque Iudei conveniunt: & in occulto locutus sum nihil.

|| omnes

11 πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα ἄδεν

Quid me interrogas? interroga famulantes, quid locu-

¶ eos qui audierunt

11 τί με ἐρωτᾷς; ἐπερωτήσον τοὺς ἀκούοντας, τί ἐλά-

latus sum istis: ecce hi sciunt quae dixi ego.

12 ταῦτα ὁ αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἦν ὑπηρετῶν πρὸς τὸν ἀρχιερέα

aliquam Iesum, dicens: Sic respondes principi Sacerdotum

* Pontifici:

12 ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἶπεν, οὕτως ἀποκρίθη τῷ ἀρχιερεὶ

Respondit ei Iesus: Si male locutus sum, testare

|| testimonium perhibe

13 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, εἰ κακῶς ἐλάλησα, μάρτυρησον

eo nullam causam inuenit. Exiit ergo Iesus
 αὐτῷ ὅδε μίαν αἰτίαν δεῖσκάω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ ἰησοῦς ἰ
 foras, portanti spinam coronam, & purpureum vestimentum.
 ἔξω, φορῶν τὴν ἀκανθίνον στέφανον καὶ τὸ πορφυρεῖον ἱμάτιον.

Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo viderent eum
 ἔ λέγει αὐτοῖς, ἴδε ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν ἴδον αὐτοῦ ὁ
 principes sacerdotum & ministri, clamabant, dicentes, Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum

Pontifices

οἱ ἀρχιερεῖς ἔ οἱ ὑπαρῆτες, κραυγάζοντες, λέγοντες, σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πλάτος, λάβετε αὐτὸν vos, & crucifigite. ego enim non inuenio in eo causam, ὑμῖν, ἔ σταυρώσατε. ἐγὼ γὰρ οὐχ δεῖσκάω εἰς αὐτὸν αἰτίαν.

Respondunt ei Iudaei: Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori: quia seipsum filium Dei fecit.
 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι, ἡμεῖς νόμον ἔχοντες, ἔ κατὰ τὴν νόμον ἡμεῖς ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι εαυτοῦ υἱὸν θεοῦ ἐποίησεν.

ad Iesum autem

Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est in praetorium iterum: & dicit Iesui:
 ὅτε οὖν ἠκούσεν ὁ πλάτος τὸν λόγον, μάλλον ἐφοβήθη.

ἔ εισῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, ἔ λέγει τῷ ἰησοῦ, Vnde es tu? At Iesus respondit non dedit ei.
 ποθεν εἶσσύ; ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκρισὶν οὐ ἔδωκεν αὐτῷ.

potestatem dimittere.

Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris: nescis quia λέσει οὖν αὐτῷ ὁ πλάτος ἔ, ἐμοὶ οὐ λέθεις; καὶ οὐδὲς ὅτι
 λέσει οὖν αὐτῷ ὁ πλάτος ἔ, ἐμοὶ οὐ λέθεις; καὶ οὐδὲς ὅτι

Potestatem

auxiliarum habeo crucifigere te, & auxiliarium habeo. absolvere te?
 δεξιῶν ἔχω σταυρώσαι σε, ἔ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε;

quasi Propterea qui me tradidit

Respondit Iesus: Non haberes Potestatem ullam aduersum me.
 ἀπεκρίθη ἰησοῦς ἔ καὶ εἶπες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατὰ ἐμοῦ,

Exiit & dimittere autem

Et non esset tibi datum desuper. Propter hoc tradens me tibi
 εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἀνωθεν. εἶπεν τὸ ὄντως εἰδούσας με σοι

dimittis, qui facit se

maius peccatum habet. In hoc querebat Pilatus
 μείζονα αἰμώτιαν ἔχει. ἔ καὶ τοῦτον ἐζητήσεν ὁ πλάτος

autem cum audisset hos sermone;

ἀπολύσαι αὐτόν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ἐκραζόν, λέγοντες, εὐαγγέλιον absolveris, non es amicus Caesaris. omnis regem se ipsum
 ἀπολύσης, καὶ εἰ φίλος τῷ καίσαρι. πᾶσι βασιλεῖα ἐαυτοῦ

loco qui dicitur Lithostrotos,

faciam, contradicit Caesari. Ergo Pilatus dicitur
 ποιᾶν, ἀπὸ λέγει τῷ κησαιο. ὁ οὖν πλάτος ἀκράτος

hunc sermonem, adduxit foras Iesum: & sedit pro
 τῆτον τὸν λόγον, ἠγάχθη ἔξω τὸ ἰησοῦς, ἔ ἀκάθισεν ὅτι τῷ

tribunali, in locum dicitur Lithostrotum. Hebraice autem Gabbath.
 βήματι ἔ, εἰς τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον, ἔβραϊστὶ δὲ γαβ-
 θαθᾶ.

Erat autem parascœu: Paschæ, hora autem quasi
 ἑξῆς. καὶ δέξιν ἰουδαίοις, ἴδε ὁ βασιλεὺς ἡμεῖς.

ἔκτη. καὶ λέγει τοῖς ἰουδαίοις, ἴδε ὁ βασιλεὺς ἡμεῖς.

si de

7 Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit
eis ἰησοῦν βασιλευ, ἄβην, ἄβην, σταυρώσον αὐτόν. λέγει
eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt

αὐτοῖς ὁ πλάτθ, ἡ βασιλέα ὑμῶν σταυρώτω; ἀπεκρίθησαν
* principes sacerdotum: Non habemus regem, sed non Caesarem. * Pontifices
Iuifi

οἱ ἀρχιερεῖς, ἔκ ἐρωτῶν βασιλέα, εἰ μὴ χριστοῦρα.
Tunc ergo tradidit illum eis ut crucifigeretur. * Pontifices
Iuifi

16 τότε αὐτῷ παρέδωκεν αὐτόν αἰ τοῖς ἵνα σταυρωθῆ. παρέ-
ρονται autem Iesum, & eduxerunt.
λαβόν ἰησοῦν ἐπέθηκεν αὐτῷ τὴν σταυρῶν.
Et Iherosolymis, crucem suam, exiit in

17 καὶ βασιλῶν τὸν σταυρὸν αὐτῷ ἐξήλθεν εἰς τὸν λεγόμενον
Caluarie locum, qui dicitur Hebraicè Golgotha:
κρανίσι τόπον, ὅς λέγεται ἑβραϊστὶ γολγοθα,

18 ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλλοις δύο ἄνθρωποι
& hinc, medium autem Iesum. Scripsit autem &

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ.
καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

19 καὶ ἄνωθεν, μέσον ἰησοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ
τίτλον ὁ πλάτθ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῷ σταυροῦ. ἡ δὲ γράμμα-
ρονται: I E S U S N A Z A R E N V S

¶

mur de illa cuius levis. Ut scriptura impleatur. dicens:

μεν πει αὐτῆς, τίνος ἔσαι* ἵνα ἡ γραφή πληρωθῆ ἡ λέγουσα,

¶ in

Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam

διμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου αὐτοῖς, καὶ ὅτι τὸ ἱμάτιόν μου

¶ Et

miserunt sortem. Illi quidem igitur milites hæc fecerunt.

ἔβδον κληρον. οἱ μὲν οὖν σπαρῶται ταῦτα ἐποίησαν.

¶ cum vidisset

Stabant autem iuxta crucem Iesu, mater eius, & εἰς κείναι δὲ παρὰ τῆς σταυρῆς τῆ ἰησοῦ ἡ μητὴρ αὐτῆς καὶ 25

foror matris eius Mariae Cleopæ, & Maria

Magdalene. Iesus ergo videns matrem &

μαγδαληνῆν. ἰησοῦς ἔν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν 26

discipulum adstantem quem diligebat, dicit matri suæ:

μαθητὴν παρέστωτα ὄν ἡγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτῆς,

¶ suam.

Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo:

γυναῖ, ἰδοὺ ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ,

¶ Postea

Ecce mater tua. Et ex illo hora accepit eam

ἰδοὺ ἡ μητὴρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τ' ὥρας ἔλαβεν αὐτῆν

discipulus ille in propria.

ὁ μαθητὴς ἐκείνος εἰς τὰ ἴδια.

¶ τελειώω
¶ plenaam

Post hoc sciens Iesus quia omnia iam consummata sunt, ut

καὶ ταῦτο εἶδος ὁ ἰησοῦς ὅτι πάντα ἡδὴ τετέλεσαι, ἵνα 28

consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo

† τελειωθῆ ἡ γραφή, λέγει, διψῶ. Κηδὸς οὖν 29

ἔκειτο ὀξείας μεσον. οἱ δὲ πληροῦντες σπόγγον ὀξείας καὶ

hyssopo circumponentes, obtulerunt ei.

ὕσσοντα περιδέντες, περιένευκαν αὐτῷ τὰ σπόγγα.

¶ Inclinato capite

Cum ergo decipisset acetum Iesus, dicit: Consummata est. Et inclinato

ὄτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ ἰησοῦς, εἶπε, τετέλεσαι. καὶ κλίνας 30

caput, tradidit spiritum. Ergo Indixit

τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. οἱ οὖν ἰερεῖοι 31

ἵνα μὴ μείνῃ ὅτι τ' σταυρῆ ταῦτα κατὰ ἐν τῷ ἑβδατῷ ἐπι

Parascene erant enim magnus dies ille Sabbati)

ἑβδατῆν ἡμέραν. καὶ ἡ μαγαλιθὴ ἡμερῶν ἐν τῷ ἑβδατῷ

rogauerunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, &

ἠράτησαν τὸν πλάτον ἵνα κατεσθῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ

tollerentur. Venerunt ergo milites: & quidem primi

¶

† ἄρδυσαν. ἦλθον οὖν οἱ σπαρῶται, καὶ τ' μὲν πρώτου 32

frangerunt crura, & alterius convulsi ei.

¶ qui crucifixus
est cum eo.

κατεσθῶσαν τὰ σκέλη, καὶ τῆ ἄλλου τ' συσπαραξάντες αὐτῶν

Ad autem Iesum convulsi, viderunt eum iam mor-

¶

ὅτι δὲ τὸν ἰησοῦν ἔλθοντες, ὡς εἶδεν αὐτὸν ἡδὴ τεθνή-

scitum, non frangerunt eius crura: Sed unus 33

κῶστα, οὐ κατεσθῶσαν αὐτῷ τὰ σκέλη

ἀλλ' εἰς τῆν 34

σπαρῶτον

militum lancea eius latus * fedit & contrivit * aperuit:
γραπται λογη αυτε τω πλαραν ενυξε, η δε δεως κυ ηω
existit sanguis & aqua. Et Iuianus testis qui vidit. testi-
moniu perhi uiz

35 εζηληθεν αιμα ηυδωρ, η ο εωρακας μεμνη-
scans. & verum est testimonium eius. Et ille scit
τυρηκε, η αληθινη εστιν η υψυθεια αυτη κακειν οιδεν
quia vera dicit: ut p vos credatis.

36 εηχετο γαρ ταυτα ινα η γραφη πληρωθη, ο εσωω ου
Fasta sunt enim hec ut Scriptura impleteretur: Os non
conuincetur sed eo. Et iterum alta Scriptu-
ra dicit: Videbunt in quem transierunt.

37 πωτηριεσθ) απ αυτη. η παλιν ετετα γρα-
φη λεγει, εφονται εις ον εζηλητηταν.
Post haec * rogauit Pilatum Ios-ph ab Arimathea.

38 με ταυτα ηρωτησε τον πλαραν ο ιωσηρ ο υπο αει μαθαια,
discipulus Iesu, occultus autem propter metum
ων μαθητησ το ιησου, η κερυμεινθη η η οσολαν
Iudaeorum, ut tolleret corpus Iesu, & permisit
ην ιουδαϊων, ινα αρη το πωμα το ιησου. η επετρεψεν
Pilate. Venit ergo & tulit corpus Iesu.

ο πλαραν. ηλθεν ουη η ηρε το πωμα το ιησου.
Veni autem & Nicodemus iudeus ueniens ad Iesum nocte

39 ηλθε δε η νικηδημιος ο ελπειον σφρα τον ιησουω πυκτος το
primum, secens mixturam myrrhae & aloë, quasi libras centum.
σφρατον φερων μυγμα σμυρνης η αλοης ας λιτρας εκατον.
Acceperunt ergo corpus Iesu, & ligauerunt illud in sin-

40 ελαβον ουη το πωμα το ιησου, η εδησαν αυτο εν οδο-
teis cum aromatibus, sicut mos est Iudeis
νοις με ην αρωματων, η θως εδοσ οτι τοις ιουδαϊοις
sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus:

41 εταριαζεν. ηω ε εν τω τοπω οπου εσκαυρωθη, η ητος,
& ia notto monumentum nouum. in quo nondum quisquam positus erat.

42 οκει ουη δεα τω σφρακιδω ην ιουδαϊων, οτι ερηε
Ibi ergo propter Parascenem Iudaeorum, quia iuxta
erat monumentum, posuerunt Iesum.
ηω το μνημειον, εδησαν η ιησουω.

C A P . X X . η .

1 Τη η μια ην σκεβρατων μυρια η μαγδαλινη ηρχεται
Si una * sabbatum Maria Magdalene uenit * autem sabbati,
manet // et uenit adhuc existentiibus, ad monumentum, & p uidet lapi. scum adfuit tene-
bra esset, p uidit

2 ουη η ηρωτησ εν το μνημειου.
Ibi ergo, & ve- ha * Caesari
ηρχεται ουη η ηρ-
AA 3

αἰεμα

nit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum quem diligebat Iesus: & dicit illis: Tollite Dominum de monumento: & nescimus ubi posuerunt eum.
μαίου, & ἡ οἰδαμὴν ποὺ ἔθηκεν αὐτόν.

ille

Exit ergo Petrus & Iesus discipulus, & venerunt ad monumentum.
ἔβηλθεν ἕν ὁ πέτρος & ὁ ἄλλος μαθητής, & ἄρχοντες εἰς

Iesum se inlignasset,

discipulus praecurrit citius Petro: & venit primus ad monumentum.
τὸ μνημαεῖον.
Currebant autem duo simul, & ἄλλος

*vidit

discipulus praecurrit citius Petro: & venit primus ad monumentum.
τὸ μνημαεῖον.
Et sudarium quod fuerat super caput eius, non enim liateamina posita, sed
ὁ δὲ οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημαεῖον, &
πέτρος ἀκολουθεῖ αὐτῷ, & εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημαεῖον, &
*confificio liateamina posita, Et sudarium quod
θεωρεῖ τὰ ὀδόνια καὶ κείματα, & τὸ σουδαεῖον.
fuerat super caput eius, non enim liateaminibus posita, sed
ὡς ὅτι τὸ κεφάλαιον αὐτοῦ, οὐ μὴ τῶν ὀδονίων κείματα, ἀλλὰ
*seorsum inuolutum in vnum locum. Tunc ergo
ραεῖς τὰ ἐντετυλιγμένα εἰς ἓνα τόπον.
τὸτε οὐκ
εἰσῆλθεν ἕν ὁ πέτρος & ὁ ἄλλος μαθητής ὁ ἔλθων δεύτερος εἰς τὸ μνημαεῖον,
& εἶδε, & ἐπίστευεν.
Nondum enim sciebant scrip-
ταμ, quia speravit eum ex mortuis resurgere.
φίω, ὅτι δει αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

¶ separatum ἐντυλιγμένω

¶ qui venerat

Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli.
ἀπῆλθον οὐκ ἄλλιν πρὸς ἑαυτοῦ οἱ μαθηταί.

¶ oportuit eum

Maria autem stabat ad monumentum plorans fortis.
Μαρία ἡ εἰσῆκε πρὸς τὸ μνημαεῖον κλαίουσα ἔξω.
ergo Accet, inclinavit se in monumentum:
Et vidit
οὐκ ἔκλαιε, περὶ κειμένων εἰς τὸ μνημαεῖον.
καὶ θεωρεῖ
duos angelos in albis, sedentes, vnum ad caput,
δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τὴν κεφαλὴν
& vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu.
& ἓνα πρὸς τοὺς πόσιν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τῶ Ἰησοῦ.

* & prospexit

Et dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis:
καὶ λέγουσιν αὐτῇ ὁ κείνοι, γυναικα, τί κλαίεις, λέγει αὐτοῖς,
Quia tulerunt Dominum meum: & nescio ubi posuerunt eum.
πῆ ἦραν τὸν κύριόν μου, & οὐκ οἶδα ποὺ ἔθηκεν αὐτόν.

Iesum dixisset, Petrosursum,

Et haec locuta, conuersa est retro, & vidit
καὶ ταῦτα ἐποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, & θεωρεῖ τὸν
Ἰησοῦ

Iesum stantem: & non sciebat quia Iesus est.

Dicit ei:

41 ἰησοῦ ἐστὼ τα, καὶ κη ἦ δει ὅτι ὁ ἰησοῦς ὄστι.

λέγει αὐτῇ

Iesus: Mulier, quid ploras? quem quæras? Illa existimans quod ὁ ἰησοῦς, γυνὴ αἰ, πικλάεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δὲ δοκούσα ὅτι hortulana: & dicit ei: Domine, si tu scitasti eum,

¶ Nec

ὁ κηπουρὸς ὄστι, λέγει αὐτῷ, κύριε, εἰ σὺ εἰδῶς ποῦ αὐτῶν, δικοι μοι πού εἶδικας αὐτῶν, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρεῖ.

Dicit ei Iesus: Maria. Conversa illa dicit ei:

16 λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἡρία. σφραγίσαι ἐκείνη λέγει αὐτῷ, (Rabbini: quod dicitur, Magister.) Dicit ei Iesus:

17 ῥάββουμι, ὁ λέγει, διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, (Nō me tangere quoniam cum ascendi ad Patrem meum:) vade

¶ Noli tangere.

μή μου ἀπτε οὐ πω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸ πατέρα μου. πορεύου

δε πρὸς τὸν ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐπὶ αὐτοῖς, ἀναβαίνα πορεύου

τὸ πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν.

18 ἔρχε) ἡρία ἡ μαγδαλινη ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς

¶ Vidi Iohanni,

ὅτι ἐώρακα τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

19 οὐσὺς οὐμ ὄμας τῆ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῆ μιᾶ τῶν σαββάτων,

¶ Cum ergo fecerō

καὶ τῆ θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ σιωπῶντες

edict

19 διὰ τὸν φόβον τῶ ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ ἔση εἰς τὸ μέσον,

¶ Flores essent clau-

καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν.

ix,

20 αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ πλεῖ πλάσαν αὐτῶ. ἐζάρησαν οὐμ οἱ

¶ eum dixisset,

21 μαθηταὶ ἰδόντες τὸ κύριον. εἶπεν οὐμ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς

¶ viso Domino,

παλιν, εἰρήνη ὑμῖν. χαρὸς ἀπέσαλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ

¶ eum dixisset,

22 πείπω ὑμῶς, καὶ τὸτο εἶπον, σπερυσθε, καὶ λέγει αὐτοῖς,

23 αὐτοῖς ἀν πνων κρατῶτε, κεκρατῶ).

¶ Qui dicitur,

24 δωμάς δέ, εἰς ἐκ τῶν διδύμων, ὁ λεγόμενος διδύμος,

¶ qui dicitur,

καὶ ἔω μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ἰησοῦς

non erat cum eis quando venit Iesus.

CAP. XXI. Sanctum Iesu Christi Euang.

Dixerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus Dominum.
 ἐλέγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, ἑώρακα μὴ τὸ κυρίον, 25
 *Nis̄
 [Exauram] Ille autem dixit eis: Si non videro in manibus eius [vestigium
 *Plocum] οὐδὲ ἔωπεν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τὸ τυπὸν
 claustrum, & mittam digitum meum in [vestigium] claustrum, &
 τὸ ἕλων, καὶ βάλω τὸ δακτυλὸν μου εἰς τὸ τυπὸν τοῦ ἕλων, καὶ
 mittam manum meam in lacus eius, non cre-dam.
 βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὸ πῶδραν αὐτοῦ, οὐ μὴ πισεύσω.

Et post dies octo iterum erant intus discipuli eius, &
 καὶ μεθ' ἡμέρας ἑκτὰ πάλιν ἦσαν ἐσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ 26
 Thema cum eis. Venit Iesus ianuis elatis.
 κλείω] ἑσταῖς μετ' αὐτῶν. ἔρχετο ὁ ἰησοῦς τῆς θυρῶν * κεκλεισμένων,
 & stetit in medijs, & dixit: Pax vobis.
 καὶ ἔση εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, εἰρήνη ὑμῖν.

Deinde dicit Thomae: Iufer digitum tuum huc, & vide
 εἴτε λέγει τὰς δαμάς, φέρε τὴν δακτυλὸν σου ἄδε, καὶ ἴδε 27
 manus meas: & offer manum tuam, & mitte in
 τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν
 [noli esse] lacus meum, & hoc fac incredulus, sed * fidelis. credens.
 πῶδραν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

Et respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, &
 καὶ ἀπεκριθὴ δαμάς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ κυεῖός μου καὶ ὁ 28
 [Thoma,] Deus meus. Dicit ei Iesus: Quia vidisti me [cre-
 θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἑώρακάς με, πῶ- 29
 [qui non viderūt,] didisti: beati [non videntes, & credentes.]
 & crediderunt.
 πιστεύεις * μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες & πεσυσάντες.

Multa quidem igitur & alia signa fecit Iesus in con-
 πολλά μὴ εὐα καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐνώ- 30
 [pedu] [discipulorum] suorum, que non sunt scripta in li-
 πον τῆς μαθητῶν αὐτοῦ, ἀ ἔκεισι γεγραμμένα ἐν τῷ βί-
 bro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis
 βλίω τούτῳ. Ταῦτα δὲ γεγραπταῖ ἵνα πισεύσητε 31
 quia Iesus est Christus filius Dei: & ut credentes, vitam
 ὅτι ἰησοῦς ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πισεύοντες ζωὴν
 habeatis in nomine eius.
 ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

CAP. XXI. καὶ.

[Postea] [Post] hac manifestavit scriptum iterum Iesus disci-
 Μετὰ ταῦτα ἐφάνηρσεν αὐτοῦ πάλιν ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθη- 1
 * suis] pulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic:
 ταῖς ὅτι τὸ θαλάσσης τὸ πειραιᾶδος ἑσαν ἑρώσθη οὕτως.
 [qui dicitur] Erant simul Simon Petrus, & Thomas [ille] dicitur
 ἦσαν ἐσὺν σιμων πέτρῳ καὶ δαμάς ὁ λεγόμενος
 [qui erat] [filij] Didymus, & Nathanael [ille] a Cana Galilee, & illi
 δίδυμος, καὶ ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ κανᾶ τῆς γαλιλαίας, & οἱ τῶ
 ζεβεδαιοῦ

Zebedaei, & alij ex discipulis eius duo.
 Ζεβεδαιου, & ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
 Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt
 λέγει αὐτοῖς σιμων πῆρες, ὑπάγω αλιθεῖν. λέγουσιν
 ei: Venimus & nos tecum te. Exierunt, & ascenderunt in
 αὐτῶν, ἐρχόμεθα & ἡμεῖς σὺ σοι. ἐξῆλθον & ἐπέβησαν εἰς
 τὸ πλοῖον αὐτῶν, & ἐν σκηνῇ τῆ νυκτὸς ὄψασαν οὐδέν.
 Mand autem iam facta, stetit Iesus in litore: non
 tamen cognoverunt discipuli quia Iesus est.

Μανδ αυτεμ ιαμ φαθη, στετιτ Ιησους εν τω λιτωρ: non
 4 τανεν κογνωερυντ διςκιπυλι κωια Ιησους εστ.
 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πωδια, μητι προσφα-
 rium habetis? Responderunt ei, Non.
 γον ἐχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῶν, οὐ.
 Ille autem dixit eis: Prociete in dexteram partem nauigij
 6 εἰ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, βάλετε εἰς τὰ δεξιά μέρη τῶ πλοίου
 rete: & inuenietis. // Leceamus ergo: & non iam illud tra-
 τὸ δίκτυον, καὶ ἀρήσατε. ἔβαλον οὖν, & ἐκ ἐπ' αὐτῷ ἔλ-
 here valcbans a multitudine piscium.
 κύσας ἰχθυῶν ἀπὸ τῶ πλήθους τῶν ἰχθύων.
 Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus,
 7 λέγει οὖν ὁ μαθητὴς σκηνῆς, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς, τῶ
 Petro: Dominus est. Simon ergo Petrus *audiens* quia Dominus
 πῆρες, ὁ κύριός ἐστι. σιμων οὖν πῆρες ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός
 est, *paniculum* succinxit: erat enim nudus, & misit
 8 εἶπε, ἢ ἐπὶν ἑνὶ τῷ διεζώσατο. ἢ γὰρ γυμνός, & ἔβαλεν
 seipsum in mare. At alij discipuli
 ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τῶ
 nauigio venerunt (non enim erant longē a terra, sed quasi
 9 πλοῖα ἦλθον) ἔγινον μακραὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς
 a cubitis lucerent) trahentes rete piscium.
 ἀπὸ πηχῶν ἔτρακον, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.
 Ut ergo descenderunt in terram, conspicimus prunas
 10 ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέποισιν ἀνδρακιῶν
 positas: & piscem superpositum, & panem.
 11 κειμήλιον, & ὄψασιον ὀπκείμημον & ἄρτον.
 Dicit eis Iesus: Adhuc βα piscibus quos
 λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐνέχετε ἀπὸ τῶν ὄψασιῶν ὧν
 10 prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, & ierxit
 11 ὄψασατε γῆν. ἀπέβη σιμων πῆρες, & ἔκλυσε τὸ
 δίκτυον ὅτι ἦ γῆ, μεσὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντηκον-
 gina tribus. Et prius existentibus, non scillum est rete.
 ὄψασιῶν, & πεσούτων ὄντων ἐκ ἐχιάθη τὸ δίκτυον.
 Pchm tanti essent,

¶

Dicit eis Iesus: Venite, prandete. ¶ Nemo autem audivit
λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεύτε, ἀεῖσθε. οὐδεὶς ἔπιλ-

*discumbentium bar

discipulorum interrogare eum, Tu quis es? scientes quia

μαθητῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτὸν, σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ

κύριός ἐστιν. ¶ Venit ergo Iesus & accipit
panem, & dat eis, & piscem similitur.

ἄρτον. καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὄψαριον ὁμοίως.

p cum resurrexisset

Hoc iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis
τῷ τῷ ἡδὴ τρίτον ἐφανερώθη ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

αείσθαι

resurrexisset ex mortuis. ¶ Cum ergo prandissent, dicit
ἰηροδεις ἐκ νεκρῶν. ὅτε οὖν ἤειψαν, λέγει

¶ Iohannis

Simon Petro Iesus: Simon diligis me plus
τις σίμωνι πύττω ὁ ἰησοῦς, σίμων ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεον

τούτων; λέγει αὐτῷ, ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει

αὐτῷ, βοσκή τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν

¶ Iohannis

secundo: Simon Iona, diligis me? Ait illi: Etiam Domine
δύττερον, σίμων ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, ναὶ κύριε,

σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου.

¶ Iohannis

Dicit ei tertio: Simon Iona, amas me? Contristatus est
λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, σίμων ἰωνᾶ, φιλεῖς με; ἐλυπήθη

ὁ πύττω, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ

Domine, τι ὅμνια σέω ἐγὼ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ

ὁ ἰησοῦς, βοσκή τὰ πρόβατά μου.

¶ Iohannis

Amen, amen dico tibi, cum esses junior cingebas te ipsum,

ἀμὲν ἀμὲν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἰζώνυες σεαυτοῦ

¶ Iohannis

& ambulabas: ubi volebas: cum autem tenueris, extends
καὶ φέμε πύτεις ὅπου ἠθέλεις. ὅταν ᾖ γυράσθεις, ἐκτενεῖς τὰς

χειράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ εἶσεις ὅπου ἠθέλεις.

¶ Iohannis

Hoc autem dixit, significans quia morte glorificatus esset Deum
τῷ τῷ δὲ εἶπε, σημαίνων ποῖω θανάτῳ δοξάσει τὸ θεῶν.

¶ Iohannis

Et hoc effatus, dicit ei, Sequere me.

¶ Iohannis

καὶ τῷ τῷ εἶπεν, λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.

¶ Iohannis

Conversus autem Petrus, recognovit discipulum quem diligebat:

ὁπισπράσθεις ὁ ὁ πύττω βλάσπει τὸν μαθητῶν ὃν ἠγάπα

¶ Iohannis

Iesus, sequentem: qui & recubit in corona super petrum
ἰησοῦς, ἀκολουθούμνωτα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δεξιῷ ὅτι τὸ σῆ-

¶ Iohannis

cus eius, & dixerat, Domine, quis est frater meus?

ἑσὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπε, κύριε, τίς ἐστίν ὁ ἀδελφός σου;

¶ Iohannis

τῷ τῷ

Mane *videnti* Petrus, dicit Iesu: Domine, hic autem quid? *p* ergo cum vidi
 τὸν ἰδὼν ὁ πέτρος, λέγει πρὸς ἰησοῦ, κύριε, τίς εἶ; *scilicet*

Dicit ei Iesus: Si eum volo manere donec veniam,
 λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, εἰ ἀντὶν θέλω μῦθην ἕως ἔρχομαι,

21 quid ad te? in sequere me.
 τί πρὸς σε; σὺ ἀκολουθεῖ μοι.

Exiit ergo sermo ille *scilicet* ad fratres, quia discipulus
 ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς *scilicet*

22 ille non moritur. Et non dixit ei Iesus. *Quod* non mo-
 ρεῖν. ἔκ' ἀποθνήσκει, καὶ εἰπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἔκ' ἀπο-
 θνήσκει. ἀλλ' εἰ ἀντὶν θέλω μῦθην ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε;

24 Hic est discipulus *scilicet* de his, & *scilicet* ille qui perhibet
 οὗτος ὄστιν ὁ μαθητὴς ὁ μύθων πρὸς τούτων, καὶ γράψας *scilicet*
 haec & scimus quia verum est testimonium eius. *scilicet*

ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι ὅτι ἀληθὴς ὄστιν ἡ μύθη αὐτοῦ.

Sunt autem & alia multa quae eunus fecit Iesus: quae

25 ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἀπὸ αὐ-
 τῶν ἃ ἐξέταξε καὶ ἐγὼ, εἰ δὲ αὐτὸν οἶμαι ἅνθρωπον γράψασαι

τὰ γραφόμενα βιβλία. ἀμὲν.

p per singula,
scilicet
 posse eos qui scribendi sunt

Sancti Euangelij secundum Ioannem,

F I N I S.

BB 2 ACTA

7 momenta

Non vestrum est nosse tempora vel tempora iudicatis, quae Pater posuit in
οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γνώμαι χρόνοις ἢ καιρῶν, αἷς ὁ πατήρ ἔθετο ἐν

¶ sua potestate.

propria auctoritate: sed accipietis virtutem super-

τῆ ἰδία ἐξουσία· ἀλλὰ λήψατε δύναμιν ἐπελ-

uenientis sancti Spiritus in vos: & erit mihi testis

ἵσταντ· ἡ ἀγία πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐστέ μοι μαρτύρες

inque Hierusalem, & in omni Iudaea & Samaria, & in quacumque

ἐν τε ἱερουσαλήμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ σαμάρεια, καὶ ἕως

¶ cum dixisset,

ultimum terrae. Et haec dicens, videntibus illis

ἐξῆλθεν τῆ γῆς. καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλέποντων αὐτῶν,

ἐπαίρωμαι καὶ

eleuamini: & nubes suscepit eum ab oculis

ἐπαίρω

† ἐπῆρθη. καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὄψεως

¶ Cumque intue-

lii eorum. Et ut auferentes erant in caelum

rentur

μὴ αὐτῶν. καὶ ὡς ἀτειχίζοντες ἦσαν ἐν τῷ ἕρῳ 10

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

¶ Intueatur illum,

¶ Intueatur illum, & ecce viri duo adherunt sibi

viginti Viri fratres, oportet impleri Scri-

16 ἑκοστὴν ἀδελφοί, ἵδτε πληρωθῆναι τὴν γρα-
prium hunc, quam praxidixit Spiritus sanctus per os
βλὴ τῶν τῶν, καὶ ἀρεθεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ σώματος

David, de iuda si isto facto duxerit comprehensibus
δαβὶδ, καὶ ἰούδα τὸ χυμὸν τοῦ ὀδηροῦ τοῖς συλλαβούσι τὸν
Iesum: quia adhaerentem erat sciam nobis, & fortitutus est

17 ἰησοῦς, ὅτι κατηρτίσθη μὲν καὶ σὺ ἡμῶν, καὶ ἔλαχε
sortem ministerij huius. Hic quidē igitur ille
λαχὲν χάρα

18 τὸν κληρον τῆ διακονίας ταύτης.
quisit agrum de mercede finitima: & praecep-
σατε χαριον ἐν μισθῷ τῷ ἀδικίαι, καὶ φιλίαις χυμὸς ἐλά-
puit medius: & suffragantur omnia viscera eius.

19 καὶ γνοσὲν ἐγγρητο πρὸς τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλημ, ὡσε
vocat agrum illum proprio idiomate eorum, *appellaretur
κληθῆναι τὸ χαριον ἐκείνο τῆ ἰδία διαλείτω αὐτῷ,

Hacedama, hoc est, Ager sanguinis.
ἀκὴ δαμῶ, τούτῃ, χαριον αἵματος.

10 γίνεσθαι γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, γηνηθῆτω ἡ παυλις
Ihu deteria: & non sit Phabizus in ea. Et epi-
αὐτῆ ἔρημῳ, καὶ μη εἴσω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ὀπι-
scopium eius accipiat alter. Oportet ergo conuenientium

11 σκοπῶν αὐτῶ λάβοι ἕτερον. Ἰδοὺ οὖν τῶ συνηθόντων
nobis vivorum in omni tempore in quo intravit & exiit * ad
ἡμῶν ἀδελφῶν ἐν πατρὶ γένει, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ'
nos Donianus Iesus, Incipiens a bapuzinate

12 ἡμῶν ὁ κλειος ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶ βαπτιζματος
Iohannis, si que in diem qua recepit est a nobis, testem
ἰωάννου ἐως τῆ ἡμέρας ἣς ἀνελάθη ἀπὸ ἡμῶν, μάρτυρα τῆς
resurrectionis eius hacti sciam nobis etiam homin.

13 ἀναστάσεως αὐτῶ ἡμεῶς συνηθῶν ἕνα τοῦ τῶν.
Et statuerunt diuisi, Ioseph * vocatum Hacedama, qui cognos-
citur Ioseph, & Matthiam, et orantes * qui vocabatur
Dursabas,

14 κληθῆναι ἰησοῦς, καὶ ματθίαν. καὶ προσευξάμενοι
dixerunt, Tu Domine si caridum cogitar omnium,
εἶπον, σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων, ἵνα γάρδειξον ὅτι ἐξε-
geris ex his duobus vnum, Accipete psalterium
λαβῆναι τὸν κληρον

15 λαβῆναι τὸν κληρον τῆ διακονίας ταύτης, καὶ ἰησοῦς, ἐξ ἧς παρήβη ἰούδας παρὰ
in in locum proprium. Et dederunt sortem perorum
16 ἰούδας εἰς τὸ τόπον τῆ ἰδίου. καὶ ἔδωκεν κληρεῖς αὐτῷ,

quā fuit dux eorum qui compe-
henderunt
Qui connumera-
tus
Et possedit
Pinquitas: & su-
spensus,
diffusa
in chara

scorum
qui inhabitat
ex his viris, qui
nobiscum fuerat
congregati
iniet

assumptos
nobiscum
inietis.

qui uocabatur
Dursabas,
et orantes
qui corda nostri
auidelicium
p locum

prauaricatus
est * ut abiret
usum. perix

CAP. II.

Acta Apostolorum.

pannumeratus
συλκεταψη-
φίζομαι

& cecidit fors super Mathiam: & simul suffragio electus est cum
κὺ ἐπέσειν ὁ κληρίθ' ὅτι ματθίαν, κὺ τ' συγκατεψηφίσθη κὺ
vn'lectim Ap' stolis.
τῷ ἐνδέκῃ ἀποστόλων.

& simul suffragio electus est cum
κὺ τ' συγκατεψηφίσθη κὺ
vn'lectim Ap' stolis.

CAP. II. β.

* cum compleren-
tur dies

Et in compleri diebus Pentecosten,
Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τῶν ἡμερῶν τῆς πεντηκοστῆς, ἦ

pariter phoco.

erant omnes congregati in eodem P: Et factus est
ἦσαν ἀπαντες ὁμοθυμαδὸν ὅπι το αὐτό κὺ ἐγίνετο

Raduicenti; spi-
ritus vehementis:

repente de caelo sonus, tanquam fragoris flatus violenti: &
ἀφ' ὧ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πτοῆς βίας, καὶ
repleuit totam domum ubi erant sedentes.

Impauerunt
σπρίομαι

ἐ πληρασεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι

singulos
πληρώω

Et dispersit illis linguarum tanquam
κὺ τ' ἀπέδρασαν αὐτοῖς διεμεμελιζόμενοι, ὡσὼς αὐτοῖ
ignis: scilicet supra unquamque eorum: Et repleti sunt
πυρὸς, ἐκαδίσθ' τε ἐφ' ἐνα ἕκαστον αὐτῶν κὺ τ' ἐπέληθησαν

paris
φωρίσ

ἀπαντες πνεύματι θ' ἀγίῳ, κὺ ἤρξαντο λαλεῖν ἑαυτοῖς ὡσ-

Intus

gnis, prout Spiritus dabat illi eloqui.

σας, καὶ δὸς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθεγγόμενοι.

* ex
ἐκαστονε quae est

Erant autem in Hierosolimam habitantes Iudaei, viri re-

ἦσαν ὅ ἐν ἱερουσαλήμ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἀνδρες εὐ-
ληπίσθ' ἀβ' ὀνι ἰγενε κοίμῃ σὺβ' αὐτοῦ

λαλεῖς ἀπὸ παιτὸς ἕκαστος τῇ ἑσθ' τὸ οὐρανόν

Phonice
ἡ lingua

Phaeta autem voce hac, conuenit multitudo, &
ἡρώδης δὲ τ' φωνῆς ταύτης, σιωπῆλε τὸ πλῆθος, καὶ ὁ

συχίνω καὶ τ' σινεχύνω

penultia est, quoniam audiebat vniquisque proprio idioma

συχίω

loquentes illos. Stupebant autem omnes &

* ἐξίσταμαι

λαλοῦντων αὐτῶν. * ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ

* qui loquuntur

ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, ἕκαστος πάντες οὐτοῖ

ἡ linguam nostram
in qua

sunt loquentes Galitiae Et quomodo nos
εἰσιν οἱ λαλοῦντες γαλιλαῖοι; κὺ πῶς ἡμεῖς

qui habitant

audimus vniquisque proprio idioma nostro in quo uati sumus

ἀκούον ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμεῖσ' ἐν ἡεθμῶν ἡμεῶν;

est circa

Parthi, & Medi, & Elamitae, & Phoenitiae

παρσοὶ κὺ μέδοι, κὺ ἐλαμίται, κὺ οἱ κατοικοῦντες τῶν

Mesopotamiam, Iudaeamque & Cappadociam, Pontum &

Ἀσίαν, Φρυγίαν κὺ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον, & partes

ἀσίαν, φρυγίαν τε κὺ παμφυλίαν, αἰγυπτιαν, κὺ τὰ μέρη

Libyae quae sita sunt in Cyrenen, & aduex Romanis,

ἰουδαῖοι τ'

11 ^{Iudaeique & profelyti, Cyrenes, & Arabes, audimus} ^{quoque}
 ἰουδαῖοι τε καὶ παροσλήλυτοι, κηήτες καὶ ἀραβες ἀκουομήν
 loquentes eos nostris linguis magnaia
 λαλοῦντων αὐτῶν ταῖς ἡματέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα
 Dei. ^{Superbant autem omnes & iherosolitanis, iherosolitanis,}
 12 τῶ θεοῦ. ἕξις αὐτοῦ δὲ πάντες καὶ διηποροῦν,
 alius ad alium dicentis: Quidam vult hoc esse?
 ἀλλ' ὁ πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί αὐτὸ θεοὶ τῆτο εἶ;

13 ^{Alij autem iherosolitanes dicebant: Quia multo pleni pirridentes}
 ἕτεροι δὲ χλαδαζόντες ἔλεγον, ὅτι γλωσσῶν * μεμεσῶ μεσῶ
 sunt. ^{Sciens autem Petrus cum vadecim, iherosolitanis}
 14 ἴφθοι εἰσὶ. σαθεῖς ὃ πῆρσ' ὁ σὺν πῆρσ' ἐν δέχρ, ἔπ' ἡρῆ
 vocem suam, & locutus est eis: Viri iu-

τιῶ φανῶ αὐτοῦ, καὶ τ' ἀπερδύξατο αὐτοῖς, ἀδρες ἰου- δπορδιγῶ
 δαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱεροσολήμη ἀπάντες, τῶτο ἡμῶν
 notum sit: & auribus percipite verba mea.
 15 ἡσῶν εἰσὶ, καὶ ἐνωπιάδε τὸ ῥήματα μου.
 Non enim, sicut vos xhimatis, hi ebrj sunt: ^{est scum sit}

15 οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑποδαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν ἔστ
 eius hora tertia diet: Sed hoc est p dictum ^{quod est}

16 γὰρ ἄρα τριτητῆ ἡμέρας* ἀλλὰ τὸτὸ ἔστ τὸ ἐφημῶν
 per prophetiam Ieē: Et erit in nouissimis

17 ὁ ἰσ' τῶ παροσλήτου ἰωήλ. καὶ ἔστει ἐν ταῖς ἐχάταις
 diebus, dicit ^{Deus, ostendam de Spiritu meo super}

ἡμέρας, λέγει ὁ θεός, ἐκ χεῶ δπο τὸ πνοῦματος μου ὅτι
 omnem carnem, & prophetabunt filij vestri & fi- ^[Dominus]
 πᾶσαν σάρκα, καὶ παροσλητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν. καὶ αἱ θυ-
 liz vestri: & iuvenes vestri visiones videbunt, &
 γατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ἔψονται, καὶ
 seniores vestri somnia somnabunt.
 οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνωπνῶν ἐνωπνῶν ἀδῆσον.

18 ^{Aliqui super seruos meos, & super ancillas meas in} ^{Et quidem}
 καὶ γὰρ ὅτι τῶ δούλοισ μου καὶ ὅτι τὰς δούλας μου ἐν
 diebus illis effundam de Spiritu meo, &
 ταῖς ἡμέραις ἐκίνοιας ἐκ χεῶ δπο τὸ πνοῦματος μου, καὶ
 prophetabunt. Et dabo prodigia in cxlo

19 παροσλητεύσουσι. καὶ δῶσω τῆρατα ἐν τῶ οὐρανῶ
 sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem, & ignem &
 ἀνῶ, καὶ σημεῖα ὅτι τ' γῆς κῆτω, αἶμα καὶ πυρ καὶ
 vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras,

20 ἀτμίδα καὶ πνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστροφῆσεται εἰς σκότος,
 & Luna in sanguinem, antequam ^{venire} diem ^{Dominij}
 καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα, πειν ἡ ἑλδῆν τῆν ἡμέραν κυρίου ^[veniat dies]
 & illustrem. Et eris, omnis quicunque

21 τῶν μεγάλων καὶ ὀπίρῶν. ἔστει, πᾶς ὁς ἀν
 factus.

invenierit nomen Domini, salus erit. ὅτι ἐπιλέσθη τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.)

Viri Israelitae, audite verba haec: Iesum auctorem israelitarum, audite verba haec: Iesum Nazarenum, virum a Deo approbatum in vobis

Ἐποδείκνυμι

τὸν ναζωραῖον, ἀνδρα ἔκ τοῦ θεοῦ ἐποδείδει μὲνον εἰς ὑμᾶς δυνάμει καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ

ἦ vos

Deus in medio vestri, sicut & scripta sunt. θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδατε

exraditum,

οὐκ ἔγω

hinc quorum,

ἐγὼ κερῶ

solutis dolori-

bis inferni,

impossibile

Hunc definito consilio & praesentia Dei expositum τὸτον τῆ ἰσχυρομένη βουλῇ καὶ προσηγορίῃ τῶ θεοῦ ἐκδοτεν λαβόντες δὲ τὰ χειρῶν ἀνόμων, περιπατήσατε ἀνεπίεστε.

Quem Deus resuscitavit, solutus dolores mortis, ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν, λύσας τὰς ἀδυναμίας τῆ θανάτου,

iuxta quod haec erat possibile teneri illum ab eo. καὶ ὅτι ἐκ τῶν δυνατῶν κρατεῖτο αὐτὸν ὡς αὐτῶν.

David enim dicit in eum: Providebam Dominum in corde David ἡ δὲ λέγει εἰς αὐτὸν, περιεβόημι τὸν κύριον ἐνώπιον μου

mibi ne commovear.

Ἐφραίνομαι

quia ex dextera mea est qui ne commoveat. πῶς με διαπαινήσῃ, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ὄσθη, ἵνα μὴ σαλευθῶ.

Propter hoc letatum est cor meum, & exultavit lingua mea: in super vero & caro mea requiescet in gremio meo.

ἐπὶ δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατακλινώσεται ἐπ' ἐλπίδι. Quoniam non derelinquet animam meam

in inferno: nec abis sanctum iuum videre corruptionem. εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσθη σου ἰδεῖν διαφθοράν.

Notas fecisti mihi vias vitae, replebis me iucunditate cum ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληράσεις με ἀφροσύνης καὶ

gaudenter

facie tua. Viri fratres, licet dicere deum τὸν παροῦστος σου. ἀδελφοί, ἐξ ἡμῶν εἶπεν μετὰ

apud nos

περὶ τῶ

in hodiernum.

cum esset, & sciret

libertate ad vos de patriarcha David, quoniam ex παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τὸν πατέρα ἡρώου David, ὅτι καὶ

defunctus est, & sepultus est: & sepulchrum eius est hodie usque ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ὄσθη ἐν ἡμῶν ἄρχη

diem hanc. Propheta igitur existens, & προσφῆτης οὐμ ὑπάρχων, καὶ

scio quia iureiurando iurasset illi Deus, de fructu lumbi eius secundum carnem resuscitaturum Christum, & collocaturum super αὐτὸν τὸν κρητὸν ἀνάσσειν τὸν χερσὶν, καὶ ἵσταναι ὅτι τὸ

scedere

scidum

habona eius: Providens locutus est de resurrectione πρόβη αὐτοῦ, προσβῶν ἐλάλησεν περὶ τῆ ἀνάσταστος

τῶ

Christi, quia non derelicta anima eius in inferno, * neque derelictus
τὸ χρεῖσθ, ὅτι οὐ * κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾄδου, ^{est}
neque caro eius vidit corruptionem. Hunc Iesum ^{κατελείπει}

22 ἔδει ἢ παρῆς αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. τούτου τ' ἰησοῦ
resuscitavit Deus: cuius, omnes nos sumus testes.

Dextera igitur Dei exaltatus, & promissionem
τῆ δεξιᾶ σου τῆ θεοῦ ἴσθεις, τῷ τε ἐπαγγελίαν
sancti Spiritus hæc accipitis à Patre, effudit hunc
τὸ αἶμα τοῦ πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τούτο ^{accepto}
quem nunc vos videtis & auditis.

ὁ γὰρ ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε.
Non enim David ascendit in celum: dicit autem ipse:

34 ἔγὼ δαβὶδ ἀνέβην εἰς τοῦ οὐρανοῦ, λέγει δὲ αὐτὸς,
Dixit Dominus Domino meo: Sede rex dextris meis, ^{pa}
εἰπὼν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. ^{ti}

35 ἕως ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
Hæc ergo cognoscitis omnis domus Israel, quia & Dominum ^{certissimè scitis}

36 ἀσφαλῶς ἐκτίθει αὐτὸν πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ κύριος
& Christum cum Deo fecit, hunc Iesum, quem vos
καὶ κρίνετε αὐτὸν ὁ θεὸς ἐποίησε, τούτου τοῦ ἰησοῦ ὃν ὑμεῖς
crucifixum.

37 ἐσαυράσατε. ἀκούσαντες δὲ * κατενύγησαν τῆ
corde: // audieruntque ad Petru & ^{reliquis Apo-}
καρδίαν, εἰπὼν τε αὐτοῖς τὸν πέτερον καὶ τοῦ λοιποῦ ἀπο- ^{pa}
στόλου, πῶς ποιήσομεν, ἀδελφοί;
colide: // audieruntque ad Petru & ^{reliquis Apo-}

38 πέτερος τ' ἔφη αὐτοῖς, μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω
Petrus vero ais ad filios: // Penitentiam, & baptizetor ^{penitentiam,}
vniuscuique vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem ^{inquit, agit:}

ἕκαστος ὑμῶν ὅτι τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χρεῖσθ εἰς ἄφεσιν
peccatorum, & accipietis donum sancti Spiritus. ^{vestrorum:}
ἀμφοῖν, καὶ ληψάδε τῷ δωρεάν τῆ ἀγίου πνεύματος.
vobis enim est repromissio & filiis vestris, & omnibus

39 ὑμῶν γὰρ ἔστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι
qui // sa longe, quoscumque aduocauerit Dominus Deus pater, ^{hunc}
τοῖς εἰς μακρὰ, ὅσοις ἀπὸ ἕως οὐρανόθεν κήκεος ὁ θεὸς ἡμῶν.

40 ἑτέροις τε λόγους πλείοσι διεμαρτυρετο ἔ παρεκάλει,
Aliique p vobis pluribus labebatur & exhortabatur ^{pernam}
dicens, saluamini à generatione praua ista. ^{testificatus est}

λέγων, σώθητε ἀπὸ τ' ἡγεῶν τ' σχολιαῶν ταύτης.
Qui quidem ergo libenter precipientes sermonem eius, ^{receperunt}

41 οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδέξαμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ,
baptizati sunt: & apposite sunt ^{die illa animæ pin}
ἐβαπτίσθησαν, ἔσπευσαν τεύχασθαι τῆ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ψυχῆ

* Ille autem attendebat eis, expectans aliquid ab eis [accipere]. * At ille intende-
 bat in eos, sperans [to accepturum]

5 ὁ ἔπιχεν αὐτοῖς, ἀργυρίων πικάρ' αὐτῶν λαβεῖν.

Dixit autem Petrus: Argentum & aurum non est

6 εἶπε δὲ πέτρῳ, ἀργυρίον ἢ χρυσίον οὐκ ἔχω ἀρχε

mihi quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu

μοι· ὁ δὲ ἔχω, τὸτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ

Christi Nazareni surge. & ambula.

χειροῦ τῆ νὰ ζωοῦ ἐγεραι ἢ πεπαται.

Et Papprehensus ipsam dextera manu, alleuauit [i. procius] Papprehensa est ei

7 ἢ πιάσας αὐτὸν τὸ δεξιῶς χειρὸς ἠγεραι. ὁ ἄρχημα

autem pconfirmata sunt eius bases & plantæ. * consolidat]

δὲ ἐξερεώθησαν αὐτῷ αἰβάσεις ἢ τὰ σφυρά.

Et exiliens stetit, & ambulabat: & intravit cum illis

8 ἢ ἄλλομυθῶ ἐση ἢ πεπαται, ἢ εἰπῆθε σὺ αὐτοῖς

in templum ambulans, & exhietus, & laudans Deum.

εἰς τὸ ἱερόν πεπατῆν ἢ ἀλλόμυθῶ ἢ αἰγῶν τὸν θεόν.

Et vidit eum omnis populus ambulancem, & laudancem

9 ἢ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς πεπατωματα ἢ ἀνοωτα

Deum. Cognoscebantque [i] illum quod ipse erat ad [autem]

10 τὸ θεόν. ἐπεμνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι ἔσα ἢ ὁ πρὸς τῷ

elemosynam pcedens ad Speciosam portam templi: & Pqui festebat

ἐλεημοσύνας καὶ μωθῶ ὅτι τῆ ὄραμα πύλη τὰ ἱερῶ, ἢ

impleti sunt stupore & exasti [super] contigente ei. [in eo quod contig-

ἐπῆμνωσκον δάμους ἢ ἐκασάσας ὅτι τῶ συμβεβηκότι αὐτῶ.

Teneus antem sanato claudo Petrum & Ioannem, [generat illi. Cum ten-

11 κρατῶντος ἢ τῶ ἰαδέντῳ χαλοῦ τὸν πέτρον ἢ ἰαδέντῳ,

encurrit ad eos omnis populus ad porticum [i. v.] * quæ appellatur

σωιδράμε πρὸς αὐτοῦ πᾶς ὁ λαὸς ὅτι τῆ σοῦ τῆ χαλου-

catam Salomonis, supentes. Videns autem Petrus, re-

12 μωθῶ σολομῶντῳ, ἐκταμβοι. ἰδὼν ἢ πέτρῳ αἰπε-

spoodit ad populum: Viri Israelitæ, quid miramini

13 κρινατο πρὸς τὸ λαόν, ἀνδρες ἰσραηλιτῶ, τί θαυμάζετε

in hoc aut [i] quibus quid puenentiu, quasi ppropria virtute aut pie- [nos] pntemini,

14 ὅτι τούτῳ, ἢ ἡμῶν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδία δύναμις ἢ ὄσε-

rate [i] in quâ fecimus ambulare pueno? Deus Abraham. * fecerimus pbuand?

15 εἰσα πεπονηκόσι τῶ πεπατεῖν αὐτὸν; ὁ θεὸς ἀβραάμ

& ἰσακ, & ἰακώβ, Deus patrum nostrorum glorificauit [Deus]

16 ἢ ἰσακ ἢ ἰακώβ, ὁ θεὸς ἡμῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν

prium suum Iesum: quem vos [i] tradidistis, & negastis pfilium

17 σπῆδα αὐτῶ ἰησοῦ, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε, ἢ ἠρησαυτε

tum ante faciem Pilati, iudicante illa dimitti. [i] quidem apretus

18 αὐτὸν ἢ πρὸς τὸν πλάτῃ, κρινατῳ ἢ κρινου ἀπολύσει.

Vos autem sanctum & iustum negastis & petistis virum

19 ὑμεῖς ἢ τὸ ἄγιον ἢ δίκαιον ἠρησαυτε, ἢ ἠησαυτε ἀνδρα

homicidam donari vobis. [i] As principem vice * Ausi rem verè

20 ἢ φονέα χαριδέναι ὑμῶν τὸν ἢ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς

interfecistis, quem Deus suscitavit ex mortuis: cuius nos te-
 ἀπέκτεινάτε, ὃν ὁ θεὸς ἠγείρωσεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μαρ-
 tures sumus. Et in fide nominis eius,
 τῶν ῥῶς ἐσμεν. καὶ ὅτι τῆ πείθει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, 16
 hunc quem p̄ videtis & nollis confirmavit nomen eius: &
 τῶτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, † ἐβεβαίωσε τὸ ἄνωμα αὐτοῦ, καὶ
 ἡ πίστις ἡ δὲ αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἰσχυρίασιν ἡanc in con-
 spectu omnium vestrum. Et nunc, fratres, scio quia per
 γὰρ τι πάντων ὑμῶν. καὶ γὰρ ἀδελφοί, οἴδα ὅτι καὶ 17
 ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri.
 ἀγνοοῦν ἐπεσφάζατε, ὡσπερ καὶ οἱ ἀρχόντες ὑμῶν.
 sicut enim Deus p̄ pronuntiavit per os omnium Pro-
 φητῶν θεὸς ἀπερχομένην εἰς εἶς σῶματος πάντων τῶν προ- 18
 phetarum suorum, p̄ Christum p̄ implevit sic.
 φητῶν αὐτῷ, παθεῖν τὸν χριστὸν, ἐπλήρωσεν αὐτῷ.
 Penitentiam igitur, & conversionem facite ad deleri
 μετανοήσατε οὖν καὶ ὁπισθέρχεταιε εἰς τὸ * ἐξ ἀνομιῶν ὑμῶν 19
 vestra peccata: Ut cum venerint tempora refri-
 γῶν τὰς ἀνομιῶν, ὅπως ἀνέλθωσι καμεὶ ἀναλύ- 20
 *cum qui predica- gerij à conspectu Domini, & miserit *propo-
 tus est. τῶν ξένων διὰ πειρασμοῦ τοῦ κρείου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν † περὶ χει-
 ρῶν εἰς ὑμῶν, quem oportet calum quidem
 εἰσαγγεῖν ὑμῖν ἰησοῦν χριστὸν, ὃν δεῖ ἔρανναι ὑμῶν 21
 suscipere usque in tempora restitutionis omnium, quæ locutus est
 εἰς ἑσῶν ἀρχὴν χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὃν ἐλάλησεν
 Deus per os omnium sanctorum suorum Prophetarū
 ὁ θεὸς διὰ σῶμα τῶν πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ περὶ φητῶν
 à seculo. Moyses quidem enim ad patres
 ἀπ' αἰῶν. μωσῆς μὲν τὸ πρὸς τοὺς πατέρας 22
 dixit: Quoniam Prophetam vobis respicitabit Dominus Deus vester de
 εἰπὲν, ὅτι περὶ φητῶν ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ
 fratribus vestris, tanquam me: ipsum audietis iuxta omnia
 τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ: αὐτῷ ἀκούσατε καὶ πάντα 23
 quæcumque locutus fuerit ad vos. Erit autem, omnis
 ὅσα ἀν' ἀκούσῃ πρὸς ὑμῶς. ἕσα δὲ, πάντα 24
 anima quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur
 ἐξ ὅλων τῶν ψυχῶν ἡ πῆς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ περὶ φητῶν κείνου, † ἐξ ὅλων τῶν
 tribu de plebe. Et omnes autem Prophetæ à
 τῶν ἡμερῶν ἐκ τῶ λαοῦ. καὶ πάντες ὅ οἱ περὶ φητῶν ἀπὸ 25
 Samuel & deinceps, p̄ quæcumque locuti sunt, & annuntiantes
 σαμουὴλ καὶ τῶν ἡμερῶν, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατὰ τῶν ἡμερῶν
 dies istos. Vos estis filij Prophetarum,
 τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν περὶ φητῶν, 26
 & testamenti quod disposuit Deus ad patres
 καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἡσ * διέδοκεν ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας
 ὑμῶν,

ἡσ ἀπὸ τῆς

nostris, dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur omnes familiae terrae.

λογηθήσονται πάσαι αι πατριαι της γης.

Vobis primum Deus resuscitavit Iesum, filium

26 υμιν ωρθοτον ο θεος αναστασ τον παιδα αυτου ιησουν,

mihi cum benedictionem vobis, in amentem ut conuertat se unusquisque a cogitativa sua.

απεστειλεν αυτον διλογουητα υμας εν τω υποσχεσθαι εχαστον υμιν υμεις.

CAP. IIIII. Δ.

Loquentibus autem illis ad populum, superintulerunt eis

1 Λαλουμητων δ αυτων προς τον λαον, επεσησαν αυτοις οπισθημα

Sacerdotes, & magistratus templi, & Sadducei. οι ιερεις η ο γραμματης του ιεροου, η οι σαδδουκαιτοι.

Labore afficti proper docere eos populum, & dolentes quod docerent

2 διαπονουμενοι δεσ το διδασκειν αυτου τον λαον, και

annuntiare in Iesu resurrectionem mortuorum: et ex mortuis

3 ηταγη ελλειν εν τω ιησου τελευ ανασταν ην νεκρων. η επεβαλον αυτοις τας χειρας, η εθετοτο εις τητημη

Et iniecerunt eis manus: & posuerunt in eum. Rodiam in crastinum, et erat enim vespera iam.

4 πολλοι δε ην ακουσαντων τον λογον οπισθευσαν, και

factus est numerus virorum quasi millia quinque. et congregarentur

5 η ηνυθη ο αειδημος ην ανδρων ωσει χιλιαδες πιντε.

Etiam est autem in crastinum, et congregati eorum principes

6 ε ηνεσθ δε οπι η αυθειον συναχθηναι αυτων του αφρον

7 και η προσβυτεροις η γραμματεις εις ιερουσαλημ.

Et Annam principem Sacerdotum, & Caiphan, & Ioannem, & Alexandrum, & quotquot erant de genere Pontificali.

8 και αννα τον αρχιερα, και καϊφαν, η ιωαννημ, η αλεξανδρον, η οσοι ησαν εν ηνυοις αφιερατικοι.

Et interrogantes eos in medio, et praeuocauerunt. In qua virtute autem in quo nomine fecistis hoc vos?

9 τωτε πετρος επληρης πνευματος αγιου ειπε προς αυτου,

10 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

11 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

12 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

13 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

14 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

15 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

16 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

17 οτι ημει η εν ποιω ονοματι εποιησατε τω το υμεις;

salvus factus
σαλβομαι

infirmi, in quo iste servatus est, Notum sit omnibus
ἀδελφοίς, ὅτι πρὸς ὅσους ἦσαν, γνωστοὶ ἔστω πάντι
vobis, & omni plebi Israel, quia in nomine Iesu Christi
ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ χριστοῦ
Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit per
τῆς βασιλευραίας, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ
mortuis, in hoc ille astat coram vobis factus,
νεκρῶν, ἐν τούτῳ ὅσα παρεσηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιῆς.

qui reprobatus
est

Hic est lapis in nihil habitus a vobis reprobatus
ἕτος ὅστις ὁ λίθος ὁ ἐξουθενήθη ὑφ' ὑμῶν τῆς οἰκο-
ficantibus: ille factus in caput anguli:

qui est

δομοῦ τῶν, ὁ ἡνώματος εἰς κεφαλὴν γωνίας

aliquo Nec

Et non est in alio in nomine salu. Nullum enim no-
μεν est aliud sub celo datum in hominibus,

didomi

salvus fieri.

ἢ ἄλλῳ ἐστὶν ἕτερον ὡσὸς τὸ ἕρανόν τὸ τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις,
in quo oporteat servari nos. Videntes autem
ἐν ᾧ θεὸς σωθήσεται ἡμᾶς. θεωροῦντες δὲ τὴν

constantiam
incomperto

Petri & Ioannis, & reprehendentes quod ho-
mines per litteras scripsit & idiorum, admirabantur: cognosce-

essent sine literis
&

ἄρα ποὶ ἀγράμματοι εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐδάμναζον, ἐπέρινω-
bantque eos quoniam cum Iesu fuerant.

quoque
qui curatus fue-
rat,
proterant
infirmum
eos foras
secedere: &

ὁσὺν τε αὐτῶν ὅτι σὺ τῷ Ἰησοῦ ἦσθα
minimē videntes cum eis stantem illum curatum,

ἄρα ποὶ βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἐσώτα τὸν τεθεραπευμένον,
nihil per habebant contradicere. [Ipsi autem ipsi extra

ἔθεν ἔξην ἀντιπεῖν, κελύσαντες ἰ ἀντοῖς ἐξῶ
concilium habere, conferebant ad invicem,

τῶ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους,

Dicentes: Quid faciemus hominibus istis quoniam
λέγοντες, τι ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι
quidem enim notum signum factum est per eos omnibus habi-

μένον ἡδὲ γνωστοὺν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, ποσὶ τοῖς κηπι-
tantibus Hierusalem manifestum per, & non possumus negare.

scit,

κοῦσιν ἱερουσαλήμ φανερόν, καὶ οὐ δύναμεθα ἀρνησάμεθα
Sed ut ne super plura perferas in populum, minatur

amplius divul-
getur

ἀλλ' ἵνα μὴ ὅτι πλέον ἐξενενομήθῃ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλῶ
comminatur eis, ne vltra loqui in nomine hoc

loquantur
ἀπειλέω

hominum.

ἀπειλησάμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ὅτι τῷ ὀνόματι τῷ τῷ
Et vocantes eos, denuntia-

μνησκόντες ἀνθρώπων, καὶ κελύσαντες αὐτοῦ, παρηγοῦ
verunt eis omnino prout loqui, neque docere

ne loquereatu
in docerent

γελῶν αὐτοῖς τὸ κηδόλου μη φθίνε γελῶν, μηδὲ διδάσκειν
in nomine Iesu.

ὅτι τῷ ὀνόματι τῷ Ἰησοῦ

Αἱ Πέτρος & Ἰωάννης respondentes ad eos dixerunt: *verò

19 ὁ ὃ πῖτερ & ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς εἶπον,
Si iustum, est in conspectu Dei, vos audire potius quam
εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκοῦειν μᾶλλον ἢ τοῦ
Deum, iudicate. Non possumus enim nos quæ vidimus

10 θεοῦ, κείνα τε, εὐδυναμένα γὰρ κείεις ἢ εἰδόμενα
& audiuimus, non loqui. || Illi verò comminatio-
|| At

21 ἔχουσα ἡμῶν, μὴ λαλεῖν. οἱ ὃ πρῶτα πειλησά-
τες, dimiserunt eos: & ceteri inuenientes quomodo puni-
|| At

22 μῦθοι ἀπέλυσαν αὐτοῖς, μὴ δὲν ἀείποντες τοῦ, πῶς κολλά-
τοι eos propter populinam quia omnes hyloriscabant Deum
σωτην αὐτοῦ, ὅτι τὸ λαόν, ὅτι πάντες ἐπὶ ἡράζον τὸ θεοῦ
super factis. Anorum enim erat plurimum quadraginta
|| clarificabant id
quod factum fue-
rat, in eo quod
acciderat
amplius

23 ὅτι τῶ γερονότι. ἐστὶν γὰρ ἡ τῶ πλεονόν τρεσάρκοντα
homo in quo factum fuerat signum illud sanitatis.

24 ὁ ἀνθρώπος ἐφ' ὃν ἐγερόνει τὸ σημεῖον τούτο τῆς ἰασεως.
Dicitur aurem venerunt ad proprias: & annosauerunt 9
|| υἱος: Peis

25 ἀπολυθέντες ὃ ἡλθον πρὸς τοῦ ἰδίοις, ἔχου ἀπὸ ἡγεμῶν
quanta ad eos principe, sacerdotum & seniores dixissent.

26 ὅσα πρὸς αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς ἔχου οἱ πρεσβύτεροι εἶπον.
|| Si autem audientes unanimes ienuerunt vocem ad
|| Qui cum audif-
fens,

27 οἱ δὲ ἀκουσάντες ὁμοθυμαδὸν ἤραν φωνὴν πρὸς τὴν
Deum, & dixerunt: adomus, in Deum, qui fecisti exhim,

28 θεόν, ἔχου εἶπον, δέσποτα, σὺ ὁ θεός ὁ ποιήσας τὸν ἔρανον,
& terram, & mare, & omnia que in eis
|| sunt:

29 ἔχου τῶ γῆ, ἔχου τῶ θάλασσαν, ἔχου πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.
Quiper os 9 David pueri cui dicitur fuisse: ut quid
|| spiritu sancto
& patris nois
|| dixit: quare
† φρουάξεν ἔθνη, ἔχου λαοὶ * ἐμελέθησαν κενά
† φρουάξω
* μελετήσω

30 ὁ δὲ ἔχου τῶ δαβιδ τῶ παιδός σου εἶπών, ἔχου
fremuerunt gentes, & populi meditantur inania?

31 † φρουάξεν ἔθνη, ἔχου λαοὶ * ἐμελέθησαν κενά
Adherunt reges terræ: & principes castri sunt
* conuenerunt in
trum

32 παρῆσαν οἱ βασιλεῖς τῆ γῆς, ἔχου οἱ ἀρχόντες συνήχθησαν
in idem aduersus Dominum: & aduersus Christum eius.

33 ὅτι τὸ αὐτὸ χεῖρ τῶ κυρίου ἔχου κατὰ τὸ χεῖρσ σου
|| Coacti sunt enim in ueritate in sanctum purum tuum
|| Conuenerunt ve-
re in ciuitate ista
aduersus

34 συνήχθησαν ἔχου ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τὸ ἔχου παιδὲ σου
Iesum, quem uoxisti, Herodotus & Pontius Pilatus, cum
gentibus & populis Israel.

35 ἔχου ἔχου ἔχου, ἔχου τῶ πόντι & πλάτες, σὺ
Facere quæcumque manus tua
|| decreuerunt

36 ἐθέσται ἔχου λαοῖς ἰσραὴλ, πεινήσαστε ὅσα ἡ χεῖρ σου
& consilium tuum 9 proficiat fieri.

37 ἔχου ἡ βουλή σου πρὸς ἔχου ἔχου.
Et nunc Dominus respicit in mibus eorum: & da

38 ἔχου τὰ νῶ κύριε ἐπὶ δὲ ὅτι τὰς ἀπειλάς αὐτοῦ, ἔχου δὲ τοῖς
feris tuis cum fiducia omni loqui uerbum tuum,

39 δούλοῖς σου μὴ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸ λόγον σου,

CAP. III.

Sanctum Iesu Christi Euang.

Neo quod extendat ad sanitates, filij

In manu tuam excedere in sanitates, & signa & prodigia fieri per nomen sancti Iesu Christi. τέρτα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματός τοῦ ἁγίου πατρὸς σου Ἰησοῦ.

videm orabant, συλλογῶν

Et congregati & repleti sunt omnes spiritu sancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia. ἕλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

gentem Iuorum

Et multitudinis credentium erat cor & anima una: nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat. τὸ δὲ πλῆθος τῶν πιστευσάντων ἑνὴ ἦν καρδιά καὶ ἑνὴ ψυχή, καὶ οὐδὲ εἷς τις τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ἕλεγχον ἴδιον εἶδεν, ἀλλ' ὡς ἅπαντες ἅπαντα κοινὰ.

nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat

p nostri

Et magna virtute reddebant testimonium Apostoli resurrectionis Domini Iesu Christi gratiæque magnæ quæ ab ascensione eius in celum facta est. καὶ μεγάλη δύναμις ἀπεδείχθη τὸ μάρτυριον οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἦν ἀνάστασις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν αὐτοῖς.

omnibus illis.

inter illos.

erat in illis quorū quædam vendentes agrorum aut domorum præponebant ante pedes Apostolorum. οὐδὲ γὰρ ἐνίψεν τις τῶν ὑπάρχοντων αὐτοῖς ὅσφι κτήτορες γῆς ἢ οἰκιῶν ὑπάρχοντων, πωλῶντες ἐφῆσεν τὰς πιάδας τῶν ἀποστόλων.

eorum quæ vendebant, πωτῶσθαι

ei que erat Ioseph qui est

Et ponebant ante pedes Apostolorum. Et quidam unusquisque erat sicut opus habebat. Ioseph autem cognominatus Barnabas, quod est interpretatum filius consolationis, Cyprius, cuius erat ager venditum, et posuit ante pedes Apostolorum. καὶ ἐπίθουσαν πρὸς τὰς πιάδας τῶν ἀποστόλων διετίθητο ὅς τις ἔχει ἄνθρωπος ἂν τις γῆν ἢ οἶκον.

Cum haberet agrum, vendidit eum & propretium.

κλιθεὶς βαρνάβας κατὰ τὸ ὑπόδειγμα, ὃ ἐστὶν μετῆρμηνεύω, υἱὸς ἐπαρηγορήσεως, λείπει, κυπείου τῶν γῆς, ἡ ἀρχαῖος. αὐτῷ ἀγροῦ, πωλῶσας ἕνεκεν τοῦ χηλήματος, καὶ ἐτίθηκε ἔμπροσθέντων τῶν ἀποστόλων. καὶ ἐτίθηκε ἔμπροσθέντων τῶν ἀποστόλων.

CAP. V. ε.

Vir autem quidam Ananias nomine, cum Sapphira uxore sua vendidit possessionem suam, et retinuit partem pretij, conficia etiam uxore sua: & afferens partem pretij, et dicens: ecce ego vendidi agrum meum, et ecce haec sunt reliquia pretij, et dicens: ecce ego vendidi agrum meum, et ecce haec sunt reliquia pretij. Ἄνθρωπος δὲ τις ἀνανίας ὀνομασθῆναι, ἡ συζυγία τῆς σαπφίρας αὐτοῦ ἐπώλησεν κτήματά, καὶ ἔκρυπτε μέρος τι τοῦ πρημίου, ἀναγγελλόμενος τῷ κοινῷ, καὶ εἰπὼν ὅτι ἔδοξα πωλῆσαι τὸ κτήμα μου, καὶ ἔδοξα ταῦτα ἀναγγεῖν ὑμῖν, καὶ ἔκρυπτε μέρος τι τοῦ πρημίου, ἀναγγελλόμενος τῷ κοινῷ, καὶ εἰπὼν ὅτι ἔδοξα πωλῆσαι τὸ κτήμα μου, καὶ ἔδοξα ταῦτα ἀναγγεῖν ὑμῖν.

agrum fraudavit يوسف

¶ Hæc cum audirent, discubebant & cogitabant interficere

|| *διγερειω*
|| honorabilis vniuersæ plebi,

¶ *ad breue homines*

|| *auri futis*

¶ *conscisit*
¶ *περσυχλεω*
|| *occisus*
¶ *credebant ei, discipuli sunt, & scδαδι*

|| *professionis,*

¶ *conscenserunt*

|| *itaque*
¶ *dilcedite*

¶ *ist*

¶ *poteritis eos*
¶ *recipere*

¶ *exis*
¶ *in loquerentur*

¶ *Et*

¶ *contumeliam*
¶ *patis*

¶ *Illi autem audientes, surrexerunt, & consulebant inter se*
οι δε ακουσαντες † διεπειραντο, και εβουλευοντο αντι-
† *ye illos. Surgens autē quidā in concilio Pharisæo,*

λειν αυτους. ανασας δε τις εν τω συνεδριο φαρσαιου, †
† *nomine Gamaliel, legisdoctus, honoratus omni populo,*
ονοματι γαμαλιηλ νομοδιδασκαλος τιμος παντι τω λαω,

† *institit foras hæcne quid apostolos fieri.*
εκειλδου εζωβραχυτι και αποστολους πωιναυ.

† *Vixisti ad illos. Viri israelitæ, attendite vobis*
ειπη τε προς αυτους, ανδρες ισραηλιτι, † *περσυχλεω*
† *super hominibus istis qui iussu facturi estis.*
† *tuus estis hominibus istis, ut malle te percussen.*

† *Antequam hos dice exiit Theudas, dicens esse*
† *quendam spiritum magnum, cui raducatus est numerus virorum circiter*
† *quadringentorum: qui iussuatus est: & omnes quicunque accessi sunt ei,*
† *tetraκοσιων ος ανηρτην, και παυτες οσι επιδουνο αυτη,*

† *dissolui sunt, & facti sunt ad nihilum. Post hunc exiit*
† *dieludithan, & εβουοντο εις υδεν. † *μυ* † *τοτον ανηση**

† *Judas Galilæus in diebus † *descriptions, &**
† *ιουδας ογαλιλαιου, εν ταις ημεραις † *υπογραφης, και**
† *αυρεντ populum multum post se: & ipse peritis, &*
† *απεσθη λαον ικανον οπισω αυτου. † *κακειν* † *απαλετο, και**

† *omnes quotquot accessi sunt ei, dispersi sunt.*
† *παντες οσι επιδουνο αυτη, διασκορπισθησαν.*

† *Et nunc dico vobis, † *abstite ab homibus**
† *και τα νυν λεγω υμιν, αποστητε απο τω ανθρωπων*
† *istis, & sinite illos: quoniam si † *si ex hominibus consilium**

† *hoc aut opus hoc, dissoluetur. Sivero ex Deo*
† *αυτη η το εργον τοτο, και ταλυθησεται † *ει* † *ομ θεου**

† *est, non potest dissolueri id: ut forte & Deo recipiantur*
† *οδην, ου δυνατε καταλθει αυτου, μηποτε και θεομαχοι*
† *inueniamini. Conscenserunt autem illi. Et conuocantes*

† *αρεδητε. † *επειδηεν δε αυτω* † *και περσυχλεω αυτου**
† *Apostolos, † *cadentes denuntiauerunt: † *non loqui in no***

† *τω αποστολοις, † *δειραντες παρηγγελαν μη λαλειν οπι τω ενο**
† *mine Iesu: & dimiserunt eos.*
† *ματι τω ιησω, και απελυσαν αυτους.*

† *Illiquidem igitur ibant gaudentes à conspectu*
† *οι μω ουμ εποραυοντο † *χαρισεντες* † *απο περσυχλεω* † *το**
† *concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu*
† *συνεδριου: † *οπι και τηξιωδησαν* † *απο τω ονοματι* † *τω ιησω**

† *απμαδωσαν.*
† *απμαδωσαν.*

* Tuncque diem in templo & circa Iudaeum non cessabant

* Ogni autem die

42 **πάσαν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐκτὸς οἴκον ἐκ ἐστιαίουσαντο**
doctores, & euangelizantes Iesum Christum.

διδασκόντες καὶ διαγγελλίζοντες ἰησοῦ τὸν χριστόν.

CAP. VI. 5.

In autem diebus illis Multiplicatis discipulis Presente numero discipulorum

1 **Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθύνοντων τῶν μαθητῶν,**
factum est murmur Græcorum aduersus Hebræos: quod
ἐβλήμετο ῥογγυσμὸς ἔθ' ἑλλημιστῶν πρὸς τοὺς ἰσραηλῖταις, ὅτι
despicerentur in ministerio quotidiano viduz eorum.

3 **παραδεδωραῶτο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.**
Adiuuantes autem duodecim multitudinem discipulorum. Conuocantes
παρακλησαμένοι οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος ἔθ' μαθητῶν,

4 **εἶπον, ἐκ ἀρετῶν ἔστιν ἡμῶν καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ**
Dei, ministrare uentis. Considerate ergo
5 **θεοῦ, διακονεῖν τῶν ἀδελφῶν.** ὅτι καὶ ἡμεῖς οὐκ

6 **ἀδελφοί, ἀνδρες ἐξ ὑμῶν μὲν πλουτοῦσι ἐπιτά, πληρεῖς**
Spiritu sancto & sapientia, quos constituimus super
πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ὅτι τ

7 **χρείας ταύτης.** ἡμῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δια-
nistratio uerbi pprehendimus. Et placuit
8 **κονίᾳ τῷ λόγῳ τῷ προσκαρτερησόμεν.** καὶ τῆρεσαν

9 **ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλῆθους καὶ ἐξελέξατο στεφανόν,**
vitum plenum fide & Spiritu sancto, & philippum, & ἀρέσκω

10 **ἀνδρα πλῆρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ φιλίππον, καὶ**
Prochorum, & nicanorem, & timonem, & parmenam, & nicolaum
11 **προχόρον, καὶ νικάνορα, καὶ τίμωνα, καὶ παραμῶνα, καὶ νικόλαον**
aduenam Antiochenum. Quos statuerunt super Apo- * Hos

12 **προσηλυτῶν ἀποστόλους.** οὓς ἐστήσαν ἐνώπιον ἑσῶν ἀπο-
solan' & προσευξάμενοι ἐπέθηκεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. * ante conspectum
13 **ἀποστόλων καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.** apostolorum: & orantes

14 **καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἔκλυε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν ἱερουσαλὴμ.** Et uerbum Dei crescebat, & multiplicabatur numerus
15 **μαθητῶν ἐν ἱερουσαλὴμ. σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
discipulorum in Hierusalem valde: multaque turba Sacerdotum
16 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis

17 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis
18 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis

19 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis
20 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis

21 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis
22 **ὀβηδύετο ἡ σούδρα, πόλις τε ὄχλος ἔθ' ἱερέων**
obediabat sicut. Stephano autem plenus fide & signis

CAP. VII. Sanctum Iesu Christi Euang.

Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & ἄλλων ἑσθίων: Cili-
 λιβερτινῶν, καὶ κυρηναίων, καὶ ἀλεξανδρείων, καὶ ἄλλων ἀπὸ κίλι-
 *disputantes eum cia & Asia, *simul assercantes Stephano: Et non
 κίας καὶ ἀσίας, συζητοῦντες τῷ στεφάνῳ καὶ ἄλλοι
 potuerant resistere sapientia & Spiritui quo loquebatur. ὃ
 *propter quod re- ῥοῦλον ἀπίσθηναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἔλαλε.
 cogebantur ab eo: cum omni fi- Tunc sumisserunt viros, dicens: Quid autem cum
 ducia, τότε ὑπέβηθον ἀσθίας λέγοντες, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτῶν
 *qui dicerent se dicentis verba blasphemia in Moysen & Deum.
 *blasphemiz litaque ἀδοῦντας ῥήματα βλασφημα εἰς μοῦσῃ καὶ τοῦ θεοῦ.
 Communiunt, & pcedem, & timore, &
 συζητῶν † συνεκλήσαντες τὴν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
 Scribar: & Primosque corripuerunt eum: & adduxerunt
 γραμματεῖς, καὶ ὄπισθάντες συνέπρασαν αὐτὸν, καὶ ἤγαγον
 in concilium: ¶ Statueruntque testes falsos
 εἰς τὸ συνέδριον. ἔσησαν τὸ μαρτυρεῖν ψευδῶς
 *qui dicerent *dicentes: Homo iste non cessat verba blasphemia
 λέγοντας, ὃ ἄνθρωπος εἶπεν οὐ παύεται ῥήματα βλασφημα
 *loqui loquens aduersus locum sanctum & Legem.
 ἀδοῦν καὶ τῷ τόπῳ τῷ ἁγίῳ καὶ τῷ νόμῳ.
 Audimus enim eum dicentem: quoniam Iesus Nazarenus
 ἀκηκόαμεν τῷ αὐτῷ λέγοντας, ὅτι ἰησοῦς ἐκ Ναζωραῖος
 *destruit hic praesens locum istum: & mirabitur in moribus
 & traditiones quas tradidit nobis Moyses. Et attendentes in eum
 *ingruntis παρέδωκεν ἡμῖν μωυσῆς. καὶ ἀπεισαντες εἰς αὐτὸν
 *qui sedebant omnes sedentes in concilio, viderunt faciem
 ἀπαντες οἱ καθήμενοι ἐν τῷ συνέδριῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον
 eius: tanquam faciem angeli.
 αὐτῷ ὡς τὸ πρόσωπον ἀγγέλου.

CAP. VII. Ζ'

Dixit autem princeps Sacerdotum: Si haec ita phabent?
 Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, εἰ ἄρα ταῦτα αὐτὸς ἔχει;
 *qui *Et respondit illi: Viri fratres & patres, audite:
 *cum esset Deus gloriae apparuit patri nostro Abraham excellens in
 ὄψομαι Μεσοποταμία, prius quam habitare eum in Charran:
 *inmoraretur Et dixit ad illum: Exi de terra tua & de
 καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς
 cognatione tua, & veni in terram quam tibi monstrauero.
 συγκληθείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν βλῶ ἀν σοὶ † δεῖξω.
 Tunc p exiens de terra Chaldaeorum, habitavit in Charran.
 τότε ἔξελθὼν ἐκ γῆς χαλδαίων, † καθέστηκε ἐν χαρρᾶν.
 καὶ

Mittens autem Ioseph, accersit patrem suum 12.
 Διοσέβηλος ὁ κωσθη ματαχε λέσπτο τ' πατέρα αὐτὸν 12.
 cob, & omnem cognationem suam in septuaginta quatuor
 καὶ, ἡ πᾶσαν πλὴν συγγενίαν αὐτοῦ ἐν ἑβδόμηκοντα πέντε
 ἀνίμαβυς. Descendit autem Iacob in Aegyptum, & delun- 15
 ψυχῆς. κατέβη ὁ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον, ἡ * ἔτελεύ-
 tus est ipse & patres nostri. Et transiit sunt
 τῶν αὐτῶν ἡ οἱ πατέρες ἡμῶν. ἡ † μετετέθησαν 16
 in Sichem, & positi sunt in sepulchro quod emit Abraham
 εἰς συχέμ, ἡ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ὁ ἀβραάμ
 pretio argenti = filiis || Sichem. Cum
 πρῆς ἀρρῦειν παρὰ τῶν υἱῶν ἑμῶν τὸ συχέμ. καὶ 17
 autem appropinquaret tempus promissionis quam p̄ iuramentum Deus
 δὲ ἡγγίχον ὁ χεῖν τ' ἐπαγγελίας ἧς ἀμοσεν ὁ θεὸς
 Abrahæ, crevit populus, & multiplicatus est in Aegypto:
 τῶν ἀβραάμ, πύχισεν ὁ λαὸς ἡ ἐπληθύνθη ἐν Αἴγυπτῳ,
 Quoad usque surrexit rex alii || qui non sciebat Ioseph.
 ἡ γείσεν ἡ ἀνέστη βασιλεὺς ἐπὶ τῶν Αἰγυπτίων. 18
 Hic circumcisiens genus nostrum, male officii
 αὐτῶν κατὰ σοφισμῶν τὸ γένος ἡμῶν, † ἐκάλεισε τὸν 19
 πατέρα ἡμῶν, τὸ ποιεῖν ἐκτελεῖ τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ
 sobeliscere: In quo tempore natus est Moyses: & fuit venia
 ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐβρυχθή μοῦσης, ἡ ἡ ἀπέστει- 20
 Deo: qui nutritus est m̄te p̄es in domo patris sui.
 τῶν θεῶν, ὅς ἀνεβράθη μίνας ἡγεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τ' πατρὸς αὐτοῦ
 Expressum autem illum sustulit eum filia Pharaonis
 ἐκτελέσθαι ὁ αὐτὸν ἀνελεῖσθαι αὐτὸν ἡ δυνατὴ φαραὼν, 21
 & nutritus eum sibi ipse in silum. Et eru-
 ἡ ἀνεδρέψατο αὐτὸν εἰς υἱὸν καὶ ἔποι- 22
 ditus est Moyses, omni sapientia Aegyptiorum: perat autem potens in 23
 αὐτῷ ὁ πρῶτος ἱερῆς. Cum autem impleiretur ei quadra-
 γοντα καὶ ἔργον αὐτῶν. ὡς ὁ ἐπληροῦτε αὐτὸν τεσσα- 23
 ρακονταετῆς χεῖν ἀνάβη ὅτι πλὴν καρδίαν αὐτῶν, ἐπὶ πο-
 fere fratres suos filios israel.
 ἡ μᾶται τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.
 Et || videns quendam P̄sicia affertans, altus est: & fecit vi- 24
 καὶ ἰδὼν πνεῦμα ἀδικούμενον, ἡμῶν, ὅ ἐποίησεν ἐν- 24
 tionem Ippro, perniciem Aegyptum.
 δίκην τῶν κατὰ πορευομένων, πατάξας τ' Αἴγυπτιον
 Existimabat autē intelligere fratres suos, quoniam Deus per
 ἐνόμιζε ὁ σωθῆναι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὅτι ὁ θεὸς ἄψα 25
 manum ipsius daret illis salutem: ἡ autem non intellexerat.
 χεῖρας αὐτῶν εἰδῶσι αὐτοῖς σωθῆναι. οἱ δὲ οὐ σωθήσονται.

Et
πελάτιω

μετατίθημι

Memor filij

Professus erat

In Aegypto

circumcisi

καλοῶ

si vi exponeret
P̄es circumcitur
Eodem
legatus

tribus mensibus

Exposito illo

p &
verbis & in ope-
ribus suis.

ut visum est

scdm vidisset
P̄sicia patientem,
vindicauit
illum;

si ei qui inburiam
sustinebat, porcus-
sus Aegypcio.

at illi

26 *At sequenti die p̄visus est eis pappanibus, & p̄verò*
 τῆ τε ὀπίουση κῆρα † ὠφθη αὐτοῖς μαρμαίνοις, καὶ Pappavit illis li-
impulit eos in pacem, dicens: Viri, fratres hinc τῆ τε ὀπίουση κῆρα † ὠφθη αὐτοῖς μαρμαίνοις, καὶ
vos: ut quid iniuria afficitis alij adior? At ichim afficiens || nocetis alteru-
 27 ὡμῶς ἰνατὶ ἀδικαίτε ἀλλήλους, ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν proximum, repulit eum, dicens: Quis te constituit principem
 πλησίον, ἀπέσωτο αὐτῶν, εἰπὼν, πῶς κατέτισεν ἀρχοντα in iudicem super nos? * Non interficite na in vis, Nunquid
 28 καὶ δικασίω ἐφ' ἡμᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, quemadmodum interfecisti heri
 ὃν πρότερον ἀνέλεες χθές † αἰγυπτίον; Fugit autem Moyses in verbo isto: & factus est advena
 29 ἐφυγε δὲ μουσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος in terra Madian: ubi genuerunt filios duos. Et exple-
 30 ἐν ἡμαθίᾳ, οὐ ἐξήνησεν ἡμεῖς δύο καὶ πληρε- tis annis quadraginta, apparuit illi in deserto montis
 31 ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν φλόγι πυρός βάτου. At Moyses p̄videns, admiratus est visum. Accedente autem p̄ autem || Et
 32 ὁ ὅς μουσῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὄραμα. προσερχομένου δὲ illo *considerare, facta est vox Domini ad eum: * Et considerate
 αὐτὸς κατανόησας, ἐλάλει φωνῇ κυρίου πρὸς αὐτὸν. Exo|| Deus patrum tuorum, Deus Abraham, & Deus || Hic
 33 ἐγὼ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ πατέρων σου, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Isaac, & Deus Jacob. Tunc enim factus Moyses, non
 34 ἰσάμην, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἐλάλει ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς αὐτὸν, αὐτεbat considerare. Dixit autem illi Dominus:
 35 ἐτόλμα κατανόησαι. εἰπὼν ὁ αὐτῷ ὁ κύριος, Solus calcamentium pedum tuorum: enim locus in quo stas,
 † λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου ὅτι ἔστι ἁγία γῆ. Videri vidi afflictionem populi mei qui p̄ est
 36 ἡ γῆ ἁγία ὅστις. ἰδὼν εἶδον ἅ κακῶσιν τὸ λαὸν μου τὸ in Aegypto: & gemitum eorum audivi: & descendit te liberare
 ἐν αἰγυπτίῳ, καὶ τὸ σενάρι μου αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξ- ἐξαιρέσει
 ἰσραὴλ ἐκ αἰγυπτίου. Et nunc venis, mittam te in Aegyptum. * &
 λέδομαι αὐτοῖς, καὶ γὰρ δεύρο, διασελῶ σε εἰς αἰγυπτόν. Hunc Moysen quem negaverunt, dicentes: Quis te consti-
 35 τῶτον τὸν μουσῆν ὃν ἠρνήσαντο, εἰπὼντες, τίς σε κατέτισ-
 σεν ἀρχοντα & δικασίω; τῶτον ὁ θεὸς ἀρχοντα καὶ λυτρωτῆν
 ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου † ὄφθη αὐτῷ ἐν τῷ βάτῳ. Hic eduxit illos, faciens prodigia & signa in terra
 36 οὗ ἐξήγαγε αὐτοῦ, πηήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῆ

Jannis

Aegypti, & in rubro mari, & in deserto Jannes qui
αἰγύπτῳ καὶ ἐν ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτι τεσ-

*qui dixit

draginta. Hic est Moyses dicens illis
σπαράκοντα. οὗτός ἐστιν ὁ μωυσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς ; 7

Israel: Prophetam vobis resuscitabit Dominus Deus vester de

Ἰσραὴλ, ὁσσητήριον ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν

Ἰpsum suscitabit.

fratribus vestris tanquā me. ||

Hic est ille factus

Qui fuit

ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐγώ. ἔτος ἔστιν ὁ θυμῶν 8

Qui loquebatur

in ecclesia in solitudine, cum angelo plorante

Ecum

ἐν τῇ ὄκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μὲν τῶ ἀγγέλου τῶ λαλοῦντος

*vite

αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, καὶ τῶ πατέρων ἡμῶν, ἐς ἐδέξατο λέγειν

Obedire

ἡμεῖς δὲ ὑμῖν. Cui noluerunt καυχήσαντες

ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. ὅτι οὐκ ἠθέλησαν ὑπὸ κυρίου 19

ἀπὸ δὲ

ἡμεῖς οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ τὰ πῶσαντο καὶ ἐσάφησαν τοῖς

κορδαῖς suis in Aegyptum. Dicentes ad Aaron:

Genim

καρδοῖς αὐτῶν εἰς αἰγύπτῳ. εἰπόντες τῷ ἀαρὼν, 40

Fac nobis deos qui precedant nos. Non Moyses Phic

ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ ἀπερορεῦσάντων ἡμῶν ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου, περὶ οὗτος

ὅς ἐξήγαγον ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἅ καὶ οἰδοῦμεν πῶ γέγονεν

Distabantur

αὐτῶ. καὶ ἐμοχοποίησαν ἐν τοῖς ἡμέραις ἡμεῖς, καὶ 41

obstulerant hostiam simulaculo: & oblectati sunt in operibus

ἀνὴμαζον θυσιῶν τῶ εἰδώλων, καὶ ἀσπαρῶντο ἐν τοῖς ἐργοῖς

Unquid

hostias

ἐν τῇ χειρῶν αὐτῶν. ἐσπεύε δὲ ὁ θεός, καὶ παρέδωκεν 42

Jannis

αὐτῶν κατὰ τὴν γραμμὰν τῶ οὐρανοῦ, καὶ δὲ γὰρ γέγραπται

ἐν βιβλίῳ τῶ σερφητῶ, μὴ σάρα καὶ θυσιᾶς ἀρομεῖς κατὰ

μὴ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος Ἰσραὴλ ;

Et susceperitis tabernaculum Moloch, & Sydes

καὶ ἀνελάβετε τὴν σκυλιῶν τῶ μαλοχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ 43

dei vestri Aspham, figurat quas fecistis adorare

θεοῦ ὑμῶν ῥεφῶν, τῶν τύποις οἷς ἐποίησατε ἀροσκωεῖν

Quis eum

αὐτοῖς καὶ μετοικῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα βαβυλων. 44

Tabernaculum testimonij est in partibus nostris in deser-

*Dicit

ad Moysen vt

το, sicut disposuit iste loquens. ἔλεγον factis illud

Exoniam quam

fec. nōdum ꝑ exempla quod viderat.

καὶ τῶ τύπον οὗ ἐώρακεν

20

Quod & induxerunt, suscipientes patres nostri cum
 45 **ὡν καὶ εἰσηγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμεῖς**
 Iesu in possessionem Gentium, quos expulit Deus
ἰησοῦ ἐν τῇ κητοραχασί τῆς ἐθιῶν, ὡν ἡ ἐξέωσεν ὁ θεὸς ἐξώσω
 à facie patrum nostrorum usque dies huius: in diebus
ἀπὸ παροῦτος ἕως πατέρων ἡμεῶν, ἕως τῆς ἡμερῶν ταύτης.

Qui inuenit gratiam ante Deum: & petit inuenire

46 **ὡς ὄρεται λαβεῖν σκηνάριον τῷ θεῷ, καὶ ἠθάσαστο ἀρεῖν**
 tabernaculum Deo Isaac. Salomon autem xdi-
 cavit illi domum. sed non excessus in manufactis

47 **σολομῶν τῷ θεῷ ἰακώβ. σολομῶν ὁ ἡκοδο- οἰκοδομέω**
 amplem habitat, sicut propheta dicit: Caelum mihi
 48 **ἰησοῦ αὐτῷ οἶκον ἀλλ' ἔρχο ὁ ὑψιστος ἐν χειροποιήτοις**
 pedum meorum. Quam domum xdi-
 49 **νοσὶς κητοικεῖ, καὶ δὸς ὁ παροῦτος λέγει ὁ ἄρανος με**
 habitus mihi, dicit Dominus: aut quis locus requietionis mex?
μήσετέ μοι, λέγει κύριος ἢ τίς τόπος ἡ κητοπαισέως μου;
 Nonne manus mea fecit hæc omnia?

50 **οὐχ ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα;**
 Duxi ceruicem, & incircuncisi corde & dura
 51 **σαλαροτράχηλοι, καὶ ἀπελείμνητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς**
 auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis: sicut
ὠσῶν, ὑμῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς
 patres vestri, & vos. Quem Prophetarum non
 52 **οἱ πατέρες ἡμεῶν καὶ ὑμεῖς. τίνα τῆς παροῦσῆς καὶ**
 sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt: prorsus
ἐδίωξαν οἱ πατέρες ἡμεῶν, καὶ ἀπέκτειναν τοὺς παροῦσας. διὰ τὸ
 sianes de aduentu iusti: cuius aunc vos pro-
ζήλωντας περὶ τῆς ἐλευσέως τοῦ δικαίου, καὶ νῦν ὑμῖς παρο-
 ditores & homicide iusti: Qui accepistis
 53 **δὲ τινι καὶ φονεῖς γενησόντες οἵτινες ἐλάβετε τὸν**
 Legem in dispositiones angelorum, & non custodistis.
νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ κατέφυλαξάτε.
 Audientes autem hæc, discabantur cordibus suis,
 54 **ἀκούοντες δὲ ταῦτα, διεπέοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν,**
 & stridebant: fidentes in eum. Identibus
καὶ ἔβουλον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτῶν.
 p. Cum esset
 55 **ἐπαρῶνον ὁ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν**
 caelum, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem dex. dextris Dei. I
ἄρανον, εἶδε δόξαν θεοῦ, καὶ ἰησοῦ ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.
 Et ait: Ecce video caelos apertos, & filium
 56 **καὶ εἶπεν, ἰδοὺ δεξιῶν τοῦ ἄρανοῦ ἀνεῳγμένους, καὶ τὸν υἱὸν**
 hominis ex dextris stantem Dei. I
 57 **τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ θεοῦ. κράξαντες**
 I Ex

CAP. VIII. Acta Apostolorum.

Pimpem in fec- autem voce magna, conuenerunt aures suas, & p̄dicantes
 tuit **ἡ φωνὴ μεγάλη, συνέχοντά ὅτα αὐτῶν,** **καὶ ὁρμήσαντες**
ἕνωμα vnanimiter in eum. Et circiter extra civitatem,
ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτὸν **καὶ ἐκβαλόντες ἐξω τῆ πόλεως,** 58
 lapidabant: & pedes deposuerunt vestimenta sua
 * qui vocabatur Saulus. **καὶ οἱ μαθητὲς ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν**
 secus pedes adolescentis vocati Saulis. Et lapi-
παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου σαύλου **καὶ ἔλιθο** 59
 dabant Stephanum, innotentem, & dicentem: Domine Iesu,
 ἔλαβον τὸ σέφρανον, ἔπιγαλύμην καὶ λέγοντά, **κύεσε μου,**
 suscipe spiritum meum. Postiis autem genibus, clamavit
δέξαι τὸ πνεῦμά μου. **θεὸς δὲ τὰ ῥήματα,** **ἔκραξε** 60
 voce magna, Domine, ne statuas illis peccatum
φωνὴ μεγάλη, κτερο, μὴ τῆ σήσης αὐτοῖς τὴν ἁμάρτηαν
 hoc. Et phoc disto obdormiuit.
ταύτω. καὶ γὰρ εἰπὼν ἐκοιμήθη.

[dicentes
 151111
 Deum distulit
 fia Domino.

CAP. VIII. 2.

Saulus autem erat conuersus neci eius. Facta est
σαύλ **ἡ δὲ συνάδοκων τῆ ἀναίρεσι αὐτῆ.** **ἐγένετο** 1
 autem in illa die persecutio magna in ecclesiam
ἢ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διώχως μέγας ἐπὶ τῷ ἐκκλησίᾳ
 in Hierosolymis: & omnesque dispersi sunt per regiones
ταῦ ἐν ἱερουσαλύμοις, πάντες τε διεσκορήσαντο καὶ τὰς χώρας
 Iudae & Samariae, praeter Aegyptum.
ἢ ἱουδαίας καὶ σαμάριας, πληρὴ τῆ ἁγιοσύνης.
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 2
 runt planctum magnum super eo. Saulus verò de-
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 3
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 4
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 5
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 6
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 7
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 8
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 9
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 10
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 11
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 12
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 13
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 14
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 15
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 16
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 17
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 18
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 19
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 20
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 21
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 22
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 23
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 24
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 25
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 26
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 27
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 28
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 29
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 30
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 31
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 32
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 33
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 34
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 35
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 36
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 37
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 38
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 39
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 40
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 41
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 42
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 43
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 44
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 45
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 46
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 47
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 48
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 49
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 50
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 51
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 52
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 53
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 54
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 55
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 56
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 57
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 58
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 59
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 60
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 61
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 62
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 63
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 64
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 65
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 66
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 67
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 68
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 69
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 70
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 71
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 72
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 73
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 74
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 75
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 76
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 77
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 78
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 79
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 80
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 81
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 82
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 83
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 84
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 85
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 86
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 87
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 88
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 89
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 90
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 91
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 92
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 93
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 94
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 95
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 96
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 97
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 98
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 99
συνέκομισαν ἡ τοῦ σέφρανον ἄνδρες εὐλαβέι, **καὶ ἐποίη-** 100

Percurauerunt
 timoratis
 eum.
 &
 Perquirant
 [hic que diceban-
 tur
 audientes. & vi-
 dentes
 Multi enim coru
 que habebant

exibant. Multi autem paralytici & claudi curati sunt.

ἔβηχετο πολλοὶ δὲ ἀλελυμένους καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.

Et factum est Regium magnam in civitate illa.

Pergo

8 καὶ ἐβηχετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Vit autem quidam nomine Simpo ante fuerat in civitate illi

Qui

9 ἄνθρωπος δὲ τις ὀνόματι σίμων προσεπήρχεν ἐν τῇ πόλει

magiam exercens, & teducens gentem Samariae, dicens esse

magus

μαγικόν, καὶ ἐξίσταντο τὸ ἔθνος τὸ σαμαρείας, λέγοντες εἶναι

aliquem scriptum magnum. Cui susculabant omnes à mi-

10 πνεύματου μεγάλου· ὡς προσείχον πάντες δὲ τοῦ

nimo usque ad maximum, dicentes: Hic est virus Dei

κροῦ εὖς μεγάλη, λέγοντες, οὗτος ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ

illa magna. Attendebant autem ei, propter quod multo tempore

11 ἡ μεγάλη, προσείχον τὸ αὐτῷ, δεξιὰ τὸ κενὸν χεῖρα

magis idemasse eos. Cum vero credidisset ut

quae vocatur

12 τὸ μαγικόν τὸ ἐξουσιάζει αὐτοῖς. ὅτε δὲ ὄπισθεν

Philippo euangeizantij qua de regno Dei, idematae

scium, Pergo

τῷ φιλιππῷ εὐαγγελίζομενος τὸ πνεῦμα τὸ βασιλείας τοῦ θεοῦ

& nomine Iesu Christi, baptizabantur virique ac

idematae

καὶ τῶ ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ

miliares. At Simon & ipse credidit, & baptizatus,

13 γυναῖκες. ὁ δὲ σίμων καὶ αὐτὸς ὄπισθεν, καὶ βαπτίσει,

vidensque virtutes & si-

quae vocatur

14 τὸ πνεῦμα μαγικόν, τῷ φιλιππῷ, θεωρῶν τε θαυμάσια καὶ σι-

gna magna facta, admirabatur, cum qui in

Tunc

μεῖα μεγάλα γινώσκων, ἐξίστατο. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν

Hierosolymis Apostoli, quia recepisset Samariae verbum

cum esset

ἱεροσολυμοῖς ἀποστολοὶ ὅτι δέδεκτο ἡ σαμαρεία τὸν λόγον τοῦ

Dei, miserunt ad eos Petrum & Iohannem.

Padhrecbar

θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν πέτρον καὶ ἰωάννην·

Qui descendentes orauerunt pro illis, ut ac-

scium

15 οἷπνες καὶ λαβάντες προσήνυσαντο αὐτοῖς αὐτῶν, ὅπως λα-

cipta Spiritum sanctum. Nondum enim erat in quinquam illorum

P cum venisset

16 βωσι πνεῦμα ἅγιον· ἡ πῶ γὰρ ἡμεῖς ὄπισθεν αὐτῶν

idematae tantum autem baptizati erant in nomine

Padhrecbar

17 τὸ πνεῦμα ἅγιον, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ἔσθ' ἤρχον εἰς τὸ ὄνομα

Dominii Iesu. Tunc imponebant manus super illos.

maximas fieri,

18 καὶ ἐλάβανον πνεῦμα ἅγιον, τῷ πνεύματι ἁγίῳ·

Simoy quia per impositionem Pentecostis Apostolorum daretur

scium

19 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, ὅπως δὲ ἐπιπέσει τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

Spiritus sanctus, abulit eis pecunias,

scium

20 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

Dicens: Date & mihi potestatem hanc, ut cuticogae

scium

21 λέγον, ὅτι καὶ μοὶ τῶ ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ὡς ἐὰν

scium

22 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

23 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

24 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

25 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

26 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

27 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

28 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

29 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

30 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

31 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

32 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

33 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

34 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

scium

35 τὸ πνεῦμα ἁγιόν, περὶ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων εἰς

imposito manus, accipiat Spiritus sanctum.

ὅτι τῶν χεῖρας, λαμβάνη πνεύμα ἄγιον.

*Precumia tua te-
cui

Recuri autem dixit ad eum: Argentum tuum cum te

πέπεσθαι δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, τὸ ἀργεῖόν σου σὺ σοι 10

fit in perditionem: quoniam donum Dei eximiam per

εἶν εἰς ἀπώλειαν, ὅτι πῶ δουρεὶν τῆ θεοῦ ἐνεμεσας εἶς

precumias possideri. Non est tibi pars neque sort

Precedit *

χρημῶν τῶν κτῶν. ἄκ ἐστὶ σοι μετὶ ἐδὲ κλησθῆ 11

Penim

in sermone isto: nam cor y eorum non est rectum coram

[Precumiam
cui que age

ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἢ ἡ καρδία σου οὐκ ἐστὶν εὐθεία ἐνώπιον

Deo. Precumie igitur ab nequicia tua hac:

τῆ θεοῦ. μετανοήσον σου διότι τὸ χάριμα σου ταύτης, 12

*hxc

& roga Deum, si forte remittatur tibi cogitatio

desmae

χὶ τὸ δειδήσει τῆ θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ὀπίνοια τῆς

cordis tui. In enim felle amaritudinis, & obligatione

hxc

καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρὰν χὶ πικρὸν θυμὸν 13

iniquitatis video te habere.

Respondens autem Simoa

ἀδικίας ὁρᾷ σὺ ὄντα. Στοιχρίδεις δὲ ὁ σίμων, 14

Pre

dixit Precamini vos pro me ad Dominum, et

εἶπε, δεήθητε ὑμῖν ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸ κύνειον, ὅπως

nilil veniat super me horu qux dixistis. Pili quide itaque

μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ἀγ' εἰρήνητε. οἱ μὲν οὖν οὕτω 15

testificari & locuti verbum Domini, re-

Hierosolymam: &
multis regionibus

διεμύθησαν ἄλλοι χὶ καλήτταντες τὸ λόγον τῆ κύνειου, ὡς ἐ-

dibant in Hierusalem. multisque vicis Samaritanorum

*evangelizabant.

σπείλαν εἰς ἱερουσαλήμ, πολλὰς τε κώμας τῆ σαμάρειαν

*evangelizant. Angelus autem Domini locutus est ad

εὐαγγελίζαντο. ἀγγέλῳ δὲ κύνειν ἐλάλησα πρὸς 16

hxc descendit

Philippum, dicens Surges, & vade contra meridianaum,

φιλιππον, λέγων, ἀνάστη χὶ πορεύου κτ' ἑσθλαβείαν,

ad viam descendentem ab Hierusalem in Ga-

ὅτι πῶ ὁδὸν πῶ καταβαίνουσαν διπὸ ἱερουσαλήμ εἰς γα-

zaram: hxc est deserta. Et surgens abiit. Et

ζαν' ἀπὸ τῆ ὁδοῦ ἑσθλαβείαν, χὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη χὶ 17

εἶδεν ἄνθρωπον αἰθίοπον, εὐνοῦχος, ποῖος, Candaces re-

Pomnes gazas

gizux Ethiopum, qui erat super Pomnem gazas eum: qui

hanc re-
* et reuertebatur

λίος ἡ αἰθίοπων, ὃς ἦν ὅτι πάσης τῆ γῆς αὐτῆς, ὃς

venerat adoraturus in Hierusalem: Et itaque reuer-

ἐλλήθει προσκυνήσαν εἰς ἱερουσαλήμ. ἦν τε ἕως πρὸ 18

hxc gicus.

seni, & sedens super curiam suam, Vexabat pro-

φωιν χὶ καθήμενῳ ὅτι τῆ ἀρματός αὐτῆ, ἀνεγίνασκε τὸ πρὸ-

phetam Esaiam. Dixit autem Spiritus Philippi:

φῶ πῶ ἡ γῆ. εἶπε δὲ τὸ πνεύμα τῶ φιλιπποῦ 19

hxc adunge te ad
currum istum

Accede, & presuntiare curru huius.

πρὸς σελίδος, χὶ τὸ κολλήθητι πρὸ ἀρματι τούτῳ.

καλλίω

πρὸς δρᾶ

* Praeterea autem Philippus, audiuit eum legentem. * Accurrens

30 προφρητιῶν δὲ ὁ φίλιππος ἤκουσεν αὐτὸν ἀναγινώσκον-
tem prophetiam Esaiam: & dixit: *Nempe intelligis quae* || *Vultus*
τοῦ ἁγίου πνεύματος ἠκούσθη, καὶ εἶπεν, ἀρά γε γινώσκεις ἀ
legis? *P. I. autem ait: Quomodo enim possim.*

31 ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε, πῶς γὰρ ἂν ἴδωμι μω-
si non aliquis dux via fuerit mihi? Rogauitque Philippum & ait
εἰ μὴ πῶς ὀδηγήσῃ με; παρεκλήσατο τὸν φίλιππον, ἀνα-
ducam sedere cum eo. *ut locum scripurae*

32 πάντα κεδύσθαι σὺν αὐτῷ. ἢ δὲ ἀπειρῶν τὸ χα-
re quam legebatur erat hic: Tanquam quis ad occisionem
ἐπιβῆναι ἀνεγινώσκων, ὡς αὐτῆς, ὡς ἀπέβητον ὅτι ἄσφαλῶ
duci esset & sicut agnus coram tondeute se. *fine vocis*
† ἤχη, καὶ ὡς ἀμνός ἐραττίον τὸ κείρονται αὐτὸν ἀφω-
mus. sic non speris os suum. In humi-
asperuit

33 γὰρ ἅπασαν ἀνείλετο τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπει-
nitate eius iudicium eius sublatum est. *Ageneratione eius qui e-*
ράσει αὐτὸν ἢ κρίσει αὐτὸν ἄρθη. τῶν δὲ ἡμεῶν αὐτὸς τίς διη-
nabitur? quouiam p. dicitur a terra vita eius. *Et tollatur de*
γισσῆ; ὅτι αἶρε) ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ζῶν αὐτῆς.
Respondens autem Eunuchus Philippo, dixit: Obsecro

34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος πρὸς φίλιππον, εἶπε, δεσμοί
te, de quo propheta dicit hoc? de teipso, an de
σου, περὶ τίνος; ὁ προφήτης λέγει τούτου; περὶ ἐαυτοῦ, ἢ περὶ
alio aliquo? *Aperias autem Philippus os*

35 ἐστῶν ἡμῶν; ἀνοίξῃς ἢ ὁ φίλιππος τὸ σῶμα
suum, & incipiens a scriptura ista, euangelizauit
αὐτῷ, καὶ ἀρχάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, διηγεῖσθαι
illi Iesum. *Us uero iuani per uiam* || *Et dum irent*

36 αὐτῷ τὸ ἰσοῦν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο καὶ τῶν ὁδῶν,
uenerunt ad quendam aquam: & ait Eunuchus: Ecce aqua: quid
ἡλθον ὅτι πῦδρον καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος, ἰδοὺ ὕδωρ; τί
prohibet me baptizari? *Dixit autem Philippus: Si*

37 κολύβει με βαπτισθῆναι, εἶπε δὲ ὁ φίλιππος, εἰ
credis ex toto cordes licet. *Respondens autem illi,*
πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔχου. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε,
Credo filium Dei esse Iesum Christum. *Et*
πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν ἰησοῦν χριστόν.

38 καὶ ἐκέλευσε σῆναι τὸ ἄρμα. καὶ κατέβησαν ἀμφοτέρω
in aquam, & Philippus & Eunuchus: & ba-
πτίσαντες αὐτὸν ὁ φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος καὶ ἐβί-
ptizant eum. *Cum autem ascendissent de aqua,*

39 πιστῶν αὐτῶν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος,
Spiritus Domini rapuit Philippum: & non uidit eum

40 πνεῦμα κυρίου ἤρπασεν τὸν φίλιππον, καὶ οὐκ ἔβλεπεν αὐτὸν

* qui erat Damascus, super synagogas in Hierosolymis.

in qui est Damasco discipulis I diebus aliquot. *ἦν ἐν δαμασκῷ μαθητὴν ἡμέρας πέντε.*

Et continuè per synagogas percoicabat I Christum, quoniam

ἡμετέρας ἐν τῇ συναγωγῷ ἐκηρεύσας τὸ χριστὸν, ὅτι οὗτος ἦν υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Stupebam autem omnes

ἀκούοντες, ἡ ἐλεγον, ἔχ' ἕτος ὅτι τὸ πρῶτον ἐστὶν ἰεροσολέμ, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία.

* qui audiebant, I qui exprobatat per dicitur: qui inuocabant

ἀκούοντες, ἡ ἐλεγον, ἔχ' ἕτος ὅτι τὸ πρῶτον ἐστὶν ἰεροσολέμ, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία.

σαυλὴν τὸν ὀπίκλητον τὸ ὄνομα τῷ, ἡ ὡς εἰς τὸ ἐλθόν, ἡ ὡς εἰς τὸ ἐλθόν.

ἀκούοντες, ἡ ἐλεγον, ἔχ' ἕτος ὅτι τὸ πρῶτον ἐστὶν ἰεροσολέμ, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία.

¶ quidē

Saulus autem magis exualecebat: & confundebat

I qui habitabat Damasci, affirmās

σαυλὸς δὲ μάλλον ἐκηρεύετο, ἡ συνίχετο τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἡτοιכוῦσας ἐν δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι

ἔχ' ἕτος ὅτι ὁ χριστός. ὡς δὲ ἐπληρυνῶτο ἡμέραι

* in vnum I in iherosolentem

ἡμέρας, συνεβουλεύσαντο οἱ ἰουδαῖοι ἀρῆσαι αὐτόν.

¶ Custodiebant autem &

ἐγνώσαν δὲ τῶν σαυλῶ ἡ ὀπίκλητον αὐτῶν παρετήρησαν τὴν

τῶν πύλων ἡμέρας τε ἡ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνελάσῃ.

scelus, * cum autem venisset Ie iungere

λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς, κατήκταν δὲ τὸ πύλον, ἡ ἀνελάσθη αὐτόν.

ὁ σαυλὸς εἰς ἱερουσαλήμ ἐπειρᾶτο κολάσαι τοὺς μαθητάς, ἡ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πεισθῶντες ὅτι ὅτι μαθητὴς.

¶ apprehensum

βαρνάβας δὲ ὀπλαβῶντος αὐτόν, ἦγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, ἡ ἐκείνους ἡρώτησε πῶς ἐν τῇ ὁδοῦ εἶδε τὴν κυρίαν, ἡ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, ἡ πῶς ἐν δαμασκῷ ἐπαρρησιασαστο ἐν τῷ ὀνοματι τοῦ ἰησοῦ.

¶ exiens

Et erat cum illis intrans in Hierosolymam, & ἡ λέγων μετ' αὐτῶν ἐπαρρησιασαστο εἰς ἱερουσαλήμ, ἡ παρρησιασαστο ἐν τῷ ὀνοματι τῷ κυρίου ἰησοῦ.

* quomodo dicitur I cum Græcis:

ἐλάλη το ἡ συνεζητεῖ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστας. οἱ δὲ ἐπὶ

Et nunc mitte in Ioppen viros, & accersere

5 **ἢ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἀνδρας, ἢ μετ' ἐπιμύθια**

Simonem quendam, qui cognominatur Petrus. Hic inspiratur

6 **σῆμωνά τινα ἐς ὅστις λέγεται πέτρος. ὅστις ἐστὶν ζήτημα**

apud quendam Simonem coriarium, cui est domus iuxta mare. Petrus

ἔσθ' ἂν πνι σῆμωνι βυρσεὶ, ὃ ὄστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν.

hic dicit tibi quid te oportet facere. **ὅστις λέθησει σοὶ τί σε δεῖ ποιεῖν.**

7 **ὡς ἢ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαθῶν πρὸ κορινθίων, θρασύων**

duobus famulis suis, & milite pio assistentibus

8 **ῥομίων αὐτῶν, ἢ ἐξηγήσαμιν ὅτι αὐτοῖς ἀπαύται.**

mitte illos in Ioppen. Et expofita illis omnia sunt. **ἢ postquam**

9 **ἀπέστειλον αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. τῇ ἢ ἐπαύειον**

iter facientibus illis, & civitati appropinquantibus, ascendit Petrus

10 **ὄρει πορὸν τῶν κελίων, ἢ τῇ πάλιν ἐγγιζόντων, ἀνέβη πέτρος**

supra domum precari, circa horam sextam.

11 **ὅτι τὸ δῶμα παρεσκευάσθη, ὡς ὄραν ἐκτίων.**

Factum est autem esurians, & voluit gustare. Parantibus autem illis, cecidit super eum mensa excelsa:

12 **ἔχρηστο δ' ἐπέσπειν, ἢ ἦθελε γυῖοσάσθαι. ὡς ἔσθ' ἂν**

bus autem illis, cecidit super eum mensa excelsa: **ζόντων δ' ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἐκείνη.**

13 **ἢ δεῦρε ἢ οὐρανὸν ἀνεῴχθη, ἢ κατὰ βῆνον ἐπ'**

apertum, & descendens super vas quoddam velut linteam magnum, quatuor initiis

14 **αὐτὸν σκευὸς πὺς ὀδόντων μεγάλων, τέσσαρον ἀρχαῖς**

in terram: In quo erant **δεδεμένον, ἢ κατὰ βῆνον ὅτι τ' γῆς. ἐν ᾧ ὡς ἦρχε**

15 **πάντα τὰ τετραπόδα τ' γῆς, ἢ τὰ θηρία, ἢ τὰ ἔρπετα,**

volatilia caeli. Et facta est vox ad **τὰ πετεινά τ' οὐρανοῦ, ἢ ἔχρηστο φωνὴ πρὸς**

16 **αὐτὸν, ἀνασῆς πέτρος, ὕσων ἢ φάγε. ὁ δὲ πέτρος**

ait: Nunquam Domine: quia nunquam manducavi omne commune

17 **εἶπε, μηδ' ἄμωσ κωμῆ, ὅτι οὐδέποτε ἐφαγον παν κοινόν**

aut immundum. Et vox iterum ex secundo ad **ἢ ἀκαθάρτων. ἢ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς**

18 **αὐτὸν, αἰ εἰ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοῖνον.**

factum est per ter. Et rursus receptum est vas in **ἔχρηστο ὅτι τρις, ἢ πάλιν ἀνεῴχθη τὸ σκευὸς εἰς τ' ἔρανον.**

19 **ὡς δ' ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ πέτρος, τί αὐτῷ εἶν τὸ ἄραμα**

ut autem in seipso habitaret Petrus quendam esset visio. Et dum intra se

Et cum discessisset qui loquebatur illis, vocavit duos domesticos suos, & militem mentem Dominum ex his qui illi parent. Quibus cum narasset omnia, Postquam autem die

Pia superiora, ut oraret,

Et cum esurires

vidit

submitti de caelo

Receptantia

Surge autem

Receptantia

Rati n

qui erant. qui viderunt & ecce viri // missi a Cornelio,
 ο εδωκεν ιδου οι αδελφοι οι απισταλμφοι απο τ' κορινθιου,
 inquit eos & discipulos domum Simonis, abierunt
 διερωτησαντες η μαδοντες την οικιαν σιμωνος, επισησαν
 ad p. ostendunt. Et vocantes interrogabant si
 οπι τον πωλανον η φωνησωτες εσιν αυδωνος ει 18
 Simon cognominatus Petrus, illic habitans.
 Σιμων ο οπισταλμφος πητος εδωδε ζημιζεται.
 At Petrus cognovit de visione, dixit
 τω δε πητρου διενδυμωμενω κεε τω εραματος, ειπεν
 ei Spiritus: Ecce vbi tres querunt te. 19
 αυτω τον πεδωκα, ιδου ανδρες τρεις ζητωσι σε.
 αλλα αντας η καταβηδι, η προς ου σου αυταις μη
 hil anstigans, quia ego nisi illos. 20
 δεν φραρι εμνηος, διτι εγω απισταλη αυτοις.
 Descendens autem Petrus ad viros
 καταβας δε πητος προς τον αδελφον τον απισταλ-
 fos Cornelio, dixit ad ipsos: Ego sum qui
 μωνος απο τω κορινθιο, επην προς αυτω, ιδου εγω ειμι
 quem queritis, quia causa propter quam p. h. f. f. l. a. d. i. c. e. r. u. i. t.
 ον ζητωτε τις η αιτια δι ω παρεσε; οι δε ειπον,
 Cornelius centurio, vir iustus & timens 21
 κορηλιος εναπυταρχης, ανηθ δικμος η φοβουμηνος
 Deum, religionis ornatusque ab omni genere Iudaeorum,
 τον θεον, μηδ του μωμος τε απο οχλου τω εθνος η ηδωδιων,
 diuinitus adnuntius est ab angelo sancto accessit te
 ερηματιδι απο ανγλου ανηθ μεταπιμωφεται σε
 in domum suam & audire verba abs te.
 εις η οικια αυτου, ε ακουσαι ρηματα προσ σου.
 Inueniens ergo eos, excepit hosp. tio. At sequenti die
 εισηλθε ανθρωπος αυτου εζημισε, τη δε επαισειον
 Petrus exiit cum illis: & quidam fratrum ab 22
 ο πητος εζημισε σου αυτοις, και πνεσ ημια δελεων τ' απο τ'
 Joppe conuati sunt eum. Et aliorum die introiit
 ιοππας σιμωνιδου αυτω. η τη επαισειον εισηλθον
 in Caesarem. At Cornelius erat expectans eos, 24
 εις την κοιναειαν. ο δε κορηλιος ω προς δεκων αυτου,
 conueniens cognosce suos, & necessarios
 συζηλεσα μωμος τοις συζημεις αυτη, η τοις αναμειοις
 amicis. Ut autem factu est pingredi Petrum, occurrit
 φιλους. ως δε εζημιτο ελθειν η πητρον, σιωπησας
 ei Cornelius: prociens ad pedes adorauit. 25
 αυτη ο κορηλιος, πωσων οπι τοις ποδας πρεσκυνησεν.
 At Petrus eleuauit eum, dicens: Surge: & ego apse
 ο η περος ηλειρεν αυτον, λεγων, η ανησθη και ω αυτος
 ανθρωπος

qui cognominatus
 Petrus
 qui cognominatus
 Petrus

surge itaque &
 καταβαινω
 subhiant

qui
 Cornelius

& testimonium
 habens ab iuuer-
 sa gente
 responsum acce-
 pit

Introducens
 Petrum surgens
 perfectus est
 ex fratribus

autem

hoc expedabat
 illos, conueniens
 cognoscat suos,
 & necessarios
 amicos.
 Et Petrus interrogat
 Petrum, obuius ve-
 nit
 & ceteris

Petrus
 ανισταμα

- δοκῶ sum. Et colloquens ei intravit: & cum illo,
- 27 ἀνδρῶνδος εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ, εἰσήλθε, καὶ
 inuicit | locutionis multos: Dixitque ad illos: | Iqui conueniant,
- 28 δεισκέει συνεληλυθότες πολλοί, ἐφη τε πρὸς αὐτούς, | Iqui conueniant,
 Vos scitis per nos est vni Iudaei coniungi | Rquonodo abo-
 ὑμῖς ἐπίστατε ὡς ἀθεμιτὸν ὄσιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ, κολληᾶσθαι
 aut accedere alienigena. Et mihi Deus offendit neminem | adalienigenamz
 ἢ προσερχᾶσθαι ἀλλοφυλῶ· καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἐδείξε μηδὲνα
 conuenientem aut immundum dicere hominem. | Idco & | Propter quod si-
 29 κοινὴν ἢ ἀκαθάρτον λέγειν ἀνθρώπων· | διὸ καὶ | nedubitacione
 inconvallentes veni accersitui. Interrogo, ergo, cui | Iquam ob causam
 ἀνὰ πρῆτως ἦλθον μεταπεμψείης. πῶς δ' ἀνομιε σὺ, τίνι
 causa accersistis met | Et Cornelius ait:
 30 λόγῳ μετεπέμψαδέ με; καὶ ὁ κορινθίου ἐφη,
 A nudiusquarta die, vique ad hanc horam eram in-
 ἀπὸ τεταρτῆς ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆ ὥρας τῆ ἡμέρας ἐν- εἰμι
 inanis & nona hora orans in domo
 σεύων, καὶ πῶς ἐνώπιόν ὤραν προσερχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ
 mea: & ecce vir stetit ante me in veste pffluuidia: | Pscandida:
 μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐστὶ ἐνώπιόν μου ἐν ἐδίππ λαμπρῶι,
 Et ait: Cornelii, exaudita est tua oratio: &
 31 καὶ φησι, κορινθίε, τῆ εἰσηκούσθαι σου ἢ προσευχῆ, καὶ αἰ εἰσακούομαι
 elemosynaz tuae commemorata sunt in conspectu Dei.
 ἐλεημοσύνη σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιόν τῆ θεοῦ.
 Mitte, ergo in Ioppen, & accersite Simonem, qui
 32 πέμπσον σὺ εἰς ἰσθπύλῳ, καὶ μετακλήσει σὺν αὐτῷ
 cognominatur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis coctarij
 ὀπίκαλι τῆ πέτρας ὁ ὄνα ξενίζε) ἐν οἰκίᾳ σίμωνος βουστῆως
 iuxta mares, qui adueniens loquitur tibi.
 παρὰ θάλασσαν, ὃς πρὸς ἡμῶν ἔσθαι ληήσεται σοι.
 Ex eadem ergo vii ad te: ilique bene fecisti | Confestim *Ex
 33 ἐξ αὐτῆς σὺ ἐπέμψα πρὸς σέ, σὺ τε καθὼς ἐποίησας
 | adueniens. Nunc ergo omnes nos per carum Deo ad- | Iueniends.
 πρὸς ἡμῶν. γὰρ σὺ πάντες ἡμεῖς ἐνώπιόν τῆ θεοῦ πά- | Pin contemptu tuo
 lumus, audire omnia precepta tibi a Deo. | quicunque sunt
 34 ἀνοίξας δὲ πύλας τῆς οἰκίας, εἶπεν, ἐπ' ἀληθείας
 Aperiens autem Petrus ostia, dixit in veritate | Domino.
 κατὰ λαμβάνομαι ἐπὶ οὐκ ἐστὶ προσωπολήπτης ὁ θεός, | Ium.
 Sed in omni gente simons cum, & operans | P comper
 35 ἀλλ' ἐν παντὶ ἐδνξ ἰσοβούμνος αὐτὸν καὶ ἐργάζομαι
 iustitiam, acceptus illi est. Verbum quod mi. | qui timet
 36 δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ὄσιν. τὸ λόγον ὃν ἀπέ- | Deos
 ἔειπε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἀγγελλίζομαι εἰρήνην ἐξ ἰησοῦ

GG

47 ^{spōdik} ^{Petrus:} κριθὴ ὁ πέτρος, ^{Nunquid} ^{aquam} ^{prohibere} ^{potest}
 quis, ^{ad} ^{non} ^{baptizari} ^{hos,} ^{qui} ^{Spiritum} ^{sacrum} ^{ut} ^{non} ^{baptizen-}
 τισ, ^{quō} ^{m̄} ^{βαπτισθῆναι} ^{τούτοις,} ^{οἵτινες} ^{τὸ} ^{πνεῦμα} ^{τὸ} ^{ἅγιον} ^{turhi}
 acceperunt ^{sicut} & ^{nos?} ^{*Insignis} ^{eos} ^{*Et}
 48 ἔλαβ. ν. κηδεὺς κη̄ ἡμεῖς; ^{ωροῦντάξέ} ^{τε} ^{αὐτοῦ}
 baptizari ⁱⁿ ^{nomine} ^{Domini} ^{iesu} [¶] ^{Tunc} ^{rogauerunt} [¶] ^{Christi.}
 βαπτισθῆναι ^{en} ^{τῷ} ^{ὀνόματι} ^{τῷ} ^{κυρίου} ^{iesu} ^{χρ̄.} ^{τὸτε} ^{ἡρώτησαν}
 eum [¶] ^{manere} ^{dies} ^{aliquos.} [¶] ^{Pet} ^{maneret} ^{apud}
 αὐτὸν ὀπμιέναι ^{ἡμέρας} ^{πέντας.} [¶] ^{eos} ^{aliquot} ^{die-}
 bus.

C. A. P. X I. 14.

Audierunt aut. m. Apostoli & fratres ^{existentes} ^{apud}
 1 ^{Iudeam,} ^{quoniam} [&] ^{Gentes} ^{recepimus} ^{verbum} ^{Dei.}
 Ηκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι κ̄ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κ̄ τῷ [¶] ^{dza.}
 ἰουδαίαν, ὅτι κ̄ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸ λόγον τῷ θεοῦ.
 * ^{Et} ^{cum} ^{ascendisset} ^{Petrus} ⁱⁿ ^{Hierosolimam,} ^{disceptabat} ^{adversus} ^{*Cum} ^{autem}
 2 κ̄ ὅτε ἀνέβη πέτρος εἰς ἱερουσόλυμα, διεκρίνοντο [¶] ^{illam} ^{qui} ^{ex} ^{circumcisione,} ^{Dicentes:} [¶] ^{Quid} ^{ad} ^{viros} [¶] ^{erant}
 3 αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες, ὅτι [¶] ^{per} ^{Quare} ^{introsisti}
 ἀπραϋστὰν ἔχοντας εἰσῆλθες, κ̄ συνέφαγας αὐτοῖς. [&] ^{manducasti} ^{cum} ^{illis?}
 Incipiens autem Petrus, exponeret illis ^{secundū} ^{ordinem} ^{*per}
 4 ἀρχαίμνος δὲ ὁ πέτρος, * ἐξέτιθετο αὐτοῖς κηδεῖν [¶] ^{orant:} ^{ἐπιτήρημα}
 λέγων, ἐγὼ ἦμιν ἐν πύλει ἰσραὴλ περιουχίμνος,
 & ^{vidi} ⁱⁿ ^{excellu} ^{mentis} ^{visionem:} ^{descendens} ^{vas} ^{quoddā} ^{velut}
 κη̄ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὄραμα, κη̄ ταβαῖνον [¶] ^{quatuor} ^{initia} ^{*dimissum} ^{ex} ^{*summi} ^{de}
 ὀδοῦ μεγαλίου, τέσσαρον ἀρχαῖς † κη̄ τεμνίμνος ἐν τῷ [¶] ^{caelo:} [&] ^{venit} ^{vsque} ^{ad} ^{mei:} ^{In} ^{quod} [¶] ^{ascendens} [¶] ^{caelium}
 6 ἔρανον, κ̄ ἦλθεν ἀρχαῖς ἐμοῦ* εἰς ἡμ̄ ἀτενίσας [¶] ^{litucus.}
 κη̄ τερούσων, κ̄ εἶδον τὰ τέτραποδα τῷ γῆς Ἐ τὰ θηρία κη̄
 κη̄ τερούσων, κ̄ εἶδον τὰ τέτραποδα τῷ γῆς Ἐ τὰ θηρία κη̄
 τὰ ἔρπετά, κ̄ τὰ πετεινά τῷ οὐρανοῦ.
 Audini autem vocem dicentem mihi: ^{*Surge} ^{Petree,} ^{occide,} [&] [¶] ^{surges}
 7 ἡκουσάτω φωνῆς λεγούσης μοι, ἀνάστα πέτρε, ἦσπον κ̄
 8 φάγε. εἶπον δὲ, μηδαμῶς κύριε, ὅτι τὰ αὐτὸ κοινὸν
 aut immundum nunquam introiit in os meum.
 9 ἢ ἀκαθάρτον εἰδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ σῶμα μου.
 Respondit autem mihi vox ex secundo de caelo: [¶] ^{Quis}
 9 ἀπεκείθη δὲ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐν τῷ οὐρανοῦ, ἃ ὁ
 10 θεὸς ἐκατάειπε, σὺ μὴ κοίνε. [¶] ^{Hoc} ^{autem} ^{caelum} ^{est}
 τὸτο τῷ ἔρηροτο

ὅτι τρεῖς, καὶ πάλιν ἀνεσπάρθη ἅπαντα εἰς τὸ οὐρανόν.
Et ecce ex eadem tres viri abierunt in domo
καὶ ἰδοὺ ἕξ αὐτῶν τρεῖς ἄνδρες ἐπέστη ὅτι τὸ οἶκόν μου ἦν ἡμεῖς, ἀπεσταλμένοι σοῦ κυραεραίας πρὸς με.

* confestim

Ive item cum
Pulchritate.

Et ecce ex eadem tres viri abierunt in domo
καὶ ἰδοὺ ἕξ αὐτῶν τρεῖς ἄνδρες ἐπέστη ὅτι τὸ οἶκόν μου ἦν ἡμεῖς, ἀπεσταλμένοι σοῦ κυραεραίας πρὸς με.

Dixit autem mihi Spiritus, simul ire illis, nihil pan-
ditis. Veniunt autem cum me & sex fratres isti:

* Narravit autem

χρησιμοποιῶν. ἦλθον δὲ σὺν ἑμοὶ καὶ οἱ ἕξ ἀδελφοὶ ἐμοί, & ingressi sumus in domum viri.

* qui cognomina-
tur Petrus:

fratri

* Cum autem ce-
pit

καὶ εἰσῆλθον μου εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός, ἀπηγγείλετέ μοι πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καθήμενον καὶ εἰπὸντα ἡμῖν, ἀπέστειλον εἰς ἰσραὴλ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μετὰ

πετρίμου σίμωνος τὸ ἐπικληθῆναι μετ' ἐμοῦ, ὡς λαλήσει

ῥήματα πρὸς σέ, ἐν οἷς σαθήσῃ σὺ ὡς πᾶς ὁ οἶκός σου.

ἐν δὲ τῷ ἀρχαδαί μου λαλῆναι, ἐπέπιπτε τὸ πνεῦμα τὸ

ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ὡς ἐπὶ ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ.

* eandem gratiam

* qui credidimus

quis possem

* Hic auditis
ἡ συζητήσω
Lego

* Et
Iqui fuerant

* quae fuerat
sub

ἐκείνου δὲ τῶ ῥήματος κυρίου, ὡς ἐλεγθῆναι, ἰωάννης

μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμῖν ὅμως ἡ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι

ἅγιον, ὡς ἡμῖν πνεύματι ὅτι τὸ κῆριον ἰησοῦ χριστοῦ, ἐγὼ

ὅτι τρεῖς ἡμεῖς ἡμεῶντος καλοῦμαι τὸ θεῖον;

ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἠσυχάζαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν

θεόν, λέγοντες, ἀρα καὶ τοῖς ἕθνεσιν ὁ θεὸς πᾶσι μεταίτιαν

ἔδωκεν εἰς ζωὴν. οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς

ἑβραίας τῆς ἡμιώτης ἐπὶ σερῶν, διήλθον ἕως φοινίκης, & Cyprus, & Antiochiam, nemini loquentes verbum, καὶ κῆριον, καὶ ἀπὸ τοῦ κῆριον, μηδὲν λαλοῦντες τὸν λόγον, ἢ πρὸς ἰουδαίους.

588

Et exiens sequebatur eum: & nesciebat quia verum est

9 **κ**υ εξηγγειων ηκολυθη αυτω, κυ εκ ηλει οπι αληθεος εστι το
falsum per angelum: existimabat autē Pētrum videre. ¶ quod sciebat
ηνομημον εστα τε αγγελου, εδοκει δε οραμα βλεπειν.

Transientes autem primam custodiam & secundam, venerunt

10 **δι**ελθόντες δε παρ τίνω φυλακίω κυ δευτέρω, ηλθον
ad portam ferream, ducentem ad civitatem: quæ dicit
οπι τίνω πυλω τίνω σιδιρα, τ η φέρσαν εις τίνω πόλιν,
quæ (* θρωινοσα aperta est eis. Et exeuntes processerunt * vltro
πς αυτοιω τη τ λιόχη αυπις. κυ ηξειλθόντες παρ ηλθον ανοιγω
vicum unum: & continuo discessit angelus ab eo.
ρύμω μίαν, κυ ευθέως απήσθ ο αγγελος απ αυτω.

Et Petrus fatis in scriptis dixit: Nunc scio verē ad se reversus

11 **κ**υ ο πτερος ηρώμενος εν εαυτώ, ειπε, νυν οίδα δηθως
quia episcopi Dominus angelum suum, & eripuit
οπι ηκαπίσειλε κείω τ η αγγελου αυτω, κυ η εξειλατο εξαίρω
me de manu Herodis, & p omni expectatione vobis pde
με εκ χειρες ηρωδου κυ πάσις τ πρσοδικίας τε λαοι ηρ
Iudæorum. Consideranteque, venit ad domum Mariæ

12 **ι**ουδαίων. σιωιδών τε ηλθεν οπι τίνω οικίαν μρίας
matri Iohannis, cognominati Marci, ubi erant multi
τ μηδες ιωάννη τ εθικημημίου μαρκου, ου ησαν ικανοι
congregati fratres, & orantes.

συνηθροισμένοι αδελφοι κυ προσευχόμενοι.

Pulsante autem Petro ostium vestibuli, pro eo stans

13 **κ**ρησαιτω ο τ πετρο τ θυραν του πυλωτος, παρσο-
cessit puella Rhodensis, nomine Rhode. ¶ ad videndum
ηλθε παιδίσκη υπ ακουσαι, ο νόματι ροδη.

Et agnoscens vocem Petri, pro gaudio non cognovit

14 **κ**υ οπηρουσα τίνω φωνή τ πετρο, απο της χαρας εκ
aperuit vestibulum, introcurrens autem nuntiavit stare
λιόχη τ πυλωτα, εδοραμούσα δε απη ηειλεν εστυαι τ
Petrum ante vestibulum. Illi autem ad eam dixerunt: Iannam, ac

15 **π**ίτρον παρ τ πυλωτω. οι δε παρ αυτω ειπον,
Iohannis. Illa autem affirmabat: Et p habere. Illi autē dicebant: An-
μαίνη. η δε διηχυρίζετο επως εχειν. οι δε ελεγον, ο αγγ-
gelus eius est. At Petrus perterritus erat pulsans. ¶ Au-
τ η πετρος επέμνε κρων ανοι-
gones autē viderunt eum: & obstupuerunt. Annuens

16 **γ**ελω αυτω εστιν. ο τ πτερος επέμνε κρων ανοι-
gones autē viderunt eum: & obstupuerunt. Annuens

17 **ξ**αντες δε ειδον αυτη, κυ εξεστησαν. κα τασεισας
autem eis manu sacre, narravit ei quomodo Dominus ¶ ut sciret

δε αυτοις τη χειρι σταν, διηγήσατο αυτοις πως ο κείω
eum eduxisset de custodia: dixit autem: Annuntiate la-
αυτον δε ηγαγω εκ τ φυλακας. ειπε δε ε, απαργείλατε ια-
cubo & fratribus hęc. Et egressus abijt in
καβω κυ τοις αδελφοις ταυτα. κυ ηξειλθών επουρεθη εις

aliud locum. Facta autem dies, erat turbatio non
ἕτερον τόπον. ἡρωδῆς δὲ ἠλιότας, ἢ πάραρχος ἐκ 18
pari in millibus, quidam / P. tris factus esset.

*fimer milites,
// factum esset de
Petro.
*Pcom requisit:
*Invenit, in qui-
// sitione facta de
custodibus
*cosduti. // que

ὁλιγροὶ ἐν τοῖς στρατιώται, τὶ ἀρχὸς πέντετος ἐξήστο.
Herodas autem requireret eum, & non inveniens, inquit
ἠρωδῆς δὲ ὀπίστησας αὐτὸν κη μὴ ὄραν, ἀνακρίνας 19
custodes, utrum ad supplicium irahit, & descendens / à

*ibi

Τρεῖς φυλακὰς, ἐκελευσεν ἀπαχίλωαι τὸ κατελευθῆναι ἀπὸ
Iudaea in Ciliciam Pcommotus est.
τῆ Ἰουδαίας εἰς τὴν κησιμῆσαν διέτειθεν.

*At illi unanimes
*peruato Blasto,
πείθω
serat.
*eo quod aleren-
tur regione, eoru
ab illo.

Erant autem Herodes itatus Tyriis & Sidoniis.
ἢ δὲ ὁ ἠλιότης θυμωμὰ κἄν τυρίοις κη σιδωνίοις 20
*Vno animo uerum adierunt ad eum: & petierunt bla-
σφημῶσαι αὐτὸν, κη πείσαντες βλά-
σφημ, qui super cubiculum regis, posthabuit pariter. Propter
τὸ ὅτι τοῦ κοιτῆρος τῆ βασιλείας ἠκούσθη εἰρηλίω, εἰς τὸ
ἀλλῆ ἑαυτὴν regionem à regia.

*velle regia, sedit

πρέφειω αὐτῶν τὴν χάριαν ἀπὸ τῆ βασιλείας.
Statim autem die Herodes vestitu vestem regiam,
τακτῆ δὲ ἡμέρῃ ὁ ἠρωδῆς ἐνδύσας ἑαυτὸς ἐδῆ τα βασιλικῆν, 21
ἐ sedens pro tribunali, concionabatur ad eos.

*&

Jaurem P Voces

κη καθίσας ὅτι τοῦ βήματος, ἐδύνητο ἑαυτὸς πρὸς αὐτοὺς.
As popularis acclamabat: Vox Dei, & non hominis.
ὁ δὲ θυμὸς ἐπέφανε φωνῆ θεοῦ κη ἐκ ἀνθρώπου. 21

*eo quod

ἠδραχῆνα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἀγγελὸς κυεῖα, ἀπὸ 22
quibus non cessat gloriā Deo, & factus uenibus
αὐρ ἐκ ἑδωκε τὴν δόξαν αὐτῶν θεῶν, κη θυμωμος σκαλικῶ-
corras, capitauit. As uerum / Dix creibat

*honoram
*consumptus à
uermibus,
Jaurem Domini
ἐκφυλα

βρωτος, τ ἐξέφυξεν. ὁ δὲ λόγος τῆ θεοῦ ἠύξανε 24
& multiplicabatur. Barnabas autem & Saul uerteri sunt
κη ἐπῆδωετο. Barnabas δὲ κη σαῦλος ὑπέστρεψαν 25

*ab Hierosolymis
*capto minis-
trio, sumpto Ioā-
ne, qui cognomi-
natus est Marcus.

ex Hierusalem in Antiochiam, impletes ministerium, simul
ἐξ ἱερουσαλήμ εἰς ἀντιόχεια πληροῦντες τῆ δόξα καὶ συμ-
φωμενι & Ioannem cognominatum Marcum
ἠδραχῆντες κη ἰωάννην τὸν ὀπάκλιδῆτα μαρκον.

CAP. XIII. 17.

*in ecclesia quæ
erat Antiochia,

*in quibus

*qui vocabatur
P Cyprensis, &
// qui erat
*collacianus.

Erant autem quidam in Antiochia apud existentem eccle-
Hoyu δὲ πινες ἐν ἀντιόχεια κατὰ τῆ ἑσῶν ἐκκλη-
siam, propheta & doctores, barnabas & Simon
σιαν, περροφῆ) κη διδάσκαλοι, ὁ, τε βαρναβας κη σιμων ὁ
*uocatus Niger, & Lucius, & Cyrenius, Mantho quo Herodis
Tertachx *eoducanus, & Saulus.
τοῦ τετραρχοῦ σιμῆσφορος, κη σαῦλος.

λείπουρ-

Militantibus autem illis Domino, & ieiunantibus,

1 λειτουρgeoῦντων δὲ αὐτοῖς τῷ κυρίῳ, καὶ νηστεύοντων,

dixit Spiritus sanctus segregate mihi & Barnabam,

εἰς τὴν πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀποστείλατε δὴ μοι τὸν τε Βαρνάβαν,

& Saulum in opus quod inducasi eos.

καὶ τὸν σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ τ' ἀποστολέηται αὐτοῖς.

Tunc ieiunantes & orantes, & impoſuerunt

3 τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς

manus eis, dimiserunt hi qui quidem emis-

4 χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν. ἔτοι μὲν οὐκ ἔκπιμα-

ti a Spiritu sancto, & descendentibus in se-

φέντες ὑπὸ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, κατέβησαν εἰς τὴν

leuciam: illisque abſtinuerunt in Syria.

λευκίαν, ἐκένθησαν δὲ ἀπὸ πνεύματος εἰς τὴν κυπρον.

Et profecti in Salamina, annuntiabant verbum Dei

5 καὶ ἡρώδης ἐν ἑλεμνίῳ καὶ ἰερὴν γαλλὸν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ

in synagoga. Habebant autem & iohannem

ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἑαυτοῦ ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ ἰωάννην

ministrum. Peragrantes autem insulam usque ad Paphum,

6 ἔσπερον τὴν. διελεύσαντες δὲ τὴν νῆσον ἄρχη πύρου,

invenit quendam magum pseudoprophetam, ludæum, cui nomen

ἄρην πνεύμα μάρτυρος ψευδοπροφήτου ἰουδαίου, ὃ ὄνομα

Bar-tesu: Qui erat cum proconsule Sergio Paulo,

7 Βαρ-ἡσοῦς ὃς ἦν σὺν τῷ ἀντιπάτῳ σεργίῳ π αὐλῳ,

viro prudente, hic Paphosani Hacerbani & Saulum,

ἀνδρὶ συνεπέθον ὅσα ἀποστολέηται αὐτῷ Βαρνάβαν καὶ σαῦλον,

expetebat autem verbum Dei. Reſistebat autem

8 ἐπέστησαν ἀκούσει τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀντίστατο δὲ

illis Elymas magus, (sic enim interpretatur nomen eius)

αὐτοῖς ἐλύμας ὁ μάρτυς ἔπει τοῦ μεθρηνηνέ) τὸ ὄνομα αὐτοῦ

querens auertere proconsulem a hęc.

ζητῶ διαστρέλαι τὸ ἀντιπάτην ὑπὸ τῆς πίστεως.

Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu sancto,

9 Σαῦλος δὲ καὶ παῦλος, πληθεύεις πνεύματος ἁγίου,

& ſtans in eorum, Dixit: O plene omni dolo

10 καὶ ἀπειθείας εἰς αὐτὸν, εἶπεν, ὃ πλήρης παντὸς δόλου

& omni malitienia, fili diaboli, inimic omnis iusti

καὶ πάσης βλαβηροῦρας, υἱὸς διαβόλου, ἐβρέ πάσης δικαιο-

τιε, non cessabis pervertens vias Domini rectas

συνίης, & ταύτην διαστρέφον τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας,

Et nunc ecce manus Domini super te: & eris cecus, non videra

11 καὶ νῦν ἰδοὺ χεῖρ κυρίου ἐπὶ σε, καὶ ἔσθι τυφλός, μη βλεῖται

lolem usque ad tempus. Confessum autem cecidit in terra

τὸ ἅγιον ἄρχη κυρίου τῷ ἀποστολέῳ καὶ ἐπέπεσον ἐπὶ αὐτὸν

caligo & tenebrę: & circumferebat querebat in manibus de-

12 ἠχλίη καὶ σκοτία, καὶ περιέφερεν ἐζητῆται χειραγωγῆσαι.

HH

* cum vidisset
fauitantes
¶ Et cum

Tunc * silenti proconsul factum, credidit, ¶ Pauli

τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος ὅτι ἠκούσθησαν, ἐκπληροῦτο 12

ἡν ὁ ἐπιτήδεια ἡ τοῦ κυρίου, ἀναρτήσαντες δὲ 14

* nauigassent
Paulus & qui cum
eo erant,

ἀ παπύτου ἰσχυρὰ πάλιν, venerunt in Perge

ἀπὸ τῆς πάφου οἱ περὶ τὸν παῦλον, ἦλθον εἰς πέργην τῆς

παμφυλίας. ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπὸ αὐτῶν, ὑπέστρε-
ψεν εἰς ἱερουσαλήμ. illi vero pertransiuerunt ἰε-
רוסολυμιαν.

¶ Hierosolymiam.
¶ Perge,

¶ Perge, venerunt in Antiochiam Pisdia: & ingressi 14

πέργης, παρερχόμενοι εἰς ἀντιόχειαν τῆς πισιδίας, εἰσελθόντες
ἐν τῇ συναγωγῇ τῆς σαββάτων, ἐκείθεν.

Post autem lectionem Legis & Prophetarum, miserunt

μὲν ὅτι ἀνάγνωσιν τῶ νόμου, καὶ τῆς ψαλμῶν, ἀπέστειλαν 15

οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς, λέγοντες, ἀνδρες ἀδελφοί, εἰ
ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν ὀρθολογιστικῶς πρὸς τὸ λαόν, λέγετε.

¶ quis

Surgens autem Paulus, & silentium indicens manu, ait:

ἀναστὰς ὁ παῦλος, καὶ κατασείσας τὴν χεῖρα, εἶπεν, 16

* qui timetis

ἀνδρες ἰσραηλίται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸ θεόν, ἀκούσατε.
Deus plebis huius israel elegit patres

ὁ θεὸς τῷ λαῷ τούτῳ ἰσραὴλ, ἐξελέξατο τοὺς πατέρας 17

* cum essent inco-
le

ἡμεῖς, καὶ τὸν λαόν ὑμῶν ἐν γῆ ἀγροπέτρῃ, καὶ μὲν βραχίονος

¶ per

ἡμεῖς ἡμεῖς ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς. ὡς τεσσαρα- 18
τα ἀποροῦντος temporis mores sustinuit eorum in deserto:

καὶ ταῦτα ἔχοντες ἐπεφόρησαν αὐτοῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

¶ destruens

Et destruas gentes septem in terra Chanaan, forte distribuit

καὶ κατέλεον ἐν τῇ ἐπιπέτρῃ τῆς χανααν, κατεκληροδόμησεν 19

* post quadringen-
tos annos

αὐτοῖς πέντε καὶ ἑξήκοντα, καὶ μὲν ταῦτα ὡς ἔπειτα 20

τετρακοσίσις καὶ πενήκοντα ἔδωκε κατὰ τὸν σαμουὴλ τῷ

προφήτῃ. καὶ κείθεν ἦρθοντο βασιλεῖα, καὶ ἔδωκεν 21

αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν σαουλ υἱὸν κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς βενιαμίν,

* annis
famoso illo, fu-
scitavit

ἑξήκοντα ἑτάρα ἑξήκοντα, καὶ μεταστῆσας αὐτὸν, ἠγείρεν αὐτοῖς 22

¶ testimonium
prebuit:

τὸν δαβὶδ εἰς βασιλεῖα, ὃν καὶ εἶπε μὲν προφήτης, εὐρον δαβὶδ

* ipse testis, virum secundum cor meum: qui faciet omnes ^{* filium}
τὸ θεῶν ἐστίν, ἀνδρα καὶ τὴν καρδίαν μου, ὅς ποιήσει πάντα
voluntates meas. Huius Deus & semine

26 τὰ θελήματα τὰ μου. ταῦτε ὁ θεὸς διὰ τοῦ ἀσπέρματος
secundum promissionem excitavit Israel Salvatorem Iesum: ^{peccusit}

καὶ ἐπαγγελίαν ἠγάγετο τῷ Ἰσραὴλ σωτηρία ἰησοῦ.
Predicante Ioanne ante faciem aduentus eius

24 φερειμύζαντος ἰωάννης πρὸς πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν
baptismum penitentiae omni populo Israel.

βαπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ τῷ Ἰσραὴλ.
Cum autem impleteret Ioannes cursum dicebat: Quem me

25 ὡς δὲ ἐπλήρου ὁ ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, τίνα με
arbitramini esse: non sum ego: sed ecce venit post me,

ἕποσθε ἐμὸν; ἢ ἐγὼ εἰμι ἐγώ, ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμῶν,
cuius non sum dixit calcamentum pedum solvere. calcamentum

οὐ οὐκ εἰμὶ ἐγώ, τὸ ἱσθμια τῆς ποδῶν λύσει.
Viri fratres, filii generis Abraham, & qui in vobis ti-

26 ἀδελφοὶ ἀδελφοί, υἱοὶ ἀβραάμ, οἱ ἐν ὑμῖν φοβού-
mentes Deum, vobis verbum salutis missum est.

μενοι τὸ θεῶν, υἱὸν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη.
* Nam habitantes Hierusalem, & principes Ieroram hunc

27 οἱ γὰρ κατωικῶντες ἱερουσαλήμ, οἱ ἀρχόντες αὐτῶν τῶν
ignorantes, & voces Prophetarum per omne
ἀγνοήσαντες, ἐπὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς καὶ πάν
Sabbatum Iesum, iudicantes impleverunt: <sup>* Qui enim habi-
tans Ierusalem, & principes Ieroram hunc</sup>

σάββατον ἀναγνωσκούσας, κρίναντες ἐπλήρωσαν*
Et nullam causam mortis inveniētes, perierunt

28 καὶ ἠμειν αἰτίαν θανάτου εὐρόντες, ἢ τὸ ἄνθος πλάτον
invenit eum. ^{* Pilatum} ^{* in eo,}
ἵνα αὐτὸν κατακτείνωσιν πάντα ^{* Pilatum ut inter-}
^{ficere}

29 ἀδαιρήσασιν αὐτὸν. ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα
p de eo scripta, & derrahentes a ligno, posuerunt ^{quae erant}
τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καὶ θέλοντες διὰ τοῦ ξύλου ἐθελῶν
in monumento. ^{de} ^{deponentes eum}

30 εἰς μνημείον* ὁ δὲ θεὸς ἠγάγετο αὐτὸν ἐκ νεκρῶν,
Qui visus est per dies multos simul ascendentibus eo de ^{* cum}
^{autem suscitavit}

31 ὅς ὤφθη ὅπαι ἡμέρας πλείους τοῖς σιμωναβάσιν αὐτῶν διὰ
Galilza in Hierusalem: qui sunt testes eius ^{Pietia diei:}
^{h is qui simul}
τῆς γαλιλαίας εἰς ἱερουσαλήμ, οἵ πνές εἰσι μαρτυρες αὐτῶν ^{secundum eum}
^{* aequosque}

32 πρὸς τὸ λαόν. ἐκ μῆνις ὑμῶν εὐαγγελίζομεθα τίμ
ad patres per promissionem factam: ^{quod nos repro-}
^{missio facta est.}

33 ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ὁ θεὸς ἐκπέπληρωκε τοῖς τέκνις αὐτῶν
Quoniam hanc Deus adimplevit ^{partu} ^{eorum,}
^{* Sicut nos}

ἡμῶν, ἀναστήσας ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ
nobis resuscitavit Iesum, sicut & in Psalmo secundo

ἔτι καὶ ἔρχονται σαββατοῖς, πρὸς ναυκράς ἐκκλησίας κοινωνεῖν. Sequenti verb

44 πῶς τε ἔρχονται σαββάτω, ἄκουον ἢ πόλις σαρδηνῶν
audire verbum Dei. Videntes tamen Iudaei

45 ἀκούσαν τὸν λόγον τῆ θεοῦ. ἰδόντες ὅ αἱ ἰουδαίαι

tuas. repleti sunt zelo, & contradicēbāt illi. Paul. *his quae
τοὺς ἄλλοις, ἔπιπλῶσαν ζήλω, καὶ ἀντιέλεγον τοῖς ἑσθ' παύ. πλήθους
lo // diis, contradicentes et blasphemantes. discebantur,

λου λεροῦ ἰσως, ἀντιέλεγοντες καὶ βλασφημοῦντες.

46 παρρησιασασάμενοι δὲ ὁ παύλ' καὶ ἡ βαρνάβας, εἶπον, * Tunc confitentes

Vobis seras necessarium primum loqui verbum D. [eporibat

ὑμῶν ἵνα ἀναγκάσθωμεν παρ' ὅτων λαλῆσαι τὸν λόγον τῆ θεοῦ.

quandocumque vobis repellitis illud, & nos dignos indicatis vos ipse. * frequentiam
ἐπειδὴ ὅ αἱ ποθεῖτε αὐτὸν, καὶ ἄξιους κρίνετε ἑαυτοῦ [indignos

ἑαυτοῦ, ecce convertimur ad G-nies.

τὸ αἰώνιου ζῶντος, ἰδοὺ σπεύμεθα εἰς τὰ ἔθνη.

Sic enim precepit nobis Dominus: Posui te in lucem

47 καὶ πῶς ὅ ἐστιν τὰ ἔθνη ἡμῶν ὁ κρείων, τέθεικά σε εἰς φῶς * sic

Gentium, ut existeretis in salutem vivique ad extremum terrae.

ἔθνων, τὸ εἶναι σε εἰς φωταῖον ἕως ἑσθ' τοῦ τ' γῆς.

Audientes autem G-nies, gauisae sunt, & glorificabant verbum

48 ἀκούοντα ὅ τὰ ἔθνη, ἔχαιρον, καὶ ἐδοξάζον τὸν λόγον τῆ

Dominis, & crediderunt quotquot erant praedicti ad vitam aeternam.

κρείων, καὶ ὁπτεύσαν ὅσοι ἦσαν τ' τεταλῶσαι εἰς ζωὴν αἰώνιον. τὰ πῶ

49 διεφέρετο ὅ ὁ λόγος τ' κρείων δι' ὅλης τ' χώρας.

At Iuxta concitauerunt religiofas mulieres, & * autem

50 οἱ ὅ ἰουδαῖοι παροτρύναν τὰς σεβούσας γυναῖκας, καὶ παροτρύνω

honestas, & primas ciuitatis, & excitauerunt perse-

πὺς ἀρχιμωσας καὶ τῶν πρώτους τ' πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διω-

κυσίον ἐπὶ τὸν παύλ' καὶ τ' βαρνάβαν, καὶ ἐξέβλεπον αὐτοῦ ἐπὶ

51 τ' ὀσίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκπιναζάμενοι τ' κοκορὸν τ' * At

pedum suorum in eos, venerunt in Iconium. * excussio pulueris

52 πῶ δὴν αὐτ' ἐπ' αὐτοῦ, ἠλθον εἰς ἰκόνιον. οἱ ὅ μαθητοῖ

replebantur gaudio, & spiritu sancto.

ἐπληρώθητο χώρας καὶ πόλεως αἰῶν.

CAP. XIII. ΙΔ'

Etiam est autē in Iconio in ea illud ipsum introire * Iconij, vi sumi

53 Ἐγένετο ὅ ἐν ἰκόνιῳ καὶ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοῦ εἰς * introiens

synagogam Iudaeorum, & loqui ita, * loqueretur

τῶν πωχῶν καὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ λαθίστη οὕτως, ὡς τὸ

credere. Iudaeorumque & Graecorum simulā multitudo. * copiosa

πιστεύου ἰουδαίων τε καὶ ἐλλήνων πολὺ πλῆθος.

Qui verò fuerunt ad iracundiam concitauerunt

οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι ἐπαγείραν καὶ οὐκ ἔκαστου ἀνίμας ἑταίρους.

Phiducialiter agentes.

τὰς ψυχὰς τῶν ἑταίρων καὶ τῶν ἀδελφῶν.

Testimonium perhibeate

ἐκάνον ἄνω οὐρανὸν διέτριβαν, παρρησιαζόμενοι

quidam ῥήματα

ὅτι τῷ κτεινῶ τῶ μάρτυρῶν τῶ λέγει τὸ χάριτος αὐτῶν, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα κινεῖται ὄψα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

Ecum

† ἐξάδι δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως καὶ οἱ ἄνω ἦσαν

per contumelias afficerent, & lapidarent

συνὴ τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ συνὴ τοῖς ἄποστολοις, ὡς δὲ ἐγένετο ὄραμα τῶν ἑταίρων τε καὶ Ἰουδαίων συνὴ τοῖς ἀρχαῖοις αὐτῶν, ἰδέσθαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς,

veniosam in circuitu

συνιδόντες κατέρυξαν εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

Et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem & Barnabas morabantur Lystra, infirmus

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

Ue saluus fieret,

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

Paucem eum vidisset

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

ἄλλοιμα

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

Similes facti

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

Et

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

Verò

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

quoque equi erat

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Παφλαγονίας, καὶ τῆς Βιθυνίας, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας.

ros & coreanae ante ianuas adherens, cum *urbis *populis

ροσ ἢ κωματά ὅτι τοῦ πυλῶνα ἀπέγκασ, σὺ τῶσδε ὄχλοισ
volebat faciliare. Audientes autem Apostoli, Barnabas || Quod vbi audie-
runt

11 ἦ θέλε θύειν. ἀκουσαντες ὃ οἱ ἀποστολο βαρναβας
& Paulus, & trumpanes patria sua, infilerunt Pronfissis tuncis
κὺ παῦλῳ, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, † εἰσπέδησαν
in turbam, claudentes. Et dicentes. Viri, quid
14 εἰσ τὸν ὄχλον, κρᾶζοντες. κὺ λέγοντες, ἀνδρες, πῶς
hæc facitis & nos spemiliter pacibiles sumus vobis homines, || mortales similes
τῶτα ποιεῖτε; κὺ ἡμεῖσ ὁμοιοπαθεῖσ ἐσμεν ὑμῖν ἀνθρώποισ,
annuntiantes vobis ab his vanis conuerti

ἀναγκάζοντοἰ ὑμασ στο ἑσῶτων ἡμῶ ματαίων ὅτι σρέφειν
ad Deum vinum, qui fecit celum, & terram,
ὅπῃ τὸν θέν ἡ ζῶντα, ὅσ ἐποίησε ἡ οὐρανόν, κὺ τὴν γῆν,
& mare, & omnia quæ in eis.

κὺ τῶν θαλάσσιον, κὺ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖσ.
Qui in præteritis generationibus dimisit omnes
15 ὅσ ἐν ταῖσ † παρωχημαῖσ ἡμεῖσ εἰσθε παῦτα τὰ παροίχμασ
Gentes ingredi vias suas. || Quæquam non p iure. || Ex quidem
16 ἔζη πορᾶειπ τῶσ εἰδῶσ αὐτῶν. καὺ τῶσ κὺ ἀμαρ-
tatum semetipsum reliquit, benedicens, || calidus nobis pluias || de celo
τῶσ ἐαυτὸν ἀφῆκεν, ἀγαθοποιῶν, ὑρανεσεν ἡμῖν ὑετοῖσ
zani, & tempora fructifera, implens cibo & læti-
17 δῖδοῖσ, κὺ καρτεῖσ καρποφόροῖσ, ἐμπληῶν προφῆσ κὺ οὐρο-
tia corda nostra. Et hæc dicentes,
17 σῶῖσ τὰσ καρδίασ ἡμεῶν. κὺ τᾶσῃτα λέγοντες,
vix sedauerunt turbas ad non sacrificandum sibi. *ne immolarede

μῶλῖσ κατᾶκουσ τοῦ ὄχλοσ τὸ μὴ θύειν αὐτοῖσ.
Cantantibus vero ipse, & discipulis, superuenierunt || An- || autem quidam
18 διατρεβόντων ὃ αὐτῶν, ὃ διδασκόντων, ἐπιπλῶν στο ἀν-
tiochia & Icono iudeis, & frigidantes turbis, & la- || Pperuas
ποχῆμασ ὃ ἰκονιοῦ ἰουδαῖοισ, κὺ περῖαντες τοῦ ὄχλοσ, κὺ λι-
pulantem Paulum, traxerunt extra civitatem, æstimates || Hæc
θᾶσαντες ἡ παῦλον, ἐσυρον ἔξω τῆσ πόλεωσ, νομισκοντες
eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum

19 αὐτὸν τερδιάναι. κυκλωσαντων δε αὐτὸν ἡμῶ
discipulis, surgens intravit in civitatem, & posth
μαθητῶν, ἀναστῆσ εἰσῆλθεν εἰσ τὴν πόλιν. κὺ τῶ ἐπαί-
e exit cum Barnaba in Derbea. || postera die pro-
fectus est

εἰσ ἔηλθε σὺν τῶ βαρναβᾶ εἰσ δερβῖν.
[Quæque] civitati illi, & pducen- || Cũque euange-
10 διαγκλισσᾶντοσ τε τὴν πόλιν ὀκείνῃ, κὺ μαθηταῖ-
in multos, recti sunt in Lystram, & Iconium, & || liz. Hæc
pducissent

ἄνθρωποισ, ἐπέσρεψαν εἰσ τὴν λυστρον, κὺ ἰκονιον, κὺ
Confirmantes animas discipulorum,

21 ἀπὸ χειρῶν, ἐπίσκειζοντες τῶσ ψυχᾶσ τῶ μαθητῶν,

© BUAH

¶ que ut perueniant in

exhortantes ¶ *permanere* hęc, & quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.
Ἐξορτάζοντες ἑαυτοὺς ἵνα μὴ ἀποστήσῃτε τὴν πίστιν, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

* Et cum constitissent in singulis ecclesiis & orarent

* *Ordinavit* autem illis presbiteros per ecclesiam, χειροτονισάτωτες ἑαυτοῖς presbυτεροὺς καὶ ἐκκλησίαις, 12

¶ que

in quem crederent. Et transientes Phyciam, ἐπέστειλάν μὲ ἰησοῦν, παρέδοντο αὐτῷ τὸ κλειδίον, 13

¶ Domini,

venerunt in Pamphyliam. Et loquentes in Perge ἦλθον εἰς πᾶμφυλιαν. καὶ λαλῶσαντες ἐν πέργῃ 14

verbum descendunt in Asiam. Et inde ad Antiochiam, ἔθεν ἦσαν ἐξ ἀντιοχείας, 15

quod erat traditum Deo in operibus complerent. ἔπειτα τῷ θεῷ εἰς τὸ ἔργον ὁ πληρωσάν. 16

* Cum venissent congregarentur

* *Adunantes* autem & congregantes ecclesiam, ἐξ ἀντιοχείας δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, 16

¶ ecclesiarum

quanta fecisset Deus cum illis, & quia aperuisset sentibus eorum fides. Morati sunt autem illic semper non modicum cum discipulis. ἀνήγγιλλόντες ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἰσχυροὶ τοῖς ἔθνεσι ὄντων πίστεως. 17

διέτριβον ὃ ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

CAP. XV. 16.

Et quidam descendentes de Iudæa, docebant

¶ nisi secundum morem

Καὶ πρὸς ἡτεροδόξους καὶ τὸν ἰουδαϊσμοῦ, ἐδίδασκον τὸν 18

ἀδελφοῦς, ὅτι ἐὰν μὴ περιτεθῶνται τὸ ἔθνος μουσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. 19

¶ minima

penitentiæ non exigua Paulo & Barnaba aduersus illos, ποσῶν δεξιῶν τῶν πηλῶ καὶ τῶν βαρναβᾶ πρὸς αὐτοὺς, 20

¶ ut ascenderunt Paulus & Barnabas, & quidam adfuerunt illis

statuerunt ascendere Paulum & Barnabam, & quosdam alios ex illis ad Apostolos & presbiteros in Hierusalem, 21

¶ super deo

ἀντὶ τοῦ πρὸς τὸν ὑποσολῶ καὶ presbυτεροῖς ἐραρούσῃν, 22

περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. οἱ μὲν οὖν οὐκ ἔπεισαν 23

φθίνοντες τὸν ἐκκλησιαστικόν, διηρχόντο τὴν φοινίκην καὶ 24

σαμάρειαν, ἐκδιηγροῦντες τὴν ὁπίστροφιάν τῶν ἐθνῶν, καὶ 25

ἀποστολῶν

faciebant gaudium magnum omnibus fratribus.

ἐποιοῦν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

Advenientes autem in Hierosolyman, suscepti sunt ab Cùm venissent

ἄρχιεροῦν δὲ εἰς ἱερουσαλὴμ, ἀπεδέχθησαν ἐπὶ
Ecclesia, & Ἀπακόλις, & senioribus, ab

τῶς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων,

ἠγγελλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. annuntiantes

ἀγγελλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.

Exstitererunt autem quidam de heresi Phari-

Ἰουδαῖσσαν δὲ τινὲς τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν φαρι-

saorum, credentes, dicentes, Quia oportet circumcidere eos, qui crediderunt, qui circumcidi

σαῶν, πεποιθενοί τε, λέγοντες, ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοῖς,

πεποιθενοί τε senare legem Moysi. quoque

ἄρχιεροῦν τε τῆρεν τὸν νόμον μουσέως.

Congregati sunt autem Apostoli & seniores videre Convenieruntque

Ἰουδαῖσσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν
de verbo hoc. Multus autem conquisitio Cùm magno

ᾧ περὶ τοῦ λόγου τούτου, πολλῆς δὲ συζητήσεως
facta, surgens Petrus dixit ad eos, Viri fieret,

Ἰουδαῖσσαν, ἀναστὰς πέτρως εἶπε πρὸς αὐτοῖς, ἀνδρες

ἀδελφοί, υἱεῖς ὁπίσατε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θεὸς

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, ἵνα τὸ σῶματός μου ἀκούσαι τὰ ἔδη

Et postquam tacuerunt

* Post autem tacere eos, respondit Iacobus, dicens:

μετὰ δὲ τὸ σιγήσαι αὐτοὺς, ἀπεκρίθη Ἰακώβος, λέγων, 13

Viri fratres, audite me. Simeon narra-

αὐδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. **Σιμεὼν ἐξηγή.** 14

visitant

ut quemadmodum primum Deus respexit sumere ex Gentibus

nomini

σατο καὶ δὲ πρῶτον ὁ θεὸς ἐπισκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν

populū p̄ ἰσ̄ nomine Aio: Et huic concordant

λαὸν διὰ τοῦ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τοῦτο συμφωνοῦσιν 15

verba Prophetarum, sicut scriptum est, Post hæc

quod decidit

οἱ λογοὶ τοῦ προφητῆ, καὶ δὲ γὰρ ἀπείσθη, μετὰ ταῦτα 16

ἀναστρέψω. καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκιλιὴν δαβὶδ τὴν πε-

πιωκίαν, καὶ τὰ ἱερῶτα κατεσκευάσθη αὐτῆς ἀνοικοδομήσθη, καὶ

κατασάπρω

ἀνορθώσω αὐτήν. ὅπως αὖ ἐζητήσωσιν οἱ κατὰ 17

λοιποὶ τοῦ ἀνθρώπων ἢ κρείων, καὶ πάντα τὰ ἐδύνη ἐφ' οἷς

ἐπιπέκληται τὸ ὄνομα μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν

* Notum

ταῦτα πάντα. ἀ δεῖ γνωσθῆ ἀπὸ αἰῶνος αὐτῶ. 18

¶ est Domino

Idcirco ego iudico non prohiberi eos qui ex Gentibus

opus sum.

διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τοῦ ἐθνῶν

Propter quod

ἐπιτρέφουσιν ὅτι τὸν θεόν. ἀλλὰ ὅπως εὐλαβῶν αὐτοὺς 19

¶ inquietari

τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῆς δημοσηματικῆς τοῦ εἰδώλου καὶ

¶ conuertuntur

τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος.

* scribere ad eos

μοῦσες γὰρ οἱ Ἰουδαίων ἀρχαίων κατὰ πόλιν καὶ κλη-

ut abstineant se

ρύσσοντες αὐτῶν ἐχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ παντὶ σαβ-

¶ fornicatione, &

βατον ἀναγιγνωσκόμενος. τότε ἐδόξε τοῖς ἀποστόλοις, 20

¶ suffocatis, &

καὶ τοῖς ἀποσβυθίσαισιν σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀκλεξάμενους

¶ sanguinis.

ἀνδρας ἐξ αὐτῆς πέμψαι εἰς ἀπόχειαν σὺν τῷ παύλῳ

¶ à temporibus

καὶ βαρναβᾶ, Ἰουδαῖον τὸν ἐπικληλούμενον βαρσαβᾶν, καὶ σί-

¶ in singulis civi-

λαῖον, ἀνδρας ἠγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς.

¶ caribus qui pre-

Scribentes per manus eorum hæc: Apostoli, &

¶ vbi

ἠράσαντες διὰ χειρῶς αὐτῆς τάδε. οἱ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἐπι-

¶ legitur

σκοπῶντες

¶ placuit

eligere

&

qui cognominabatur barnabas.

primos

seniores & fratres his qui apud Antiochiam, & sunt Antiochiarum, & Syrix, & Ciliciz, & Ciliaciam fratribus, qui ex Gentibus, gentes.

συνείαν, & κελικίαν ἀδελφοῖς, τοῖς ἐξ ἐδρών, χαίρειν. Quoniam ex nobis

24 ὅτι ἠκούσαμεν ὅτι πινές ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς ἰσχυροῖς, ἀνομοδύζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περὶ τεινέων, & πρεῖν τὸ νόμον, οἷς οὐ† διεσεύδαμεθα.

25 ἔδοξεν ἡμῖν ἡροδηφοῖς ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένους ἀδελφούς πέντε ἑκαστος ὑμῶν, σὺν τοῖς ἀγαθοῖς ἡμῶν Βαρνάβῃ & Paulo, Hominibus tradentibus

26 Βάρναβῃ & Πάλλῳ, ἀνδράποισι ᾧς ἐδεδωκόσιν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

27 ἀπέσταλκα ἡμῖν σὺν ἰούδαν καὶ σίλαν, καὶ αὐτοῖς ἐξέλογον ἀπαγγέλλοντες τὰ αὐτά.

28 ἔδοξε γὰρ τῷ ἀγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ὀπιθεῖν ὑμῖν βαρῶν, πλὴν ὅτι ἐπιαισχύνουσι τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων, καὶ αἱμάτων, καὶ πορνείας, καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἐαυτοῖς γίνεσθαι, ἐτέρους μὴ ποιεῖτε.

29 οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες, ἦλθον εἰς ἀποχίαν, καὶ συζητούντες πολλοὺς παρεγένεσαν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐπισκέψαν.

30 ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ὅτι τῇ ᾠδῇ ἀκλήσει.

31 ἰούδας τε καὶ σίλας, καὶ αὐτοὶ ἀρεσφῆτως ὄντες, ἐξέλογον τοῦ πολλοῦ παρεγένεσαν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐπισκέψαν.

32 ποιῶντες δὲ χρόνον, ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης εἰς τὰς ἀποχίας.

33 τῶν ἀδελφῶν ὡς τοῖς ἀποστόλοις. ἔδοξε δὲ τῷ σίλῳ

Iudas autem lo-
tus abiit Hierusa-
lem.
Antiochia,

remanere ibi.
δογμαίνειν αὐτόν.
ἐν Αντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ ἄλλοις
aliis pluribus verbum Domini.

Paulus autem & Barnabas demorabantur
παῦλος δὲ καὶ βαρναβᾶς διέτριβον
Reverentes iam vō
ἐν ἡμέραις εἰς πᾶσιν ἀδελφοῖς ἡμῶν κατὰ πάντων πόλιν, ἐν αἷς
fratres nostros per omnem civitatem, in quibus
verbum Domini, quomodo habebant.

venierat civi-
tatem,

prosecutus
|| sic

volerat secum
&

qui cognomina-
batur Marcus,
rogabat eum, vt
qui discessisset
veniret cum

ἐτέρων πολλῶν τὸ λόγον τοῦ κυρίου.
dicit dicit Paulus ad Barnabam: Revertentes iam vō
ἡμέραις εἰς πᾶσιν ἀδελφοῖς ἡμῶν κατὰ πάντων πόλιν, ἐν αἷς
fratres nostros per omnem civitatem, in quibus
verbum Domini, quomodo habebant.

κατηγάγαμεν τὸ λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχρησται.
Barnabas autem persuasit consummets
Iohannem
βαρναβᾶς δὲ ἐβουλεύσατο συμφορᾶ λαβεῖν τὸν ἰωάννην
Barnabas autem persuasit
Paulus autem dicebat illum

τὸν καλούμενον μαρκόν
abstinentem ab eis de Pamphylia, & non secum eum
ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ παμφυλίας, καὶ μὴ συναχθῆναι αὐτοῖς
in opus, non associare huic.

debere recipi.
autem discipulo

discederat.

Barnabas qui-
dem assumpsit
Marco, navigaret
eum Sila, pro-
fectus est.

εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμφορᾶ λαβεῖν τὸτον.
irritatis, ita vt abscedere eis ab iunictis,
Ficta est ergo
ἐξήνετο οὖν

περοσυσμός, ὡστε ἀποχειρῶν αὐτοῖς ἀπ' ἀλλήλων,
Pylusque Barnabas assumentem Marcum, enavigans
τὸν τε βαρναβᾶν ἀφ' ἑαυτῶν τὸν μαρκόν, ἐκπέλευσε
in Cyprum. Paulus vero eligens Silam, ab-
eis κῆρον.

παῦλος δὲ ἐπέλεξε ἰωάννης σίλαν, ἔξ-
10
his, traditus gratis Dei, a fratribus.
ἦλθε, ἀφ' ἑαυτῶν τῆ χάριτι τοῦ θεοῦ κατὰ ἀδελφῶν.
Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans
ἐπιρχετο δὲ τῶν Κυρίου καὶ κιλικίαν, ὅπως ἐκείνων τῶν
ecclesiarum, precipiens cultu dicit precepta Apostolorum & sententiarum.
ἐκκλησίας.

CAP. XVI. 15.

κατηγάγαμεν
|| vider

gentili. Hunc
testimonium bo-
nu n reddebant
erat fratres.

qui erant

Peruenit autem in Derben & Lystram, & ecce discipulus
† Κατήνευσε δὲ εἰς Δερβην & Λύστραν καὶ ἰδοὺ μαθητῆς
quidam erat nomine Timotheus, filius mulieris
πιστῆς, ὀνόματι πριούδε, ἡ ἡσυχία ἡ ἰουδαίας
fidelis, pater paucis Graeco. Qui testimonio probabatur a his qui
πιστῆς, πατρὸς δὲ ἑλλήνων ὅς ἐμάρτυρεται ὑπὸ τῶν
ἐν Λύστραις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν.
Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum
ὁ παῦλος οὖν αὐτὰν ἐξελθεῖν καὶ λαβῶν περιτέμνη αὐτὸν
propter Iudaeos excedentes in locis illis: sic erat enim
ἕξ τῶν ἰουδαίων τῶν ὄντων ἐν τοῖς τοῖς ἐκείνων ἡσυχίας ἡ ἰουδαίας
ἀπῶντες

† Κατήνευσε δὲ εἰς Δερβην & Λύστραν καὶ ἰδοὺ μαθητῆς
quidam erat nomine Timotheus, filius mulieris
πιστῆς, ὀνόματι πριούδε, ἡ ἡσυχία ἡ ἰουδαίας
fidelis, pater paucis Graeco. Qui testimonio probabatur a his qui
πιστῆς, πατρὸς δὲ ἑλλήνων ὅς ἐμάρτυρεται ὑπὸ τῶν
ἐν Λύστραις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν.
Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum
ὁ παῦλος οὖν αὐτὰν ἐξελθεῖν καὶ λαβῶν περιτέμνη αὐτὸν
propter Iudaeos excedentes in locis illis: sic erat enim
ἕξ τῶν ἰουδαίων τῶν ὄντων ἐν τοῖς τοῖς ἐκείνων ἡσυχίας ἡ ἰουδαίας
ἀπῶντες

ἐν Λύστραις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν.
Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum
ὁ παῦλος οὖν αὐτὰν ἐξελθεῖν καὶ λαβῶν περιτέμνη αὐτὸν
propter Iudaeos excedentes in locis illis: sic erat enim
ἕξ τῶν ἰουδαίων τῶν ὄντων ἐν τοῖς τοῖς ἐκείνων ἡσυχίας ἡ ἰουδαίας
ἀπῶντες

ὁ παῦλος οὖν αὐτὰν ἐξελθεῖν καὶ λαβῶν περιτέμνη αὐτὸν
propter Iudaeos excedentes in locis illis: sic erat enim
ἕξ τῶν ἰουδαίων τῶν ὄντων ἐν τοῖς τοῖς ἐκείνων ἡσυχίας ἡ ἰουδαίας
ἀπῶντες

omnes *patrem eius, quod Græcus erat. quod pater eius Gentilis

4 ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι ἑλλήν ἦν ἡ χριστός. Cū autem pertraherentur civitates, iradebant eis

5 ὡς ἡ διεπερὲν ὄντων τῶν πόλεων, παρεδίδου αὐτοῖς ἐπιδοῖτε λογιστὰ ἰνδικτὰ ab Apollolis querant decreta

6 φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκοιμῆσα ἐπὶ τῆ ἀποστόλων & ἰεροσολῶν qui in Hierosolymis Hierosolymis erant. Et

7 αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐσπερῶντο τῆ ἡμέρῃ, καὶ ἐπι- undabant numero *per diem. Transeuntēs autem quotidie.

8 ρισσέον τὰ λείψμα καὶ ἡμέραν. διελθόντες δὲ Phrygiam & Galliciam regionem, veni* à Galatiae * sunt

9 πύργου καὶ πύ γαλατικῆ χάραν, κωλυθέντες ἐπὶ τῷ sancto Spiritu loqui verbum in Asia.

10 ἀγίου πνεύματος ληθῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ ἀσίᾳ. ¶ Venientes versus Mysiam, tentabant perire Bithy. ¶ Cū venissent autem in

11 ἑλθόντες κατὰ πύ μισίαν, ἐπιβάζον κατὰ πύ βιθυ- niam ire: & non permisit eos Spiritus. * Iesu.

12 νίαν πορεύεσθαι * καὶ οὐκ ἔασεν αὐτοῦ τὸ πνεῦμα. * Praeteritor autem Mysiam, descenderunt in Troadem. Cū pertraherent

13 παρελθόντες δὲ τὴ μισίαν, κατέβη εἰς τρωάδα. Et viam per noctem secessit est Paulo: Vir quidam offensa

14 καὶ ὄραμα εἶδεν τῆς νυκτὸς ὡφθη τῷ παύλῳ: ἀνὴρ τις erat Macedo, stans & deprecans eum, & dicens: Transiens &

15 ἰὺ μακεδόν, ἔσως ἀναγκάσῃ αὐτὸν, καὶ λεγων, διαβάς in Macedoniam autem nos. Ut autem visum

16 εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσας ἐξελθεῖν εἰς πύ μακεδονίαν, vidit, statim quæsitivus proficisci in Macedoniam,

17 εὐθέως ἐζητήσας ἐξελθεῖν εἰς πύ μακεδονίαν, coherenti quod vocasset nos: Dominus euangeli- ceteri facti

18 συμβιβάζοντες ὅτι προσέκλη ἡμᾶς ἰκνεῖται ἀγγελί- zate eis. * Proinde, ergo à Tynale, ¶ re- * Nonigantio autem recto cuius venimus

19 αὐτοῦ ἀναθέντες οὐκ ἐπὶ τῆς τρωάδος, ἀ- Et à eucavitimus in Samothraciam: & ipsaque stetit in Neapoli.

20 συδρακίαν εἰς ἀμοθράκιαν τῆ τε ὁπισύση εἰς νεάπολιν. ¶ Indeque in Philippis, quæ est prima pars. ¶ Et

21 ἐκείθεν τε εἰς φιλίππει, ἡ τις ὄση πρὸ τῆς μετέδος τῆ Macedonia civitas, Colonia eramus autem in hac urbe

22 μακεδονίας πόλις κολόνια. ἡμῶν δὲ ἐν αὐτῇ τῶ πύλει * utique die ἡ sabba. * confidentes

23 ἡμετέριοντες ἡμέρας πηγάς. τῆ τε ἡμέρα τῆ ἡμέρα. ¶ Foras portam videbatur

24 ἡμετέριοντες ἡμέρας πηγάς. τῆ τε ἡμέρα τῆ ἡμέρα. ¶ Foras portam videbatur

plagas eorum, ^{omni, domus} [†] ελευσεν δὲ τὴν πληρῶν, ^{καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ}
 λκτο ^{continus.} ^{Perdunturque eos in domum}
 cumque perdu- ^{πῶσα ἔχημα.} ^{ἀναγαγόν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον} 34
 ρeis ^{suam, appropiavit} ^{meniam, & habitavit cum omni domo cre-}
 Et cum dies fa- ^{dens.} ^{Den.} ^{* Die autem facta, miserunt}
 cessisset ^{magistratus} ^{liberos,} ^{dicens: Dimittite homi-}
 οἱ στρατηγοὶ τοῦ ραβδόχου, λέγοντες, ἀπολύσον τοὺς ἀδραν- ^{nos}
 οὺς ἐκείτους. ^{magistratus} ^{dicentes: Dimittite homi-} 35
 οἱ ἀπήγαγον δὲ τὸν παῦλον, ὅτι ἀπιστάλησιν οἱ στρατηγοί, ^{ba} ^{hac} ^{ad} ^{Paulum,} ^{Quia miserunt magistratus} 36
 ἵνα ἀπολύσῃ τε. νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ^{ut dimittamini. nunc igitur exeuntes ite in pace.}
 οἱ δὲ παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοὺς, δεῖραντες ἡμᾶς διη- 37
 μεσα ἀδικημάτων, ἀδρήτοις ῥωμαίοις καὶ ἀρχόντοις ^{miserrunt in carcerem, & nunc acculite nos etiam? non}
 ἐβόηον εἰς φυλακὴν, καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβαλλέουσιν, οὐ ^{* enim: sed venientes ipsi nos redimant.}
 γὰρ ἄλλα ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγόντων. ^{Reverentur autem magistratibus liberos verba}
 ἀνήγαγον δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ραβδόχοι τὰ ῥήματα 38
 ταῦτα. καὶ ἐφοβήθησαν ἐκούσαντες ὅτι ῥωμαῖοί εἰσι. ^{hac, & immerunt reverentes quod Romani essent.}
 καὶ ἐλθόντες παρεκέλευσαν αὐτοὺς καὶ ἐξαγαγόντες ἡρώτων 39
 ἐξελθεῖν τῆς πόλεως. ^{Exeuntes autem de custodia,} 40
 εἰσῆλθόντες πρὸς τὴν λυδίαν καὶ ἰδόντες τὸν ἀδελφοῦ, παρε- ^{volavit sunt eos, & ingressi sunt.}
 κέλευσαν αὐτοὺς καὶ ἐξῆλθον.

CAP. XVII. ιζ.

Cetera perambulante ^{* Intervenientes autem Amphipolim & Apolloniam, venerunt}
 Διοθεύσαντες δὲ τὴν ἀμφιπολίην καὶ ἀπολλωνίαν, ἦλθον ^{in Thessaloniam, ubi erat synagoga Iudaeorum.} 1
 εἰς θεσσαλονίκην, ὅπου κεν ἦ Ἰουδαίων. ^{Secundum autem consuetudinem} ^{Paulo} ^{introduit ad eos, &}
 κατὰ τὸ εἰωθὸς τῷ παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ ^{per synagoga tria dicebat eis de scripturis.}
 ὅτι ἀκόσμητοι ἔσθιεν διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν

ἀναείργον

Athenienses autem omnes, & advena hospites, ad nihil

21 **ἀλλοιωτοὶ δὲ πάντες καὶ ὀπίσθιμοὺς ξένοι, εἰς ἕτερον**
aliud vacabant, quam dicere aliquid per audire inaneum. nisi aut aliud noui
ἕτερον ἀκροῦμαι, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν κενώτερον.

Stans autem Paulus in medio Areopagi, ait: Viri

22 **ἄθεοι δὲ ὁ πᾶσας ἐν μέσῳ τῷ ἀρείῳ πάγου, ἔφη, ἄνδρες**
Athenienses, per omnia quasi superstitiosos vos habeo. * Superstitiosos
ἀδύνατοι, ἕτι πάντα ὡς θεοὶ σκευνομήτους ὑμῶς θεωρῶ. || video.

Præteriens enim & recognoscens sacra vestra, in- P videns simula-
chra

23 **διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ τεύχεα ὑμῶν, ἔ-
veni & aram in qua scriptum erat, Ignoro Deos, quem ergo quod
ρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπιγραφέον, ἀγνώσκω θεῶν ὅν οὐκ**
ignorantes colitis, hunc ego annuntio vobis. * hoc

ἀγνοοῦντες δὲ σεβήτε, τόνον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

Deus faciens mundum, & omnia que sunt in eo: hic qui fecit

24 **ὁ θεὸς ὁ ποιησας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ· οὐρανὸν**
caeli & terræ Dominus existens, non in manibus humanis
καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις || cum sit,

templis habitat. Nec à manibus hominum .co. * humanis

25 **καὶ κατοικεῖ οὐδὲ ἐκ χειρῶν ἀνθρώπων τε-
litur, indigens aliquo: ipse per omnia vitam
ραπαύει, ἀεροθεώματος τινος· αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν**
& inspiratione per omnia: Fecitque ex vobis sap. || &

26 **καὶ πολὺν κατὰ πάντα ἐποίησεν τε ἕξ ἑνὸς ἀν-
gine omne genus hominum inhabitare superveniensam
ματῶν πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ὅτι πᾶν τὸ**
faciem terre: deficiens statuta temporis, &

**ἀερίστων τῆς γῆς· εὐχάσασθε τα γένη καὶ οὐκ ἐξ ἑνὸς ἀν-
terminos habitationis eorum: Quærite Dominum, Deum,**

27 **ὁ εὐχάσασθε τῆς κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν κύριον,**

si forte acciderent eum, & inueniant, quamvis non lon- aut
εἰ ἀφ' ἧς φιλαρήσειαυ αὐτὸν καὶ εὐρεῖν· καὶ οὐκ ἐξ ἑνὸς ἀν- φιλαρέω

28 **καὶ ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ**

enim vultus & mouemur & sumus sicut & quidam vestrorum
γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν ὡς καὶ τινες τῶν καὶ

vos potiarum dixerunt, Ipsi enim & genus sumus.
ὑμῶς ποιητῆ εἰρήκασι, τὸ γὰρ καὶ ἡμεῶν ἐστὶν.

29 **ἡμεῶν οὐκ ὑπάρχοντες τῷ θεῷ, οὐκ ἀφ' ἧς ἐστὶν, οὐκ ἀφ' ἧς**

auto aut argente aut lapidi, sculpture artis & cogita-
**χρυσῶν ἢ ἀργύρων ἢ λίθων, χαραγματι τέχνης ἢ ἐνθυμη-
tionis hominis, Diuinus esse simile. || Ipa quide ergo || Et**

30 **σῶς ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὁμοίον. καὶ ἡμεῶν**

tempora huius ignorantis despiciens, Deus, nunc annuntiat
χρόνος τῆς ἀγνοίας ὑπερῶν ὁ θεός, τανῦν καταγγέλλει

CAP. XVIII. Acta Apostolorum.

¶ ut omnes
 ¶ presentiam
 agant. Eo quod
 ¶ indicatur est
 orbi in equitate

hominibus *presentiam*, ubique *presente*:
 τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μαρτυροῦσιν

¶ in

in *infirmitate*, in viro ¶ quo statuit, fidem præbens omnibus,
 ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρί ᾧ ὤρεσθε, πιστὴν ὡς ἀρχῶν πάσῃ,

¶ Cum audissent

suscitans eam à mortuis. ¶ Audientes autē resurre-
 ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες ὃ ἀνά-

¶ quidam

tionem mortuorum, ¶ hi quidem irridebant, ¶ hi verò dixerunt: Audie-
 σασιον νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον, ἀκουσ-

¶ quod

mus ex iterum de hoc. ¶ Et sic Paulus
 μετὰ σου πάλιν ἔξει τοῦτου. καὶ οὕτως ἔπαυθη

¶ quod

exiit de medio eorum. ¶ Quidam verò viri adhe-
 ἔρχησθαι ἐκ μέσου αὐτῆς. ἦντες δὲ ἄνδρες κολλη-

¶ quod

rentes ei, crediderunt in quibus & Dionysius Arcopagita, &
 δεῦτε αὐτῷ, ὅπισθεν ἔν οἷς Ἐδιούσιος ὁ ἀρεοπαγίτης, καὶ

¶ quod

mulier nomine Damaris, & alij cum eis.
 γυναῖκα ὀνόματι Δάμαρις, ἔτεροι δὲ αὐτοῖς.

CAP. XVIII. III.

¶ qui ¶ venerat
 * eo quod peccet-
 visset Claudius

Post autem hæc egressus Paulus ab Athenis, venit
 Μετὰ δὲ ταῦτα χειροῦς ὁ πύλος ἐκ τῆς ἀθηνῶν, ἦλθεν
 in Corinthum. Et inveniens quendam inquitum nomine Aque-
 εἰς κορινθόν. καὶ ὄραν τινα ἰεῦδαν ὀνόματι ἀκῦ-

¶ ad ¶ quia
 ¶ erat,
 * autem scenofa-
 storix artis. Et

lam, Ponticum genere, pater ¶ venientem ab Ita-
 λην, ποντικὸν τῷ γένει, πατέρα αὐτοῦ ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς ἰτα-
 λίας, & Priscillam mulierem eius, propter ordinasse

¶ ad ¶ quia
 ¶ erat,
 * autem scenofa-
 storix artis. Et

claudium discedere omnes ludicos ¶ Romæ:
 κλαυδίον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς ἰουδαίους καὶ τῶν ῥωμαίων,
 ἀπερῆλθεν αὐτοῖς. καὶ ἔδει τὸ ὁμοίτητον εἶναι, ἔμμε-

¶ interponens no-
 men Domini Iesu

apud eos, & operabatur erant ¶ enim tabernaculificiores artem.
 παρ' αὐτοῖς, καὶ ἐργάζετο ἵσταν γὰρ σκηνωποιοὶ τῆ τέχνης.
 Disputabat autem in synagoga per omne sabbatum, ¶ suadebat

¶ Cum

que iudæis & Græcis. ¶ ut autem venissent de Mace-
 δελόμενοι ὃ ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ πᾶν σάββατον, ἐπειδὴ

¶ instabat verba

te ἰουδαίους καὶ ἑλλήνας. ὡς δὲ καταλήθον ἀπὸ τῆς μακε-
 δονίας, ἠέτι Silas & Timotheus, ¶ constringebatur spiritus

¶ esse

Paulus, testificans iudæis ¶ Christum, Iesum.

¶ Contradicentibus

Paulus, ἔλεγε μὲν τῶν ἰουδαίων τῷ χριστῷ, ἰησοῦν.

¶ quia,

¶ Opprobrii autem eis, & blasphemantibus, ex-
 αὐταπαυσάμενος δὲ αὐτῶν, καὶ βλασφημοῦντων, ἐκπι-
 cuitiens vestimenta ¶ dixit ad eos: Sanguis vester super
 γὰρ ἀμνησὶ τὰ ἰμάτια, ἵπτε πρὸς αὐτοῖς, τὸ αἷμα ὑμεῶν ὅτι
 πᾶν κα-

caput vestrum, mundus ego: & nunc ad gentes ex hoc
τῆν κεφαλὴν ὑμεῶν, καὶ νῦν ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη
vadam. Et migrans inde, intravit in domum

7 πορεύσομαι. καὶ μεταβάς κείθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν
cuiusdam nomine Iusti, colentis Deum, cuius domus erat Ἰεῖ
πρὸς ἀνόματι ἰούστου, σεβασμένου τὸν θεόν, αὐτῆς οἰκίας ἡ
coniuncta synagoga. Crispus autem archisyna-

8 ζωμοσεύσα τῆ συναγωγῆς. κρισπὸς δὲ ὁ ἀρχισυνα-
gogos credidit Domino cum omni domo sua: & multi
ἄλλοι ἐπίστευσαν τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν
Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur.

κακιδίων ἀκούοντες ἐπίστευον, καὶ ἐβαπτίζοντο.

Dixit autem Dominus per visionem in nocte Paulo: Ne Noli timere,

9 εἴπῃς δὲ ὁ κρείττονος δὲ ὀράματος ἐν νυκτὶ τοῦ παύλου, μὴ
time, sed loqueres, & ne taceas. Propter quod ego

10 φοβού, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς. διότι ἐγὼ
sum tecum, & nemo apponeretur tibi ad maleficiandū tibi, ne noceat te, quoniam
ἐγὼ μετὰ σου, καὶ οὐδεὶς ὀπίσθησεται σοὶ τὴν κακώσαί σε,
propter quod populus est mihi multus in civitate hac.

διότι λαός ὄσι μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

Sedit ilque annum & menses sex docens his eis
11 ἑκάστις τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς
verbum Dei. Gallione autem proconsule

12 τῶν ἀχαιῶν, ἐκείθεν ἐβασίλευσαν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ παύλῳ,
Achaiz, infurrexerunt proconsuliter Iudzi Paulo, & adduxerunt eum ad tribunal, Dicentes: Quia contra

13 καὶ ἡμεῶν αὐτὸν ὅτι τὸ βῆμα, λέγοντες, ὅτι κατὰ τὸν
legem hic persuadet hominibus colere Deum.
νόμον ἐδῶκεν ἀναπαίδει τῶν ἀνθρώπων σέβειν τὸ θεόν.

Futuro autem Paulo aperte ei, dixit Incipiente

14 μέλλοντος δὲ τῷ παύλῳ ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπεν ὁ
Gallio ad Iudzos: Si quidem ergo esset iniquum aliquis,
καὶ γὰρ ὡς τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ἀδίκημά τι
aut facinus ἡμῶν, ὁ ἰουδαῖος, ἡ ῥαδιουργία πονηρὴ, ὡς ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἀντὶ λέγειν
ἢ ῥαδιουργία πονηρὴ, ὡς ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἀντὶ λέγειν
necm vos. Si verò quæstio est de verbo, ἀνέχομαι

15 ἡμῶν ὑμεῶν. εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου, ἐρωτήσονται ὑμᾶς
& nominibus, & lege qua secundum vos, videritis ipsi: legis vestrae, volis
καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ κατὰ ὑμᾶς, ὅρατε αὐτοὺς
iudex enim ego horum volo esse. Nolo
κειτὴν γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.

Et pateris eos a tribunali. & minuit

16 καὶ ἀπλάσεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. Ἰουδαῖοι δὲ ἅπαντες ἐπὶ τῷ παύλῳ
Apprehendentes autem omnes Graci Solthenam princi-

17 ὅπλα βόμβοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληες σπιδόντες τὴν ἀφ-

Cap. XVIII. Acta Apostolorum.

I eum pem synagoga, percutiebant ante tribunal: & nihil
 χρωμάζωρον ἐτύπλον ἔμαρτον τῷ βήματι, καὶ οὐδὲν
 * verò cum eorum Gallioni curx erat. At Paulus adhuc iud.
 ἡ συνουσία τούτων τῶν γαλιλαίων ἐμελεσθῆναι. ὁ δὲ παῦλος ἐπιπέσει 18
 μακρὰς dies multos, fratribus valescens, enaiguavit
 μείνεις ἡμέρας ἱκανὰς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξῆλθει
 qui sibi toton- in Syriam, & cum eo Priscilla & Aquila, ὅτι
 derat eis τῆν συείαν, καὶ σὺν αὐτῷ κριτικίλλα καὶ ἀκύλα, κειρά-
 sua caput in Cenchrea: habebat enim votum.
 ἰθὺς τῆν κειράν ἐν κενθρεῶσι· εἶχε γὰρ δίκην.
 que Devenit autem in Ephesum, & illos reliquit ibi.
 cum ipse verò ingressus in synagoga, disputabat
 ut ampliori tem- Iudais. Interrogantibus autem eis ἡ super plus tempus
 pore maneret iουδαίους. ἐρωτῶντων δὲ αὐτῶν ὅτι πλείονα χρόνον 10
 valescens, & manere apud eos, non consensit: Sed valescens
 μείναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπέδουσε· ἀλλ' ἀπετόξατο 11
 eis, dicens, Ὁρατε με ἀμείνω festum venientem
 αὐτοῖς, ἐπιπῶν, δεῖ με πάντως τῆν ἑορτὴν τῆν ἐρχομένην
 facere in Hierosolyma: iterum autem revertar ad vos,
 ποιῆσαι εἰς ἱερουσόλυμα· πάλιν δὲ ἀνακλιμαίω πρὸς ὑμᾶς,
 Deo volente. ὅς προσεῖπεν ab Epheso.
 τῷ θεοῦ θέλωντ'· καὶ ἀνήχθη αὐτὸς τῆς ἐφέσου.
 ascendit, & salu- Et descendens in Cesaream, ascendens, ὅς salu-
 sarit καὶ κατεβήσων εἰς κημοσίαν, ἀναβὰς, καὶ ἀπασα- 11
 * & eam ecclesiam, descendit in Antiochiam.
 ἡμερος τῶν ἐκκλησιῶν, κατέβη εἰς ἀντιόχειαν.
 Et faciens tempus aliquod, profectus est, perambulans ex ordi-
 ne ποιεῖσας χρόνον πνῶ, ἐξῆλθε, διερχόμενος κατέξῆς 12
 Gabcricam regionem & Phrygiam, confirmandus omnes
 τῶν γαλιταίων χωρὰν καὶ φρυγίαν, ὅπως κείων πάντας τῶν
 discipulos. Iudæus autem quidam Apollus nomine, Ale-
 μάδης. ἰουδαῖος δὲ τις ἀπολλῶς ἄροια, ἀλε- 14
 xandrinus genere, vir eloquens, devenit in Ephesum, πο-
 λυδραῖος τῷ λόγῳ, ἀνὴρ λόγιος, κατέτυπτεν εἰς ἐφεσον, δι-
 tens exisset in scripturis. Hic erat edocatus
 νατός ὡν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος βὴ κατηχημένος 15
 viani Domini, & fervens spiritu loquebatur, & do-
 τῶν ὁδῶν τῷ κυρίου, ἐζῆν τῷ πνεύματι, ἐλάλει καὶ ἐδι-
 cebat diligenter ea que ἔα Dominis, sciens tantum
 ἡ Guard de Iesu, βασκαν ἀκείως τὰ περὶ τοῦ κυρίου, ὅπως αἶμα ἡ μόνον τὸ
 Ergo Basilina Iohannis. Hic que cepit edocialiter agere
 βάπτισμα ἰωάννου. οὗτος τε πρῶτον παρρησιαζέει 16
 in synagoga. audientis autem eum Aquila & Priscilla,
 ἐν τῇ συναγωγῇ, ἀκούσαντες δὲ αὐτῆ ἀκύλας καὶ κριτικίλλα,
 περ-

assumpserunt eum, & diligentius ei exposuerunt
 προσελάθετον αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέδειξαν τὴν
 viam Dei. Volebat autem eo ire in Domini. Cum
 27 ἰδὼν τοῦ θεοῦ. βουλομένου ἧ αὐτὸς διελεῖν εἰς
 Achaïam, exhortati fratres, scripserunt ei.
 τῷ ἀχαιο, προσετρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἐγραψαν τοῖς μα-
 scipulis excipere eum, qui adveniens counlit
 28 διηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτὸν. ἵς ὡραγήσονται ἀνεβάλετο
 multum creditibus per gratiam. Vehementes enim his qui crede-
 28 πολὺ τοῖς πεπευκῶσι δὲ αὐτὸς χραίεται. αὐτόνως ἦδ
 Iudaeis zelantibus publicè, offendens per
 τοῖς ἰουδαίοις διακατηλέγητο δημοσίᾳ, ὅτι δεικνύει δὲ ἵδ
 scripturas esse Christum, Iesum.
 χραθῶν ἐπὶ τὸν χριστὸν, ἰησοῦν.

CAP. XIX. 15.

Factum est autem in Apollō esse in Corintho, Paulus cum
 1 ἐρχέτο ἧ ἐν τῷ τῶν στολλῶν ἐγαίαν κορινθῶν, παύλον
 praegressum superiores partes, venit in Ephesum: & Phoenicem
 διελεῖν τὰ ἀνωτεροῦ μέρη, ἐλεῖν εἰς ἐφεσον καὶ οὐραν
 quosdam discipulis, Dixit ad eos: Si Spiritum sanctum
 2 πῶς μαθητᾶς, εἶπε πρὸς αὐτοῖς, εἰ πνεῦμα ἄγιον
 accepistis credentes? Illi autē dixerunt ad eum: Sed neque
 2 ἔλαβετε πεσεύσαντες; οἱ ἧ εἶπον πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐδέ
 6 Spiritus sanctus est, audivimus. Dixitque ad Ille verò ait
 3 εἰ πνεῦμα ἄγιον ἔστιν, ἠκούσαμεν. εἶπε τε πρὸς
 eos: In quo ergo baptizati estis: Illi autē dixerunt: In Iohannis
 3 ὕδατος, εἰς τὴν ἕβαν πῶν ἰωάννη, οἱ ἧ εἶπον, εἰς τοῖς ἰωάννου
 baptisate. Dixit autem Paulus: Iohannes quidem baptizavit
 4 βάπτισμα. εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε
 baptisma poenitentiae populo dicens: In venissem post
 4 βάπτισμα μετανοίας τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ
 ipsum ut crederent, hoc est in Christum Iesum. cum qui ven-
 4 αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τούτους, εἰς τὸν χριστὸν ἰησοῦν.
 Audientes autem baptizati sunt in nomine Domini Iesu. His auditis
 5 ἀκούσαντες δὲ ἐβάπτισθη εἰς τὸ ὄνομα τῷ κυρίου ἰησοῦ.
 Et impoſuit illis Paulus manus, venit Spiritus
 6 ἧ ὁπότενος αὐτοῖς τῶ παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦ-
 6 τὸν ἰωάννης super eos, loquebanturque linguis, & prophetabant. &
 6 μα τὸ ἀγορεύει αὐτοῦ, ἐλάλουν τε γλώσσαις, ἧ ὡραθήτερον.
 Erant autem omnes viri fere duodecim.
 7 ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκάδύο.
 Interrogatus autem in synagoga, libet loquebatur per eum diacri
 8 εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐκαρρῆσσετο, ὅτι
 8 μῶως τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πειθὼν τὰ ὄντα τῆς βα-

nomē Domini Iesu.

Multique credentium

18 ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

πολλοὶ τε τῆς πεπιστευκότων

veniebant confitentes,

& annuntiantes actus

ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς περὶ αὐτοῦ

19 αὐτοῦ.

ἱκανοὶ δὲ τῆς τὰς περὶ αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ

συνέειπαντες τὰς βίβλους κατέβησαν ἐνώπιον πάντων,

καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν,

καὶ εὖρον ἀργυρίου

20 μυριάδας πέντε.

οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ κυρίου

21 εἶου ἤρξαντο, καὶ ἰσχυρῶς.

ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα,

22 εἰς τὸ πνεῦμα,

διελθὼν τὴν μακεδονίαν,

καὶ ἀχαΐαν,

πυροδοκῶν εἰς ἱερουσαλήμ, εἰπὼν, ὅτι μετὰ τὸ

23 ἰδεῖσθαι με κηεὶ, δεῖ με καὶ ῥώμην ἰδεῖν.

Mittens autem in Macedoniam duos ministrantibus sibi,

24 ἀποπέμπων δὲ εἰς τὴν μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτοῦ,

τὴν μὲν τὴν ἑρασμὸν, αὐτὸς ἐπέβη χρόνον εἰς τὴν ἀσίαν.

25 ἐρχόμενος δὲ κατὰ τὴν κληρὸν κηεῖνον τὰ ῥώμην οὐκ ὀλίγος

26 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

27 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

28 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

29 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

30 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

31 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

32 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

33 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

34 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

35 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

36 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

37 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

38 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

39 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

40 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

41 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

42 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

43 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

44 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

45 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

46 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

47 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

48 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

49 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

50 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

51 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

52 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

53 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

54 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

55 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

56 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

57 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

58 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

59 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

60 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

* reputabitur, sed
* incipit matie-
fias || orbis

in nihilum * reputari, *forum autem & destrui* * matie.
εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέγλην δὲ καὶ καταρῆσθαι τὴν μα-
fiam eius, quam tota Asia & || habitata colit.

p Hiis auditis, re-
pleti sunt ira, &

p Audientes autem et
falsi pleni exarsescerunt, exclama-
ακούσαντες δὲ καὶ θυμῶν ποῦρῃς θυμῶς, ἔκρα- 18
uerūt dicentes: Magna Diana Ephesiorum.

ζῶν λίγοντες, μεγὰλῃ ἢ ἀρτεμις ἐφεσίω.

* & impetum fecerunt uno animo

Et impetua est ciuitas tota confusione. *ιταρῆσθαι τε οὐκ*
καὶ ἐπλήθη ἡ πόλις ὅλη συγχύσας, ἄρμισαί τε ὁμο- 19
nimity in theatrum, * corrumpentes Caicum & Ari-

* raptō Caio, &
Aristarcho Ma-
cedonibus, comi-
tibus

starchum Macedonas, *ermices* Pauli.
συμαρτῶν εἰς τὸ θεῖόν, *συμπαράντες γαίον καὶ ἀρί-*
σαρχον μακεδόνας, *συμενδήμοις τῶ παύλου.*

|| autem

At Paulo ||
τῷ δὲ παύλου βουλευμῶν ἐπέλαθῆν ἐἰς τὴν δῆμον, οὐκ 30
p *discipuli.* Quidam autē & * *Asia* * pri-

p permiserunt
* de
* principibus, qui
erant eius
|| miserunt
p rogantesne
daret * autem

εἰσῆλθαι εἰς μαθηταί. *πρὸς ᾧ καὶ ἄλλοι ἀσυχ-*
αἶρῶν ἐπιθέσθαι εἰ ἀμικί, || *mittentes* ad eum, *rogat.*
ζῶν ὄντες ἀπὸ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεχέ-
tunt non dare *seipsum* in theatrum. Alii * *quidem* ergo

συγχύομαι
* qua ex causa

λοιμὴν μὴ δοῦναι εαυτὸν εἰς τὸ θεῖόν. *ἄλλοι μὲν οὖν* 31
alium quid clamabant. erat enim ecclesia *confusa,* &

|| detraxerunt

αἴματι πᾶσα, ἡ δὲ ἄσκησις ἡ συγκαχυθῆναι, καὶ αἰ
plures nesciebant * *cuius causa* conuenissent.
πλείοις οὐκ ἤδεισαν πρὸς ἐνεκαυ *συμενῆλυθῆσαν.*

p autem silentio
πούλατο

De autem turba *produxerunt* Alexandrum, propellentibus
εἰς δὲ τὸ ὄχλου πρὸς ἐβίβασιν ἀλέξανδρον, *θεβαλόντων* 32
eum Iudaei. et Alexander p *caecutiens* manum,

* reddere rationem
* Quam te cogno-
uerunt Iudaeum
esse,
|| omnium,

αὐτὸν ἄλλοι *Iουδαίων*. ὁ δὲ ἀλέξανδρος *κατασεισας τὴν χεῖρα*
volebat * *variatus* populo. * *Arguente* autem quod
ἤδελαν *στολογοῦσθαι* τὸ δῆμον. *ἐπιμύοντες ᾧ ὅτι* 34
Iudaei *effit*, vox ista est tua || *ex omnibus* qualiter hotai

p clamantium,

Ιουδαίους ὅτι, *φωνῇ ἐγγύετο* μία ἐν πάντων ὡς ὅτι ἄρας
duas *clamantibus* Magna Diana Ephesiorum.

Et cum sedasset
p turbas,

δύο κραζόντων, μεγὰλῃ ἢ ἀρτεμις ἐφεσίω.
Arguente autem scriba * *uobis*, dixit: Viri

|| hominum,
p nesciat
* cultricem esse

, *κατασεισας* δὲ ὁ ῥαμματεὺς τὸν ὄχλον, ὅσιν, ἀδρτες 35
Ephesi, qui enim est || *homo* qui *non* cognoscit
ἐφεσίω, τίς γὰρ ὅστιν ἀνδρῶν ὅς οὐ γινώσκει τὴν ἐφε-
siorum ciuitatem *adnam* existentem *magna* dea Diana,

* ἡ ἢ || Cum
p contradici non
posset
* oportet * esse,
|| tenentē

σὺν πολλῇ νεκίᾳ οὕτως τῆς μεγάλης θεᾶς ἀρτεμιδος,
& *Iouis* * *prolis* || *Inconuadibili*bus ergo *existentibus* hiis,
καὶ τῷ διοπετῶ; *ἀναπρῶτων* οὐκ ἄντων τοῦτον, 36
neque est vos *salatos* || *habere*, & nihil || *praecepi*

δὲ οὐκ ἔστιν ὑμῶς *κατασεισας* ὑμῶν, καὶ μηδὲν *προσπετῆ*
προσπε-

sequenti venimus in Milerum.

Proposuerat enim Paulus *die

16 τῇ ἐρχομένῃ ἡλθομεν εἰς μίλητον.

ἐκεῖνε γὰρ ὁ παῦλος

transiit in Ephesum, [ut non

esse ei tempus

|| ne qua mora illi fieret

ἄρραπλεύσει τὴν ἔφεσον, ὅπως μὴ ἔλθῃ αὐτῷ χρονο-
terere in Asia. festinabat enim, si possibile esset sibi,

τεῖξαι ἐν τῇ ἀσίᾳ ἕσπευδε γάρ, εἰ δυνατὸν ἦ αὐτῷ,

πᾶν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἔμελλεν εἰς ἱεροσόλυμα.

A autem Milero mittens in Ephesum, vocavit

P vt Pentecosten faceret

17 ἀπὸ ἧ τῆς μιλῆτου πρεβυτεροὺς εἰς ἔφεσον, μετεδιδάξαντο
maiores aatu ecclesie. * Us autem ad-

+ Qui cum

18 τοῦ προεβυτεροῦ τῆς ἐκκλησίας.

ὡς ὁ παρε-

|| & simul essent,

ἦλθοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ὄπισθε ἀπὸ ποσῆτος
die à qua ingressus sum in Asiam, p quomodo cum vobis omne

P qualiter vobiscum per

ἡμέρας ἀφ ἧς ἐπέβην εἰς τὴν ἀσίαν, πὼς μὴ ὑμῶν ἦ πάντα
tempus fuerim, Seruiens Domino cum omni hu-

19 χεῖρον ἐχθρόμην, δουλειῶν τῶ κυρίῳ μὲν πίστεως καταπει-
militate, & multis lachrymis, & tentationibus,

νοθερωσῶν, καὶ πολλῶν δακρυῶν, καὶ πειρασμῶν, τῶ
luculentibus mihi in insidiis ludorum.

|| quæ mihi acciderunt ex

συμβαιῶν μοι ἐν ταῖς ὀπίθελαῖς τῶ ἰουδαίων.

20 ἅς οὐδὲν ὑπεσπλαγμῶ τῶ συμφερόντων, τὸ μὴ ἀναλαβῆ-
* Ut nihil remiserim conferentium, ad non annuatiam-

* Quomodo substraxerim vultum, quod minus annuatiam per docerem

λαι ὑμῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκοις

Testificans iudæis que & Græcis in Deum

|| atque Gentilibus

21 διαμύστερος ἰουδαίοις τε καὶ ἑλλήσι τὴν εἰς τὸν θεόν
penitentiam, & fidem in Dominum nostrum Iesum Christum.

μετὰ αἰσῶν, καὶ πίσιν πᾶσι εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν.

Et nunc ecce ego * vincens spiritu vado in

* alligatus

22 καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῶ πνεύματι, πορεύομαι εἰς
Hierusalem, quæ in ea concursura mihi p non nocens.

|| ventura sint P ignorans.

ἱεροσόλημ, τὰ ἐν αὐτῇ σιμωανθήσονται μοι μὴ εἰδώς.

Nisi quod Spiritus sanctus per vocitatem protesta-

|| omnes ciuitates

23 πᾶσι ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διμύστη-
tur mihi, dicens, quoniam vincula me & tribulationes maneat.

* Hierosolymis

ρετοῦ μοι, λέγον ἐπι δεσμα με καὶ θλίψεις ἄβολαι.

Sed p nullius rationem facio, nec p habeo animam

|| nihil horum vereor, P facio

24 ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιῶμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν
meâ p preciosam mihi ipse, ut finire cursum meum cum cau-

|| preciosorem quam me, dummodo consummæ

μεν τιμῶν ἐμαυτῶ, ὡς τελεῖσθαι τὸν δεῖμον μου μετὰ χα-
dio, & ministerium quod accepi à Domino Iesu, pra-

ράς, καὶ τὴν διακονίαν ἧ ἔλαβον παρὰ τὸν κύριον ἰησοῦν, δια-
rectificari Evangelium gratis Dei.

Et nunc ecce ego scio, quia non amplius videbitis faciem
 και νυν ιδου εγω οίδα οτι ουκ επι οφθαλμο το προσωπον μου υμεις παντες, εν οις διηλθον κυριου τον τιμω βασιλειαν
 Dei. *Videte quod estis* υμεις εν ηodie
 του θεου. *Die* διω και μωρτωσμαι υμιν εν τη σημερον
 ημερα, οτι κηδερας εγω απο τω αιματος παντων.
 Non enim subterfugis ad me ammonitandum vobis omne
 ου γαρ υποσειλαμιω τε μη αναγκησαι υμιν πασαν
 του θεου. *Attendite ergo vobis ipsis &*
 κηδερασεχετε ουμιν αυτοις και
 παντι τη ποιμνιω, εν ω υμας το πνευμα το αγιον εδετο
 επισκοποι, *pastore* ecclesiam Dei, quam ac-
 οπισκοποις, ποιμαινει τον εκκλησιαν του θεου, λεω περ-
 αινηκεν υπερ propriam sanguinem. *Ego enim scio*
 ποιησεται δια του ιδιου αιματος. *εγω γαρ οίδα*
 οτι, οτι εισελθουσιν ματα των αφιξιν μου λυκοι βαρεις
 εν υμας, μη θειδωδηοι τε ποιμινου. *και εξ υμων*
 αυτων εναστησονται ανδρες λαλουντες διασραμμενα, του
 αποσταν του μαθητασ οπιστω αυτην. *διο κηρο-*
 ρητε, *memores* κηρονονεοντες οτι τειστησαν νυκτα και ημεραν ουκ
 cessavi cum lachrymis monens unumquemque.
 παρισμα *† ε παρισμα μετα δακρυων του δεσχη ενα ελασον**
 και τανω εδραπδεμοι υμασ, αδελφοι, του θεου και τη
 λογω της χειτεσ αυτεσ, του διω κηδρωσ εν ποικωδομωσται εν
 δουια υμιν κληρονομια εν τοις ηκασμενοισ πασιν.
 αυτοι γινωσκετε, οτι τοις χειταισ μου, και τοις ουτεσ με
 εμοσ υπορηπισται αι χειτεσ αυτησ. *παιτα υπε δειξα*
 υμιν, οτι ουτω κοπιωντασ δεησ ανπλαμβανωσται ησ αδε-
 γουωτων, κηρονονεον τε οησ λογων του κηου ιησου, οτι
 αυτεσ

* per quos

¶ Quapropter conchatur vos

¶ sum

¶ quod minus annuntiarem

* regere

¶ sanguine suo,

¶ rapaces

¶ intabundant

* Propter quod

¶ memoria retinentes

¶ vestrum.

παρισμα

* qui potens est

¶ &

¶ scitis, scilicet ea quae mihi opus erant, & his qui sunt mecum,

¶ ac ¶ verbi

ipse dicit:) Beatius est dare magis quam accipere.

αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι δίδόναι ἢ λαμβάνειν.

Et hac p dicens, ponens rema sua cum omnibus illis

p cum dixisset, postis genibus suis

15 ἢ τὰυτὰ εἰπὼν, θεὸς τὰ γόνατα αὐτῶ σὺ πάσῃ αὐτοῖς

oravit. Magnus autem factus est factus

17 προσκυζάτω. ἱκαρὸς ᾧ ἐγκύετο κλαυθμὸς

omnium: & procumbentes super collum Pauli, ex-

παίτων, καὶ ὀπίπεσόντες ὅππ τὸν πρᾶχλον τῶ παύλου, κα-

olabantur eum. Dolentes maxime in verbo

18 τείλομαι αὐτὸν, ὁδωμένοι μάλιστα ὅππ τὸ λόγος

quod dixerat, quoniam non amplius fasces eius esse

essent visuri.

ὡ εἰρήμει, ὅππ οὐκ ἔτι μέλλοισι τὸ πρῶτον αὐτῶ πρῶ-

tere. promittebat autem eum ad nauem. & deducebant

ρεῖν. ἀρεπέμπτον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

CAP. XXI. κβ.

* Ut autem factus est prohibi nos amissis ab

1 Ὡς δὲ ἐγκύετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ὑποπαδείντας ἀπ

eis p rella currentes venimus in Com: || at sequenti

* Cum esset ut nauigarem, abstraxi p rella curia || & die

αὐτῶν, ἀδυδρομάσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν κω, τῆ δὲ ἕξης

in Rhodum, & inde in Partham. Et inuenientes

* cum inuencimus

2 εἰς τὴν φρόν, κακείθεν εἰς πάταρα, καὶ διέρχοντες

nauem transierantem in Phoenicem, aicenantes p pronecti sumus.

|| nauigauimus.

πλοῖον διαφράν εἰς φοινίκην, ὅππ θάπτες ἀνήχθμεν.

Apparentes autem Cypro, & relinquentes eam Cum apparuissimus

|| nauigauimus

3 ἀφανέντες δὲ τὴν κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν

ad Cistram, nauigauimus in Syriam, & p dencili sumus in Tyrum: p uedimus

|| & die

Δωρμεν, ἔπλομεν εἰς Συρίαν, καὶ καταθήθημεν εἰς τὴν κω

ibi enim erat nauis expositura onus.

|| & die

κείσε γὰρ ἡμεῖς τὸ πλοῖον ὑποφορτίζομενον τὸν γόμον.

Et inuenientes discipulos, aduocauimus ei diebus

|| Inuenit autem discipulos, * ibi

4 καὶ ἀνθρῶντες τοῖς μαθηταῖς, ἐπόμεναμεν αὐτῶ ἡμεῖς

septem, qui Paulo dicebant per Spiritum, || uer

|| ut ascenderet Hierosolymam. Et expletis diebus, profecti

ἅπᾳ, οἵτινες πρὸ παύλου ἔλεγον ὅππ τοῦ πνεύματος, μὴ

ascendere in Hierosalem. Quando aut factum est nos

|| & die

5 ἀναβαίνεν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτε δὲ ἐγκύετο ἡμᾶς

pergere iher, exuotes ibamus, p ranti-

|| deducebantur

ἐξ ἄρπτα τῶ ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορεύομεθα, ἀρεπέμ-

teuibus nos eunibus cum vxoribus & filiis uique foras

|| & die

πυτων ἡμᾶς πάντων σὺ γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐαὶ ἕξω

ciuitatem: & iponentes genna in litore, || postis genibus

|| & die

τῆς πόλεως, καὶ δεῖτες τὰ γόνατα ὅππ τὸν ἀμαλόν,

orauimus. Et saluatore iuicem, ascendimus * cum ualfe-

|| & die

6 προσκυζάμεθα. Ἐσασασιθμοι ἀλλήλοις, ἐπόμενα

Et saluatore iuicem, ascendimus * cum ualfe-

|| & die

¶ sua. in nauem: illi autem redierunt in propria.
 εις το πλοιον. ο κεινοι δε υπηρξαν εις τα ιδια.

¶ nauigatione explicita. Nos vero Phoeniciationem perficientes, a Tyro descen-
 ημεεις δε τον πλου διανοντατες, απο τουρου κητιωτη

¶ saluatis fratribus. dimus in Ptolemaidam, & Heliomantes fratres,
 σαιμαν εις πολεμαϊδα, και α πιασαμφοι τοις αδελφοις,

¶ Alia autem die profecti. εμειναμεν ημεραν μιαν παρ αυτοις.
 * At posthinc egressi venimus in Caesaream. &

¶ qui erat vnus de iorantes in domum Philippi Euangeliste residentis ex
 εισελθοντες εις τον οικον φιλιππου τε διαγγελιστου οντος εκ

¶ Et cum moraremur per aliquot superuenit. * Admoenitibus autem nobis dies plures, descendit quidam
 οπιμενοντων δε ημερις ημερας πλειους, κατηλθε τις

¶ Is cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 και ελθων προς ημας, χειρας τιω ζωνη του παυλου,

¶ Et cum venisset, tulit. * Et alligauitque sibi manus & pedes, dixit: Hic
 εως της ιουδαϊας σερφθητης, ονοματι αγαθη

In Hierusalem.

Simul venerunt autē &

*discipulorum à ex discipulis

16 εἰς Ἱερουσαλήμ.

Κωνσταντῖνον δὲ καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ

Cetæra nobiscum, adducentes (apud quem hospitauerunt) Ῥωμαίου ἄνθρωπον ἑκείνου Πλάστον, καὶ Κερέαν αὐτῷ ἡμῖν, ἀγόντες παρ' αὐτοῦ Ἰερουσαλήμ, ἡρασιωνίτην Ἰερουζώ, quendam Cyprium, antiquum discipulum.

17 πρὶν κυπεῖον, ἀρχαῖον μαθητὴν.

Ἰερουσαλήμων δ' ἐπὶ ἡμεῶν

in Hierosolymam, libenter exceperunt nos fratres. εἰς Ἱερουσαλίμα, ἀσμεῖως ἐδέξαντο ἡμᾶς εἰ ἀδελφοί.

18 τῆ δὲ ἐπιούσῃ * εἰσήκει ὁ παῦλος πρὸς ἡμῖν πρὸς ἰά- εἰσιμι

cobum, danteque || asserunt seniores. || collecti sunt

καθόν, πρὶν τε τὸ παρελθόντο οἱ πρεσβύτεροι.

19 καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς, ἐξηγοῖτο κατὰ ἑν ἕνα πρὸς ἑνὸς ἑκάστην

Deus in Gentibus per ministerium illius. Quid cum salgo

σεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.

20 οἱ δὲ εἰκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεόν, εἰπόντες αὐτῷ,

* Couspias, frater, quot decem millia sunt || Induorum cre- At illi cum ego

θεωρεῖτε ἀδελφοί, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων ἢ πεπι- cabant, magni-

στυκῶτων; καὶ πάντες ζυλοῦνται τὸ νόμον Μωϋσέως.

21 κατηχήσαν δὲ αὐτὸν σὺν, ὅτι ἔσπουσι μὴ διδασκῆσαι

ἀπὸ μωσέως τοῖς κατὰ τὰ ἔθνη πάντα τοῖς Ἰουδαίοις, λέγοντες μὴ

22 αὐτῷ ἐπιμένειν αὐτοῖς τὰ τέκνα, ἀλλὰ τοῖς ἔθνεσι πεπι-

23 τί οὖν ὄσι; πάντας δὲ πληθύνειν αἰκούσων

24 γὰρ ὅτι ἐλάλησας. τὸτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν

25 εἰσὶν ἡμῖν ἀδελφοί τέσσαρες ἀρχαῖοι ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν.

26 τούτοις ἀρχαῖοι ἀγνοοῦσι σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀρχα-

27 νισὸν ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ἐξηγήσονται τὸ καθήκον, καὶ γνώσ-

28 πάντες ὅτι ἂν καθήκον αὐτοῦ, σὺ δὲ ἂν ἔσθι, ἀλλὰ σο-

29 χεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσειν.

30 πεπιστευκότων ἔθνεσιν ἡμῖς ἐπέσειλάμεν, κρινάμετες μὴ ἐν

31 τοῖσδε ἡμῖν αὐτοῖς, εἰ μὴ φυλάσσειν αὐτῶν τὸ, τὸ

MM

id est immolatum, & sanguinem, & suffocatum, & fornicationem.

passum pro vitiis, postera

ειδωλοθυτοι, και το αιμα, & πνικτοι, & πορνειαν.

Τότε ο παυλος περι λαβων τρις ανδρας, τη εχολωρη 16
die cum illis purificatus intravit in templum iordanians
ημερα σιω αυτοις αγωνιεις εισηει εις το ιερον διαγγελ-
λων τω εκπληρωσιν τρι ημερων του αγωνισμοδ, εως ου
offerretur pro vnoquoque eorum oblatio.

Dum consummarentur erant scum vidissent concitauerunt populum, * ei,

περσιωεθη τω ενοσ ενεσεν αυτη η περσπορα.
ως δε εμελλον αι επι ημεραι ζωπιλεισται, οι δαο της 27
Asia* Iudaei, & conficietis eum in templo, & considerant
ασιας ιουδαιοι θεασαμενοι αυτον εν τω ιερω, σιωερον
παιτα τον οχλον, & επεδωρον τας χειρας επι αυτων
Glauantes, viri israhelita, adiunete: hic est

Gentiles

violauit κοινωσιν vidraut

κραζοντες, ανδρες ισραηλιται, βονδειτε. ουτος οστιν 18
homo qui aduersus populum & legem, & locum hunc
ο ανθρωπος ο κα τα θε λαοδ και τ νόμου, και θε τοπου ζυτου
omnes vbique docens insurpique & iherator induxit
παντας πανταχοδ διδασκων. επι τε και ελλυιας εισηαγη
in templum, & p robuis sanctum locum istum.

ελωω

auxiliatum est

εις το ιερον, και τ κεκοινωκε τον αγιον τοπον τυτον.
Fuerat enim videns Trophimum Ephesum in ciuitate cum
ισταν γαρ εωρακοτες θεοριμον τον εφεσον εν τη πολη σιω 19
ιρω, quem existimauerunt quonia in templum introduxisset Paulus.
αυτω, ον ενομαζον οπι εις το ιερον εισηαγη ο παυλος.
Commotaque est ciuitas tota, & facta est concursio
εκινηθη τε η πολις ολη, και εχηετο ζωδρομη τω 20
populi: & apprehendentes Paulum, trahebant eum extra
λαοδ και οπιλαβομενοι του παυλου τ ειλικον αυτον εξω τω
templum, & statim clausae sunt ianuae.

Tunc accedens

ιεροδ, και ενδεωσ εκλειωθησαν αι θυραε.
Querentibus autem eum occidere, & scendit fama tri-
ζητωμτων δε αυτη διακτειναι, ανειν φασις τω χ 21
buno cohortis, Quia tota confunditur Hierusalem.
λιωχω της σπειρης, οπι ολη συγκεχθ ιερευσαλημ
Qui ex iis affertens milites & centurio-
ος εζαυτης πωδλαβων στραπωτας και εκατοντα 22
nei, decurrit ad illos. Illi autem videntes tribunal
χοις, κατεδραμδν επ ουτοις, οι δ ιδοντες τον χλιαρχω
& milites, cessauerunt persequentes Paulum.
η τωις στραπωτας, επαυσωτο τυπιοντες τον παυλον.
Appropinquans autem tribunus apprehendit eum, & iussit
εγνιλας δ ο χλιαρχω επελαβετο αυτω, και εκλειουσε 23
δε θυραι

¶ οὐκ ἐστιν ἐπισημῶν ἀνδρῶν & interrogatibz quibus effect; & quid ¶ cum alligatū
 δεδύωαι ἀλύτῳσι δ' οἱ καὶ ἐπικυδῶντο τῶ ἀν' εἶν, καὶ τί
 p est p'prietatibz. Alij autem aliud quid clamabant in p'fecisset
 34 οἱ παποικῶσι. ἄλλοι δὲ ἄλλο π' ἐβ'ων ἐν τῶ
 turba. Iuxta p'prietatibz autem cognoscere tertium *p'prietatibz ¶ & cum non
 ὄχλω. μὴ δ' ἰσχυρῶσι δὲ γινῶναι τὸ ἀσφῆδες ἐστὶ τὸν
 tumultum, iussit duci cum in castra. p'prietatibz ¶ p'x tumultu,
 δ' ἰσχυρῶσι ἐκὼν ἐστὶν ἀγασθ' αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολῶν.
 ¶ Cum autem factus est ad gradus, conigit p'prietatibz ¶ Et cum venisset
 35 ὅτε δὲ ἐγγύετο ὅτι τοῖς ἀναβαδ'οῖσι, συνέβη θρασύχευθ'
 eum a militibus p'prietatibz *p'prietatibz ¶ v' portat' aut
 αὐτὸν ὑπὸ τῆ φρασιωτῆ ἕξ τῶ βίαν τὸ ὄχλω.
 Sequēbatur enim multitudo populi clamans, Tolle eum.
 36 ἠκολούθει γ' τὸ πλῆθος τὸ λαὸν κραζόν, ἄρε αὐτόν.
 *Furoribzque induci in castra Paulus, ¶ Et cum cepisset
 37 μᾶλλον τε εἰσαγαδ'αι εἰς τὴν παρεμβολῶν ὁ παῦλος,
 dicit tribunoz Si licet mihi ¶ dicere aliquid ad est p'prietatibz ¶ loqui p' qui
 λέγει τῶ χιλιάρχω, εἰ ἔξεστ' μοι εἰπῆν τι πρὸς σε; ὃ
 dicit, Graec' hosti: Nonne tu es *p'prietatibz ¶
 38 ἔσθ, ἐλλῶνσι γινώσκεις; οὐκ ἀρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιος
 *id est ante hos dies tumultum *mouens, & educons in qui
 ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστῶντας, καὶ ἐξαγαθ'ον εἰς τὴν
 desertum quatuor mille *p'prietatibz ¶ h'cariorum? ¶ concitati, &
 ἔρημον τῶν τετρακισχίλις ἀνδρας τῆ σικαρίων;
 ¶ Dixit autem Paulus: Ego homo quidem sum Iudaeus p' Et *ad eum
 39 εἶπε ὃ ὁ παῦλος, ἐγὼ ἀδ'θρωπος μὲν εἰμι ἰουδαῖος
 *Tarso, Ciliciz non ἄσθενε civitatis p' t'nia. idgo ¶ Tarso,
 ταρσεῖς, τῆς κελικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης. δ' ἐσμαι ¶ ignozet
 autem te, p'prietatibz mihi loqui ad ¶ populum. p' municipes,
 δὲ σὺ, ὅτι πρὸς ἐφ'όν μοι λθῆσαι πρὸς τὸν λαόν.
 ¶ Permittente autem eo, Paulus stans in gra- ¶ Et cum ille per-
 40 ὅτι πρὸς ἐφ'αντ' ὃ αὐτῶ, ὁ παῦλος ἐστὸς ὅτι τῆ ἀνα-
 dibz, annuit manu *populo: multa verò silentio fa- ¶ missit
 βαδ' μὲν, κατέσεισε τῆ χειρὶ τῶ λαῶ. πολλῆς ὃ στήης ἡμο- ¶ ad plebem, &
 eo, allocutus est Hebraea lingua, dicens: ¶ magno
 ἡμῶσι, πρὸς ἐφ' ἠνῆσε τῆ ἑβραῖδι διαλέκτῳ, λέγων.

CAP. XXII. κβ'.

Viri fratres & patres, audite hinc ad vos
 1 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τ' πρὸς ὑμᾶς ¶ quam
 nunc p'prietatibz. Audite autem quia Hebraea lingua ¶
 2 ἡμῶν λόγιας. ἀκούσατε δὲ ὅτι τῆ ἑβραῖδι διαλέκτῳ ¶ reddo rationem.
 altoqueretur illos, magis p'prietatibz silentium, & dicit: ¶ Cum audiscoz
 πρὸς ἐφ' ἠνῆσε αὐτοῖς, μᾶλλον παρέχει ἡσυχίαν καὶ φησὶ, ¶ ad
 MM 2

Ego quidem sum vir Iudeus, natus in Tarso
ἐγὼ μὲν εἰμι ἀνὴρ ἰουδαῖος, γεννηθεὶς ἐν τάρσῳ

ἀναστρέφω
veritatem

Cilicis, nutritus autem in civitate ista se
τῆς κιλικίας, ἡ ἀνατρεφάμενος ἦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πα-
cus pedes Gamathelis, eruditus iuxta exquisitissimum

† mulator legis,
p. &

paterne legi: Ixelois existens Dei, sicut & omnes
πατρὸς νόμου, ζηλοτῆς ἐπαρχῶν τοῦ θεοῦ, καὶ δὲ πᾶσι παῖ-
τοις ἐστὶς ἡodie.

alligan:

vsque ad mortem: vinciens & tradens in custodia
ἄχρι θανάτου ἑστειμένῳ καὶ ἀποδοδῶς εἰς φυλακῆς

|| & * testi-
monium reddi.

viro lique & mulieres: Sicut princeps sacerdotum te
ἀνδρα τε καὶ γυναῖκας ὡς ὁ ἀρχιερεὺς μὲν- 5

† omnes maiores
natus

fiatur mihi, & omnino senatus: à quibus & episto-
τυροῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον παρ' ὧν καὶ ὀπίσ-
th accipiens, ad fratres in Damascum perge-

p ut adducerem
iude

lais deξανάμ, πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς δαμασκὸν ἐπορεύ-
bam, p adducendum & illic existens vindos in Hierusa-

† eunte me, &
appropinquante

lēm, ἀζών καὶ τοὺς ἐκείσε ὄντας, δεδεωμένους εἰς ἱερουσα-
lem, vt punirentur. Factum est autē mihi profe-

* media die

λαμ, ἵνα πρὸς ἴδωσιν. ἐγένετο δέ μοι πορευ- 6
θῆ & appropinquanti Damasco, circa meridiam iubitō

|| fulsit me lux
copiosa,

μῶν καὶ ἐξήλιοντι τῇ δαμασκῷ, πρὸς μεσημβρίαν, ἐξ αἰφνης
de celo circumfulgere lucem copiosam circa me:

Et decedens in
terram,

ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς ἄσπεραι φάεις ἵκανον πρὸς ἐμέ,
Cecidique in solum, & audiui vocem dicentem mihi:

ἑπέσον τε εἰς τὸ ἔδαφ, καὶ ἤκουα φωνῆς λεγούσης μοι, 7
Saul, Saul, quid me persequeris? Ego autem respon-

p Et
mecum erant

σοῦλα, σαοῦλα, τί με διώκεις; ἐγὼ ἦ ἀπεκρί- 8
dit: Quis es Domine? dixique ad me: Ego sum Iesus Ni-

* viderunt,
|| autem

δαμ, τί εἰ κύριε; εἶπε τε πρὸς με, ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ να-
zareus, quem tu persequeris. p Qui verò cum me existens:

p Et
autem

ζωρᾶ, ὃν σὺ διώκεις. οἱ ἦ σὺν ἐμοὶ ὄντες 9
quidem humeris spectabant, & exprobrabant mihi, vt vocem

p Eius qui loque-
batur mecum.

τὸ μὲν φάεις ἰδεάσαιτο, καὶ ἐμφανῶς ἐξήκουτο, πλὴν δὲ φωνῆ
non audierunt p loquentis mihi. Dixi autem, Quid faciam

† Et
autem

οὐκ ἤκουσάν τῶ λθύντος μοι. εἶπεν ἦ, τί ποιήσω 10
Domine? et Dominus dixit ad me: Surgens vade in Da-

† Et
dclaritate

μάκειν, καὶ κεί σοι λογιθήσεται πρὸς πάντων ὧν τέτακται
tibi facere. p Cum autem non viderem prx gloria

* ad manum de-
ductus à comiti-
bus

ἔειπῃται. ὡς ἦ οὐκ ἐπέλεπον δότῃ τῆς δόξης 11
lucis illius, & mandatus est mihi p mandatus est mihi

τῶ φωνῶς ἐκείνου, χειραγωγούμεν ὑπὸ τῶ σωόντων μοι,
ἡλθον

cas est

consentit eum vincere.

Vociferantibus autem eis.

& proficiendo.

καθηκόντων αυτον ζυω.

κραζοντων δε αυτην, κηριπιον η

na.

vestimenta & pulverem iactantibus in aërem, των τα ιματια, και κονιορτον βαλλοντων εις τον αιερα,

Iulius eum tribunos induci in ca-

ινα λησεν αυτον ο χιλιαρχος αγαθου εις τω παρεμ- 14

p & cedi & torqueri

στρα, p dicens flagellis iugavit eum, ut sciret propter

ωστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι ωστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et affanti sibi centurioni

Cum autem strinxisset eum loris, dixit ad ωστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

addantem centurionem Paulus, si hominem Romanum & εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Quo audito, centurio accessit ad tribunalum, &

indetentatum licet vobis flagellare? p Adhuc autem οστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Quid altaris eius? enim

Accedens autem tribunus dixit illi: Dic mihi si εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et ille

Et Romanus est? ille autem dixit: Est. Respondi que εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

multa summa

honus: Ego multis capti et iustitiam hanc λιαρχος, εγω πολλου κεφαλαιου τω πολιτειου τω τω

Et

confectus sum. et Paulus ait: Ego autem & natus sum. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et equi

Protinus ergo discesserunt ab illo. futuri cum pte- εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et torturi erant.

quaque postquam rescivit quere. & tribunus novò timuit cognoscens quia Romanus εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

effici & quia ptes eum vincerat. At posthinc vo- εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

scire certum, hoc, quid accusaretur & εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

soluit eum & vinculis, & iussit venire εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

et amorem confessum eorum: & producent εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

Paulum, stavit inter illos. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

Paulum, stavit inter illos. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

Paulum, stavit inter illos. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

Paulum, stavit inter illos. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

Paulum, stavit inter illos. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

Et postquam rescivit

Paulum, stavit inter illos. εστωσιν αυτον οστωσιν αυτον, ινα οπηρωσιν δι

in concilium,

Intendens autem Paulus percessit, ait: vici fra

Αντις δε ο παυλος τα σωμαδριον ειπον, ανδρες αδελ- φου

keti, ego omni conscientia bona ministravi Des. conuersatus sum
σοι, ἐγὼ πάση συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολιτευμαι τῷ θεῷ,
ante Deum,
ἕως ἐν ἡμέρῃ diem. Si principis sacerdotum hodiernum
ἢ autem

2 ἀρχὴ ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἢ autem
Ananias precepit assistantibus sibi percutere eum
ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεσῶσιν αὐτῷ, τύπειν αὐτὸν τὸ
os. Tunc Paulus ad eam dixit: Percutere te Percutiet

3 σὺ μά. τότε ὁ παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε, τίπειν σε
futurus est Deus, paries dealbare. & tu sedes iudicans me secundum
μέλλει ὁ θεός, τοῖς κακοῖσι αἰνέει, καὶ σὺ καὶ θεὸς κρίναν με κατὰ
legem, & contra legem iubes me percuti

ἢ νόμον, καὶ ὑπερῶς κηλεύει με τύπειν σε;
Si astantes dixerunt: Summum sacerdotem Dei * conuincite Et qui astabant
mal diceret

4 οἱ δὲ παρεσῶτες εἶπον, τὸν ἀρχιερεὶ τῷ θεῷ λοιδόρεις;
Dixitque Paulus: Nesciebam fratres, quia est princeps sacerdotum. ἢ autem

5 εἶπεν τε ὁ παῦλος, οὐκ ἦδ' εἰν ἀδελφοί, ὅτι ὄντι ἀρχιερεὶ.
sciptum est enim: Principem populi tui non dices male.

γέγραπται γάρ, ἀρχοντα τῷ λαῷ σου οὐ κέρεῖς κακῶς.
Sciens autem Paulus quia vox esset Sadduceorum

6 γνοὺς ὁ παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέσσοις ὄντι (καὶ σαδδουκαίων,
Pai altera Phariseorum, exclamauit in * confessus Viti p & * concilio;

τῶν ἐπισημασμένων, ἐκράξεν ἐν τῷ συναγωγῷ, ἀδελφοί
fratres, ego Phariseus sum, filius * Pharisei: de spe Phariseorum:

ἀδελφοί, ἐγὼ φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς φαρισαίου: ἀπὲ ἐλπίδος
& resurrectione mortuorum ego iudicor.

καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι.
Hac autem ipso locuto, facta est pseditio Phariseorum ἢ Et cum huc di-

7 πῦντο ὁ αὐτὸν ληθισάντος, ἐξήμετο τοῖσι τῶν φαρισαίων
& Sadduceorum, ὅτι διήκῃ ἐστὶν μὴ πολλή.
p dissentio inter Phariseos, & Sadducos, & se-
luta est turba.

8 σαδδουκαίων, καὶ ἰσχυρὰ τὸ πῦνδος.
Sadducei quidam enim dicunt non esse resurrectionem, neque

ἀγγέλων, neque spirituum: Pharisei autem confitentur
angelum, neque spiritum: Pharisei autem confitentur
v.

9 ἀγγέλων, καὶ πνεῦμα φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ αἰ-
νακαῖα. Huius est autem clamor magnus, & exurgentes
ἀνάστασις. ἐξήμετο ὁ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀνάστασις
ἢ scriba partis Phariseorum depugnabant, dicentes: quidam

οἱ γραμματεῖς τῶν μέσσοις τῶν φαρισαίων διεμαχόντες, λέγοντες,
Nihil * malum inuenimus in homine isto: ἢ si autem spi- mali iquid

αὐδὲν κακὸν εὐρισκομένη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦ-
ritus locutus est ei aut angelus, ne reperimus Deo.

10 μα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ διεμαχάμεθα.
psedita autem facta pseditio, verius tribunus Et cum magna
dissentio facta
esset, timens

10 πολλὸς ὁ χρομῆς τοῦ σῶστος, ἀλαλκίδεις ὁ χιλιάρχος
ne discerneretur Paulus ab ipsis, iussit milites
καὶ ἰσχυρὰ τῶν παύλων ὑπὸ αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στρατόμαχον

perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi.

αμαρην προς σε, εχοντα τι λαλησαι σοι.

Apprehendens autem manum illius traiecit &

19 **οπλασθωμ** **θ** δε τις χειρας αυτου ο **χλιαρχ** **θ**, και ^{sedens} ^{scorum,} ^{interrogans} Quid est quod habes ^{scripsit cum eo} ^{& illum}

αισχροτης και τ' ιδιαν, ε'πωμυαγετο, τι εστιν ο εχει ^{indicare} ^{mibi} ^{Dixit autem,} ^{quia} ^{scilicet} ^{confisi} ^{illu}

20 **απαγγειλαι** **μοι**; ^{rogare} ^{te} ^{ut} ^{cras} ⁱⁿ ^{confessum} ^{pro-} ^{crastina die}

δεητα τα ερωτησαι σε οπως αυειον εις το συνεδριον και τα ^{ducas} ^{Paulum,} ^{prae} ^{ferunt} ^{aliquid} ^{exhibitis} ^{per-} ^{concilium} ^{quasi}

ζατης τον παυλον, ως μελλοντες τι ακριβισεσθν πω- ^{cessari} ^{de} ^{illo.} ^{Tu} ^{ergo} ^{ne} ^{credideris} ^{illis:} ^{quod}

21 **δυνασαι** **πει** αυτου. ^{infruantur} ^{enim} ^{ei} ^{ex} ^{eis} ^{viri} ^{plures} ^{quadra-} ^{mpur quam}

ενεδρευουσι γαρ αυτον ε'ξ αυτων ανδρες πλειους τεταρα- ^{giatai} ^{qui} ^{deponerunt} ^{se} ^{praeque} ^{manducare} ^{neque}

κοντα, οτινεις ανεδεματισουν εαυτους, μητε φαγην μητε ^{bibere,} ^{usque} ^{quo} ^{interficiant} ^{eum:} [&] ^{nunc} ^{parati} ^{sunt} ^{expe-} ^{donec}

πειν εως ου ανελασιν αυτον. και νυν ετοιμα εισι προς δε- ^{antes} ^{ad} ^{te} ^{renunciacionem.} ^{Ipse} ^{quidem} ^{igitur} ^{tri-} ^{promissum tuu}

22 **χρησθαι** **τιν** απο σου επαγγελιαν. ^{hunc} ^{dimisit} ^{adolescentem,} ^{praecipiens} ^{hoc} ^{modo} ^{elo-} ^{que,} ^{quomiam} ^{haec} ^{pr} ^{inducantur} ^{ad} ^{me.} ^{Et} ^{ad-} ^{ne} ^{cui} ^{loque-} ^{retur,}

λιμρχ **θ** επηλυσε τον νεανιαν, **απαγγειλας** **μωσει** **εκλα-** ^{qui,} ^{quomiam} ^{haec} ^{pr} ^{inducantur} ^{ad} ^{me.} ^{Et} ^{ad-} ^{nota} ^{sibi} ^{fecisset} ^{vocari} ^{duobus} ^{cautionibus} ^{illis,}

23 **λυσαι**, **οτι** ταυτα **ενεφαισους** **προς** **με.** ^{uscami} ^{duas} ^{quasdam} ^{cautionum,} ^{dixit} ^{Pa-} ^{illu,}

καθησαμην **θ** δυο πινος τ'η εκατονταρχων, ει πεν, ετοι- ^{rate} ^{milites} ^{ducentos,} ^{ut} ^{eant} ^{usque} ^{Ca-}

μασατε στρατιωτας διακοσιος, οπως πορευθωσιν εως και- ^{larem,} [&] ^{equites} ^{septuaginta,} [&] ^{stipantes} ^{ducentos} ^{lancarios}

σαρεις, και επ'πιεις εβδωμικοντα, **δεξιοι** **αεθεις** **διακοσιος** ^à ^{tertia} ^{hora} ^{nocti.} ^{Plumentaque} ^{adparare,}

24 **απο** **τρειτης** **ωρας** **τας** **νυκτος**. ^{ut} ^{imponentes} ^{Paulum,} ^{saluum} ^{perducerent} ^{ad} ^{Felicem} ^{praxidem:} ^{Scribens} ^{epistolam} ^{continentem} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

ινα **οπις** **ελασωντες** **τον** **παυλον**, **διασωσωσι** **προς** **φιλινθ** ^{praxidem:} ^{Scribens} ^{epistolam} ^{continentem} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

25 **τον** **ηγεμονα**. ^{hanc} ^{fontem} ^{hanc} ^{Claudius} ^{Lyfias} ^{praesentissimo} ^{pre-} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

26 **τυπον** **ε'στον**. ^{hanc} ^{fontem} ^{hanc} ^{Claudius} ^{Lyfias} ^{praesentissimo} ^{pre-} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

27 **μωσι** **φιλικι** **χαρειν**. ^{hanc} ^{fontem} ^{hanc} ^{Claudius} ^{Lyfias} ^{praesentissimo} ^{pre-} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

απο **ε'λ** **ιουδαϊων**, **και** **μελλοντα** **α'αιρηθη** **υ'π** **αυτων**, **οπι-** ^{hanc} ^{fontem} ^{hanc} ^{Claudius} ^{Lyfias} ^{praesentissimo} ^{pre-} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

σους **σιν** **πε** **ερατευματι**, **†** **εξεηλομην** **αυτων**, **ματαν** **οτι** **ε'ξαμρομαι** ^{hanc} ^{fontem} ^{hanc} ^{Claudius} ^{Lyfias} ^{praesentissimo} ^{pre-} ^{timuit} ^{enim} ^{ne} ^{forte} ^{raperet} ^{eum} ^{iudei,} [&] ^{occide-} ^{rent,} [&] ^{ipse} ^{postea} ^{calumniam} ^{susti-} ^{neret} ^{itaquam} ^{accepturus} ^{pec-} ^{uniam.} ^{hanc:} ^{Praximo} ^{salutem.} ^{incipientem}

CAP. XXIII. Acta Apostolorum.

P que Romanus est. Volens P autem scire osusam
 ῥωμαῖός ἐστι. βουλευόμενος δὲ γράψαι τὴν αἰτίαν 28
 obiciebant illi, ad quam Hicoforesant eum, deduxi eum in confessum
 concilium δι' ἡν ἐνεχάλομαι αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ σιμῶδειον
 coram. Quem inueni || appellatum de quæstionibus
 || accusati αὐτῷ ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζήτημάτων 29
 legis ipsorum, nihil verò dignum morte aut vinculis
 τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν
 crimen habentem. P Iudicatis autem mihi insiditis
 P Et cum perla- tum esset de ἐγκαλημαίεσθαι.
 * quæ parauerant in πῆνταις συνταῖς esse a Iudæis fratres 30
 illi, εἰς τὸν ἀνδρα μάλλιν ἐσεῶσαι ὑπὸ τῷ Ἰουδαίῳ, ἐξαυτῆς
 || eum nisi || ad te, denuncians & accusatoribus P αἰσῶτα qua
 P vt dicant ἐπεμψα πρὸς σε, πῶδ' ἀγαίλας ἕ, τοῖς κατήγοροις λέγειν τὰ
 ad eum apud te. Vale.
 πρὸς αὐτὸν ὅτι σοῦ. ἔρῃσο.
 * verò P præceptum Ipsi quidem ergo milites secundum constitutionem sibi,
 οἱ ῥῶν οὐκ στραπιάται κατὰ τὸ δέξατε ταχόμενον αὐτοῖς, 31
 affumentes Paulum, duxerunt per noctem in An-
 ἀναλαβόντες τὸν παύλον, ἤγαγον δὲ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ἀν-
 tripartidem. || At postquam dimittentes equites,
 || Et postera die dimissis equitibus, vt irent
 πηπατρίδα, τῇ δὲ ἐπαύειον ἐτάσαντες τοῦ ἰππέως, 32
 ire cum eo, reuersi sunt in castra.
 πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν.
 P cum venissent tradidit eum Qui Pinguisti in Cæsaream, & reddentes
 * ante illum, οἱ πινες εἰσελθόντες εἰς τὴν κλισίαν, ἕ, ἀναδόντες 33
 epistolam præfidi, statuerunt & Paulum ei.
 ἔπιστολὴν πρὸς ἡγεμόνι, σταρέσθαι ἕ, τὸν παύλον αὐτῷ.
 || Legem autem præses, & Praisostatus ex quali pro-
 P cum legisset P interrogasset de ἀναγκοῖς δὲ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἐπερωτήσας ἐν ποίας ἐπαρ- 34
 uincia esset, & cognoscens quia de Cilicia,
 χίας ἐστὶ, καὶ πύδομην ὅτι ὑπὸ κιλικίας,
 Audiam te, Inquit, cum & accusatores tui ad
 διακούσμαι σου, ἔφη, ἔταν ἕ, οἱ κατήγοροί σου πῶδ' ἐ- 35
 fassati. Insuper com in prætorio Herodis
 ἤκουσται. ἐκείλυσέ το αὐτῶν ἐν τῷ πρεβιτωρίῳ τῷ ἡρώδου
 cuHerodiri.
 φυλάσσεσθαι.

CAP. XXIII. κδ'

Post autem quinque dies descendit princeps sacerdotum Ananias
 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς ἀναίας
 cum senioribus & oratore Tertullo quodam, qui cum
 * quibusdam P adierunt præ- μετ' ἑνὶ πρεσβυτέρων ἕ, ῥήτορας τερτύλλου πρὸς οἰπίτης ἐνε-
 kdem rauerunt præfidi aduersus Paulum.
 Φανίσαν πρὸ ἡγεμόνι κατὰ τὰ παύλου.

κλν-

Citato autem loco, cepit accusare Tertullus, dicens: ¶ Ε

2 κληθέντος ὃ αὐτῷ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ τέρτυλλος, λέγων, ¶ Paulo, Cōm in multa

3 πολλῆς ἐπιμήνης τυγχανόντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων ¶ multa corrigantur

ἰστορηθῶσαν πᾶσι ἐδίδει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πῶτι τε ἰστορηθῶσαν πᾶσι ἐδίδει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πῶτι τε

καὶ πᾶσι ἄποδεχόμεθα, κρατίσε φημι, μὲν πάσης ἀ-

4 χαιείας. ἵνα δὲ μὴ ὅτι πλείον σε ἐγχοπέσω, φραζέσθω ¶ Ne idiusius

ἀκούσαι σε ἡμῶν πτωτόμως τῆ σὴ ὀπιουκεία, ¶ breuiter pro

5 δέοντες γὰρ τὸν αὐθρα τῶτον λοιμὸν, καὶ κινουῦντα εἶσιν ¶ mouentem seditionē

πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, περ τοσούτην ¶ in vniuerso orbe, & auctorē

6 τε τῆς τῆν ἡραζωραίων ἀρέσεως. ὅς καὶ τὸ ἔργον

ἐπίερασε βεβηλώσας ὃν καὶ ἐκεραθισαίμεν, καὶ κατὰ τὸν

7 ἡμέτερον νόμον ἠδελυσάμεν κρίνειν. παρελθὼν δὲ

λεπίας ὁ χιλίαρχος, βία πολλῇ ἐκ τῆν χειρῶν ἡμῶν ἀφεί-

8 λετο, καὶ πρὸς σε ἀπέστειλε. κελεύσας καὶ τοῦ κα-

τηγοῦ αὐτῷ ἐρχέσθαι, παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτοῦ ἀνακρίνας ὅτι

9 πᾶτων τούτων ὅτι; ναῖναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτῷ.

10 ἔχειν. ἀπεκρίθη δὲ ὁ παῦλος, γενήσαντος αὐτῷ τῷ

11 ἡγεμόνος λέγειν ἕκ πολλῶν ἐσθλῶν ἄντα σε κριτέω τῷ ἔργῳ

τούτῳ ὀπισθάνωρος, ὀδυμιότερον τὰ ὅτι ἐμουτ' ἀπολογουμαι

12 δὲ κακῶν σου γινώγει ὅτι οὐ πλείους εἰσι μοι ἡμέραι ἢ

δὲ κακῶν σου γινώγει ὅτι οὐ πλείους εἰσι μοι ἡμέραι ἢ

13 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐδεν με πρὸς τινα διαλεζόμενον,

ἢ ὀπισθάνωρον ποιουῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς,

¶ in civitate, ubi

neque pper urbem. οὐτε καὶ τῶν πάλιν quibus nunc accusant me.

Neque probare possunt de οὐτε ἐπιμαρτυροῦμαι ἑαυτῶν Confiteor autem hinc tibi, 11

¶ sciam

quodd secundum quam dicunt hæretici, sic defertur

ὁμολογῶ δὲ τὰ τὸ σοι, 14

¶ meo, ¶ in lege scripta sunt.

πατρίω θεῷ, πεισῶν πάσι τοῖς καὶ τὸν νόμον, καὶ τοῖς προφήταις. Spem habens in Deum, quam

¶ iniquum.

ὄψεται γεγραμμέναις, ἐλπίζω ἔχειν εἰς τὸν θεόν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐπεστέλλοντες, ἀνάστασιν μέλλειν ἵδεσθαι νεκρῶν, ἰusto iustique & iustorum. In hoc autem ipse

ἐλπίζω ἔχειν εἰς τὸν θεόν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐπεστέλλοντες, ἀνάστασιν μέλλειν ἵδεσθαι νεκρῶν, ἰusto iustique & iustorum. In hoc autem ipse

¶ & studeo sine off. iudicio ¶ habere ¶ ad ¶ Post ¶ veni

κράν, δικασθῶν τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ διεαυτός 16

ἀσκά ἀπεροσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀνθρώπων διαπαντός. δι' ἐτη δὲ πλείονων παρ-

¶ & vota.

ἐπι eleemosynas facturus in gentem meam, & ἡλίμην ἐλεημοσύνας ποιῶσαν εἰς τὸ ἕνθ' μου, καὶ oblationes. In quibus inveniunt me purificationem in templo, 17

περισσοφίας ἐν οἷς εὐρέν με ἡγιστάδην ἐν τῷ ἱερῷ, 18

Et apprehenderunt me, clamantes & dicentes: Tolle inimicum nostrum.

non cum turba, neque cum tumultu. Quidam autem ex οὐ καὶ ὄχλου, οὐδὲ καὶ θορύβου. τινες δὲ ἀπὸ τῆς 19

ἄλλ' Ἰουδαί, quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, ἀόσας ἰουδαίαι, οὐς δὲ ἐπὶ σου παρῆναι, καὶ κατηγορεῖν, si quid haberent adversus me: Aut ipsi hi dicant, si quid 20

ἐστὶ π' ἔρχεται πρὸς με ἢ αὐτοὶ οὗτοι ἐπιπρωσῶ, εἰ π' 20

¶ iniquitatis, ἐάν σθην in concilio, Nisi ¶ salummodo ¶ inter eos,

inuenerit in me iniquitas, stante me in conspectu, εὐρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα, τῆς τῶν μου ἐπὶ τῷ συνειδέειν, 21

ἢ πρὸς μίας ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκράξα ἑσῶς ἐν αὐτοῖς, ὅτι 21

de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis. πρὸς ἀνάστασιν νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

autem ¶ Felix, certissime sciens ¶ hac

Audienti autem hac Felix, distulit illos, exquirens ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ φίλιξ, ἀπέβλεθε αὐτοὺς ἀκριβέστερον 22

corroscens qua de via ἦ, dicens, Cum Lyfias tribunos descen- εἰδὼς τα πρὸ τ' ὁδοῦ, εἶπὼν, ὅταν λισίας ὁ χιλιάρχος κατὰ- 22

δέρη, & pertransam qua per. voi. συνέστασιν καὶ εἶ, διαγινώσκουμαι τὰ καθ' ὑμῶν διατάξασθαι τὸ 23

¶ audiam Intuit

centurioni custodire Paulum, haberetque taxationem, et ut- πρὸ ἑκατοντάρχη περιεῖχε τ' παύλλον, ἔχεν τὴν ἀνεσίαν, καὶ ἀν- 23

μῆσαν prohibere pproprium ei ministrare, cum atire cum. δευρὰ κωλύειν τ' ἰδίῳ αὐτῶ ὑπηρετεῖν, ἢ περὶ σὸν χεῖρ' αὐτοῦ. 23

¶ cum, & ¶ requiem, nec nunquam ¶ de his

Post autem dies aliquos adueniens Felix cum Μετὰ δὲ ἡμέρας πέντε ἀπερχόμενος ὁ φίλιξ σὺ 24

δ' ἰουδαίη

Dicitur illa voce propria existente Iudæa, I accersit * sua que etas /
 δροσάλλη τῆ ζωμακί ἰδία αὐτῶν ἰουδαία, μετεπέμψατο // vocavit
 Paulum & audiuit de eorum de quæ in Christum Ictum p ab eo fidem
 τὸν παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτὸν πρὸ τῆς εἰς χριστὸν ἰουδαίᾳ // est
 fide. * Differente autem illo de iustitia & * Disputante
 25 πρὸς. διαλεγόμενον ὃ αὐτὸν πρὸς δικαιοσύνης καὶ // de
 castitate, & iudicio futuro esse, tremefactus
 ἐγκρατείας, καὶ τὸ κείματος τῶ ἰλλοῦτος ἐσέντ, ἐμβροχ-
 φαῖς Felix, respondit, quod nunc habens, vade opportunitate // attinet
 ἡνώματος ὁ φηλῖξ, ἀπεκείθη, τὸ νῦν ἔχον παρεῖνι * χαρὸν // tempore oppor-
 autem nullus accersam te: Simul & sperans quod // tuno
 26 ὃ λαβὼν μετὰ κέρσεμαί σε * ἀμα καὶ ἐπέλεξεν ὅτι //
 pecunia daretur ei à Paulo, ut salutes eum: //
 χρέματα δοθῆσεν αὐτῷ ὑπὸ τῶ παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτὸν * //
 * ideo & frequenter cum accersens, loquebatur // ei. // propter quod
 δὶο καὶ πυκνότερον αὐτὸν μετὰ πέμψομενος ὠμίλει αὐτῶ // cum eo.
 27 διέτιμα ὃ πληρωθείσης, ἔλαβε δὲ δόδρον ὁ φηλῖξ, πρ-
 cium Festum. Volens que gratis pretere Iudæis // autem gratiam
 κιον φῆσον. δέλων τε χάριτας κατὰ δέματα τοῖς ἰουδαίοις ὁ
 Felix, reliquit Paulum vincum.
 φηλῖξ, κατέλιπε τὸν παῦλον δεδεμένον.

CAP. XXV. κέ.

Festus ergo ingressus provinciam, post tres dies ascendit // cum venisset in
 1 Φησ * οὐκ ἐπίβας τῆ ἐπὶ αρχῆ, μετ' τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη // triduum
 is Hierosolymam à Caesarea. // Iudæiam autem // Adieruntque cum
 2 εἰς ἱεροσόλυμα ὑπὸ χαίταρειας. ἐνεφάσαν ὃ // & principes
 si ex princeps sacerdotum, & primi Iudæorum adversus
 αὐτὸν, τε ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρῶτοι τῆ ἰουδαίων κατὰ τοῦ
 Paulus, & rogabant eum: Postulantes gratis
 3 παύλου, καὶ παρεκάλου αὐτὸν, αἰτῶμενοι χάριν // p iuberet perduci
 aduersus eum, ut p accerseret eum in Hierusalem: //
 κατ' αὐτὸν, ὅπως μεταπέμψῃ αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, // r tendentes vt
 infidias * facientes iustificare eum per // inuam. // interficent
 ἐρέδραν ποιῶντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. // * in via. // autem
 Ipse quidem ergo Festus respondit, seruari Paulum in
 4 ὁ μὲν οὐκ ἐπίβας ἀπεκείθη, τηρεῖται τὸν παῦλον ἐν // p maius profesturum.
 Caesarea, scilicet autem futurum in festinatione proficisci.
 χαίταρεία, εαυτὸν δὲ μελλεῖν ἐν τὰ χει ἐκπορευεῖσθαι.
 Qui ergo potentes in vobis, etc, simul descendentes, si quod // sunt
 5 οἱ οὐκ ὀνομαστοὶ ἐν ἡμῖν, φησὶ, συγκαταλατῆς, εἰ π //
 est in viro * hoc, accusate eum. // * crimen,
 ὅτι ἐν τῷ ἀνδρὶ τοῦτω, κατηγορεῖται αὐτῶ.
 Demoratis autē in illi dies potius quam octo, descendens // inter eos
 6 δὲ πρὸς τρεῖς ἡμέρας ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ ὀκτώ, κατὰ βίαις // p non amplius
 // aut decem, etc-
 scidit

* & altera die scilicet in Caesarem, * postquam sedens pro tribunali, ius
 dit ¶ & εἰς χησαρειαν, τῇ ἐπαυρειον καθίσας ὅτι τὸ βήματος, ἐπέ-
 ¶ Qui cum per- sit Paulum adduci. P. Adveniens autem
 dūm esset, λασε τὸν παύλον * ἀχθῦσαι. Ὁ δὲ ἀγαθομῶν ὃ 7
 αἰ γομαί es, circumfecerunt qui ab Hierosolymis descendi Iudaei,
 ¶ eum. αὐτὸς, ἐπέειπεν οἱ ἄπο ἱεροσολύμων καὶ ταβερσῆνοτες ἰουδαῖοι,
 * Hierosolyma multas & graves ¶ causas habentes aduersus Paulum, quas
 ¶ causas obicien- πολλὰ καὶ βαρῆα αἰτιώματα φέρυτες κατὰ τὸ παύλου, α
 tes, non poterant probare; ¶ Rationem eo, Quoniam
 ¶ Paulo rationem reddente, οὐκ ἴσχυον ἀποδείξαι. Ἄπο λογομῶν αὐτοῦ, ὅτι 8
 neque in legem Iudaeorum, neque in templum, neque in Ca-
 saream ¶ peccavi. Festus autem Iudaeis volens gratiam
 ¶ quicquam σαφὰ ἡμαρτον. ὁ φῆσος ὃ τῆς ἰουδαίους θέλων χάριν,
 probare, respondens Paulo dixit: Vis in Hieroso-
 lynam ¶ ascendere, & ascendens ibi de his iudicari apud me
 λυμα ἀνάστα, ἐκεῖ ἀπὸ τούτων κείνεσθαι ὅτι ἐμοῦ;
 ¶ No: Dixit autem Paulus: Ad tribunal Caesaris ἔβην ἰσθ,
 εἶπε δὲ ὁ παύλος, ὅτι τὸ βήματος καίσαρος ἐστὶς ἐμῆ 10
 ¶ non ubi me oportet iudicari. Iudaeis ¶ nihil nocui, sicut ἐ τὴ
 οὐ με δεῖ κείνεσθαι. ἰουδαίους οὐδὲν ἠδικῆκα, οἷς καὶ οὐ
 ¶ melius * aut * pulchius nosti. Si quidem enim nocui, * & dignum
 χεῖλλον ὅτι γινώσκεις. εἰ μὴ γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιον ἢ
 morte feci aliquid, non recuso mori: si vero
 ¶ eorum quae nihil est ¶ quoniam hi accusant me, nemo me potest
 οὐδὲν ἔστι ἂν οὗτοι καὶ τροροῦσί μου, οὐδεὶς με δυνάται
 ¶ donare. illis ¶ cruciare. Caesarem appello.
 αὐτοῖς χρεῖσθαι. καίσαρα ὅτι κηρύσμαι.
 Tunc Festus colloctus cum concilio, respondit
 τότε ὁ φῆσος συλλογήσας με τὸ συμβουλίον, ἀπεκρίθη, ἢ
 Caesarem appellῆσθαι ad Caesarem ibi.
 καίσαρα ὅτι κηρύσμαι, ὅτι κηῖρα πορευση.
 ¶ Et cum dies al- ¶ Diebus autem proactis quibusdam, Agrippa rex & Her-
 quos transacti essent, κημερῶν ὃ Ὁ δὲ ἀγαθομῶν πᾶν, ἀρχιπρασ ὁ βασιλεὺς κηῖρα 11
 * ad salutandum nice descendente in Caesarem * salutari E sum.
 νίκη καὶ τῶν ἡσθαι εἰς χησαρειαν ἀσπασόμενοι τὸ φῆσον.
 ¶ Et cum ¶ Ne autem plures dies demorarentur ibi, Festus regi
 ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτρεχον ἐκεῖ, ὁ φῆσος τῷ βασιλεῖ 11
 ¶ de Paulo indicavit quae Paulus dicens: Vir quidam est derell-
 ἀνέδειτο τὰ κη τῶν παύλον, λέγων, ἀπὸ τῆς ὅτι κατὰ χημε-
 ¶ eum esse Hierosolymis, adre- ritus a Felice vincitur De quo, facta me
 runt me in Hierosolyma, indicaverunt principes sacerdotum & temo-
 ἐμφανίζω εἰς ἱεροσολύμα, τὸ ἐμφανίσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ κηρεῖ-
 τρεῖς

res Iudaeorum, postulantes aduersus illum damnationem.

πρὸς ἑβραίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτὴν δίκην.

Ad quos respondit, Quia non est consuetudo Romanis do-

16 πρὸς οὐδ' ἀπεικείδω, ὅτι οὐκ ἔστι ἐθῶς Ἰουδαίοις χα-
nare aliquem hominem ad perditionem, prius quam *accu- *Is qui accusatur
ρίζεται πῖνα ἀδράπων εἰς ἀπόλειαν, ἡσὶν ἢ ὁ κατηγο-
satus ad emperitum habeat accusatores, locumque
presentes

ροῦ ἡμῶν κατὰ πρῶτον ἔχει τὰς κατηγορίας, τοῦτον τε

ἀπολογίας λαβεῖν περὶ τὸ ἐγκλήματός.

Conuenientibus ergo illis hinc, *dilationem nullam
P defendendi
ad abluenda
grunius. Cum
conuenissent
* sine ulla dilatio-
ne,

17 Συμβουλεύσας οὖν αὐτῷ ἐνθάδε, ἀναβολῶν μηδεμίαν
faciens, sequenti ἥ sedens pro tribunali, iussi
|| die

ποιποῦμαι, τῆ ἕξης ἡμέρας ὅτι τὸ βήματος, ἐπέλευθα
adduci virum. De quo P stantes accu- P cum stesissent

18 ἀχθῆναι τὸν ἀνδρα* περὶ οὐ σαδόντες εἰ κατηγο-
factores, nullam causam deserebant quoniam suspicabar ego. || de quibus malā

ρῆσι, οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπιφερόντων ἡμῶν ἡμετέροισιν ἔχουσιν
Questiones verb quosdam de * propria superstitutione habebant * sua

19 ζητήματα δὲ πῖνα περὶ τῆς ἰδίας δευσιδαιμονίας εἶχον
aduersus eum, & de quodam Iesu defuncto, quem affirmabat

πρὸς αὐτὸν, καὶ περὶ πῖνος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφραστον
Paulus viuere. Hestians autem ego sine eam qua de || de huiusmodi

20 ὁ παῦλος ζῶν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ εἰς τίω περὶ
hoc quaestionem, dicebam, si veller ire P in Hier. P Hierosolymam;

τούτου ζητήσιν, ἔλεγον, εἰ βούλοιστο παρενεῖναι εἰς Ἱερου-
salem & ibi iudicari de istis. Si Paulo || autem

21 σαλῆι, καὶ κεῖ κείνηται περὶ τούτων. τῷ δὲ παύλῳ
appellante * seruari se ad Augusti co- * vrfervarefetur

ὅτι παλαιῶν τῆρηθῆναι αὐτὸν εἰς τίω τῷ σεβαστῷ διέ-
gnitionem, iussi seruari eius, hestique quā minam eum || donec

γνωσῖν, ἐπέλευσα τηρεῖν αὐτὸν, εἰς οὐ πέμψω αὐτὸν
ad Caesarem. Agrippa autem ad Festum dixit:

22 πρὸς χεῖρα. ἀχιππας δὲ πρὸς τὸν φησον ἔφη,
Volebam & ipse hominem addire. Hic autem, Aras,

ἰβουλάριον καὶ αὐτὸς τῷ ἀνδράπου ἀκούσει. ὁ δὲ, αὐεῖον,
inquit, audies eum. P Ergo posthinc veniente || Altera autem

23 φησιν, ἀκούσῃ αὐτῷ. τῇ οὖν ἑσπέρῳ ἔλθοντος τῷ
Agrippa & Bernice cum multa adhibitione, & Iuroreum || introissent

ἀχιππῶν τῆς βερνίκης μετὰ πολλῆς στρατιᾶς, καὶ εἰσελθόν-
tibus in auditorium cunctaque tribunali & viciis

των εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τε τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀδράπαι
* secundam emperitum existentibus ciuitatis, & iubente * principalibus

τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντες τῷ
Festo, adducatur et Paulus. Et dicit Festus Agrip-

4 φησει, ἦχθη ὁ παῦλος. καὶ φησιν ὁ φησος, ἀχιπ-
p- &

Et nunc in spe que ad patrem* repromissit* nobiscum

6 και νυν ε'π' ελπίδι της εσσης του πατρός επαγγελίας
fionis || facta a Deo, pro iudicio subiectus.

χρηστικη προσδοκασια του θεου, εστι η κεινομηνη

In quam duodecim tribus nostrae in aspidochora nocte & die

7 εις ταυτα δεσχεφουλον ημεω εν εκτενεια νυκτα κη ημερας
deservientes, sperant deum exire: de qua spe ac-

λατρευον ελπίζουσι κατ' αυτην, ουκ ης ελπίδος εν κη-
quisor, rex Agrippa, a iudeis.

λοδομαι, βασιλευσιν αχιππα, κατ' ην ιουδαϊον.

Quid incredibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitavit

8 τι απιστον κρινε παρ' υμιν, ει ο θεος νεκροισιν εζηρει;

Pro quidem ego videbar mihi ipse, aduersus nomen Iesu

9 εγω μω ουκ εδοξα εμμετω προς το ονομα ιησου του
Nazareni - debere multa contraria agere:

καζωρουουθειν πολλα εναντια προσεξαι

Quod & feci in Hierosolymis; & πολλοις ην ενων ενω

10 ο και επόνησα εν ιερουσαλυμοις, & πολλοις ην ενων ενω
* carceribus inclusi, a principibus Sacerdotum imprisonatum* in

φυλακωσ κατεκλεισκα, πτωσ ενω ην αρχιερεων εξουσιασ
accipiam: inter eosque illis, aculi & suffragium.

λαβων αιαιρουιμων τε αυτην κατιωσ ην φρον

Et per omnes synagogas frequenter uniens eos,

11 και κη πασας τας συναγωγας πολλακις πικρωων αυτουσ
compellens blasphemare, immoderateque insidens eis,

λωσ ην κησεν βλασφημειν, πειστωσ τε εμμεαινομωσ αυτουσ;
persecuebar vsque & in exteris ciuitatibus: In quibus & pro-

12 εδωκακωσ ενω εις τας εξω πολεισ εν οισ και πο-
sui in Damasco cum potestate & procuratione || permittu pri-

ρωσ ουδωσ εις τωσ δαμασκων μετ' εξουσιασ και επιδρασ τωσ
a principibus sacerdotum: Die iudica, pro in viam & in via

13 ποσ ην αρχιερεων ημερας μεσσησ, κατ' αυτην οδον
vidi, rex, * calidus supra splendorem Solis, * de celo

ειδον, βασιλευσ, ουρανωσθεν ενω τωσ λαμπεσθησ του ηλιουσ,
* circumfolatus me lumen, & eos qui || cum me proficiscentes.

πεσλασμουσ με σωσ, και τουσ σωσ εμοι παρενομωσ.

Omnem autem deciderunt nobis in terram, audiri vocem

14 παυτων δε κατ' αυτην αυτην ημεω εις ην γλωσσηκουσ φωνω
loquentem & ad me, & dicens: Hebraica lingua, Saule, Saule,

15 ληθησ ποσ με, κη λεγωσ τη εβραϊδι διαλεκτω, σαουλ σαουλ
quid me persequeris? durum tibi ad stimulos calcitrare.

τι με διωκεισ, σκληρην σοι ποσ κεντρα λακτισην.
Ego autem dixi, Quis es Domine? ille autem dixit: Ego sum Ie-

15 εγω ε'π' αυτην, τισ ει κυριε; ο ε'π' αυτην, εγω ειμι ιη-
sus, que in persequeris. Sed exurge, & sta supra

16 σοισ, ον συ διωκεισ. αλλα αναστησ, κη στησ επι

CAP. XXVI. Acta Apostolorum.

vt constitutum
 ὁ πρόμας
 eorum quæ
 & eorum quibus
 * populis
 * nunc
 vt conuertantur
 p de
 * vt accipiant
 * interfectio
 per fidem quæ est
 sunt Damasci
 &
 * vt pernitentiam
 agerent, & con-
 uerterentur
 * hinc ex
 cum essem
 * comprehensum
 * volentes me
 * Auxilio autem
 aditus Dei.
 τριχάνω
 hodiernum
 * minori atque
 maiori,
 * quàm ea quæ
 * futura
 annuntiaturus est
 p loquens, & ra-
 tionem reddens
 Et Paulus,
 pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi.
 τὸ πῶδες σου εἰς τὸ τοῦτο ἵνα ἴδωθῶμαι σοι, ὡς χειρῶν σου εἰς
 ministrum. & testem [quod] inquit & iudicem, & quæritum, apparo tibi.
 ὡς πρῶτον καὶ μαρτυρῶν τὴν εὐαγγελίαν, ὡς τὸ θεομαρτυρῶν σοι.
 Eripiens te de populis, & Gentibus, in quas ego
 ἐξαίρουμένός σε ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ
 te mīto, Aperire oculos eorum, ἵνα conuertantur
 ἀποστρέψαντες ἀνοήτως ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τὸ ὄπισθεν ἰδεῖν
 & tenentur ad lucem, & pposititate faciant ad Deum,
 δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἰδόντων
 * ad accipiendam eos remissionem peccatorum, & sortem * in
 τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἀφεσιν ἀμαρτιῶν, καὶ κληρον εἶναι τοῖς
 sanctificationis fide qua in me. Jude, rex
 ἡγιασμένοις, πιστεῖ τῇ εἰς ἐμέ. ὁ δὲ γεν, βασιλεὺς
 Agrippa, non fui incredulus cælesti visioni.
 ἀγρίππα, οὐκ ἐγνώμην ἀπειθείης τῇ οὐρανῷ ὄπισθ' ἰδεῖν.
 Sed his quibus Damasco primū, & Hierosolymis, p in
 ἀλλὰ τοῖς ἐν δαμασκῷ ὄφθ' ἰδόντων, καὶ ἱεροσολύμοις, εἰς
 omnemque regionem Iudææ, & Gentibus annun-
 tiabam * remittere, & iocunter ad Deum, digna per-
 νitentiam, καὶ ὄπισθεν ἰδεῖν τὸν Θεόν, ἅξια τῆς με-
 nitentis opera facientes, * Causa horum me Iudæi
 πανταίως ἔργα ἀποδοκίματον. ἐνεκα τούτων με εἰς ἰουδαίαν
 comprehēdentes in templo, ptentabant interficere.
 συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶντο ὡς χειρῶν σου εἰς.
 * Auxilium igitur nactus
 ὀπισθεν οὖν τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἄχει τῆς
 diem ἵνα hoc sc. iustificans pparatioque & merito,
 ἡμέρας ταύτης ἔστηκα, μαρτυρούμενος μικρῶ τε καὶ μεγάλῳ,
 nihil extra dicens eorum qua & Prophetæ locuti sunt * futurorum
 οὐδὲν ἔκτος λέγων ὡς τὸ οἱ ἀποφῶντες ἐλάλησαν μελλόντων
 esse, & Moyse: Si passibilis Christus, si peccatus
 γίνεσθαι, καὶ μωσῆς εἰς παιδείας ἄχειστος, εἰ ὄφθ' ἰδόντων
 ex resurrectione mortuorum, lumen futurum est annuntiare populis
 ὡς ἀναστάσις νεκρῶν φῶς πάντων κατὰ τὸν λαόν
 & Gentibus. Hæc autem voce dixi, Infantis Paulæ: multæ te li-
 καὶ τοῖς ἐθνεσιν. ταῦτα δὲ ὡς ἐπολοζουμένου, ὁ δὲ
 Festus magna voce dixit, Infantis Paulæ: multæ te li-
 φῆτος μεγάλη τῆ φωνῇ ἔφη, μαινῆ πάλιν τα πολλά σε νεμέ-
 teræ ad insaniam conuertunt. * Ille vero, Non insanio,
 ματα εἰς μαγίαν περὶ σέ περ. ὁ δὲ, οὐ μαινόμενος,
 inquit, optime Feste, sed veritatis & sobrietas ver-
 φησι, κρατῆσε φῆσε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήμα-
 ba eloquor.
 τα ὡς ἐποφῆσε, γομαι.

Scit enim de his rex, ad quem & * li. * constanter
 26 **ἔπισταται γὰρ αὐτῷ τῶν ὀ βασιλεῖς, ὡς ὅν καὶ παρ-**
 scitatis vobis eloquor: latere enim cum quicquam horum non ar- || nihil
 ῥηστοζοιμενος λαλοῦ. λανθασειν γὰρ αὐτοῦ π τῶντων οὐ παρ-
 bitor: neque enim in angulo gestum p hoc est. quicquam horum
 δομαι* εὐδὲ γὰρ ἐν γωνίᾳ πεπεραγμένον τὸ τοῦτο δεῖ.

Credis rex Agrippa Prophetis? scio quia
 27 **πιστεύεις βασιλεῦ ἀχιππα τοῖς γραφήταις; οἶδα ὅτι**
 credis. Ipse autem Agrippa ad Paulum ait: In

28 **πιστεύεις* ὁ δὲ ἀχιππας ὡς τὸν παῦλον ἔφη, ἐν**
 * pavi me fuisse Christianum fieri. * At Paulus * modico
 29 **ὄλιγῳ μὲ πείθεις χριστιανὸν γινῆσθαι. ὁ δὲ παῦλος**
 ait: || Optavit vivere Deo, & in p pavo, & in * multe, non || Opto apud Deū,
 ἔειπεν, † δὲ ξαίλου αὐτῷ θεῷ, † ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ, & p modico,
 * solum te, sed & omnes audientes me hodie, fieri d' xoma p magno,
 μόνον σέ, ἀλλὰ καὶ πάντας τῶν ἀκούοντάς με σήμερον, γινῆσθαι
 tales, qualis & ego sum, exceptis vinculis his. d' xoma
 τῶντων, ὅποιός καὶ γὰρ εἰμι, πεπεραγμένος ἦν δεσμῶν τῶντων.
 Et hac dicente vobis, exsurrexit rex, & Præles,
 30 **καὶ τὰν ὧ εἶπὼν ὅς αὐτῶ, ἀνέστη ὁ βασιλεῖς, καὶ ὁ ὑγεμὼν,**
 & Benice, & pconfitebantur ei. qui assiduebant
 ἢ τε βερνίκη, καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς
 Et * secedentes loquebantur ad invicem, dicentes: Quia
 31 **καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλωμεν ὡς ἀλλήλοις, λέγοντες, ἐπι**
 miti morte dignum aut vinculis * facti homo iste. qui fecit
 οὐδὲν θαύματος ἄξιον ἢ δεσμῶν ὡς αὐτοῦ εἶπεν.
 Agrippa autem Facta dixit: Dimitti poterat ho-

32 **ἀχιππας δὲ τῷ φησὶ ἔφη, ἀπολεύθει εἰς ῥώμα τοῦ αὐ-**
 mo hic, si non appellasset Cæsarem.
 θρωπος ἐγὼ, εἰ μὴ ἐπακέκλιτε χεῖρα.

CAP. XXVII. κζ.

Vt autem iullicatum est navigare nos in Italianis
 1 **ὡς δὲ † ἐκρίθη τὸ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, κεινομαι**
 straliderunt & Paulum, p & eosdam alios viaibus cen || & iradi
 παρεδίδωμι τὸν τε παῦλον καὶ πῦας ἑτέροις δεσμῶν ἐκα- p cum reliquis
 turiani, nomine Iullo, cohortis Augustæ custodiis
 τὸν ἀρχὴ, ὄνοματι ἰουλίῳ, ἀπέρος σεβασῆς.

Ascendentes autem navem Adramyctenam, * furri navigare * incipientes
 2 **ὅπθ' αὐτῆς δὲ πλοῖον ἀδραμυκηνῶν, μέλλοντες πλεῖν**
 que circa * Asian loca, & auceili sumus, exsistente cum nobis * Alex
 τῶν κατὰ τὴν ἀσίαν τόποις, ἀρχὴ θημῶν, ὄντος σὺν ἡμῶν
 Antiracho Macedone Thessalonicensi.
 ἀεισεργου μακρόν & δεσποτικέως.

p & que altera devenimus in Sidonem. humane que p Sequenti autem
 3 **τῇ τε ἑτέρᾳ κρητήθ θημῶν εἰς σιδῶνα. φιλιανδρῶπως τε**
 dic * autem

CAP. XXVII. Acta Apostolorum.

* Paulū tractans, Iulius * Paulo * vjvs, permittē ad
 ὁ ἰουλιὸς τὸ παύλου χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοῦ
 ἡρε, & ῥαγετε amicis, & comitem curam sui Phancisei. Et inde
 φίλους προώθεντα, ὀπιμαλείας τυχεῖν. καὶ κείθεν 4

* cū sustulisset, * autē, subnavigantibus Cyprium, * propter hoc, ven-
 tum, * propterea quod ventis essent contrarij. Et hęcque pelagus quod iuxta Ciliciz & Pamphyliz et Pamphyliam portuavigantes, p̄delatū sumus in Myra, 5
 κίαν καὶ παμφυλιαν δὲ πλεύσαντες, κατῆρχθημεν εἰς μύραν Ἰβηυς Lyciz. Et ibi inuentus est centurio nauem 6
 τῆς Λυκίας. καὶ κεί δ' ἄρ' ὁ ἐκείτονταρχὸς παλοῖον 6

* transposuit Alexandriam nauigantem in Italiam, * impoſuit nos in
 αλεξάνδρινον πλοῖον εἰς τὴν ἰταλίαν, ἐρεΐβασεν ἡμᾶς εἰς
 αὐτό. ὅν ἰκατά. δε ἡμερῶν βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις 7
 ἤμοῖμοι καὶ τὴν κνίδον, μὴ προσεαίντος ἡμᾶς τὸ ἀέμου, 7
 ὑπεπλευσάμεν τὴν κρητὴν κατὰ Σαμόνιαν. 8

* Et iuxta nauigantes, * Vixque ꝑ̄terlegentes sam, venimus in locum quēdā
 καὶ ἡμῶν κἀρος λιμῶνα, ὃ ἐγγὺς τῷ πόλις λαοσία. 8
 ἰκατόν ᾧ χρόνον δὲ ἀνηνοῦν, καὶ ἔτος ἦδη ὀπισθοδύς 9
 τὸ πλοῖον, δὲ τὸ καὶ τὴν νησίαν ἦδη παρῆλυθεναι, παρῆλθε
 ὁ παύλοσ, λέγων αὐτοῖσ, ἄνδρες, διατώ ὅτι μετὰ 10
 ὑβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τὸ φορτίου καὶ τοῦ πλοῖου
 ἀλλὰ καὶ τῆ ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῖον.
 ὁ δὲ ἐκείτονταρχὸς τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπέειπε 11
 δεῖ μᾶλλον, ἢ τοῖσ ἑαδὸ τοῦ παύλου λερομῶσ.
 αὐτῶν δὲ τὸ λιμῶνα ὑπερῶντος πρὸς ὄρα χειμα- 13
 σίαν, οἱ πλείους ἐθεντο βραβύ ἀναχθῆναι καὶ κείθεν, εἰ πως
 δύναντο κατατήσαντες εἰς φοινίκια, ὡσφχειμάσασθαι, λι-
 μῶνα τῆς κρητῆς βλέποντα καὶ λίβα καὶ καὶ χρόνον.

Adspirante autem * Noto, affirmantes propolitus] * Auro, [se

13 ἑσπορεύσαντος δὲ νότου, ῥέξαντες τῆς πρεσβυτείας
tenere, & solvemes Aflon, legabant Cretam. cum subuliffet de

κεκρατημένα, ἄραντες ἄσπον, παρελέγοντο τῷ κρητίῳ.

Post non multum autem nihil * contra ipsam * veniens Typhonicus, se

14 ματ' οὐ πάλυ δὲ ἔβλεψε κρητ' αὐτῶς ἀνέμος τυφωνικός,

* vocatus Euxestylon. Cretaia autem qui vocatur Fu-
roaquillo Con q.
accepta esset na-
vis,

15 ὁ καλούμενος εὐεσκαλύδων. Ἰσπαρτιδιώτης δὲ τῷ

πλοίου, κρητ' οὐκ ἔβλεψε ἀπὸ φθαλμῶν πρὸ ἀνέμου, ἐπίδη

domia ferebamur. P Insulam autem quandam * juxta nos, in
fuit, data na-
vis flatibus,
P in * de
* que vocatur
Caudu
obtinere sca-
pham. Qua sub-
lata,

16 ὄντες ἐφερομεθα. νησὶν δὲ πρὸ ὑποδραμιόντες,

* vacatam Claudam, vix potuimus | compositi fieri
καλούμενον κλαυδίῳ, μόλις ἰσχυρῶν πρεκρατεῖς ἤμεσθ

scapha. Quam subducentes, adiuvariis viebamur,
lata,

17 τῶς σκαφῆς * ἢ ἄραντες, βοηθείαις ἐρχώμεθα,

accingentes navem, timentisque ne in Syr-
tim incident, & submittent, vas, sic ferebantur. P summissio vale

† ὑποζωνιώμεθα τὸ πλοῖον, φοβουμένοι τε μὴ εἰς τίῳ πύρ- ὑποζωνιά

18 Ἰσπαρτιδιώτης δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῆ ἕξῃς ἐμβολίῳ

fecerunt. Et tertia | nostra manibus armamenta | die sua

19 ἐποιώμεθα. κρητ' οὐκ ἔβλεψε ἀπὸ φθαλμῶν πρὸ ἀνέμου, ἐπίδη

navis & ierimus. Neque autem Sale, neque syderibus
proiecerunt.

20 πλοίου ἐρρήψαμεν. μὴτε δὲ πλοίου, μὴτε ἀσπρῶν

apparuitibus per plures dies, * tempestateque non exigua &

ὄψομαιόντων ὅτι πλείονας ἡμέρας, χειμῶνας τε οὐκ ὀλίγου

imminente, * reliquum ablata erat omnis spes | sed servari nos. iam

ὄψομαιόντων ὅτι πλείονας ἡμέρας, χειμῶνας τε οὐκ ὀλίγου

salutis nostre. P Saluta autem ipsodia existente, tunc stans Paulus

21 πολλῆς δὲ ἀσπίδος ὑπαρχούσης, τότε σαδείς ὁ παύλῳ

in medio eorum, dixit: Oportet vos quidem, ὁ viris, * abedien-
in μέσῳ αὐτῶν, εἶπε, ἴδετε μὲν, ὡ ἀνδρες, πειθαρχή-
tes mihi, non * aushi | Creta, | Ilaccarique

σαταί μοι, μὴ ἀνάγκη ἀπὸ τῆς κρητῆς, κερδύσαι τε τίῳ

iniuriam hanc, & iacturam. Et nunc suadeo * coller-
* Ilaccarique facere

22 ὑβριν ταύτην, ἢ τίῳ ζημίαν. κρητ' οὐκ ἔβλεψε ἀπὸ φθαλμῶν

vobis bono animo esse: placitura enim animis * nulla erit ex vobis, pmissio
nullus

ἡμῶν ἐδύσει. ὑποβολὴ γὰρ ψυχῆς ἡδεμία ἔσται ἕξ ὑμῶν,

præterquam navis. Adsiit enim mihi nocte hac

23 πλοῖον τῷ πλοίου. παρέση γὰρ μοι τῆ νυκτὶ ταύτῃ

angelus Dei, cuius sum * scilicet & deservio, Dicenti: * ego &

24 ἀγγελοῦ τῷ θεῷ οὐ εἰμι, ὡ κρητ' αὐτῶν, λέγων.

Ne timeas, Paulus, Cæsari te oportet assistere: & ecce do-

μὴ φοβῶμαι παυλε * κρητ' αὐτῶν σε δεῖ πρεσβυταί * κρητ' αὐτῶν κα-

qui navigant tecū ^{navigantes cum te.} ait tibi Deus omnes ^{omnes enim} **χρειάσαι σοι ὁ θεός πάντας τοὺς πλεόντας μετὰ σου.**

Propter quod ^{Ideo bono animo estote viri: credo enim Deo, quia sic} **διὰ ἀδουμείτε ἀνδρες· πεισθεὶς γὰρ τοῦ θεοῦ, ὅτι οὕτως ἔ**
^{erit quemadmodum dictum est mihi.}

devenire. ^{In insulam autē quandā oportet nos ^{per incidere.}}
εἰς νῆσον δὲ πρὸς δεξιὰς ἡμῶν ἐπιπροσεῖν. 26

Sed posteaquam ^{Utrū verò quartadecima ^{nox facta est,} portu}
<sup>superuenit, ut ^{nostris in} ^{Adria circa ^{medium} ^{nostris,} ^{supplicabatur nauis}}
^{vigantibus ^{nobis in} ^{nostris,} ^{supplicabatur nauis}}
^{mediam noctem,} **ὡς δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ νυκτὶ ἔφθασε, ἔβραβερον ἄνεμον** 27
^{habetur aliquam sibi regionem. ^{per} ^{voluntas}}
ἡμῶν ἐν τῷ ἀδρια κατὰ μέσον τῆς νυκτός, ὑπενόουσι εἰς γαῖαν</sup>

apparere ^{offerri aliquam sibi regionem. ^{per} ^{voluntas}}
<sup>Qui & summit- ^{inueniunt passus viginti: ^{breui autem ^{distantes,} ^{et} ^{insum}}}
^{entes holidem, ^{separati,}}
^{& postillum inde ^{separati,}}
^{autem ^{holidentes, inueniunt passus quindocim.} ^{Timentes ^{que}}}
προσεύχην πρὸς αὐτοῖς χάριαν. καὶ βολίσαντες 28
ἄρον ὄργυας ἑκοσι· βραχὺ δὲ ἔβραβεσαντες, καὶ πάλιν</sup>

mittentes ^{requiescens in aspera ^{loca incidere,} ^{de} ^{suppi} ^{pro-}}
^{autem ^{holidentes, inueniunt passus quindocim.} ^{Timentes ^{que}}}
βολίσαντες, εὗρον ὄργυας δεκαπέντε· φοβούμενοι τε
μηπως εἰς περαγῆς τοποῖς ἐπιπροσώμῃ, ἐκ προμνήης ῥέ-
^{mittentes ^{requiescens in aspera ^{loca incidere,} ^{de} ^{suppi} ^{pro-}}}

de ^{postea vero navis ^{querentibus fugere ^{per} ^{ex} ^{navis} ^{et} ^{la-}}}
^{cum misissent ^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}}
^{sub ^{||} ^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}}
τῷ δὲ ναυτῷ ζήθουτων φυγεῖν ἐκ τῷ πλοίου, καὶ χα- 29
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσώρει ὡς ἐν

inciperent ^{protra ^{per futurorum} ^{ancoras extendere,} ^{Dixit Pau-}}
^{sub ^{||} ^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}}
πεσφάρας μαλλοντῶν ἀγκύρας ἐκτείνεν· εἶπεν ὁ παῦ- 30
λος· πρὸς ἑκατὸν τάρχη, καὶ τοῖς στρατιώταις, εἰ μὴ οὐτε

Nisi ^{lus ^{centurioni, ^{et} ^{militibus} ^{si} ^{non} ^{hi}}}
^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσώρει ὡς ἐν
πεσφάρας μαλλοντῶν ἀγκύρας ἐκτείνεν· εἶπεν ὁ παῦ-
^{lus ^{centurioni, ^{et} ^{militibus} ^{si} ^{non} ^{hi}}}

scapham fieri ^{Tunc milites ^{absciderunt} ^{funes} ^{scaphas,}}
^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσώρει ὡς ἐν
πεσφάρας μαλλοντῶν ἀγκύρας ἐκτείνεν· εἶπεν ὁ παῦ-
^{lus ^{centurioni, ^{et} ^{militibus} ^{si} ^{non} ^{hi}}}

scapham fieri ^{Tunc milites ^{absciderunt} ^{funes} ^{scaphas,}}
^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσώρει ὡς ἐν
πεσφάρας μαλλοντῶν ἀγκύρας ἐκτείνεν· εἶπεν ὁ παῦ-
^{lus ^{centurioni, ^{et} ^{militibus} ^{si} ^{non} ^{hi}}}

scapham fieri ^{Tunc milites ^{absciderunt} ^{funes} ^{scaphas,}}
^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσώρει ὡς ἐν
πεσφάρας μαλλοντῶν ἀγκύρας ἐκτείνεν· εἶπεν ὁ παῦ-
^{lus ^{centurioni, ^{et} ^{militibus} ^{si} ^{non} ^{hi}}}

scapham fieri ^{Tunc milites ^{absciderunt} ^{funes} ^{scaphas,}}
^{scapham in ^{mare,} ^{obtentu} ^{quasi} ^{si}}
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσώρει ὡς ἐν
πεσφάρας μαλλοντῶν ἀγκύρας ἐκτείνεν· εἶπεν ὁ παῦ-
^{lus ^{centurioni, ^{et} ^{militibus} ^{si} ^{non} ^{hi}}}

* Hoc ergo factum, & reliqui habentes infirmitates. * Qui
9 τούτου οὐκ ἠγομίζοντο, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας. Romanes qui ha-
bebant

in insula, accedebant, & curabantur.
10 οἱ καὶ πολλὰς τιμὰς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγκά-
sibus imposuerunt que pad- usum. necessaria erant;

Post autem tres menses nauigauimus in nauis que hyemauerat
11 ἐν τῇ νήσῳ, ἀλεξανδρινῷ, ἧς ἡγεμὸν ἦν ἀρχαὶ μακάριος
in insula Alexandria, assignata Castori & Politi. cui erat insignis
Castorum.

Et deuenit in Syracusam mansiuimus dies tri.
12 καὶ καταβέντες εἰς συρακούς, ἐπιμεινήμεν ἡμέρας τρεῖς.
Unde circumuenientes deuenimus in Rhegium: & post unum
circumiegentes

13 ὁδὸν περὶ ἡμετέρας κατὰ τὴν ἰθάλην εἰς ῥήγιον, καὶ μετὰ μίαν
diem Padurniense Auctro, secundum uentum in Puzolos. * stante
ἡμέραν ὅθι ἤρξαμεν νότον, δευτέρῳ ἡλδοῦν εἰς ποπόλους. * secunda die

14 οὐ ἀπόντες ἀδελφοί, παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ὅσμι-
re dies septem: & sic in Romam uenimus.
καὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ οὕτως εἰς τὴν ῥώμην ἡλδοῦν.
Et inde fratres audientes ea qua de nobis, exterius
cum audissent, ob-
currebant

15 καλέσαντο οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἔξ ἡλδοῦ
in accersam nobis usque ad Appii forum, & Tres tabernas.
πρὸς ἀπαιτήσιν ἡμῶν ἀρχεὶ ἀπ' αὐτοῦ φέρου, καὶ τειχῶν ταβερῶν.
quos uidens Paulus, gratiarum agens Deo, accepit fiduciam.
cum uideret

16 οὗτος ἡλδοῦν εἰς ῥώμην, ὁ ἐκστράτηγος παρέδωκε
uinctus profecto castorum: ac Paulo permittum est
τὸν δεσμώτην τῷ στρατοπεδάρχῃ, τῷ δὲ παύλῳ ἵ ἐπιτελεῖσθαι
manere. Pre se scriptum cum custodiente se milite.
[Gabinice

17 ἐβλήθη ὁ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συνηλθέσαντι τῷ παύλῳ
conuocatis Iudaeorum primis: Conuenientibus autem eis, dice-
bant ἄντας ἡμῶν ἰουδαίων προσφύτας. (Cυνηλθόντων ὁ αὐτῷ ἑλε-
bac ad eos: Viri fratres, ego nihil conuincens faciens
* eis:
[aduersus plebam
* ab
* cum interrogati-
tionem habuissent
de
[me
[eo quod nulla
esset causa

18 οἱ πῖνες ἀνακρίναντες με, ἐβούλοντο διαλύσειν με, ὅτι τὸ μν-
[me
[ab

CA P. XXVIII. Acta Apostolorum.

Lam causam in esse in me.
 Δέμιαν αἰτίαν θανάτου ὑπαρῆχειν ἐν ἐμοί.

ἀναγκάζω

Contradictibus autem Iudæis coactus sum appellare
 αἰτιπλερόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων, τὴν ἀγκυράν ὅτι πηλοῦσα ἐστὶν 19
 Cxfarem, non quasi gentem meam habens aliquid accusare.

καί σοι, οὐχ ὡς τὸ εἶναι μου ἔχον τι κατηγορησῶν.

Propter hanc igitur causam rogavi vos videre, &

ὅτι ταύτῃ οὐκ εἶμι αἰτίαν παρεκάλει ὑμᾶς εἶδέν, καὶ 20
 alloqui, propter enim spem Israel eavenam

ὡς ὁδοῦ μου. ἔνεκεν γὰρ τῆ ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν αἰτίαν
 hanc circumdatus sum. illi autem ad eum dixerunt:

Ἄε

ταύτῃ περικείμεαι. οἱ δὲ ὡς ἑστὴν εἶπον, 21

Nos neque literas de te accepimus à Iudæa,

ἠκεῖς οὐτε γράμματα πρὸ σοῦ ἐδέξαμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας,

neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit, aut locu-

tus est quid de te malum. Digni sumus autem à te

Rogamus

λίσσῃ τι πρὸ σοῦ πονηρῶν ἀξιοῦμεν δὲ ὡς ἄ σου 22

nam

audire quæ sentis. || de quidem enim sciamus hac

αἰκούσαι ἢ φρονεῖς. πρὸ μὴ γὰρ τῆς αἰρέσεως ταύτης

ei

νοῦν ἐστὶν nobis, quia ubique ꝑ̄ contradicitur.

γνωστὸν ὅτιν ἡμῶν, ὅτι πανταχοῦ αἰπλέγε).

Cum constituitur

ἡ κω

Constituentes autem illi diem, venerunt ad eum in

τοῖς ἡμέραις, τῆ ἀκοῆ ὡς ἑστὴν εἰς τὴν 23

hospitium plures; quibus exponebat, testificans regnum

ξενίαν πλείονος οἷς ἐξεπίθετο, διαμαρτυρούμενος τῆ βασιλείᾳ

θεοῦ, συζενήσας εἰς εἰς ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθους

ἡμῶν, περὶ τῶν τε αὐτῶν τε αἰσθητῶν ἡμῶν τε τῶ νόμου

Moysei & Prophetis, à mand. usque ad vesperam.

μουσῆος καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ ὧν ἕως ἑσπέρας.

quidam credebant

his quæ dicebantur, quidam

|| Cum quæ invidie

non essent concen-

sentientes,

ꝑ̄ bene

Et hi quidem persuadebantur diis, hi vero non credebant.

καὶ οἱ μὲν ἐπειθόντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστου. 24

|| Discordes autem existentes ad invidiam, discedebant, dicente

αὐτῶν ἀποφασίζοντες ὡς ἀλλήλοις, ἀπελθόντες εἰς τὸν

Paulo verbum vanū, Quis spernit me Spiritus sanctus locus est

τῶ πάλου ῥῆμα ἐγ, ὅτι κηλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐλάλησεν

per Esaiam prophetam ad patres nostros,

διὰ τοῦ ἁγίου τοῦ προφήτου ὡς τοῖς πατέρας ἡμῶν,

Aure

Dicent: Vade ad populum istum, & dic: Audistis au-

λέγον, πορεύθητι ὡς τὸν λαόν τῶν, καὶ εἶπον, ἀκοῆ ἀκούσθη 26

dictis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non intuetis.

perspicitis.

σετε, καὶ οὐ μὴ σωητε καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ ὠκισθητε

Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauitet

κατακλύθη

τῆ παχυνθῆσθαι γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠκισθησῶν 27

audierunt, & oculos suos compellerunt, ne quid eis

ἠκούσων, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀκατακλύθησθαι, μηποτε

ἴδωσι

videant oculis, & auribus audiant, & corde
 ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ταῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ
 intelligant, & convertantur, & fānem eos.
 σωῶσι, καὶ ὁπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτοῖς.

Notum ergo sit vobis, quoniam Genibus missum est

18 γινώσκον οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπετάλη τὸ
 salutare Dei, ipsi & audiant.
 σωτηρίαν τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

Ei hæc ^{illa} dicente, abierunt Iudei, mul- cum dixisset,
 19 καὶ ταῦτα αὐτὴ εἶπὼν, ἀπὸ λ. δ. οἱ Ἰουδαῖοι, πολ- ceterum ab eo

eam habentes in seipsis quæstionem. inces se
 ἄλλω ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ζήτησιν.

Manu autem Pauli biennio toto in proprio conducto, & suo

30 ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ
 suscipiebat omnes ingredientiæ ad eum: qui ingrediebatur
 ἀπέδραχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν.

Prædicans regnum Dei, & docens ea quæ de ^{hæc}

31 κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ πρὸς τὸ
 Domino Iesu Christo, cum omni libertate, improhibite. fiducia, sine pro-
 κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὴ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως.

Fine ^{Actuum} Sanctorum Apostolorum.

Τέλος τῆς περὶ ἀράξεων τῆς ἁγίων Ἐπιστολῶν.

mihī nuntiatur in uniuerso mundo. Tēbis enim inueniēti
 περγέλλει) εν όλω τῷ κόσμῳ. μαρτυς γὰρ μου ὄντι 9
 Deus, cui seruido in spiritu meo, in Euangelio
 ὁ θεός, ἡ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματι μου, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῷ
 quod sine inter- filij eius, sicut indefinenter memoriam vestri facio,
 missione ἡοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀβλαβήτως μνησθῆναι ὑμῶν ποιοῦμαι
 venienti aliquando prosperū iter habebā in voluntate Dei, venire ad
 ἀποδοῦμαι ποτὲ ἰδοῦμαι εἰς τὴν ἀποδοῦμαι ἐν τῷ θεῷ, ἡλθεῖν πρὸς
 gratiz vos. Desidero enim videre vos, ut aliquid impertiar do-
 μεταδίδωμι ὑμῶν. ἔπι ποτὶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι * μεταδῶ χά- 12
 || spiritualis, mun vobis || spirituale, ad stabiliri vos:
 P confirmandos εἶσμα ὑμῶν πνευματικὸν εἰς τὸ ἰσχυρῶσαι ὑμᾶς.
 * Id * consolari || est * συμφορ- ἡσασθε, ἡσασθε, συμφορᾶ κληθῆναι ἐν ὑμῶν ὄψε τῆς ἐν ἀλ- 11
 κλέω ληλοῖς πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐδέλω δὲ ὑμῶν 13
 P Nolo ignoscite fratres quia serpe proposui venire ad
 ἰσχυροῦν ἀδελφοί, ὅτι πολλὰ κῆρτα ἔπεσεν ἐμῶν ἐλθεῖν πρὸς
 * κωλύω vos, & prohibitus sum usque adhuc, ut fructum aliquem habebā
 ὑμῶν, καὶ * κωλύθη ἀχρὶ τῶν δευτέρων, ἵνα καρπὸν πῖνα ἴχω
 ἰσχυροῦν ἐν ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔδραστη. ἑλλήσῃτε 14
 & Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.
 * est, ita quod in me promptum & vobis qui in Roma euan-
 || Romæ estis οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρὸς θυμῶν, καὶ ὑμῶν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐα- 11
 gelizare. Non enim erubescō Euangelium
 γλιτσάδει. οὐ γὰρ ἐπισημαίνομαι τὸ διαγγέλλειν τῶ 16
 Christi: virtus enim Dei est, in salutem omni credenti,
 Ἰουδαίῳ & Græco. Iustitia enim
 ἰουδαίῳ τε πρὸς τὴν καὶ ἑλλήνῳ. δικαιοσύνη γὰρ 15
 Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, sicut scri-
 ptum est: Ἄς ἰσχυρὸς ἐκ hęc viuet. Reuelatur
 P amem ζῆλος, ὁ δὲ δικημος ἐκ πίστεως ἰσχυρῶν. δικαιοσύνη 18
 enim ira Dei de celo, super omnem impietatem & inobedientiam
 γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ, ὅτι πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν
 hominum eorum veritatem * in inobedientia & detinēntium.
 ἀνθρώπων ὅτι τῶν ἀλλήθῃ ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων.
 Quia P est Dei, manifestum est in illis: nam Deus 19
 * enim illis manifestauit. nam inuisibilia ipsius & creatura
 φανερώσονται αὐτοῖς ἐφανέρωσεν τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτῶν ὁπότε κτιστῶν 20
 208-

hamicidii,

nequitiis, avaritia, malicia: pleno invidia, // caute, contentione,
πονηρία, πλεονεξία, κακία μεσού's φόνου, φόνου, έβουδς,
dolo, malignitate, insurrectione
Dei, Deo

latos,

δύλο, κακοηθείας: ψευδειςός καταλάλις, 30
odibiles, contumeliosos, superbos, parvogenes, juveniores malorum,

* non

συγίς, υβρισίς, εσθηφάνοις, αλάζονας, έφρευετ' ας κακίαν,
parentibus, inobedientes, Insipientes, incompositos, * inaff-

* sine afectione,

γονευσιν άπειθείς * άσωπίθεις, άσωπθτοις, άσωπ

abique fondere,

αβίβεις, infederabiles, immisericordes. Qui // im

sine misericordia

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

in cum iudicium

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

per cognovissent,

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

non intellexerunt,

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

qui faciunt,

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

qui consentiant

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

CAP. II. β'

Propter quod // qui iudicatis,

* Ideo inexcusabilis es, o homo omnis // iudicans in quo
Διο άναπολόγητος εί, ω άνδρωπε πās ο κρίνων, εν ω

per eum

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

* que iudicatis, // enim

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

// agunt,

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

qui iudicatis

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

agunt, & facis // άκρεύζω

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

* qui // patientiam

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

per querunt // όπιζητώ

30 // άπινες τ' ο δικίωμα // 31

eternam.

Iis autem ex contentione, & incredulis quidem

qui sunt
qui non acquiescunt
credunt
iniquitati.

8 αἰώνιον. τοῖς δὲ ἔξ ἐπειθέως, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ

veritati, peccantibus autem in iustitia, indignatio & ira.

ἰσηθείας, παιδομαχίας δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὄργη.

Tribulatio & angustia in omnem animam hominis

9 ἑλίψις καὶ στενοχωρία ὅτι πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τῆς

operantis malum, iustique primum & Greci.

κατεργαζομένου τὸ κακόν, ἰσθαι τε σπῆτον καὶ ἑλλῶσθαι.

Gloria autem & honor, & pax omni operanti

10 εὐχὰ δὲ καὶ πμὴ, καὶ εἰρήμη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ

bonum, iustisque primum & Grecis.

τὸ ἀγαθόν, ἰουδαίῳ τε σπῆτον καὶ ἑλλῶσι.

Non enim est acceptio personarum apud Deum.

11 οὐ γὰρ ὅτι σπῆτωπολιτεία παρὰ τοῦ θεοῦ.

Quicunque enim sine lege peccaverunt, sine lege & peribunt.

12 ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἠμῶντον, ἀνόμως καὶ † δόλοῦνται. δότολέως

& quicunque in lege peccaverunt, per legem iudicabuntur.

καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἠμάρτον, εἰς νόμον κειθίσονται.

Non enim audiores legis iusti apud Deum, suas

13 οὐ γὰρ οἱ ἀκρεαταὶ τοῦ νόμου δικαιοὶ σπῆτὰ τοῦ θεοῦ,

sed factores legis iustificabuntur.

ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιοῦνται.

Cum enim Genes quæ non legem habentes, naturæ ea quæ legis

14 ὅταν γὰρ ἔδνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τῶ νόμον

faciunt, eiusmodi legem non habentes, sibi ipsi sunt lex.

ποιῶν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμοι.

Qui ostendunt opus legis scriptum in

15 οἴπνες * ἐνδείκνυσι τὸ ἔργον τῆ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς

cordibus suis, conscientia, & inter se invicem cogitationum accusantium, aut etiam de-

καρδίας αὐτῶν, συμμαρτυροῦσιν αὐτῶν τῆς σφραδίσσεως,

& inier se invicem cogitationum accusantium, aut etiam de-

16 καὶ μὲτ' αὐτῶν ἀλλήλων τῆς λογισμῶν κατηγόρουτων, ἢ καὶ ἀπο-

fendentium: In die cum iudicabit Deus oculos

16 λογουμένων· ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτά τῶν

hominum, secundum Evangelium meum, per Iesum Christum.

ἀνθρώπων, κατὰ τὸ διαγγελίον μου, εἰς ἰησοῦ χριστοῦ.

*Eccæ tu Iudæus cognominaris, & requisicisti legem, & si autem

17 ἴδε σὺ ἰουδαῖος ἡπνομαχίῃ, καὶ ἐπαναπαίῃ τοῦ νόμου, καὶ

gloriaris in Deo: Et nosci voluntatem eius, & eius,

18 † καυχήσῃ ἐν θεῷ. καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ ἑσυχάσῃ

probas diffidentia, instructus ex lege. vitiora per legem,

δοκιμάζεις τὰ θεαφένοντα κατηχούμενος ἐν τῶ νόμῳ.

Confiditque seipsum ducem esse cæcorum, lumē corū qui in tenebris sunt

19 πῆποιδός τε σκαυτ' ὀδηγὸν ἐν τοφλῶν, φῶς τῆ ἐν σκότῃ·

Eruditorem insipientium, magistrum infancium, habentem

20 πηδῶν τῶν ἀφένων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα πλεῖ

QQ

- 4 *μη ψεύσῃσθε* *εἴθε* *autem* *Deus* *verax*, *omnis* *autem* *homo* *ψεύσῃσθε*
 4 *μη ψεύσῃσθε* *γινέσθω* ὅ *θεός* ἀληθής, *πῶς* ὅ *ἄνθρωπος*
 mendax, sicut scriptum est, *ut* *uique* *iustificeris* *in* *testimoniis*
ψεύσεως, κατὰ *τὸς* *ῥηθῆσθαι*, ὅπως *αὐτὸς* *δικαιοῦν* *ἔσται* *ἐν* *τοῖς* *λόγοις*
 tuis, & vincas in *indicare* te. *Si* *autem* *iniquitas* *cum* *iudicaris*,
 5 σου, *καὶ* *νικήσῃς* *ἐν* *τῷ* *κρινέσθαι* *σε*. *εἰ* ὅ *ἡ* ἀδικία
 nostra *Dei* *iustitiam* *commendat*, *quid* *dicemus*? *Non* *in* *iustis*
 ἡμῶν, *θεοῦ* *δικαιοσύνην* *συμίσχῃς*, *τί* *ἐρεῖς* *μεν*; *μη* ἀδίκος
Deus, *in* *infrens* *iram*? *(secundum* *hominem* *dico.)* *quid* *infert*
 ὁ *θεός*, ὁ ὀπιόφῃραν *πῶς* ὀρῶν *κατὰ* *ἄνθρωπον* *λέγω*.
Ne *sc.* *alioquin* *quomodo* *iudicabit* *Deus* *animum*? *Abst.* *hunc*
 6 *μη ψεύσῃσθε*. *ἐπεὶ* *πῶς* *κρινεῖ* ὁ *θεός* *τὴν* *κόσμον*;
 Si *enim* *veritas* *Dei* *in* *meo* *mendacio* *abundavit*,
 7 *εἰ* ἡ *δόξα* ἡ ἀλήθεια *θεοῦ* *ἐν* *τῷ* *ἐμοί* *ψεύσῃσθαι* *ἐστί* *ἄριστος* *εἶναι*,
 ei *gloriam* *ipsius*, *quid* *adhuc* & *ego* *tanquam* *peccator* *indico*? *Abstrahere*
 εἰς *τὸ* *δοῦναι* *αὐτῷ*, *τί* *ἐπὶ* *κατὰ* *ὡς* *ἀμάρτυρος* *κρίνομαι*;
 Et *non* *(sicut* *blasphemamus,* & *sicut* *aiunt* *quidam*
 8 *καὶ* *μη* *κατὰ* *βλασφημούμεθα*, *καὶ* *κατὰ* *φασί* *τινες*
 nos *dicere*) *quia* *faciamus* *malis*, *ut* *veniant* *bona*:
 ἡμεῶν *λέγειν*, ὅτι *ποιήσωμεν* *τὰ* *κακά*, *ἵνα* *ἔλθῃ* *τὰ* *ἀγαθὰ*.
 quorum *demonstratio* *iusta* *est*. *Quid* *ergo* *præcellimus*? *non* *cos*? *nequam*
 9 ὧν *τὸ* *κρίμα* *ἐνδικόν* *ἔστι*. *τί* *οὖν* *περεχόμεθα*; *οὐ*
omnino, *præcausari* *sumus* *enim* *Iudæique* & *Græcos*, *omnes*
πάντως *περοπασσόμεθα* *κατὰ* *ἰουδαίους* *καὶ* *ἑλλήνας* *πάντας* *πορωτῆσθαι*.
 sub *peccato* *esse*. *Sicut* *scriptum* *est*, *Non* *est* *iui* *μα*
 10 *ὑφ* *ἀμαρτιῶν* *ἔσθαι*. *κατὰ* *τὸς* *ῥηθῆσθαι*, *οὐκ* *ἔστι* *δικα* *quia*
Aus, *requirit* *Deum*. *Non* *est* *intelligens*, *non* *est* *quisquam*.
 11 *καὶ* *οὐδὲ* *εἰς*. *οὐκ* *ἔστιν* ὁ *σωτὴρ*, *οὐκ* *ἔστιν* ὁ
 requirit *Deum*. *Omnes* *declinaverunt*, *simul* *inimiles* *fa*
 12 *ἐκ* *κινήσῃ* *τὸν* *θεόν*. *πάντες* *ἐξέκλιναν*, *ἅμα* *ἠρξείω* *ἀρξείωμαι*
di *lunt*: *non* *est* *faciens* *bonitatem*, *non* *est* *usque* *ad* *unum*. *qui* *faciat* *bonū*,
ἡμῶν *οὐκ* *ἔστι* *ποιῶν* *χρηστότητα*, *οὐκ* *ἔστιν* *ἕως* *εἰς*.
sepulchrum *patens* *guttur* *eorum*: *linguis* *est*
 13 *τὰ* *φάρυγγα* *ἀνεωγμένα* ὁ *λαρυγξ* *αὐτῶν* *ταῖς* *γλώσσαις*
 suis *dolosè* *agebant*: *venenum* *aspidium* *sub* *labiis* *eorum*:
αὐτῶν *τὸ* *ῥηθῆσθαι* *ὡς* *ἀσπίδων* *ὑπὸ* *τὰ* *χείλη* *αὐτῶν*. *doliosū*
Quorum *os* *maledictione* & *amaritudine* *plenum* *est*.
 14 ὧν *τὸ* *σῶμα* *ἀρᾶς* *καὶ* *πικρίας* *γέμει*.
Veloces *pedes* *eorum* *effundere* *sanguinem*: *ad* *effundendum*
 15 ὅξεῖς *οἱ* *πόδες* *αὐτῶν* *ἐκ* *χέου* *αἷμα*.
Contritio & *psalmitis* *in* *vis* *eorum*: *infelicitas*
 16 *πῶς* *τεῖμα* *καὶ* *ταλαιπωρία* *ἐν* *ταῖς* *ὁδοῖς* *αὐτῶν*.
Et *viam* *pacis* *non* *cognoverunt*:
 17 *καὶ* *ὁδὸν* *εἰρήνης* *οὐκ* *ἐγνωσαν*.
Non *est* *timor* *Dei* *ante* *oculos* *eorum*.
 18 *οὐκ* *ἔστι* *φόβος* *θεοῦ* *ἀπέναντι* *τῶν* *ὀφθαλμῶν* *αὐτῶν*.

QQ 2

¶ loquitur ¶ sunt

Scimus autem, quoniam quicunque lex ^{dicis, iis qui in lege} οὐδὲν ἔστιν, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ 19 loquitur, ut omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus

φράττω

¶ Quia

δικαιοῦμαι

Deo, Proprietas et operibus legis non iustificabitur omnis ^{Deo, Proprietas et operibus legis non iustificabitur omnis} ἀλλ' ἵνα πάντῳ σώμα φραγῆ, καὶ ἰσὸδικος ᾖ ἅπας ὁ κόσμος ^{Deo, Proprietas et operibus legis non iustificabitur omnis} τῷ Θεῷ. διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ ἴδικαιοῦσθε) πάντα 20 ^{caro coram illo, per enim legem cognitio peccati.} σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἐξ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἀμαρτίας.

καταρτίζομαι

Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, ^{Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est,} νομίῳ ἢ χάριτι νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ * πεφανέρωται, 21 ^{testificata a lege, & Prophetis.} μὴ τρυφενυμένη ὑπὸ τῷ νόμῳ, καὶ τῆς περιουσίας.

¶ qui credunt in

euo:

¶ regent

ὑπερέωμαι

* per gratiam

Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi, in om- ^{Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi, in om-} δικαιοσύνη ἢ Θεοῦ ἐξ πίστεως ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς πάν- 22 ^{nes, & super omnes peccatores: non enim est distinctio.} τας, καὶ ὅτι πάντες πάντῳ πνεύοντες. οὐ γὰρ ἔστι ἐξουσίᾳ * ^{Omnes enim peccauerunt, & deficiuntur gloria Dei:} πάντες γὰρ ἠμάρτησαν, καὶ ἴστεραν) τῆ δόξης τοῦ Θεοῦ 23 ^{Iustificari gratis * ipsius gratia, per redemptionem} δικαιοῦμενοι δωρεάν τῆ αὐτοῦ χάριτι, ἐξ τῆ ἀπολυτρώσεως 24

¶ in

quæ ¶ in Christo Iesu: ^{quæ ¶ in Christo Iesu: Quem proposuit Deus propitiatione} τῆς ἐν χάριτι ἰησοῦ. ὃν προσέθετο ὁ Θεὸς ἰλαστήριον 25 ^{per fidem in ipsius sanguine, ad ostensionem iusti-} ἐξ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἐνδείξιν τῆς δικαιο- ^{tiz suæ, & per remissionem peccatorum delictorum:} τῆς αὐτοῦ, ἐξ τῆ παρέστη τῆ περιουσιότητων ἀμαρτιῶν

¶ propter

¶ precedentium

In tunc iustitiatione Dei ad ostensionem iustitiae eius ^{In tunc iustitiatione Dei ad ostensionem iustitiae eius} ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐνδείξιν τῆ δικαιοσύνης αὐτοῦ, 26 ^{in * nunc tempore, ad esse ipsius iustum, et iustificationem} ἐν τῷ νῦν χρόνῳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον, καὶ δικαιοῦσθαι ^{cū qui per fide Iesu. Vbi ergo gloriatio? exclusa est.} τὸν ἐν πίστεως ἰησοῦ. ποῦ οὐκ ἔστι καυχήσις, * ἐξ ἐκλεισθῆ. 27 ^{per quam legem? peccatum? non, sed per legem fidei.} ἐξ τῆ πίστεως ἰησοῦ, τῆ ἔργων, ὄχι, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως.

* hoc

¶ ut sit ipse iustus,

& iustificans

¶ est ¶ Christi

* est ¶ in a?

ἐκκαίνομαι

¶ Licetorum?

ratione colligimus ergo fide iustificari hominem sine ^{ratione colligimus ergo fide iustificari hominem sine} λογιζόμεθα οὐκ ἵνα τῆ δικαιοσύνη ἀνθρώπων χάριτι 28 ^{operibus legis. An Iudaeorum Deus tantum? nunc τοῦ &} ἔργων νόμου. ἡ ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον, οὐκ ἔστι καὶ 29 ^{Genium iudæ & Gentium. si quidem vnus ¶ Deus, qui iustificabit} ἔθνη, καὶ καὶ ἔθνη. ἐπιπέσει εἰς ὁ Θεός, ὅς δικαιοῦσθαι 30 ^{circūcisionem ex fide, & præputium per fidem.} περὶ οὐκ ἐκ πίστεως, καὶ ἀπολυτρώσαν ἐξ τῆ πίστεως.

¶ Arbitramur

enim per fidem

δικαιοῦμαι

* Quoniam ¶ est

Legem ergo destruimus per fidem? ¶ non fide ^{Legem ergo destruimus per fidem? ¶ non fide} νόμον οὐκ καταρτίζομεν ἐξ τῆς πίστεως, μὴ ἡσίοτο, 31 ^{sed legem stabilimus.} ἀλλὰ νόμον ἵστωμεν.

¶ ab his:

¶ statim, sed

15 αὐ

Legem ergo destruimus per fidem? ¶ non fide ^{Legem ergo destruimus per fidem? ¶ non fide} νόμον οὐκ καταρτίζομεν ἐξ τῆς πίστεως, μὴ ἡσίοτο, 31 ^{sed legem stabilimus.} ἀλλὰ νόμον ἵστωμεν.

Quid ergo dicemus Abraham patrem nostrum iuvenisse

1 Τί οὐκ ἐξ ἐργῶν ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν δόκησεν
secundum carnem? Si enim Abraham ex operibus iustificatus est,
κατὰ Σάρκα; εἰ γὰρ ἀβραάμ ἐξ ἐργῶν ἐδικαιώθη,
habet glorificationem, sed non apud Deum. Quid enim scriptura gloriam.

3 ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ φέρει τὸ θεῖον. πῶς γὰρ ἡ γραφή
dicit: Credidit autem Abraham Deo, & reputatum est illi ad
λέγει; ὅτις δὲ εἶπεν ὅτι ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
iustitiam. ἢ ἡ ἔργων merces non im-

4 δικαιοσύνην. τῷ δ' ἐργάζομῳ ὁ μισθὸς οὐ λο-
putatur secundum gratiam, sed secundum debitum.
γίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὀφείλημα.
p. ἢ non operanti, credenti autem in iustificantem

5 τῷ ὃ μὴ ἐργάζομῳ, πιστεύοντι ὃ ὅτι τὸν δικαιοῦντα
imprium, reputatur fides eius ad iustitiam.
τὸν ἀσέβη, λογίζεσθαι ἢ πίστις αὐτῶ εἰς δικαιοσύνην.
Sicut & David dicit beatitudinem hominis, cui

6 κατὰ τὸν κύριον λέγει τὸ μακαριστὸν τὸ ἀδράπτου, ὃ ὃ
Deus impuras iustitiam sine operibus: Beati quorum accepto fert

7 θεὸς λογίζεσθαι δικαιοσύνην χωρὶς ἐργῶν. μακαριοὶ ὧν
remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.
* ἀφ' ἑσθ' αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἡ ἐπιδηροσθησ' αἱ ἀμάρτιαι.
Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum.

8 μακάριος ἀνὴρ ὃ οὐκ ἐκ τῆς ἐκτομῆς κύριος ἀμάρτιαν.
Beatitudo ergo hinc in circumfisione, an etiam in

9 ὁ μακαριστὸς οὐκ ὄσα ὅτι τὴν σπειρομένην, ἢ καὶ ὅτι τὴν
preputio? dicimus enim, quia reputata est Abrahæ fides
ἀκροβυστίαν; λέγουσιν γὰρ, ὅτι ἐλογίσθη τῷ ἀβραάμ ἡ πίστις
ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est in circumfisione

10 εἰς δικαιοσύνην. πάντες οὐκ ἐλογίσθησαν ἐν σπειρομῇ
circumfisioni, an in preputio? non in circumfisione, sed in preputio.
ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ, οὐκ ἐν σπειρομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ.
Et signum accepit circumfisionis, signaculum iustitiae

11 καὶ σημεῖον ἔλαβε σπειρομῆς, σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης
fidei quæ in preputio, ad esse cum patrem est
τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα
omnium credentium per preputium, ad reputari & ut reputetur

12 αὐταῖς τὴν δικαιοσύνην καὶ πατέρα σπειρομῆς, τοῖς
illis p. iustitiam. Et p. circumfisionis, iis p. ad sit pater

13 αὐταῖς τὴν δικαιοσύνην καὶ πατέρα σπειρομῆς, τοῖς
non ex circumfisione solum, sed & p. credentium vestigiis eius que
οὐκ ἐκ σπειρομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς σφραγίδος τῆς ἰσχύος τῆς
p. preputio fidei patris nostri Abrahæ. p. iis qui fecerunt
ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστεως τῆς πατρὸς ἡμῶν ἀβραάμ.
est

QQ 3

Non enim per legem promissio Abraham, aut sc.

οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τοῦ ἀβραάμ, ἢ τοῦ ἀπὸ- 13

* vi haeres esset

mihi eius, * haeredem cum esse mundi, sed per
ματι αὐτῆ, τὸ κληρονομοῦν αὐτὸν εἶναι τὸ κόσμον, ἀλλὰ διὰ
iustitiam fidei. Si enim qui ex lege haere-

δικαιοσύνης πίστεως.

εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου, κληρο- 14

¶ sunt.

des||, exinanita est fides, & p ianilla reddita est promissio.
νόμοι, † κεκάνω) ἡ πίστις, καὶ * κληρονομία) ἡ ἐπαγγελία.

¶ abolita
† κενώω

Nam lex || iram adoperatur. ubi enim non est lex,

* μεταρτίω

ὁ γὰρ νόμος ὀργὴ καὶ τρωγίλα) οὐ γὰρ οὐκ ἐστὶ νόμος, 15

¶ enim

nec * transgressio. Propriet hoc ex fide, ut secundum
ὡδὲ παρθέλοισι. διὰ τῆς ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ 16

* pkuaricatio.

Ideo
¶ firma sit pro-

gratiam || ad esse firmam promissionem omni le-

¶ est

χειν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τῷ ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ ἀπὸ-

mini, non ei qui ex lege solum, sed & ei qui ex fide p

ματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως

Abraham, qui est pater omnium nostrum: (sicut scriptum

ἀβραάμ, ὃς ἐστὶ πατὴρ πάντων ἡμῶν) καὶ τοῦ γάρ α- 17

τίμημι

¶ credidisti

* qui vivificat

¶ vocat ea quae

non sunt, itaque

ea quae sunt.

est, Quia patrem multarum Gentium posuit te.) ante cui

πίαι, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν * τέθεικά σε. καὶ τὴν ἀπὸ οὐ

¶ credit dicit Deum, * vivificantem mortuos, & h vocantem

ἐπίστευσε θεοῦ, τὸ ζωοποιῶντος τοῖς νεκροῖς, καὶ κληῶντος τὸ

non existentia ut existentia. Qui contra spem in spem credidit, 18

μὴ ὄντα ὡς ὄντα, ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ὄντις ὄσων,

¶ ut fieret pater

¶ quod est ei

* sicut stellae caeli

& arenae maris.

¶ est ¶ nec

¶ ad fieri eum patrem multarum Gentium, secundum || di-

εἰς τὸ γένεσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἶρη-

am, Sic erit semen tuum*. Et non infirmatus ||

μῆρον, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου καὶ μὴ ἀδυνατήσας 19

fide, non consideravit suum ipsum corpus iam emortuum,

τῆ πίσει, οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτῆ σῶμα ἤδη νεκρωμένον,

¶ centum annorum fere * subsistens, & mortificationem vulvae saez.

ἐκ τὸν ταύτης που ὑπάρχων, καὶ † νεκρωσιν τῆ μήτρας σαρκῶς.

¶ cum esset

* emortua vulvum

νεκρῶν

¶ etiam

¶ habitavit

* διακρίνομαι

¶ In autem reponitionem Dei non p discretionis distind-

eis de τῷ ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ * διακρίθη τῆ ἀπι- 20

¶ quaeque

πληροφορί-

μαί

¶ tia, sed confortatus est fide, dante gloriae Deo.

¶ Et plenissime sciens quia, quod promissis, potens est & facere:

καὶ * πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπιγγελ, δυνατὸς ἔστι καὶ ποιεῖσαι. 21

* tantum,

¶ ad iustitiam.

¶ reputabitur

Ideo & reputatum est illi ad iustitiam.

διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

¶ Non scriptum est autē propter ipsum solum, quia reputatum est illi:

οὐκ ἐξέλασθη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ 22

Sed & propter nos, quibus p futurum est imputari,

ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν 24

¶ excitantem Iesum. Domnam nostram à mortuis.

ὅτι τὸν ἐγείρατο ἰησοῦ τὸν κίβρατον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν

Lex autem subintravit, ut abundaret delictum.
 10 νόμος δὲ παρεπέλασεν, ἵνα * πλεονάσῃ τὸ ἄσῳ πῶμα. πλεονάζει
 ubi autem abundavit peccatum, superabundavit gratia. * delictum
 οὗ ὅτι ἐπλεονάσεν ἡ ἀμαρτία, ὡς περὶ τοῦ θανάτου, ἵνα
 ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita
 11 ἵνα ὡς περὶ ἐξασίλευσεν ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως
 & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam, per
 ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ
 Iesum Christum Dominum nostrum.
 ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

CAP. VI. 5.

Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gra. fin
 1 Τί οὖν ἐροῦμεν, ὅτι μὴνοῦμεν τῇ ἀμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χά-
 ria abundet? Ne scilicet qui mortui sumus Absit enim
 2 εἰς πλεονάσῃ; μὴ ἴσσοιτο. οἵπνεσ ἀπέθανομεν τῇ
 peccato, quomodo adhuc vivemus in illo?
 ἀμαρτία, πῶς ἐπιζήσομεν ἐν αὐτῇ;
 An ignoratis, quia quicunque baptizati sumus in Christo Iesum, in
 3 ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χεῖρον ἰησοῦ, εἰς
 in mortem ipsius baptizati sumus? Consepulti sumus morte
 4 τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; ὡς περὶ τοῦ θανάτου οὕτως
 illi per baptismum in mortem, ut quomodo exstitimus etiam
 αὐτῷ διὰ τὸ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡς περὶ ἡ γάρθη
 Christus à mortuis per gloriam Patris, ita & nos
 χεῖρον ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως ἡμεῖς
 in nonitate vive ambulemus. Si enim complantati
 5 ἐν χεῖρον τῆς ζωῆς περὶ τῶν πατέρων. εἰ γὰρ σύμφοροι
 facti sumus similitudini mortis eius, sed & similes
 γέννησιν τοῦ ὁμοιωμάτι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
 resurrectionis erimus. Hoc scientes, quia vetus
 6 ἀνάστασιν ἐσόμεθα. τὸ θῶν ἡμῶν ὅτι ὁ παλαιὸς
 noster homo simul crucifixus est, ut destruetur corpus
 ἡμῶν ἀφ' ἑωυτοῦ συνεσταυρώθη, ἵνα * καταρνηθῇ τὸ ὄνομα τὸ κατ' ἀργέω
 peccati, sed non ultra. Permittendum nos peccato. || ut perulamur
 ἀμαρτίας, τὸ μὴ ἐπιδοῦλευν ἡμᾶς τῇ ἀμαρτίᾳ.
 Nam mortuus iustificatus est à peccato. * Qui enim mor-
 7 οὗ γὰρ ἀποθανόντες μετὰ τοῦ θανάτου τῆς ἀμαρτίας.
 Si autem mortui sumus cum Christo, credimus qui etiam simili-
 8 εἰ δὲ ἀπέθανομεν οὐκ ἔτι χεῖρον, πιστεύομεν ὅτι καὶ ὡς ἡ
 uenimus ei. Scientes quod Christus resurgens ex mortuis, * cum illo
 9 σπῆναι αὐτῷ. εἰδότες ὅτι χεῖρον ἐγάρθησιν ἐκ νεκρῶν,
 non sepelitur, mors illi non ultra. Permittatur. || iam
 οὐκ ἐπιδοῦλευσιν, θάνατος αὐτῶν οὐκ ἐπινοεῖται.
 Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: quod autē
 10 οὗ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπέθανε ἐφ' ἅπασι ὅτι
 RR

vivite, vivite Deo.

Ita & vos exultate vobis

ζῆτε, ζῆτε τὸ θεῶν

οὐτὼ καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοῦ

mortuos quidem esse

peccato, viventes autem Deo in Christo

νεκροὺς μὴ ἐπὶ τῇ ἀμαρτία,

ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν χριστῷ

Dei Domini nostri.

Non ergo regnet peccatum

ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

μη οὖν βασιλεύτω ἡ ἀμαρτία

vt obediat

in τῷ mortali vestro corpore,

ad obedientiam ei in

Sed

concupiscentiis eius.

Neque sicut membra vestra

exhibeatis

ἐπιθυμίας αὐτῆς.

μηδὲ παραστήτε τὰ μέλη ὑμῶν

iniquitatis

arma iniquitatis peccato,

sed exhibete vobis Deo,

ὅπλα ἀδικίας ἢ ἀμνηστίας,

ἀλλὰ ὀφραγήσατε ἑαυτοῦ τῷ θεῷ

taquam ex mortuis viventes,

& membra vestra arma iustitiae

ὡς ἐν νεκρῶν ζῶντας,

καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιο-

σύνης τῷ θεῷ.

Peccatum quod ὑμῶν οὐ κυριεύσει

non enim estis sub lege,

sed sub gratia.

οὐ γὰρ ἐστέ ὑπὸ νόμον,

ἀλλ' ὑπὸ χάριν.

Quid ergo peccabimus,

quoniam non sumus sub lege, sed

πῶ οὖν; ἀμνηστῶν,

ὅτι οὐκ ἐσμεν ὑπὸ νόμον,

Abst. An

ὑπὸ χάριν, μὴ χροίθε.

Nescitis quoniam cui exhibeatis

obediendum,

cui

ἑαυτοῦ δούλους εἰς ὑπακομῆν,

δοῦλοι ἐστέ ὃ ὑπακούετε,

ἢ τοῖ ἀμνηστίας εἰς δικαιοσύνην,

ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην;

Gratia autem Deo, quod fulistis servi

peccati, obedite

eam in qua

tradidistis

ἑαυτοῦ δούλους εἰς ὃν

παρεδόθητε τοῦτον διδασκα-

servitio

ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἀμνηστίας,

ἐδουλώθητε τῷ

δικαιοσύνην.

Humanum dico, propter infirmitatem car-

ὡς ὑμῶν. ὡσπερ γὰρ παρεθήσατε τὰ μέλη ὑμῶν

δούλα τῇ ἀ-

servire

καθαρσία καὶ τῇ ἀνομίᾳ,

eis πῶ ἀνομίαν οὐτο γὰρ ὀφρα-

θήσατε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα τῆς δικαιοσύνης

εἰς ἀμαρτίαν.

Cum enim servi essetis peccati,

liberi fultis in-

In illis,

ὅτι ἐπὶ δούλοι ἦτε τῆς ἀμαρτίας,

ἐλευθεροῦ ἦτε τῇ δι-

καισύνην.

Quem ergo servum habuistis tunc in quibus

est.

ἔπιπορεύσατε τὸ τέλος ἐκείνων θάνατον.

nam finis illorum mors est.

ἐπιπορεύσατε

τίνα οὖν καρπὸν ἔχετε τότε ἐφ' οἷς

ἐπιπορεύσατε

nam finis illorum mors est.

γυν

Nunc vero liberati à peccato, servifati
 22 νυνὶ ὃ * ἐλευθέρωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, δουλωθέντες ἐλθεθεῖς
 autem Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem. at
 δὲ τοῦ θεοῦ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἀμασσίαν, τὸ ὃ
 inempe, vitam æternam. Nam stipendia * pecca- p verò * enim
 23 τῆς θανάτου, ζῶν ἀϊώνιον. τὰ γὰρ ὄφανα τῆς ἀμαρ-
 tiæ, mors: at donatio Dei, vita æterna in * gratia autem
 πίας, θάνατος * τὸ ὃ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ζῶν ἀϊώνιον * ἐν
 Christo Iesu Domino nostro.
 χρεῖσθαι ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

CAP. VII. ζ.

An ignoratis fratres, (scientibus enim legem loquo) quia

- 1 Ἡ ἀγνοοῦτε ἀδελφοί * γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαθῶν * ὅτι ὃ
 lex dominatur hominibus ad quantum tempus vivunt. ¶ in hominibus quibus
 νόμος κυριεύει τῶ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χεῖραν ζῆι
 Namque sub viro est mulier, viventi viro alligata est lege: si vivente legi:
 2 ἢ γὰρ ὑπάρδῳ γυνὴ τοῦ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεσθαι νόμος * εἰ
 autē mortuus fuerit vir *, soluta est à lege viro.
 ὃ ἀποθανῆ ὁ ἀνὴρ, * καθήρησθαι ἀπὸ τῆς νόμου τῆς ἀνδρός.
 igitur vivente viro, adultera [adscripta],
 ἀρὰ οὖν ζῶντι τῶ ἀνδρὶ, μοιχαλὶς χρηματισεῖ,
 si fuerit vivo alteri. si autem mortuus fuerit vir, liberata
 εἰς ἄλλου ἀνδρὶ ἑτέρῳ * εἰ δὲ ἀποθανῆ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρω-
 est à lege, ad non esse eam adulteram, factam
 ὄσθιν ἀπὸ τοῦ νόμου, τῆ μὴ εἶναι αὐτῷ μοιχαλὶδα, ἡμουδρῶν
 viro alteri. Itaque, fratres mei, & vos morififi-
 4 ἀνδρὶ ἑτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐδυνα-
 cati estis legi per corpus Christi, [ad esse
 τῷ θνήσκετε τῷ νόμῳ διὰ τὸ πάματ * τῶ χειροῦ, εἰς τὸ γένεσθαι
 vos viro alteri ex mortuis peccatis, ut fructifi-
 ὑμᾶς ἀνδρὶ ἑτέρῳ τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγενήθητε, ἵνα καρποφορή-
 cemini Deo. Cum enim essemus in carne, pas-
 5 σαίμεν τοῦ θεοῦ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ πά-
 siones peccatorum illa per legem *, operabantur in mic-
 θήματα τῆς ἀμαρτιῶν τὰ διὰ τῆς νόμου, ἐνεργεῖτο ἐν τοῖς μέ-
 bris nostris, [ad fructificandum morti. Nunc autem
 6 λησθὶ ἡμεῖς, εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ
 soluti sumus à lege, mortui in qua decedebamus, ¶ mortis.
 καθήρησθαι ἀπὸ τῆς νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατεργασθηθα,
 ita ut servare nos in novitate spiritus, & non * vetu-
 ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ὡν καμνότητι πνεύματος, καὶ οὐ παλαιό-
 state litteræ. Quid ergo dicemus? quia lex
 7 ἡμῶν χρεῖματ * τί οὖν ἐσθίμεν; ὅτι ὄνεματ *
 peccatum? ne sciat sed peccatum non cognovi, p non per
 ἀμαρτία, μὴ γινώσκο * ἀλλὰ τῆς ἀμαρτίας οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ

*nolo

10 *Si autē quod vobis visio, ego illud facio, non iam ego ad-*
 εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω, ἐγὼ τὰ το ποιεῶ, οὐκ ἐπι ἐγὼ χατ-
 peror illud, sed *habitas in me peccatum.* **|| quod habitas**
 γίζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ σικουσα ἐν ἐμοὶ ἀμάρτια.
 Inurnio igitur legem, volenti mihi facere bonum,
 11 *quoniam mihi malum adjacet.* **Condelector enim legi**
 δεῖκνω ἀρετὴν τὸν νόμον τῆς θέλου, π' ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν,
 12 *Dei secundum interiorem hominem.* **Video autem aliam**
 ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παρῆκει. **οὐκ ἠδύναμαι γὰρ τῆς νόμου**
 23 *legem in membris meis, repugnantem legi mentis*
 τῆς θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἀνθρώπων. **βλέπω ὅτι ἔτερον**
 νόμον ἐν τοῖς μέλεσσι μου, ἀντιπρατεύουμνον τῆς νόμου τῆς νόου
 mea, & captivantem me in lege peccati
 μου, καὶ ἀχιμαλωπίζοντά με ἐν τῆς νόμου τῆς ἀμαρτίας τῆς
 Frisiente in membris meis. *Miser ego homo,* **quod est**
 24 *quis me liberabit de corpore mortis huius?* **ταλαιπώρος ἐγὼ ἀνθρώπου,**
 π' με ρύσει) ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς θανάτου τούτου;
 *Gratia habes Deo per Iesum Christum Dominum nostrum, **Gratia Dei**
 25 *igitur ipse ego quidem mente servo legi Dei, et carnei autem*
 οὐκ αὐτὸς ἐγὼ τῆς νόμου, καὶ ἐν δουλεύω νόμου θεοῦ, τῆς δὲ σαρκί,
 legi peccati.
 νόμου ἀμαρτίας.

CAP. VIII. η.

1 *Nulla nempe nunc condemnatio hu qui in Christo Iesu, non secun-*
 οὐδὲν ἀρὰ νῦν κατὰ κριμα τοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ, μη κα-
 dum carnem ambulantiibus, sed secundam spiritum. *Nam lex est*
 2 *tae carnis, sed secundum spiritum.* **τὰ σὰρκα φειπατῶσιν, ἀλλ' ἂ κατὰ πνεῦμα.** **ὁ γὰρ νόμος**
spiritus vivit in Christo Iesu, liberavit me a
 τῆς πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ἠλευθέρωσε με ἐκ
 lege peccati, & mortis. *Nam in-* **quod**
 3 *possibile legi, in quo inurabatur per carnem, Deus* **τὸ γὰρ ἀδύ-**
sua ipsius filium mittens in similitudinem carnis peccati, & de
 τῆς νόμου τῆς ἀμαρτίας, καὶ τῆς θανάτου. **ἐπι**
peccato damnavit peccatum in carne: **ἐκ τῆς**
 ἀμάρτιας κατέκρινε τὴν ἀμάρτιαν ἐν τῆ σαρκί.
ut iustificatio legis impleretur in nobis, non secundum **qui**
 4 *carnem ambulantiibus, sed secundum spiritum.* **ἵνα τὸ δικαίωμα τῆς νόμου πληρωθῆ ἐν ἡμῖν τοῖς μη κατὰ**
carnem existentes, ea qua peccati, capiunt: qui verò secundum spiritum, **σὰρκα φειπατῶσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.** **οἱ γὰρ κατὰ**
 5 *peccati, ea qua peccati, capiunt: qui verò secundum spiritum,* **σὰρκα οὐκ ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φεινοῦσιν οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα,**

¶ sunt
 ¶ sentiunt. ¶ est:
 ¶ autem
 ¶ Quoniam sapi-
 entia ¶ est Deo:
 ¶ enim
 ¶ est subiecta
 ¶ Quia autem ¶ sunt
 ¶ a rebus
 ¶ tamen

ea que ¶ Spiritus*.
 ταυτο πνευματος.
 de prudentia ¶
 τι δε φρονημα του πνοματος, ζωη και ειρηνη.
 Propter quod prudentia
 διοτι το φρονημα της σαρκος, εχθρα εις θεον. το γο 7
 legi ¶ Dei non subiecit: nec enim potest.
 νόμω το θεου ουχ υποτασσεται. ου δε γαρ δωαται.
 ¶ In carne ¶ existentes, Deo ¶ placere non possunt.
 οι δε εν σαρκι οντες, θεω ¶ αρεσκου ου δωαται. 8
 Vos autem non estis in carne, sed in spiritu, si quidem
 υμεις ο ουκ εσε εν σαρκι, αλλ εν πνοματι, εσθε 9
 Spiritus Dei habitat in vobis. Si autem quis spiritum Christi
 πνευμα θεου οικει εν υμιν. ει δε τις πνευμα χριστου 10
 non habet, hic non est eius. si autem Christus in vobis ¶, ipsum quidem
 ουκ εχει, ουτ ουκ εστιν αυτω. ει ο χριστος εν υμιν, το μω
 corpus mortuum propter peccatum: ¶ spiritus ¶ vita propter ¶ inibi
 σωμα νεκρον δια αμαρτιαν το ο πνευμα ζωη δια δικαιο-
 ¶ Si autem ¶ spiritus ¶ excitavit Iesum Rex mortuis
 σιωη. ει ο το πνευμα ¶ εγεραντος Ιησου εν νεκρω 11
 habitat in vobis, ¶ Spiritus ¶ Christum ¶ ex mortuis, vivificabit &
 οικει εν υμιν, ε εγερας ο χριστον εν νεκρω, ζωοποιησει και
 mortalia corpora vestra propter inhabitantem eius spiritum
 τα θνητα σωματα υμω δια τα ενοικουωτος αυτω πνοματος
 in vobis. ¶ Uique ergo, fratres, debitores sumus, non ¶ carni,
 εν υμιν. αρα ου, αδελφοι, οφειλεται ο εμω ου τη σαρκι, 12
 ¶ ad secundam carnem ¶ vivere.
 ¶ Si enim secundum carnem ¶ vixeris,
 του κατὰ σαρκι ζωω. ει γορ κατὰ σαρκι ζητε, 13
 ¶ Spiritus ¶ mori: si autem ¶ spiritu ¶ actionis ¶ cor-
 μελλετε αποθνήσκειν. ει ο πνοματι ταυ περιεις το σω-
 ¶ Spiritus ¶ mori: si autem ¶ spiritu ¶ actionis ¶ cor-
 ροις mortificaveritis, vivetis. ¶ Quicumque enim ¶ Spiritu ¶ Dei
 ματος θανατωτε, ζησεθε. εσοι γαρ πνευματι θεου 14
 asuntur, ¶ si sunt filij Dei. ¶ Non enim accepistis spiritum ser-
 αρον, ουτι εσιν υοι θεου. ου γαρ ελαβετε πνευμα δε- 15
 ¶ uivitis iterum in timorem, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in
 λειας παλιν εις φοβον, αλλ ελαβετε πνευμα υιοθεσιας, εν
 ¶ quo clamamus, Abba, (Pater.) ¶ Spiritus ¶ ¶ con-
 ω κραζομεν, αββα, ο πατηρ. αυτω το πνευμα συμμα- 16
 ¶ statur ¶ Spiritui ¶ nostro, quod sumus filij Dei.
 παρα το πνευματι ημω, οπι εσμεν υιοι θεου.
 ¶ Si autem filij, & heredes: heredes quidem Dei, cohe-
 ει δε τεκνα, και κληρονομοι κληρονομοι μω θεω, συλλη- 17
 ¶ redes autem Christi, in modo ¶ competitum, ¶ et ¶ & ¶ conglorificemur.
 εσνομοι ο χριστω εσθε συμπάχομεν, ινα και πωδοξασωμεν.
 ¶ Existimo enim, quod non ¶ digne ¶ passionem ¶ ¶ nunc temporis,
 λογιζομαι γο οπι ουκ αξια τα παθηματα το νυν χριστου, 18
 ¶ ωτι:

¶ est,
 vtro vult
 ¶ inificationem.
 Quod
 ¶ eius qui susci-
 tavit ¶ a
 qui suscitavit
 Iesum
 ¶ vt
 ¶ vivamus.
 mori vult
 ¶ facta carnis

¶ enim
 ¶ testimonium
 redat
 tamen
 σιωη οξαω
 ¶ sunt condigne
 ¶ huius

¶ Spiritus ¶ Dei habitat in vobis. Si autem quis spiritum Christi
 πνευμα θεου οικει εν υμιν. ει δε τις πνευμα χριστου 10
 non habet, hic non est eius. si autem Christus in vobis ¶, ipsum quidem
 ουκ εχει, ουτ ουκ εστιν αυτω. ει ο χριστος εν υμιν, το μω
 corpus mortuum propter peccatum: ¶ spiritus ¶ vita propter ¶ inibi
 σωμα νεκρον δια αμαρτιαν το ο πνευμα ζωη δια δικαιο-
 ¶ Si autem ¶ spiritus ¶ excitavit Iesum Rex mortuis
 σιωη. ει ο το πνευμα ¶ εγεραντος Ιησου εν νεκρω 11
 habitat in vobis, ¶ Spiritus ¶ Christum ¶ ex mortuis, vivificabit &
 οικει εν υμιν, ε εγερας ο χριστον εν νεκρω, ζωοποιησει και
 mortalia corpora vestra propter inhabitantem eius spiritum
 τα θνητα σωματα υμω δια τα ενοικουωτος αυτω πνοματος
 in vobis. ¶ Uique ergo, fratres, debitores sumus, non ¶ carni,
 εν υμιν. αρα ου, αδελφοι, οφειλεται ο εμω ου τη σαρκι, 12
 ¶ ad secundam carnem ¶ vivere.
 ¶ Si enim secundum carnem ¶ vixeris,
 του κατὰ σαρκι ζωω. ει γορ κατὰ σαρκι ζητε, 13
 ¶ Spiritus ¶ mori: si autem ¶ spiritu ¶ actionis ¶ cor-
 μελλετε αποθνήσκειν. ει ο πνοματι ταυ περιεις το σω-
 ¶ Spiritus ¶ mori: si autem ¶ spiritu ¶ actionis ¶ cor-
 ροις mortificaveritis, vivetis. ¶ Quicumque enim ¶ Spiritu ¶ Dei
 ματος θανατωτε, ζησεθε. εσοι γαρ πνευματι θεου 14
 asuntur, ¶ si sunt filij Dei. ¶ Non enim accepistis spiritum ser-
 αρον, ουτι εσιν υοι θεου. ου γαρ ελαβετε πνευμα δε- 15
 ¶ uivitis iterum in timorem, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in
 λειας παλιν εις φοβον, αλλ ελαβετε πνευμα υιοθεσιας, εν
 ¶ quo clamamus, Abba, (Pater.) ¶ Spiritus ¶ ¶ con-
 ω κραζομεν, αββα, ο πατηρ. αυτω το πνευμα συμμα- 16
 ¶ statur ¶ Spiritui ¶ nostro, quod sumus filij Dei.
 παρα το πνευματι ημω, οπι εσμεν υιοι θεου.
 ¶ Si autem filij, & heredes: heredes quidem Dei, cohe-
 ει δε τεκνα, και κληρονομοι κληρονομοι μω θεω, συλλη- 17
 ¶ redes autem Christi, in modo ¶ competitum, ¶ et ¶ & ¶ conglorificemur.
 εσνομοι ο χριστω εσθε συμπάχομεν, ινα και πωδοξασωμεν.
 ¶ Existimo enim, quod non ¶ digne ¶ passionem ¶ ¶ nunc temporis,
 λογιζομαι γο οπι ουκ αξια τα παθηματα το νυν χριστου, 18
 ¶ ωτι:

ad futuram gloriam & revelari in nobis. Quae revela-
 19 **προς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύψεται εἰς ἡμᾶς.**
 Nam anxie expectatio creaturae revelationem gloriam
 Dei expectat. Nam vanitati creatura subiecta enim
 20 **θεὸς ἀπεκδέχεται.** τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπέτα-
 est, non volens, sed propter subiectionem in spe. cum qui subie-
 γηοῦ χεῖ κοῦσα, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἰσχυροῦ θέλουσιν ἐπιελπίδι.
 Quia & ipsa creatura liberabitur à servitute ὑποτάτι-
 21 **ὅτι ἐαυτὴ ἡ κτίσις ἐλευθέρωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς μι-**
 corruptionis in libertatem gloriae gloriam Dei. **μι-**
φοδοῦ εἰς τὸ ἐλευθέρωθαι τὴν δόξαν τῆς τέλει τῶν θεῶν.
 Scimus enim quod omnis creatura ingemiscenti, & compatitur
 22 **οἶδα μὲν γὰρ ὅτι πάντα ἡ κτίσις συσπνάζει, καὶ σιωπᾷ διεί-**
 usque innum. Non solum autem P, sed & ipsi primitias adhuc. & illis
 23 **ἄχει τῶν νῶν.** ἔ μόνον ὃ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὸ ἀπερῆν
 spiritus habentes, & nos ipsi in nobiscipis gemimus, ad optio intra nos
 τῶν πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς σενάζομεν, ὑ-
 nem gloriam & expectantes, redemptionem corporis nostri. Dei
 24 **θεῶν ἀπεκδέχομενοι, τὸ ἀπολύτρωσιν τῶν σώματος ἡμῶν.**
 Nam spe servati sumus: spes autem & visa, non est enim salvi facti
 24 **τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπίς δὲ βλέπομεν ὅτι ἐστίν**
 spe: quod enim videt quis, quid & sperat? Si autem quod non nam
 25 **ἐλπίς ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὁ ὅ**
 videmus, speramus, per patientiam expectamus.
 26 **βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ἑσπομονῆς ἀπεκδέχομεθα.**
 Similiter autem & spiritus simul recipit infirmitates ad hinc infirmi-
 26 **ὡσπύτως ὃ καὶ τὸ πνεῦμα συναπλαμβάνει) τὸ ἀδυνατίαι**
 nosque. nam quid oremus sicut oportet, nescimus: sed tatem nostram.
 27 **ἡμῶν τὸ γὰρ τὸ προσευξώμεθα κατὰ θεῖ, ὅτι οἶδα μὲν ἀλλ'**
 ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. postulat
 27 **αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἄγνωστοις ἑαυτοῦ ἡμῶν σενάλοις ἀλδή-**
 bilibus. & scitans corda scit quid prudentia Qui autem scru-
 27 **ταῖς, ὁ ὃ ἐρευνᾷ τὰς καρδίας οἶδε πὶ τὸ φρόνημα τ'**
 spiritus: quia secundum Deum interpellat pro sanctis. tatur desideret postulat
 28 **πνεύματος ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυχαίει ἑαυτοῦ ἀγίων.**
 Scimus autem, quoniam diligentibus Deum, omnia cooperan-
 28 **οἶδα μὲν δὲ, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα & σὺν συνεργῶ**
 tur in bonum, secundum propositum & vocati existentibus. iis qui
 29 **γαίεις τὸ ἀγαθόν, ὅτι κατὰ θεὸν ἐσθλὴν κλητοὺς εἰσιν.**
 Nam quos praescivit, & praedestinavit conformes imaginis veri P vocati sunt
 29 **ὅτι οἱς παρῆγον, καὶ παρῶσε συμμόρφους τῆς εἰκότος**
 Alii sui, ad esse eum primogenitum in multis fratribus. ut sit ipse pri-
 30 **τῶν υἱῶν αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν παρῶστον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.**
 Quos autem praedestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, mo-
 30 **οἱς δὲ τ' παρῶσε, τοῦτοις καὶ ἐκάλεισεν καὶ οἱς ἐκάλεισεν, παρῶσει**

Χριστοῦ περὶ ἀδελφῶν μου, * cognatis meis secundum carnem: qui sunt co- gnati mei

οἱ πνεῦς εἰσὶν Ἰσραηλῖται, ἃν ἢ νομοθετοῦσα, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ

ῥησείματα, & legislatio, & * cultus & promissa. P obsequium obsequium;

Quorum patres, & ex quibus Christus quod secūm a carnem: *patres* * est P qui est

ὅτι πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Non fieri potest autē, quod exciderit verbum Dei: non enim

οὐχ εἶον δὲ, ὅτι τὸ κλέπτειν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ γάρ *ὀπίπρω*

παιτεῖς οἱ εἰς Ἰσραηλ, ἢ Ἰσραὴλ. οὐδ' ὅτι εἰσὶ ἀσέβηται * qui

ἀβραάμ, παῖτες τέκνα ἀλλ' ἐν ἰσραὴλ κληθήσονται οἱ ἀσέβηται: id est, Non filij carnis, hi filij Dei, qui

ἰσραὴλ τοῦτέστιν, ἢ τὰ τέκνα τῆ σαρκός, τῶν αὐτῶν τέκνα τῆ θεοῦ, sed filij promissionis, estimantur in semine. P qui sunt

ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆ ἐπαγγελίας, λογίζεσθαι εἰς ἀσέβηται.

Promissionis enim verbi hoc, secundum tempus hoc veniam, est, ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, καὶ τὰ τῆ καρπὸν τῆτοντ ἐλπίσονται, ἔρχομαι

καὶ ἔστιν Sare filius. Non solum autem, sed & Rebec- ca ex uno concubitu habens, Isaac patris nocte. illa,

καὶ ἔστιν τῆ σαρρᾶ υἱός. οὐ μόνον δ', ἀλλὰ καὶ ῥεβέκ- ca ex uno concubitu habens, Isaac patris nocte.

καὶ ἔστιν υἱὸς καὶ τῶν ἰσραὴλ τῶ πατρὸς ἡμῶν. Non solum enim P saris, neque agnatis quid bonum aut

μητρω γὰρ γνηθύνονται, μηδὲ ἀρεζῶν τινῶν ἀγαθῶν *malum, (ut secundum electionem Dei propositum maneret.)* P auti fuerit, aut aliquid boni, signis aut mali;

κακῶν, ἵνα ἢ κατ' ἐκλογὴν τοῦ θεοῦ ἀσέβηταις μὴν.

Non ex operibus, sed ex vocante, dictum est ei, Quia *maior serviet minori: Sicut scriptum est, ἀγαρεύει*

ὁ μείζων δουλεύσει τῶ ἐλάττω. καὶ θεὸς γὰρ ῥαββίαι;

Isaac dilexi, et Esau odio habui. autem *τὸν ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δεσπασά τ' ἐμίσησα.* misericordiam

Quid ergo dicemus: iniquitas apud Deum? ne *scilicet* * abfit,

τί οὐκ ἐρεῖδου; μὴ ἀδικία παρὰ τοῦ θεοῦ; μὴ ἕβητο.

Nam Myriam dicit, Miserebor enim misertor, & P miserabor quemcumque *enim* P misericordiam praestabo cui miseror.

Tempore igitur non volentis, neque currentis, miserabor

οὐκ εἴπω. ἀρὰ οὐκ ἔστι τοῦ θελοῦτος, ἢ δὲ τοῦ τρέχοντος, sed misericordis Dei. Dicit enim scriptura Pharaoni, Quia *enim*

ἀλλὰ τῆ ἐλεῦντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφή τοῦ φαραῶ, ὅτι *in ipsum hoc excitavi te, ut ostendam in te virtutem*

εἰς αὐτὸν τὸ ἐξῆρα σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ὅτι σὺ τῆ δυνάμει

meam, & ut annuntietur nomen meum in vniuersa terra;

μου; & ὅπως θύσῃ ἐλῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ.
Nonne ergo citius vult misereri, quæ autem vult iudicare.

¶ enim

Dices itaque mihi, Quis adhuc queritur? nam voluntati eius quis
ἐρεῖς οὐ μοι, τί ἐπι μέμφει; τῷ γὰρ βουλόμενῳ αὐτοῦ τίς

¶ qui respondeat

resistit? Imo verò, ὁ homo, tu quis es? & respondet
αὐθιγῆς; μὲν οὖν, ὁ ἀνδρῶν πε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀντα-

ei qui se hoxi;

deus Deo? nūquid dicit figmentum? Quid
ποικρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί
me fecisti sic? An non habet potentiam figulus

¶ aliud

luci, ex eadem massa facere? hoc quidē in honorem vas,
μὴ ἐποίησας ἕπος; ἢ ἅ ἐχει ὁ θεὸς ἐπιείκειαν τῷ

¶ Quod

hoc verò in contumeliam? Si autem volens Deus ostendere
ὁ θεὸς εἰς ἀπειρίαν; εἰ γὰρ θέλων ὁ θεὸς ἐπιείκειαν

¶ φέρω

iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa
τιῶ ὀργῶν, & γνώρισται τὸ δυνάτοῦν αὐτοῦ, τὴν ἔμελλεν ἐν πολλῇ

¶ patientia

longanimitate vasa iræ adaptata in interitum:

καταρτίσω
offenderes

μακροθυμία σκευῶν ὀργῆς* κατηρτίσω μὲν αἰς ἀπολείαν*
Es vt quis faceret diuitias gloriæ lux in vasa misericordiz,

¶ quæ

preparauit in gloriam: Quos & vocauit, nos,
καὶ ἵνα γιορεύσῃ τὴν πίστιν τῆ δόξης αὐτοῦ ὅτι σκευὴ ἐλέους,

¶ plebem meam
plebem meam:

quæ preparauit in gloriam: Quos & vocauit, nos,
ὅτι ἀποστολιστῶν εἰς δόξαν* οὐκ ἐπὶ ἀκαταστασίαν ἡμῶν,

¶ & non misericordiam
consecutis, misericordiam
consecutam.

non solum ex iudæis, sed etiam ex Gentibus: Sicut & in
ἐ μόνον ἐξ ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν* οὐκ ἐπὶ

¶ Plebs mea,
a γὰρ πάντα

Offe dicit, Vocabo non populum meum, populum meum: &
τῷ ἀποθῆ λέγει, καλέσω τὸν ἕ λαόν μου, λαόν μου* καὶ γὰρ
non dilectam, dilectam. Et eris in loco
ἔκ ἡγαπηθῆναι, ἡγαπηθῆναι. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ

saluz fieri.

vbi dictum est eis, Non populus meus vos, ibi vocabuntur filij
ἐ ἐρέθη αὐτοῖς, ὁ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
Dei viui. Esaias autem clamat pro Israel,

¶ æquitate,
libertatam

Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena
δυνάτος ἡ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆ θαλάσσης,

¶ Et

reliquit servabuntur. Verbum enim consummans, &
τὸ κατελείπειμα σωθήσεται. λόγον γὰρ συυτελών, καὶ

¶ quæ

abrelians in iustitia, quia verbum concisum faciet
σωτήριον ἐν δικαιοσυλῇ, ὅτι λόγον* συυτετῆ μὲν μὲν ὅσον ποιήσεται
Dominus super terram. Sicut prædixit Esaias,

¶ Nisi

κῆρας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ὡς τὸ πρῶτον κηραῖς, 19
* si res Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, sicut So-

doma vnique facti essemus, & sicut Gomorra vnique similes fuisset.

δομα αὐτῶν ἐρηθισθη, καὶ ὡς γομορρᾶ αὐτῶν ὠματῶν ἀθηθῆναι.

Quid ergo dicemus? Quid Gentes non ^{prosecutantes} iustitiam, ^{que} ^{prosecutabantur} ^{δικῶν} ^{δικαιοσύνης,}
 30 τί σου ἐροῦμεν; ὅτι ἐστὶν τὰ μὴ* ^{δικῶν} ^{δικαιοσύνης,}
 apprehenderunt iustitiam: iustitiam autem quae ex fide: ^{est}

κατελάβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην ἣ τὴν ἐκ πίστεως*
 Israel vero ^{prosecutus} legem iustitiae, in legem iu- ^{prosecutando}
 31 ἰσραὴλ δὲ δικῶν νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιο-
 stitiae non peruenit. ^{Propter quod quia non ex fide, Quare?}

στίνης ἢ ἐφάρτεσθε ^{εἰσπῆ;} ὅτι ἢ ἐκ πίστεως φθάνω
 sed quasi ex operibus legis. ^{offenderunt enim lapidi} ^{in lapidem}
 32 ἀλλ' ὡς εἰς ἔργων νόμου. * ^{περοσκόμην} γὰρ τὴν λίθον τῆ περοσόμην
 offensionis: ^{Sicut scriptum est: Ecce ego pono}

περοσκόματι ^{καθὼς γὰρ ἔραπται,} ἰδοὺ ἐξ ὧ πάντων
 in sion lapidem offensionis, & petram scandali: & omnis
 33 ἐν σὶν λίθον περοσόματός, καὶ πέτραν σκανδαλοῦ, ἣ πᾶς
 scelerem in eum, non confundetur. ^{qui credit}
 ὁ πῶσων ἐπ' αὐτῶν, οὐ* ^{καταπονηθήσε}
^{μα}

C A P. X. 1.

Frates, ipsa quidem bona voluntas mei cordis, & obsecratio

1 Ἀδελφοί, ἡ μὴ εὐδοκία τῆ ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ εὐπιστία
 ad Deum, ^{pro} Israel est in salutem. ^{pro sit illis}
 2 πρὸς τὸν θεόν, ἣ τὴν τῶ ἰσραὴλ ὄντιν εἰς σωτηρίαν.

3 ^{Teste enim illi, quod celum Dei habent, sed non secundum}
 3 ^{Testimonium} ^{perhibeo}
 3 μὴ τυραγαγεῖτε αὐτοῖς, ὅτι ἦλλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ'
 scientiam Dei iustitiam. ^{ambulationem}

4 ^{Innocentes enim Dei iustitiam,}
 4 ὁπίγνωσιν. ἀζηνοῦτες γὰρ τὴν τῶ θεοῦ δικαιοσύνην,
 & ^{proprium} ^{iustitiam} ^{querentes} ^{statuere,} ^{iustitiae} ^{suam}
 καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητῶντες εἶπαι, τῆ δικαιοσύνη
 Dei non sunt subiecti. ^{Enim enim legis}

5 ^{Christus, ad iustitiam omni credenti.}
 5 τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετόνησαν. ^{τὴν} γὰρ νόμου
 χριστός, εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῶ πῶσωντι.
 Moyses enim scripsit, Iustitiam quae lex lege, ^{pro scripsit, quoniam}
 6 ^{est}
 6 μωυσῆς γὰρ ἔγραψε τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τῶ νόμου,
^{quod faciens ea homo, vivit in se.} ^{qui fecerit haec}

7 ^{Quae autem ex fide iustitia sic dicit, Ne dixeris in} ^{est}
 7 ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἀνθρώπος (ἦσθε) ἐν αὐτοῖς.
 Quae autem ex fide iustitia sic dicit, Ne dixeris in ^{est}

8 ^{in corde tuo, quis ascendet in caelum? id est Christi}
 8 ἢ ἡ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, μὴ εἴπῃς ἐν
 corde tuo, quis ascendet in caelum? id est Christi
 τῆ καρδία σου, πῶς ἀναβήσῃ εἰς τὸν ἄβυσσον; τούτῃ χει-
 ἄν, quis deducere. ^{Aut, quis descendet in abyssum?}

9 ^{hoc est, Christum à mortuis reducere.} ^{Sed quid dicit pro?}
 9 ὁ δὲ καταγαγεῖν. ἢ, τίς* καταβήσῃ εἰς τὸ ἄβυσσον, ^{καταβήσῃ}
 hoc est, Christum à mortuis reducere. ^{Sed quid dicit pro?} ^{reuocare.}

10 ^{Prope est verbum est in corde tuo, & in corde}
 10 τουτῆ χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέγῃς; ^{scripsit}
 Prope est verbum est in corde tuo, & in corde
 11 ἐν τῷ σου τὸ ῥῆμα ὅτι ἐν τῶ σώματί σου, καὶ ἐν τῆ καρδίᾳ

κρητίμα

tuo. hoc est verbum fidei, quod predicatum. σου. τούτῃ τὸ ῥῆμα τὸ πίσεως, ὃ κηρύσσεται.

salvus eris, σωθήσῃ

Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & credideris in corde tuo, quod Deus illum suscitavit à mortuis, πῶς σωθήσῃ ἐν τῷ σώματι σου κλεινὸν ἰησοῦ, καὶ πίσεως ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, Corde enim creditur ad iustitiam, salus erit. * σωθήσῃ. καρδία γὰρ πίσεως εἰς δικαιοσύνην, ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura,

qui credidit et invocavit nomen domini

Quia omnis credens in illum, non confundetur. ὅτι πᾶς ὁ πίσεως ἐπ' αὐτῷ, οὐ καταχινώθησεται. λέγει γὰρ ἡ γραφή, Non enim est distinctio Iudaeique & Graeci: nam idem

qui invocant

Dominus omnium, dicit in omnes invocantes illum. κύριος πάντων, πλὴν εἰς πάντας τοὺς ὀπικιδέσθους αὐτῶν.

salvus erit

Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, servabitur. πᾶς γὰρ ὃς ἐπ' ὀπικιδέσθῃ τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.

aut

Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? quomodo autem

et

πίσῃ αὐτῷ ὀπικιδέσθῃ εἰς ὃν οὐκ ὀπιστευοῦσι, πῶς ὃ

non

credent? quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicante? quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt, si non int-

tantur? sicut scriptum est, Quam speciosi pedes evangelizan- tium pacem, evangelizantium boni!

obediunt

καὶ πᾶσι γένησθαι, ὡς ἀγαθοὶ οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρηλικῶν, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ. Sed non omnes suscipiantur Evangelio. Etiam enim

autem Christi.

dicis, Domine, quis credidit auditui nostro? λέγει, κυεε, τίς ὀπίσασε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; Ergo fides ex auditu: et audiscis propter verbum Dei.

Et quidem

ἀρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς; ἢ ὃ ἀκοῇ ἐξ ῥήματος θεοῦ. Sed dico, Numquid non audierunt? non vidē in omnem terram

in orbis terra

ἀλλὰ λέγω, μὴ ἔα ἠκούσαν; μεθυσθῆναι εἰς πάντα τὸ γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῆς, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης exiit sonus eorum, & in fines habitata

dicis

τὰ ῥήματα αὐτῆς. Sed dico, Numquid non cognovit Israel? primus Moyses dicit: Ego ad amulati onē adducam vos, in non gentem, in gentem insipientem, in iram mittam vos.

ἀλλὰ λέγω, μὴ ἔα ἐγνωσθῆναι ἡμᾶς. Sed dico, Numquid non cognovit Israel? primus Moyses dicit: Ego ad amulati onē adducam vos, in non gentem, in gentem insipientem, in iram mittam vos.

ἐπ' οὐκ ἔδρανε, ὅτι ἔδρανε ἀσωτέτω παροργισθῆναι ἡμᾶς. Elias autem aude, & dicit, Insuper sum

ἀβραάμ δεῦπολιμᾶ, καὶ λέγει, ἀβραάμ τοῖς ἐμοῖς μὴ ἐκπῶσι. Elias autem aude, & dicit, Insuper sum abrahama deusopolimā, καὶ λέγει, ἀβραάμ τοῖς ἐμοῖς μὴ ἐκπῶσι.

querentibus: confiteor. factus sum me non interrogaverunt.

* salam apparuitis qui interrogabant.

ζητούντων ἔμφρανός ἐρχομίμιν τοῖς ἐμὲ μὲ ἐρωτῶσι.

Ad autem Israel dicit: Totam diem expandi

11 ἄρας δὲ τὴν ἰσραὴλ λέγει. ὅλιον τὴν ἡμέραν † ἔξεπέτασα

manus meas ad populum Imperitum, & contradicentem.

ἐκπέτανυμι
μὴ
p non credentem.

ταῖς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα, καὶ ἀντιλέγοντα.

CAP. XI. 14.

Dico ergo, Nunquid repulit Deus populum suum? Absit

1 λέγω οὖν, μὴ † ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ ἀπώθη

fiat: * enim ego Israelita sum, ex semine Abraham, * nam &

ἤνοιτο καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλῆτις εἰμι, ἐκ σπέρματος ἀβραάμ,

tribus Benjamin, Non repulit Deus plebem suam, || detribu

2 φυλῆς βενιαμίν.

οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ,

quam praesciuit, an nesciit in Elia quid dicit scriptura? p ut

ὄν προσέγνω. ἢ οὐκ οἶδατε ἐν ἡλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς

interpellat Deum aduersum Israel: dicens: Domine,

3 ὄντυχαίει τῶ θεῷ καὶ τῶ ἰσραὴλ, λέγων, κύριε,

προphetas tuos occiderunt, & altaria tua

soluiderunt: & ego relictus sum solus, & querunt

κατέκταναν καὶ γὰρ ἱερεῖς φθίνω μόνον, καὶ ζητοῦσι ἑσθλαίει ο-

animam meam. Sed quid dicit illi diuinum

4 πῶ ψυχῆ μου.

ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ θεὸς

reponsum? Reliqui mihi septies mille viros, qui septem millia

περὶ μου; κατέκτανον ἐμὰ τῶ ἐπὶ αὐτοῖς ἀνδρας, οἵτινες

non curauerunt graua Baal. Sic ergo & in ante

5 οὐκ ἐκαμφαν ῥοῦν τῆ βάαλ.

οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ

|| nunc tempore, Reliquio secundum electionem gratiae facta est. || hoc

νῦν καιρῷ, λείμμα κατ' ἐκλογίᾳ χάριτος γέρονται. p reliquix saluz factz sunt.

Si autem gratia, non iam ex operibus: alioquin gratia non iam

6 εἶ ὁ χάρις, οὐκ ἐπ' ἔργων ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκ ἐπ'

est gratia. s. autem ex operibus, non amplius est gratia: alioqui

γίνετο χάρις. εἶ ὁ ἔργων, οὐκ ἐπ' ὅτι χάρις ἐπεὶ τὸ

opus non amplius est opus. Quid ergo? quod inquiris? querebat

7 ἔργον οὐκ ἐπ' ὅτι ἔργον.

τί οὖν; ὁ ὅτι ζητεῖ

Israel, hoc non est consecutus: ac electio || consecuta est: || autem

ἰσραὴλ, τούτου οὐκ ἔπέτυχεν ἢ ὁ ἐκλογίᾳ ἐπέτυχεν οἱ ὅτι πτυχάνω

at ceteri? obdurauerunt: Sicut scriptum est: Dedit p verò excitati sunt:

8 δὲ λοιποὶ τὴν πτωρωθήσονται καὶ τὰς γὰρ ὀφθαλμοὺς, ἵνα

illi Deus spiritum compunctionis: oculos, ad non videndum, πτωρωθῶ

αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως ὁφθαλμοῖς τὴν μὴ βλέπειν, * ut non videant.

καὶ ὅτι τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σημερῆν ἡμέρας.

prehensibilia & iudicia eius, & irreprehensibiles viz eius
 ερευνήματα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀδελφίχια αἰ εἶδοι αὐτοῦ.
 Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit
 τις γὰρ ἐγνώ νοῦν κυρίου, ἢ τις σύμβουλος αὐτοῦ ἐβόησε;
 Aniquis prior dedit illi, & retribuetur eis
 ἢ τις παρεδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀποδοθήσεαι αὐτῷ;
 Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso omnia:
 ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.
 ip̄i gloria in secula. Amen.
 αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοῦ αἰῶνα. ἀμήν.

CAP. XII. 16.

* Obsecro
 || misericordiarum
 P vi exhibeatis
 > rationale obsequium
 * nolite conformari
 || in
 P vi prohibetis
 sit
 * quæ data est
 || omnibus qui sunt inter vos,
 P plus quam
 * sobrietatem,
 || dimisit
 μερίζω
 P auget
 || singuli unum alter alterius
 * quæ data est
 P miniſtrando
 P qui docet.

* Hæc itaque vos, fratres, per ^{|| miserationes}
 Παρακλήσθε ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅσα τῶ οἰκτιρῶν τοῦ
 Dei, ^{P scilicet} corpora vestra hostiam vivantem, sin-
 δεσθὲν, ^{||} προσήσθε τὰ σώματα ὑμῶν θείῳ ζῶσαν, ἡ-
 stam, bene placentem Deo, ^{||} rationalem cultum vestrum.
 γίαν, διάφερον τὰ θεῶν, πλὴν λογικῆ λατρείαν ὑμῶν.
 Et ^{||} ne conformamini seculo huic: sed reforma-
 καὶ μὴ συζηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ· ἀλλὰ μεταμορ-
 mini ^{||} veniuntate sensus vestri, ^{P ad} probandum ^{||} qui
 φρονεῖτε τῇ ἀνακρινόμενῃ τῷ θεῷ ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς
 quæ voluntas Dei bona, & bene placeat, & perfecta.
 τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθόν, καὶ διάφερον, καὶ τέλειον.
 Dico enim per ^{||} gratiam ^{||} datam mihi, ^{||} omni
 λέγω γὰρ ὅσα ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἐστίν μοι, παντὶ τῷ
 excellenti in vobis, non ^P super sapere ^{||} præter quod oportet sapere; sed
 ὅτι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ θεὸς φρονεῖν, ἀλλὰ
 sapere ad ^{||} sobrietatem esse, unicuique sicut Deus ^{||} proportionem est men-
 φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἡμετέροις μέ-
 foram fidei. Sicut enim in vno corpore membra mul-
 ἔσθ' πίστεως. καὶ ὡς τὰ ἓν ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολ-
 ta habemus, ^{||} at membra ^{||} omnia non eundem habent aëum;
 καὶ ἔσθ' ἓν, τὰ ἓ μέλη πάντα οὐ πλὴν ἑνὸς ἔχει σῶμα ἓν.
 Ita ^{||} multi unum corpus sumus in Christo, ^{||} at singularum
 οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώματι ἑσθ' ἓν ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς
 alia aliorum membra. Habentes autem ^{||} donationes secundam
 ἀλλήλων μέλη ἔχοντες δὲ ^{||} χάρισμα κατὰ τὴν
 gratiam ^{||} datam nobis, differentes, sive prophetiam, secundam
 χάρειν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν, ὅσα φρονεῖ, εἴτε ^{||} σωφρονισμῶν, κατὰ
 rationem, fidei: Sive ministerium, in
 πλὴν ἀναλογίαν ἡ πίστεως· εἴτε ^{||} διακονίαν, ἐν τῇ
 || ministerio: sive ^P docens, in doctrina
 διακονία· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

- Dilectio proximi malum non operatur. plenitudo ergo
 10 ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐ κατεργάζεται. πληρωμα οὐ
 legis dilectio. Et hoc, scientes tempus, quia est
 11 νόμου ἡ ἀγάπη. καὶ τὸτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι
 hora nos iam de somno excitati: nos propior nostra est surgere
 ὡρα ἡμῶς ἡδὴ ὡς ὕπνου ἐγερθῆναι· καὶ ἐγρύτουμεν ἡμῶς ἢ enim
 salus, quam cum credidimus. Nox precessit,
 12 σπιθηα, ἢ ὅτε ὄψεσθε σπιθῶν. ἢ νύξ σπυρέκοιεν,
 at dies appropinquavit. abiciamur ergo opera tenebrarum, & autem
 ἢ ἡμέρα ἡγγικεν. ἀποδιδόμεθα οὐμ τὰ ἔργα τῶ σκοτοῖς, καὶ
 induamur arma lucis. Sicut in die, honeste
 13 ἐνδυσάμεθα τὰ ὄπλα τῶ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρα, ἀ-
 ceniv ambulemus, non Procomestationibus & ebrietatibus, non Peu- p in
 ἡμιόως ἀπειπάτημι, μὴ καμῶς καὶ μέθους, μὴ κοί-
 bilibus & lascivis, non Illic & xmulacione: impudicitis,
 τως καὶ ἀσελγείας, μὴ ἐπει καὶ ζήλω. in concitiosis
 Sed induimini Dominum Iesum Christum, & car:
 14 ἀλλ' ἐνδύσατε τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστόν, καὶ ἢ σαρ- ἐνδύσα-
 nis curam ne feceritis in desiderit.
 καὶ σπυρέκοιεν μὴ ποιεῖτε εἰς ὄπιθυμίας.

CAP. XIII. ιδ'.

- spem autem indumentum fide assumite. non in p in
 1 Τὸν ὃ ἀδελφωῦντα τῆ πίσει, σπυρέκοιεν, καὶ μὴ εἰς
 disertationibus diffinitionum. Sic quidem credite manducate cogitationum.
 2 διακρισεις διαλογισμῶν. ὅς μὴ πιστεύει φαγεῖν. Alius enim
 omnia, at infirmus solus solus. qui autem est
 πάντα, ὃ δὲ ἀδελφῶν λάχρα ἐπίει. manducet.
 3 ὃ ἐπίων τὸν μὴ ἐπίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὃ μὴ ἐπίων
 p Manducate non manducatem non spernas, & non manducas
 manducantem non indicet. Deus enim illum assumpsit. p qui manducet
 τὸν ἐπίοντα μὴ κενείτω. ὃ θεὸς γὰρ αὐτὸν σπυρέκοιεν. qui
 Tu quis es iudicans alienum secum? proprio domino p qui iudicas
 4 σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκάντις; τῷ ἰδίῳ κενείω
 fiat aut eadit. stabit autem: potens enim est Deus
 σῆκει ἢ πίπει. σαθίστεται δὲ διωμάτος γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς ἰσημι
 stauer illum. Sic quidem iudicat diem inter diem, hic autē Nam alius
 5 πῶσαι αὐτῶν. ὅς μὴ κρίνει ἡμέραν παρ ἡμέραν, ὅς δὲ alius
 iudicat omnem diem: unusquisque in proprio seculi abundet. suo
 κενει πᾶσ ἡμέραν ἐχσας ἐν τῷ ἰδίῳ καὶ πληροφείτω. κληροφείτω
 p Sapiens diem, Domino sapit. non sapiens p Qui sapit
 6 ὃ φρονῶν τῷ ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ καὶ ὃ μὴ φρονῶν τῷ
 diem, Domino non sapit: & manducans, Domino manducet, gra- qui manducet
 ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὃ ἐπίων, κυρίῳ ἐπίει ὃ κα-

qui manducal

riar agit enim Deo: & *ουκ ημάνδικαι, Domino non manduca, & εἰσει γαρ τῷ θεῷ * και ὁ μὴ ἰδοιων, κρείβει οὐκ ἐδίει, και grauis agit Deo. Neque enim nostrum sibiipf vniu, δι' χρεσει τῷ θεῷ. ου διει γαρ ημῶς εαυτῷ ζῆ, & nemo sibiipf moritur. Sine enim viuimus, η οὐ διει εαυτῷ ὑποθῆσκει. εἰ ἂν τε ζῶμεν, τῷ Domino viuimus: sive morimur, Domino morimur.

κυρίῳ ζῶμεν εἰ ἂν τε ὑποθῆσκαμεθ, τῷ κρείβει ὑποθῆσκαμεν, sive ergo viuam, sive moriamur, Domini sumus. εἰ ἂν τε οὐ ζῶμεν, εἰ ἂν τε ὑποθῆσκαμεθ, τῷ κυρίῳ ἐσόμεθ.

In hoc enim Christus & mortuus est, & resurrexit, & εἰς τούτο γαρ χρεσις και ἀπέθανε, και ἀνέστη, και * ανέστη, vi & mortuorum & viuorum dominetur. ἀνέστηεν, ἵνα και νεκρῶν και ζῶντων κυλεύσῃ.

quare

Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut es in quid speras? (ὁ ὅτι κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ και σὺ τί ἔσους) nis fratrem tuum? omnes enim adhaeremus tribusali denegis τὸν ἀδελφόν σου, πάντες γδ ὀφθασησόμεθα τῷ ἑσμετι Christi: Scriptum est enim, Viuo ergo, dicit Dominus, τῷ θεῷ.

ante tribunal

ὁμοίαν mihi * fides omne reus, calistum, & ierustium, & ὅτι ἐμοὶ και ψει παν γων, ἐπουρακίῳν, και ὀπτακίῳν, και infirmit, & omni lingua confitebitur Deo. καταχρησίων, η πασα γλωσσά ἐξομολογήσει τῷ θεῷ.

as secur

Itaque vniquisque nostrum pro scripō rationem reddet Deo. ἀρα οὐ ἕκαστος ημῶς πει εαυτῷ λόγον δώσει τῷ θεῷ. Non amplius ergo inuicem iudicemus, sed hoc iudicate

ne ponatis

magis, hac, non pouere offendiculum fratri, vel scandalum. μᾶλλον, πῶ, μη τιθεῖναι ὀφθασησόμετῷ ἀδελφῷ, ἢ σκαῖδλον.

confido in Domino

Scio & persuasus sum in Christo Iesu, quia nihil commune

περὶ

αἶσα ὅτι πέπεισμαι ἐν χρεσιῷ ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινόν

est nisi ei qui existimat

per ipsum, si non existimamus aliquid commune esse, illi commune. Si sero propter cibum frater tuus conturbat,

est enim

κοινόν. εἰ ὅτι βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπει, non amplius secundum charitatem ambulat, ne cibo tuo

perdere,

ἐκ ἐστὶ και ἀγαπῆα πεπεισται * μη τῷ βρώματι σου illum * πῶς, pro quo Christus mortuus est.

ἐκείνον ὑπολυσε, ὥστ' οὐ χρεσις ἀπέθανε. Non blasphemetur ergo vestrum homum.

μη βλασημεισθῶ οὐκ ἕμι τὸ ἀγαθόν * Non enim est regnum Dei esca & potus, sed ia

εἰ γὰρ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις η ποσις, ἀλλὰ δι- ficia, & pax, & gaudium in spiritu iusticia.

και σωτηρη, η εἰρήνη, η χαρὰ ἐν πνεύματι ἀγῶ

^{* Nam in his serviens Christo, bene placens Deo, & Qui enim in}
 18 ^{probatus est} ο γὰρ ἐν ^{hominibus.} θύτοις δουλεύων τῷ ^{Nempe iustum quæ} χριστῷ, εὐάρεστος τῷ ^{pacis} θεῷ, & ^{est} hoc fuit
 19 ^{scdemur, & quæ xditionis ad invicem.} δοκιμὸς τοῖς ἀνθρώποις. ^{ara οὐ τὰ τ' εἰρήνης} ἀρα οὐ τὰ τ' εἰρήνης ^{sunt} sunt
 20 ^{Propter escam desiderio opus Dei omnia} μὴ ἐνεκεν βρώματος κατὰ λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα ^{sunt, est} πάντα
 21 ^{quidem munda, sed malum homini per offendi} κατὰ λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα ^{sunt, est} πάντα
 22 ^{quidem munda, sed malum homini per offendi} κατὰ λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα ^{sunt, est} πάντα
 23 ^{quidem munda, sed malum homini per offendi} κατὰ λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα ^{sunt, est} πάντα
 24 ^{quidem munda, sed malum homini per offendi} κατὰ λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα ^{sunt, est} πάντα
 25 ^{quidem munda, sed malum homini per offendi} κατὰ λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα ^{sunt, est} πάντα

C A P. X V. 16.

^{Debemus autem nos} Οφείλομεν δὲ ^{proxiis, imbecillitates} ἡμῖς οἱ δὲ ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 1 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 2 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 3 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 4 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 5 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 6 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 7 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 8 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 9 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}
 10 ^{proxiis, imbecillitates} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{Pim} ἀδελφὰ τῶν ἀ- ^{firmiores}

in Spiritu sancto.	Habeo igitur glorificationem in Christo	gloriam
17 εν πνευματι αγιω.	εχω ουμ κωλυσην εν χειρω	
Iesu quæ ad Deum.	Non enim pudebo loqui aliquid	pudeo
18 ιησου τα προς θεον.	ου γδ τολημηω λαλειν τι	
eorum que non efficit	Christus per me, in obedientiam	
ου ου χειργραστα χειρσ δι εμου, εις ισακωυ	In virtute ligorum &	factis.
Genitium, & verbo & opere.		
19 εδων, και λογω κ, εργω	εν δυναμεισημασιων κ	
prodigiorum, in virtute	Spiritus * Dei, ita ut me ab Hieru-	sancti,
τηρατων, εν δυναμει πνευματος θεου, ωστε με απο ιερου-	Illyricum circumplevisse	per circuitum
salem & circum usque ad	Euano-	repluerim
σαλημη κ, κικλω μεχρι τδ ιλλυρικη πεπληρωκεναι το ευα-	Sic autem * amantem consententem euangeli-	predicavi Euan-
gelium Christi.	gelium hoc,	
20 γλιωυ τα χειρσ ουτω δι φιλοπημελυον ευαγγελι-	ουτω δι φιλοπημελυον ευαγγελι-	
ζων, non vbi nominatus est Christus, * ut non super alienum	ζων, non vbi nominatus est Christus, * ut non super alienum	ne
ζεση, ουχ οπου ανομοιω χειρσ, ινα μη επ αλλοτερον	Sed, sicut scriptum est, Quibus	Quoniam
fundamentum edificarem.	αλλα, και τως γεγραστο, οδς	
21 θεμελιον οικοδομου.	αλλα, και τως γεγραστο, οδς	
non annuntiaui est de eo,	videbunt: & qui non audierunt,	
ουκ ανηγγελησεν αυτω, * ο φονται. και οι εκ ακηκουσθ, οππομαι	οφονται. και οι εκ ακηκουσθ, οππομαι	
intelligent.	Ideo & impediebar plurimum venire	propter quod
22 ζηηησοισι.	διου κ, † ενεκοπημου τα παλλα τδ ελθειν	ενεκοπημου
ad vos.	Nunc vero non ulterius locum habeas in	
23 προς υμασ.	γυμνι δε μικρη τον εν χειρσ	
regionibus his,	cupiditatem autem habens veniendi ad vos	
κλιμασι τουτοι, οπιποθειαν δε εχων τδ ελθειν προς υμασ	κλιμασι τουτοι, οπιποθειαν δε εχων τδ ελθειν προς υμασ	
* multis * annis.	Ute si proficiscer ia Hispaniam,	ex * iam pre-
24 απο πολλων ενω	ωσ εαυ πορευομαι εις τιμωσταναι,	cedentibus
veniam ad vos	spero enim ppxterius *conficere	Cum proficisci
ελευσομαι προς υμασ * ελπιζω γδ δεα πορευόμελυοσ διασααζ	ελευσομαι προς υμασ * ελπιζω γδ δεα πορευόμελυοσ διασααζ	capero p quod
vos, & a vobis	* prætenti illuc, si vobis primum	videam
υμασ, κ, υφ υμωυ † προπεμψημαι εκει, εαυ υμωυ προστον	υμασ, κ, υφ υμωυ † προπεμψημαι εκει, εαυ υμωυ προστον	deducar
ex parte	impletis facere.	προπημπομαι
25 απο μερισ * εμπλησω.	γυμνι ο προκυομαι εις	proficiscer
Hierusalem * iustitians	sanctis.	
26 ιερουσαλημ δεακονων τοισ αγιοισ.	ευδοκησαν γαρ και	εμπληθησθ
Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pau-	ευδοκησαν γαρ και	ministrare
μακεδονια και αχαια κωνωνιαν τινα ποιησααζ εις του πια-	μακεδονια και αχαια κωνωνιαν τινα ποιησααζ εις του πια-	
petes sanctorum qui * in Hierusalem.	Placuit eis enim, &	sunt
27 χειρσ τωυ αγιων τωυ εν ιερουσαλημ.	ευδοκησαν γαρ και	nam
debitores eorum sunt. si enim	ουφισιταλιβι eorum * participantes	spiritualium eorum * participantes
οφειλεω αυτ εισον ει γδ τοισ πιδματικοισ αυτ † κοινοκωνησ	οφειλεω αυτ εισον ει γδ τοισ πιδματικοισ αυτ † κοινοκωνησ	sunt Gentiles.
Gentis, debent & in	carnalibus ministrare eis.	† κοινοκωνησ
τα εδτη, οφειλοισ κ, εν τοισ σαρκικοισ λειτουργησαι αυτοισ.	τα εδτη, οφειλοισ κ, εν τοισ σαρκικοισ λειτουργησαι αυτοισ.	† cum consum-
Hoc igitur * proficiscens	signans eis	manero, & assi-
28 τδ το ουμ οπι τελειωσ, και * προσημαλυω αυτοισ τον	τδ το ουμ οπι τελειωσ, και * προσημαλυω αυτοισ τον	gnauero
	ζομαι	ζομαι

fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam, καρπὸν τὸ πρῶτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν ἰσπανίαν.

abundantia

Scio autem quoniam veniens ad vos, in plenitudine hereditationis Evangelij Christi veniam.

ergo

διλογίας τοῦ ἀγγελίου τοῦ χειροῦ ἐλάσσομαι.

sancti, ut deliquis me

Obsecro igitur vos, fratres, per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem Spiritus simul consideratis me in orationibus pro me ad Deum:

qui sunt

obsequij mei oblatio accepta sit

ἵνα ἴδω τὸ πρόσωπὸν τῆς ἀπειθοῦντων ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ἵνα ἴδω τὸ δέλεον μου ἢ εἰς ἱερουσαλήμ ἀπεστέλξω ἡγήταις ἁγίοις. ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς ἐξ ἑλλά-

refrigeret vobiscum.

autem sit

matibus Dei, & simul secretis vobis. Amen. ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

CAP. XVI. 15.

quae est in ministerio

est

Commendo autem vobis Plumbam nostram, & ecclesiam qua in Cenchrit: ὡς ἐστὶν ἐκκλησία τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν κενχρεαῖς

indiquerit

quoque alitit

Priscam

admoceat

suas cervices

isopitiditimi

primilius Afiz

Ve eam suscipias in Domino dignè sanctis, & assistatis ei in quocunque veitit vobis negotio: etenim ipsa iudithrix multis facta est, & ipsi mihi. Salutate Priscillam & Aquilam simul operante: meos in Christo testur. (Qui pro anima mea suam ipsam supposuerunt: quibus non ego solus gratias ago, sed & ecclesiae Gentium.) Et domesticam eorum ecclesiam, salutate Epznetum dilectum mihi qui est primilia. Achaia in Christo. es est in ἀπαρχῇ τῆς ἀρχαίας εἰς χριστόν.

ἀπὸ ἀσπίου

- 6 **ἀσπάζσατε** μαριάμ, ἢ πῆς πολλὰ καταπέσει ἐν ἡμῖς. **κοπία** **ῥα**
 Salute Mariam, quæ multum laboravit in nobis.
 Salute Andronicum & Juniam cognatos vestros, &
- 7 **ἀσπάζσατε** ἀνδρόνικον καὶ ἰουλίαν τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ
 concupituros meos, qui sunt in Apo- **στο-** **λίαις**
 συναρχμαλώτοις μου, οἵ τινες εἰσιν ὁπίσω μοι ἐν τοῖς ἐπιστή-
 lit, qui & ante me fuerunt in Christo. Salute
- 8 **ῥα**, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγονασιν ἐν χριστῷ. **ἀσπάζσατε**
 * *Ampliam* *Illehan* matrem in Domino. Salute Urbanum
 9 **καὶ** μπιάν τὴν ἀγαπῆτόν μου ἐν κυρίῳ. **ἀσπάζσατε** ἐρβάνον
Illehan operante nostrum in Christo p. & Stachyn dilectum meum. *Ampliatum* &
 τὸ συνῆρον ἡμῶν ἐν χριστῷ, καὶ σάχηον τὸν ἀγαπῆτόν μου.
 Salute Apellan probum in Christo. Salute
 10 **ἀσπάζσατε** ἀπέλλην τὸν δοκίμον ἐν χριστῷ. **ἀσπάζσατε**
 eorum ex Aristobuli. Salute Herodionem cognatum
 11 τοῖς ἐκ ἡρώδου εἰσεβούλου. **ἀσπάζσατε** ἡερῳδιῶνα τὸν συγγενῆ
 meum. Salute eos qui ex *Narcisii* s. *existentes* in Domino. *Idoneo*, qui sunt
 μου. **ἀσπάζσατε** τοὺς ἐκ ἡρώδου κλισίου τοῖς ὄντως ἐν κυρίῳ.
 Salute Tryphanam & Tryphosam, *Platones* in
 12 **ἀσπάζσατε** τρυφανᾶν καὶ τρυφῳσάν τὰς κοπιώτους ἐν
 Domino. Salute Perfidem *dilectam*, quæ multum la- *charissimam*
 κυρίῳ. **ἀσπάζσατε** περσίδα τὴν ἀγαπῆτήν, ἢ πῆς πολλὰ ἐκο-
 laboravit in Domino. Salute Rufum electum in
 13 πιάσεν ἐν κυρίῳ. **ἀσπάζσατε** ρούφον τὸν ἐκλεκτόν ἐν
 Domino, & matrem eius & meam. Salute
 14 κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμὴν. **ἀσπάζσατε**
Alyncrinum, *Phileontem*, *Herman*, *Parroham*, *Hermen*, & qui
 ἀσπυκρίτον, φλέγοντα, ἔρμαν, παρροῦσαν, ἔρμην, καὶ τὸν
 cum eis fratre. Salute *Philologum* & *Iuliam*, *suos*
 15 σὺν αὐτοῖς ἀδελφοῖς. **ἀσπάζσατε** φιλόλογον καὶ ἰουλίαν,
Nerem & *fororem* eius, & *Olympas*, & qui cum eis
 ἡγερῖαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, καὶ ὀλυμπᾶν, καὶ τὸν σὺν αὐτοῖς
 omnes sanctos. Salute *Alij alios* in ostulo *in* *unicem*
 16 πάντας ἀγίους. **ἀσπάζσατε** ἀλλήλους ἐν φιλότητι
 sancto. *salutate* vos *ecclesie* *Christi*. *omnes*
 ἁγίῳ. **ἀσπάζσατε** ὅμοιοι ἐκκλησίαι τῷ χριστῷ.
Rogo *amicos* vos, *fratres*, *speculati* *disensiones*
 17 ὡς ἀκούω ἐν ὑμῖς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τὸν πᾶς διχοστασίας
 & *offensicula* *præter* *doctrinam* *quam* *vos* *didicistis*,
 καὶ τὰ σκάνδαλα πρὸς τὴν διδασκαλίαν ἡν ὑμῖς ἐμάθετε,
faciemus, & *declinate* *ab* *illis*. *Nam* *hincemodum* *faciunt*,
 18 ποιοῦντες, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι
Domina *castra* *lesu* *Christo* *non* *serviunt*, *sed* *suosipsum*
 τῷ κυρίῳ καὶ ἰησοῦ χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ σαυτῆ
venit & *per* *blasphemantiam* & *benedictionem* *seducunt*
 καιρία, καὶ ἐκ τῶν χριστολογίας καὶ ἀλογίας τῆς ἐκπατῆτος
dulces *sermones* & *benedictiones* *educunt*

¶ enim

corda innocetium. Nam vestra obedientia
ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἀβέβαιον. ἢ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς

¶ omnem locum divulgata est.
¶ Sed
¶ &

¶ omnia de vobis gaudeo igitur hoc in vobis: volo autem vos sapientes
πάντας ἀφικέσθαι χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῶν διότι ἡμεῖς θεοῦ
quidem esse in bono, simplices autem in malo.
μὴ εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκαραιοὶ δὲ εἰς τὸ κακόν.

¶ autem conerit

Deus pacis conerit Satanam sub pedibus
ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης τῶν σωτηρίων ἡμῶν σατανὰν ὑπὸ τοὺς πόδας

σωτηρίων
¶ velociter.

vestris in celeritate. gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.
ὑμῶν ἐν ταχέϊ. ἡ χάρις τῆς κυρίας ἡμεῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετ' ὑμῶν.

¶ adiutor

Salutant vos Timotheus, simul operans meus, & Lucius,
ἀσπάζον ὑμᾶς τιμόθεος ὁ συνῶργός μου, καὶ λούκιος, ἢ
& Iafon, & Solipater cognati mei. Saluto

¶ qui scripserit

vos: ego Tertius, scribens epistolam, in Domino.
ὑμᾶς ἐγὼ τρίτος, ὁ γραψάς τὴν ἐπιστολήν, ἐν κυρίῳ.

¶ universa ecclesia

Salutat vos Caius hospes meus, & Phecelesia coniuncta
ἀσπάζει ὑμᾶς γάιος ὁ ξένος μου, καὶ φηκελεσία συνήνησα.

¶ variarius

salutat vos Erastus procurator civitatis, & Quartus
ἀσπάζει ὑμᾶς ἐραστὸς ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ κούαρτος

frater. Gratia Domini nostri Iesu Christi

¶ cum omnibus vobis.

ὁ ἀδελφός. ἢ χάρις τῆς κυρίου ἡμεῶν ἰησοῦ χριστοῦ

Amen.

¶ Si autem qui potens est confirmare

ἢ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

As potens vos stabilire iuxta evangelium meum, &

¶ Quod patet factum est

τὸ δὲ δυνάμει ὑμᾶς ἐστηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, καὶ

predicationem Iesu Christi, secundum revelationem mysterii tempo-

σχηματικῶν

τοῦ κηρυγματος ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρό-

¶ prophetarum, ¶ præceptum

νοῦς αἰώνιους τῶν προφητῶν. Φανερωθέντες δὲ νυνὶ διὰ τῶν

scripturarum prophetiarum, secundum ordinationem æterni Dei ad
γραφῶν προφητικῶν, κατὰ ἀπειρηλίαν τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς

¶ honor &

obeditionem fidei in cunctis Gentibus cogniti:
ὑπακοῆς πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωριζόντων

¶ seculorum.

Soll sapienti Deo per Iesum Christum, ꝑ gloria in
μόνον σοφῶν θεῶν διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, ἢ δόξα εἰς τοὺς

Amen. ἀμήν.

secula. Amen.

Finis ad Romanæ epistolæ, qua scripta est à
Τέλος τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς, ἢ ἐγράφη ἀπὸ
Crispino per Phadren ministrum eius qua
κορίνθου διὰ φοίτητος τῆς διακόνου τῆς
in Crathreopis ecclesia.
ἐν κορινθιαῖς ἐκκλησίαις.

SANCTI PAULI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΥ

AD CORINTHIOS
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
PRIOR EPISTOLA.
ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ε΄.

PAVLVS vocatus Apostolus
ΑΥΛΟΣ κλητός ἀπόστολος

Iesu Christi, per voluntatem Dei,
Ἰησοῦ χριστοῦ, διὰ θελήματος θεοῦ,
& Sosthenes frater,
& συνωθένης ὁ ἀδελφός,
ecclesiz Dei ^{ἐκκλησίᾳ} ^{θεοῦ} ^{ἧς ἐστὶν} ^{κορινθῶν}

τῆ ἐκκλησίας τῆ τοῦ κυρίου ἐν Κορίνθῳ, ἡμῶν ἀδελφῶν ἐν χρι-

sto Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus ^{ἡμῶν ἀδελφῶν} ^{ἰεροσολιμῶν} ^{ἰεροσολιμῶν}

ἐν Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πάνσι τοῖς ὀρθοδόξοις τὸ
νομα Domini nostri Iesu Christi, in omni loco ipsorumque
ὄνομα τῆ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν παντί τόπῳ αὐτῶν τε

& nostro: Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro,
& Dominò Iesu Christo. ^{χαρὶς ὑμῖν & εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν}

& κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ. ^{διὰ χάριτός τε καὶ ἀγαπῆς μου πα-}
per pro vobis, in gratia Dei & data vobis in ^{que est}

τοτε ἀπὸ ὑμῶν, ὅτι τῆ χάριτι τῆ θεοῦ τῆ δοθείση ὑμῖν ἐν
Christo Iesu: ^{Quia in omnibus ^{dicati estis} in illo, ^{dinites facti}}

χριστῷ Ἰησοῦ. ^{ὅτι ἐν παντί ἔπελουπέδητε ἐν αὐτῷ, ^{πλουτίζω}}
in omni verbo, & omni scientia. ^{(Sicut testi- ⁱⁿ}

ἐν παντί λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, ^{καθὼς τὸ μαρ-}
monium Christi confirmatum est in vobis) ^{tyriae hinc ^{rebasio}}

πῶς τῆ χάριτι ^{ἐβεβαίωθη ἐν ὑμῖν,} ^{ὥστε οὐκ ἔστι}
non desci in villo gratia dono, ^{expestantes ^{re-}} ^{nihil vobis desit ^{in vlla gratia, ex-}}

μη ὑπερείξει ἐν μηδενὶ χάρισματι, ἀπικαταχομῶν τῆ ἀπο-
velationem Domini nostri Iesu Christi: ^{qui & con-}

κλήσει ὑμᾶς ὡς τέλος ἀνεγκλήτους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆ κν-
firmabit vos usque in finem ^{vinculorum, ⁱⁿ} ^{die ^{do-}} ^{p sine criminibz ^{aducioz}}

ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam predicat-
ſοφίας τὴν θεοῦ, ἀδελφῶτα οὗ θεοῦ ἐς ἡμᾶς τῆς μωρίας τῆ κηρύ-
tionis ſervare credentes. Quia utique enim Iudaei salutem facere

22 **κατὰ σοφίαν τοῦ πνεύματος.** Quoniam & Iudaei petunt, & Graeci ſapientiam quaerunt. **ὅτι γὰρ Ἰουδαίοι** 9 ſigna

σημείον αἰτήσαι, καὶ ἄλλως σοφίαν ζητοῦσιν.
Nos autem predicamus Chriſtum et ueritatem, Iudaeis quidem

23 **ἡμῖς δὲ κηρύττομεν χεῖρον ἐπιρωτώμεθα, Ἰουδαίοις μὲν**
ſecundatum, Gentibus autem ſtultitiam: Ipsi autem uocati

24 **σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν.** αι τοῖς ᾧ τοῖς κλητοῖς
Iudaeis atque Graecis, Chriſtum Dei ueritatem & Dei ſapientiam.

Ἰουδαίοις τε Ἕλλησι χεῖρον τοῦ δυνάμιν ἡ θεοῦ σοφίαν.
Quia quod ſtultum Dei, ſapientis hominum eſt: & quod

25 **ὅτι τοῦ μωρῶν τῆ θεοῦ σοφώτερον ἢ ἀνθρώπων ὄντι, ἔτι**
inferum Dei, fortius hominibus eſt. **αὐτῶν** eſt

ἀδελφῶν τοῦ θεοῦ, ἰσχυρότερον ἢ ἀνθρώπων ὄντι.
Uideat enim uocationem ueſtram, fratres, quia non multi ſapientes

26 **βλέπετε γὰρ τὴ κλήσιν υμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ**
ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles:

κατὰ σὰρκα, οὐ πολλοὶ δυνάτοί, οὐ πολλοὶ δυνάμεις.
Sed ſtulta mundi elegit Deus, ut quae ſunt

27 **ἄλλα τὰ μωρὰ τῆ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα τοῦ ἐκλογῶν**
ſapientes & prudentias: & infirma mundi elegit Deus,

σοφούς κατακλιμῶν, καὶ τὰ ἀδυνάτῃ τῆ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, & confundat
ut prudentias: fortia. Et ignobilia mundi

28 **ἵνα κατακλιμῶν τὰ ἰσχυρά.** καὶ τὰ ἀσθενῆ τῆ κόσμου

καὶ τὰ ἐξουθενήματα ἐξελέξατο ὁ θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα
conſpiciantur & abolerentur. Ut non gloriatur omnis ex ſe uideatur

29 **τὰ ὄντα κατακλιμῶν.** ὅπως μὴ καυχῶσθαι πᾶσα **κατακλιμῶν**
caro in conſpectu Dei. Ex ipſo autem uos eſtis

30 **ὁ ἰσχυρῶν τοῦ θεοῦ.** ὁ ἰσχυρῶν τῆ ἡμῶν ἐξ ἑαυτῶν **κατακλιμῶν**
in Chriſto Ieſu qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, iuſtitiaque eius.

ὅτι χεῖρᾶ ἰσχυρῶν ἐγγράθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε
& ſanctificatio & redemptio: Ut, quemadmodum ſeri-

31 **καὶ ἀγαπᾶσθαι καὶ ἀγαπᾶσθαι.** ἵνα, καθὼς γὰρ

ἡμῶν, ὁ καυχῶσθαι, ἐν κυρίῳ καυχᾶσθαι. qui gloriatur.

CAP. II. β.

Et ego ueniam ad uos, fratres, ueni non in ſublimi: P cum uenirem

κατὰ ἑλπίαν πρὸς υμᾶς, ἀδελφοί, ἡλθον οὐ κατὰ ἑλπίαν
ſermonis aut ſapientiae, annuntians uobis teſtimonium Dei. **Chriſti.**

καὶ κηρύττω ἡ σοφίαν, κατὰ γράμματα ὑμῖν τὸ κηρύττω τῆ θεοῦ
Non enim iudicauit ſcire aliquid in uobis, ſi non Ieſum Chriſtum, me

2 **οὐ γὰρ ἔλενα τὸ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ ἰησοῦν χριστόν,** inter uos, nisi

& hunc crucifixum. Et ego in infirmitate, & in timore, & in tremore multo servavi vos apud vos: & in timore multo servavi vos apud vos: & in timore multo servavi vos apud vos: & in timore multo servavi vos apud vos:

πειρώ
pfi

φοβώ, & ἐν τρωμῇ πολλῇ ἐχρησάμην πρὸς υμᾶς

Et sermo meus, & predicatio mea non in persuasibilibus hu-
mānar sapientiarum verbis, sed in ostensione Spiritus &

πραπίνης σοφίας λόγους, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος & ἡ
virtutis: Ut fides vestra non sit in sapientia hominum,

*inter perfectos:

διωδάμους, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἡ
sed in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur in

ἀλλ' ἐν διωδάμῳ Θεοῦ. σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς
persecutionem, sapientiam vero non seculi huius, neque principum

τελείης, σοφίαν δὲ οὐ τῷ αἰῶνι τούτῳ, οὐδὲ τῇ ἀρχόντων
seculi huius qui destruuntur: sed loquimur

καταργώ
* quæ abscandita
est:

τῷ αἰῶνι τούτῳ τῇ καταργουμένῳ ἀλλὰ λαθυσίαν
mysterio Sapientiam Dei in mysterio occultam, quam prædestinavit

σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τῷ ἀποκρυφθέντων, ἧς οὐδεὶς
Deus ante secula in gloriam nostram: Quam nemo

ὁ Θεὸς πρὸ τῆς αἰῶνιαι ἐξέβλεψεν ἡμῶν, ἧς οὐδεὶς
principum seculi huius cognovit. si enim cognovissent,

τῇ ἀρχόντων τῷ αἰῶνι τούτῳ ἐγνώσκον. εἰ γὰρ ἐγνώσκον,
nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Sed, sicut

Quod p nec

οὐκ αὐτῷ κρείων τῆς θείας ἐσαύωσαν. ἀλλὰ, κατὰ
scripturam est: Quæ oculus non vidit, pæc auris non audivit, pæc in

* iis qui diligunt

καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἀ ἠγίστασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγα-
cor hominis non ascendit, quæ præparavit Deus diligenti-
gentibus illum: Nobis autem Deus revelavit per Spiritum

στοχασίῳ

πῶσιν αὐτοῦ ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε ὅσα τῷ πνεύ-
tum suum. non Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei:

enim

ματος αὐτῷ τὸ πνεῦμα πιστῶν ἑρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τῷ Θεῷ
Quis enim scit hominum quæ hominis, si non Spiritus

ἐρῶν

τίς γὰρ ὁδὸν ἀνθρώπων τὰ τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ τὸ πνεύ-
his hominis qui in ipso ita & quæ Dei nec cognovit,

p sunt nisi

μα τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἐν αὐτῷ, ἔτω καὶ τὰ τῷ Θεῷ ἡμεῖς οἶδεν,
si non Spiritus Dei. Nos autem non Spiritum

* est i sunt

εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τῷ Θεῷ ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα
mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo: ut

p cognovit, nisi

τῷ κόσμῳ ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἧς
sciamus si ipse a Deo donata nobis: Quæ & loquuntur

huius * est

εἰδόμενα τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ χαλεπῶς τὰ ἡμῖν ἀ καὶ λαθυσίαν
non in doctis humana sapientie verbis, sed in doctis

quæ sunt

ἐκ ἐκ διδακτοῖς ἀνθρώπων σοφίας λόγους, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς
Spiritibus sanctis, spiritualibus spiritualia conferentis.

p doctrina

πνεύματος ἀγίου, πνευματικῶς πνευματικῶς συγκρίνοντες.

* comparantes,

Animalis autem homo non percipit ea quae Spiritus Dei. ^{unt}

- 14 **ψυχῆς δὲ ἀνθρώπου οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος ᾧ δέεται.**
 Multitudo enim illi est: & non potest cognoscere, quia spiritualiter ^{intelligere:}
 μωρία γὰρ αὐτῷ ὅτι καὶ οὐ δύνάται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς
 ᾧ δέεται. ^{As} Spiritualis ^{diiudicat quidem omnia} ἡ δέεται ^{examinantur}
 15 **ἀνακρίνεται.** ὁ ὅς πνευματικῶς ἀνακρίνεται μὴ παύ-
 νια: ^{ipse vero à nemine} ἀνακρίνεται. ^{diiudicatur.} * &
 τα, αὐτὸς ὅς ὑπὸ οὐδεὶος ἀνακρίνεται.
 Quis enim cognovit sensum Domini, qui ^{infirmus} ^{eum?} Nos ^{infirmus}
 16 **τίς γὰρ ἐγνώ νοῦν κυρίου ὅς συμβεβασίαι ἡμῶν; ἡμεῖς**
 autem sensum Christi habemus.
 δὲ νοῦν χειροῦ ἐχόμεν.

CAP. III. γ.

Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi
 1 **καὶ ἐγὼ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην ὑμῶν λαλῆσαι ὡς δυνάματ**
 Spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam profanis in Christo: ^{parvulis}
 πνευματικῶς, ἀλλ' ὡς σαρκικῶς, ὡς νηπιῶς ἐν χειρῶ

Lac vobis potum dedi, & non escam: nondumentim poteratis.
 2 **γαλακτίδος ἐπόψα, καὶ οὐ βρώμα ὡς ἡμεῖς ἀδελ**
 sed nec addidit nunc poteratis. Adhuc enim carnales estis, ^{quidem}
 3 **ἀλλ' οὐτε ἐπινοῶ δυνάματ** ἐπινοῶ σαρκικῶς ἐστὲ
 Cum enim ^{in vobis zelus & contentio, & discordia, nonne sit inter vos}
 4 **ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἐρις καὶ διχοστασίαι, οὐχ**
 carnales estis, & secundum hominem ambulatis?
 σαρκικῶς ἐστὲ, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;

Cum enim dicas quis: Ego quidem sum Pauli: alius autem, ego
 4 **ὅταν γὰρ λέγη τις, ἐγὼ μὲν εἰμι παύλου ἑτεροῦ δὲ, ἐγὼ**
 Apollo: nonne carnaliter estis? ^{Quid igitur est Paulus?} ^{homines}
 5 **ἀπολλῶ, οὐχὲ σαρκικῶς ἐστὲ;** τίς οὖν ὅτι παύλου; ^{Quid}

Quia vero Apollo? nisi ministri per quos credidistis, & unicuique eius est
 6 **τίς δὲ ἀπολλῶς ἄλλ' ἢ ἀρχαῖοι δι' ὧν ὀπίστεύσατε, καὶ ἐκείνῳ**
 sicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo ^{rigavit}
 6 **ὡς ὁ κύριος ἐδώκεν.** ἐγὼ * ἐφύττωσα, ἀπολλῶς φυτεύω
 rigavit: sed Deus incrementum dedit. Itaque neque plantat ^{qui plantat}

7 **ἐπιπόσει, ἀλλ' ὁ θεὸς τὸ κρῖναι.** ὡς τε οὐτε ὁ φυτεύων
 tantum est aliquid: neque rigavit, sed dedit incrementum datus Deus. ^{qui rigat,}
 7 **τεύων ὅτι τίς ἐστὶ ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ ἀυξάνων θεός.** ^{qui dat}

* Plantant autem & rigant unum sunt. (vnicuique autem <sup>qui suscipit plan-
 8 **ὁ φυτεύων ὅς καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσῶν ἐκείνῳ δὲ τὸν**</sup>
 propriam mercedem accipiet secundum ^{proprium laborem.}) ^{sum}
 8 **ἰδίον μισθόν * λήψεται κατὰ τὸν ἰδίον κόπον** λαμβάνων
 Dei enim suus ^{cooperatur:} Dei agricultura ^{Dei edificatio estis.} ^{adiutor:}
 9 **ἵνα γὰρ ἴσμεν τιμῶμεν τὸν θεὸν γὰρ ἰσμεν, ὅτι εὐκοδομη ἐστὲ** ^{estis;}

* quæ dicitur

Secundum gratiam Dei ducam mihi, ut sapiens

τιθημι

κατα τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι, ὡς Ἰσχυρῶν
architectus fundamentorum posuit alius autem superedificat.
ἀρχιτέκτων θεμελίον * τῶνδε καὶ, ἀλλ' οὐ ἵ ἐπικοδομεῖ
Vniquisque autem videat quomodo superedificet.
ἐκαστος ἵ βλεπέτω πῶς ἐπικοδομεῖ.

* id quod posuim
est:

Fundamentum enim aliud non potest poni, præter
θεμελίον γὰρ ἄλλοι οὐδεὶς δύναται θεῖναι ἄλλ' οὐ τὴν 11

scribit
p enim Domini
scilicet:

κασιδιῶν, ὡς ὅτιν ἰσχυρῶν οὐ χρεῖσος. εἰ δὲ τις ἐποι- 11
edificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pre-
κοδομεῖ ὅτι τὸν θεμελίον τούτου, χρυσόν, ἀργύρεον, λίθους τι-
τιοῖς, lignis, ferreum, stipulam: Vniquis cuique opus
μῶν, ξύλα, ἄσβεστον, κηλίδα. ἐκαστοῦ τὸ ἔργον 12
manifestum fiet: nam dies p declarabit: quia in igne reuelat-
φανερῶν ἕκαστος) ἢ γὰρ ἡμέρα ἀκλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαθί-
πεται, & vnusquisque opus quale sit, ignis probabit.
πῆ) * καὶ ἐκαστοῦ τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει.

ἐπικοδομεῖ
scilicet, deuri-
tamentum parietum

Si cuius opus manserit quod superedificauit, mercedem accipiet.
ἐπίπνος τὸ ἔργον ἄφρα ἢ ἐπακοδομεῖσθε, μισθὸν κήψεται) 14
Si cuius opis euerit, damnatum faciet: ipse autem
εἰ τις οὐ τὸ ἔργον κατασκευάσεται), ζημιωθήσεται), αὐτὸς ἵ 15

* salua erit, sic
tamen

seruabitur, ita uero quasi per ignem. Nectitis
σωθήσεται), οὕτως δὲ ὡς ἐξ πυρὸς. οὐκ οἶδατε 16

scietem
p violauerit,

quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in uobis
ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;

* enim si quod
templum

Si quis templum Dei contempserit, disperdet illum Deus. Non
εἰ τις τὴν ναὸν τοῦ θεοῦ φθηρεῖ, φθηρεῖ τὸ σῶμα τοῦ θεοῦ: ὁ γὰρ 17

* inter uos,

naos Dei sanctum est, & uos estis.
ναὸς τοῦ θεοῦ ἁγιὸς ὅτιν, εἰπῆτες ἐστε ὑμεῖς.

scietem
in

Nemo seipsum seducit: si quis uideatur sapiens esse in uobis
μὴδεὶς ἑαυτοῦ ἕσταπατάτω εἰ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι) ἐν ὑμῖν 18

scietem
p enim

in seculo hoc, stultus sit, ut fiat sapiens.
ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωροὶ ἵσθώσθητε, ἵνα ἵσθῶσθητε) σοφοί.

* comprehendam
Scriptum est enim,

Nam sapientia mundi huius, stultitia apud Deum est.
ἢ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τοῦ θεοῦ ὅτιν. 19

Comprehendam
Et iterum: Dominus nouit

Comprehendens sapientes in abutia eorum.
γινώσκων γὰρ, ὁ δρασκόμενος καὶ σοφὸς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν.

quoniam sunt
uirtutes.

Et iterum: Dominus nouit cogitationes sapientium
καὶ πάλιν, κύνει) γινώσκει τὰς διλογισμοῦς ὑμῶν) (σοφῶν, 20
quoniam sunt uirtutes. Itaque nemo gloriatur in ho-

minibus.

omnibus enim uestra sunt: Sicut Paulus, sicut
ὅτι εἰσι μωροί. ὡς τὸ μωροὶς καυχώσθητε ἐν αὐτῶν 21

scietem
p enim

Omnia enim uestra sunt: Sicut Paulus, sicut
ἀπόστολοι) πᾶν τὰ γὰρ ὑμῶν ὅτιν, εἴτε παῦλος, εἴτε 22

scietem
p enim

Apollonius, sicut Cephas, sicut mundus, sicut uita, sicut mors,
ἀπολλῶς, εἴτε κηφᾶς) εἴτε κόσμος, εἴτε ζωὴ, εἴτε θάνατος, 23

huc presentia, huc futur: omnia vestra sunt.
ΕΙΤΕ ΠΡΕΣΩΘΑ, ΕΙΤΕ ΜΕΛΛΟΝΤΑ ΠΑΝΤΑ ΥΜΩΝ ΟΣΤΙΝ

*ostin

Vox autem Christi: Christus autem Dei.

ΥΜΙΣ ΔΕ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΕ ΘΕΟΣ.

CAP. IIII. D.

sic nos existimet homo ut ministros Christi.

ΟΥΤΩΣ ΗΜΑΣ ΛΟΓΙΖΕΘΩ ΑΝΘΡΩΠΩ, ΩΣ ΥΠΗΡΕΤΑΣ ΧΡΙ-

STI, & dispensatores mysteriorum Dei.

At reliquum, Hic iam

σου και οικονομους μυστηριων θεου.

de loipon,

quiritur p in dispensationibus, ut fidelis quis inveniatur.

inter dispensatores,

ζητειται εν τοις οικονομουσι, ινα πισος τις + διακριθι.

Mihi autē in minimum est ut à vobis diudicet, aut ab

δειστω pro ministro

εμοι δε εις ελαχιστον οστιν ινα υφ υμων αισκριθω, η υπο

αυθρωπων ημερας: αλλ ου δε εμαυτον αισκρινω

Nihil enim mihi ipsi conscius sum: sed non in hoc

ουδεν γαρ εμαυτου παροισα: αλλ ουκ εν τούτω * δε

δικιωμαι * qui autem iudicat

δικιωμαι: ο δ ανασκρινων με, κυριος οστιν.

Itaque ne ante tempus quid iudicet, quoadvque veniat Dominus:

nolite iudicare.

ως τε μη παρ κημευ τι κρινετε, εως αυ ελθη ο κυριος,

ος και φωτισει τα κρυπτα του σκοτους, και φανερωσ η τας

βουλαις η καρδιων, και τότε ο επαινος γηιστε) εν ασω απο

θεου. ταυτα δε, αδελφοι, + μετασημασια εις μετασημασια

εμαυτου η απολλω δι υμας: ινα εν ημιν μηδητε το μη υψω

ηω quam

ο γρησται φερειν: ινα μη εις υψω τα ενος * φυσουδα φυσω

αδversus alterum. Quis enim te discernit? Quid autē habes quod

κατα τα ετερα. τις γαρ σε διακρινει; τι δε εχεις ο

non accepisti? Si autem & accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? accepisti

ουκ ελαβες; ει δε και ελαβες, τι καυχασται ως μη λαβων;

Iam saturati estis, iam & divites estis, sine nobis & divites facti

ηδη * κεκορεσμενοι εσε, ηδη επλουτατε, χαρις ημων κοροσμα

εβασλευσατε και ορελον γε εβασλευσατε, ινα και ημεις

υμιν συμβασλευσωμεν. δοκω γαρ οτι ο θεος ημας

αποστολοις εν ατοις απεδειξεν ως οπιθανατοις: οτι

ητα ειν εψηθημεν τω κοσμο και αγγελιοις και αυρωποιοις.

Nos stulti propter Christum: vos autem prudentes in Christo: nos
ἡμεῖς μωροὶ διὰ χριστόν, ὑμεῖς ὅ φρονιμοὶ ἐν χριστῷ ἡμεῖς 10
infirmi, vos autem fortes: vos *pharisei*, nos autē *igaominiofi*.

¶ nobiles,
¶ ignobiles

ἀδυνεῖς, ὑμεῖς ὅ ἰσχυροὶ ὑμῶν ἐνδοξοί, ἡμεῖς ὅ ἀπιοί
Vsq̄ in hac horam & esurimus, & sitimus, & mu-
ἀχει ἢ ἀπὶ ὕρας καὶ πεινώμεθα, καὶ διψῶμεθα, καὶ γυ 11
di sumus, & colaphizædimur, & instabiles sumus,
μικτεύομεθα, καὶ κολαφιζοῖμεθα, καὶ ἀσατοῦμεθα.

¶ nostris
¶ maledicimur, &
¶ patimur, &

Et laboramus operantes propriis manibus: ¶ consiliū
καὶ κοπιῶμεθα, ἐργαζομεθα ταῖς ἰδίαις χερσὶ ἡλιδουρού- 12
affecti, benedicimus: persecutionem ¶ patimur, sustinemus.
μεθοί, βλογοροῦμεθα ἡδικωμένοι, ἀνεχόμεθα

¶ blasphemamur,
&
huius

blasphemamur, obsecramus, tanquam purgamenta 11
βλασφημοῦμεθα, ὡς σακαλοῦμεθα ὡς σπικατάρματα 11
mundi facti sumus, omnium vique adhuc.
τῶ κόσμου ἐξηνήθημεθα, πάντων σπικηματα ἕως ἀπτι.

¶ ut confundam
¶ filios
Nam

Non pro amore efficiēti vos scribo hæc: sed ut φημις meos
οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου 14
charissimos monco. *Si enim decem millia pharagorum
ἀγαπητὰ γουθεῖτω. εἰάν γάρ μνείοις παιδαγωγού 15
habeatis in Christo: sed non multos patres. *In enim Christo

¶ sicut & ego
Christi.
¶ Ideo ad vos
¶ filius
charissimus

ἔχετε ἐν χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας ἐν γάρ χριστῷ
Iesu per Evangelium ego vos genui.
ἐν ὄνομα τοῦ διαγγελίου ἐγέννησα ὑμᾶς ἐξηνήθησα.

¶ sicut ¶ Iesu,
¶ venturus sum
sic
φυστόω

Rogo ergo vos, imitatores mei estoie.
ὡς ἀκαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταὶ μου γίνεσθε. 16
¶ Propter hoc misi vobis Timotheum, qui est φημις meus
διὰ τοῦτο ἐπέμψα ὑμῖν τιμόθεον, ὅς ἐστι τέκνον μου 17
dilectum & fideli in Domino, qui vos commonefaciet

¶ eorum qui in-
fati sunt,
¶ est

ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὅς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς
vias meas quæ in Christo ¶, sicut vbiq̄ue in omni eccle-
ῶδοις μου τὰς ἐν χριστῷ, καὶ δὲς παιταρχὸν ἐν πίστη ἑκκλη-
¶ venturus sum
¶ sic
¶ φυστόω

Tanquam non ¶ venturus autem me ad
ὡς μὴ ἐρχομένου διέμου ὑμῶν 18
σὶα διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου διέμου ὑμῶν 18
vos, ¶ infati sunt quidam. Veniam autem ei
ὑμᾶς, ἢ ἐπιστάθισαν πνευ. ἐλευσομαι ὅ τῶ 19
id ad vos, si Dominus voluerit: & cognoscam non sermo-
χέως ὑμῶν, εἰάν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι ἐ τῶ λό-
¶ eorum qui in-
fati sunt,
¶ est

nem ¶ infatorem, sed virtutum.
γον ἢ πρὸς περυσιαῶν, ἀλλὰ τῶ δυνάμει.
Non enim in sermone ¶ regnum Dei, sed in virtute.
οὐ γάρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. 20
Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate
ἢ θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω ὑμῶν, ἢ ἐν ἀγάπῃ; 21
¶ spiritusque mansuetudinis?

¶ &

πνεύματι τε πραότητι ¶ 21

Neque adulteri, neque molles, neque masculorum ebullitores, neque
 10 ἅτε μοιχοί, ἅτε μελακοί, ἅτε ἀρσενικοῦνται, ἅτε
fares, neque anari, neque ebriosi, non cannibatores, non * neque maledicti,
 κλέπται, ἅτε πλεονέκται, ἅτε μεθύσοι, ἅτε λοιδοροί, οὐχ
rapaces, regnum Dei non possidebunt. neque

ἀπάγες, βασιλείαν Θεοῦ ἢ κληρονομήσουσι.
 Et haec quaedam eratis: sed abluti estis, sed sanctifi-

11 καὶ ταυτὰ πνεῦς ἡμεῖς ἢ ἀλλὰ ἀπλουσάμε, ἀλλὰ ἡγιά-
cati estis, sed. iustificati estis in nomine Domini Jesu, & p nostri * Christi
 σάθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, καὶ
in Spiritu Dei nostri. Omnia mihi licent,

12 ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς. πάντα μοι ἔξεστιν,
sed non omnia conferuntur. Omnia mihi licent, sed non ego * expediunt.
 ἀλλ' ἢ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' ἢ ἐργῶ
predigar potestate sub quoquam. Escae. || nullius

13 † ἐξουσιάζομαι ὑποπνῶ. τὰ βρώματα τῆ ἐξουσιάζω
ventri, & venter escis. ac Deus p & hunc &
 κοιλία, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν. ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταυτῶν καὶ p autem
hae destruct. ac corpus p non
 ταῦτα καταργήσει· τὸ δὲ ἴσχυμα οὐ τῆ πορνείᾳ, ἀλλὰ τοῦ
Domino, & Dominus corpori. A Deus & Dominum verb

14 κυρίου, ὁ ὅς κλέος τῶ σώματι. ὁ ὅς Θεὸς καὶ τὸν κύνειον
suscipuit, & nos suscipit per virtutem suam.
 ἔχει, καὶ ἡμεῖς * ἐξεργεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ἐξεργεῖω
Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens

15 οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη χριστοῦ ὄντι; ἅρας * Abfit.
ergo membra Christi, faciam meretricis membra? Ne fit.
 οὐ τὰ μέλη τῆ χριστοῦ, ποιῶ πορνείας μέλη, καὶ ἡγοῦτο.
An nescitis quoniam agglutinati meretricis vnum corpus || qui adheret

16 ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῆ πορνείᾳ, ἐν σώματι
p est? Erunt enim, inquit, duo in carnem vnam. p efficitur?
 ὄντι; ἔσονται γὰρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σὰρκα μίαν.
Ac agglutinati Domino, vnius spiritus est. * Qui autem ad-
 heret

17 ὁ ὅς κολλώμενος τῆ κύνειᾳ, ἐν πνεύματι ὄντι.
Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit

18 φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἀμαρτήμα ὃ ἐάν ποιήσῃ
homo, extra corpus est. * ac fornicans, in * qui autem for-
 ἀνθρώπου, ὁ ὅς τοῦ σώματος ὄντι· ὁ δὲ πορνείᾳ, εἰς τὸ
proprium corpus peccat. An nescitis quoniam corpus vestrum || membra vestra

19 ἴδιον σῶμα ἀμώταν. ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν,
templum quod in vobis sancti Spiritus est, quem habetis à Deo, & p sunt
 ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος ὄντι, οὗ ἔχετε ὑποθετοῦ, καὶ
non estis vestri? Empti estis enim pretio. Glorificate in eo Deum in * magno
 20 ἡμεῖς ἐαυτῶν; ἡγοῦσθε γὰρ πᾶσι δόξασατε διὰ τὸ θεῶν ἐν
corpore vestro, et in Spiritu vestro qua suis Dei. * & portate

τῶ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῶ πνεύματι ὑμῶν, ἀτινά ὄντι τῶ θεῶ.
 XX 3

CAP. VII. Ζ.

¶ nonum est

De autem quibus scripsistis mihi, ¶ *Palchion* homini mulie-

¶ fornicationem

rem non tangere.

Propter autem ¶ fornicationes unusquisque

¶ suum

suam uxorem habet: & unusquisque propriam virum habet.

¶ debitum

¶ *debitum* benevolentiam redditur.

¶ sui

¶ Nolite fraudare inuicē, nisi forte

¶ *εὐκρίμινοι*

¶ alius

¶ sic per μένω

¶ Quod ζαμείω

¶ si autem quis sine

¶ *κωείω*

¶ Quod ¶ manere inu-

¶ riam, suo reconciliari,

¶ Et vir ¶ dimittat. Nam

¶ *αφίμιαι*

τῆ ζωακί ὁ ἀνὴρ τῷ ὀφειλομένῳ ἔμισαι ἅποδι ἴστω, ¶ *similiter autem & uxor viro. Mulier proprii*

ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. ἡ γυνὴ τῷ ἰδίῳ

σώματος ἔκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ

τῷ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνὴ.

¶ *Ne fraudare alij alios, si non quid ex consensu ad*

¶ *tempus, ut vacetis ieiunio & orationi: &*

¶ *iterum in idipsum conueniat, ut ne teneat vos*

¶ *satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem*

¶ *dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.*

λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ὄπισθαυλί.

¶ *Volu enim omnes homines esse sicut & me ipsum: sed unusquisque proprium donum habet ex Deo, hic quidem sic,*

¶ *illu vero sic. Dico autem non nuptis & vi-*

¶ *duis, bonum illis est, si & mancant sicut & ego.*

¶ *Si uerò non se continent, nubant melius enim est*

¶ *si matrimonio iunctis præcipio,*

¶ *non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere.*

¶ *Si uerò & discesserit, maneat inuupta, aut viro reu-*

¶ *ertetur. Et uirum uxorem non dimittat.*

¶ *At ceteris ego dico, non Dominus, Siquis frater*

¶ *tuus*

uorem habet infidelem, & huc consentit habitare cum illo, **γυναίκα ἔχει ἀπίστον, καὶ αὐτὴ συναδουκεὶ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ,** non dimittat illum. Et mulier si qua habet virum

μη ἀφίετω αὐτοῦ. καὶ γυνὴ ἧτις ἔχει ἀπίστον infidelem, & ipse consentit habitare cum illa, non dimittat **ἀπίστον, καὶ αὐτὸς συναδουκεὶ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μη ἀφίετω**

αὐτοῦ. **ἡ ἁγιασμένη ἢ ὁ ἀνήρ ὁ ἀπίστος ἐν τῇ γυναικί,** & sanctificata est mulier infidelis in viro: alioquin **καὶ ἡ ἁγιασμένη ἢ γυνὴ ἢ ἀπίστος ἐν τῷ ἀνδρὶ ἐπιφύεται τὰ τέ-**

κια ἡμῶν ἀκαθάρτα ὅτι νῦν ὁ ἁγία ὄντιν. si vestri immundi **καὶ ἡμῶν ἀκαθάρτα ὅτι νῦν ὁ ἁγία ὄντιν.** **καὶ ἡμῶν ἀκαθάρτα ὅτι νῦν ὁ ἁγία ὄντιν.**

εἰ δὲ ὁ ἀπίστος ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐν δὲ tui subiectus est frater aut soror in huiusmodi odi. in autem **δουλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐν δὲ**

ἐρῶν ἢ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός. **τί γὰρ οἶδας γυνῆν, εἰ** virum **τί γὰρ οἶδας γυνῆν, εἰ** **ἀνδρα τωσὶς ἢ τὴν οἶδας ἀνδρ, εἰ τῶν γυναικῶ τωσὶς;**

εἰ μὴ ἐκείνη ὡς ἐμέρισεν ὁ θεός, ἐκείνην ὡς κέκληκεν ὁ **κύριος, ἕτω φειπατέτω καὶ ἕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσας**

ὁφείτωμαί * **φειτεται μηδὲν τις ἐκλήθη; μὴ ὅτι φειτεται** **ὁ πατὴρ ἐν ἀκροβυστία τις ἐκλήθη; μὴ φειτεται ἐδω.**

ἢ φειταὶ οὐδέν, ὅτι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ὄντιν, sed observatio mandatorum Dei. **ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ.**

ἔκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἢ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μανέτω. **δουλὸς ἐκλήθη; μὴ σοι μελέτω ἄλλ' εἰ καὶ διωσῶμαι**

ἐλεύθερος ἢ γυνεῖται, μάλλον χεῖσται. **ὁ γὰρ ἐν κρείων κληθεὶς δουλὸς, ἀπλεύθερος κυρίου ὄντιν ***

ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς, δουλὸς ὄντιν χριστοῦ. **πρῶτος ἢ γυνεῖται, μὴ γινεσθε δουλοὶ ἀνθρώπων.**

ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μὴ μέτω πρῶτος

virum. per mulierem fidelem. ἀγαθὸν per virum fidelem. ἢ filij. Quod enim

dule. Vnde saluam facies? nisi diuinit Dominus. Deus. Circumcisus aliquis vocatus est ad addu. p doreo. p confluens. Quis enim scis mulier, si saluam facies? nisi diuinit Dominus. Deus. Circumcisus aliquis vocatus est ad addu. p doreo.

* Qui enim * est. ἢ qui p est. nolite fieri

Inquirem vobis iniciam, sed ad ^{decerni & bene adherens} ^{* id quod honestum est, & quod facultatem p. p. beat sine impedimento Domini uti observandi.} ^{id quod honestum est, & quod facultatem p. p. beat sine impedimento Domini uti observandi.} ^{id quod honestum est, & quod facultatem p. p. beat sine impedimento Domini uti observandi.}

36 τῶ κρείω ἀπεισώσας. ^{Domino indifferente.} ^{Si autem quis in idocens esse super} ^{ei de p. s. ἀζημονεῖν ὅτι τῶ} ^{virginem suam exillinat, p. b. sic Superadulta, & ita debet} ^{parθένον αὐτῶ γυμίζει, εἰδὴ ἢ ὑπέρακμος, καὶ ἕπος ὁ φείλι} ^{ferri: quod vult faciat: non peccat: ^{* iungatur matrimonio.}} ^{* si nobat. Nam quif statuitis}

37 ὅς δὲ ἐσηκεν ἐδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκη, ^{potestatem autem p. habet circa propriam voluntatem, & hoc indicavit} ^{ἔξουσίαν δὲ ἔχει φεί τῷ ἰδίῳ θελήματι, καὶ τὸτο κέκεικεν} ^{in corde suo, servare suam virginem, bene facit.} ^{ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶ, τῷ τηρεῖν τὴ αὐτῶ παρθένον, καθῶς ποιεῖ.}

38 ὡς τε καὶ ὁ ἐκγαμίζων, καλῶς ποιεῖ. ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων, ^{melius facit.} ^{Mulier alligata est legi p. in quantum tempus} ^{ἔξουσίαν δὲ ἔχει φεί τῷ ἰδίῳ θελήματι, καὶ τὸτο κέκεικεν} ^{in corde suo, servare suam virginem, bene facit.} ^{ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶ, τῷ τηρεῖν τὴ αὐτῶ παρθένον, καθῶς ποιεῖ.}

39 κρείωσον ποιεῖ. ^{vult vir eius: ^{* p. vero dormierit vir,}} ^{libera est cui ^{* quod ^{* eius,}}} ^{ζῆ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς: εἰδὴ τῷ κοιμηθῆ ὁ ἀνὴρ, ἐλδὲ τῆς ὅσιν φ κοιμάομαι} ^{vult ^{habere, tantum in Domino.}} ^{beatior autem ^{uubat}}

40 θελεῖ γαμηθῆσθαι, μόνον ἐν κρείω. ^{p. q. si sic ^{* maneat, secundum ^{* meam sententiam.}}} ^{Puto autē ^{& ego ^{* perit}}} ^{ὅσιν ἐὰν ἔτω μείνη, κατὰ τῶ ἐμὴ γνώμην. δοκῶ δὲ κρῖσθαι} ^{Spiricum Dei ^{p. habere.}} ^{περὶ αὐτῶ. ^{p. habeam,}}

CAP. VIII. η.

De autem idolis immolatis, scimus quia omnes scientiam ^{illis quæ factis sunt,}

1 Πέρε δὲ ἡμῶν εἰδωλοθύτων, οἰδαμὲν ὅτι πάντες γινώσκον ^{habemus. Scientia inbat, ^{as charitas ^{* edificat.}}} ^{* verū}

2 εἰ δὲ τις δοκεῖ εἰδέναι π, εἰδῆπω οὐδὲν ἔγνωκα ^{quemadmodum oporteat ^{p. posse.}} ^{Si autem quis diligit Deum, ^{p. eum scire.}}

3 καθῶς δεῖ γινώσκειν. ^{hic cognitus est ab. eo.} ^{De ^{* sic igitur ^{* efficit autem quæ}}} ^{εἰδῆ τῆς βρώσεως οὐκ ἔστι ^{idolis immolatur}}

4 εἰδῆ τῆς γινώσκων ὑπὸ αὐτῶ. ^{idolothysorum, scimus quia nihil ^{* idolum}} ^{in mundo: & quod ^{γινώσκων}}

5 ἡμεῖς θεοῦ ἔτερον, εἰ μὴ εἰς. ^{diis, siue in celo, siue in ^{terra, ^{(sicut sunt ^{liquidem}}}}

6 θεοὶ πολλοὶ, καὶ κρείωσι πολλοὶ) ^{di multi, & domini multi,} ^{Sed nobis vnus Deus, ^{tamen}}

Pater, ex quo omnia, & nos in illum: & vnus Dominus
πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸν καὶ εἰς κύριον
Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.
ἰησοῦς χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.

P est

Sed non in omnibus scilicet scientia. Quidam autem conscientia
ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνώσις. τινὲς ὅ τῇ συνειδήσει ἢ
idoli vsque vnus, quia idoli innotitiam manducant: & con-
ιδολοθύτουμ τῷ εἰδωλοῦ ἕως ἀπὸ ὡς εἰδωλόθυτον εἰσπίπτει, καὶ ἡ συν-
scientia ipsorum infirma existens, possuit.
εἰδήσις αὐτῶν ἀδυναμία ἕως κολυβήται.

idolothytum

* cum sit

Etenim nos non commendat Deo. Neque enim si mandu-
βρώμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίσσει τῷ θεῷ· οὔτε γὰρ ἐὰν φά- 8
cauerimus, abundamus: neque si non manducauerimus, deficiamus.
γῶμα, ἀφειασούμεν· ὅτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ἢ ὑστερήσωμεν.

abundabimus
deficiamus.

υστερέω

licentia
cum qui habet

Videte autem ne forte radicatus vltra hęc officiale
βλέπετε δὲ μὴ πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὐτῇ παρακομῆμα ἢ
fuit infirmis. Si enim quis viderit Pie
ῤῥήνται τοῖς ἀδυνατοῦσιν. ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σε τὸν 10

cum sit infirmus

habentem scientiam, in idolo recubentem, anone conscientia
ἔχοντα γνώσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακαίμενον, οὐχ ἡ συνείδησις
eius infirmis existens, edificabitur ad idolothyta
αὐτῷ ἀδυνατοῦσιν ὄντι (οἰκοδομηθήσεται) εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα
manducandum? Et peribit infirmis frater in
εἰσπίπτει; καὶ ἀπολείπεται ὁ ἀδυνατῶν ἀδελφός ὅτι 11
tua scientia, propter quem Christus mortuus est?

τῇ συνειδήσει, δι' ἧν χεῖρὸς ἀπέθανον;
Sic autem peccantes in fratres, & perententes
ἔπο δὲ ἀμάρτανόντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τυπῶντες 12
eorum conscientiam infirmam, in Christum peccatis.
αὐτῶν τῇ συνειδήσει ἀδυνατῶν, εἰς χεῖρὸν ἀμάρτανετε.

Quapropter si etia scandalizat fratrem meum, non mandu-
διότι εἰ βρώμα scandalίζει τὸν ἀδελφόν μου, ἐμὴ φά- 13
cabo carnem in eternum, ut ne fratrem meum scandalizem.
ζω κρέα εἰς τὸ αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου scandalίσω.

CAP. IX. 5.

Non sum Apostolus non sum liber? nonne Iesum
Οὐκ εἰμι ἀπόστολος; οὐκ εἰμι ἐλεύθερος; οὐχ ἢ ἰησοῦν 1
Christum Dominum nostrum vidi? Non? opus meum vos estis
χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἢ εἶδρακα; ἢ τὸ ἔργον μου ὑμῖν ἐστὶ
in Domino? Si aliis non fuer Apostolus, Pat ceti vobis
ἐν κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ γὰρ ὑμῖν;
sum. nam signatum me apostolus vos estis in Domino,
εἰμι ἢ γὰρ σφραγίσ τ' ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμῖν ἐστὶ ἐν κυρίῳ.
καὶ ἐμὸν

* ne
οραῶ
Et p sedtamen

Mea defensio ^{me inquituribus, hęc est:} ^{* apud eos qui me interrogant,}
 3 ἢ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἔμοι ἀν' ἀκριβοῦσιν, αἰτιῶσι.
^{* Num nou habemus potestatem manducandi & bibendi?}
 4 μὴ οὐκ ἐχρῆμεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πίνειν;
^{* Num non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi,} ^{mulierculam}
 5 μὴ οὐκ ἐχρῆμεν ἐξουσίαν ἀδελφῶν γυναικῶν περιάγειν,
^{sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?}
 ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀποστόλοι, καὶ ὁ ἀδελφοὶ τῶν κείνων, & κηρύττων;
^{Aut solus ego & Barnabas, non habemus potestatem hoc}
 6 ἢ μόνον ἐγὼ καὶ βαρνάβας οὐκ ἐχρῆμεν ἐξουσίαν τοῦ
^{nos operandū?} ^{Quis militat propriam stipendii usquam?} ^{p suis}
 7 μὴ ἐργάζεσθε, τίς στρατεύεται ἰδίῳ ἀμύνην ποτε;
^{Quis plantat vineam, & de fructu eius non edidit} ^{Aut quis pascit gregem, & de lacte gregis}
 τίς φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ
^{quis pascit gregem, & de lacte gregis}
 τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης
^{non manducat?} ^{* Num secundum hominem hęc dico?} ^{Nunquid}
 8 οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἀνθρώπον ταῦτα λέγει;
^{An ponne & Lex hęc dicit?}
 ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει;
^{In enim lege Moysis scriptum est: Non alligabis os}
 9 ἐν γὰρ τῷ νόμῳ μωσαϊκῷ γέγραπται, οὐ φεμώσεις
^{boni tritoranti.} ^{* Nam legum cura est Deo?} ^{* Nunquid de bobus}
 βουῶν ἀλοῶντα· μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ;
^{An propter nos & omnino dicitur propriis nos, cuius scripta sunt, quoniam utique} ^{p Nam}
 10 ἢ εἰ ἡμεῖς πάντως λέγει; εἰ ἡμεῖς γὰρ ἐρχάμεθα, ὅτι
^{in spe debet} ^{* arare, arare; & * tritorant} ^{* qui arat, in spe fructus percipiendi.}
 ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριῶν καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς
^{spei sua participare, in spe.}
 ἐλπίδος αὐτῷ μετέχειν, ἐπ' ἐλπίδι.
^{Si nos vobis spiritualia feminavimus, magnum si est}
 11 εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπέραμεν, μὴ εἰ
^{nos vestra carnalia reclamus?} ^{Si alii}
 12 ἡμεῖς ὑμῖν τὰ σαρκετικὰ τῆς ἐδουσίας; εἰ ἅλλοι τῶν σαρκετικῶν
^{potestatis vestra participes sum, non potius nos? Sed non visum} ^{p quare}
 ἐδουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' ὅτι ἐχρη-
^{mus potestate hac: sed omnia sustinemus, ut ne}
 σάμαδα τῆς ἐδουσίας ταυτη, ἀλλ' ἅπαντα ἐργάζομεθα, ἵνα μὴ
^{* renovationis aliquam demus Evangelio Christi.} ^{* quod offensus culum}
 ἐγκοπῶμεν πᾶσα δυνάμις τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.
^{Nescitis quoniam sacra operantes de sacrario} ^{* qui in sacrario operantur, quæ sunt}
 13 οὐκ οἴσασθε ὅτι οἱ τὰ ἱερά ἐργάζονται, ἐκ τοῦ ἱεροῦ
^{edunt?} ^{altari} ^{& qui deseruiunt, eum}
 ἐδουλοῦν; οἱ τῶν θυσιῶν ἀποδοῦντες, τῶν θυσιῶν
^{comparticipant?} ^{Ita & Dominus ordinavit p} ^{Euan} ^{p his qui}
 14 συμμερίζοντες; οὐτὼ καὶ ὁ κύριος διέταξε τοῖς τῶν θυσιῶν

gelium annuntiantibus, de Evangelio vivere.
γγελιον καταγγελλουσιν, εκ τοσδε διασκηλιου ζυω.

χρησιμα est

Ego autem nullo usus sum horum: non scripsi autem
εγω δε ουδενι τρηχησασμιου τριτων. ουκ εγραψα διε
hinc, ut ita fiant in me: bonum enim mihi magis mo-
ταυτα, ινα ουτω γηνη εν εμοι χαλον γαρ μοι μαλλον πο-
τι, quoniam gloriosius meam ut quis euacuet.

* gloriam

δαυειν, η το καυχημα μου ινα τις κενωσθη.

¶ Nam qui

¶ si enim euangelizauero, non est mihi gloria. necessitas
εαν γδ ευαγγελιζωμαι, ουκ εστι μοι καυχημα αν αικη 16

¶ enim

enim mihi incumbit: ut pauiem mihi est; si non euangelizauero.
γαρ μοι οπιπει) ουαι δε μοι δειν, εαν μη ευαγγελιζωμαι.

* mihi est.
* mea?

Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autem inuitus
ει γαρ εκων τοσδε περασω, μηδον εχω ει δε ακων, 17
dispensationem creditam suscepi.

¶ Evangelium
predicans, sine
sumptu,
¶ ut non abuar

Quia ergo mihi est merces,
οικονομιαν παπισ διμαι. ης ου μοι δειν ο μηδον; 18

Nam cum essem

Ut euangelizans insumptuosum ponam Evangelium
ινα διαγγελιζωμιου αδαπανον δησω το ευαγγελιον τοσδε
Christi, sed non abutendum potestate mea in

χειρω, εις το μη καταχρησασμι τη διοκισια μη εν το
Euangelio. Liber enim existens ex omnibus, omnium

ουαγγελιου. ελευθερος γαρ ων εκ παστων, πασιν 19

* qui sunt
¶ essem (cum ipse
non essem sub lege)
¶ qui erant

me ipsum seruum feci, ut plures lucrificarem.
εμευ τον εδουλωσα, ινα τουσδε πληθυνωσ κερδισω.

* lucrificarem: iis
qui sine lege erant,
tanquam sine lege
essem (an sine
lege Dei non esse
sed in lege essem
Christi, ut lucrificarem
eos qui sine lege erant,
* lucrificarem.
¶ omnes facerem
saluos. Omnia

Et factus sum Iudaeis tanquam Iudaeus, ut Iudaeos
και εθρομινη τοις Ιουδαιοις ως Ιουδαιου, ινα Ιουδαιοις 20

lucrater: iis sub legem, quasi sub legessi ut eos
κερδισω τοις υπο νομον, ως υπο νομον, ινα τουσδε 21

sub lege lucrificem. Ex legibus ut exlex, (non existens exlex
υπο νομον κερδισω τοις ανόμοις ως ανομου (μη ων ανομος
Deo, sed iudex amitto.) ut lucrificem exleges.

Deo, sed iudex amitto.) ut lucrificem exleges.
δεω, αλλ εθρομινη) χριστου) ινα κερδισω ανόμοις.

* lucrificem. Omnibus factus sum
omnia, ut homines aliquos
saluos. Omnia

Factus sum infirmis ut infirmus, ut infirmos
εθρομινη τοις αδυνεστιν ως αδυνεστις, ινα τουσδε αδυνεστις 22

* saluos. Omnia

facio propter Evangelium, ut par-
κερδισω τοις πασι γηρονα τα παντα, ινα παντως πνας
seruem. Hoc autem facio propter Evangelium, ut par-
κωσω τοσδε πτωσδε τοσδε διαγγελιον, ινα τουσδε 23

¶ ii qui currunt

omnibus factus sum omnia, ut homines aliquos
saluos. Omnia

facio propter Evangelium, ut par-
κωσω τοσδε πτωσδε τοσδε διαγγελιον, ινα τουσδε 23

* sed

capiteps eius efficiat. Nescitis quid in sta-
κοινωνος αυτου γηρωμαι. ουκ οιδατε οτι οι εν στα- 24

καταλαβασθε

currentes, omnes quidem currunt, unus uero accipit
διω τρεχοντες, πασδες μη τρεχουσιν, εις δε λαμβανει
branium? Sic currite ut comprehendatis.

τοσδε πτωσδε τοσδε διαγγελιον, ινα τουσδε 23

¶ qui in agone con-
dit, ab omnibus
se ablinet. &

omnis autem homo omnia continens est: illi
ποσδε οσδε αγωνιζομινησ παστα εχρατεου) εκεινοι 25

quidē igitur ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam.

μη σιωπηνα φθαρτον σεβανον λαβωσιν ημεις δε αφθαρτον.

Ego igitur sic curro, quasi non in incertum: sic pugno,

26 εγω πινω ουτω τρεχω, ως ουκ εδηλωσ εγω πυκτεω,

quasi non aerem verberans: Sed abunde in vinum castigo

27 ως ουκ αερα δαίρων αλλ αποπινω μευ το

corpus, & in feruitatem redigo: ne forte || alii praedicant ipse || cum aliis pra-

σωμα κατ δουλαγωγω, μη πως αλλοις κηυζας, ουτως dicauerim,

reprobis effugiar.

αδοκιμες γνωμαι.

CAP. X. 1.

Nolo p autem vos ignorare, fratres. quoniam patres p enim

1 Ου θελω δε υμας φηροειν, αδελφοι, οτι οι πατρες αγνοωσ

nostri omnes sub nubem fuerunt: & omnes per

ημω πατες υπο τω νεφελω ησαν, κη παντες διετησ

mare transfrunt: Et omnes in Moysen

2 θαλασσης διηλθον και παντες εις τον μουσαιω

baptizati sunt in nube & in mari:

εβαπτισαντο εν τη νεφελη, κη εν τη θαλασση.

Et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt:

3 κη παντες το αυτο βραμα πιδματικον εφαζον.

Et omnes eundem potum spiritalem biberunt: (bibeant enim autem

4 και παντες το αυτο πομα πιδματικον επον επνοθ γαρ

de spiritali sequente petra: ut petra || erat Christus, || consequente eos

εν πιδματικησ ακολουθησικησ πετρασ η θ πετρα ω η χριστοσ.

Sed non in pluribus eorum p probauit Deus: Pro-

5 αλλ ουκ εν τοις κλεισιν αυτω αδοκιμειν ο θεοσ. κη τε κατ εσφαι-

strati sunt enim in deserto. Hec autem typi nostri

6 εφωδησαν γρ εν τη ερημω. ταυτα δε τιποι ημω μνημι κη κα-

facta sunt, ad nos esse nos concupiscentes malorum, sicut τασρα μνημι

εζημηθησαν, εις το μη ειναι ημασ οπιδυμιτασ ιεκαν, κη δωσ in figura

& illi concupierunt. Neque idololatraz est: * vi non factus

7 κακεινοι φεπεδυμισαν. μηδε ειδωλολατσει γη οπιδυμειω

cliamini, sicut quidam eorum, quemadmodum scriptum est, sedit || ex ipis:

νεδε, κη δωσ πνεσ αυτω, ωσπερ γεγραπται, οκαθισεν ο

populu pad eudendum & bibendum: & surrexerunt ludere.

8 λαοσ το φαγειν κη πειν, κη ανεσησαν παιζειν. φ μανδουκαρε & biberit:

Neque fornicauerunt, sicut quidam eorum fornicati sunt: ex ipis

μηδε πορνευωμεν, κη δωσ πνεσ αυτω φ εφθροωσαν, πορνευω

& ceciderunt in vna die vigintria millia.

9 κη επσον εν μη ημερα εικοσιτσει: χλιαδες.

Neque centenis Christum, sicut & quidam eorum

tenauerunt, & a serpentibus perierunt.

τηπιρασαν, κη εσπο τησ σφρωσ απωλοντο περαζω

* murmurant-
riti;

Neque *murmuratis, sicut & quidam eorum murmuraverunt, &
μωδὲ γογγύζετε, καθὼς καὶ πινὸς αὐτῆς ἔγογγυσαν, καὶ
perierant ab exterminatore. Hec autem omnia
ἀπαλαύτω ὑμῶν τὸ ὄλεθρον τοῦτο. τὰυτὰ δὲ πάντα

¶ in figura
¶ correptionem

¶ Typi coniugabant illis scripta sunt autem ad ¶ admonitionem
τίτοι σωζέσθε οὐκ ἐκείνοις ἔρχεται δὲ πρὸς νοῦς ὑμῶν
nostram in quos fines seculorum durentrium.

καὶ πάντων
qui se exultant

καὶ ἅπασαν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων ἔρχεται καὶ πτώσῃσιν.
Itaque exultant stare, vultis ne cadat.
ὡς τε ὁ δοκῶν ἐστῆναι, βλέπετε τοῦ μὴ πέσῃ.

* nisi

Tentatio vos unapprehēdit, * nisi humana: fidelis
πειρασμὸς ὑμῶν οὐκ εἰλήθη εἰ μὴ ἀνθρώπινο. ¶ πρὸς

¶ est, ¶ id

autem Deo, si quoniam patietur vos tentari, supra ¶ quod po-
δὲ ὁ θεὸς, ὅς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς * πειρασθῆναι, καθὼς ὁ δὲ

* ut positi sunt,
n-re. Propter
quod charissimi
mihi

testis: sed faciet cum tentatione etiam peruenit, * ad
γαρδὲ ἀλλὰ ποιήσει σὺ τὸ πειρασμὸν καὶ πτώσῃσιν, ὅτι
posse vos sufferre. Quapropter, fratres mei
δυναστεῖ ὑμῶν ὑπερβῆκεν, διὸ, ἀδελφοί μου

* idolorum cul-
tura

dilecti, fugite ab * idolatria.
ἀγαπῆται, φευγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας

¶ ipse

Veripotentem loquor: iudicate vos ¶ quod dico.
ὡς φρονίμοι λέγω κρίνατε ὑμῖς ὁ φραξ.

¶ & panis
* participatio

Calix benedictionis cui benediximus, nonne communicatio
τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὁ εὐλογηθῆναι, οὐχὶ κοινωνία

* Domini

sanctissime Christi est? ¶ Panem quem frangimus, nonne * com-
τῆ ἀμῆτος τὸ χεῖρον ὄσιν, τῆς ἄρτου ἃν κλάμεν, οὐχὶ κοι-
munia corporis * Christi est? Quoniam unus panis,

¶ quidem

unum corpus multi sumus: non omne: ¶ de uno pane
ἐν σαρκί, οἱ πολλοὶ ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου

¶ qui edunt ho-
stias,

participamus. Videte Israel secundum carnem: nonne
μετέχου. βλέπετε τὸν ἰσραὴλ κατὰ σάρκα, οὐχὶ

* idalis immola-
tium sit aliquid
* idolum sit ali-
quid?

¶ edentes victimas, participes altaris sunt?
οἱ ἐδόντες τὰς θυσίας, κοινωνοὶ τῆς θυσιαστηρίου ἐστί;

¶ scior

Quid ergo dico? quiddam * idolam quid est aut quiddam * idololum
τὸ σὺ φημι; ὅτι εἰδωλόν, τί ἐστί; ἢ ὅτι εἰδωλὸν ὄντων,

¶ emulorum
* Numquid

¶ non Deo. Nolo autem vos ¶ communicantes demoniorum fieri.
τί ἐστί; ἀλλ' ὅτι ἂν δῶκε τὰ ἐδόντα, σατανῶν δῶκε;
οὐ θεὸς, οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τοῦ σατανῶν γίνεσθαι.

Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum fieri.
οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν & ποτήριον σατανῶν

potestis mentis Domini participes esse, & mentis demoniorum.
δύνασθε τραπεζῆς κυρίου μετέχειν & τραπεζῆς σατανῶν.

¶ ad ¶ imitatos Domini? Nisi fortiores illo sumus
ἢ * τραπεζῆς κυρίου ἢ κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

πάντα

Omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Omnia mihi expediunt.

21 πάντα μοι ἔστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι
licent, sed non omnia edificant. Nemo enim suum quod est

24 ἔστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδὲν τὸ ἑαυτοῦ
querat, sed quod alterius quibus. Omne in

25 ζητεῖται, ἀλλὰ τὸ τῷ ἐτέρῳ ἕκαστος. πάν τὸ ἐν
maestro & venditum, manducate: nihil interrogantes propter quod vixit

μακελλῶ τὸ πωλοῦν μῆλον ἐδίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὸ πωλέω
confitentiam. Nam Domini terra, & plenitudo eius. est

26 σπειρίθησιν· ἢ γὰρ κυρίου ἢ γῆ, καὶ τὸ πλῆρωμα αὐτοῦ.
Si vero quis vocat vos infidelium, & vultis ire.

27 εἰ δέ τις κληῖ ὑμᾶς ἢ ἀπίστων, καὶ θέλετε πορευεῖσθαι,
omne || appositum vobis manducate: nihil interrogantes propter quod apponitur
πάν τὸ φάραγμα μῆλον ὑμῶν ἐδίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ
confitentiam. Si autem quis vobis dixerit: Hoc ido-

28 τίω σπειρίθησιν· εἰ δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, τὰ ὅσα εἶδω-
lis immolatu est, & ne edite propter illum indicatum, & nolite manducate
λόβουτόν ἐστι, μὴ ἐδίετε δι' ἐκείνον τὸν μῆλον, καὶ τίω
confitentiam. nam Domini terra, & plenitudo eius. || qui indicatus, & propter

σπειρίθησιν· ἢ γὰρ κυρίου ἢ γῆ, καὶ τὸ πλῆρωμα αὐτοῦ.
Confitentiam autem dico non tuam, sed alterius,

29 Σπειρίθησιν δὲ λέγω οὐχὶ τίω ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ τῷ ἐτίω.
Vt quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?

30 ἵνα γὰρ ἢ ἐλάττω εἶμαι κενεῖται ὑπὸ ἀλλοῦ σπειρίθησιν;
Si vero ego gratia participo, quid blasphemor pro eo quod cum

31 εἰ ἢ ἐγὼ χρεῖται μετέχειν, τί βλασφημῶμαι ὑπὸ οὐ
ego gratias ago? Sine ergo manducatis, sine bibitis, sine quod aliud

32 ἐγὼ ἀχρεῖς ὄν, εἴτε οὐκ ἐδίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι
facitis, omnia in gloriam Dei facite. Sine offensione

32 ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀνεπίσκοποι
Iudeis & Gentibus, & ecclesie Dei:

γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ.
Sicut & ego pro omnibus placeo: non querens quod mihi ipse per quod mihi vile

καὶ δὲ κατὰ πάντα πάντων ἀρέσκω, μὴ ζητῶ τὸ ἑμαυτοῦ
commedam, sed quod multorum, ut serventur. est. * multis: ve saluti

33 Συμφέρον, ἀλλὰ τὸ ἢ πολλῶν, ἵνα σωθῶσι.
sunt.

CAP. XI. 1a.

Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.

1 Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ χρεῖται.
Laudo autem vos, fratres quod omnia mea meminitis: per mei im-

2 ἐπινοῶ ἢ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μοι τὸ μνησθῆναι,
& sicut tradidi vobis, traditiones retinuit. mores estis:

3 καὶ καθὼς παρέδωκε ὑμῖν, ταῦς καθ' ἑαυτοῦ κατέχετε. μνησθῆναι καὶ
Volo autem vos scire, quod omnis viri caput, & procepta mea

4 θελω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι πάντος ἀδρός ἡ κεφαλὴ, ὁ
tenentis.

17 ^{Hoc autem * demonstrans non laudo, quod non in melius, * maxime}
 τὸ τοῦ ἁγίου γέλλων οὐκ ἐπινοῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρείττον, ^{|| laudans}
 sed in idcirco conueniit. Primum quidem enim con-
 18 ^{uenientibus vobis in ecclesia, audio scilicet in vobis P ecclesiam,}
 ἀλλ' εἰς τὸ ἥπρον παρερχομαι. ^{|| in vobis} παρερχομαι ἕως ἃς συν-
 uenientibus vobis in ^{effe: & * prorsus aliquam tunc.} ecclesia, ^{|| oportet enim & in * ex parte || Nam} ἀκούω ῥημάτων ἐν ὑμῶν
 ῥημάτων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀκούω ῥημάτων ἐν ὑμῶν
 19 ^{vobis heresis esse: ut P probati, manifesti fiant in vobis. P & qui sunt}
 ὑπάρχειν, καὶ μερῶν πεισέω. ^{δειγὰρ καὶ ἐν}
 vobis heresis esse: ut P probati, manifesti fiant in vobis. P & qui sunt
 ὑμῶν αἰρέσεις ἐστίν, ἵνα οἱ δοκιμαῖοι φανεροὶ γίνωνται ἐν ὑμῖν.
 Conuenientibus ergo vobis in vnum, non est dominicam iam
 20 ^{comnam manducare, Vnusquisque enim * propriam cocenam pra-}
 παρερχομένων οὐκ ἔστιν ὅτι τὸ αὐτὸ, οὐκ ἔστι κυριακῶν ^{* suam}
 comnam manducare, Vnusquisque enim * propriam cocenam pra-
 21 ^{sumit | ita edendo. Et Phic quidem esurit, Phic autem ebrius est. || ad manducan-}
 δεῖπνον φαγεῖν, ἕκαστος ἑαυτοῦ τὸ ἴδιον δεῖπνον φε- ^{|| alius}
 sumit | ita edendo. Et Phic quidem esurit, Phic autem ebrius est. || ad manducan-
 λαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὅς μὴ πινῶ, ὅς δὲ μεθύει. ^{|| Nunquid}
 Non enim domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut
 22 ^{ecclesiam Dei contemnit, & * pudicitia non}
 μὴ ἔχετε εἰς τὸ εἶπαι καὶ πίνειν, ἢ ^{qui non habent}
 ἐκκλησίας τῆς θεοῦ * καταφρονεῖτε, καὶ καταχρῶσθε τοῦ μὴ καταφρονεῖν
 habentes? Quid vobis dicitur? Laudo vos in hoc non laudo. || Laudo
 23 ^{Ego enim accipi Domino quod & tradidi vobis}
 ἄχρητος, τι ὑμῖν ἔπει; ἵ ἐπαίνεσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ; οὐκ ἐπαίω, ἐπαίνεω
 Ego enim accipi Domino quod & tradidi vobis
 24 ^{quonia Dominus Iesus in nocte qui tradebatur, accepit panem, p &}
 ἐγὼ ἄρα παρελάβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκε ὑμῖν, ^{||}
 quonia Dominus Iesus in nocte qui tradebatur, accepit panem, p &
 25 ^{Et gratias agens fregit, & dixit Accipite, manducate: p &}
 ὅτι ὁ κύριος ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, ^{||}
 Et gratias agens fregit, & dixit Accipite, manducate: p &
 26 ^{hoc meum est corpus quod pro vobis frangitur: hoc facite traditur:}
 καὶ τὸ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, λάβετε, φαγεῖτε ^{||}
 hoc meum est corpus quod pro vobis frangitur: hoc facite traditur:
 27 ^{τὸ τοῦ μου ὅστι τὸ πᾶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν * κλωῶμενον. Similiter & calicem}
 τὸ τοῦ μου ὅστι τὸ πᾶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν * κλωῶμενον. τὸτο ποιεῖτε κλωῶ
 in meam commemorationem. Similiter & calicem
 28 ^{eis tili ἐμὸν ἀνάμνησιν. ὁσαύτως καὶ τὸ ποτήριον}
 εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσαύτως καὶ τὸ ποτήριον
 29 ^{post canisse, dicens: Hic calix nouum testamentum * postquam can-}
 μὲν τὸ δεῖπνισται, λέγων, τὸτο τὸ ποτήριον ἡμεῖς εἰς ἀνάμνησιν ^{||}
 est in meo sanguine. hoc facite, quotiescunque bibetis, in nauis
 30 ^{ὅστιν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. τὸτο ποιεῖτε ὁσαύτως ἀν πίνετε, εἰς}
 ὅστιν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. τὸτο ποιεῖτε ὁσαύτως ἀν πίνετε, εἰς
 31 ^{meam commemorationem. Quotiescunque enim manducabitis}
 τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσαύτως καὶ ἀν εἰσίνετε τὸν
 32 ^{panem hunc, & praeulum hac bibetis, mortem Do- || calicem}
 ἄρτον τούτον, καὶ τὸ ποτήριον τούτο πίνετε, τὴν θανάτου τῆς κυ-
 33 ^{miarum praeuentionis, usque quo veniat. Itaque quicunque P annuntiabit, &}
 ρίου καταργεῖτε, ἀχρῖς οὐ ἀν εἰσίν. ὅστε ὅς ἀν ^{||}
 manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigno,
 34 ^{εἰσίν τὸν ἄρτον τούτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τῆς κυριακῆς ἀνάμνησιν,}
 εἰσίν τὸν ἄρτον τούτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τῆς κυριακῆς ἀνάμνησιν,
 35 ^{reus erit corporis & sanguinis Domini.}
 ἕνα ἑαυτοῦ τὸ σῶμα τῆς κυριακῆς καὶ τὸ αἷμα τῆς κυριακῆς.

illo Prophet autem homo seipsum, & sic de pane
 δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐν τῷ ἀρνίῳ 13
 * Qui enim manducat & bibit edat, & de calice bibit. Nam edens & bibens
 ἐδίετο, καὶ ἐν τῷ ποτηρίου πίνετω * ὁ γὰρ ἐδίετο καὶ πίνων 29
 indigat, iudicium sibiip̄s manducat & bibit, non diiudicans
 ἀσάξιος, κρίμα ἑαυτοῦ ἐδίετο καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ
 * Ideo inter vos corpus Domini. Propter hoc in vobis multi infirmi
 Ἔστω τὰ κυρίου. Ἐξ ἑαυτοῦ ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς 19
 || Quod & imbecilles, & dorminos multi. || Si enim nosmetipsos dii-
 Dum iudicamur dicaremur, non utique iudicaremur. Iudicati autem, à
 * corripimur: κρίνομεν, οὐκ ἀσθενούμεθα. κενόνομοι ὅς ἐσθε 33
 * hoc Domino * erudimur: ut non cum mundo condemnemur.
 παιδεύω κυρίῳ παιδεύομεθα, ἵνα μὴ σὺ τῷ κόσμῳ καὶ θεοκρίτῳ.
 || cum conuenitis Iaque, fratres mei, & conuenientis ad manducandum, & alij alios
 P inuicem ἐσθε, ἀδελφοί μου, σωβρῆμοι εἰς τὸ φαγεῖν, ἕλληκτος 3
 * domi expedat. Si vero quis esurit, in domo manducet: ut non in
 * Cetera autem, ἐκδεχέσθε. εἰ δ' ἐπιπίνῃ, ἐν οἴκῳ ἐδίετω, ἵνα μὴ εἰς 34
 cum iudicium conueniat. At reliqua ut venero, disponam.
 κρίμα σωβρῆμοι. τὰ ἢ λοιπὰ ὡς ἀνέλεθω, διατάξομαι.

CAP. XII. 13.

De autem spiritualibus, fratres, nolo vos ignorare.
 Πρὶ ἢ τῷ πνευματικῶν, ἀδελφοί, εἰ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. 1
 essetis, Scitis quoniam cum Gen̄e: Israhel, ad similitudina multa,
 εἶδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε, πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ ἀφῆρα, 2
 * eunter. proui dicebamini, & ἀθεοί. Ideo notum facio vobis, quod
 ὡς ἀνήγεθε, ἀπαρχῆμοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι 3
 nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Iesum. Et nemo
 εἰς εἰς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν, λέγει ἀνάθεμα ἰησοῦν καὶ υἱὸς
 * Domini Iesus, potest dicere, Dominum Iesum, si non in Spiritu sancto.
 nisi διὼς εἰπεῖν, κύριον ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
 * Diuisiones Discrimina vero gratiarum sunt: et idem est spiritus.
 || autem Et discrimina ministracionum sunt, & idem Dominus.
 P diuisiones καὶ διακρίσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος 5
 vero Et diuisiones operationum sunt, et idem est Deus,
 καὶ διακρίσεις ἐργημάτων εἰσιν, ὁ δὲ αὐτὸς ὅστι θεὸς ὁ 6
 || qui operatur efficiens omnia in omnibus. Vnicuique autem datur
 ἐργῶν τὰ πάντα ἐν πάντιν. ἐκείῳ δὲ δίδεται 7
 ἡ φανερωσις τοῦ πνεύματος ὡς τὸ Συμφερον. manifestatio Spiritus ad utilitatem.
 P Alij P Hic quidem enim per Spiritum datur sermo scientie:
 ὃ μὴ γὰρ ἐξ τοῦ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, 8
 alij autem sermo scientie, secundum eundem Spiritum:
 ἄλλο ἢ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

ε' 38

Alteri autem fides in eodem Spiritu: alii autem do. gratia

9 **ἑτέρω δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι** * ἄλλω δὲ χα-
 ne sanctorum, in eodem Spiritu Alii vero vno
 10 **εἰσμάτα ἰσχυμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι** * ἄλλω ἢ
 operationes virtutum, alij autem prophetia, alij autem dis-
 11 **κρίσιματα δυνάμεων, ἄλλω δὲ θεωρητικά, ἄλλω ἢ δόξα-**
 creationes spirituum, || alteri vero genera linguarum: alij autem in- || alij
 12 **κρίσεις πνευμάτων, ἑτέρω δὲ γλῶσσαι γλωσσῶν** * ἄλλω δὲ ἐο-
 icrytatio linguarum. Omnia autem haec operatur vno: sicut
 13 **μύσται γλωσσῶν** * πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν κ_υ
 istos Spiritus, dividens principia singulis prout vult.

τὸ αὐτὸ πνεῦμα, * διακρινῶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ κατὰς βύλας). Διακρίω

14 **καθὰ ὅτι τὸ σῶμα ἐν ὅσῳ, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα**
 autem membra corporis vnius multa existentia, vnum est cor. * cum sint
 15 **δὲ τὰ μέλη τῷ σώματι τῷ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἐν ὅσῳ σῶ-**
 pus, ita & Christus: Et enim in vno Spiritu
 16 **μα * οὕτω καὶ ὁ χριστός** * κ_υ ἢ ἐν ἑνὶ πνεύματι

17 **καὶ οὕτως ἡμεῖς ἅπαντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν,** εἴτε ἰουδαῖοι,
 siue Graci, siue serui, siue liberi: & omnes in vnum
 18 **εἴτε ἠλλήνες, εἴτε δούλοι, εἴτε ἐλεύθεροι** * κ_υ ἢ πάντες εἰς ἓν
 Spiritum potati sumus. Et enim corpus non est vnum
 Nam &

19 **πνεῦμα ἐπιπόδιον.** κ_υ ἢ τὸ σῶμα οὐκ ἐστὶν ἐν
 membrum, sed multa. si dixerit pes, quoniam non

20 **μέλη, ἀλλὰ πολλὰ.** εἰμὶ ἐν τῷ σώματι, non sum de corpore: num * ob hoc non est

21 **εἰμὶ χεὶρ, οὐκ εἰμὶ ἐν τῷ σώματι** * οὐ ὅρα τὸ τοῦτο ὡς ἐστὶν
 de corpore: Et si dixerit auris, quoniam non * ideo

22 **ἐκ τῷ σώματι**; καὶ εἰμὶ ἐν τῷ σώματι, non sum de corpore: num * ob hoc non

23 **εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τῷ σώματι** * οὐ ὁρατὸς τὸ τοῦτο ὡς
 est de corpore: Si totum corpus oculus,

24 **ἐστὶν ἐκ τῷ σώματι**; εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός,
 vbi: auditus? si totum auditus, vbi odoratus?

25 **ποδὴ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποδὴ ἢ ὀσφρησις;**
 Nunc autem Deus posuit membra, vniusquodque eorum in

26 **νοῦν δὲ ὁ θεός * ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ἐν τῷ τίθειμι**
 corpore, sicut voluit. q Si vera essent omnia p quod

27 **σώματι, κατὰς ἢ ἠθέλησεν.** εἰ δὲ ὡς τὰ πάντα ἐθέλω, ἢ
 vnum membrum, vbi corpus? Nunc autem multa quidem mem-
 28 **ἐν μέλη, ποδὸ τὸ σῶμα;** νοῦν δὲ πολλὰ μὲν μέ-
 bra, vnum autem corpus. Non potest autem oculus dicere

29 **καὶ ἐν τῷ σώματι.** οὐ δύναται δὲ ὀφθαλμός εἰπεῖν
 manus, vbi non habet: aut iterum caput pedibus, Opera tua non

30 **τῇ χειρὶ, καὶ ἰσχυία σου οὐκ ἔχω** * ἢ πάλιν ἢ κατὰ τὸ τοῦτο ποδὴ,
 indigeo:

tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim my-

2 ἀλαλαζον· ἢ εἰ ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυσ-
teria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem
fides, ita ut mones transire, charitatem autē non habuero, nihil sum.

* transferam,
|| distribuero in
cibus pauperum

Et si infirma alēdo pauperes omnes facultates meas, & si

3 καὶ εἰ ἄνωγα πάντα τὰ ὑπαρχόντά μου, καὶ εἰ
stradam corpus meum ut ardeam, charitatem suam non
ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι, ἀγάπην δὲ μὴ
* habeam, nihil iuuat. Charitas per languorem est,

|| tradidero * ita
|| mihi prodest.
|| patiens

4 ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. ἢ ἀγάπη μακροθυμῆ,

benigna est: charitas non exultatur, charitas non agit perperam,
† ζηήσει ἔται ἢ ἀγάπῃ οὐ ζηλοῖ, ἢ ἀγάπῃ οὐ περπερεύει.

* est ambigua,
|| quæ sunt

5 οὐ φισοῦται, οὐ ἀμμοῖνει, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ
irritatur, non cogitat malum, Non gaudet super

6 παροξυνέει, οὐ λογιζέει τὸ κακόν, οὐ χαιρεί ἐπὶ τῇ
iniuriis, congaudet autem ueritati. Omnia suffert, || iniquitate:

7 ἀδικίας, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα ὑποφέρει,
omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

8 πάντα πνεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑποφέρει.
Charitas nunquam excidit: siue ueræ prophetiæ p abol ebim. p euacuabuntur,

9 ἢ ἀγάπῃ ἢ ἔσοτε ἐκ πίπῃ, εἴτε ὁ προφητεῖα καταργηθή-
sur. siue lingua cessabunt, siue scientia *abolēbitur. destructur.
σο, εἴτε ἰδωται * πᾶσαν, εἴτε γνώσις καταργηθήσει. * παύομαι
Ex parte * uis cognoscimus, & ex parte prophetamus. † καταργεῖται

10 ἐκ μέρους ὅ γινώσκωμεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν.
Cum autem uenerit perfectum, tunc quod per parte *abo-
letur. Cum essem * infans, ut * infans loquebar, ut

* enim
|| quod est p est
|| euacuabitur.

11 μῆδισθ. ὅτε ἦμις νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλω, ὡς
* infans loquebam, ut * infans cogitabam. Quid autē factus sum
νήπιος * ἐφρόνω, ὡς νήπιος ἐλογίζεμαι ὅτε δὲ ἄρωνα φρονέω
uir, || abaleni quæp infans. || euacui
p erant paruuli.

12 ἀνὴρ, καθήρηκα τὰ τῶ νήπιου.
Videmus enim nunc per speculum in xōgmate: tunc autem
13 βλέπομεν ἄρῃ δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ
facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem
προσώπων πρὸς προσώπων ἄρῃ γνώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ
cognoscam sicut & cognitus sum.

* ὁπρηνώσκω καὶ διὰς καὶ * ἐπρηνώσκω.
Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: ma-
13 νῦν δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία τῶν τῶ μαι-
ior autem horum *charitas.

|| ὁπρηνώσκω

13 ζῶν δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

est

Sic & vos, quoniam zuplatores estis Spiritum : ad

12 οὗτοι καὶ υμῖς, ἐπεὶ ζῆλωταὶ ἐστε πνεύματων, **ὡς** ἡ
adificationem ecclesie quærite ut abundetis.
οικοδομῶν τῆς ἐκκλησίας ζῆτεῖτε, ἵνα ἀεικεύνητε.

[Quæritores loquens lingua, orat ut interpretetur. Et ideo qui loquitur

13 διὸ καὶ ὁ λαλῶν γλώσση, **προσεύχομαι** ἵνα διδῶμαι
P Sic enim oram lingua, Spiritus meus o- P Nam si

14 εἰ ἂν γὰρ **προσεύχομαι** γλώσση, τὸ πνεῦμά μου **προσεύ-**
rat: at mens 'oca' infirmuosa est. Quid ergo est? Ora- autem

15 **χέω** ὁ δὲ νοῦς μου ἀκαρπὸς ὄσθι. τί **ὠφεῖται**; **προσεύ-**
ho Spiritu, orabo autem & mente: Pfallam
χομαι τῷ πνεύματι, **προσεύχομαι** δὲ καὶ τῷ νοῖ· **ψαλλῶ** τῷ

16 πνεύματι, **ψαλλῶ** δὲ καὶ τῷ νοῖ· ἐπεὶ εἰ ἂν ὄλο-

17 **ῆσθαι** τῷ πνεύματι, ὁ ἀκαρπῶν τὸν τόπον τῆς **ἰδιότητος**,
quomodo dicit, Amen, super P uia gratiarum afficit: quandoquidem quid P tuam benedi-

18 **ὡς** εἶπεν τὸ ἀμὲν, ὅτι τῇ σὴ **δουχαρισία**; ἐπειδὴ τί
dicit nescit. Tu quidem enim bene gratias agis: Nam

19 **λέγεις** οὐκ οἶσθι. **Ὁ μὲν γὰρ καλῶς **δουχαρισῶ****
sed alter non adificatur. Gratias ago Deo

20 **ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οικοδομεῖται.** **δουχαρισῶ** τῷ θεῷ
meo, & omnibus vobis magis lingua loquens. * quod omnium
μου, πάντων ὑμῶν **μᾶλλον** γλώσσῃς λαλῶν.
Sed in ecclesia volo quæque verba per intelligentiam meam P scilicet meo

21 **ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πάντε λόγους εἶναι τῷ νοῦς μου**
loqui, ut & alios instruam, quam decet P mihi sermone in P millia verborū

22 **λαλῆται, ἵνα καὶ ἄλλοις κατακτήσω,** ἢ **μεινίσ** λόγους ἐν **κατακτήσει**
lingua. Ecce, ne pueri efficiamini scolis: sed nolite

23 **γλώσση.** ἀδελφοί, **μὴ πηδῶναι** γίνεσθε ταῖς **φροσῖναι**, ἀλλὰ
malitia puerasce: at sensibus perfecti estote. * paruli estote.

24 **τῇ κακίᾳ νηπιᾶζετε,** ταῖς δὲ **φροσῖναι** γίνεσθε.
In lege scriptum est, Quoniam in aliis loquis, & in

25 **ἐν τῷ νόμῳ γέγραπῆ**, ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν
labite aliis loquat populo huic: & ars sic

26 **ζήλεισιν ἕτεροις, λαλήσω** τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως
exaudi me, dicit Dominus. Itaque lingua

27 **εἰσακουσονται μου, λέγει κύριος.** **ὡς τε αἱ γλώσσαι**
in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus: Par P Prophecia
εἰς σημεῖν εἰσιν, οὐ τοῖς πειθεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις ἢ ὅ
prophecia non infidelibus, sed fidelibus, autem.

28 **προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις, ἀλλὰ τοῖς πειθεύουσιν.**
Si ergo conueniat ecclesia vniversa in idipsum, & omnes vnus,

29 **εἰ ἂν ὠμὴ σωέλθῃ** ἢ **ἐκκλησία** ἐλθῇ ὅπτι αὐτὸ, καὶ πάντες
linguis loquantur, inirent autem idiotæ aut infideles, * non

30 **γλώσσαις λαλώσθαι,** † **ἡσῶνται** ὅ **ἰδιῶν** ἢ **ἀπίστοι**, οὐκ **ἐπιτέρχεται**
nonne

31

32

33

34

35

36

dicens quod insanitis? Si autem omnes prophetent,
 ἐροῦσιν ὅτι μανθάνει; εἰ δὲ πάντες προφητεύουσιν, 24
 intrret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus,
 εἰσέλθῃ δὲ τις ἀπίστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγξει ὑποπάντων,
 diiudicatur ab omnibus: Et sic occulte
 ἀνάκρινεν ὑποπάντων, καὶ οὕτω τὰ κρυπτά τῆς
 cordis, eius manifesta fiunt: & ita cadens in faciem
 καρδίας αὐτῆ φανερά γίνεται, καὶ οὕτω πεπῶν ὅτι προφητεύων
 aforatic D-um; pronuntians quod Deus verè in

προσκύνησεν

* προσκύνησει τῷ θεῷ, ἑπαγγέλλων ὅτι ὁ θεὸς ὄντως ἐν
 vobis sit. Quid ergo est, fratres? Cum convenitis
 ὑμῖν ὄσιν. τί οὐκ ὄσιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, 16
 unusquisque vestrum psalmos habet, doctrinam habet, linguam
 ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδασχὴν ἔχει, γλῶσσαν
 habet apocalypsin habet, interpretatione habet: omnia ad adi-
 ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ἐρμηνεύσαν ἔχει * πάντα πρὸς οἰκο-
 ficationem sunt. sine lingua quis loquitur, secundum
 δομῶν χηρίδων. εἴτε γλῶσση τις λαλήσῃ, κατὰ 17
 duos aut plurimum tres, & per partes, & unus interpretetur.

et n. ultum

ἄλλο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνα μέρος, καὶ εἰς διερμηνεύεται.
 Si autem non fuerit interpret, taceat in Ecclesia: sibiip
 εἰ ἄν τις ἢ διερμηνεύσας, σηματοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ * εἰσπῶ 18
 autem loquatur & Deo. Prophetia p̄ duo aut tres
 ἢ λαλήτω καὶ τῷ θεῷ. προφητῶν δύο ἢ τρεῖς 20
 * loquantur, alij diiudicent.

p autem

* dicant: & ceteri cri

λαλέω

* Quod

δοκίμα

πλομα

per singulos

p exhortentur.

* λαλήτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι ὀφθαλμῶν τῶν
 * Si vero alij revelatum forent sedenti, prior taceat.
 εἰ ἄλλω ὀφθαλμῶν καθήμενῳ, ὁ προφῶτα σηματοῦ 19
 δυνατὸς γὰρ καὶ ἕνα πάντες ἕκαστος προφητεύει, ἵνα
 omnes discant, & omnes p̄ consolatione officentur.
 πάντες μαθητεύσῃ, καὶ πάντες ὀφθαλμῶν.

subiecti sunt.

* sicut &

doceat.

Et spiritus prophetarum, prophetis subiacent.
 καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται.
 Non enim est discussio Dei, sed pacis: * ut in
 οὐ γὰρ ὄσιν ἀκαταστάσις ὁ θεός, ἀλλὰ εἰρήνη, ὡς ἐν 21
 omnibus Ecclesiis sanctorum. Mulieres vestra
 πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ᾤ ἀγίων. αἱ γυναῖκες ὑμῶν 22
 in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis
 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σηματοῦσαι * οὐ γὰρ * ὅτι τετραπῶν αὐταῖς
 loqui, sed subditas esse, sicut & Lex dicit.
 λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεται, καὶ ὡς καὶ ὁ νόμος λέγει.

ὅτι λέγω

p domi suis

μανθάνω

Si autè quid discere volunt, p̄ in domo proprios viros
 εἰ δὲ π + μαθεῖν ἐθέλουσιν, ἐν οἴκῳ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν 23
 interrogent. Turpe enim est in Ecclesia mulieribus loqui.
 ἐπιρωτάτω: ἀγρόν γὰρ ὄσιν ἐν ἐκκλησίᾳ Ἰουδαίῳ λαλεῖν.
 ἢ ἀφ

An a vobis verbum Dei exiit aut in vos so- * processit
 36 ἢ ἀφ' ἡμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἔξῃλθεν; ἢ εἰς ὑμᾶς μὴ
 .loa peruenit? Si quis videtur propheta esse
 37 γινώσκει καὶ πνευματικὸς, ὅτι γινώσκω καὶ ὑμεῖς, ὅτι κυρίως εἰσὶν
 aut spiritalis, cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt
 mandata. Si autem quis ignorat, ignorans esto. Ignorabitur.
 38 ἐπιβλέψατε, εἰ δὲ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖτω.
 Haec, fratres mei, emulamini prophetare: &
 39 ὡς τε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεῖν, καὶ τὸ
 loqui lingua p me prohibere.
 λαλεῖν γλώσσαις μὴ καλιέσθε.
 Omnia decore & secundum ordinem fiant.
 40 πάντα ἐν ἡρμοδίᾳ καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

C A P. X V. 16.

Notum facio autē vobis, fratres, Evangelium quod *euang-*
 1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ ἐὐαγγε- // *predicavi*
euangeli-
zizavi vobis, quod & accepistis, in quo & stetit. *euangeli-*
 λισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε. *euangeli-*
 Per quod & pstruamini, quo sermone euangelizari vobis, *euangeli-*
 2 δι' ἃ καὶ στήκατε, τῆς λόγῳ διηγησάμην ὑμῖν, *euangeli-*
 si tenetis, nisi si non frustra credidistis. *euangeli-*
 εἰ κατέχετε, ἐκτός ἐστι μὴ εἰρηδοπισεύσατε.
 Tradidi enim vobis in primis quod & accepit quoniam
 3 παρεδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρελάβον, ὅτι *euangeli-*
 Christus mortuus est pro peccatis nostris, secundum scripturas. *euangeli-*
 χριστός ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς. *euangeli-*
 Et quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die, secundum *euangeli-*
 4 καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερθη τῆς τρίτης ἡμέρας, κατὰ *euangeli-*
 scripturas. Et quis visus est Cepha, deinde duodecim. *euangeli-*
 5 τὰς γραφάς. καὶ ὅτι ὠφθη κηρῶς εἰς τοὺς δώδεκα. *euangeli-*
 Deinde visus supra quingentis fratribus semel, *euangeli-*
 6 ἐπέτετο ὠφθῆ ἐπὶ πέντε κκοισίαις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, *euangeli-*
 et quibus plerumque manent usque adhuc; quidam autē et dormierunt. *euangeli-*
 7 ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ κοιμήθησαν. *euangeli-*
 Deinde visus est Iacobo: deinde Apollolis omnibus. *euangeli-*
 8 ἐπέτετο ὠφθῆ Ἰακώβῳ, ἐπέτετο τοῖς ἀποστόλοις πάνσιν. *euangeli-*
 Nouissimum autē omnium, tanquam abortiuo, visus est & mihi. *euangeli-*
 9 ἐγὼ οὖν εἰμι σκλαβός τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ, ὅς ἐκ ἐμοῦ ἵκατος *euangeli-*
 vocari Apollolum quoniam persecutus sum ecclesiam Dei. *euangeli-*
 καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ.

* id Gratia autem Dei sum quod sum, & gratia eiusque in me non
 χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ ἐν ἐμοί & 10
 * vacua fuit: * inanis facta est, sed abundantius illis omnibus laboravi;
 κενὴ ἐβλήθη, ἀλλὰ πλεονάζω ἐν αὐτῷ πρὸ πάντων ἐμοῦ.
 ¶ mecum. non ego autem, sed gratia Dei quae in omni me.
 οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ ἐν ἐμοί.
 p enim Sicut diximus ego, sic illi sic predicamus, & sic
 εἴτε οὐμ ἐγὼ, εἴτε ἄλλοι, ὅτω κηρύσσωμεν, καὶ ὅτως 11
 credidistis. Si autem Christus predicatur quod à mortuis
 ὄψευσθε. εἰ δὲ χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ὁ κηρῶν 12
 resurrexit, quomodo dicunt quidam in vobis, quoniam resurrectio
 ἐξήγηται * ἐγήγηται, πῶς λέγουσι πῖτες ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀνάστασις
 mortuorum non est. Si autem resurrectio mortuorum non est,
 νεκρῶν ἔκ ἐστιν; εἰ ὁ ἀνάστασις νεκρῶν ἔκ ἐστιν, 13
 neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit,
 οὐδὲ χριστὸς ἐγήγηθ'. εἰ δὲ χριστὸς ἔκ ἐγήγηται, 14
 * est ergo inanis vobisque predicatio nostra, inanis autem & fides vestra.
 * est κενὴ ἄρα τὸ κηρύγμα ἡμῶν, κενὴ ὁ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν.
 Iauentimur autem & nos falsi testes Dei, quoniam
 ἀριστοκράτα ὁ καὶ ἡμεῖς ψευδομαρτυροῦμεν τὸ θεοῦ, ὅτι 15
 ¶ testimonium diximus aduersus Deum ἡ μαρτυρίαν εἰς θεοῦ, quod susceperit Christum: quem
 μαρτυρέω ὅτι ἐμῶν τῶν ἁμαρτιῶν κατὰ τὸ θεοῦ ὅτι ἠγείρε τὸν χριστὸν. ὅτι
 non susceperit, si vobis non resurgunt.
 οὐκ ἠγείρεν, εἰ ὅτι ἄρα νεκροὶ ἔκ ἐγείρονται.
 p Nam p Si enim mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.
 εἰ ὁ νεκροὶ ἔκ ἐγείρονθ', εἰδὲ χριστὸς ἐγήγηται. 16
 p Quod * est p Si vero Christus non resurrexit, vana fides vestra,
 εἰ ὁ χριστὸς οὐκ ἐγήγηται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, 17
 * enim adhuc estis in peccatis vestris.
 ἐπ' ἐστὲ ὄν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
 ¶ Ergo & qui dormierunt ¶ Nempe & dormientes in Christo, perierunt.
 ἄρα καὶ οἱ κοιμώμενοι ἐν χριστῷ, ἀπόλωντο. 18
 εἰ ὄν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπιούτες ἐσμῶν ἐν χριστῷ μὴ 19
 τῶν, miserabiliores omnibus hominibus sumus.
 νῦν δὲ χριστὸς ἐγήγηται ἀ νεκρῶν, ἀπὸ τῆς 20
 ¶ quidem dormientium factus est. Quoniam primum per hominem
 κακοιμωθῶν ἐγήγητο. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου 21
 ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν.
 Et * Sicut enim in Adam omnes moriuntur,
 ὡσαύτως γὰρ ἐν τῷ ἀδάμ πάντες ἐποθνησκώσιν, οὕτω 22
 & in Christo omnes vivificabuntur.
 ζωοποιεῖω καὶ ὄν τῷ χριστῷ πάντες * ζωοποιηθήσονται.
 ἐκεί.

venient? ^{mortui? quali autem corpore resurget?}
 αἱ νεκροί; πῶς δὲ σώματι ἐρχονται;
 nisi prius ^{Inspiciens, tu quod seminas, non vivificatur, sed non moriatur.}
 ἀρξεν, ἢ ὁ σπείρεις, ἢ ζωοποιεῖ; εἰ μὴ ἐποδάμη. 36
 quod futurum est ^{Et quod seminas, non corpus, sed spiritum seminas, sed}
 καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γηινὸν σπείρεις, ἀλλὰ 37
 ut puta, ^{nudum granum, sed contigit, tritici, aut alius cuius ceterorum.}
 τυγχανῶ ^{Et Deus illi dat corpus, sicut vultis, & unicuique}
 laucem p vultu ^{seminum proprium corpus.}
 ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καὶ ὡς ἠθέλησεν, καὶ ἐκείνου 38
 σπέρματος τὸ ἴδιον σῶμα.
 Non omnis caro, eadem caro: sed alia quidem hominum,
 οὐ πάντα σαρκῆ, ἢ αὐτῆ σαρκῆ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, 39
 alia autem caro pecorum, alia vero piscium, alia avium, volucrum.
 ἄλλη δὲ σαρκῆ πτερωτῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτερωτῶν.
 Et corpora caelestia, & corpora terrestria: sed alia
 καὶ σώματα ἐπουρανία, καὶ σώματα ἐπιγεια. ἀλλ' ἕτερα 40
 quidem caelestium gloria, alia autem terrestrium.
 καὶ ἡ τῆς ἐπουρανίων δόξα, ἕτερα δὲ ἡ τῆς ἐπιγείων.
 Alia gloria solis, & alia gloria lunae, & alia gloria
 ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα 41
 clariss
 stellarum. Stella enim a stella differt in gloria.
 claritate
 ἀστέρων ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.
 resurget
 Sic & resurrectio mortuorum, seminatur in corruptione, surgit
 αὐτῶ καὶ ἢ ἀφ' αὐτοῦ τῶ νεκρῶν, σπείρει) ἐν φθορᾷ, ἐγείρει) 42
 in incorruptione. Seminatur in ignominia, excitatur in gloria.
 ἐν ἀφθαρσίᾳ. σπείρει) ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρει) ἐν δόξῃ. 43
 ignobilitate, surgit
 Seminatur in infirmitate, surgit in virtute.
 σπείρει) ἐν ἀδυναμίᾳ, ἐγείρειται ἐν δυνάμει.
 Seminatur corpus animale, surgit corpus spiri-
 44
 si
 τικόν ἐστὶ σῶμα ψυχικόν, καὶ ἐστὶ σῶμα πνευματικόν.
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

49 ^{tales & caelestis.} τοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι ^{*Et sicut portavit & imaginem} καὶ κατὰς ἐφορέσα-
^{mus imaginem terreni, portemus & imaginem} μὴ τὴν εἰκόνα τοῦ χείκοδ, φορέσωμεν ἢ τὴν εἰκόνα
^{caelestis.} τοῦ ἐπουραίου. ^{Hoc autem dico, fratres, quia caro}

50 ^{& linguas regum Dei iure hereditario possidere non possumus,} τοῦτο δὲ θίμι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ
^{neque corruptio incorruptilem sine hereditario possidet.} καὶ αἷμα βασιλείᾳ θεοῦ ἡ κληρονομία οὐ δύναται, κληρονομία
^{|| possidebit.} οὐδὲ ἡ φθορά τὴν ἀφθαρτὴν κληρονομεῖ.

51 ^{Ecce mysterium vobis dico: Omnes quidem suos dormie-} ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω πάντες μὴ ἡ οὐ κοιμηθη-
^{mus, omnes asem immutabimur.} σόμεθα, * πάντες δὲ ἀλλαγούμεθα.
^{In momento, in idu oculis in nouissima tuba,}

52 ^{(tuba canet enim) & mortui resurgent incorrupti: & nos} ἐν αὐτῷ, ἐν ῥιπῇ ὀρθήσομεν, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σαλπύγγῃ
^{immutabimur.} σαλπύγγῃ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοὶ, καὶ ἡμεῖς
^{Oportet enim corruptibile inuere} ἀλλαγούμεθα.

53 ^{incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem.} ἡ ἀφθαρτὴν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.
^{Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale}

54 ^{hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo iste scri-} ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃ ἀφθαρτὴν, καὶ τὸ θνητὸν
^{prius: Absorpta est mors in victoria.} τοῦτο ἐνδύσῃ ἀθανασίαν, τότε κηρύσσεται ὁ λόγος ὁ γρηγορη-
^{Vbi vivus, mors, stimulus? vbi insepulchrum, victoria?} μὲν, ἡ κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκην.

55 ^{At stimulus? mortis, peccatum: et poenitentia} ποδὸς σου θανάτου, τὸ κέντρον, ποδὸς σου αἵματος, τὸ νικηθῆναι
^{At Deo gratia danti nobis} τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου, ἡ αἰμῶντις ἡ δὲ δωρεὰ τῆς
^{peccati, Lex.} αἰμῶντις, ὁ νόμος.

56 ^{At Deo gratia danti nobis} τὸ δὲ δωρεὰ τῆς αἰμῶντις, ὁ νόμος. τὸ δὲ θεοῦ χάρις τὸ δίδοντι ἡμῖν
^{victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.} τὸ νίκος εἶναι τὸ κυρίου ἡμεῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

58 ^{Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote, || immobili-} ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, αἰστανί-
^{lesi abundantes in opere Domini semper scientes} γητοι, ἀεισεύοι τες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, ἵδόντες
^{quod labor vester non est inanis in Domino.} ὅτι ὁ κόπος ὁ ἡμεῶν οὐκ ἐστὶ κενὸς ἐν κυρίῳ.

CAP. XVI. 15.

De autem scellata quae in sanctos, sicut ordinari p collectis o sum
 Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὡσαύτ' διέταξα

Vigilate, hanc in fide, viriliter agite, /or-

& conforta-
mini,
* ἰσημι

13 κηροεῖτε, * σκετε ἐν τῇ πίσει, ἀνδρίζετε, † κρα-

ificamini.

Omnia vestra in charitate hant.

14 ταῖς ὑμῶν. πάντες ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γενέσθω.

† κραταίως

15 ὡς ἀγαπᾷ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, οἶδατε τί τὸ οἰκίαν σε-

phanz, quid est primitiv Achaiz, & in ministerium

φανα, ὅτι ὄσιν ἀπαρχὴ τῆς ἀγαθίας, καὶ οὐκ ἀσθενείαν τῶς

sanctis addixerunt seipson. ut & vos ꝑ subiciamini

16 ἀγίοις † ἐτάξαν ἐ αὐτῶν. ἵνα καὶ ὑμῖς ἐσποτάσῃτε

salibus: & omni cooperantii & laboranti.

* & Fortunati,
quoniam sunt
ii sanctorum or-
dinaverunt
ꝑ subditi his
eiusmodi,
ταῖς

ἴσως τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ σωβρυνῶντι καὶ κοπιῶντι.

Gaudeo autem in pretentia stephane & Fortunati, &

17 χερῶν δὲ ὅτι τῷ παροισα σεφανά καὶ φουρτουμάτου καὶ

Achaici, quoniam vestri defensionem hi impleverunt.

ἀγαθικοῦ, ὅπ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνέπληρωσαν.

Refecerunt enim meum spiritum & vestrum, // Agno-

18 † ἀνέπαισαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ὁπτηγῶ-

scite ergo saler.

id quod vobis
deceat, ipsi
* &
// Cognoscite ergo
qui eiusmodi sunt,
ἀγαπῶν

σκετε οὖν τοῖς τοιούτοις.

Salutate vos ecclesie Afix. Salutant

19 ἀσπάζοντες ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀσίας * ἀσπάζονται

vos in Domino multum Aquila & Priscilla, cum fea quae in domo ꝑ domestica sua

ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα, σὺν τῇ κατ' οἶκον

eorum ecclesia. Salutant vos fratres omnes. apud quos &

20 αὐτῶν ἐκκλησία. ἀσπάζοντες ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Salutate // atq; alios in osculo sancto.

hospitior.
* invicem

ἀσπάζσατε ἀλλήλους ἐν φιληματι ἀγιῶ.

Salutatio, mea manu Pauli.

21 ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ παύλου.

Si quis non amat Dominum Iesum Christum, sit anathema. // nostram

22 εἰ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν, ἢ τὸ ἀδελφεῖα

ꝑ Maran atha. Gratia Domini Iesu Christi * cum vobis. ꝑ Domine nosces

23 μῦθον ἀδελφῶν. ἡ χάρις τῷ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ μετ' ὑμῶν.

Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu. Amen. * vobiscum.

24 ἡ ἀγάπη μου μετ' πάντων ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν.

Ad Corinthios prior scripta est a Philippis per
Πρὸς κορινθίους πρῶτη ἐχάσθη ὁσὸ φιλιππων δῖξ
Stephanum, & Fortunatum,
σεφανά, καὶ φουρτουμάτου, καὶ
Achaicum & Theothimum.
ἀγαθικοῦ καὶ θεοθιμου.

AD CORINTHIOS
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri.
ΑΥΛΟΣ Αποστολος Ιησου Χρι-
στι, per voluntatem Dei, &
του, δεξ. θελήματι Θεου, και
Timotheus frater,
πρωτοθεος ο αδελφος, τη εκκλη-
σια Dei * existenti in Corinthis,
στα της δευτ. τη ουση εν κορινθιω,
cum sanctis omnibus existentibus
ουω τοις αγιοις πασι τωις ουσιν

* quae est Corin-
thi,

¶ qui sunt in vni-
uersis

in tota Achaia:
εν ολη τη αιχαια.

Gratia vobis & pax a Deo
χαρις υμιν η ειρηνη απο θεου

Patre nostro, & Domino Iesu Christo.

πατερις ημων, η κυριου Ιησου Χριστου.

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi,
ευλογητις ο θεος η πατηρ του κυριου ημων Ιησου Χριστου, ο

pater misericordiarum, & Deus consolationi.
πατηρ της οικτιρωων, η ο θεος παντος παρακλησεως

p Qui consolatur
possumus &
ipfi
lunt
exhortationem,
qua exhortamur
&

o παρακλητων ημας οπι πιση τη θλιψη ημων, εις το δι-
σε nas consolari cor qui in omni prefectura, per
κατα ημας παρακλητην του εν πιση θλιψη, δεξ της παρα-
solationem, qua consolatione afficitur ipsi
Deo.

κλήσεως, ης παρακληθημεθα αυτοι απο της δευτ.
οπι κατως περισευει τα παθηματα του Χριστου εις ημας

ita per Christum abundat & consolatio nostra.
ουτω δεξ Χριστου περισευει η παρακλησις ημων.

p exhortatione

Sine autem tribulamur, pro vstra consolatione &
ειτε η θλιψημεθα, υπο της υμων παρακλησεως, η

ex operatur
tolerantiam

tolere * efficit in tolerantia earundem passionum
σωτηριας της ενδρυμωνης εν εσομονη της αυτης παθηματων

quas & nos patimur: Et spes nostra firma
ων και ημεις παρομην η η ελπις ημων βεβαια

* est pro vobis:
¶ exhortamur,
pro vestra exhor-
tatione

super vos. Sive ¶ consolatione afficitur, super vstra consola-
ειτε υμων ειτε παρακληθημεθα, υπο της υμων παρακλη-
tione & salute: scientes quod sicut socij estis passio-

σεως η σωτηριας ειδοτες οτι απορ κοινωνοι εστε της παθη-
ματων,

ματων,

ἄ vobis deduci in Iudaeam. ὁροπέμπο- ὑρ' ὑμῶν ἵ περὶ φρονεῖν εἰς τὴν ἰουδαίαν.

μα! τὰτο αὐ βουλόμην, μὴ πρὸς τῆ ελαφείᾳ ἐχθρ- 17
cum voluissim, Hoc ergo delibero, nunquid lenitate vobis
* cogito, sum? Aut quae delibero, secundum carnem delibero, ut

ἄμην; ἢ ἂ βουλόμαι, καὶ Καρὰ βουλόμαι ἵνα
fit apud me Etiam etiam, & Non non?

ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ, καὶ τὸ οὐ οὐ,
Fidelis autem Deus, quia sermo noster qui per ad vos non
πιστὸς ὃ ὁ θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ παρὸς ὑμῶν οὐκ ἔστι
factus est Etiam & Non. Nam Dei filius Iesus Christus

ἐχθρὸς ναὶ ἔστω. ὁ γὰρ τὸ θεὸς ὑπὸς ἰησοῦ χριστοῦ 19
in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ qui est ἀμην, δι' ἡμῶν ἵ κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ σιλβανῶ καὶ τιμο-
theum, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

CAP. II. 6.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

ἢ in vobis per nos predicatus, per me & Silvanum, & Timo-
θεῖον, non factus est Etiam & Non; sed Etiam in eo factus est.

vobis, quia mecum gaudium, omnium vestrum est.

ὕμᾱς, ὅτι ἡ ἐμὴ χερὶ πάντων ὑμῶν ἔστιν.

¶ Ex enim multa tribulatione & angustia cordis scripsi ¶ Nam

4 ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα

vobis, per multas lachrymas: non ut contristemem, sed

ὑμῖν, ἵνα πολλῶν δακρύων, οὐ χίνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τῷ

charitatem ut scitis quam habeam, abundantius in

ἀγάπῃ ἵνα γνῶτε ὡς ἔγω ἀειπώ τῶν εἰς ὑμᾶς.

Si autem quis contristavit, non me contristavit: sed ex parte,

5 εἰ δέ τις *λελύπηκεν, ἐκ ἐμῆ λελύπησεν, ἀλλ' ἄν' ἕρος, λυπέω

ut non onerem omnes vos.

6 ἵνα μὴ ὀπίσθαρῶ πάσαις ὑμῶν.

magis ¶ vos condonare & consolari,

8 ὅτι πρῶτα αὐτῇ ἡ ἐσθ' τῆς πλειόνων.

magis ¶ vos condonare & consolari,

μᾶλλον ὑμᾶς χαρίζομαι, ὡς ἀποδοῦναι, μὴ πῶς τῆς ἀειπώ

8 τῶν λυπη* καταποδῆσ' τοῦ εἶπός.

confirmare in illum charitatem.

9 κερῶσαι εἰς αὐτὴν ἀγάπῃ

ut cognoscam ¶ provisionem vestram, si in omnia obediens fuit.

ἵνα γνῶ τῷ δοκίμῳ ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοός ἐστι.

Cui autē aliquid condonastis, & ego. ¶ & enim ego siquid condono-

10 ὃ δέ π' χαρίζομαι, καὶ ἐγὼ καὶ ἡ ἐμὴ χερὶ

naui, cui condonavi, propter vos, in

10 εἰσμαι, ὡς χαρίζομαι, δι' ὑμῶν ἐν περιπτώσει χερῶν

ut non accipiamus a facina, non enim eius

11 ἵνα μὴ πλε νυκτιζώμεν ἐσθ' τῆς σὺν αὐτῷ οὐ γὰρ ἄλλα τῆ

¶ intelligentiam ignoramus. ¶ Veniens autem in Troadem ¶ ad

12 νοήματα ἀγνοῦμαι, ἐλθὼν δέ εἰς τῷ τῶν ἁπάντων εἰς τὸ

Evangelium Christi, & ¶ omnia mihi aperta in Domino, ¶ ostium mihi

12 εὐαγγέλιον τῶ χερῶν, καὶ θυρᾶς μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ

Non habui ¶ relaxationem spiritui meo, ad non invenitndum me

13 οὐκ ἔχηκα ἀνεστὶν τῷ πνέματί μου, τῶ μὴ εὐρεῖν με

Titum fratrem meum: sed ¶ valens eis, eorum ¶ valfaciem eius

13 πῶν τῶν ἀδελφῶν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον

in Macedonia. ¶ Si Deo ¶ gratia, semper ¶ antem

14 εἰς μακεδονίαν, τῷ δέ θεῷ χάρις τῶ πάντων τε

triumphanti nos in Christo ¶ & odorem novitæ qui triumphat

14 θρίαμβούοντι ἡμῶς ἐν τῷ χερῶν, καὶ τῷ ὅσμῳ τῆ γνώσεως

lux manifestans per nos in omni loco. Quia Christi ¶ manifestat

15 αὐτῶ τ' φανερῶσι π' δι' ἡμῶν ἐν παντί τῶ π' ὅτι χερῶν φανεράω

¶ bona fragrantia homini Deo, in ¶ servatis, & in ¶ pe- ¶ bonus odor

15 ἀωδία ἐσμῶν τῶ θεῷ ἐν τοῖς σαξισμοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀπολ-

renitiis. His quidem odor mortis in moriem, ¶ illi autem ¶ iis qui pereunt.

16 λυμῶν. οἷς μὴ ὁσμη θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δέ

¶ illi autem ¶ iis qui pereunt. ¶ illis ¶ aliis ¶ iam

odor vitæ in vitam. Et ad hæc qui lidoneus
ὁσμὴ ζωῆς εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς ταῦτα τις ἰκανός;

p plurimū, adū-
terantes

Non enim sumus, sicut reliqui, ^{causantes} verbum
ὡ γὰρ ἔσμεν, ὡς οἱ λοιποὶ, ^{καὶ πηλιδόντες τὸν λόγον} τῷ
Dei: sed ^{ex} sinceritate, sed sicut ex Deo, ^{coram}
Deo, ἀλλ' ὡς ἐξ εὐαγγελικῆς, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ, κατεγνώπων τῷ
Deo in Christo loquimur.
θεοῦ, ἐν χριστῷ λαλοῦμεν.

CAP. III. γ.

aut nonquid

Incipimus iterum nosmetipsos commendare? si non egeamus.

* quæ scitur & le-
gitur

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συμμαρτυρεῖν; εἰ μὴ χρεία ἔσμεν,
sicut quidam, ^{commendantibus} epistolis ad vos, ^{aut ex} vobis
ὡς πνεῦς, ^{ἐπιστολῶν ὅτις ὁ λόγος πρὸς ὑμᾶς,} ἢ ἐξ ὑμῶν
^{commendantibus?} Epistola nostra vos estis, ^{scripta} in
ἐπιστολῶν, ἢ ὅτις ὁ λόγος ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐν καρδίαις ἡμῶν
^{cordibus nostris,} ^{cognita} & ^{scripta} ab
ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γνωστοποιεῖ καὶ ἀναγνωστοποιεῖ ὑμᾶς
^{omnibus, hominibus:} Manifestari quoniam estis epi-
πάντων ἀνθρώπων. ^{φανερῶμεθα} ὅτι ἐστέ ὅτι
^{stola Christi,} ministrata à nobis, ^{inscripta} non
ἐπιστολῆ χειροῦ† δευκοινοῦσθα ὑφ' ἡμῶν, ἐν γράμματι οὐ
^{atramento, sed} Spiritu Dei vivimus, non in tabulis lapi-
μέλανι, ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶμεν, ὡς ἐν πλαξὶ λιθι-
^{deis, sed in tabulis cordis} carnalibus. ^{Fiduciam}
ἡμῶν, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας καρναίας. ^{πίστωσιν}
autem talem habemus per Christum ad Deum;

|| &
ἀκουέτω
p vini:

est

* Vera
spiritus
p enim

* Quod
deformata

filij

quæ emascuatur.

ἢ θιαντῶν ἔχοντες δεῖν τοῦ χειροῦ πρὸς τὸν θεόν.
Non quod sufficientes simus à nobis ipse: cogitare aliquid, quasi ex
οὐχ ὅτι ἰκανοὶ ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογιζομέναι τι, ὡς ἐξ
nobis ipse, sed sufficientia nostra ex Deo. ^{Qui & idoneos fecit}
ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἰκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ. ^{ὅς κ' ἰκανώσεν}
^{nos ministros novi testamenti, non} ^{literæ, sed} ^{spiritus}
ἡμῶν δευκόνους κενῆς δευδουκῆς, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύ-
^{nam licera p} ^{occidit,} ^{et} ^{spiritus vivificat.}
ματος τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.
^{* Si vero ministratio} ^{moris in} ^{liceris} ^{informata}
εἰ δὲ ἡ δευκονία τῆς σαυρῆς ἐν γράμμασιν, ὅτε τετυπωμένη
^{in lapidibus, facta fuit in gloria,} ita ut non ^{posse} ^{injuri}
ἐν λίθοις, ἐγρηθη ἐν δόξῃ, ὡς τε μὴ δυνάμεθα ἀτενίσκει τῶν
^{filios Israel in} ^{faciem} ^{Moyse,} ^{propter} ^{gloriam}
υἱοῖς ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον μουσέως, δεῖν πῶς δόξαν τοῦ
^{vultus eius} ^{abolendam;} ^{Quomodo non}
προσώπου αὐτοῦ πῶς κατεργουμένη, ^{πῶς} οὐχ
^{magis ministratio} ^{spiritus erit in gloria}
μᾶλλον ἡ δευκονία τοῦ πνεύματος ἐσται ἐν δόξῃ;

εἰ γὰρ

9 ^{Si enim ministerium damnationis est, hoc est, morte h. magis} ^{* Nam si ministerio}
 εἰ γὰρ ἡ δόξα τῆς κατακρίσεως δόξα πολλῶν μαλλόν ^{nistratio est in}
^{abundabit ministerium iustitiae in gloria.} ^{* abundat}

φειαστέουσι ἡ δόξα τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ.

10 ^{Est enim non glorificatio est illud glorificationem in hac} ^{* Nam nec}
 καὶ γὰρ ἡ ἁριστεία τοῦ δεδόξασθαι ἐν τούτῳ τῷ ^{quod clarum}
^{parit, propter excellentem gloriam.} ^{est, quod clarum}
 μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης.

11 ^{Si enim per abolendum, per gloriam, multo magis} ^{quod evacuatur, est}
 εἰ γὰρ τὸ καταργουμένον, δόξα δόξης, πολλῶν μαλλόν ^{quod manet, est}

12 τὸ μέτρον ἐν δόξῃ. ἔχοντες οὐ τοιαύτῳ ἐλπίδα,

13 πολλῆ παρήρησι χροιάδα ^{faciem suam, ad non intente,} ^{rem filij}
 κεινὸν καὶ σὺ ὡς Μωϋσῆς ^{ut non intende-}

ἐπίδει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς τὸ μὴ ἀπει- ^{facie eius quod}
^{vi filios Israel in faciem aboliis} ^{evacuatur.}
 σαι τοῦ μοῦσι Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τῷ καταργουμένου.

14 ^{Sed per obduracionem cogitationum eorum. Vtique enim} ^{hodie} ^{per obitum sunt}
 ἀλλ' ἔτι πρόωδη τὰ νοήματα αὐτῆς ἀχει γὰρ τῆς σήμερον ^{sensus}
^{id ipsum velamen in lectatione veteris testamenti} ^{per obitum}

τὸ αὐτὸ κάλυμμα ὅτι τῆ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης ^{in hodiernum}
^{manet non reuelatum, (quod in Christo aboletur)} ^{diem}

μὴ μὲν ἀνακαλυπόμενον, ὡς πῶς ἐν χριστῷ καταργεῖται.

15 ^{Sed usque hodie, cum legitur} ^{Moyse, vela-} ^{in hodiernum}
 ἀλλ' ἕως σήμερον, ὡς ἀναγνώσει) Μωϋσῆς, κάλυμ- ^{diem,}
^{men super cor eorum positum est. Cum autem conuer-}

16 μα ὅτι τὴν καρδίαν αὐτῆς κείται. ὡς πῶς ὅτι ^{velamen.}

σπέρψι ὡς κύριον, φειαστέουσι τὸ κάλυμμα. ^{As Dominus per Spiritus est. Vbi autem Spiritus Domini, ibi per autem}

17 ὁ ὃ κύριος τὸ πνεῦμα ἔστιν οὐ ὃ τὸ πνεῦμα κυρίου, ὅκει ^{libertas.} ^{Nos vero omnes, reuelata}

18 ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες, ἡμεῖς δὲ πάντες, ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακαλύπτω ^{facie} ^{gloriam Domini} ^{speculantes,} ^{eandem in}

φασματῶ τῷ δόξαν κυρίου καὶ ὁμοιωμένοι, τῷ αὐτῷ ^{imaginem transformamur} ^{à gloria in gloriam, tanquam à} ^{claritate in}
^{claritate in claritatem}

ἰκονα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καὶ ἀπὸ τοῦ ^{Domini Spiritu,}
 κυρίου πνεύματος.

CAP. IIII. δ.

1 ^{Propter hoc habentes administrationem hanc, per prout misericor-} ^{Idem}
 διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν δόξαν ταύτην, καὶ ὡς ἡλθί- ^{per iuxta quod}

2 ^{dis consecuti sumus, non defecimus:} ^{Sed abdicauimus}
 διημέρι, οὐκ ἐκχρησάμεθα ^{ἀλλ' ἀπέπεσε}

occulta de decore, non ambulantes in aëritia, neque

in

κρυπτά τῆς αἰχμῆς, μὴ πεπαταύμετες ἐν πανουργίᾳ, μηδὲ

adulterantes verbum Dei: sed manifestatione veri-

δολοῦμετες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν φανερώσει τῆς ἀλη-

θείας πνευστῶν τῆς ἐαυτοῦ φέρει πάντων σωτηρίῃν ἀνθρώ-

πων, ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. εἰ ὁ καρὸς ἐστὶ κενὸν καὶ κενὸν

τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἔστι κενὸν καὶ κενὸν

ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τοῦτου ἐτόλμασε τὰ νοήματα τῆς

¶ ve non fulgeat

infidelium, sed non splendendum eis illuminationem Evangelij

ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ ἀνίστασθαι αὐτοῖς τὸ φῶς τῶν ἐναγγελίᾳ

τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου.

¶ Arum,

Non enim nosmetipsos predicamus, sed Christum Iesum Dominum,

οὐ γὰρ ἑαυτοῦ κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον

ἐαυτοῦ δὲ δούλους ὑμῶν Ἰησοῦ.

* qui dixit

¶ ipse,

λαμπρῶ

¶ claritatis

εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς τλάμψαι, ὅς ἐλαμψεν ἐν τῇ καρδίᾳ

ἡμῶν, πρὸς φῶς τῶν ἐναγγελίᾳ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν

σφραγίσματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἔχουμεν δὲ τὸν θησαυρὸν τῶν

ἐν σφραγίσματι σκευῶν, ἵνα ἡ ἐκδοχὴ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ

* omnibus tribu-

latione patimur,

* angustiamur:

¶ Apertiamur,

¶ desitiamur:

¶ serocharēa

¶ passimur,

¶ derelinquimur:

¶ desitiamur:

* perimus:

¶ nostris

¶ corporibus no-

stris

* qui vivimus,

¶ quod id est

¶ ergo ¶ laucem

ἡμῶν, καὶ μὴ ἡμῶν. ἔν παντί φλιβερόμενοι, ἀλλ' οὐ

* πενοχωρέμενοι, ἀπορέμενοι, ἀλλ' οὐ ἐξαπορέμενοι.

διωκόμενοι, ἀλλ' οὐ ἐγκαταλείπομενοι κατεσθόμενοι,

ἀλλ' οὐκ ἀπολλυμένοι. πᾶν τὸ τελευτῶν ἡμῶν ἐν τῷ

εἶναι Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι φειδόμενοι, ἵνα ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ

ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ, αἰεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ

ζῶντες, εἰς θάνατον τῷ φειδόμεθα ἵνα ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ

ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.

ἵνα ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.

ὅς τὸ ἡμῶν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖ, ἵνα ἡ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

ἐργ.

Habentes autem eundem spiritum fidei, secundum sicut est

1) ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, καὶ τὸ
scriptum, Crediti. Ideo locutus sum: & nos credimus, propter quod

μαρτυροῦν, ὅτις οὕτως, διὸ ἐλάλησα καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,

14 διὸ καὶ λαλοῦμαι. εἰδοὺς ὅτι ὁ θεὸς χειρας τῆς κλέων ἰσχύος,
& nos per Iesum suscitabit & assistet cum vobis. cum Iesu
καὶ ἡμᾶς θεοῦ ἰσχύος ἐξεγερῆι, καὶ καταστήσει πάλιν ὑμῖν.
Nam omnia propter vos, ut gratia abundans, per
15 τὰ ᾧ πάντα διὰ ἡμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ αὐτῷ ἡμῶν
multorum gratiarum actionem, abundet in gloriam Dei.
πλεόνων τῆς εὐχαριστίας, ἀπεισεύσῃ εἰς τὸ δοῦναι τὸ θεοῦ.
Ideo non uelimus: sed si ex illo extra uenerit homo
16 διὸ οὐκ ἐπιθυμοῦμεν ἄλλ' εἰ καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἀποθνήσκῃ
corruptur, sed ille intus renouatur die & die. Propter quod
ἵνα ἡμεῖς ἀναγκασθῶμεν ἡμεῖς καὶ ἡμέρα. ἡμεῖς καὶ ἡμέρα.
Nam momentanea leuis tribulationis nostra, secundum
17 τὸ γὰρ ἄρρα τῆς ἐλαφροῦς τῆς δόξης ἡμῶν, καὶ
excellens in excellentiam xternam pondus gloriæ operatur
καὶ βαρύνει εἰς τὸ βαρύνει αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται
nobis, Non contemplantibus nobis conspecta, sed in
18 ἡμῶν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν εἰς βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ
non conspecta: Nam conspecta temporalia, quæ non viden-
μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ βλεπόμενα, σφραγισθῶσι τὰ δὲ μὴ
conspecta, xterna. tur. Quæ enim
βλεπόμενα, αἰώνια. videntur, sunt
quæ autem non
videntur, sunt

CAP. V. ε.

Scimus enim quantum sit terrestris nostra domus, huius habitatio-

1 Οἶκός μου γὰρ ὅτι ἐστὶν ἡ ὀπίσθιος ἡμῶν οἰκία τὸ σκή-
culi dissoluitur, & edificationem ex Deo habemus, domum non ma- P. quod
νους καταλυθῆναι, οἰκοδομηθῆναι ἐκ θεοῦ ἔρχομεν, οἰκίαν ἀχει-
aufactam, æternam in celis. sed

2 ἐσπίπτουσαν, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Etiam in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de
καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στεναζομένη, τὸ οἰκητικὸν ἡμῶν τὸ ἐν
celo supercunctis cupienter: Nam &

3 οὐρανοῦ ἐπιθυμοῦσα ὅτι περὶ δουλοῦται.
Si tamen & vestiri, non nudi i nueniamur. est, ἔπειτα ὁ θεός

4 εἰ γὰρ καὶ ἐκδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ ἐκδυσάμεθα. ὀπίσθιος
Etiam existentes in tabernaculo ingemiscimus grauati, in Nam & qui su-
καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνῶν στεναζομένη βαρύνομενοι, ἐφ'
quo nolimus expoliari, sed superuehri: ut absorbeatur mus in hoc
5 ὡς οὐ δόλομεν ἐκδυσάμεθα, ἀλλ' ἐπιθυμοῦσα, ἵνα καταποθῆι
mortalis vita. operatus nos quod est
τὸ δὲ κτὴν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασθῆναι ἡμᾶς Qui autem

CAP. V.

Epistola Pauli

¶ qui dedit nobis in ipsam hoc, Deus, ¶ & datus nobis arabsanem Spiritus. ¶

¶ Audientes ¶ dum sumus ¶

¶ in corpore, peregrinamur a Domino. ¶

¶ & ¶

¶ Audemus ¶ bonam voluntatem habemus ¶

¶ & ¶

¶ presentes esse ¶ absentes, ¶ presentes placere illi. ¶ enim ¶

¶ κομιζώ ¶

¶ & ¶

¶ φανερώ ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

¶ & ¶

* Itaque si quis in Christo, noua creatura, vetera trans- * si quis ergo
 17 ὡς τε εἶπες ἐν χριστῷ, καὶ νῦν κτίσις τὰ ἀρχαῖα τ' ἑταρ- παρέρχου
 ierunt, ecce factantur omnia noua. At omnia || autem

18 ἢ λαθόν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινὰ. τὰ δ' ἅπαντα
 ex Deo, reconciliante nos sibi per Iesum Christum, qui nos reconci-
 ἄν τῷ θεῷ τ' καταλλάσσωντος ἡμᾶς ἑαυτοῦ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ,
 & dante nobis ministerium reconciliationis, ciliavit

χρὶ δόντος ἡμῖν τὴν δέξασθαι τῆς καταλλαγῆς.
 Ut quia Deus in Christo mundum reconcilians sibi per, * Quonia quidem

19 ὡς ὅτι θεὸς οὐκ ἐν χριστῷ κόσμον καταλλάσσει ἑαυτοῦ,
 non reputant illis delicta ipsorum; & ipse non || profuit.

μη λογιζόμενος ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν, χρὶ δὲ ἡμῶν
 in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo

20 ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. ἵνα χριστὸς ἡμῶν
 legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obse-
 παρεσβένωμεν, ὡς τῷ θεῷ δεῖξασθαι ἡμῶν δι' ἡμῶν. * δεῖ- δίομαι
 cramus pro Christo, reconciliamini Deo.

μετὰ ἡμῶν χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ.
 Nam non cognoscentem peccatum, pro nobis peccatum se- p sum qui non
 21 τὴν γὰρ μὴ γινόντα ἁμάρτηαν, ἵνα ἡμῶν ἁμάρτηαν ἐπιση- noucat

στέν, ἵνα ἡμεῖς ἡμῶν δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

CAP. VI. 5.

* cooperantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam
 1 συνεργώμετες δεχθὲν καὶ φρασεύμεθα μὴ εἰς κενὸν τ' χάριν
 Dei recipere nos. (Ait enim, Tempore accepto * recipiatiz

2 τῷ θεῷ τ' δεξασθὲν ὑμᾶς. λέγει γὰρ καρπὸς δεκτοῦ
 exauditi te, & in die salutis adiuui te.) Ecce nunc δέχομαι

* ἐπικουσά σου, ἢ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβουθήσῃ σοι. ἰδοὺ νῦν
 tempus acceptabile, ecce nunc dicit salutis, εἰσακούω

χρεῖς ἐν σέβῳ δεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.
 nullam in ullo dantes offensionem, ut non vi- || nemini vltam

3 μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες ὀρθοκωλύ, ἵνα μὴ τ' μω-
 tuperetur ministerium p. Sed in omnibus * consiliantes nosmetipfos
 4 μὴδὲ ἢ ἡσυχονία. ἀλλ' ἐν παντὶ σιωπῶντες ἑαυτοῦ
 sicut Dei ministri, in patientia multa, in tribulationibus, in necessi- * ministras

ως θεοῦ δεξασθαι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσι, ἐν ἀνά-
 tibus, in angustis. In pligis, in || castalis, in || carceribus,

5 κησ, ἐν σφοδραῖς, ἐν πληγῶν, ἐν αὐλαγαῖς, ἐν
 festationibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,
 ἀκαταστάσις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
 In caritate, in scientia, in longanimitate, in p bonitate, in p pauitatez

7 ἐν ἀγνοίᾳ, ἐν γνῶσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν
 Spiritu sancto, in charitate non ficta; In verbo veri-

6 πνεύματι ἀγνῶ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτων, ἐν λόγῳ ἀλη-

tatis, in virtute Dri, per arma iustitiae
 δεξιᾶς, ἐν δυνάμει θεοῦ. ἔργα τῆς ὀπίσω τῆς δικαιοσύνης τῆς
 *dextris, & sinistris, per gloriam & ignominiam, per in-
 *ignobilitatem, δεξιᾶν καὶ ἀεισερών. ἔργα δόξης καὶ ἀπαιτίας, ἔργα δου- 8
 famiam & bonam famam: vt seductores & veritatis.

* ignobilitatem,

qui

ὅμοιαι καὶ εὐφροσύνης ὡς πάλαι καὶ ἀλλοτε.
 Sicut ignotis & cognitis: quali morientes,
 ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ὅτι πινωσκόμοιοι ὡς ἀποθνήσκοντες, 9
 & ecce vivimus: vt castigati, & non mortificati:

καὶ ἰδοὺ ζῶμεν ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατωμένοι.
 Quis vultis, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autē
 ὡς λυποῦμενοι, αἰεὶ δὲ χαίροντες ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ 10
 locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.

pater

πλουτίζοντες ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.
 Os nostrum Patrum est ad vos Corinthij cor
 τὸ σῶμα ἡμῶν ἀνάγκη παρὰ ὑμᾶς, κορέντοιο ἡ καρδία 11
 nostrum dilatatum est. Non angustiamini in vobis,

† πλατυνῶ
 * σπνοχωρεῖω

ἡμῶν † πλατυνῶ. οὐ σπνοχωρεῖσθε ἐν ἡμῶν, 12
 angustiamini autem in visceribus vestris.
 σπνοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχθοις ὑμῶν. τίω δὲ 13

* autem habentes
 remunerationem
 (tanquam filiis
 † Nolite iugum
 ducere cum
 p cum iniquitate?
 aut quae societas

αὐτῶν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω πλατυνῶτε καὶ ὑμῖς.
 [No fiat alteri iugo copulati infidelibus. Quae enim participatio iu-
 μὴ γίνεσθε ἐτεροζυγῶτες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχή δι- 14
 stitit p & iniquitas? quae verò communicio luci ad tenebras?

Christi

κτιστῶν καὶ ἀπίστου, τίς δὲ κοινωνία φωτὶ παρὰ σκοτῶ;
 Quae autem conventio Christo ad schal? aut quae pars haberi
 τίς δὲ συμφωνία χριστῶ παρὰ βελίαλ? τίς μερίς πιστῶ 15
 cum infidelis? Qui autem coalescit templo Dei cum idolis

* vult,

μὲν ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις κατὰ θεῦ μὲν εἰδωλῶν; 16
 Vos enim templum Dei estis videntis, sicut dicit Deus, quoniam
 ὑμῖς γὰρ κατὰ θεοῦ ἐστε ζῶντες, καὶ ὡς εἶπεν ὁ θεός, ὅτι
 inhabitabo in illis, & inambulabo: & ero illorum Deus &

† Propter quod
 ἀφορίζω
 p ieiunium:

ἐνοικῶν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμωσαίπατω καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ 17
 ipsi erunt mihi populus. Ideo exiit de medio eorum, &

αὐτοὶ ἐσονταὶ μοι λαός. διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέσῳ αὐτῶν, καὶ 17
 separamini, dicit Dominus: & immundum ne contingat: & ego
 † ἀφορίζω, λέγει κύριος καὶ ἐκκαθαρτοῦ μὴ ἀπίστετε κατὰ 18
 recipiam vos. Et ero vobis in patrem, & vos
 εἰσδέξομαι ὑμᾶς καὶ ἔσομαι ὑμῶν εἰς πατέρα καὶ ὑμεῖς 18
 eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.
 ἔσεσθε μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

CAP. VII. ζ.

charissimi, καθαρίζω

Has ergo habentes promissiones, dilecti, mun-
 Τούτους οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοὶ, καθα- 1
 ρίζω

denique novissis ab omni inquinamento carnis & spiritus,
ἐπιβαίνοντες ἀπὸ παντὸς μωλοσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,

precipientes sanctificationem in timore Dei.
ὅτι τελουῦντες ἀνοσιωμίᾳ ἐν φόβῳ Θεοῦ.

1 **χαριζέτε ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μωλοσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,**
penitentiam precipientes a vobis ab omni demeritatione dico.

2 **οὐδένα ἔειπεν ἡμεῖς ἐπὶ καρδίαις ἡμῶν ἔσεσθαι τὸ σωμαπο-**
prelixi enim quod in cordibus nostris esset ad commo-

θευμένην γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔσεσθαι τὸ σωμαπο-
tendum, & precorrendum. Multa mihi fiducia apud vos:

3 **ἵνα ἐν καὶ συζῆμι, πολλὰ μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς,**
multa mihi gloriatio pro vobis: repletus sum consolatione:

πολλὴ μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. * πεπλήρωμαι τῆ ἀποσταλάσεως, πληρῶς
superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.

ὑπὲρ ἀπειθεῦσά μοι τῆ χαρᾶς ὅτι πάτη τῆ θλίψεως ἡμῶν.
Eccenim venientibus nobis in Macedoniam, nullam habuit

4 **καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδεμίαν ἐσχίσθη**
voluntatem caro nostra: sed p̄m̄ animi tribulati: foris, pu-

ἀεὶ ἐν τῇ σαρκὶ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντί θλιβομένοι. ἔξωθεν μά-
gna: intus, timeres. Sed consolatione humili-

5 **χαί, ἔσθωθεν φόβῳ. ἀλλ' ὁ ἀποσταλάσων τὰ ταπει-**
les, consolatus est nos Deus in adventu Titii.

νοῦς, παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου.
Non solum autem in adventu eius, sed etiam in con-

6 **οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπο-**
solatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum

7 **καύχησην * παρκαλήσει ὑμῶν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν**
desiderium, vestrum stetum: vestram exultationem pro me: **μα**

ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ἀδύρμον, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ.
ita ut me magis gaudere. Quoniam si & contristati vos gauderem.

8 **ὥστε με μᾶλλον χαριῶμαι, ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς**
in epistola, non p̄ penitentie ducor, si & p̄ penitentie ducor. intuscor

9 **ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμέλομην βλεπῶ**
enim quod epistola illa, si & ad horam contristavit vos.

10 **γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἐἴχεν πρὸς ἄραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.**
Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad

11 **νοῦν χαίρω οὐχ ὅτι ἐλύπηθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλύπηθητε εἰς**
penitentiam. Contristati estis enim secundum Deum, ut in nulla detrimentum

μετανοίαν, ἐλύπηθητε γὰρ καὶ Θεῷ, ἵνα ἐν μηδενὶ ζη-
affili fueritis ex vobis. * Non secundum Deum irritata p̄

12 **μισηθῆτε ὑπὲρ ἡμῶν. ἡ γὰρ καὶ Θεῷ ἀπὸ λύπης με-**
nitentiam in salutem p̄bend precorrendam adoperatur: * as

τανοίαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεσθαι. ἡ δὲ τῶ
mundi irritata moriem adoperatur. Eccenim hoc

13 **κρίσμου λύπη θανάτου κατεργάζεσθαι. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ**

quantam in vobis operatur sollicitudinem,

ipsum secundum Deum contritari vos, quoniam adoperatum est vobis, quod non est in vobis studium, sed defensionem, sed indignationem, sed in vobis timorem, sed desiderium, sed emulationem, sed vindictam. in timorem, sed desiderium, sed emulationem, sed vindictam. in timorem, sed desiderium, sed emulationem, sed vindictam.

Et omnibus exhibitis vos, in-
contaminatos
Igitur
propter eum
qui fecit iniurias,
nec propter eum
qui passus est sed
ad manifestandam
solicitudinem no-
stram, quam ha-
bemus pro vobis.
Iteo consolatus
sumus. In
nostra.

omni confusio vobis esse in negotio.
παρὶ τῷ σωθῆναι τε ἑαυτὰς ἀγνοῦσιν ἐν τῷ πνεύματι.
Nempe si & scripsi vobis, non causa iniuriarum, nec
ἀλλὰ εἰς ἕνεκα λαβῆναι ὑμῶν, οὐχ ἕνεκα τῆς ἀδικίας, οὐδὲ
causa iniuriarum, sed causa manifestandi
ἕνεκα τῆς ἀδικίας, ἀλλ' ἕνεκα τῆς φανερωθῆναι τῆς σπου-
dης nostrae de vobis ad vos coram Deo.

χαίρω
Et
Papa illum
* καυχῶ
† κατασχέ-
νομαι
fuit
vobis

διὸ καὶ ἠμῶν τὴν ἐπιθυμίαν ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐποίησον τὸ θεοῦ.
Propter hoc consolationem accepimus in consolatione vestra: abun-
δαντὸς δὲ πλεονάζοντος ἡμῶν ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ὑπερηφανίᾳ ὑμῶν καὶ
dignis autem magis grati sumus super gaudio Titii, quia te-
σπέρως δὲ μάλλον ἔχρησθη ὑμῶν ἐπὶ τῇ χαρᾷ ἵππου, ὅτι ἀνα-
fectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Quia si quid
πέπαυτο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν.
Et de vobis gloriatum sum, non sum confusus: sed sicut
αὐτῷ ἐπὶ ὑμῶν * καυχῶμαι, οὐ κατηχούμεν ἀλλ' ὡς
omnia in veritate locuti sumus vobis, ita & gloria nostra
πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλάλησαμεν ὑμῖν, ἵνα ἡ καυχῆσις ἡμῶν
quae ad Titum, veritas facta est: Et viscera eius
ἢ ἐπὶ ἵππου, ἀληθείᾳ ἐξήρτη καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ
abundantis in vobis sunt, reminiscens omnium
σπέρως τέρως εἰς ὑμᾶς ὅτι, ἀναμνηστικῶν τῶν πάντων
vestrum obedientiam, quomodo cum timore & tremore excepistis illum.
ὑμῶν ἀκούει, ὡς ἡ φόβου καὶ τρέμου ἐδέξατε αὐτόν.
Gaudeo quod in vobis confido in vobis.

omnibus

χαίρω ὅτι ἐν παντί διαρρῶ ἐν ὑμῖν.

CAP. VIII.

quae data est

Notam facimus autem vobis, fratres, gratiam Dei
Ἰνωρίζου δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τῆς
gratiam in ecclesiis Macedoniae,
δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδονίας.

alt: & altissima

Quod in multo experimento tribulationis abundantia gau-
di ipsorum, & secundum profusionem paupertas eorum abundavit
ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεύουσα τῆς χα-
ρᾶς αὐτῶν, καὶ ἡ κτ' βλάβος πτωχείᾳ αὐτῶν ἐπαύσατο
in divitiis simplicitatis eorum. Quia secundum
εἰς τὸν πλεονεξίας ἀπλοῦτος αὐτῶν. ὅτι κτ'

testimonium
illis reddo
Invenit

virtutem, & supra virtutem voluntatis
διώκων, μάρτυρῶ, καὶ ἐπὶ διώκων ἀνδραγαθῶν.

16

Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam & comu-
 4 **μὲ πολλῆς ἀδελφότητος δεόμενοι ἡμεῖς, ἡ χάρις καὶ ἡ κοι-**
 nicationem munitur quae in sanctorum suscipere nos. quod sit
 νωνίαν ἢ ἐξουσίαν ἢ εἰς τοῦ ἀγίου, δεξαδαίματός.
 Et non licet speravimus sed semetipsos dederunt, pri-
 5 **καὶ ἐκ δεξῶν ἠλπίζαμεν, ἀλλ' ἐαυτοὺς ἐδωκαν παρ-**
 mium Domino, & nobis per voluntatem Dei. deinde
 τὴν τοῦ κυρίου, καὶ ἡμῖν ἐξ ἀδελφότητος θεοῦ,
 Ita ut rogaremus
 6 **εἰς τὸ ἄδξ καλεῖται ἡμεῖς τίθεν, ἵνα καὶ δεξῶν ἡ παρ-**
 pit, ita & petimus in nos & gratiam istam. vobis etiam
 ζατο, ὅτω καὶ ὀπιτελεσθῆ εἰς υἱὰς καὶ τῆν χάριν ταύτην.
 Sed sicut in omni abundantis fide & sermone, &
 7 **ἀλλ' ὡπερ ἐν παντὶ πείθεσθε πῖσει, καὶ λόγῳ, καὶ**
 scientia, & omni & omnia, & ita ex vobis in nobis dilectio & sollicitudine, in-
 γνώσει, καὶ πάση ἀπουδῆ, καὶ τῆ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγα-
 me, ut & in hac gratia abundantis. vestra in nos,
 8 **πη, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι πείθεσθε.**
 Non secundum imperium dico, sed per aliorum Au. & quasi imperant
 9 **ὃ καὶ ὀπιταζὴν λέγω, ἀλλὰ ἐξ ἡμῶν ἡ ἐτέρων ἀγα-**
 dium, etiam vestrae charitatem comprobant. ingenium ho-
 10 **θῆς, καὶ τὸ ἡμῶν ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων.**
 Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, & sollicitudinem.
 11 **γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμεῶν ἰησοῦ χριστοῦ,**
 quoniam propter vos pauperitatem subiti dives existens, ut vos
 12 **ὅτι δι' υἱὰς ἐπώχευτε πλούσιον ἄν, ἵνα υἱοὶ τῆ**
 illius & paupertate disceratis. Et sententiam in hoc
 13 **ἐκείνου πτωχεύα πλουτήσητε, καὶ γινώμεν ἐν τούτῳ**
 do: hoc enim vobis confert, qui non solum facere, & consilium
 14 **δίδωμι τῷ ὅ γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες ἢ μόνον τὸ ποιῆσαι,**
 sed & velle primam cepistis & à superiori anno. ab ipso
 15 **ἀλλὰ καὶ τὸ δῆλιν παρρηζαδε ἴπο περίαι**
 Nunc vero & proficere perficite: ut quemadmodum prom- & factum
 16 **γινώδε καὶ τὸ ποιῆσαι ὀπιτελεσθε, ὅπως καὶ δεξῶν ἡ παρ-**
 picando velle, ita & perficere ex ipso habere. promptus est
 17 **θυμία τῷ δῆλιν, ὅτω καὶ τὸ ὀπιτελεσθῆ ἐν τῷ ἔχειν.**
 Si enim promptitudo animi prius adsit, secundum id quod habet quis, & voluntas prom-
 18 **εἴ γὰρ ἢ παρθυμία ἡ παρθεύεται, καὶ δὲ ἐάν ἔχη τις,**
 & voluntas, non secundum id quod non habet. pta est, & accepta est
 19 **ὁ παρθεύεται, ἢ καὶ δὲ ἔχει.**
 Non eam ut aliis remissio, vobis autem tribulatio: sed ex pite
 20 **ἢ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνέσι, ὑμῖν δὲ θλίψις, ἀλλ' ἐξ**
 xqualitate In hoc nunc tempore vestra abundantia in presenti
 21 **ἴσθηται, ἐν τῷ καὶ χαρῆς τὸ ὑμῶν πείθεσθαι εἰς τὸ**
 illorum & desolatum, ut & illorum abundantia (sua in & inopia suppleat
 22 **ἐκείνων ὑπερήμα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων πείθεσθαι γίνηται εἰς**
 sit supplementum:

vestrum defectum, ut fiat aequalitas
τὸ ὑμῶν ὑστέρημα ὅπως ἴσότης

Sicut scilicet est: Qui multum, non abundavit: & qui
καθὼς γέγραπται, ὁ πλεον, ἢ ἐπέσεισσε καὶ ὁ
modicum, non minoravit.

ἐλαττονέω

τὸ ὀλίγον, ἢ ἐλάττονησε.

¶ Gratis
¶ qui deicit eandem
solicitudinem

¶ Gratis autem Deo, deoni idem studium

χαίρει δὲ πρὸς τὸν θεὸν πρὸς διδόντι πλεον αὐτῷ ἀσκήσει. 6

¶ suscipit sed cum
solicitor esset,
sua voluntate
profecus est

pro vobis in corde Titii: Quoniam quidem
ὑμῶν ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τίτου ὅτι πλεον ἦν 17

παροχλήσιν ἐδέξατο σπουδαίω τερπῶν ἢ ὑπαρχῶν, συ-

tronus exiit ad vos. Simul misimus

¶ nam
¶ est

θαίρειτ ἐξήλθε πρὸς ὑμᾶς. Συνεπέμψαμεν 18

¶ nam cum illo fratrem, cuius iam in hanc

ἢ μετ' αὐτῶν τῶν ἀδελφῶν, οὐ ὅ ἔπταν ἐν τῷ εὐαγ-

gelio per omnes ecclesias: Non solum autem, sed
γλήω δὲ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἢ μόνον δὲ, ἀλλ' 19

ordinatus
¶ comes peregrina-
tionis nostrae,
in hanc gratiam
quae ministratur

& suffragii electus est ab ecclesiis, & comperaginus noster cum
ἢ χεیرهτονιδεῖς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, σιωπῆδος ἡμῶν σὺ

τῇ χαρίτι ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν πρὸς πλεον

¶ destinata volun-
tatem nostram.

ipsum Domini gloriam, & proderit utinam vestri.

αὐτῶν τοῦ κυρίου δόξαν, καὶ πρεσβυτεριαν ὑμῶν

¶ plenitudine
μαμαω

Denitantes hoc, ne quis nos vituperet in Per-
σελλοῦμοι τοῦτο, μὴ ἡμᾶς ἢ μωμῶσται ἐν τῇ ἀ- 20

¶ quae ministratur

uberantia hac ministrata a nobis.

ἀρόπι ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν.

¶ Providentius
enim bona
¶ Deo,
¶ cum

¶ Præcogitantes pulchra non solum coram Deo, sed etiam
πρὸς θεοῦ ὡμοῖ καὶ αὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλ' καὶ 21

coram hominibus. Simul misimus autem & illis
ἐνώπιον ἀνθρώπων. Συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν 22

felicitem esse:

fratrem nostrum, quem probavimus in multis spei ἡ-

feliciterem:

αὐτῶν ἡμῶν, ὃν ἐδοξαμάταμεν ἐν πολλοῖς πολλὰ κίς ἀσ-
κῆσιον existentem, nunc autem multo studiosorem, confidentia mul-
δαίον ὄντα, γυνὴ δὲ πλεον σπουδαίω τερπῶν, πεποιθήσει πλε-
τα ἡμῶν in vos. Sicut pro Tito, & sociis eius & in

¶ qui est

λα τῇ εἰς ὑμᾶς εἰτε ὑμῶν τίτου, κοινῶνος ἐμὸς καὶ εἰς 23

¶ adiutor,
¶ glorie

vos & cooperator, sine fratre nostro, Apostoli ecclesiarum, gloria
ὑμᾶς σπουδῶς εἰτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀποστολοὶ ἐκκλησιῶν, δόξα

¶ quae est

Christi. Ergo ostensionem charitatis vestrae, & nostrae

¶ glorie pro

χριστοῦ πλεον σὺν ἐνδείξει τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ ἡμῶν 24

¶ gloriosiori de vobis, in illos ostendite, in faciem
καυχῆσθαι ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε, εἰς πρεσβυτεριαν
ecclesiarum.

τῶν ἐκκλησιῶν.

* seculum se culi.
 * Qu i aut em ad-
 minitrat
 e manducandi
 prestabit : & mul-
 tiplicabit semen
 vestrum : & auge-
 bit incrementa i-
 ngum
 * ΠΛΗΘΥΝΩΣ
 † αὐξήνω
 p Ve in omnibus
 locupletari abun-
 datis officij
 supplet eaque
 dilatat sanctis
 πλεονα-
 πληρώ
 p abundat
 in Domino.

* eternum.
 τὴν αἰῶνα.
 panem ad hostem
 ἀρτὸν εἰς ἐχθρῶσιν
 αὐχέας
 91a anni
 ἐν παντί
 κατεργάζεται
 Quoniam ministerium
 ὅτι ἡ ἀδύκονία
 † περισσεύουσα
 πλεονάζουσα
 Per probationem
 ἵνα ἡ δοκιμὴ
 ὅτι τῆ ἰσότητι
 ἵνα ἡ ἀπόστιπι
 Et ipsorum obsecratione
 καὶ αὐτῶν δεήσεσι
 πλεὺς ἐσθλάσσουσα
 Gratias
 χάρις ὃ τῷ θεῷ

* As suppedicans semen seminantis, &
 ὁ ὅ ὅτι χρηρῶν ἀπόμα τῷ σε εἰς ἐσπ, καὶ ἰο
 suppediet, & multiples semenem vestram,
 * πληθύνωσι τὸν σπέρμα ὑμῶν,
 iustitiae vestrae)
 in omnem simplicitatem, que
 adoperatur per nos gratiarum actionem Deo.
 oblationis huius non solum est
 leiturias τῶν ἁγίων ἐν μοῦν ὅτι
 sanctorum: sed etiam
 ἵνα ἡ δοκιμὴ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ
 multas gratiarum actiones Deo.
 ministerij huius glorificantes Deum
 τῶν ἁγίων τῆ δοκιμῆς τῶν ἁγίων ἐν εὐαγγέλιον
 confessionis vestrae in Evangelium Chri-
 sti, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes,
 ἵνα ἡ ἀπόστιπι τῆ κοινότητος εἰς αὐτοὺς, καὶ εἰς πάντας,
 obsecratione pro vobis desiderantium vos propter
 eminentem gratiam Dei in vobis.
 inenarrabili eius dono.
 ἵνα ἡ ἀπόστιπι τῆ ἀνεκδιήγητος αὐτοῦ δωρεῶν.

CAP. X. 1.

p mansuetudinem
 & modestiam
 * in
 * Num inter vos
 in vobis.
 p eadem per eam
 confidentiam qua
 exultor
 Ἰαρέω
 * qui arbitrantur
 ambulamus.

Ipsē autem ego Paulus obsecro vos per
 Ἄυτος ὃ ἐγὼ παῦλος ἠδεομαλὸ ὑμῶν ἵνα τῆ ἁπλοῦτος
 & equitatem Christi qui secundam faciem quidem humilis
 ἐπιπειθείας τῷ χριστῷ, ὃς καὶ ἠθερωπον μῶν ταπεινὸς ἐν
 vobis, absens autem confido in vob.
 ὑμῶν, ἀπὸν ὃ ἰαρέω εἰς ὑμῶν.
 Rōgo autem, ne presens possidens esse ea fiducia, qua ex-
 ἰαρέω αὐτὸ τὸ μὴ παρὸν τῆ ἰαρέωσι τῆ πεποιθήσει, ἡλο-
 gis audere in quosdam.
 ἵνα ἡ ἀπόστιπι τῆ ἀνεκδιήγητος αὐτοῦ δωρεῶν.
 καὶ σῶμα ἀπειτῶντας.
 ambulantes, non secundum carnem militamus.
 σῶμα, καὶ σῶμα στρατομεδα.

placitum
 ἁπλοῦτος
 * in
 * Num inter vos
 in vobis.
 p eadem per eam
 confidentiam qua
 exultor
 Ἰαρέω
 * qui arbitrantur
 ambulamus.
 in carne enim am-
 bulantes, non secundum carnem militamus.
 ἐν σαρκὶ γὰρ ἀπειτῶντας

τὰ γὰρ

Nam arma militie nostre non carnalia, sed sunt

4 τὰ γὰρ ὄπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ
potentia Deo, ad destructionem munitionum, & rationationem destructionem
δυνάμει τοῦ θεοῦ ἐπὶ καθάρσει ὀχυρωμάτων, λογισμοῖς
euertere, Et omnem sublimitatem eorum aduersus altitudinem
εὐεργετίας, καὶ πάντων ἑπιπορευόμενον κατὰ
cognitionem Dei, & captiuantes omnem intellectum in * καθάρσει

5 τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, καὶ ἀχμαλῶντες πάντων νόμων εἰς
obedientiam Christi, Et in piras habentes vicisci * ἐπαίρω
τῆς ἀπειθείας τῆς χειρὸς καὶ ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ἀπειθεῖα
omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia. * in captiuitatem
paucauimus ὄρα καὶ ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ἀπειθεῖα.
Que secundum faciem aspiciat: Si quis condidit sibi, * obsequium
ὁμοδοκῶ

6 τὰ καὶ ἀπειθεῖαν βαλέτε, εἰ τις πεποιθὼς ἑαυτοῦ
Christi esse, hoc cogitet iterum p̄ se scribo, quia sicut * sunt videre.
χειρὸς εἶναι, τὸ ὅτι λογίζεσθε παλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς
ipse Christi, ira & noi Christi. * se p̄ apud
αὐτὸς χειρὸς, ὡς καὶ ἡμεῖς χειρὸς.
* siue enim & amplius aliquid glorietur de * Nam
gloriosus fuerit
de peccato

7 εἰ μὲν τε γὰρ καὶ περὶ ἡμῶν πρὸς τὸ καυχῆσθαι περὶ τῆς
rate nostrae, quam dedit Dominus nobis in edificationem, & non καυχάω
in p̄ euertere vestram, non pudiam. * destructionem
crubescant

8 ἵνα δὲ μὴ δοξῶ ὡς ἀνεκροβῆν ὑμᾶς διὰ τῆς ὀπισθοῦ
Quoniam quidem epistolae, inquit, graues & fortes: * at
ὅτι αἱ μὲν ὀπισθοῦ αἰ, φησι, βαρεῖαι καὶ ισχυραὶ, ἢ τῆς παρ-
bertae corporeis infirma, & sermo * nihil factum.)
ῖου θεοῦ

9 τῆς τοῦ λογίζεσθε ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷα ἐσμὲν πρὸς λόγῳ δι' ὀπι-
tholas absentes, tales & praesentes * p̄ opere.
σοῦ ἄπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τοῦ ἔργου.
Non enim audemus inferere aut conferre nobis quibusdam, comparare

10 οὐ γὰρ τὸ πολὺ μὲν ἐγκρίναί ἢ συγκρίναί ἑαυτοῦ πρὸς, τοὺς μᾶλλον
* seipso commendationibus: sed ipsi in seipsis se metipso
ἡμῶν ἑαυτοῦ πωτισανόντων ἀλλὰ αὐτοὶ ὅτι ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ
necientes, & p̄ conferentes seipso, se metipso, non intelligunt. * qui
nobis nosmet-
ipso
p̄ comparantes nos
metipso nobis,

11 ἡμεῖς δὲ οὐχ εἰς τὰ ἀμετρετὰ καυχῆσόμεθα, ἀλλὰ κατὰ
Nos autem non in * impertinentia gloriabimur, sed secundum immensum
mensuram regule, quam parauimus est nobis Deus, & certam * mensuram
τὸ μέτρον τὸ κανὼν * εἰς τὸ ἐμπίσθην ἡμῶν ὁ θεὸς μέτρον τῆς
eius usque & prout. Non enim quasi non pertingentes * pertingendi
μετρίω

12 κείνη ἀχρὶ καὶ ὑμῶν, ὡς γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι
* ad

ad vos, superextendimus nosipfos. Vsq; ad enim & vos pervenimus in Evangelio Christi: Non in

immensum

* crescentis fidei vestrae,

μεγαλύνω

¶ Etiam in illa quae vltra vos sunt:

* is quae preparata sunt

* Qui autem gloriatur

* qui commendat

¶ Deus

σάμην, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, ἕκ εἰς τὰ 15
ἀμάρτια καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίζοντες ὅτι
ἔχοντες, ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ τὴν πίστεως ἡμῶν, ἐν ὑμῖν † μεγα-
λαυδοῦναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς τελειότητα.
εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίζονται, ἕκ ἐν ἄλλο- 16
την κανόνι εἰς τὸ ἐπιμα καυχῆσθαι.
ἀφ' ἑαυτοῦ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυχῶμενος. 17
ὁ γὰρ ὁ ἑαυτὸν σιωπῶν, ἐκείνός ἐστι δοκιμῶς, ἀλλ' ὁ γὰρ 18
ὁ κύνει ὁ ὀϊστήσῃν.

* sustineretis modicum quid infipientiae meae

* ἀνέχεσθε

* exhibere

ἀρμόζω

* sensus vestri, & excidant

¶ quae est in Christo. Nam si is qui venit, alium Christum

Viam falsitatis meam paulisper insipientiam: sed & 1
Ὁφθαλμὸν * ἀνέχεσθε μου μικρὴν τῆ ἀφροσύνην * ἀλλὰ καὶ 1
supportate me. Amular enim vos amulatione Dei.
ἀνέχεσθε μου. ζηλώ γὰρ ὑμᾶς (ζηλῶ θεοῦ * 2
Desponā enim vos vni viro, virginem castam ἄφθονον
† ἠρμολογίῳ γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἀνδρὶ ὡς ἀπέστειλε 3
Christo. Timeo autem ne forte sicut serpens suam
τῷ χριστῷ. φοβούμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφεις ἐναντὶ 3
seduxit in astutia sua, ita corrumpantur * mentes
ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῆς, ἕτω φθαρῶν τὰ νοήματα
ὑμῶν, ἀπὸ τῆ ἀπλοσύτης τῆς εἰς τὸν χριστὸν.
Si quidem enim veniens alium Iesum praedicat quem non pro- 4
εί μὴ γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον ἰησοῦν κηρύσσει ὃν ἕκ ἡμᾶ-
dicauimus, aut spiritu alium accipitis quem non accepistis, aut 4
ρῦξά μιν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ ἕκ ἐλάβετε, ἢ
euangelium aliud quod non receperistis, recte est vitiorum.

* preterentia. nihil me minus fecisse à magis

ὕστερον

* Nam est imperitus

¶ scititia.

ἐξαίρετον εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ ἕκ ἐδέξατε, καλῶς ὑπέχεσθε.
Existimo enim nihil inferiorē esse super vobis à apostolis.
λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑπερῆκάναι τῷ ὑπολίαν ὑποσολαν.
* si verè ex vobis sermone, sed non recognoscitur: sed 6
εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει αὐτῶν 6

in omni manifestati pio amibus in vos.

in omnibus autem sumis vobis. nunquid

ἐν παντί φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς.

Aut peccatum feci, meipsum humilians, ut vos exalte-

7 ἢ ἀμάρτιαν ἐποίησα, ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψω-

mini? quoniam gratis Dei Evangelium euangeli-za-

* euangelizavi

8 μίω ὑμῖν; ἀλλὰς ἐκκλησίας ἐσύλησσι, λαβὼν ὁ βῶ-

9 νιον, πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν. καὶ παρῶν πρὸς

10 ὑμᾶς ἢ ὅς φραδεῖς, οὐ κατεναρκτησάμενος οὐδεὶς πρὸς ὑστέριον.

11 καὶ προσεταπεινώθη ὁ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακεδονίας ἢ προσανα-

12 ἐστὶν ἀλήθεια χριστὸς ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὐτῆς ἐσφρα-

13 γίτεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαιῆς.

14 ὁ δὲ πῶς, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν

15 τῆς δελόντων ἀφορμῆς, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται, ἡ ἀρετὴ τοῦ δεισέω

16 καὶ τῶς καὶ ὑμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ἡ δολοπατοῦσολοι,

17 ἐργάται δολοι, μετασηματιζομένοι εἰς ὑποδόλους χριστοῦ.

18 καὶ οὐ θαυμάσον· αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασηματιζέτω

19 εἰς ἀγγελον φωτός. οὐ μὲγα οὐκ εἰ καὶ οἱ διακονοι

20 αὐτῆ μετασηματιζόνται ὡς διακονοι δικαιοσύνης· ὡν

21 τὸ τέλος ἔσται καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. πάλιν λέγω, μὴ

22 τις με δεξῆ ἀφεςνα εἶναι· εἰ δὲ μήγε, καὶ ὡς ἀφεςνα δε-

23 ξασθε με, ἵνα κατὰ μικρὸν τι καυχῶμαι.

24 λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ κρείον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφεςνωμῆς

25 ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχῆσεως.

Quoniam multi gloriantur secundum carnem, & ego gloriabor.

ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ σὰρκα, καὶ ἐγὼ καυχῶμαι κατὰ κτλ 18

* cum sitis ipsi sapien-
tiores. Sufficiens

Libenter enim suffertis insipientes, prudentes cauteque. ἡδύως ἢ ἀεὶ ἔχετε τῶν ἀδελφῶν, φερέτε μοι ὄντας 19

Toleratis enim si quis vos in feruitutem redigit, si quis denorat, αὐτὸς ἕλεθε γὰρ ἐπὶ τῆς ὑμῶν καταδουλοῦ, εἰ τις κατεδίδετο, 20

Ignobilitatem
p in hac parte.
ἀδύως

si quis accipit, si quis extollitur, si quis vos in faciem tradit. εἰ τις λαμβάνει, εἰ τις ἐπιπέμπεται, εἰ τις ὑμᾶς εἰς πρὸς τὸν δαυλοῦ. 21

Secundum Ieronimum dico: quasi quid nos infirmi fuerimus. p. in κτλ ἀπὸ μὴν λέγω, ὡς ὅτι ὑμῶν ἡδύως ἡμεῖς ἐσμὲν 21

quo vobis quis audeat (in insipientia dico) audeo, & ego. ὅτι ἀπὸ τῆς ἁλιμῆ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τοῦ μὴ κατῶ. 22

¶ & ego (vt mi-
nus sapiens dico)
plus
* plurimis,

Hebraei sunt, & ego: Israelitici sunt, & ego: semini Ἑβραῖοί εἰσι, καὶ ἐγὼ Ἰσραηλιτῆαί εἰσι, καὶ ἐγὼ πατριάρχων 23

Abrahae sunt, & ego: Ministri Christi sunt, (de- ἀβραάμ εἰσι, καὶ ἐγὼ δούλοὶ χριστοῦ εἰσι, Ἰσρα- 24

scribens loquor) super ego: in laboribus, & adversariis, in plagis φροσῶν λαλῶ, ὑπερ ἑγὼ ἐν κόποις καὶ ἐναντιότητι, ἐν πληγῶν 25

minus

supra modum, in carceribus abundantibus, in moribus fre- ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακῶν καὶ ἐναντιότητι, ἐν θανάτοις πολ- 26

quenter. A Iudaeis quinquies quadragena, λάκις. ὑπερ Ἰουδαίων πέντε τεσσαράκοντα 27

¶ &
* maris fuit In
ναυαγίῳ

Ipse me vasa, accepi. Ter virgulis caesus sum: semel lapidatus sum, παρὰ μίαν ἑλαβὼν. τρις ἔρραβόδηθην, ἀπαρῶν ἑλεβόδηθην, 28

ter naufragium feci, noctem perdidici in profundo mari. τρις ἐναυάγησα, νυκθίμωρον ἐν τῷ βαθύ πεπλοῖκα. 29

in vicibus saepe: periculis fluminum, periculis latro- κενεῖς ὅπου ποταμοῦ πολλάκις, καὶ ὑπὸ κενεῖς ποταμῶν καὶ ὑπὸ κενεῖς ἀνθρώπων 30

* labore

num, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in τῶν καὶ ὑπὸ κενεῖς ἐν γένους, καὶ ὑπὸ κενεῖς ἐξ ἐθνῶν, καὶ ὑπὸ κενεῖς ἐν 31

civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis πόλει καὶ ὑπὸ κενεῖς ἐν ἐρημίᾳ, καὶ ὑπὸ κενεῖς ἐν θαλάσσῃ, καὶ ὑπὸ κενεῖς 32

¶ multis,

in falsis fratribus: In fugatione & arumna, in vigiliis ἐν ψευδελπίοις, ἐν κινήσει καὶ ἐν ἀργυρίοις 33

in fame & siti, in itinibus saepe, in frigore ἡσπερ, ἐν λιμῶν καὶ ἐν δίψῃ, ἐν ὁδοῦ εἰσὶς πολλάκις, ἐν ψύχει 34

¶ quae sunt

& nuditate. Praeter illa & extrinsecus in gloria mea καὶ γυμνότητι. χάρις ἡμῶν παροικτοῦς ἡ ἐπιπέμπουσις μου 35

quotidiana,

per diem, sollicitudo omnium ecclesiarum. ἡ κατὰ ἡμέραν, ἡ ἐπιπέμπουσις πάντων τῶν ἐκκλησιῶν 36

* ego

Quis infirmatur, & non infirmor? quis scandalizatur, & non ego τίς ἀδυνεῖ, καὶ ἐγὼ ἀδυνεῖ, τίς σκανδαλίζει, καὶ ἐγὼ σκανδαλίζομαι 37

¶ sine

verbo Si gloriari oportet, quae in infirmitate mea πῶς ἔλεγε, εἰ καυχᾶσθε δεῖ, ταῦτα τῆς ἀδυνείας μου 38

¶ nostri

glorior. Deus & Pater Dominus Iesu Christi καυχῶμαι. ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμετέρου ἰησοῦ χριστοῦ 39

καὶ ἡμετέρου. ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμετέρου ἰησοῦ χριστοῦ 40

scit, * ille existens benedictus in secula, quod non mentiar. * qui est

οἶδεν, ἃ ὧν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψευδοῦμαι.

In Damasco venis propositum. Arceus tectis phraasio venchab

32 ἐν δαμασκίῳ ὁ ἐπαρχὸς ἀπέτα τὸ βικτωλεῶς τὸ φρουρεῖ

Damascenorum civitatem. * prebradere me volens.

τῷ δαμασκηνῶν πόλιν, πιάτου με δεῶν

Et per fenestram in sporta demissus sum per murum:

33 καὶ ἔξῃ θυρίδος ἐν σαργῆν τὴν ἐχθαλάδου ἔξῃ τῶ τείχεις,

& * ἐξυγι manus eruit.

καὶ τὸ ἔξῃ φυρον τῆς χεῖρας αὐτῆ.

Damasci
civitatebat
φρουρεῖ
* me compre-
henderet
καλάζω
* sic
ἐκφύζω

CAP. XII. 18.

Gloriari // si non confitear nihil: veniam p enim a visio-

// Si oportet (non expedit quidem) p autem

1 Καυχᾶσθαι δὲ οὐ συμβέβηκε μοι ἐλευθέρω εἰς ὅτι

scio hominem in Christo ante annos quatuordecim. (sive in

2 οἶδα ἀνθρώπον ἐν χειρὶ ᾧ παρέβη δακτυλοσφίγγιν, εἴτε ἐν

corpore, nescio: sive extra corpus, nescio: Deus

3 ᾧ εἶπα, οὐκ οἶδα: εἴτε ἐν τῷ σώματι, οὐκ οἶδα: ὁ θεὸς

4 οἶδεν * ἀρπαγῆν τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ.

5 Ὁ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτός

6 τῷ σώματι, οὐκ οἶδα: ὁ θεὸς οἶδεν

7 ἀνθρώπων λαλήσων.

8 Ὁ ἐμαυτῷ καυχῆσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀδελφείαις μου.

9 εἰ μὴ γὰρ θελήσω καυχῆσθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων * ἀλη-

10 θείαν γὰρ ἐρῶ * φοβέομαι δὲ μὴ τις εἰς ἐμὲ λογισηται

11 ὡς ὁ βλέπει με, ἢ ἀκούει τι ἔξ ἐμοῦ.

12 καὶ τὴν ὡς ἐλάτῃ τῆ ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι,

13 ἐδόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκί, ἀγγελοῦ καταῖ, ἵνα μὴ κολα-

14 φίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.

15 καὶ τούτου τῆς ἐμοῦ.

16 κλειον * παρεχάλεσα, ἵνα ὑποση ἀπ' ἐμοῦ.

Si oportet (non expedit quidem) p autem
nihil * nih
Nam &
id * ta
ne magnitudo
extollat me,
p carnis meae
suarum,
Propter quod
Damaheo

Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. nam virtus mea in infirmitate perficitur. Libenter igitur magis gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitec in me virtus Christi. **Ἔτι δὲ δυνάμεις ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9**

Propter quod placeo mihi

ἰδὸς ἀδυναμίας τελευτῶ) ἠδιστα οὐ μᾶλλον καυχῆσθαι ἐν ταῖς infirmitatibus meis, ut inhabitec in me virtus Christi. ἀδυναμίας μὴ ἵνα ὀπισκινώσῃ ἐπ' ἐμοῦ ἡ δυνάμεις τῆς χάριτος. 10

Propter quod feci ab eis qui sunt supra modum Apostolici tam

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

υπερβίω

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

tamen Apostolatus mei facta sunt super vos

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

κατεργάζω

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

patientia,

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

quod nitens habuistis pro ceteris ecclesiarum, nisi gravatior

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

ἠτιλόομαι

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

καταναρκέω

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

paratus sum

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

ero gravis

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

quae sunt filij

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

filij.

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

superimpendar ego ipse

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

licet plus

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

Scd

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

cum essem

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

Nunquid per circumventi

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

cum illo

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

Propter quod venit nonne

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

nonne

ἰδὸς ἀδυναμίας ἡ χάρις μου ἢ ἡ δυνάμεις με ἐν 9

ἰσχύει ἀμολογήσει? * non iisdem vestigiis
πνεύματι περιπατήσωμεν; ἢ τῆς αὐτοῦ ἰσχύος; * nonne

|| Quisquis putatis quod p vobis excusetur? Coram || Olim

19 πάλιν δοκίετε ὅτι ὑμῖν διολογούμεθα; καὶ τὸν ὄνον τοῦ
Deo, in Christo loquimur: et omnia, charissimi, propter
θεοῦ ἐν χειρὶ ἀλλοθούμεν τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ἵνα
vestram edificationem. Timeo enim ne forte * venitis, * cum venero

20 τίς ὑμῶν οἰκοδομῆς? φοβοῦμαι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐλθῶν
non quales volo inueniam vos: & ego inueniar vobis qualē non vulcis. ||

ἢ οἰκίσεις θέλω εἶρα ὑμᾶς, καὶ διὰ τὸ εἶρα ὑμῖν οἶον ἢ θέλετε
ne forte obidiones, xumulaciones, pira, diffensiones, detractiones, su- p animositates,

μήπως ἔρως, ζήλοι, θυμοί, ἐριδίαί, καταλαλαί, δι-
lucrationes, inflationes, seditiones: || Ne iterum * venientem || sint inter vos.

21 δουλοῖμοι, φεισάσεις, ἀκαταστάσιαι· μὴ πάλιν ἐλθόντα
me humiliet Deus meus apud vos, & lugcam multos: * cum venero,

μεταπεινώσῃ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήσω πολλοὺς
ante peccatum, & non p punitum super immunditia, || pen deo

τῶν περιηρτηκότων, καὶ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ,
& fornicatio ne, & impudicitia quam pferunt, || ex iis qui pec-
cauerunt, p egerunt peccati-
centiam

καὶ πορνεία, καὶ ἀσελγία ἢ ἐπὶ ἄλλοις.

CAP. XIII. 17.

Ecce tertio hoc venio ad vos, In ore duorum

1 Ἰδοὺ τρίτον τὸτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ σώματος δύο
terium * o' trium stabit orne verbum. || vel

ἠρτύρων καὶ τριῶν εὐθήσεταί παῦ ῥήμα.
Predixi & pzdico, ve pzxlens secunda, & absens

2 περιήρηκα καὶ περιλέγω, ὡς παρὰ τὸ δεύτηεν, καὶ ἀπὸ
nunc * scribo anepccantibus, & ceteris omnibus, quoniam * iis qui ante pec-
cauerunt,

νῦν γράφω τοῖς τῶν περιηρτηκότων καὶ τοῖς λοιποῖς πάντι, ὅτι
si venero in iterum, non parco. || Quandoquidem experi- φροαμαρ-
3 ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, ἢ * φείσομαι
metum quattis p in me loquentis christi, qui in * vas non * φείδομαι

μὴ ζητεῖτε τὸ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος χριστοῦ, ὅς εἰς ὑμᾶς οὐκ
Infirmatur, sed potens est in vobis: * Asenit si crucifixus est p eius qui loqui-
|| Ad

ἀδυνατεῖ, ἀλλὰ δυνάστεται ἐν ὑμῖν· καὶ γὰρ εἰ τῆς ἐν ὑμῖν
ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. || Estim nos infirmi * vobis * Nam &

ὡς ἀδυνατεῖς, ἀλλὰ ζήσονται ἐν δυνάμει θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀδ-
Iumus in illo: sed vivemus cum eo ex virtute || Nam

νοῦ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσονται σὺ αὐτῷ ἐν δυνάμει
Dei in pver. Vosmetipsos tentate si estis in filo: p vobis.

5 θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτὸν πειράζετε εἰ ἔσε ἐν τῇ πίστι,
* voipis probate. An non cognoscitis vosmetipsos, quia Iesus ipse

ἑαυτὸν δοκιμάζει· ἢ ἐκ ὀπίγνωσκετε ἑαυτοῦ, ὅτι ἰησοῦς
Christus in vobis est? * Num quid forte reprobi estis. ||

χειρὸς ἐν ὑμῖν ὄντι, εἰ μήτι ἄρα ἀδελφοί ἐστε.

Spero autem quod eos noveritis, quia nos non sumus reprobi.

ἐλπίζω δὲ ὅτι γνωστὸν ἔσται ὑμῖν ὅτι ἀδελφοί.

¶ Oramus
¶ ve nihil illi fa-
ciatis
* quod bonum est

¶ Oris autem apud Deum Patres facere vos volamus quicquam.

Ἐχομεν δὲ ὡς τὸν Θεὸν ἡμῶν πρὸς ἡσυχίαν ὑμῶν χαρὰν ἡμῶν

non ut nos probari appetamus, sed ut vos pulchrum facia-
mus ἵνα ἡμεῖς δοκίμοι φανώμεθα, ἀλλ' ὡς ἡμεῖς τὸ καλὸν ποιε-
tis, nos autem ut reprobi sumus. Non enim possu-

τε, ἡμεῖς ὡς ἀδελφοὶ ὄντες. οὐ γὰρ δυνά-

μεθα πρὸς τὴν ἀληθείαν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

* quoniam

Gaudemus enim ἵνα nos laudemus, vos autem potentes

¶ oramus,

estis. Hic vero & oramus, vestram consuetudinem.

ἵνα τὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγαθὸν τὸν ἡμῶν καταρτίσιν.

¶ Ideo
* durius agam

¶ Propter hoc hac abiens scribo, ut praesens non fervere

ἔχω τὸ τοῦ Θεοῦ ἀπὸν χάριτος, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμοι

χειρόμαι καὶ τίνα ἐξέστην ἐν ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς οἰκο-
δομήν, & non in distractionem.

δομήν, καὶ οὐκ εἰς καθάρσιν.

* De cetero,
¶ perfecti estote
exhortamini,

* Ceterum fratres, gaudete, ¶ perfectissimi, consolationem habete,

καταρτίσω

λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίrete, ¶ χαρὰν τὴν ἔχετε, ὡς καὶ ἐλάτε, ἴδεντες

¶ vobiscum

τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρμνευτε ἡμῶν ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς

εἰρήνης ἐστὶ μετ' ἡμῶν.

in unum

Salutat ἡμῶν in osculo sancto. Salutant vos

* nobis

ἀσπασαδὲ ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ ἀσπάζοντες ἡμῶν

sancti omnes. Gratia Domini Iesu Christi, &

¶ ut

οἱ ἀγιοὶ πάντες. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ καὶ

charitas Dei, & communicatio sancti Spiritus ἡμῶν

ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου πνεύματος μετ'

omnibus vobis. Amen.
πάντων ἡμῶν. ἀμήν.

Ad Corinthios secunda scripsa fait à Philippis

Πρὸς κορινθίους δευτέρῃ ἐπέστειλεν ἀπὸ φιλιππων τῆς

Macedonia, per Titum et Lucam.

μακεδονίας, ἐπεὶ τίτου καὶ λουκᾶ.

SANCTI

SANCTI PAULI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΑΡ . ΓΑΛΑΤΑΣ
ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

CAPVT PRIMVM. κεφαλ. 1.

PAVLVS Apostolus (non ab
ΑΥΛΟΣ ΔΟΥΛΟΣ ουκ απο
hominibus, neque per hominem,
ανδρων, ουδε δι ανδρων
sed per Iesum Christum, & Deum
αλλα δι Ιησου χριστου, και θεου
Patrem ipsam qui suscitauit eum a
πατρος το εχειραρι αυτον εκ
mortuis.) Et qui eum me
νεκρωσεν και οι στω εμοι

omnes fratres, ecclesiis Galatiz: meccum sum
παιτες αδελφοι, ταις εκκλησιαις της γαλατιας.

Gratia vobis & pax a Deo Patre, & Domino nostro
χαιρις υμιν και ειρηνη απο θεου πατρος και κυριου ημων
Iesu Christo: Ιησο qui dedit semetipsum pro peccatis

Ιησου χριστου, το δοντος εαυτον απο ημω
nos, ut eriperet nos de presentia seculo
ημων, οπως εξελιθη ημας εκ το σινηςωσεν αιωνο
nequam, secundum voluntatem Dei & Patris nostri: εξαιρω

πονησεν, και το θελημα το θεου και πατρος ημων.
Cui gloria in secula seculorum. Amen. ¶ est

ω η δεξα εις τον αιωνα ην αιωνων. αμην.
Miror quid sitis citis transierimini ab eo qui vo- p ficitam

θαυμιλω οτι ουτω ταχεως μεταπιθετε απο το κα-
cauit vos in gratia Christi. in alteram Euangelium:

λεσαντος υμας εν χαιρετι χριστου, εις ετερον ευαγγελιον, μετ' ετ' ημε
Quod non est aliud, si non quidam sint turbantes vos, nisi sunt aliqui qui vos contur-

ο ουκ εστιν αλλο, ει μη τινες εισιν οι ταρουντες υμας,
volentes inuerrere Euangelium Christi. bant, & volu- no conuerrere

και δολοντες μετασρεσαι το ευαγγελιον το χριστου.
Sed ¶ est nos, aut angelus de celo euangelizet ¶ liog

αλλα και εαν ημας η αγγελος απο ουρανου ευαγγελιζην

ΕΕε

non mentior. Deinde veni in regiones Syriae & partem
 21 ου ψευδομαι. Ἐπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλιμακὰ τῆς Συρίας
 & Cilicis. Eram autem ignotus facie
 22 κὶ τῆς κηλικίας. ἦμεν δὲ ἀγνοούμενος τῶν περὶ πόλιν ταῖς
 ecclesiis Iudæa, quæ p̄in Chr̄. Ro. Tantum autem & audientes Perant
 23 οὐκ ἐπιστάς τῆς ἰουδαίας τῆς ἐν χριστῷ. μόνον ὃ ἀκούοντες, ἢ αὐδὸν ἠε-
 erans, quoniam profecerat nos aliquando, nunc evangelizæ h̄dem, ἢ αὐδὸν ἠε-
 ἦσαν, ὅτε ὁ δίδωκεν ἡμᾶς ποτε, καὶ ἔναργηλίζε) τίλι πιστι
 quam aliquando v̄rabatur. Et ὃ ἠε-
 24 ἔτι ποτε ἐπέσει. καὶ ἔδοξαζον ὅτι ἐμοὶ τῆς θεοῦ. ἢ expugnabat.
 ὃ clarificabant

CAP. II. β.

Deinde post quatuordecim annos iterum ascendi in Hieroso-
 1 Ἐπειτα δεκάτεσσάρων ἐτῶν παλιν ἀπέβην εἰς ἱεροσό-
 lymam cum Barnaba, ἐσαῖστον ἐν Τίτῳ. Ascendi ἢ assumpto &
 2 λυμα μὲν βασιλέα, συμπροσλαβὼν κὶ τίτον. ἀπέβην
 amem secundum revelationem, & exp̄posi illi Evangelicam ἢ contuli cum
 ὃ κτ' ἐποκαλύψιν, ἐταδούλω αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ἀνατίθημι
 quod predicō in Gentibus, sc̄orum autem ἢ in precio habito: ne forte
 ὁ κηρύσσας ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς Ἰουδαίοις, μη ποῖς
 in vacuum curreret, aut cucurrisset. Sed neque Titus Penin me, ὃ qui mecum erat
 3 εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον. ἀλλ' ἐδὲ τίτος ὁ σὺν ἐμοί, ἐδὲ ἔτι
 Gratias exiens, coactus est circumcidi: ὃ Propter autem
 4 ἐγγλυ ἀν, τὴν ἀγαθὴν φειτομηνίαν. δεξά δὲ τοῦ ἀναγκάζω
 subintroducens, falsos fratres, qui subintrotulerunt explo-
 5 παρεισώκτους ψευδοδιδασκάλους, οἵτινες παρεσῆλθον κητὰ σκο-
 rare libertatem nostram quam habemus in Christo, Iesu, ut
 6 πῶσιν τίλι ἑλδοθεῖαν ἡμῶν ἔτι χριστῷ ἰησοῦ, ἵνα
 no. in servitutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus
 7 ἡμᾶς κητὰ δουλεύσασιν) οἷς οὐδὲ πρὸς ὄραν τῆς ἐξῆμα τῆς ἐπὶ
 subiectioni, et veritas Evangelij permaneat apud eos.
 8 ἄποταρῆ, ἵνα ἢ ἀληθῆνα τῆς εὐαγγελίου ἀφαιμένη πρὸς υἱᾶς.
 Ab autem v̄bis esse aliquid, quale aliquando verinet, nihil ἢ mihi
 9 ἀποτὰ δὲ τῆς δουλείαν εἶναι ἢ, ὅποιοι ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι
 differ. Faciem Deum hominis non accipio. Mihi Personam
 10 δεξά φέροι πρὸς ἄποτον ὁ θεός, ἀνδρῶν καὶ συλλαμβάνει ἐμοί
 enim p̄in precio habito, nihil contulerunt. Sed e contra ὃ qui videbantur
 11 γὰρ οἱ δουλεύοντες, ἢ δὲν τῆς πρὸς αὐτῶν. ἀλλὰ τεραντίον, ἀλλὰ
 videntes quod creditum est mihi Evangelium p̄cipuis, sicut ὃ προστίθημι
 12 ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας, καὶ δὲ
 Petro circumcissioni. Nam operatus Petro in Ap̄d̄olatum ὃ qui enim est
 13 πρὸς τῆς φειτομῆς. ὁ ὃ ἐν ῥημάς πῶσιν εἰς ἱεροσόλυ
 circumcissioni, operatus est & mihi ἢ in Genes.) Et p̄rogoscentes ἢ inter
 14 τῆς φειτομῆς, ἐν ῥημάς κὶ ἐμοί εἰς τὰ ἔθνη. κὶ γινώσκτες ὃ cum cogno-
 gratiam d̄nam mihi, Iacobi, & Cephas, & Iohannes, ἢ illi ὃ qui data est
 15 τῆς χάρις τῆς δοθεῖσάν μοι, ἰακώβος, καὶ κηφᾶς, καὶ ἰωάννης, οἱ
 ὃ qui videbantur

ΕΕε 2.

διξ̄ columnas esse, dextras dederunt mihi & Barnabae, socie-
δοκῦντες σύλοι ἐγώ, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρναβᾶ κοινω-
ταίσι: vt nos in Gentes, ipsi autem in circuncisionem:

νῆα ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν σκευτομίαν

memore esse-
aus
solicitus fui hoc

Tantum autem pauperum vt meminissemus. quod etiam p̄bndū
μόνον δε τῆ πωχῶν ἵνα μη μνησθῶμεν ὅ καὶ ἐπὶ ἡμεῖς
id ipsam facere. Cum autē venisset Petrus in Aniochiam,
αὐτὸ τότῳ ποιῆσαι. ὅτι ἡ ἡλθε πῆρ̄ος εἰς ἀπόρχαν,
in faciem ei rexit: quia notandus erat.

reprehensibilis

χρ̄̄ πρὸς τοὺς αὐτῶν ἀντὶς ἡμῶν ὅτι κατεργασάμενος ἡμῶν.

Præius enim qui
venirent quidam

ἄλλοι enim venire quosdam à Iacobo, cum Gentes simule-
σῶν τῶν ἔθνων πρὸς ἀπο ἰακώβου, μὴ τῶ ἔθνων τσυνή-
debat: cum autem venissent, subducebat & separabat scriptum, ii-
δισκῶν ὅτι ἡ ἡλθον, ὑπέσπειρε καὶ ἀφείλετο ἐαυτὸν, φοβού-
mens eos ex circuncisione. Et coestimulabam ii &

simulabat &
segregabat
qui erant
simulationi eius
conscierunt

μήρος τοῦ ὅτι σκευτομῆς καὶ συναπιχρίθῃ αὐτῶ καὶ οἱ
ceteri Iudæi: ita vt Barnabas simulabatur eorum simulatione.

duceretur ab eis
in illam simula-
tionem.

ἀρτοῦ ἰουδαίου ὡς τε Βαρναβᾶ συναπιχρίθῃ αὐτῶ τῆ ἁποκρίσῃ.

Sed cum vidissem quod non præfco pede inceder̄e ad veritatem
ἀλλ' ὅτι εἶδον ὅτι ἔκ τ' ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀληθειαν

recte ambularetis

Et angelij, dixi Pet̄o coram omnibus: Si tu Iu-
τῶ εὐαγγέλιον, εἶποι τῶ πῆρ̄ος ἐμπερὶθεν παύτων, εἰ σὺ ἰου-
dæus existens, gentiliter vivis, & non Iudæicè: quid Gentes

† ὀρθοποδοῦέτω
Cep̄us
cum sis,
quomodo

δαίος ἔσθ' ἀρχων, ἔθνικος ζῆς καὶ οὐκ ἰουδαϊκός, τί τὰ ἔθνη
cogit Iudæizare? Nos namq̄ Iudæi, & non ex

autem

ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν; ἡμεῖς φροσῶ ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ εἰς
Gentes peccatores. Scientes quod non iustificatur homo ex

nisi
Christo Iesu

ἔθνων ἀμύτηλοι εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦνται ἀπ' ἔργων ἁλ̄
operibus legis, s̄ non per fidem Iesu Christi: & nos in Christum

ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς χριστὸν
Iesum credidimus: vt iustificemur ex fide Christi: &

Quod

ἰησοῦν ὀρθοποδοῦσαν, ἵνα δικαιοποιηθῶμεν ὅτι πίστεως χριστοῦ, καὶ
non ex operibus legis: propter quod non iustificabitur ex operibus legis

inuenti sumus

ἅπαντα σὰρξ. εἰ δὲ ζητῶντες δικαιοποιῶμεν ἐν χριστῷ,
peccatores, nunquid Christus peccati mihi-

εὐρεθῆμεν καὶ αὐτοὶ ἀμύτηλοι, εἰ καὶ χριστὸς ἀμύτητος διέκο-
her? Abbe. Si enim quæ deieci hęc hierum x̄ifico,

est

νοσημιῶν ἦτο. εἰ γὰρ ἀκατέλυθα τὰ πάντα κατὰ τὴν οἰκοδομίαν,
penitenciam meipsum confituo. Ego enim per legem

κατέβηκα ἐμαυτὸν σκώσειμι. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου
legi mortuus sum, vt Deo vivam: Christo coneratus sum.

iam

νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζῆσω, χριστῷ σκώσειμαι.

Vivo autem, non amplius egotivum vero in me Christus. Quid autem quæ
ζῶ δὲ, οὐκ ἐπιέγω, ζῆ δ' ἐν ἐμοὶ χριστῷ ὅ ὅ τῶ
ζῶ ἐσ

vino in carne, in fide vino filij Dei, diligenti qui diligit
 ζῶει ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶει τῇ τῷ θεῷ τῷ δεῦ ἁγαπήσαντος
 me & iradenti sancti, sum pro me. Non abicio tradi dē
 με, καὶ ἠδουλόγησεν αὐτὸν ἕως ἐμοῦ. ἐκ αἰτίας
 gratiam Dei. Si enim per legem iustitia, ergo Chri-
 τῷ χάριν τῷ θεῷ, εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἀρα χει-
 rius gratis moriusest.
 σὺς διαρεῖ ἀπιδανον.

CAP. III. γ.

O. insensati Galatz, quis vos fascinavit veritati non

1 **Ὡς αἰνοῦσι γαλᾶ), τίς υἱᾶς * ἐβάσκανε ἀληθείαν μὴ βασιλεύον**
 Pobjeque quibus ob oculos Iesus Christus proscriptus est, in obedire, ane.
 πνεύματος, οἷς κατ' ἀβραάμους ἰησοῦς πνεύματι, ἐν
 vobis crucifixus? Hoc solum vult discere a vobis: quorum

2 **ὑμῶν ἐσαυρωμένοι;** **ἤτο μόνον θεῶ μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν;**
 Ex operibus legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei?

ἢ ἐργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἔξ ἀκοῆς πίστεως;
 Sic insensati estis incipit Spiritum, nunc carne

3 **οὐτως ἀνεπίεστε, * ἐν ἡρῶ ἀμύνοι πνεύματι, νῦν σαρκί**
 consummemini? Tanta passi estis frustra si modo et frustra. **ἐν ἡρῶ**

4 **ὄπιτι λείπετε; ποσῶ τὰ ἐπάθετε εἰνῆ; εἰ γὰ καὶ εἰνῆ.**
 Ille ergo & subministravit vobis Spiritum, & efficiens virtutes. **|| sine causa: sicut
 quod & tribuit operatur**

5 **ὁ οὐκ ὄπιτι χρησῶν ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐν ἡρῶν δυνάμεις**
 in vobis ex operibus legis, an ex auditu fidei? **Sicut, * scriptum est**

6 **ἐν ὑμῶν, ἔξ ἐργων νόμου ἢ ἔξ ἀκοῆς πίστεως; κατὰ δὲ**
 Abraham credidit Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.

ἀβραάμ, ὅπως εἶπε τῷ θεῷ, καὶ ἐλογισθῆ αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.
 Cognoscite ergo quia qui ex fide, si sunt filij Abrahæ. **|| sunt**

7 **γνωσῆτε ἀρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, ἔτοι εἰσιν μοι ἀβραάμ.**
 Providens autem Scriptura quia ex fide iustificat Gentes.

8 **περίδοξα ἡ χάρις ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ**
 Deus, & preamagelavit Abrahæ, Quia benedicentur & pronuntiavit

θεός, περὶ ἡγελοῖσθ τῷ ἀβραάμ ὅτι * ἐν δόλορηθῆσιν) ἐν δόλορ ἔσω
 in te omnes Gentes. Isaac qui ex fide, benedicentur **|| igitur qui sunt**

9 **ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὡς τε οἱ ἐκ πίστεως δόλορ ἔσω)**
 cum fidei Abraham. Quicunque enim ex operibus legis

10 **σῶ τῶν πῶ ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἔξ ἐργων νόμου**
 sunt, sub & execratione sunt. Scriptum est enim: **|| execrabilis omnis & maledictio**

εἰσιν, ὡς κατὰ τὴν εἰσὶ * χερατῶ) γὰ, ὄπιτι κατὰ τῶ πᾶς
 qui non permanserit in omnibus **|| scriptis in libro**

ἐς ἕκ ἐμύθει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ **|| quæ scripta sunt**
 legis, ad faciendum ea. Quonia autē in lege nemo **|| ut faciat**

11 **νόμου, τὸ ποιῶσι αὐτὰ. ὅτι ἡ ἐν τῷ νόμῳ εἰδὲς**
 iustificatur apud Deum, manifestū: quia iustus ex fide vivet. **|| est:**

δικαῖ) παρὸ τῷ θεῷ, δηλον ὅτι ὁ δικαῖος ἐκ πίστεως ζῶει).

¶ autem
 * qui fecerit
 ¶ maledicto
 ¶ maledictum,
 quia
 ¶ Maledictus
 * qui pendet
 ¶ Gentibus
 ¶ Fratres,
 ¶ confirmatum
 spernit,
 αγροειω
 * Et
 ¶ tuos
 ¶ confirmatum
 * est
 * irrigum facit ad
 evacuandam
 ¶ Nam
 ¶ iam autem
 * donavit
 χαρίζω
 ¶ Propter trans-
 gressionem,
 ¶ donec
 * promiserat,
 προστιθημι
 * autem
 ¶ quæ poffet

At lex non est ex fide: sed faciens ea ho-
 mo vivet in illis. Christus nos redemit de
 ο ἡ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως· ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἀνθρώ- 12
 ποσ (ἴστε) ἐν αὐτοῖς. χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ
 * execratione legis, factus pro nobis & execratio. (Scriptum est
 ἡ κατὰρας τῆ νόμου, γινόμενος ὡς ἡμεῖς κατὰρα γέγραπ.)
 vitis: & execrabilis omnis sacrificium in ligno.)
 ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τῆ ἀβραάμ (ἴστε) ἐν χριστῷ ἰησοῦ, 14
 ut sollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.
 ἵνα τῆ ἐπαγγελίαν τῆ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆ πίστεως.
 ¶ (Secundum hominem dico) tamen hominis & authenticatum
 καὶ ἀνθρώπου λέγω, ὡς ἀνθρώπου κεκυρωμένω 15
 testamentum nemo adderet, aut superordinat.
 διὰ τὴν κλην ὑμεῖς ἀδεγεῖ ἡ ὁπίσθηται.)
 At Abraham dixitque promissionem, & semini
 τῷ ἡ ἀβραάμ * ἐρρέθη αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι 16
 eius. Non dicit, * Seminibus, quasi in multis: sed quasi in
 αὐτῷ· ἡ λέγει τοῖς σπέρματι, ὡς ὅτι πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ'
 vno, Et semini ἢ, qui est Christus. Hoc autem dico, testa-
 μένος καὶ τῷ σπέρματι, ὡς ὅτι χριστός. τὸ τοῦ δὲ λέγω, δια- 17
 mentum & sic authenticatum a Deo in Christum, quæ post annos
 δέκα περὶ κεκυρωμένω ὑπὸ τῷ θεῷ εἰς χριστὸν, ὁ μὲν ἐπὶ
 quadringentos & triginta facta lex, non irrita ad
 τετράκοντα καὶ τριακοντα γρονῶν νόμος ὡ ἀκυροί, εἰς τὸ
 abolendam promissionem. ¶ Si enim lex hereditas
 καταργησοῦται τῆ ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, 18
 ἡ ἐπαγγελία ἐκ προμίσσεως ex promissione. At Abraham per septem promissionem
 ἐκ ἐπὶ εἰς ἐπαγγελίας τῷ ἡ ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας * κεχα-
 ricatus est Deus. Quid dicitur lex? transgressionem causa
 εἰς τὸ θεός. τί οὖν; ὁ νόμος τῷ ἀβραάμ εἰς χριστὸν 19
 applicatus est, & sic quæ veniret semen cui promissum erat, or-
 τῆ προσετέθη, ἀχρεῖς ἡ ἔλθη τὸ σπέρμα ὡ ἐπαγγελία, δια-
 ditata per angelos in manu mediatoris. At mediator,
 τῶν νόμων δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίου. ὁ ἡ μεσίου, 20
 vnus non est: at Deus vnus est. Ergo lex aduersus pro-
 μένος ὡ ἐστὶ ὁ δὲ θεός, εἰς ὅτιν. ὁ οὖν νόμος καὶ τῆ ἐπα- 21
 μιλλὰ Dei dicit. Si enim data esset lex, ¶ present
 γαλιῶν τῷ θεῷ, μη γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δὲ ὑμῶν
 viuificare, verè ex lege esset iustitia,
 ζωοποιήσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἢ ἡ δικαιοσύνη.
 Sed concludit scripturæ omnia sub peccato, ut
 ἀλλὰ συνέκλησεν ἡ χάρις πάντα ὑπὸ ἀμάρτηαν, ἵνα ἡ 22
 promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.
 ἐπαγγελία ἐκ πίστεως ἰησοῦ δοθῆ τοῖς πιστεύουσιν.

ancilla, secundum carnem natus est: qui autē de libera, per.
 τὸ παιδίτης, καὶ (αἴμα γαλήνη). ὁ δὲ ἐκ τ' ἐλευθέρας, ἡ
 reprob. sionem. Quae sunt allegorizata. Hae enim per allegoriam
 24 τ' ἐπαγγελίας. ἀπὸ ὄθεν ἄλληγοροῦνται. αὐτὸ γὰρ
 sunt duo testamenta. Vnum quidem a monte Sina, in seruitutem ἀλληγορεῖται
 εἰσὶν αἱ δύο διαθήκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους σινᾶ, εἰς δουλείαν
 generans, quae est Agar. Nam Agar Sina mons est in Ierim
 25 ἡγονώσα, ἥτις ὄθεν ἀγαρ. τὸ γὰρ ἀγαρ σινᾶ ὄρος ὄθεν ἐν
 Arabia: Piquaia nunc Ierusalem, seruiti uerū cum ὁ qui constituitur
 τῇ ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν ἱερουσαλὴμ, δουλεύει δὲ μὲν
 filii suis. Illa autē sublimis Ierusalem, libera ἡ quae sursum est
 26 τῆς τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ αὐτὴ ἱερουσαλὴμ, ἐλευθέρα
 est: quae est mater omnium nostrorum. Scriptum est enim: ἡ nostra
 27 ὄθεν, ἥτις ὄθεν μήτηρ πάντων ἡμῶν. γέγραπται γὰρ,
 Lixae sterili non parienti: erumpe & clama, non parienti ὁ quae
 εὐφρανθήσεται σείρα ἢ οὐ τίκτουσα, τῆξον & βόησον ἢ ἔκ ὠδὲ- ῥήγνυμι
 stenti: quia multi nati deserti, magisquam ἡ libenti ἡ filii
 28 γουσα. ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον ἢ τ' ἐχρούσης
 virum. Nos autem, fratres, secundum Isaac, promif-
 29 τὸν ἀδελφόν. ἡμῖς δὲ, ἀδελφοί, καὶ ἰσραὴλ ἐπαγγε-
 lionis Pnaei sumus. Sed quomodo tunc sic secundum carnem ὁ filii
 30 λίας τέκνα ἐσμῶν. ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ καὶ σαρκί,
 genitus, persequabamur eum qui secundum spiritum, ita & nunc. ὁ qui natus fuerit
 31 γνηθεις, ἐδίωκε τὸν καὶ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν.
 Sed quid dicit Scriptura? Eice ancillam & filium
 32 ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή, ἐκβλητέον παιδίσκεν καὶ τὸ υἱόν
 eius, non enim haereticus filius ancillae cum filio
 αὐτῆς. ὁ γὰρ μὴ κληρονομία ὁ υἱὸς τ' παιδίσκης μὲν τὸ υἱὸς τ'
 liber. Nampe, fratres, non sumus ancillae nati, ἡ Itaque
 33 ἐλευθέρας. ἀρα, ἀδελφοί, ἐκ ἐσμῶν παιδίσκης τέκνα,
 sed libertate legitur qua Christus nos
 34 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. τῇ ἐλευθερίᾳ οὐμ ἢ χριστὸς ἡμᾶς
 liberavit.
 35 ἠλευθέρωσε.

CAP. V. ε.

State, & sine iterum iugo seruitutis implacantini.
 1 * Στήκετε, ἢ μὴ πάλιν ζυγῶ δουλείας τ' ἐνέχετε. ὁ uolite concinere
 2 ἰδοὺ ἐγὼ παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν πνευμαθῆτε, χριστὸς τ' ἐνέχει
 vobis omni proderit Testificor autem rursus omni
 3 ὑμᾶς οὐδὲν ὀφειλῆσαι. μὴ τὸρομαι δὲ πάλιν πνεῦτι
 homini circumcidenti se, quoniam debitor est totam legem ὁ vniuersae legis
 ἀφ' ἧν τῶ πνευμαθῆσθε, ὅτι ὀφειλέτης ὄθεν ὅλον τὸν νόμον faciendae. Eua-
 ficiam. Aboliti estis a Christo, quoniam in euas
 4 ποιήσθε. τ' κατηργήθητε ἀπὸ τῆς χριστοῦ, οἵτινες ἐν κατὰργείᾳ
 FFF

ἐπιπίτω

lege iustificamini || gratia excidistis. Nos enim
νόμου δικαιοδοτε τ' χάριτος τ' ἔσπεύσατε. habetis gratiam

¶ Nam

πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.

* quæ operatur
|| bene

¶ In enim Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium:
ἐν ᾧ χάρις ἐστὶν ἰσοῦς ὅτε περιτομῆ π' ἴσμεν, ὅτε ἀκροβυστία, &

¶ impediit
obedire
ἐγκοπτιω

sed fides *per charitatem efficitur. Currebatis || pulchre.
ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐπέσχετε καὶ χάρις, 7

* est ex eo qui
vocat
|| corruptit.

quis vos vincit veritati non suadet
τίς ὑμᾶς * ἐπέσχετο τῇ ἀληθείᾳ μὴ πισθεύσει
Perfusio non *ex vocatis vos.

¶ vobis

ἢ πίστιμον ἢ ἐκ τ' κηλεῖται ὑμᾶς. 8

* qui autem con-
turbat
τ' est ille.

Modicum fermenti totam massam || fermentat.
μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύρμα ζυμαί.

¶ Ergo euacuum
persecutione patior?

Ego confido in 9 vos in Domino, quidd nihil aliud sapieris:
ἐγὼ πέποιδα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι ὁδὸν ἄλλο φρονήσετε. 10

¶ qui vos contur-
bat.

conturbant vos, portabis iudicium, quicūque fortis.
ὁ ἴ ταρασσῶν ὑμᾶς βασίσει τὸ κρίμα, ὅστις αὐτ' ἦ.

libertatem

Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc prædico, quid adhuc
ἐγὼ δὲ, ἀδελφοί, εἰ περιτομῆ ἐπ' κηρούσω, τί ἐπ' 11

* detis carnis:

διώκομαι; ἀρα κληθήσεται τὸ σκάνδαλον τ' σαυεῶν.
Vitam & abstineatur 9 inimicitias vos.

¶ inuicem.
¶ anim

ὁ φελοὶ καὶ ἀποκόλοντες οἱ ἀνασπειρωῦντες ὑμᾶς. 12

¶ inuicem.
¶ anim

libertatem in occasionem carnis: sed per charitatem ser-
ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ ὄχι τ' ἀγάπης δου-
νῆτε || aliis.

¶ inuicem

λεῦτε ἀλλήλοις 13 Nam omnis flex in vno sermone im-
pletur, in isto. Diliges proximum tuum sicut teipsum.

¶ inuicem

ϋμᾶς ἡδ' ἐὰν ἐλευθερία ἐκλήθητε, ἀδελφοί, μόνον μὴ τῷ
ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ ὄχι τ' ἀγάπης δου-
νῆτε || aliis. 14 Nam omnis flex in vno sermone im-
pletur, in isto. Diliges proximum tuum sicut teipsum.

* desideria
¶ perfrictis
¶ enim
¶ autem
¶ eum sibi inui-
cem aduersatur:

ροῦ), ἐν τῷ ἀγαπίσει τὸν πλησίον σου ὡς ἐαυτὸν.
15 si quis ad alios mordetis & comeditis, videte ne ab
inuicem consumamini. Dico autem, Spiritu ambulate,

¶ inuicem

ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. 16 λέγω δὲ, πνέματι περιπατεῖτε,
& concupiscentiam carnis non prosequaris. Nuncaro 9 concu-

¶ inuicem

καὶ ὀπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελείσητε. 17 ἢ ἡδ' σὰρξ ὀπιθυ-
piscit aduersus Spiritum: ut Spiritus aduersus carnem. hæc autem

¶ inuicem

μεῖ καὶ τ' πνέματος, τὸ ὅ πνεμα καὶ τ' σαρκὸς ταῦτα ὅ
opponuntur alia aliis: ut non quæcumque vultis, illa facietis.

¶ inuicem

ἀντίκειναι ἀλλήλοις, ἵνα μὴ αὐτὴν δέλητε, ταῦτα ποιεῖτε.
18 ¶ Si verò Spiritu ducimini, non estis 9 ab lege.

¶ inuicem

εἰ δὲ πνέματι ἀγεσθε, ἕκ ἐσεσθε ὑπὸ νόμου.
19 Manifesta autē sunt opera carnis, quæ sunt, abstinendum,

¶ inuicem

φανερὰ δὲ ὄντα τὰ ἔργα τ' σαρκὸς ἔσονται, ἅτινά ἐσθ, 20 μοι χεῖρα
ἴσθρον εἶνα,

¶ qui seminat
* * *

* seminans in carnem suam, de carne metet corruptionē.

ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θρίσει φθορὰν

¶ Qui autem
seminat

¶ *As* seminans in spiritu, de spiritu metet vitam

ἐδὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θρίσει ζωὴν

¶ Bonum autem
desideramus:
* suo

eternam. ¶ *As* putetivum facientes, non sequeantur: tempore enim

¶ deficientes. Ergo
ἐκλύθη

αἰώνιον. τὸ ὃ κερδὸν ποιοῦντες μὴ ἐκ φιλοκρίμεν' χαρῶν ᾧ 9
* propriis patemus nos relanquere. Nunc haur dum tempus

ἴδωθ' θρίσομεθ' ἡμῖν ἐκλυόμενοι. ἔφα' οὐκ ὡς καμῶν 10

¶ equalibus

habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad
domesticos fidei. Videte quomodo longis vobis literis

¶ placere

τοῦ οικείου τῆ πίστεως. ἴδετε πηλίκους ὑμῖν χάμασιν 11
scripti mea manu. Quicunque volunt ¶ bona fa-

ἔχαφα τῇ ἐμῇ χειρὶ. ὅσοι θέλουσιν ἐνσώσω 12
cie esse in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum

¶ crucis ¶ non

πιστοι ἐν σαρκί, ἔτσι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς πεπετημένους, μόνον
ut ne cruci Christi persecutionē patiantur. Neque enim

ἵνα μὴ τὰ σωρῶν τῆ χριστοῦ διακωνῶ. οὐδὲ γὰρ οἱ 13
¶ circumcisif ipse legem custodiunt: sed volunt vos

¶ qui circumci-

suntur, πεπετητ μημῶν αὐτοῖ νόμον φυλάσσειν ἄλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς
circumcidi, ut in vestra carne glorientur.

¶ aut

πεπετημένους, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ (σάρκι καὶ χριστοῦ)

Mihi autem absit gloriari finis in cruce Domini
ἐμοὶ δὲ μὴ ᾔνοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σωρῶν τῆ κυρίῳ 14
nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est; & ego

ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωθη, καὶ γὰρ τὸ
mundo. In enim Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet,

¶ creatura.
¶ hanc regulam
secuti fuerint;

κόσμῳ. ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ ἔτε πεπετημὴ π' ἰσχυρί, 15
neque praputiam, sed nova creatio. Et quicunque ¶ re-

οὔτε ἀκροευσία, ἀλλὰ καὶ κτησίς. καὶ ὅτι τὰ κα- 16
gula hac ordinat ambulantes, pax super illos, & misericordia, &

νόμι τούτω σοιχίσεισιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἔλεος, καὶ
super Israel Dei. ¶ Caserem, molestiam mihi nemo

¶ De cetero, mo-

δὴ τὸν ἰσραὴλ τῆ θεοῦ. ἔτε λοιπὸν, κόποις μοι μηδεὶς 17
super Israel Dei. ¶ Caserem, molestiam mihi nemo

exhibeat. Ego enim signata Domini Iesu in cor-

παρεχέτω ἔγω γὰρ τὰ σημάτα τῆ κυρίου ἰησοῦ ἐν τῷ σώ-
porc meo porro. Gratia Domini nostri Iesu Chri-

ματὶ με βασιζέω. ἡ χάρις τῆ κυρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χρι- 18
si cum spiritu vestro, fratres. Amen.

σοῦ μετ' τῷ πνεύματ' ὑμῶν, ἀδελφοί. ἀμήν.

Ad Galatas scripta est à Roma.
Προς γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

SANCT

SANCTI PAULI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Α Δ ΕΡΗΕΣΙΟΣ
ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ
ΕΡΙΣΤΟΛΑ.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CA RV T PRIMVM. καὶ α. ε.

PAVLVS Apostolus Iesu Christi
ΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-
στού, διὰ θελήματος θεού, τῶν ἀ-
γγέλων αὐτοῦ, ἐπιβληθῶν ἐν εφέσοις, καὶ π-
ροσθεταῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

* omnibus qui
sunt Ephesi

Gratia vobis & pax à Deo
χαρίς ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ

Patre nostro, & Domino Iesu Christo:
πατρὸς ἡμεῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi,
εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμεῶν ἰησοῦ χριστοῦ,

qui benedixit

3 Benedicens nos in omni benedictione spirituali, in ex-
οἱ εὐλογησάς ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευματικῇ ἐν τοῖς ἀπ-
ουστοῖς ἐν χριστῷ: Sicut elegit nos in ipso
ραμίαις ἐν χριστῷ. καὶ ὡς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ

κλέγω
ut essemus san-
cti & immaculati

4 ante constitutionem mundi, & esse nos sanctos & imculpato in con-
spetu eius in charitate. Praebuit nos in filiorum adoptione
πρὸ καταβολῆς κόσμου, ἐν ἡμεῶν ἀγάπῃ καὶ ἀμωμοῦ καὶ ἁ-
πλοῦτος ἐν ἀγάτῃ. ἀποδοξάσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν

Qui predesti-
navit
ipsum:
propositum

5 per Iesum Christum in se se fecit voluntatis suae,
διὰ ἰησοῦ χριστοῦ εἰς αὐτὸν καὶ ἑυδοκίαν τῆς θελήματός αὐτοῦ,
in laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificavit
εἰς ἐπιγαμὸν δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ἣ ἐχαρίτωσεν
nos in dilecto p. In quo habemus redem-

ut filio suo

6 ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγιασμῷ ἡμῶν ἐν ᾧ ἐχρημάτισεν τὸν πολὺν ἀγαπᾶσθαι
7 πῶν διὰ τὸ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἀφεσίν τῶν ἁμαρτιῶν,

(remissionem peccatorum)

secundum divitias gratiæ eius: Quæ abundavit
καὶ τὴν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἧς ἐπέπλευσεν

Quæ super-
abundavit

FFF 3

* nobis
¶ vobis faceret nobis sacramentum
¶ eius,

in * nos in omni sapientia & prudentia:
εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει

¶ Notum faciens nobis
gratias habere vobis

* eo,

τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ καὶ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ,
quod proposuit in * se, In dispensatione plenitudinis

ἀνακεφαλαίω
λαβῶ

ἵνα προσέδοτο ἐν αἰσὶν εἰς οἰκονομίαν τῆς πληρώματος ἡσίου
temporibus, inaugurare omnia in Christo, que in

* sunt
¶ nos forte vocati

καρπῶν, ἀνακεφαλαίωσάσης τὰ πάντα ἐν τῷ χριστῷ, τὰ ἐν
caelis, & que in terra, in ipso. In quo etiam

κλήρω
¶ ei qui operatur

τοῖς οὐρανοῖς καὶ τῷ ὄπῃ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ,
¶ electi sumus: predestinati secundum propositum ipsius omnia

* ut simus
¶ qui sperauimus

† κληρωθέντες, προοριζόμενοι καὶ προσδοκῶντες τὰ πάντα
¶ efficiendis, secundum consilium voluntatis suae:

προεβλήθη
¶ eis cum audissetis

ἐνεργουίως καὶ τὴν βουλήν τοῦ θελήματος αὐτοῦ
Ad * esse nos in laudem glorie eius, ante * spe-

σφραγίσω
¶ pignus

εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαυον τῆς δόξης αὐτοῦ, τοῦ * προηλ-
vastes in Christo: In quo & vos ¶ audieritis

ἀποκτήσει,
¶ acquisitionis,

πρόφατον ἐν τῷ χριστῷ * ἐν ᾧ καὶ ὑμῖν ἀκούσαντες τὸ
verbum veritatis, (Evangelium salutis vestre:) in quo &

* Propterea
¶ vestram quæ est

πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τοῦ πνεύματος τῆς ἐπαγγελίας
sancti: Qui est ¶ pignus hereditatis nostræ, in re-

ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους
Nou cesso gratias agere pro vobis, memoriam vestri fa-

τοῦ ἀγίου * ὅς ὄσιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπο-
demptionem ¶ affirmationis, in laudem glorie ipsius.

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἀκούσῃ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ, εἰς ἔπαυον τῆς δόξης αὐτοῦ.
* Propter hoc & ego audiens ¶ illam circa vos fidem in Domino

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

* sic supereminens
¶ eius quæ

σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν ὅπῃ γινώσκει αὐτῷ
illuminato, oculos cordis vestri, ¶ ad

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

ἵνα ὁ θεὸς τῶ κυρίου
¶ in orationibus meis: Ut Deus Domini

ἵνα ὁ θεὸς ἀκούσῃ τὴν κατὰ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ
Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

^{operantes secundum operationem potentie virtutis eius, qui credimus}
 του πνεύματος χ^τ τ^η ἐνέργειαν τῆς κ^ράταις τῆς ἰ^χχύος αὐτοῦ
 Quam operatur est in Christo, suscitans illum ex mortuis,
 10 ^{l^{eu} collocavit in dextera sua in caelestibus, supra} ^{|| constituit ad dexteram suam}
 λέ^ω ἐνήργησεν ἐν τῷ χ^ριστῷ ᾧ, ἐ^κθάρας αὐτὸν ἐκ τῆς νεκρῶν
 & ^{omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem,} ^{καθ[᾽] αὐτὸν}
 21 ^{πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἑ δυνάμεως, καὶ κυριότητος,}
 καὶ ὅμ^νος ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἑ δυνάμεως, καὶ κυριότητος,
 & omne nomen ^{ϕωνηματικὸν non solum in seculo hoc,} ^{ϕ quod nominatur}
 χ^ριστοῦ ὀνόματος ὀνομαζομένου ἐ μόνον ἐν τῷ αἰ^ὼνι τῷ τῷ, ^{sed etiam in futuro, Et omnia subiecit}
 22 ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μελλόντι. καὶ πάντα ὑ^πὲρ ταῦτα
 sub ^{sp^{er}es eius: & ipsum dedit caput super omnia} ^{|| pedibus}
 ὑ^πὲρ τοῦ πό^δος αὐτοῦ καὶ αὐτὸν ἐ^θωκε κεφαλὴν ὑ^πὲρ πάντα ^{|| supra omnia}
^{ecclesia: Quae est corpus ipsius, plenitudo} ^{|| ecclesiam: eius, qui}
 23 τῆ ἐκκλησίας ἧ^ς ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ π^λήρωμα
 omnia in omnibus ^{ϕ adimpletus,}
 τῷ πάντα ἐν πάνσι πληροῦσθαι.

CAP. II. β.

^{Et vos existentes iniquis delictis & cum effectis mortui}
 1 Καὶ ὑ^μεῖς ὄντες νεκροὶ τοῖς ᾤ^μασι, καὶ ταῖς
 peccatis, (In quibus aliquando ambulastis secundum seculum vestris,
 2 ἀμ^μήσις, ἐν αἷς ποτε ᾤ^μασι καὶ τῷ αἰ^ὼνι ᾤ^μασι
 mundi huius, secundum principem potestatis aëris, huius,
 τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ τὸν ἀρχόντα τῆ ἐξουσίας τῆ ἀέρος, τῷ
^{spiritus Prince efficitur in filii iniquitatis:} ^{ϕ qui operatur in filios dissidii}
 π^νεύματος τῷ γυν^η ἐνδ^ρω^ντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆ ἀπειθείας.
 In quibus & nos omnes conuersati sumus aliquando, in deli-
 3 ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεσπ^ρα^σμέν ποτε, ἐν τῷ ὀπ^θυ-
 deris carnis nostrae, facientes voluntates carnis & voluntatem
 μίας τῆ σαρκὸς ἡμῶν, ποῖοντες τὰ θελήματα τῆ σαρκὸς καὶ τῆ
 cogitationum: & eramus ^{nae natura irae, sicut & ceteri.} ^{|| filij}
 διαρκῶν, καὶ ἡμῶν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ
^{At Deus ἰδὼν existens in misericordia, propier Ἐπιλείαν charitatem} ^{|| autem, qui est}
 4 ὁ ὁ θεὸς π^ρόσος ὧν ἐν ἐλέει, ἔ^θη τῷ πολλῷ ἀγάπην
 suam quam dilexit nos. Et ^{existens nos mortuos} ^{|| cum effectus}
 αὐτοῦ λέ^ω ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς
^{offensis, conuiscavit} ^{Christo, || gratia eius} ^{ϕ ser- || nos || cuius}
 ᾤ^μασι σωζῶσθαι ἡμᾶς τῷ χ^ριστῷ καὶ ἡμᾶς ἐσε σω- ^{|| saluati.}
^{Et conuiscavit, & conseruauit in super-}
 6 σωθῆναι. καὶ ὡς ἠγάπησεν, καὶ ὡς ἠγάπησεν ἐν τοῖς ἁ^γ-
 celestibus in Christo Iesu: ^{ut ostenderet in seculis}
 7 οὐρανόθεν ἐν χ^ριστῷ ἡμᾶς, ἵνα τῷ ἐνδείξῃ ἐν τοῖς αἰ^ὼνι ἐν δ^εκ^ρυ^μα
^{superuentibus} ^{ϕ amittens} ^{gratia lux, in} ^{ϕ abundantiam}
 τοῖς ἀρχαίοις τῷ ᾤ^μασι καὶ τῷ χ^ριστῷ αὐτῷ ἐν

enim

bonitiae super nos in Christo Iesu.

Nam gratis* eratis

χρηστεύθητε ἐφ' ἡμᾶς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

τῇ ᾧ χάριτί ἐστέ

* saluati
ē enim est
Causa

servasti per eodem, (& hoc non ex vobis: Deū
† σεσωσμένοι εἰστέ τ' πίστεως, καὶ τούτου ἕκ ἕξ ὑμῶν. θεοῦ τὸ
donum.) Non ex operibus ut ne quis glorietur.

δωρεν' οὐκ ἐξ ἔργων ἵνα μὴ τις καυχῆσθῃ.

κτίστω

ipsum enim sumus factura, creati in Christo Iesu in
αὐτῷ γὰρ ἐσμεν ποίημα, * κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὅτι
operibus bonis, que preparavit Deus, ut in illis am-
ἐργοῖς ἀγαθοῖς, οἷς ἡμεῖς ἐτοιμάσαμεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς ᾤμι-
bulemus. Ideo mementote quod vos aliquando Gentes
πατήσωμεν διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑμεῖς ποτε τὰ ἔθνη

p Propter quod
memores estote
* eratis
† qui dicebamini
in carne,
‡ ab ea quæ di-
citur circumcisio

in carne, * dicitur preparatum || ἀ
dicitur circum-

ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ἕξ ὅτι τῆς λειτουργίας ᾤμι-
cissime in carne manu facta: Quia eratis in tempore illo

μὴ ἐν σαρκί χειροποιήτου ὅτι ἢ τε ἐν τῷ καιρῷ ἐμείνω

p conversatione
ἀπαλλο-
τρεσίου
‡ sine Deo hoc
* qui eratis

sine Christo, alienati a republica Israel, &

χωρὶς χριστοῦ, τὰ πνευματικὰ ἔργα τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ
hospites testamentorum promissionis spem non habentes, & sabbati

ξένοι τῷ θεῷ δουλεύοντες, τὴν ἐπαγγελίαν ἐλπίδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι
in mundo. Nunc autem in Christo Iesu vos * aliquando

ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δ' ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς αἵ ποτε

‡ quis fecit

existentes longè, prope facti estis in sanguine Christi.

ὄντες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγγήθηστε ἐν τῷ αἵματι τῷ χριστοῦ.

p inimicitia

Ipse enim est pax nostra, efficiens utraque unum
αὐτὸς γὰρ ὅστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν,

* decretis eua-
ngelium,

καὶ τὸ μεσότηρον τῆ φρασεως λύσας, πλὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκί
& medium parietem miserix solvens, inimicitiam in carne

αὐτῶ, τὸν νόμον τῶ ἐντολῶν ἐν ὄγκῳ καταργήσας,

ut duos condat in semetipso in vnum novum hominem, faciens
ἵνα τοῦ δύο κτήσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἀνθρώπον, ποιῶν

δοκίματον
λατῶ

pacem: Et reconciliet ambo in vno cor-

εἰρήνῳ. καὶ * δοκίματον ταλάσσει τὸ ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ σώ-

* inimicitias
‡ fuitis, & pacem

portè, Deo per crucem, interficiens * inimicitiam in semetipso.

ματι τῷ θεῷ ὅτι τ' σαυρὸν, κατακτείνας τ' ἔχθραν ἐν ἑαυτῷ.

Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longè, &

καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνῳ ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ ἵις
iis qui prope. Quoniam per ipsum habemus accessum

τοῖς ἐγγύς ὅτι δι' αὐτοῦ ἔρχομεν πλὴν ὁσέθεν ἁμαρτιῶν οἱ
ambo in vno Spiritu ad Patrem.

p * his

ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.

Nempe ergo non iam estis hospites & advena, sed p con-

ἀφ' αὐτῶ οὐκέτι ἐστέ ξένοι καὶ παροίκιοι, ἀλλὰ συμ-

πολίται τῷ ἁγίῳ, καὶ οἰκίαι τῶ θεοῦ.

* ἐπισημα

30 ^{Superedificati super fundamento Apostolorum & fundamentis}
 * ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ ἐποικοδομηθεὶς
 Proprietarium, existens summo angulari ipso Iesu Christo: lapide
 περὶ ᾧ ἡ οἰκοδομία αὐτῆς ἀπορονομασίου αὐτῆς ἰησοῦ χριστοῦ
 In quo omnis edificatio & augmentum crescit in tempore & constructio
 21 ἐν ᾧ παρὰ ἡ οἰκοδομὴ συναυτολογοῦμεθα ἑαυτοὺς εἰς ναὸν
 sanctū in Domino: In quo & vos edificamini in ha-
 22 ἄγιον ἐν κυρίῳ ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συναυτοκοδομεῖσθε εἰς χα-
 bitaculum Dei in Spiritu & sancto
 τοικητέριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

CAP. III. γ.

Huius gratia ego Paulus vincens Christi Iesu rei
 1 Τούτου χάριν ἐγὼ παῦλος ὁ δούλος τοῦ χριστοῦ ἰησοῦ
 pro vobis. siquidem audistis dispensationem gra- * Genibus, si in-
 2 τῶν ὑμῶν. εἶπε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χά-
 tiae Dei datus mihi in prout: que est
 3 εἰς τὸ θεοῦ τῆς δοξείσης μοι εἰς υἱας.
 Quoniam secundum revelationem significavit mihi mysterium: notū factum est
 4 ὅτι καὶ σπογγυλίαν ἐγνώρισέ μοι τὸ μυστήριον, ^{Ad quod potestis} γνωρίζω
 sicut prius scriptū in breui: καὶ δὴς ἀποκάλυψαι ἐν ὀλίγῳ. ^{supra} Prouis
 legentes intelligere prudentiam meam in mysterio
 † ἀναγινώσκοντες νοῦσαι τὴν σῴσιν μου ἐν τῷ μυστήριῳ ἀναγινώσκω
 Christi: Quod aliis generationibus non agnitum est filijs
 5 τοῦ χριστοῦ ὁ ἐτέρας γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς
 hominum, sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis
 τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκάλυψθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις
 eius & Prophetis in Spiritu sancto:
 αὐτῶν καὶ περὶ ἡμῶν ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
 6 Ἐγὼ τὰ ἐδὴν συγκληρονοῖα ἐ σύσταμα, καὶ συμμετοχῆ
 promissionis eius in Christo per Euangelium: & Iesu
 7 τῆς ἐπαγγελίας αὐτῆ ἐν τῷ χριστῷ, ἧς τὸ εὐαγγελίου
 Cuius factus sum minister secundum donum gratie Dei ego
 8 ἔ ἐν ἔργῳ μου ἑξ ἑσθῆτος καὶ τὸ δωρεῖν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ
 datum mihi secundum operationem virtutis eius. quae data est
 9 τῷ θεοῦ μοι καὶ τὸ ἐνεργεῖν τῆς διωόμεως αὐτῆ.
 Mihi minimo omnium dāta est gratia haec. In sanctiorum
 10 ἐ μοι τὰ ἐλαχιστέρῳ πάντων ἐδὴν ἡ χάρις αὐτῆ, ἐν τοῖς
 Genibus euangelizare inuestigabiles diuinas Christi,
 11 ἐ ἵνεσιν ἐυαγγελισαὶ τὸν ἀνὴρ χριστοῦ πλάσαν τὸν χριστῶ,
 Et illuminare omnes quae dispensatio mysterij abs-
 12 καὶ φωτίσαι πάντας τῆς οἰκονομίας τοῦ μυστηρίου τοῦ πα-
 conditi a saeculis in Deo, omnia crea-
 13 καρυμμένου τοῦ θεοῦ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ, τὰ πάντα κτί-
 qui creauit

GGG

deni per Iesum Christum:

Ut innotescat nunc principibus

σταντι δι' ἰησοῦ χριστοῦ

ἵνα γνωρισθῆν ὑμῶν ταῖς αρχαῖς

& porceantibus, in superexcellentibus, per ecclesiam,

¶ prohibitionem

καὶ ταῖς ἑξουσιαῖς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, δι' ἧς τῆς ἐκκλησίας, ἡ

¶ quom

πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, καὶ ἀερέθειν ἑμῶν

saeculorum, quod fecit in Christo Iesu Domino nostro:

αἰώνων, ἃ ἐποίησεν ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,

¶ Propter quod
¶ hoc delicias

In quo habemus fiduciam & accessum in con-

ἐν ᾧ ἠχομήθη τὴν παρρησίαν καὶ τὴν παροργισμῶν ἐν πε-

fidencia, per fidem eius. Ideo peto non seque-

ποιήσῃ, δι' ἧς τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ αἰτῶμαι μὴ ἕκα-

ferre in tribulationibus meis pro vobis, qua est gloria vestra.

καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

¶ rei

Huius gratia fecit genera mea ad Patrem

τοῦτου χριστοῦ ἡμῶν τὰ γενεά μου πρὸς τὸν πατέρα

Domini nostri Iesu Christi, Ex quo omnis paternitas

τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἐξ οὗ πάντα πατριά

in caelis & in terra nominatur: Ut dec vobis

ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομαζέσθῃ ἵνα διὰ ὑμῶν

¶ virtutem
¶ κραταιώσω

secundum divitias gloriae lux, virtute corrobora-

καὶ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, διωάμει κραταιώ-

rari per Spiritum eius in imbecillitate hominum:

διώσω δι' ἧς τὸ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἑσὸ ἀνθρώπων.

Habitare Christum per fidem in cordibus

κατοικήσω τὸν χριστὸν δι' ἧς τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ἡ

vestris, in charitate radicati & fundati.

ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἑρριζωμένοι & * τετευλιωμένοι

Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis,

ἵνα ἀξιοχούσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις

quae latitudo, & longitudo, & profunditas, & sublimitas,

τί τὸ πλάτος καὶ μήκος καὶ βάθος καὶ ὕψος,

Cognoscere excellentem cognitionis charitatem

γνωσάτε τὴν ὑπεράλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ

Christi: ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.

χριστοῦ ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πληρωμα τοῦ θεοῦ

quae potestis super omnia facere super ex-

abundanti, quae pecimus aut nite accipimus, secundum virtutem

εισὸν, ὡν αὐτόμετα ἡ νοομήνη, κατὰ τὴν διωάμην

illam efficientem in nobis: Ipse gloria in ec-

κλησίᾳ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκ-

clesia, in Christo Iesu, in omnes generationes seculi

αἰώνων. ἀμήν.

αἰώνων. ἀμήν.

¶ Et autem qui

¶ opatus est

¶ abundanter

¶ quom

¶ intelligimus,

¶ quae operatur

¶ obsequio

¶ &

Obsecro itaque vos ego vinculus in Domino, dignè ut ambuletis

1 Παρρηθιά σου ἡμεῖς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίας
ambulare vocatione qua vocati estis, Cum omni

2 ταπεινότητι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μὴ πάσης
humilitate & mansuetudine, cum lenitate animi, subitane.

ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μὴ μακροθυμίας ἀνεχόμενοι
ies aliq alios in charitate: studentes scribare solliciti

3 ἄλλων ἐν ἀγάπῃ* σπουδαίοντες τὴν
vnitatem spiritus in vinculo pacis.

τὴν ἐνοσίχθοναν τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆ εἰρήνης.

Vnum corpus & vnus spiritus: sicut & vocati estis in vna

4 ἐν σαρκί καὶ ἐν πνεύματι, καὶ δὲ καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ
spe vocationis nostræ. Vno Domino, vna fide,

5 ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν. εἰς κύριον, μιᾷ πίστει,

vnum baptisma: Vnus Deus & Pater omnium, qui p̄ super om- p̄ est

6 ἐν βαπτίσματι, εἰς θεὸν καὶ πατέρα πάντων, ὁ ὢν πάντων,
& per omnia, & in omnibus vobis nobis.

καὶ δεῖ πάντων, καὶ ἐν πάντι ὑμῖν.

Vni autē cuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis

7 ἐνὶ δεῖ χάριτι ἡμεῖς ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆ δωρεᾶς
Christi. Idem dicit: Ascendens in altum, captiuam p̄ Propter quod

8 τοῦ χριστοῦ. διὸ λέγει, ἀναβὰς εἰς ὕψος, ἤγαγεν αἰχμαλώτων αἰχμαλώτων
duxit captiuitatem: & dedit dona hominibus. τεύω

τεύω αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκα δώματα τοῖς ἀνθρώποις.

Quod autē ascendit, quid est, s̄ non quia & descendit primum in ossi

9 τῆ ἀβύσσῳ, τί ὅστιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς
inferiores partes terræ? p̄ Ide descendens, ipse est & ascen- p̄ Qui descendit

10 τὰ κατώτερα μέρη τῆ γῆς, ὁ κατέβη, αὐτὸς ὄντι καὶ ὁ ἀνα-
dens supra omnes celos, vt adimpleret omnia. qui ascendit

βὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. πληρώσω

Et ipse dedit hor quidem Apostolos, s̄ hor autem Prophetas: quosdam

11 καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοῖς ἰσχυροῖς τοῦ δεῖ, πνευματικῶν
s̄ hor verò Euangelistas, s̄ hor autem pastores & doctores. s̄ alios

τοῦ δεῖ, ἐναγγελιστῶν, τοῦ δεῖ, ποιμένων καὶ διδασκάλων,

Ad Consummationem sanctorum, in opus ministerij, in p̄ consummatione

12 πρὸς τὴν καταρτισμὸν τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, εἰς
edificationem corporis Christi: Donec occurramus

13 ὁμοδομίῳ τῆς ἁγιότητος τοῦ χριστοῦ. μέχρι καταστήσωμεν εἰ
omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei,

πάντες εἰς τὴν ἐνοσίχθοναν τῆ πίστεως, καὶ τὴν ὁμογνωσίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ,

in vitam perfectam, in mensuram plenitudinis Christi: etatis

14 εἰς ἀβύσσον τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ χριστοῦ.
Vt nõ amplius simus s̄ p̄ sustinantes, & circumlati: s̄ iam s̄ parvuli

14 ἵνα μηκέτι ὡμεν νηπιῶν, κλωδωνίζομενοι καὶ περιφερόμενοι
p̄ circumferamur

nequitia ^{omni vento doctrinae, in} ^{alea} ^{hominum,}
 παντι ανέμω τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυθείᾳ τῆ ἀνθρώπων,
 *circumventio- ⁱⁿ ^{astucia} ^{ad} ^{infiltris} ^{infiltris.}
 nem erroris: ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης.
 ¶ illo per
 Veritatem facientes autē in charitate, crescimus in ipsum
 ἀληθεύοντες ἢ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ
 omnia, qui est caput, Christus. Et quorum corpus
 πάντα, ὅς ὄσιν ἡ κεφαλή, ὁ χριστός. ὃς οὖ πάν τὸ σῶμα
 connexum & compactum per omnem permissuram
 συναρμοζομένημενον καὶ συμπερικεκολλημένον ὄσιν πάσης ἀφῆς τῆ
 supraditionis, secundum operationem in mensura uniuscuiusque membri,
 ὀπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ἐν μετρω ἐνὸς ἑκάστου μέρους, τῆ
 augmentum corporis facti, in edificationem sui in charitate.
 αὐξήσαν τῶ σώματος ποιεί), εἰς οικοδομίαν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.
 Hoc igitur dico & fecificor in Domino, non amplius vos
 τὸτο οὐ λέγω καὶ μὴ πρόσεμα ἐν κυρίῳ, μικροί ὑμᾶς
 ambulare, sicut & reliqua Gentes ambulant in vanita
 ὀσετατέιν, κατὰ τὸ καὶ ἔστιν ὀσετατέιν, ἐν ματαιό-
 te ἢ mentis sua: Ostenturati cogitatione, existentes
 πη τῆ γούς αὐτῶν. *ἐσκοπομένοι τῇ ἀγνωσίᾳ, ὄντες
 alienati à vita Dei per ignorantiam
 † ἀπιλοτρειωμένοι τῆς ζωῆς τῶ θεοῦ, ὄξε τὴν ἀγνωσίαν τῆ
 existentiā in illis, propter obdurationem cordis ipsorum.
 οὐσαν ἐν αὐτοῖς, ὄξε τὴν πύρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν.
 Qui ^{adulescentes} semetipsos tradiderunt impudicitiae, in
 ἑτίτινες ἀπιληγκότες ἑαυτοῦ παρέδωκαν τῇ ἀσελείᾳ, εἰς
 operationem immunditiae omnis, in excessu.
 ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν ὀλεονείξι.
 Vos autem non ita didicistis Christum.
 ὑμᾶς δὲ οὕτως ἐμάθετε τὸν χριστόν
 Si tamen illum audistis, & in ipso edocistis, (sicut est
 ἐῖ γε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, κατὰ τὸ ὄσιν
 ¶ Deponite ^{veritas in} ^{Iesu,} ¶ Deponere vos secundam pristinam
 ὄποτι θῆμαι ἀλήθεια ἐν τῷ ἰησοῦ, † ὄποτι ὄξε ὑμᾶς καὶ τῆ ὀσετέραν
 *qui contumipitur ^{conuersionem} ^{veterem} ^{hominem} ^{corruptam} ^{secundum}
 ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον τῆ ὀσετέριαν κατὰ τὰς
 *Renouamini ^{desideria} ^{erroris.} *Renouari autem spiritu
 ὄπιθυμίας τῆς ἀπίτης ἀναεοῦ ὄξε δὲ τὴν πνεύματι
 ¶ induite ¶ qui ^{mentis vestrae:} ^{Et ἢ indare} ^{nouum} ^{hominem,} ^{¶ ipsum} ^{secu-}
 ὄσε ἡοῦς ὄ μὴ. καὶ ἐνδύσατε τῆ ἁγιανὸν ἀνθρώπον, τὸν κα-
 creatus est ^{dum} ^{Deum} ^{creatum} ⁱⁿ ^{infiltris,} [&] ^{sanctitate} ^{veritatis.}
 τὰ θεοῦ κηλόντα ἐν δικαιοσύμῃ καὶ ὄσίτητι τῆς ἀληθείας.
 *Propter quod ^{Idem} ^{deponentes} ^{mendacium,} ^{loquimini} ^{veritatem,} ^{quisquisque}
 διὸ ὄποτι ὄξε μὴοι τὸ ἑαυτοῦ, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ὄχε
 enim proximo suo: quoniam suus iouicem membra.
 καὶ τὸ πλῆσίον αὐτοῦ ὄπι ἐσμεν ἀλλήλων μέλη.
 ὄργιζεοτε

Irascimini, & * ne peccate. Sol non occidat super * nolite peccare
 26 ὀργίζετε ἑαυτοὺς καὶ μὴ ἀμύρταίτε. ὁ ἥλιος μὴ ὀφθαλμεῖτω ὅτι τῷ
 || iracundia vestra: Neque date locum diabolo. || Iracundiam vestram. Nolite dare
 27 παροργισμῶ ὑμῶν. μὴτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.
 P Furatus, non amplius furatur: magis autem laboret, || opere. P Qui furabatur iam
 28 ὁ κλεπτῶν μὴκέτι κλεπτέτω· μάλλον δὲ κοπιᾷ τῷ ἔργῳ.
 tans bonum propriis manibus, x habeat imperitiam || operando
 || suis quod bonum est: || unde tribuat
 29 χεῖρας ἔχοντι. πᾶς λόγος σαφὴς ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ
 opus habenti. Omnis sermo p patrie ex ore vestro non necessitatem patienti P malus procedat: || fidei,
 30 ἔκπορευέτω· ἀλλ' εἰ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χεῖρας,
 egredietur: sed si quis bonus ad edificationem * usus, fidei,
 ut det gratiam audientibus. Et ne contristate spiritum || nolite contristare
 31 ἵνα διδῆτε χάριν τοῖς ἀκούοις. καὶ μὴ λυπῶντε τὸ πνεῦμα
 sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis.
 τῷ ἁγίῳ τῷ θεῷ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἑπολυτεώσεως. σφραγίζω
 Omnis amaritudo, & excedenscensita, & ira, p & clamor, & blasphem & indignatio
 32 πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὄργη, καὶ κραυγὴ, καὶ βλασφημία
 collatur à vobis cum omni malitia. Estote autē
 33 μιᾶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀφ' ὑμῶν, σιωπῶντες καὶ κενὰ. ζήνετε ὡς ἀῖρα
 in aliis benigni, misericordes, condescendentes * voluistis, sicut inuicem
 εἰς ἀλλήλους ὡς ἡμεῖς, ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, χαρίζομενοι ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς
 & * Christus condonavit nobis. P Deus in Christo || vobis.
 καὶ ὁ χεῖρας ἔχαστα ἡμῶν.

C A P. V. Ε.

Estote ergo imitatores Dei, sicut P nati dilecti. P filij charissimi.
 1 Γίνεστε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητὰ.
 Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit
 2 καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἑαυτὸν ἑαυτοῖς
 nos: & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & ho- || ἑαυτοῖς
 3 ὅταν τῷ θεῷ, εἰς ὁσμὴν suavitatis. πορνείας δὲ καὶ
 omnis immundicia, aut auaritia, nec nominetur in vobis,
 πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεονεξία, ἢ ὄνομαζέσθαι ἐν ὑμῖν,
 sicut decet sanctos: Et obsequium, & bulhiloquium, aut scurril. * Aut turpitas
 4 καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, χαρίζομενοι ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς
 litas, * non conuenientia: sed magis gratiarum actio. * quæ ad rem non pertinent:
 5 πλεονεξίας, τὰ ἐν ἀκούοις· ἀλλὰ μάλλον ἐν χεῖρας.
 Hoc enim illis cognoscendum, quod omnis fornicator, aut immundus, || scitote intelligentes,
 6 τῷ βασιλείᾳ τοῦ χριστοῦ καὶ τοῦ θεοῦ. μὴδεὶς ὑμῶν ἀπο-
 aut auarus, p (qui est idololatra,) non habet hereditatem in P qui est idolorum seruus
 ἢ πλεονεξίας, ὡς ἔστιν εἰδωλόλατρες, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν
 regno Christi & Dei. Nemo vos se-

ducant in oculis verbis. propter hoc enim venit ira Dei in
πάντα κακοῖς λόγοις. ὅτι ταῦτα ἡ ἀρχὴ ἢ ἔργη τῆς ὀργῆς
filios diffidentis. Ne ergo efficiamini participes eorum.

* Nolite

καὶ υἱοῖς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν.

* filii

Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino. Ut
ἢ τε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ ὡς τέχνη.

Benivolentia est

lucis ambulare. (Nam fructus Spiritus in omni
φωτὸς περιπατεῖτε. ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν κάθε

bonitate, & iustitia, & veritate.) Probantes
ἀγαθωσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀληθείαν δοκιμάζοντες

* Deo.

* nolite commu-
nicare

συκοινωνεῖτε

quid sit beneplacitum Domino. Et ne communicare
τί ἐστι διαφθορῶν τῶν κυρίῳ. καὶ μὴ συκοινωνεῖτε τοῖς

operibus instructuosis tenebrarum, magis autem & redarguitis.
ἔργους τοῖς ἀκαρπιοῖς τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε.

* quoniam in
oculco sunt

Antem quae ar-
gumentur

* quod manife-
statur.

* Propter quod
qui dormis,

Nam oculis facta ab ipsis, turpe est & dicere.
τί γὰρ κρυφὴ γνώμῃ ὑπὸ αὐτῶν, ἀχρῆς ὅτι καὶ λέγειν.

Et omnia a lumine manifestantur. omne
τὰ ἢ πάντα ἐλεγχόμενα, ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερού.

enim manifestatum lumen est. Ideo dicit, Surge dormi-
γὰρ τὸ φανερόν, φῶς ὅτι. διὰ λέγει, ἐγεραι ὁ κα-

mias, & exurge a mortuis: & illuminabit te Christus.
δουθῶν, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὅπως αἰσῆται σοι ὁ χριστός.

ergo fratres
caute

Videte sicut quomodo accurate ambuletis: non quasi inperitios
βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἀσποφοί,

sed ut sapientes: Redimemus tempus: quoniam
ἐξαγοράζομαι ἀλλ' ὡς σοφοί. τῆς ἐξαγοράζομαι τὸν καιρὸν, ὅτι

mal

* Propterea nolite
berri sit Dei

* nolite inebriari
συνέτημι

μεθύσκε

* in

fed ut sapientes: Redimemus tempus: quoniam
ἀλλ' ὡς σοφοί. τῆς ἐξαγοράζομαι τὸν καιρὸν, ὅτι

dies mali sunt. Propter hoc ne facio imprudentes:
αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι. ὅτι τὸ μὴ γίνεσθε ἀφρονεῖς,

sed intelligentes quae voluntas Domini. Et ne in-
ἀλλ' ἀσύνετες τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου. καὶ μὴ μεθύ-
brimini vino, in quo est luxuria: sed implemini in Spiritu,

scilicet vino, in quo est luxuria: sed implemini in Spiritu,
σκεθεθῶν, ἐν ᾗ ἔστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,

Loquimini vobiscipsum psalmis, & hymnis, & canticis spiri-
λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς, καὶ ὑμνοῖς, καὶ ὡδαῖς πνεύ-
cordibus vestris talibus, cantantes & psallentes in corde vestro

μαθηταῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ
Domino: Gratias agentes semper pro omnibus in no-
κυρίῳ. εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὸ πάντων ἐν ὄνο-

mine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri:
κατὰ τὸ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς

* inquit

* Sicut

* sicut

Subiecti alii in timore Christi.
ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ χριστοῦ.

quia vir est caput mulieris, sicut & Christus
καὶ γυναικες τοῖς ἰσίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσασθε, ὡς τῷ

Domino: Quoniam vir est caput mulieris, sicut & Christus
κυρίῳ ὅτι ὁ ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ χριστός

caput

κεφαλὴ

fit,

(Quod est primum mandatum in promissione)
ἡ τις ἔστιν ἐπιτολή ἐν ἐπαγγελίᾳ.

Ut bene tibi fiat,
ἵνα δὲ σοὶ γένηται,

* sis vos nolite ad iracundiam pronoscere filios

& verba longius super terram.

Et si patres, pater & filii

ἢ ἔστι μακροχρόνιος ὅτι τῆς γῆς.

ἢ οἱ πατέρες, μηδὲ υἱοὶ

ad iram pronoscite natos vestros: sed educate illos in disciplina & correptione Domini. Serui, obedite

δείξατε ἢ δουλοῦ κυρίου.

οἱ δούλοι, ὑπακούετε τοῖς

ciensibus,

domini secundum caritatem, cum timore & tremore, in simplicitate

* ad oculum feruentem,

cordis vestri, sicut Christo: non secundum oculum seruientem,

καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ χειρῶν, μηδὲ ὄφθαλμοδουλείαν

quasi hominibus placente: sed ut serui Christi, facientes

ὡς ἀνθρώπων πατρὸς: ἀλλ' ὡς δεῦλοὶ τῷ κυρίῳ, παύοντες τὸ

bona voluntate

voluntatem Dei ex animo. Cum benevolentia seruientes sicut

δέλημα τῷ θεῷ ἐκ ἡγῆτος.

μετ' ἐυνοίας δεύλωντες ὡς

Domino, & non hominibus: scientes quoniam quodcumque

τῷ κυρίῳ, ἢ ἐκ ἀνθρώπων.

εἰδότες ὅτι ὃ ἐὰν π

recipiet

quod quisque fecerit bonum, hoc proportionabiliter a Domino, sine

ἐκείνος ποιήσει ἀγὰρον, τῷ το κομῶν τὸ παρὰ τὸ κυρίου, εἴτε

vos

seruus, sine liber. Et Domini eadem facite

δούλος, εἴτε ἐλεύθερος.

ἢ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε

* illis,

ad eos, remittentes minas: scientes quia & vester

de inimici

ἐπὶ ἀντιπῶν, τὸ ἀντιπῶν τῷ ἀπειθῶν εἰδότες ὅτι ἢ ὑμῶν

& illorum Dominus est in caelis, & personarum acceptio non est

ἢ ἀντιπῶν ὁ κύριος ἐστὶν ἐν οὐρανοῖς, ὁ ἀποστολῆς οὐκ ἐστὶ

De castro

apud eum. Reliquum, fratres mei, confortamini in

ἐπιπῶν αὐτῶν. το λοιπὸν, ἀδελφοὶ μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν

ἐνδύω

Domino, & in potentia virtutis eius. Audite

* vos

καρδίᾳ, ἢ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. τὸ ἐνδύωσθε

ut possitis

Paratumam Dei, ad posse vos stare aduersus

τῷ παροπλῆξιν τῷ θεοῦ, ὡς τὸ δυνάσθαι ὑμᾶς εἶναι ὡς

infidias diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio

* principes &

ταῖς μεσοδείας τῷ διαβόλου ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλη

aduersus sanguinem & carnem, sed aduersus principes, aduersus

rectores

ὡς ἄσμα ἢ σάρκα, ἀλλὰ ὡς τὴν ἀρχαίαν, ὡς τὰς

harum,

potestates, aduersus mundipotes, tenebrarum seculi huius,

δύστας ὡς τὸν κόσμον ὡς τὸν σκοτεινὸν τὸ αἰῶνος τῆς

contra spiritualia nequitias in caelestibus.

ὡς τὰ πνευματικὰ τὸ πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

* Propterea

ἀναλαμβάνατε ὅλα ὅσα ἀναλάβετε τῷ παροπλῆξιν τῷ θεοῦ, ἵνα δυνά-

vos

tis resistere in die milo, & omnia conf-

* in omnibus perfecti

ἵνα ἢ ἀντιπῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρίας, ἢ ἀπαντα κατῆρα-

ciuntis stare. Stare ergo succincti lumbos vestros

σῶντες ἑαυτοὺς. ἵνα ἢ ἀντιπῶν ἀντιπῶν τῷ οὐρανῷ ὑμῶν

in veritate & induiti lorica m iustitia,
 εν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὴν θώρακα τῆς δικαιοσύνης.
 Et calceati pedes in preparatione Evangelij
 15 καὶ τὰ ὑποπόδια τοῦ ποδὸς ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου.
 pacis: In omnibus asumentes scutum fidei:
 16 τῆς εἰρήνης· ὅτι πᾶσιν ἀναλαμβάνετε τὸ θυρεὸν τῆς πίστεως,
 in quo hostis omnia tela illius nequam ignis * nequissimi
 ἐν ᾧ ὁ δυνήσκει πᾶσι τὰ βέλη τῶ πονηρῷ τὰ ἄπεπυρωμένα πυρῶ
 extinguere. Et galeam salutis asumite, salutis
 17 * ὧσται· καὶ τὴν περικεφαλαίαν τῆ σωτηρίας ἀξιοῦτε, (γεννηθῆ
 & gladium spiritus, (quod est verbum Dei.)
 καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ.
 Per omnem orationem & obsecrationem orantes in omni
 18 ὡς πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντί
 tempore in Spiritu: & in ipso hoc vigilantes in
 καρδίᾳ, ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ το * ἀρχυπνοῦντες ἐν ἀρχυπνίᾳ
 omni instantia, & obsecratione pro omnibus sanctis,
 πᾶσιν προσκαρτερῆσαι καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶ ἁγίων.
 Et pro me: ve mihi detur sermo in aperitione oris
 19 καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῆ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός
 mei, & in fiducia, notum facere mysterium Evangelij.
 μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσω τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου.
 Pro quo legatione fungor in catena: ut in ipso libere lo-
 20 ὑπὲρ οὗ παρεσθῶ ἐν ἀλύσει· ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιασθῶ - ita
 quae, ut oportet me loqui. Ve autem sciat & vos quae
 21 μάς, ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἵνα ἢ εἰδῆτε καὶ ὑμῖν τὰ
 circa me. quid agam: omnia vobis nota faciet Tychicus, dilectum
 καὶ ἐμὲ, τι πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει τυχικός ὁ ἀγαπητός.
 frater & fidelis minister in Domino: Quem misi ad
 22 ἀδελφός καὶ πιστός διάκονος ἐν κυρίῳ· ἐν ἐπιμύθῳ πρὸς
 vos in illud ipsum, ut cognoscatis quae circa nos, & consolatur, hoc
 ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τὸ το, ἵνα γινώτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ ἀγαπήσῃ
 corda vestra. Pax fratribus & charitas
 23 τῶν καρδίας ὑμῶν. εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς ἐ ἀγάπῃ
 cum fide, a Deo Patre, & Domino Iesu Christo.
 24 ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶ ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦ
 Gratia cum omnibus diligentibus Dominum nostrum Iesum
 24 ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶ ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦ
 Christum in incorruptione. Amen. qui diligunt
 24 χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

Ad Ephesios scripta est a Roma per Tychicum.
 Πρὸς ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης ὡς τυχικός.

HHH

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

A D PHILIPPENSES

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΣΑΡΥΤ PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS & Timotheus serui
ΑΥΛΟΣ καὶ Τιμόθεος δούλοι
Iesu Christi, omnibus sanctis in
Ἰησοῦ χριστῷ, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν
Christo Iesu * existentibus in Philip-
χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὕσιν ἐν φιλιπ-
pis, cum episcopis & diaconis:
ποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις,
Gratia vobis & pax à Deo
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ,

Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.
Gratia ago Deo meo in omni memoria vestri,
εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ὅτι πάντῃ τῇ μνήμῃ ὑμῶν,
(Semper in vobis precatione mea pro omnibus vobis, cum
πάντοτε ἐν πάτῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ
gaudio deprecationem faciens.) Super communicatione vestra in
χαρῆς τῶν δέσμων ποιέμεθα, ὅτι τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς
Evangelium, à prima die usque nunc.
τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ ἀρχαίας ἡμέρας ἀρχὴ τῶ νῦν.
Confidens ipsum hoc, quia ille incipiens in vobis opus bo-
πεποιθὸς εἰναι τὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἀναρχὸς ἀρχὸς ἐν ὑμῖν ἔργον ἀνα-
num, perficiet usque in diem Christi Iesu: Sicut est
δόν, ὅτι τελέσει ἀρχὴς ἡμέρας χριστοῦ Ἰησοῦ. καὶ τοῦτο ὅτι
iustum mihi hoc sentire pro omnibus vobis, propter habere
δικαίον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι τὸ ἔχειν
me in corde vos, in & vinculis meis, & in defension-
με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, ἐν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολο-
ne, & confirmatione Evangelij, & communicatione mea
για, καὶ * βεβαίωσει τὸ εὐαγγέλιον, συγκοινωνοῖς μου τῆς
gratia omnes vos existens. Testis enim mihi est
χάριτος πάντας ὑμῶν οὕτως. μαρτυρὸς γὰρ μου ὅτι ἐστὶν ὁ
θεός,

* qui sunt
¶ diaconibus
¶ quodis oratio-
nibus vobis
¶ Evangelio
Christi
* qui cepit
ὅτι τελέσω
¶ eo quod habeam
¶ socios gaudij
mei
βεβαίωσει
* etc.

Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi.
θεός, ὡς ὀπιποδῶ παύτως ὑμᾶς ἐν σπλάγχθοις ἰησοῦ χριστοῦ.

Et hoc oro, ut charitas vestra copiosius magis ac

9 καὶ τὸ τοῦ φερσευχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἐπι μάλλον καὶ
magis abundet in scientia & omni sentu. * in

μαλλον φερσευχομαι ἐν ὀπιπνύσει καὶ πάσῃ αἰδιότητι,
Ad probandum vos, practiciam, ut sint sinceri. ¶ Vi probetis per-
tiora

10 εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ ἴδια φεροντα, ἵνα ἦτε εὐκρινεῖς
& p inoffens. in dicta Christi, repleti fructibus. ¶ sine offensa
fructu

11 καὶ ἀφροσκοποι εἰς ἡμέραν χριστοῦ, ἵνα πεπληρωμένοι καρπῶν
tullitiz eorum que per Iesum Christum, in gloriam & laudem Dei. πληροῦ

δικαιοσύνης. ἧν ἔχε ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.
Scire autem vos volo, fratres, quia que circa me sunt.

12 γινώσκων δὲ ὑμᾶς βόλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
magis ad profectum Evangelij veniunt.

μαλλον εἰς φερσευχὸν τὸ εὐαγγελίου ἡ ἐλήλυθεν.
¶ Itaque vincula mea manifesta in Christo pferi in ego. ¶ Ita ut
¶ fierent in omni

13 ὡς τε τῶν δεσμοῦ μου φανερεῖς ἐν χριστῷ ἡμεῶν ἐν ὅλῳ
prictoria, & ceteris omnibus. * Et plures. * in * Vi

14 τῶν περιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς πάσι καὶ τῶν πλείονας
¶ Itaque in Domino, p fratres vinculis meis, abun-

δῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ, ἵνα πεποιθότες τοῖς δεσμοῖς μου, πείσ-
dantiis audere impamide Dei verbum loqui. πείσθη
* auderent sine timore

σοτήρας τοῦ μὲν ἀφ' ἑσῶς τὸν τῶ θεοῦ λόγον λαθεῖν.
Quidam quidem & propter invidiam & concitacionem, quiddam autē & propter

15 πνὲς μὲν καὶ εἰς φρόνον καὶ ἔριν, πνὲς δὲ καὶ δι'
bonam voluntatem Christum predicant. * Aliquidem ex cōten. * Quidam autem

16 εὐδοκίαν τὸν χριστὸν κηρύσσουσιν. οἱ μὲν εἰς ἐξε-
tione Christum annuntiant non sincere, existimantes afflicto- ¶ presturam se
suscitare

δίας τοῦ χριστοῦ καταγγέλλουσιν οὐκ ἀγνῶς, οἱ μὲν οὖν εὐλί-
nem afferre vinculis meis, illi vero ex charitate: scien- p Quidam

17 ἵνα ὀπιφέρων τοῖς δεσμοῖς μου. οἱ δ' εἰς ἀγάπην, εἰδόν-
tes quoniam in defensionem Evangelij positus sum.

τες ὅτι εἰς ὑπολογίαν τὸ εὐαγγελίου κεῖμαι.
Quid enim? Animes omni modo, sine p scie, sine pveniens. * Dum

18 τί γὰρ, πλὴν παντὶ τρέπω, εἴτε φερσάσει, εἴτε ἀληθείᾳ,
Christus p annuntietur: & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. ¶ per occasionem
p annuntietur

χριστὸς καταγγέλλει) καὶ ἐν τῷ τῶ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρησσομαι
Scio enim quia hoc mihi proveniet ad salutem, per vestram

19 οἶδα γὰρ ὅτι τὸ τοῦ μοι * ἀποθήσει) εἰς σωτηρίαν ἔχε ἡ ὑμῶν ἀποδοξίῳ
orationem, & subministracionem Spiritus Iesu Christi,

δύσσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τῶ πνεύματος ἰησοῦ χριστοῦ,
Secundum expectationem & spem meam, quia in nullo

20 κατὰ τὴν ἀποπειραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ
* pudentiam: sed in omni fiducia, sicut semper, & nunc confundet

ἐσχημθῆσθαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρήσῃ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν

μεγαλιωσ
eū

magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem. *†* μεγαλιωθήσεται χριστός ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε βίῃ ζωῆς, εἴτε βίῃ θανάτου.

Quod

mori lacrum. *¶* si vis vivere in carne, hoc mihi discipulū, iacrum. *¶* si vis vivere in carne, hoc mihi discipulū, iacrum. *¶* si vis vivere in carne, hoc mihi discipulū, iacrum. *¶* si vis vivere in carne, hoc mihi discipulū, iacrum.

¶ est. Ignorant

fructus operis, & quid eligam non cognosco. καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἰρήσομαι ἐν ζωῇ ζωῆς.

ἐναλυσθ
autem

Coarctor autem est duobus: deficiū habens ad solvendi, & cum Christo esse, multo magis melius. *¶* ἀναλυσθαι, καὶ σὺ χριστῷ ἐῖδ'· πολλὰ μᾶλλον κρείσσον.

confidens,

Et permanere in carne, magis necessarium propter vos. τὸ ἵδ' ὀπιωρῆν ἐν τῇ σαρκί, ἀναγκαστέρον δι' ὑμᾶς.

gratulationis

Et hoc confidens, scio quia manebo & usque permanebo omnibus vobis, ad vestrum profectum & gaudium fidei. καὶ τὸ τοῦ πεποιθὸς οἶδ' ὅτι μὲν καὶ συμπορευθήσομαι πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως.

meum adventum

Et per gloriam vestram abundet in Christo Iesu in me, ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐν ἐμοί, *¶* ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐν ἐμοί.

conversaminis

per meam presentiam iterum ad vos. *¶* εἰς τὴν ἐμοῦ παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

eam venero, & videro

Tantum digne Evangelio Christi *¶* gerite vos, ut sive morientur & videris vos, sive abiens, audiam que de vobis, quia *¶* ἴνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

vanimes,

Et in vno spiritu, & vno animo, collaborantes fidei *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

in nullo terreatini

Et in nullo terreatini *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

quae illis est causa

Et in nullo terreatini *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

χαρίζω

Et in nullo terreatini *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

credatis

Et in nullo terreatini *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

passimiq;

Et in nullo terreatini *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

auditis de

Et in nullo terreatini *¶* ἵνα ἴδω ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι

CAP. II. B.

si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis.

focieray

si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis.

miserationis:

si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis.

Implete meum gaudium, ut idem sapiatis, eandem
 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονήτε, τὴν αὐτὴν
 charitatem habentes, unanimiter, & unum sentientes: Nihil ἑἰς ἑαυτὸν

ἀγάπῃ ἔχοντες, σύμφυτοι, τὸ ἐν φρονήματι μὴδὲν
 per contentione & inane gloriæ, sed ὀμολογῆσαι αὐτῷ ἢ neque per
 ἄλλῃ ἐπιθεῖαν ἢ κακοδοξίαν, ἀλλὰ τῆ ταπεινοφροσύνη ἄλλῃ
 aliter arbitantes superiores sibi ipsi: Non quæ sua ἰνικειν
 sunt

λοῖς ἡρώμῆμοι ἀσφρέχοντες ἑαυτῶν μὴ τὰ ἑαυτῶν
 singuli & considerate, sed & aliorum vnaquisque.
 * considerantes, sed ea quæ

ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ γὰρ τὰ ἑτέρων ἕκαστος.
 Hoc enim & sentiat in vobis, quod & in Christo Iesu: ἢ sentite

ἥτο ἡδὲ φρονεῖτω ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 Qui in forma Dei ὤκωντος, non ὀρανem ὀρτανis ὀffe ὀ cum esset.

ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὤκωντος, ἢ ἀρπαγμὸν ἠγάπησεν τὸ ἐξ
 ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὤκωντος, & habitum inuentus ὀμοιοῦται
 pari Deo: Sed semetipsum exinanivit, formam serui acci- xequalem

ἕκαστος ἀλλ' ἑαυτὸν * ἐκένωσε, μορφῇ δούλου λα- κενοῦ
 piens, in ὀμοιοῦτῃ hominum factus, & habitu inuentus ὀμοιοῦται
 ὤκωντος, ἐν ὀμοιοῦματι ἀνθρώπων ἠρώμῆμοι, & ἡμῶν εὐραδῆς
 ut homo. Humiliauit semetipsum, factus obe- obei

ὡς ἀνθρώπου * ἐταπεινώσεν ἑαυτόν, ἠρώμῆμος ὑπὲρ ταπεινῶ
 diens usque ad mortem: mortem autem, crucis. ἢ Ideo & ὀ Propter quod

κρως μᾶλλον θανάτου, θανάτου δὲ, σωθεῖν. διὸ καὶ ὁ
 Deus illum superexaltavit, & donavit illi nomen ὀ super ὀ quod est
 Θεοῦ αὐτὸν ὤκωντος, & ἕχαρίσματο αὐτῷ ὀνομα τὸ ὤκωντος
 omne nomen. Ut in nomine Iesu omne genua flectantur,

πάν ὄνομα ἵνα ἐν τῷ ὄνοματι Ἰησοῦ πάν ὄνομα ἕκαστος
 celestium, & terestrium, & infernorum: Et omnis

ἐπουρανίου καὶ ὀπταίου, & καταχρονίων, καὶ πάντα
 lingua canescatur, quia Dominus Iesus Christus, in gloriam
 ὄκωντος ὄκωντος ὄκωντος, ἐπὶ κλέους Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν
 Dei Patris. Itaque, ὀ dilecti mei, (sicut semper ὀ est

Θεοῦ πατρός. ὡς τὲ, ἀγαπητοῦ μου, καὶ δὲς πάν ὄκωντος
 obedistis mihi, non in presentia mea tantum, sed & nunc ἢ meis
 ὀπταίου μου, μὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ & νῦν
 multo magis in absentia mea, cum metu & tremore vestri ὀ

πολλὰ μᾶλλον ἐν τῇ ὀπταίᾳ μου μὴ φόβου καὶ τρόμου ὀ αὐτῷ
 salutem adoperamini. Deus enim est ὀ officium in ὀ qui operatur

ὑμῖν καὶ τὸ ὀπταίᾳ μου. ὁ Θεὸς γὰρ ὄκωντος ὀ ενεργῶν ἐν
 vobis & velle, & perficere, pro benevolentia. bona voluntate.

πάντα ποιεῖτε χαρὶς ὄκωντος, καὶ ὀδοξοῦσθε μὴδὲν.
 Omnia ὀ facite sine ἢ ira, & ὀ discipulationibus: ὀ autem
 ὀ in murmuratio- nibus, ὀ in phzitationibus

ἵνα ἠμῶν ἀμεμπτοὶ καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ, ἀμώμητα
 in medio nationis prauæ & perueræ, ἢ in quibus splendete sicut stelle
 ἐν μέσῳ ἠμῶν ὀδοξοῦσθε, & ὀδοξοῦσθε, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς
 ὀ in quibus splendete sicut stelle ἢ in quibus splendete sicut stelle
 ὀ in quibus splendete sicut stelle ἢ in quibus splendete sicut stelle

CAP. II.

Epistola Pauli

gloriam meam

luminaria in mundo:

Verbum vitæ continenter, ad gloriationem

vacuum

Φωσφῆρες ἐν κοίτην

λόγον ζωῆς ἐπεχοντες, εἰς καιρὸν 15

immolator, supra

ἐμοὶ εἰς ἡμέραν

χριστοῦ, ὅτι ἐκ εἰς καγόν ἐδραμον, καὶ εἰς καγόν

sacrificium & obsequium

lab orati.

Sed si & liber super hostia & su

καταίδω

ἑσπέρια σου

ἀλλ' εἰ καὶ σπένδομαι ὅτι τῆ ἰουία καὶ λει- 17

me

τούρλια τ' πίστεως ὑμῶν,

χαίρω καὶ συγχαίρω πάνιν ὑμῖν

Id autē ipsum & vos gaudete, & congratulamini mihi.

τὸ δ' αὐτὸ καὶ υμῖν χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. 18

Spero autē in Domino Iesu Timotheum scire mittere

ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ ἰησοῦ,

πρόθεον ταχέως πέμψαι 19

ad vos

ὑμῖν, ἵνα κατὰ ἐμφύλην,

γνοῖς τὰ θελήματά μου

cognitis

enim habeo ynnamimem, qui

pergamur ea que circa vos curamus in.

nam

ἔχω ἰσθ' ἑσπέρια σου,

ἐπεὶ γνησίως τὰ θελήματά μου μεμνήσκει

pro vobis sollicitus

Omaes enim ea que in ipso sunt quærit, non ea que

Christi Iesu.

me

οἱ πάντες γὰρ τὰ ἐαυτοῦ ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ χριστοῦ ἰησοῦ.

11

sunt

τὸν δ' δοκιμῶν ἀπὸ γινώσκου, ὅτι ὡς πατὴρ τέκνον, σὺ

me servavit in evangelium. Hunc quidem igitur 13

Experimentum autem

ἐμοὶ ἐδούλωσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον.

12

euangelio.

me ad vos

ἐλπίζω πέμψαι,

ὡς ἀνὰ πίστιν τὰ θελήματά μου, καὶ ἐπι- 14

sunt, mox.

πείθει. δὲ ἐν κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσεται.

14

ad vos.

ἀγαθὸν δὲ ἐκζητήσω, ὅπως ἐσθλὸν τὸ ἀδελφόν, καὶ σὺ

operatore, & commilitonem meum, vestrum autē apollolum, & ministrum 15

necessitatis meæ

ἔργον, συστρωτήριον μου, ὑμῶν δὲ ἀποστολόν, καὶ λειπέρην

15

quidem desiderabat

τὴν χρείαν μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς

16

erat, propterea

ὅτι πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδελφονέων, διότι ἀκούσατε ὅτι ἡ θεότης

16

illum infirmum. Nam &

καὶ γὰρ ἡθελέθησε ἐπιδοκίμασθαι πάντων, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸν

17

vique ad mortē,

ἠλέησεν ἢ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ ἵνα μὴ λύπην ὅτι

17

sciam

tristitiam haberem.

18

Estimantius

λύπην χάρι.

18

vivo illo,

ἰδόντες αὐτὸν, πάλιν χαίρετε, καὶ γὰρ ἀλυπότερος ὢ.

18

sum honore

πεσοδὲ χάρι εὐὸ αὐτὸν ἐν κυρίῳ μὲν πάσης χάριτος, καὶ τοῦ

19

τοῦ ἔργου ὑμῶν ἐχέτε

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

quia propter opus

ἐπεὶ ἵνα ἡμεῖς ἐχέμεν τὸ ἔργον τῆς χάριτος ὑμῶν

19

¶ quæ est ex mortuis.

occurram ad resurrectionem *† mortuorum.*
κατ'αντίστον εἰς τὴν Ἕξανάστασιν ἧστ' ἡ γενεῶν

Non quid. οὐχ ὅτι

iam acceperim, aut iam perfectus sum, sequor autem si & comprehensam in quo & comprehensus sum à Domino Iesu Christo.
ὡς, ἐφ' ᾧ ἡ κατελήφθην ἀπὸ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

καταλαμ-
βάνω

¶ sunt
¶ ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum.
* destinatum

Frates, ego meipsum non arbitror comprehensisse, unum autem, quæ quidem retro *¶ obliuiscens,* *† in qua verò ante*
ἦ, τὰ μὲν ὁπίσω ἔπιλανθάνω. *†* τοῖς δὲ ἐμπροσθεν

ἐπεκτείνω. *†* *Ad *scorum persequor, ad br-*
ἐπεκτείνω. *†* σκοπόν διώκω, ὅτι τὸ βρα-
uium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu.
βραίων τῆς αἰῶν κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

¶ Quicumque
¶ sunt,

¶ Quicumque ergo perfecti *¶*, hoc sentiamus: & si quid aliter sc-
ἴτε, οὗτοι οὖν τέλειοι, τὸτο φρονέτω. *†* καὶ εἰ πῆτιέρος φρο-
pitis, & hoc Deus vobis reuelabit. Verumptamen ad
νεῖτε, ἡ τὸτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει. *†* πλὴν εἰς 16

¶ In
* permanētius
¶ vs. *¶* sapiamus.
eos qui

quod peruenimus, *† eadem *incedere regula,* *† idem *†*sapere.*
ὁ ἐφθάσει μὲν, τὰ αὐτῶν σοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.

*formam nostram.

Imitatores mei estote, fratres, & obseruate *†*
συμμιμηταὶ μου γίνεσθε ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τὰ οὐτῶν
ambulantes, sicut habetis *†* exemplum nos. Multi enim
περιπατοῦντες κατὰ οὗτον ἔχετε τύπον ἡμῶν. πολλοὶ γὰρ

¶ est,

¶ qui
* autē conuersario

ambulant, quos sepe dicebam vobis, (nunc autem & sens-
περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων
dico) inimicos crucis Christi: Quorum finis
λέγω, τὰς ἐχθρὰς τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστοῦ. ὧν τὸ τέλος 19

¶ vnde

¶ nostram

interitus, quorum Deus venter *†*, & gloria in confusione ipsorum,
ἀπώλεια ζωῶν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, ἡ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν,
sibi terrena *†* sapientia. *†* Nostra *†* enim *†* administratio
οἱ τὰ ἐπιγεια φρονεοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολιτ. διμα 20

in cælis est. *†* *†* ex quo etiam Saluatorem expectamus Do-
ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ὃς οὐ καὶ σωτήρα ἀποκατεχόμεθα κῆ-
niaum *†* Iesum Christum: Qui reformabit *†* corpus
ειὸν ἰησοῦ χριστοῦ. ὃς μετασχημάσει τὸ σῶμα ἡ 21

claritatis
* qua etiam possit

humilitatis nostræ, ad *†* esse illud conformatum cor-
ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ ἡμεῶν αὐτὸ σύμμορφον τῷ ἑσ-
pōri *†* gloria suæ, secundum operationem *†* posse eum *†*
ματι *†* δόξης αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ
subicere sibiip̄s omnia.
ὑποτάξαι αὐτῶν τὰ πάντα.

charissimi
¶ desideratissimi,
meum

Itaque, fratres mei dilecti & dilectissimi, gaudium &
Ὡς τε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ὀπιποδητοὶ, χαρὰ καὶ
σεφαιός

& esurire, & abundare, & penuriam pati.
καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν, καὶ ὑστερεῖσθαι.

¶ qui confortat
ἐνδυναμῶν
¶ bene

Omnia possum in eo ¶ *carroborante me Christo.*
πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἑνδυναμῶντι με χριστῷ 13
Veritatem *epulo* fecistis communicantes me tribulationi.
στλήν κληῶς ἰποιήσατε συγκοινωνήσαντες με τῇ θλίψει. 14
Scitis autem & vos Philippenses: quod in principio euan-

¶ profectus sum

θίστατε δὲ καὶ ὑμεῖς, φιλιππησίους, ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆ ἐυαγ- 13
gelii, quando *exy* à Macedonia, nulla mihi ecclesia
ἤλθει, ὅτε ἄλλοθεν ἀπὸ μακεδονίας, οὐδὲ μία μοι ἐκκλησία
communicavit in rationem *rationis & acceptiois, si non vos soli.*
κοινωνήσεν εἰς λόγον *δοσεως καὶ ληψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι.*

¶ dati & accepti, nisi

¶ Thessalonicam

Quia & *1a Thessalonica* & semel & his in usum mihi
ὅτι καὶ ἐν θεσσαλονικῇ καὶ ἀπαξ ἔχθεις εἰς τιμὴν χρεῖαν μοι 16
misistis. Non quia quæro *datum, sed re-*

¶ datum;

ἐπέμψατε οὐχ ὅτι ὀφείζω τὸ δόμα, ἀλλ' ὅτι- 17
quiro, fructum abundantem in rationem vestram.

¶ Habeo
¶ acceptis

ζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν.

¶ misistis,

¶ *Accepi autem omnia, & abundo: repleto solum & acci-*
ἀπὸ χαρῆς πάντα, καὶ περισσεύω πληρῶμαι δόξας- 18
piens ab Ephraimito ex quo 1a vobis, odorem suavitatis,
μην ὡς ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν εὐωδίας,
hostiam acceptam, beneplacentem Deo.
θύσιαν δεκτικὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ.

¶ autem
¶ omne deside-
rium

¶ *At Deus meus implet omnem usum vestrum secundum*
ὁ δὲ θεὸς μου πληρῶσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ τὸν 19
dilectas suas in gloria, in Christo Iesu. *At Deo, &*

¶ autem,

πᾶσιν αὐτῷ ἐν δόξῃ, ἐν χρεῖσιν ἰησοῦ. τῷ ὃ θεῷ, καὶ 20
Patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.

¶ in eum sunt

πᾶσι ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τὸ αἰῶνας τῆς αἰῶνων. ἀμήν.
Salutate omnem sanctum in Christo Iesu.

¶ sunt

ἀγαπᾶσατε πάντας ἀγίους ἐν χρεῖσιν ἰησοῦ. 21
Salutant vos qui cum me fratres. salutant vos

¶ nostri
¶ spiritum vestro.

ἀγαπᾶσον ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί· ἀγαπᾶσον ὑμᾶς 22
omnes sancti, maxime autem qui de Cesaris domo est.

πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς καίσαρος οἰκίας.
Gratia Domini Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.
ἢ χάρις ἡ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. 23

*At Philippenses scripta est à Roma
Πρὸς φιλιππησίους ἔγραψεν ἀπὸ ρώμης
per Ephraimitum.
ὡς ἐπαφροδίτου.*

SANCT

SANCTI PAULI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ

AD COLOSSENSES
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS Aποστολος Ιησου
ΑΓΛΟΣ ἀπέσταλθη ἰησοῦ
Christi per voluntatem Dei, &
χειρὸς θεῆς θελήματος θεοῦ, καὶ
Timotheus frater, Iis qui in * sunt
πρωτόθεος ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν
Coloſſi: sanctis & fidelibus fratri-
κολοσσαῖς ἀγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελ-
bus in Christo: † Iesu
φοῖς ἐν χειρὶ αʹ.

Gratia vobis, & pax à Deo Patre nostro, & Domino
7 χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
Iesu Christo. Gratias agimus Deo, & patri Domini
ἰησοῦ χειρὸς θεοῦ, ἐν χειρὶ οὐκ ἔστιν ἡμῶν, καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, semper pro vobis orantes,
ἡμεῖς ἰησοῦ χειρὸς, πάντοτε ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι,
Audientes fidem vestram in Christo Iesu, & dilectio-
4 ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγα-
nem quae in omnes sanctos, Propter spem quae habetis
5 πειν τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους. θεῆς τὴν ἐλπίδα
repositam vobis in caelis, quam praesudistis in
τὴν ἀποκαθάρσιν ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἧς ἀποκαθάρσατε ἐν
verbo veteris Evangelij * Pervenistis † Quod pervenit
6 τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τῆς εὐαγγελίου, τῆς παρόντος
ad vos, sicut & in universo mundo: & desit fructus. † est,
eis ὑμῶν, καὶ δὸς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, ἧς ἐστὶ καρποφορέ-
eas, & crescent, sicut & in vobis, ex qua die
μῶν, καὶ ἀυξάνομενον, καὶ δὸς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας
audistis & cognovistis gratiam Dei in veritate: † ὅτι γινώσκει
Sicut didicistis ab Epaphra dilecto confervo nostro, charissimo
7 καὶ δὸς τὸ μάθετε ἀπὸ ἐπιφρα τῆς ἀγαπῆσθε σὺν δὲ ἅλλοις ἡμεῖς, μαν θάνα

¶ Iesu:

qui est fidelis pro vobis minister Christi:

¶ manifestavit

ὅς ἐστι πρὸς ὑμᾶς ἀγαπῶν ὁ θεὸς ἡμῶν

Qui etiam declaravit nobis vestram dilectionem in spiritu,

ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.

¶ Ideo

Ἔνεκα τούτου καὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἡσυχίας ἡμετέρας ἠκούσαμεν, οὐ παύομεθα

pro vobis orantes & postulantes, ut implicamini

ὑμῶν ὑμῶν προσευχῶν, καὶ αἰτημάτων, ἵνα πληρωθῆτε

agnitionem voluntatis eius, in omni sapientia & intellectu

τῆν ὁπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ σωείᾳ

spirituali, Ambulare nos digne Domino in

πνευματικῇ, ἀπειπατοῦ ὑμᾶς ἀξίως τὸ κυεῖν εἰς

amorem gratiam, in omni opere bono fructificantes, &

πᾶσαν ἀρεσκίαν, ἐν παντί ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες, καὶ

crescentes in scientiam Dei: In omni

ἀυτῶν ἀνοήτοι εἰς τὴν ὁπίγνωσιν τοῦ θεοῦ ἐν πάσῃ

¶ Virtute confortari
¶ potentiam claritatis

ἡμετέρας δυναμει δυνάμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς

omni patientia & longanimitate cum gaudio:

πᾶσαν ἰσομονοιᾶ καὶ μακροθυμίᾳ μετὰ χαρᾶς.

Gratias agentes Deo, & Patri sibi idoneos facimus

ἐνχαριστοῦντες τῷ θεῷ, καὶ πιστῇ τῷ ἡμῶν ὄψει

nos in partem fortis sanctorum, in lumine.

ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τοῦ ἁγίου ἐν τῷ φωτί

¶ ῥύομαι

Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transf-

tulit in regnum sibi dilectionis lux:

ἔβησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ

In quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum:

ἐν ᾧ ἔχουμεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creatura:

ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τὸ ἀόρατον, ἀσπρότοκος πάσης κτίσεως.

Quoniam in ipso condita sunt universa quae in caelis, & quae

ἐν αὐτῷ ἐκτίθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ

in terra, visibilia & invisibilia, siue throni, siue do-

ἑπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυ-

minationes, siue principatus, siue potestates: omnia per ipsum &

εἰσότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ

¶ ἰπλο

in ipsum creata sunt: Et ipse est ante omnes, &

εἰς αὐτὸν ἐκτίθη.

καὶ αὐτὸς ἐστὶν πρῶτος πάντων, καὶ πᾶ

omnia in ipso constant: Et ipse est caput

παντῶ ἐν αὐτῷ σώσθηκε καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλή

corporis Ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex

τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἐστὶν ἀρχὴ, ἀσπρότοκος ἐν

moribus: ut sit in omnibus ipse primatum tenens.

τοῦ κεφαλῶν ἵνα ἡμεῖς ἐν πάντι αὐτὸς ἀσπρότοκος

19 ^{Quia in ipſo conſolacuit, omnem plenitudinem inhabitare:}
 ὅτι ἐν αὐτῷ ἑδωκεντε, πᾶν τὸ πλῆρωμα κατοικήσαι. ^{εὐδοκῶ}
 Et per eum ^{reconciliare omnia in ipſum,} ^{paci-}

20 ^{ficans per ſanguinem crucis eius, per eum, ſine que in}
 καὶ δι' αὐτῆς ἑσκατελλάξαι πᾶν τὰ εἰς αὐτὸν, εἰρήμο-
 ποιήσας ^{ἡμᾶς τὸ αἵματος τοῦ ſταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτῆς, εἴτε τὰ ἐπι}
^{* terra, ſiue que in caelis.} ^{Et vos aliquando * terris || ſunt:}

21 ^{ῥ-existentſ alienatoſ & inimicoſ} ^{mente, in} ^{ῥ cum effectualie-}
 ἦνται ἀπὸ πολλοῦ καιρῶν καὶ ἐχθροὶ τῆ ἔλπίδος, ἐν τοῖς
^{operibus mali:} ^{Nunc autem reconciliauit in} ^{nati, & inimici}
^{* ſente,} ^{ſente,} ^{ſente,}

22 ^{corpore carnis eius per} ^{morrem,} ^{* ſibi} ^{vos} ^{|| exhibere}
 ἔργοις τοῖς ποικροῖς. ^{καὶ ὑμᾶς ποτε}
 ὧματι τῆ σαρκὸς αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ θανάτου, ^{παρουσιάσας ὑμᾶς}
^{ſanctos & immaculatos, & inculpatos coram ipſo.} ^{* irrepheſſibiles}

23 ^{Si tamen permaneteſ} ^{fidei} [&] ^{ῥ firmi,} ^{|| in fide}
 εἰ γε ἀπῆμυτε τῆ πίſτει τε θεμελιωμένοι καὶ ἐδραίοι,
^{& * non tranſmutaſ} ^{ſpe} ^{Euangelij} ^{* immobileſ}
 καὶ μὴ μετακινούμενοι ὑπὸ τῆ ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου ^{μετακινῶ}
^{quod auditiſ,} ^{predicati in vniuerſa} ^{creatura que || ſub} ^{* quod predica-}
 ἔκκουσατε, τὸ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῆ γῆ τοῦ
^{caelo, cuius factuſ ſum ego Pauluſ miniſter.}

24 ^{ῥ Nunc gaudeo in} ^{paſſionibus meoſ} ^{pro vobis} [&] ^{* rir-} ^{ῥ Qui}
 νῦν χαρῶ ἐν τοῖς παθήματι μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀ-
^{ſue readimpleo} ^{deſectioſ} ^{afflictioſ} ^{Chriſti in} ^{car-}
 ταναπήρω τὰ ὑπερήματα τοῦ θλιβεῶν τοῦ χριστοῦ ἐν τῇ σαρ-
^{ne mea, pro} ^{corpore} ^{eius, quod eſt} ^{ecclēſiæ}
 κί μου ὑπὲρ τοῦ ὧματι αὐτοῦ, ὅστιν ἡ ἐκκλησία
^{Cuiuſ factuſ ſum ego miniſter, ſecundam} ^{diſpenſationem} ^{Dei}

25 ^{* datam mihi in} ^{|| vos,} ^{implere} ^{verbum} ^{Dei,} ^{* que data eſt}
 τῷ δοθέντι μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
^{Myſterium} ^{ſeculid} ^{abſconditum} ^{ſeculū,} [&] ^{ῥ quod factu}

26 ^{generatioſibus, nunc autem} ^{manifeſtatum eſt} ^{ſanctiſ eius,} ^{Φανερόſ}
 τὸ μυστήριον τοῦ ἀποκαρυμωμένου ὑπὸ τοῦ αἰῶν, καὶ
^{Quibꝰ voluit} ^{Deuſ notum} ^{facere} ^{* que} ^{diuitiæ} ^{gloriz} ^{|| notat}
 εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς γνωρίσαι τίς ὁ πλοῦτοῦ τοῦ θεοῦ
^{|| myſterij} ^{huiuſ} ⁱⁿ ^{Geſtibus,} ^{ῥ qui eſt} ^{Chriſtuſ,} ⁱⁿ ^{vobis,} ^{|| ſacramenti}
 τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεſιν, ὅς ἐſτι χριſτὸς ἐν ὑμῖν, ἢ
^{ſpeſ} ^{gloriz,} ^{Quem} ^{noſ} ^{annuntiamuſ,} ^{|| admo-} ^{corripienteſ}

28 ^{menter} ^{omnem} ^{Domineſ,} [&] ^{docenteſ} ⁱⁿ ^{omni} ^{ſapientia,}
 ἐλάτεις τῆ δόξης ἐν ἡμῖν καταγγέλλουſ, οὐδε-
 τωμῶτεſ πάντα ἀνθρώπων, καὶ διδάσκοντεſ ἐν πάσῃ σοφίᾳ,

CAP. II.

Epistola Pauli

* exhibeamus
¶ perfectum
¶ certando
quam operatur

ut ^{* sibi} omnem hominem in Christo Iesu:
ἵνα ^{* ἀποστήσωμαι} πάντα ἀνθρώπων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
In quod & laboro, ^{¶ asserunt} secundum operationem eius
εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος καὶ τίμω ἐνεργεῖαν αὐτοῦ
^{¶ operatum} in me in virtute.
τίμω ἐνεργησόμενος ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

CAP. II. β.

* qualem sollicitu-
dinem
¶ pro
¶ fuit Laodiciz,
& quicunq;
¶ sublimitate
¶ didicistis
¶ lo
* decipiat
¶ diuinitatis

Volo enim vos ^{¶ scire}, ^{* quantum certamen} habeam pro vobis,
Θέλω γὰρ ὑμῶς εἰδέναι ἡλικὸν ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν,
& ^{¶ iis qui p in Laodicia,} ^{¶ quosque non viderunt} faciem
καὶ ἦν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐκ ἐώρακασιν τὸ πρῶτον
meam in carne: ^{¶ Ve} ^{¶ confulentur} corda ipsorum,
παρακαλί- μου ἐν σαρκεῖ. ἵνα [†] ἀποβληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν;
^{¶ compatiarum} in charitate, & in omnes diuitias ple-
μαὶ ^{¶ inhaerenti} Συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦστον τῆ πλου-
nitudinis intellectus, in agnitionem mysterij ^{¶ Dei,}
ροφίας τῆ σοφίας, εἰς ὁπίγνωσιν τῆ μυστηρίου τῆ θεῶ,
& Patri, & Christi*. In quo sunt omnes
καὶ πατέρης, καὶ τῆ Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ
theauri sapientie, & scientie absconditi.
Ἐποικνεῖ τῆ σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.
¶ sublimitate Hoc autem dico, ^{¶ ut nemo vos decipiat} in ^{¶ sub-}
ποδοῦ δε λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς ^{¶ ἀπαλογίξῃ} ἐν πει-
¶ Nam etsi corpe- ^{¶ bilitate sermonum.} ^{¶ si enim e-} ^{¶ carne} ^{¶ absom,} sed
re absens sum, ^{¶ σαρολογία.} εἰ γὰρ καὶ τῆ σαρκὶ ἀπειμι, ἀλλὰ τῶ
spiritu vobiscum sum, gaudens & videns vestrum
πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τίμω
τῶν, καὶ τὸ σθένος τῆ εἰς Χριστοῦ πίστεως ὑμῶν.
¶ est * Christo, ^{¶ ordinem,} & firmamentum eius quæ in ^{¶ Christianis} ^{¶ fidei} ^{¶ ventis.}
Sicut ergo accepistis ^{¶ Christum Iesum Dominum,} in ipso
ὡς οὐ παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸ κυρίον, ἐν αὐτῷ
ambulate: ^{¶ Radicati} & ^{¶ superedificati} in
¶ didicistis, ^{¶ ipso,} & ^{¶ confirmati} in ^{¶ fide,} sicut ^{¶ edocati} ^{¶ estis.}
αὐτῷ, καὶ βεβασιωμένοι ἐν τῇ πίστει, καὶ δὲς ἐδιδάχθητε,
¶ lo ^{¶ abundantes} in ^{¶ ea} in gratiarum actione. ^{¶ videte} ^{¶ ne}
πεποισμένοι ἐστέ ἐν αὐτῇ ἐν χαρισίᾳ. ^{¶ βλέπετε} ^{¶ μή}
¶ decipiat ^{¶ quis} vos ^{¶ sit} ^{¶ abigent} per ^{¶ philosophiam,} & inquam
πίστος ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆ φιλοσοφίας καὶ κενῆς
fallaciam, secundum ^{¶ traditionem} ^{¶ hominum,} secundum ele-
απάτης, καὶ τίμω ἀθεοσύνην τῆ ἀνθρώπων, κατὰ τὰ σοι-
menta mundi, & non secundum Christum. ^{¶ Quia} ^{¶ in} ^{¶ ipso}
¶ diuinitatis ^{¶ inhabitat} ^{¶ omnis} ^{¶ plenitudo} ^{¶ diuinitatis} ^{¶ corporaliter.}
στὶ ἐν αὐτῷ
κατοικεῖ πάντῃ τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς

- Et estis in illo repleti, qui est caput omnium
 10 και εστε εν αυτω πληρωμενοι, ος εστιν η κεφαλη πρινης
 principatus & potestatis: In quo & circumcisi estis
 11 αρχης και εξουσιας εν ω και περιετμηθητε
 circumcissione non manu facta, in per exuione corporis
 περιετομη χειροποιητω, εν τη απεκδυσει το σαματ
 peccatorum carnis, in circumcissione Christi:
 αμυρτων τ σαρκος, εν τη περιετομη το χρισου
 Consepulti ei in baptismo, in quo & conexcitati
 12 ζωταφεντες αυτω εν τω βαπτισματι, εν ω η συνιζερ
 estis per fidem operationis Dei suscitanti illum
 13 οτε εζητε εν τω νεκρω εν τω νεκρω εν τω νεκρω
 delictis, & per pruptio carnis vestre, con-
 14 σαπιματα, και τη ακροβυσια τ σαρκος υμων, σω-
 uiniscant vos cum illo, condanans vobis omnia
 ζωπισην υμας στω αυτω, χαρισμα υμων και τα
 delicta, Delens illa aduersus vos chiro-
 15 σαπιματα εξαλειψας το καθ ημω χειρο-
 graphum delictis, quod erat subcontrarium vobis, & ipsum
 16 γραφον τοις δογμασιν, ο ου υπεραντιον ημιν, και αυτο
 nulle de medio, affugens illud crucis
 17 τ ηρε εν τω μεσου, προσηλωσας αυτο τω σταυρω
 Expolians principatus, & potestates tradu-
 18 απεκδυσαμενος τας αρχας, και τας εξουσιας εν δειμα-
 xit in libertate, triumphans illos in seipio.
 19 πση εν παρησια, θριαμβευσας αυτοις εν αυτω
 Ne ergo quis vos iudicet in cibo, aut in potu, aut
 20 μη ουω τις υμας κρινετω εν βρωσει, η εν ποσει, η
 in parte festi, aut nouitate, aut sabbatorum:
 21 εν μερει εορτης, η νομιμιας, η σαββατων
 Quz sunt umbra futurorum, et corpus Christi.
 22 ο ουω ουα ημω μαλλον των, το η σωμα τ χρισου
 Nemo vos seducat, volens in humill-
 23 μηδεις υμας καταβραβδετω, δελων εν ταπεινοφρα-
 tate & religione angelorum, quz non vidit incedens
 24 σιωη και θρησκεια ημω αγγελων, α μη εωρακεν εμιατων
 frustra inhaus a sensu carnis suz:
 25 η κη φισου μη ενωσθη τοις τοις σαρκος αυτε
 Et non tenens caput, ex quo totum corpus per
 26 και ου κρατην τω κεφαλη, εξ ου παν το σωμα εζη
 necus & coniunctiones subministratum, & constructum,
 27 αφωη και σωδισμων εταχρησθημενον, η συμβεβαλυμενον,
 Si accepit augmentum Dei. Si ergo mortui estis cum
 28 αυζητε τω αυξησιν τ θεου, η ουω απεθανετε στω

Phoius || adhuc

Christo, ab elementis mundi & quid sit inquam viventes in mundo
τῶ χριστῷ, ἀπὸ τῶ στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ
dogmaticis
Nescitis, ne perjuraveris, & conturbaveris:

* decernitis
* que gustaveritis
* que contrectaveritis
* interitum ipso

λογματίζεσθε, μὴ ἀλι, μὴ γάλα, μὴ σιγῆς
Quae sunt omnia in corruptionem vsus, secundum prae-
ἀ ὅτι πάντα εἰς φθοράν τῆ ἀποχρῆσει, κατὰ τὰ ἐντάλ-
pta & doctrinas hominum. Quae sunt

|| superstitione, & humilitate, & non ad parcendum corporis

ματα καὶ διδασκαλίας ἡν ἀνθρώπων ἀπὸ ὅτι
ratione quidem habentia sapientiae in voluntaria esca, & submissione
λόγον μὴ ἔχοντα σοφίας ἐν ἐδελθρησκειᾷ, καὶ ταπεινο-
καμῖα, & subditiōnis corporis, non in honore aliquo ad
φροσύνη, καὶ ο φειδῖα σώματι, οὐκ ἐν πρῆβνι σῶσι
Preplexionem carnis.

P saturitatem

πλησμενίᾳ τῆ σαρκός.

CAP. III. γ.

* cum * sunt
σωμῶ γέγρα

si igitur confurrexistis Christo, quae sursum quaerite, ubi
Εἰ οὖν ἠ συνήρθητε τῷ χριστῷ, τὰ ἀνω ζητεῖτε, & ἔ
Christus est in dextera Dei sedens:

|| sunt

χριστὸς ὅταν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος
Quae || suctum sapite, non quae super terram.
τὰ ἀνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ὅτι τῆ γῆς.

P vestra,

Mortui estis: cuius, & vita vestra est abscondita cum
ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κεκρυπταὶ σὺν τῷ χρι-
sto in Deo. Cum Christus apparuerit, vita
σὺν ἐν τῷ θεῷ. ὅταν ὁ χριστὸς φανερωθῆ, ἡ ζωὴ
P vestra, tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria.

sunt

ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.
Mortificate ergo membra vestra quae super terram, fornicationem,
νεκρῶσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ὅτι τῆ γῆς, πορνείαν,
immunditiam, motum, concupiscentiam malam, & avaritiam,

* libidinem,

ἀκαθαρσίαν, πάθος, ὀπίθυμίαν κακῶν, καὶ πᾶν πλεονεξία,
quae est idololatria: Propter quae venit ira Dei

P insonachorum
fretitus.

ἢ πῶς ὅτι εἰδωλολατρεία δι' αἶ ἔρχῃ ὀργὴ τοῦ θεοῦ
in filios incredulitatis: In quibus & vos am-
ὅτι καὶ ὑοῖς τῆ ἀπειθείας ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς ὄπισθα-
Talis aliquando, cum viveretis in illis. Nunc autem de-
νυμὶ δε τῆ ἀπο-

δοποτίθεμαι

ἴσησατε ποτε, ὅτε ἐζητε ἐν αὐτοῖς.

καὶ δοποτίθημι
* indignationem,
* turpem sermo-
nem de

δοθετε καὶ ὑμῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφη-
miam, & irpiloquium ex ore vestro.
μίαν, ἀιχολοσίαν ἐκ τοῦ σώματος ὑμῶν.

* Nolite mentiri
|| vos

* Ne cum inini in inuicem, expoliantes || veterem
μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιόν
Et p iudicis

P induentes

hominem cum adibus suis: καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν
ἀνθρώπον σὺν ταῖς ἀρεταῖς αὐτοῦ

Had oculum ser-
mientes

sermō dominis, non in oculorum seruitiis quasi hominibus placentes,
σάρκα κυρίοις, μη ἐν ὀφθαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρώποις ἀρεσκοί,
sed in simplicitate cordis, timentes Deum.

ἀλλ' ἐν ἀπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸ θεόν.

quod

Et omne quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut
καὶ πᾶν ὃ πρὸς θεὸν ποιεῖτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ

Dominio, & non hominibus: Scientes ὅτι Dominus ac-

κυρίω, & οὐκ ἀνθρώποις. εἰδότες ὑπὸ κυρίου ὑπο-

λαβήσεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ γὰρ κυρίῳ χρι-

seruite. Qui enim iniuriam facit, recipiet id apud Deum.

sto seruitus. At iniuriam faciens, reprobabit quod iniuste gessit, &

ἡ δούλευσθε. ὃ δὲ ἀδικῶν τὸ κομμεῖται ὁ ἠδικήσῃ, &

οὐκ ἔστι προσωποληψία.

CAP. IV. δ'.

quod est
equum

Dominum, & seruis pre-

Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον & τὴν ἰσότητά τοῖς δούλοις παρή-

τετε, scientes quonia & vos habetis Dominum in calce.

celo.

χετε, εἰδότες ὅτι & ὑμῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

id est

τῇ προσοχῇ προσκαρτερεῖτε, & κηροσωτες ἐν αὐτῇ ἐν

gratiarum adione: Oratores simul & pro nobis, vt

Had loquendum

εὐχαριστή. προσευχόμενοι αἰμα & πρὸς ἑαυτοῦ ἵνα

ὁ θεὸς ἀπορίξῃ & ἡμῖν δόξαν τῆς λόγου, & λαῆσαι τὸ μυστήριον

τῆς χριστοῦ, δὲ ὃ καὶ δέδομαι. ἵνα φανερωσθῶ αὐτῷ,

ia

ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἐν σοφίᾳ ἀπεπατεῖτε πρὸς τοὺς

si, vt scias

ἀρτύω ὁ λόγος ὑμῶν

ἀρτύω, scire quomodo oporteat

ὡς δεῖ με λαλῆσαι. Et quae circa me sunt omnia

charitatis

ὑμᾶς ἐγὼ ἐκείνῳ διακρίνεσθε. τὰ κατ' ἐμὲ πάντα

γνωρίσατε ὑμῖν τυχεὶς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός, & πρὸς δόξα

vos, & cooperatus in Domino: Quem misi ad vos ad

charissimo

καρδίας ὑμῶν. ὃν ὁ πεμφθὲς πρὸς ὑμᾶς εἰς

αὐτὸ τέλει, ἵνα γνωρῆτε τὰ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὡς ἀγαλῶσθαι τὰς

καρδίας ὑμῶν. Cum Gaetano, heli & alio

agnatur.

ἀδελφός, ὃς ἔστιν ὑμῶν πᾶσι τὰ ὑμῶν. omnia vobis nota facienti quae iussit

gnoscitur

ἀδελφός, ὃς ἔστιν ὑμῶν πᾶσι τὰ ὑμῶν. omnia vobis nota facienti quae iussit

10 *Salutat vos Aristarchus concarpitimus meus, &*
ἀσπάζει ὑμᾶς ἀριστάρχος ὁ συνωλοχικώλωτός μου, καὶ
 Marcus conobritius Barnabas, (de quo accepistis mandata: si
μαρκὸς ὁ ἀντιόχειος βαρναβᾶ, ὅστι οὐ ἐλάβετε ἐντολὰς ἐκ
 venerit ad vos, excipite illum: Et Iesus fili-

11 *ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, δεξασθε αὐτόν.* *καὶ ἰησοῦς ὁ λεγόμενος*
Ἰησοῦς, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς, ἔθι μοινοὶ συμῶροι εἰς τὸ
ἰερατεῖον τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγγήθησαν μοι παρηγορία.
qui sunt mei adiutores in regno solatio.

Salutat vos Epaphras qui ex vobis, servus Christi,
 12 *ἀσπάζει ὑμᾶς ἐπιφράς ὁ ἐξ ὑμῶν, δούλος χριστοῦ,*
semper pro vobis in orationibus, ut
πάντοτε ἀγωνίζομαι ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα
σὴτε τέλειοι καὶ πληροὶ ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ.
Acti perfecti & pleni in omni voluntate Dei.

13 *Ἰησοῦς γὰρ αὐτῶν, ὅτι ἔχει ζῆλον πολλὸν ὑμῶν,*
& illis qui in Laodicia, & qui in Hierapoli.
καὶ τῶν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν ἱεραπόλει.
Testor enim illi, quod habet zelum multum pro vobis, & Testimonium perhibeo laborum pro sunt Laodiceis, charissimus,

14 *ἀσπάζει ὑμᾶς λυκάς ὁ ἰατρός ὁ ἀγαπητός, καὶ θυμᾶς.*
Salutat vos Lucas medicus dilectus, & Demas.

15 *ἀσπάζετε τοὺς ἐν λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς, καὶ νυμφᾶν, καὶ*
illos qui in domo eius ecclesiam. Et cum lecta fuerit
 16 *τίμη κατ' εἰκὸν αὐτῆς ἐκκλησιᾶν.* *καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ*
apud vos epistola, facite ut & in Laodicensium eccle-
παρ' ὑμῶν ἡ ἐπιστολή ποιηθῆτε ἵνα καὶ ἐν τῇ λαοδικείᾳ ἐκκλη-
sia legatur, & eamque Laodicia, ut & vos legatis.
 17 *σθῆ ἀναγνωσθῇ, καὶ τίμη λαοδικείας, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνωσθῆτε.*
Et dicite Archippo, Vide ministerium quod accepisti

17 *καὶ ἐπάτα ἀρχίππῳ, βλέπε τὸ ἔργον σου ἡν παρέλαβες*
in Domino, ut illud impleas. Salutatio mea
 18 *ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτῶν πληρεῖς.* *ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ*
manu Pauli, memores estote meorum vinculorum, gratia vobiscum.
χειρὶ παύλου μνημονεῦτέ μου τῶν δεσμῶν, ἡ χάρις μετ' ὑμῶν.
amen.

ἀμὴν.

Ad Colossenses scripta est à Roma
Πρὸς κολλοσσαίους ἐγράφη ἐκ πόλεως Ῥώμης
per Tychicum & Onesimum.
Ἐκ τυχικοῦ καὶ ὀνησίμου.

SANCTI PAULI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD THESSALONICENSIS
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS & Silvanus, &
ΑΥΛΟΣ καὶ σιλβανός, καὶ
Timotheus, ecclesix Theſſa-
πιώτες, τῆ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-
lonicenses in Deo patre, & Do-
λογικῶν ἐν Θεῷ πατρὶ, καὶ κυ-
mino Iesu Christo, gratia vobis,
ριοῦ ἰησοῦ χριστοῦ, χάρις ὑμῖν,
& pax à Deo patre nostro,
καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν,
& Domini Iesu Christo,
Gratias agimus Deo semper

καὶ κυρία ἰησοῦ χριστοῦ. ἁ χάρις ἄρρητος τῷ Θεῷ πάντοτε
pro omnibus vobis, & gratias vestri facientes in orationibus

memoriam

ἀπὸ πάντων ὑμῶν, μνησθῆναι ὑμῶν ποιούμενοι ὅτι τ' ἀφορὰ ἀχρῶν
nostre. Insuper memores vestri operis fidei, &
ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τ' ἐργῶν καὶ τ' πίστεως, καὶ
laboris & charitatis, & sustentitiae spei Domini
τοῦ κόπου τ' ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, ante Deum, & patrem nostrum,
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς ἡμῶν.

sine intermissione,
pro vobis,
&

εἰδότες, ἀδελφοί, ἡγαπηθῆναι ὑμῶν ἀπὸ Θεοῦ, τῶν ἐκλογῶν
vestram: Quia Evangelium nostrum non fuit ad vos
ὑμῶν ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγγίνθη εἰς ὑμᾶς
in sermone tantum, sed & in vicinis, & in spiritu sancto,
ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
& in plena presertim multa, sicut scribis quales factisimus in
καὶ ἐν πληροφόρᾳ πολλῇ, καθὼς οἰδατε οἷον τὰ ἡμετέριον ἐν
vobis presertim. Et vos imitatores nostri facti estis, &
ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγένθητε, καὶ

ἀγαπᾶσθε

plenitudinem
fuerimus
γίνομαι

Domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio
τοῦ κυρίου, διὰ ἀγαπᾶσθε τὸν λόγον ἐν ἁλίθει πολλῆ, καὶ χάρις
ἀπὸ τοῦ Θεοῦ

Spiritus Sancti: ^{ut fieri vos exemplaria omnibus} ita ve facti
 7 πνεύματος ἁγίου ^{ut sitis imitabiles omnibus} ὡς τε ἤνθα ὑμᾶς τῶ τοις πάντοις
 cred. vobis in Macedonia, & Achaja. A vobis enim
 8 πνεύματι ἐν τῇ μακεδονίᾳ, & τῇ ἀχαίᾳ. ^{ad ὑμῶν ὅ}
 ἡρώτων sermo Domini, non solum in Macedonia & in
 ἁχαίᾳ, ἀλλὰ & ἐν παντί τοῖσιν ἡπίσι ὑμῶν ἢ πρὸς τὸ θεόν,
 ἡπίσι, ut non apud nos habere loqui quicquam.
 † ἑλελλυδαν, ὡς τε μὴ χρεῖαν ἡμᾶς εἶναι λαλεῖν τῷ
 Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitu habuerimus
 9 αὐτῷ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν ἀπαγγελλοῦσιν ἰσοδοῦν ἐργασίῳ
 ad vos, & quomodo conuersi estis ad Deum pab. id.
 πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπετρέψατε πρὸς τὸ θεόν κατὰ τὸ εἶδη-
 λον, seruire Deo viuo & vero,
 10 λων, δουλεύοντες θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμειψῶν
 filium eius de celis, (quem suscipiunt ex mortuis) letum,
 τὸν μόνον αὐτῶ ἐκ τῶ οὐρανοῦ, ὃν ἠγείρω ἐκ νεκρῶν, ἵνα σοὶ τ
 liberarem nos ab ira venura.
 † τρυμέγον ἡμᾶς ὁπὸ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ἐρχομένης.
 qui exipit
 ἔρχομαι

CAP. II. β'

^{Ipsi enim scitis, fratres, introitum nostrum qui ad} Nam
 1 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, πῶς εἰσοδοῦν ἡμῶν πῶς πρὸς
 vos, quia non uacuit facere est. Sed ante passi & inanis fuit.
 2 ὑμᾶς, ὅπ οὐ κενὴ γέγονεν ἀλλὰ σπουδαῖον τις καὶ
 conuulsis affecti (sicut scitis) in Philippis, & libertate us
 ὑβελοῦντες, κατὰ οἴδατε, ἐν φιλιπποις, † ἐπαρρησιασά-
 fuimus in Deo nostro, loqui ad vos euangelium
 μετὰ ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν, λαλοῦσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον
 Dei in multa certamine.
 3 θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ ἑραχλοῖς ἡμῶν οὐκ
 ex improbitate, neque ex immundicia, neque in dolo:
 ἐκ πλῆν, οὐδὲ ὑπὸ ἀδικίας, οὐτε ἐν δόλῳ
 Sed sicut probauimus à Deo credit
 4 ἀλλὰ κατὰς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τῷ θεῷ πιστευθῆναι τὸ
 Euangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes,
 εὐαγγέλιον, οὐτὼ λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρεσκόντες,
 sed Deo probanti corda nostra.
 ἀλλὰ πῶς θεῷ πρὸ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.
 Neque enim aliquando in sermone adulationis & facti sumus, bene
 5 οὐτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐβλήθημεν, κατὰς
 scitis, neque in sermone auaritia: Deus testis.
 οἴδατε, οὐτε ἐν σπουδᾷ πλεονεξίας θεὸς μαρτυρῶν.
 Nec queremus ex hominibus gloriam, neque à vobis, neque
 6 οὐτε ζητούντες ὡς ἀνθρώπων εὐδοκίαν, οὐτε ἀπὸ ὑμῶν, οὐτε
 Kkk 3

Deo non placuit, & omnibus hominibus aduersariis
θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων.

Prohibentibus nos Gentibus loqui ut seruentur, ad
Prohibentes saluz fieri, ut implent

16 κωλύοντων ἡμᾶς τοῖς ἔργοις ἀληθῶς ἵνα σωθῶμεν, εἰς τὸ
implendorum sua peccata semper. prouenit *causa enim
ἀναπληρῶσαι αὐτοῖς τὰς ἀμάρτιαις πᾶν τὸ ἐφθασε δὲ
super illos ira in finem. Nos autem, frares, Deique

17 ἐπ' αὐτοῦ ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί,
probat a vobis ad tempus horz, aspectu, & desolad

ὑπορφανίζετε ἀφ' ὑμῶν πρὸς καθεὶν ὥρας, προσώπω,
non corde, abundantius studuimus faciem vestram festinauimus

οὐ καρδίᾳ, ὥσπερ ἄλλοτε εἰσοῦσάμεθα τὸ πρὸς ὑμᾶς ἵνα
videre in multo desiderio. Ideo volumus venire cum

18 ἰδεῖν ἐν πολλῇ ὀπίσθησι. διὸ ἡδύχησάμεθα ἔλθειν
ad vos, (ego quidem Paulus, & semel & sibi,) & intersit iterum, sed im-

πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν παῦλος, καὶ ἀπᾶξ καὶ δις, καὶ ἐνεκοίμην
nos satanas. Quz enim nostra spes, aut gaudium, est peduit

19 ἡμεῖς ὁ βασιλεὺς. τίς γὰρ ἡμεῖς ἔλπις, ἢ χαρὰ,
aut corona glorificationis aut nonne & vos aac Dominum glorias

ἢ στέφανος καυχώσεως; ἢ οὐ καὶ ὑμῖς ἐμπεσθε τῷ κυρίου
vostum letum Christum, in eius aduentu? estis,

ἢ ἡμεῖς ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν τῇ αὐτῇ παρουσίᾳ;
Vos enim estis gloria nostra, & gaudium.

10 ὑμεῖς γὰρ ἐστέ ἡ δόξα ἡμεῶν, καὶ χαρὰ.

CAP. III. γ.

1 Διὸ μηκέτι σέγωντες, ἀποδύναμεν καταλειφθῆναι ἐν
Ideo non amplius sustinentes, bene visum est nobis relinqui in Propter quod

Athenis solis Et misimus Timotheum fratrem
Athenis solis Et misimus Timotheum fratrem

2 ἀδελφῶν ἡμεῶν, καὶ ἐπιμαχόμενον τὸν ἀδελφόν καταλαμψά-
nostrum, & ministrum Dei, & cooperantem nostrum in Euange-
ἡμεῶν, καὶ ἰσχυρόν τοῦ θεοῦ, καὶ σωτηρίαν ἡμῶν ἐν τῷ εὐαγγελί-
ho Christi, ad stabilire vos, & reuocantem vos confirmandos & reuocandos pro

λίᾳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ σφριζᾶν ὑμᾶς, καὶ ὀρθοκαλέσαι ὑμᾶς
de fide vestra: Neminem conuocari in Vt nemo mo-
tribulationibus istis. ipsi enim scitis, quod in hoc posuimus. ueatur

3 ὅτι τὰς πίστεως ὑμῶν τῷ μηδένα καταλείπει ἐν ταῖς
Etiam cum apud vos essemus, predicabamus vobis, quod Nam &

4 καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προσελέγημεν ὑμῖν, ἐπι-
futuri essemus affligi, sicut & factum est, & scitis. tribulationes

μειλομένῳ θλίβεσθαι, καὶ οὐκ ἐχρηστοῦσθε οἰδέατε.
Propriet hoc & ego non amplius sustinens, nisi ad cognoscere ca

5 εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς μηκέτι σέγων, ἐπιμαχόμενος εἰς τὸ γνώαι τὴν
fidem vestram, ne forte tenuerit vos tentatus, & in va- is qui patet
πίστι ὑμῶν, μή πως ὑπετίρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κα-
& inanis

* Nunc

nunc fiat labor noster.

* Nuper autem veniente Timotheo

ρον γλῶσσο) ὁ κῶπος ἡμῶν. ἀρπὴ δὲ ἐλθόντες τιμωθεῖν 6

ad nos a vobis, & annuntians nobis fidem &

ἀφ' ἡμῶν ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἐν ἀγγελισμῷ τῷ ἡμῶν πλὴν πίστευ καὶ

charitatem vestram & qui a habetis memoriam nostri bonam rem

P quoque

ὅτι ποθὲν

* idea

peto, desidero, nos videre. licet & nos p vos:

τοτε, ὅτι ποθῶμεν ἡμᾶς ἰδεῖν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς

* Propter hoc consolamur, fratres, in vobis, in omni

διὰ τὸ το παρακληθῆμεν, ἀδελφοί, ἐν ὑμῶν, ὅτι πλὴν τῆ

tribulatione, & accedunt nostrae, pro vestram fidem.

ἐλπίει, καὶ ἀσπύκη ἡμῶν, διὰ τῶν ὑμῶν πίστεως.

Quoniam non vivimus, si vos facis in Domino.

ὅτι γὰρ ζῶμεν, ἐὰν υἱοὺς σῴσετε ἐν κυρίῳ.

Quam enim gratiarum actionem possimus Deo retribuere

τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυναμίδα τῷ θεῷ εἰ ταπεινοὶ δυναμ

pro vobis, in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante

* abundantius

θεῷ ὑμῶν, ὅτι πίσση τῆ χαρᾷ ἢ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἐμπεροθεν

Deum colimus. Nocte ac die super exultamus

τῷ θεῷ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπὲρ ἐκπαινοῦ 10

oracri ad videndum vestram fidem, & complere

δεῖ μῆσοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ ὄψωπον, καὶ καταρτίσει τὰ

¶ ut videamus

¶ complectamur ea

quae desunt

deficiunt. fides vestrae. Ipse autem Deus, & pa-

ὑπερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν, αὐτὸς δὲ ὁ θεός, καὶ πα-

ter noster, & Dominus noster Iesus Christus dirigat

κατὰ δυνάμιν

τῆρ ἡμῶν, καὶ ὁ κυεὶς ἡμῶν ἰσοῦς χεῖρὸς τῆ κατουδύναμι πλὴν

viam nostram ad vos. Vos autem Domini multiplicetis,

ὄσον ἡμῶν ἀφ' ὑμᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ κυεὶς πλεῖσάσκει, 12

charitatem

& abundare faciat charitate in inuicem, & in omnes, quem-

admodum & nos in vobis. ad confirmare vestra

* vobis

confirmanda

δάσατε καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς. εἰς τὸ σφρῖσαι ὑμῶν τὰς 13

corda sinceritate in sanctitate, ante Deum & patrem

καρδίας ἀμεμπτοὺς ἐν ἀγωνίῃ, ἐμπεροθεν τῷ θεῷ καὶ πατρί

nostrum, in adventu Domini nostri Iesu Christi cum om-

κλήμιν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τῷ κυρίου ἡμῶν ἰσοῦς χριστοῦ μετὰ πα-

nibus sanctis eius. amen.

τῶν τῷ ἀγίων αὐτοῦ.

* De cetero

ἔρω τοῦ

* ut

* Reliquum ergo, fratres, rogamus vos, & obte-

τὸ λοιπὸν αὐτῶν, ἀδελφοί, τῆρα παρωμῶ ὑμᾶς, καὶ ὡφρασε-

tramus in Domino Iesu, quem ad eum accepistis a nobis quomodo

ἀμῶν ἐν κυρίῳ ἰσοῦς, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς

oportet vos ambulare, & placere Deo, ut abundetis magis.

δεῖ ὑμᾶς ἀπειπατεῖν, καὶ ἀπέσκη θεῷ, τίνα ἀπεισευτε ὡλλοῦ.

οἰδατε

sic & ambuletis

CAP. IIIII. δ.

¶ eos qui dormierunt adducet
* qui vivimus, qui residui sumus

¶ *Dormientes per Iesum, *ages cum eo.*
κοιμηθέντας ἕξ ἰησοῦ, ἄξει σὺ αὐτῶν.

Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos *viventes, τῆτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, 15
relii in aducium Domini, non pruz-

¶ *¶* εὐαγγ
eos qui dormierunt.

οἱ ἀλειπόμοροι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου, οὐ μὴ τ' ἐθά-
νωμεν τοῦ κοιμηθέντας * ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κε- 16

¶ *¶*
qui sunt

su, & in voce archangeli, & in tuba Dei de-
scendet de celo, & mortui in Christo, resurgent
ἐξ ἑσθαι ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν χριστῷ, ἀναστήσονται

* prius
¶ qui vivimus, qui relinquamur
¶ obuiam Christo

* prius. Deinde nos viventes, relii, 17
¶ ἑσθαι. ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ ἀλειπόμοροι, 17
sicut cum illis rapimur in nubibus & in occursum
αἵμα σὺ αὐτοῖς ἀρπαγισόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ
Domini in aera, & sic semper cum Domino erimus.

κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ ἔτα πάντοτε σὺ κυρίῳ ἐσόμεθα.

¶ *¶*
iudicem

Itaque consolamini *aliquas in verbis illis.
ὥστε ἡμετέροις ἀλλήλοις ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. 18

CAP. V. ε.

* indigeant scri-
bamus

De autem temporibus & momentis, fratres, non *οφει-
Περί δε τῶν χρόνων καὶ τῆς ἡμετέρας, ἀδελφοί, οὐ χρειαί- 1
habetis vobis scribi. Ipsi enim diligenter scitis, 1

¶ *¶*
veniet.

ἔχετε ὑμῖν γραφεῖς. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε, 2
quis dies Domini sicut fur in nocte, ita ¶ venit.
ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, ἔτως ἔρχεται. 3

¶ *¶*
superueniet

Cum enim dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus
ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνῃ καὶ ἀσφαλείᾳ, τότε αἰφνιδίως 4
eis ¶ imminet incertus, sicut dolor in utero habent:
αὐτοῖς ἐφίστα ὁ ὄλεθρος, ὡσπερ ἡ ὄδιν τῆ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ
& non effugient. Vos autem, fratres, non estis 5
καὶ οὐ μὴ ἐκφύρωσιν. ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί, οὐ ἐστέ 4

¶ *¶*
illa

in tenebris, ut dies ¶ vos tanquam fur comprehendat.
ἐν σκότει, ἵνα ἡ μέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ 6

* enim

Omnēs ¶ vos filij lucis estis, & filij diei: non sumus
πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας * οὐ ἐσόμεν 7
noctis, neque tenebrarum. Nempe igitur non dormiamus
νυκτός, ἀδὲ σκότους. ἕξα σὺ μὴ καθάδωμεν 8

¶ *¶*
qui enim dor-
munt, ¶ qui ebrii sunt,
μιαθύσκω

sicut & ¶, sed vigilemus, & sobrii simus.
ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγοροῦμεν, καὶ νήφωμεν.
¶ *¶* Dormientes, nocte dormiant: & ¶ *¶*

οἱ γὰρ καθύπνουσιν, νυκτός καθύπνουσιν * καὶ οἱ τ' μισθ- 9
σκός

hinc, nocte ebrii ſunt.

Nos autem *dici exiſtentes * qui ſumus

1 **σκόβου, κυντος μεθύσαν.**

hincis dē hincpas ōntes

ſolū, ſobriſſimus, indurū *ſobrietatem* fidci, & charitatis, & loriam

1 **ἡμῶν, ἡμῶν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως, καὶ ἀγάπης, καὶ**

9 **ἀπεικροφάσαν, ἐλπίδα σωτηρίας***

nos dicit in iram, ſed in paffionem ſalutis per *acquiſitionem*

10 **ἡμῶν ἡμῶν ἐν ὄργῳ, ἀλλ' εἰς ἀπειποιήσιν σωτηρίας ἡμῶν τῷ**

10 **κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,**

11 **ζήτων.**

12 **εἰς τὸν ἕνα, κατὰς καὶ ποιεῖτε.**

13 **ἡμῶν ἐν κυρίῳ, καὶ νοθευμάτων ἡμῶν***

14 **βλέπετε ἐν ἑαυτοῖς.**

15 **ἵνα οὐκ ἔσται κακὸν ἀπὸ κακοῦ πνιθοῦ ἀλλὰ πάντοτε**

16 **πάντοτε χαίρετε***

17 **ἐν παντὶ ἀχαίρειτε***

18 **ἰησοῦ εἰς ἡμᾶς.**

19 **προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε.**

20 **ἡμῶν ἀπὸ τοῦ κυρίου κατέχετε***

21 **ἀπὸ τοῦ κυρίου.**

22 **ἡμῶν ὅλο τελεῖς καὶ ὁλόκληρον ἡμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχή**

ὁ ἄγγελος
ὁ ἄγγελος

& corpus dicens in adventu Domini nostri Iesu
χὶ τὸ πῶμα ἀμέμπως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ

Christi servetur. Fidelis ille vocem vos, qui etiam faciet
χρῆστον τηρεῖν. πιστὸς ὁ κηλῶν ὑμᾶς, ὅς καὶ ποιήσει

ἐλπίδα ὑμῶν βεβαίαν. ἀδελφοί, προσέχετε αὐτῷ ἡμῶν.

Salutate fratres omnes in oculo sancto.
ἀποῦσατε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ.

per
ve legitur epi-
stola haec
ἐγγαγινώσκω

Adiuro vos Dominum, legi epistolam
ὀρκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον, ἡ ἀναγνωσκῶναι τὴν ἐπιστολήν

omnibus sanctis fratribus.
ἡμῶν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.

Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.
ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Thessalonicenses prima scripta est ab Athenis.
Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

SANCTI PAULI

Ἡ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

AD THESSALONICENSES
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

EPISTOLA SECUNDA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CAPUT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS & Silvanus, &
ΑΥΛΟΣ καὶ σιλβανὸς, καὶ
Timotheus, ecclesiae Thes-
πιμοθεῖ, τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-
lonicensium in Deo patre nostro, &
λονικῶν ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν, καὶ
Domino Iesu Christo:
κυεῖν ἰησοῦ χριστοῦ,

Gratia vobis, & pax
χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ

Deo patre nostro, & Domino Iesu Christo.

θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

ἡ χάρις αὐτοῦ

Gratias agere debemus Deo semper pro vobis, fratres,

3 ἄχαρισεῖν ὁ θεὸς οὐκ ἐθέλει τῷ θεῷ πάντοτε ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί,
ita ve dignum est, quoniam superabundavit iudici vestra, & abundavit supererescit
καὶ θεὸς ἀξίον ὄσιν, ὅτι ὑπερῷα ἔσθε ἢ πίστις ὑμῶν, καὶ παροργίαι
charitas universisque omnium vestra in inimicis.
ἢ ἀγάπη ἐγὸς ἐκείνου πάντων ὑμῶν εἰς ἀδικήλους.

4 ὡς τε ἡμᾶς αὐτῶν ἐν ὑμῶν καὶ χαρῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
Dei, pro patientia vestra, & ille in omnibus ecclesiis ita p & nobis
τῷ θεῷ, ὑπερ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, καὶ πίστεως ἐν πάσι τοῖς
persecutionibus vestris, & tribulationibus, quas sustinetis glorietur
διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν αἰς ἀεὶ ἔσθε.

5 ἐνδειγμα τῆ δικαιοσύνης χριστοῦ τῷ θεῷ, εἰς τὸ κατὰ ξιθωῦναι
In exemplum vobis regno Dei, pro quo & patimini. vobis
ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπερ ἧς καὶ παύεσθε.

6 εἰς τὸ δικαιοσύνη παρὰ θεῷ τῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίψεσιν
Si quidem iustum apud Deum, & vobis tribulationibus
vos tribulatione Et vobis tribulationi relaxationem ἀνταποδίδωμι

7 ὑμᾶς θλίψιν καὶ ὑμῶν τοῖς θλιβούχοις ἀνεστὶν δαίμι
cum vobis, in revelatione Domini Iesu Christi de caeli
μεθ ὑμῶν, ἐν τῇ ἀποκλήσει τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ἀπ' οὐρα
lo cum angelis virtutis eius, in igni flam-
μα, dantis vindictam pro peccatis Deum, & non ab-
dicantes ἐκδικησιν τοῖς μὴ εἰδῶσι θεῶν, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν
dicantibus Evangelio Domini nostri Iesu Christi. qui non obediant

8 οἵτινες δίκην τισισιν, ὀλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ τοῦ ἁετοῦ
Qui peccatas lucens exitium aeternum, a facie
τοῦ κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἰσχύος αὐτοῦ
Cum venerit glorificari in sanctis suis, & admira-
bilis fieri in omnibus peccantibus, quia creditum est testimonium p qui crediderunt

9 ὅταν ἐλθῇ ἐνδοξαδίωμαι ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, καὶ τῷ θεῷ θαυμάζω
μαδίωμαι ἐν πάσι τοῖς πνεύμασιν, ὅτι ὅπισθεν τὸ μυστήριον
nostrum super vos in die illo.
καὶ μὴ εἰς ὑμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

10 εἰς ὃ καὶ προσεύχουμεθα πάντοτε ὡς ὑμεῖς, ἵνα ὑμᾶς
digneur vocatione Deum nossem, & impleat omnem bonam sua
ἀξιώσει τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πάντων δι-
voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute.
δοκίαν ἀγαθότητος, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει

11 ὅπως τῷ ἐνδοξαδίωμαι τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐνδοξαδίω
Vt glorificetur nomen Domini nostri Iesu Christi clarificetur

in vobis, & vos in illo, secundum gratiam Dei nostri,
ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
& Domini Iesu Christi.

CAP. II. β.

Rogamus autem vos, fratres, per aduentum Domini
Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου

¶ Vt
¶ moueamini
vestro
σαλευόμεθα
¶ terramini,
¶ missam,
¶ Domini.

notri Iesu Christi, & nostrae congregationis in ipsum,
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισημαζούσης ἐπ' αὐτῷ,

¶ illo modo.
ἐξαπατάω
¶ nisi

† AA non cito
¶ adiuuati
¶ vos
¶ sensu, neque
eius tō mē t'achōs *
καὶ δὲ διὰ τοῦ νοῦς, μὴ τε
¶ utiari, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epi-
σπουδῆς, μὴ τε διὰ πνεύματος, μὴ τε διὰ λόγου, μὴ τε δι' ἐπι-
† dies christi.
στολῆς ἐξ ἧς, quasi quoddam inderet
στολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνείκηται ἡ ἡμέρα τοῦ χριστοῦ.

¶ Qui aduersatur,
& extollitur
¶ omne quod di-
citur Deum aut
quod colitur
¶ in templo Dei
fedeat, ostendens
se tanquam
¶ Nam retinetis,
¶ cum essem
¶ quid derinear
¶ vt reueletur

Ne quis vos seducat, secundum vltimum modum, quoniam si
μὴ τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ καὶ μηδένα τρόπον ὅτι ἐλ-
¶ non ventitit discessio primium, & reuelatus fuerit homo
μὴ ἐλθῆ ἡ ἀποστολία τοῦτον, καὶ ἀποκαλυφθῆ ὁ ἀνθρώπος τῆ
¶ peccati, ille filius perditionis
αἰωρήσας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπολείας: ὁ ἀντικείμενος, 4

¶ tantum vt qui
tenet
¶ teneat ¶ de
¶ iniquis,
¶ Iesus
¶ scum

¶ elatus supra Romam dicentem Deum aut numen, ita vt
καὶ ὑπερμεγέθους ὅτι πάντα ἐργάσθηται θεῶν ἢ ἑκαστα, ὡς τε
¶ sunt in templum Dei tanquam sedes, ostendentes
αὐτῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ὡς θεῶν καθίσταται, ὑπεδεικνύμενα
¶ seipsum quoddam sit Deus:
¶ Non meminitis, quod adhuc presens
ἑαυτοῦ ὅτι ὅτι θεός. οὐ μνημονόετες, ὅτι ἐπ' ὧν 5

¶ mendacibus:
¶ seductione ini-
quitate sit qui
percutit ea quod

apud vos, haec dicebam vobis? Et nunc prohibentem
απερὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἐλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέργον 6

scitis, ad reuelari eum in iniquis tempore.
οἴσατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ
¶ (Nam mysterium iam operatur iniquitatis, solūm tenens
τὸ γὰρ μυστήριον ἡδὴ ἐργεῖται) τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέργων 7

¶ illi * exlex, quem Dominus interficiet spiritu oris
ἀπτι, ἕως ἐκ μέσου ἡμῶν. καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται 8

¶ sui. & destruct illustratiōne aduentus sui illi:
ὁ ἀνῆμος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τῆς σοφίας
αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τὴν ἐπιφανείαν τῆς σοφίας αὐτοῦ
¶ Cuius est aduentus secundum operationem fatanz, in omni
οὐ ὄσων ἡ παροσία κατ' ἐνεργείαν τοῦ αὐτανῆ, ἐν πάσῃ 9

¶ virtute, & signis, & prodigiis ¶ mendacij:
δυναμίει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδοις
¶ Et in omni deceptione iniustitia in percutitur,
καὶ ἐν πῶσῃ ἀπάτη τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀπ' 10

quibus charitatem veritatis non receperunt, ad salutem ipsos. ut salvi fierent. Ideo

Et propter hoc munit illis Deus operationem in potestate, ad erroris, ut credant

11 και δεξ τοτο πέμφει αυτοις ο θεος ενεργειαν πλανης, εις
credendum eos mendacio: Ut iudicentur omnes

12 το πνευμα αι των των ψευδεις ινα τριδυσι παιτες κεινω
non credentes veritati, sed consensuerunt iniquitati

οι μη πισωσασατες τη αληθεια, αλλα διδουσαντες εν τη
iniquitate. Nos autem debemus gratias agere Deo semper pro vobis, fratres dilecti

13 αδικια. ημεις δε υφειλομεν ελχεισειν των δεω των
per pro vobis, fratres dilecti a Domino, quod elegerit Deus,

τουτε περ υμων, αδελφοι ηγαπημενοι καπο κυριου, οτι ειλτο αιριω
vos Deus pro ab initio in salutem, in sanctificatione Spiritus, pro primitias

υμας ο θεος απ αρχης εις σωτηριαν εν αγιασμα πνευματος,
& fide veritatis: In quas vocavit vos per quam &

14 η πισει αληθειας: εις ο καλεσεν υμας δεξ το
euangelium nostrum, in affectionem gloriae Domini nostri Iesu acquisitionem

αγγελιου ημων, εις πεποισιν δοξης το κυριου ημων ιησου
Christi. [Nunc ego, fratres, scite, & tenete] Itaque

15 χειου. αρα ου, αδελφοι, σικατε, και κρατειτε
traditiones quas edidisti vobis, siue per sermonem, siue per epi-

τας πνευδοεις απ εδιδουχρητε, ειτε δια λογου, ειτε δι οπι-
sciam nostram. Ipse autem Dominus noster Iesus Christus, &

16 σωλης ημων. αυτος δε ο κυριος ημων ιησους χριστος, η
Deus, & Pater noster diligens nos & datus confu-

ο θεος, η πατηρ ημων ο αγαπιστας ημας, και διδεις δω-
lationem eternam, & spem bonam in gratia: qui dilecti

αλησιν κωνιαν, και ελπιδα αγαθου εν χαριτι
Exhortatus vestra corda, & confirmet vos in

17 ελαχε λεσαι υμων τας καρδιαι, η τ σπριξαι υμας εν σπειρω
omni sermone, & opere bono.

CAP. III. 3.

1 Quod velle quoniam, orate, fratres pro nobis, ut ser- De cetero

το λοιπον, προσευχεσθε, αδελφοι, περ ημων, ινα ο λο-
mo pro Domino curat & glorificatur, sicut & apud vos pro Dei

2 και ινα τριδυσι μη απο των η ποικρων ανθρωπων
Et ut liberentur ab importunis & malis hominibus, rōm

3 ου γαρ πατων η πισις. πισος δε οστιν ο κυριος
qui confirmabit vos & custodiet a malo.

εσ σπριξει υμας, και φυλαξει απο των πνηευ.

de vobis, & principibus

Confidimus autem in Domino super vos, quoniam quae & denuntiatio πεποιθήσασθε ἢ ἐν κυρίῳ ἐφ' υἱαῶς, ὅτι ἂν παραγγέλ-
mus vobis, & facitis, & facietis.
λοῦν ὑμῖν, καὶ ποιῆτε, καὶ ποιήσετε.

autem

At Dominus dirigat vestra corda in chari-
tatem Dei, & in expressionem Christi.
ὁ δὲ κύριος κατευθύνει ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγά-
πην τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐξομολογίαν τοῦ χριστοῦ.

patientia

Denuntiamus autem vobis, fratres, in nomine Domini
παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου

ve subtrahatis]

nostri Iesu Christi, subduci vos ab omni fratre
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, σελεύσασθε ὑμᾶς ἀπὸ παντός ἀδελφοῦ
inordinatē ambulante, & non secuti in traditionem, quam
ἀτάκτως κληρονομήσατε, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν
acceperunt à nobis. Insi enim sciitis, quae admodum

quieti inter vos,

μιμνησθῆναι

ἀπακτίω

in quem vestrum grandævimus.

quasi habuerimus

παρέλασεν παρ' ἡμῶν. ὡς γὰρ οἴδατε, πῶς
oportet imitari nos, quoniam non inordinati fuimus in vobis.

Δεῖ* μιμνησθῆναι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἦν τακτῶν ἐν ὑμῖν

Neque gratis panem manducauimus ab aliquo, sed in labore
οὐδὲ δωρεάν ἄρτον ἐφαργαμὴν παρὰ τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ

& fatigatione operam & aeternam operantes, sed non ag-
καὶ μοχθῶν νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπι-
graudare quemquam vestrum. Non quia non habemus potestatem,

βασίλει πνα ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχουμεν ἐξουσίαν,
sed ut nosmetipso, formam dāremus vobis ad imitandum nos.

Nam &

ἀλλ' ἵνα ἐαυτοῦ τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμνησθῆναι ἡμᾶς

καὶ γὰρ ὅτι ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς, πᾶσι παραγγέλλομεν ὑμῖν,
quoniam si quis non vult operari, nec manducet.

ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μὴ ἐσθιέτω.

Audistis inter vos in-
quicte,

curiosē agentes.

His autem qui sunt

Audimus enim quosdam ambulantes & in vobis inordinatē,
ἀκούομεν γὰρ πῶς κληρονομήσατε ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
nihil operantes sed circumagentes.

μηδὲν ἐργαζομένων, ἀλλ' ἀπειργαζομένων.

in Domino Iesu Christo.

At eumodi denuntiamus, & obsecramus per
τοῖς δὲ τοιοῦτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν εἰς
Dominum Iesum Christum, ut eum quiete operantes,

silencio

τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα μὴ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι
suum ipsorum panem manducet.

polite deficere

τὴν ἐαυτοῦ ἄρτον ἐδιδάσκον. ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί, μὴ

Quod obedit
ἀπακτίω

sequatur beneficiarios. Si vero quis non auget,
ἐπιμακρήσητε καλοποιώστες. εἰ δὲ τις οὐχ ἔσθια-

σκηφία

ταῖς ἐπιμακρήσει καλοποιήσας, hunc notare,
κούει τὰ λόγια ἡμῶν, εἰς τὴν ὁμοίωσιν, τοῦτο σημεῖόν ἐστι
& ne commiseremini illi, ut praesertim:

cum illo,

confundatur

καὶ μὴ συναναμίσγητε αὐτῷ, ἵνα ἐπισημασθῆ

καὶ ἐπὶ

Et ne ut inimicum ducite, sed Padmanete ut fratrem. * nolite quibus
exstimare, &
p. costringite
scmpitatorum

15 καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἠγαθήτε, ἀλλὰ ὡς ἀδελφόν.
Ipsa autem Dominus pacis det vobis pacem * p.

16 αὐτοῦ δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δίδῃ ὑμῖν πᾶν εἰρήνην διὰ
omne it. omni modo. Dominus cum omnibus vobis. * iud. * qd

παντὸς ἐν παντὶ τῷ πνεύματι. ὁ κύριος μὲν πάντων ὑμῶν.
Salutatio, mea manu Pauli, quod est signum in omni

17 ὁ ἀπὸ αὐμοῦ, τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ
epistola, ita scribo. Gratia Domini nostri Iesu

18 ἐπιστολῇ· εὐπρεπῶς. ἢ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Christi cum omnibus vobis. amen.

χριστοῦ μὲν πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Thessalonicenses secundā
Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρη
scripta est ab Athenis.
ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

SANCTI PAULI
 Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
 ΑΔ ΤΙΜΟΘΕΥΜ
 ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ
 EPISTOLA PRIMA.
 ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri-
 ΑΥΛΟΣ ἀποστόλος Ἰησοῦ χρι-
 sti secundum ordinacionem Dei patris. Imperator
 τοῦ κατ' ὀφθαλμῷ θεοῦ πατρὸς,
 & saluatoris nostri Iesu Christi, &
 κυ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, τῆς
 spei nostrae: Timotheo
 ἐλπίδος ἡμῶν. πμοθεῶ
 germano filio in fide: gratis, dilecto
 γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· χάρις,
 misericordia, & pax a Deo Patre nostro, & Christo Iesu p &
 εἰρήνη, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ χριστοῦ Ἰησοῦ

MMm

^a ut remaneret Domino nostro. Sicut rogavi te remanere in Ephesi, cum irem κυρίου ήμεψ. χαρις και ελεος παρκαθεσσι σε περισμεναι εν εφεσο, προσεισευς in Macedoniam, ut denunciare quibusdam εφεςο, πορδομενος εις μακεδονια, ινα εδωξο χαρις πισι ^b ne || docerent: || doceret: Neque attendere fabulis, & ^c p intenderat μη ετεροδιδασκαλειν μηδεν προσεραχεν μηδους, και γενεαλογιας απιραντοις, αιτινες ζητησας παρεχουσι μαλ ^d est λον η οικονομιαν θεου, τω εν πισει. ^e autem At finis precepti est charitas de puro cor- το δε τελος τω εδωξο χαρις οστιν αγαπη εν καθαρος καρ- de, & conscientia bona, & fide non fida: ^f A quibus * ασοχεωων πνες * ασοχηταντες, τε ξετεσ απησ εις ματαλογιαν, & † εκτεσ ιτω Volentes esse legis doctores, non intelligentes neque que ^g loquuntur, διαβεβαιωσιν Διλογτες ειναι νομαδιδασκαλοι, μη νοουωτες μητε α ^h est, λεγοσι, μητε σπει τινων * δεβεβαιωωωται. Scimus autē quia bona lex, si quis ea legitime utatur: ⁱ sed iniustus οιδαμεν οτι χαλος ο νομος, εαν πς αυτω νομιμως χρησθι ^k Quae est p creditum est mihi. Gratias ago ei qui confortavit ditus sum ego. Et gratiam habeo rebaranti me ^l ministerio, Qui || blasphemus fui, & periculator, & contumeliosus. κη το ευαγγελιοσ της δοξης τω μακαριου θεου, ο οπι- ^m * υβειζομαι κτω, και υβειστω. αλλ ηλευθω, οτι τ αγνωον εποιησα ⁿ † αβυσωω in incredulitate. Superabundavit autem gratia Domini nostri ^o p quae est cum fide & dilectione p illa in Christo Iesu. ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{fg} ^{xg} ^{xh} ^{xi} ^{xj} ^{xk} ^{xl} ^{xm} ^{xn} ^{xo} ^{xp} ^{xq} ^{xr} ^{xs} ^{xt} ^{xu} ^{xv} ^{xw} ^{xx} ^{xy} ^{xz} ^{ya} ^{yb} ^{yc} ^{yd} ^{ye} ^{yf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz}

Fidelis sermo, & omni acceptatione dignus, quia Christus
 15 πιστός ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἀξίος, ὅτι χειρὸς
 Iesus venit in hunc mundum peccatores ^{firmare}, quorum primus ^{salvos} facere,
 ἰησοῦς ἠλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμάρτανλους ^{σωσαι}, ὧν ἑστὶν
 sum ego. Sed ^{propter} hac ^{causa} misericordiam ^{consecutus} sum, ut in ^{ideo}
 16 εἰμι ἐγώ. ἀλλὰ διὰ τούτου ἠλευθέρω, ἵνα ἐν
 me primo ostenderet Iesus Christus omnem ^{longanimitatem}, ^{patientiam},
 εἰμοὶ ἡμερῶν ἐνδείξῃ) ἰησοῦς χειρὸς τῆς ^{πρώτης} μακροθυμίας,
 ad informationem ^{pro futurorum} credere in illis in vitam ^{pro eorum qui cre-}
 17 αἰώνιον. τὰ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφάρτη, ἀραρτῶ,
 soli sapienti Deo honor, gloria in ^{secula} seculorum. amen. &
 μόνῳ σοφῷ θεῷ τιμὴ, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.
 Hoc ^{preceptum} ^{commendo} tibi, fili Ti-
 18 ταῦτέ τι τῶν προφητειῶν ^{προσέτι} ταῖς σοῖς, τέκνον τι-
 mothee, secundum ^{precedentes} in te prophetias, ut mi-
 μάδες, καὶ τὰς ^{πολεμίας} ἀποδείξεις, ἵνα ^{πρα-}
 19 τεύῃ ἐν αὐταῖς τῶν καλῶν ^{πρατείων}. ἔχων πίστιν καὶ
 bonam conscientiam: quam quidam repellentes, ^{circa} fidem
 ἀγαθὴν συνείδησιν ἕλκυσαν ἀπεισάμενοι, καὶ τῶν πίστιν
 naufragauerunt. ^{Quorum} est Hymeneus & Alexander, quos tra- ^{Ex quibus}
 20 ἐναίμαρτος, ὧν ὄστιν ὀυμῆρος καὶ ἀλέξανδρος, οὓς παρέ-
 didι Satanæ, ut discant non blasphemare.
 δὸνα τὰ σατανᾶ ἵνα ^{παιδευθῶσι} μὴ βλασφημῶν. ^{παίδευομαι}

CAP. II. β.

Adhortor igitur primum omnium, fieri obsecrationes, ora- ^{Obsecro}

1 Παρακαλῶ οὖν ἡμερῶν πάντων ποιεῖν δεήσεις, προσ-
 tiones, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus:
 2 ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ἐν ὑποχρῆσιν ὄντων, ἵνα
 quietam & tranquillam vitam ^{degemus} in omni pietate & ^{agamus}
 ἡρεμὴν καὶ ἡσύχον βίον διέξωμεν ἐν πίστι ὀσεβείᾳ καὶ
^{bonitate}. Hoc enim ^{pulchrum} & acceptum coram ^{exaltatur}
 3 σεμινοτιπῶ τούτῳ γὰρ καλὸν καὶ ἀποδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ
 saluatore nostro Deo: ^{Qui} omnes homines vult ^{bonum} esse
 4 σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ. ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει
^{seruari}, & ad agnitionem veritatis venire. ^{Vnus enim} saluus fietis
 5 σωθῆναι, καὶ εἰς ὀπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἰς γὰρ
^{Deus}, vnus & mediator Dei & hominum, homo ^{Christus}
 θεός, εἰς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀνθρώπος ἡμεῶν
^{Iesus}: ^{Qui} dedit seipsum redemptionem pro omnibus, ^{pro rebus} ^{Qui} dedit
 6 ἰησοῦς. ὁ ὀδὸς ἑαυτὸν ἀπὸ πάντων, τὸ μυσ- ^{pro culis}

¶ suis confite-
mur eis

monium temporibus propriis.

In quod posuim sum ego p redicator &

πνευμα καθαρίσθαι ἰδοὺς*

εἰ ὁ ἐπέδωκε ἔργα κηρυξέει 7

apostolus, (veritatem dico in christo, non mentior) do-
κίμωλον. ἀληθείαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι διδόν-
τες Gentium in fide & veritate. Volo ergo

προσεύχων ἐπιμένειν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. βουλομαι οὖν 8

ἐπαίρω

orare viros in omni loco, levantem puras 8

χειράς, χεῖρας ἁγίας ἐν παντί τόπῳ, * ἐπίευντες ἄστυς 9

¶ sobrietate or-
pantes

mulieres in habita ornato, cum verecundia & p mode- 9

¶ horis criminibus,

ταῖς γυναικας ἐν κατὰσολῇ κοσμίῳ, μὴ αἰδοῦν καὶ σωφρο- 9

συνῆς κοσμεῖν ἑαυτάς, μη ἐν πλίζμασιν, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσῳ, 9

aut margaritis, vel veste pretiosas. Sed quod decet 9

ἢ μύρραρίταις, ἢ ἰαπισημὰ πολυτελεῖ. ἀλλ' ὁ φρέσκει 10

mulieres, promittentes pictam em per opera bona. 10

¶ cum

γυναιξιν ἐπαγγελλομένης θεοσεβείαν δι' ἔργων ἀγαθῶν. 10

¶ dominari in
virum,

γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μακροθυεῖτω ἐν κυρίῳ ὡς ἐκκλησία. 11

μὴ σιωπῆτω

γυναικὴ δὲ διδάσκειν οὐκ ὀφείσκειτω, οὐδὲ * ἀνθεντεῖν 11

ἀνδράς, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ. ἀδάμ γὰρ κεφαλὴ 11

* πλάνομα

* ἢ πλάνομα, ἢ ταυτὴ ἐστὶν. καὶ ἀδάμ οὐκ ἠπατηθήκει 14

† ἀπατάλομαι

ἢ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖται ἐν πᾶσι ἀβάσει γένου. 11

¶ autem
p rixuaricatione
* permanerint

saluabitur autem per filiorum generationem, si * manserint in fide, 11

ἀσθησέει δὲ ἕως τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει, 15

¶ sobrietate,

& dilectione, & ianctificatione cum modestia. 15

καὶ ἀγάπῃ, καὶ ἀγάσασθαι μετὰ σωφροσύνης. 15

CAP. III. 3.

¶ desiderat, bonum

Fidelis sermo. si quis episcopatum p expetit, pulchrum opus 1

πιστὸς ὁ λόγος. εἰ τις ἐπισκοπὴν ὀρέξεται, καλὸν ἔργον 1

¶ prudentem,
pudicum,

defiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, 1

ὀπίδμου. δεῖ οὖν τὸν ἐπισκοπὸν ἀνεπιληπτόν εἶναι, 2

vnus vxoris virum, vigilansem, sobrium, ἠσυχίαν, 2

μιᾶς γυναικὸς ἀνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κοσμίον, φιλό- 2

¶ non litigiosum,
non cupidum

talcm, doctorem, Non violentum, non percussorem, 2

ἕξον, διδασκτικόν, μὴ πάρονον, μη πλῆντικόν, μη 3

αἰχρεοκέρδῃ, ἀλλ' ὀπίσκῃ, ἀκαχόν, ἀφιλαργεον. 3

Propria domui bene ppositum, filios habeat in 3

τῷ ἰδίου οἴκου καλῶς περὶσταμένον, ταῦτα ἔχοντα ἐν 4

- ^{subtilitate cum omni castitate.} ^{Si autem quis propria} ^{subditos}
5 ^{δομοῦ πρακτικῶς ἴσασιν ποῦτος, quomodo ecclesie Dei} ^{εἰ δὲ τις τῆ ἰδὲ} ^{scilicet}
^{domini praxetic ἴσασιν ποῦτος, quomodo ecclesie Dei} ^{εἰ δὲ τις τῆ ἰδὲ} ^{scilicet}
οἴκου περιβλεπῶν ἕκαστος, πῶς ἐπιμελήσεται θεοῦ* ^{ἐπιμελήσεται} ^{habebit}
Non ^{haber inhim, ut non inaniter iactans, in iudicium incidat} ^{ἐπιμελήσεται} ^{neophytum, ne}
6 ^{μὴ νεοφυτῶν} ^{ἵνα μὴ τυρωθεῖς, eis χρεῖα ἐμπέση τοῦ} ^{in superbiam}
^{diaboli.} ^{Oporet autem illum & testimonium bonum habere} ^{elatus}
7 ^{διαβόλου.} ^{δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μύρτυριον καλῶν ἔργων} ^{hunc}
^{ab his qui foris, ut non in opprobrium incidat, & laqueum} ^{hunc}
^{diaboli.} ^{Diacono, similiter pudicos, non bilin-}
8 ^{τῆ ἀξιοβόλου.} ^{διακόνους ἀσώπιτως σεμένους, καὶ διλό-}
^{gus, non vino multo deditis, non turpe lucrum sectantes:}
^{Habentes mysterium fidei in pura conscientia.}
9 ^{ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆ πίστεως ἐν καρδίᾳ ἁσυνείδητοι.} ^{p & sic}
^{Et hi autem probentur primum, ydecim} ^{mini-} ^{διακονίῳ}
10 ^{καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθων ἁσώπιτον, εἴτε*} ^{ἀσώπιτον} ^{diakonies}
^{fiendi, inculpati existentes.} ^{Mulieres similiter} ^{habentes}
11 ^{πῶσαν ἀνέγκλητοι ὄντες.} ^{γυναῖκάς ἀσώπιτως} ^{* pudicas,}
^{honestas, non in calumnias, sobrias, fideles in omnibus.} ^{decehentes,}
^{Diaconi sine vnius uxoris, philiis bene} ^{p qui}
12 ^{ἀσώπιτοι ἔσονται μὲν γυναικῶς ἀδελφοί, τέκνων καλῶς} ^{* suis praxint,}
^{praxidentes, & propriis domibus.} ^{& suis}
^{καὶ ἀδελφοί, καὶ τῶν δίων οἴκων.} ^{* Qui enim}
^{nam bene inuistrantes, gradum sibi dēt bonum p ac-} ^{inoffrauerint,}
13 ^{οἱ τῶ καλῶς ἀσώπιτοντες, βασιμὸν ἑαυτοῖς καλὸν ἀει-} ^{p acquirunt,}
^{quunt, & multam libertatem in fide quz in Christo Iesu.} ^{fiduciam} ^{* ca}
^{ποιῶν) καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίσει τῆ ἐν χρεῖσ ἀϊνοῦ.} ^{p me}
^{Hec tibi scribo, sperans inuenire ad te cito.}
14 ^{ταῦτα ἔγραψα, ἐλπίζων εἰσεῖν πρὸς σε τάχιστα.} ^{p te}
^{Si autem tardaueris, ut scias quomodo oportet p in domo}
15 ^{ἐάν δὲ βραδύω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ}
^{Dei conuersari, quz est ecclesia Dei vni,}
^{coluina & fundamentum veritatis.}
^{Et manifeste magnum est pietatis mysteri-} ^{* sacramentum,}
16 ^{καὶ ὁμολογητικῶς μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστή-} ^{quod manifestum}
^{rium, Deu manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu,} ^{* iustificatum}
^{ειον. θεὸς ἐφανέρωθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι,} ^{apparuit}
^{in homine est angelis, ppradicatum est in Gentibus, uocatus est in mundo,} ^{p predicatum}
^{ἀφῆθη ἐν γέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἀδελφῶν, ὁπιστεύθη ἐν κόσμῳ,} ^{credendum}
^{recipitum est in gloria.} ^{* assumptum}
^{* ἀφῆθη ἐν δόξῳ.} ^{ἀγαλαμδάνω}

CAP. III. 8.

autem manifeste
p. dicent

αφίστημι
* a * erroris

mendacium

p & * suam

καυθηλαίζω
* a

pericipiendum
p. iis qui cognoverunt

* a

quod

percipitur.

p proponens

Interitas autem

ερακολυθίω διδασκαλίας, η τ παρηκολυθίας.
* acuita:

autem

p est

maledicimus.

* Deum vivens

Præcipe

* a dolescentiam

At Spiritus dicitur dici, quia in novissimis temporibus pæ-

Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑσέεσις καμείσι * δια- 1
sistent quidam fide, attendentes spiritibus * deceptionis.

ζησονται πνεῦ τῆς πίστεως, προσερχοντες πνεύματι πλάνης, 2
& doctriinæ demoniorum: In hypocritæ falsa loquen-

Ε διδασκαλίας δαιμονίων ἐν ἑσσοκρίσει ψεύδοσιν 2
tium, pauteritiam habentium *proprian conscientiam.

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

καυθηλαίζω γων, τ καυθηλαίσοσιν πλὴν ἰδίων πυνέδισον.
Prohibentium audere, abstinere *cibus, quos Deus crea-

files in castitate. Dum venio, attende le-
 8 **πίσει, ἐν ἀγνείᾳ.** ἕως ἔρχομαι προσέχε τῇ ἀνα-
 & tioni, exhortationi, doctrinæ.
 γνώσει, τῇ **ᾧ ἀκλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ.**
 14 **μὴ ἀμελεῖ τὸ ἐν σοὶ χάρισμα,** ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ
 prophetiam, cum impositione manuum presbyterij.
προφητείας, ἣν ὀπίθεσώς τῶ χειρῶν τῶ πρεσβυτερίου.
 Hæc meditare, in his esto, ut tuus profectus ma-
 15 **ταῦτα μελέτη, ἐν τούτοις ἴδι, ἵνα σοῦ ἡ προσκοπή θα-**
 nifestus sit in omnibus. Attende tibi ipsi, & do-
 16 **νερὰ ἢ ἐν πάντιν.** ἔπρεχε σεαυτῷ, καὶ τῇ διδα-
 & tinx: * profile illis. hoc enim facies, & teipsum *hermas*,
σκαλίᾳ. ὁπίμηνε αυτοῖς ἄτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν πῶς ἔς,
 & pavidentes ec.
ὧ τοῖς ἀκούουσίν σου.

C A P. V. 1.

Senioreni ne increpaueris, sed *horare* ut patrem, obsecra
 1 **Πρεσβυτέρῳ μὴ ὀπιπλήξῃς, ἀλλὰ ὡς ἀγαπᾷ ὡς πατέρα.**
 iuvenem ut fratrem: * fratres mulieres ut matres, * Anxi
 2 **νεώτερος ὡς ἀδελφῶν.** πρεσβυτέρας ὡς μητέρας,
 iuvenulas ut sorores, in omni castitate.
 νεώτερας ὡς ἀδελφῶν, ἐν πίστῃ ἀγνείᾳ.
 Vidua honoræ, *vidua* verè p *vidua*. *quæ suæ*
 3 **χίρας πῖμα, ταῖς ὄντως χίρας.** *p vidua.*
 Si autem qua vidua filios, aut nepotes habet, discant pri-
 4 **εἰ δὲ τις χίρα τέκνα, ἢ ἐκγονὰ ἔχει, μανθανέτω ὡς πα-**
 matem *proprium* domui bene regere, & viciniam vicem reddere *pa-*
 τὸν τῶν ἰδίων οἶκον διασκεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι τοῖς πρε-
 coram Deo.
 scantibus: hoc enim est pulchrum & acceptum *Deo*.
 5 **λόγοις.** τὸτο γὰρ ἔστι καλὸν καὶ ἀποδοκίμη ἐνώπιον τῶ θεῷ.
 * *As* verè vidua, & *solatella*, sperant in Deum, * *Quæ autem est*
 5 **ἢ ὄντως χίρα, καὶ ἡ μεμονωμένη, ἢ ἀπικεν ὀπί τὸν θεόν,** *deciolata,*
 & inhat obsecrationibus, & orationibus nocte & *μονὸν ὄν*
 καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι, καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ
 die. *p. As* deliciosa, vivens mortua est. *p Nam quæ in*
 6 **ἡμέρας.** ἢ δὲ ἀσυταλῶσα, ζῶσα τῷ θεῷ.
 Et *hac* amonitia, ut irreprehensibiles sint. *hoc præcipe,*
 7 **καὶ ταῦτα ὡς ἀγαπᾷ, ἵνα ἀνεπιληπτοὶ ᾖσιν.**
 Si autem quis *proprius*, & maximè *domesticus* non p *pro-*
 8 **εἰ δὲ τις ἦν ἰδίων, καὶ μάλιστα ἦν οἰκείων αὐ πρε-** *suorum,*
 scit, eadem negant, & est infideli deterior. *domesticorum*
 8 **νοῦ, πῶς πίστιν ἢ ἠρηνην, καὶ ὅτιν ἀπίστου χειρῶν.** ἀριτομαί
 Vidua eligatur non minus annorum sexaginta, quæ fuerit
 9 **χίρα καὶ ταλεγεῖσα μὴ ἑλαπίον ἔτι ἢ ἑξήκοντα, καὶ ἠρηνησ**

νήπιος υἱοῦ νουρίου In operibus bonis testimonium habens, ἢ ἐργαῖς καλοῖς μάρτυρουμένη, 13

τεκνοτρόφος
tribulationem patientibus subministravit
decurat

si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum preces la-
uit, si *ἡσπίτου* sufficit, si omne opus bonum sub-
λεν, ἢ ἀλιωμάτοις ἐπικέσεν, ἢ πικτὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπι-
secuta est. Adolescentiores autem vitia *recusat* cū enim
καλούμενος. κενώτης δὲ χήρας ἀφαιτὸ ὕταν γὰρ 11

luxuriam fuerunt in Christo,

habentes in Christum, nubere volunt:

ritam fecerunt.

Habentes damnationē quia primam fidem *abiecerunt*.

αἰσώω

Simul autem & otiose discunt *circumstantes* domos:

verbosus.

ἀμα δὲ καὶ ἀργαί μανθάνουσι ἀπειρημέναι τὰς οἰκίας. 11

oportet

non solum autem otiose, sed & *neglecte*, & curiosae, lo-
quentes qui non *decencia*. Volo ergo iuniores

matres familias esse,

laudare τὰ μὴ δόντα. βούλομαι οὖν νεώτερας 14

subministrare

viduas nubere, filios procreare, *prodam* adiuuantes, nullam occasio-
nem dare *aduersario* malefici gratia.

in quibus sunt viduas,

χήρας χυμειν, τεκνογονειν, οἰκοδεασοτείν, μηδὲ μίαν ἀφορ-
μὴν δίδιναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χυμειν.

Qui presunt

Iam enim quaedam conuerse sunt retro *Satanam*.

qui laborant

ἢ ἡν γὰρ πινες ἐξέτραπισσαν ὀπίσω τῶ σατανᾷ, 15

infrenabilis est

Si quis fidelis aut quae praesens habet viduas, *sufficit* illis, &
εἰ τις πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, *ἐπαρκείτω* αὐταῖς, 16

anli recipere nisi sub

non gaudeat ecclesia, vel *verē* *sufficit*.

μη βαρύνειν ἢ ἐκκλησίαν, ἵνα τ' ὄντως χήρας ἐπαρκέσῃ.

εἰ κληῶς ἀρεσῶτες πρεσβύτεροι διπλῶς πμῶς ἀξίωται 17

tur, maxime *laborantes* in verbo & doctrina.

σαν, μάλιστα εἰ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ.

Dicit enim scriptura: Boni testuranti non *ligabit* os. & Dignus

λέγει γὰρ ἡ γραφή, βουῶν ἀλαῶντα ἐν φιμώσεσι, κ, ὡς ὁ 18

operarius mercede sua. *Aduersus* presbyterum *accusatio-*

ὁ ἐργάτης τῶ μισθοῦ αὐτοῦ. κ, πρεσβυτέρου καπιγ-
nem *ne* *accipit* *fraterquam* in duobus aut tribus testibus.

ριαν μὴ ἀφ' ἀέθρου, ἐκτός εἰ μὴ ὅτι δύο ἢ τρεῖσι μάρτυραν.

Peccantes, coram omnibus argue, ut &

τοῦ ἀμρτάνοντος, ἐνώπιον πάντων ἐλεγχε, ἵνα καὶ οἱ 20

exteri timorem habeant. *Obtor* coram

λοιποὶ φοβῶν ἐχῶσι. *δεξιμ* πύεσμα ἐνώπιον τοῦ 11

Deo, & Domino Iesu Christo, & electis angelis, ut

in aliam partem

hæc custodia sine *preiudicio*, nihil faciens *secundum*

- 11 ^{inclinacionem,} ^{Mānus cito nemini imposueris, neque doctores}
 11 ^{αὐθελίστην.} ^{χειρας ταχέως μηδενὶ ὀπιπείσει, μηδὲ}
 communicaueris peccatis ^{alicui.} ^{reipsum casum custodi.}
 κοινώνουε ἀυθελίστας ἀλλοτρίους. σκευτὸν ἀγνὸν τῆρεῖο
 * Ne copulis aquam bibitis, sed vno modico vitare propter ho- * Noli adhuc bibere.
 12 ^{μαχαμ τιμῶν,} ^{μαχαμ τιμῶν,} ^{μαχαμ τιμῶν,} ^{μαχαμ τιμῶν,}
 12 ^{μαχαμ τιμῶν,} ^{μαχαμ τιμῶν,} ^{μαχαμ τιμῶν,} ^{μαχαμ τιμῶν,}
 μαχαμ τιμῶν, καὶ τὰς πυκνάς σου ἀδοκείας.
 Quorundam hominum peccata manifesta sunt, praeceper-
 14 ^{ἐπι ἀδικίαι,} ^{ἐπι ἀδικίαι,} ^{ἐπι ἀδικίαι,} ^{ἐπι ἀδικίαι,}
 14 ^{ἐπι ἀδικίαι,} ^{ἐπι ἀδικίαι,} ^{ἐπι ἀδικίαι,} ^{ἐπι ἀδικίαι,}
 πινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμάρτια πρὸς θεὸν εἰσι, ὡς ἀκού-
 ῃς ἀδικίαι, quosdā autem & subsequuntur.
 σαι εἰς χριστὸν, πρὸς δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν
 Similiter & p multa opera manifesta sunt, & ea quae aliter p bona facta
 ὡσαύτως καὶ τὰ κατὰ ἔργα πρὸς θεὸν ὄντι, καὶ τὰ ἄλλως
 p habentia, ab eodem non possunt. * scilicet,
 15 ^{ἔχοντα,} ^{ἔχοντα,} ^{ἔχοντα,} ^{ἔχοντα,}
 15 ^{ἔχοντα,} ^{ἔχοντα,} ^{ἔχοντα,} ^{ἔχοντα,}
 ἔχοντα, ἢ κρυβῆσαι οὐ δύναται.
 scilicet, κρυπτομαι ἢ κρυβῶμαι

CAP. VI. 5.

- 1 ^{Quicumque sunt sub iugo seruis, proprii dominos suos}
 1 ^{Οσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δουλείας, τοὺς ἰδίους δεσπότας}
 omni honore dignos arbitrentur, hoc non admodum
 πάσης τιμῆς ἀξίους ἢ ἡγάδωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ ἡγεομαι
 p Dei, & doctrina blasphemetur. p Domini
 θεοῦ, καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημηται.
 Et fideles habentes dominos, non contemnunt
 2 ^{οἱ δὲ πιστοὶ ἔχοντες δεσπότας, μὴ ἢ καταφρονεῖτωσιν}
 2 ^{οἱ δὲ πιστοὶ ἔχοντες δεσπότας, μὴ ἢ καταφρονεῖτωσιν}
 quia fideles sunt, sed magis seruiant, quia fideles
 ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν, ἀλλὰ μάλλον δουλεύετωσαν, ὅτι πιστοὶ
 sunt, & dilecti, qui idem beneficii p participantes.
 εἰσι, καὶ ἀγαπῶσι, οἱ τῆς εὐργεσίας ἀνπλακταμένοι.
 hoc docet, & exhortare.
 τὰντα διδάσκει καὶ ὑποδείκνει.
 Si quis aliter docet, & non p accedat fatis p acquiescat
 3 ^{εἰ τις ἐτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσερχεῖ ὑγιαίνουσιν}
 3 ^{εἰ τις ἐτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσερχεῖ ὑγιαίνουσιν}
 sermonibus Domini nostri Iesu Christi & ei quae secundum pie-
 λόγους τοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τῆς κατ' ἐυ-
 ρατην doctrinae, * τινος, nihil sciat, ἢ εἰ
 4 <sup>οὐκ εἰσὶν διδασκαλίας, ἢ τετυφῶσιν, μηδὲν ὀπιπεί-
 4 ^{οὐκ εἰσὶν διδασκαλίας, ἢ τετυφῶσιν, μηδὲν ὀπιπεί-}
 sed languens circa quaestiones & verborum pugnas: ex quibus
 μῆμος, ἀλλὰ νοσῶν πρὸς ζητήσεις καὶ λογιμαχίας, ὥς ὡς
 nascitur invidia, contentio, blasphemias, suspiciones malas,
 γίνεσθαι φθόνος, εἰς βλασφημίας, ὑπονοίας πανηραῖ,
 p Perarsa exercitationes corruptorum hominum mentem, & p Confusionem
 5 ^{ἢ διαφθερεῖται ἢ διαφθορῶν ἀνθρώπων τὸν νοῦν, ἢ διαφθερεῖται}
 5 ^{ἢ διαφθερεῖται ἢ διαφθορῶν ἀνθρώπων τὸν νοῦν, ἢ διαφθερεῖται}
 N Nn</sup>

¶ qui privati sunt
διος ερέω

¶ ^{privatorum} ἀπιστηνῶν τῆς ἀληθείας, νομιζόντων ποιεσθὲν εἶνα
^{veritate, existimantium quod esse}
^{privatim} τῶν εὐσέβειαν ἀφίστασθαι ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου.
^{abscedere ab huiusmodi.}

* sufficientia.

¶ Et autem quibus magis, pietas cum sua fortis probatione.
ἔστι δὲ ποιεσθὲν μάλα, ἢ εὐσέβεια μὴ αυταρκείας.

¶ hunc
¶ hand dubium

¶ Nihil enim intulimus in mundum, & manifestum quia
οὐδὲν γὰρ εἰσενέγκομεν εἰς τὸν κόσμον, δὴλον οὖν ὅτι
^{neq. auferre quid possumus.}

* quibus rega-
mur,

οὐδὲ ἐξενέγκομεν τι δωάμεθα. ἔχοντες δὲ δε-
ἔσφας, καὶ σκεπάζομεθα, τοῖς ἀρεκτισμέθετα.
^{Hibentes autem ali-}

* Nam qui volunt
divites fieri

¶ ^{Si volentes divites, incidunt in tentationem,}
οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπέτοισιν εἰς πειρασμὸν, &

¶ diaboli

& laqueum, & desideria multa inuicula & nocua,
καὶ παγίδα, καὶ ὀπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτοις καὶ βλαβεράς,
^{quae mergunt homines in interitum, & perditionem.}
αἱ τινες βυθίζονται τῶν ἀνθρώπων εἰς ὀλεθρον, καὶ ἀπώλειαν.

δοσπλανό-
μαι
¶ inferuerunt

¶ Radix enim omnium malorum est pecunie cupiditas, quam
ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὅσιν ἡ φιλαργυρία, ἧς
^{quidam appetentes, exterruerunt a fide, &}
ἔσφασαν ἑσπεύοντες ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ
^{scripsi p. manifestum doloribus multis.}
ἑαυτῶν ὀλεσθεῖσαν ὀδύνας πολλὰς.

bonum

Tu autem, o homo Dei, hec fugi: scire verò inhi-
Cὺ ὃ ὡ ἀνθρώπε τῷ θεῷ, ταῦτα φεῦγε· διοκεῖς δὲ δικαιο-
^{pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem.}
σύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραΰτητα·

* & ¶ bonam
καλίωμα

¶ ^{Certa pulcherrimam certamen fidei, apprehende}
ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ὅτι λαβὸς τῆς
^{certam vitam, inquam vocatus es, & confessus es pulcherrimam}
αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἡμῶν ἐκλήθης, καὶ ὁμολογήσας τῷ καλῷ
^{confessionem coram multis testibus.}
ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μάρτυρων·

¶ qui vivificat

¶ ^{Præcipio tibi coram Deo p. vivificante}
προσθηγγέλω σοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τοῦ ζωοποιου τῆς

¶ qui testimonium
reddidit sub

omnia: & Christo Iesu
τὰ πάντα, καὶ χειρὸς ἡμοῦ τοῦ μάρτυρουσάντος ὅτι

* bonam

Pontio Pilato
ποντίας πλάτου τῷ καλῷ ὁμολογίαν·

¶ Vt seras
¶ sine macula,

¶ ^{¶ Servare te mandatum p. immaculatum, irreprehensibile, vique in}
τηρήσῃ σε τῷ ἐπιτολίῳ ἀσπίλον, ἀνεπλήρητον, μέχρι

adven-

¶ ^{hæparitatem Domini nostri Iesu Christi:}
τῆς ὀφθαλείας τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ·

* Quam ¶ suis

¶ ^{¶ Quam scripturis propriis ostendit beatus & solus potens,}
ἡμῶν κατὰ τὰς ἐπιτολίαις δεικνύει ὁ μακάριος καὶ μόνος
δωάμενος ὁ βασι-

rex ^{Regnantium,} & Dominus ^{dominantium,} & regum,
 ὁ βασιλεὺς ἢ βασιλευόντων, ἢ κύριος ἢ κυριούοντων,
 ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιον, φῶς οἰκῶν ἀπέριστον ὃν
 vidit nullus hominum, nec videre potest: cui honor, &
 εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δυνάη) ᾧ τιμῆ, κρᾶ-
 tur sempiternum. Amen.
 τὸς αἰῶνι. ἀμιλί.

17 τοῖς πλουσίσι ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, μὴ ἀγγέλλε μὴ ὑψιλο-
 sperere, neque sperare in ^{divitiarum incertitudine,} sed in
 φεσγεῖν, καὶ ἐλπικέναι ἐπὶ πλοῦτι ἀδηλοῦσθαι, ἀλλ. ἐν τῷ
 Deo illo vivente, ^{(præbente nobis abunde omnia ad} vivo, (qui præ-
 δεῖ τῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πλοσίως πάντα εἰς
 *refacillitantem.) Bene agere, ^{discreto in operibus bo-} diuites fieri

18 ἀπολασι, ἀγαθουργεῖν, πλοσίωσιν ἐν ἐργοῖς κα-
 nis, ^{bene parvitas esse, communicabiles,} ^{Thesaurizantes sibi ipse fundamentum} pulchrum in futu-
 λοῖς, ἐμμεῖ ἀδοπίε ἵνα, κοινωτικοῖς,
 *bonum

19 ἀποδισαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον κληθὲν εἰς τὸ μέλ-
 rum, &: apprehendana ^{asertam vicam.} ^{veram}
 λον, ἵνα ὀπλάσω) τῆς αἰωνίου ζωῆς.

20 ᾧ τιμᾶτε, τῷ προφηταδικῷ φύλαξον, ἐκτρέπο-
 tans prophana: ^{inanes vocum, & oppositiones} ^{illius falso} nouitates
 μῶστος τὰς βεβηλοῖς κenoφωρίας, καὶ ἀπιδύσεις τῆς ψευδω-
 nominate scientiæ: ^{Quam quidam} ^{profiterentur,} ^{circa} ^{promittentes,}

21 νυμου γνώσεως, ἡ χάρις ἐπαγγελῶν, καὶ τῷ
 fidem ^{aberraverunt. Gratia} ^{tecum. Amen.} ^{exciderunt.}
 πίστιν ἡσυχαστα. ἡ χάρις κατὰ σου. ἀμιλί.
 ἀσυχία

Ad Timotheum prior scripta est a Iuliano,
 Πρὸς πμόδρον κατὰ τὴν ἐχράφην ἀπο καοδικίας,
 que est metropolis Phrygia
 ἣτις ἐστὶ μητρόπολις φρυγίας
 Pacianæ.
 τῆς παλαιστίνης.

PAVLVS Aποστολος Ιησου Χριστου δεχ-
ΠΑΥΛΟΣ Αποστολος Ιησου Χριστου δεχ-

voluntatem Dei, secundum promissionem vite
θεληματος Θεου, κατ' επιταγην ζωης
quae est in Christo Iesu: Timotheo p di-

της εν Χριστω Ιησου πω δω αχα-
lecto filio, gratia, misericordiae, pax a Deo Patre, &

πιτω τεκνω, χαιρις, ελεος, ειρληνη απο Θεου πατρος, και
Christo Iesu Domino nostro. Gratias habeo Deo,

Χριστου Ιησου του κυριου ημων.
cui serui a progenitoribus in pura conscientia, ut ininter-

ω λατρευω απο πατερον εν καρδια πνευματος, ως αδελ-
missam habeo de te memoriam in orationibus meis, nocte

λειπον εχω πτω φει σου μνειαν εν ταϊς δεησει μου νυκτος
& die, Desiderans te videre, memorem tuarum

ημερας. οτι πωδω σε ιδειν, τι μενημνησ σου ην
lachrymarum, ut gaudio implear. Recordationem accipiens

δακρυων, ινα χαρας πληρω
cuius quae est in te non est fidei, quae inhabitauit primum in

της εν σοι ανυποκριτου πισεως, ητις εν ωκεισε σε στον εν
ania tua Loides & matre tua Eunice: persuasus sum

τη μαμη σου λουιδει, και τη μητρι σου ευσεβη. τι πεπεισμαι
autem quod & in te. Propter quae causam Iesus mecum facere

οτι και εν σοι. δι ου αιτιαν αναμνησ και σε
refuscitate duntaxat Dei, quod est in te per

αζωπυρειν το χαρισμα το Θεου, ο δειν εν σοι εβα της
impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis

charissimo

Gratias ago

* quod sine inter-
missione habeam
tui

lachrymarum

est fides

* cereus

πείθει

admoneo

* ut refuscites
gratiam quae

* Noli itaque cru-
deliter

φεισημοδ.

μη ουκ επισημαθης το μωρτικον το
κυριου

Domini nostri, neque me vindictam eius sed ^{*compasere} ^{*collabora}
κυνέου ήμών, μηδέ με τόν δέσμον αυτών· αλλά συγκακο-
^{afflictione:} Evangelio secundum virtutem Dei:

πάθησον τή διαγγελίω κατά δύναμιν θεού,
^{|| Servatis nos, & provocatis vocatione sancta, non secu-} ^{|| Qui liberavit} ^{|| vocavit} ^{|| som}
9 τή σωτηρίας ήμίας, και καθέστηκες κλησεί άγια, ου κα-
^{||m} ^{|| opera nostra, sed secundum propriū propositum & gratiam} ^{|| suum}

τά τέ έργα ήμών, αλλά και ίδιαν προσέθειν ή χάριν τή
^{|| datam nobis in Christo Iesu ante tempora secularia:} ^{|| que data est}
10 δόξεισιν ήμίν εν χριστώ ιησού προσ χειρών αιωνίων·
^{|| Manifestatam autem nunc per} ^{|| apparitionem saluatoris} ^{|| Manifestata est}

† φανερωθείσιν ή νυκί δια της δοξαφάνειας τή σωτήσεως
^{|| nostri Iesu Christi,} ^{|| destructis quidem mortem,} ^{|| illu-} ^{|| phantiam}
11 ήμών ιησού χριστού, καταργήσαντος μέν τον θάνατον, *φω-
^{|| luminantis autem vitam} ^{|| & incorruptionem per} ^{|| Evangelium:} ^{|| qui destruxit} ^{|| illuminavit}
πίσαντος ή ζωή και άφθαρσίαν δια τή ευαγγελίω·
^{|| In quod positus sum ego} ^{|| predicator &} ^{|| apostolus,} ^{|| &} ^{|| magi-}

12 είς ό ετέθειν έγω κήρυξ και άποστολος, & διδάκα-
^{|| ster Gentium.} ^{|| Ob quam causam etiam hinc patior, sed:}

13 λος εδγών. διών αίτιαν και τώντα τάχα, άλλ-
^{|| non confundor:} ^{|| scio enim cui credidi,} ^{|| &} ^{|| & persequutus sum certus}
14 εύκ επιχωμόμαι· οίδα γάρ ή πέπισδικα, και πέπιστημα
^{|| quia potens est} ^{|| depositum meum servare in}
15 σπ δίωατος ότι τή εδρακαταθήκην μου φυλάξει εις
^{|| illum} ^{|| diem.} ^{|| Exemplar} ^{|| habe sanctorum} ^{|| Formam}

16 σκείνην τήν ήμεραν, ^{|| verborum, quae a me} ^{|| audisti in fide & dilectione quae in Chri-} ^{|| in}
17 λόγων, ών παρ' έμου ήκουσας, εν πίστι ή ή άγάπη τή εν χρι-
^{|| sto Iesu.} ^{|| Pulchrum depositum custodi per} ^{|| Bonum}

4 18 σφώ ιησού· ^{|| Spiritum sanctum} ^{|| inhabitantem in nobis.} ^{|| Qui habitat}
19 πνεύματ' άγιου τή εννοικουήσε εν ήμίν.
^{|| Scis hoc,} ^{|| quod averti sunt} ^{|| mo omnes quibus} ^{|| averti} ^{|| a}

15 20 είδεις τούτ' , όπι άπεράφηται με πάντες οι εν τή
^{|| Asia,} ^{|| quoniam est} ^{|| Phygellus} ^{|| &} ^{|| Hermogenes.} ^{|| ex quibus}
21 άσιλ, ών ότι φυγάλλ' και έρμωγενής.
^{|| Det misericordiam Dominus} ^{|| Onesiphori domui, quia sepē}

16 22 δ' ήν έλεσ' ό κύριος τή όνησιφόρου οίκω, όπι πολλάκις
^{|| me refrigeravit, &} ^{|| catenam meam non} ^{|| erubuit:} ^{|| sed}

17 23 με ανέψυξε, ή τήν άλλισιν μου ουκ έπηχμάθη· ^{|| factus in Roma,} ^{|| studiosus} ^{|| quaeque me, & invenit.} ^{|| cum Romam} ^{|| venisset, sollicitē}
24 ηρούδρος εν ρώμη, που ουδαιότερον έζητήσε με, και άρε.
^{|| Det illi} ^{|| Dominus invenire misericordiam a Domino in illa}

18 25 δ' ήν αυτώ ό κύριος άρεϊν έλεσ' πιασ' κυρίου εν σκεϊνή
^{|| die,} ^{|| & quaeque in Epheso ministravit, melius tu} ^{|| nostri.} ^{|| quanta Ephesi}
26 τή ήμερα, και ότα εν έφέσω δικαίωσθε, βέλτοι συ γνώσεθ'.

audientium. *¶* *scilicet* ipsam probabilem exhibere sollicitudinem

15 ακουόντων, απούσθεν σεαυτὸν δοκιμὸν φρασῆσαι
Deo, operarium inconfusibilem, redēsecantem verbum *¶* radiantem

τῷ θεῷ, ἐργάτιον ἀνεπίλοιπον, ὁρθόθμου ὡς τὸν λίθον
veritatis. *¶* *At* prophanas varias voces ca-

16 τῆς ἀληθείας, τῆς δὲ βεβήλοις κατηγορίας ἀει-
hite, ad plus enim procedens impietatis.

¶ Prophana autem & inaniloquia deicit: multum enim proficit ad impietatem.

ἴσουσ' ὅτι πλείον γὰρ περικόλοισιν ἀπίστειας
Et sermo eorum ut *¶* maligna passim habebis quorum est *¶* cancer serpens, ex quibus

17 καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γλῆξαινα νομιμῷ ἔξει, ὡν ἔστιν
Hymeneus & Philetus: Qui *¶* circa *¶* veritatem *¶* a veritate exci-

18 ὁ μάρμαρος ἢ φιλητός, οἱ τινες περὶ τῆς ἀληθείας
abstrahentes, dicentes resurrectionem iam esse factam, & sub- *¶* subverterunt

τήσοχσαν, λέγοντες τῆς ἀνάστασις ἡδη γερονταί, καὶ ἀνα-
stetunt quorundam fidem. *¶* Tamen firmum fundamentum *¶* sed

19 τρεπίστοι τῷ τιγῶν πίστιν, ὁ μῦθοι σερεός θεμέλιος
Dei facti, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus

τῷ θεῷ ἔσηκον, ἔχων τῆς σφραγίδος ταύτης * ἐγνω κυρίου
Presentes eius. *¶* Discedat ab *¶* iniustitia omnis *¶* nominans *¶* qui sunt

20 τὸ ὄνομα κυρίου, ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μέγαν
nomina Domini. In magna autem domo non sunt solun *¶* iniquitate & *¶* qui nominat

21 τὸ ὄνομα κυρίου, ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μέγαν
vasa aurea & argentea, sed & lignea & iustificata & *¶* iustitias *¶* iustitias

σκεύη χρυσαῖα ἢ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὄσπρακινα * καὶ
quxdam quidē in honorem, quxdā autem in *¶* dedecus. *¶* contumeliam.

22 εἰάν τις ἐμυδαγοίτ σεῖψον ἀβ ἰσθίς, ἐρίτ εἰς
Si ergo quis emundaverit seipsum ab istis, erit vas *¶* in honorem sanctificatum, & benevole domino, ad omne

23 ἐργον ἀγαθὸν ἡγιασμένον, καὶ ὁ χριστὸν τῷ θεῷ, εἰς πᾶν
opus bonum paratum. *¶* *At* innocens *¶* iustem

24 ὅτι ἡνωσὶ μάχας, τῆς δὲ νεωτερικᾶς ἐτοιμάζω
desideria fugit: sectare verbō iustitiam, fidem, charitatem, *¶* pa- *¶* &

25 ὅτιθυμίας φερέω, διώκε δὲ διχουσιώσω, πίστιν, ἀγαπῆν, εἰρή-
cem cum *¶* innocentiibus Domini de puro corde. *¶* iis qui innocant

26 τῆς δὲ μωρᾶς καὶ ἀπαιδευτοῖς ζητήσεις τῶν θεῶν, εἰδὸς
quia generant *¶* pugnas. *¶* servum autem Domini non oportet *¶* autem

27 ὅτι ἡνωσὶ μάχας, δουλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ
pugnare, sed manufactum esse ad omnes, docibilem, *¶* mala *¶* sine disciplina

28 μάχας, ἀλλ' ἡπιοὶ εἶναι πρὸς πάντας, διδασκῶν, ἀνε-
tolerantem, In lenitate erudientem *¶* contrarios. *¶* patientem, cum

29 ζήλοισι, ὡν περὶ τῆς παιδεύοντα, τοῦ ἀπίστου πειθε-
tos, nequando det illis Deus penitentiam ad *¶* agnitionem *¶* cognoscendam

30 μωροῖς, μήποτε δῶ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετανοήσῃ εἰς ἀπίγνωσιν
veritatem, *¶* veritatem,

Et inquit, a quo capiti tenentur

venitatis, ἀληθείας,

Et respiciant a diaboli ligatis, καὶ ἀνατιθέσιν ἐν τῷ τῷ θεῷ βίβλου παρίδου, 16

capiti acenti ab ipse ad ipsius voluntatem. ἐζωρημένοι ἕω' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου δέλημα.

CAP. III. γ.

εἰρήνη

Et

Hoc autem scio, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις φευσθήσονται

peccata cupiditatis, elati, superbi, blasphemii, parentibus

φιλάργεσι, ἀλαζόγεσι, ὑπερήφανοι, βλασφημοί, γρηγοῦσι

non obedientes,

pace, criminatores,

si hoc benignitate

protervi, invidii

immorigeri, ingrati, scelerati, sine affectione sine federe, ca-

ἀπειθεῖς, ἀχαριστοὶ, αἰσίοι. ἄσποροί, ἄσποροί, εἰς

βόλοισι, αἰρατεῖσι, ἀνήμεροισι, ἀφιλάργοισι, παροδοῖσι, παρο-

τυφώ

speciem quidem

autem

deuita:

ἀρνεῶ

qui penetrant

ducunt

quae ducuntur

peccatis, * τετυφωμένοι, φιλιδογοὶ μᾶλλον ἢ φιλόδοχοι.

ἐχρηστεύουσιν ἐυσθεσίας, πλὴν δὲ δυνάμιν αὐτῆς

ἀβηγαντες: & hos ἀνοήτους: Ex his enim sunt

τῆρημένοι ἢ τούτοις ἀποστρέψου ἐκ τούτων γὰρ εἰσι

οἱ ἐνδύοντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ ἀχμαλωτίζοντες γυναῖκας

λας oneratas peccatis, aeta desiderii variis,

ρια σεπτωδὲς ἀμύηταις, ἀγνώμα ὀπιδυμίας ποιήλαις,

Semper diligentes, & nunquam ad scientiam veri-

παύοντες, καὶ μηδέποτε εἰς ὀπίσθωσιν ἀλη-

peruenientes.

Mambres

θείας ἐλθεῖν δυνάμει. ὅν τρόπον δὲ ἰαννῆς

ἰαμβρῆς ἀπέστησαν μουσῆϊ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀντίστην τῇ

καταφείρω

vilita: inhipientia

coim

suu.

veritati, homines corrupti mentem, reprobi circa

ἀληθείας, ἄνθρωποι κατεφάρμακοὶ τὸν νοῦν, ἀδελφίμοι παρὲ

πλὴν πίστιν ἀλλ' οὐ προσκόψονται ὅτι πλείστον ἢ γὰρ

anxia eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum * facta est.

αἰσία αὐτῶν ἐκδηλος ἔσται πᾶσιν, ἵως καὶ ἡ ἐμὴν ἐχρήσθ.

ὡς σκολα-

δέω

Tu autem affectus es meam doctrinam, instiu-

tionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem,

γὰρ, τῇ παρῴσθη, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ

patientiam, Persecutiones, passionem, qualia

τῇ ἰσομενῆ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς πειρήμασιν, οἷα

111

mihī facta sunt in Asia, in Iconio, in Lytris, quales persecutiones
μοι ἐγένοντο ἐν ἀντιόχεια, ἐν ἰκονίῳ, ἐν λυτρίοις, οἷοις διωγμῶς

Et omnes autem si voluerint vivere in Christo Iesu, qui volunt
καὶ πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆναι ἐν χριστῷ ἰησοῦ,

persecutionem patientur. Mali autem homines, & seductores,
διωχθήσονται).

prohibent in peius, seducunt & seducti. Per cranies, & in errorem mittentis
προσκόψασιν ὅτι τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

Tu verò permanens in illis que didicisti, & credita sum tibi, sciens
ὅτι δὲ μὲν ἐν οἷς ἐμάθετε, καὶ ὁπισώθητε, εἰδὼς

quo didiceris, Et quia a puero sacras ab infantia
ἀπὸ τίνος ἐμάθετε, καὶ ὅτι ἀπο βρέφοις τὰ ἱερά

literas nosti, & presentes te sapientia reddere ad salutem, quæ postulat
γραμμάτια οἷδας, τὰ δυναμύμωρά σε σοφίᾳ εἰς σωτηρίαν,

per fidem & illam in Christo Iesu. Per que est
ἐξ ἰσχύος τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

Omnis scripturæ a divinitus inspirata, & utilis ad doctrinam, est
πάντα γραφῆ θεοπνευστῶν, καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν,

nam, ad redargutionem, ad correctionem, ad eruditionem que
ἀπὸ ἐλεγχόν, πρὸς ἐπιτιμῶσιν, πρὸς παιδείαν τῆς

in iustitia, Ut perfectus sit Dei homo,
ἐν δικαιοσύμῃ, ἵνα ἀρτιος ᾖ ὁ τῷ θεοῦ ἄνθρωπος,

ad omne opus bonum & conditus. Instructus, & exercitior
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡ ἐξερτυμῶσθαι.

CAP. IV. δ'.

Reliquos igitur ego coram Deo, & Domino
Διαμνηστέομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου

post Iesu Christo, & futuro indicare vivos & mortuos, & qui iudicatum
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, τῷ μελλόντος κρίνεν ζώντων καὶ νεκρῶν

secundam apparitionem ipsius, & regnum eius: & per adventum
καὶ τῷ ἐπιφάνειαι αὐτοῦ, καὶ τῷ βασιλείᾳ αὐτοῦ

Predica verbum, inquit, temperant, argue, & opportune, itaque
κρούσον τὸν λόγον, ὅπως ἂν εὐκταρῶς, ἀκταρῶς ἐλέγξῃς,

incepta, obiecta in omni & lenanimitate, & doctrina. Patientia,
ἐπιτιμῶσιν, ἀπὸ ἀκτέων ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ, καὶ διδασχῇ.

Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non
ἔσται γὰρ καιρὸς, ὅτε τῆς ὑγιανοῦσης διδασκαλίας ἐκ

suffragabunt, sed & secundam desideria propria subispe, & ad sua
ἀνέξουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιτιμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἀνέχομαι

coacti habunt magisteros, prurientes & auditum, & auribus
ἐπιτιμῶσιν διδασκάλους ἡ κηδεμόνους τῶν ἀκούων.

Et à quidem veritate audium avertens, και ὑπο μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἑστρεψίζουσιν, 4
ad autem fabulas conuertentur.

ὅπι δὲ τοῦ μύθοις ἐπιτραπίουσιναι.

Iabora,

Tu vere vigilia in omnibus, *fatiga patere,* opus fac
Cū δὲ γῆρε ἐν πάσι, και ὁπάθησον, ἔργον ποιήσοι 5

implic, sobrius esto,

Edangelizēt, ministerium tuum *implectum reddis.*
Διαγγelizοῦ, τὴν δὲ ἑκονίαν σου πληροφόρισον.

bonum

ἀγωνίζομαι

Ego enim iam delibor, & tempus meo re-
ἐγὼ γάρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀνα- 6
salutionis infat. Certamen pulchrum certavi,
λύσεως ἐφῆσκε. τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσασμαι, 7
cursum consummavi, hunc servavi.

τηρέω

In reliquo,

τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίσιν ἠτήρησα*
*Reliquos, reposita est mihi iustitiae corona, quam red-
λοιπὸν, ὑπόκειται μοι ὅτι δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἔδο- 8

Vir qui diligit aduocorum

Felina

hoc

der mihi Dominus in illa die, iustus iudex, non
δώσει μοι ὁ κύριος ἐν κείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτῆς. ἔ-
folium autem mihi, sed & || omnibus diligentibus apparitionem.
μονον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ και πάσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ὀφθαλμὸν
eius. & stude venire ad me cito.
αὐτοῦ. ἀπαύδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχύως*
Demas enim me reliquit, diligens ^{hunc}

Δημάς γάρ με ἐγκατέλιπον, ἀγαπήσας τὸν νῦν
seculum, & abiit in Thessalonicam, Crescens in Ga- 10
αἰῶνα, και ἐπαρένθη εἰς Θεσσαλονικίαν, κρίσκος εἰς γα-
latiam, Titus in Dalmatiam.

affumc, &

λατίαν, τίτῳ εἰς δαλματίαν*
Lucas est solus mecum. Marcum ^{affumens} adduc
λουκῆς ἐστὶ μόνῳ μετ' ἐμοῦ. μαρκὸν ἀναλαβὼν, ἀγαγε 11
eum tecum: est enim mihi utilis in ministerium.

secum, p autem

deitas

μὲν ὄσαυτε* ἐστὶ γάρ μοι ὄχρηστος εἰς δὲ ἑκονίαν.
Tychicum autem mihi is Ephesum.
τυχηκὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς ἔφεσον.
Penulam quam reliqui in Troade apud Carpum, ve- 12
τὸν φελόνιον ὃν ἀπέλιπον ἐν τρωάδι παρ' ἑκαπτον, ἐρχό- 13
niens affer, & libros, maxime p membranas.

μῆκος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας.
Alexander ^{exans} multa mihi mala ostendit.
ἀλέξανδρῳ ὁ χαλκῆς πολλὰ μοι κακὰ ἐδειξάτο. 14
reddet illi Dominus secundum opera eius:

ἄποδωκ' αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ*
Quē & tu ^{obserua}: valde enim restitit nostris verbis.
ὄν καὶ σὺ φυλάσσε λίαν γὰρ ἀνέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις. 15
In prima mea defensione nemo mihi adfuit,
ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία οὐδείς μοι συμπαραῆκετο, 16
ἀλλὰ

sed omnes me dereliquerunt: non illis impuatur.

ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς * λογιζομαι
*At Dominus * mihi assistit & confortavit me, vt * autem*

17 ὁ δὲ κύριός μου παρέση, καὶ ἐνεδύωμάς με, ἵνα
per me predicatio | plenè percipiam. & audiant omnes | implicatur,

δι' ἐμοῦ τὸ κηρύγμα πληροφωρῆθῃ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ
Genes: & Percipiam sum de ore leonis. | liberatus

ἔθνη. * Ἐρρυθλευ ἐκ στόματος λέοντος.

** Et spirita me Dominus ab omni opere malo, * Liberavit*

18 καὶ ῥυσεταί με ὁ κύριος διὰ παντός ἔργου πνευμάτος, ῥύομαι
*& * servabit in regnum suum caeleste. cui * saluum faciet*

καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουρανίον· ὧ ἢ
gloria in secula seculorum. Amen.

δοῦσα εἰς τοῦ ἀθάνατος ἡμῶν ἀμείν.

Saluta Priskillam & Aquilam, & Onesiphori domum.

19 ἀσπαστω περίσκιλλαν καὶ ἀκύλαν, καὶ τὸ ὀνησιφόρου οἶκον.

Erastus remanuit in Corintho: Trophimum aureum relinqui | Corinthi.

20 Ἔρας ἐμὲν ἐν κορινθῶ. τρέφιμος δὲ ἀπέλιπον

in Mileto infirmum. | in Mileti

ἐν μιλήτῳ ἀδενουῦτα.

Festina ante hyemem venire. saluant te Rubulus

21 σπύδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεται σε ἄβυλος,

& Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes.

καὶ πύδης, καὶ λίνος, καὶ κλαυδία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo.

22 ὁ κύριος ἰησοῦς χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματος σου. ἢ
gratia vobiscum. Amen.

χαρὶς μετ' ὑμῶν. ἀμείν.

Ad Timotheum secunda,

Ephesorum Ecclesia

Πρὸς πμόδρον δευτέρα, τῆς ἐφεσίων ἐκκλησίας

primus Episcopus ordinatum, scripta est a

πρωτον ὀπίσκοπον χειροτονηθέντα, ἐγράφη διὰ

Roma, cum ex secundo sibi

ῥώμης, ὅτε ἐκ δευτέρου παρέση

Paulus Cesari Neroni.

παῦλος τῷ καισαρι νερονί.

PAVLVS seruus Dei, Apoſto-
ΛΟΥC ΔΟΥΛΟC ΘΕΟΥ, ΔΕΥC-
lus autem Iesu Christi, ſecundum fidem
ΛΘ ΔΕ ΙΗCΟΥ ΧΡΙCΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΙCΤΗ
electorum Dei, & agnitionem veri-
ΚΛΗΜΑΤΙC ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΟΠΡΑΓΜΑCΙΝ ΑΛΗ-
tatis quæ ſecundum pietatem,
ΘΕΙΑC ΤΗC ΚΑΤ' ΕΥCΕΒΕΙΑΝ.

In ſpem vite æternæ, quam
ΕΠ' ΕΛΠΙΔΙ ΖΩΗC ΑΙΩΝΙΟΥ, ΩC

¶ cū

¶ qui non mētuit

¶ ſuis

¶ quæ credita eſt
mihī

¶ dilecto ¶ &

¶ rei ¶ Crete
¶ ea quæ deſunt

¶ ciuitates ¶ &

¶ diſpoſui.
¶ ſine crimine,

¶ ſine crimine

¶ ſuperbum,

premiſit ſperet mendacij Deus, ante tempora ſecularia.
ΕΠΗΡΕΙΛΑΤΟ Ο ΑΠΟΘΗC ΘΕΟC ΑΠΕΘ
χρονων αιωνιων.

Maniſte autem temporibus propriè verbum ſuum in prædicatione
ΕΦΑΝΕΡΩCΕ ΔΕ ΧΑΜΕCΙC ΙΔΙΟΙC ΤΟ ΛΟΓΟΝ ΑΥΤΟΥ, ΕΝ ΚΗΡΥCΜΑΤΙ
quæ creditam habeo ego ſecundum præceptum ſaluatoris noſtri Dei.
Ο ΟΠΙCΤΕΥΩΝ ΕΓΩ ΚΑΤ' ΟΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΩC ΑΓΙΩC ΗΜΩΝ ΘΕΟΥ

Tito germano filio ſecundam communem fidem, gratia, miſericordia, ¶
ΤΙΤΩ ΓΗΡΜΑΝΩ ΦΙΛΙΩ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩ ΠΙCΤΗ, ΧΑΡΙC, ΕΛΕΘ,
patre, & Domino Ieſu Chriſto ſalutore noſtro.
ΕΙΡΛΗΝ ΔΙΟC ΔΕΟC ΠΑΤΕΡΟC, ΚΑΙ ΚΥΡΙΩ ΙΗCΟΥ ΧΡΙCΤΟΥ ΤΩC ΑΓΙΩC ΗΜΩΝ.

Huius ꝑ gratia reliqui te in Creta, ut ¶ reliqua
τούτου χάριC κατελιπόντεC Cυ κρητη, ινα τα λεγοντα
corrigas, & conſtituas per ſciuitatem prædicatoC, ſicut ego
ΟΠΙΔΙΟΡΘΩCΗ, ΚΑΙ ΚΑΤΑCΗCΗC ΚΑΙ ΠΟΛΙΝ ΟΡΘΟCΤΑΤΕΙC, ΩC ΕΓΩ
tibi mandavi. Si quiſ eſt ¶ inculpatus, vnus vxo-
Cου οδε ταC αμω.

ei ꝑC οδων ανεγκλητοC, μηC Cυμα-
tis vir: filioC habens fideleC, non in accuſatione luxurie, aut
χοC ανηρ, τεκνα εχων πτωχα, μη Cυ κατηγοριεC αCπιCιαC, ¶
non ſubditoC. Oportet enim ¶ epiſcopum ¶ innocẽtium

ανυποτακτου. Δει γαρ τον οπιCοκον ανεγκλητον ¶
eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ꝑarogantem, non iracundum, non
ειαι, ωC δεοC οικονομον, μη αυδαδη, μη οργιλον, μη
violẽtium, non ꝑercuſſorem, non turpiC lucri cupidum:

παφλιον, μη πληκτην, μη αιζροκερδην

αλλα

Sed hospitalem, boni animam, sobriam, iustum, sanctum, benignum,

8 ἀλλὰ φιλάζονον, φιλάγαθον, σώφρονα, διαμαρτυροῦντα, continentem: ^{|| Tenentem eum qui secundum doctrinam fidei ||} ^{Amplēdientem eum}

9 ἐγκρατῆ· αἰτεχούμνον τὸ κατὰ τὴν διδασκαλίαν πρὸς λόγον, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ ἀσπασθῆναι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆ ὑμῶν, ^{|| eum p. e. fide em ser- monem ||}

10 γένηται, καὶ τῶν ἀντιλέγοντων ἐλέγχειν. εἰς τὸ πολλοὶ ^{|| eos qui contra- dicunt ||}

11 ἄπειθοι, καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι, καὶ φρεναπαῖ, ^{|| et inobedientes, vaniloqui, & || mentium deceptores, maxime illi ex circumfusione: Quo oportet esse ostentare: qui vniuersas domos || etiam seductores, qui sunt de redargui ||}

12 ἀπειθῶντες οὓς δεῖ ὀπισθομίζειν· οἵτινες ἐλαίς οἴκοις ^{|| subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. ||}

13 εἶπε τις ἐξ αὐτῶν ἰδίῳ αὐτῷ περὶ φρενῆτος, κῆρτες αἰε ^{|| Dixit quidam ex illis proptius ipsorum propheta, Crentes semper mentales, male belliz, venies pigri. ||}

14 ψεύδοι, καὶ ἄπιστοι, γαστρες ἀργαί, ^{|| Testimonium hoc est verum, ob quam causam increpa illos ||}

15 ὅτι ἀπίστοι, διὸ ἅπαν ἐλεγχε αὐτοὺς ἀποστόμοις, ἵνα ^{|| sani sint in fide: Non intercedentes iudicis fabulis, ||}

16 ὑμῶν ἐν τῇ πίστει· μὴ περὶ ἄλλοις μύθοις, ^{|| & mandatis hominum auersotium ||}

17 καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστροφῶν τῶν ἀλήθειαν. ^{|| veritatem. || se à veritate ||}

18 πάντα ἄρ' καθάρᾳ τοῖς καθάροις· τοῖς δὲ μεμιασμένοις ^{|| Omnia quidem munda mundis: sicut peccatis ||}

19 καὶ ἀπίστοι οὐδὲν καθάρων, ἀλλὰ τῆ μεμίας αὐτῶν καὶ ὁ νόμος ^{|| & infidelibus nihil mundum, sed peccata sunt eorum & mens iniquitate ||}

20 ἐστὶν ἀπιστία. ^{|| & conscientia. Deum confitentur || posse, sicut oportet || se ||}

21 ἢ ὁμολογησῶντες, δεὸν ὁμολογησῶντες εἰδέναι, τοῖς ἔργοις ^{|| negant, adominati existentes & incredibiles, & ad omne eum sine ||}

22 τῆ ἀρετῆς, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ περὶ πάντων ἀρετῶν ^{|| opus bonum reprobis. ||}

23 ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

CAP. II. β.

Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam:

1 Σὺ δὲ λαλεῖς ἀπὸ περὶ τῆ ὑμῶν ἰσθῆτος διδασκαλίαν· ^{|| Senes sobrios esse, honestos, prudentes, ||}

2 περὶ σβύτας νοσηθῶντες, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑμῶν ὄντας ^{|| fide, pdilectione, ppatientia. Anus ||}

3 τῆ πίστεως, τῆ ἀγάπης, τῆ ὑπομονῆς· περὶ σβύτας ^{|| similiter in habitu || sancte docentes, non calumniarices, non vino ||}

4 πολλὰ τῆ δουλωματίας, καὶ ἰσθῆτος ἀρετῶν· ^{|| multa seruientes, bene docentes || ve prudentiam ||}

5 ἵνα σωθῶνται οἱ δούλοιοι

¶ vt viros suos
amant, filios suos
diligant,
¶ Prudentes,
¶ domus curam
habentes, benig-
nas, * suis

doceant adolescentulas, *¶ τῶν αὐτῶν ἀγαπᾶσαι ἐσσι, φίλων ἀγαπᾶσαι*
νίωσι πατρὸς νέας, φιλοσφροῖς ἐσσι, φιλοστενῶνους
cautas, domi manentes, honestas, subditas
αγνάς οἰκουρούς, ἀγαπάς, καποταυομῆνας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν
vt non verbum Dei blasphemetur.

¶ Sobrias
Σόφρονας, 5
* propriis viris,
Inuenies
τῶν νεωτέρους 6
Circum amica scriptum
ἀπὸ πατρὸς ταυ τοῦ 7

¶ vt sobrii sint.
In omnibus
¶ praebe
* honorum
* in integritate, in
grauitate.

similiter hortare *¶ ἡμεπεραυσαι ὀφει*
*ὡσώπως ᾧ ᾠαχάλει σὺ φερενεῖν**
¶ praebeant exemplum pulchriorum operum, in
grauitate, grauitatem, incorruptibilitatem,
σφραχάμῳρος τυποῦν κηθῶν ἐργῶν, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδύξ-

δοξοῖαν, σευνοτητι, ἀφθοραυαν, λόγον ὑμῶν, ἀκατά- 8
hensibile, vt in qui ex aduerso *¶ ἡνωθευται,*
nihil habens de nobis
γναυσαν, ἢ αὐτῶ ἐναντίας ἐν τῷ ἀπῷ, μηδὲν ἔχον ἀπὸ ἡμῶν
dicere malum. Seruus * propriis dominis * subiecti,
λέγειν Φαῦλον. δούλοῖς ἰδίοις δεσπόταις *¶ καποταυομῆνας,* 9
in omnibus beneplacites esse, non contradicentes, non fraudantes:
ἐν πάσιν ἐυαρίστοις ἐσσι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομῆνοις*

¶ est, verecunty,
* suis
* subditos esse,

Sed eadem *¶ ὁμοῖον* ostendentes bonam, vt do-
ἀλλὰ πῆσιν πῶσαν ἐνδ εικηνυμῆνοις ἀγαθῶν, ἴνα ᾧ διδασ- 10
trinam saluatoris nostri Dei obtineat in omnibus.
σκηθῆσαν τῷ σωτήρος ἡμῶν θεοῦ κοσμοῦσιν ἐν πάσιν.

Verbum sanum, interpre-
tationem, *¶ ἡνωθευται,*
dicere malum. Seruus * propriis dominis * subiecti,
λέγειν Φαῦλον. δούλοῖς ἰδίοις δεσπόταις *¶ καποταυομῆνας,* 9
in omnibus beneplacites esse, non contradicentes, non fraudantes:
ἐν πάσιν ἐυαρίστοις ἐσσι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομῆνοις*

¶ in omnibus

Apparuit enim gratia Dei *¶ ἡμῶν* omnibus hominibus,
ἐπερᾶνη γὰρ ἡ χάρις τῷ θεῷ, ἡ σωτηρίας πᾶσιν ἀνθρώποις, 11
Erudieat nos, vt abnegantes impietatem, &
παυδευουσα ἡμᾶς, ἴνα ἀνησῶμεθροὶ τῶν ἀσεβῆσαν, καὶ τῶν 12
mundana desideria, sobrietate & iustitia, & pietate
κοσμικῆς ὀπιθυμῆνας, σωφροῖνας, καὶ δικαιοῖνας, καὶ εὔσεβῶς
viamus in *¶ nunc seculo,*
Expectantes beatitudinem
ζῶταμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13
et *¶ apparitionem* glorie magnae Dei,
καρίαν ἐλπίδα, καὶ ὀπιφανείαν τῆς δόξης τῷ μεγάλῳ θεῷ,
& saluatoris nostri Iesu Christi:
Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Verbum sanum, interpre-
tationem, *¶ ἡνωθευται,*
dicere malum. Seruus * propriis dominis * subiecti,
λέγειν Φαῦλον. δούλοῖς ἰδίοις δεσπόταις *¶ καποταυομῆνας,* 9
in omnibus beneplacites esse, non contradicentes, non fraudantes:
ἐν πάσιν ἐυαρίστοις ἐσσι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομῆνοις*

¶ saluatoris nostri

¶ secularia

* hec

¶ aduentum

¶ acceptabilem, scilicet bonorum

Erudieat nos, vt abnegantes impietatem, &
παυδευουσα ἡμᾶς, ἴνα ἀνησῶμεθροὶ τῶν ἀσεβῆσαν, καὶ τῶν 12
mundana desideria, sobrietate & iustitia, & pietate
κοσμικῆς ὀπιθυμῆνας, σωφροῖνας, καὶ δικαιοῖνας, καὶ εὔσεβῶς
viamus in *¶ nunc seculo,*
Expectantes beatitudinem
ζῶταμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13
et *¶ apparitionem* glorie magnae Dei,
καρίαν ἐλπίδα, καὶ ὀπιφανείαν τῆς δόξης τῷ μεγάλῳ θεῷ,
& saluatoris nostri Iesu Christi:
Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

viamus in *¶ nunc seculo,*
Expectantes beatitudinem
ζῶταμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13
et *¶ apparitionem* glorie magnae Dei,
καρίαν ἐλπίδα, καὶ ὀπιφανείαν τῆς δόξης τῷ μεγάλῳ θεῷ,
& saluatoris nostri Iesu Christi:
Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Erudieat nos, vt abnegantes impietatem, &
παυδευουσα ἡμᾶς, ἴνα ἀνησῶμεθροὶ τῶν ἀσεβῆσαν, καὶ τῶν 12
mundana desideria, sobrietate & iustitia, & pietate
κοσμικῆς ὀπιθυμῆνας, σωφροῖνας, καὶ δικαιοῖνας, καὶ εὔσεβῶς
viamus in *¶ nunc seculo,*
Expectantes beatitudinem
ζῶταμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13
et *¶ apparitionem* glorie magnae Dei,
καρίαν ἐλπίδα, καὶ ὀπιφανείαν τῆς δόξης τῷ μεγάλῳ θεῷ,
& saluatoris nostri Iesu Christi:
Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

viamus in *¶ nunc seculo,*
Expectantes beatitudinem
ζῶταμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13
et *¶ apparitionem* glorie magnae Dei,
καρίαν ἐλπίδα, καὶ ὀπιφανείαν τῆς δόξης τῷ μεγάλῳ θεῷ,
& saluatoris nostri Iesu Christi:
Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

Qui dedit semetipsum pro
καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 14
nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
ἡμῶν, ἴνα λυτῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶσῃ
sibi ipse populum *¶ puritatem,* *χλιωροῖν pulcherrimum operum.*

CAP. III. 7.

Subditos esse

Admone illos principibus & potestatibus

Ἰποκείμενησε ὡσπὸς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσιαῖς *¶ καποταυομῆνας,* 1

παι-

* alienigenae, ad omne opus bonum paratos esse, * dico obedite

μηδ' ἄρ' ἔσθ' ἑναντίον τῶν ἔργων ἀγαθῶν ἐτοιμοὶ εἶναι,
 Neminem blasphemare, & contra opera alienos esse, p̄modicos, omnem non litigiosos,
 2 μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάρτας εἶναι, ὀπίσκειν, πῶσαι
 offendentes mansuetudinem ad omnes homines. P̄ sed

ἐν δ' εἰκονήμας παραστήτα πρὸς πάντας ἀνθρώπους.
 Erant enim aliquando & nos insipientes, increduli, errantes,
 3 ἦν δὲ γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνοήτοι, ἀπίστοι, πλανώμενοι,
 scipientes deficientes, & voluntatibus variis, in malitia &
 δ' οὐλευόντες ὀπίσκειν, καὶ ἠδοναίς ποικίλαις, ἐν κήρῃ καὶ
 invidia agentes, odibiles, odientes alijs.
 φθόνῳ ὄφροντες, συνηται, μισοῦντες ἀλλήλους.
 Cum autem benignitas & humanitas apparuit sal-

4 ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία τῆς ἐπεφάνη τῆς σω- ὀπιφαίνω
 uatoris nostri Dei, Non ex operibus que in iustitia, * iustitia,

5 τῆρος ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων ἢ ἐν δικαιοσύνῃ, saluos fecit
 que fecimus nos, sed secundum suam misericordiam sermavit
 ὧν ἐποίησάμην ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸ ἔλεον ἔσασθαι
 nos, per lavacrum regenerationis, & renouationis spi-
 6 ματος ἀγίου, οὗ τ' ὄξεσεν ἐφ' ἡμᾶς πλοῦσις, ὄξε ἐκχέω
 iesum Christum saluatorem nostrum. Vt iustificaci
 7 ἡσοῦ χριστοῦ τῆ σωτῆρος ἡμῶν ἵνα δικαιοῦσθαι τῆ
 ipsius gratia, heredes simus secundum spem vite
 ἐκείνου χάριτι, κληρονομοὶ ἡμεῖς κατ' ἐλπίδα ζωῆς
 eterne. Fidelis sermo p̄: & de his volo te con- P̄ est
 8 αἰώνιον. πιστὸς ὁ λόγος καὶ περὶ τούτων βουλομαι σε δια-
 firmare, vt curent pulchris operibus proficere * bonis
 βεβαιώσαι, ἵνα φερνίζωσι κληῶν ἔργων τ' ἀγαθῶν οἱ
 credentes Deo. hęc sunt sp̄sbra & vilia * p̄celle qui cre-
 9 πῶπιευκότες θεῶ. τῶν τ' ὅτι τὰ κληῶ καὶ ἀφέλιμα τοῖς
 hominibus. Stultas autem queritones, & genealogias, & * ὀπίσημα
 9 ἀνθρώποις. μαρὰ δὲ ζητήσεις, καὶ ἡνεαλογίας, καὶ
 contentiones, & pugnas flozates cubite. sunt enim inutiles, P̄ legis deuita.
 ἔρις, καὶ μάχας νομικὰς πῶπιεσσοῦ εἶσι γὰρ ἀναφελείς
 & vane. Hæreticum hominem post vnam & secundam
 10 καὶ μάταια. αἰρετικὸν ἀνθρώπον μὴ μίαν καὶ δευτέραν
 admonitionem denita: Sciens quia subiectus est butimodi, * correptionem
 11 νοουθεσίαν ὀφθαλμῶ. εἰδώς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τριούτος, * qui est
 & ἡρετας, existens s̄paxi condemnatus. Cum m̄iero
 12 καὶ ἀμάρτανει ὧν αὐτοκατάκριτον. ὅταν πέμψω
 Artemam ad te, aut Tychicum, sc̄kina venire ad me in
 ἀρτεμαί πρὸς σε, ἢ τυχικόν, ἀποδύσου ἐλθεῖν πρὸς με εἰς
 Nicopolim ibi enim statui h̄yemarc.
 ἡκόπολιν ἐκεῖ γὰρ κέκρικα ὀφθαλμῶσαι.

μοι δάτω
p bonis
p recte

* sunt
* eos qui amant
h Dei

Zenam legisperitum, & Apollo solicite praeiure,
 ζηναν τον νομικον, & απολλω σπουδαιως προσεμμενον, 13
 et nihil illis defuit. Discant autem &
 ινα μηδεν αυτοις λειπῃ. † μανθανετωσαν δε και 14
 nostri Praeclari operibus proficere ad necessarios usus,
 οι ηματεροι κδοζων ερωτων προσισταδι εις τον αιθαλιας χρειας,
 ut non sint infructuosi. salutant te qui cum me
 ινα μη ωσιν ακαρτοι. αγαπαζονται σε οι μετ' εμου 15
 omnes. saluta amantes nos in fide. gratia cum
 παντες. αγαπασαι τον φιλουμητα ημας εν πιστει. η χαρις μεν
 omnibus vobis. amen.
 πατων υμων. αμην.

Ad Titum Cretensem ecclesiae primum episcopum
 Προς τιτον της κρητης εκκλησιας πρωτον επσκοπον
 ordinatum, scripta est a Nico-
 χειροτονηθητα, εγραφη απο νικο-
 ποληως της μακεδονιας.

SANCTI PAULI
 Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
 AD PHILEMONEM
 ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ
 EPISTOLA.
 ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφαλ. α.

p adiutori

* sorori charissi-
ma.

PAVLVS victus Christi 10.
 ΑΥΛΟΣ δεσμιος χειρωδ in-
 fir, & Timotheus frater, Phi-
 λημονι dilecto, & p cooperanti
 λημονι τω αγαπητω, & συνεργω
 nostro. Et Appiz
 ημων. και αρχιπζ τῆ α-
 ρχιππη, & αρχιππο τῶ
 υφρα-

committioni nostro, & illi quæ apud domum tuam ecclesiz: in domo tua est

Gratia vobis, & pax à Deo patre nostro, & Do-

3 χρεῖς ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυ-

4 ρίου ἰησοῦ χριστοῦ. ἀχρεῖστὸ τῶ θεῷ μου, παρ-

5 ὅτι μίαν σου ποιουμένη, ὅτι τῆ ἀρεστουχῶν μου

ἀκούων σου πᾶν ἀγάπῳ, καὶ πᾶν πίστιν, ἧ ἔχεις

6 ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς ᾔσπαιται ἐν ὁπι-

7 χάραν γὰρ ἔχομεν πολλῶ, καὶ παρεκλήσιν ὅτι τῆ

8 ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

9 ἀδελφῶ σου, ἀδελφε. διὰ πολλῶ ἐν χριστῷ παρ-

10 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

11 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

12 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

13 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

14 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

15 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

16 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

17 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

18 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

19 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

20 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

21 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

22 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

23 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

24 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

25 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

26 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

27 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

28 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

29 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

30 ὅτι τὰ ἀπλάγηα τῶ ἀγίων ἀναπίπτουται

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

est

in domo tua est

PPP

hoc discessit ad horam //, ut xternum illum reciperes:
 χάρισμα ^{hoc} τὸτο * ἐχράσαμ ^{discessit} πρὸς ὄραν, ^{ut} ἵνα αἰώνιον αὐτῶν ἀπέχησ*
 * charissimum, pro seruo Non iam ut seruum, sed supra quod seruum, fratrem // dilectum,
 ὁ καρτὺν, ^{maximè} ἕκτε ως δούλον, ἀλλ' ἔσθ' δούλον, ἀδελφὸν ἀγαπῆτον, 16
 ἡ δόξαν, ^{maximè} μάλιστα ἐμοί, πρὸσω ἢ μάλλον σοι, καὶ ἐν σαρκί, καὶ ἐν κυρίῳ;
 Si ergo me habes // conuincentem, suscipe illum sicut me.
 εἰ οὐκ ἔμε ἔχεις κοινωτῶν, πρὸς λαβὸν αὐτῶν ὡς ἐμέ. 17
 Si autè aliquid nocuit tibi, aut debet, hoc mihi imputa.
 εἰ δὲ πῆ ἠδίκηστέσθ, ἢ ὀφείλει, τὸτο ἐμοί ἐλλόγη. 18
 Ego Paulus scripsi ^{mea manu}: ego // deprecans: ut
 ἡ δόξαν ^{non} πρὸς ἄλθ' ἐχράσαμ τῆ ἐμῆ χειρὶ* ἐγὼ ἀποτίσω ἵνα 19
 non dicam tibi, quod & teipsum mihi addebes.
 μὴ λέγω σοι, ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι πρὸς ὀφείλεις.
 Ita, frater: Ego te fruar in Domino: refice
 ὄνημα ^{mea} καὶ, ἀδελφέ ἐγὼ σου * ὀναίμω ἐν κυρίῳ* ἀνάπαυσόν 20
 mea viscera in Domino.
^{Confidens in} μου τὰ σπλάγχνα ἐν κυρίῳ.
^{obediencia tua} ^{Confidens} πεποιθὼς, τῆ ὑπακοῆ σου ἐχράσαμ σοι, εἰδὼς ὅτι 21
 & superquod dico, facies.
 καὶ ἔσθ' ὁ λέγω, ποιήσεις.
^{nam} Simul autem & para mihi hospitium: P spero enim quod
 ἅμα δὲ καὶ ἐτίμαζ' ἐ μοι ξενίαν* ἐλπίζω γὰρ ὅτι 22
 * donari me per orationes uestras // donabo vobis.
 χάρισμα ^{Salutem} δὲ τῆ προσευχῶν ὑμῶν ἡ χάρισμα καὶ ἡ χάρισμα ὑμῶν.
 εἰσαάξονται σε ἐπαυραὶ ὁ πωμαιχμάτωσ μου ἐν 23
 Christo, Iesu: Marcus, Aristarchus, Demas,
 * & // adiucores // Lucas, // cooperantes mei.
 χαρισμῶ ἰησοῦ* μαρκ' & αἰσπαρχ' & δημασ, 24
 λουκασ, οἱ συνεργαί μου.
 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spi-
 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων 25
 situ vestro. Amen.
 κατ' ἡμῶν. ἀμήν.

Ad Philenonem scripta est à Roma
 Πρὸς φιλημόνα ἐγράφη ἀπὸ ρώμης
 per Onesimum seruum.
 δὲ ἐπιστομῶν οἰκίτου.

SANCTI PAULI

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

A D HEBRAEOS

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

Multifariam q̄ & multi- & multifq; modis

ΟΛΥΜΕΡΩΣ κ̄ πολυ-
mōdō olim Deus locutus loquens

τῶσπις πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας
patribus in Prophetis

τοῖς πατέρας τοῖς προφηταῖς,
in vltimis diebus illis Nouitlimē

ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων
locutus est nobis in filio, quem seip̄s constituit
ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἐτίθηκε

hredem - vniuersorum, per quem & secula fecit:
κληρονομαὸν πάντων, δι' οὗ καὶ τὰ αἰῶνες ἐποίησεν

Qui exhibens splendor gloriæ, character sub- p̄ cum sit
figura

3 ὅς ὢν ἀπαύσασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ποσει-
stantie eius, potansque omnia verbo virtutis suæ,

σεως αὐτοῦ, φέρων τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ,
per seip̄s purgationem faciens peccatorum nostrorum, * se- * sedet ad dexterā
δι' ἑαυτοῦ καθάριστον ποιησάμενος τῶν ἀμειρτιῶν ἡμῶν, ἐκά-
dis in dextera throni maiestatis in excelsis

Tantō ἢ præstantior effectus angelis, quando dist- melior

4 τοῦτύω κρείττων ἡνέμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφο-
rentius præ illis hereditauit nomen.

ῥώτερον παρ' αὐτοῦ τὸ κληρονομήσασκεν ὄνομα. κληρονομέω

5 τινι ἢ εἰπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ πα-
die genit̄i t̄e & rursum, Ego ero illi in pa-
μερον * γρηγορήσας σε, καὶ πάλιν, ἐγὼ εἶμιαι ὑμῶν υἱὸς πάλιν

6 τῶν, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν
introducūt primogenitum in habitant, dicit, Et orbem terrarū
εἰσαγαγῆ τὴν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, καὶ

adorent cum omnes angeli Dei.

προσκυνήσωσιν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ.

Qui facit

Et ad quidem angelos dicit, *Facietur angelos
καὶ πρὸς μὲν τοῦ ἀγγέλους λέγει, ὁ ποιῶν τοῦ ἀγγέλους
suo: spiritus, & ministros suos, ignis flammam.

αὐτῷ πνεύματα, καὶ τοῦ λειτουργοῦσιν αὐτῷ πνεύσιν φλόγα.

Ad amem filium, thronus tuus, Deus, in seculum seculi
πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου, ὁ θεός, εἰς τὸ αἶμα τὸ αἶμα

Inquitaria

lit virga hereditariae virga regni tui.
γὸς ῥάβδος ἐκδύτης ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.

Propterea

Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: Propter hoc
ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν διὰ τοῦτο

oleo

venit te Deus, Deus tuus, oleum exultationi pre
† ἐχρησίσσῃ σε ὁ θεός, ὁ θεός σου ἐλασκον ἀγαπήσας παρὰ τοῦ

χειῶ

participibus tuis. Et Tu * per principia, Dominus, terram
μετοχής σου. καὶ. Ὡς κατ' ἀρχάς, κύριε, τῆς γῆς

in principio,

fundasti, & opera manuum tuarum sunt caeli.

ὁ θεὸς ἐργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί.

Permanebis

Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes vestimentum
αὐτοῦ ἀπολαύει, σὺ δὲ διαμῦνεις * καὶ πύργος ὡς ἡ μάστιξ

Permanebis

veterascens: Et velut amicum simplicibus
παλαιόμομα * παλαιόμομα) καὶ ὡσεὶ φίλον ἐλάττω

* παλαιόμομα

cos, & mirabuntur: tu autem siple ei, & anni tui
† ἐλάττω καὶ ἀλλαγῶν) Ὡς ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου

† ἐλάττω

non deficient. Ad quem autem angelorum dixit
οὐκ ἐκλείβεται. πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων * εἰρηκίη

videm

aliquando, sede a dextris meis, quoadvisque ponam inimicos tuos
ποτε, κέδου ἐκ δεξιῶν μου, εἰς ἀνθ' ὧν τὰ ἐχθροὶ σου

videm

scabellum pedum tuorum? Nonne omnes sunt admi-
ἵστοπόδιον τῆς ποδῶν σου; οὐ γὰρ πύργος εἰς ἀλε-

† εἰρηκίη

nistratori spiritus, in ministerium missi propter
τουρηκὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ὑποσπυροῦμα διὰ τοῦ

† εἰρηκίη

* fasios hereditate salutem? Quomodo nos
μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

† εἰρηκίη

καταρτισθαι καθ' ἑαυτοὺς ὑπὸ τοῦ κυρίου, ἵνα ἡ ἀκουσίαν εἰς
 nos confirmati est: ^{Comitate} Deo ^{* accepisse} ^{Heis qui audie-}
 runt

4 ἡμᾶς, ἵνα ἐβεβαιωθῆ. ^{Quæpiam virtutes eius tibi deo} ^{βεβαίωσιν}
 signi que & portentiis, & variis virtutibus, & spiri-

σικμείοις τὸ ἅ ἑ τέλει, καὶ ποικίλαις δωρεαῖς, καὶ πνεύ-
 tus sancti distributionibus, secundum suam voluntatem.

5 ἐν ᾧ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλου-
 Non enim angelis subiecit ^{p habitatum} ^{suu} ^{p Deus videm}
 ram, de qua loquimur. ^{Testatus est autem aliquid quis} ^{in quodam loco}

6 σάν, ὡς ἡς λέγουσιν. ^{διεμνηστέωσεν δὲ περὶ τῆς}
 dicens, Quid est hoc no quid memot ei eius, au filius ho-
 λέγων, τί ὄζειν ἀνθρώπου, ὅτι ἔμνηστέωσεν αὐτῶν, ἢ ἦ ἦ ἄν-
 mini, quoniam vitias cum? ^{Mingisti cum} ^{μνημονεύω}

7 θρόνου, ὅτι ὅτι σέτι ἡ αὐτῶν; ^{† ἡ ἀπώσεως αὐτῶν} ^{ἐλαττώσ}
^{Il breue quiddam pra} ^{angelis: gloria & honore coronasti cum,} ^{Il paulo minus ab}
 βραχὺ πὲρ ἀγγέλοις. ^{δὲξῃ καὶ πικρῆς ἐσεφάρωσας αὐτῶν,}
 & constituisti eum super opera manuum tuarum:

8 καὶ κατέθεσας αὐτῶν ὅτι τὰ ἔργα τῆ χειρῶν σου.
 Omnia subiecit sub ^{in Penim} ^{sub} ^{Pro}
 8 πῶ τὰ ὑπέταξε ἀποκίτω τῶ πούδων αὐτῶν, ἐν ᾧ τὸ ὑπο-
 icisse ei omnia, nihil dimisit ei non subiectum.
 τάξει αὐτῶ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀβήκει αὐτῶ ἀνυπότακτον.
 nunc autē needum videmus ei omnia subiecta.
 νῦν ὅ οὐ πω ὁράμεν αὐτῶ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα.

9 τὸν ὅ βραχὺ πὲρ ἀγγέλοις ἡ ἀπώσεως, βλέπομεν
 Iesum, propter passionem ^{mortis, gloriæ & honore corona-}
 ἡσέτι, ὅτι τὸ πάθημα τὸ θανάτου, δέξῃ καὶ πικρῆς ἐσεφάρω-
 tum, vt gratia Dei, pro omnibus guttaret mortem.
 μέρον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὸ πάντων * γέωσῃ θανάτου. ^{γείω}
 Decebat enim eum, propter quem omnia & per quem omnia.

10 ἔφερε πὲρ αὐτῶ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα,
 multos filios in gloriam ^{p adducientem,} ^{audorem} ^{salutis} ^{qui}
 πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, ἢ ἀφ' ἧζον τὸ σωθῆναι
 eorum, per ^{passiones} ^{confummare.} ^{Qui enim sanctifi-} ^{p passionem}
 11 αὐτῶ, ὅτι παθημάτων τελεώσται. ^{ὅ, τε γὰρ ἁγιά-} ^{sanctificati,} [&]
^{caus & sanctificati,} ^{ex quo omnes, propter quam causam non} ^{qui sanctificantur,}
 ζων καὶ εἰς ἀγιαζόμενοι, ἐξ ἐνὸς πάντες. δι' ἡμᾶς ἅπαν οὐκ

11 ἐπιχωμῶ) ἀδελφοὺς αὐτοῦ κληθῆναι, λέγων, ἀπαγ-
 tatio ^{nomen tuum} ^{fratribus meis, in medio ecclesie}
 γὰρ τὸ ὄνομα σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας
 laudabo te. ^{Et iterum. Ego ero} ^{fidens in eum.}
 μνηστέωσιν. καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὴς ἐπ' αὐτῶ.

¶ Mei

& iterum, Ecce ego & pueri si, quos mihi dedit Deus.

καὶ πάλιν, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός· 11

Quia ergo pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse carnaliter participauit eisdem: ut per

καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ μετέχευε τῆς αὐτῆς ἵνα διὰ τοῦ 14

¶ deserviret cum qui h. bebac imperium eos qui

mortem p. adoleret robur habuerim mortis, id est, 14

ἀπαλλαγῆναι τὴν ἄσπαστον αἰῶνα

diabolum: Et liberaret hos quicunque timore 15

¶ Nusquam

δανάτου διὰ παντός τῶ (ὤνεγοχοι ἢ σαν δουλείας.

Non enim videlicet angelos apprehendit, sed semen 16

αὐτοῦ δὴν αὐτῶν ἀγγέλων ἐπιλαμβάνει), ἀλλὰ σπέρματος 16

ἀδελφῶν ἐπιλαμβάνει) ἕθεν ὠφελεῖ καὶ πάντα 17

¶ ut repropiciaret delicta ἰλασκομαι

Ponit ex ea que ad Deum, sed expiationem processu 17

τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεῆμων γίνῃ), καὶ πρὸς 18

¶ potens est & eis qui tentantur περαζῶ

populi, in quo enim passus est ipse tentatus, 18

τῶ λαοῦ, ἐν ᾧ καὶ πέπονθεν αὐτὸς πειραζομένων, 18

CAP. III. γ.

Vale, fratres sanctis vocationis super electis participes,

Ὁδοῦ, ἀδελφοὶ ἀγαπῶντες, καὶ κλητῶν ἐπουρανίου μετοχοῖ, 1

considerate apostolum & pontificem confessionis acriter, 1

¶ Qui fidelis est et qui lectus

καταθέσθε τὸν ἀποστόλον καὶ ἀρχιερεῖ τὸ ὁμοιωθῆναι ἡμεῶν 1

Iesum Christum, fidelem existentem facienti illum, 1

ἰησοῦ χριστοῦ, πρὸν ὅσα τὰ ποιῶσιν αὐτῶν, 1

sicut & Moyses in omni domo eius, 1

ὡς καὶ μουσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. 1

¶ qui fabricavit

Amplior enim gloria iste p. Moysen dignus est habitus, quando 1

πλείονα πλεῖον ἔχει τὸ οἶκον ὃ κατασκευάσας αὐτῶν. 1

¶ fabricator

Omnis namque domus conficitur ab aliquo, p. et omnia 4

πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑποπνός, ὃ γὰρ πάντα 4

¶ creati, ¶ est.

κατασκευάσας, θεός. καὶ μουσῆς μὲ πρὸς ἐν ὅλῳ τῷ 4

¶ eorum quæ dicenda erant:

οἶκῳ αὐτοῦ, ὡς περαζῶν, εἰς μάρτυρον τὸ λαλῶν δι' ἡμεῶν. 6

¶ que

Christus vero tanquam filius in domo sua, cuius domus sumus 6

CAP. IIIII.

Epistola Pauli

^{incredulit} ^{Et videmus quia non potuerunt}
 ἀπειθήσασι, ^ε βλεπόμεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰ
 δυνάμει ^{intuitu, propter incredulitatem.}
 εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

CAP. IIIII. 5.

^{Timentis ergo ne quomodoque relicta sollicitatione}
 φοβέομαι [†] φοβηθῶμαι ^{timere} μήποτε καταλειπομένης ἐπιμελείας
 † deesse. ^{intercedendi in requiem eius, existimant aliquis ex vobis de-}
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατόπισιν αὐτοῦ, ἵνα οἷς ὑμῶν ὁσε-
 ρηκέναι. ^{Et scitis quomodo evangelizavi, quomamodum}
 & ἔβη, sed non profuit sermo auditus illis,
 καὶ κενεῖται· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῶς ἀκοῆς οὐκείνου,
 non admittis fidei audientibus.
 μὴ† συγκεραμῶσις τῇ πίσει τοῖς ἀκούουσιν.
^{Ingrederemur enim in requiem, quomamodum}
 εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατόπισιν οἱ πισυῶνταις, καὶ εἰς
 εἰρήκην, ὡς ὠμῶς ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσῃ) εἰς τὴν
^{requiem meam, & quidem operibus, id est scandalum mundi}
 κατόπισιν μου· καὶ τοῖς ἔργων ἀποκαταβολῆς κόσμου
^{Peractis.} ^{Dixit enim apostolus de septima sic,}
 ἠνδυνῶντων· εἰρήκη γὰρ πῦρ περὶ τῶς ἐβδόμης ἡμέρας,
^{Et requirit Deus in die septima ab omnibus}
 καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν
^{operibus suis.} ^{Et in isto rursus, si introibunt}
 ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, εἰ εἰσελεύσῃ τῇ
^{in requiem meam.} ^{Quoniam ergo superest}
 εἰς τὴν κατόπισιν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπελείπειται
^{quosdam introire in illam, & ipse prius annuntiatione monuit}
 πνος εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, εἰ οἱ ἄλλοι ἐπιμελείαντες
^{non intulerunt propter incredulitatem.} ^{Iterum quando terminat}
 οὐκ εἰσελθόν δι' ἀπιστίαν· πάλιν τινὰ ὀρίσει
^{dicam, hodie, in David, p dicens, Post tantum tempus,}
 ἡμέραν, σήμερον, ἐν σαβῶτι, λέγων, καὶ πούτου χρόνον,
^{sicut dictum est, Hodie si vocem eius audieritis, non ob-}
 καθὼς εἶρη), σήμερον εἰὰ τὸ φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μη σκλη-
^{avocare corda vestra.} ^{p Si tamen eis Iesus requiem}
 ρωμήτε τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοῦ ἰσοῦς κατέ-
^{praestitisset, non vixit de alia loqueretur post haec die.}
 παύσῃ, οὐκ ἀνὰ πάλιν ἄλλης ἐλάλει μὴ ταῦτα ἡμέρας.
^{Itaque relinquatur (sabbatum) populo Dei.}
 ἀπὸ δουλείης) σαββατισμὸς τῷ λαῷ τῷ θεοῦ.
^{¶ Nam ingressus in requiem eius, etiam ipse requie-}
 εἰ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατόπισιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέ-

σταύρου

quiescit ab operibus suis, sic ut à proprie Deit. suis
ταυσην από τῆς ἔργων αὐτῆ, ὡσαύτ από τῆς ἰδίου ὁ θεός.

11 ^{ne in idipsum quis exemplum incidat incredulitatis.}
ἀποστατοῦν οὐκ εἰσελθεῖν εἰς ἀκείνου τὴν κατὰ παύσιν, ἵνα
μὴ ἐν τῷ αὐτῷ περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρήσῃ περὶ τῆς ἀπίστευας.

12 ^{Vivus enim p sermo Deit, & efficax, & penetrabilior super omni studio ancipit.}
ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργῆς, καὶ τομιώτερος ἑαυτοῦ
πάντων μάχαραν δεξομεν, καὶ διτκνοῦμεν ἀχε μειστοῦ

13 ^{animarum ac spiritus, compazum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.}
ἀνιμῶν τε καὶ πνέματῶν, ἀρμῶν τε καὶ μνῆων, καὶ
κριτικῶν ἐνθυμησῶν καὶ ἐννοιῶν καρδίας.

14 ^{Et non est creatura invisibilis in cōspectu eius: omnia autem nuda & aperta || oculis eius, ad quem nobis sermo.}
καὶ οὐκ ἐστὶ κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνά καὶ

15 ^{Habentes ergo pontificem magnum p penetrantem czlo,}
τὸν ἀρχιερεῖα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἦκεν ὁ λόγος.
ἔχοντες οὐκ ἀρχιερεῖα μέγα διτκλυδοῦσα τὰ οὐρανοῖς,

16 ^{Iesum filium Dei, teneamus confessionem.}
ἰησοῦ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατοῦμεν τὴν ὁμολογίαν·

17 ^{Non enim habemus pontificem non potentem compari qui potest}
οὐ γὰρ ἔχοντες ἀρχιερεῖα μὴ δυνατοῦμεν συμπαθεῖν
ταῖς ἀδυναμίαις ἡμῶν, πεπτωκεμένων δὲ κατὰ πάντα κατὰ

18 ^{similitudinem absque peccato. Adcamus ergo cum fiducia pthrono gratiz, ut accipiamus misericordiz, & gratiam ioueniamus in oportunitate auxilium.}
ὁμοιότητι κατὰ ἀνθρώπων, προσερχομένους ἐν μὲν
παρρησίας τῷ θρόνῳ τοῦ χαριῶν, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ
χαρεῖς ὁρωμεν εἰς ἀδικίαν βοήθειαν.

CAP. V. ε.

1 ^{Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro}
Πάντες γὰρ ἀρχιερεῖς εἰς ἀνθρώπων λαμβανόμενοι, ἑαυτοῦ

2 ^{hominibus constituitur ita quæ p ad Deum, ut offerat donaque}
ἀνθρώπων κατὰ δίκαιαν ταῖς ἀδικίαις τῶν ἀδελφῶν, ἵνα προσφέρῃ δωρά τε

3 ^{& vtilium pro peccatis. Mensuræ pait pō}
καὶ δωμάτων ἑαυτοῦ ἀνθρώπων, μετριοπαθεῖν δυνα-

4 ^{tant ignorantiibus & errantibus, quoniam & ipse circum-}
μετριοπαθεῖς τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἀπει-

5 ^{datus est infirmitatem. Et propter hanc debet, quemadmodū pro ca-}
κατὰ ἀδυναμίαν· ἵνα δὲ ταῦτῶν ὀφείλει κατὰ δίκαιαν

populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.
τὸ λαὸν οὕτω καὶ περὶ ἐαυτοῦ προσέειπεν ὡς ἀμαρτανῶν.

¶ Nec
p qui vocatur

¶ Et non sibi pro quibusquam sumit honorem, sed peccatis
καὶ οὐχ ἐαυτοῦ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ὁ καλού-
μενος ἅ Deo, tanquam et Aaron. Sic &

* clarificavit, ut
pontifex fieret,
* qui est

¶ Christus non semetipsum clarificavit fieri pontificem, sed locum
μὴ ὡς ἑαυτοῦ ἐδόξασε ἠμυνθῆναι ἀρχιερέως, ἀλλ' ὁ λογιζόμε-
νος ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te.

¶ loco p ea
ἠμυνάω

Quemadmodum & in alio dicit, Tu sacerdos in æternum, secundum
καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κα-
τὰ τὴν ὁρδινὴν Melchisedec. Qui in diebus

* que
* cum qui possit
salvum facere

carnis sine precibus & supplicationibus ad potentiam

Caritatis autem, deprecatur te, & intercedit pro te, ut salvum faceret
καρτὸς αὐτοῦ, δεήσεις τὸ, καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν διγαμνον
σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μὴ κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρυῶν
offerens, & exauditus pro reverentia.

¶ ita
εἰσακούω
* quidē cum esset
μανθάνω

¶ Et quāvis existēs filius, didicit ex his que passus es, obedientiam:

καὶ ὡς ὅν υἱός, * ἐμαθὲν ἀφ' ὧν ἐπαθε τὴν ὑπακομὴν.
Et consummans factus est obtemperantibus sibi omnibus cau-
καὶ τελειωθείς, ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν αἰ-
ῶνα salutis æternæ: Appellans à Deo

grandis

¶ pontifex iuxta ordinem Melchisedec. De quo multis

ἀρχιερεὺς καὶ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. καὶ ἔτι πολλοῖς

¶ ininterpretabilis
ad dicendum
¶ imbecilles
* ad audiscendum:
* cum deberetis

nobis sermo & difficulte interpretari dicere, quoniam signis facti estis

ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμηνεύτως λέγειν, ἐπεὶ ναῦροι γενόμετε
* αὐτίκω. Etenim * debentes esse magistri propter
τῶν ἀκούσας. καὶ γὰρ ὀφείλουστές εἶναι διδάσκαλοι ἐξ ἑ-

¶ indigetis ut do-
ceamini p sine

tempus, rursus ¶ opus habetis ad docendum vos que p

* exordij sermo-
num * quibus

τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τῶ διδάσκων ὑμᾶς τίνα τὰ
elementa inij oraculorum Dei, & facti estis * opus
σοφίας τῆ ἀρχῆς τῆ λογίων τῶ θεοῦ, καὶ γενόμετε χρεῖαν
¶ habentes lacte, & non solido cibo. Omnium enim

¶ sit

ἐχόντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεῶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ

¶ qui est * est
* parvulus

particeps lactis, expertus sermonis iustitiæ: * infans

¶ eorum qui pro
societate sine

enim est. Perfectorum autem est solidus cibus, pro

¶ habent
ζυμνάζω

habent sensus exercitatos phabentium ad discretionē

ἐξ ἰν τὰ αἰσθηθῆνα * γυμνασμένα ἔχοντων πρὸς ἐξέκρισιν
bonique ac mali.

καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

1 ^{rex iustitiz,} ^{deinde autem &} ^{rex Salem, quod est,} ^{omnium diuinitatum}
 ἀπο πατρῶν ἡμέτερον ἀβραάμ, πρῶτον κὶ ἐρμωδομήτος ἢ qui interpretatur
 βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς ἁλῆμ, ὅστις, ^{meis}
 2 ^{rex pacis:} ^{sine patre, sine matre, sine genitalia,}
 βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπατῶρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος,
 3 ^{neque initium dierum, neque uite finem habent: affinitatus}
 μὴτε ἀρχῆς ἡμερῶν, μὴτε ζωῆς τέλος ἔχων ἀφωμοιωμένος
 αὐτῶν ἡμῶν τῷ θεῷ, μὴτε ἰερῶς εἰς τὸ διδωκῆς. * ^{perpetuum.} * ἐν ᾧ ὅτι ἐκ
 4 ^{Innocentini autem quantum hic p, cui & decimas Abraham dedit} ^{deprecatur}
 θεωρεῖτε δὲ πάλιν ὁσῶς, ᾧ καὶ δεκάτιον ἀβραάμ ἔδωκεν ^{propositum est}
 5 ^{ex manibus ille patriarcha.} ^{et illi quid ede} ^{p sit}
 ἐκ τῆς ἀκροδίνου ὁ πατριάρχης, καὶ οἱ κὶ ἐκ τῆς ^{de precipuis}
 6 ^{filii Leui} ^{sacerdotium accipientes,} ^{mandatum habent * de} ^{decimas sumere}
 ἡμῶν λαοῦ τῆς ἰερατείας λαμβάνοντες, ἐντολῶν ἔχοντες ἀπο- ^{à populo}
 7 ^{cimare} ^{populum secundum legem.} ^{id est,} ^{fratres}
 δεκάτου τὸν λαόν κτὶ τὸν νόμον, τοῦτες, τῶν ἀδελφῶν ^{p & ipsi exierint}
 8 ^{suas,} ^{quantquam p exiit} ^{ex lumbis} ^{Abrah.}
 αὐτῶν, καί περ * ἐξ ἡλιούτιος ἐκ τῆς ὀσφύος ἀβραάμ. ^{ἐξέρχεται}
 9 ^{Ille autē non genealogizans ex ei,} ^{* decimas} ^A
 ὁ δὲ κὶ γενεαλογουμένου ἔξ αὐτῆς, δεδέκατῶκε τὴν ἀ- ^{generatio non an-}
 10 ^{braham, &} ^{habentem} ^{repromissione: benedixit.} ^{numeratorem}
 βραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας ἑυλόγηκε. ^{* decimas sumptis}
 11 ^{Sine autem p omni contradictione,} ^{minus à} ^{* praes-}
 θεωρεῖτε δὲ πάλιν ἀπλοχίας, τὸ ἐλατῶν ἰσθμῶν τῶν κρείτ- ^{ab}
 12 ^{tiore benedicitur.} ^{Et hic quidem decimas morientes} ^{* quod est} ^{* meliore}
 τῶν ἀλοχίτων. καὶ οἱ δὲ μὲν δεκάτας ἀποθηνησκόντες ^{contestatur,}
 13 ^{homines accipiunt:} ^{ibi autem scellatione dicitur, quia uiuit.}
 ἀνθρώποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μὴ περὶ αὐτῶν, ὅτι ζῆν. ^{p sic dictum sit}
 14 ^{Et, (si p uerbum dicere) per Abraham, & Leni} ^{* decimas * ac-} ^{* qui} ^{* accepit}
 καί, ὡς ἐπὶ εἰπεῖν, ἵδου ἀβραάμ, καὶ λαοῦ ὁ δεκάτας λαμ- ^{lumbis}
 15 ^{ebant *} ^{de decimas} ^{Adhuc enim in lumbis} ^{de decimas}
 βάνων * δεδέκατῶται. ἐπὶ γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ ^{de decimas}
 16 ^{patris erat, quando obiit:} ^{et Melchisedec.}
 πατρὸς αὐτοῦ, ὅτε ζωνώθησεν αὐτῷ ὁ μελχισεδέκ.
 17 ^{Si quidem ergo consummatio per} ^{Leuiticum sacerdotium erat,}
 εἰ μὴ οὕτω τελείωσις ἵδου τῆς λαοῦ πικῆς ἰερατείας αὐτοῦ, ὅ ^{necessarium fuit}
 18 ^(populus enim sub ipso legem accepit) ^{quid adhuc p opus secundum}
 λαός γὰρ ἐπὶ αὐτῆς νομοθέτητος ἐπὶ χρεία καὶ πλῆ- ^{ordinem}
 19 ^{ordinem Melchisedec, alium surgere sacerdotem, & non secundum}
 τῶν μελχισεδέκ ἐτερον ἀνίστασθαι ἰερέα, καὶ ἐπὶ πλῆ- ^{ordinem}
 20 ^{ordinem Aaron dicitur} ^{Transfatio enim}
 τῶν ἀδελφῶν λέγεσθαι; μεταπιδευσίως γὰρ τῆς ^{necesse est ut}
 21 ^{sacerdotio, * ex necessitate & legis transfatio * fa.} ^{* fac.}
 ἰερατείας, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετὰ θεοῦ γίνεσθαι.

In quo p de alia tribu est.

In quibus enim dicuntur hec, *ἐν ᾧ ὃν γὰρ λέγεταί ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς* 13

* altario præs- fuit. * est

nullus *anandis* atque. *Manifstum enim* 14

* προσέχω

οὐδεὶς † προσέθηκε τῶν θυσιαστικῶν. *περὶ δὲ* 14

* ἀνατέλλω

quod ex iuda *ortus sic* Dominus nascitur in quam tribum 14

† sacerdotibus

ὅτι ἐξ ἰουδα * ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς βῆφυλῆν 14

nihil de sacerdotio Moyses locutus est. Et am- 14

οὐδὲν αὐτῷ ἱερρωτικῆς μεουσῆς ἐλάλησε *καὶ* 14

prius adhuc manifestum est, si secundum similitudinem Melchise- 14

τερον ἐπὶ κατὰ μιλόν ἐστιν, *εἰ καὶ* πῶς ὁμοιότητι μαλασσέ- 14

dec exurgat sacerdos alius: Qui non secundum legem 14

δὲν ἀνίσταται ἱερως ἕτερος *ὅς οὐ καὶ* νέμον 16

mandati carnalis factus est, sed secundum virtutem vite 16

ἐντολῆς σαρκικῆς γέρονε, *ἀλλὰ καὶ* δύναμιν ζωῆς 16

insolubilis. Contestatur enim, quoniam tu sacerdos in 16

ἀκαταλύτου *μῆρυκεν γὰρ*, ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν 17

perpetuum secundum ordinem Melchisedec. *Abrogatio quidem* 17

αἰῶνα καὶ πῶς τάξιν μηχασεδέκ. *ἀπέστις καὶ* 18

enim sic procedentis mandati, propter eius infirmitatem & 18

γὰρ γίνεταί παραγούσης ἐντολῆς, *διὰ τὸ αὐτῆς ἀδυνῆς καὶ* 18

inutilitatem. Nihil enim *perfecit* lex *inter* 18

ἀναφθίς. οὐδὲν γὰρ † ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισα- 19

ductio verò mellioris spei, per quam proximaus *idea.* 19

ζωὴν ὁ κρείττων ἐλπίθει, *δι* ἧς ἐγγίζομεν τῶ θεῷ. 19

Et *firmatus* non sine iuramentum: *(hi quidem enim sine* 19

καὶ κατ' ὅσον οὐ γινώσκουσιν ὀρκωμοσίας *οἱ καὶ* γὰρ γινώσκουσιν 20

iuramento sancti sacerdotes facti: Hic autē cum iure- 20

ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεὺς γέροντες *ὁ δὲ* μὲν ὀρκω- 21

iurando per *dicentem* ad illum, *Iuravit* Dominus, & non 21

μοσίας, *διὰ τὸ* λέγοντος πρὸς αὐτὸν, *ὠμοσε* κύριος, καὶ οὐ 21

Μεταμεληθήσετ), σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ πῶς τάξιν 21

μηχασεδέκ. καὶ τοσοῦτον κρείττων ἐλαθῆκεν γέρονε 21

spontorictus. Et *illi* quidem plures sunt facti sacerdotes, 21

ἐν τῷ *ἰησῶς*. καὶ οἱ μὲν πλείονες εἰσι γέροντες ἱερεὺς, 23

propter morte prohiberi permanere: Hic autē *propter* 23

ἕλα τὸ θανάτου καλωθέσθαι τῶ *αὐτῶν*. ὁ δὲ, *διὰ τὸ* 24

μῆν ἂν τὸν εἰς τὸ αἰῶνα ἀποσθῆσθαι ἔχει πῶς ἱερρωτικῶν 24

Vnde & saluare in perpetuum potest accedentes 24

ὅθεν καὶ σάξεν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τῶν προσερχομένων 25

per * ipsum *[Dico: semper vivens ad* interpellandum pro *seu.* 25

δι' αὐτῆ τῶ θεῷ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἄσφραγιστὸν αὐτῶν. 25

Talis enim nobis decebat *pontifex, sanctus, innocens, impollu-* 26

τοσοῦτος γὰρ ἡμῶν ἐκρεπῆν ἀρχιερεὺς, ὅστις, ἀκαθάρτος, ἀμίαν- 26

pes

Reprobatio

* ad perfectum adduxit

τελείωσ

† ad Deum.

p quantum est (alij

* eum qui dixit

p monitibus cum pes

μεταμελεθ-

μαι

* mellioris -lij

† dicitur quod prohibetur eo quod maneat

* p met

† ad Deum:

p dicit.

v nobis effect

tus, segregatus à peccatoribus, & excellior
 τος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμάρτανλων, καὶ ὑψηλότερος τῶν
 cælis factus: Qui non habet quotidie necessitatem
 27 οὐρανῶν θύουμένος ὅς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 (quem admodum sacerdotes) prius pro propriis peccatis ho- * suis delictis
 ὡσαύτ' οἱ ἀρχιερεῖς, ἀπέτερον καθ' ἡμέραν ἀμάρτανλων θυ-
 stias offerre, deinde || ἑαυτοῖς, hoc enim fecit semel, || pro
 σίας ἀναφέρειν, ἕπειτα τῷ λαοῦ. τότε γὰρ ἐποίησεν ἐφ' ἅπασιν
 seipsum offerenti. Lex enim homines constituit p offerendo.
 28 ἑαυτῶν ἀνεγκύκτας. ἔ νόμος γὰρ αἰθραποῖς καθίστησιν
 * promittit, habentes infirmitatem: sermo autem iurifurandis * cum quod * sacerdos: es
 ἀρχιερεῖς, ἔχοντας ἀδένειαν. ὁ λόγος δὲ τῶν ὀρκωμοσίας τῆς * qui est
 post legem, nihil in æternum perfectum.
 καὶ τὸν νόμον, ἕξιν εἰς τὸν αἰῶνα † τετελειωμένον. τελειόσω.

CAP. VIII. ἡ.

Capitulum autem super || dicitur, Talem habemus || ea quæ dicuntur,

1 Κεφάλαιον δὲ ὅτι τοῖς δεξιμοῖς, τοιοῦτον ἔχομεν
 pontificem, qui confedit in dextera sedis magnitudinis
 ἀρχιερέα, ὅς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῶ θρόνου τῆς μεγαλειότητος
 in cælis: Sanctorum ministrer, & tabernaculi
 2 ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἢ ἄξιον λειτουργός, καὶ τὸ σκηνῆς
 veri, quod habitat Dominus, & non homo.
 τῆς ἀληθινῆς, καὶ * ἐπέσεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἀνθρώπου. πηγυρῶ καὶ
 Omnis enim pontifex ad offerendum muneraque & hostias con- πηγυρῶ
 3 πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρα τε καὶ θυσίας κα-
 stituitur: vnde necesse p habere aliquid & hunc quod offerat. p est
 τίςα. ὅθεν ἀναγκαῖον εἶναι τι καὶ τότε τὸ προσφέρειν.
 si quidem enim esset super terram, nec vniquis esset sacerdos, * existensibus ergo
 4 εἰ μὴ γὰρ καὶ ὅτι γῆς, οὐδ' αὖ καὶ ἱερεῖς, ὅτων τῶν * cum essent qui
 sacerdotibus offerentibus secundum legem munera: offerrent
 ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα.
 Qui exemplari & umbræ describunt caelestium:
 5 οἵτινες ὑποδείγματα καὶ σκια λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων.
 sicut || yphos edidit est iustus, fatuus adolere tabernaculo, || responsum est
 καὶ δὲ * καὶ χρισμῶσι καὶ μυστηρίοις πολλοῖς ὅτι τελεῖται τὸ σκηνῆς, || Moyse, cum con-
 Vide (enim inquit) Efficiet omnia secundum exemplar * okenium || sum maree
 ὅρα γὰρ φησι, πικρῶσι πάντα κατὰ τὸ πικρῶν τῶν δευτέρου. χρισματί-
 tibi in monte. Nunc autem * excellens iustus est || zomai
 6 ὅς ἐν τῷ ὄρει. γῆς δὲ διαφοριότερας τετυχηκα δεινῶν
 ministerium, quanto || melioris est testamenti mediator, quoniam in
 λειτουργίας, ὅσα κρείττονος ὅτι δευτέρου μεσότης, ἡ τις ὅτι
 melioribus re promissionibus sanctum est. p si enim prius p Nam
 7 κρείττονος ἐπαγγελίας * νεομοσίου. εἰ γὰρ ἡ ἁμαρτία νομοθετήσω
 illud esse inculpabile, non vitare inquiretur lo. us: * culpa vacantes.
 ἐπικρῶν καὶ ἀμεμπτος, οὐκ αὖ δευτέρας ἐξ ἡμῶν τῶν τῶν.

Vituperans enim eos, dicit, Ecce dies venient, dicit
μεμφόδωρος γὰρ αὐτοῖς λέγει, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει
Dominus, & consummabo super domum Israel, & super domum
κύριος, καὶ σωτελεσθὼ ὅτι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ὅτι τὸν οἶκον
Iuda testamentum novum: Non secundum testamentum

illa qua apprehendi

ut educerem

ἀμιγλέω
Fecit

Dando

doceret
proximum

minore

maiozem
iniquitatibus

iam

dicendo autem
παλαιῶν

quod autem antiquatur
& senescit
interitum est.

ἰουδα δὲ κατὰ τὴν διαθήκην καὶ ἐγὼ οὐ κατὰ τὴν διαθήκην
quod feci paribus eorum in die apprehendente me
ἵνα ἐποιήσω τοῖς παρὰσθὴν αὐτῶν ἐν ἡμέραις ὀπιλαθομένη μου τὴν
manum eorum, seducere illos de terra Aegypti: quoniam ipsi
χειρὲς αὐτῶν, δεξαζαγνὴ αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγυπτίου ὅτι αὐτοὶ
non permanerunt in testamento meo, & ego neglexi eos,
οὐκ ἐνεύκισαν ἐν τῇ δεξαθήκῃ μου, καὶ γὰρ ἤμελλισα αὐτῶν,
dicit Dominus.
λέγει κύριος, ὅτι αὐτῶν ἡ δεξαθήκῃ μου δεξαθήσομαι

domus Israel post dies illos, dicit Dominus, Dams
τῶν οἴκων Ἰσραὴλ καὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, διδοίς
leges meas in mentem eorum, & in corde eorum
νόμοις μου εἰς τὴν δεξνοσίαν αὐτῶν, καὶ ὅτι καρδίας αὐτῶν
super scribam eas: & ero eis in Deum, & ipsi erunt
ὄπιγραψάμενοι αὐτοῖς καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται
michi in populum: Et non accedens vnusquisque se-

moi eis laico, καὶ οὐ μὴ διδάξωσθιν ἕκαστος τὸν πο-
nem suam, & vnusquisque fratrem suum, dicens, Cognosce
λέττω αὐτῶ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνώστῃ
Dominum: quoniam omnes scient me, a primis eorum usque ad

τὸν κύριον ὅτι πάντες εἰδήσοσάν με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶ ἕως
magnum eorum: Qui propitius ero iniquitatibus
μεγάλῃ αὐτῶ ὅτι ἴλεως ἔσομαι τῶ ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ
peccatorum eorum, & iniquitatum eorum non memorabor illius.

τῶ ἀμάρτυρων αὐτῶν, καὶ τῶ ἀνομιῶν αὐτῶν ἢ μὴ μνησθῶ ἑπ.
In dicere nouum, veterauit prius.
ἐν τῶ λέγειν καὶνῶν, * πάλαι αἰῶνα τὴν παλαιότητα. τὸ δὲ
antiquatum & senescit, prope enascescensiam.
παλαιούμην καὶ γηράσκον, ἔγγις ἀφαισιμῶ.

CAP. IX. Γ.

Habuit quidem ego & prius tabernaculum iustificacionis cul-

& p seculare factum

κατασκευά-
ζων

erant

quod dicitur

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ παλαιὴ σκηνὴ διακοσμητὰ λα-
tur, & illudque sanctum primadantem. Tabernaculum enim
τῆς αἰῶς, τὸ, τε ἄγιον κοσμητικόν. σκηνὴ γὰρ κατε-
σκευασμένη ἐστὶν πρῶτον, in quo candelabra, & mensa, & pro-
ποσίον αὐτῆς ἡ παλαιὴ, ἐν ἣ ἦτε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρῶ-
positio panum, quae dicitur Sancta. Post autem secundum
δεσπὸς τῶν ἁγίων, ἡ πρὸς λέγειν ἄγια. καὶ τὸ δευτερον

velamentum, tabernaculum, & illudque Sancta sanctorum.
κατὰ πάντα, σκηνὴ, ἡ λειτουργικὴ ἄγια ἁγίων

282

6 Aureum habens thuribulum, & arcam testa-
 χησουω εχουσα θυματτειον, και τιω κειωτοι της δια-
 menti circumsctam unaque auro, in qua vita ex omni parte
 7 θηκης * ασημαλυμεινυ παντοθεν χησιω, εν η σιμυ * ασημαλυμεινυ
 aurea, habens manna, & virga Aaron germinavit, || que frondens
 8 χησιω, εχουσα τε μαίνα, & η ραβδος αβρων η βλασησσει,
 & tabule testamenti. Super partem eam Cherubim quæ
 9 η αι πλακας της διαθηκης * εφ' αυτω δε αυτ' χερου-
 bitim glorie, obumbrantia propitiatorium. de quibus non est
 10 ειμι δοξης, κατασκιαζοντα το ελασηειον * ωσαυ αν ευκ εσο
 modis dicendum per partes. His verb ita com- * singula,
 11 νω λεγμιν η * μαρ * τουτων δε ουτω χητε-
 positis, in quidem priori tabernaculo semper
 12 σκιασμετων, εις μω τιω περτην σκιωλυ δεα πειτος
 introibant sacerdotes, & cultus consummantes. || sacrificiorum
 13 εισαπον οι ιερεις, τας λατρειας οπιτελουωτες,
 In autem secundo, semel in anno solus panti-
 14 εις δε τιω δευτεραν, απαξ το κοι αυτω μόνος ο αρχιε-
 rex, non sine sanguine, quem offerit pro se & pro
 15 ρεις, ου χωρις αιματος, ο προσερεει * εφ' εαυτη και τη τω
 populi * ignoscit. Hoc significante Spiritu ignorantia,
 16 λαου αγνοματων. τωτο δηλουωτος το πνευματος *
 sancto, nondum propalatum esse factorum viam, adhuc priore
 17 αγιου, μηπω περανωθη τιω τη αγιων οδω, επ τ' ασημαλυμεινυ
 tabernaculo habente statum. Quæ parabola * in hoc
 18 σκιωης εχουσης σταπν * η τις εφ' εβολη εις το τον
 tempus profecti, iuxta quod muneraque & hostie of- || quam
 19 χησαν τον ανασηκωτα, η * εν δωρα τε και ζωιας προσ-
 ferantur, & non possint iuxta conscientiam proficere || per que
 20 φεσενται, μη διωαυλα και σμειεισην τελειωσμε τον * perfectum facere
 cultorem. Solummodo in cibis & || portibus, & va- || in
 21 λατρειοντα, μωγον οπι βρωμασι η πομασι και δια-
 rius baptismatibus, & iustitiis carnis, usque ad tempus
 22 φοδεις βαπισμοις, η διανωμοσι σαρκος, με χει χειροδ
 correctionis impositis. Christus autem & aduentus || egressus
 23 διορωτωως οπι κειωλημα. χησιω δε εφ' εφ' ημω
 pontifex futurorum honorum, per || mentis & amplius
 24 εφ' χηρεις τη μελλοντων αγαδων, δεα της μεζον * και
 perfectius tabernaculum, non manu factum, id est, non huius
 25 τελιωτερης σκιωης, ου χειροποιητου, του τεστι, ου ταντης
 cecationis. Neque per sanguinem hircorum & vitulorum, * aut
 26 της κησεως ουδε δε αιματος ισαγων η μοχων, || sed
 27 δεα δε το ιδιου αιματος εισηλθεν εφ' απαξ εις τα αγια, || sed
 28 P aternam redemptionem iustitiam. Si enim sanguis aternam redempti-
 29 αιωνιαν αντρωπην ευαγειωθη. αι γαρ το αιμα Piosse iustitiam

RR5

δείσκα
| alperius
ραντίσω

taurorum & hircorum, & cinis vitulae
ταύρων καὶ τράγων, καὶ ἀποδὸς θαμάλως τράντζου & τῶν
inquinatos, sanctificat ad
κακοῦ μῶμοις, ἀγιαζει αὐτοὺς ἢ τὸ σαρκὸς καθαριότητα.

* sanctum
|| immaculatum
P emundabit

Quantis magis sanguis Christi, qui per Spiritum
τόσο μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ, ὁ ὅς πνεύματος αἰω- 14
nam semetipsum obrulic
γίου ἐαυτὸν προσέβλεψεν ἀμωμιον τῶ θεῷ, καὶ θάρσει τὴν
conscientiam nostram a mortuis operibus, ad
συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ

ideo

viventis
ζῶντι; καὶ διὰ τὸτο διαθήκης κληθῆς μεσσητῆ ὄντι, ὅπως 15
Et propter hoc testamenti noui mediator est, ut
more intercedente, in redemptione earum quae sub priori testa-
* erant
μεσσητῆ ἰκετεύοντι, εἰς ἀπολύτρωσιν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ὑπερῷ δια-
θανάτου ἡνωμένου, εἰς ἀπολύτρωσιν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ὑπερῷ δια-

|| per uariationum
|| qui sunt
* est, mors

mentio | etiam | re promissionem accipiant | vocati,
θήκη ὑπεράσσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι,
κτετικῆς κληρονομίας.
Tunc necesse est
τῆς ἀθανάτου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, δια- 16
est intercedat
tem necesse est
νατον ἀνάγκη γέρεται τὸ διαθευμένου.

P confirmatus est
aliquin modum
* qui testatus est
* quidem

Testamentum
enim in mortuis
ἐπιβεβαιωμένου, ὡς ἀποδείξωσιν ἡμῶν, valere cum vivit
γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἔπει μὴποτε ἰσχύει ὅτις ἡ ὁ
* ἰσχύει.
Vnde nec primum sine sanguine
διὰ θεοῦ. ἔδον οὐδ' ἢ ὑπερῷ χωρίς αἵματι 17
dedicatum est.
* ἐξ ἡκαίνισται.

|| Lecto
εἰ καὶ ἴσω
P legis

Exprobit enim omni mandato
λαληθεῖσιν γὰρ πάσης ἐντολῆς 19
Psecundam legem a Moysae vivente populo, accipiens sanguinem
καὶ νόμον ὑπὸ μωυσέως πᾶσι τῶ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα
vitulorum & hircorum cum aqua, & lana coecinea, & hy-
σσο, ipsum quoque libram, & omnem populum asperxit,
ὅπου, αὐτο τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἐβράβησε,
Dicens, Hic sanguis testamenti, quod mandavit ad
λέγων, ἴδοτε τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἡς ἐνετείλατο αὐτοῖς 20
vos Deus. Etiam tabernaculum autem, & omnia
ὑμᾶς ὁ θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ, καὶ πάντα τὰ 21
vala ministerij sanguine similiter asperxit
σκεῖν τῆς λειτουργίας, τὰ αἵματι ἡμοῖας ἐβράβησε.

est
* calcium

Et pene in sanguine omnia mundantur secundum
καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὴν
legem, & sine sanguinis effusione non fit remissio.
νεμὸν, καὶ χωρίς αἵματος χύσεως οὐ γίνετ' ἀφεσις.

Necesse ergo ipsa quidem exemplaria coram
ἀνάγκη οὐκ τὰ μὲν ὑποδείγματα τῆ ἐν τοῖς ὕρανοῖς, 22
his mundari. ipsi autem calcitis, melioribus hostiis
τύτοις καθαρίζεσθαι. αὐτὰ δὲ τὰ ἐπιουραία κρείττοσι θυσίαις
πυρρῶ.

24 *ἴρα ἰσθ.* Non enim in manna facta introiit *quàm*
 24 *πρὸς ταύτας.* οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἄγια εἰσῆλθεν *per Christum, exemplaria verorum, sed in ipsam celum, per Iesum.*
 ὁ χριστός, ἀπέστυπα τῆν ἀλλοθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τοῦ ἑρανοῦ,
hunc apparere vultui Dei pro nobis. *ut appareat*
 νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ θεῷ ὡς πρὸς τὸν ἑρανοῦ
Neque ut sepe officiat semetipsum, quemadmodum pontifex
 25 οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρει ἑαυτὸν, ὡς πρὸ ὁ ἀρχιερεὺς
intrat in Sancta per singulos annos in sanguine alieno:
 εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ.
Alioquin oportebat eum frequenter pati à constitutione *ab origine*
 26 ἐπεὶ ἑίδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ὑπὲρ κατεβολῆς
mundi: nunc autem semel in consummatione seculorum, ad destitu-
κοσμῶν. νῦν δὲ ἀπᾶς ὅτι συμπλήρωσεν τὴν αἰώνον, εἰς ἀπέ-
tionem peccati, per hostiam suam apparuit.
 τῆσιν αἰμαρτίας, ἥτις τῆς θυσίας αὐτῆς † περὶ ἀνθρώπων. *φανερῶς*
Et quemadmodum datum est hominibus semel mo-
 27 *χι καὶ ὅσον ὑποκατατατοῖς ἀνθρώποις ἀπᾶς ἡμετέρας.*
ri, post autem hoc iudicium: Sic & Christus semel
 28 κείν, μετὰ δὲ τοῦτο χριστός· οὕτω καὶ ὁ χριστός ἀπᾶς
oblatus, ad multorum tollere peccata, ex se *est*
προσενεχθεὶς, εἰς τὸ πολλὰν ἀνενεργεῖν αἰμαρτίας, ἐν διευ- *exhaustianda*
cundo sine peccato videlicet se expectantibus, apparbit
 τέσσερις χωρίς αἰμαρτίας ἐφθῆσεν τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχόμενοις,
in salutem.
 εἰς σωτηρίαν.

CAP. X. 1.

1 *Vmbra enim habens lex futurorum bonorum, non*
 1 *Σκιαὴ γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῆν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ*
ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisde ipsi
 αὐτῶν τῶν εἰκόνων τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ἑαυταῖς
hostiis quas offerunt in assiduum, nunquam potest *indefinitè,*
 θυσίας ὡς προσφέρουσαν εἰς τὰ διώκετάς, οὐδέποτε διωκτάς
accidentes, & proficere. Alioquin vitæ cessarent *perfectos facere*
 2 τῶν προσερχομένων τελειώσαι· ἐπεὶ αὐτοὶ πάντα
oblata, propter nullam habere vitæ consecrationem afferri ideo
 προσφερόμεναι, ἥτις τὸ μηδενίαν ἔχεν ἔπ' ἀπεκδεχόμενοις
peccatorum, cultores semel & mandati: quod haberent
 αἰμαρτίων τῶν λατρευόντων, ἀπᾶς κακαδομήτοις
Sed in ipsi commemoratio peccatorum per singulos annos. *fit.*
 3 ἀλλ' ὅτι αὐταῖς ἀνάμνησις αἰμαρτίων κατ' ἐνιαυτὸν.
Impossibile enim, singulorum turcorum & hircorum sauffere *effusis*
 4 ἀδυσμάτων γὰρ, αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν
peccata. Ideo ingrediens in mundum dicit, Hostiam
 5 αἰμαρτίας· διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει, θυσία

recordabor amplius.

Vbi autem remissio horum: non iam oblatio

15 μνησθῶ ἐπι. ὅπου δὲ ἀφείσιν αὐτῆ, οὐκ ἔτι προσφορά
pro peccato: Habentes itaque, fratres, libertatem in

16 πρὸς ἀμάρτιαν. ἔχετε οὖν, ἀδελφοί, περιρρησίαν εἰς
in roborum sanctorum in sanguine p. Iesu, Quam ini-

16 πλὴν εἰσοδὸν ἧς ὄριον ἐν τῷ αἵματι τοῦ
tiamit nobis viam recentem & viventem per vela-
novam

17 νισαν ἡμῖν ὄδον προσφοράτων ἢ ζωσιν ἐξ ἑαυτῶ κατὰ πεπρω-
men, iu est, carnem iuam, Et facerdoiē magnum

17 ματος, τουτέστι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερεῖα μέγαν
super eorum Dei. Accedamus eum vero

18 ὅτι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, προσερχομεθα μετὰ ἀλιθιῆς
corde in plenitudine fidei, aspersi corda

18 καρδίας ἐν πληροφωρίᾳ πίστεως, ἕρραντο μὲν οὖν τὰς καρδίας
confitentia mala & abluti corpus, aqua

19 ὁδοῦ σωειδῆστος πονηρῶν, καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὑδατι
munda, Tenemus confessionem spei indecli-

19 καθαροῦ, κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀ-
nabilem: (hælis enim pollicinus) Et confiscremus

20 κληῖν πρὸς γὰρ ἐπαγγελίᾳ αὐτοῦ, καὶ κατὰ νοῦμον
pali alios in prouocationem charitatis, & bonorum operum:

20 ἀλλήλοις εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης, καὶ κληῶν ἔργων
Non deserrantes collectionem nostram ipsorum,

21 μὴ ἐγκαταλείποντες πλὴν ὀπισμαγωγίᾳ ἑαυτῶν,
sicut nos quibusdam, sed atherosantes: & tanto

21 καθὼς ἐπιπίσιν, ἀλλὰ πρὸς καλουμέντες καὶ τοσοῦτον
magis quanto videritis appropinquantem diem.

22 μᾶλλον ἴσω βλέπετε ἐγγίζουσαν πλὴν ἡμέραν.
Ubi enim peccantibus nobis post paccipisse notitiam

22 ἐκούσως γὰρ ἀμάρτανόντων ἡμῶν μὴ τὸ λαβεῖν τὴν ὀπίγασιν
veritatis, non iam pro peccatis relinquatur hostia:

23 τὴν ἀληθείας, οὐκ ἐπιπρὸς ἀμάρτιαν ἀπολείπει θυσία
Terribilis autē quædā expeditatio iudicii, & ignis xmulatio, demeris quæ consumpr-

23 φοβερά δὲ τις οὐκ ὀχρη κρείστος, καὶ πνεύς ζήλος, ἐδίστα
futuri aduersarios, Irritam faciens quis legem

24 μέλλοντος τοῦ ὑπεναντίου, αὐθεῖστος τις νόμον
Moyfi, sine miserationibus in duobus vel tribus testibus

24 μωυσῆος, χωρὶς οἰκτιρῶν ὅτι δυσὶν ἢ τρισὶν μαρτυσίαν
moritur: Quamdiū putatis pccatiore digni iudicabitur

25 ὑποθήσκει πρὸς δοκεῖτε χειρότος * ἀξιοθέστω
supplicio filium Dei consulant, & sanguine

25 πμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατὰ πατήρας, καὶ τὸ αἷμα
testamenti communiens ducens, in quo sanctificatus est, & conculcauit, & pollutū duxerit,

26 τῆς διαθήκης κοινὸν τῆν ἡσάμην, ἐν ᾧ ἠγάπη, καὶ τὸ ἡγεῖομα
Spiritus gratis pccantem afficiendū Scimus enim Spiritui

26 πνεύμα τῆς χάριτος ἐνυβείστος; ὁ δὲ αὐτῶν γὰρ
Spiritus gratis pccantem afficiendū Scimus enim Spiritui

27 πνεύμα τῆς χάριτος ἐνυβείστος; ὁ δὲ αὐτῶν γὰρ
Spiritus gratis pccantem afficiendū Scimus enim Spiritui

CAP. XI.

Epistola Pauli

* qui dixit, * vindictam

* dicentem, Mihi * vobis, ego retribuam, dicit De-
τὸν εἰπόντα, ἐμοὶ ὑμῖν, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κυ-
minus. & iterum, Dominus iudicabit populum suum.

¶ Quia

ειθε. καὶ πάλιν, κύριε κείνους τον λαον αὐτῶ.

¶ Est

Horrendum ¶ incidere in manus Dei vivacis.

φοβεῖν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.

Rememoramini autem pristinos dies, in quibus il-

magnum

ἀναμνησθεσθε δευτέρως ἡμῶν, ἐν αἷς φω-
luminari, multum certamen sustinistis passionum.

παλιγγύως, πολλὰ ἀδελφῶν ὑπεμείνατε παθημάτων.

* Et in altero
¶ spectaculum fa-
ctum in altero

* Hoc quidem, opprobriisque & tribulationibus hic theatrum productis:

τούτο μὲν, ὀνειδιζομῆς τε καὶ θλιψέσεως θεατὴρ ἡμῶν.

θεατὴρ ἡμῶν

hoc autem, ¶ communicanter taliter conversantium esse dei.

¶ facit

* Nam & vindicis

τούτο δὲ, κοινωνοὶ ἡμῶν οὕτως ἀνεσπερομένων ἡμετέρας.

συμπάχω

* Equum vinculis meis compalli estis, & rapinam
καὶ ὡς τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν

* honorum

* subjectionem vestrorum cum gaudio susceperitis, cognoscentes

¶ vos

ἵνα ἀσχοιοῦντων ὑμῶν μὲν χαρὰς περὶ σὺν ἡμῶν, ἡμετέρας

¶ meliorem

ἔχειν ἑαυτοῖς κρείττονα ὑπάρχειν ἐν ἡμετέρας, καὶ ἡμῶν.

* Nolite smittere
confidentiam

* Ne abiciatis itaque fiduciam vestram, quæ habet remu-

μη ἀποβαλεῖτε οὐκ τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθ-

¶ Patientia enim
vobis necessaria
est,

nerationem magnam. ¶ Patientia enim habetis opus, ut

ποδοσίαν μεγάλην ὑπομονῆς ὅτι ἔχετε χρεῖαν, ἵνα τὸ

voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.

ὑμῶν τὰ θεοῦ ποιήσαντες, κομισθεσθε τὴν ἐπαγγελίαν.

¶ modicum ali-
quantulum que
qui est venturus
autem meus
¶ vivit quod
¶ placebit animæ
meæ,

Adhuc enim ¶ parvum quæsit quantum, veniens veniet, & non tardabit.

ἐπεὶ γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἔξει, καὶ ὁ χροῖνεί.

¶ Si iustus ex fide vivet, & si subtraxerit se, non habet

ὁ ὁ δὲ πῶς ἐκ πίστεως (ἵστε) καὶ εἰ μὴ ὑποσέλη, οὐκ ἔ-

gaudet anima mea in eo. ¶ Non autem non timetis subtra-

δοκαί ἢ ψυχῆ μου ἐν αὐτῶ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμεν ὑπο-

¶ filij

Etiorum ¶ in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ.

ὑμῶν εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ψυχῆς.

CAP. XI. id.

Est autem fides, sperandarum substantia rerum

apparatum

Ἔστι ὁ πίστις, ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων

argumentum non confictarum. ¶ In hac enim testimoniū

¶ aptata

ἐλεγχοῦ ὁ ὑπερομένων ἐν ταύτῃ γὰρ ἐλέγχο-

conferuntur sunt senes. ¶ Fide, intelligimus presentia esse

¶ vix inuisibili-
bus

ῥηθήσαν οἱ πρεσβύτεροι. ¶ Πίστες προσώμων κατηρησθῆ

secula verba Dei, in non ex operibus

¶ herent. ¶ quam

τὸν αἰῶνα ῥήματα θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ ἰσχυρίων τὰ βλε-

libilia facta esse. ¶ Fide plurimum habetiam Adelpro

πόρρωθεν γενόμενα. Πίστες πλείονα διδοῦν ἀδελφῶν

Cain, oblitit Deo, per quâ testimoniū edidit * est esse iustus,
 καὶ ἠπεσιώκει τὸν θεόν, δι' ἧς ἐμάρτυρα εἶναι δίχαιος,
 * oblitit in muneribus eius Deo, & per illum testimonium
 ἠδυσχεύειτο ἐπὶ τοῖς δώδεξι, αὐτῷ τῷ θεῷ, καὶ δι' αὐτῆς
 * mortuus, adhuc loquitur. Fide, Henoch translatus est defunctus,
 ὁ ἀποθανὼν, ἐπὶ λαθεῖν). πισεὶ ἐνάχ† μετατετέθη μετὰ τὶς ἰθιμί
 * ad non videndum mortem, & non inueniebatur: quia translatus * ac videret

τοῦ μὴ εἶναι θανάτου, καὶ οὐκ εὗρισκετο διότι μετὰ τετέθηκεν.
 illum Deum. ante enim translationem eius testimonium habuit
 αὐτῷ ὁ θεός. ἀπεθάρ γὰρ τῆς μετὰ θείας αὐτῷ μαρτυρητικῆς
 deoplacuisse Deo. Sine autem fide impossibile est

6 * δι' ἠρεσθῆναι τὸν θεόν. χάρις δὲ πίσεως ἀδ' ἰωάννου διαρεσίμα
 deoplacere. credere enim oportet accedentem Deo, p Deo.
 διαρεσίμα * πσεύσαι γὰρ δεῖ τὸν ἀπεσεργάζοντα τὸν θεόν, ad Deum.
 quia est, & inquentibus se remunerator sit.
 ὅτι δεῖ, καὶ τοῖς ἐκλήθησιν αὐτῶν μισθοποδότης γίνεσθαι).

7 πίσει χρηματιοδοτεῖς νῶε περὶ τῆς ἀρκῆς βλεπομήμων,
 venerunt aptavit arcam in salutem domus suæ, metuas
 * εὐλαβηθεῖς κατεσκευάσατε κειστων εἰς σωτηρίαν τῶν οἰκῶν αὐτῶν, ἀλαβείμα
 per quam damnavit mundum, & eius qui per fidem p iustus, p est
 δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης
 * factum est heres. Fide, vocatus Abraham institutus
 8 ἐξήλθετο κληρονομία. πίσει καλουμένου ἀβραάμ qui vocatur
 obediuit, flexit in locum quem p futurus erat accipere in flexire
 ἠπικουσα, ἐξελθὼν εἰς τὸν τόπον ὃν εὐαλλε λαμβάνειν εἰς
 * hereditatem: & exiit, nesciens quod irer. p accepturus erat

κληρονομίαν καὶ ἐξήλθε, μὴ ὄπισθήμενος ποῦ ἔρχεσθαι).
 Fide, demoratus est Abraham in terram repromissionis
 9 πίσει περικησὸν ἀβραάμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,
 (tanquam) alienam, in tabernaculis habitans cum Isaac & in
 αὐτῷ ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικῶν μετὰ ἰσαὰκ καὶ
 Jacob credibus repromissionis eiusdem. * castis habitade

ἰακὼβ ὅτι συγκληρονομήσας τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς.
 Excedebat enim illam fundamenta habentem civitate, cuius
 10 ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοῦ θεμελίου ἐχρυσαν πόλιν, ἧς
 ariter & conditor Deus. Fide, & ipsa

11 τεχρητῆς καὶ δημιουργοῦ ὁ θεός. πίσει καὶ αὐτῆ
 Sara heretis existens, virtutem in conceptionem feminis
 Σάρρα σείρα οὖσα, δι' ἡμῶν εἰς κατεβολὴν σπέρματος
 accepit etiam præter tempus vitæ peperit: quantum fidelem p existens
 ἔλαβε, καὶ παρὰ χρόνον ἡλικίας ἔτεκεν ἐπὶ ἐπίσηνον ἡριστικὸν
 promittentem. Ideo & ab uno orti sunt, Propter quod

12 τὸν ἐπαγγελάμενον. διότι καὶ ἀπ' ἐνὸς ἐξηγνήθησθε,
 (& p hoc emortuo) tanquam sydera cæli multa p hoc in
 καὶ ταῦτα νοσηραμεῖον καὶ ὡς τὰ ἀστρα τῷ οὐρανῷ πρὸ πη-

Fide, Moyses grandis factus, negavit *dici filius * se esse filium

14 πίσει φαραώνας μάγας χυόμενους, ἠρνήσατο λέγειν υἱὸς
filix Pharaonis: Magis eligens malis affligi cum

15 θυγατρὸς φαραώ, μίλλον * ἐλόιμενος συγκακουχέεισθαι αἰρέουμαι
populo Dei, quāvis imperatoriam habere peccati p emolumentis
temporalis
p incunditate
πῶ λαὸν τοῦ θεοῦ, ἢ προσέκοιμεσθαι ἕχθρην ἀμάρτιας ἐπὶ θάλασσαν
Maiores divitias petimus * illis Aegypti ihsauiis. * thesauro Aegyptiorum

16 μίλλονα πλείον ἠμαρτανενοσθῆναι αἰγυπτίου θησαυρῶν, τὸν
improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem.
ὀνειδισμὸν τοῦ χριστοῦ ἀπέβλεπε γὰρ εἰ: * μισθὸν ποδοστῆν.
Fide, reliquit Aegyptum, non veritus animofiacem

17 πίσει κατέλιπεν αἰγυπτιον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ
regis: illum enim invisibilem tanquā videns * fortiter solus.
βασιλέως τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄρων ἐκωρτήρησε.
Fide, pscis pascha, & est lionem sanguinis, celebravit

18 πίσει πεποιήκε τὸ πάσχα, καὶ τὴν προσέκοιμεν τὸ αἵματος,
ne fide peccatis pmissis, tangeret eos.
εἶνα μὴ ὁλόθρῶσαν τὰ προστόπια, ἐτρη αὐτῆ.
Fide, transierunt per rubrum mare tanquam per ar-

19 πίσει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς εἰς ξη-
fam, cuius experientiam accipientes Aegyptij. * absorpti sunt:
ράς, ἥς πείραν λαβόντες οἱ αἰγυπτιοὶ, κατεπόθισαν.
Fide, muri Iericho corruerunt, Ierusalem per septem
dies. Fide, Rahab meretrix non perit cum incre-

20 πίσει τὰ τεῖχη ἰερικῶ ἐπίσσε, * κυκλωθέντα ὅτι ἐπὶ ἡ-
dies. Fide, Rahab meretrix non perit cum incre-
21 ἡμέρας. πίσει βαβὺν πύργου οὐ σὺν ἀπώλετο τοῖς ἀπί-
dulis, excipiens exploratores cum pace.
θίστασι, δεξιαμὸν τὴν κατασκόπους μετ' εἰρήνης.
Et quid adhuc fides? deficiet enim me perennatantem: p dicam?

22 καὶ τί ἐπὶ λέγω; ὅτι λείπει γὰρ με διαγυρόμενον ὁ
tempus, de Gedeon, Baracq. & Sampson, & Iephthe.
χρὸν, οὗτοι γαδεῶν, βαράκ τε, καὶ Σαμουὴλ, καὶ ἰεφθαί,
Daulog. & Samuel, & prophetis:
δαβὶδ τε, καὶ σκουυήλ, καὶ οὗτος προσφθῆναι.

23 οἱ εἰς πίσεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δι-
stictiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum,
κωπύων, ἐπίτηχον ἐπαγγελιῶν, ἐφραζαν σώματα λείωντων,
Exinherunt omni igni, effugerunt ora gladij. * imperum
* effugaverunt aciem

24 ἔσβεσαν δυνάμιν πυρός, ἐφυγον σώματα μαχίρας,
convalescerunt de infirmitate. facti sunt fortes in
ἐσβέναν δυνάμιν πυρός, ἐχρηθισαν ἰχθυοὶ ἐν
bell o, castra veterunt exteriorum: Accoperunt

25 πολέμους, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων
mulieres de resurrectione mortuos suos: alij autem di-
γυναικῶν εἰς ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν αὐτῶν. ἄλλοι δὲ ἐτίμη-
τυμπανίζον

stentisunt, non suscipientes redemptionem, ut meliorem resurrectionem manifestarent.

inuenirent, p ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres.

πανίδησαν, ου σπρεσ δεξάμενοι τ' απολυτρώσων, ινα κρείττονος

Alij vero pludibrium & 36

αναστήσεως τυχάσων, ετεροι δ' εμπαιγμων και

μασίγων πείραν ελαβον, επ' ο' δεσμών και φυλακῆς.

melotis,

ελιδιόδησαν, ε'σπρίδθησαν, ε'πειράδησαν, εν φόνω μα-

angustiati,

χειρας απένθανον, πενήλθον εν μηλωταῖς, εν αἰχμαῖς

δερμαστυ, υστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι.

in

Quibus non erat dignus mundus, in solitudinibus errantes,

ων ουκ ων αἰτιοι κόσμου, εν ερημίαις πλανώμενοι,

fidei

και ἄρεσι, και ασκηαῖς, και ταῖς ὁπῶς τῆς γῆς.

accepterunt

Ei hi omnes testimonio probati priorem, non re-

και ουτ'ι πάντες μαρτυρηθέντες δεξά τῆς πίστεως ουκ ἔκο-

μίσαντο τ' εμπαιγλίαν σῶ θεου περὶ ημῶν κρείττον π

προσέλε-λαμένου, ινα μη χωρις ημῶν τελειωθῶσ.

CAP. XII. 13.

propositam

Ideoque & nos tantam habentes circumiacentem nobis

Τοιγαρωμ και ημεις τοσουτον εχοντες περικείμενον ημῶν

ad

nubem ictium, pondus deponentes omne, & cir-

νέφ' μαρτυρων, εχγον αποθῆνωσι πάντα, και τῶν ἀπε-

εἰσατον ἀμῆρτιαν, δι' ὑπομονῆς τερχωμεν τὸν περικείμενον

aeque

nobis certamen. Aspicientes in illum fidei audorem

ημῶν ἀγωνά* ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγόν

sedis p sedet.

και τελειωτῶ ἰησοῦ, ὃς ἀπ' τῆς περικειμένης αἰτῆς

γαυδῖο, ὑπέμεινε σταυρῶν, ἀσχυμῶς καταφρονήσας* ὡν δε-

enim eum qui sustinuit

ατεροque θρανῖ Dei p sedis.

εἰσάτε τοῦ θρόνου τοῦ θεου κεκαθικῶν.

aduersum

Recogitate ergo talem sustinentem

ἀναλογί' ὡς οὐκ τὸν τοιαύτην ὑπομεμνησκόμενα ὑσῶν

enim

peccatoribus sicut semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini

τῶν ἀμῆρτων εἰς αὐτὴν ἀπλογίαν, ινα μη χαμητε ταῖς

oculoμα

animis vestris deficientes. Nondum vsque ad sanguinem

ψυχῆς ὑμῶν ὀκλυόμενοι. ου πτω μέχρῃς αἵματος

αἰπητῆσθε, σπρεσ τῶν ἀμῆρτων ἀπ' ἀγωνίζομενοι.

και

¶ primitiua qui propter escam vnam vendidit ¶ primogenita sua.
 Δοδοιδωμι ὅς ἀπὸ βράστεως μιᾶς † ἀπέδοτο τὰ πνευματοκτονια αὐτῷ.
 † Scitote ¶ Scitote quomodo & postea ¶ volens hereditare
 *cupiens ἴτε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα δόξαν κληρονομήσασιν τῶν 17
 benedictionem, reprobatus est: peccatorum enim locum non iungit,
 Δοδοκιμάζω εὐλογίαν, † ἀποδοκιμάσθη * μετανοίας γὰρ τὸν οὐχ ἄρε,
 ¶ inquisisset quaquam cum lachrymis ¶ exquirens eam.
 καὶ τὸ μὲν σακρῶν ἐκζητήσας αὐτῶν.
 ¶ ad Non enim accessisti ¶ tradabilem montem, & ¶ incensum
 ¶ accensibilem οὐ γὰρ προσήλυτάς † φλασφωμῶν ὄρει, καὶ κεκαυμῶν 18
 ¶ ψηλαφῶσιν ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam. Et tuba
 πυρι, καὶ γρόφου, καὶ σκάτου, καὶ θιέλλης, καὶ τάλπηρος 19
 ¶ qui audierunt, & excutauerunt se ne ficeret ¶ vocem verborum, quam ¶ audientes, deprecassunt, non
 ¶ quod dicebatur, ἤχου, καὶ φωνῆ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρετήσαντο μὴ
 προσποιεῖσθαι αὐτοῖς λόγον. οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ σῆμα- 20
 ferantem. Et si bestia tetigerit montem, lapidabitur.
 λιθοβολῶσιν σελλοῦμον, καὶ ἄν θιέλον διήνη τῷ ὄρει, * λιθοβοληθήσῃ.
 ¶ quod videbatur Et, (ita terribile erat ¶ apprensus, Moyses dixit:
 γὰρ, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, μαυσις εἶπεν, 21
 Extremus sum, & tremebundus.) Sed accessisti
 ἀκφοβός εἰμι, καὶ ἐνδομῶ. ἀλλ' ἀπροσήλυτάς 22
 ¶ ad ¶ Sion montem, & civitatem Dei viventis, Hierusalem cœlestem,
 σιὼν ὄρει, καὶ πόλει θεοῦ ζώντος, ἰερυσὴλήμ ἐπουρανίῃ, 23
 * multorum millia & * myriadam angelorum frequentiam, Et ecclesiam
 καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ
 ¶ primitivorum ¶ primogenitorum in caelis ¶ conscriptorum, & iudicem. Denique
 ¶ qui conscripti sunt: πνευματοκτονῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογραμμῶν, καὶ κεκτῆ θεῶν
 omnium, & spiritus iustorum perfectiorum,
 πατέρων, καὶ πνεύματα δικαίων τετελειωμένων,
 ¶ sanguinis asper- Et testamenti novi mediatorē Iesum, & sanguinis asperfusionis presen-
 sionem melius tiam loquentem * pro Abel. Videte ne recu-
 * quam τον λαλοῦσι πρὸς τὸν ἄβελ. βλεῖπτε μὴ ὀφρατῆ 25
 ¶ eum qui fetis loquentem: si enim illi non effugerunt, solum super terram
 σηατε † ἀθροῦντα εἰ γὰρ κείνοι οὐκ ἔφυγον, τὸν ὅτι τῆς γῆς
 recusant: ¶ negotiorum agratione multo magis nos, illum
 ¶ loquentem nobis, auctorem: de caelis ¶ auferat: Cuius vox terram
 ἐπαγγέλλο ἐσάλειψε τότε, νῦν δὲ † ἐπαγγέλλο, λέγων, ἐπὶ ἀπαξ ἐγὼ 26
 ¶ repromittis, & movit tunc, nunc autem ¶ denuntiavit, dicens, Adhuc semel ¶ ego
 ἐπαγγέλλο ἐσάλειψε τότε, νῦν δὲ † ἐπαγγέλλο, λέγων, ἐπὶ ἀπαξ ἐγὼ
 ¶ mouebo ἴστω οὐ μόνον τῶν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν.
 ¶ Quod dicit * Illud autē, adhuc semel, declarat mobilitatem translationem,
 τὸ δὲ, ἐπὶ ἀπαξ, δηλοῖ τῆς μεταβολῆς τῶν μεταβολῶν 27
 ὡς

ταυταμ φατορουμ, vs maneat * nos ^{mobilia.} Itaque re- * ex quæ sunt
 18 **ὡς πεποιημένων, ἵνα μὴ τὰ μὴ ἑλθούμενα.** ^{immobilia.} **διὰ βα-**
 gnium immobile ^{suscipientes,} ^{habeamus gratiam, per quæ}
σπείαν ἐσάλειπον ἑδραλωμένους, ἔχοντες χάριν, δι' ἧς
 seruiamus ^{gratiâ} ^{Deo, cum reuerentia &} ^{p religione.} ^{placenter}
λατρεῦομεν ἀσέβως τῷ θεῷ μὴ αἰδοῦντες καὶ καταλαβείας. ^{p metu.}
 Et enim Deus noſter igitur consumens * ^{est,}

CAP. XIII. 17.

Charitas fraternitatis maneat.

in vobis

1 **Ἡ φιλαδέλφια μὴ ἐκλείψῃ.**
 * Hospitalitatem ^{ne} ^{obliviſcimini:} ^{per hanc enim plauerunt} * Et
 2 **τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνετε· ὁ θεὸς ταύτης γὰρ ἑλθόντων** ^{placuerunt} * ^{placuerunt}
 quidam, hospitiis excipietes angelos. ^{Memento} ^{vinctorum,} * ^{receptis angelis}
 3 **πνεύματι ἑξουσιῶντες ἀγγέλους.** ^{μνησθεὶς τῶν θρονονίων,} * ^{& laborantium,}
 tanquam simul vindicti: ^{malis preſtorum,} ^{anquam & ipsi} ^{exiſtentes} * ^{& morantes}
ὡς συνδεδεμένοι τῶν κερουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ^{p thorus imma-}
 in corpore. ^{Honorable conubium in omnibus, &} ^{p cubile} ^{p calculatus}
 4 **ἐν σώματι.** ^{τίμιον ὁ γὰρ θεὸς ἐν πίστι, καὶ ἡ κοίτη}
 immaculata: fornicatores autem & adulteros iudicabit Deus. ^{enim}
ἀμίαντος· πόρνοι δὲ καὶ μοιχοὶ κενεῖ ὁ θεός.
 * Pecunia non appetens nos: ^{contenti} ^{preſtatibus} ^{ipſe} * ^{sine moribus sine}
 5 **ἀφυλάκτους ὁ τρόπος· ἀκούοντες τοῖς παροῦσιν αὐτοῦ** ^{te} ^{de reliquam.} * ^{auaritia}
 enim dixit, Non te deseram, neque
 γὰρ εἰρήμην, οὐ μὴ σε ἑταίρω, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω. ^{ἀνίμι}
 Ita vt ^{confidentes} ^{nos} ^{dicere,} ^{Dominus mihi adiutor,} ^{confidenter di-}
 6 **ὡς τε θαρραύτης ἡμᾶς λέγει, κύριος ἐμοὶ βοηθός,** ^{camus,}
 & non timebo ^{quid} ^{faciat} ^{mihī} ^{homo.}
καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄδρωπτον. ^{φοβέομαι}
 Memento ^{p ducum} ^{vestrorum,} ^{qui} ^{locuti} ^{sunt} ^{vobis.} ^{prepositorum}
 7 **μνημονεύετε τῆς ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν**
 verbum ^{Dei,} ^{quorum} ^{intuentes} ^{exitum}
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὃν ἀναδεωροῦντες τὴν ἐκβάσιν τῆς
 conuersionis: ^{imitamini} ^{fidem.}
ἀναστροφῆς, ἥ μιμίθετε τῶν πίστιν. ^{μιμίθεμα}
 Iesus Christus heri & hodie ^{ipſe} [&] ⁱⁿ ^{secula.}
 8 **ἵνα ὡς ἡμεῖς ἔχουσιν χάρις καὶ σήμερον ὁ σωτὴρ, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.**
 Doctrinis ^{varis,} [&] ^{peregrinis} ^{ne} ^{circumferamini.} ^{pulchrum enim} * ^{nolite abducī:}
 9 **διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξένοις μὴ περιφέρετε. καθὼν γὰρ** ^{optimum est}
 gratia ^{habiliti} ^{cor,} ^{non} ^{escis,} ⁱⁿ ^{quibus} ^{non} ^{essent} * ^{quæ}
χάρις πεβεβαιώθη καὶ καρδίαν, οὐ βρομάσθη, ἐν οἷς οὐκ ὄψε- ^{ω φελῶ}
^{adui} ^{ambulantes.} ^{Habemus} ^{altare,} ^{de} ^{quæ} ^{profuerunt} ^{ame-}
 10 **λίθη· οἱ περὶ πατήσαντες.** ^{ἐχόντων διασκήριον, ἐξ οὗ} ^{bulāribus in} ^{cis}
 edere non habent potestatem ^{tabernaculo} ^{p seruantes.} ^{p qui deseruiunt}
φαγεῖν οὐκ ἔχοντες ἑξουσίαν οἱ τῆ σκευῆ λατρεῦοντες.

Quorū enim infertur animalium sanguis pro peccato in
ὄν γὰρ εἰσφέρει) ζώων τὸ αἷμα περὶ ἀμάρτιας εἰς τὰ 11
Sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra
ἀγία. διὰ τὸ ἀρχιερέως, τούτων τὰ ζώματα κατακαίεται) ἔξω
castra.

Propter quod

τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ ἰησοῦς, ἵνα ἀγάσῃ διὰ τῶν 12

* sicut

ἰδίου αἵματος τῶν λαῶν, ἔξω τῆς πύλης ἐπαθε.
Igitur exeamus ad eum extra castra,
Ἐγὼ καὶ ἱεροῦσαλα περὶ αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τῶν 13

Improprium eius portantes. Non enim habemus hic
ὄνειδισμόν, αὐτὴ φέροντες. οὐ γὰρ ἐρχομὴ ὧδε 14
manentes civitatem, sed futuram inquirimus.

¶ semper

μηύουσαν πόλιν, ἀλλὰ πρὸς μέλλουσαν ὀπιζυτέμεν.
Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis s per omnes
δι' αὐτὸ οὐκ ἀναφθάρουσαν θυσίαν ἀνεύστως διδοῦσαν τῷ 15
Deo, id est, fructum labiorum contentium nomini eius.

¶ autem

* nolite obliuisci.

θεῷ, τὰ τέλει, καρπὸν χειλέων ὁμολογημάτων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
As beneficentia & communionis ne obliuiscimini. tali-
τῆς δὲ εὐπορίας καὶ κοινωρίας μὴ ὀπιλανθάνετε τοιαύ- 16
tium enim hostias beneplacitū sibi Deus.

* promeretur

ταῖς γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖ) ὁ θεός. πείθεσθε τοῖς 17
iudicibus vestris, & subiacet: p: ipsi enim percuirant pro
ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ἑαρεῖκατε * αὐτοὶ γὰρ ἀρεθνοῦσιν ὑμῶν
animabus vestris, quasi rationem reddituri, ut cum gaudio hoc
ὑμῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσουσιν * ἵνα μὴ χαρῶσθε τὸτο
faciant, & non gementes: inutile enim vobis hoc.

¶ propositis

* ei.

ὑπέσκη

non expedit

ποιῶσι, καὶ μὴ σεναζοντες ἀλλοστειλέσθε γὰρ ὑμῖν τὸτο.
Orate pro nobis. confidimus enim quia paulatim confite-
προσεσῶμεθα περὶ ἡμῶν πεποιθῆμεν γὰρ ὅτι καλλι πωρεῖ- 18
tiam habemus, in omibus iudicibus volentes conuersari.

* bonam

¶ vos,

* quo

ἡσπον ἐρχομῶν, ἐν πάσῃ καλῶς θύλοντες ἀνασπείρεσθε.
Amplius autem deprecor, huc facere, ut celerius
περισσότερας δὲ ὑμῶν καλῶν, τὸτο ποιήσῃ, ἵνα ταχρον 19
reficiatur vobis. As Deus pacis, reducens

* autem

¶ qui eduxit

ἀποκαθίστη

μι

† ἀποκαθίσταθ ὑμῖν. ὁ ὁ θεός τ' ἐρήμους, ὁ ἀγαθῶν 20
de mortuis pastorem ovium magnum, in sanguine
ἐν νεκρῶν τὸν ποιμένα ἡμῶν περιόστων τὴν μέγαν, ἐν αἵματι
documenti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum,
ἁγιωσύνης αἰωνίου, τὴν κρείον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν,

¶ ut faciat

quod iubeat

* est

ἡμῶν ἐν παντί ἐργῶ ἀγαθῶν, εἰς τὸ ποιήσῃ 21
voluntatem eius: faciens in vobis beneficium curam se, per
τὸ θέλημα αὐτοῦ πειῶν ἐν ὑμῖν τὰ ἐμπεσον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ
Iesum Christum eius gloria in secula seculorum. Amen.
ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰῶνων. ἀμήν.
ἁγ.

21 ^{Rogo autem vos, fratres, suffragari verbum} ^{Est suffragatio}
 ἰσχυροὶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τῷ λόγῳ τῆς
(solati): etenim ꝑ per brevia nisi vobis. ꝑ percautis scriptis
 ἀποστόλων· καὶ γὰρ εἰς βραχέων ἐπέσειλα ὑμῖν.
 22 ^{Cognoscite fratrem ꝑ Timotheum ꝑ absolutum, cum quo ꝑ nostrum ꝑ dimittam,}
 γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν τιμοθέον ἀπολελυμένον, μετ' οὗ,
(si celerius venerit) videbo vos.
 εἰς τὴν πόλιν ἐρχήσεται, ὁφθαλμοὶ ὑμᾶς.
 23 ^{Salutate omnes ꝑ duces vestras, & omnes ꝑ prapofitos}
 ἀσπάζεσθε πάντας τοὺς ἡγευμένους ὑμῶν, καὶ πάντας
sanctos. saluant vos illi de Italia ꝑ. ^{ꝑ fratres.}
 τοὺς ἁγίους. ἀσπάζοντες ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς ἰταλίας.
Gratia cum omnibus vobis. Amen.
 24 ἡ χάρις μετ' πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Hebraeos scripta est ab
 Πέτρῳ ἐρατορίῳ ἐγραφή ἀπὸ τῆς
Italia ꝑ Timotheum.
 ἰταλίας εἰς τιμοθέου.

SANCTI IACOBI
 Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ
 EPISTOLA CATHOLICA.
 ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.
 CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α΄.

IACOBVS Dei & Domini Ie-
 IAKΩBOΣ Θεοῦ ἡ κυρία in-
tu Christi seruu, illi duodecim
 σου χειρὸς δοῦλος, ταῖς δώδεκα.
tribubus ꝑ in dispersione, ^{ꝑ que sunt}
 φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ,
ꝑ gaudent. ^{Omne gaudium ꝑ salutem}
 χαίρειν. ^{πάντα χαρὰ}
ꝑ ducite, fratres mei, cum ꝑ
 ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν περ-
ꝑ exstimat, ꝑ in tentationes

ταῖσιν ἐπιεικῶς ἰσχυροὶ ὑμᾶς ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τῷ λόγῳ τῆς ἀποστόλων· καὶ γὰρ εἰς βραχέων ἐπέσειλα ὑμῖν.
ꝑ variat
 3 εἰς τοὺς ἀπειθήσαντες ποικίλοις· γινώσκοντες ὅτι το
ꝑ probatio vestra ꝑ fidei ꝑ adoperatur ꝑ patientiam.
 δοκιμὸν ὑμῶν τῆς πίστεως κατὰ τὴν ἐπιεικῶς ἰσχυροὶ ὑμᾶς ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τῷ λόγῳ τῆς ἀποστόλων· καὶ γὰρ εἰς βραχέων ἐπέσειλα ὑμῖν.

p autem *si patientia p omni perfectum habeat, ut scis perfecti & in-*
 indiget *tegru, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 * qui dat *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p affluenter, *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p improperat: *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 * hesitante qui *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 enim habitis, *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p qui a venis mo- *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 uetur, & circum- *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 fertur. *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 * οἶδομαι *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 † λαμβάνο- *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 μα *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p est *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 exaltatione *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 * autem *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 παρέρχομαι *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 Ξηραίνω *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 μαραινόμεαι *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p cum fuerit *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p Deus *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p tentatur *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 * tentatur p enim *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p sua *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p cum conceperis *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 vero cum fueris *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 συλλαμβά- *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 να *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 In vite itaque *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 errate, *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 p dilectissimi *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*
 optimi *clinet, in nullo deficientes. Si autem quis vestit a' des-*

perfectum * superius est, descendens a Patre luminum, * desinit
τελειον, ανωθεν ουτι, καταβαινον απο τω πατρε τω φωτων,
apud quem non est transmutatio, ¶ aut vicissitudinis obumbratio.

παρ ουκ ενι μεταλλαγη, η εσπις εσποκίαισιν.
¶ Voluntas
¶ ut simus
18 βραχυτοις απηκνησεν ημικς λογωι δηθησας, εις το εδ ημικς
¶ valeas genuit nos verbo veritatis, ad esse nos
¶ Scilicet, fratres mei
¶ creatura.

19 απαρχυλι πγα τρω αυτω κπισματων. αυστε, αδ υροι μου
¶ dilecti, sit omnis homo velox ad audiendum, tardus
¶ dilectissimi, autem
αγαπητοι, εσω πας ανθρωπος ταχικς εις το ακουσαι, βραδυς
ad loquendum, ¶ tardus ad iram.

20 εις το λαλησαι, βραδυς εις οργην.
¶ in enim viri in-
¶ pro abiciencies omnem
21 κρισπιωλυ θεου ου καταραζε. διο εσω θερηνοι παρ
¶ iudem, & abundantiam malitiae, in mansuetudine suscipite in-
¶ immunditiam,
ρου παλαιαν, κη οικεισιν κωδικας, εν παροτητι δεξασθε τον εμ-
situm verbum, * potum saluare animas vestras.

φουτον λογον, τον διωκαμενον σωσαι τας ψυχας υμων.
Ehote autem factores verbi, & non tantum audientes,
22 γινεσθε δε ποιηται λογου, κη μη μωνον ακροαται, εδ ελο-
lentes vosmetipsos. Quia si quis auditor verbi est, &
23 κη ο μωνοι εαυτου. ουτι ει τις ακροατης λογου ουκ ην
non factor, hic ¶ familia est vico consideranti vultum ¶ comparabitur
ου ποιητης, εσα εοικαν αυτε κη ταχικωπι το παρωπων της
natiuitatis lux in speculo. Considerauit enim seipsum, &

24 κη στεςως αυτω εν εσπρω. κη τενοσσε γαρ εαυτων, κη
abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.
απεληλυθε, κη ουθενς επελα θεω οποιος υμ.

25 ος εδρακωλας εις νομον τελειον τον της ελαθρας, κη
¶ permanens, hic non auditor ¶ obliuiscis factus, sed ¶ perfectus
¶ permanens in sa-
ca, ¶ obliuiscis
ωδρα κεινας, εσα ουκ ακροατης οπλησμωνης ημωμικς, αλλα
factor operis, hic beatus in facto suo erit.

ποιητης εργου, εσα μακαριος εν τη ποιησει αυτω εσαι.
Si quis videtur religiosus esse in verbis, non refrenant
26 ει τις δοκει θρησκος ειναι εν υμιν, μη κωδιναγορων
linguam suam, sed seducens cor suum huius vana
γλασταν αυτω, αλλ απατη καρδιαν αυτω, τουτου ματακος
religio. Religio munda, & immaculata
27 η θρησκεια. θρησκεια καθαρη, κη αυισανθ

απο τω θεω κη πατει αυτη οτιν, οπισκεπεσθαι ορ-
pulos & viduas in tribulatione eorum, ¶ immaculatum seipsum
φαναος κη κηρας εν τη ελπιει αυτη, ασπιλον εαυτων
custodire a mundo.

τηρειν απο τω κοσμου.
¶ ab hoc seculo

¶ nolite Phabero

Frates mei, ¶ ne in personarum acceptione Phabete

idem

Α δελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε πῶς πίσιν τῷ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ τὸ δεξιόν. ἰὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς

τὸ σωμαγωγίον ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐδίπῃ λαμ- dida, introierit autem & pauper in sordido habitu, Et in- tendatis in

ἐλθέτω ὅτι τὸ φοροῦντα τὸ ἐδίπῃτα πῶς λαμπαρεῖν, καὶ εἴπητε αὐτῷ, Κύριε ἡμῶν κελῶς καὶ τοῦ πτωχοῦ εἴπητε, οὐ σῶντι

ἐκεῖ, ἢ ἡμῶν ὡς κερὰ τὸ ὑποπόδιόν μου κρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἔχησατε κριτὰ ἀγαθὸν μὴ πονηρῶν,

ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπῶντι, οὐχ ὁ θεὸς ἀκούσας τῶν πτωχῶν τοῦ κόσμου πλοῦθους ἐν πίσει, καὶ κληρονόμοις τῆ

βασιλείας ἧς ἐπέσχετο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, βασιλείας ἧς ἐπέσχετο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, ὑμεῖς δὲ ἠπιάσατε τὸν πτωχόν, οὐχ οἱ πλούσιοι κατα-

δυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἐλκοῦσιν ὑμᾶς εἰς κριτήσια, οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τοῦ ὀπικληθέν

ἐφ' ὑμᾶς, εἰ μὴτοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν παρα- φωνίαν, Diliges proximum tuum sicut teipsum, & pulchrè facitis.

φιλοαγαπήσεις τὸ πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, καλῶς ποιεῖτε. εἰ δὲ προσωποληψεῖτε, ἀμάρτιαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχέ-

σθαι ἀπὸ τοῦ νόμου ὡς ὀφθαλμοί. ὅστις γὰρ ἦλον νόμον τηρήσει, πιάσει δὲ ἐν ἐνὶ, γέρονε πάλτων ἐνοχῶν.

ὁ γὰρ εἰπὼν, μὴ μοιχῶσιν, εἶπε καὶ μὴ φονεῶσιν, ὁ γὰρ εἰπὼν, μὴ μοιχῶσιν, φονεῶσιν δὲ, γέρονε ὀφθαλμοῦ νόμου.

οὕτω λαλεῖτε, καὶ οὕτω ποιεῖτε, ὡς ὁ νόμος ἐλευθερίας

¶ cum qui indu-
tus est veste præ-
clara,
¶ venit
¶ autem
καὶ τῷ
¶ pedum meorum.
¶ Nonne
¶ apud vos in-
cipios,
¶ cogitationum
iniquarum
¶ dilectissimi,
¶ in hoc mundo
ὁμλεῶ
¶ Deus

¶ bonum
quod est
bene
¶ autem
¶ Qui
quod dixit,
quod

- * fuit indicari. Nam iudicium sine misericordia * incipientes
 13 μέλλοντες κριθῆναι. ἢ γὰρ κρίσις αἰλέων τῶν ἁμάρτων
 Non faciemus misericordiam: * misericordiam iudicium. P illi qui fecerit
 μὴ ποιῶσιν αὐτῶν ἐλεῶν κατακαυθῆναι ἐλεῶν κρίσεως. * super altat
 Quid illud uile, fratres mei, si fidem dicat P quis habere, P proderit, P so
 14 τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, nunquid poterit
 opera autē non habeat? non prodest fides saluare eum?
 ἔργα ἢ μὴ ἔχει, μὴ διώσῃ ἢ πίστις σώσει αὐτὸν
 Si autem frater aut soror nudi sint, & * defici- * indigeant
 15 ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχῃσι, καὶ λεπτο-
 tui fuerint quotidiano uisū: Dicat autem aliquis illis ex
 16 μῆροί μοι ἢ ἐφομέρευσ ἑσθῆς. εἰπὴ δὲ τις αὐτοῖς ὅτι
 uobis, ite in pace, calefacimini & saturamini: non
 ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήμῃ, θερμαίνεσθε, καὶ χρυσάειδε * μὴ
 dederitis autem eis ea que necessaria corporis, quid illud uisū?
 17 ὅτι ἢ αὐτοῖς τὰ ὀπιτηθῆναι τὸ σώματος, τί τὸ ὄφελος; P sunt P proderit
 Sic & fides, si non opera habeat, mortua est: secundum scripturam. in semetipsis
 18 ἔτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη, νεκρὰ ὄντι καθ' ἑαυτῶν.
 Sed dicit quis, Tu fidem habes, & ego opera habeo. ostende mihi
 19 ἀν' ἐρεῖ τις, σὺ πίστιν ἔχεις, καὶ γὰρ ἔργα ἔχω. δεῖξόν μοι
 fidem tuam * ex operibus tuis, & ego ostendam tibi ex operibus * sine operibus.
 ἢ πίστιν σου ἢ τὴν ἔργων σου, καὶ γὰρ δεῖξω σοὶ ἐκ τῶν ἔργων * χάρις τῶν
 meis fidem meam. Tu credis quoniam Deus unus est? P
 20 μου ἢ πίστιν μου. Ὡς πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς εἷς ὄντι; ἔργων
 P ualebit facit: & azmones credendi, & contemiscunt. P bene
 καλῶς ποιεῖς, καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν, καὶ τὸ φρονοῦσι. φείτω
 Vis autem icire ὁ homo inanis, quoniam fides sine
 21 δόλιος δὲ γινώσκει, ὡς ἀνθρώπων κενὸν, ὅτι ἡ πίστις χάρις
 operibus P mortua est? Abraham pater noscer nonne P ois et
 22 τῶν ἔργων νεκρὰ ὄντι; ἀβραάμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ
 ἔξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀσθενέγκας ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὅτι τὸ
 altare? Vides quoniam fides cooperabatur
 23 δυσσασθῆλον; βελέπεις ὅτι ἡ πίστις σωθήσεται τοῖς
 operibus illius, & ex operibus fides consummata est?
 24 ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη.
 Et supplicata est scriptura, dicens, Credidit autem Abraham
 25 καὶ τὴν πληρωθῆναι ἡ χάρις ἡ χάρις, ὅτις εἶπε δι' ἀβραάμ πληρέματι
 Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei
 τὸ θεοῦ, καὶ ἐλογιώθη ἡμῶν εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ
 appellatus est. Videtis igitur, quoniam ex operibus iustificatur
 24 οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὅτι ἔξ ἔργων δικαιοσύνη
 homo, & non ex fide tantum? Similiter autem
 25 ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον, ὁμοίως ἢ
 & Raab meretricis, nonne ex operibus iustificata est. suscipiant
 καὶ ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἔξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἡσποδεξάμην

inferior, & alia via ciecitur. Sicut enim
 καὶ ἀγγέλους, καὶ ἑτέρα ὁδῶ ἐκβεβηούσας; ὡς ἄρ' ἔδ τὸ 16
 corpus sine spiritu mortuum est, ita & sine fine
 Ἔσται χάρις πνεύματος νεκρῆν ἔσθαι, αὐτῶ καὶ ἡ πίστις χωρὶς
 operibus mortua est.
 οὐκ ἔργων νεκρὰ ἔσθαι.

CAP. III. γ.

¶ Nolite plures fieri

¶ Ne multi magistri facitis, fratres mei, scientes

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰς τοὺς

quoniam maius iudicium expectamus. Multa enim offendimus

ὅτι μείζον κρίμα ληψόμεθα. πολλὰ γὰρ ἥμαρτήματα

omnes. si quis in verbo non offendit, hic perfectus est, hic & possidet

ἀπαρτῆς. εἰ τις ἐν λόγῳ οὐ ἠταίει, ἔσται τέλειος ἀνὴρ, διωκτῆς

freno circumducere & totum corpus. Ecce equis

* χαλινὰ ζωῶσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. ἴδε τὴν ἰππῶν

frena in ora mittimus ad subeundum

τῶν χαλινῶν εἰς τὰ σώματα βηνοῦμεν παρὰ τὸ πᾶν ἔσθαι

ipsis nobis, etiam omne corpus illorum circumducimus.

αὐτῶ ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶ μεταρῶμεν.

Ecce & naves iustae exsistentes, & validis

ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα πηλικαῦτα ἄντα, καὶ ὑπὸ σκληρῶν

ventis impulsa, circumferuntur a modico gubernaculo,

αἰνέμων θαυμάσια, μετόχεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου,

vbi imperus dirigenis voluerit. ita &

ἔσθου αὐτῶ ἡ ὁρμὴ τῶ ἐνδυσώοντος βουλή. οὐτῶ καὶ ἡ

lingua humana membrum est, & magna ziviatat. Ecce exiguus ignis

γλώσσα μικρὴν μέλος ἔσθαι, καὶ μεγαλαυχεῖ ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ

ignis totam materiam incendit. Et lingua ignis, manduc

ἡλικίω ὑπὲρ ἀνάπθει. καὶ ἡ γλώσσα πῦρ, ὁ κοσμος τῶ

iniquitatis. ita lingua constituitur in membris nostris,

αἰδικίας, οὕτως ἡ γλώσσα καὶ δίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ

maculans totum corpus, & inflammans totam humanitatem,

καὶ ἐκκαίεται ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσα τὸν ἔσθον τῶ ἡμετέρας,

& inflammata a gentiana. Omnis enim natura

καὶ φλογίζουσα ὑπὸ τῆς ἡμετέρας. πάντα γὰρ φύσις

bellicumque & volucrum, serpentiumque & maniarum domium,

θηρέων τῶ καὶ πετεινῶν, ἐρπετῶν τῶ καὶ ἐνδηίων θαυμάζειται,

& domica est natura humana. At lin-

καὶ ἐκκαίεται τῶ φύσει τῶ ἀνθρώπινῃ. τῶ ἡ γλώσ-

sam, nullus potest hominum domare: & incoercibile malum,

οὐκ οἰδεῖς δυνάτῃ ἀνθρώπων θαυμάσαι ἀκατάχρητον κακόν

plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus

μετὰ ἰοῦ θαυμάζομεν. ἐν αὐτῇ ἐυλογεῶμεν τῶν

Deum, & Patrem, & in ipsa maledicimus homines

ἰσοῦ, καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ κατάρμεθα τῶν ἀνθρώπων

¶ huius
¶ inimica
fecali humus

dicit:

¶ vobis:

¶ Propter quod
Deus

Autem

Miseri estote.

¶ Ταλαπωρέω

† πειθαίρω

¶ Nolite detrahe-
re alterutrum,
¶ mei. Qui detra-
hit fratri, aut
qui iudicat
¶ detrahit

¶ enim
¶ & iudex, qui
potest liberare
¶ proximum? Ecce
¶ qui dicitis,

¶ aut crastino

¶ quidem
¶ lucrū faciemus.

¶ quid erit in
crastino.

¶ esse terminabitur

¶ vtdicatis,

exultatis

Adulteri & adulteræ, nescitis quia amicitia mundi *φιλία κόσμου*
μαχοι κι μοιχοι δίδες οκ οίδατε οτι η φιλια τ' κόσμου εχθρα 4

Dei est. Quicumque ergo voluerit amicus esse *amicus mundi*, inimicus
τῷ θεῷ ὄσιν; ὅς αὐ οὐκ οὐκ βεληθῆ φίλος εἶν τῷ κόσμου, εχθρὸς

Dei constituitur. An putatis quia ianiter Scriptura dicit,
τῷ θεῷ κη. ἰσα). ἢ δοκεῖτε οτι κενῶς ἢ γεραθὴ λέγετε, 5

Ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis
ἄρως φθόνου ὅτι ποθεῖ τὸ πνεῦμα ὁ κατ' ἠμῶν ἐν ἡμῖν;

Maiorem autem dat gratiam. *Ido dicit, Dominus superbis*
μείζονα ἢ δίδωσι χάριν. διὸ λέγει κενῶς ὑπερφανῶς 6

resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi estote
αἰτιτῶσε), Ἐπειθὸς ἢ δίδωσι χάριν. ὑποτάγητε 7

ergo Deo: resistite *disholo* & fugiet a vobis.
οὐκ τῷ θεῷ ἀντίστητε τῷ θεῷ ἄλω, κὶ φθεγε) ἀφ' ὑμῶν.

Appropinquate Deo, & appropinquate vobis. Emundate manus,
ἐγγισατε τῷ θεῷ κὶ ἐγγεί ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, 8

peccatores: & purificate corda, duplici animo.
αὐριπρωλοῖ, καὶ ἀγνισατε καρδίαν, δίψυχοι.

¶ Affirmati, & lugete, & plorate: *rius vester*
* ταλαπωρήσατε κὶ † πειθαίρωτε κὶ κλαίετε ὁ γέλως ὑμῶν 9

in ludium conuertatur, & gaudium in moerorem.
εἰς πένθος μετασραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κητήριαν.

Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos.
τυπηνώθητε ἐνώπιον τῷ κυρίου, κὶ ὑψώσει ὑμῶν. 10

¶ Ne contraloquimini alij alij, *fratres*. *Contralocutus fratri,*
μὴ καταδηγεῖτε ἀλλήλων, ἀδ' ἑσθὸς ὁ καταδηθῶν ἀδ' ἑσθὸς, κὶ 11

iudicari fratrem suum, *contralocutus legi*, & iudicat legem. Si autem
κείνων τ' ἀδελφὸν αὐτῶ, καταδηγεῖ νόμον, κὶ κρίνει νόμον. εἰ ἢ

legem iudicas, non es factor legis, sed iudex.
νόμον κρίνεις, οὐκ εἰ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κειτῆς.

¶ Non estis *legislator* & *passus* *scire* & *perdere*. Tu
εἰς ὅτιν ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμειος πῶσαι κὶ ἀπολέσαι: σὺ 12

autē quis es qui iudicas *alterum*? Age nunc *dicens*, Hodie
δὲ τίς εἰ ὁ κρίνεις τ' ἑτέρου; ἀγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον 13

κὶ ἄλλοι *ibimus* in illam civitatem, & faciemus ibi
ἡ, ἀλλοιον προεπιστομεθα εἰς τίνδε τ' πόλιν, κὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ

¶ *annum vivamus*, & *mercabitur*, & *lucrabimur*:
ἐπιβιτῶν ἕνα, κὶ ἐμπορεύσομεθα, καὶ κερδίσωμεν.

¶ *Qui ignoratis illud esse*. *Que enim vita vestra?* Va-
οἴπτες οκ ὅτισατε τὸ τ' ἀλλοιον, ποῖα τῷ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀ- 14

pro enim erit, ad modicum apparet *deinceps vobis* & *enno-*
τῶν τῷ ἕσται ἡ ἄρως ἰλίξον φαινομένης, ἔπειτα ἢ κὶ ἀφανίζο-

scens. Pro *pacere* vos. Si Dominus voluerit, & *fixeri-*
μῶν. αἰτὶ τῷ λέγει ὑμῶν, εὐὰ ὁ κένιος θελήσῃ, κὶ ζήσω- 15

mus, & faciemus hoc aut illud. Nunc autem *gloriamini* in
μῶν, κὶ ποιήσωμεν τὸ το ἡ ἐκείνο. νῦν ἢ κούχῶτε ἐν τ' 16

ἀλω

superbiis vestris. Omnis gloria talis maligna est. exultatio

μαζονείας υμῶν· πᾶσαι καὶ χησῖς τοιαύτη πανηρά ὄσιν.

Scienti igitur bonum facere, & non facienti, peccatum illi est.

17

εἰδοὶν οὐκ ἔχον ποιεῖν, καὶ μὴ ποιῆντι, ἀμάρτια αὐτῶν ὄσιν.

CAP. V. Ε.

Age nunc diuices, plorate, ululantes in mi- Age

1 Ἀγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύετε οὐκ ἔχοντες ποιῆσαι τὰ
serius uelitis. Diuitiæ uestræ putrefa- que adueniunt

2 λακτωρίας υμῶν τῆ ἐπιχοιρίαις. ὁ πλεῖστος υμῶν σέ-
rix sum: & uelimenta uestra à tineri comesta facta sunt. uobis.

σπε, καὶ τὰ ἱμάτια υμῶν σπιτάρωστα γέρονται.

Aurum uestrum & argentum uexiginaui: & zergo eorum in

3 ὁ χρυσοὺς υμῶν καὶ ὁ ἀργυροὺς κατίων, καὶ ὁ οὖς αὐτῶν εἰς κατίωμα
ctimonium uobis erit, & manducabit carnes uestras sicut ignis.

μύρτυρον υμῖν ἔσται, καὶ φάγηται τὰς σάρκας υμῶν ὡς πῦρ.

Thesaurizatis in nouissimis diebus. Ecce merces uobis iram

4 ἐπισταλείσται ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς ὑμῶν
operacionum frustrationum regiones uestras, Piorescepta qui mesuerunt

ἐργασίῃ τῆ ἀμνηστῶν τὰς χώρας υμῶν, ὅτι ἀπέστρωσαν
à uobis, clamaui & clamores inuocauim in aures Domini que fraudata est

ὕψ υμῶν κρᾶζ: καὶ αἱ βοαὶ τῶν θεισταντων εἰς τὰ ὄτια κυρίου
fibroth inuocauim. Delinam illis super terram, & uoluitis, Epulati

5 βαβαιὼν εἰσηλυθᾶσιν. ἐστρεφῆτε ὅτι τῆ γῆς, καὶ ἔσται
scissilia: enutritis corda uestra ut in die occisionis. Erupiat

τὸν ἦρα τῆ ἐπείσται τὰς καρδίας υμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς
Poenitentia, occidistis iustum: non reuertit uobis. in luxuriis

6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸ δίκαιον ἐκ ἀνπιπύσας υμῶν.
Patientes estote igitur fratres, uique ad aduentum Domini. P Adductibis: &

7 μακροθυμησατε ὡς ἀδελφοί, ἕως τῆ παρουσίας τῆ κυρίου. μακροθυμῶ
Ecce agricola expectat pretiosum fructum terre: patienter feret in

ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸ πρῖον καρπὸν τῆ γῆς, μακροθυμῶ
in eum. donec accipiat fructum maximam et ferocissimam.

ἐπ' αὐτὸν, ἕως ἀν λάθῃ ὑπέτη παρῆμων καὶ ὀψιμων.
Patientes estote & uos: confirmate corda uestra, & serotinum.

8 μακροθυμησατε καὶ υμῖς, σπειρίζετε τὰς καρδίας υμῶν,
quoniam aduenit Domini. Ne ingemiscite aduersus P appropinquabit.

9 ὅτι ἡ παρουσία τῆ κυρίου ἤγγικε. μὴ σενάξτε κατ'
ali alias, fratres, ut non iudicemini. Ecce, index ante facies

ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε. ἰδοὺ κειτὴς παρῆ τῶν
stetit. Exemplum accipite, fratres mei, malorum laboris

10 ἐσηκον. ὑποδείματα λαβετε ἀδελφοί μου, τῆς κακοπα-
perpressio, & patientia, Prophetas, qui locuti sunt

θείας, καὶ τῆ μακροθυμίας, τοῦ παροήθους, οἱ ἐλάλησαν τῶ
in nomine Domini. Ecce beatificamus proferentes. in

11 ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομε τοὺς ὑπομύοντας.
Fecit qui sustinuit. iusti. Sufficientia

SANCTI PETRI

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

CATHOLICA PRIOR

ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΑ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

P E T R V S Aposolus Iesu Chri-

STOS Διόσολος Ιησού Χρι-
sti, electis aduentis dispersis
σου, ἀλεκτοῖς παρέπιδήμοις Ἰσ-
θονίς Pontis, Galatiz, Cappa-
δοραῖς Πόντου, γαλατίας, καὶ πα-
δοείζι, Ἀσίᾳ, & Βιθυνίᾳ,

δοκίας, Ἀσίας, & βιθυνίας,

secundum * prouisionem Dei Patris,

κατὰ προνοήσιν Θεοῦ πατρὸς

in obedientiam & asperisionem sanguinis

ἐν ἀδικασίᾳ πνεύματος, εἰς ἑσπανάω καὶ ῥαντισμῶν αἱματός

Iesu Christi. Gratia uobis & pax

Ιησού Χριστοῦ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἡ ἀπὸ Πατρὸς καὶ

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi,

εὐλογητός ὁ Θεός, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησού Χριστοῦ,

qui secundum * magnam

ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτῷ ἐλέησεν ἀναστήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα

uiuam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis,

ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ιησού Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,

In hereditatem incorruptibilem, & immutabilem,

εἰς κληρονομίαν ἀφθάρτην καὶ ἀμίαντον, καὶ ἀμόραντον,

conseruatam in caelis in * uos. In uirtute

† τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐν δυνάμει

Dei * uobis Qui

θεοῦ ἡμετέρας, περ' ἰδέας, ἐν σωτηρίᾳ παρακατῆς

uelari in tempore nouissimo. In quo * uobis Qui

καλυπθῆναι ἐν ἁγίῳ ἁγέτω ἐν ᾧ ἀγαλλίασθε

modicū nunc, (si * opus est) uisitati in * uariis

ὀλίγον ἄρτι, εἰς ἑσπανάω, ἡμετέρας ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς

† probatio uestrae fidei multo pretiosior auro

ἢ τὰ δοκίμιον ὑμῶν ἡμετέρας πῆξιν χρυσοῦ

V V V

quod probatur
δείκω

illis perditis, per ignem vero perceptis, inveniunt in
τῷ πολλοῦ λόγου, διὰ πνεύς δὲ δοκιμαζομένου, ἡ ἀρεθῆ εἰς
laudem & honorem & gloriam, in reuelatione Iesu Christi:

cum videritis
quoque creditis,

Quem non videntes diligitis: in quoniam non videntes, creden-
ον ἰκείσθες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὄρωντες, πιστεύου- 8

tes de, ἀγαλλιάσθε χαρᾷ ἀνεκλάλητῳ καὶ δεδοξασιμένῳ,
Reportantes finem fidei vestre, salutem animarum.

* ἐζητήσω

κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. 9

† ἐξερδύναμι

ὡς ἢ σωτηρίας † ἐξεζητήσαν καὶ † ἐξερδύνασαν πνεύ- 10

|| futura in vobis
P prophetauerunt

phetæ, qui de fide in vos gratia prophetantes,
φῆται οἱ ὡς εἰς ὑμᾶς χάριτος & εὐφροσύνας*

δὴ λῶ

ἐραυνῶντες εἰς πᾶσα ἢ ποῖον καμῶν τὸ ἐν αὐτοῖς 11

* pronuntians eas
quæ in Christo
sunt
* posteriores

Spiritus Christi, illas in Christum passiones,
πνεῦμα χειρῶν, σεμνῶς τυριμένον τὰ εἰς χειρῶν παθήματα,
& post hæc glorias: Quibus reuelatum est quia non
ἐπὶ τὰς μὲν ταῦτα δόξας οἱς ἀπεκαλύφθη ὅτι ἔχ 12

* διακονέω

subimetipsis, vobis autem ministrabant eas, quæ nunc nuntiata sunt vobis

ἀγαγγέλλω

ἐαυτοῖς, ὑμῶν δὲ * διακόνω αὐτὰ, ἀνω τῆ ἀγγελίᾳ ὑμῶν

|| qui euangeli-
sauerunt
P quem

διὰ τῆς euangelizantes vobis in Spiritu sancto misso
de celo, in qua desiderant angeli prospicere.

Proppter quod

ideo succincti lumbos mentis vestre, so-
διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς δεινότητος ὑμῶν, νή- 13

* quæ offertur

brui, perfecte sperate in eam. Iam vobis gratiam in re-
φοντες, τελείως ὑπῶντες ὅτι τῆς φερομένην ὑμῶν χάριν ἐν ἀπο-
uelatione Iesu Christi, Quali filij obedientie, non confi-
καθῆναι ἰησοῦ χειρῶν, ὡς τέκνα ἰσοκατοῦ, μὴ συμμα- 14

|| prioribus igno-
rantie vestre de-
sideris:
P qui vocauit

gural illi in ignorantia vestra cupiditatum:
πρὸς ὅλους τοὺς ἀρετέων ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ὅτι θυμῶν*

scitis

Sed secundum eum P vocantem vos, Sanctum, & ipsi sancti
ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντε ὑμᾶς ἄγιον, καὶ αὐτοὶ ἄγιοι 15

* qui iudicat

in omni conuersatione vestra.
ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ ἡμῶν

|| incolatus vestri
tempore

Quoniam scriptum est, Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.
διὸ τῆς χάριτος, ἄγιοι ἦρατε, ὅτι ἐγὼ ἄγιος εἰμι. 16

Etiā Patrem invocatis eum * sine acceptatione personarū iudicantem
ἐπὶ πατέρα ὅτι καλεῖσθε τὸν ἀειεστωπολήτως κρίνοντα 17

κατὰ τὸ ἐκείνου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν
in timore conuersionis vestre
κατὰ τὸ ἐκείνου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν
conuersi amini: Scientes quod non corrigibilibus argēto

χειρῶν ἀναστροφῆς εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀρρυσίω 18

ἡ χρο

vel auro redemptiſſis de vasa veſtra conuerſatione
ἢ χρυσοῦ * ὑπεράσθητε ἐν τῆς καταιάς ὑμῶν ἀναστροφῆς λυτῆρόω
Pateras traditione accepta, sed pretioso sanguine quasi agni immacu- P paternae tradi-
tionis:

9 πατρὸς θεοῦ, ἀλλὰ πρῶτον ἀμαρτίας ὡς ἀμύνη ἀμύ-
lati & incontinenti Christi, Præcogniti quidem ante

10 μου καὶ ἀσπίτου, χριστοῦ, περὶ γεννησμένου μὲν πρὸ
constitutionem mundi, manifestari autem in nouissimis temporibus
καταβολῆς κόσμου, φανερώσεται ὁ δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρό-
bus propiet vos:

11 γὰρ δι' ὑμῶν, τῶν δὲ αὐτῆς πειθύνοντας εἰς θεὸν τῶν
suscitantem cum a mortuis, & gloriam sui dantem, ut
ἐγείρανται αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῶν δύντα, ὡς τε
fidem vestram ex spem esse in Deum.

12 ταῖς ψυχῆς ὑμῶν ἡγιαστέες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας
per Spiritum in fratrum amorem non simulatum, ex puro
ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καρδιᾶς
corde alij alios diligite dispense, Renou-
καρδίας ἀλλήλοις ἀγαπήσατε ὡς τέκνῶν, ἀναγαγγι-
ti non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum
μῆσοι ἐκ ἐκ ἀπορίας φθαρτῶν, ἀλλὰ ἀφθάρτου, ἡ ἀφ' λόγου
Dei vni & permanentis in æternum. Quia omnis
θεοῦ ζῶντος καὶ μόνοντος εἰς τὸν αἰῶνα, διότι πάντα
caro ve fœnum, & omnis gloria hominis ut flos fœni.

13 σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πάντα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἀλῆος χόρτου.
exaruit fœnum, & flos eius decidit

14 † Ἐξηραίνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἀλῆος αὐτῆς ἐξέπεσε.
As verbum Domini manet in æternum. hoc autē s̄ verbum
τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. πῶστο δὲ ὅτι τὸ ῥῆμα
euangelizatum in vobis.

15 τὸ εὐαγγελισθῆναι εἰς ὑμῶν.

CAP. II. β.

Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, &
1 Ἀποδέμψαι οὐκ πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ
simulationes, & inuidias, & omnes loquutiones,
ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας καταλαλῆας,
Sicut modò geniti infantes, P rationale, sine dolo lac con- P rationabiles &
ὡς ἀπὸ γονιῶν βρέφη, τὸ λογικὸν, ἀδολον γάλα * ὅτι- ὅτι πρὸ θεοῦ
cupiscite: ut in eo augeamini. crescaſtis in lu-
ποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ † αὐξήσῃτε
lucem.

2 * Siquidem gustatis quoniam benignus ille Dominus.
εἰς τὸν ἐργάσατε ὅτι χριστός ὁ κύριος
Ad quem accedentes, lapidem vivum, ab hominibus
πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων

† αὐξήσατε
* Si ramentum
P dulcis est

¶ & honorificatus quidem reprobatum, à autem Deo electum, & honorabilem:
 μὴ ἀποθεδοκιμασμένον, θεὸς δὲ θεῶν ἐκλεκτὸν, ἐντιμὸν

Et ipsi tanquam lapides vivi superedificamini domus spiritalis:
 Ἐ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομῆσθε οἰκὸν πνευμα-
 λις, sacerdotium sanctum, sine hollis spiritalis,
 τῆος, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνεγέχθαι θυσίας πνευματικῆς,
 bene acceptabiles Deo per Iesum Christum.

ἐν περὶ οὗτος τῶ θεῶ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ.
 Propter quod cōtinetur in Scriptura: Ecce pono in Sion lapidem
 διὸ πρὸς ἐρχεῖ ἐν τῇ γραφῇ, ἰδοὺ τίθημι ἐν σὼν λίθον

summi angularium, electum pretiosum. & credens in eo,
 ἀκρογωνῖαδον, ἐκλεκτὸν, ἐντιμὸν Ἐ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ,
 non proficiet. Vobis inquit honor creditibus;

καταρχωώ- οὐ μὴ καταρχωώθῃ. ὑμῶν οὐκ ἔπιμα τῶς πειθεύουσιν
 μα] non credentibus autem, lapis quem reprobauntur edificantes,
 ἀπειθοῦσι δὲ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομῆντες,
 hic factus est in capite anguli: Et lapis offensio-

nis, & petra scandalis, qui offendunt verbosim-
 ὅς ἐστὶν ἡδὴ εἰς καρδιῶν γωνίας, καὶ λίθος περισκομι-
 nis, & petra scandalis, qui offendunt verbosim-

matos, & πέτρα σκανδάλου οἱ περισκοπιῶσι τῶ λόγῳ, ἀπει-
 ρησῶσι, in quod & posuerunt. Vos autem genus
 θρωῶτες, εἰς ὃ καὶ ἐτίθηται ὑμῶς δὲ ἅλοι

electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus in ver-
 ἐκλεκτὸν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς πεν-
 ditionem, ut virtutes annouciatis eius de tenebris

ποιήσιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τῷ κόσμῳ
 vos, vocatis in admirabile suum lumen.
 ὑμῶς καλέσαντες εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτῆ φῶς

Qui aliquando nō populus, nunc autē populus Dei, qui non consecuti mi-
 οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ οἱ ἔκ πλην-
 sericordiam nunc autem misericordiam consecuti.

ἐλεῶν μὲνοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες.
 Dilecti, obsecro sicut tanquam aduenas & peregrinos,
 ἀγαπῆτοι, ἀγαπᾶτε ὡς παροίκους, καὶ παρεπιδητικούς,
 abstinere carnalibus desideris, quia militate

ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἰψὲς στρατεύοντα
 aduersus animam: Conuersationem vestram habentes
 κατὰ τὴν ψυχῆς, τῶ ἀναστροφῆ ὑμῶν ἔχοντες

* Inter Gentes bonam.
 Ἐ ἐοχὸς detra-
 ctam: de vobis
 tanquam de
 vos confide-
 rantes

* Inter Gentes bonam.
 Ἐ ἐοχὸς detra-
 ctam: de vobis
 tanquam de
 vos confide-
 rantes

* Deum:
 * precellenti:
 πῶν κτίσει, διὰ τὸ κύριον εἶτε βασιλεῖ, ὡς ἑστέροντι.

- Sine⁹ reprehensibus, ut rei eius nullis, ad vindictam quidem * dicitur, tan-
- 14 **εἴτε ἠγαμέμνων, ὡς δὲ αὐτῶν πειμνομένων, εἰς ἐκδικήσασθαι μὲν** quam ab eo
malefactorum, Iu. Icm vero // benevolentium. Quia sic est // bonorum.
- 15 **κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν** ὡς ἔπος ἐστὶ
voluntis Deī. Benefactores // capite impudens p se obtinuerunt
- τὸ θέλημα τῷ θεῷ, ἀγαθοποιουῦντας *** **ὡς ἐλευθέρων τῶν ἀφρο-**
cium hominum ignorantiam: Quasi liberi, & non // faciant
- 16 **γῶν ἀνθρώπων ἀγνοίας** ὡς ἐλευθέρων, καὶ μὴ
quasi verbum habentes malitiae libertatem, sed
- ὡς ὀπίκαλυμτοι ἔχοντες τῆς χάριτος τῶν ἐλεεινῶν, ἀλλ'**
sicut secreti Deī. Omnes honorate. Fraternalitatem
- 17 **ὡς δοῦλοι τοῦ θεοῦ. πάντες τιμώσατε τὸν ἀδελφότητα**
deum timete. Regem honorificate.
- ἀγατᾶν. τὸν θεὸν φοβέσθε τὸν βασιλέα πρᾶτε.**
Servi, subditi in omni timore dominis, * estote
- 18 **οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις,**
non tantam bonis & laequis, sed etiam // ferentis. // modestis, // difficilis. Hac est
- ὡς μίσην τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ὀπιεκῆσαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σχολοῖς.**
Hoc enim gratia, si propter conscientiam Dei // sufficit qui tri- // sustinet
- 19 **τότο γὰρ χάρις, εἰ δὲ σκευάσθησιν θεοῦ ὑποφέρει τῆς λυ-**
Atias, patiens iniuste. Qui enim // laus, si pec- // gloria
- 20 **πας, πάσῳ ἀδίκως, πῶσον γὰρ κλέσθαι, εἰ ἀμαρ-**
cantes, & colaphizari suffert. Sed si bene
- τάνοντες, ἐκκολαφίζομενοι ὑπομένετε; ἀλλ' εἰ ἀγαθο-**
facientes, // & patientes sustinetis, p hoc gratia apud Deum.
- ποιουῦντες, καὶ πάσῳ ὑπομένετε, τότο χάρις παρὰ θεοῦ**
In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis, // patienter p hoc est
- 21 **εἰς τότο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ χριστὸς ἑσταθεν ὑπὲρ ἡμῶν,**
vobis relinqueret exemplum, ut se quami
- ὑμῶν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμῶν, ἵνα ἐπακολούθησθε τοῖς**
vestigia eius: Qui peccatum non fecit, nec inveni-
- 22 **ἡρεσι αὐτῶ. ὡς ἀμαρτίαν ἑκείποισεν, οὐδὲ σὺ-**
tus est dolus in ore eius. Qui // conuictis afflictis // cum maledice-
- 23 **ρέθη δολῶ ἐν τῷ σώματι αὐτῶ. ὡς λοιδορευόμενος**
non contradictebatur: patient, non minabatur: tradebat autem // recur, non maledicebar: cum pa-
- ἐκ αἰτελοῖσθαι, πάσῳ ἑκείπει, πεπεδῶσθαι δὲ τῶ**
iudicanti // inflē. Qui peccata non ostendit // pertulit se iniuste.
- 24 **κρίνοντι δικήσας. ὡς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνύσθη**
in corpore suo super lignum, ut peccatis mor-
- ἐν τῷ σώματι αὐτῶ ὅτι τὸ ξύλον, ἵνα τῶν ἀμαρτίας ὑπογράμ-**
tui, iudiciz viuamus, cuius // vidēe eius sanari estis: // liuore
- 25 **μῶν, τῆ δικαιοσύμῃ ζήσωμεν. οὐ τὸ μῶλον αὐτῶ ἰάθετε**
Gratis enim sicut // errantes: sed, conuersi estis
- ἵνα ὡς ἀσέβητα * πλανώμενα. ἀλλ' ἐπεσάρπητε**
nunc ad pastorem & episcopum animarum Prostratum. πλανᾶσθαι
- γῶν ὅτι τὸν ποιμῆνα καὶ ὀπίκοπον τῆς ψυχῶν ἡμῶν.**
vestitum

CAP. III. γ.

¶ & * fiat suis Similiter mulieres subditæ * propriis vi-

Ομοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδρά- 1
 ¶ credunt ris, et & si qui non/audentur verbo, per mulierum
 σιν, ἵνα ἡ εἰ πνες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τὸ τῆν γυναικῶν
 ¶ Considerantes conuersationem sine verbo lucubant. ¶ Aspirantes
 ἀναστροφῆς ἀνευ λόγου κερδιθῆσάντωνται. Ἐποπιεύσαντες 2
 sanctam i Nam in timore * castam conuersationem vestram. Quorum sit non
 * capillatura, aut πλὴν ἐν φόβῳ ἀγνῶν ἀναστροφῶν ὑμῶν ὧν ἔστω οὐχ 3
 circumdatio auris, extrinsecus * implicatio[n]i mulierum, & circumpositio[n]is aureorum, aut in-
 ¶ cultus: ¶ qui est dumentis vestimentorum // σηματα. Sed Pille abconditius cor-
 * modesti δύσεως ἱματίων κόσμου ἀλλ' ὁ κρυπτός τ' κερ- 4
 diae homo, in incorruptibilitate * louis & quieti
 * locuples. δίας ἀδρωπτοϑ, ἐν τῷ ἀφάρτῳ τῷ σπράϑῳ ἢ ψυχροῦ
 ¶ Spiritus: qui est in conspectu Dei * presens.
 πνεύματος, ὁ ὄντων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελής.
 Sic enim aliquando & illæ sanctæ mulieres sperantes
 οὕτω γὰρ ποτε καὶ αἱ ἀγαθαὶ γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι 5
 ¶ Deo, in // Deum, ornabant seipsas, subiectæ propriis
 κοσμίως ἐπὶ τὸν θεόν, * ἐκόσμουσαν ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις
 viris. Sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum
 ἀνδράσιν * ὡς σάρρα ὑποήκουσε τῷ ἀβραάμ, κύνειον 6
 ¶ filie, eum vocans: cuius factæ estis ¶ nate, beneficientes, & non
 αὐτὸν καλοῦσαι ἢς ἐγμήθητε τέκνα, ἀγαθοποιεῖσθαι καὶ μὴ
 ¶ perturbationem timentes vllam * conseruationem animi. Viri similiter,
 φοβούμεναι μηδεμίαν πῖνησιν. οἱ ἀδελφοὶ ὁμοίως, 7
 * scientiam, cohabitantes secundum * cogitationem, quasi in hærmiis. // καθ' mu-
 ¶ vaiculo σπιρικουῶντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀδελφὲς ἐραὶ σκευῆ τῷ γυ-
 ¶ impartientes libri ¶ tribuentes honorem, tanquã & * cohæredes gratiæ
 * cohæredibus νακίῳ σπυρέμοντες τιμῶν, ὡς ἢ συλληγενοὶ χάριτος
 * vitæ: vt non im- * vitæ: ad non interdicti orationes // vestras.
 pediantur ζώσης, eis τὸ μὴ ἐκκόπιεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.
 ¶ In fide quem As fuit, omnes vnanimè compatientes, fraternitatis a-
 quem τὸ δὲ τῶν ϑ, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελ- 8
 ¶ modesti, maiores, misericordes, ¶ humiles. Non redēntes
 φοι, ἀσπλαγχοι, φιλόφρονες μὴ σποδιδόντες 9
 * nec maledictum malum pro malo, * aut carnisiam pro carnisia: contrarium
 pro maledicto: sed e contrario, χακὸν ἀπὲρ χακὸς, ἢ λοιδορίαν ἀπὲρ λοιδορίας: τοῦ ἀντίπρον
 * Qui enim vult * sciens: quia in hoc vocati estis, vt benedictionē
 ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, * Nam volens vitam diligere, & ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, οὐ γὰρ δέλω ν ζῶνὶ ἀγαπῆν, καὶ
 videte dies bonos, coerecat linguam suam a
 ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτῆ ἀπὸ 10
 χακῶν

malo, & labia sua non loqui dolent. // eius ne lo-
καὶ χεῖλη αὐτῶ, τὰ μὴ λαλήσωσι δόλον. quantur

Declinet a malo, & faciat bonum inquirat
11 ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν. Ζητησάτω
pacem, & sequatur eam. Quia oculi Domini

12 ἐπιβλέβω, καὶ διωξάτω αὐτίω. ὅτι ὄφθαλμοὶ κυρίου
super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem
ὅτι δικαιοῦς, καὶ ὠτα αὐτῶ εἰς δέησιν αὐτῶν. ἀφείσπον δὲ * τῷ ἐξελο-
Domini super facientes mala. Et quisville malo. ἤρῃσαι

13 κυρίου ὅτι ποιουῦντες κα κα τ. καὶ τίς ὁ κερὰ-
trahens vos, si boni imitatores fueritis
σων ὑμᾶς, εἰάν τῶ ἀγαθοῦ μιμητὰ ᾔκηθε; ad imitandum
sed si & patienter propter iustitiam, beati. eos deitiam

14 ἀλλ' εἰ καὶ πάχετε δεῖα δικαιοσύνη, μακρείω. τὸν
si timorem // eorum ne timueritis, neque conturbemini;
δὲ φόβον αὐτῶ μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ * ταραχθῆτε. P est qui vobis
Domini autem p dicitur sanctificate in cordibus vestris. querculatores
ἄλλ' εἰ καὶ πάχετε δεῖα δικαιοσύνη, μακρείω. τὸν P quid
δὲ φόβον αὐτῶ μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ * ταραχθῆτε. // autem

15 κρείων δὲ τ' θεὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
parati vobis semper ad // apologiam omni polcenti vos sa-
ἔπιμοι δὲ αἰεὶ περὶ ἀπολογία πυντὶ τῶ αὐτοῦ π' ὑμᾶς λό- satisfationem
tionem de // in vobis spe: // Cum modestia & * ea que est // sed

16 γον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίθ. μὴ ἀσεβήτης καὶ
timore, conscientiam habentes bonam, ut in eo quod // obloquar. P detrahunt vo-
φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθῆν, ἵνα ἐν ᾧ κατ' ἀληθοῦ- bis, contendantur
τα vobis ut malefactoribus, // padeant illi calumniatores qui calumniantur
σιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, κα ταχυψυχοῦσιν οἱ ἐπιπράζοντες
vestram bonam in Christo conversationem.
ὑμῶν τῶ ἀγαθῆν ἐν χερσὶ ἄναστροφῆν.

Melius enim // benefacientes, (si velit voluntas Dei) est * ut
17 κρείων γ' ἀγαθοποιουῦντας, εἰ θεοὶ τὸ θέλημα τῶ θεοῦ, //
pati, quam male facientes. Quia & Christus semel
πάχην, ἢ κακοποιουῦντας, ὅτι καὶ χερσὶς ἀπαξ
pro peccatis // passus est, iustus pro iniustis: ut nos // nostris mortuus,

18 περὶ ἀμαρτιῶν ἕπαθε, δίκην // ἀδίκων ἵνα ἡμᾶς
offerret Deo, // pmeritorum quidem carne // vivis- P mortificatos
περὶ σαρκῆ καὶ πνεύματος, ἵνα ἡμᾶς // ζώσωσιν. // Luita huius loci
carne autem spiritu. In quo & // illi in cu- // lectio incorruptior

19 θεὸς δὲ τῶ πνεύματι // ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυ-
fodia spiritibus professus predicavit: // re erant spiritu
λακῆ πνεύματος πορὰ θεῶ ἐκπρὸς. // veniens // Qui increduli
Increduli aliquando // ppeccatis illa Dei // longani // // Qui expectabant
tiam, in diebus Noe // appavata // arca: in quam pau- // patientiam
cū fabricaretur

20 ἀπεκρίθησιν ποτε, ὅτε ἀπ' οὐρανόθεν ἔβη τὸ θεοῦ μακροθυ-
miam, in diebus Noe // appavata // arca: in quam pau- // patientiam
μια, ἐν ἡμέραις νῆε κατὰ σὺν ἀσφύνην κιβωτῶ. εἰς ἡν ὄλε-
ez (id est obo) animæ // servata sunt per aquam. // salu facta

20 μια, ἐν ἡμέραις νῆε κατὰ σὺν ἀσφύνην κιβωτῶ. εἰς ἡν ὄλε-
ez (id est obo) animæ // servata sunt per aquam. // salu facta
ζαι, τυτῆσιν ἕλητα, // συχαὶ δευαθήσων δι' ὕδατ.

Quod similia
foris
ut nos facit
cordium.

¶ Καὶ καταβύθους ἐξεπέλασε τὴν καὶ nos saluti baptisma: non
καὶ ἀντίτυπον νῦν καὶ ὑμᾶς σῶζει βάπτισμα, οὐκ
carneis depulsio cordis, sed conscientie bonae intro-
σαρκὸς ἐποδότης ῥύπτου, ἀλλὰ σπειδὴσως ἀγαθῆς ἐπὶ ῥά-
gatio in Deum, per resurrectionem Iesu Christi:

τῆμα εἰς δεξὴν, δι' ἀναστάσεως ἰησοῦ χριστοῦ,
¶ Qui est in dextera Dei, ¶ profectus in celum, sub-
ὃς ὄθην ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορεύσθαι εἰς οὐρανόν, ἵνα στα-
ἀέθις σοι angelis, & potestibus & victantibus.
ἡμάτων αὐτῶ ἀγγέλων καὶ ἰσχυροῦν καὶ δυνάμεων.

¶ ad iustitiam mor-
tuum ut vix xien-
na heredes eli-
ceremus

CAP. IIII. Δ.

¶ in
¶ qui est
¶ quod est
¶ ad

Christo igitur passio supra nobis carnes & vos
Χριστοῦ αὐτὸ παθόντος ἡμῶν σαρκί, καὶ ὑμῶν τῶν
eadem cogitatione armamini: quia passus in carne
αὐτῶ ἔνοιον ὅτι ἴσαθε, ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκί, πᾶσα αὐτῶ
¶ precari: In non amplius hominum a desideris, sed
ἀμαρτίας εἰς τὸ μικρὸν ἀνθρώπων ὅτι θυμῶν, ἀλλὰ
voluntati Dei ¶ reliquum in carne ¶ vincere temporis.

δουλοῦν τοῦ θεοῦ ὅτι ὄπλοτον ἐν σαρκί βιάσασθαι χρόνον.
¶ Sufficiens enim vobis precarium tempus ¶ vna vo-
ἀρκετὸς γὰρ ὑμῖν ὁ παρὰ κλυτὰς χεῖρας ἡμῶν τῶ βίου τὸ θε-

¶ consummandam
his qui ambula-
verunt in luxu-
ris, desideris,
¶ in concubibus,
¶ illicitis idolo-
rum cultibus,
¶ administrantibus

luntatem Gentium ¶ adoperari, ¶ recedentes in potestatis,
λημα τῶ ἐθνῶν κατεργασάσθαι, πεπορεύμενοι ἐν ἀσέλγειαις,
capitulationibus, vinolentis, comediacionibus potacionibus, & asistis
ὀπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πόταις, καὶ ἀσεμείτοις
idolatriis, In quo spergantur, non concutientibus
εἰδωλολαβείαις ἐν ἡσυχίᾳ ζῶνται, μὴ συντεχόντων
vobis in eandem luxurie confusionem, blasphemant.

¶ qui paratus est

Qui reddent rationem ei ¶ parati habenti iudicare vivos
οἱ ὑποτάσσουσι λόγον τῶ ἑτοίμως ἔχοντι κρίνειν ζῶντας
& mortuos. In hoc enim & mortuis evangelizatum est, ut
καὶ νεκροῖς εἰς τὸ γὰρ καὶ νεκροῖς ἀγγελισθῆναι, ἵνα

¶ propter
¶ in
¶ in

ἵ κριθῶν μὴ κατὰ ἀνθρώπους ἔσθαι, ζῶσι δὲ κατὰ
Deum ¶ spiritum. Omnium autem finis appropriatio
θεῶν πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος ἡ γῆ.

¶ orationibus.

Prudentes estote itaque, & vigilate in orationibus.

¶ unitam in vo-
bilitate spiritus
¶ continentiam

Ante omnia autem unitam in verbis charitatem ¶ propinquam habentes
ἡσυχίαν πάντων δὲ τῶν εἰς εἰσαυτοῦ ἀγάπην ἐκτελεῖ ἔχοντες
quia charitas operiet multitudinem peccatorum.

¶ in unitate

οἱ ἡ ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἀμαρτιῶν
Hospitalis in invicem, sine simulationibus,
φιλοξένοι εἰς ἀλλήλους ἀνὰ λογισμῶν.

10 ^{Unusquisque sicut accepit gratiam, sicut alterutrum illam administravit sicut boni multiformis}
 10 **εκάστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοῦ αὐτὸ διακο-**
^{namque, ut saltem dispensationes vobis gratie Dei.}
νοῦντες, ὡς κληροί οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ.

11 ^{si qui loquuntur, sicut eloquia Dei: si quis ministrat, tanquam ex virtute, sicut suppeditat Deus: ut in omnibus glorificetur Deus quam administras honorificetur}
 11 **εἰ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ· εἰ τις διακονεῖ, ὡς ἰσχύου θεοῦ, ὡς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν παντί δοξάζηται ὁ θεός διὰ ἰσχύος ἡμετέρου· ὃ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.**

12 ^{Uideatis, ne peregrinanti illa in vobis ignitione ad ex- Charissimi, nolite te peregrinari in fetuare qui ad tentationem vobis sit, quasi noui aliquid contingat p communitatis}
 12 **ἀγαπητοί, μὴ ἐξορίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυράσει πειρασμοῦ ὑμῖν γινομένη, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος·**

13 ^{Sto officio communicatis Christi passionibus, gaudete: ut et in iocundatione glorie eius gauderis exultantes.}
 13 **ἀλλὰ κατὰ κοινώνειτε τοῖς τῷ ἡμετέρῳ παθήμασι, χαίρετε ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρήτε ἀγαλλιάμενοι.**

14 ^{si probis officium in nomine Christi, beati quoniam quod illi exprobramini critis si est honoris, p virtutis, & quod est eius requiescet}
 14 **εἰ ὄντι ἐξορίζεσθε ἐν ὀνόματι ἡμετέρῳ, μακαρίζοι ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τῷ θεῷ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς διαπέταυ· μὴ αὐτοῦ βλασφημείτω, καὶ ὃ ὑμᾶς δοξάζεται.**

15 ^{Non enim qui vestrum patitur quasi homicida, aut fur, aut malicium, aut te alienorum explorator.}
 15 **μὴ γάρ τις ὑμῶν πασάτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός, ἢ ὡς ἀλλοπειροποικυτός.**

16 ^{Si autem Christianus, non audiat: glorificet autem sequebatur}
 16 **εἰ δὲ ὡς χριστιανός, μὴ ἀιχνέδω. δοξάζετω ὃ τὸν θεὸν ἐν τῷ κερὶ ὑποπτοῦ ὅτι ὁ κατὰ τὸ ἀρχαῖον τὸ κριμα δὲ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τῆς ἀπειθεῖαν τῶν τῷ θεῷ διαγγελῶ;**

17 ^{iudicium a domino Dei. Si autem peccatum a vobis, quis bonis imperisusorum Dei euangelio?}
 17 **καὶ εἰ ὁ δικαίος μόνος σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμάρτυλος ποῦ φανείτω;**

18 ^{ubi preabit itaque & prebitur secundum voluntatem Dei, ut fidei peccatori commovent animam}
 18 **ὡς τε καὶ εἰ πάχοντες καὶ τὸ δέλημα τῶν θεῶν, ὡς πῶς ἐκτίσῃ ὡς ἀπείθευσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ.**

CAP. V. ε.

* Seniores ergo qui sunt
¶ confensor
¶ eius quo in futuro recuſanda est
qui est

* Presbyteros illas in vobis obsecro, ut
Πρεσβυτεροι του εν υμιν καθ'αρχαλω ως συμπερεσβυτε- 1
ser, & testis Christi passionum, qui & 7 fun-
tes, & martires τῆς τοῦ χριστου παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλού-
va reuelari glorie communicator: Passite illi

* prouidentes
¶ secundum Deum
¶ voluntariet

in vobis gregem Dei, * proficientes non coade, sed
εν υμιν ποιμνιον τοῦ θεου, ὁπισκοποῦντες μη ἀναρχῶς ἐν
[spontane]: neque turpis lucii gratis, sed ¶ proprio animo:

* in * formæ
¶ ex animo.
¶ cum apparuerit
¶ princeps
¶ percipietis

Neque ut dominantes * cleris, sed * exemplaria fa-
mnd' ως κειτακω ειδόντες τῆς κληρών' ἀλλὰ τυποὶ γινό- 3
si gregis]. Et Pappante illo principe pa-
μῆροι τοῦ ποιμνίου' καὶ φανρωθέντ' ὅτι ἀρχαίοι- 4
florum, * reportabitur immarcescibilem glorie coronam.

* adolescentes
¶ inuicem

Similiter * iuniores, subdite estote senioribus. Omnes autera
ὁμοίως γενώτεροι, ὑποτάγητε περεσβυτεροις. πάντες ἡ 5
[ali] alia subditi, humilitatem animi insinua-

¶ potens manu
ταπεινοομαι
¶ situationis:

Humiliamini igitur sub
gratiam. † Ταπεινώθητε οὐκ ὑπο τῶν κραταιῶν χεῖρα 6
Dei, ut vos exaltet in tempore: Omnem solitudinē

ὁπρρίπω
* & ¶ quia

† Deū, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν κειραῖς. πᾶσι ἡ μέεμια 7
vestram proficientes in eum: quoniam ipsi cura est de vobis.
ὑμῶν * ὁπρρίψαντες ἐπ' αὐτον' ὅτι ὑπὸ μέλει θεοῦ ὑμῶν.
Sobrius estoite, * vigilate: ¶ aduersarius vester diabolus, tanquam

¶ circuit,
fortes in
* eandem passionē
ei quæ est
¶ heri.

in leo rugiens, ¶ ambulans querens quem deuoret.
λέων ὄρυς μῆρι, θεῖπαται ζῆτῆν πῖνα κατὰ πῖν.
Cui resistite * firmi inde scientes * eadem pas-
ἡ ἀντίστητε στερεοὶ τῆ πίσει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῆ πα- 9
fessionum illi in mundo vestra fraternitati ¶ impleri.

¶ a quem
* qui vocauit nos
* perficiet, confir-
mabit, solidabit,
* μεταρτί-
ζομαι

At Deus ꝑ omnia gratis * vocans vos in eternam
ὁ δὲ θεὸς πίσως χαιετος ὁ χαλέσους ὑμᾶς εἰς τ' αἰόνιον 10
suum gloriam in Christo Iesu, modicum passos ipse * ꝑ-
αυτὸς δόξαν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς * χαι-
ficiat vos, confirmet, roboret, fundet.

† εὐχόμεν

ταρτίσαι ὑμᾶς, σχειζομαι, ἡ δεινώσαι, θεμελιώσαι.
Ipsi gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.
αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτ' εἰς τοὺς αἰῶνας τ' αἰώνων, ἀμήν. 11

Per Silvanum vobis fidelem fratrem, (vt arbitror)
 13 **Ἰβρα** σιλουανου υμῶν τῷ πιστῷ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι,
 || *per paucos scriptis* obsecrans & contestans hanc *breuiter*
 δι' ὀλίγων ἐγράψα, πῶς καλῶν καὶ ὀπιμῶν τούτων
 esse veram gratiam Dei in quam statis. Salutate
 13 **εἰ** ἀληθῆ χάριν τῷ θεῷ εἰς. ἡμεῖς σίγατε. ἀπαύξει
 vos in Babylone coelected, & Marcus filius meus. *ecclesia, quae est*
 ὑμῶν ἢ ἐν βαβυλωνί συνκληκῆται, καὶ μαρκῶ ο υἱός μου. *inuicem*
 Salutate *salū alios in osculo charitatis.* Pax vobis *sancto. Gratia*
 14 ἀπαύσατε ἀλλοῖς ἐν φιλοματί ἀγάπης. εἰρήνη ὑμῶν *qui estis*
 omnibus in Christo Iesu. Amen.
 πᾶσι τοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν.

Fini sancti Petri prioris epistola.
 Τέλος τῷ ἀγίῳ πέτρῳ προσηφθῆς ὀπισθοῦς.

SANCTI PETRI
 Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
 CATHOLICA SECVNDA
 ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
 EPISTOLA.
 ΕΠΙΣΤΟΛΗ.
 CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ε.

SIMON Petrus, seruus & Apo-
 IMON πῆτρος δούλο καὶ ἀπο-
 stolus Iesu. Christi, iis *aequē prois sumi* * qui corqualem
 στολος ἰησοῦ χριστοῦ, τοῖς ἰσότητων *nobiscum fortius*
 nobis fortius fidem in iustitia sunt
 ἡμῖν λαχούσι πίστιν ἐν δικαιοσύνη
 Dei nostri & saluatoris Iesu
 τῷ θεῷ ἡμῶν καὶ σωτηρῷ ἰησοῦ
 Christi: Gratia vobis & pax
 χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη

alimpleatur in cognitione Dei, & Christi Iesu Domini nostri:
 πληθυνθῆν ἐν ὀπιγνώσει τῷ θεῷ, καὶ χριστῷ ἰησοῦ κυρίῳ ἡμῶν,

Quomodo omnia nobis divina virtutes sua ad
ως πᾱτα ἡμῶν ἢ θείας δωρεάσιν ἀπὸ τῆς

quae donata sunt
δωρέομαι
scius qui vocavit
& virtutes
quem
donavit

virtutem & pietatem Ideoque per cognitionem
ζωῶν ἢ εὐσεβειῶν * δωρεῶν ἰσχυρῶν, ἵνα ἡ ὀπιθροσύνη τοῦ
Provocatis vos per gloriam & virtutem:
καλέσαντος ἡμᾶς ἵνα δωρεῶν ἰσχυρῶν

Per ista preciosa nobis & maxima promissa donata
δι' ὧν τὰ πῖμα ἡμῶν καὶ μεγίστη ἐπαγγελίματα δεδω-
sunt: ut per hae efficiamini divinarum confortes naturae, fugien-
τηται ἵνα ἵνα τούτων ἡμῶν δωρεῶν κοινῶν ἡμῶν φύσεως, ἀποφυ-
tes ab illa in mundo sine cupiditate corrumpantur.

scius qui est
concupiscentia
corruptionem. Vos
autem curam om-
nem subinferences

Et hoc ipsum autem studium amore adinferences
ἡ αὐτὸ τὸτο δὲ σπουδῶν πῶσαν παρεσιτεύχοντες

ὀπιθροσύνη
scientiam,
scientia absti-
nentiam,
abstinentia
patientiam,
patientiam

subministrate in fide vestra virtutem, in autem
ὀπιθροσύνητε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν πῶν ἀρετῶν, ἐν δὲ τῇ

virtute cognitionem, In autem cognitionem temperan-
ἀρετῇ πῶν γνώσιν, ἐν ᾗ τῇ γνώσει πῶν ἐγκρά-
tiam, in autem temperantia solerantiam, in autem perse-
τεῖαν, ἐν ᾗ τῇ ἐγκρατεῖα πῶν ὑπομηνῶν, ἐν ᾗ τῇ ὑπο-
rentia pietatem, In autem pietate
μενῇ πῶν εὐσεβειῶν ἐν ᾗ τῇ εὐσεβεία
amorem fraternitatis, in autem amore fraternitatis charitatem.

si vobiscum ad-
sint, & superent,
vacuos
vos

φιλαδελφίαν, ἐν ᾗ τῇ φιλαδελφίᾳ πῶν ἀγάπην
Hae enim vobis afflictionis, & exonerantia, non vacuos
ταῦτα γὰρ ὑμῶν ὑπαρχόντα ἢ πλεονάζοντα ἢ ἀργίᾳ

praebo
manu tentans,
Quapropter

nec sine fructu constituent in Domini nostri Iesu
ἢ δὲ ἀνάποισι καδίσκον εἰς πῶν τῶν κρείου ἡμῶν ἰσοῦ
Christi cognitionem. Cui enim non praedunt hae, ex-
χειροῦ ὀπιθροσύνη. ᾧ γὰρ μὴ παρέστι ταῦτα, τυ-
cus est, non praecal certans, obliuionem accipiens purgationis

φλόςοι, μωπάζων, ληθῶν λαβῶν τοῦ καδαεισμοῦ τῆς
veterum suorum delictorum. Ideo magis fratres,
πάλαι αὐτῶ ἀύρπων. διὸ ἡμῶν, ἀδελφοί,
studete firmam vestram vocationem & electionem perse-

facite ut per
bona opera certis
ina ἵνα ἵνα
καλῶν ἔργων
faciatis
peccatis
πῶν
& saluatoris

σπουδᾶσατε * βεβαίαν ὑμῶν πῶν κλησῶν καὶ ἐκλογῶν ποιῆ-
te. Hae enim facientes, non impingetis aliquando.

Sic enim abundanter subministrabitur vobis introitus in
ἡτοι γὰρ πλοῦσις ὀπιθροσύνησιν ὑμῶν ἢ ἰσοῦ εἰς
aeternum regnum Domini nostri Iesu Christi.

Propter quod
incipiam
& quidem
vos
σπεύζω

Ideo non negligam semper vos commoneo de his, quom-
διὸ ἢ ἀύρπων ἀεὶ ὑμῶν ὑπομνησκων περὶ τούτων, καὶ
nis scientes, & confirmatos huius praesentis veritate.

ἢ εἰδότες, ἢ ἰσχυρῶν ἐν τῇ παρρησίᾳ ἀληθείας.
δικαίον

Insum autem arbitror, ^{ad quantum sum in hoc} ta- ^{quamdiu}

13 **δίκατοι ἢ ἠγνούμεθα**, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τῷ τῶ πῶ σκη- ^{|| Scimus || Certus}
bernaculo, ^{proficiscere vos in commotione:}

14 **νόματι**, διεχέρεθ' ὑμᾶς ἐν **σπομνήσει**, ^{quod velox est depolatio tabernaculi mei, & sicut & secundum quod}

ὅτι παρὴν ὅστιν ἢ ἄπο δευτεροῦ τῶ σκηνώματός μου, καὶ τῶς καὶ

ὁ κύριος ὁ ἰσὺς ἰησοῦς χριστός ἐδύλωσέ μοι.

^{Studebo tamen & regulatim habere vos post meum & exi} ^{Dabo operam}

15 **σπουδαίω ἢ καὶ ἐκείσοτε ἐχειν ὑμᾶς μὲν** ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

16 **ὅθεν τῶν τούτων μνήμων ποιεῖσθε** ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

φισμένοις μῶσις ἕξ ακολουθήσατες ἐγραείσαμεν ὑμῖν **τῶν**

τῶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ'

ἐπόπια ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

^{Accipient enim a Deo Patre honorem & gloriam, ecce}

17 **λαλῶν ἡμεῖς** θεοῦ πατρὸς **πικρῶ καὶ δόξαν, φωνῆς.** ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

† ἐνεχθείς αὐτῷ τοιούτῳ ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

καὶ τῶς ὅστιν ὁ ἦός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα.

^{Et hanc vocem nos audimus de caelo}

18 **καὶ ταῦτ' αὐτῶν τῶν φωνῶν ὑμεῖς ἀκούσατε μὲν** ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

† ἐνεχθείσα, συν' αὐτῶν ὄντες ἐν τῶ ἄρει τῶ ἀγίου.

^{Et habemus firmiorem propheticum sermonem: cui be-}

19 **καὶ ἔρχομεν βεβαιώτερον τὸν προφητικὸν λόγον** ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

λαὸς ποιεῖτε προσέχοντες, ἵνα ἡμεῖς φαίνομεν ἐν ἀσχη-

ρῶ τῶ πῶ, ἕως οὗ ἡ ἡμέρα † διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

† ἀνατέλλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

^{Non primum cognoscitur, quod omnia prophetia scripu-} ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

10 **τοῦτο** ^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}
^{|| Scimus || Certus} ^{Non enim} ^{& faciat} ^{indocet}

φῆς, ἰδίως ὀπιλοῦσθαι εὐζίνετα.

^{Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, humana}

21 **οὐ γὰρ θελήματα ἀνθρώπου ἐμῆθη ποτὲ προφητεία,**

ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενος ὑἴσθησαν ἄνθρωποι

θεοῦ ἀνθρώποι.

CAP. II. β.

Fuerunt vero & pseudoprophetae in populo: sicut & in
Εγγήοντο ἡ καὶ ψευδοπροφητῶν ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν

* magistri mendaces:

vobis - ruit * falsi doctores: qui adintroducunt se-

¶ eum qui emit
ἀγοράζω
¶ superducentes

ὑμῖν ἰσθῆται ψευδοδιδασκαχοὶ οἵτινες παρεισαχκοῦν αἰρέ-
ctas perditioni, & illum moneant eoi, Dominum
σεῖς ἀπωλείας, καὶ τὸν † ἀγοράσαντα αὐτοῦ δεσποτῶν
negantes: ¶ inferentes sibi ipse celere perditionem.
ἀγνούμενοι, ἐπαζοντες ἑαυτοῖς ταχυνὼ ἀπωλείαν*

¶ de vobis * iam

Et multi sequentur eorum luxuria: per
¶ πολλοὶ ἰζακολυθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελείαις, διὰ
quos via veritatis blasphemabitur: Et in au-
οἷς ὁ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεο-
ritia hinc verbis ¶ ear negotiabitur. quibus iudicium ex
νοῦσι πλάστοις λόγοις ὑμῶν ἐμπορεύσονται οἷς τὸ κρῖμα ἐκ
† olim non cessat, & perditio eorum non dormiat.
πάλαι ἐκ ἀρχῆς, καὶ ἡ ἀπωλεία αὐτῶν οὐ νυστάζει.

¶ rudentibus inferni deceptor cruciandos
¶ referuatis:

Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit,
εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ἐκ † ἐφείσατο, 4
sed carnis caliginis detrudens in tartarum tradidit in iudicium
ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταυ παρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν
¶ venas: Et originali mundo non pepercit,

ἐπαζω
Gomorrhæorum

τηρουμένοις* καὶ ἀρχαίου κόσμου ἐκ ἐφείσατο, 5
sed octauum Noc, iustitiae pæconem custodivit, di-
ἀλλ' ὁρῶσαν γὰρ, δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε, κατὰ
lunium mundo impiorum inducens: Et ciuitates
κλυμὴν κόσμου ἀσεβῶν † ἐπάζωσας καὶ πόλεις 6
Sodomorum & Gomorra in cinerem erdigens, euerione dampnauit

τεφροσ
* eorum qui aduri sunt

σοδομῶν καὶ γομορρῶν † τεφράσας κατὰ σροφῆ κατέρρινας,
exemplum * futurorum impiè agere ponens.
ὑποδείγμα μελλόντων ἀσεβεῖν † τεδεικῶσ.

τίθημι
¶ oppressum

Et iustum Lot ¶ fatigatum à nefan-

¶ iniuria ac luxu-
giosa

καὶ δίκαιον λῶτ καταπονούμειον ὑπὸ τῆς ἡἰ ἀθεο- 7
dorum in luxuria conversatione eripuit. Alcedu

¶ erat
apud eos qui de
dic in
¶ cruciabant.

μων ἐν ἀσελείᾳ ἀνάσροφῆς, ἐρρύσατο. βλεμματι 8
enim & auditu ille iustus habitans in ipso, diem ex
γὰρ καὶ ἀκοῆ ὁ δίκαιος ἐγκρατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ὅς
die animam iustam iniquis operibus tenuitabat.

¶ tentatione

ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνεκμείσ ἐργοῖς ἐβασανίζεν.
Novit Dominus pios de pœntationibus eripere, iniquos vero
οἷδε κτεῖος εὐσεβῆς ἐκ πειρασῶν ρύεσται, ἀδίκους ἡ 9
in diem iudicij cruciandos referuare.

Magis

εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένοις θνήσιν*

* Maximo autem eorum qui post carnem in concupiscentia immunditix
μάλιστα ἡ πρὸς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ὀπιθυμίᾳ μασμοῦ 10

πρὸς

ambulantes, & dominationes, contemptuenses, audaces, que contem-
 πορευόμενοι, & κυριότητας κα ταφρονοῦντες. Ἐλιθιῶται,
 sibi placentes, dignitates non horrent, blasphemantes: // scđtas non me-
 αὐδ᾽ ἄδεις, δόξασου τρέμοισι, βλασφημοῦντες. tuū introduces

11 ἔπου ἀγῆχοι ἰσχύι καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ
 portant adversum se a Domino blasphemum iudicium. execrabile
 φέρονσι κατ' αὐτῶν ὡς κρεῖω βλάσφημον κρίσιν.

12 ἔτοι ὃ, ὡς ἀλογαζῶ φασίη γηθρημῆα εἰς ἀλω-
 nem & corruptionem, in his qua ignorant, blasphemantes, in corruptione // perniciem,
 σι καὶ φθορᾷ, ἐν οἷς ἀγοοοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθο-
 ra sua Per corruptionem, Reporantes mercedem // peribunt, Per-
 ρᾶ αὐτῆ κατὰ φθορᾶ ἔχοντα. κομιλοῦμενοι μισθῷ
 iniultitiz: voluptatē existimantes illas in die delicias. *labes & // dei
 ἀδικίας, ἠδονῶν ἠγροῦμενοι τῶ ἐν ἡμέρα τρυφῶ, πῆλοι καὶ
 macula, [luxuriantes in *deceptionibus suis copulantes] // delicias affluen-
 μῶμοι, ἀντρυφᾶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῆ, σινδωαχῆ μῶμοι
 vobis, Oculos habentes plenos adulterij, & pines: // suis vobiscum
 ὑμῶν, ὀφθαλμοῖς ἔχοντες μιστοῖς μοιχαλίδος, καὶ ἀκατα-
 fabiles peccati iustantes animas iustabiles, cor // inaccessibilib; deli-
 αῖ, pellicientes

14 παύσει ἀμάρτιας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀσηρικῶσι, καρδίαν
 exercitatum *avaritia habentes, maledictionis *nati:
 γενομισμένῳ πλεονεξίῃς ἔχοντες, κατὰ τὰς τέχνας.
 Derelinquentes rectam viam, erraverunt, secuti

15 κατὰ λιπόντες οὐδεὶν ὁδόν, ἐπλην ἧσῃ ἔξακολυθήσαντες
 viam Balaam // illius Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit // ex
 τῆ ὁδῶ τῆ βαλααμ τῆ βοσορ, ἐς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν.
 Corruptione verò habuit propria transgressionis legis. lubinale munus, // lux vesania
 16 ἔλεγε ξιν ὃ ἔχον ἰδίας φθρανομίας ὑπερζῆσι, ἀφῶνον,
 in hominis voce loquentium prohibuit Propnet // loquens
 ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεῖξά μῶμον, ἐκάλυσε τῶ τῶ περὶ σῶτον
 infipientiam. Hi sunt fontes sine aqua, // nebuliz
 17 φθραφογῶν. οὐ τοῖ εἰσι πηγαὶ ἀνδρῶσι, νεφέλα
 a pumbine exagitax: quibus caligo tenebrarum in aeternum
 ὑπὸ λάλαπος ἐλαμῶ μῶμοι, οἷς ὁ ζῶφος ἔσκότοις εἰς αἰῶνα.
 *refornata suis. Superba enim vanitatis loquentes // in- // referunt, // pellicunt

18 τεπῆρηται. ὑπεροχῆ γῶ ματαλῆτος φθεγῆμενοι δε-
 fecti in desiderijs carnis, luxurij, illo parum au- // luxuris, eos qui
 λασᾶσον ἐν ὁπῆ θυμῶσ σαρκῶς, ἀσελγείαις, τοῦ ὄλιγον ὑπο-
 fugientes illos in errore & versuos. Libertatem // paulum esse
 19 φυρονται τοῦ ἐν πλᾶνῃ ἀνασφραμῶμοις, ἐλκυθῆσαν
 illi promittentis, ipsi serui // existentes corruptionis, // huius & servus
 αὐτοῖς ἐπαγγελῶ μῶμοι, ἡμοι τοῖ δουλοὶ ὑπάρχοντες τῆ φθορᾶς.
 serui enim qui superatus est, huius & servus factus est. // fugientes cotin-
 20 ἔ γάρ πῆς ἔπτηται, τῶ πῆ καὶ δεδούλωται. quinationes

Non fugientes inquisitionem mundi in cogitatione Domini & saluatoris Iesu Christi, his cognoscere
 οἱ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μαθήματα τοῦ κόσμου ἐν ὅτι
 γνώσει τὸ κρείον καὶ σωτήριον ἰησοῦ χριστοῦ, ταῦτοις
 πάλιν ἐμπελακέντες ἠπλώτα· γέροντι αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεί-
 ρερα ἢ πρῶτα·
 * post agnitionem reuertitur ab eo quod illi traditum est
 ἔσχατα ἢ πρῶτα· κρείον γὰρ ἢ αὐτοῖ· μὴ ἐπι-
 γυνώσκοντες πῶς ὁδοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἢ ὁδηγοῦσιν ὁπίσφ-
 ραζοῦσιν αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς.
 * enim
 συμβέβηκε ὃ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παρομιμίας, κύων
 ὁπίσφραζοσιν ὅτι τὸ ἴδιον ἔξέρεμα· καὶ ἕξ λουταμῶν εἰς
 κίλισμα βορβόρου.
 * suum

CAP. III. γ.

Ecce charissimi, Hanc vobis, dilecti, secundam vobis scribo epistolam,
 Ταυτῶν ἡδὴ ἀγαπητοῖ, δευτέραν ὑμῶν χάριφ ὁπίσφραζοσιν,
 ἐν αἷς διεγερῶ ὑμῶν ἐν ἑσπομνησει τῆς εἰλικρινῆς ἀφροσύνας,
 ἃ μνησθῆναι ἔρῃ παρερημῶσιν ρημάτων καὶ τῶν ἀγίων
 προφητῶν, καὶ τῆς ἡδὴ ἀποστολῶν ὑμῶν ἐντολῆς, τὸ κυρίου καὶ
 σωτήριον· τὸ πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσοσιν
 ἐπ' ἐσάτου τῶν ἡμερῶν ἐμπαταται κατὰ τὰς ἰδίφς ὁπίσφραζοσιν
 αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, πῶς ὄσιν ἐπαγ-
 γελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες * ἐκοιμή-
 θησαν, πάντα οὕτω ἐξελθῶσι ἀπ' ἀρχῆς κτισσεως.
 λαμβάνει γὰρ αὐτοῦ τὸ θελογτας, ὅτι ἕρανοι ἢ ἔκπαλα
 κατὰ κλύω
 ἃ αὐτοὶ ποιῶσι
 ἢ aut
 κοιμῶσιν
 ἢ perferant
 * creatura.
 prius.
 κατὰ κλύω
 ἢ autem qui tuat
 ἢ eodem
 ἢ perferant
 * creatura.
 prius.
 κατὰ κλύω
 ἢ autem qui tuat
 ἢ eodem
 ἢ perferant
 * creatura.
 prius.

ἔστι, ἔσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ ἀπολείεσθαι τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

Vnum vero hoc non lateat

8 ἀσεβῶν ἀνθρώπων. ἔν δὲ σέτο μὴ λανθάνετω

vos dilecti, quia vnus dies apud Domini sicut mille anni, & charissimis

9 χιλία ἐπι, ὡς μία ἡμέρα. οὐ βραδὺ αὐτῷ ὁ καιρὸς

τῆς ἐπαγγελίας, ὡς πῆρες βραδύτητά ηἰμῶν) ἀλλὰ μακρο-

θυμει εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλομένης πῆρας ἀπολείεσθαι, ἀλλὰ πάντας

10 εἰς μετανοίαν χωρήσει. ἥξει ὁ ἡμέρα κυρίου

ὡς κλέψης ἐν νυκτί, ἐν ἧ ὁ οὐρανὸς ροιζήσεται παρ' ἑαυτοῦ,

καὶ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν γῆ καὶ πάντα

αὐτῆ ἔργα κατακαήσονται.

11 τούτων οὖν πάντων λυσιθίων, ποταποὶ δεῖ ὑμᾶς ἐπεσκέψαι

12 ὡς ἀγαπᾶτε ἀνασφαλαῖς καὶ ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀνασφαλαῖς καὶ ἀκατακτάτοις

13 καὶ ἀκατακτάτοις ἡμετέροις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

14 διὸ, ἀγαπᾶτε, ταῦτα ἐπεσκέψαι, ἀποδοῦσατε

15 καὶ τὴν τῆς κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

16 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

17 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

18 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

19 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

20 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

21 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

22 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

23 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

24 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

25 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

26 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

27 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

28 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

29 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

30 ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις, ὡς ἀγαπᾶτε ἀκατακτάτοις

Y Y Y

in us, annuntiamus vobis, ut & vos & communionem habeatis cum societatem
 ἡμῶν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ'
 nobis: & communio vestrā nostrā cum Patre & cum Filio societas sit
 ἡμεῶν, καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡμετέρα μετ' τοῦ πατρὸς καὶ μετ' τοῦ υἱοῦ
 eius Iesu Christo. Et hæc scribimus vobis, ut

4 αὐτῷ ἰησοῦ χριστῷ. καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ
 gaudiū p̄n̄st̄ion̄ sit p̄leum. Et est hæc annuntiatio p̄ gaudetis, &
 5 χαρὰ ἡμεῶν ἢ πεπληραμένη. καὶ ὅτιν αὐτῇ ἡ ἐπαγγελία
 quam audimus ab eo, & annuntiamus vobis, Quoniam Deus
 ἡμεῶν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς
 lux est, & tenebræ in eo non sunt vllr.

ὅσως ὅτι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν οὐδεμία.

Si dixerimus quoniam communionem habemus cum eo, & in societatem

6 εἰπώμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ
 tenebris ambulamus, mentimur, & non facimus veritatem.
 σκοτῷ περιπατοῦμεν, ψαύομεθα, καὶ οὐ ποιῶμεν τὴν ἀλήθειαν.

Si autem in luce ambulamus, sicut ipse est in p̄ &
 7 εἰπὼν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατοῦμεν, αἰς αὐτὸς ὅστιν ἐν τῇ
 luce, communionem habemus cum alijs alijs: Et sanguis Iesu Christi societas
 φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα ἰησοῦ χρι- adinuicem
 ἡμῶν filij eius emundat nos ab omni peccato.

σοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας.

Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nosipso seduci ipsi nos

8 εἰπώμεν ὅτι ἀμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, εἰ αὐτοῦ πλανώ-
 mus: & veritas non est in nobis. Si confiteamur
 9 μῶν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν εἰ μὴ ὁμολογήσω ὁμολογήσω
 peccata nostra, fidelis est & iustus ut remittat nobis
 τὰς ἀμαρτίας ἡμεῶν, πῶς ὅτι καὶ δίκαιος ἵνα τὸ ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀφίμει
 peccata p̄, & emundet nos ab omni iniquitate. p̄ nostra.
 ἀφίμει, καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας.

Si dixerimus quoniam non peccauimus, mendacem facimus

10 εἰπώμεν ὅτι οὐκ ἡμεῶν τῶν ἡμεῶν, ψεύσω ποιοῦμεν ἀμαρτάνω
 eum: & verbum eius non est in nobis.

αὐτοῦ καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν.

CAP. II. β.

Filii mei, hæc scribo vobis ut non peccetis: *Et sed

1 Τεχνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀμαρτήτε καὶ
 si quis peccauerit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum
 εἰ τις ὁ μαρτή, πρὸς τὸν πατέρα, ἵνα ἔσται
 Christum iustum: Et ipse propitiarius est pro pecca-

2 χριστὸν δίκαιον καὶ αὐτὸς ἰλασμός ὅτι περὶ τῶν ἀμάρ-
 tis nostris non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius

πᾶν ἡμῶν οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου

mundi. Et in hoc scimus quoniam cognouimus
τὸ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκωμεν ὅτι ἐγνώκαμεν

¶ Qui dicit se
hōne
¶ custodit,

eum, si mandata eius obseruauerit. ¶ Dicens,
αὐτὸν, ἐὰν τις ἐντολὰς αὐτῆ θραύῃ. ὁ λέγων,

ἔγνωκε αὐτὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῆ μὴ θραύῃ, ψεύδης ἐστίν,
& in hoc ueritas non est. Quia ueritas seruati eius

καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστίν. ὅς δ' ἀνηγάγετο
verbum, uerū in hoc charitatis Dei perfecta est:

τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τῶ θεοῦ τετελεσται.
in hoc cognouimus quoniam in ipso sumus.

¶ Qui dicit se
¶ Charissimis

ἐν τούτῳ γινώσκωμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμέν.
¶ Dicenti in ipso manere, debet, sicut ille ambula-
ὁ λέγων ἐν αὐτῷ ἰσθῆναι, ὁ φεῖται, καὶ οὐκ ἐκείνος ἀπεπά-
uit, & ipse ita ambulare. ¶ Fratres, non man-

θησε, καὶ αὐτὸς οὕτως ἀπειπάται. ἀδελφοί, οὐκ ἐν-
datum nouum scribo uobis, sed mandatum uetus quod

ἔλαβετε ἀπ' ἀρχῆς. ἡ ἐντολή ἡ παλαιὰ ἔστιν ὁ λόγος ὅτι ἡμεῖς
habuistis ab initio. Mandatum uetus est uerbum quod audi-

¶ transierunt,
¶ Qui dicit se
odit,

ἔλαβετε ἀπ' ἀρχῆς. πάλιν ἐντολὴν κενὴν γράφω
vobis, quod est uerum in ipso, & in uobis: quia tenebre
ὑμῶν, ὅ ἐστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία
transierunt, & lumen uerum iam luget. ¶ Dicens

ἔλαβετε ἀπ' ἀρχῆς. καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἡμεῖς φαίμεν. ὁ λέγων
in luce esse, & fratrem suum in tenebris

¶ Qui diligit

ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ
est usque adhuc. ¶ Diligens fratrem suum, in lumine

ἔστιν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φωτὶ
manet: & scandalum in eo non est.

¶ Qui autem odit

ἡμῶν, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστίν.
¶ Verum uisio habens fratrem suum, in tenebris est, & in

ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστίν, καὶ ἐν τῇ
tenebris ambulat: & nescit quod eam: quia tenebre ob-

σκοπία ἀπειπάται, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐπι-
excauerunt eius oculos. Scribo uobis, filii, quoniam

¶ qui est

φλώσε τὸν αὐτὸν ὀφθαλμοῖς. γράφω ὑμῖν, τέκνα, ὅτι
remittuntur uobis peccata propter nomen eius.

ἀφείρανται ὑμῖν αἱ ἀμάρτια διὰ τὸ ὄνομα αὐτῆ.
Scribo uobis, patres, quoniam cognouistis eum ab initio.

γράφω ὑμῖν, πατέρες ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς.
Scribo uobis, adulescentes, quoniam uicistis malignum.

¶ γινώσκω
scribo

γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι ὅτι νικηθήκατε τὸν πονηρὸν.
Scribo uobis, infantes, quoniam cognouistis Patrem. ¶ Scribo

γράφω ὑμῖν, παιδία ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἐγραψα
ὑμῖν

vobis, * adolefcunt, quoniam fortes estis, & verbum Dei in vobis mi-
* iuuenet,
* υμιν, νεανίσκοι ὅτι ἰσχυροὶ ἐστέ, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μέ-
* net, & vicisti illum malignum. || Ne diligite mundum, || Nolite diligere

15 νεῖ, καὶ νεανίσκατε τὸν πονηρὸν. * μὴ ἀγαπάτε τὸν κόσμον,
neque ea quae in mundo. Si quis diligit mundum, non est p. sunt.

μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ * εἰ τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, ἃ ἐστὶν
charitas Patris in eo. Quonia omne est in mundo, quod est

16 ἢ ἀγάπη τῆς πατρὸς ἐν αὐτῷ. * ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ
concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & su- * est,
ἢ ὀπιθυμία τῆς σαρκὸς, καὶ ἢ ὀπιθυμία τῆς ὀφθαλμῶν, καὶ ἢ ἀλα-
perbia vitae || non est ex Patre, sed ex mundo est. || quz

ζονεία τῆς βίου οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τῆς κόσμου ἐστὶ.
Et mundus transiit, & concupiscentia eius. p. verum faciens p. Qui autem facit

17 καὶ ὁ κόσμος παραμένει, καὶ ἢ ὀπιθυμία αὐτοῦ ὁ δὲ ποιεῖ τὸ
voluntatem Dei, manet in aeternum. * Patrali, nouissima Filioii

18 ὥρα ἐστὶ * καὶ ἡμεῖς ἠκούσαμεν ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἄρχεται, καὶ νῦν
hora est: & sicut audistis quia antichristus venit, & nunc
ἀντιχριστοὶ πολλοὶ γέγονασιν, ὃν μὴ ᾔστερον ὅτι ἐξήλθον
antichristi multi facti sunt: vnde scimus quia nouissima

19 ἀπὸ ἐστί. * ἐξ ἡμῶν ἔξηλθον. ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν.
hora est. Ex nobis * exierunt: sed non erant ex nobis. prodicunt:
|| si enim fuissent ex nobis, permanissent utique cum nobis: sed ve || nam &

εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, * μαρτυρήσειαν αὐ μὴ ἡμῶν. ἀλλ' ἵνα μὴ
manifesti sint, quoniam non sunt omnes ex nobis.

20 καὶ ὑμεῖς χρεῖσμα ἔχετε ἀπὸ τῆς ἀγίας, καὶ οἴσατε πάντα.
p. Et vos vocationem habetis a Sancto, & nobis omnia. p. sed

21 οὐκ ἐγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀληθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴ-
Non scripsi vobis, quid non scripsi veritatem, sed * quod no- * quasi ignorantibus
* quasi scientibus

22 τίς ἐστὶν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνουμῆνος ὅτι ἰησοῦς ἃ ἐστὶν
Quis est mendax, * si non negans quoniam Iesus non est
Χριστὸς; οὗτος ἐστὶν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα
& Filium. Omnis || negans Filium, nec Patrem habet.

23 καὶ τὸ υἱόν. * πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, ἃ τὸν πατέρα ἔχει.
Vos igitur quod audistis ab initio, in vobis permaneat: si

24 ὁ υἱὸς οὐκ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μὴ μένει * εἰ
in vobis permanferit quod ab initio audistis, & vos in Filio
ἐν ὑμῖν μὴ μένει ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ ἔχετε
& in Patre manebitis. Et haec est repromissio. Qui constitetur
Filium, & Patrem habet.

25 καὶ ἐν τῷ πατρὶ μένειτε. καὶ αὐτὴ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία,
quam ipse pollicitus est nobis, illam vitam aeternam. p. permanferit

ἵνα αὐτὸς ἐπιγγείλατο ὑμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

his qui seducunt

Hæc scripsi vobis de illis seducentibus vos.

ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανούντων ὑμᾶς.

16

* maneat.

Et vos vocationem quam accepistis ab eo, in vobis maneat.

¶ necesse
¶ eius

καὶ ὑμῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μόνον, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ πνεῦμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ὅτι, καὶ οὐκ ἐστὶν mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.

Θαυροῶ

* confundamur

καὶ νῦν, τέκνια, μὴ μετενέχητε ἐν αὐτῷ ἵνα ὅταν ᾖ φανερωθῆ, ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔσμεν ἐπιβλασμία, καὶ μὴ αἰσχυρισμὸς ἀπ' αὐτοῦ, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

Et nunc, filii, manete in eo: ut cum apparuerit, habeamus fiduciam: & non confundamur ab eo in adventu eius.

Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam iustus est, et ipse natus est.

¶ & ¶ qui facit

quoniam iustus est

iustitiam, et ipse natus est.

ὅτι πᾶς ὁ ποιοῦν τὰς δικαιοσύνας, ἐξ αὐτοῦ γνήσιος ἐστίν.

CAP. III. γ.

Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut

ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα ἴδωμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ.

* ἴδω
* nominemur &
simus.

Propter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum: dilecti, nunc ¶ nati Dei sumus:

καλέσμεθα

ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. ἀγαπῶντες ἡμεῖς τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ ἔσμεν, καὶ οὐκ ἔγνω αὐτόν.

¶ Charissimi,

¶ ἴδω

γινώσκω

* eum

& nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quoniam ¶ ap- paruerit, similes ei erimus: quoniam vidimus eum sicut est. Et omnis ¶ habens hanc in eo, sanctificat seipsum, sicut ¶ ille sanctus est. Omnis ¶ faciens peccata sua, & transgressionem legis facit: & peccatum est ¶ transgressio legis.

* qui habet

καὶ πᾶς ὁ ἐχὼν τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ, ἀγιάζει ἑαυτόν, καὶ οὐκ ἐστὶν ἁμαρτία ἐν αὐτῷ, ἵνα πᾶς ἁμαρτίας ἡμῶν ἔσται ἡμεῖς ἵνα πᾶς ἁμαρτίας ἡμῶν ἔσται ἡμεῖς ἵνα πᾶς ἁμαρτίας ἡμῶν ἔσται ἡμεῖς

¶ & ¶ qui facit

* iniquitatem

* iniquitas.

scipsum, sicut ¶ ille sanctus est. Omnis ¶ faciens peccata sua, & transgressionem legis facit: & peccatum est ¶ transgressio legis.

Et tenet quia ille apparet, ut peccata nostra tolleret: & peccatum in eo non est.

ἀφ' ἧς καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστίν.

¶ qui manet ¶ &

* qui peccat,

ὅτι πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων, οὐκ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἀμάρτανος, οὐκ ἔμαρτανεν αὐτόν, οὐδὲ ἐγνώσκεν αὐτόν.

Filii, nemo seducat vos. ¶ Faciens iustitiam,

* Qui facit

τεκνία, μὴ τις πλανήσῃ ὑμᾶς, ὁ ποιοῦν τὴν δικαιοσύνην, ὁ γνήσιος ἐστίν.

Et nemo seducat vos. ¶ Faciens iustitiam,

quoniam iustus est, et ipse natus est.

inustus est, sicut ille inustus est. p faciens || & p quifaci
 Ἰησους ὁστις ἐστι, καὶ ὁστος ἐκείνῳ ὁστις ἐστιν. ὁ ποιῶν

peccatum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissoluat opera diaboli. qui est

9 ση τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμάρταν οὐ ποιεῖ ὅτι σπῆμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.

10 ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ θεοῦ, & p non diligens fratrem suum. Quoniam haec est qui non diligit

11 ἡ ἀγγελία ἣν ἀκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπήμην ἀλλήλους. ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἀκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπήμην ἀλλήλους. Non sicut Cain ex maligno erat: & occidit fratrem suum. Et Igratia cuius occidit eum: Quoniam opera eius maligna erant: quae amem fratris eius iusta.

12 οὐ καδῶς ἦν ἐκ τῶ πονηροῦ ἡ, καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ χαρὴν τὴν ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἡ, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δικαία.

13 μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Non diligens fratres, manet in morte. Omnis odio habens fratres suos, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem.

14 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ὅτι ἀγαπήμην τοῦ ἀδελφοῦ. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

15 ἐν τούτῳ ἐγνωκάμεν πᾶν ἀγαπῶν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν πᾶν ψυχῆν αὐτοῦ ἔθηκε καὶ ἡμεῖς σφειλομεθον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν πᾶς ψυχᾶς τι δέναι. ὅς δ' αὖ ἐστιν ὁ βίον τῆς κτίσεως, καὶ θεορῆ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα,

16 ὅς δ' αὖ ἐστιν ὁ βίον τῆς κτίσεως, καὶ θεορῆ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ὅτι ἀγαπήμην τοῦ ἀδελφοῦ. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

17 ἐν τούτῳ ἐγνωκάμεν πᾶν ἀγαπῶν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν πᾶν ψυχῆν αὐτοῦ ἔθηκε καὶ ἡμεῖς σφειλομεθον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν πᾶς ψυχᾶς τι δέναι. ὅς δ' αὖ ἐστιν ὁ βίον τῆς κτίσεως, καὶ θεορῆ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα,

18 ὅς δ' αὖ ἐστιν ὁ βίον τῆς κτίσεως, καὶ θεορῆ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ὅτι ἀγαπήμην τοῦ ἀδελφοῦ. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

19 ὅς δ' αὖ ἐστιν ὁ βίον τῆς κτίσεως, καὶ θεορῆ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ὅτι ἀγαπήμην τοῦ ἀδελφοῦ. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

20 ὅς δ' αὖ ἐστιν ὁ βίον τῆς κτίσεως, καὶ θεορῆ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ὅτι ἀγαπήμην τοῦ ἀδελφοῦ. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

& claudere * viscera sua ab eo, quomodo charitas
 κα κλειση τα σπληγχνα αυτου απ αυτου, πως η αγαπη το
 Dei manet in eo? Filii mei non diligamus
 θεου μηκει εν αυτω; τεκνια μου, μη αγαπησωμεν
 λογω, μηδε τη γλωσση * αλλ ερω & δησεια.
 Et in hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus:

in conspectu eius

κα εν ουτω γνωσκομεν οτι εκ τ αληθειας εσμεν, 19
 & * aste cum suademus corda nostra.

* nostrum,

και εμπεροθεν αυτου πισομεν τα καρδια ημερα.
 Quoniam si reprehenderit nos cor, quod maior est
 οτι εαν καταγνωσκη ημερα η καρδια, οτι μεζαν οστιν 20
 Deus corde nostro, & nouit omnia.

Charissimi,

ο θεος τ καρδια ημερα, και γνωσκει παντα.
 Diligite, si cor nostrum non reprehenderit nos. h.
 αγαπητοι, εαν η καρδια ημερα μη καταγνωσκη ημερα, παρ- 21
 dentiam habemus ad Deum. Et quicquid petierimus,
 ρησασ εχομεν προς τον θεου. και ο εαν αιτωμεν, 22
 accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus: &
 λαμβανομεν παρ αυτου, οτι τα εντολας αυτου τηρομεν, κα
 εφλακια coram eo facimus. Et hoc est mandatum
 τα αρεσα ενωπιον αυτου ποιουμεν. κα αυτη οστιν η εντολη 23
 eius, Vt credamus * uerum Filii eius Iesu Christi: &
 αυτου, ινα πισωσομεν τον υιοματι το υου αυτου εν ου χειρα, κα
 diligamus * alij alio, sicut dedit mandatum. 24
 αγαπωμεν αλληλους, και δικα εδωκεν εν ουλω
 Et * solum mandata eius, in illo manet, & ipse
 και ο τηραν τα εντολας αυτου, εν αυτω μηκει, και αυτου 24
 in eo manet. & in hoc scimus quoniam manet in nobis,
 εν αυτω μηκει, και εν τω γνωσκομεν οτι μηκει εν ημιν,
 de Spiritu quem dedit nobis.
 εκ το πνοματος ου εδωκε ημιν.

ei quae sunt

in nomine

* alterutrum,
nobis

qui seruat

CAP. IV. D.

* Charissimi,
aolite credere

* Diligite, ne omni spiritui credite: sed proba-
 Αγαπητοι, μη παντι πνοματι πισυετε. δηλαδ ουκ μα- 1
 τε Spiritus si ex Deo sint quoniam multi pseudo-
 ζετε τα πνοματα, ει εκ το θεου οστιν οτι πολλοι ψαδω-
 prophetæ exierunt in mundum. In hoc
 ερεσηται τ δεξηληδασιν εις τον κοσμον. εν τωτω 2
 cognoscitur Spiritus Dei. Omnis spiritus qui confetur Iesum
 γνωσκει τν πνευμα το θεου παν πνευμα ο ομολογει ιησου
 Christum in carne uenisse, ex Deo est:
 χριστον εν σαρκι εληλυθτα, εκ το θεου οστιν
 Et omnis Spiritus qui non confetur Iesum Christum in carne
 και παν πνευμα ο μη ομολογει ιησουα χριστον εν σαρκι
 εληλυ-

* soluit

Israeliticam, ex Deo non est: & hic est [antichristus: de quo] antichristus
ἐληλυθότα, ἢ τῷ θεῷ οὐκ ἐστὶ καὶ τὸ τὸ ὅτι τῷ ἀντιχρίστῳ ὁ

audistis quoniam venit: & nunc in mundo est iam.
ἀκηκοάτε, ὅτι ἐρχέται ἢ, μὴ ἐν τῷ κόσμῳ ἔστιν ἡδῶν.
vos ex Deo estis, filiis, & vicissim ꝑ̄ eos, quoniam ꝑ̄ eum,

4 ἡμῖς ἢ τῷ θεῷ ἔστε, τεκνία, ἢ γεννηθήκατε αὐτοῦ ὅτι
maior est qui in vobis, quā qui in mundo. est.
μεῖζων ἔστιν ὁ ἐν ἡμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.

5 αὐτοὶ ἢ τῷ κόσμῳ εἰσὶ ὅρα τὸ τὸ ἢ τῷ κόσμῳ λαλοῦσι,
& mundus eos audit. Nos ex Deo sumus.

6 ἢ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμῖς ἢ τῷ θεῷ ἐσμῶν.
Cognoscens Deum, audit nos, qui non est ex Deo, non [Qui nos] ὁ
ἰγνώσκων τὸν θεόν, ἀκούει ἡμῶν. ὅς οὐκ ἐστὶν ἢ τῷ θεῷ, ὅτι
audit nos. ꝑ̄ Ex hoc cognoscimus Spiritum veritatis, in
ἀκούει ἡμῶν. ἢ τούτου γινώσκωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
& spiritum erroris. Diligite, diligamus Charissimis,

7 καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. ἀγαπήτοι, ἀγαπῶμεν
alios, quia charitas ex Deo est: Et omnia diligite nos Iohannem
ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἢ τῷ θεῷ ἔστι, καὶ πὺς ὁ ἀγα-
gat ex Deo natus est, & cognoscit Deum.
πῶν ἢ τῷ θεῷ γεννηθήκαται, καὶ γινώσκει τὸν θεόν.

8 ὁ μὴ ἀγαπῶν, ὅκ ἐγνω τῷ θεῷ ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἔστιν.
In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium

9 ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τῷ θεῷ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν
suum unigenitum misit Deus in mundum, ut
αὐτοῦ τὸν μονογεῖν ἀπέστειλεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα
vinemus per eum. In hoc est charitas, non quod quasi

10 ζήσομεν δὲ αὐτῷ. ἐν τούτῳ ἔστιν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι
nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos: &
ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τῷ θεῷ, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, &
misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris.
ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμον ὡς τῷ ἀμαρτιῶν ἡμῶν.

11 ἀγαπήτοι, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, ἢ ἡμεῖς ὀφεί-
mus & alios diligere. Deum nemō unquam
Charissimis,

12 λομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. θεὸν οὐδέεις πώποτε
vidit. Si diligimus ꝑ̄ alios, Deus in nobis manet ꝑ̄ inuicem,

* τεθέαται ἂν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν ἀνή,
& charitas eius perfecta est in nobis. Θεομα

13 ἐν τούτῳ γινώσκωμεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένουμεν, καὶ αὐτὸς
in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis.

ἐν ἡμῖν, ὅτι ἢ τῷ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν.

Et nos vidimus, & testificamur quoniam
καὶ ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πα- 14

suam

ter misit Filium Salvatorem mundi.

τῆρ ἀπίς ἐλακ τὸν υἱὸν ζωτῆρα τοῦ κόσμου.
Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei,

εἰς αὐτὸν ὁμολογήσῃ ὅτι ἰησοῦς ὄντιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ 15
Deus in eo manet, & ipse in Deo.
θεὸς ἐν ὑπτῶ μῦρει, καὶ αὐτος ἐν τῷ θεῷ.

* charitatē

Et nos cognovimus, & credidimus
καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τῷ ἀγάπῃ τοῦ 16

[qui manet

habet Deus in nobis. Deus charitas est: & manens in
ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ ὁ μῦρων ἐν τῇ
charitate, in Deo manet, & Deus in eo manet.

ἀγάπη, ἐν τῷ θεῷ μῦρει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μῦρει.

In hoc perfecta est charitas cum nobis, ut hāduciam
ἐν τούτῳ τελεῖται ἡ ἀγάπη μετ' ἡμῶν, ἵνα παρρησία 17

habeamus in die iudicii: quia sicut ille est, &
ἐχόμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐμείνος ἐστὶ, καὶ
nos sumus in mundo hoc. Timor non est in

ἡμεῖς ἐσμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ 18

charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem: quoniam
ἀγάπη, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ὄζω βάλλει τὸν φόβον ὅτι

pro penam
qui autem timet

timor pro punitiōnem habet. timens non perfectus est
ὁ φόβος κολασιν ἔχει. ὁ δὲ φόβος ὄντος οὐ τελεῖται 19

ergo diligamus
Deum, Deus

in charitate. Nos diligimus eam, quoniam ipse
ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς 19

prior dilexit nos. Si quis dixerit, Quoniam diligo
ἀσφῶτος ἡ ἀγάπησεν ἡμᾶς. εἰάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ 20

Qui enim non
diligit

Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Non
τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισθ, ψεύδης ὄντιν. ὁ γὰρ

videt,

non diligit fratrem suum quem vidit, Deum quem non
μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν εἶδρακε, τὸν θεόν ἐν οὐχ

si Deo, ut qui
diligat

vidit, quomodo potest diligere? Et hoc
εἰδρακε, πῶς δυνάται ἀγαπᾶν; καὶ ταῦτῳ τῷ 21

mandatum habemus ab eo, ut diligamus Deum, diligat
ἐν πολλῷ ἐχόμεν ὅπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεόν, ἀγαπᾶ

& fratrem suum.
καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

CAP. V. ε.

Qui credit

Omnis *heredens* quoniam Iesus est Christus, ex Deo
Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι ἰησοῦς ὄντιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ 2

qui diligit cum
qui genuit,

natus est. Ex omni diligens generationem, diligit &
γενῶν) καὶ αὐτὸς ὁ ἀγαπῶν τὸν ἡμιγέννητον, ἀγαπᾶ καὶ

ἡμιγέννητον

genitum et eo, τὸν γενῶντημέρον ὄζω αὐτοῦ.

eum qui natus est

- In hoc cognoscimus quoniam diligimus nos Deo,
 2 ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ,
 eum Deum diligimus, & mandata eius servamus. * diligamus,
 ὅταν τὸ θεῖον ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν. * faciamus
 Haec enim est charitas Dei, ut mandata eius
 3 αὐτὴ γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολάς αὐτοῦ
 custodiamus: & mandata eius gratia non sunt.
 τηρῶμεν: καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖσαι ἐκ εἰσίν.
 Quoniam omne p natum ex Deo, vincit mundum, & quod est
 4 ὅτι πᾶν τὸ γεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον. Ἐ
 haec est victoria vincens mundum, fides nostra. * quae vincit
 αὐτὴ ἐστιν ἡ πίστις ἡ νικῶσα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.
 Qui est vincens mundum, nisi non credas quoniam Iesus qui vincit
 5 τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι ἰησοῦς
 est Filius Dei? Hic est ille veniens per aquam qui venit
 6 ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος
 & sanguinem, Iesus ille Christus, non in aqua solus, sed in
 καὶ αἵματος, ἰησοῦς ὁ χριστὸς οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν
 aqua & sanguine. Et spiritus est ille testis, quoniam
 τῷ ὕδατι ἔαίματι. Ἐ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ μάρτυρουν, ὅτι τὸ
 spiritus est veritas. Quoniam tres sunt illi te. I Christus
 7 πνεῦμα ἐστιν ἡ ἀληθεία. ὅτι τρεῖς εἰσιν εἰ μάρτυ-
 stantes in caelo, Pater, & Verbum, & sanctus Spiritus.
 ρωνῶντες ἐν τῷ ἔρανον, ὁ πατὴρ, καὶ ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα
 & tres in vauisunt. Et tres sunt illi testantes
 8 καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσι. καὶ τρεῖς εἰσιν εἰ μάρτυρες
 in terra, Spiritus, & aqua, & sanguis. I
 ὅτι τῆς γῆς, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα
 Si testimonium hominum accipimus, testi-
 9 εἰ πῶς μαρτυρίαν ἔγγ' ἀνθρώπων λαμβανόμεν, ἡ μαρ-
 monium Dei maius est, quoniam hoc est testimonium
 τυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν. ὅτι αὐτὴ ἐστίν ἡ μαρτυρία τοῦ
 Dei, quod testificatus est de Filio suo. Quod maius est,
 Θεοῦ, ἢ μὲν μαρτυρήκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
 Credens in filium Dei, habet testimonium in se. μαρτυρεῖ
 10 ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἔχει πῶς μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ.
 Non credens Deo, mendacem profectus eum: quia non cre-
 ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ, ψεύσει πεποίηκεν αὐτὸν ὅτι ἡ πεπί-
 dit in testimonium quod testificatus est Deus de
 11 σάκεν εἰς πῶς μαρτυρίαν ἢ μάρτυρήκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ
 filio suo. Et hoc est testimonium, Quoniam vitam aet-
 11 υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὐτὴ ἐστίν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώ-
 nam dedit nobis Deus. Et haec vitam in Filio eius est.
 νιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἐστὶν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐστίν.
 Habens Filium, habet vitam: non habens Filium, Qui habet
 12 ὁ ἔχων τὸν υἱόν, ἔχει πῶς ζωὴν. ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ
 qui non habet

¶ scribo Dei vitam non habet. Hæc ¶ scripsi vobis
 θεός, πλὴν ζωὴν ἢ ἔχει. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς ¶

¶ qui creditis in nomine Patremibus in nomine Filij Dei, ut scitis quoniam vitam
 πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν
 æternam habetis, & nō creditis in nomine Filij Dei.

quodcumque Et hæc est fiducia quam habemus ad eum, quia ¶
 καὶ αὐτὴ ὅτιν ἡ παρρησία ἡμεῶν ἐρχομένη πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐὰν ¶ 14

παιτῶν ἡμεῶν καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκοίει ἡμεῶν.
 Et si scimus quia audit nos, quicquid petierimus, sci-

καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκοίει ἡμεῶν, ὁ ἀναιτῶν ἡμεῶν, οἴδα- 15
 mus quoniam habemus petitiones quas postulavimus ab eo.

αἰτέω * Qui scit peccare
 ἴδῃ ὅτι ἐρχομένη τὰ αἰτήματα ἃ τῆς ἡμετέρας παρ' αὐτοῦ.
 * Si quis viderit fratrem suum ¶ peccatum peccatum
 ἐὰν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ ἀμαρτάνοντα ἀμαρτίαν 16

peccatæ & dabitur vita non ad mortem, peccat, & dabit ei vitam, peccan-
 μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἀμαρ-
 τῶν non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro-

quis. illo dica ut roget. Omnis iniquitas peccatum
 ἐρωτάω ἡμῶν λέγει ἵνα τῆς ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἀμαρτία ¶ 17

est & est peccatum non ad mortem.
 ὅτι καὶ ἐστὶν ἀμαρτία ἢ πρὸς θάνατον.

qui est Scimus quia omnis ¶ natus ex Deo, non peccat
 οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀμαρτάνῃ, 18

¶ generatio Dei sed ¶ ille genitus ex Deo conferat spiritum, & ille malignus non
 ¶ cum, αὐτῷ οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ τρεῖς ἑαυτὸν, καὶ ὁ πονηρὸς ἄχ-
 tangit eum. Scimus quoniam ex Deo sumus: &

Et * sensum, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμῶν, καὶ οἷον
 mundus totus in maligno positus est. ¶ Scimus autem quoniam
 κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. οἴδαμεν ὅτι ἐπὶ 20

* sensum, Filij Dei venit, & dedit nobis ¶ mentem, ut cognoscamus
 ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν

¶ sumus verum Deum: & ¶ sumus in vero, in Filio eius
 ὅτι ἀληθινὸν θεόν καὶ ἐσμῶν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ
 Iesu Christo. Hæc est verus Deus, & vita æterna.

¶ F. H. H. a simulachris ἰησοῦ χριστοῦ ἡμῶν ὅτιν ὁ ἀληθινὸς θεός, ὁ ζῶν αἰῶνι ¶.
 ¶ Nati, custodite vestras ab idola. Amen.
 τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν εἰδώλων. ἀμὴν, 21

FINIS.
TELOS.

SANCTI

SANCTI IOANNIS

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

CATHOLICA SECUNDA

ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVΤ VNICVM.

*Presbyter Eleax dominæ & *Seniores
 Προσβύτεροι ἐκλεκτῆς κυρίας, ἡ
 nati eius: quos ego dili-
 τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οἷς ἐγὼ ἀγα-
 ῶ in veritate: & non ego so-
 πῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὅτι ἐγὼ μόν-
 lus, sed & omnes qui cognoverunt
 vos, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐζηκού-
 ses veritatem,
 τες τῆς ἀληθείας,

Propter veritatem
 ὅτι μὴ ἀλήθειαν τῆς μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν
 permanens in nobis, & cum nobis que permanet

2
 erit in æternum.
 ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα.

Sit cum vobis gratia, misericordia, pax, à Deo Patre, &

3
 ἔσται μεθ' ὑμῶν χάρις, ἐλεος, εἰρήνη, ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ
 à Domino Iesu Christo filio Patris, in veritate & charitate.
 πατρὸς κυρίου ἡμετέρου Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

4
 *ἐχαίρω λίαν ὅτι ὄρθισα ἐκ τῶν τέκνων σου πεπαιστωμένος χάριτος
 in veritate, hinc mandatum accepimus à Patre.
 ἐν ἀληθείᾳ, καὶ διὸ ἐν πολλῷ ἐλάθωμαι παρὰ τὸ πατρός.

5
 Et nunc rogo te domina, non tanquam mandatum scribens tibi no-
 ἡ, νῦν ἐρωτῶ σε κυρία, ἢ ὡς ἐν πολλῷ χράθωμι σοὶ κα-
 rum, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus *alij alios. alterutrum.
 νῦν, ἀλλὰ ὡς εἰχόμεθα ἀπ' ἀρχῆς ἵνα ἀγαπήμεθα ἀλλήλους.

6
 Et hæc est charitas, ut ambulemus secundum man-
 ἡ καὶ αὕτη ὅστιν ἡ ἀγάπη, ἵνα πεπαιστωμένοι ᾖ τὰς ἐν-
 data eius. Hæc est mandatum, quæ eademmodum audistis ab initio, qui cum
 τολὰς αὐτῆς. αὕτη ὅστιν ἡ ἐν πολλῷ, καὶ διὸ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς.
 vi in eo ambuletis.
 ἵνα ἐν αὐτῇ πεπαιστωθεῖτε.

¶ exierunt
* qui non confi-
tentur
* venisse in carne

Quoniam multi seductores ingressi sunt in mundam, non con-
* οτι πολλοι πλανοι εισηλθον εις τον κοσμιον, οι μη ομο- 7
* fiteres Iesum Christum * qui venit in carnis, hic est
λογηουτες ιησου χειρον ερρωδιμον εν σαρι * τις εστιν
seductor & antichristus. 1

¶ perdati & estis:

ο παν και ο αντι χριστος.
Videte vosmetipsos, ut ne *perdati* quæ operati estis
βλεπετε εαυτων, ινα μη απολεσωμεν α εηρησαμεθα. 8

* vt * accipiatis.

perdetis sed mercedem plenam accipiatis.

¶ qui recedit,
¶ permanet

καλα, αλλα μηδον πληρη απολαβωμεν.
Ομνις *non recedens* & non *permanens* in doctrina
* πας ο φραβαινων και μη μενον εν τη διδαχη του 9
Christi, Deum non habet. *Manens* in doctrina Christi,
χειρου, θεου ου εχει, ο μνον εν τη διδαχη το χειρου,
hic & Patrem & Filium habet.

Qui permanet

οσ και τον πατερα και τον υον εχει.

* nolite recipere
¶ nec Aue ei dixe-
ritis. Qui enim
dicit illi Aue,

Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert,
ει τις ερχε *recipite* *cum in domum*: ου gaudere, ei ne dicite. 10
* μη λαμβανετε αυτον εις οικιαν, η χαρειν αυτω μη λεγετε.
Nam dicens illi Gaudere, communicat operibus eius

¶ Ecce prædixi
vobis, vt in die
Domini non con-
fundamini.

ο γαρ λεγων αυτω χαρειν, κοιγωνει τοις εργοις αυτω 11
* τωις πονηροις.
Inalignis, ¶

βουλομαι
* enim me futu-
rum apud

Plura habens vobis scribere, nolui per charitatem &
πολλα εχων υμιν γραφειν, ου + εβουληθη δωρεα χαριτου η 12
* atramentum. sed spero venire ad vos, & os ad
μελαν * αλλα ελπίζω ελθειν πρὸς υμας, και σωμα πρὸς
* os loqui: vt gaudium vestrum sic plenum.
σωμα λαλησω ινα η χαρα υμων η πεπληρωμενη.

¶ Amen.

Saluant te *matris* fororis tuæ *Electæ.*
αμα ζεται σε τα τετρα η αδελφης σου της εκλεκτης. 13

Amen.
αμην.

SANCTI IOANNIS

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

CATHOLICA TERTIA

ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΡΙΤΗ

EPISTOLA.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

*RESBYTER Gaiο || di- *Senior
 Ο αγαθότερος γαίω τῶ ἀγα- || charissimo,
 lesto, quem ego diligo in veritate.
 πιστῶ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.
 & dilecto, de omnibus *P Charissime,
 ἀγαπῶν, καὶ πάντων ἐν- || orationem facio
 gredi
 pro te prosperè egro & valeo,
 ὡς καὶ σὺ ἐπιδοσάσκῃ ὑγιαίνειν, εὐδοσῶ
 sicut prosperè agit tua anima.
 καὶ δὲς ἐπιδοσάσκει σου ἡ ψυχή.
 Gauius sum enim valdè videntibus fratribus, & *testimonium
 perhibentibus

3 ἐχαίρω γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν, καὶ μαρτυρούντων
 tuar veritati, sicut tu in veritate ambulas.
 σου τῇ ἀληθείᾳ, καὶ δὲς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περπατεῖς.
 † Maius horum non habeo *gaudium, ut audiam || Maiorem
 gratiam, quam

4 μείζοντα ἐν τούτων ἐν ἐμοὶ χαρὰν, ἵνα ἀκούω τὰ
 meos vniuersos in veritate *ambulare.
 ἐμὰ πάντα ἐν ἀληθείᾳ περπατοῦντα.
 Diligite, fidele facit quicquid operaris in fra- || filios
 Charissimos fideles

5 ἀγαπῶντες, πῶς ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσησθε τοῖς ἀδελ-
 tres, & *in peregrinos:
 φοῖς, καὶ εἰς τοὺς ξένοις,
 Qui fideles sunt tuar charitati in conspectu ecclesie, || testimonium
 reddiderunt

6 οἱ ἐμαρτυροῦνται σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας
 quos bene facies deducens dignè Deo.
 οὓς καλῶς ποιήσεις προσπέμφεις ἀξίως τῷ θεῷ.
 Pro enim nomine eius veniunt, nihil ac- || profecti sunt,

7 ἕσπερ γὰρ τῶ ὀνόματι αὐτοῦ ἐξῆλθον, μηδὲν λαμ-
 cipites a Gentibus.
 βαρυότες διὰ τῆ ἐδέξαι.
 Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, ut
 8 ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς τοιοῦτους, ἵνα

veritatis.

cooperatores finis

veritatis.

συνεργοι ηνωμεθα τη αληθεια.

* Scripsisse for-
sitan Ihs qui amat
P in eis

* scrips

ecclesiar: sed // omnia primatum gerere sibi

εγραψα την εκκλησιαν * αλλ ο φιλοσφρατυσαν αυτη 9

Diotrepes, non recipit nos.

Διοτρεφης εκ οπιδεχεται ημας.

* commoneam
καπομνη-

Propter hoc si videro, // submonebo eius opera quae facit,

οτι εγω εαν ελθω, τ καπομνησω αυτε τα εργα α ποιεις, 10

σκω
* in
β quasi non ei ista
sufficiant,

λεγοις πενησεις φλυαρων ημας * και μη * αρκουμας οπι

τουτοις, ουτε αυτοι οπιδεχεται του αδελφοις, και του

προσθεντες prohibet, & de ecclesia cicit.

βουλομενοις κωλυει, και εν τ εκκλησιαις εκβαλλει.

αρκουμα

P eos qui susci-
piunt,
* Chacissime,
noli imitari

αγαπητε, μη μιμου το κακον, αλλα τα αγαθον. ο αγαθο- 11

* quod est
|| Qui bene facit
P qui male facit

ποιων εν τω θεου δεην * ο κακοποιων ου χεωρακε τ θεου.

* testimonium
reddidit

Demerito // testatum est ab omnibus, & ab ipsa

δημητηρω μεμαρτυρητι υπο παντων, και υπο αυτ 12

* sed
testimonium
perhibemus

veritate: // & nos // autem testamur, & nobis quoniam

τ αληθειας * και ημας τ μητυρομεν, και οιδετε οπι

η μαρτυρια ημερω δημητς δεει.

P tibi // nolui

Multa habui P scribere, sed // non volo per stramentum &

πολλα ειχον γραφειν, αλλ ου θελω δια μελαν 13

καλαμου σοι γραφαι. Spero autem protinus videre

ελπίζω τ ενδεως ιδειν 14

nominatio

σε, και σωμα σεις σωμα λαληθμεν.

Pax tibi, Salutant te amici. Salus

ειρηνη σοι, απιζονται σε οι φιλοι. απιζου του 15

φιλοις και τ ονομα.

FINIS.
ΤΕΛΟΣ.

SANCTI

¶ sicut
¶ simili modo

Sicut Sodoma, & Gomorha, & Vila circa eas edificatae, & Antient
ως σόδομα, & γόμορρα, & αι οικι αυτας πόλεις, & ὁμοιον τ
hii modum
exornitatus & abeuntes post carnem alex.
ἰσοτις ἔσονται * εκπορνύσασαι, & ἀπειθεσαι οπίσω σαρκός ἐτέ
ram, * proposita sunt exemplum, ignis xterni pœnam sufficientem.

εκπορνύω
* facta

εως, ὡς καιν) δεύμα, πνεύς αἰωνίου δικίω ἐπ' ἐχρυσαι.
Similiter aquæ & hi spiriti, carnem quidem macu-
ὁμοίως μῦθοι & ἔτοι ἐν πυγιάζονθοι, σάρκα μὴ μαι- 3
lant, dominationem autē spernunt: indigni autem blasphemant.

¶ maiestatem

¶ cum
* usurpans, alter-
catur

¶ Michael archangelus, cum diabolo * dimicans
ὁ ἡ μίχαηλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τὸ διαβολὸν διακρινόμενος
disperians de Moyfi corpore, non est ausus iudicium
διήχητο πρὸ τῶ μουσῶος σώματος, ἐκ ἐτολμησε κρίσιν 10

* Imperet tibi

inferre blasphemix: sed dixit, * Incipit de Dominus.
ἡ παρεμῆνι βλασφημίας ἀλλ' εἶπεν, ὅτι πῶσται σοι κρείθ.
Hi autem quæcūq; quidem ignorant, blasphemant: quæcūque autē
ἔτοι ἡ ἔσα μὴ ἐκ οἰδασι, βλασφημοῦσιν * ἔα ἡ 11

muta

naturaliter tanquā irrationalia animalia, norunt, in his corrumpuntur.
φισκῶς ὡς τὰ ἄλογα (ζῶα ὄπισαν), ἐν θύτοις φθίειν.)

¶ in * abierunt.

Vz illis, quia p via Cain ingressi sunt, & errore
καὶ ἀποστῆ, ἐπ τῆ οὐδ' ὡ τῶ καὶν ἐπορεύθησαν, & τῆ πλῆν 12

* in

καχέω
¶ epulis suis

Balaam mercede effusi sunt, & * contradicitione
τῶ βαλαάμ μισθού * ἐξεχύθησαν, & τῆ ἀπλογία τῶ
Core perierunt. Hi sunt in legibus vestiti
κορὲ ἀπώλονθ. οὐ γὰρ εἰσιν ἐν τῶς ἀγάταις ὑμῶν 13

¶ quæ circumfe-
riuntur

macule, conuincunt vobis, sine timore semetipsos pascen-
σπλάδες, σπιδωχρύμθοι ὑμῶν, ἀφθῶς ἐαυτοῦ ποιμαί-
tes, nubes sine aqua, p d venit circumlatie, arbo-
νοητες νεφέλαι ἀνδροι, ἰσπὸ ἀνέμων πρὸσφερόμεναι, δέν-
ret * amara, infructuose, bis mortue, eradicatæ,

autumales

δραφθινοπρωειά, ἀχρηπα, δὲς ὑποθάνοντα, ἐκλειζώθητα
Fluctus feri maris, desumantes sua ipsorum delectata,
κύματα ἀγεια θαλάσσης, ἐπαρέζοντα τῶς ἐαυτ' αἰγύνας,
stilla erratica: quibus caligo tenebrarum in æternum seruata est.
ἀστῆρες πλανήται· οἷς ὁ ζῶθθ * σκοτους εἰς αἰῶνα τετηρη.)

* In confusio-
ne, sydeate
¶ procella

Prophetavit autem & P his septimus ab Adam, Esch,
πρὸσφήτισε ἡ & τούτοις ἐβδωμος ὑπὸ ἀδάμ ἐνώχ, 14

¶ de

dicenti: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis,
λέγων, ἰδοὺ ἦλθε κρείθ· ἐν ἀγίαταις μπειδῶσιν αὐτῶ,
Ecce iudicium contra omnes, & redarguere omnes
πῶσται κρίσιν χ' πῶτων, & ἐλέγξαι πῶ τῶς τῶς 15

Impios eorum de omnibus operibus impietatis eorum quibus
ἀσεβείας αὐτων, πρὸ πάντων τῶ ἔργων ἀσεβείας αὐτῶ· ἂν
impie egerunt: & de omnibus duris quæ locuti sunt contra eum
ἰσπῆθησαν, & πρὸ πάντων τ' σκληρῶν ἂν ἐλάληθ' κατ' αὐτῶς
ἀρμακ-

- peccatores impij. Hi sunt murmuratores, querulosi.
- 16 αἱ μὲν ὄντω αἰσθητοὶ. ἔτι εἰσι γογγυσταί, καὶ ψιμοῖροι,
 secundum desideria sua ambulantes: & os eorum
 καὶ τὰς ὀπίσθιας αὐτῶν πορνοῦντο, καὶ τὸ σῶμα αὐτῶν
 loquitur prætentiis, mirantes personas vitiosas gentis. * superba,
 λαθεὶ καταεργα, θαυμάζοντες ἀσώπτα ὠφθειας χάριν. * querulus causa
 Vos autem, dilecti, memores estote verborum prædicationis. ¶ charissimi,
 17 ὑμῖς δὲ, ἀγαπῆτοι, μνησθε τῆν ῥημάτων τῆν ἡμετέρι-
 rum ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi: ἀπορέτω
 ῥῶν ὑπὸ τῆν ἀποστόλων τῶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,
 Quia dicebat vobis, Quoniam in nouissimo tempore erunt illosores, * venient
 18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται ἑμπύκται,
 secundum desideria suspirantium ambulantes * impietatum, * in impietatibus
 καὶ τὰς ὀπίσθιας αὐτῶν πορνοῦντο τῆν ἀσθεῖαν.
 Hi sunt * sequestrantes, animales, Spiritum non habentes. ¶ qui sequestrant
 19 οὗτοι εἰσιν οἱ ἀποδοκίμαστοι, ψυχικοὶ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες.
 semetipsos, Vos autem, dilecti, sanctissimi nostræ fidei super- ¶ charissimi,
 20 ὑμῖς δὲ, ἀγαπῆτοι, τῆ ἀγιωτάτῃ ἡμῶν πίσει ἐποικο-
 dicantes vosmetipsos in Spiritu sancto orantes,
 δομοῦτες ἑαυτοῦ, ἐν πνεύματι ἀγίῳ προσευχόμενοι,
 vosmetipsos in dilectione Dei letuare, expectantes miseri-
 21 ἑαυτοῦ ἐν ἀγάτῃ θεοῦ τηρεῖσθε, προσδεχόμενοι τὸ ἐ-
 cordiam Domini nostri Iesu Christi, in vitam æternam.
 λέει τῷ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς ζωὴν αἰώνιον.
 Et: hos quidem * miseremini dissoluitantes. * arguite iudica-
 22 καὶ οἱ μὲν ἐλέειτε ἑακρινόωντο.
 tos, illos. Hi vero in timore saluare, de igne rapientes, ¶ o-
 23 οἱς ὅ ἐν φόβῳ σώζετο, οὐκ ἔπνευσε ἀρπάζοντες, με-
 ¶ Alii autem
 dientes & eam * a carne maculatam tunicam. miseremini
 * quæ carnalis est
 σσωῖτες καὶ τὸ ὑπο τῆς σαρκὸς ἑσπλωμένων χιτῶνα.
 ¶ Et potestis custodiare eos sine peccato, & cõtineret
 24 τῶ ὅ δυναμῶν φυλάξαι αὐτοῦ ἀπαισις, καὶ ἑστῶ
 ante conspectum gloriæ suæ pinculato, in exultatione. ¶ Et autem qui
 κατενώπιον τῆ δόξης αὐτοῦ ἐκώμοις ἐν ἀγαλλίασει. * in aduentu Do-
 soli sapienti Deo saluatori nostro * gloria & magnificentia, ¶ mini nostri Iesu
 25 μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν * δόξα καὶ μεγαλωσὴν, ἡμῶν ἰησοῦ
 ἡμῶν καὶ αἰώνιον, & nunc & in omnia seculis. ¶ χριστοῦ
 Amen. * καὶ νῦν καὶ εἰς πάντα τοῦ αἰῶνος. * κυρίου ἡμῶν
 ἀμῶν. Amen. ¶ imperium & potestas
 * ὑπὸ πάντων
 αἰῶνος,
 ante omne seculum
 ¶ seculorum.

FINIS.
ΤΕΛΟΣ.

REVELATIO

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ

SANCTI APOSTOLI

ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ET EVANGELISTÆ IOAN-

ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝ-

NIS THEOLOGO

ΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

* Apocalypsis

|| palam facere
δ' εικνυμα

ρ' citō:
σημαίνω

* testimoniū
perhibuit verbo

qui legi & audi

|| huius, ρ' servat
fuit.

* enim est

|| sunt

ρ' s.

seruis suo Iohanni.
τῷ δούλῳ αὐτῷ ἰωάννῃ
Dei, & testimonium Iesu Christi, quae
D' σου, & τῆς κτίως ἡμετέρας ἰησοῦ χριστοῦ, ὅσα εἶδον καὶ ἀπῆλθον
Iam, & quae operari feci post haec.
εἰσι, καὶ ἀχρησθήσονται μὴ ταῦτα.

Beatus legens, & audientes verba
μακάριος ὁ ἀναγινώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τῶν λόγων
prophetiae h. & ρ' servantes ea quae in ea scripta.
τῆς προφητείας, καὶ τηρῶντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα.
Non tempus prope.
ὁ ρ' καιρὸς ἐγγύς.

Iohannes septem ecclesiis quae in Asia, Gratia
ἰωάννης ταῖς ἐπὶ ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ, χάρις
vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, & a
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἦν καὶ τοῦ ἐρχομένου, καὶ ἀπὸ
τῆς

* REVELATIO Iesu Chri-
ΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ἰησοῦ χρι-
sti, quam dedit illi Deus, & vidi-
suū, ἃ εἶδον αὐτῷ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, & δει-
cave seruis suis quae oportet
ξαι τοῖς δούλοις αὐτῷ ἀ δεῖ
fieri p̄m celisitate: & significavit,
ἡμετέρας ἐν τῇ κτίσει καὶ τῇ ἐσθμάνσει
mitens per angelum suum
ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτῷ

Qui scripsit est verbum
ὅς ἐμῆρτύρησε τὸν λόγον τῷ
ὅς ἐμῆρτύρησε τὸν λόγον τῷ
que

audientes verba
καὶ οἱ ἀκούοντες τῶν λόγων
& ρ' servantes ea quae in ea scripta.
καὶ τηρῶντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα.

Gratia
καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἦν καὶ τοῦ ἐρχομένου, καὶ ἀπὸ
τῆς

Septem spiritibus, qui sunt in conspectu throni eius,
 ἑπτὰ πνεύματων, ἃ ὄντι ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ,

Et a Iesu Christo, ille testis fidelis, ille primogenitus qui est

καὶ ἀπὸ ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μαρτυρῶν, ὁ πρωτότοκος

ὁ ἀρχὸν τῆς βασιλείᾳς τῆς γῆς, τῶ ἀγα-

πησάντι ἡμᾶς, καὶ λούσωντι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀμάρτην ἡμῶν ἐν

καὶ ἐπέμισεν ἡμᾶς βασιλείαν

καὶ ἰβρεῖς τῶ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος

εἰς τοὺς αἰῶνας τῶ αἰῶνων. ἀμήν.

Ecce veni cum nubibus: & videbit eum omnis

ὀφθαλμὸς, καὶ οἵπνες αὐτοῦ * ἔξεκένθησαν, καὶ κόφονται ἐκκεντῶ

ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἰσυχλαὶ τῆς γῆς, καὶ, ἀμήν.

Ego sum, & dicit Dominus Deus, qui

ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει ὁ κυεῖς ὁ θεός, ὁ

ὢν καὶ ἰὼ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ κοινῶν ἐν τῇ θλί-

ψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ἰσομονηῖ ἐν χεῖρσιν ἰησοῦ, ἐξυμῶν

ἐν τῇ νησῷ τῇ καλεωμένῃ πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τῶ θεοῦ,

καὶ διὰ τὴν ἰστυεῖαν ἰησοῦ χριστοῦ.

ἐξυμῶν ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκου-

σα φωνῆν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος,

λεγοῦσης, ὁ βλέπει γραφὸν εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον

ταῖς ἐπὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ, εἰς ἐφεσον, καὶ εἰς σμύρναν, καὶ εἰς

περγαμον, καὶ εἰς θυατείραν, καὶ εἰς σάρδεες, καὶ εἰς φιλα-

δέλφιν, καὶ εἰς λαοδικεῖαν.

καὶ εἰς λαοδικεῖαν, καὶ εἰς ἐπέσρεψα

βλέπειν τὴν φωνὴν ἧς ἐλάλει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὁπιστρέψας

vidi septem candelabra aurea: Et in medio septem
είδον ἐπὶ τὰ λυχνίας χρυσεάς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτά 13

7 aureorum
vestitium poteris
ἐνδύομαι

candelabrorū 7 similem filio hominis, 7 adunum saluti, &
λυχνίων ὁμοίων ἑώ ἀνθρώπου, * ἐνδεδομένον ποδῶν, καὶ
precinctum ad mamillas zona aurea.

* autem 7 crant
p &

7 caput eius & capilli candidi, tanquam lana alba, 7
ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτῆ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡστε ἕριον λευκόν, 14
tanquam nix, & oculi eius velut flamma ignis.

aurichalco,
ardenti.
πυρρός
7 habebat

ὡς χάλυον 7 αἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆ ὡς φλόξ πυρός.
Et pedes eius similes 7 chalcidians, sicut in camino
καὶ οἱ πόδες αὐτῆ ὁμοιοὶ χαλκοὶ θάλλω, ὡς ἐν καμίνῳ 15
7 ignis: & vox illius tanquam vox aquarum multarum.

7 utraque parte
acutus exibat:

* πεπυρωμένοι ἔη φωνὴ αὐτῶ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν.
Et 7 habens in dextera sua manū stellarum septem, & de
καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆ χεὶρὶ ἄστρας ἑπτά 7 ἐκ τῆ 16
ore eius gladius 7 accipit acutus exiens: & facies
σώματος αὐτῆ ῥομφαία 7 ἵσχυρος ὄψιν ἐκπορεύομένη 7 ἡ ὄψις
eius sicut sol lucet in virtute sua.
αὐτῆ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτῆ.

Noli timere.

Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius 7 ἔγραψα
καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτῆ ὡς 17
mortuus. Et inprostitit de terram suam manū super me, dicens:
νεκρός 7 ἐπέθηκε πᾶν δεξιᾷ αὐτῆ χεὶρα ἐπ' ἐμὲ λέγων,
7 Ne timeo: ego sum primus & novissimus,
μὴ φοβοῦ, ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὀρθάτος,

vivus & sul

Et 7 vivens: & factus sum mortuus, & ecce vivens sum in
καὶ ὁ ζῶν καὶ ἐχθροῖς μου νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς 18
secula seculorum, amen. & habeo claves τῶ
τοῦ αἰῶνος τῶ αἰῶνων ἀμύνη καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ
mortis & inferni. Scribe ergo que vidisti, &

7 oportet

θανάτου καὶ τοῦ ἄδου. γράψον αὐτὰ εἶδες, 19
que sunt, & que futura est fieri post haec.
ἀεὶ ὄν, καὶ ἀμύνη ἡνέδειται μετὰ ταῦτα.

7 Sacramentum

7 Mystrum septem stellarum quas vidisti in dextera
τὸ μυστήριον τῶ ἑπτά ἀστῶν ἃν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς 20
meis, & septem candelabra aurea, septem stella
& septem ecclesiarum suar: & septem candelabra que
μου, καὶ τὰς ἑπτά λυχνίας τὰς χρυσεάς οἱ ἑπτά ἀστῆρες,
angel 7 septem ecclesiarum suar: & septem candelabra que
ἀγγελοὶ τῶ ἑπτά ἐκκλησιῶν εἰσὶ καὶ αἱ ἑπτά λυχνίαι αἷ
vidisti, septem ecclesie sunt.
εἶδες, ἑπτά ἐκκλησίαι εἰσὶ.

7 Et 7 Epheſi

7 Angelo ecclesie 7 in Epheſo scriber: Hec
τῶ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας ἐν ἐφέσῳ γράψον τὰς
λέγουσιν 1

dicat ^{scio} ^{septem} ^{bellas} ⁱⁿ ^{dextera} ^{sua,} ^{qui} ^{tenet}
 λέγει ὁ κρατῆς ⁱⁿ ^{medio} ^{septem} ^{candelabrorum} ^{aureorum:} ^{qui} ^{ambulat}
 bulans in medio septem candelabrorum aureorum:
 πατὴρ ἐν μέσῳ ^{scio} ^{opera} ^{tua} [&] ^{laborem,} [&] ^{patientiam} ^{tuaam} [&] ^{patientiam}
 pater in medio scio opera tua & laborem, & patientiam tuam & patientiam

2 οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὴν κόπον καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ
 quia no pauc sustinere malor & tentasti ^{dicentes} ^{scip-} ^{e o, qui dicunt}
 ὅτι οὐ δύνη βλάσφημα κηκοῖς, καὶ ἐπιείθεσας τοῖς λέγοντις ἐμ-
 fas Apostolos esse, & non sunt: & inuenisti eos mendaces:

τῶν ἀποστόλων ἐγὼ, καὶ ἐκ εἰσὶ καὶ ἀπὸ αὐτῶν ψευδεῖς,
 Et ^{portasti,} [&] ^{tolerantiam} ^{habes} ^{propter} ^{nomen} ^{incum,} ^{patientiam} ^{habes}
 καὶ ἐπέειπας, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις διὰ τὸ ὄνομα μου, [&] ^{sustinuisti}
 & non defecisti. Sed habeo aduersum te, quod pauca

4 καὶ ἐκ τῆ ἐκότητος. ἀλλὰ ἔχεις σου ὅτι κοπιᾷς
 charitatem tuam illam primam reliquisti.

τὴν ἀγάπην σου τὴν πρῶτην ἀφῆκας.
 Memor es itaque vnde excideris: & age poenitentiam, &

5 μνημόνευε οὖν πόθεν ἐκπέπικας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ
 prima opera fac. ^{p si autem non,} ^{venio} ^{tibi} ^{cius,} [&] ^{mouebo} ^{Si}
 πρῶτα ἔργα ποιήσων εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ κλησώ
 candelabrum tuum de loco suo, ^{non} ^{poenitentiam} ^{egeris,} ^{nisi}

τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου οὗτος, εἰ μὴ μετανόησῃς.
 Sed hoc habes, quia odisti ^{opera} ^{Nicolaitarum,} ^{ada}

6 ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῆ νικολαΐτη,
 quæ & ego odi. ^{Habens} ^{aurem,} ^{audiat} ^{quid} ^{Qui} ^{habet}

7 ἀ καὶ ἡ μισῶ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ
 Spiritus dicat ecclesis: ^{Vicenti} ^{dabo} ^{edere} ^{de}
 πνεῦμα λέγει τὸ ἐκκλησίαις τῶ νικῶντι δάτω φαγεῖν ἐκ τῆ
 ligno ^{viz,} ^{quod} ^{est} ⁱⁿ ^{medio} ^p ^{Paradisj} ^{Dei} ^{mei.} ^{Paradiso}

ξύλου τῆ ζωῆς, ὃ ἔστιν ἐν μέσῳ τῆ κρήνης τοῦ θεοῦ μου.
 Et ^{angelo} ⁱⁿ ^{Smyrna} ^{ecclesie} ^{scribe:} ^{hæc} ^{Smyraz}

8 καὶ τῶ ἀγγέλῳ τῆ ἐν σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον τὰς
 dicte primis & nouissimis, qui fuit mortuus, & vixit.

λέγει ὁ πνεῦματος καὶ ὁ ἕσματος, ὃς ἐγγίκετο πνεύμα, καὶ ἔζησεν.
 Scio ^{ina} ^{opera,} [&] ^{tribulationem,} [&] ^{paupertatem,} ^{tuam}

9 οἶδά σε τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν,
 sed ^{diues} ^{es:} [&] ^{blasphemiam} ^{dicimus} ^{Indros} ^{esse} ^{blasphematis} ^{ab}
 ὅσα πλοῦσι εἰ καὶ τὴ βλασφημίαν τῆ λεγοντων ἰεραδεις ἐδ
 his, & non sunt: sed p synagoga ^{stana.} ^{sunt}

ἑαυτοῦ, καὶ ἐκ εἰσὶν, ὅσα συναγωγῆ τῆ σατανᾶ.
 Nihil ^{timeas} ^{quæ} ^{inuenis} ^{et} ^{pati.} ^{Ecce} ^{iam} ^{inuenis} ^{ostendere} ^{pasuras} ^{es}
 10 μηδὲν φοβεῖσθε ἀ μέλλεις πάσθιν ἰδοὺ δὴ μέλλεις βδελῖν
 diabolus p ex vobis in ^{coradiam,} ^{ut} ^{centemini.} [&] ^{p aliquos} ^{carcerem}

ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλάκειν, ἵνα πειραθῆτε καὶ
 habebitis tribulationem diebus decem. ^{edo} ^{fidelis} ^{vique} ^{ad} ^{mortem,}

ἔξετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα ἕως πέντε ἀχει θανάτου,
 & p aliquos ^{carcerem}

10 μηδὲν φοβεῖσθε ἀ μέλλεις πάσθιν ἰδοὺ δὴ μέλλεις βδελῖν
 diabolus p ex vobis in ^{coradiam,} ^{ut} ^{centemini.} [&] ^{p aliquos} ^{carcerem}

ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλάκειν, ἵνα πειραθῆτε καὶ
 habebitis tribulationem diebus decem. ^{edo} ^{fidelis} ^{vique} ^{ad} ^{mortem,}

ἔξετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα ἕως πέντε ἀχει θανάτου,
 & p aliquos ^{carcerem}

& dabo tibi coronam vitæ.

καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆ ζωῆς.

Qui habet

Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat eccle-

Qui victrix

o' exhan ois, akousateu pi to pneuma legei t' ekklh-

adikew

stias: o' nikwn, ou mh t' adikhthi en t' thanate t' deutero.

Pergami

Et angelo illius in Pergamo ecclesie scribe:

qui habet

ky tw angelw t' en pergamw ekklhsias grafon

ex utraque parte

taute legei o' exhan t' romphalan tw d'isomw t' ezetan

sedes est

scio opera tua, & ubi habitas, ubi thronus

eronew

o' ida ta erga sou, ky twu kratikeis, o' pou e' thronw to d

& illis

atana, ky kratieis to thoma mou, ky ek' hronw twu p'istin

mou, en tais hmerais en a'is an'ip'as o' martus mou e' p'sos,

os a'pek'tan' d' h par' imin, o' pou o' atanas kratikei.

Sed habeo aduersus te pauca, quia habes illic tenentes

all' exw kata sou oligas, o' ti exeis ek'ei kratouw'tas

tw didaxw balalam, os edidaxe ton balala kratiein

skandalon, enwpon t' h' yon israhel, phagin eidalod'uta,

& fornicari. Ita habes & tu tenentes

en porneutias. autw's exeis ky tu kratouw'tas

quo minus,

tw didaxw t' h' nikolait' h'. o' moiw's metanoy'sou. 16

ei d' mh, erromai' thei tyxh, ky polem'isw met' autwn

en t' h' romphala t' somat' os mou.

Qui habet:

Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat eccle-

abfconitum

o' exhan ois, akousateu pi to pneuma legei t' ekklh-

krup'w

stias: ta nikwn t' d'wto autw phagin d'wto to manna t' e' ka-

crw'is, & dabo illi calculum candidum, & in calculo

s' si qui accipit

krum'enu, ky d'wto autw h' hronw l' d'nikw, ky o' p' twu h' hronw

o' thoma k' h'mon grapham'm'enu, o' edeis t' h'nos, ei mh o' lam'ban'w

Thyatire

Et angelo illius in Thyatiris ecclesie scribe:

qui habet

ky tw angelw t' en thyatireis ekklhsias grafon

aurichalco

taute legei o' h'os t' d'eu, o' exhan twu ofthalmois aut' os phla-

ma' ignis, & pedes eius similes p' chalcibana:

ky oi p'ides aut' o' moioi chalcibana'

o' ida sou

19 ^{Novi tua opera, & charitatem, & fidem, & * cuam}
 οἰδία σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν, καὶ
 ministerium, & patientiam tuam, & opera tua
 τὴν ἄσκασιαν, καὶ τὴν ἰσομονίαν σου, καὶ τὰ ἔργα σου
 nouissima plura prioribus.

20 ^{Sed habeo adversus te β, quia permittis mulierem nomine Iezabel, Ipaucis;}
 ἀλλ' ἔχω κατὰ σου, ὅτι ἀφείς τὴν γυναῖκα σου τὴν ἐλεάζυ;
 quae dicit scriptam prophetam, β & dicit, & seducis β doctrine & seducere
 ἢ λέγει ἐαυτὴν θεοφθῆτην, καὶ διδάσκει, καὶ πλανᾷ τὸν
 meos servos, fornicari, & manducare idololatrya. de idololatrya,
 ἔμοις δούλοις, πορνείῃς, καὶ φαγαῖν εἰδωλοθύτου.

21 ^{Et dedi illi tempus ut poenitentiam egeret, & non vult poenitere à fornicatione sua. Ecce mitto eam.}
 καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει με-
 nitere à fornicatione sua.

22 ^{Et filios eius interficiam in mortem: & scient in lectum, & machantes cum ea, in tribulatione maxima erunt, nisi}
 μετανοήσῃ ἢ πορνείας αὐτῆς. ἰδοὺ βάλω αὐτῶν
 in lectum, & machantes cum ea, in tribulatione maxima erunt, nisi
 εἰς κλίβω, καὶ τὸν μοιχεύοντα μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μέ-
 γαν, β non poenitentiam egerint ab operibus suis.
 γάλω, ἵνα μὴ μετανοήσωσιν ἢ τῶν ἔργων αὐτῶν.

23 ^{Et filios eius interficiam in mortem: & scient}
 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς σκοπήτω ἢ θανάτῳ, καὶ γνώσουσιν τὰ
 οἶκτοι αἱ ἐκκλησίαι, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ * ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ ἐρευνῶ
 corda: & dabo vobis unicuique secundum opera vestra. β vestrum * sua;
 καρδίας: καὶ δώσω ὑμῖν ἕκαστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.
 Vobis autem dico, ceteris in Thyatira, quicumque
 qui Thyatirae
 24 ^{non habent doctrinam hanc, qui non cognoverunt}
 ὑμῖν δὲ λέγω, τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν θυσταίροις, ὅσοι
 non habent doctrinam hanc, qui non cognoverunt
 οὐ ἔχουσι τὴν διδασχὴν ταύτην, οἵτινες οὐ ἐγνώσαν
 ἢ profanda Satanae, quemadmodum dicitur: non mittam super vos multitudinem
 τὰ βαθεῖα τῶ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν, ἔβδω ἔφ' ὑμᾶς
 aliud pondus. Tamen quod habetis, tenere donec β id
 25 ^{Et * vincens, & custodens usque in finem opera eius, custodierit}
 ἄλλο βάρος. πλεὺ ὀχετε, κρατήσατε ἄχρῃ οὐ
 Et * vincens, & custodens usque in finem opera eius, custodierit
 26 ^{Et * pasces}
 ἀδ' ἤξω. καὶ ὀνικαί, καὶ ὀπρωὶν ἄχρῃ τέλους τὰ ἔργα
 mea, dabo illi potestatem super gentes. Et * pasces β κω
 27 ^{Et * reges}
 μου, δώσω αὐτῷ ἄρχειαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιμανεῖ * reges
 eas in virga ferrea, tanquam β vas βilla con- β & β vas signu
 αὐτοῦ ἐν ῥάβδῳ σιδήρᾳ, ὡς τὰ σκεῦη τὰ κεραμικὰ συμ-
 fringentur: Sicut & ego accepti à Patre meo: &

28 ^{dabo illi stellam matutinam.}
 τειθήσεται ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τῆ πατρὸς μου, καὶ
 dabo illi stellam matutinam.
 δώσω αὐτῷ τὸν ἄστέρα τὸν πρωῒνον.
 * Habes autem, audiat quid Spiritus dicit ecclesis, qui habet

29 ^{Habes autem, audiat quid Spiritus dicit ecclesis, qui habet}
 ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῶ ἐκκλησίαις.

CAP. III. γ.

Et angelo illius in Sardis ecclesie scribes

qui habet

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον·

Hec dicit ^{habens} septem spiritus Dei, &

τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἐπὶ τὰ πνεύματα τῷ Θεοῦ, καὶ τοὺς

septem stellas, Scio tua opera, quia nomen habes quod vivas,

ἐπὶ ἀστέρας, οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ἐπὶ ζῆς,

& mortuus es. Esto vigilans, & confirma

καὶ νεκρὸς εἶ, γίνε γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ

Impositura erant

cetera quae || futurus eras abdicere.

non enim firmaveris tua opera

μέλλει δόξαι

λοιπὰ αὐτῶν ἐμὰς ἀποδοθεῖν. οὐ γὰρ εὐρηκὰ σου τὰ ἔργα

θαυεῖν.

πίνακα coram Deo meo.

invenio

πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου.

in mente habe

Memento ergo quoniam accepisti, & audieris: & serva,

qualiter

μη μὴ κενώσῃ σου πῶς εἴληπας, καὶ ἤκουσας, καὶ τήρησ, &

& potentiam age. si ergo non vigilaeris, veniam ad te equam

καὶ μετανοήσον. εἰ μὴ οὐ μὴ γρηγορήσῃς, ἢ ξῶ ὅτι σε ὡς

sur: & nescies qua hora veniam ad te.

κλεῖπῃς, Ἐὐ μὴ γνῶς ποῖαν ὥραν ἢ ξῶ ὅτι σε.

qui

Sed pauca habes nomina in Sardis, quae non inquit

μολυβιά

ἀλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν σάρδεσιν, αὐτῶν καὶ ἐμῶν

nauerunt vestimenta sua, & ambulabunt mecum in

qui vicerit, sic

λευκὰ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν

albis, quia digni sunt. p vincens, hic vestitur in

λευκοῖς, ὅτι ἄξιοι εἰσιν. ὁ νικῶν, ὡς περιβηθήσεται ἐν

vestimentis albis, & non delebo nomen eius de

ἐξαιείφω

ἱματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ * ἐξαιείφω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ

libro vite, & confitebor nomen eius coram

βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον

Patris meo, & coram angelis eius.

τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐνώπιον πάντων ἀγγέλων αὐτοῦ.

Qui habet

Habens autem, audiat quid Spiritus dicat ecclesis.

Philadelphie

ὁ ἔχων οὖς, ἀκουέτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῇ ἐκκλησίᾳ.

Et angelo illius in Philadelphia ecclesie scribes:

qui habet

Hec dicit Sanctus, || Vetus, habens clauem David,

τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τῆς Δαβὶδ,

aperiens, & nemo claudes eam, non aperiens, &

qui aperit,

ὁ ἀνοίγων, καὶ ἄδεις κλείσει αὐτήν, ὁ μὴ ἀνοίγων, καὶ

nemo aperiet. Scio tua opera. ecce dedi

ἄδεις ἀνοίξει. οἶδά σου τὰ ἔργα, ἰδοὺ δέδωκα

coram te osium apertum, quod nemo potest claudere

ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεργημένην, ἧν ἄδεις δύναται κλείσαι

illud: quia primum habes virtutem, & seruaisti meum verbum,

αὐτήν ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸ λόγον,

quod dicitur

& non negasti nomen meum. *Esce dabo de*
 9 *ἢ ἐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου.* ἰδοὺ δίδωμι ἐκ τῆς
 συναγωγα Satanz, *dicentium scripfas Indox qui dicunt
 συναγωγῆς τῆς σατανᾶ, τῆς λεγόντων ἑαυτοῦ ἰουδαίου
 esse, & non sunt, sed mentionatur. ecce faciam illos
 10 *ἔδ, ἢ ἐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ἰουδούτις.* ἰδοὺ ποιήσω αὐτοῦ,
 ut veniant, & adorent ante pedes tuos, &
 *sciant quia dilexi te. Quoniam servasti verbum *scient I ego
 10 *γνώσιν ὅτι ἠγάπησά σε.* ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον
 patientiz meæ, & ego te servabo ab hora tea-
 τῆ ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῶ ὧρα τῆ πει-
 tationis μου *psalma venite in habitacioni universam, & quæ ventura est
 11 *ρασμοῦ τῆ μελλούσης ἐρχέσθαι ὅτι τῆς οἰκουμένης ὅλης,* in orbē vniuersum
 tentare habitantes in terra.
 πειράσσει τοὺς κατοικοῦντας ὅτι τῆ γῆς.
 *Venio circo: tene, quod habes, ut nemo accipiat *Esce
 11 *ἔρχομαι ταχὺ κράτει ὃ ἔχεις,* ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν
 coronam tuam. *Uicent, faciam illum colummam in *Qui uicerit
 12 *στὴρανὸν σου.* ὃ νικῶν, παίησω αὐτὸν βυλὸν ἐν
 templo Dei mei, & foras non egre dietur amplius. & scri-
 τῶ γὰρ τῆ θεοῦ μου, καὶ ἔξω ἔμὴ ἐξέλθῃ ἐπὶ ἢ γρά-
 bam super eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis
 13 *λα ἐπ' αὐτῆ τὸ ὄνομα τῆ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆ πόλεως*
 Dei mei noue Hierusalem, quæ descendit de
 14 *τῆ θεοῦ μου τῆ καμῆς ἱερουσαλήμ, ἢ καταβαίνει ἐκ τοῦ*
 celo à Deo meo, & nomen meum nouum.
 ἔρανου ἑπὶ τῆ θεοῦ μου, ἔ τὸ ὄνομά μου πὲ καμῆν.
 *Habeti uirem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. *Qui habet
 13 *ὃ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τι τὸ πνεῦμα λέγει τῆ ἐκκλησίαις.*
 13 *Ἐι ἀγγέλω τῆς ἐν λαοδικείᾳ ἐκκλησίαις γρά-φον*
 Hæc dicit Amen, testis fidelis, & verus, *principiū *qui est
 14 *τάδε λέγει ὁ ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πρὸς, καὶ ἀληθινός, ἢ ἀρχὴ*
 creaturæ Dei. Scio tua opera, quia neque
 15 *τῆ κρύου τῆ θεοῦ.* οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε
 frigidus es, neque calidus, utinam frigidus esses, aut calidus.
 15 *ψυχρὸς εἶ, ὅτε ζεσὸς, ὁ φελοῦ ψυχρὸς εἶς, ἢ ζεσὸς.*
 *sic quia tepidus es, & nec calidus nec frigidus, *sumus in *sed
 16 *οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεσὸς, οὐτε ψυχρὸς, μέλλω ἢ incipiam*
 te enomere ex ore meo: Quia dicis, *Di- *p Quod
 17 *σε ἐμέσαι ἐκ τῆ σώματος μου* ὅτι λέγεις, πλού-
 uis sum, & locupletatus sum, & nullius *opis habeo: & *ergeo,
 17 *σιος εἰμι, καὶ τὴ πλούτουκα,* καὶ ἕδενός χρεῖαν ἔχω καὶ πλουτέω
 nescis quia tu es *arrogatus, & miserabilis, & pauper, *miser,
 18 *καὶ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ παλαίπρωτος, καὶ ὁ ἐλεεινός, καὶ πτωχός,*
 B B B b 2

& excurs, & nudus. Sua deo tibi emere
καὶ τυφλός, καὶ γυμνός. συμβουλεύω σοι ἀγραάσαι 18
 aurum à me ignitum || ex igne, vt locuples fias: &
 χρυσίον παρ' ἐμοῦ πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ
 vestimentis albis vt induaris: sive appareat confusio
ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλῃ, μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχυνή τῆς
 nuditatis tuae: & collyrio inunge ad oculos
γυμνότητός σου· καὶ κολλύβειον ἔχριζον ὅτι τὸν ὀφθαλμοῖς
 tuis, vt videas. Ego quoscumque amo, arguo
ἔγω, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω 19
 & castigo. zumulare ergo, & perniciem age.
καὶ παιδεύω, ζήλωσον οὖν, καὶ μετανόησον.
 Ecce sto ad ostium, & pulso. si quis audierit
 ἰδοὺ ἔστηκα ὅτι τῶν θύραν, καὶ κρούω. ἐὰν τις ἀκούσῃ 20
 vocem meam, & aperuerit ianuam, & intrabo ad
 τὸ φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσέλυσσεται πρὸς
 illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum.
αὐτὸν, καὶ δεῖπνησάτω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.
 Vincens, dabo ei sedere mecum in throno
 ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ * καθίσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ 21
 meo, sicut & ego vici, & scsi cum
 μου, ὡς κατὰ ἐνίκησα, καὶ † καθίσει μετ' ἐμοῦ τοῦ πατρὸς
 meo in throno eius. * Habeat aurem, audiat
 μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω 21
 quid spiritus dicat ecclesis.
τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

¶ probatum,

¶ vt non

¶ Qui vicerit

καθίσει

¶ Qui habet

CAP. IIII. δ.

Post hzc vidi, & ecce ostium apertum in
 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἀνεῳγμένη ἐν τῷ
 celo, & vox prima quam iudici tanquam tube
 ἤραυ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη λέω ἡκούσα ὡς σάλπιγγος
 loquentis cum me, dicens, Ascende huc, & ostendam tibi
 λαλοῦσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα, ἀνάβα ὧδε, καὶ δεῖξω σοί
 quæ oportet fieri post hzc. Et statim statim
ἃ δεῖ γίνεσθαι μετ' ταῦτα. καὶ εὐθέως ἐγνώ- 2
 sion in spiritu & ecce spiritus habitans erat in celo, &
 μου ἐν πνεύματι καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἔκειτο ἐν τῷ ἔρειπῳ, καὶ
 supra thronum sedens, * Similis aspectu lapidis
 ὅτι τὸ πνεῦμα καθύμνησεν, ὁμοίως ὁράσει γινώ- 3
 scidi, & sardio: & iris in circuitu * throni similis
 ἰσάσπιδι, καὶ καρδίῳ· καὶ ἵεος κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὁμοία
 * * asperitui smaragdino.
 ὁράσει σμαραγδίνῳ.

¶ sicut

¶ sedes posita

¶ sedem

¶ Et qui sedebat

¶ lapidis iaspidis

& sardij:

¶ erat sedis

¶ visioni smaragdine,

καὶ κυ-

- Et in circuitu ^{*throni, throni viginti quatuor: & super} ^{sedis sedilia}
 4 ^{thronos} ^{idi} ^{vigintiquatuor} ^{seniores} ^{felices}
^{circum} ^{lambos} ⁱⁿ ^{vestimentis} ^{albis} [&] ⁱⁿ ^{capite}
^{bus} ^{eorum} ^{coronas} ^{auras.} ^{capiebant}
^{sedis} ^{sedilia}
^p ^{coronae} ^{aurae.}
^{Et de} ^{throno} ^{procedunt} ^{fulgura,} [&] ^{voce,} [&] ^{proceedebant}
 5 ^{tonitrua.} [&] ^{septem} ^{lanpades} ^{ignis} ^{ardentes} ^{ante}
^{thronum} ^{eius,} ^{quae} ^{sunt} ^{septem} ^{spiritus} ^{Dei.}
^{Et in} ^{conspetu} ^{throni} ^{tanquam} ^{mare} ^{vitreum,} ^{simile}
 6 ^{crystallo:} [&] ⁱⁿ ^{medio} ^{throni,} [&] ^{per} ^{circuitu} ^{throni} ^{qua-} ^{sedis} ^p ⁱⁿ
^{tuor} ^{animalia} ^{plena} ^{oculis} ^{ante} [&] ^{retro.}
^{Et} ^{animal} ^{primum} ^{simile} ^{leoni:} [&] ^{secundum} ^{animal}
 7 ^{simile} ^{vitulo:} [&] ^{tercium} ^{animal,} ^{habens} ^{faciem} ^{quasi}
^{homini:}
^{Et} ^{quatuor} ^{animalia,} ^{omnifera} ^{una} ^{eorum} ^{habebat} ^{singula} ^{alas}
 8 ^{sex} ⁱⁿ ^{circuitu,} [&] ^{intus} ^{plena} ^{sunt} ^{oculis:} [&] ^{requiem}
^{Et} ^{cum} ^{videret} ^{illa} ^{animalia} ^{gloriam,} [&] ^{honorem,} [&] ^{gratiam}
 9 ^{alitentem} ^{sedenti} ^{super} ^{thronum,} ^{viuenti} ⁱⁿ
^{secula} ^{seculorum:} ^{Procidens} ^{vigintiquatuor}
 10 ^{seniores} ^{ante} ^{sedentem} ⁱⁿ ^{throno,} [&] ^{ad} ^{adorabant}
^{arabunt} ^{vituentem} ⁱⁿ ^{secula} ^{seculorum:} [&] ^{mittunt} ^{mittabant}

coronas suas ante thronum, dicentes:
 τὸν σεφάριος αὐτῷ ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες,
 Dignus es Domine & Deus noster, *sanctus*, accipere gloriam, &
 ἄξιον εἶ ὁ κύριος & ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀγιος, λαβεῖν τὴν δόξαν
 & honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia,
 καὶ πῶς πῆμι, καὶ πῶς δύναμις ὅτι σὺ ἐκτίσας τὰ πάντα,
 & p. opter voluntatem suam facti, & creata sunt.
 καὶ ὄψα τὸ δέλημά σου εἶσι, καὶ τὸ ἐκπίδωσκον.

perant. κτίσω

CAP. V. ε.

Et vidi in dexteram sedentis supra thronum
 καὶ εἶδον ἐπὶ τῷ δεξιᾷ τοῦ καθήμενου ἐπὶ τῷ θρόνου
 librum scriptum intus & foris, obsignatum
 βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ἑπτὰ σφραγισμένον
 sigillis septem. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσ-
 σφραγίσαν ἐπ' αὐτά. καὶ εἶδον ἄγγελον ἀπερῖν librum, & solvere
 cantem voce magna, Quis dignus aperire librum, & solvere
 σπριντα φωνῆ μεγάλης, τίς ἄξιον ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λύσαι
 signacula eius? Et nemo poterat in
 τὰς σφραγίδας αὐτῆ; καὶ ἔδεις εἰδέναι ἐν τῷ
 celo, neque in terra, neque subus terram,
 ἀφανῶ, οὐδὲ ἐπὶ τῆ γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς,
 aperire librum, neque respicere illum.
 ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, ἔδε βλέπειν αὐτό.

κατασφρα- γίσω
εἶ
neque

Et ego sebam multum, quoniam nemo dignus inuenitus est aperire
 καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολὺ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιον εὐρέθη ἀνοῖξαι
 & leve librum, neque respicere eum.
 καὶ ἀναγῶμαι τὸ βιβλίον, οὐτε βλέπειν αὐτό.

Edixit

Et vnus de senioribus Edixit mihi, Ne fleturis: ecce
 καὶ εἶς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, μὴ κλαῖε, ἰδοὺ
 vicit leo, ille de tribu Iuda, radix David, aperi-
 ἐνίκησεν ὁ λέων, ὁ ἐκ τῆ φυλῆς ἰουδα, ἡ ρίζα δαβὶδ, ἀνοῖ-
 re librum, & p. septem signacula eius.

p. solvere

Ξαί τὸ βιβλίον, καὶ τὰς ἐπτα σφραγίδας αὐτῆ.
 Et vidi, & ecce in medio throni & quatuor animalium
 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, ὅ
 & in medio seniorum, agnum sicutem tanquam occi-
 καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἐσηκός ὡς ἐσφραγισμέ-
 lum, habentem cornu septem, & oculos septem, qui sunt septem
 νον, ἔχον κέρατα ἐπ' αὐτά. καὶ ὄψα μούσας ἐπ' αὐτά, αἱ εἶσι τὰ ἐπιπέ-
 spiritus Dei, missi in omnem terram.
 πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἀποσπασθέντα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

Et venit, & accepit de dexteram sedentis in
 καὶ ἦλθε, καὶ εἴληψε ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθήμενου ἐπὶ τῷ
 throno librum.
 τοῦ θρόνου βιβλίον.

καὶ

Et cum accipisset librum, quatuor animalia, & viginti aperuissent

8 και οτε ελαβε το βιβλιον, τα τεσσαρα ζωα, και εικοσι-

quatuor seniores ceciderunt coram Agno, habentes
πενταρες πρεσβυτερι επισον ενωπιον το αγιου, εχοντες
* ονομασθησιν citharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, * singuli

εκατος κινυρας, η φιαλας χρυσαε γμουλας θυμαματων,
quæ sunt orationes sanctorum. Et cantabunt
9 αι εισιν αι πρεσευχαι ην αζιων και αδουσιν ψαλην

nouum, dicentes: Dignus es accipere librum, & aperire Dominio
καμλυ, λεγοντες, αξιου ει λαβειν το βιβλιον, και ανοιξει

signacula eius, quoniam occisus es, & redemisti Deo
τας σπραγιδας αυτου οτι εσφαγης, η ηρρασας το δεσφ

nos in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, &
ημιας εν το αιματι σου, εκ πασης φυλης η γλωσσης και

populo, & gente. Et fecisti super nos
10 λαοσ και εθνοιας. η επουισας αυτου το δεσφ

nosro reges & sacerdotes, & prognatum super terram. regnum
ημυ βασιλευς η ιρειας, και βασιλουσισιν οτι τ ης.

Et vidi, & audiui nos vocem angelorum multorum in circuitu
11 η ειδον, η ηκουσα ωσ φωνη αυγγελων πολλων κυκλω

thronis, & animalium, & seniorum: & erat
το θρονου, η ην ζων, η ην πρεσβυτερων η ην ο

numerus eorum, *myriades myriadum, & chillades chilladum.
αφουμιας αυτων, μυριαδες μυριαδων, η χιλιαδες χιλιαδων,
Dicentes voce magna, Dignus est Agnus * qui est

12 λεγοντες φωνη μεγαλη, αξιου οτι το θρονιον το εσφα-
sus accipere virtutem, & diuitias, & sapientiam, diuinitatem,

γισμιον, λαβειν πλυ δυναμιν, και πλοστον, και σοφια,
& fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.

η ισχυν, η πμλυ, και δοξαν, και δλογαν.
Et omnes creaturam quæ est in celo, & super

13 η παυ κτισμα, ο εστιν εν τη ουρανω, η οτι τ
terram, & sub terra, & in mari quæ sunt, &

ης, η εσπαχτω τ ης, και οτι τ δουλαιωσ η εστι, και
ea quæ in eis, omnes audiui dicentes, Sedenti per eos

τα εν αυτοις, παυται ηκουα λεγοντες, το καθημερω
in throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria,

οτι τ θρονου, και το αφηρω, η ευλογια, η η πμλη, η η δοξα,
& robur in secula seculorum. Amen. potestas

η το κρατ ου εις τοσ αιωνιας ην αιωνων. αμην.
Et quatuor animalia dicentia, Amen. & senio- * dicebant,

14 και τα τεσσαρα ζωα λεγοντε το αμην. η οι πρεσβυ-
ces ceciderunt per adorauerunt. * viuentem in se-
cula seculorum.

τερι επισον, και πρεσβυτησιν ηστω.
προσκυνησω

Et vidi quoddam aperuisse Agnus unum de septem figil.

Καὶ εἶδον ὅτι ἔνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφρα-
γίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὅτι
ὡς φωνὴ βροντῆς, ἔρχου.

* vocem
* & vide.

¶ qui sedebat
¶ habebat

¶ νικᾷ

& vide.

* qui sedebat

¶ ut sumeret

¶ in vicem se

& vide.

* qui sedebat
¶ habebat

¶ tanquam

* bilibris
* bilibris

¶ δίδικω

¶ & vide.

¶ qui sedebat

* eum:
* quatuor partes

ἵππου λευκοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τύρον, καὶ ἐδόθη
ἐπι αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.

καὶ ὅτε ἔνοιξεν τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἤκουσα ὅτι δὲ-
τερον ζώου λέγοντος ὅτι, ἔρχου.

καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τὸ καθήμενος ἐπ'
αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς, ἵνα
ἀλλήλοις ἀποκτείνωσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

καὶ ὅτε ἔνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα ὅτι
τρίτου ζώου λέγοντος ὅτι, ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας,
καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν,
χοίνιξ σπουθναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς δυνα-
ρίοιο, καὶ τὸ ἐλαιὸν καὶ τὸ οἶνον μὴ τ' ἀδικήσης.

καὶ ὅτε ἔνοιξεν τὴν τέταρτην σφραγίδα, ἤκουσα
φωνὴν τοῦ τέταρτου ζώου λέγοντος, ἔρχου.

καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος
ἐπ' αὐτῷ ὄνομα αὐτοῦ, θάνατος, καὶ ὁ ἀδης ἀκολου-
θεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐκκοῦσαι ὅππῃ τέταρτον
τῆς γῆς, ἀποκτείναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ.

καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος
ἐπ' αὐτῷ ὄνομα αὐτοῦ, θάνατος, καὶ ὁ ἀδης ἀκολου-
θεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐκκοῦσαι ὅππῃ τέταρτον
τῆς γῆς, ἀποκτείναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ.

καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος
ἐπ' αὐτῷ ὄνομα αὐτοῦ, θάνατος, καὶ ὁ ἀδης ἀκολου-
θεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐκκοῦσαι ὅππῃ τέταρτον
τῆς γῆς, ἀποκτείναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ.

καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος
ἐπ' αὐτῷ ὄνομα αὐτοῦ, θάνατος, καὶ ὁ ἀδης ἀκολου-
θεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐκκοῦσαι ὅππῃ τέταρτον
τῆς γῆς, ἀποκτείναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ.

καὶ

& sub bestis terræ. Et cum aperuisset
 9 και ἑσὸς ἦν θηρίων τῆς γῆς. και ὅτε ἕνοιξε τὴν
 quintum sigillum, vidi subter altare
 πνεύματα ἑσπαραγμένα τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν
 animas hominum interfectarum propter verbum
 ψυχὰς ἧν ἀνθρώπων ἧν ἐσπαργμύριον διὰ τὸν λόγον τοῦ
 Dei, & propter testimonium Agni quod habebant.
 θεοῦ, και διὰ τὴν μάρτυριαν τοῦ ἀγίου ἕν ἔχον.
 Et clamabant voce magna, dicentes, Viquequo De-
 10 και ἐκράζον φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, ἕως πότε ὁ δε-
 mine sanctus & verus, non iudicas & vindicas * non
 σπότης ὁ ἄγιος και ἀληθινός, οὐ κρίνεις και ἐκδικεῖς τὸ
 sanguinem nostrum de * habitantibus in terra? * illi qui habitant
 αἷμα ἡμῶν, ἐκ τῆς κατωκαύτων ὅππ τῆς γῆς
 Et p̄ datum est illi, ut requiescerent adhuc tempus, donec
 11 και ἐδόθη αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύωνται ἐπὶ ῥῆνον, ἕως
 compleantur et conferat torum, & irates
 οὗ πληρωθῶσι και οἱ σὺδουλοὶ αὐτῶν, και οἱ ἀδελφοὶ
 eorum, * summi trucidari sicut & illi. * qui interficienda sunt
 αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἐποικτείνεσθαι ὡς και αὐτοί.
 Et vidi, & cum aperuisset sigillum sextum,
 12 και εἶδον, και ὅτε ἕνοιξε τὴν ἑσπαραγμένα τὴν ἑκτίην,
 & ierex motus magnus factus est, & sol niger factus est * ecce !
 και ἑσπασμὸς μέγας ἐγένετο, και ὁ ἥλιος μέλας ἐγένετο
 tanquam saccus cilicinus, & luna facta est sicut sanguis. tota
 ὡς σάκκος τεύχων, και ἡ σελήνη ἐγένετο ὡς αἷμα.
 Et stelle scelli ceciderunt p̄in terram, sicut sicut emitte
 13 και οἱ ἀστέρες τῶ οὐρανοῦ ἐπεσον εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλει
 grossos suos, a magno venis * mota. * cum
 τοῦ ὀλκιδου αὐτῆς, ἑσπὸς μεγάλου αἰέμου σπινθῆρον.
 Et celum recessit sicut liber inuolutus, & omnis
 14 και ὁ ὕρανος ἑσπαραγρῆθη ὡς βιβλίον ἐλιωτόν, και πᾶς ὀπτοχαιεῖσθαι
 mons & insula de locis suis moti sunt. * mei
 ὄρος και γῆσος ἐκ τῆς τοπων αὐτῶν * ἐκινήθησαν.
 Et reges terræ, & p̄magister, & tri-
 15 και οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, και οἱ μεγιστάνες, και οἱ χρι-
 buni, & diuites, & fortes, & omnis leuus, * cum
 λίσταρχοι, και οἱ πλοῦστοι, και οἱ ἰσχυροί, και πᾶς δούλος
 & omnis liber absconderunt seipsos in * spelæis, & speluncis
 και πᾶς ἐλευθεροῦ ἐκρυψαν ἑαυτῶν εἰς τὰ σπηλαια, και
 in * petras montium. Et dicunt montibus & * petris
 16 εἰς τὰς πέτρας ἦν ὄρεάν. και λέγουσι τοῖς ὄρεσι και
 petris, Cadite super nos, & abscondite nos a facie
 ταῖς πέτραις, πείσθε ἐφ' ἡμᾶς, και κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου
 facientis super thronum, & ab ira Agni.
 τῷ καθήμενου ὅππ τῷ θρόνου, και ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀγίου.
 CCCc

duodecim millia *: ex tribu Benjamin duodecim millia * signati:

δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς βενιαμιν δώδεκα χιλιάδες
signati. Post hoc vidi, & ecce turbam magnam

9 ἐσπραγισμένους. *multa multa, quam diuiterare nemo poterat, ex p omni p omnibus gentibus,* μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ εἶδον

ὄχλ^ο πολίς, ἣν ἀειμύησαι οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ πνιτῶν
gentis, & tribubus, & populis, & linguis, & nationes an-

ἔθνοισ, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώ-
te thronum, & in conspectu Agni, circumstanti

πιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀγίου, περιβεβλημένοι
stolis albi, & palox in manibus eorum:

9 *Et clamabant voce magna, dicentes, Salus Deo*
10 καὶ κράζουσι φωνῇ μετῶν, λέγοντες, ἡ σωτηρία τοῦ θεοῦ
nostro sedenti super thronum, & Agno. qui sedet

ἡμεῖς, τῷ καθήμενῷ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ.
Et omnes angeli stabant in circuitu throni, &

11 καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι † εἰσέηκσαν κύκλῳ τῷ θρόνου, καὶ ἕστημεν
seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt

ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσον
in conspectu throni in facies suas, & adorauerunt

ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὅτι τὰ πνεύματα αὐτοῦ, καὶ προσκυνησάντες
Deum, Dicentes, Amen. Benedictio, & gloria, & claritas,

12 τῷ θεῷ, λέγοντες, ἀμὴν. ἡ δόξα, καὶ ἡ δόξα,
& sapientia, & gratiarum actio, & honor, & virtus,

καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ πίστις, καὶ ἡ δύναμις,
& fortitudo Deo nostro in secula seculorum. Amen.

καὶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὴν.
Et respondit vnus ex senioribus, & dixit

13 καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐν τῶν πρεσβυτέρων, λέγων μοι, ὅπως εἶνομαι
Hi p circumstanti stolis albis, qui sunt p qui sunt

οὔτε οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολάς τὰς λευκὰς, πῶς εἰσίν,
& vnde venerunt Et dixi illi, Domine mi, Tu

14 καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἶπον αὐτῷ, κύριε μου, σὺ
scis. & dixit mihi: Hi sunt venientes de tribu qui venerunt

εἶδες. καὶ εἶπέ μοι, οὔτοι εἰσίν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλί-
lacione magna, & lauerunt stolas suas, &

ψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἐπλυναν τὰς στολάς αὐτῶν, καὶ πλυνώ-
dealbauerunt eas in sanguine Agni.

15 διὰ τὰτὸ εἰσίν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λα-
Propter hoc sunt ante thronum Deis & ser- Ideo
viunt ei die ac nocte in templo eius: &
στεινύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ καὶ
sedenti in throno habitabit super illos. qui sedet
ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ σκηνώσεται ἐπ' αὐτοῖς.

Non eſurient amplius, neque ſitient amplius, neque
 οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδ' οὐ μὴ 16
 cadet ſuper illos ſol, neque 9 annis aſtus:
 πῆσῃ ἔπ' αὐτοῖς ὁ ἥλιος, οὐδ' ἐπὶ καὶ μα.
 Quoniam Aquas qui per os throni, * paſcet illos,
 ὅτι τὸ ἄρτιον τὸ ἀνάμεσον τῷ θρόνου πιμαίνει αὐτοῖς, 17
 & deducet eos ad vitæ fontes aquarum: & abſterget
 ἡ ὀδύνησιν αὐτοῖς ὅτι ζωῆς πηγῶν ὕδατων ἡ ἐξάλειψις ὁ
 Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.
 θεὸς πάνθ' ἀκρῶν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

p vltus
 ¶ est in medio
 * reges

CAP. VIII. ἡ.

Et cum aperuiſſet ſigillum ſeptimum, factum eſt
 Καὶ ὅτε ῥῶσθε τὴν σφραγίδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο 1
 filium in celo quaſi media hora. Et vidi
 στήν ἐν τῷ ουρανῷ ὡς ἡμῶσιν. ἡ εἶδον τοὺς 2
 ſeptem angelos qui in conſpectu Dei ¶ ſteuerunt & data ſunt
 ἐπὶ αὐτοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις, οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστήμασ' ἡ ἐδέξαντο
 illis ſeptem tubas. Et alius angelus
 αὐτοῖς ἐπὶ αὐτὰς πηγάς. ἡ ἄλλος ἀγγέλος 3
 venit, & ſterit p ad altare, habens thuribulum au.
 ἦλθε, ἡ ἐβάλεν ὅτι τῷ θυσιαστηρίου ἔχων λιβανωτῶν χρυ-
 reum, & data ſunt illi incenſa multa, ut daret
 σου, ἡ ἐδέξατο αὐτῷ θυσιάζματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς
 orationibus ſanctorum omnium ſuper altare altareum
 προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ὅτι τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦ
 quod * ante thronum ¶. Et aſcendit ſonus
 τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. ἡ αἶεθ' ὁ κραπὶς τῶν 4
 incenſorum p orationibus ſanctorum de manu
 θυσιάζματων ταῖς προφηταῖς τῶν ἁγίων, ἐκ χειρὸς τοῦ
 angeli, coram Deo. Et accepit angelus
 ἀγγέλου, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἡ εἰληθῶν ὁ ἀγγέλος 5
 thuribulum, & impleuit illud ac igne al-
 tars, & miſit in terram, & facta ſunt voces, & tonitrua, &
 φηρίου, ἡ ἐβάλεν εἰς τὴ γῆν ἡ ἐγένοντο φωναί, ἡ βρονταί, ἡ
 fulgura, & terræmotus. Et ſeptem angeli habentes
 ἀστράται, ἡ σεις μὸς. ἡ οἱ ἐπὶ ἀγγέλοι οἱ ἔχοντες 6
 ſeptem tubas, præparauerunt ſeipſos ut ¶ clangerent.
 τὰς ἐπὶ αὐτὰς πηγάς, ἡ τοίμασαν ἑαυτοῦ ἵνα ῥαλιπῶσι.
 Et primus p clauit, & facta eſt grando: & ignis,
 καὶ ὁ πρῶτος ἐράλιπσε, ἡ ἐγένετο χάλαζα, ἡ πῦρ 7
 mixta in ſanguine, & miſta ſunt in terram. & tertia pars
 μαιμῶν ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν. καὶ τὸ τρίτον

¶ ſtances
 p ante
 ¶ e
 * est [Dei.
 p de
 * magnus
 * qui habebant
 ¶ tuba canent.
 p angelus tuba
 cecinit:
 millum est

et ex combusta est. & omne fixum viride combustum est.

* & tertia pars arborum concumata est.

της γης κατεβη, & τις χροτος χλωρος & κατεβη.

κατακατω
tuba cecinit.
igne ardens.

8

Και ο δευτερος αγγελος εσαλπισε, και ως ορομεγα

ρ incensus missus est in mare: & facta est tertia pars

καρμουρον εβληθη εις την θαλασσαν * και εχρητο το τρειτον

maris. sanguis. Et mortua est tertia pars

9

της θαλασσης αιμα, & απεθανε το τρειτον τρι

* creaturæ eorum que habebant

κτισιματων εν τη θαλασση, τα εχοντα ψυχας, & το τρειτον

navium perierunt. Et tertius angelus interit.

10

τρι πλοιαν & διεσπαρυσαν. & ο τρειτος αγγελος διαφειρω

p clavis, & cecidit de celo stella magna incensa p tuba cecinit;

εσαλπισε, & επεσεν εν το ουρανου ασηρ μεγας καρμουρος

tanquam lampas, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in

ως λαμπρας, & επεσεν επι το τρειτον τρι ποταμων, & επι

fontes aquarum. Et nomen stelle

11

της πηγης τρι υδατων. & το ονομα το ασερ

dicitur Abisynthium & facta est tertia pars aquarum in

λεγει ο αψινθ & ημνηστο το τρειτον τρι υδατων εις

Abisynthium, & multi hominum mortui sunt de aquis,

αψινθον, & πολλοι τρι ανθρωπων απεθανον εν τρι υδατων,

quia amara facte sunt. Et quartus angelus

12

οτι οπικρανθησαν. & ο τεταρτος αγγελος πικραίνουμαι

clavis, & percussa est tertia pars solis, & tertia pars

εσαλπισε, και επληρη το τρειτον το ηλιου, & το τρειτον της

lunæ, & tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum,

σελιων, & το τρειτον τρι ασερων, ινα σκοπιδη το τρειτον αυτ,

& dicit non luceret. etiam partem ipsam, et vox similiter.

& η ημερα μη φανη το τρειτον αυτης, & η νυξ ομοιος.

Et vidi, & audiui vocem aquilam volantem in medio caeli,

13

και ειδον, & ηκουσα ενος αετις πετωμου εν μεσουρανη

li, dicentem voce magna sen, vx, vx, vx hab-

ματα, λεγοντος εωνη μεγαλη τρεις, ουαι, ουαι, ουαι τοις κα-

bitantibus in terra, de ceteris vocibus

τοικοδοσιν οτι της γης, εν τρι λοιπων φωνων της (απηγγε-

trium angelorum p futurorum clange.

τρι τελων αγγελων τρι μελλοντων σαλπτιζειν.

p dici
pars tertia, &
noctis
vocem unius
aquile volantis
per medium
dicentis

p qui erant tuba
canituri.

CAP. IX. θ'.

Et quintus angelus clavis: & vidi stellam de tuba cecinit

Και ο πέμπτος αγγελος εσαλπισε, και ειδον αστερα εν

caelo delapsam in terram, & data est ei cecidit

στο ουρανου πεπληκατα εις την γην, και εβδη αυτω η

clavis putei abyſſi. Et aperuit puteum
κλεις τῶ φρέατος τῆς ἀβύσσου. καὶ ἠνοίξε τὸ φρέαρ 3

putei abyſſi, & aſcendit fumus ſicut fumo ſicut fumo
τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ὡς καπνὸς

magar: fornacis Pordenius, & obſcuratus eſt ſol & aer de
καμίνου καμορμῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ ὡς

putei fumo. Et de fumo exte-
τῶ καπνοῦ τῶ φριατο. καὶ ὡς τῶ καπνοῦ ἐξῆλ- 3

tunt locuſtx in terram, & data eſt illis poteſtas, ſicut
δὸν ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ὄχλοια, ὡς

habent poteſtatem ſcorpiones terri.
ἐχρῖσιν ὄχλοιαν οἱ ſκορπίοι τῆς γῆς.

præceptum Et dictum eſt illis, ne laederent ficum
καὶ ἐρρίθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς 4

tanitum terre, neque omne viride, neque omnem arborem, niſi
γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρὸν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοῦ

in frontibus ſuis. Et datum eſt illis
αἰθρῶν μόνους οἵπνες οὐκ ἐχρῖσιν τὴν ſπραγγίδα τῶ θεοῦ

ne occiderent eos, ſed ut cruciarent menſibus quinque
ὅτι τῶ μωπῶτων αἰθρῶν. καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα 5

& cruciatus eorum, ut cruciatus ſcorpii, cum
μὴ δακτυνωσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα βασιανίσωσι μῆνας πέντε

percutit hominem. Et in diebus illis
καὶ ὁ βασιανισμὸς αὐτῶν ὡς βασιανισμὸς ſκορπίου, ὅταν

quærent homines mortem, & non invenient eam: &
πᾶρξῃ αἰθρῶτων. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις 6

deſiderabunt mori, & fugiet ab eis mors,
ζητοῦσιν οἱ αἰθρῶτοι τὸν θάνατον, καὶ μὴ ἀρῖσισιν αὐτῶν καὶ

deſiderabunt mori, & fugiet ab eis mors,
ὅπιθουμίσωσιν θαναεῖν, καὶ φεύξῃ ἀπ' αὐτῶν ὁ θάνατος.

Et ſimilitudines locustarum, ſimiles equis parata
καὶ τὰ οὐκωῖάματα τῶ ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένα 7

in proximi & ſuper capita earum tanquam coronæ aureæ.
εἰς πτελεων καὶ ὅπι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς σέφανοι χρυσοῖ,

& facies earum velut facies hominum:
καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων

Et habebant capillos ſicut capillos mulierum: & dentes
καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν καὶ οἱ ὀδόντες 8

earum ſicut leonum rant: Et habebant iheraces ſicut
αὐτῶν ὡς λέόντων ἦσαν καὶ εἶχον θύρακας ὡς 9

iheraces ferreos: & vox alarum earum ſicut vox
θύρακας σιδηροῦ καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερυγῶν αὐτῶν ὡς φωνὴ

currum equorum multorum currentium in bellum:
ἀρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεων

Et habebant caudas ſimiles ſcorpis, & aculeas, & in
καὶ ἐχρῖσιν οὐράς ὅμοιας ſκορπίοις, καὶ κέντρα. καὶ ἐν 10
ταῖς

* præceptum

tanitum

* paratis
ἡτοιμασμένα

* similes auro:

* iheraces

* ferreos

* scorpionum: &
aculeas erant

caudis p̄s̄it̄ possidens habens ad laudandum ho
ταῖς οὐραῖς αὐτῆ ἐξοίσαν ἐχούσι τὰ ἀδικήσασιν καὶ αὐ
minis menibus quinque. Habentes regem super se
Et habebant

11 ἄγγελος μύνας πέντε
angelum abyssi, *nomen ei Hebraicè, Abaddon, *cui
τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτοῦ ἑβραϊστὶ, ἀβὰδ δὲν,
|| in autem Grata nomen habet, Apollyon. P
ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει, ὁ ἀπολλύων.

12 ἢ ἅλι ἢ μια ἀπὸ λέν, ἰδοὺ ἔρχεσθαι ἐπὶ δύο καὶ μὴ ταῦτα.
Et sextus angelus *claxavit, & audivi vocem unam ex
*tuba cecinitur

13 καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐπέλασεν, καὶ ἤκουσεν φωνὴν μίαν ἐκ τῶν
quatuor cornibus aliaris aurei quod locutus est ante oculos
Dei.
τῶν τεσσάρων κέρατων τοῦ βυσσαπρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
Dicentem sexto angelo, P habens P qui habebat

14 τοῦ θεοῦ, λέγουσαν τὴν ἑκτὴν ἀγγέλω, ὁ ἔχων τὴν
tubam, solve quatuor angelos *alligatos qui alligati sunt

15 ἐν τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ εὐφρατῇ.
in flumine magno Euphrate.
ὅτι τὰ πνεύματα τῶν τεσσάρων ἄγγελοι οἱ ἠτάμασ μῆνας εἰς
Et soluti sunt quatuor angeli *parati in *qui erant

16 ἡμέρας, καὶ ἐλάθησαν οἱ τεσσαρες ἄγγελοι οἱ ἠτάμασ μῆνας εἰς
horam, & mensem, & annum, ut occiderent certā partē || & diem,
τῶν ὄραν, καὶ μύνας, καὶ ἐνιαυτῶν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον
hominum. Et numerus peccatorum P equis exer-
16 τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωμάτων P cles vicies mil-
equi, n. triades myriadam, autem numerum eorum, & lites dena millia,
τῶν ἵππων, μυριάδες μυριάδων, ἤκουσεν τὸ ἀεθλῶν αὐτῶν.
Et ita vidi equos in vili-nc, & *sedem qui sedebant

17 καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὄρασει, καὶ τοὺς κεφαλῆ-
tes super eos *habentes loricas igneas, & hyacinthinas, & *habebant
νοὺς ἐπὶ αὐτῆ ἐχούτας θώρακα πυρινῆς καὶ ὑακινθίνας καὶ
fulphureas, & capita equorum tanquam capita leonum: & *erant
θεοδεις καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λέοντων καὶ
de fortibus eorum procedit igni, & fumus, & sulphur. P ore
ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἐκπορεύεσθαι πῦρ, καὶ καπνός, καὶ θεῖον.
A tribus pla- is his occisast certia pars Et ab

18 ἀπὸ τῶν τειῶν τῶν ἀπικτανησάντων τὸ τρίτον
hominum, de igue, & fumo, & *de
τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πνεύς, καὶ τοῦ καπνοῦ, καὶ τοῦ
sulphure l procedente ex oribus ipsorum. || quis procedebant ex ore
θεῖου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν.
Nam vocetas P equorum in ore eorum est, & P enia

19 ἢ γὰρ ἐξοίσαν τῶν ἵππων ἐν τῷ σώματι αὐτῶν ὅτι, καὶ
in caudis eorum. nam caudæ eorum similes serpibus,
ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν,

labentes capita, & in his nocent.

* homines

ἐχρυσαι κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι.

* arque

Et ceteri hominum qui non occisus sunt in plagis his, non penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, plurius tautais, ου μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ut non adorerent armonia, & simulachra aurea, & argentea, & aerea, & lapidea, & lignea, quae & τα ἀργυρὰ, καὶ τὰ χαλκῆ, καὶ τὰ λιθίνα, καὶ τὰ ξυλίνα, ἀ neque videre possunt, neque a-dire, neque ambulare.

οὔτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκουειν, οὔτε περιπατεῖν.

Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis, neque a beneficiis suis, neque a fornicatione sua, neque a

φαρμακείων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ

furtis suis.

CAP. X. I.

¶ vidi

Et vidi angelum fortem descendentem de caelo,

¶ erat

Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀμικτὸν nube: & iris in capite eius, & σελβελελημδρόν νεφέλλῳ, καὶ ἰρις ὀπί τῆ κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ facies eius sicut sol, & pedes eius tanquam columnae ignis. πρῶτωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στήλοι πυρός.

ἀπόγῳ

Et habebat in manu sua libellum apertum: καὶ εἶχε ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλίον ἄνευρῳ μῆρον, & posuit pedem suum dextrum super mare,

* autem

καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸ δεξιὸν ὀπί τῆς θαλάσσης, et finistram super terram. Et clamavit voce τὸν δεξιὸν ὀπί τῆς γῆς. καὶ ἐφράζε φωνῆ;

* cum

magna, quemadmodum leo rugit, & cum clamasset locuta sunt septem tonitrua, & cum clamasset voces. μεγάλῃ ὡς ἰεὸν λέων μυχαται. καὶ ὅτε ἐφράζον, ἐλά- λησαν αἱ ἐπτά βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.

¶ voces suas, ego scripturus eram:

Et cum locuta fuissent septem tonitrua, futurus erat scribere &

¶ mihi

καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἐπτά βρονταὶ, ἔαλλον γραφῆν καὶ ἀκούσαι φωνῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν, σφραγισον ἃ ἐλά- τα sunt septem tonitrua, & post haec scribis. τα sunt septem tonitrua, & post haec scribis.

* nolii ea scribere.

λησαν αἱ ἐπτά βρονταὶ, καὶ τῷ ταῦτα γραφῆς.

μη ταῦτα

Et angelus, quem vidi stantem super mare & super

γραψῆς.

καὶ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ὀπί τῆ θαλάσσης ἔδῳ τῆ γῆς;

terram, levavit manum suam dexteram ad celum.
ἔγειρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν
Et levavit in vivente in secula seculorum * per trichitum

6 καὶ ἔκραυξεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὴν αἰῶνας ἡμῶν αἰῶνων
qui creavit celum & ea quae in eo, & terram &
ὅς ἐκτίσθη τὸν οὐρανόν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ
ea quae in ea, & mare & ea quae in eo: quia tem- p sunt
τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ * ὅτι ἡσ-
pus non amplius erit. Sed in diabus vocis

7 ἦχος οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ ὡς ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς
septimi angeli, cum consummatus eris clangere, consummabitur
τοῦ ἔβδομου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ ἀλπίσειν, τελεσθῆ τὸ
mysterium Dei, quod euangelizavit * ieruos suos
μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὃ ἐνηγγελίσθη τοῦ δουλοῦ αὐτοῦ τοῦ
Prophetis. Et vox quae audiuit de celo, p vocem

8 προσφώνηται. καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
iterum p locuta est mihi, & dicens, vade, accipe li- p loquentē meā
πάλιν λαβούσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λείψουσα, ὑπάγε, λάβε τὸ βιβλί- & dicentem,
brum aperit in manu angeli stantis * de
θάλασσαν τὸ αἰετογλυφόν ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τὸ ἐστὶν
super mare, & super terram. Et abij

9 ὅτι τῆς θαλάσσης, καὶ ὅτι τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον
ad angelum, dicens ei, Da mihi librum. & lvi dāte
ὡς τὸν ἀγγέλου, λέγων αὐτῷ, ἦχος μοι τὸ βιβλίον. καὶ
dixit mihi, Accipe p, & devora illum, & faciet amaricari tuum p librum
λέγει μοι, λάβε, καὶ κατέφαγε αὐτό. καὶ πικρᾶν ἔσθη τὴν
ventrem, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel.
κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ σωματί σου ἔσθη γλυκὺ ὡς μέλι.

10 καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου
& devoravi illum: & erat in ore meo tanquam mel dulce.
καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἡ γῆ ἐν τῷ σωματί μου ὡς μέλι γλυκὺ,
& cum devorarem eum, amaricatus est venter meus.
καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ὅτι πικρᾶν ἦν κοιλία μου.

11 καὶ λέγει μοι, δεῖ σε πάλιν προσφωηθῆσαι ὅτι λαοῖς,
Et dixit mihi, Oportet te iterum prophetizare in populis, &
in gentibus, & linguis, & regibus multis.
ὅτι ἔσθῃσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλευσὶ πολλοῖς.

CAP. XI. 16.

Et datus est mihi calamus similis virga, & stetit super templum Dei, &
καὶ ἔδωκε μοι κάλαμος ὁμοίος ῥάβδῳ, καὶ εἰστήκει ὁ
angelus dicens, Surge, & metire templum Dei, &
ἄλγος, λέγων, ἵτις γειρας, καὶ μέτρησον τὸν ναόν τοῦ θεοῦ, & ἐξείρα
DDD d

altate, & adorantes in eo: τὸ θιασάθειον, καὶ τοῖς προσκυμαίνουσιν ἐν αὐτῷ.

* autem fest

Et atrium quod est foris templum, eicce foras: & ne illud meritaris, quoniam datum est Genibus: & civitatem non calcabunt pedibus quadraginta duobus.

ἀγίαν παθήσοσι μύνας τεσσαράκοντα δύο. Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus χί δώδεκα τοῖς δύο μάρτυσί μου χί πενήτησιν ἡμέρας; mille ducentis sexaginta, amidi facis.

ἡλίαις ὀχλοσίας ἐξήκοντα, πειθεβλημένοι ζάνκοις. Hi sunt dux oliuae, & duo candelabra in conspectu οὗτοι εἰσιν αἱ δύο εἰλαίαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον αἰ Domini terrae stantes. Et si quis eos voluerit τῷ κυρίου τῆς γῆς ἐξώσσει. καὶ εἰ τις αὐτοὺς θέλησ

* exiet de curabit

noctes, ignis peregredietur de ore eorum, & devorabit inimicos eorum. & si quis voluerit laedere, sic oportet cum occidi. Hi habent potestatem dei αὐτὸν σκοπεῖν δύνανται. οὗτοι ἐρχοσιν ἐξουσίαν 6

* claudendi

claudere caelum, ne pluvia pluat diebus pro- κλείσει τὸν οὐρανὸν, ἵνα μὴ νετὸς βρέχη τὰς ἡμέρας τῆς πε- pnetiae illorum: & potestatem habent super aquas conuertere φητείας αὐτῶν. καὶ ἐξουσίαν ἐχουσιν ὅπῃ τῆς ὑδάτων σφέουεν eas in sanguinem, & percucere terram in omni plaga. αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατόξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, quotiescumque voluerint. Et cum finierint testimo- οσάμικ εἰαὶ θελήσωσι. καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μάρτυ- 7

* que ascendit aduersus eos

nium suum, bestia descendens de abyſſo, faciet cum eis bellum, & vincet illos, & occidet eos. αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικήσει αὐτοὺς, καὶ σκοπεῖν αὐτοὺς

* corpora stabebunt pluribus

Et cadavera eorum in platea civitatis magnae, quae vocatur spiritualiter Sodoma & Aegyptus, videbunt ubi & Dominus eorum crucifixus est. Et videntur de ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐς αὐρώδη καὶ βλέποσιν ἐν 9

* corpora

populis, & tribubus, & linguis, & Genibus. cadavera τῆς λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν, τὰ πτώματα eorum Idies tres dimidium: & cadavera eorum non fi- αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἡμισυ καὶ τὰ πτώματι αὐτῶν οὐκ ὀφεί- neat poni in monumentum.

super & corpora

ἔπι τεθλίωται εἰς μνήμα.

* monumentis.

ὄργισμα ^{irata sunt, & aduenit ira tua, & tempus mortuorum, iudicari, & reddere mercedem scilicet tuis prophetis,}
 ἡ δὲ πύλις, ^{& sanctis, & timentibus nomen tuum, & paruis}
 ἡ ἐκτετακταῖς ^{extermianandi eos qui corruperunt} ^{& magnis, & perditis castissimeque terram.}
 ἡ πύλις ^{est terminandi eos qui corruperunt} ^{Et apertu est templum Dei in celo, & visa est arca testamenti p Domini in templo eius, & facta sunt}
 ἡ πύλις ^{est terminandi eos qui corruperunt} ^{fulgura, & voces, & tonitrus, & grando magna.}
 ἡ πύλις ^{est terminandi eos qui corruperunt} ^{Et aperit templum Dei in celo, & visa est arca testamenti p Domini in templo eius, & facta sunt fulgura, & voces, & tonitrus, & grando magna.}
 ἡ πύλις ^{est terminandi eos qui corruperunt} ^{Et aperit templum Dei in celo, & visa est arca testamenti p Domini in templo eius, & facta sunt fulgura, & voces, & tonitrus, & grando magna.}

CAP. XII, 16.

ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{amictu sole, & luna sub pedibus eius:}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Et in uero habens clamabat dolentibus partu deiis, & cru-}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Et uilum. Aliud signum in celo,}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{& ecce draco magnus rufus, habens capita septem, & cornua}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{decem: & in capitibus eius septem diademata.}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Et cauda eius trahebat tertio parte stellarum caeli, & misit}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{cas in terram: & draco stetit ante mulierem}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Et peperit filium masculi, qui futurus erat pascere omnes}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Gentes in uirga ferrea: & rapuit filium eius ad}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Deum, & ad thronum eius. Et mulier fugit in}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{solitudinem, ubi habet ibi locum paratum a Deo,}
 ἡ apparuit ^{Et signum magnum visum est in celo: Mulier circum-} ^{Et mulier fugit in solitudinem, ubi habet ibi locum paratum a Deo,}

ve ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.

ἵνα ὁκεῖ ἐμψέρωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ὄσκηοντά.

Et factum est praelium in caelo: Michael & an- * magnum

7 καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπὶ τῷ δράκοντι, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπὶ τῷ δράκοντι, καὶ ὁ δράκων ἐπὶ τοῖς ἄγγελοις αὐτοῦ. Et non prevaluit, & valuerunt, & pvaliatur

8 ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἴχυσεν, & corum

οὐδὲ τόπος ἐβρέθη αὐτῷ ἐν τῷ οὐρανῷ.

Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, * qui vocatur

9 καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος ὁ σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκὸν μόνου αὐτοῦ. Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potentia Christi eius: quia projectus est accusator fratrum nostrorum, accusans qui seducit vniuersum orbem: Et audiuit vocem magnam in caelo. E. audiuit vocem magnam in caelo. p missi

10 ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαν, ἄφθι ἐγένετο ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δυναμὶς, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ὄξουσία τοῦ χειροῦ αὐτοῦ. Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potentia Christi eius: quia projectus est accusator fratrum nostrorum, accusans qui seducit vniuersum orbem: Et audiuit vocem magnam in caelo. E. audiuit vocem magnam in caelo. p missi

οὐκ ἴχυσεν ὁ δράκων, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ οὐκ ἴχυσαν. Et non prevaluit, & valuerunt, & pvaliatur

11 καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῆς, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἄχρι θανάτου. Et ipse vicerunt eum propter sanguinem Agni, & propter verbum testimonij sui: & non dilexerunt animam suam vsque ad mortem. | Propter hoc iuxta * animas suas | | Propterea

12 ψυχὴν αὐτῆς ἄχρι θανάτου. διὰ τὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκλινοῦντες. οὐμὴ τῆ γῆς, καὶ τῆ θαλάσσης, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ὅχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. & in eis p habitantes. Vz terra, & in mari: quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quodd modicum tempus habet. p qui habitatis

13 καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα, ἣτις τέτευκε τὸν ἀρρῆγα. καὶ ἐδόθησαν τῆ τίκτω

14 γυναῖκι δύο πτέρυγες ὡς ἀετῶν, ἵνα πέτη) εἰς τὴν ἐρημίαν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως πρέφῃ) ὁκεῖ καιρὸν, & desertum in locum suum, vbi aliter sibi tempus, pper

& tempora, & dimidium temporis à facie serpentis.
κ̅υ̅ κ̅α̅ρ̅ο̅ι̅ς̅, κ̅α̅ι̅ ἡ̅μ̅α̅τ̅υ̅ κ̅α̅ρ̅σ̅υ̅, ἀπ̅ὸ̅ ὠ̅σ̅π̅ῶ̅ν̅ τοῦ̅ τ̅ῶ̅ ὄ̅φ̅ε̅ω̅ς̅.

Et emisit serpent ex ore suo post mulierem,
κ̅α̅ι̅ ἔ̅β̅α̅λ̅εν̅ ὁ̅ ὄ̅φ̅ι̅ς̅ ἐκ̅ τ̅ῆ̅ς̅ σ̅ῶ̅μα̅το̅ς̅ αὐ̅τ̅ῆ̅ς̅ ὁ̅ π̅ῶ̅τ̅ο̅ν̅ τ̅ῆ̅ς̅ γ̅υ̅ν̅α̅ικ̅ῆ̅ς̅, ὡ̅ς̅
aquam tanquam flumen, ut eam effluminet sicut faceret.

¶ i trahi

ὡ̅δ̅ω̅ρ̅ ὡ̅ς̅ πο̅τα̅μ̅όν̅, ἵ̅να̅ αὐ̅τ̅ῆ̅ς̅ πο̅τα̅μο̅φο̅ρ̅η̅τον̅ ποι̅ῆ̅σ̅η̅.

Et adiuvit terra mulierem, & aperuit terra os
κ̅υ̅ ἐ̅β̅ῶ̅η̅θ̅η̅σ̅εν̅ ἡ̅ γ̅ῆ̅ τ̅ῆ̅ς̅ γ̅υ̅ν̅α̅ικ̅ῆ̅ς̅, κ̅υ̅ ἰ̅ω̅ῶ̅ξ̅εν̅ ἡ̅ γ̅ῆ̅ τὸ̅ σ̅ῶ̅μα̅ 16

καταπίνω

suum, & absorbit flumen quod misit draco de
ὠ̅σ̅π̅ῶ̅ν̅, κ̅υ̅ † κ̅α̅τ̅ῆ̅πε̅τε̅ν̅ πο̅τα̅μ̅όν̅ ὃ̅ν̅ ἔ̅β̅α̅λ̅εν̅ ὁ̅ δ̅ρά̅κ̅ων̅ ἐκ̅ τ̅ῶ̅
ore suo. Et iratus est draco in

* de femine
¶ qui custodiunt
¶ Christi

mulierem, & abiit facere praelium cum reliquis
γ̅υ̅ν̅α̅ικ̅ῆ̅ς̅, κ̅α̅ι̅ ἀ̅π̅ῆ̅λ̅θε̅ π̅υ̅ῖ̅σ̅αι̅ πό̅λε̅μον̅ με̅τ̅ὰ̅ τ̅ῆ̅ς̅ λοι̅π̅ῶ̅ν̅

τ̅ῶ̅ σ̅ῶ̅μα̅το̅ς̅ αὐ̅τ̅ῆ̅ς̅, τ̅ῆ̅ς̅ π̅ε̅ρ̅ε̅ω̅ν̅ τ̅ῶ̅ς̅ ἐ̅ν̅το̅λ̅ῆ̅ς̅ τοῦ̅
Dei, & habentibus testimonium ¶ Iesu.

θε̅οῦ̅, κ̅α̅ι̅ ἰ̅χ̅όν̅των̅ τ̅ῶ̅ν̅ μ̅ῦ̅ρ̅υ̅ν̅ τ̅ῶ̅ν̅ τοῦ̅ ἰ̅η̅σοῦ̅.

Et stetit supra arenam maris.

κ̅α̅ι̅ ἔ̅β̅α̅θ̅ῆ̅ν̅ ὅ̅τι̅ τ̅ῶ̅ν̅ ἄ̅μ̅μ̅ον̅ τ̅ῆ̅ς̅ θα̅λά̅σ̅σ̅η̅ς̅. 18

CAP. XIII. 17.

Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem cor-

Κ̅α̅ι̅ ἑ̅ῶ̅ν̅ ἐκ̅ τ̅ῆ̅ς̅ θα̅λά̅σ̅σ̅η̅ς̅ θ̅η̅ρι̅ον̅ ἀ̅β̅α̅θ̅ῆ̅ν̅, ἔ̅χ̅ον̅ κ̅ῶ̅- 1
nua decem, & capita septem, & super cornua eius decem
ε̅π̅τ̅α̅ δ̅έ̅κα, κ̅υ̅ κ̅ε̅φα̅λ̅ᾶ̅ς̅ ἑ̅π̅τ̅ᾶ̅ς̅, κ̅υ̅ ὅ̅τι̅ τ̅ῆ̅ς̅ κ̅ε̅ρ̅ᾶ̅των̅ αὐ̅τ̅ῶ̅ δ̅έ̅κα
diademata, & super capita eius nomina blasphemiarum.

δι̅α̅δ̅ῆ̅μα̅τα, κ̅υ̅ ὅ̅τι̅ τ̅ῶ̅ν̅ κ̅ε̅ρ̅ᾶ̅τ̅ῶ̅ν̅ αὐ̅τ̅ῶ̅ ὀ̅νο̅μα̅τα̅ β̅λ̅α̅σ̅φ̅η̅μ̅ᾶ̅τ̅ῶ̅ν̅.

Et bestia quam vidi, erat similis pardis, & pedes
κ̅α̅ι̅ τὸ̅ θ̅η̅ρι̅ον̅ ὃ̅ ε̅ῶ̅ν̅, ἴ̅ω̅ ὁ̅μο̅ιον̅ πα̅ρ̅δ̅α̅λ̅ε̅ι, κ̅υ̅ οἱ̅ πό̅δες̅ 2
eius sicut ursi, & os eius sicut os leonis, &

* vidi

αὐ̅τ̅ῶ̅ ὡ̅ς̅ ἄ̅ρ̅κ̅του, κ̅α̅ι̅ τὸ̅ σ̅ῶ̅μα̅ αὐ̅τ̅ῶ̅ ὡ̅ς̅ σ̅ῆ̅μα̅ λέ̅ον̅τος̅. κ̅α̅ι̅
dedit illi draco virtutem suam, & thronum
ἔ̅δ̅ω̅κε̅ν̅ αὐ̅τ̅ῶ̅ ὁ̅ δ̅ρά̅κ̅ων̅ τ̅ῶ̅ν̅ δ̅υ̅ῶ̅ ἄ̅μ̅ι̅ν̅ αὐ̅τ̅ῶ̅, κ̅α̅ι̅ τὸν̅ θ̅ρό̅νον̅

occidit

suam, & potestatem magnam. Et unum de capitibus
αὐ̅τ̅ῶ̅, κ̅υ̅ ἔ̅ξ̅ου̅σ̅ί̅αν̅ με̅γά̅λη̅ν̅. κ̅υ̅ μ̅ί̅αν̅ ἐκ̅ τ̅ῶ̅ν̅ κ̅ε̅φα̅λ̅ῶ̅ν̅ 3
suis quasi ¶ casum in mortem: & plaga mortis

αὐ̅τ̅ῶ̅ ὡ̅ς̅ ἑ̅ρ̅α̅γ̅μ̅ῶ̅ν̅ εἰ̅ς̅ θ̅ά̅τ̅α̅τον̅ κ̅α̅ι̅ ἡ̅ π̅λ̅η̅ρ̅η̅ τοῦ̅ θ̅ά̅να̅το̅ς̅
eius curata est: & admirata est vniuersa terra post

ἀδωμ

αὐ̅τ̅ῶ̅ ἑ̅θ̅ε̅ρ̅ε̅π̅ῶ̅θ̅η̅ κ̅α̅ι̅ ἑ̅θ̅α̅ύ̅μα̅σ̅εν̅ ὅ̅λη̅ ἡ̅ γ̅ῆ̅ ὁ̅πί̅σω̅ τοῦ̅
bestiam: & adorauerunt draconem, qui dedit
θ̅η̅ρι̅ον̅ κ̅υ̅ ὠ̅σε̅σ̅κυ̅κ̅ῆ̅σ̅αι̅ τ̅ῶ̅ν̅ δ̅ρά̅κ̅ων̅, τ̅ῶ̅ν̅ † θ̅ε̅δ̅α̅κ̅ῶ̅ν̅ τ̅ῶ̅ν̅
potestatem bestie. Et adorauerunt bestiam,

ἑ̅ξ̅ου̅σ̅ί̅αν̅ τ̅ῶ̅ν̅ θ̅η̅ρι̅ῶ̅ν̅. κ̅υ̅ ὠ̅σε̅σ̅κυ̅κ̅ῆ̅σ̅αι̅ τ̅ῶ̅ν̅ θ̅η̅ρι̅ῶ̅ν̅, 4
ἀ̅δ̅ω̅μ̅-

- dicentes, Quis similis dixit & quis potestis pugnare potest
 λέγοντες, τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; ἢ τίς δυνατὸς πολεμῆσαι
 cum ea? & datum est ei os loquens magna, &
 μετ' αὐτῆ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ ὄνομα λαλοῦν μεγάλη, καὶ
 blasphemia. Et datus est ei potestas bellum blasphemiae.
 5 βλασφημῶν. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἔξουσία πολεμῶν
 Evicere mentes quadraginta duos. Et aperuit
 6 ποιῆσαι μύθους τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἠλώριξε τὸ
 os suum in blasphemia ad Deum, blasphemiae
 ὄνομα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι
 nomina eius, & tabernaculum eius, & in celo // eos qui
 τὸ ὄνομα αὐτῆ, καὶ τὸν σκηνώριον αὐτῆ, καὶ πῶς ἐν τῷ οὐρανῷ
 & habitantes. Et datum est illi facere bellum cum & habitant.
 7 σκηνωμάτων. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετ'
 sanctis, & vincere eos. & data est illi potestas
 ἅν' ἀγίων, καὶ νικῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἔξουσία
 in omnem tribum, & linguam, & gentem. & populum
 ὅπῃ πᾶσιν φυλῶν, καὶ γλώσσων, καὶ ἔθνεσιν.
 Et adorabunt eum omnes habitantes super
 8 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς
 terra, quorum non scriptum est nomen in libro vitae // sunt scripta no-
 γῆς, ἃν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς
 Agni mabitati a fundatione mundi. // qui oclus est
 τοῦ ἀγίου τοῦ ἐσθραχμήμου, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
 Si quis habet aurem, audiat.
 9 εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω.
 // qui in
 10 εἰ τις ἔχει ἀιχμαλωσίαν, καὶ ἀγὼν εἰ τις ἐν μαχαίρᾳ
 occiderit, oportet eum in gladio occidi. hic est // qui in
 ὑπομονῆ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ὑποκταθῆναι. ἀδὲ ὄσθιν
 patientia, & fides sanctorum. // qui
 ἡ ὑπομονή, καὶ ἡ πίστις ἅν' ἀγίων.
 Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat
 11 καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε
 cornu duo, similia agni, & loquebatur sicut draco. agni,
 κέρατα δύο ὅμοια ἀγνῶν, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων
 Et potestatem prioris bestie omnem // facit in con- // faciebat
 12 καὶ τῷ ἔξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσιν ποιεῖ ἐνώ-
 spectu eius, & fecit terram & in ea habitantes, ut // adorare
 πᾶσιν αὐτῆ, καὶ ποιῆσιν τῷ γῆν καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα
 adorent bestiam primam, cuius cutaja est // plaga
 προσκυνήσουσιν τῷ θηρίῳ τῷ πρώτῳ, οὗ τὸ ἕδρα πευθῆ ἡ πληγὴ θραπέυω
 mortis eius. Et // facit signa magna, & ignem, // vi etiam faceret
 13 τὰ θαύματα αὐτῆ. καὶ ποιῆσιν σημεῖα μεγάλα, καὶ πῦρ
 os de celo // descenderet in terram, in conspectu hominum. // descenderet
 ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβῆναι ὅπῃ τῇ γῆν, ἐνώπιον τῶ ἀνθρώπων.

Et ſeducit meos habitantes in terra, propter
 και πληρα των εμοις των κατοικουµτας οπι της γης, *14*
 ſigna, qua data ſunt illi facere in conſpectu beſtiz, dicens
 τα σηµεια, α εδωθη αυτοι ποιησαι ενωπιον του θηριου, λεγων
 ¶ vi faciant habitantes in terra, facere imaginem beſtiz, que
 τοις κατοικοουσιν οπι της γης, ποιησαι εικονα του θηριου, ο
 ¶ habet plagam gladii, & vixit.
 ειχε τω πληλυ της μαχαίρας, και εζησε.
 * vi daret Et datum eſt illi ſpiricum dare imagini beſtiz, &
 και εδωθη αυτη πνευμα δωµαι τη εικονι του θηριου, η
 ¶ faciat vi qui- ut loquatur imago beſtiz, & ¶ facit non adorantes
 cunque non ad- ita λαληση εικων του θηριου, και ποιει τοις μη περισκωµωται
 ¶ faciet imaginem beſtiz, ut occidantur. Et ¶ facit omnes
 τη εικονι του θηριου, ινα αποκτανθωσι. η ποιει παστας ις
 ¶ puſillos, ¶ ramos, & magnos, & divites, & pau-
 τοις μικροις, η τοις μεγαλοις, η τοις πλουτοις, & τοις πω-
 * habet chara- peres, & liberos, & ſervos, * ut dent illis
 cterem χαρις, η τοις ελευθεροις, η τοις δουλοις, ινα δωσιν αυτοις
 ¶ ſua characteres in manu ¶ eorum dextera, aut in
 χαρισματα οπι της χειρος αυτη της δεξιας, η οπι της
 ¶ ſuis frontibus ſervorum. Et ne quis poſſit emere aut
 μετωπων αυτων. και ινα μη τις δωνη α γρασαι η
 ¶ nisi qui habeat vendere, ¶ ſi non habent characterem, aut nomen
 πωλησαι, ει μη ο εχαν το χαρασμα, η το ονομα του
 beſtiz, aut numerum nominis eius. θηριου, η τον αριθμον του ονοματου αυτου.
 * qui habet in- Hic ſapientia eſt. ¶ habent mentem, computet numerum
 tellectum, ωδε η σοφια εστιν. ο εχαν νοου, * ψηφισατω τον αριθμον
 ¶ ψηφισατω beſtiz, numerus enim hominis eſt, & numerus eius
 του θηριου * αριθμος γαρ ανθρωπου εστι, και ο αριθμος αυτου
 eſt ſexcenti ſexaginta ſex.
 οστιν εξακοντοι εξηκοντα εξ.

CAP. XIII. 18.

Et vidi, & ecce Agnus ¶ ſans supra montem Sion, &
 * habet Και ειδον, και ιδου αρνιος εσηκος οπι το ορος σιων, η
 cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes
 μετ αυτου εκατον τεσσαρακοντα τεσσαρες χιλιαδες, εχουσαι
 nomen eius & nomen Patris eius ſcriptum in
 το ονομα αυτου η το ονομα του πατρος αυτου γεγραµµηον οπι της
 ¶ frontibus ſuis. Et audivi vocem de celo,
 μετωπων αυτου. και ηκουσα φωνη του ουρανου
 tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem cithari
 ως φωνη υδατων πολλων, και ως φωνη βεντης
 μεγα-

magis: & * non quam audiri, sicut citharodorum citharizantium * raras

μεγαλης, & η φωνη αυ ηκουσα, ως κιθαρωδων κιθαριζωντων
in citharis fuit: Et citharabant canticum novum | quasi

εν ταις κιθαρας αυτην. & αντε & ante quatuor animalia, & p sedentes

ενωπιον τ' θρονου, και ενωπιον των τεσσαρων ζων, και τ' η
scilicet: & nemo poterat discere canticum, nisi

πρεσβυτερων και ουδεις εδωκατο μαθεην τω ωδλω, ε μη
illa centum quadraginta quatuor millia, * empri qui sunt

οι εκατον τεσσαρακοντα τεσσαρες χιλιαδες, οι ηγορασθησοι
de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt co-

δοτο τ' γης. ουτοι εισιν οι μετα Ιωαννην ουκ εμο-
inquinati: virgines enim sunt. hi * sunt sequentes * sequuntur

λωνθησαν παρθενοι γαρ εισιν ουτοι εισιν οι ακολουθουτες
agnum quocumque euntem ierit. hi & Iesu empri

τω αγνω οπου γαρ αν πασθη ουτοι ακολουθου ηγορα- αγοραζει
sunt ex hominibus primitiv Deo & Agno.

δησαν ωπε τ' ανθρωπων απωχη τω θεω & τω αγνω,
Et in ore eorum non est inuicem inuicium: sine ma-

και εν τω σωματι αυτων ουχ ουρεθη Ιερω & αμο-
cula enim sunt |. Et vidi alterum angelum volentem | ante thronum

μοι γαρ εισο και ειδον αλλον αγγελον πετωμενον
p in medio caeli, habentem euangelium aeternum, euangelizare p per medium

εν μεσουρανηματι, λεγοντα θαγγελιον αιωνιον, διαγγελισουθη
sedentibus super terram, & super omnem gentem, & tribum, | ut euangelizaret

τωσδε και τη μηρσι οπι τ' γης, & οπι πασ εθνων, και φυλων,
& linguam, & populum, dicas in voce magna, Timeate

και Ιλωσων, & λαον. λεγων εν φωνη μεγαλη, * φοβηθητε φοβεσθηται
* Deum, & ate illi gloriam, quia venit hora iudicij * Dominum,

θεον, και δετε αυτω δωση, οπι ηλθεν η ωρα τ' κριστου | honoratus

ειπς και προσκυνησατε τω ποιησαντι τον ουρανον, και τω
eius: & adoreate eum qui fecit caelum &

τωσδε, και τωσδε θαλασσαν, και πηγαις υδατων.
terram, & mare p, & fontes aquarum. p & omnia que in

τωσδε, και τωσδε θαλασσαν, και πηγαις υδατων.
Et alius angelus secundus secutus est, dicens, Cecidit

και αλλος αγγελος δευτερος ηκολουθησεν αυτοις, λεγων εν
cecidit Babylon illa magna: ex vino irae fornicationis

ειπς βαβυλων η μεγαλη εν τ' οινου τ' θυμω τ' προ-
tionis suae potavit omnes gentes,

ειπς αυτης πεποτικε πασ τα εθνη.
Et alius angelus tertius secutus est illos, dicens in

και αλλος αγγελος τριτος ηκολουθησεν αυτοις, λεγων εν
voce magna, Si quis adorauerit bestiam, & imaginem eius,

φωνη μεγαλη, ει τις προσκυνη τ' θειον, & τωσδε εικονα αυτου,
& acceperit characterem in fronte sua, aut in

ΕΕΕε

manu sua: Et hic bibet de vino ira
χειρα αυτου και αυτος πιει εκ του οινου της θυμου 10

* quod mixtum est calice Dei, * mixto mero in poculo ira
καθευδου, και κεκρασμενου ακρατου εκ του ποτηριου της οργης

κερανυμι ipsius, & cruciabitur in igne & sulphure in conspectu
βασιλιζομαι αυτ, και βασιλιζησεται εν πυρι και θειω ενωπιον του

sanctorum Angelorum, & ante conspectum Agni. Et fumus
αγιων αγγελων, και ενωπιον αργιου, και ακαπιος 11

* tormentosum ascendet, nec
και ενωπιον αυτων εν αιωνας αιωνων αναβαινει, και ουκ

* qui adoraverunt habent requiem die ac nocte * adorantes be-

εχουσιν αναπαυσιν ημερας και νυκτος οι προσκυμωντες το θη-

φιαν, & imaginem eius: & si quis acceperit charactere-

ριαν και του εικονα αυτου, και ει τις λαμβανει το χαραγμα

nomini eius. Hic patientia sanctorum est: hic
του ονοματος αυτου. ωδε εσομοιη του αγιου οσην ωδε 12

castigationes mandata Dei, & fidem Iesu.
οι της ωτης του εντολας του θεου, και πισιν του ιησου.

Et audiri vocem de celo, dicentem mihi, Scribe,
και ηκουσα φωνης εκ του ουρανου, κερυθισης μοι, γραψον, 13

Beati moriui, & in Domino morientes. amodo dicit

μαχεριοι οι νεκροι, οι εν κυριω αποθνησκοντες απαρτη λαγυ-

etiam Spiritus, ut requiescant a laboribus suis: et

και το πνευμα, ινα αναπαυσων εκ της κοπων αυτου τα δε

opera illorum sequuntur & cum ipsis. Et vidi, & ecce

εργα αυτων ακολουθει μετ αυτων. και εδονα και ιδου 14

* nubes candidam, * sedentem simile Filio homi-

νεφελη λευκη, και οπι της νεφελω και θιμενος ομοιος υιο ανθρω-

που, εχων οπι της καρδης αυτ σελανον χρυσου, και εν τη

manu sua falcem acutam. Et alius angelus

χειρι αυτου δρεπανον οσην. και αλλος αγγελος 15

exiit de templo, clamans in voce magna & sedenti

εξηλθεν εκ του ναου, κραζων εν φωνη μεγαλη του καιθιμημου

super nubem: Mitte falcem tuam, & reete, quia

οπι της νεφελης πεμψον το δρεπανον σου, και θεισον, οτι

venit hora * metendi: quoniam aruit messis terrae.

ηλθεν η ωρα της θερισαι. οτι εξηραθη ο σπειρομος της γης.

Et misit sedenti super nubem, falcem
και εβαλεν ο καιθιμημος οπι του νεφελω, το δρεπανον 16

suum in terram, & domessa est terra. Et alius
αυτ οπι του γλω, και εθερισθη η γη. και αλλος 17

angelus exiit de templo quod est in celo, habens &

αγγελος εξηλθεν εκ του ναου του εν τω ουρανω, εχων και

ipse falcem acutam. Et alius angelus exiit

αυτου δρεπανον οσην. και αλλος αγγελος εξηλθεν 18

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

οσην

de altari, habens potestatem supra ignem, & clamavit q̄ qui habebat
 ὁκτ' ἑξασηλίου, ἔχων ἕξασίαν ὑπὲρ πύργου, καὶ ἐφώνησε
 clamore magno habuit falcem acutam, dicens, Mir- voce magna ad
 κραυγῇ μεγάλῃ πρὸς ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ, λέγων, Πέμ- cum qui habebat
 te tuam falcem acutam, & vindemiae hordeis
 ψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ, καὶ τρυγήθων τῶν βοτάνων τῆ ἀμ-
 nex terrarum omnium mature sunt vuz eius.
 πέλου τῆ γῆς ὅτι ἠκμασαν αἱ σαφυλαὶ αὐτῆ. ἀκμάζω
 Et mihi angelus falcem suam in terram, & acutam

19 καὶ ἔβλεπον ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ
 vindemianit vineam terrae, & misit in lacum
 ἔτρυψε τὸ ἄμπελον τῆ γῆς, καὶ ἔβλεπον εἰς τὸ ληνὸν τὸ τρυγῆσαι
 irx Dei magnam. Et calcavit eu lacus

20 θυμοῦ τοῦ θεοῦ καὶ μεγάλην. καὶ τὸ ἐπατήθη καὶ ληνὸς πατόμαι
 extra civitatem, & exiit sanguis de lacu vique ad tre- τὸ μέγαν.
 ἔξωθεν τῆ πόλεως, καὶ ἔξῆλθεν ἄμας ἐκ τῆ ληνου ἀρχὴ τῆ χα-
 noi equorum ἢ ἡλίου mille p̄ secentis. ¶ per stadia
 λινῶν τῆ ἵππων ἀπὸ σαδίων χιλίων ἑξακοσίων. p̄ secentia.

C A P. X V. 16.

Et vidi aliud signum in celo magnum & mirabile:
 1 καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τοῖς οὐρανοῖς μέγα καὶ θαυμαστὸν,
 angelos septem, habentes plagas septem novissimas: quoniam in
 ἀγγέλους ἑπτὰ, ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας ὅτι ἐν
 illis conflumata est ira Dei. Et vidi cingam
 2 αὐταῖς ἐτελέθει ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. καὶ εἶδον ὡς

δαλάσαν νελένιου πυρὶ καὶ μεμιγμένην, καὶ τὸν νικῶντας ἐκ
 bestia, & ex imagine eius, & ex numero nominis, κίβνυμα
 τοῦ θείου, καὶ ἐκ τῆ εἰκότος αὐτῆ, καὶ ἐκ τῆ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων
 eius, stantes super mare vitium, habentes numerum
 αὐτῶν, ἐστῶτες ἐπὶ πλὴν θαλάσσαν πλὴν νελένιου, ἔχοντας

3 κίθαρας τοῦ θεοῦ. καὶ ᾄδουσι πλὴν ᾠδῶν μουσικῶν
 serui Dei, & canticum Agni, dicentes, Magna
 τοῦ δουλοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ᾠδῶν τοῦ ἁγίου, λέγοντες, Μεγάλα
 & mirabilia p̄ opera tua, Domine Deus omnipotens: ju- p̄ sunt
 καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ

καὶ αἱ ἀληθινὰ αἰ εἰδί σου, ὁ βασιλεὺς τῆ ἐθνῶν.
 Quis non timebit te, Domine, & glorificabit nomen tuum quia magnificabit
 4 πῶς οὐ μὴ φοβηθῆσιν σε, κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομα σου; ὅτι
 solus sanctus es: quoniam omnes gentes venient, & adorabunt ¶ p̄ rius
 μόνος ἅγιος εἶ ὅτι πᾶσι τὰ ἔθνη ἕξοισι καὶ προσκυνήσουσιν

in conspectu tuo, quoniam iudicia tua manifesta sunt.
ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαστήριά σου ἐφανέρωθη.

Et ecce

Et post hoc vidi, & aperit est templum tabernaculi
καὶ ἔβλεπον τὰ ἑπτὰ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἡ ἑπτὰ τῆς σκευῆς τῆς
testimonij in celo, Et exterius septem an- 5
geli ἑστῆσαν ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἕξ ἑκάστη οἱ ἐπὶ τὰ ἄλ- 6

templis

gelis habentes septem plagas, de celo, qui erant ve-

lapide munda

stati *linum, & rimum, & siccitudinem, & percussio

& candido,

circum pectora zonis aureis. Et unum de quatuor 7

καὶ ἑξ ἑκαστοῦ

πέπεσε ἐπὶ τὴν γῆν ζῶντας χριστοῦ. καὶ ἐν ἑκαστῷ τῷ πεπρωτῶν 7

καὶ ἑξ ἑκαστοῦ

animalibus dedit septem angelis septem phialas aureas, ple- 7

Et impletum est templum fumo

Et impletum est templum fumo ex gloria Dei, & de 8

malitare

καὶ ἐγράμθη ὁ ναὸς καὶ οὐκ ἐκίθη, καὶ οὐκ ἐκίθη 8

νεμίζουσαι

virtute eius: & nemo poterat introire in templum, donec 8

septem

consummarentur septem plagae angelorum. 8

τελεωθῶσιν αἱ ἐπὶ τὰ πληγαὶ τῶν ἀγγέλων.

CAP. XVI. 15.

Et audivi vocem magnam de templo, dicentem
καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐν τῷ ναοῦ, λεγούσης τοῖς 1

septem angelis, Ite, effundite phialas irae

ἐπὶ τὰ ἀγγέλους, ὑπάγετε, ἐκχεάτε τὰς φιάλας τοῦ θυμοῦ 1

ἐκχεῖτε

Dei in terram. Et abiit primus, & effudit 2

phialam suam in terram: & factum est vulnus

τῆς φιάλης αὐτῆς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ἕλκος χακόν ἐ πονηρῶν 2

in homines

in homines qui habentes characterem bestiae, & 2

qui habebant

eis τὸν ἀνθρώποις τοῖς ἔχοντες τὸ χαρακτῆρ τῆς θηρίας, καὶ 2

in eos qui ad-

Et secundus angelus effudit phialam suam in 3

desuerant

καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχευ τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν 3

mare: & factus est sanguis tanquam mortui, & omnis anima 3

θαλάσσης καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκρῶν, καὶ πᾶσα ψυχή 3

viuent mortua est in mari. 3

καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐξέχευ τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμούς 4

supor

Et tertius angelus effudit phialam suam in flumina 4

καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐξέχευ τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμούς 4

καὶ τὰς 4

fontes aquarum: & factus est sanguis.
καὶ τὰς πηγὰς τῆς ὕδατων, καὶ ἐγένετο αἷμα.

Et audiui angelum aquarum dicentem, Iustus
καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὕδατων λέγοντος, δικαίω

et qui flexit, & qui fraxit, sanctus, quia hec iudicavit. Domine.
εἰ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἰὺς, ὁ ὄσιος, ὅτι ταῦτα ἐκρίνας. Et, p cras.

quia sanguine sanctoru & prophetarum effertur, & sanguinem eis
ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεον, καὶ αἷμα αὐτοῖς

dedisti bibere: digni sunt. Et audiui de alia enim
ἔδωκας πίνειν ἁγίοι ἐῖσι. καὶ ἤκουσα ἐκ τῆς ἑτέρας

ri, dicentem, Etiam Domine Deus omnipotens, vera
συνείης, λέγοντος, καὶ κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, δημιῶναι

& iusta iudicia tua. Et quartus angelus
καὶ δικάσαι αἱ κρίσεις σου. καὶ ὁ τέταρτος ἀγγελος

effudit phialam suam in solem: & datum est ei
ἐξέχεε ἡ φιάλη αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον καὶ ἐδόθη αὐτῷ

et affigere homines in igni. Et effusit
καὶ ἐκαυματίη καυματίησιν

runt homines xstu magno, & blasphemauerunt homi-
ἄνθρωποι οἱ ἄνθρωποι καύμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρω-

nes nomen Dei habentis potestatem super plagas
ποιοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς

has: // et non egerūt penitentiam p dare illi gloriam. // neque
ταυταῖς καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν. p vt daret

Et quintus angelus effudit phialam suam super
καὶ ὁ πέμπτος ἀγγελος ἐξέχεε ἡ φιάλη αὐτοῦ ἐπὶ τὴν

thronum bestiar: & factum est regnum eius tenebrorum, sedem
θρόνον τοῦ θηρίου καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ σκοτωμένη, σκοτόθημα

& mandebant linguas suas // ex labore: * commanduca-
καὶ ἐμαστῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου. laboribus, p prx doloribus

Et blasphemauerunt Deum cæli p ex laboribus
καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῆς πόνου

suis, & ex vulneribus suis, & non egerūt penitentia ex
αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῆς

operibus suis. Et sextus angelus effudit phialam
ἔργων αὐτῶν. καὶ ὁ ἕκτος ἀγγελος ἐξέχεε ἡ φιάλη

suam in flumen magnum euphratem: & exicata est siccauit aquam
αὐτῆς ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγα εὐφράτην. Ἐξερράθη τὸ

aqua eius vt prepararetur via regum ab oris regibus
ὕδωρ αὐτῆς, ἵνα ἐτοιμασθῆ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλείων τῶν ἀνατολῶν

Solis. Et vidi de ore draconis, & de
ἡλίου. καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ

ore bestie, & de ore pseudoprophete p spi- p exire
στόματος τῆς θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τῆς ψευδοπροφήτου πνεύ-
matis uret immundos // vt. raxa. Sunt enim spi- // in modum ran-
narium. εἰσὶ γὰρ πνεύματα ranarum

καὶ πνεύματα ἀνεπίστατα ὡς βάτραχοι.

& ritus demoniorum facientes signa, que procedunt ad re-
 ματα δαιμονίων ποιούντα σημεῖα, ἃ σικπορεύε) ὅππ τοῦ βα-
 * terræ geti ^{habitu} totius: congregare illos in prælium
 σπλεις τ' οἰκουμένης ἑλης, συναγαγειν αὐτοὺς εἰς τ' πολεμον τ'
 ad diem magnū ^{idē} ^{magna} ^{Dei} ^{omnipotentis.}
 ἡμέρας σήμενης τ' μεγάλης τ' θεοῦ τ' παντοκράτορος.
 P qui vigilat, & ^{Ecce} ^{venio} ^{sicut} ^{fui:} ^{beatus} ^{P vigilans} ^{et} ^{custodiat}
 custodiat ^{idōu} ^{ἐρχομαι} ^{ὡς} ^{κλέπτης} ^{μακάριος} ^ὁ ^{ρηγερῶν} ^{κὺ} ^{τηρῶν} 15
 vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant tur-
 qui vocatur ^{τὰ} ^{ἰμάτια} ^{αὐτ'}, ^{ἵνα} ^{μὴ} ^{ρυμνός} ^{σπειπατῆ} ^{κὺ} ^{βλέπωσι} τ' ἀρ-
 pitudinem eius. Et congregavit illos in locum ^{ἵλιμ}
 μωσούλεν αὐτῶ. ^{καὶ} ^{συναγαγὼ} ^{αὐτοὺς} ^{εἰς} ^{τοῦτον} 16
^{locum} ^{Hebraicè} ^{Armagedon.} ^{Et} ^{septimus} ^{an-}
 καλ οὐράδων ἑβραϊσὶ ἀρμαγεδόν. ^{καὶ} ^ὁ ^{ἕβδομος} ^{αἰ-} 17
^{gelus} ^{effudit} ^{phialam} ^{suam} ⁱⁿ ^{aerem:} [&] ^{exiit} ^{vox}
 γελος ἐξέχεε τ' φιάλῳ αὐτοῦ εἰς τὸν αἶρα: κὺ ἐξῆλθε φωνή
^{magna} ^{de} ^{templo} ^{καὶ,} ^ἀ ^{throno,} ^{dicens,}
 μεγαλι ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τῶ θρόνου, λέγουσα,
^{Factum} ^{est.} ^{Et} ^{facta} ^{sunt} ^{tonitrua,} [&] ^{fulgura,} [&] ^{voces,}
 γέρονε. ^{καὶ} ^{ἐγένοντο} ^{ἀσραπαὶ,} ^{κὺ} ^{βρονταὶ,} ^{κὺ} ^{φωναὶ,} 18
[&] ^{terremotus} ^{factus} ^{est} ^{magnus,} ^{qualis} ^{non} ^{factus} ^{est} ^{ex} ^{quo} ^{homines}
^{κὺ} ^{σεισμός} ^{ἐγένετο} ^{μέγας,} ^{οἷος} ^{ὅτι} ^{ἐγένετο} ^{ἀπὸ} ^{οὐ} ^{οἱ} ^{ἀνθρώποι}
^{facti} ^{sunt} ^{super} ^{terram:} ^{talis} ^{terremotus} ^{sic} ^{magnus.}
 ἐγέναντο ὅππ τῆς γῆς, πλικούτος σεισμός οὕτω μέγας.
^{Et} ^{facta} ^{est} ^{ciuitas} ^{magna} ⁱⁿ ^{tres} ^{partes,} [&] ^{ciuitates}
^{καὶ} ^{ἐγένετο} ^ἡ ^{πόλις} ^ἡ ^{μεγάλη} ^{εἰς} ^{τρεῖς} ^{μέρη,} ^{καὶ} ^{αἱ} ^{πόλεις} 19
^{Gentium} ^{cecciderunt:} [&] ^{Babylon} ^{magna} ^{venit} ⁱⁿ ^{memoria} ^{an-}
^{τῶ} ^{ἐθνῶν} ^{ἔπεσον} ^{καὶ} ^{βαβυλωνῆ} ^{μεγάλη} ^{ἐμνήσθη} ^{ἐνώ-}
^{te} ^{Deum,} ^{dare} ^{illi} ^{prophetiam} ^{vini} ^{indignationis}
^{πον} ^{τοῦ} ^{θεοῦ,} ^{δοῦσα} ^{αὐτῇ} ^{τὸ} ^{πρόθειον} ^{τῶ} ^{οἴνου} ^{τῶ} ^{θυμοῦ}
^{ire} ^{eius.} ^{Et} ^{omnis} ^{insula} ^{fugit,} [&] ^{montes}
^{τῆς} ^{ὀρῆς} ^{αὐτῶ.} ^{καὶ} ^{πάντα} ^{νῆσος} ^{ἔφυγε,} ^{καὶ} ^{ὄρη} 20
^{non} ^{sint} ⁱⁿ ^{stanti.} ^{Et} ^{grando} ^{magna} ^{sicut} ^{isalenaria}
^{οὐ} ^χ ^{οὐρέθησαν.} ^{κὺ} ^{χαλάζα} ^{μεγάλη} ^{ὡς} ^{ταλαντῆα} 21
^{descendit} ^{de} ^{caelo} ⁱⁿ ^{homines,} [&] ^{blasphema-}
^{καταβαίνει} ^{ἐκ} ^{τοῦ} ^{οὐρανοῦ} ^{ὅππ} ^{τοῦ} ^{ἀνθρώπου,} ^{καὶ} ^{ἐβλασφή-}
^{uerunt} ^{homines} ^{Deum} ^{ex} ^{plaga} ^{grandinis:} ^{quoniam} ^{ma-}
^{μισαν} ^{οἱ} ^{ἀνθρώποι} ^{τ'} ^{θεόν} ^{ἐκ} ^{τ'} ^{πληγῆς} ^{τ'} ^{χαλάζης} ^{ὅππ} ^{με-}
^{gna} ^{est} ^{plaga} ^{eius} ^{vehementer.}
^{γάλη} ^{ὅππ} ^ἡ ^{πληγὴ} ^{αὐτῆς} ^{σφόδρα.}

CAP. XVII. 17.

P qui habebant ^{Et} ^{venit} ^{vnus} ^{de} ^{septem} ^{angelis.} ^{Phabentibus}
 καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς 1
 septem phialas, & locutus est mecum, dicens, Veni, ostendam tibi
 ἑπτὰ φιάλας, κὺ ἐλόγησε μετ' ἐμοῦ λέγων, δειδρό, δ' εἴξω σοι

damnationem meretricis magnæ, sedentis super quæ fedet
τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης, τῆς καθήμενης ἐπὶ τῆ

2 ὕδατων τῆς πολλῆς. μετ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆ
aquis multas: Cum qua fornicati sunt reges
terra, & inebriati sunt habitantes terram de vino qui inhabitant

3 τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπλευγέ με εἰς ἔρημον
fornicationis eius. Et abluie me in desertum // prostitutionis
in spiritu: & vidi mulierem sedentem super bestiam coc-

4 κέρατα δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ἡ πεβεβλημένη πορφύραν
& coccinor: inaurata auro, & lapide pretioso, & margar-
καὶ κόκκινον, κεχρυσμένῃ χρυσοῦ, καὶ λίθῳ πύριφ, καὶ μάρμα-
ritis, habens aureum poculum in manu sua, plenum
ρίταις, ἔχουσα χρυσοῦ ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γεμν
abominationibus, & immunda fornicationis // sue. // abominatione
βελυγμάτων, καὶ τὰ ἀξιδάρτα τῆς πορνείας αὐτῆς. // eius

5 καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον,
Babylon magna, mater fornicationū & abominationum
βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῆς πόρνῃς καὶ τῆς βελυγμάτων
terra. Et vidi mulierem ebriam de san-

6 τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν γυναικα μεθύουσαν ἐν τοῦ αἵ-
guine sanctorum, & de sanguine martyrum Iesu.
ματος τῆς ἁγίων, καὶ ἐν τοῦ αἵματος τῆς μάρτυρων ἰησοῦ.
& miratus sum // videns illam, admirationem magnam. // cum viderem
καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα.

7 καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος, μή τι ἐθαύμασας; ἐγὼ σοὶ
dicam // mysterium mulieris, & bestie // par- // sacramentum
ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βα- // quæ poriat
σαίνοντος αὐτῆς, τὰ ἔχοντες τὰς ἐπτά κεφαλὰς, καὶ τὰ // quæ habet
decem cornua. bestia quæ vidisti, perat, & non est, // fuit,

8 δέκα κερατα. τὸ θηριον ὃ εἶδες, βῶ, καὶ οὐκ ἔστι,
& factus est ascendere de abyſſo, & in interitum // abire: // ascensura est
καὶ μέλλει ἀναβαῖν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώκειαν ἕως ἀγῶν // ibi:
& mirabuntur // habitantes super terram (quorum non sunt scripta // inhabitantes
καὶ θαυμάσουσιν οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται
nomina in libro vniuersæ constitutionis mundi)
τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καθάρσεως κόσμου,
videntes bestiam, quæ erat, & non est, // abire.

9 καὶ εἶποντες τὸ θηριον, εἰ πῶ, καὶ οὐκ ἔστι, ὅτι παρῆται.

10 καὶ εἶποντες τὸ θηριον, εἰ πῶ, καὶ οὐκ ἔστι, ὅτι παρῆται.

11 καὶ εἶποντες τὸ θηριον, εἰ πῶ, καὶ οὐκ ἔστι, ὅτι παρῆται.

12 καὶ εἶποντες τὸ θηριον, εἰ πῶ, καὶ οὐκ ἔστι, ὅτι παρῆται.

13 καὶ εἶποντες τὸ θηριον, εἰ πῶ, καὶ οὐκ ἔστι, ὅτι παρῆται.

¶ Et
* qui habet

¶ Η̄ς̄ fensur̄, habens sapientiam. septem capita, septem montes sunt,
ὡς̄ ὁ καὶς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἐπὶ κεφαλῶν, ἐπὶ ἄρη εἰσὶν, 7

* super quo :

* ubi mulier sedet super eos, & reges septem sunt.
ὅπου ἡ γυνὴ καθῆσθαι ἐπ' αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς ἐπὶ αἰσὶν.

¶ &
¶ brevis temporis

Quinque ceciderunt, unus est, solius nondum venit: & cum
οἱ πεντε ἔπεσον, ὁ εἷς ὄσθιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε· καὶ ὅταν
venierit, paululum illum oportet manere. Et bestia quæ erat,
ἔλθη, ὀλιγον αὐτῶν δεῖ μείναι. καὶ τὸ θηρίον ὁ λῶν, 10

ipsa odiaua

& non est, & ipse odiaua est. & de septem est, & in interi-
um vadit. Et decem cornua quæ vidi, decem
λεῖαν κατασῶν. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, 11

¶ post bestiam,

reges sunt, qui regnum novum acceperunt, sed pote-
statem tanquam reges unam horam accipient sicut bestia.
βασιλεῖς εἰσὶν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω ἔλαβον, ἀλλ' ὥρα-
σίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μὲν τὸ θηρίου.

* sunt,

Hi virtutem & pote-
statem suam beate tradent. Hi cum Agno
οὗτοι μίαν ὥραν ἔχουσι, καὶ τὸ δίκαιον ἔσθ' ὅξυ- 12

regnum, & illos vincet illos: quoniam Dominus
πολεμήσοις, καὶ τὸ ἀγνίον νικήσει αὐτοῖς· ὅτι κῆρυξ
dominorum est, & rex regum. & qui cum illo vocari,
κωϊων ὄσθιν, καὶ βασιλεῖς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτῶν κληθεῖς,
& electi, & hæciles. Et dixit mihi, Aquæ quas

¶ in

vidisti, ubi meretrix sedet, populi & imbes sunt, & gentes,
εἶδες οὐ ἢ πόρνη κηρύχται, καὶ οἱ ὄχλοι εἰσὶν, καὶ ἔθνη,
& linguæ. Et decem cornua quæ vidi, &
καὶ γλώσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, καὶ τὸ 13

¶ enim
* ut faciant quod
placitum est illis
ut deat

bestia, hi odient fornicatam, & desolatam fa-
ctiam illam, & nudam facient illam, & car-
nes eius manducabunt, & ipsam concretabunt in igni.
καὶ αὐτὴ φάρον, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πνεῖ.
Nam Deus ꝑ̄ dicit in corda eorum facere senten-
tiam eius, & facere sententiam unam, & dare regnum
suum bestie, donec contumencius verba Dei.

* quæ habet

Et mulier quam vidi, est civitas magna, * habens
καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ ἔχουσα
regnum super reges terra.
βασιλείαν ὅτι τῆς βασιλείων τῆς γῆς.

CAP. XVIII. ιη.

Et post hæc vidi alium angelum descendentem de

Και μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ
celo, habentem potentatem magiam: & terra illuminata est
τῆ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἰσχυρὰν μαγίαν * καὶ ἡ γῆ * φωτισθεῖσα
à gloria eius. Et exclamavit in foris voce * fortitudinis

ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ,

dicens, Cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habi-
λέγων, πέσον ἔπεσε βαβυλῶν ἡ μεγάλη, καὶ ἔχρησθη καὶ ἔκκη-
tatio demoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, &
τῶν δαιμόνων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ
custodia omnis volucris immundæ, & odibilis.

φυλακὴ παντὸς ὀργείου ἀκαθάρτου, καὶ μεμνημένος

Quia de ira vino fornicationis eius bi-
ὅτι ἐκ τῆ θυμῶ τοῦ οἴνου τῆς πόρνειας αὐτῆς τ πε-
berunt omnes gentes, & reges terræ cum illa ποτιζο

πόθηκε καὶ τα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς
forficati sunt, & mercatores terræ de virtute
ἔπόρνευσαν, καὶ οἱ ἐμπόροι τ' γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ
deliciarum eius diuites facti sunt. Et audiui aliam

ἐπιφώνημα αὐτῆς ἐπλούτησάν. καὶ ἤκουσα ἄλλην

vocem de celo, dicentem, Exite de illa populus
φωνῶν ἐκ τῆ οὐρανοῦ λέγουσαν, ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς ὁ λαὸς
meus, ne communiatis peccatis eius, & de
μεοῦ, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῆ
plagis eius, ut non accipiatis. Quoniam participaverunt
ὀφθαλμοὶ αὐτῆς, ἵνα μὴ λάβητε. ὅτι ἐκολληθήσαν
eius peccata usque ad celum, & recordatus est eius
αὐτῆς καὶ ἀμαρτίαι ἀρχὴ τῆ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν αὐτῆ
Deus iniquitatis eius. Reddite illi sicut & iniquitatum

ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ

ipsa reddidit vobis & duplicate ei duplicia secundum
αὐτῆ ἀπέδωκεν ὑμῖν, καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλά καὶ
opera eius. in poculo quo miscuit, miscete illi
τὰ ἔργα αὐτῆς ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐμίχρασε, καρδίαν αὐτῆ
duplum. Quæta glorificavit strepsim, & in deliciis fuit, κεραννῶ
διπλῶν. ὅσα ἐδύλασεν ἐαυτῷ, καὶ ἐσφύλιωσε, Quantum

tantum date illi in tormentum: quia in corde suo
τοσούτων δότε αὐτῇ βασανισμόν * ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς
dicit, Quia sedeo regina, & vidua non sum, &
λέγει, ὅτι κερταμαὶ βασίλισσα, καὶ χρεα οὐκ εἰμι, καὶ
ludum non videbo. Propter hoc in vna die veniet, Ideo

πῖνθου οὐ μὴ ἴδω. διὰ τὸτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἕξασιν
plage eius, & luctus, & fames, & in
ἐκ πληγῶν αὐτῆς, θνήσκει, καὶ πῖνθου, καὶ λιμῶς, καὶ ἐκ

FFFF

qui iudicabit

igne comburetur: quia fortis Dominus Deus iudicans

πνεί κατὰ καιρὸν ἔσται ὅτι ἰσχυρὸς κρείσσων ὁ θεὸς ὁ κρινὸς

κλαίω

illam. Et flebunt & plangent super illam αὐτήν. καὶ κλαύσουσι, καὶ κλάσονται ἐπ' αὐτήν,

qui fornicati sunt & in deliciis vixerunt

reges terræ, & cum illa fornicantes, & luxu- οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς παρενομούσαντες καὶ φημιδα-

tormentorum

ris, cum viderint sumum incendij eius: σωτες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς

ὑπο μακρόθεν ἐσηκότες διὰ τὸ φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτοῦ, dicentes, Vx, vx civitas illa magna Babylon,

αὐτῆ, λέγοντες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη βαβυλῶν, civitas illa fortis quoniam una hora venit iudicium tuum.

ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μὴ ἄρα ἦλθον ἡ κρίσις σου.

negotiatores & lugent

Et lugent super illam: καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαύσουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτῇ,

quoniam merces eorum percussio amplius: ὅτι τὸν γόμον αὐτῆς οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι.

Merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & mar- γόμον χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου τιμίου, καὶ μάρ-

garitæ, & hyssi, & purpuræ, & serici, & cocci: & omne γαρύου, καὶ βύσσου, καὶ πορφύρας, καὶ σιλικῆς, καὶ κοκκίνου, καὶ πάν-

omnia vasa eboris, & omnia vasa de lapide varamento,

lignum thuyinum, & omne vas ebriatum, & omne vas ex ξύλον θυμιάτου, καὶ πάντα σκεῦος ἐλεφάντινον, καὶ πάντα σκεῦος ἐκ

ligno pretioso, & laxe, & fetto, & marmore, ξύλου τιμωτάτου, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ μάρμαρου,

odotamizorum, & vignenti, & thuris, & vini, & olei, & fasilæ, & eritici, & imentorum, & ouium, & animarum

Et cinamomum, & cassia, & caryophyllorum, & thuris, καὶ κιννάμωμον, καὶ θυμιάματα, καὶ κάρυφλλον, καὶ λίβανον,

et anisum, & oleum, & similan, & sciticum, & incensum, καὶ ἄνισον, καὶ ἔλαιον, καὶ σιμίλαν, καὶ σιτικόν, καὶ ἰσμενίαν,

et omnes: & equorum, & rhedarum, & mancipiorum, & animas καὶ ὄνει: καὶ ἰππέων, καὶ ῥαδιῶν, καὶ σωματίων, καὶ ψυχῶν

hominum. Et poma desiderij anime lux αἰθροῶν. καὶ ἡ ὀψία τῆς ὀπίθουκας τῆς ψυχῆς σου

invenient iam

discesserunt a te, & omnia pinguia & preclara ἀπῆλθεν ὑπό σου, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ

perierunt a te, & non amplius non inveniet illa. ἀπώλητο ὑπό σου, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ εὑρήσεις αὐτά.

qui sunt

Mercales horum habitus facti, ab ea ὅτι ἔμποροι τούτων οἱ πλουτισμένοι ἀπ' αὐτῆς ὑπό μα-

tormentorum

gæ stabunt propter timorem cruciatu eius, flebunt, ac lugentes, Et dicentes, Vx, vx civitas illa magna

circumamicta bysso, & purpuræ, & cocco, ἡ μεγάλη ἡ περιβεβλημένη βύσσου καὶ πορφύρου καὶ κοκκίνου,

que eras

καὶ λέγοντες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ

& deaurata in auro & lapide pretioso, & margaritis: erat
 ἡ κοχχυσταμῆν ἐν χρυσοῖς ἡ λίθος τιμῆος ἡ μαργαρίταις
 Quoniam una hora deserviat aurum & omnis deficiente

17 ὅτι μὴ ὄρα ἡρημῶδη ὁ πᾶσῶν τοῦτο καὶ πᾶς ἐρημῶδ
 gubernatores, & omnes qui in mari, & qui in mari
 κυβερνήταις, ἡ πᾶς ὁδοὶ τῶν πλοίων πλοίων, ἡ ναῦται, ἡ ὄσοι
 mare operantur longe iterantur, qui in mari

τῶν θαλάσσης ἐρχόμενοι, ἀπὸ μακρῶν ἐσηθή, locum
 Et clamaverunt videntes (spem) incendij eius,

18 καὶ ἐκράζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρρᾶσεως αὐτῆς,
 dicentes, Quasi similis civitati huic magna?
 λέγοντες, τίς ὁμοία τῆ πόλει τῆ μεγάλης
 Et miserunt pulverem super capita sua, & clamaverunt

19 καὶ ἐβόθον χυμὸν ὅτι τὰς καρφῶνας αὐτῆς, καὶ ἐκράζον
 fientes, & lugentes, & dicentes, Vix vix civitas
 κλαίοντες, ἡ πένθουτες, ἡ λέγοντες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις
 illa magna, in qua divites facti sunt omnes phibentes naves qui habebant

ἡ μεγάλη, ἐν ἣ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα
 in mari de pretio eius: quoniam una hora pretijs
 ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμότητος αὐτῆς ὅτι μὴ ὄρα
 desolata est. Et alia super eam celum, & sancti,

20 ἡρημῶδη. ἐυφραίνου ἐπ' αὐτῇ οὐρανὲ, ἡ οἱ ἄγιοι,
 Apostoli, & Prophetarum: quoniam indicavit Deus iudicium

21 ὁμοίαν αὐτῆς. καὶ εἰς περὶ τῆς ὅτι ἔκενοι ὁ θεὸς τὸ κρίμα
 Et factulit vnus angelus fortis lapi-
 dum quasi molarē magnum, & misit in mare, dicens,

22 μὴ ὑπερβῆ ἔπ. καὶ φωνὴ καθαρῶν, ἡ μουσικῶν,
 & tibia canentium, & psalterium non audietur in te amplius: & straba,
 καὶ αὐλητῶν, καὶ ὀργάνων οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔπ. καὶ
 omnis artifex omni artis non inuenietur in te amplius: & non
 πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ ὑπερβῆ ἐν σοὶ ἔπ. καὶ
 vox molis non audietur in te amplius.

23 καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῆ ἐν σοὶ ἔπ. ἡ φωνὴ νυμ-
 fi & sponis non audietur in te adhuc: quia mercatores
 φίου καὶ νυμφῶν οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔπ. ὅτι οὐκ ἐμποροῦ
 tui erant magnas terra, quia in beneficio tuo principis
 σου ἦσαν οἱ μεγάλας τῆ γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου
 errauerunt omnes gentes: Et in ea sanguis
 καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα πλανῶν

24 * ἐπληρώθησαν πάντα τὰ ἔθνη

CAP. XIX.

Apocalypsis

¶ qui interfecē sunt

gines prophetarum & sanctorum inuentus est, & omnium
ματὰ πνευμάτων ἁγίων ὁρέουσι, καὶ πάντων τῶν ἑσπαζομένων ἐπὶ τῆς γῆς.

¶ multa

CAP. XIX. Θ.

¶ turbarum mul-

Es post hac audiui quasi vocem ⁱⁿ multa magna
Καὶ ὡς ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴ ὄχλου πολλοῦ μεγαλῶν

¶ Lauis

in celo dicentium, Alleluia, [&] Salus, & virtus,

¶ Deo nostro est.

ἐν τῷ ἄνω, λέγοντων, ἀλληλοῦσα ἢ σωτηρία, καὶ ἡ δίκαια,
& gloria. ¶ Deo nostri. ^{quia} vera & iusta

¶ sunt de meretrice magna,

καὶ ἡ δίκαια τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια

¶ Διαφθέρω prostitutiones inzaniis

judicia eius, quia iudicauit ^{meretricem} magnam, que
ai κρίσις αὐτῆς, ὅτι ἐκείνη τὴν πόρνῴν ἔμαζάλῳ, ἡπισ

¶ dixerunt,

* Διόφθερε ἔ γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἔξεδίχθη τὸ

αἷμα τῶν δούλων αὐτῆς ἐν χεῖρῶν αὐτῆς.

Et iterum dixit, Alleluia: & fumus eius

καὶ δευτέρως εἶρηκεν, ἀλληλοῦσα, καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς

ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. καὶ ἔπεσον

οἱ παρθεβυττες οἱ ἐικοσιτέσσαρες, καὶ τὸ τρίστονον ζῶσα, καὶ

προσεκύνῃς πρὸ θεοῦ τῶ καθεμένου ὅτι ἔ θρόνου, λέγοντες,

ἀμὲν ἀλληλοῦσα. καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε,

λέγουσα, ἄνευτε τὸν θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ θεοὶ αὐτῶν, καὶ

οἱ φοβούμενοι αὐτῶν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

Et audiui quasi vocem ^{turbz} multa, & sicut vocem

καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴ ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴ

ὑψάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴ βροντῶν ἰσχυρῶν, λέγοντων,

ἀλληλοῦσα ὅτι ἐβασίλευσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ,

χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιάμεθα, καὶ δῶμεν τῶν δόξαν

αὐτῶν, ὅτι ἡλθε ὁ γάμος τοῦ ἁγίου, καὶ ἡ γυναῖξ αὐτῆς ἡτοι

μασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα σκευάσθῃται

ἐν ὄπῳ λαμπρῶν καὶ καθάρων, τὸ ἵνδ βύσσινον, τὰ δικιώματα

¶ Laudem dicite Deo nostro qui timetis

αὐτῶν

¶ pusilli

¶ magnz

magnarum

ἀγαλλιάμεθα

cooperatice

benim,

- 9 ^{Sanctorum sunt.} ^{E: *dicit mihi, Scribe.} ^{Beati || illi} ^{* dixit || qui}
^{ad conam nuptiarum Agni vocati p.} ^{& dicit mihi, p font.}
 οὐκ ἔσθ' ἀμίγον ὄστ'. ^{χει λέγει μοι, χεῖρά-φον, μαχάρασι οἱ}
 εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἁγίου κεκλημένοι. ^{Ε λέγει μοι,}
 Hæc verba vera sunt Dei.
 οὐ τοὶ εἰς λόγους ἀληθινοὶ εἰς τὸ θεοῦ.
 Et cecidi ante pedes eius adorare eum: * vt adorarem
 10 ^{& dicit mihi, vide ne: conferui tui sum, & fratrum} ^{* feceris}
 καὶ ἔπεσον ἐμ' προσθεν τῷ ποδῶν αὐτῆ περιουσίῃ αὐτοῦ.
 καὶ λέγει μοι, ὅρα μή τι σκιδουλος σου εἰμί, καὶ τῶν ἀδελφῶν
 tuorum habentium testimonium Iesu. Deum adora:
 οὐ τῷ ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ τῷ θεῷ περιουσίῃσιν.
 nom testimonium || Iesu, est spiritus prophetiz. || enim
 ἢ γὰρ μαρτυρεῖα τῷ Ἰησοῦ ὄστ' τὸ πνεῦμα τῆ: περιουσίαις.
 Et vidi caelum apertum: & ecce equus albus,
 11 ^{& sedens super eum} ^{vocatus} ^{Fidelis & Verax,} ^{p qui sedebat vocabatur}
 καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός,
 καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πρὸς καὶ ἀληθινός,
 & * in iusticia iudicat & belligerat.
 καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ.
 Et oculis eius flamma ignis, & in capite * aurem * visus
 12 ^{eius diademata multa: habens nomina scripta, &}
 οἱ δὲ ὄφθαλμοὶ αὐτῆ φλογὸς πυρός, καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν
 αὐτῆ διαδήματα πολλὰ: ἔχον ὀνόματα γεγραμμένα, καὶ
 nomina scriptum, quod nemo nouit nisi ipse.
 ὄνομα γεγραμμένων, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός.
 Et * circumdatus vestimentum tinctum sanguine: & * vestitus erat
 13 ^{vocatur} ^{nomen eius,} ^{Verbum Dei.}
 καὶ περιεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι * καὶ
 καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτῆ, ὁ λόγος τῷ θεοῦ.
 Et exercitus qui sitin caelo, sequebantur eum in || sunt
 14 ^{equis albis,} ^{* induti} ^{byssino albo p mundo.} ^{* vestiti, p & ἐνδύομαι}
 καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπὶ
 ἵπποις λευκοῖς, τῶν δεδυμένων βυζινοῦ λευκοῦ καὶ διαέν.
 Et de ore eius procedit gladius * anceps, * ex utraque parte
 15 ^{acutus, vt in ipso percussit} ^{Genet: & ipse} ^{* pascet} ^{reges}
 καὶ ἐκ τῆ σείματος αὐτῆ ἐκπορεύεται ῥομφαία δίσημοσ
 ἔξεται, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη * καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ
 eat in virga ferreat: & ipse calcet * lacum || corcular
 αὐτοῖς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ * καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν κλύον τῶ
 vini furoris iræ Dei omnipotentis.
 οἴγου τοῦ θυμοῦ τῆ ἔργης τῆ θεοῦ τῶ παντοκράτορος.
 Et habet in vestimento & in femore suo nasus sciri-
 16 ^{pium,} ^{Rex regum,} ^{& Dominus p dominantium.} ^{p dominantium.}
 καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸ μηρὸν αὐτῶ ὄνομα γεγραμ-
 μένον, βασιλεὺς βασιλέων, καὶ κύριος κυρίων.

Et vidi unum angelum stantem in sole, & clamavit voce magna, dicens omnibus tribus

que volabant per medium

και ειδον ενα αγγελον εστητα εν τω ηλιω, και εκραζε φωνη 17
magna, dicens omnibus tribus

και
Cιναγω

μεγαλη, λεγων πασι τοις ορνειοις τοις πετομενοις εν μεσου-
celi. Venite congregamini ad cenam magnam Dei;

και δευτε και ελθθητε εις το δευτερον το μεγα το θεο
ut manducetis carnes regum, & carnes tribunorum,

ina φαγητε ζαρκας βασιλευν, και σαρκας χλιαρων, 18
& carnes fortium, & carnes equorum, & sedentium

& pusillorum

και σαρκας ισχυρων, και σαρκας ιππων, και τη κειθημενων
in ipsis, & carnes omnium, liberorumque & ferorum,

επ αυτων, και σαρκας παιτων, ελθθητε τε και δουλων,
praenatorumque & magnorum.

και ειδον το θηριον, και τον
reges terrae, & exercitus eorum congregatos

ad faciendum
illo qui sedebat

βασιλεις τ γης, και τα στρατευματα αυτης πυνημενα
effacere praelium cum sedente in equo, & cum

ποιουσαι πολεμον μετ το κειθημενου οπι τ ιππου, και μετ τ
exercitu eius.

πεινομα

και εδρασαν το θηριον, και μετ 19
Et apprehensa est bestia, & cum

πρατευματα αυτου. και τ οπιαυτη το θηριον, και μετ 20
Et pseudopropheta, qui fecit signa coram ipso, in

eos qui acceperunt

αυτου ο ψευδοπροφητης ο ποιουσαι τα σημεια ενωπιου αυτου, εν
quibus seduxit accipientes charactere[m] bestiae, &

οις επλανησε τοις λαβοντας το χαραγμα τ θηριου, και τον
adornantes imagines eius, vivu[m] missi sunt hi duo

qui adoraverunt
βαλλομαι

προσκυωντας τη εικονι αυτου ζωντες τ ελθθητ ο δο
in flagnum ignis ardens in sulphure.

εις τω λιμνω τα πυρος τω κειθημενου εν θειω.
Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis

qui procedit

και οι λοιποι απικτανησαν εν τη ρομφαια τ κειθημενου 21
super equum, procedente de ore ipsius: & omnes

οπι τ ιππου, τη εξελθουση εκ τ σωματος αυτου, και παντα τα
aures saturate sunt ex carnibus eorum.

ορνεα εχορταθητ εκ τη σαρκαυ αυτων.

Et vidi angelum descendentem de caelo, habentem

και ειδον αγγελον καταβαινοντα εν τω ουρανο, εχοντα 1
clavum abyssi, & catenam magnam in ma-

τω κλειν της αβυσσου, και αλυσιν μεγαλην οπι τω χει-
nu sui. Et apprehensit draconem, serpientem

εξ αυτου, και εκρατησε τον δρακοντα, τον οφιν τον 2
antiquum, qui est diabolus & satanas, seducens

αρχαιον, ος οστι εδραολο και ο κατανασ, ο πλατων τειν
oikou-

habitant totam, & ligavit eum * mille annos. * per
οἰκουμένην ὅλην, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν χίλια ἔτη.

Et misit eum in abyssum, & clauisit, &
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀβυσσὸν, καὶ ἔκλεισε, καὶ

3 signavit super illum, ut non seducat amplius gentes,
ἐσφράγισεν ἑπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἐπὶ τὰ ἔθνη,

donec consummentur mille anni: & post hac oportet illum
ἀχει τελεσθῆναι τὰ χίλια ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν

solui. Et vidi Rhodum, &
* λυθῆναι μικρὸν χρόνον. καὶ εἶδον θρόνους, καὶ

4 sederunt super eos, & iudicium datum est illis. & ani-
ἐκάθισαν ἐπ' αὐτῶν, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυ-
mas

*secuti peritiosum propter testimonium Iesu, &
καὶ τῆς ᾠδῆς πεπελεκισμένων ἔλαβον τὴν μάρτυριαν ἰησοῦ, καὶ πελεκίξω

propter verbum Dei, & qui non adoraverunt
ἔλα τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵπινες οὐ προσκυνοῦσιν τὸ

θεῖον, neque imaginem eius, & non acceperunt characterem
θεοῦ, οὐτε τῆς εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα

in frontibus suis, & in manibus suis, & vixerunt, &
ὅτι τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ ὅτι τὰ χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ

regnaverunt cum Christo mille annis. Et ceteri
5 ἔβασίλευσαν μετὰ τοῦ χριστοῦ χίλια ἔτη. καὶ οἱ λοιποὶ

mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. hac
ἔτη νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἀχει τελεσθῆναι τὰ χίλια ἔτη αὐτῶν

*illa resurrectio prima. Beatus & sanctus habens * est
6 ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριοι καὶ ἅγιοι ὁ ἔχων

partem in resurrectione prima: in his secunda
μέρος ἐν τῇ ἀνάστασι τῇ πρώτῃ· ὅτι τούτων ὁ δεύτερος

mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes Dei, &
θανάτου οὐκ ἔχει ἐξουσίαν· ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ, καὶ

Cheisti: & regnabunt cum illo mille annis.
τοῦ χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

Et cum consummati fuerint mille anni, soluetur satanas
7 καὶ ὅταν τελεσθῆναι τὰ χίλια ἔτη, λυθῆσεται ὁ σατανᾶς

de carcere suo: & exhibit seducere gentes
ἐν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ· καὶ ἔξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη

quatuor angulis terre, Gog & Magog * sunt super
τὰ ἑξ ἑστέρας τεσσαρῶν γωνιῶν τῆς γῆς, τὸν γῶγ καὶ τὸν μαγῶγ,

congregare eos in praebium: quorum numerus sicut are-
συναγαθῆν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλεμον· ὃν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἀμ-
na

8 ρος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ὅτι τὸ πλάτος

terra, & circumierunt castra sanctorum, &
τῆς γῆς, καὶ ἀνεκλήσθησαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν

ciuitatem dilectam. Et descende ignis de caelo
πόλιν τὴν ἀγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ

7

8

9

10

11

12

ἰ Deo, & deuorauit eos. Et diabolus
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς. καὶ ὁ δράκων
 seducens eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris,
 ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου,
 vbi & bista & pseudopropheta, & cruciaban-
 ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψεύδωπροφήτης, καὶ βασιλευσάνθη-
 tur die ac nocte in secula seculorum.

qui seducebat

ὄραται θρόνος καὶ γυμνός· εἰς τοῦ αἰῶνος τῶ αἰῶνος.
 Et vidi thronum magnum candidum, & sedentem super
 καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκόν, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ'
 eum, cuius ἰ conspectu fugit caelum & terra, &
 φεύγω αὐτόν, οὗ ἀπὸ προσώπου τ' ἐφυγεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ
 locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos,
 τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τῶς νεκρούς,

φεύγω

* pufillos

magnos, & * paruos stantes in conspectu throni, &
 τοῖς μεγάλοις, καὶ τοῖς μικροῖς ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ
 libri aperti sunt: & alius liber apertus est, qui est
 βιβλία ἀνεῳχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἀνεῳχθη, ὃ ὅτι πῶς
 vice: & indicati sunt mortui ex ἰ scriptis in
 ζωῆς· καὶ ἐκείθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς
 libris, secundum opera ipsorum. Et dedit mare

hii qui scripta erant

βιβλίοις, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα
 eis qui pin eo mortuos, & mors & infernus dederunt ἑμοῖς ἰπὸν
 τοῖς ἐν αὐτῇ νεκροῖς, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἐδωκατοῖς ἐαυτῶν
 mortuos: & iudicati sunt ἑκαστὸς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
 νεκροῖς· καὶ ἐκείθησαν ἑκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

¶ erant suos qui in ipsis erant * iudicatum est de singulis

Et mors & infernus missi sunt in stagnum
 καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ
 ignis: hzc est mors secunda, stagnum ignis.
 πυρὸς· οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερος ἢ λίμνη τοῦ πυρὸς.

¶ qui

Et si quis non inuictus est in libro vite scriptus,
 καὶ εἴ τις οὐχ ἀρέθῃ ἐν τῇ βίβλῳ τῆ ζωῆς γεγραμμένος,
 missus est in stagnum ignis.
 ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς.

CAP. XXI. κα.

Et vidi celum nouum, & terram nouam: nam primum
 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινόν, καὶ γῆν καινὴν. ὃ ἦν πρῶτος
 celum, & prima terra abiit, & mare non
 οὐρανὸς καὶ ἡ πρῶτη γῆ παρήλαθ, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ
 est iam. Et ciuitatem sanctam Hierusalem nouam
 ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν ἱερουσαλὴμ καινὴν
 vidi descendentem ἰ Deo de celo paratam,
 εἶδον καὶ ταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡτοιμασμένην,

¶ enim

ego Ioannes

Beut sponſam ornataſ viro ſuo. ως νύμφην † κοκκοσμημένην τῇ ἀδελῇ αὐτῆς. κοσμήματα

Et audiui vocem magnam de caelo, dicentem, Ecce † thronoſ,

3 **καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης, ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετ' ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἔσται μετ' αὐτῶν, καὶ ἰπὶ ἑαυτῶν ἐσονται, καὶ ἰψὲ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν.** I corum

Et absterget † omnem lachrymam ab oculis eorum: † Deus

4 **καὶ ἔξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐπὶ ὄφθ' ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος, οὔτε κραιμὸρ, οὔτε πόρος οὐκ ἔσται ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.**

Et dixit † idem in throno: Ecce noua quiescēbat

5 **καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἰδοὺ κρῖνα ποιοῦ πάνα, καὶ λέγει μοι, γράψον ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθεῖα ἰσχυρὰ.** facio omnia. & dicit mihi, Scribe: quia haec verba veritas sunt.

Et dixit mihi, † factum sum & † fidelissima † factum est. &

6 **δύοι καὶ πρὸς εἰσὶ. καὶ εἶπέ μοι, γέγραφα τὸ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ζῶντος ἔξωθεν τῆς ἑσπέρης, καὶ τῆς ἑσπέρης ὕδατος τοῦ ζῶντος δωρεάν.**

Et dicens † viventi possidebit haec: & ero illi Deus, & ille Qui vicēbit

7 **ὁ τεικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσθαι αὐτῷ θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι θεός.** Et timidi, & increduli, & autem,

8 **ἔσται μοι υἱός. τοῖς δὲ δειλοῖς, καὶ ἀπίστοις, καὶ ἀμάρτωλοις, καὶ ἐβδελυγμένοις, καὶ φονεῖς, καὶ πόρνοις, καὶ φαρμακοῖς, καὶ εἰδωλολήτταις, καὶ πᾶσι τοῖς ψεύδεσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ κραιμῆρ' ἔσται, καὶ ὅτι ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.** Et venit vnus de septem angelis habentibus septem phialas plenas septem plagis novissimis, & locutus est mecum, dicens, Veni, & ostendam tibi uxorem, sponſam Agni.

9 **καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν ἀγγέλων ὅν' ἔχοντων πᾶς ἐπὶ φιάλας γεμούσας ἑπτὰ πληγῶν ὅν' ἔσχον, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ, λέγων, δεῦρο δεῖξω σοι τὴν γυναῖκα, τὴν νύμφην τοῦ ἀγίου.**

Et iussit me in spiritu in montem magnum &

10 **καὶ ἀπέκρινέ μοι ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρηθ' ἕνα καὶ δευτέρου ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην ἁγίαν.**

Et ostendit mihi civitatem magnam sanctam

GGGg

Hierusalem descendentem de caelo a Deo

claritatem * &

ἱεροῦ ^{Habentem} ^{gloriam} ^{Dei:} ^{lumen eius simile lapidi} ^{habentem} ^{preciosissimo, tanquam lapidi preciosissimi: sicut crystallum: & habebat} ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ὁ φῶς αὐτῆς ὁμοίος λίθῳ

precioso, sicut crystallum: & habebat

ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ὁ φῶς αὐτῆς ὁμοίος λίθῳ

πυλῶν τῶν τεσσάρων, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι ἔχουσαν

nomina

τεῖχος ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

oriente

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

occasū

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

qui loquebatur mecum arundinam auream & murum.

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

metrew

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

in quadro posita

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

de arundine per

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

millia &

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ex lapide iaspide scripta verò

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑπτὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα

diuz: septimum, chrysolithus: ozaum, beryllus: no-
 ΔΙΘ' ὁ ἑβδόμος, χρυσολίθος ὁ ὄγδοος, βήρυλλος ὁ ἑνά-
 num, topazius: decimum, chrysopterus: undecimum, hya-
 τος, τοπάσιον ὁ δέκατος, χρυσόπτερος ὁ ἐνδέκατος, ὑά-
 cinthus: duodecimum, amethystus.
 Et duodecim

21 **καὶ οἱ δώδεκα**
 πύλαινες, δώδεκα μάρμαρα, ἀνά εἰς ἕκαστος τῆν πύλαινον
 ἡσιν: per singu-
 las: & singule
 porte, crant: ex
 singulis marga-
 ritus,
 erat ex una margarita, & platea
 cinctatis aurum

ὡς ἐξ ἐνόσ μάρμαρου καὶ ἡ πλατεία τῆς πύλαινος χρυσοῦ
 mundum, tanquam vitrum perlucidum.
 Et templum non vidit

22 **καὶ αὐτὸν οὐκ εἶδον**
 ἐν αὐτῇ ὡς ἕλεθ' διαυγῆς.
 in ea: nam Dominus & Deus omnipotens, templum illius
 est, & Agnus. Et civitas non opus habet eget

23 **ἔστι, καὶ τὸ ἄρτιον.** καὶ ἡ πόλις οὐ ἔχει τὸ
 sole, neque luna, ut luceant in ea: nam gloria claritas
 Dei illuminavit eam, & lucerna eius Agnus. Et est
 θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ἐλύχρος αὐτῆς τὸ ἄρτιον.
 Et ambulant Gentes super lumen eius: & reges
 in lumine

24 **καὶ ἀσπετάσονται τὰ ἔθνη ἕνεκα τῆς φωτὸς αὐτῆς καὶ οἱ βασιλεῖς**
 terræ afferent gloriam & honorem suum in illam. suam
 τῆς γῆς φέρεσι τὸ δόξαν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῆς εἰς αὐτὴν.
 Et porte eius non claudentur die. nox per diem.

25 **καὶ οἱ πύλαινες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας ἡμέρας**
 enim non erit illis. Et afferent gloriam & honorem
 gentium in illam. Et non intrabit in eam

26 **ἔθνη οὐκ εἰσεύθεται.** καὶ οἱ οἰκοῦσι τὸ δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῆς
 gentium in illam. Et non intrabit in eam
 27 **ἔθνη οὐ μὴ εἰσελθῶσιν εἰς αὐτὴν πᾶσι**
 commune, & faciens abominationem & mendacium, nisi non scri-
 ptum est in libro vite Agni.

κοινωνῶν, καὶ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμ-
 μένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τῶ ἁγίου.

CAP. XXII. κβ.

1 **καὶ εἰπέ μοι ποταμὸν καθ' ἕνα τῶν ἑξατῶν ζωῆς, λαμ-
 didum tanquam crystallum, procedentem de throno Dei, & sede
 προσὼν ὡς χρυσάλλου, ἔκπορευόν μιν ἐν τῷ ἁγίῳ τῷ θεῷ καὶ
 Agni. In medio plateæ eius, & flumi-
 nis, hinc & hinc lignum vite, faciens fructus duo-
 decim, ex utraque parte**
 2 **τῶ ἁγίου.** ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τῶ ποτα-
 μῶ, ἑντεῦθεν καὶ ἑντεῦθεν ζύλον ζωῆς, ποιῶν καρποὺς δώ-
 δεκα

¶ omnes singulos decem, per ¶ membra uniuersaque reddent fructum suum: &
 δεκάς καὶ μέμρα ἕκαστον ἀποδοίσι τὸν καρπὸν αὐτῶ· καὶ τὰ
 folia ligni ad sanitatem Genium.
 φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἔθνων.

¶ amplius
 ¶ sedes
 Et omne maledictum non erit illis: & seruus Dei &
 καὶ πᾶς κατὰ θεμα οὐκ ἔσται ἐμεῖ· καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ
 Agni in illa erunt: & scui eius seruiens illi.

¶ uisura
 ¶ ergebunt lumine
 lucerna, neque
 φωτίζω
 Et videbunt faciem eius: & nomen eius in
 καὶ ὄψον τὰ προσώπων αὐτῶ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶ ὅτι τῶν
 frontibus eorum. Et nox non erit illis, & opus
 μετώπων αὐτῶν. καὶ νύξ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, καὶ ἔργον

¶ dixit
 ¶ fidelissima sunt
 Et dicit mihi, Hæc uerba fidelia & uera: & Dominus
 καὶ λέγει μοι, οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ καὶ κύριος
 Deus spirituum prophetarum misit angelum suum
 ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ
 ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito.
 ¶ δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γινῆσθαι ὡς τάχιστα.

¶ citò. Et
 ¶ δείκνυμαι
 ¶ qui custodit
 Et ecce uenio velociter, beatus p̄cipit uerba
 ἰδοὺ ἔρχομαι ταχὺ· καὶ ὁ μακάριος ὁ τηρῶν τὰς λόγους τῶν
 prophetiarum libri huius. Ego Ioannes
 προφητῶν τοῦ βιβλίου τούτου. κατὰ ἰωάννην ὁ

¶ qui audiuī, &
 vidi
 ¶ ut adorarem
 ¶ qui ostendebat
 ¶ dixit
 ¶ fecerit
 ¶ enim
 ¶ Qui nocet
 ¶ qui in cordibus
 est,
 ¶ qui est
 ¶ iustificatur
 ¶ sedem est.

¶ audiens & uident hæc, & postquæ audissem & uidissem,
 ἀκούων καὶ βλέπων τὰ ἑαυτῶ· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα,
 cecidi adorare ante pedes angeli,
 ἐπίσθιν προσκυνοῦμαι ἡμπαροῦσθαι τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ
 ¶ ostendens mihi hæc. Et p̄cise mihi, uideat: con-

¶ seruis tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum, ¶ seruauit
 δούλος σου εἰμι, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, τῶν τηρουμένων
 uerbarum libri huius. Deum adora.
 τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τούτου. τῶν θεῶν προσκυνοῦσθαι.

¶ enim
 ¶ Qui nocet
 ¶ qui in cordibus
 est,
 ¶ qui est
 ¶ iustificatur
 ¶ sedem est.

¶ ostendens mihi hæc. Et p̄cise mihi, uideat: con-

¶ seruis tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum, ¶ seruauit
 δούλος σου εἰμι, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, τῶν τηρουμένων
 uerbarum libri huius. Deum adora.

¶ ostendens mihi hæc. Et p̄cise mihi, uideat: con-

¶ seruis tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum, ¶ seruauit
 δούλος σου εἰμι, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, τῶν τηρουμένων
 uerbarum libri huius. Deum adora.

- ἠνικαινε^{us} ἠρνε σις eius. 220] κ & ο, * secundaria
 13 ἐξέσω αἰς τὸ ἔργον ἔσται αὐτῶ. ἐγὼ τὸ α καὶ τὸ ω, opera sua,
 principium & finis, primus & nouissimus. Deasi
 24 ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ παρθένος καὶ ἔρατ^θ. μακάριοι
 ὁφαιεντες mandata eius, ut sit potestas eorum in
 οἱ ποῖοντες τὰς ἐντολάς αὐτῶ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶ ὅτι τὸ
 ligno vitæ, & potu intrent in ciuitatem. ¶ qui lauunt stolas suas:
 ξύλου τῆ ζωῆς, καὶ τοῖς πλάσιν εἰσελθωσιν εἰς τὴ πόλιν. per portas
 15 ὄζω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ
 ἡδολοῖται, & omnis prauus & faciens mendacium. ¶ impudici,
 οἱ εἰδολοῦνται, καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιοῦν ψεῦδος. ¶ qui amat & facit
 Ego leuius mihi angelam tuum testificari vobis
 16 ἐγὼ ἰησοῦς ἔπεμψα τὴ ἀγγελὸν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν
 hæc in ecclesiis. Ego sum radix & genus
 ταῦτα ὅτι ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμὴ ῥίζα καὶ τὸ γένος
 Daniæ, stella splendida matutina. ¶
 δαβὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωῆνος.
 Et Spiritus & sponsa dicunt, Veni. & * audient * qui audit,
 17 καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων
 dicat, Veni. & ἡ θέλων veniat, prouolens accipiat ¶ qui sitis,
 εἰπάτω, ἔρχου. καὶ ὁ θέλων ἔρχεσθαι, ὁ θέλων λαβεῖτω ¶ & qui uult
 aquam uitæ gratis. Concitor * ego omni audienti enim
 18 ὕδωρ ζωῆς δωρεὰν. μαρτυρῶ ἐγὼ πᾶσι ἀκούουσιν
 uerba prophetiz libri huius: Si quis appo-
 τὸν λόγον τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· εἰ ἄ τις ὅπι-
 fuerit ad hæc, apponet super illum Deus septem plagas
 19 πᾶς γεγραμμένος ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ἐἰ ἄ τις ἀφέ-
 levis de uerbis libri prophetiz huius, auferet
 λη σὺν τῶν λόγων τῆς βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελοῖ
 Deus partem eius de ligno vitæ, & de ciuitate ¶ libro
 ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ σὺν τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆ πόλεως βιβλοῦ
 τῆς ἀγίας, ἧς γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ¶ & de his que scripta sunt
 Dicit * istans has. etiam uenio cito, amen. * qui testimonium perhibet istorum
 20 λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναὶ ἔρχομαι ταχὺ ἀμὲν.
 etiam ueni Domine iesu.
 ναὶ, ἔρχου κύριε ἰησοῦ.
 Gratia Domini * iesu Christi cum omnibus * postei
 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν
 ἡμῶν. Amen. ¶ uobis.
 ἀμήν. ἀμήν.

FINIS.

